[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
RACCOLTA
VILLAROSA
B
605
NAPOLI

Digitized by Google

Racc. Vill. B. 6.

Digitized by Google

Digitized by Google

IO. FRANCISCI LEONIS

592519

IPPOREGIENSIS I. V. D.
EPISCOPI THELESINI.

THESAVRVS
FORI ECCLESIASTICI.

EPISCOPIS, AC EORVM VICARIIS omnibuſq; iudicibus Eccleſiaſticis, etiam in foro pœnitentiali verſantibus, perutilis, & neceſſarius.

Multis nuper additionibus opera Octauij Leonis, ipſius Auctoris ex fratre, nepotis I. V. D. ac Protonotarij Apoſtolici, locupletatus.

Cui etiam nunc, eiuſdem induſtria, fuit adiecta quarta pars operis non minus neceſſaria ad publicam vtilitatem.

Cum ſingularum materiarum Indice locupletiſſimo.

ET PRIVILEGIO.

NAPOLI

ROMÆ Apud Hæredem Ioannis Angeli Ruffinelli. MDCXXVII.
Typis Guilelmi Facciotti.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſs. Patri Magiſtri Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Eps Hierac. Viceſgerens.

Imprimatur.

Fr. Paulus Palumbara Lector, & Socius Reuerendiſs. P. Fr. Nicolai Rodulfij, Ord. Præd. Sacri, & Apoſtolici Palatij Magiſtri.

Digitized by Google

SERENISSIMO PRINCIPI MAVRITIO A SABAVDIA S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO.

OCTAVIVS LEO V. I. D.
Protonotarius Apoſtolicus. F.

THESAVRVM Eccleſiaſtici Fori dum offero tibi, Mauriti Princeps, Cardinalis Sereniſſime, Eccleſiaſtici Fori Theſauro non degenerem Theſaurum addere contendo. non, vt cumulem tuum, ad quem nulla deinceps fieri valoris acceſſio poteſt; Sed, vt meo de tui ſplendore, & copia, quaſi inſignium additione gazorum, apud æquos Eccleſiaſticarum diuitiarum æſtimatores maius pretium adoptem. Viros magnos ac ſimiles tui, diuitias diſcurſiuas, & rationales Theſauros vocarit iure optimo verè ſophus Philo Philoſophus. Sicut tamen in ornatu regio, ac locupletiſſimo gazophylacio, ſæpe ſolet aliquod monile, Naturæ opus elaboratius, aut elegantiſſimum primæ artis toreuma, ex opum veluti ordine populari ſelectum, tamquam taciturnus aureæ, aut adamantinæ plebis; magiſtratus obſeruari ac velut

ipſius Theſauri anima ac Theſaurus, curioſius aſſeruari. Sic te, nomenque tuum huic Eccleſiaſtico Theſauro, tamquam gemmam Eccleſiaſticæ prælaturæ exquiſitiſſimam apponere geſtio; vt ſi quis Theſauri nomen huic operi mediocriter ornato inficiaretur, Theſauri decus ampliſſimum intelligat ipſi non deeſſe, cui Illuſtris tanti Cardinalis titulus ipſo ingreſſu fuerit præfixus. Quod, vtrum ſatis accommodatè aſſequar, iudicent illi, qui te norunt, ſi modo illis iudicium ſupra vulgus ſapit. Appellatione Theſauri, ſupellectilem illam cohoneſtandam eſſe non putabant Perſæ, in qua, etiam ſi aurum, & gemmæ ſuppeterent, viuæ purpuræ vis multa deſideraretur, cum ſolam pecuniarum molem, Indicorumque aceruos lapidum, proprias Principe diuitias eſſe non crederent, niſi purpuræ copia, illius Theſauros ab opibus vulgi diſcerneret, ac regiæ maieſtatis iubar peculiari ſymbolo oſtentaret. Poterat equidem Eccleſiaſticis hiſce gazis, affectare diues aliquod, & ſumptuoſum alicuius Magnatis nomen, ſed, ſi volebam arrogare huic operi magnificam Theſauri æſtimationem, debui Principem purpuratum, immò inter purpuratos nobiliſſimum, eligere, cui ex ſanguine ipſo, ac innata virtute emanantem ſplendorem, fulgurans ipſa purpura inuidere poſſet. Nam, cum illud Pyrrhonis apud Laertium, experientia ipſa arguat eſſe veriſſimum ὅτι πορφύρα διάφορον ὑποφαίνει χρῶμα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ λύχνῳ, profectò purpura multorum, qui, aut minus nobilitate, aut virtute minus ſplendeant, potuiſſet mihi quidem ſuæ velut in lumine lucernæ prælucere, ſed tenuis potuiſſet in argenteo Lunæ iubare candicare, ſed pallidius. At in te, qui natalium proprięque virtutis fulgore, Solem propiùs imitaris, purpura tam igneum micat, vt, quicunque non videat, me Theſaurum admouiſſe Theſauro, nec in Sole purpuram videre, nec Theſaurum vnquam reperire dignus ſit. Hac arte lucubrationes iſtas non ſolum à tenebris vendico, ſed eas in meridie pono, hoc eſt in Theſauro diei, à tuis hinc natalibus, inde à tua Cardinalitia purpura, mirificè fulgurante, quam purpuram id ætatis iuuenilis tibi circumpoſitam, nemo videt, qui deinde ſi maturitatem, ſi prudentiam, ſi cœteras virtutes in te præcipua quadam nota cardinales cõſideret, mendacij non conuincat Platonicum illum Theologum Hebræorum, dum pronunciat, ὅτι ἀρετὴ πρᾶγμα ἐστιν ὀψίγονον, καὶ πρὸς ταῖς τοῦ βίου δυσμαῖς βεβαιούμενον. Matutina, ſcilicet, in te, Mauriti Princeps, & admodum vigil extitit virtus, quæ tibi in aurora

æta-

ætatulæ tuæ purpurã neuit,& texuit illam,quam Paulus Quintus Summus authoritate,& iudicio Summus Pontifex,admodum viuo eximiorum honorum mirifice ſaturauit: non tam, vt te ad gloriam vocaret, quamquam id fecit,quàm,vt merita tua ſequeretur. Adeòque,dum te Patrum purpuratorum Collegio annumerauit, res duas optimas vno opere feciſſe viſus eſt, & ſua ſanctitate dignas, nam ſacro illi cœtui ingens lumen admouit, Et virtuti tuæ facem addidit, vt, & tu purpuræ aliquid debeas, ex qua in tam auguſto ordine ſplendeſcis, & tibi mutuum purpura reddat, quam tuum nomen arduum, applicauit Soli, vt ipſum luminis fontem hauriret. Sed nolo à dignitate tua totam tibi laudem facere, volo,vt omnes intelligant, te antiquiſſimum ab æuo Theſaurum, non naſcentem aliquem, aut nuper effoſſum habendum eſſe, nam vetuſtiſſimam, ac Sereniſſimam familiam tuam tu quidem inſigni laude affeciſti,dum illam nobilitatem, & ſanguinem Regium, quo coaluiſti,in Dei cultum,& Eccleſiæ decus contuliſti,ſed illa tibi viciſſim titulos prætulit ampliſſimos, vt dici iure tuo poſſis germen nobiliſſimorum,ac fortiſſimorum orbis Chriſtiani Principum:Saxoniæ ſtirpis,qua tot Imperatores pullularunt, Surculus: Equitum Diuæ Virginis Annunciatæ celeberrimorum, glorioſiſſimorumque proles: Eorum Heroum Soboles, qui expeditionibus contra infideles factis, ac inſignibus in Chriſti aduerſarios triumphis reportatis,Sanctorum acquiſitione locorum, defenſione Rhodi, (cuius nota eſt, illa Crux auguſta veſtris inſita ſtemmatibus gentilitijs) inſigniter floruerunt. Illorum nepos Auorum,qui Ianitores Italici dicti Hæreticæ prauitati aditum ſemper intercluſerunt, ac pietatis ſuæ monumenta erexerunt propè infinita: Heroinæ illius ſapientiſſime Adelaſiæ de Secuſia abnepos, quam Pontifex Gregorius Septimus propter magnifica opera pietatis, & munificentiam, qua res Eccleſiæ auxerat, appoſitiſſima ſimul, ac honorificentiſſima appellatione, Sancti Petri filiam, nuncupauit. Eius familię pars optima,cui fauente Deo,obtigit ſacra Syndon,Chriſti mortui hereditas, ac ſupellex vniuerſa, ſacrum ſepulti Saluatoris depoſitum, noſtræ pretioſiſſimum inuolucrum Redemptionis, Beatæ triumphatoris exuuiæ ſuſcitati: illius cuſtos ſanctuarij,quo fortiſſimi,ac Sanctiſſimi Ducis Mauritij virtus, ac ardua pro religione pietas, ſe ſuis in oſſibus venerandam, ſuo in annulo deſpondendam, ſuo in enſe inuocandam exhibet, denique illius Patris filius, quem qui ignorat, Mar-

Digitized by Google

tem, & Sabaudiam ignorat. Quæ fortaſſe omnia, parum eſſent à me recenſita, niſi veritatis oraculo, ſacro inquam, & Sancto Concilio Tridentino non tantum comprobata, ſed & cum vniuerſo orbe publicata tunc temporis fuiſſent, cum Auguſtani Antiſtitis, aut tui optimi, legatis Patres reſponderunt, ſe porrò legationem hanc in honore ponere, cum, quanti facienda eſſet familia Sabaudica, ob generis nobilitatem, & ditionis amplitudinem, probè noſſent. Habeatur iam veritati fides, ſiquidem ἔπαινον τοῦτον οὐχ οὕτως ἡ τῶν λεγόντων, καὶ γραφόντων πιστεῦσαι δύναμις, ὡς ἡ τῶν γενομένων ἀλήθεια. Et ego harum rerum conſcius ex tantis animi virtutumque opibus, meo Theſauro pretium non quæſiuiſſem? Permitte, Mauriti Cardinalis Ampliſſime, vt ex cenſu tuo Patrui mei ingenij diuitias augeam, & leges, quas interpretatur, ab exemplari vitæ tuæ, maiorumq; tuorum; quibus ius Eccleſiaſticum ſemper cordi fuit; tranſcribam. Tu verò, ſi librum hunc, Theſaurum tuum potiùs, & effoſſum tibi, quam meum, aliquando luſtres oculis, ac manu tractes; erumpe ſis in illam dignam Principe æquiſſimo vocem, quam ori tuo imponet, iam mihi non ſemel citatus Philo, dum inducit magnum ducem, qui, poſthabito Regum primogenitorum ſceptro, librum legum, & iuris manu præferens, ſic præire videtur tibi, quid facturus es. οἱ μὲν ἄλλοι βασιλεῖς βακτηρίας ἔχοντες σκηπτροφοροῦσιν, ἐμοὶ δὲ τὸ σκῆπτρον, ἡ βίβλος ἔσται τῆς ἐπινομίδος καύχημα καὶ κλέος ἀνανταγώνιστον, ἐπίσημον ἡγεμονίας ἀνεπιλήπτου, πρὸς ἀρχέτυπον τὴν θεοῦ βασιλείαν ἀπεικονισθείσης.

Ideſt, ergo cum alij Reges ſceptro vtantur pro geſtamine, mihi pro ſceptro erit hoc legum compendium: hoc inſigni gloriabor, hoc me inuictum reddet, & inculpabilem, ſummique Regis Dei imitatorem.

SERE-

Digitized by Google

SERENISSIMO
PRINCIPI
MAVRITIO
A SABAVDIA
S. R. E. CARDINALI
AMPLISSIMO.

OCTAVIVS LEO V. I. D.
Protonotarius Apoſtolicus. F.

NVNC iterum raras numeroſa volumina merces
Spargite, diuitijs facta beata nouis.
Quæque micant veſtro, velut aurea Sidera, Cœlo
Munifico gemmas promite larga ſinu.
Quales nec tepidi Gangis, nec diuitis Hermi,
Alma nec Eoi littoris vnda vehit.
Nec qui flauenti ripas prætexit arena,
Crebraque Mæonijs munera portat agris.
Non has aura parit, bacchas cum rore marito
Suſcitat ad viuas ingenioſa faces.
Non roſeus, terræ penetrat dum viſcera, Phebus
Parturit in latebris India culta, ſuis.
Sed ſolidis opulenta bonis ſapientia dudum
Mentis ab ingenuo protulit alma ſolo.
Iura fori, legumque fidem, rituſque ſacrorum,
Blandaque paciferæ fœdera laudis habent.
Sic ſtudijs ciues, crebris ſic ciuibus Vrbes:
Oppida ſic miti florida lege manent.

Digitized by Google

Et decorum altrices ſociantur honoribus artes;
Depoſitiſque ſagis, pax fauet alma togæ.
Cum ſcelus, & pena mulctantur vindice ſontes,
Et ſua ſtant meritis præmia iuſta viris.
Hirc documenta capit, claro diademate crines
Qui tetigit, & populos religione regit:
Quique pia dociles exercet in indole mentes;
Et gerit integri munia magna Ducis.
Et qui roſtra tenet, ſuggeſta, ſacrumque tribunal,
Ciuicaque in trepidos fulminat arma reos.
Arcanas alius per muta ſilentia ſortes,
Perlegat, & Samij ſcita verenda ſenis:
Oenotriæ qui prima rudi documenta recluſit,
Naturæque vias, ſideraſque domos;
Quique dedit Cretæ Princeps conſulta feraci
Non minus ingenio, quàm bonus ille manu.
Alter, & Egeriæ ſolis oracula Syluis
Conſulat, & monitus, nocte ſilente, datos.
Vnde tibi placidæ ditiſſima gaudia vitæ,
Nec perturbati, Roma, fuere dies.
Ante hac letifero pubes aſſueta duello
Tractabat valida tela cruenta manu.
Deſuetiſque ſacris in prælia ſæua ruebat,
Mitia turbarat pectora Martis amor.
Romulus ad ferrum iuuenum præcordia mouit,
Et docuit rigidi munera dura patris.
Aptior ad gladios, quàm lenis ad otia pacis
Nouerat armata regna fouere manu.
Blanda ſed à Curibus fuſerunt ſceptra ſeueris.
Hinc animi motus detumuere truces.
Tunc Numa Romulidas cœleſti iure ligauit.
Dum reuocat profugos relligione Deos.
Iuris, & interpres, Magnæ penetralia Veſtæ
Struxit, & æterno munijt igne focos.
Romanumque forum pacatis legibus auxit,
Atque pia populos mollijt arte feros.

Roma

Digitized by Google

Roma ſed aſcito nunc tandem dedita Chriſto,
Scita tenet ſuperas per potiora vias.
Scilicet, inſignis promunt oracula linguæ,
Et reſerant docto verba notata ſono.
Hæc bona Chriſtiadum ſeruant, hæc munera mentis:
His pietas colitur, iuſtitiæque tenor.
Ite per immenſos tractus maris, ite per amplas
Qua retegit mundi Dædala terra plagas.
Centum fama oculis, centum pernicior alij
Ecce præit, tutum fama ſecundat iter.
Illa opus æternum viuax circumferet, illa
Vulgabit celebri ſcripta ſuperba tuba.
Audiet, exoriens qui ſpectat ab Aethere lumen,
Audiet, emeritas qui videt amne rotas,
Quin etiam Phœbo tellus cinefacta propinquo
Audiet, & Getica regna peruſta niue.
O decus Allobrogum, Latij ſpes vna Senatus:
Purpureæ columen, deliciæque togæ.
Da faciles aditus, lenique has accipe vultu,
Quas tibi præbet opes, obſequioſus Amor.
Fertilis ingenij fœtus, animique ſagacis
Dona ſub auſpicijs non peritura tuis.
Dona decent magnos, fluuiorum turba liquentum,
Ceu vectigales in mare portat aquas.
Aurea ſic operum ſeries, vndæque librorum
Exonerant meritis iuſta tributa tuis.
Huc genus, & prima ſurgens ab origine ſanguis:
Huc animi ſpecies officioſa vocat.
Nam, quid ego à Ducibus gentis cunabula priſcis
Semper inexhauſto ducta tenore canam?
Stemmata, quid memorem titulos ſuperare vetuſtos
Queis, & Achemenidæ Labdacidæque nitent?
Quis conſanguineo ſuffultam Saxone prolem.
Quo domus Auguſtum nomine nomen habet?
Scilicet hinc ſummi faſces, hinc laurea viuax,
Sceptraque non mendax hinc habuere decus.

Lau-

Laudauit meritos Germania ſubdita mores,
Pertulit, & felix Auſonis ora iugum.
Alma nec anguſto claudit ſe gloria gyro,
Funditur, & clarum promit vbique caput.
Qua tellus, qua latus habet diſcrimina Pontus.
Qua vaga gens linguis diſſona, more iacet.
Non animos taceam, deuotaque pectora morti
Militiæ dubias docta ſubire vices.
Heroumque globos, & fortibus aſpera bellis
Agmina, & intrepidos, Marte fauente, duces.
Nec priuata magis, quàm commoda, Numinis vrgent.
Auſpice ſic Chriſto pugnat auita cohors.
Quo duce belligeros vmbrauit Daphnide crines,
Suſpenditque pio parta trophæa tholo.
O quales vidit miratrix fama triumphos:
Nulla hæc delebit grandia facta dies.
Teſtis Idumeæ tractus, Solymeque ſuperba
Exitio toties facta cruenta ſuo.
Hic, vbi fœcundis inſultat Barbarus aruis,
Errat, & audaci per loca ſacra pede.
Vitaliſque necis, pœnæ monumenta ſalubris
Preſſa iacent fœdo ſemiſepulta ſitu.
Barbarus heu noſtris auctus ſine more rapinis,
Numinis in regno regna ſuperba gerit.
Sceptra manu geſtans, ſolio ſe iactat eburno,
Hauſit vbi immeritam publica vita necem.
Hinc populis leges, hinc ſcita profana recludit,
Vnde dedit clemens mitia iura Deus.
At non hæc olim fuerat fiducia menti,
Quaſſauit Solymas cum grauis haſta domos.
Tunc pharetræ volucres, & acinacis arma recurui,
Seminecesque ſolo procubuere duces.
Quòd, ſi clara Rhodos potuiſſet ſtare, maneret
Allobrogis valida fortiter vſa manu.
Cuius in Occaſu, nec Thracis tela tyranni,
Præpetis expauit fulminis acta modo.

Ardua

Digitized by Google

Ardua nec ſubitam minitantem in mœnia molem,
Mœnia ſublimi mox ruitura loco.
Perfidus indignus male vicerat artibus Edon;
Victor erat quamuis; palma cruenta fuit.
Hinc celebres laude Heroes, hoc fonte propago
Aurea nobilium promicat orta virum.
Sed numerare labor, citiùs numerabis arenas,
Albula quas flauus, quas Amaſenus, habet.
In manibus pater eſt, cuius felicibus auſis
Vecta, coronatis fama triumphat equis,
Seu ſua belligeris partitur munera turmis,
Seu locat in tuto bellica caſtra loco.
Seu caput ære cauo clypeata per agmina tectus,
Horrida in aduerſos conijcit arma globos.
Interea rauco reſonat dum buccina cantu,
Nos canimus ſacræ regna decora togæ.
Te tua laus, Princeps, regali ſtemmate clarat:
Iam ſuperas titulis priſca Trophæa tuis.
Vindice quo fraudes animi, quo vindice, peſtes
Quo dolus, & liuor vindice, pulſus abit
Te pietas matura Deo redit auſpice curſu,
Religio pernix ad ſua templa venit.
Qua graderis, multo ſectatur gloria cœtu,
Et pudor, & virtus omnis, & almus honor:
Blandaque maieſtas, & lumen amabile frontis,
Quique ſerenato ridet in ore lepor,
Iam nunc innumeros primæuo flore triumphos
Virtutum fracto victor ab hoſte refert.
Auguror, æternis ſcribet tua nomina faſtis
Callida poſt cineres fama beare viros.
Seraque poſteritas mores mirabitur aureos,
Annoſumque Nepos facta rogabit auum.
Hic etiam viues poſt vltima fata ſuperſtes:
Tu modo deuotum ſuſcipe mitis opus.

AD

Digitized by Google

AD SERENISSIMVM PRINCIPEM, ET S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMVM

D. MAVRITIVM A SABAVDIA.

Octauius Alferius ex Dominis Maliani Dioc. Aſten.
Humilis Seruus.

DICITVR, ò Princeps duplici redimite corona,
Quòd nihil hac lucri traditione capis,
Theſaurus tuus hic fuerat tibi traditus ante,
Eſt author natus ſub ditione tua,
Quin ideo gaudes, qua fructus duplicat arbor
Hæc tua, quæ dotis fert alimenta viris.

AD OCTAVIVM LEONEM PROTONOTARIVM APOSTOLICVM.

Idem Octauius Alferius I.V.D.

CONSTANTEM decet eſſe virum: conſtantia clara eſt,
Quam tuus oſtendit te coluiſſe labor,
Non te detinuit patrui mors flebilis ætas
A ſtudijs numquam vis procul ire ſuis.
Nec mirum eſt, proles cognomina digna Leones
Altius exurgit, dum tenebroſa videt.

Eiuſ-

Digitized by Google

THESAVRO melius nihil eſt, nulla arma Leonem
Terrent hoc igitur quære Leonis opus.
Hoc duce, diſcuties tenebras, quæ ſæpe retardant
Vota, quibus nullam fas ſinit eſſe moram.
Duxit peruigiles oblongo tempore noctes
Protulit, & ſcriptis dogma perenne ſuis:
Compleratque ſuos Auctor iam iamque labores,
Gaudebatque, diem cedere lætitiæ.
Inuida mors voluit deluſam reddere meſſem
Mors tamen hoc voluit, noluit ipſe Nepos.

Dyſticon.

QVOD tribuis patruo communi morte perempto
Non potuit genito ſic tribuiſſe pater.

AD OCTAVIVM LEONEM.

Epigramma.

FACTA Nepos Patrui longos extendis in annos
Reddis, & æternum nobile mentis opus.
Dum monumenta iterum docto premis aurea prælo,
Et cumulo rerum promis ad aucta nouo.
Auſpice te rurſus poſt liuida funera viuit,
Non poteras cineri plus tribuiſſe pio.

Epi-

Digitized by Google

Epigramma.

OBSTRVIS in patrui fortes monumenta cohortes
In tuto ponis, doctaque ſcripta loco,
Temporis vt fugiant ictus, morſuſque procaces,
Auctori referant iuſta tributa ſuo.
Vnde ingreſſus adeſt cultum, rituſque ſacrorum
Irruit inſontes, virga fouetque viros,
Vilia Theſauri, perituraque munera cedant:
Sunt hæc, non terræ, munera lecta Poli.

IN-

Digitized by Google

INDEX CAPITVM TOTIVS OPERIS.

PARS PRIMA.

DE Poteſtate Papæ. Cap. I. pag. 1
De Gradibus Dignitatis Eccleſiaſticis. Cap. II. 11
De Electione Epiſcoporum, & qualitatibus in eis requiſitis. Cap. III. 21
De Poteſtate Epiſcopi. Cap. IV. 27
De Conſecratione Eccleſiæ. Cap. V. 33
De Benedictione. Cap. VI. 38
De Indulgentijs. Cap. VII. 43
De Verbi Dei Prædicatione. Cap. VIII. 52
De Synodo. Cap. IX. 57
De Vicarijs. Cap. X. 66
De Priuilegio Clericorum. Cap. XI. 75
De Bonis Clericorum. Cap. XII. 85
De Immunitate Eccleſiarum. Cap. XIII. 93
De Immunitate Bonorum Eecleſiaſticorum. Cap. XIV. 103
De Bonis Eccleſiæ non alienand. Cap. XV. 114

PARS SECVNDA.

DE Iuriſdictione ordinaria. Cap. I. 129
De Poteſtate, & iuriſdict. deleg. Cap. II. 143
De Collatione Beneficiorum. Cap. III. 152
De Reſignationibus,& eorum publicationibus. Cap. IV. 171
De Reſeruationibus. Cap. V. 182

De

De Iurepatronatus. Cap. VI. 188
De Penſionibus. Cap. VII. 197
De Diſpenſationibus. Cap. VIII. 209
De Sponſalibus, & Matrimonijs. Cap. IX. 217
De Iuramentis. Cap. X. 239
De Voto, & Voti diſpenſatione. Cap. XI. 244
De Decimis. Cap. XII. 252
De Primitijs, & oblationibus. Cap. XIII. 267
De Quarta Funeralium. Cap. XIV. 273
De Cenſibus. Cap. XV. 279
De Viſitatione. Cap. XVI. 289

PARS TERTIA.

DE Collatione mala beneficiorum. Cap. I. 304
De Pœna non reſidentium. Cap. II. 310
De Spolijs Clericorum. Cap. III. 315
De Prohibitionibus, & Pœnis. Cap. IV. 324
De Sortilegijs. Cap. V. 345
De Crimine Hæreſis. Cap. VI. 350
De Excommunicatione. Cap. VII. 361
De Suſpenſione, & interdicto. Cap. VIII. 396
De Irregularitate. Cap. IX. 408

PARS QVARTA.

DE Emphiteuſi Eccleſiaſtica. Cap. I. 416
De Confraternitatibus. Cap. II. 437
De Locuſtis, & Bruchis. Cap. III. 467
De Iudæis, & Sarracenis. Cap. IV. 483

IO.

Digitized by Google

IO. FRANCISCI LEONIS EPOREDIENSIS V. I. D.

EPISCOPI THELESINI.

THESAVRI FORI ECCLESIASTICI.

Pars Prima.

DE POTESTATE PAPAE. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Petrus Primatum habuit, & inter duodecim vnus ſuit electus; & cur non Andraas aut Ioannes.*

2 *Papa de iure diuino ſuccedit.*

3 *Paſtoris officium eſt ordinarium, & perpetuum.*

Chriſtus dicens Petro, paſce oues meas, omnes ſucceſſores ſuos eſt alloquutus.

4 *Papa totus mundus eſt territorium.*

5 *Papa omnes parcere, & ipſum in primatum recognoſcere debent.*

6 *Papa Adrianus, quam poteſtatem Carolo Magno conceſſerit.*

7 *Papa priuilegia Imperatoribus conceſſa declarantur, & ſuerunt reuocata.*

8 *Regum omnium potentia ab Imperio fluxerunt, tanquam riuuli à flumine.*

9 *Papa Imperatorem ſibi iudicem conſti-*

A tuere

Digitized by Google

tuere non poteſt, quia irrogaretur iniuria Deo, ſi Vicarius ſuus iudicaretur à laico.

10 Clerici etiam cum iuramento iudicio laicorum ſe ſubmittere non poſſunt.

11 Papa eſt Iudex omnium non recognoſcentium ſuperiorem.

12 Succeſſores facta prædeceſſorum quandoque debent immutare.

13 Imperatores, & Reges priuilegijs ſibi à Pontificibus conceſsis renuntiarunt.

14 Papa iuriſdictionem habet ſuper Imperatorem.

15 Papa ſeptem Electores Imperij conſtituit.

16 Papa Imperium à Græcis tranſtulit in Germanos.

17 Principes Imperij Romanam Eccleſiam recognoſcunt ſuperiorem.

18 Principes Imperij ſunt Romanæ Eccleſiæ auctoritate ſuffulti.

19 Principes Imperij tam Eccleſiam, quàm Imperium conſouere tenentur.

20 Imperatores,& Reges Romanis Pontificibus,& Eccleſiæ fidelitatem,obedientiã, honorificentiam,& reuerentiam præſtare tenentur.

21 Eccl.Rom.iura,& poſſeſsiones.

22 Priuilegiorum, & donationum Romanæ Eccleſiæ factarum ratificatio.

23 Papa Leo Carolum Magnum coronauit, & Imperium tranſtulit ad Francos.

24 Irene Conſtãtinum Imperatorem filium, oculis, & vita priuauit.

25 Papa Imperium à Græcis, tranſtulit ad Francos.

26 Nicephorus tyrannus Irenem depoſuit.

27 Carolus Magnus teſtamento Ludouicum filium in Imperio ſucceſſorem nominauit, & Papa teſtamentum confirmauit.

28 Papa Ludouicum Imperatorem coronauit.

29 Papa, nullo Imperatoris expectato conſenſu, eligi poteſt.

30 Ludouicus II. à Papa fuit coronatus.

31 Carolus Craſſus à Papa Imperator fuit coronatus.

32 Guido Imperator coronatus.

33 Lambertus à Papa in Imperatorem fuit coronatus.

34 Guidonis Imperatoris,& Arnulphi mors.

35 Caroli Magni deſcendentia Germanorum finem habuit.

36 Ludouicus IV. Imperator, à Papa coronatus.

37 Ludouicus IV. à Berengario victus, Imperio,& oculis priuatus fuit.

38 Lambertus a Papa fuit coronatus.

39 Lambertus Imperator, proditoriè occiſus.

40 Berengarius in Imperatorem a Papa inunctus.

41 Berengarius a ſuis fuit occiſus.

42 Francorum proceres Imperio vacante Regem elegerunt.

43 Ludouicus in Regem Francorum fuit coronatus.

44 Caroli Magni linea penitus extincta.

45 Otho Saxoniæ Rex a Papa Ioanne XII. coronatus, & a Francis Imperium tranſtulit in Germanos.

46 Imperator iure dici non poteſt, qui a Papa non eſt coronatus.

47 Papa Federicum II. Imperio, & Regnis priuauit.

VERBA

Digitized by Google

VERBA breuiter facturus de Poteſtate Papæ priuſquam attingam alia, quæ ſum tractaturus, Omnipotentis Dei auxilio implorato, vt det mihi ſapiētiam de Sede magnitudinis ſuæ, mecumque ſit, & mecum laboret; aperiat os meum, & impleat illud ſpiritu ſapientiæ, & intellectus; vt quod ſcripſero, coràm ipſo acceptum ſit omni tempore, aliqua de Primatu Petri præmittere decreui.

1 ✝ Primatus Petri probatur auctoritate ſacræ Scripturæ, Matthæus capit. 16. vbi, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Luc. cap. 22. vbi Dominus Petro, Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, Io. cap. vltim Paſce oues meas, cap. quàuis, 21. diſtinct. & B. Auguſt. c. 1. de Baptiſm. lib. 2. vbi ait, Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit, & ſuper quē ædificauit Eccleſiā ſuam, cum ſecum Paulus de circumciſione diſceptaret, poſtmodū vindicauit ſibi aliquid, &c. Et paulò poſt, ecce (inquit) vbi commemorat Cyprianus, quod etiam nos in Scripturis ſanctis didicimus Petrum, in quo Primatus Apoſtolorum, tam excellenti gratia præeminet, eod. cap. 1 Origen. cap. 6. ad Roman. Petro cum ſumma rerum de paſcendis ouibus traderetur, & ſuper ipſum, velut ſuper petram fundaretur Eccleſia, nullius confeſſio virtutis alterius ab eo, niſi caracteris, exigitur, S. Ambroſ. c. 12. Epiſt. 2. ad Corinth. inquit, Primatum non accepit Andræas, ſed Petrus inter duodecim vnus eligitur, vt capite conſtituto, ſchiſmatis tolleretur occaſio; ſed, cur nō Ioānes electus eſt virgo? ætati delatum eſt, quia Petrus ſenior erat, ne adhuc adoleſcens, & penè puer progreſſæ ætatis hominibus præferretur, & B. Hieron. lib. 1. in Iouinianum, & ſequuntur moderni, vt per Ianſen. in concord. Euang. cap. 66. colum. 9. & 10. part. 3. diffusè Caſſan. in Catal. glor. mun. part. 3. conſiderat. 30. & Card. Bellarmin. qui plures adducit auctoritates in 3. controuerſ. gener. tom. 1. de Roman. Pontif. cap. 25. lib. 1. Card. Iacob. in tract. de conc. lib. 2. artic. 2. numer. 62. to. 3. & Ioan. à Capiſt. de auctoritate Papæ in 3. part. 2. part. princip. numer. 3. eod. tom.

2 Papa eidem ✝ Petro de iure diuino ſuccedit, & probatur vesbis Ioan. cap. vl-
3 tim. Paſce oues meas, quia ✝ officium Paſtoris eſt officium ordinarium, & perpetuum, & ex natura rei tamdiu durare debet, quamdiu manet ouile, quod manebit vſque ad conſumationem ſeculi. Et cū Dominus, Petro, qui ſemper in carne nō erat victurus, dicat. Paſce oues meas, & paſce agnos meos, Ioan. c. 21 in ipſo omnes ſucceſſores ſuos eſt alloquutus, vt teſtatur Ioan. Papa Epiſtol. inter claras in princip. C. de ſumm. Trin. & fi. Cath. Bonifac. par. 8. in extrauag. vnā ſanctam, §. hanc autem, de maior. & obed. Innocen. in cap. licet, ex ſuſcept. n. 4. de for. comp. Abb. in quæſt 1. incipien. Epiſcop. & quidam num 1. Card. Iacob. in eodem tract. lib. 6. art. 4. num. 42. & hanc ſententiam comprobarunt. S. Auguſt. ſuper Ioan. relatus in cap. quocunque, 24. quæſt. 1. & S. Ioa. Chryſoſt. lib. 2. de Sacerd. circa principium, vbi, Quanam, inquit, de cauſa ille ſanguinem effudit ſuum? certè, vt pecudes eas acquireret, quarum curam, tum Petro, tum Petri ſucceſſoribus committebat, & S. Leo ſermon. 2. de anniuerſario Aſſumptionis ſuæ ad Pontificatum, manet, ait, diſpoſitio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine Petræ perſeuerās ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non reliquit, perſeuerat videlicet Petrus, & viuit in ſucceſſoribus ſuis.

Nullus enim eſt, nec fuit vnquam, qui ſe Petri ſucceſſorem aſſeruerit, vel prò tali ſit habitus, præter Rom. Pontif. & cū Chriſtus inſtituerit in Petro Pōtificatum duraturū vſque ad finem mundi; pro pecudibus perpetuo paſcendis conſtat, Papam Petri ſucceſſorē eſſe, cap. manet, capitulo quodcunque, 24 quæſt 1.

Romanum Pontificem Petro ſuccedere in Eccleſiaſtica Monarchia, tā ex diuino iure, quàm ratione ſucceſſionis Conciliorum auctoritate Summorū Pontifi-

Digitized by Google

cum Græcorum, & Latinorum patrum, aliorumque teſtimonijs, & auctoritatibus probat idem Cardin.Bellar. de Rom. Pont. eodem tomo, lib.2. cap.12.13. & vſque ad cap. 22. & quamuis in cap.ego Ludouicus, 63.diſtinct. ab eodem Ludouico Romanorum Imperatore appelletur Vicarius Petri, ea appellatio eſt impropria, vel ita intelligenda, quòd exerceat eandem Vicariam, quàm Petrus, vt per gloſſ. in clement. vnic. in ver. Vicarium, de iure iur.& Nauarr.in comm.de Iobel.& indulg.29. not.num.1.tom.3.

4 † Et eſt Ordinarius Ordinariorum,& totius orbis, cùm totus Mundus Papæ ſit territorium, capitul. cuncta per mundũ, capitul. per principalem, 9. quæſt. 3. & Abb.in cap.final.num. 45.de form.comp.
5 & omnes eidem parere, † ipſumque in Primatum recognoſcere debent, cap. omnes,cap. ſacroſancta, & cap.de Conſtantinopolitana,22.diſt.

Licet enim Carolo Magno,qui ad defendendas res Eccleſiæ poſtulatus,Deſiderium Regem,Sedis Apoſtolicæ hoſtem captiuum fecit, illiuſque exercitum debellauit, & Sedem Apoſtolicam liberauit, vnde victorioſiſſimus Romã acceſſit,
6 vbi ab Adriano Papa † huius nominis primo,honorifice ſuſceptus,ab eodem cum vniuerſa Synodo ius,& poteſtas eligendi Pontificem, & Sedem Apoſtolicam ordinandi, Archiepiſcopoſque, & Epiſcopos inueſtiendi ei videatur conceſſa, vt cap. Adrianus 2. 63. diſtinct quam Leo VIII.
7 † Othoni primo Regi Theutonicorum, eiuſque ſucceſſoribus cõfirmauit,& corroborauit, vt in capit. in Synodo eadem diſtinct. & Reges omnes Imperio ſubeſſe fecit, cum omnium Regum potentiæ † ab Imperio fluxerint,tamquam riuuli, à flumine,gloſſ.penult. in dict.cap. Adrianus, cap. in apibus, 7. quæſt. 1. Abb. in cap. venerabilem, num. 19. ver. ex qua colligẽ de elect.& in conſil.82. num. 4. verſ. nam apud Imperatorem, volum. 1. Iaſ.in l.1.num.6.& 8. C. de ſumm. Trinitat. & fid.Cathol. Oldrad. conſil 69. num.1. & vniuerſæ ditioni præſit,quæ aſcendentẽ, & deſcendentem ſolem videt in genere ſuo, Auct.vt om.obed. iudic. prouinc. §. hæc conſiderantes, colu.5. & Purpur. in rubrica, de iuriſdict. omnium iudic. numer.5.& num.6.

Tamen Adrianus, ac Leo Imperatori conceſſerunt, vt Roman. Eccleſ. ordinaret,quo ad temporalem Principatũ, qui eſt ſub regimine Imperatoris, vt d. cap. nos ſi,§.ſed notandum, & duo illa priuilegia Imperatori conceſſa ob frequentia ſchiſmata,quæ tũc erant, & propter frequentes hoſtes Lõgobardos,& Græcos, qui Eccleſiam Romanam aſſiduè vexabant,vt per Card. Alban.in tract. de poteſt.Pap.par.2 num.214.tom.13.cauſis illis ceſſantibus, reuocata fuerunt, vt per gloſſ.in dict cap.in Synodo,in ver.affici, 63. diſtinct.plenè Bero.in rubric.de iure patron.num 23.& num.24.& Bellarm.de Rom.Pontif.tom.1.lib.2.cap.29.ad text.

9 Non enim Papa † Imperatorem ſibi iudicem facere põt, quia irrogaretur iniuria Deo, ſi Vicarius ſuus iudicaretur à laico, Abb. in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.7.& Felyn num.5. de conſt.

Papa verò à ſolo Deo iudicatur,capit. Anaſtaſius, 19 diſtinct quoniam innocentiam ſuam ſoli Deo oſtendere tenetur, cap.aliorum, cap.fauor ſubditorum,cap. ipſi ſunt,capitul. cuncta per mundum, 9. quæſt.3. & Card. Abb. in eodem tractat. de poteſta. Pap. par.2. num 9.& 109. & hanc veram concluſionem poſt plures alios per ipſum citatos, nouẽ rationibus probat, Io. à Capiſt.in tractat. de auctoritat Pap. 2. par. princip.ſub num. 35. & ſequ. cùm in Terris non habeat Superiorem, nec præterea poſſit fieri vaſſallus Imperatoris,aut alicuius Regis,dict.cap. cuncta per mundum, cap licet, in fin. de elect. Clementinæ Romani, eod.tit.Pariſ. conſ.5 num.74 & 78.volum.4.Dec. in dict.cap Eccleſia Sanctæ Mariæ,nu.62.& 63.de conſtitut. Iaſ. in dict.l.eſt receptũ, numer.3. de iuriſdict omn.iudic. & Nauar.in capit. nouit, 3. not. num.7. de iudic. tom. 3.

10 Præterea non ſolum Papa,ſed nec clericus,etiam cum iuramento,iudicio laici ſe ſubmittere poteſt, cap. at ſi clerici, de iud.cap.ſi diligenti,& cap.ſignificaſti, de for.compet.quia clerici priuilegium fori habent à Deo,cap. ſi Imperator,vbi gloſ. in cap. quamquàm, in verb.diuino, de cenſ.

Digitized by Google

cenſ.in 6.Innocen.in cap.2.num.1.de maior.& obed. Abb.in dict.cap.at ſi clerici, num.25.de iud. & Oldrad.conſil.83. n.7. & cũ dictum priuilegium ius publicum tribuat, conſenſu priuatorum iuri publico derogari non poteſt, dict. cap.ſi diligenti, & ibi Abb.num.3. & Felyn.in dict. cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.6.

11 Papa eſt iudex omnium non recognoſcentium ſuperiorem, c. nouit, vbi etiam Abb. num.15. & Felyn. num. 4.de iudic. Et quòd dicta poteſtas per Adrianum, & Leonem Regibus conceſſa, fuerit reuocata, probat text. in cap. quia, §.verum dict. 63. diſtinct. & Abb. in cap. venerabilem, num.18. in fin. de elect. cum alijs ſupra deductis.

12 Succeſſores † verò debent facta,& inſtituta prædeceſſorum, etiã bona, mutare, ſi ita videtur expedire, cap. quia ſancta,§.verum quia, ver. vt ſi nonnulli, & ibi gloſſ.in verb.deſtruantur, 63. diſtinct.

13 Quinimò & ipſimet Reges, † & Imperatores non ſolùm Federicus ſecundus Imperator, vt ſcripſerunt ijdem auctores, ſed etiam Carolus, & Ludouicus Imperatores, & Gallorum Reges, ac etiam Henricus Primus, & Otho pariter primus illi poſteà renunciarunt, licet iuri non ſuo, cap.cum Adrianus, cap. Ego Ludouicus, cap. conſtitutio, cap tibi Domino, cap. ſacrorum, §. ex his, & gloſ in cap. in ſynodo;in verb. affici,eadem 63. diſtinct.& Nauarr.in com. rub. de iud.num.70. tom.2. qui verò iuri ſuo renunciat, illud repetere non poteſt, cap.quàm periculoſum,& ibi gloſſ.7.q.1. & Crau.conſ.14.num.4.

14 Papa habet iuriſdictionem ſupra Imperatorem, cap.venerabilem, circa med. verſic. quòd autem, & ibi Innoc. num.4. & Abb.num.18. de elect. cap. nouit, §. non igitur, de iud. cap. Conſtantinus, 96. diſtinct. Clem. Romani, de iure iur. & Abb.in conſil.82.num.3.& 4.volum.1. quia licet Imperator habeat Imperium à ſolo Deo,media è tamẽ per electionem, l.1. in princ. C. de vet. iur.enucl. cap. ſi Imperator, & ibi gloſſ.in verb.diuinitus, 96. diſtinct. tamen ſubeſt Papæ Vicario
15 Chriſti † qui ſeptem Electores Imperij inſtituit, videlicet Archiepiſcopos Maguntin. Treuerẽſem,& Colonienſem Eccleſiaſticos; Laicos verò, Palatinum Comitem Rheni,Ducem Saxoniæ,Marchionem Brandeburgenſem,& Regem Bohemiæ, qui infraſcriptis verſibus comprehenduntur,Magna Maguntia,Craſſa Colonia,Treueris alma: Atq. Palatinus Dapifer.Dux portitor enſis,Marchio Prępoſitus Camerę,Pincerna Bohemus Romanum Regem ſtatuendi dãt ſibi legem, vt per gloſſ penul. cap.ad Apoſtolicæ,de ſent. & re iud.in 6. & Baron. Annal.996. §.& licet, tom. 10. Antea verò nõ penes ſeptem tantũ electores erat ius eligẽdi, ſed penes omnes, tãm Eccleſiaſticos, quàm Laicos feudatarios Imperatoris. vtriuſq. Germaniæ Principes,vt pluribus probat Baron. eodem Annal.996. §.ſanè quidẽ, & ſeqq. Et quòd a Romano Pontifice fuerunt dicti Electores inſtituti, probat text.in cap.venerabilem, §.Verũ, vbi, ius, & poteſtas huiuſmodi ab Apoſt. Sede peruenit, de elect. Clemens Quintus in Concil.Gener.Viennen.vt in Clement. Romani,ibi:Seque illi, & eidẽ Ec-
16 cleſiæ, quæ à Græcis † Imperiũ tranſtulit in Germanos, & à qua ad certos eorum Principes, ius, & poteſtas eligendi Regem, & Imperatorem poſtmodũ promouẽdum peruenit de iure iuran. Otho Imperium vſque ad tertiam ſuam generationem, quorum quilibet vocatus eſt Otho, & ex tunc per Gregorium Quintũ genere ſimili, & Theutonicum prouiſa, fuit electio,vt videlicet per ſeptẽ Principes Alemaniæ fieret, quæ vſque ad hęc tempora perſeuerat, vt teſtatur S.Thom. in lib. 3. de regimine Principum, cap.19. S.Aug.in ſumm. de poteſt. Eccleſ. q.35. articul. 2. Philipp. Bergom. lib. 12. Supplemen. Chronic. Blond. Flau lib.3. decad. 2. Plat. in vit.Gregor.V Raph. Volater. lib.22. Antropolog. Ioan. Andr. in cap.ad Apoſtolicæ,de ſenten.& re iudic. in 6. & in dict. cap. venerabilem, de elect. Cardin. Flor. eodem cap. venerabilem,§. 1. colum. 3. in 6. quæſt. num.7. Alberic.in l.benè à Zenone,num.5.de quadrien. præſcript. ſanctus Antonin. part. 3.tit. 22.cap.5. §. 13. Andr. Alciat. in commen l.bona Ciuitatis, ff de verb. ſignific. & Cardin. Bellarm. qui alios ad-

Digitized by Google

ducit de tranſlat. Imperat. Roman.lib.3. cap.1.§. habemus igitur, & cap.3.§ primus igitur.quem reprobata opinione tenentium, quòd à Gregorio X. Electores fuerint inſtituti, ſequitur Baron. Annal. 996 §. hæc igitur, tom.10.& cõprobatur confeſſione eorundem Principum Imperij de Anno 1279. facta, vt per Autographum Romæ in Arce ſancti Angeli aſſeruatum tenoris infraſcripti.

17 Nos Principes Imperij vniuerſis præſentem paginam inſpecturis. Complectens ab olim ſibi Romana mater Eccleſia, quadam quaſi germana charitate Germaniam illam, eo terreno dignitatis nomine decorauit, quod eſt ſuper omne nomen temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram, plantans in ea Principes, tanquàm arbores prælectas, & rigans illas gratia ſingulari illud eis dedit incrementumm mirandæ potentiæ; vt ipſius Eccleſiæ auctoritate ſuffulti, velut
18 germen electum † per ipſorum electionẽ, illum qui frena Romani tenerent Imperij germinarent. Hinc eſt illud luminare minus in firmamento militãtis Eccleſię per luminare maius Chriſti Vicarium illuſtratum. Hic eſt, qui materialem gladium ad ipſius nutum excutit, & conuertit; vt eius præſidio paſtorum paſtor adiutus, oues ſibi creditas ſpirituali gladio proteg endo communitas, temporali refrenet, & corrigat, ad vindictam malefactorum, laudem verò credentium, & bonorum. Vt igitur omnis materia diſſenſionis, & ſcandali, ſeu etiam rancoris occaſio, inter ipſam Eccleſiam, & Imperium auferantur, & ij duo gladij in domo Domini conſtituti debito fœdere copulati ſe ipſos exerceant in vtilẽ reformationem regiminis Vniuerſi, & nos in actu voluntatis, & operis inueniamur filij deuotionis, & pacis, qui tam Eccleſiã
19 † quam Imperium confouere tenemur, quicquid per Dominum noſtrum R. Dei gratia Romanorum Regem ſemper Auguſtum Sanctiſſimo Patri.& Domino noſtro Domino Nicolao Papæ III. eiuſque ſucceſſoribus, & ipſi Romanæ Eccleſiæ recognitum, confirmatum, ratificatum, innouatum, de nouo donatum, declaratum, ſiue conceſſum, iuratum,& actum, ſeu factum eſt, per priuilegia, vel quæcunque alia ſcripta quorumcumque tenorem ſuper recognitionibus, ratificationibus, approbationibus, innouationibus,confirmationibus, donationibus,conceſſionibus, & factis,ſeu geſtis, tam aliorum Imperatorum; & Regum Romanorum prædeceſſorum Regis eiuſdem,
20 quam ipſius Regis, † & ſpecialiter ſuper fidelitate,obedientia, honorificentia, & reuerentia, per Romanos Imperatores,& Reges,Romanis Pontificibus,& ipſi Eccleſiæ impendendis, ac poſſeſſionibus,honoribus, & iuribus eiuſdem Ec-
21 cleſiæ, & ſuper tota Terra, † quæ eſt à Radicofano vſque ad Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatu Spoletano, Terra Comitiſſe Matildis, Ciuitate Rauennę,&Æmilia,Bobio,Cęſena,Foropõpilij,Foroliui, Fauentia,Imola, Bononia, Ferraria, Comaclo,Adrianis, atque Gabello, Arimino, Vrbino, Monteferetri, Territorio Balne, Comitatu Bertenorij,Exarchatu Rauennæ, Pentapoli, Maſſa Trebaria cum adiacentibus Terris, & omnibus alijs ad prædictam Eccleſiam pertinentibus, cum omnibus finibus,Territorijs atque Inſulis, in terra, mariq. ad Prouincias,ciuitates,territorij,& loca prædicta quoquomodo ſpectantibus. Necnon ſuper Ciuitate Romana, & Regno Siciliæ, cum omnibus ad ipſam ſpectantibus,tam citra Farũ, quàm vltra, Corſica quoq.atque Sardinia, & cœteris Terris, ac iuribus ad ipſam Eccleſiã pertinentibus. Nos noſtri nomine principa-
22 tus in omnibus, † &per omnia approbamus, & ratificamus, ac iiſdem omnibus, & ſingulis, & quibuſcumque alijs, ſuper eiſdẽ per eundem Regem quoquomodo factis,& in poſterum faciendis, voluntatẽ noſtram,aſſenſum, atque conſenſum vnanimiter, & concorditer exhibemus: & promittimus, quòd contra præmiſſa, vel aliquod præmiſſorum nullo vnquam tempore veniemus; ſed ea omnia,& ſingula pro poſſe noſtro procurabimus inuiolabiliter obſeruari. Et,vt hæc noſtra voluntas, approbatio, ratificatio, aſſenſus,conſenſus, atque promiſſio, à nobis eiſdem Romanis Pontificibus,& Eccleſię in perpetuum obſeruentur, hoc præſens

ſcri-

Digitized by Google

ſcriptum inde fieri fecimus, noſtrorumq. ſigillorum munimine roboratum. Actum, & datum anno Domini 1279. Indictione ſeptima, regnante Dom. noſtro prædicto Domino R. Romanorum Rege glorioſo, Regni eius anno ſexto. Et cum Eccleſia Romana opprimeretur ab Aſtulpho Rege Longobardorum, Papa petijt auxiliũ à Conſtantino, & Leone eius filio Imperatoribus Conſtantinopolitanis, qui cùm recuſaſſent Eccleſiæ Romanæ auxilium præbere, Stephanus Papa II. Romanus de anno Domini 776. Imperium Romanum in perſonã Caroli Magni filij Pipini, au-
23 xilium præbenti, † à Græcis tranſtulit in Germanos, cap. venerabilem, §. verum; & ibi gloſſ. prima in ver. tranſtulit, de elect. & etiam Abb. num. 1. quam dicit ſingularem, & receptam, Nauarr. relect. cap. nouit, not. 3. num. 3. tom. 2. de iud. licèt ſimilis, quæ tamen diſcordat in tempore habeatur in Clement. Rom. in ver. tranſtulit, de iureiurando. Hancque ſuperioritatem, & poteſtatem Imper. & Reges ex cauſa deponendi habere idem probat idem Cardin. Bellarm. in tract. de Pont. cap. 12. num. 4. & in dicta Apologia, cap. 6. iam verò. Carolus autem fuit po-
24 ſtea à Leone Papa IIII. † in Baſilica ſancti Petri de anno 801. coronatus, vt tradit Platina in vita eiuſdem Leonis IV, cap. 97. & facit dicta gloſſ. in cap. venerabilem, & etiam dict. glo. in cap. ſi Imperator, in ver. diuinitus. Sed decipiuntur gloſſatores, & Nauarr. ſupracitat. in eundemque errorem, quòd Stephanus Papa Secundus imperium à Græcis ad Germanos tranſtulerit, incidit Cel. Mãc. in tract. de iure Principat. lib. 3. cap. 3. dum tenent, quòd de anno 776. dictus Stephanus Papa Secundus tranſtulerit imperium à Græcis ad Germanos, quia eodem anno Leo IV. filius Conſtantini V. Imperatoris poſt annos 35. Imperij paterni imperium regere cœpit; in cuius regimine annis quinque & diebus ſex vixit, vt poſt Theopha. teſtatur Baron. tom. 9. Annal Eccleſ. 780. in princ. & de anno ab eadem Natiuitate 781. deceſſit, eidemque Conſtantinus filius impubes ætatis annorum decem ſucceſſit, qui ſexto Idus Septembris vnà cũ Irene matre pijſsima Imperium accepit, vt per Baron. loco proximè citato. Conſtantino interim ætate legitima completa, Imperium ab adminiſtratione materna in ſe ſuſcepit: & quia nihilò melior fuit Cõſtantino V. auo, & Leone III. proauo, Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri, S.R.E. Sanctorum, & eorum reliquiarum, ac Imaginum contemptoribus, inimicis, & hoſtibus, vt per Caſſan. in Cath. glo. mundi parte duodecima conſideratione decimaſeptima, §. & primo, ver. Leo Tertius, ab eodem omnium peſſimo, vt legitur apud Tarcagnot. de Hiſt. mũdi. lib. 9. par. 2. qui quampluribus ſuis nefandis ſceleribus, & delictis cauſantibus, erat à Papa deponendus, argumen. tex. in capit. ad Apoſt. vbi etiã gloſſ. in ver. priuamus, & de ſenten. & re iudic in 6. à matre Irene
25 † Religionis cauſa, & amore iuſtitiæ paratis inſidijs, orbatus oculis, ac ſimul vita priuatus fuit, vt per eundem Baron. eodem tom. 9. anno 697. §. hoc ſi quidẽ, & Genebrar Chron. anna. 798. lib. 4. Vnde rurſum Imperium in matrem Irenem fuit deuolutum, vt per Baron. annal. 797. in princ. quæ tempore regnauit vſque ad annum 802. quo tempore vindex Dei, & veritatis propugnatrix nominata fuit, & de eius laudibus plura ſcripſit Theod. Studita, quem refert Baro. dict. tom. 9. annal. 801. circa finem. Dum hæc fierent in Oriente pro tutiori Romanæ Eccleſiæ defenſione
26 † Leo III. Romæ in Baſilica Diui Petri in die Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti tunc incipiente anno 801. omni populo acclamante, Carolo Auguſto à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori vita, & victoria, intra Miſſarum ſolemnia Carolum Magnum coronauit, & à Græcis, ac perſona eiuſdem Conſtantini VI. in perſonam eiuſdem Caroli Magni Imperium ad Francos tranſtulit, vt in cap. Ego Ludouicus in fine, & ibi gloſ. fin. 63. diſtinct. quod Carolus Rex Franciæ cum ſuis ſucceſſoribus Francis tenuerunt per annos centum & tres, vſq. ad Arnulfum. Quo tẽpore cum Eccleſia oppugnaretur à Berengario tyranno, Papa vocauit Othonem Ducem Saxoniæ. qui auxiliũ præbuit: qua propter per Leonem Papam Quintũ conſtitutus fuit Impera-

perator. ex cuius perſona imperium fuit translatum ad Germanos, Zabarell. in cap venerabilem,3 not.de elect.& Ioan. à Capiſtr.à par 2 par princip.num.131. in tract.de auctorit.Pap.& Alban.de Pontif.pot n.103.tom. 13. S.Anton.in ſumm. par. 3. tit.3.cap.1.colum.3 qui ſcripſit, Adrianum tranſtuliſſe Imperium in Carolum,cum à Leone fuerit coronatus,& in coronatione translatum eſſe Imperiũ, vt etiã atteſtantur Otho Epiſc.Friſingenſis lib.5. Hiſtor.ad Vrb cond. c.31 Gotif. Viterb.chronic vniuerſ. aliàs Pant.Conrad.Abb.Viperg. in Chronic.Lupold Bãber. in proœmio. lib. de iuribus Imper. Blon. Flau.decad.2.lib.1. Io. Trithem.in Catal.ſcript Philip.Berg.lib.11. ſupplem. Albert.Krant.lib.2.Saxo. c.18.Plat.in vit. Leo III.cap.97.Bellarm.eod.lib.de tranſlat.Imp. Rom ad Franc. lib.1.cap.4. per tot.& Baro.dict. tom.9. annal.800.§ qui autem,&tom.10.anal.870.§ at quam, & Occidentale Imperiũ,quod aliàs trãſlatum fuerat in Orientem, Bellarm.de translat. Imper.Rom.lib.1.cap.4. §.Ioan. Zonaras, denuò in Occidentem fuit reuocatum,idq; non,niſi diuino conſilio,factũ eſſe,vel fieri potuiſſe,teſtatur Baron. eodem tomo 9.annal.800.§.hæc iccircò.

27 Poſtea aũt,§.quia benè operãtes Deus ad maiorẽ probationem ſæpè affligi, terrenisq; boni nudati permittit,vt maiorib. reddãtur digni muneribus, de anno 802. dum Carolus Magnus per Legatos Conſtantinopolim miſſos expetijſſet coniugium Irenis, Nicephorus tyrannus fraudulenter inuaſit Imperium,& Irenem depoſuit,vt poſt alios teſtatur Bellarm.eod. lib.1.c. 11. §.quod verò,& ſeq.& Baron. annal.702.§.7.& ſeqq.

28 Carolus enim ipſe Francorum Rex Primus Imperator ſuo teſtamento Ludouicum eius filium in Imperio ſucceſſorẽ nominauit,Plat.de vita Pont.eod.cap.97. Quæ nominatio ab eodem Papa Leone Tertio vnà cũ illius Teſtamento fuit confirmata, vt per Aym.de rebus geſt.Franc. lib.4.cap.94.vbi inquit,teſtamentum Caroli Leoni Papæ miſſum eſt, vt approbaretur,quod factum eſt,hoc idem teſtatur And.Viennen.in chronic.6 ætate, vbi Imperator,inquit,inter filios Regna diuidit, vt ſciret quiſque, ſi ſuperſtes eſſet, quam partem tueri, & regere debuiſſet, teſtamentum indè factum, & iureiurando ab Optimatibus Francorum cõfirmatum,& Leoni Papæ miſſum,vt ſua manu ſubſcriberet, & denique corroborantur præmiſſa vetuſtiſſimis Annalibus Frãcorum, in quibus habetur : hæc omnia litteris mandata ſunt, & Leoni Papæ,vt ipſe ſua manu ſubſcriberet,per Eginarthum miſſa quibus Pontifex lectis, & aſſenſum præbuit,& propria manu ſubſcripſit, vt tradit Bellarm.ibi, de translat. Imper.Rom. ad Franc.cap.5. verſ.principio Carolus, lib.1. & Baron. eod. tom. 9.annal.806 §. Hæc autem.

29 Leone mortuo, Stephanus Papa huius nominis Quartus ſucceſſor in Frãciam ſe contulit, & ab eodem Ludouico honorificè receptus fuit, vt per Platin.in vita eiuſdem Stephani c.98. & Baron d.nu.9. annal.816. §.auctor incertus,& ipſe Remis in eodem Franciæ Regno de anno 815. eundem Ludouicum in Imperatorem coronauit, vt teſtatur idem Otho Friſingenſis dict.lib.5.cap.33, & Baro.loco proximè citato,§.poſtea Pontifex.Deinde,cùm Romam redijſſet, & menſe ſeptimo ſui Pontificatus diem obijſſet, ad ſummi Apoſtolatus apicem Paſquali aſſumpto, Ludouicus ipſe Imperator eidẽ Paſquali Summo Pontif. & ſucceſſoribus in perpetuum, vt nullo Imperatoris,
30 † aut aliorum exſpectato conſenſu, Papa eligi poſſet, & reliqua,ſicut à prædeceſſoribus ſuis hactenus in eorum poteſtate ditione tenuerant, & diſpoſuerant, cuncta confirmauit, vt dicto cap. Ego Ludouicus ſexageſima tertia diſtinct. Card.Alban.in tractat. de poteſtat.Papæ par.2. nu. 215. tom. 13. & Baron.annal. 817.§.& quando eodem tomo 9.cui Lotharius primogenitus Imperator ab eo nominatus in Imperium ſucceſſit, quem idem Paſqualis Romæ coronauit, vt teſtatur idem Otho dict. lib. 5. cap. 34. & Baron.annal.823. in princip.qui poſt annos quatuordecim, quibus rexit Imperium, Ludouicum ſecundum eius primogenitum ad Imperium nominauit, & ipſe ad vitam monaſticam ſe contulit.

31 Ludouicus à Sergio Papa † huius no-

Digitized by Google

minis ſecundo, anno 844. fuit corona-
tus,vt teſtatur Ado.Viennenſ.in chronic.
6.ætat.Bellarm.in tranſlat. Imper. Rom.
lib.2 cap.1.& Baro.annal.844. §. Domi-
nico verò, tom. 10. cui vita functo Ca-
rolus Caluus Francorum Rex dicti Lu-
douici patruus, & Lotharij frater in Im-
perio ſucceſſit, & à Ioanne Papa VIII.
anno 874. Romæ coronatus fuit, vt
per Rheginon. lib.2.chronic.& Baro.eo-
dem tom.annal.875.§.quo inde, qui bien
nio tantùm rexit Imperium, & eidē ſuc-
ceſſit Ludouicus filius cognominatus
Balbus, quia loquendo balbutiebat,pri-
mogenitus dicti Ludouici II. & nepos
Caroli, qui poſtea ab eodem Ioanne Pa-
pa VIII.in Franciam de anno 878.Impe-
rator coronatus fuit, vt poſt Aymon. &
Onuphr. in addit. ad Plat. in vita eiuſdē
Pōtificis teſtatur Baron.eod. tom.10.an-
nal.878.§ qui ſummatim,& deceſſit anno
ſequenti eidem ſuperſtitibus Ludouico,
Carolo Magno filijs, ac Carolo ſimplici
poſthumo, vt per eundem Baron. annal.
879.in princip qui Ludouico Secundo
Imperatori patri in Regno Franciæ ſuc-
ceſſerunt, ex quibus Carolus ſimplex à
Fulcone Rhemēſi Archiep.in Regē Fran-
corum de anno 892. inunctus fuit, reie-
cto Othone Comite Pariſienſi, qui Regis
titulum tyrannicè ſibi vſurparat, vt per
eundem Baro.ann.892.§.eodem anno.
31 Quia verò Ioannis Papæ Octaui ani-
mus erga Carolum Craſſum, Ludouici
Germaniæ Regis filium propenſior erat,
poſt Ludouicum ſecundum, eūdem Ca-
rolum Romæ anno 881. in Imperatorem
coronauit, idem Baro.ann.879. §.cū Lu-
dou.iūcto ann.881.§.hoc pariter,& Aym.
de reb.geſt.Franc.lib.5. c.60.prope fin.
32 Carolo de medio ſublato, Arnulphus
Caroli Magni Regis filius eidem Carolo
Craſſo, repudiato à ſuis, in Regno non
in Imperio ſucceſſit,vt poſt Reginon. &
alios,Baro.anna.888.in princip. & §.eo-
dem anno, & Vuido, aliàs Guido Ducis
Spoleti filius Imperiū occupauit, vt per
Reginon.quem ſequitur Baro.eodem an-
nal. 888 § qui autem, qui poſteà à Papa
Formoſo fuit coronatus, reprobata-
opinione ſcribentium,quòd eidem Caro-
lo in Imperio ſucceſſerit Arnulphus,pro-
Frodoard. in Hiſtor.Rhemen.lib.4.cap.2.
& Baro.in dict.§.qui, autem iuncto ann.
892. in princip.
33 Demum Lambertus † eiuſdem Guido-
nis Imperatoris filius ab eodem Formo-
ſo Papa in Imperatorem inunctus fuit,
Baron.ann.893. § ad poſtremū, & quòd
Arnulphus non fuerit legitimus Impera-
tor, ſed nulliter coronam Imperialē ad-
hùc Guidone Imperat. in humanis agen-
te ſurripuerit pluribus probat idē Baro.
ann.986.& hac de cauſa cum Guido Im
34 perator † Arnulphum inſequeretur,iux-
ta fluuium Tarum defunctus fuit,quo an-
no Arnulphus etiam, morbo pediculari
deceſſit, at poſt Luitprand lib.1. cap.9.
10.tradit Baron.ann.899. tom.10.
35 Arnulpho ſucceſſit Ludouicus filius,
& Ludouico Chunradus Arnulphi ex
alio Chunrado nepos, in quibus finem-
habuit progenies Caroli Magni in linea
Regum Germanorum, vt poſt Abba. V-
ſpergen.tenet Bellarm.de tranſlat.Imper.
Roman.lib.2.cap.1.& poſt alios antiquos
chronographos Baro. ann 912. circa fin.
eodem tom. 10.
36 Eodem tempore de Imperio in Italia
inter Berengarium Ducem Foroliuien-
ſem, & Ludouicum Boſonis Comitis fi-
lium acerrimè certatū, poſt plures cō-
greſſus, Lodouicus Berengarium fuga-
uit, & Romam ingreſſus,à Stephano Pa-
pa Quarto coronatus Imperator, Ludo-
uicus Quartus, fuit appellatus qui vſque
ad annum 904. imperauit, vt per Baron.
annal.900.in fin. quo tempore ab eodem
Berengario in prœlio victus, & captus,
37 Imperio, & oculis priuatus fuit & Be-
rengar. Romam armatus, exercitu acce-
dente,coronam Imperij à Ioanne Papa
IX. violenter extorſit, ſicque tyrannicè
Imperatoris nomen ſibi vendicauit,
quo recedente, Lamberto Guidonis Im-
peratoris filio Romam vocato, qui aliàs
in Imperatorem fuerat inunctus, impe-
38 ratoria corona ſolemnibus † ritibus ab
eodem Pontifice fuit coronatus, & Sy-
nodo Epiſcoporum Romæ collecta,in-
eodem conuentu patrum vtriuſq. Regis
cauſa propoſita & vtriuſque iuribus exa
minatis, in eam ſententiam ab omnibus
itum eſt,vt Berēgarij coronatio, tamquā
vt

Digitized by Google

vi extorta penitus abrogaretur, Lāberti verò, iu quem libera vota Rom. Pont. conſpiraſſent, legitima eſſe iudicaretur, vt per Baro.ann.904.in princ. qui anno 7.ſui imperij pluribus laudibus exornatus, ab
39 Vgone † Comite Mediolan. in venatione occultè necatus fuit, vt per Luitprād. lib.1.c 10.quē ſequ.Baro.ann.910.in prin.

40 Lamberto mortuo, Berengarius ſumma rerum potitus eſt, & anno 915.à Io. Papa X. Romæ in Imperatorē inunctus fuit, vt poſt Sigo.de Reg. Ital.lib.6.Baro. annal.915. § quod ad Ioan. & imperauit
41 vſque ad annū 924. quo à ſuis † fuit occiſus, vt poſt Luitpran. & Froſſard. eiuſdem temporis accuratū chronographū, vt teſtatur Bart. tenet idem Baron anna. 924.in princ.& deinde pluribus annis vacauit Imperium, donec auctoritate Pontificia in Othonem Regem Saxonum ad Germanos fuit translatum, vt per Bellarm.de translat. Imper.Rom.lib.2.cap.1. in fin. & cap §.accedant, etiam in fin. & Genebrar. chron.anna.912.pag.320.

42 Interim in Gallis proceres Francorum, Carolo ſimplici Rege relicto, elegerunt Robertum Comitem, Regem, quē ſolemni ritu Archiepiſc. Rhemenſis vnxit, vt poſt Froſſard.Baron.annal. 923. §. hoc pariter, & ſequenti anno Carolus cum exercitu contra Robertum imparatū irruens, conflato prælio, illum necauit, ac Hugone filio ad patris vindictam cum exercitu parato, Carolus fuga ſibi conſuluit, & demū dolo Eriberti Comitis captus, in carcerē detruſus fuit. Quapropter proceres Regni Rodulp. Richardi filiū è Burgundia vocatū, in Regem elegerunt, vt poſt Froſſard. idem Baron.annal.923.eod.§. hoc pariter. Deinde Carol.de carcere eductus, & depoſitus, iterumq. in carcerem coniectus, vt per eūdē Baro.anna.927. in princ.infra bienniū in carcerē deceſſit relicto Ludouico filio, qui educabatur in Anglia, & interim Rodulf.regnare cœpit, vt poſt Froſſard.in chron.eiuſdē anni, Baro ann.929.in prin.

43 Rodulfo de anno 936.defuncto dictus Ludouicus Caroli Simplicis filius ab Anglia reuocatus ad coronam Regni ſuſcipiendam ab Artaldo Archiepiſc. Rhemen.in Regem Francorū coronatus fuit, vt tradit Baro.annal. 936. §. quo pariter eoque mortuo. Lotharius eius filius puer ab eodem Rhemenſi Archiepiſc.fuit coronatus, vt per Froſſard. relatum à Baron.anna 954. §. quo pariter.

44 Deceſſit Lotharius, cū regnaſſet annos triginta, relinquens Regni hæredē Ludouicum filium vnicum, qui etiam anno ſequenti ſine liberis deceſſit, & contempto Carolo patruo, Lotharij fratre, Regnum Francorum ad Hugonem Capetum Ducem Pariſienſem delatum fuit, vt poſt alios Baro.annal.986. & 987.in princ.

Carolus autem Lotharij frater, & Ludouici patruus, Ciuitatem Rhemenſem proditoriè accepit qua potitus fuit. Bar. annal.990. §. eod.anno, & ſequenti anno eod.Carolo ab Hugone Capeto Rege capto, præciſum fuit ab eo Regnū Francorū, & Caroli magni familia finē habuit, vt per eundē Baro.eod.anna.990.in fin.

45 Regrediendo nūc ad Imperium occidentale, cuius translationis occaſione hæc pauca de Regum, & Imperatorum deſcendentia mihi attigiſſe ſufficiāt, mortuo Berengario, Francorum Reges coronam Imperialē non fuerunt aſſecuti, ſed primus eadē imperiali corona poſt Berēgariū, Otho Saxoniæ Rex, Henrici Regis filius fuit decoratus, qui Romā pacificè adiens amicabiliter exceptus, à Papa Ioane XII. Imperator, & Auguſtus vocatus fuit, & ordinatus, vt per Froſſard. quem refert, & ſequitur Card.Baro. anna. 962. in princip. & poſt plures alios per ipſum citatos Card. Bellarm.de translat. Imper. Romani lib.2.cap 3.per tot.& ex perſona ipſius Othonis, non autem Henrici Regis patris, vt aliqui ſcripſerunt, qui Imperialem coronam non fuit aſſecutus, vt per Bellarm. dict. lib.2.cap.2. in princ. imperium Occidentale auctoritate Pontificia fuit translatum ad Germanos, idem Cardin.Bellarm.eod cap.3.& Baron.dict. annal.962. in princ.

46 Non enim † iure Imperator dici pōt, qui à Papa non eſt coronatus, Clemētin. vnic.in princip.de iure iurand. & Baron. annal.871.§. dicis autem, & §.illud autem, & anna.888 §.eodem anno, tom.10. Ideò, quia Henricus, nec Chonradus, minuſque Ludouicus Arnulphi filius, Reges

coro-

Digitized by Google

coronam Imperialem habuerunt, in aliorum Imperatorum numero minimè fuerunt aſcripti, vt poſt plures per ipſum citatos, teſtatur Beliarm. dict. cap. 2. §. accedant poſtremo.

47 Demum Innocentius Quartus, qui pluribus nefandis exceſſibus commiſſis cauſantibus, ſacro præſente Concilio Lugdun. Federicum Secundum, Imperio, & Regnis omnique honore, & dignitate priuatū Domino oſtendit, denunciauit, & ſententiando priuauit; atque omnes, qui ei iuramento fidelitatis tenebantur aſtricti, à iuramento huiuſmodi perpetuò abſoluit auctoritate Apoſtolica firmiter inhibendo, ne quiſquam de cætero illi tāquàm Imperatori, vel Regi, pareret, decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori, vel Regi, conſilium, vel auxilium præſtarent, ſeu fauorem, ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & eiſdem ad quos in eodem Imperio Imperatoris ſpectabat electio, vt eligerent liberè ſucceſſorem, permiſit, ac liberè declarauit, cap. ad Apoſtolicæ, de ſent. & re iud. in 6.

DE GRADIBVS DIGNITATVM Eccleſiaſticarum. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Papa habet curam, & regimen Vniuerſalis Eccleſiæ.*
2 *Cardinales perſonas Apoſtolorum repræſentant, & ſunt pars corporis, ac membra Papæ.*
3 *Cardinalium gradus eſt tripartitus in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos. Et vltra ſeptuaginta eſſe non poſſunt.*
4 *Cardinales Epiſcopi ſex.*
5 *Optantur ſex Epiſcopatus Cardinalium inter præſentes.*
6 *Cardinales in eorum Epiſcopatibus habent ordinariam iuriſdictionem.*
7 *Cardinales Presbyteri 50. et Diaconi 14. eſſe poſſunt, & numerus 70. à Papa Clemente Octauo fuit expletus.*
8 *Cardinalibus ſingulis ſingulæ Eccleſiæ pro titulo Cardinalatus conferuntur.*
9 *Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur.*
10 *Eccleſiæ Titulares pro 50. Presbyteris Cardinalibus quæ.*
11 *Eccleſiæ Titulares pro 14. Diaconis.*
12 *Cardinalis ex omnibus nationibus ſunt promouendi.*
13 *Aetas requiſita, vt quis ad Cardinalatum poſsit promoueri.*
14 *Illegitimi etiam per ſubſequens matrimonium legitimati corpore vitiati, ac conſanguinei, & affines in aliquibus gradibus ad Cardinalatus celſitudinem ſunt inhabiles.*
15 *Papa contra conſtitutionem prædeceſſoris diſpenſare, & illam reuocare poteſt.*
16 *Cardinalibus aliæ dignitates conferuntur.*
17 *Legatorum tria ſunt genera.*
18 *Legati de latere primum locum obtineas, & beneficia conferre poſſunt.*
19 *Legati miſſi, qui.*
20 *Legati etiam de latere, & Nuntij cauſas in prima inſtantia cognoſcere non poſſunt.*
21 *Nuncio Apoſtolico non creditur, niſi oſtenſis literis facultatis.*
22 *Nuncio Apoſtolico, in quibus credatur ſine oſtenſione litterarum.*
23 *Cardinali ſoli non creditur, vbi agitur de alterius præiudicio.*
24 *Facultates Nunciorum non extenduntur ad collationem beneficiorum in Cathedralibus exiſtentium.*
25 *Legati nati, qui ſint.*
26 *Epiſcoporum ordo eſt quadripartitus.*
27 *Patriarchæ principales ſunt quatuor.*
28 *Patriarchæ, quomodo inter ipſos præcedant.*
29 *Primates et Patriarchæ nomine differūt. ſed*

ſed idem & officio.

30 *Abbates, etiam exempti, & habentes in diœceſi iura Epiſcopalia, tenentur Epiſcopo reuerentiam exhibere.*

31 *Abbates præferuntur omnibus dignitatibus Eccleſiaſticis ſecularibus poſt Pontificalem, quando dignitates collegialiter non procedunt.*

32 *Abbates Ordinum capita qui ſint.*

33 *Canonici Cathedralium collegialiter ſedentes, vel incedentes Cathedralem Eccleſiam repreſentant.*

34 *Protonotarij alij ordinarij, & alij extraordinarij.*

35 *Protonotariatus eſt dignitas, & quomodo alias dignitates præcedat.*

1 PAPA vti Petri ſucceſſor habet curã,
& regimen vniuer
ſalis Eccleſiæ tam
in concernentibus
Papæ electionem,
ac S.R.E. Cardinalium promotionẽ,
quàm Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, &
Epiſcoporum ſanctiones, cap. in nouo,
21.diſt.cap.ſacroſancta, 22.diſt.& cap. in
illis, 80 diſt. Eugen IV. in Bull. conſtit. 1.
Paulus IV. conſtit. 8. Pius IV. conſtit. 81.
& Syxtus V. in conſtitut. 50. incip. poſtquã verus, in Bulla, part. vlt. poſt Papam
2 † primum locum obtinent S.R.E. Card.
qui perſonas ſanctorum Apoſtolorũ repræſentant, & ſunt Papæ conſiliarij, ac
coadiutores, cap. per venerabilem, ante
fin. verſ. ſunt autem ſacerdotes. ex. qui fil.
ſin. leg. cap. fundamenta, de elec. in 6. &
pars corporis, ac membra ipſius Papæ, vt
trad. Felin. in cap ad aures, num. 11. in
princip. de reſcript. Card. Iacob. in tract.
de conc. lib. 1. num. 118. & 126. tom. 13.
Paulus IV. in Bull. Rom. cap. 8. in princip.
& Purpur. in rubr. de iuriſd. omn. iud.
num. 15. Cardinalatus enim celſitudo, ac
ſplendor dignitati Regiæ comparatur,
immo præfertur. Inquit enim S. Ambroſ.
Nihil eſt in hoc ſæculo excellentius ſacerdote, nihil Epiſcopo ſublimius, vt in
lib. de dignit. ſacerdot. cap 3. & pluribus
auctoritatibus hãc veritatẽ, probat Card.
Bellarm. in Apolog. pro reſponſ. ad regem
Brit. cap. 4. §. igitur Cardinales, & fere
per tot. poſui alibi. Sixtus V. in conſt. 50.
in princip. & §. præterea.
3 Cardinaliũ gradus † eſt tripartitus in
Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ac
numerus præfinitus, ne vllo vnquam tem
pore vltra ſeptuaginta eſſe poſſint, vt ſtatuit idem Sixtus in dict. conſtit. §. de prædictorum fratrum, imitans figurã ſeptuaginta ſenum, quibus Deus auferens de
ſpiritu, qui erat in Moyſe, dedit, vt ſibi
eſſent in regimine coadiutores, vt in lib.
Numer. cap. 11.
4 † Quorum ſeptuaginta Cardinalium
ſex ſunt Epiſcopi, licèt olim eſſent ſeptẽ,
videlicet Oſtienſis vnitus cum Veliterno, qui primus eſt in ordine, & dignitate,
præcedens omnes, & immediatè ſequitur Papam; quod habuit ex priuilegio Eccleſiæ Oſtien. quia conſecrat Papam; &
vngit Imperatorem: Abbas in c. antiqua,
nu. 6. de priuil. Caſſan. in Cat. glo. mun.
par. 4. conſid. 12. verſ. & aduerte, c. cùm
venerabilis, de conſuet. Portuenſis, & S.
Ruffinæ ob martyrium, quod Ruffina in
eodem loco paſſa fuit, ſecũdum locũ obtinet, vnuſq. tantũmodo eſt Epiſcopatus,
licet Caſſan. duos diſtinctos errore ductus, connumerauerit, in eod. verſ. & aduerte. Tuſculan. tertius, Sabinenſis, quartus, Prænestinus, quintus, & Albanenſis,
ſextus; de quibus in conſtitut. Sixt. V. in
Bull. cap. 56. §. ex Diaconijs. par. vlt. qui
ſunt ſub Romano Pontifice, & non in alterius Prouincia, vt ibi verſ. Oſtienſis, &
primum gradum conſtituunt, ac ſecundũ
anterioritatis creationis prærogatiuam,
& ordinis ſacerdotalis ſuſceptionẽ op-
5 tantur † inter præſentes in Curia, quia
in optione abſẽtes pro mortuis habẽtur,
niſi ex cauſa publica abſentes, & extra
Romanam Curiam per Roman. Pontif.
fuerint deſtinati, vt in Conſtitutione Pauli Papæ IV. in Bull. Rom. c 8 Oſtienſi autem, qui Decanus exiſtit, præcipuus ho-
6 nor tribuitur, † habentq in eorum Epiſcopatibus ordinariã iuriſdictionẽ cum
7 beneficiorum collatione. Secũdus † gradus eſt Presbyterorum, quorum numerus
ad ſummum quinquaginta fuit ſtabilitus,
vt

Digitized by Google

vt in ead.conſtit.50.Tertius eſt Diacono-
rum,qui vltra quatuordecim eſſe non poſ-
ſunt,vt in d. conſtit.50. Nunquam autem
hactenus perfectus fuit numerus ſeptua-
ginta Cardinalium, niſi quando Clemens
Papa VIII. ſub die 3. Martij 1599. illum
8 expleuit. Singulis † autem ſingulæ Eccle-
ſiæ pro titulo Cardinalatus a Papa confe-
runtur,& ſi Eccleſiæ ſunt collegiatæ, vel
aliàs habent beneficia ad eorum collatio-
nem,quocunque tempore,& quouis mo-
do vacent, ab ipſis Cardinalibus titulari-
bus perſonis ſibi benè viſis conferri poſ-
ſunt, quacunque reſeruatione non obſtã-
9 te,quia in beneficijs † ab Eccleſijs Cardi-
nalium depẽdentibus nulla cadit reſerua-
tio, cũ Cardinales ſub regulis Cancella-
riæ non comprehendantur, vt per Felin.
in c. in eos,n.2.de Hæret. Gomeſ.in pro-
œm.regul. Cancell.q.6.num.9.& 10.verſ.
& ſub iſta generaliter,& in reg.de idiom.
quæſt.3.num 6.& Ancar.conſ.295 n.6.
10 Quinquaginta Presbyteris † Cardina-
libus, qui ſecundum ordinem conſtituũt,
pluribus antiquis titulis reformatis, fue-
runt pro titulis aſſignatæ Eccleſię S Cru-
cis in Hieruſalem, SS.Marcellini,& Petri,
SS.Quatuor Coronatorum,& SS.Ioannis,
& Pauli, S. Anaſtaſiæ, S. Sabinæ, S. Ste-
phani in Cœlio Monte, S. Clementis,SS.
Nerei,& Archillei, S.Suſannæ, S. Puden-
tianæ,S.Sixti, S Petri ad Vincula, S Mar-
tini in Montibus,S.Euſebij,S.Priſcæ,S.Vi-
talis,S.Marci,S.Marcelli, S.Laurentij in
Lucina,Baſilicæ duodecim Apoſtolorum,
S. Laurentij in Damaſo, quæ S.R.E. Vice-
cancellario pro tempore exiſtenti perpe-
tuò conceſſa, & aſſignatæ eſt, S. Sabinæ,
S. Cæciliæ, S.Chryſogoni, S.Praxedis,S.
Mariæ Tranſtyberim,SS.Quirici, & Iuli-
tæ, S.Ioannis ante portam Latinam, S. A-
gnetis in Agone, S. Laurentij in Paliſper-
na,S.Thomæ in Parione, S. Syluestri in
Campo Martio,S.Prancratij, S.Bartholo-
mæi in Inſula, S. Matthæi in Merulana, S.
Mariæ de Aracœli,S.Mariæ in Via,S.Ma-
riæ ſupra Mineruam,S.Mariæ Angelorum
in Thermis,S.Hieronymi Illyricorum, S.
Honuphrij in Ianiculo,S.Auguſtini, S.Ma
riæ de Populo,Alexij in Auentino, S.Bla-
ſij de Annulo,S.Mariæ de Pace, S. Salua-
toris de Lauro, S. Petri in Monte Aureo,
Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio, &
S.Mariæ Tranſpontinæ.
11 Quatuordecim † Diaconis Cardinali-
bus, qui tertium Cardinalium ordinẽ te-
nent, fuerunt pro titulis applicatæ Eccle-
ſiæ S.Mariæ in Aquiro, S. Mariæ in Coſ-
medin, SS. Coſmæ,& Damiani, S. Mariæ
Nouæ,S. Hadriani, S. Mariæ in Via lata,
S.Mariæ in Porticu, S. Angeli in Foro pi-
ſcario,S. Nicolai in Carcere Tulliano, S.
Mariæ in Domnica, S.Euſtachij, S.Viti in
Macello, S. Agathæ, & S.Georgij ad Ve-
labrũ,vt in litteris eiuſdem Sixti, in eodẽ
Bull.c.56.part.vltim. In dictis autem titu-
lis,alijſque Eccleſijs ſibi ſubiectis, Cardi-
nales habent iuriſdictionem Epiſcopalẽ,
capitulo his quæ,de maio. & obed.& ibi
Felin. Poſt alios,quos citat,num,1.
12 In Cardinalium promotione † omniũ
Chriſtianitatis nationum ratio debet ha-
beri, Conc.Trid. in cap.1.§. ea verò om-
nia,de reform.ſeſſ.24.& Syxtus V. in ead.
conſtit.50.§.primùm igitur,& §.vt autem
ipſi,in Bullar.par.vlt.Sed nullus in Diaco-
13 num Cardinalem aſſumi poteſt, niſi ſal-
tem in vigeſimoſecundo ſuæ ætatis anno
fuerit conſtitutus, ita vt omninò intra an-
num ad ſacrum Diaconatus ordinem va-
leat,& debeat promoueri,vt in ead. con-
14 ſtitut.50.§.neque poſt. † Illegitimi etiam
per ſubſequens matrimonium legitimati,
aut ſuper defectu natalium auctoritate
Apoſtolica diſpenſationem conſecuti, ad
Cardinalatus celſitudinem ſunt inhabiles,
vt in d.conſtit.50.§.præterea.

Qui verò ob defectus,vitia, aut impe-
menta,ad ſacros ordines iuxta canonicas
ſanctiones promoueri nequeunt, etiam ſi
diſpenſationem auctoritate Apoſtolica
obtinuerint, & qui alicuius criminis,aut
infamiæ nota reſperſi fuerint, pariter in
Cardinales, vllo vnquam tempore aſſumi
poſſunt,vt ibi,§.ſed,& inſuper.

Prohibentur etiã ad Cardinalatus ho-
norem aſſumi filios vtriuſq; ſexus, etiam
ex legitimo matrimonio procreatos,
vel ex eis nepotes habentes,quia nequeũt
ſuę teſtimonium cõtinentiæ exhibere, &
pater erga filios naturali affectus nimium
quadam propenſione alligatur, vt veren-
dum ſit, ne propterea varijs propriæ do-
mus negotijs,ac multiplici liberorum cu-

ra-

ra diſtractus; Eccleſiæ negotia ſibi credi-
ta,aut negligenter tractet , aut minus ſo-
licitè,& fideliter,quàm par ſit,eiuſdem
Eccleſiæ iure tueatur , vt in eadem con-
ſtit.50.§. cùm autem , cap.priuſquam. in
fin.28.diſt & c.ſicut ver.habẽtes, 47.diſt.

Et pater,etiam ex vno parente germa-
nus,vel patruelis conſobrinus,aut amiti-
nus patruus,aut auunculus nepotis ex fra-
tre,vel ſorore Cardinalis viuentis,eo vi-
uente , & è conuerſo talis nepos patrui,
aut auunculi , Cardinales eſſe prohiben-
tur,vt ibidem,§.Inſuper vt,& §.ſed,& pa
15 ri,ead.50.conſtit.Salua † tamẽ Papæ au-
ctoritate , quia in omnibus ſupra expreſ-
ſis,in ſuis Cardinaliũ promotionibus di-
ſpenſare pôt, tã ſuper ætate,quàm nume-
ro,& alijs impedimentis, vt habetur infrà
in cap. de Diſpenſat. ferè per tot.cũ poſ-
ſit conſtitutiones prædeceſſorum reuo-
care, Clemen.vn. & ibi gloſſ. in ver. pro
infectis,de imm. Eccleſ. & Nauar.in côſ.
3.n.9.par.2.de ſponſ. Præterea in Eccleſ.
S.Ioannis Later. S.Petri, & S.Mariæ Ma-
ioris de Vrbe , & earum ſingulis eſt di-
gnitas Archipresbyteralis,quæ Cardina-
16 libus † per Papã confertur cum ordina-
ria iuriſdictione couferendi,viſitandi, &
corrigendi, qui poſt Pontificalẽ primã ha
bent dignitatem,& in eiſdem Eccleſijs ſo
lum Papam habent ſuperiorem,& tenen-
tur per ſe ipſos,vel ſubſtitutos,animarum
curam gerere,vt cap perlectis, §. Archi-
presbyter, 26.diſt.& cap.officium,de off.
17 Archipresb.Secundum locum†obtinent
Legati,quorũ tria ſunt genera,de Latere,
Miſſi,& Nati, Guid.Pap.in rubr.de offic.
leg.Staphil.eod.tit.n.1. & Specul.de leg.
§.ſupereſt videre,in princip.lib.1. par.1.
18 Legati † de latere ſunt Cardinal. qui
primum locum obtinent,& eiſdem lega-
tione durante,idem honor,ſicut Papæ,eſt
exhibendus,gloſſ.2.in cap. qua de cauſa,
2.q.4.Felin.in cap.mandata,nu.1.de præ-
ſumpt & Specul.d.§.ſequitur videre,n.2.
& ipſi videntur habere iuriſdictionẽ or-
dinariam. Abb.in cap.nouit, num.2.& in
cap.fin.n.2. de off.leg.gloſ.in cap. Lega-
tos,in verb. Proconſulum, in fine,& in
verb.reputantes, eod.tit. in 6. & Specul.
de leg.§.nunc oſtendendum,nu. 54.lib.1.
par.1.poſſuntque conferre beneficia,quę
conferre non poſſunt Legati miſſi ſine
ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate , c.1.
de off. in 6. & Compoſtell. in cap. dile-
ctus,num.5.eod.tit.
19 Legati miſſi†ad certas Prouincias nõ
Cardinales ſunt, quibus cõmittitur lega-
tionis officium,Specul.d.§.ſequitur vide-
re,nu.3.& regulariter vocantur Nuncij ,
qui omiſſa diſputatione. an de iure com-
muni antiquo in Prouincia eis cõmiſsa ,
habeant ordinariam iuriſdictionem, de
qua per Specul.eod.tit.§.ſupereſt videre,
num.2.& 3.hodie nec Legati de latere in
cognitione cauſarum habent ordinariam
iuriſdictionem,quæ illis tribuitur,vt legi-
tur in facultatibus Clementis Papæ viij.
dum Cardinalatus fungeretur officio ad
Regnum Poloniæ Legati, vbi ad cauſas
Eccleſiaſticas,prophanas, ciuiles,crimi-
nales,& mixtas ad forum Eccleſiaſticum
quomodolibet pertinentes,ſine præiudi-
cio Ordinariorum,quo ad cauſas huiuſ-
modi, in prima inſtantia corãm eis iuxta
eiuſdem Conc.Trid.decretũ,cognoſcen-
das, & cap.habuit facultatẽ, vt in litteris
ſub dat. Ro. anno 1588.10.Kal. Iunij, de
quibus in 2.par.Bull.Sixti Papæ V.c.35.§.
Necnon horum, & ſacri Conc. decretis
20 ita cauetur. Legati † quoque etiã de la-
tere, Nuncij, Gubern. Eccleſiaſt. aut alij
quarumcunq. facultatum vigore,non ſo-
lùm Epiſc. in prædictis cauſis impedire ,
aut aliquo modo eorũ iuriſdictionem ijs
præripere , aut turbare non præſumant ,
ſed nec etiã contra clericos, aliaſue per-
ſonas Eccleſiaſt.niſi Epiſc prius requiſito
eoque negligente,procedat,aliàs eorum
proceſſus,ordinationeſuè nullius momẽ-
ti ſint,atque ad damni ſatisfactionẽ parti-
bus illati teneantur, vt in cap.20.§.Lega-
ti quoque,ſeſſ.24. de reformat.Et non
21 creditur † Nuncio Apoſtolico,niſi oſtẽ-
ſis litteris ſuæ facultatis,vt eſt tex.in c.1.
§.ſanè in Extrauag.com.de elect.Bartol.
in l.vnic.num.2.C.de mand.princip.& ibi
Dec. num. 15. & Fed.de Sen.conſil.251.
num. 1. cùm enim agatur de intereſſe E-
piſcoporum , in quorum diœceſanos iu-
riſdictionem exercere debent,illis,quorũ
intereſt,facultas eſt edenda,quia cũ Nun
cijs Apoſtol. plures facultates ad volun-
tariam iuriſdictionem ſpectantes conce-
dan-

dantur, vt beneficia conferendi, dummodò ſecundum communem æſtimationem valorem annum 24. ducat. non excedat, non tamen in Cathedralibus. Eccleſijs, ac vt plurimum nec in Collegiatis, minuſq. beneficia regularia, monitorialeſq. litteras in forma: Significauit, diſpenſationes extra tempora pro arctatis, & in aliquibus caſibus abſoluendi, illa clauſula, quòd inſerere nõ teneatur, reſpicit ſimiles prouiſiones in quibus facultas nõ eſt inſerẽda, & non ſequitur: non eſt inſerenda, ergo nec edenda, quia aliud eſt inſerere, & aliud edere, & ex diuerſis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minor. Quando enim agitur de præiudicio tertij, tũc, nec Cardinali aſſerenti ſe legatum, creditur, niſi oſtenſis litteris ſuæ legationis, vt poſt plures per ipſum citatos tenet Farinac. in tract. de teſt. q. 63. c. 2. n. 64. & quãdo abſque illius editione in Regno, ſeu Prouincia ei cõmiſſa, habetur, & reputatur pro

22 Nuncio, poſtquã à Rege, † vel Principe, ad quẽ fuit miſſus, dignoſcitur admiſſus, & receptus; tunc abſq; oſtenſione litterarum habebitur ab omnibus pro Nũcio, in his quæ ad Nunciaturæ officium, & iure legationis ſpectãt, ſecus, quo ad alia, quæ ſpeciale mandatũ requirunt, vt diſtinguit Staphil. qual. deb. eſſe leg. n. 10 & in concernentibus iuriſdictionẽ, in quibus non creditur Nuncio, niſi oſtenſis litteris ex ſupra allegatis, c. nobiliſſimus, iunct. gloſ. 97. diſt. Abb. in cap. quod ſuper his, n. 5. & Felin. n. 9. de fide inſtr. licet aũt Staphil. vbi ſup. n. 12 teneat, quòd, ſi Legatus habeat in facultatibus, quòd non teneatur inſerere, vel oſtendere facultates, ſtabitur aſſertionis ſuæ, argumẽto ſtatuti diſponẽtis, quòd ſtatur iuramento officialis, ibi loquitur de Legato de latere, & ſic de Cardinali, non de Nuncio, & argumentũ, quod ſtetur iuramento officialis, non procedit in aſſertione Nuncij ſine iuramento, cui non eſt credendũ, quia in cauſa propria nemo eſt idoneus teſtis, c. ſi teſtes, §. itẽ omnibus, 4. q. 3. c. inſuper, in fi. & ibi Abb. n. 6. de teſti. tantò minus, quia vnicus & vnicus teſtis nõ ꝓbat, c. veniẽs, & c. licèt, 1. eod. tit. etiã ſi præſidialis curiæ honore præfulgeat, d. cap. ſi teſtes, §. iuriſiuran. & etiam, quòd ſit Cardinalis,

23 † quãdo agitur de alterius præiudicio, ei ſoli non creditur, Abb. in cap. quòd ſuper his, num. 5. verſ. ſi tamen aliquid, & Felin. n. 12. verſ. tertia concluſio, de fide inſtr. In his autem in quibus creditur Legatis de latere, nõ creditur Nuncijs, quia ſunt inferiores in abſẽtia Papæ, vt ibi per Abb. verſ. inferiori verò, & Felin. num. 8. verſ. quod autem, & num. 12 in prin. mihi enim contingit in facto, quòd prætendẽs Nuncius Apoſtolicus conferre beneficiũ in Metropolitana Eccleſia Prouinciæ ſuæ legationis in menſe reſeruato, tunc vacans, opponente capitulo eiuſdem Eccleſiæ de defectu facultatis, quam nunquam edere voluit, aſſerens, non teneri, affirmans in Cathedralibus, etiã Metropolitanis, conferendi facultatẽ habere, illamque edere non teneri, quam mihi tandem ad partẽ legendã exhibuit, ea lecta,

24 reperi facultatẽ conferendi † cum expreſſa limitatione, non tamen in Cathedralibus, quapropter abſtinuit à collatione, & vidi facultates Nunciorũ quandoq. impreſſas, & omnibus apud Bibliopolas venales, & aliquãdo apud alios ita cuſtoditas, & occultas teneri, quòd eorũ dicto, quod in illis facultatibus contineretur, ſtandũ videbatur, & nihilominus ca ſu, quod de eorũ prouiſionibus, & cõceſſionibus, in Rota diſputari contingat, omnino facultas eſt exhibenda, cũ præſertim Nuncij beneficia ſine ſpeciali facultate conferre non poſſint, d. c. 1. de off. leg. in 6. & tũc nõ ſufficit, quòd in litteris collationis legatur, fuiſſe factã vigore facultatis eidem Apoſtol. auctoritate attributæ, quia nõ creditur referẽti, niſi conſtet de relato, auth. ſi quis in aliquo, C. de eden. & in cauſis pẽdentib. in Rot. producuntur.

25 Legati nati ſunt, † qui habẽt legationis officium vigore dignitatum ex priuilegio Apoſtolico indultum, vt Archiepiſcopus Cantuarien. & Eboraceu. in Anglia, Remen. in Francia, & in Italia Piſarum, c. 1. de off. leg. & ibi Abb. num. 1. & 2. vbi Seb. Sap. in add. gloſſ. in cap. 1. ver. Eccleſiarum, eod. tit. in 6. & Compoſt. in rubr. de off. leg. & de Legatorũ facultate habetur per Doct. tot. tit. de off. leg. Felin. in d cap. quod ſuper his, num. 8. 9. 10. 11. & 12. & plene per Spec. in d. 1. par. lib. 1. de leg.

Ter-

Digitized by Google

26 Tertius † eſt ordo Epiſcoporum quadripartitus in Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, cap. cleros. §. ordo verò, 21. diſt. cap. vnic. §. final. de ſtat. reg in 6. Concil. Trident. in cap. 1. §. nec verò, de reform. ſeſſ. 23 & Pius IV in Bull. Roman. cap. 115 circa princip. Patriarchę
27 principales † ſunt quattuor, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, cap. cleros, & ibi gloſſ. in ver. in Patriarchis. 21. diſt. & cap. final. 21. diſt. præter Romanum Pontificem, qui Baſilicæ Lateranenſis eſt Patriarcha, cap. in nomine Domini, in princip. 23. diſt. & eſt Patriarcha Patriarcharum, quo-
28 rum Cõſtantinopolitanus † poſt Papam primum locum obtinet, d. cap. Sacroſancta, in fine, & cap. Conſtantinopolitanæ, 22 diſt. ſecundũ, Alexandrinus, tertiò, Antiochenus, quartò, Hieroſolymitanus, & quòd poſt Romanam Eccleſiam, quæ mater vniuerſorum Chriſti fidelium eſt, & magiſtra, Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, & Hyeroſolimitana quartum locum obtineant, fuit diffinitum in Conc. Lateranen, cap. 5. de ord. ſed. Patriarch. cap. renouantes, & cap. nal. ead. diſtin. 22. Alij Patriarchæ ſunt Aquileien. Gradenſis in Iſtria, Venetiarum, & Lugdunẽ. qui apud Lugdunen. Primàs nuncupatur, & licèt Primates à Patriarchis nomine differant,
29 † tamen idem eſt officium, quia Epiſcopi ab Archiepiſcopis ad Primates appellant, cap. 1. 99. diſtin. gloſſ. in cap. vnic. § final. in ver. Patriarchis, de ſtat. reg. in 6. & Rebuff. in ſua pract. benef. de deuol. num. 24. ſed non habent locum cum cœteris Patriarchis, Archiepiſcopi quãdoque, & patriarchæ nuncupantur, l. iubemus nulli, & ibi, gloſſ. 2. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & auth. de Eccleſ. tit. in princip. Vrbes vero. ac loca, in quibus Primates præſidere debent, non à modernis, ſed multis ante aduentũ Chriſti ſtatutæ ſunt temporibus, quarum primates gẽtiles etiam pro maioribus negotijs appellabant. In ipſis verò Vrbibus poſt aduentum Chriſti Apoſtoli, & eorũ ſucceſſores, Patriarchas, & Primates poſuerunt, & Beatus Petrus in illis ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines eorum, atq; primi legis doctores erant, Epiſcopos, Patriarchas, vel Primates poni præcepit, qui reliquorum cauſas Epiſcoporum, & maiora negotia in fide agitarent: in illis autem, in quibus dudum apud prædictos Ethnicos erãt eorum Archiflamines, Archiepiſcopos inſtitui mandauit. In ſingulis verò reliquis Ciuitatibus ſingulos, & non plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui Epiſcoporum tantum vocabula ſortirẽtur, vt cap. 2. & 3. 80. diſt. & gloſſ. in cap. 2. 13. q. 1. Parochialium vero fines, ac termino, Dionyſius Papa diſtinxit, & diuiſit, vt d. cap 2. vbi etiam gloſſ. 13. q. 1. cap. paſtoralis, de his, quæ fil. a prælat. & Bertran. in conſ. 350. num. 1. par. 2. atq; modernis temporibus indiuiſæ reperiebantur, Cõc. Trident. diuidi mandauit, vt cap. 13. de reform ſeſſ. 24. Archiepiſcopis autem ſolicitudo totius Prouinciæ eſt cõmiſſa, d. cap. cleros, §. ordo verò, 21. diſtin. & cauſas appellationum ab Epiſcopis ſuis ſuffraganeis interpoſitas cognoſcere poſſunt, ſed in propria Diœceſi tantum, cap 1. & cap vt litigante, de off. ord. in 6. & cap. nullus Primàs, 9. q. 2.
30 Aliæ ſunt dignitates, † vt Abbatiales, quarum Abbates, etiam exempti, & habẽtes iura Epiſcopalia, & Diœceſi, tenentur Epiſcopo reuerentiam exhibere, Felin. in cap conquerente, num. 1. de off. ind. ord. & Caſſan. in cathal. glo. mun 4. part. 17. conſid. in princip. & 31. conſid. circa me-
31 dium. Ipſiq; Abbates regulares † præferuntur cæteris clericis, & alijs Epiſcopo inferioribus in dignitatibus Eccleſiaſticis ſæcularibus conſtitutis Abb. in cap. decernimus, num. 2. & ibi Zach. in apoſtil. de iud. & poſt Dec. ibi Gemin & Bal quos citat, tenet Caſſan. eadẽ par. 4. conſid. 32. in princip. Inter Abbates autem quatuor
32 generales ordinũ capita, † videlicet Sancti Benedicti, Cluniacen. Ciſtercien. & Præmoſtraten. omnibus alijs Abbatibus præferuntur, vt per eund. Caſſan. d par. 4. 31. conſid. Abbates enim veniunt appellatione Prælatorum, vt per Abb. eod. nu. 2. Quò autem præcedant alijs dignitatibus Eccleſiaſticis ſæcularibus poſt Epiſcopalem, procedit quãdo Dignitates, & canonici Eccleſiæ Cathedralis collegialiter
33 nõ incedunt, † quia collegialiter Cathedralem Eccleſiam repræſentant, & tunc præ-

ſtulaſti, num. 4. verſ. fallit 3. de reſcript. & Caſſan. eadem par. 4. conſiderat. 32.

34 Dignitatem † habent etiam Protonotarij, quorum alij ordinarij, & alij ſupranumerarij: Protonotarij ordinarij ſunt participantes, qui habent officium Protonotariatus cũ fructibus, qui ex eo in Romana curia percipiuntur: extraordinarij verò ad honores, & dignitatẽ Prælaturæ ſunt creati, qui rochetum portare poſſunt. Protonotariatus autẽ eſt dignitas,
35 † cum Protonotarij ſint notarij Papæ, vt cap. 2 & cap. cum redemptor, 12. q. 2. gloſſ. 1. in cap. ſcriptum de elect. & iſti etiam quibuſcunque Canonicis, & dignitatibus non tamen Capitulariter incedentibus præferuntur, vt per Caſſan. loco ſupracitato, conſid. 29. vbi de dignitatibus Romanæ Curiæ, & alijs copioſè ſcripſit in prędicta parte 4. per totam, quod puto diſtinguendum, quia aut Protonotarius extraordinarius eſt in habitu prælaturæ, & tunc extra eccleſiam præcedit alias dignitates ſine prælatura, ſecus ſi eſt ſuin ſimplici habitu Sacerdotali, in quo prę-ſumitur ſimplex perſona eccleſiaſtica, niſi aliàs ſit perſona grauis, & nota, quo caſu habitus non attenditur.

DE ELECTIONE EPISCOPORVM' & qualitatibus in eis requiſitis. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, quomodo eligantur.*
2 *Epiſcopatus Foſſanen. eſt iuris patronatus Sereniſsimi Ducis Sabaudiæ.*
3 *Electio, & nominatio idem ſunt.*
4 *Praeconizatio quid ſit.*
5 *Epiſcopi, quomodo confirmentur.*
6 *Cedula conſiſtorialis, quid ſit.*
7 *Aetas triginta annorum completorum in Epiſcopo requiritur.*
8 *Illegitimus eſt inhabilis ad Epiſcopatum.*
9 *Epiſcopus promouendus per ſex menſes ante debet in ſacris eſſe cõſtitutus, & doctor, aut licentiatus.*
10 *Priuilegium doctoratus non facit doctorẽ.*
11 *Examen promouẽdorum ad Epiſcopatus, fieri debet.*
12 *Epiſcopi ſunt parochi parochorum.*
13 *Litteratura cõueniens ſufficit, & quæ aliæ qualitates in Epiſcopo requirantur.*
14 *Epiſcopatus eſt onus angelicis humeris formidandum.*
15 *Proceſſus ſuper concernentibus cathedralem Ciuitatem, & diœceſim, quomodo formandus.*
16 *Fidei profeſsio ab Epiſcopis promouendis emittenda.*
17 *Proceſſus promouendorum ad Epiſcopatus, quomodo ſubſcribantur.*
18 *Cedula pro Epiſcopis promouendis Cardinalibus dandæ, quid continere debeant.*
19 *Cedula cõſiſtorialis quomodo expediatur.*
20 *Epiſcopi quomodo ordinentur.*
21 *Epiſcopi, quando acquirant ordinariam iuriſdictionem.*
22 *Conſecrari debent Epiſcopi infra tres mẽſes.*
23 *Ordinis poteſtas per conſecrationem acquiritur.*
24 *Epiſcopi per totam diœceſim habent ordinariam iuriſdictionem.*
25 *Epiſcoporum appellatione, qui veniant.*
26 *Ordo ſacerdotalis poſt Chriſtum à Petro incepit.*
27 *Epiſcopi officiũ quomodo facile, & difficile.*
28 *Epiſcopum, qualem eſſe oporteat.*
29 *Epiſcopi munus, in quibus conſiſtat.*
30 *Epiſcopi, quales eſſe debeant.*
31 *Epiſcopi, quomodo ſubditis praeeſſe debeãt.*
32 *Canonici cathedralium eccleſiarum, quomodo ſint corrigendi.*
33 *Crimen hæreſis, etiam in loco exempto cõmiſſum ab Ordinario cognoſci poteſt.*
34 *Exempti, etiam regulares, extra clauſtra degentes, ab Ordinarijs locorum corrigi, & puniri poſſunt.*
35 *Epiſcopi dominicis, & ſolemnibus diebus miſſam celebrare tenentur.*
36 *Epiſcopi ſuarum diœceſum, & etiã aterorum,*

Digitized by Google

perator. ex cuius perſona imperium fuit tranſlatum ad Germanos, Zabarell. in cap venerabilem, 3 not. de elect. & Ioan. à Capiſtr. à par 2 par princip. num. 131. in tract. de auctorit. Pap. & Alban. de Pontif. pot n. 103. tom. 13. S. Anton. in ſumm. par. 3. tit. 3. cap. 1. colum. 3 qui ſcripſit, Adrianum tranſtuliſſe Imperium in Carolum, cum à Leone fuerit coronatus, & in coronatione translatum eſſe Imperiū, vt etiā atteſtantur Otho Epiſc. Friſingenſis lib. 5. Hiſtor. ad Vrb cond. c. 31 Gotif. Viterb. chronic vniuerſ. aliàs Pant. Conrad. Abb. Vſperg. in Chronic. Lupold Bāber. in prooemio. lib. de iuribus Imper. Blon. Flau. decad. 2. lib. 1. Io. Trithem. in Catal. ſcript Philip. Berg. lib. 11. ſupplem. Albert. Krant. lib. 2. Saxo. c. 18. Plat. in vit. Leo III. cap. 97. Bellarm. eod. lib. de tranſlat. Imp. Rom. ad Franc. lib. 1. cap. 4. per tot. & Baro. dict. tom. 9. annal. 800. § qui autem, & tom. 10. anal. 870. § at quam, & Occidentale Imperiū, quod aliàs trāſlatum fuerat in Orientem, Bellarm. de translat. Imper. Rom. lib. 1. cap. 4. §. Ioan. Zonaras, denuò in Occidentem fuit reuocatum, idq; non, niſi diuino conſilio, factū eſſe, vel fieri potuiſſe, teſtatur Baron. eodem tomo 9. annal. 800. §. hæc icircò.

27 Poſtea aīt, §. quia benè operātes Deus ad maiorē probationem ſæpè affligi, terreniſq. boni nudati permittit, vt maiorib. reddātur digni muneribus, de anno 802. dum Carolus Magnus per Legatos Conſtantinopolim miſſos expetijſſet coniugium Irenis, Nicephorus tyrannus fraudulenter inuaſit Imperium, & Irenem depoſuit, vt poſt alios teſtatur Bellarm. eod. lib. 1. c. 11. §. quod verò, & ſeq. & Baron. annal. 702 §. 7. & ſeqq.

28 Carolus enim ipſe Francorum Rex Primus Imperator ſuo teſtamento Ludouicum eius filium in Imperio ſucceſſorē nominauit, Plat. de vita Pont. eod. cap. 97. Quæ nominatio ab eodem Papa Leone Tertio vnà cū illius Teſtamento fuit confirmata, vt per Aym. de rebus geſt. Franc. lib. 4. cap. 94. vbi inquit, teſtamentum Caroli Leoni Papæ miſſum eſt, vt approbaretur, quod factum eſt, hoc idem teſtatur And. Viennen. in chronic. 6 ætate, vbi Imperator, inquit, inter filios Regna diuidit, vt ſciret quiſque, ſi ſuperſtes eſſet, quam partem tueri, & regere debuiſſet, teſtamentum indè factum, & iureiurando ab Optimatibus Francorum cōfirmatum, & Leoni Papæ miſſum, vt ſua manu ſubſcriberet, & denique corroborantur præmiſſa vetuſtiſſimis Annalibus Frācorum, in quibus habetur: hæc omnia litteris mandata ſunt, & Leoni Papæ, vt ipſe ſua manu ſubſcriberet, per Eginarthum miſſa quibus Pontifex lectis, & aſſenſum præbuit, & propria manu ſubſcripſit, vt tradit Bellarm. ibi, de translat. Imper. Rom. ad Franc. cap. 5. verſ. principio Carolus, lib. 1. & Baron. eod. tom. 9. annal. 806 §. Hæc autem.

29 Leone mortuo, Stephanus Papa huius nominis Quartus ſucceſſor in Frāciam ſe contulit, & ab eodem Ludouico honorificè receptus fuit, vt per Platin. in vita eiuſdem Stephani c. 98. & Baron d. nu. 9. annal. 816. §. auctor incertus, & ipſe Remis in eodem Franciæ Regno de anno 815. eundem Ludouicum in Imperatorem coronauit, vt teſtatur idem Otho Friſingenſis dict. lib. 5. cap. 33. & Baro. loco proximè citato, §. poſtea Pontifex. Deinde, cùm Romam redijſſet, & menſe ſeptimo ſui Pontificatus diem obijſſet, ad ſummi Apoſtolatus apicem Paſquali aſſumpto, Ludouicus ipſe Imperator eidē Paſquali Summo Pontif. & ſucceſſoribus in perpetuum, vt nullo Imperatoris,

30 † aut aliorum exſpectato conſenſu, Papa eligi poſſet, & reliqua, ſicut à prædeceſſoribus ſuis hactenus in eorum poteſtate ditione tenuerant, & diſpoſuerant, cuncta confirmauit, vt dicto cap. Ego Ludouicus ſexageſima tertia diſtinct. Card. Alban. in tractat. de poteſtat. Papæ par. 2. nu. 215. tom. 13. & Baron. annal. 817. §. & quando eodem tomo 9. cui Lotharius primogenitus Imperator ab eo nominatus in Imperium ſucceſſit, quem idem Paſqualis Romæ coronauit, vt teſtatur idem Otho dict. lib. 5. cap. 34. & Baron. annal. 823. in princip. qui poſt annos quatuordecim, quibus rexit Imperium, Ludouicum ſecundum eius primogenitum ad Imperium nominauit, & ipſe ad vitam monaſticam ſe contuiit.

31 Ludouicus à Sergio Papa † huius nominis

minis ſecundo, anno 844. fuit coronatus, vt teſtatur Ado. Vienneſ.in chronic. 6. ætat.Bellarm.in tranſlat. Imper. Rom. lib.2 cap.1. & Baro.annal.844. §. Dominico verò, tom. 10. cui vita functo Carolus Caluus Francorum Rex dicti Ludouici patruus, & Lotharij frater in Imperio ſucceſſit, & à Ioanne Papa VIII. anno 874. Romæ coronatus fuit, vt per Rheginon. lib.2.chronic.& Baro.eodem tom.annal.875.§.quo inde, qui bien nio tantùm rexit Imperium, & eidẽ ſucceſſit Ludouicus filius cognominatus Balbus, quia loquendo balbutiebat, primogenitus dicti Ludouici II. & nepos Caroli, qui poſtea ab eodem Ioanne Papa VIII. in Franciam de anno 878. Imperator coronatus fuit, vt poſt Aymon. & Onuphr. in addit. ad Plat. in vita eiuſdẽ Pōtificis teſtatur Baron.cod. tom. 10.annal.878.§ qui ſummatim,& deceſſit anno ſequenti eidem ſuperſtitibus Ludouico, Carolo Magno filijs, ac Carolo ſimplici poſthumo, vt per eundem Baron. annal. 879. in princip qui Ludouico Secundo Imperatori patri in Regno Franciæ ſucceſſerunt, ex quibus Carolus ſimplex à Fulcone Rhemẽſi Archiep.in Regẽ Francorum de anno 892. inunctus fuit, reiecto Othone Comite Pariſienſi, qui Regis titulum tyrannicè ſibi vſurparat, vt per eundem Baro.ann.892.§.eodem anno.

31 Quia verò Ioannis Papæ Octaui animus erga Carolum Craſſum, Ludouici Germaniæ Regis filium propenſior erat, poſt Ludouicum ſecundum, eũdem Carolum Romæ anno 881. in Imperatorem coronauit, idem Baro.ann.879. §.cũ Ludou.iũcto ann.881.§.hoc pariter,& Aym. de reb.geſt.Franc.lib.5. c.60.prope fin.

32 Carolo de medio ſublato, Arnulphus Caroli Magni Regis filius eidem Carolo Craſſo, repudiato à ſuis, in Regno non in Imperio ſucceſſit,vt poſt Reginon. & alios,Baro.anna.888.in princip. & §.eodem anno, & Vuido, aliàs Guido Ducis Spoleti filius Imperiũ occupauit, vt per Reginon.quem ſequitur Baro.eodem annal. 888 § qui autem, qui poſteà à Papa Formoſo fuit coronatus, reprobata opinione ſcribentium,quòd eidem Carolo in Imperio ſucceſſerit Arnulphus,pro- Frodoard. in Hiſtor.Rhemen.lib.4.cap.2. & Baro.in dict.§. qui, autem iuncto ann. 892. in princip.

33 Demum Lambertus † eiuſdem Guidonis Imperatoris filius ab eodem Formoſo Papa in Imperatorem inunctus fuit, Baron.ann.893. § ad poſtremũ, & quòd Arnulphus non fuerit legitimus Imperator, ſed nulliter coronam Imperialẽ adhùc Guidone Imperat. in humanis agente ſurripuerit pluribus probat idẽ Baro. ann.986.& hac de cauſa cum Guido Im-

34 perator † Arnulphum inſequeretur,iuxta fluuium Tarum defunctus fuit,quo anno Arnulphus etiam, morbo pediculari deceſſit, at poſt Luitprand lib.1. cap.9. 10.tradit Baron.ann.899. tom.10.

35 Arnulpho ſucceſſit Ludouicus filius, & Ludouico Chunradus Arnulphi ex alio Chunrado nepos, in quibus finem habuit progenies Caroli Magni in linea Regum Germanorum, vt poſt Abba. Vſpergen.tenet Bellarm.de tranſlat.Imper. Roman.lib.2.cap.1.& poſt alios antiquos chronographos Baro. ann 912. circa fin. eodem tom. 10.

36 Eodem tempore de Imperio in Italia inter Berengarium Ducem Foroliuienſem, & Ludouicum Boſonis Comitis filium accerrimè certatũ, poſt plures cōgreſſus, Lodouicus Berengarium fugauit, & Romam ingreſſus, à Stephano Papa Quarto coronatus Imperator, Ludouicus Quartus, fuit appellatus qui vſque ad annum 904. imperauit, vt per Baron. annal.900.in fin. quo tempore ab eodem Berengario in prœlio victus, & captus,

37 Imperio, & oculis priuatus fuit. & Berengar. Romam armatus, exercitu accedente,coronam Imperij à Ioanne Papa IX. violenter extorſit, ſicque tyrannicè Imperatoris nomen ſibi vendicauit, quo recedente, Lamberto Guidonis Imperatoris filio Romam vocato, qui aliàs in Imperatorem fuerat inunctus, impe-

38 ratoria corona ſolemnibus † ritibus ab eodem Pontifice fuit coronatus, & Synodo Epiſcoporum Romæ collecta,in eodem conuentu patrum vtriuſq. Regis cauſa propoſita, & vtriuſque iuribus examinatis, in eam ſententiam ab omnibus itum eſt,vt Berẽgarij coronatio, tamquã

vi

vi extorta penitus abrogaretur, Lāberti verò, in quem libera vota Rom. Pont. con ſpiraſſent, legitima eſſe iudicaretur, vt per Baro. ann. 904. in princ. qui anno 7. ſui imperij pluribus laudibus exornatus, ab

39 Vgone † Comite Mediolan. in venatione occultè necatus fuit, vt per Luitprād. lib. 1. c. 10. quē ſequ. Baro. ann. 910. in prin.

40 Lamberto mortuo, Berengarius ſumma rerum potitus eſt, & anno 915. à Io. Papa X. Romæ in Imperatorē inunctus fuit, vt poſt Sigo. de Reg. Ital. lib. 6. Baro. annal. 915. § quod ad Ioan. & imperauit

41 vſque ad annū 924. quo à ſuis † fuit occiſus, vt poſt Luitpran. & Froſſard. eiuſdem temporis accuratū chronographū, vt teſtatur Bart. tenet idem Baron anna. 924. in princ. & deinde pluribus annis va cauit Imperium, donec auctoritate Pontificia in Othonem Regem Saxonum ad Germanos fuit translatum, vt per Bellarm. de translat. Imper. Rom. lib. 2. cap. 1. in fin. & cap 5. accedant, etiam in fin. & Genebrar. chron. anna. 912. pag. 320.

42 Interim in Gallis proceres Francorum, Carolo ſimplici Rege relicto. elegerunt Robertum Comitem, Regem, quē ſo lemni ritu Archiepiſc. Rhemenſis vnxit, vt poſt Froſſard. Baron. annal. 923. §. hoc pariter, & ſequenti anno Carolus cum exercitu contra Robertum imparatū irruens, conflato prælio, illum necauit, ac Hugone filio ad patris vindictam cum exercitu parato, Carolus fuga ſibi conſuluit, & demū dolo Eriberti Comitis captus, in carcerē detruſus fuit. Quapropter proceres Regni Rodulp. Richardi filiū è Burgundia vocatū, in Regem elegerunt, vt poſt Froſſard. idem Baron. annal. 923. eod. §. hoc pariter. Deinde Carol. de carcere eductus, & depoſitus, iterumq. in carcerem coniectus, vt per eūdē Baro. anna. 927. in princ. infra bienniū in carcerē deceſſit relicto Ludouico filio, qui educabatur in Anglia, & interim Rodulf. regnare cœpit, vt poſt Froſſard. in chron. eiuſdē anni, Baro ann. 929. in prin.

43 Rodulfo de anno 936. defuncto dictus Ludouicus Caroli Simplicis filius ab Anglia reuocatus ad coronam Regni ſuſcipiendam ab Artaldo Archiepiſc. Rhemen. in Regem Francorū coronatus fuit, vt tradit Baro. annal. 936. §. quo pariter eoque mortuo. Lotharius eius filius puer ab eodem Rhemenſi Archiepiſc. fuit coronatus, vt per Froſſard. relatum à Baron. anna 954. §. quo pariter.

44 Deceſſit Lotharius, cū regnaſſet annos triginta, relinquens Regni hæredē Ludouicum filium vnicum, qui etiam anno ſequenti ſine liberis deceſſit, & contempto Carolo patruo, Lotharij fratre, Regnum Francorum ad Hugonem Capetum Ducem Pariſienſem delatum fuit, vt poſt alios Baro. annal. 986. & 987. in princ.

Carolus autem Lotharij frater, & Ludouici patruus, Ciuitatem Rhemenſem proditoriè accepit qua potitus fuit. Bar. annal. 990. §. eod. anno, & ſequenti anno eod. Carolo ab Hugone Capeto Rege capto, præciſum fuit ab eo Regnū Francorū, & Caroli magni familia finē habuit, vt per eundē Baro. eod. anna. 990. in fin.

45 Regrediendo nūc ad Imperium occidentale, cuius translationis occaſione hæc pauca de Regum, & Imperatorum deſcendentia mihi attigiſſe ſufficiāt, mortuo Berengario, Francorum Reges coronam Imperialē non fuerunt aſſecuti, ſed primus eadē imperiali corona poſt Berēgariū, Otho Saxoniæ Rex, Henrici Regis filius fuit decoratus, qui Romā pacificè adiens amicabiliter exceptus, à Papa Ioane XII. Imperator, & Auguſtus vocatus fuit, & ordinatus, vt per Froſſard. quem refert, & ſequitur Card. Baro. anna. 962. in princip. & poſt plures alios per ipſum citatos Card. Bellarm. de translat. Imper. Romani lib. 2. cap 3. per tot. & ex perſona ipſius Othonis, non autem Henrici Regis patris, vt aliqui ſcripſerunt, qui Imperialem coronam non fuit aſſecutus, vt per Bellarm. dict. lib. 2. cap. 2. in princ. imperium Occidentale auctoritate Pontificia fuit translatum ad Germanos, idem Cardin. Bellarm. eod cap. 3. & Baron. dict. annal. 962. in princ.

46 Non enim † iure Imperator dici pōt, qui à Papa non eſt coronatus, Clemētin. vnic. in princip. de iure iurand. & Baron. annal. 871. §. dicis autem, & §. illud autem, & anna. 888 §. eodem anno, tom. 10. Ideò, quia Henricus, nec Chonradus, minuſque Ludouicus Arnulphi filius, Reges

coro-

coronam Imperialem habuerunt,in aliorum Imperatorum numero minimè fuerunt aſcripti, vt poſt plures per ipſum citatos,teſtatur Beliarm.dict.cap.2.§.accedant poſtremo.

47 Demum Innocentius Quartus,qui pluribus nefandis exceſſibus commiſſis cauſantibus, ſacro præſente Concilio Lugdun.Federicum Secundum, Imperio, & Regnis omnique honore, & dignitate, priuatū Domino oſtendit, denunciauit, & ſententiando priuauit; atque omnes, qui ei iuramento fidelitatis tenebantur aſtricti,à iuramento huiuſmodi perpetuò abſoluit auctoritate Apoſtolica firmiter inhibendo,ne quiſquam de cætero illi tāquàm Imperatori,vel Regi,pareret,decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori, vel Regi,conſilium, vel auxilium præſtarent,ſeu fauorem,ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & eiſdem ad quos in eodem Imperio Imperatoris ſpectabat electio, vt eligerent liberè ſucceſſorem,permiſit,ac liberè declarauit, cap. ad Apoſtolicæ, de ſent. & re iud. in 6.

DE GRADIBVS DIGNITATVM Eccleſiaſticarum. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Papa habet curam, & regimen Vniuerſalis Eccleſiæ.*

2 *Cardinales perſonas Apoſtolorum repræſentant, & ſunt pars corporis,ac membra Papæ.*

3 *Cardinalium gradus eſt tripartitus in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos. Et vltra ſeptuaginta eſſe non poſſunt.*

4 *Cardinales Epiſcopi ſex.*

5 *Optantur ſex Epiſcopatus Cardinalium inter præſentes.*

6 *Cardinales in eorum Epiſcopatibus habent ordinariam iuriſdictionem.*

7 *Cardinales Presbyteri 50.et Diaconi 14. eſſe poſſunt,& numerus 70.à Papa Clemente Octauo fuit expletus.*

8 *Cardinalibus ſingulis ſingulæ Eccleſiæ pro titulo Cardinalatus conferuntur.*

9 *Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur.*

10 *Eccleſiæ Titulares pro 50, Presbyteris Cardinalibus quæ.*

11 *Eccleſiæ Titulares pro 14.Diaconis.*

12 *Cardinalis.ex omnibus nationibus ſunt promouendi.*

13 *Aetas requiſita, vt quis ad Cardinalatum poſsit promoueri.*

14 *Illegitimi etiam per ſubſequens matrimonium legitimati corpore vitiati, ac conſanguinei, & affines in aliquibus gradibus ad Cardinalatus celſitudinem ſunt inhabiles.*

15 *Papa contra conſtitutionem prædeceſſoris diſpenſare, & illam reuocare poteſt.*

16 *Cardinalibus aliæ dignitates conferuntur.*

17 *Legatorum tria ſunt genera.*

18 *Legati de latere primum locum obtineas, & beneficia conferre poſſunt.*

19 *Legati miſſi,qui.*

20 *Legati etiam de latere, & Nuntij cauſas in prima inſtantia cognoſcere non poſſunt.*

21 *Nuncio Apoſtolico non creditur,niſi oſtenſis literis facultatis.*

22 *Nuncio Apoſtolico, in quibus credatur ſine oſtenſione litterarum.*

23 *Cardinali ſoli non creditur,vbi agitur de alterius præiudicio.*

24 *Facultates Nunciorum non extenduntur ad collationem beneficiorum in Cathedralibus exiſtentium.*

25 *Legati nati,qui ſint.*

26 *Epiſcoporum ordo eſt quadripartitus.*

27 *Patriarchæ principales ſunt quatuor.*

28 *Patriarchæ, quomodo inter ipſos præcedant.*

29 *Primates.et Patriarchæ nomine differūt.*

ſed

Digitized by Google

ſed idem & officio.

30 *Abbates, etiam exempti, & habentes in diœceſi iura Epiſcopalia, tenentur Epiſcopo reuerentiam exhibere.*

31 *Abbates præferuntur omnibus dignitatibus Eccleſiaſticis ſecularibus poſt Pontificalem, quando dignitates collegialiter non procedunt.*

32 *Abbates Ordinum capita qui ſint.*

33 *Canonici Cathedralium collegialiter ſedentes, vel incedentes Cathedralem Eccleſiam repreſentant.*

34 *Protonotarij alij ordinarij, & alij extraordinarij.*

35 *Protonotariatus eſt dignitas, & quomodo alias dignitates præcedat.*

1 PAPA vti Petri ſuc-
ceſſor habet curã,
& regimen vniuer
ſalis Eccleſiæ tam
in concernentibus
Papæ electionem,
ac S.R.E. Cardina-
lium promotionẽ,
quàm Patriarcha-
rum, Primatum, Archiepiſcoporum, &
Epiſcoporum ſanctiones, cap. in nouo,
21. diſt. cap. ſacroſancta, 22. diſt. & cap. in
illis, 80 diſt. Eugen IV. in Bull. conſtit. 1.
Paulus IV. conſtit. 8. Pius IV. conſtit. 81.
& Syxtus V. in conſtitut. 50. incip. poſt-
quã verus, in Bulla, part. vlt. poſt Papam
2 † primum locum obtinent S.R.E. Card.
qui perſonas ſanctorum Apoſtolorũ re-
præſentant, & ſunt Papæ conſiliarij, ac
coadiutores, cap. per venerabilem, ante
fin. verſ. ſunt autem ſacerdotes. ex. qui fil.
ſin. leg. cap. fundamenta, de elec. in 6. &
pars corporis, ac membra ipſius Papæ, vt
trad. Felin. in cap ad aures, num. 11. in
princip. de reſcript. Card. Iacob. in tract.
de conc. lib. 1. num. 118. & 126. tom. 13.
Paulus IV. in Bull. Rom. cap. 8. in princip.
& Purpur. in rubr. de iuriſd. omn. iud.
num. 15. Cardinalatus enim celſitudo, ac
ſplendor dignitati Regiæ comparatur,
immo præfertur. Inquit enim S. Ambroſ.
Nihil eſt in hoc ſæculo excellentius ſa-
cerdote, nihil Epiſcopo ſublimius, vt in
lib. de dignit. ſacerdot. cap 3. & pluribus
auctoritatibus hãc veritatẽ, probat Card.
Bellarm. in Apolog. pro reſponſ. ad regem
Brit. cap. 4. §. igitur Cardinales, & fere
per tot. poſui alibi. Sixtus V. in conſt. 50.
in princip. & §. præterea.

3 Cardinaliũ gradus † eſt tripartitus in
Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ac
numerus præfinitus, ne vllo vnquam tem
pore vltra ſeptuaginta eſſe poſſint, vt ſta-
tuit idem Sixtus in dict conſtit. §. de præ-
dictorum fratrum, imitans figurã ſeptua-
ginta ſenum, quibus Deus auferens de
ſpiritu, qui erat in Moyſe, dedit, vt ſibi
eſſent in regimine coadiutores, vt in lib.
Numer. cap. 11.

4 † Quorum ſeptuaginta Cardinalium
ſex ſunt Epiſcopi, licèt olim eſſent ſeptẽ,
videlicet Oſtienſis vnitus cum Veliter-
no, qui primus eſt in ordine, & dignitate,
præcedens omnes, & immediatè ſequi-
tur Papam; quod habuit ex priuilegio Ec
cleſiæ Oſtien. quia conſecrat Papam; &
vngit Imperatorem: Abbas in c. antiqua,
nu. 6. de priuil. Caſſan. in Cat. glo. mun.
par. 4. conſid. 12. verſ. & aduerte, c. cùm
venerabilis, de conſuet. Portuenſis, & S.
Ruffinæ ob martyrium, quod Ruffina in
eodem loco paſſa fuit, ſecũdum locũ ob-
tinet, vnuſq. tantũmodo eſt Epiſcopatus,
licet Caſſan. duos diſtinctos errore du-
ctus, connumerauerit, in eod. verſ. & ad-
uerte. Tuſculan. tertius, Sabinenſis, quar-
tus, Prænestinus, quintus, & Albanenſis,
ſextus; de quibus in conſtitut. Sixt. V. in
Bull. cap. 56. §. ex Diaconijs. par. vlt. qui
ſunt ſub Romano Pontifice, & non in al-
terius Prouincia, vt ibi verſ. Oſtienſis, &
primum gradum conſtituunt, ac ſecundũ
anterioritatis creationis prærogatiuam,
& ordinis ſacerdotalis ſuſceptionẽ op-
5 tantur † inter præſentes in Curia, quia
in optione abſẽtes pro mortuis habẽtur,
niſi ex cauſa publica abſentes, & extra
Romanam Curiam per Roman. Pontif.
fuerint deſtinati, vt in Conſtitutione Pau-
li Papæ IV. in Bull. Rom. c 8 Oſtienſi au-
tem, qui Decanus exiſtit, præcipuus ho-
6 nor tribuitur, † habentq. in eorum Epi-
ſcopatibus ordinariã iuriſdictionẽ cum
7 beneficiorum collatione. Secũdus † gra-
dus eſt Presbyterorum, quorum numerus
ad ſummum quinquaginta fuit ſtabilitus,
vt

Digitized by Google

vt in ead. conſtit. 50. Tertius eſt Diaconorum, qui vltra quatuordecim eſſe non poſſunt, vt in d. conſtit. 50. Nunquam autem hactenus perfectus fuit numerus ſeptuaginta Cardinalium, niſi quando Clemens Papa VIII. ſub die 3. Martij 1599. illum
8 expleuit. Singulis † autem ſingulæ Eccleſiæ pro titulo Cardinalatus a Papa conferuntur, & ſi Eccleſiæ ſunt collegiatæ, vel alias habent beneficia ad eorum collationem, quocunque tempore, & quouis modo vacent, ab ipſis Cardinalibus titularibus perſonis ſibi benè viſis conferri poſſunt, quacunque reſeruatione non obſtā-
9 te, quia in beneficijs † ab Eccleſijs Cardinalium dependentibus nulla cadit reſeruatio, cū Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehendantur, vt per Felin. in c. in eos, n. 2. de Hæret. Gomeſ. in procem. regul. Cancell. q. 6 num. 9. & 10. verſ. & ſub iſta generaliter, & in reg. de idiom. quæſt: 3. num. 6. & Ancar. conſ. 295 n. 6.
10 Quinquaginta Presbyteris † Cardinalibus, qui ſecundum ordinem conſtituūt, pluribus antiquis titulis reformatis, fuerunt pro titulis aſſignatæ Eccleſię S. Crucis in Hieruſalem, SS. Marcellini, & Petri, SS. Quatuor Coronatorum, & SS. Ioannis, & Pauli, S. Anaſtaſiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cœlio Monte, S. Clementis, SS. Nerei, & Archillei, S. Suſannæ, S. Pudentianæ, S. Sixti, S. Petri ad Vincula, S. Martini in Montibus, S. Euſebij, S. Priſcæ, S. Vitalis, S. Marci, S. Marcelli, S. Laurentij in Lucina, Baſilicæ duodecim Apoſtolorum, S. Laurentij in Damaſo, quæ S. R. E. Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuò conceſſa, & aſſignatæ eſt, S. Sabinæ, S. Cæciliæ, S. Chryſogoni, S. Praxedis, S. Mariæ Tranſtyberim, SS. Quirici, & Iulitæ, S. Ioannis ante portam Latinam, S. Agnetis in Agone, S. Laurentij in Paliſperna, S. Thomæ in Parione, S. Sylueſtri in Campo Martio, S. Prancratij, S. Bartholomæi in Inſula, S. Matthæi in Merulana, S. Mariæ de Aracœli, S. Mariæ in Via, S. Mariæ ſupra Mineruam, S. Mariæ Angelorum in Thermis, S. Hieronymi Illyricorum, S. Honuphrij in Ianiculo, S. Auguſtini, S. Mariæ de Populo, Alexij in Auentino, S. Blaſij de Annulo, S. Mariæ de Pace, S. Saluatoris de Lauro, S. Petri in Monte Aureo, Sanctiſſiæ Trinitatis in Monte Pincio, & S. Mariæ Tranſpontinæ.
11 Quatuordecim † Diaconis Cardinalibus, qui tertium Cardinalium ordinē tenent, fuerunt pro titulis applicatæ Eccleſiæ S. Mariæ in Aquiro, S. Mariæ in Coſmedin, SS. Coſmæ, & Damiani, S. Mariæ Nouæ, S. Hadriani, S. Mariæ in Via lata, S. Mariæ in Porticu, S. Angeli in Foro piſcario, S. Nicolai in Carcere Tulliano, S. Mariæ in Domnica, S. Euſtachij, S. Viti in Macello, S. Agathæ, & S. Georgij ad Velabrū, vt in litteris eiuſdem Sixti, in eodē Bull. c. 56. part. vltim. In dictis autem titulis, alijſque Eccleſijs ſibi ſubiectis, Cardinales habent iuriſdictionem Epiſcopalē, capitulo his quæ, de maio. & obed. & ibi Felin. Poſt alios, quos citat, num, 1.
12 In Cardinalium promotione † omniū Chriſtianitatis nationum ratio debet haberi, Conc. Trid. in cap. 1. §. ea verò omnia, de reform. ſeſſ. 24. & Syxtus V. in ead. conſtit. 50. §. primùm igitur, & §. vt autem ipſi, in Bullar. par. vlt. Sed nullus in Diaco-
13 num Cardinalem aſſumi poteſt, niſi ſaltem in vigeſimoſecundo ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus, ita vt omninò intra annum ad ſacrum Diaconatus ordinem valeat, & debeat promoueri, vt in ead. con-
14 ſtitut. 50. §. neque poſt. † Illegitimi etiam per ſubſequens matrimonium legitimati, aut ſuper defectu natalium auctoritate Apoſtolica diſpenſationem conſecuti, ad Cardinalatus celſitudinem ſunt inhabiles, vt in d. conſtit. 50. §. præterea.

Qui verò ob defectus, vitia, aut impedimenta, ad ſacros ordines iuxta canonicas ſanctiones promoueri nequeunt, etiam ſi diſpenſationem auctoritate Apoſtolica obtinuerint, & qui alicuius criminis, aut infamiæ nota reſperſi fuerint, pariter in Cardinales, vllo vnquam tempore aſſumi poſſunt, vt ibi, §. ſed, & inſuper.

Prohibentur etiā ad Cardinalatus honorem aſſumi filios vtriuſq; ſexus, etiam ex legitimo matrimonio procreatos, vel ex eis nepotes habentes, quia nequeūt ſuę teſtimonium cōtinentiæ exhibere, & pater erga filios naturali affectus nimium quadam propenſione alligatur, vt verendum ſit, ne propterea varijs propriæ domus negotijs, ac multiplici liberorum cu-

ra-

ra diſtractus; Eccleſiæ negotia ſibi credita, aut negligenter tractet , aut minus ſolicitè, & fideliter, quàm par ſit, eiuſdem Eccleſiæ iure tueatur , vt in eadem conſtit. 50. §. cùm autem , cap. priuſquam. in fin. 28. diſt & c. ſicut ver. habẽtes, 47. diſt.

Et pater, etiam ex vno parente germanus, vel patruelis conſobrinus, aut amitinus patruus, aut auũculus nepotis ex fratre, vel ſorore Cardinalis viuentis, eo viuente , & è conuerſo talis nepos patrui, aut auunculi , Cardinales eſſe prohibentur, vt ibidem, §. Inſuper vt, & §. ſed, & pa-
15 ri, ead. 50. conſtit. Salua † tamẽ Papæ auctoritate , quia in omnibus ſupra expreſſis, in ſuis Cardinaliũ promotionibus diſpenſare pót, tã ſuper ætate, quàm numero, & alijs impedimentis, vt habetur infrà in cap. de Diſpenſat. ferè per tot. cũ poſſit conſtitutiones prædeceſſorum reuocare, Clemen. vn. & ibi gloſſ. in ver. pro infectis, de imm. Eccleſ. & Nauar. in cõſ. 3. n. 9. par. 2. de ſponſ. Præterea in Eccleſ. S. Ioannis Later. S. Petri, & S. Mariæ Maioris de Vrbe , & earum ſingulis eſt dignitas Archipresbyteralis, quæ Cardina-
16 libus † per Papã confertur cum ordinaria iuriſdictione couferendi, viſitandi, & corrigendi, qui poſt Pontificalẽ primã habent dignitatem, & in eiſdem Eccleſijs ſolum Papam habent ſuperiorem, & tenentur per ſe ipſos, vel ſubſtitutos, animarum curam gerere, vt cap perlectis, §. Archipresbyter, 26. diſt. & cap. officium, de off.
27 Archipresb. Secundum locum † obtinent Legati, quorũ tria ſunt genera, de Latere, Miſſi, & Nati, Guid. Pap. in rubr. de offic. leg. Staphil. eod. tit. n. 1. & Specul. de leg. §. ſupereſt videre, in princip. lib. 1. par. 1.
18 Legati † de latere ſunt Cardinal. qui primum locum obtinent, & eiſdem legatione durante, idem honor, ſicut Papæ, eſt exhibendus, gloſſ. 2. in cap. qua de cauſa, 2. q. 4. Felin. in cap. mandata, nu. 1. de præſumpt & Specul. d. §. ſequitur videre, n. 2. & ipſi videntur habere iuriſdictionẽ ordinariam. Abb. in cap. nouit, num. 2. & in cap. fin. n. 2. de off. leg. gloſ. in cap. Legatos, in verb. Proconſulum, in fine, & in verb. reputantes, eod. tit. in 6. & Specul. de leg. §. nunc oſtendendum, nu. 54. lib. 1. par. 1. poſſuntque conferre beneficia, quę conferre non poſſunt Legati miſſi ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate , c. 1. de off. in 6. & Compoſtell. in cap. dilectus, num. 5. eod. tit.
19 Legati miſſi † ad certas Prouincias nõ Cardinales ſunt, quibus cõmittitur legationis officium, Specul. d. §. ſequitur videre, nu. 3. & regulariter vocantur Nuncij , qui omiſſa diſputatione. an de iure communi antiquo in Prouincia eis cõmiſsa , habeant ordinariam iuriſdictionem, de qua per Specul. eod. tit. § ſupereſt videre, num. 2. & 3. hodie nec Legati de latere in cognitione cauſarum habent ordinariam iuriſdictionem, quæ illis tribuitur, vt legitur in facultatibus Clementis Papæ viij. dum Cardinalatus fungeretur officio ad Regnum Poloniæ Legati , vbi ad cauſas Eccleſiaſticas, prophanas, ciuiles, criminales, & mixtas ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, ſine præiudicio Ordinariorum, quo ad cauſas huiuſmodi , in prima inſtantia coràm eis iuxta eiuſdem Conc. Trid. decretũ, cognoſcendas, & cap. habuit facultatẽ, vt in litteris ſub dat. Ro. anno 1588. 10. Kal. Iunij, de quibus in 2. par. Bull. Sixti Papæ V. c. 35. §. Necnon horum, & ſacri Conc. decretis
20 ita cauetur. Legati † quoque etiã de latere, Nuncij, Gubern. Eccleſiaſt. aut alij quarumcunq. facultatum vigore, non ſolùm Epiſc. in prædictis cauſis impedire , aut aliquo modo eorũ iuriſdictionem ijs præripere , aut turbare non præſumant , ſed nec etiã contra clericos, aliaſue perſonas Eccleſiaſt. niſi Epiſc prius requiſito eoque negligente, procedat, aliàs eorum proceſſus, ordinationeſuẽ nullius momẽti ſint, atque ad damni ſatisfactionẽ partibus illati teneantur, vt in cap. 20. §. Legati quoque, ſeſſ. 24. de reformat. Et non
21 creditur † Nuncio Apoſtolico, niſi oſtẽſis litteris ſuæ facultatis, vt eſt tex. in c. 1. §. ſanè in Extrauag. com. de elect. Bartol. in l. vnic. num. 2. C. de mand. princip. & ibi Dec. num. 15. & Fed. de Sen. conſil. 251. num. 1. cùm enim agatur de intereſſe Epiſcoporum , in quorum diœceſanos iuriſdictionem exercere debent, illis, quorũ intereſt, facultas eſt edenda, quia cũ Nuncijs Apoſtol. plures facultates ad voluntariam iuriſdictionem ſpectantes concedan-

Digitized by Google

dantur, vt beneficia conferendi, dummodò ſecundum communem æſtimationem valorem annum 24. ducat. non excedãt, non tamen in Cathedralibus. Eccleſijs, ac vt plurimum nec in Collegiatis, minuſq. beneficia regularia, monitorialeſq. litteras in forma: Significauit, diſpenſationes extra tempora pro arctatis, & in aliquibus caſibus abſoluendi, illa clauſula, quòd inſerere nõ teneatur, reſpicit ſimiles prouiſiones in quibus facultas nõ eſt inſerẽda, & non ſequitur: non eſt inſerenda, ergo nec edenda, quia aliud eſt inſerere, & aliud edere, & ex diuerſis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minor. Quando enim agitur de præiudicio tertij, tūc, nec Cardinali aſſerenti ſe legatum, creditur, niſi oſtenſis litteris ſuæ legationis, vt poſt plures per ipſum citatos tenet Farinac. in tract. de teſt. q. 63. c. 2. n. 64. & quãdo abſque illius editione in Regno, ſeu Prouincia ei cõmiſſa, habetur, & reputatur pro
22 Nuncio, poſtquã à Rege, † vel Principe, ad quẽ fuit miſſus, dignoſcitur admiſſus, & receptus; tunc abſq; oſtenſione litterarum habebitur ab omnibus pro Nũcio, in his quæ ad Nunciaturæ officium, & iure legationis ſpectãt, ſecus, quo ad alia, quæ ſpeciale mandatũ requirunt, vt diſtinguit Staphil. qual. deb. eſſe leg. n 10 & in concernentibus iuriſdictionẽ, in quibus non creditur Nuncio, niſi oſtenſis litteris ex ſupra allegatis, c. nobiliſſimus, iunct. gloſ. 97. diſt. Abb. in cap. quod ſuper his, n. 5. & Felin. n. 9. de fide inſtr. licet aũt Staphil. vbi ſup. n. 12 teneat, quòd, ſi Legatus habeat in facultatibus, quòd non teneatur inſerere, vel oſtendere facultates, ſtabitur aſſertionis ſuæ, argumẽto ſtatuti diſponẽtis, quòd ſtatur iuramento officialis, ibi loquitur de Legato de latere, & ſic de Cardinali, non de Nuncio, & argumentũ, quod ſtetur iuramento officialis, non procedit in aſſertione Nuncij ſine iuramento, cui non eſt credendũ, quia in cauſa propria nemo eſt idoneus teſtis, c. ſi teſtes, §. itẽ omnibus, 4. q. 3. c. inſuper, in fi. & ibi Abb. n. 6. de teſti. tantò minus, quia vnicus & vnicus teſtis nõ ꝓbat, c. veniẽs, & c. licèt, 1. eod. tit. etiã ſi præſidialis curiæ honore præfulgeat, d. cap. ſi teſtes, §. iuriſiuran. & etiam, quòd ſit Cardinalis,

23 † quãdo agitur de alterius præiudicio, ei ſoli non creditur, Abb. in cap. quòd ſuper his, num. 5. verſ. ſi tamen aliquid, & Felin. n. 12. verſ. tertia concluſio, de fide inſtr. In his autem in quibus creditur Legatis de latere, nõ creditur Nuncijs, quia ſunt inferiores in abſẽtia Papæ, vt ibi per Abb. verſ. inferiori verò, & Felin. num. 8. verſ. quod autem, & num. 12 in prin. mihi enim contingit in facto, quòd prætendẽs Nuncius Apoſtolicus conferre beneficiũ in Metropolitana Eccleſia Prouinciæ ſuæ legationis in menſe reſeruato, tunc vacans, opponente capitulo eiuſdem Eccleſiæ de defectu facultatis, quam nunquam edere voluit, aſſerens, non teneri, affirmans in Cathedralibus, etiã Metropolitanis, conferendi facultatẽ habere, illamque edere non teneri, quam mihi tandem ad partẽ legendã exhibuit, ea lecta,
24 reperi facultatẽ conferendi † cum expreſſa limitatione, non tamen in Cathedralibus, quapropter abſtinuit à collatione, & vidi facultates Nunciorũ quandoq. impreſſas, & omnibus apud Bibliopolas venales, & aliquãdo apud alios ita cuſtoditas, & occultas teneri, quòd eorũ dicto, quod in illis facultatibus contineretur, ſtandũ videbatur, & nihilominus caſu, quod de eorũ prouiſionibus, & cõceſſionibus in Rota diſputari contingat, omnino facultas eſt exhibenda, cũ præſertim Nuncij beneficia ſine ſpeciali facultate conferre non poſſint, d. c. 1. de off. leg. in 6. & tũc nõ ſufficit, quòd in litteris collationis legatur, fuiſſe factã vigore facultatis eidem Apoſtol. auctoritate attributæ, quia nõ creditur referẽti, niſi conſtet de relato, auth. ſi quis in aliquo, C. de eden. & in cauſis pẽdentib. in Rot. producũtur.
25 Legati nati ſunt, † qui habẽt legationis officium vigore dignitatum ex priuilegio Apoſtolico indultum, vt Archiepiſcopus Cantuarien. & Eboraceu. in Anglia, Remen. in Francia, & in Italia Piſarum, c. 1. de off. leg. & ibi Abb. num. 1. & 2. vbi Seb. Sap. in add. gloſſ. in cap. 1. ver. Eccleſiarum, eod. tit. in 6. & Compoſt. in rubr. de off. leg. & de Legatorũ facultate habetur per Doct. tot tit. de off. leg. Felin. in d cap. quod ſuper his, num. 8. 9. 10. 11. & 12. & plene per Spec. in d. 1. par. lib. 1. de leg.

Ter-

Digitized by Google

ſtulaſti, num. 4. verſ. fallit 3. de reſcript. & Caſſan. eadem par. 4. conſiderat. 32.

34 Dignitatem † habent etiam Protonotarij, quorum alij ordinarij, & alij ſupranumerarij: Protonotarij ordinarij ſunt participantes, qui habent officium Protonotariatus cũ fructibus, qui ex eo in Romana curia percipiuntur: extraordinarij verò ad honores, & dignitatẽ Prælaturæ ſunt creati, qui rochetum portare poſſunt. Protonotariatus autẽ eſt dignitas,
35 † cum Protonotarij ſint notarij Papæ, vt cap. 2. & cap. cum redemptor, 12. q. 2. gloſſ. 1. in cap. ſcriptum de elect. & iſti etiam quibuſcunque Canonicis, & dignitatibus non tamen Capitulariter incedentibus præferuntur, vt per Caſſan. loco ſupracitato, conſid. 29. vbi de dignitatibus Romanæ Curiæ, & alijs copiosè ſcripſit in prędicta parte 4. per totam, quod puto diſtinguendum, quia aut Protonotarius extraordinarius eſt in habitu prælaturæ, & tunc extra eccleſiam præcedit alias dignitates ſine prælatura, ſecus ſi eſt ſuin ſimplici habitu Sacerdotali, in quo pręſumitur ſimplex perſona eccleſiaſtica, niſi aliàs ſit perſona grauis, & nota, quo caſu habitus non attenditur.

DE ELECTIONE EPISCOPORVM' & qualitatibus in eis requiſitis. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, quomodo eligantur.*
2 *Epiſcopatus Foſſanen. eſt iuris patronatus Sereniſsimi Ducis Sabaudiæ.*
3 *Electio, & nominatio idem ſunt.*
4 *Præconizatio quid ſit.*
5 *Epiſcopi, quomodo confirmentur.*
6 *Cedula conſiſtorialis, quid ſit.*
7 *Aetas triginta annorum completorum in Epiſcopo requiritur.*
8 *Illegitimus eſt inhabilis ad Epiſcopatum.*
9 *Epiſcopus promouendus per ſex menſes ante debet in ſacris eſſe cõſtitutus, & doctor, aut licentiatus.*
10 *Priuilegium doctoratus non facit doctorẽ.*
11 *Examen promouẽdorum ad Epiſcopatus, fieri debet.*
12 *Epiſcopi ſunt parochi parochorum.*
13 *Litteratura cõueniens ſufficit, & quæ alia qualitates in Epiſcopo requirantur.*
14 *Epiſcopatus eſt onus angelicis humeris formidandum.*
15 *Proceſſus ſuper concernentibus cathedralem Ciuitatem, & diœceſim, quomodo formandus.*
16 *Fidei profeſsio ab Epiſcopis promouendis emittenda.*
17 *Proceſſus promouendorum ad Epiſcopatus, quomodo ſubſcribantur.*
18 *Cedula pro Epiſcopis promouendis Cardinalibus dandæ, quid continere debeant.*
19 *Cedula cõſiſtorialis quomodo expediatur.*
20 *Epiſcopi quomodo ordinentur.*
21 *Epiſcopi, quando acquirant ordinariam iuriſdictionem.*
22 *Conſecrari debent Epiſcopi infra tres mẽſes.*
23 *Ordinis poteſtas per conſecrationem acquiritur.*
24 *Epiſcopi per totam diœceſim habent ordinariam iuriſdictionem.*
25 *Epiſcoporum appellatione, qui veniant.*
26 *Ordo ſacerdotalis poſt Chriſtum à Petro incepit.*
27 *Epiſcopi officiũ quomodo facile, & difficile.*
28 *Epiſcopum, qualem eſſe oporteat.*
29 *Epiſcopi munus, in quibus conſiſtat.*
30 *Epiſcopi, quales eſſe debeant.*
31 *Epiſcopi, quomodo ſubditis præeſſe debeãt.*
32 *Canonici cathedralium eccleſiarum, quomodo ſint corrigendi.*
33 *Crimen hæreſis, etiam in loco exempto cõmiſſum ab Ordinario cognoſci poteſt.*
34 *Exempti, etiam regulares, extra clauſtra degentes, ab Ordinarijs locorum corrigi, & puniri poſſunt.*
35 *Epiſcopi dominicis, & ſolemnibus diebus miſſam celebrare tenentur.*
36 *Epiſcopi ſuarum diœceſum, & etiã aliorum,*

Digitized by Google

norum, animarum cura debent habere.

37 *Eccleſiarum ſubſtantia per filios ſolet periclitari.*

38 *Filios, vel nepotes ex filio habens, non eſt Epiſcopus eligendus.*

39 *Eliguntur Epiſcopi filios habentes de conſuetudine.*

40 *Filius eſt argumentum ambulans ſuper terram de incontinentia patris.*

41 *Filij in eccleſijs parentum, vel vacantia per mortem parentum beneficia obtinere non poſſunt.*

1 EPISCOPI † eliguntur, cõfirmantur, & conſecrantur. Eliguntur ad Epiſcopatus à patronis iuſpatronatus habentibus à Papa confirmandi, ſi idonei ſint electi, vt ad Epiſcopatum Vigleuanen. a Rege Hiſpaniarum, & ad Epiſcopatum Foſſanen. a Duce Sabaudiæ titulo fundationis, & dotationis modernis temporibus vltra alios aliàs fundatos, &
2 dotatos per ipſos legitime acquiſito †, cũ dotatio, & fundatio ſint duo ex tribus modis acquirendi iuſpatronatos, cap. decernimus, cap. monaſteriũ, cap. rationis ordo, 16 q 7. & Concil. Trid. cap. 9. de reform. ſeſſ. 25. & licet à patronis ad beneficia iu-
3 riſpatronatus nominentur, † nominatio, & electio idẽ ſunt, cap. cùm terra, & cap. cùm in iure, de electio, & l. nominationũ forma, vbi gloſſ. C. de decur. lib. 10.
4 Ad Epiſcopatus, † qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectant, eliguntur, cum i. cõſiſtorio præconizantur, & præconizatio habet vim electionis, cùm fiat tantum ad effectum nominandi perſonam ad Epiſcopatum aſſumendam, vt, ſi quis ſciret aliquod impedimẽtum, quominus taliter præconizatus aſſumi deberet, illud manifeſtare poſſet, & iſta præconization nullũ tribuit ius, aut iuriſdictionem, nec poteſt quis illius vigore fructus percipere, cùm Epiſcopus nominatus, donec à Papa fuerit prouiſus, ſe in iuriſdictione, & fructuũ perceptione immiſcendo, ſit intruſus, cap. quòd ſicut, in princip. de elect. Rebuff. forma dimiſſ. lit. par. 1. n. 3. & Oldrad. cõſ 246
5 n. 1. Confirmatur poſtea, † quando alia die in eodem conſiſtorio, fabricato prius proceſſu ſuper vita, & moribus promo-
6 uendi, † expeditur cedula, quam in Vrbe vocant, cõſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, & illa eſt matrix, ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur, & antequam litteræ expediantur, illa cedula dicitur gratia informis, vt informis gratia dicitur ſupplicatio, Gomeſ. de infir reſign. quæſt. 18. n. 1.
7 Proceſſus primò fabricatur † ſuper ætate, cùm Epiſcopus debeat trigeſimum annum ſuæ ætatis compleuiſſe, cap. cùm in cunctis, § præſenti decreto, & ibi etiã gloſ. de elect. Hoſt. in ſum de elect. §. quis eligendus, num. 9. Secũdò ſuper legitimis
8 natalibus, quia illegitimus † ſine Papæ ſpeciali diſpenſatione, quæ vix ad Epiſcopatus obtinendos cõceditur, eſt inhabilis, vt ad Epiſcopatum aſſumatur, cap cùm Vintonien. eccleſia, ex de elect. gloſſ. in cap. grandi, in ver legitimo de ſupl. negl. Prælat. in 6. cap. 1. de fil. presb. Concil. Trid. cap. 1. ſeſſ. 7. & cap. 1. §. omnes verò, de re-
9 for. ſeſſ. 24. Tertiò, an ſaltem † ſex menſibus ante promotionẽ fuerit in ſacro ordine conſtitutus, Concil. Trident. cap. 2. de reform. ſeſſ. 22. Quartò, ſi antea in Vniuerſitate ſtudiorum magiſter, ſiue doctor, aut licentiatus in ſacra Theologia, vel iure canonico, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio, idoneus ad alios docendos oſtendatur, d. cap. 2. de reform. ſeſſ. 22. quæ
10 nec ſufficiunt, † quia, cùm priuilegium doctoratus non faciat doctorem, ſed requiratur doctrina, Clemens Papa VIII. vt non ſolùm habentes priuilegium, ſed docti viri ad cathedrales aſſumantur, ſtatuit, quòd ad Epiſcopatus in Italia aſſumendi in Vrbe coram ipſo, & ſacra congregatione Cardinalium, aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & viro-
11 rum, in Gallia verò, & Hiſpania † coram S.R.E. Cardinalibus Legatis ibi exiſten. & Legatis deficientibus, coram ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuncijs, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mãdato aſſiſtentibus alijs Prælatis, ac peritis viris, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubijciãt, qui appro-

Digitized by Google

approbati, & non aliàs ad eccleſiarum regimina admittuntur, Concil. Trid. c. 1. de reform. ſeſſ. 24. cùm abſurdum videretur, quòd prouidendi de parochialibus, rigoroſo examini ſe ſubijcere tenerētur, Conc. Trid in c. 1 ſeſſ. 24. de refor. Ad ca-
12 thedrales aūt aſſumendi, † qui in eorum diœceſi ſunt parochi parochorum, cùm vniuerſalē illius curam gerere teneantur, c rationis in fine, 100. diſt. & cap. ſuggeſtū, 7. q. 1. abſq; examine admitterentur, &
13 licet quis nō ſit eminentis, † ſufficit quòd ſit conuenientis litteraturæ, c. cum nobis, §. his igitur, de elect. cap. niſi, § pro defectu, & ibi Abb. nu. 10. de renunc. Quintò, an ſit bonæ vocis, cōditionis, & famæ, nō rixoſus, non criminoſus ex ſupra dedu-
14 ctis. † Sextò, an in rebus gerendis pro Epiſcopatus adminiſtratione ſit aptus, cùm ſit onus angelicis humeris formidandū, Conc. Trid. c. 1. paulò poſt princ. de reform ſeſſ. 6. & hæc, quoad perſonā, & qualitates aſſumendi. Vlterius forma-
15 tur † proceſſus ſuper reditibus cathedralis, ad quam quis ſit aſſumendus, ac illius ſtatu, tam in capitibus, quàm in membris, ſub cuius temporali dominio, & Prouincia ſit poſita, ſi eccleſia ſit ſuffraganea, ſub quo Metropolitano, ſi verò ſit Metropolis, quot ſub ſe ſuffraganeos habeat, in qua parte ciuitatis, & vicinia cathedralis ſit conſtructa, & an circumcirca habeat domos canonicales, quot in ea ſint Dignitates, & quæ, quot canonicatus, quot ſint beneficiati ad reſidentiam obligati, quæ, & qualis ſit fabrica eccleſiæ cathedralis, ſi contiguum habeat campanile, & campanas, ſi ſacriſtia ſit paramentis, vaſis argenteis, alijsq; neceſſarijs decenter munita, an vnam, vel plures habeat ſacriſtias, & aptas. An habeat palatium Epiſcopale pro Epiſcopi, & eius familiæ cōgrua habitatione. In ciuitate, & diœceſi quot ſint eccleſiæ collegiatæ, quot, & quæ monaſteria regularia, tam virorum, quàm mulierū, an inſtitutum fuerit collegiū ſeminarij puerorum, vnū, aut plura, iuxta ſacri Conc. Trid. diſpoſitionem, c. 18. ſeſſ. 23. de reform. quot pueri in eiſdem reperiantur, & an viuant ex reditibus beneficiorum eiſdem collegij ſeminariorum vnitorum, vel ex portione fructuum ab alijs beneficijs detractorum ad formam dicti c. 18. §. & quòd, ſi in eadem ciuitate, & diœceſi reperiantur erecti plures montes pietatis, hoſpitalia, confraternitates, aut alia pia loca, quot ſint parochiales in ciuitate, & diœceſi, ſub cuius titulo ſit cathedralis, &, an in eadem adſint corpora Sanctorum, aliæque reliquiæ, & decenter aſſeruentur, Si ciuitas, & diœceſis ſit ab hæretica prauitate munda, vel aliqua in parte ſuſpecta, aut infecta, an ciuitas ſit populata, & quot animas habeat, quot in tota diœceſi cōnſiſtant, ſi non in numero certo, qui vix haberi poteſt, ſaltem circūcirca, ſuper quibus omnibus teſtes quàm grauiores haberi poſſunt in competenti numero, qui præmiſſa legitimè probent coram notario, ſeu ſecretario, ad hoc à Cardinali proponente deputato.

16 Peracto autem examine, † aſſumendus genibus flexis fidei profeſſionem coram eodem Cardinali proponente emittit, iuxta formam à Pio IV. traditam in Bullario conſtit. 114. Iniunctum nobis, & ſi in Regnis Franciæ, vel Hiſpaniarum, aut in Germania, in manibus Cardinalis Legati, vel Nuncij, aut alterius dicto examini præſidentis, & in publico inſtrumento omnia rediguntur, quo à notario, vel ſecretario ſubſcripto, & authenticato, Cardinalis proponens illud ſubſcribit, atteſtando, proceſſum vidiſſe, & proponendū requiſitas habere qualitates, & à Cardinali proponēte ad Cardinales capita ordinū, videlicet ſeniorē ex ordine Epiſcoporū, ſeniorē ex ordine Presbyterorum, & ſeniorem Diaconum defertur, qui oēs eundem proceſſum perfectū, quo per aſ-
17 ſumendū fuerint requiſita probata, † primò Epiſcopus, ſecundò Presbyter, & tertio loco Diaconus Cardinales ſubſcribūt, affirmando, ſe adhibita accurata diligentia, inueniſſe promouendum qualitatibus à iure, & ſancta Synodo requiſi is præditum, ac certò exiſtimare ipſum idoneum eſſe, vt in c. 1 de refor. ſeſſ. 24. quo facto ad Cardinalē proponētem reportatur, &
18 & facta † cedula ſummariū totius proceſſus continēte, tot copiæ eiuſdem fiunt, quot in cōſiſtorio Cardinales eſſe debēt, & vna, quæ Papæ defertur, pridie, quàm dicta cedula in conſiſtorio propo-

B 2 natur,

Digitized by Google

natur, facta huiuſmodi propoſitione, illa-
que à Papa admiſſa,ſupradicta cedula,
19 † quæ conſiſtorialis vocatur, manu Car-
dinalis proponentis ſubſcripta, & eius ſi-
gillo munita expeditur, qua confirmatur
electio, & deinde Epiſcopus infra legiti-
mum tempus,de quo infra,per conſecra-
20 tionem ordinatur. † In Epiſcopi ordina-
tione duo Epiſcopi manus imponere, &
Euangeliorum librum ſuper caput,& ver-
ticem eius, & vno ſuper eũ fundente be-
nedictionẽ, reliqui omnes Epiſcopi, qui
adſunt,manibus ſuis caput eius tãgere,&
tenere debent,cap.Epiſc.23.diſt.& ſuper
21 eadẽ cedula,litteris Apoſt.expeditis,† il-
larũ vigore poſſeſſione ſubſequta,acquirit
ordinariam iuriſdictionẽ,cap tranſmiſſã,
de elect. quæ Epiſcopis tribuitur à Papa,
qui vices ſuas ita alijs impartitur eccle-
ſijs, vt Epiſcopi in partem vocantur ſoli-
citudinis,non in plenitudinem poteſtatis,
cap.decreto,cap.qui ſe ſcit,2. q.6 cap.lo-
quitur,§.Epiſcopatus,24.q.1. & Varg. de
auct.Pont.in tract.tom.13.propoſ.4.con-
fir.5 ſub. nu.1. Ex tribus enim iuriſdictio
ordinaria competit,ex lege,cõſuetudine,
& priuilegio,cap.cũ contingat,iũcta gloſ.
in ver.cõſuetudine, vbi etiam Abb n.5.&
Felin.num 2. de for.compet.cap.conque-
ſtus,& ibi gloſ.eod verſ conſuetudo,9.q.
3.& Abbas in cap.duo ſimul,n.2.de offic.
ord.Poſtmodum verò conſecrationis mu-
nus intra tres menſes ſuſcipere tenentur,
22 † ſub pœna amiſſionis fructuum, & ne-
gligentes per alios tres menſes, eccleſijs
ſunt ipſo iure priuati,cap.qui quidam,75.
diſt.cap.quoniam quidam,100.diſt.Conc.
Trident.cap.9.de reform.ſeſſ.7. & cap.2.
de reform.ſeſſ.13.Nauar.in cap.25. num.
118.tom.2.& Graff.dec.aur.cap.97.num.
52.par.1.lib. 2. Per conſecrationem enim
23 † acquirunt ordinis poteſtatem, vt in d.
cap.tranſmiſſam,vbi etiam gloſ. final. ante
med. de electio. & in tota diœceſi habẽt
24 iuriſdictionem ordinariam,†quam per ſe-
ipſos,vel alios, in quolibet loco non exẽ-
pto,pro tribunali ſedentes cauſas audien-
do, &,quæ ad eorum iuriſdictionem per-
tinent, expediendo, libere poſſunt exer-
cere,cap.cùm Epiſcopus,eod.tit.de offic.
ord. in 6. Epiſcoporum enim appellatio-
25 ne† veniunt etiam Patriarchæ,Primates,
& Archiep.cap.cleros,§.ordo verò,verſ.
omnes autẽ,21.diſt. & Arhid.in cap.1. de
ſtat.reg in 6 qui omnes habẽt iuriſdictio-
nẽ, intra limites ſuarũ diœceſum, d.cap.
cũ Epiſcopus,iuncta gloſ.de off.ord.in 6.
26 Poſt Chriſtum Dominum,†à Petro Sa-
cerdotalis incepit ordo,quia ipſi primum
Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt,
Domino ei dicente, Tu es Petrus, & ſu-
per hanc petram ædificabo Eccleſiam
meam, & portæ inferi non præualebunt
aduerſus eam, & dabo tibi claues Regni
cœlorum,vbi ligandi, ſoluendique pote-
ſtatem,primus accepit à Domino,primuſ
que ad fidem populum ſuæ prędicationis
virtute adduxit, verboq; inſtituit, cœteri
verò Apoſtolicum eodem pari conſortio
honorem,& poteſtatem acceperunt, ip-
ſumque principem eorum eſſe voluerũt,
qui etiam iubente Domino, in toto orbe
terrarum diſperſi, Euangelium prædica-
uerunt,ipſis quoque decedentibus, in lo-
co eorum ſurrexerunt Epiſcopi,cap. in
nouo,21 diſt.cap.ſacroſancta,22.diſt.cap.
quorum vices, 68.diſt.cap.in illis, 80.diſt.
& Concil.Trident.cap.4.ſeſſ.23.
27 In hac autem vita† nihil facilius,& le-
uius,& hominibus acceptabilius Epiſcopi
officio,niſi negligenter, & adulatoriè ad-
miniſtretur, ſed nihil apud Deum miſera-
bilius,triſtius,& damnabilius,nihilque dif-
ficilius,ac laborioſius,& periculoſius Epi
ſcopi officio, ſicut apud Deum nihil bea-
tius,ſi eo modo militetur,quo militari prę
cipitur,vt ait S.Auguſt. relat. in cap. ante
omnia, 40.diſt. & ſcire debent Epiſcopi,
alijque Prælati, quòd,ſi peruerſa vnquam
perpetrant,tot mortibus digni ſunt, quot
ad ſubditos ſuos perditionis exẽpla tranſ-
mittunt,vnde neceſſe eſt,vt tantò ſe cau-
tius à culpa cuſtodiant,quantò per praua,
quæ faciunt,nõ ſoli moriuntur,Beat.Gre
gor.relatus in cap præcipuè, §.ſcire Præ-
lati,11 q.3.& cap.nulli fas,25.q.1.
28 Epiſcopum † oportet irreprehenſibi-
lem eſſe,vnius vxoris virum, ſobrium,
prudentem, ornatum, pudicum, hoſpi-
talem, doctorem, non vinolentum, non
percuſſorem,ſed modeſtum, non litigio-
ſum, non cupidum, ſuæ domui bene
præpoſitum,non neophytum,ne in ſuper-
biam elatus in iudicium incidat diaboli,

opor-

Digitized by Google

oportet autem illum teſtimonium habere
bonum, etiam ab his, qui foris ſunt. Paul.
ad Thimot. epiſt. 1. c. 1. c. qui Epiſcopus,
23. diſtinct. cap. vnum orarium 25. diſtin.
cap. Epiſcopum, 61. diſtin. & Conc. Trid.
cap. 1. verſ. & quoniã oportet, ſeſſ 2 eius
29 ait munus eſt, † oues ſuas agnoſcere, pro
illis ſacrificiũ offerre, verbiq; diuini prędi-
catione, ſacramẽtorum adminiſtratione,
ac bonorũ omniũ operũ exemplo paſce-
re, pauperũ, aliarumq; miſerabilium perſo-
rum curã paternam gerere, ad omnia mu-
nia paſtoralia incumbere, & ſubditorum
omniũ vitia, ne criminoſam, neuè inhone-
ſtã vitam, ipſo conniuente, ducant, redar-
guere, cap. qualiter, & quando, il 2. de ac-
cuſ. Conc. Trid. cap. 1. ſeſſ. 6. & cap. 1. in
princ. ſeſſ. 23. vbique de reformatione. Ir-
reprehenſibilem eſſe oportet, cap. vlt. 25.
diſt. c. vlt. 2. quæſt. 7. cap. ſi quis, §. itẽ Epi-
ſcopũ, 1. quæſt. 7. & cap. quidem, 11. quęſt.
1. ſobrium non vinolentum, cap. Epiſco-
pus, 35. diſt prudẽtem, ornatum, & pudi-
cum, dicto cap. qui Epiſcopus, 23. diſt. ho-
ſpitalem, ne ſit de numero eorum, quibus
in iudicio dicetur, hoſpes fui, & non me
ſuſcepiſtis, Matth. cap. 25. in fine, & diſtin.
42. in princ. cùm ſine liberalitate neceſſi-
tatem patientibus ſuccurrendo nomen
Epiſcopi non mereatur, cap. fratrem no-
ſtrum, 86. diſt. Doctorem, quia alios doce-
re tenetur, cap. qui eccleſiaſticis, cum ſeq.
36 diſt. & diſt. 86. in princip. & non ſuffi-
cit innocens vita, niſi adſit etiam doctri-
na, 43 diſt. in princ. & cap. ſeq. ſine crimi-
ne eſſe debet, vt alios liberiùs arguere
poſſit, cap. vl. 25. diſt. cùm criminoſus ma-
gis dicendus ſit canis impudicus, quàm
Epiſcopus, Cap. qui nec, 2. q. 7. & proprijs
manibus neminem lædere, vel flagellare
licet, cap. non liceat, 86. diſt. non litigio-
ſum, cùm debeat occupationes ſeculares
abijcere, ne præfocatus curis negociorũ
Dei verbo vacare non poſſit, cap. te qui-
dem, 11 quęſt. 1. nõ cupidum turpis lucri
gratia nec aliquo inhoneſto negotio vi-
ctum ſibi neceſſarium quærere debet, di-
cto cap. non liceat, §. prohibetur, 86. diſt.
non venatorem, cap Epiſcopum, 34. diſt.
non neophitum, quia neophiti prohiben-
tur in Epiſcopos ordinari, ne elati in ſu-
perbiam, tanquam Religio Chriſtiana plu

rimum eis egeat, in iudicium incidant, &
in laqueum diaboli, Paul. ad Timot. diſt.
epiſt. 1. cap. 3. & cap. 1.. & 2. 48. d. & qua-
litates requiſitæ in Epiſcopo, ſequentibus
verſibus comprehenduntur. Primùm prę-
cipitur, quòd ſit ſine crimine Præſul, mo-
nogamus, ſobrius, prudẽs, ornatus, & ho-
ſpes, caſta docens, non percuſſor, non liti-
gioſus, non cupidus, bene diſpoſitus, non
neophitus, vt alijs, Apoſtolica, quòd præſit
regula iuſſit, vt per Hoſtiẽ. in ſum. de tẽp.
ord. §. & à quo, nu. 7. in fin. Pluresque alias
qualitates, & virtutes in Epiſcopo requi-
ſitas ad bene munus ſuum explendum co-
piose, & optime ſcripſit Card. Paleot. in
Archiepiſcopali Bono. cap. 6. cum pluri-
bus ſeqq part. 1. Paſtores quidem, non
31 † ait percuſſores Epiſcopi eſſe debẽt, &
ita ſubditis præeſſe eos oportet, vt non in
eis dominentur, ſed illos tamquam filios,
& fratres diligant, monendo, rogando, ar-
guendo, obſecrando, & increpando, Pet. 1
Epiſt. in cap. 5. circa princ. cap. vlt. diſtin.
94. cap. eſto ſubiectus, 95. diſtin. & Con-
cil. Trident. cap. 1. de reform ſeſſ. 13. Poſt
correctionem verbalem contra incorrigi-
biles ad acriora, & grauiora remedia de-
ſcendere, & procedere debent, cap. corri-
piantur, cum ſeq 24. quæſt. 3. & vbi ob
delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc
cum manſuetudine rigor, cum miſericor-
dia iudicium, & cum lenitate ſeueritas eſt
adhibenda Concil. Trid. dicto cap. 1. de
refor. ſeſſ. 13. omneſque ſubditorum ſuo-
rum exceſſus corrigere, & ipſos viſitare,
ac de eorũ exceſſibus, criminibus, & de-
lictis etiam extra viſitationem, tamquam
Sedis Apoſtolicæ delegati cognoſcere, &
caſtigare poſſunt, quibuſcunque exem-
ptionibus, conſuetudinibus, concordijs,
conſanguinitate, familiaritate, & alijs non
obſtantibus, cap. irrefragabili, de off ord.
& Concil. Trident. cap. 3. & 4. de reform.
32 ſeſſ. 14. † exceptis canonicis cathedra-
lium eccleſiarum, qui per capitula corri-
gi conſueuerunt, in eccleſijs, quæ talem
hactenus conſuetudinem habuerunt, &
tunc à capitulo ad iuſſionẽ Epiſcopi, in-
fra terminum competentem, ab eo pręfi-
gendum ſunt corrigendi, alioquin Epiſco
pus corrigere põt, dict. cap. irrefragabili,
§. exceſſus tamen, de off. ordin. & ibi In-

nocent.

nocent. in princip. & Concil. Trident. cap.6.de ref.ſeſſ 25.

33 Corrigi etiam, † cognoſci, & puniri ab Epiſcopis poſſunt exempti ratione delicti,contractus; & rei, ſi delictum fuerit commiſſum, & contractus celebratus in loco nō exempto,& res de qua agitur, in loco etiam non exempto ſituata exiſtat, de crimine hęreſis etiam in loco exēpto commiſſi, ſuperfluarum comeſſationum, illicitarum fabulationum, & diuinorum officiorum celebratione, & in ciuilibus cauſis mercedum,& miſerabilium perſonarum,cap. dolentes,de celebr. Miſſ.cap. ad abolendam ext.de hæret.cap.1.de probat.in 6.cap.vnico,§ fin. & cap.1 de priuil. cod.lib 6 & Concil. Trid. cap.14. de ref.quòd etiam dictum,c.1.innouat.ſeſſ7. ratione perſonæ, ſi exempti etiā regula-
34 res clauſtrales, † extra clauſtra degentes delicta committunt,ab Ordinarijs locorum,in quorum iuriſdictione ſunt commiſſa delicta, tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegatis, viſitari, puniri, & corrigi poſſunt,Concil.Trid.cap.3.ſeſſ.6. & cap 4.de reform.ſeſſ.14.

35 Tenentur Epiſcopi † diebus Dominicis,& feſtis ſolemnibus,legitimo ceſſante impedimento,miſſam celebrare, pro quo facit Conc.Trid.cap.2.ſeſſ 1. quia habent curam animarum totius diœceſis, argum. tex.in cap.14.de reform.ſeſſ.23. debentq; nō modò pauperum ſuarum diœceſum,
36 † ſed externorum etiam curam habere; Nam beatus Petrus profecturus ad prædicandum Iudæis diſperſis per Pontum, Galatiam,Cappadociam,Aſiam,Bithyniā, & Paulus profecturus ad gentes ab Hieroſolymis per circuitum vſque ad Illyricum, cùm ſcirent,hoc eſſe proprium paſtoris, non ſolùm ſpiritualia gregi miniſtrare; id quod potiſſimum eſt; ſed egentibus ea etiam, quæ ad vitæ vſus neceſſaria ſunt,prouidere, curam pauperum habere voluerūt, vt diſcāt Epiſcopi animarum,& corporum paſtores,ſi fortè pauperes in Diœceſi ſua non habent, aut ſupereſt, eorum neceſſitati,alienis etiā pauperibus opitulari,aut etiam,ſi ex Diœceſi ſua ad vſus ſuorum pauperum, quantum ſatis ſit,colligere non poſſunt, vt aliunde quærāt, quia cura pauperibus ſubueniendi cōmunis eſſe debet, ſicut Paulus ex eccleſijs Galatiæ ad pauperes Eccleſiæ,quę erat Hieroſolymis mittebat, vt 1.Corint. cap.16.& Nauarr.in tract.de red. eccl.d.
37 3.n. 10. † Nā,quia per filios ſolet Eccleſiarum ſubſtantia periclitari,cap.de Syracuſanæ,28.diſtin.& Epiſcopi ſolent eſſe cęci circa nepotes,ſecūdum gloſſ.in cap. peruenit,1.q 3.& Concil.Trid.c.1.ſeſſ.25.de refor.habens filios, vel nepotes etiam le-
38 gitimos, † in Epiſcopum non eſt eligendus,authen.quom.op.Epi.§.1.colum.1.& hoc locum nepotum nomine filij filiorū, non autem fratrum, aut ſororum filij vocantur,l.Iuriſconſultus,ff.de grad.cogn.& Abb.in cap.1.de teſt.num 2.facit cap. catinenſis,61.diſt.& cap.priuſquam,28.diſt. & non poſſe de iure communi habens filios,vel nepotes eligi in Epiſcopum, niſi diſpenſatiuè,tenet Innoc. in d.c.1.de teſt. quem ſequitur Abb ibi nu. 2. & Nauarr. in com.de ſpol.cleric.§. 19 nu. 2. vbi dicunt hanc opinionem iuri ſcripto eſſe ma-
39 gis cōſonam, licet † contrariū diſponat, cap.Epiſcopus, qui filios,12.q.2. & contraria viguerit conſuetudo, quapropter multi Epiſcopi habētes filios à Sede Apoſtolica ad Epiſcopatus fuerunt promoti, ex opin Hoſt. quę communiter eſt recepta,vt teſtatur Nauarr.d.num.2.& ſecundum antiqua tempora, quando eccleſiæ erant pauperes, hoc licebat, cap. ſicut,§. neceſſe 47.diſt & Innoc.in d.c.1.in fin.de teſt. & puto maxime decere,ſi nec ad parochiales eccleſias obtinēdas qui filios ha-
40 bent, admittentur, † quia filius eſt argumentum ambulans ſuper terram de incōtinentia patris,cap.priuſquā, in fi.& cap. propoſuiſti,circa princ.& ibi gloſſ.in ver. filij,28 diſtinct.

41 Patres enim† frontem habere non poſſunt alios de incontinentia redarguendi, dicto cap.ſicut,ver.habentes, 47. diſtinct. nec propterea filij in eccleſijs, in quib.patres eorum ſunt inſtituti, vel quæ morte parentum immediate vacarunt,beneficia obtinere poſſunt, capitulo præſentium, capitulo ad præſentiam, capitulo quoniam,cap.cum decorem,& ca.ad abolendam,de fil.presbyt.

Digitized by Google

DE POTESTATE EPISCOPI. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi duplicem habent poteſtatem Ordinis, & iuriſdictionis.*

2 *Poteſtatis Eccleſiaſticæ definitio quæ.*

3 *Poteſtas Ordinis, in quibus conſiſtat.*

4 *Chriſma conficere, & confirmare eſt ſolius Epiſcopi.*

5 *Conſuetudine præſcribi nõ poteſt. quòd clericus non Epiſcopus poſſit Sacramentum confirmationis conferre.*

6 *Chriſma duobus cõficitur, ſcilicet, oleo oliuarum, & balſamo.*

7 *Confirmationis Sacramentum quomodo differat a baptiſmo.*

8 *Confirmatio quid ſit.*

9 *Chriſmatis vnctio tripliciter fit in tribus Sacramentis.*

10 *Effectus Sacramẽti confirmationis eſt impreſſio characteris plenitudinis Spiritus ſancti, conformans nos diuinæ bonitati.*

11 *Sacramentum confirmationis reiterari nõ poteſt.*

12 *Baptiſmus eſt fundamentum, & ianua omnium Sacramentorum.*

13 *Confirmati maiorem gratiam conſequuntur, quàm non confirmati.*

14 *Confirmationis Sacramentum ex Papæ delegatione a ſimplici presbytero conferri poteſt.*

15 *Confirmationis Sacramentum inducit impedimentum cognationis ſpiritualis.*

86 *Ordo eſt vnum ex ſeptem Sacramentis & diſtribuũtur ordines in maiores, & minores, & sũt ſeptem, qui imprimunt characterem.*

17 *Epiſcopatus an ſit ordo.*

18 *Ordines quibus cerimonijs conferantur.*

19 *Clerici comam nutrire prohibentur, & clericaturam deferre tenentur.*

20 *Ordinationum tempus quando ſit.*

21 *Ordines minores Dominicis, & alijs feſtis diebus ſimul omnes conferri poſſunt, ſecus de maioribus.*

22 *Maiores ordines poſſunt conferri tantùm poſt annum a ſuſceptione poſtremi, niſi Epiſcopo aliud videatur.*

23 *Ordinari nemo poteſt a non ſuo Prælato ſine literis dimiſſorijs ſui Ordinarij.*

24 *Epiſcopi titulares non poſſunt aliquem ordinare abſque Ordinarij licentia.*

25 *Mendicare nõ decet ſacris ordinibus initiatos, neque aliquem ſordidum quæſtum exercere.*

26 *Ordinibus ſacris initiari nemo poteſt ſine titulo.*

27 *Ordinũ pro collatione nihil accipi poteſt, & quid de notarijs pro dimiſſorialibus.*

28 *Duo ſacri ordines eodem die conferri non poſſunt.*

29 *Interualla temporis in ſingulis ordinibus quæ ſint ſeruanda.*

30 *Infans ad ordines promoueri non poteſt, & dicitur infans, qui nondum ſeptennium exceſſerit.*

31 *Attingere annum legitimum ſufficit in ordinum ſuſceptione.*

32 *Abbatiſſa non minor 40. annis, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionẽ laudabiliter vixerit, eligi poteſt.*

33 *Inquiſitorũ legitima ætas eſt 40. annorũ.*

34 *Ordinum impedimẽta quæ & qualia ſint.*

35 *Bigamus ad ordines promoueri non poteſt.*

36 *Bigamia eſt triplex, vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria.*

37 *Bigamia vera quæ ſit.*

38 *Bigamia interpretatiua quot modis contrahatur.*

39 *Bigamia ſimilitudinaria quæ ſit.*

40 *Bigamus quare ab ordinibus arceatur, quatuor rationibus probatur.*

41 *Minor ordinatus ordines ſacros recipit. ſed executio vſque ad legitimam ætatem eſt ſuſpenſa.*

42 *Ordinatus extra tempora eſt ſuſpẽſus, donec a Sede Apoſtolica fuerit diſpẽſatus.*

43 *Reges & Reginæ, & quomodo inungãtur, coronentur.*

Digitized by Google

44 *Epiſcopi quomodo conſecrentur.*
45 *Abbates Abbatiſſæ. & Virgines quomodo benedicantur, & conſecrentur.*
46 *Campanæ ordinis Epiſcopalis poteſtate benedicuntur, & quomodo.*
47 *Degradatio fit etiam poteſtate ordinis Epiſcopalis.*
48 *Epiſcopi, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, alijs demandare non poſſunt.*

1 EPISCOPI † duplicem habent poteſtatem, ordinis, & iuriſdictionis, Nauarr. in relect. c. nouit not 3. num. 83. verſ. quibus addo, de iud. to. 2. & Burſat. conſ. 125.
2 num. 23. lib. 1. quæ generaliter ſumpta † eſt poteſtas a Chriſto inſtituta immediatè, & ſupernaturaliter ad gubernandum fideles ſecundum legem Euangelicam in ſupernaturalibus, & quatenus ad illa eſt opus etiam in naturalibus, Nauar. in d. relect. cap. nouit, not. 3. num. 81. verſ. 17.

3 Poteſtas ordinis, † quæ vti dignior eſt præmittenda, cōſiſtit in chriſmatis, & olei infirmorum confectione, frontis chriſmatione, ordinum collatione, & eccleſiarū, altarium, vaſorum diuino cultui dicatorum, Abbatum, Abbatiſſarum, & Virginū conſecratione, veſtium, mapparum, aliorumque paramentorum, & campanarum benedictione, earūdemque eccleſiarum, ac cæmeteriorum pollutorum reconciliatione, cap. quamuis, 68. diſtin. gloſ. fin. in cap. tranſmiſſa, de elect. gloſ. penul. in cap. aqua, & ibi Abbas nu. 2. & 8. de conſecr. Eccleſ. vel alta. gloſ. 1. in cap. quia periculoſum, de ſent. excom. in 6. Abb. in cap. quanto, nu. 3. de conſuet. & Conc. Trid. cap. 4. & can. 7. de ſacr. ord. ſeſſ. 23.

4 Solius autē Epiſcopi eſt † chriſma cōficere, cap. illud, 95. diſtin. cap. ſi iubet, 26. q. 6. & in Cœna Domini quolibet anno eſt conficiēdum, & vetus intra eccleſiam eſt exurendum, cap. literis, de conſecr. diſt. 3. & cum chriſmate in fronte ſignare eſt tātùm Epiſcoporum, quibus ſpectat baptizatos cōfirmare, cap. presbyteris primo, de conſecrat. 4. diſt. Ita quòd, nec præſcri-
5 ptione, † poſſunt presbyteri non Epiſcopi acquirere ius Sacramētum cōfirmationis miniſtrandi, vt cap. quanto, de conſuet. & Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 10. nu. 14. & ſicut aqua eſt materia baptiſmi, ita chriſma eſt materia confirmationis, ſine quo conferri non poteſt, vt in cap. 1. §. penult. de ſacr. vnct. & cap. nouiſſimè, de cōſecr.
6 diſt. † Duo enim ſunt in chriſmate, ſcilicet oleum oliuarum, & balſamū, Graff. deciſ. aur. par. 2. lib. 1. cap. 5. num. 10. ſi verò per errorem quis nō chriſmate, ſed oleo tantùm deliniretur, nō eſſet Sacramētū iterandum, ſed tantùm caute chriſmate ſupplendū, Innoc. in cap. 1. de Sacram. nō iter. quē ſequitur Couar. eod. cap. 10. n. 4.

7 Confirmationis † autem Sacramētum differt a baptiſmo, qui eſt neceſſarius ad ſalutem, non autem confirmationis Sacramentum, quod tutius ſine peccato poteſt omitti, quam ab iis, quibus id conferre non licet, ex temeritate aſſumatur, vt inquit text. in eod. cap. quanto, de conſuet.
8 † Eſt enim confirmatio conſignatio facta cum chriſmate in fronte baptizati ab Epiſcopo cum certa forma verborum ad audacter cōfitendum nomen Chriſti. Graff. deciſ. aur. par. 2 lib. 1. cap. 5. num. 1. forma autem verborum eſt, Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis: ita definitur à S. Thom. art. 3. S. Bonau. art. 1. q. 1. & Rich. q. 2 art. 4.

9 Chriſmatis verò vnctio tripliciter fit, † in tribus Sacramentis, quorum diuerſitas ex fine accipitur, quia in baptiſmo fit in vertice, ad ſignificādum fidei ſuſceptionē, quia vertex eſt locus cellulæ rationalis, ac per modum crucis, vt per crucem Redēptoris bona accepta in baptiſmate obtinere cognoſcamus. In confirmatione fit in fronte ad ſignificandum audaciam confeſſionis, cuius impedimentū, ſcilicet, timor, & verecundia magis manifeſtatur in pallore, & rubore frontis, ex propinquitate cellulæ imaginariæ, fitque in modum crucis, vt in crucifixo, & per crucifixū ſit tota ſpes, & fiducia confirmato, vt in tentationibus ſuis recogitet eum, qui talem ſuſtinuit paſſionem, cap. 11. ad Hebr. In ordine verò fit in manibus ad ſignificandum pote-

Digitized by Google

poteſtatem conſecrandi corpus Chriſti,
vt poſt Petr. 4. diſt 7. q. 3. art. 3. tenet Graſ.
10 d. cap. 5. num. mihi 13. † Effectus aīt Sa-
cramenti confirmationis eſt, quòd per il-
lius collationē ita imprimitur character,
quemadmodum in baptiſmo imprimitur
character fidei conformans nos diuinæ
ſapiētiæ, & in ordine character poteſta-
tis conformās nos diuinæ potentiæ, ita in
cōfirmatione imprimitur character ple-
nitudinis Spiritus ſancti conformans nos
diuinæ bonitati, daturq; per cōfirmatio-
nē plenitudo copiæ gratię ad fortiter re-
ſiſtendū contra preſſuras mundi, & quòd
in hoc Sacramento Spiritus ſancti gratia
augeatur, vt confirmemur ad pugnandū,
probat text. in c. 2. & c. nouiſſime, de cō-
11 ſecr. diſt. 5. † Et, quia hoc Sacramento im-
primitur character, reiterari non pōt, c.
dictū, cum ſeq. de conſecr. ead. diſt. 5. Vt
enim quis illud recipere poſſit requiri-
tur, vt ſit baptizatus, quia, niſi baptiſmus
præcedat, nihil reciperet, cùm baptiſmus
12 ſit fundamentum, † & ianua omniū Sa-
cramentorū, vt c. 1. & c. veniens, de pre-
sbyter. bapt. & gloſ. fin in eod c. quanto,
de conſuet. Licet aūt Sacramentum con-
firmationis ſine peccato omitti poſſit, d.
13 c. quanto, de conſuet. † Tamen pueri con
firmati maiorem gloriam conſequuntur,
quàm non confirmati, quemadmodum
in præſenti maiorem obtinent augmentū
gratiæ, cap. 2 de conſecr. diſt. 5 & gloſ. fi.
in c. vt ieiuni in ead. diſt. & quamuis Epi-
ſcopis, & non inferioribus liceat Sacra-
mentū confirmationis miniſtrare, nec fa-
culta ē illud miniſtrādi poſſint ſolis pre-
14 sbyteris delegare, tamen ex delegatione
Papæ ſimplex ſacerdos baptizatis confir-
mationis Sacramentum poteſt miniſtra-
re, gloſ. 1 in eod. c quanto, in fine, de con-
ſuet. & ex adminiſtratione Sacramenti
15 confirmationis † oritur impedimentum
cognationis ſpiritualis impediens matri-
monij contrahendū, & dirimens contra-
ctum, Conc. Trid. cap. 2. de refor. ſeſſ. 24.
16 Ordo vero † eſt propriè vnum ex ſe-
ptem Eccleſię Sacramentis à Chriſto Do
mino inſtitutum, Conc. T. iden. cap. 3. &
can. 3. de ſacr ord. ſ. ſſ. 23 Fuerunt diſtri-
buti ordines in maiores, & minores, vt di
gnius, & maiori cum reuerētia ſancti ſa-
cerdotij miniſterio poſſet deſeruiri. c 2.
& can. 2 ead ſeſſ qui in Eccleſia militan-
te ſunt ſeptem, videlicet Oſtiariatus, Le-
ctoratus, Exorciſtatus, Acolythatus, & hi
dicuntur minores, Subdiaconatus, Dia-
conatus, & Presbyteratus, qui ſunt maio-
res, & ſacri, à quibus retrocedere non li-
cet, c. erubeſcant, 32. diſt. & Dec. in c cū
in cunctis n. 2 de elect. & ordines impri-
munt characterē, atque in eorū collatio-
ne accipitur Spiritus ſāctus, c cōſultatio-
ni de tēp. ord. & ca. 4. de ſacr. ord. ſeſ 23.
19 Sed, quoniam † quæritur inter Theolo-
gos, & Canoniſtas, an, ſcilicet, Epiſcopa-
tus ſit ordo, & nonnulli ſecundum eorū
receptiorem ſententiam, tenent opinionē
affirmatiuam. Illa procedit, quatenus or-
do dicitur officiū quoddam, & poteſtas,
reſpectu quarumdam ſacrarum actionū,
quæ ſacerdoti non cōpetunt; non autem,
quòd cenſeatur verus ordo diſtinctus ab
alijs, quatenus eſt Sacramentum, & cha-
racterem imprimit, cùm non habeat Epi-
ſcopus maiorē, aut diſtinctā poteſtatem
ſupra corpus Chriſti verum, quàm Sacer-
dos ſimplex, quapropter Epiſcopatus
propriè ordo non eſt diſtinctus à Sacer-
do io; & ita poſt S. Thom. in 4. ſent. diſt.
24. q 3. art. 2. & Ricard Palud q 7. Sylue-
ſtr. Caiet & Abb. in cap. ex litteris, de ex-
ceſſ. Prælat. ac alios, quos citat, diſtinguit,
& tenet Couar. d. cap. 10 num. 15.
19 Presbyter ordinandus † ſtola vtroque
humero ambitur, & Epiſcopo eum bene-
dicente, & manum ſuper caput eius te-
nente, etiam omnes presbyteri præſentes
manus ſuas ſuper caput illius ponere de-
bent, c. presbyter cū ſeq. 23. diſt. & dum
ipſe conſecrat, cunctis ſacerdotibus ſin-
gillatim dicit, conſecrare, & ſanctificare
digneris manus iſtas per iſtam vnctionē,
& noſtram benedictionem, vt, quæcunq;
benedixerint, benedicantur, & quæcunq;
cōſecrauerint, cōſecrentur, & ſanctificē-
tur in nomine Domini N Ieſu Chriſti, vt
in Pont. Roman. iuſſu Clement. VIII. nu-
per edito, folio 66 & cap. generaliter, §.
vtriſque enim 16. q. 1 Diacono, dum or-
dinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum bene-
dicit, manus ſuper caput ponit, quia non
ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium con-
ſecratur, c. Diaconus, 23. diſt. Subdiaco-
nus

Digitized by Google

nus manus impoſitionem non accipit, ſed calicem vacuum cũ patena, vacua ſuperpoſita ab Epiſcopo porrectũ dextera manu tangit, & de manu Archidiac. tangit vrceolos cum vino, & aqua, ac bacile cũ manutergio, cap. Subdiaconus ead. diſt. & antiquitus Subdiaconatus non erat ordo ſacer. cap. nullus in Epiſcopatum, 60. diſt. inter eos fuit poſteà connumeratus, cap. erubeſcãt, 32. diſt. & cap. à multis de ætat. & qualit. Acolythus, dũ ordinatur, ab Epiſcopo eſt docendus, & qualiter in officio ſuo ſe gerere debeat, & tangit cãdelabrũ cum candela extincta ab Epiſcopo porrectum, vt ſciat, ſe ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari, & vrceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in calicem, cap. Acolythus 23. diſt. Exorciſta accipit de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi Epiſc. Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſiue baptizatos, ſiue catechumenos, c. exorciſta ead. diſt. lector cũ ordinatur, Epiſc. facit de eo verbũ ad plebẽ, poſteà tradit ei codicẽ, in quo lecturus eſt dicens: Accipe, & eſto relator verbi Dei, habiturus, ſi fideliter, & vtiliter impleueris officiũ tuum, partem cum iis, qui verbũ Dei bene adminiſtrauerunt ab initio, cap. lector ead. diſt. Oſtiarius cum ordinatur, poſtquàm ab Archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuerſari, ad ſuggeſtionẽ Archid. tradit ei Epiſc. claues eccleſiæ de altari dicens: Sic ages, quaſi redditurus Deo rationẽ pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur, c. Oſtiarius ead. diſt. & in eod. Pont. vbi de omnibus ordinibus habetur.

19 Clerici † comam nutrire prohibẽtur, quorum caput deſuper in modũ ſphæræ raſum eſſe debet, cap. pſalmiſta cũ duobus ſeq. ead 23. diſt cap. 1. quod de omnibus ordinibus tradit. 25. diſt. ordinum aũt miniſteria, niſi per conſtitutos in eiſdem ordinibus exerceri non poſſunt, vt capit. Acolythus, cap. Exorciſta, c. lector, cap. Oſtiarius, cap Pſalmiſta, 23. diſt cap illud, cap in ſingulis, ca quicunq. 77. diſt. & Conc. Trid. cap 17. de reform. ſeſſ 23. clerici verò coniugati non bigami in miniſterijs quatuor minorum ordinum ſe poſſunt exercere, eod. c. 17. de reform ſeſſ. 23. & ſine examine ordinati ſunt deponendi, cap. vlt. 24. diſt.

20 Tempus ordinationũ † regulariter eſt quodlibet ſabbatum quatuor Temporũ, ſabbatum præcedens Dominicam Paſſionis, & ſabbatum ſanctum, cap. ſane, & capit. de eo de temp. ord. & ibi Abb. nu. 1. & Conc. Trid. cap. 9. de reformat. ead. ſeſſ. 23. Quatuor temporum ieiunia celebrantur, primũ in initio Quadrageſimæ, ſecundum in hebdomada Pẽtecoſtes, tertium in Septembri, & quartum in Decẽbri, cap. ſtatuimus 76. diſt & ordinantes, ac ordinãdi ieiuni eſſe debent, cap. quòd à patribus, & cap. ſequenti 75. diſt.

21 † Minores ordines Dominicis, & alijs feſtiuis diebus ſimul omnes Epiſc. conferre põt, c. de eo iunct. gloſſ. 2. & ibi Abb. nu. 1. de temp. ord. non tamen omnibus, ſed, ſi ita Epiſcopo viſum fuerit expedire, & ijs, qui ſaltẽ latinam linguam intelligant, c. 11. de

22 refor. ſeſſ. 23. † Maiores verò tantũmodo temporibus ſupradictis, & poſt annũ à ſuſceptione poſtremi, niſi neceſſitas, aut Eccleſ. vtilitas, iudicio Epiſc. aliud expoſcat, ita quòd iudicio Epiſc. qui ab interſtitijs ex cauſa põt diſpẽſare, eſt relictũ, d. c. de eo, cũ ibi not. eo c. 11. de ref. ſeſ 23.

23 Ordinari † nemo põt à non ſuo Prælato ſine litteris dimiſſorijs ſui Ordinarij præuio examine conceſſis, alioquin ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum executione quã diu proprio Ordinario videbitur expedire, eſt ſuſpenſus, cap. 1. & 2 9 q. 2. c. 1. & 2. 2 1 q 2. cap. 2. & 3. de tẽmp. ord. in 6. & Conc. Trid. cap. 3. & 8. de reform. ſeſſ. 23. minuſque familiarem non ſubditum, niſi per trienniũ ſecum fuerit commoratus, poteſt Epiſcopus ſine ſui Ordinarij dimiſſorijs ordinare, & tunc illi ſtatim beneficium conferre tenetur, Conc. Trid. c. 9. de reform. d. ſeſſ. 23. & ex cauſa occulta poteſt Ordinarius aſcenſum ad ordines ſuperiores ordinatis interdicere cap ad aures, de temp. ord. & Cõc. Trid. cap. 1. de reform. ſeſſ. 14.

24 Epiſcopi † Eccleſiarum, quæ in partibus infideliũ conſiſtunt, qui titulares vocantur, etiam ſi in loco nullius diœceſis, etiam exẽpto, aut in aliquo monaſterio cuiuſ-

euiuſuis ordinis reſederint, aut moram
traxerint, vigore cuiuſuis priuilegij, etiā
prætextu familiaritatis, & continuæ cō-
menſalitatis ſuæ abſque proprij Prælati
expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs,
ſub eiſdem pœnis aliquos ordinare non
poſſunt, Concil. Trid cap. 2. de reformat.
eadem ſeſſ. 14.
25 Sacris ordinibus † initiatos non decet
mendicare, nec aliquē ſordidum quæſtū
exercere, cap. Diaconi ſunt, §. mendicat
infelix 93. diſt. & ideo ad eiſdem ordines
26 ſacris promoueri nemo debet, † niſi be-
neficium eccleſiaſticum, aut patrimoniū,
vel penſionem habeat, quibus ſe commo-
de poſſit ſuſtentare, cap. neminem, c. Sā-
ctorum, 70. diſt. & Conc. Trid. in cap. 2.
27 de refor ſeſſ. 21. † Ordinū autem colla-
tores, eorumq; miniſtri nihil pro colla-
tione ordinū capere poſſunt, c. ſicut Epi-
ſcop 1 q. 1. c. 1. de ſimo. nec etiā à ſponte
offerentibus, Conc. Trid. cap. 1. de refor.
ſeſſ. 21. Notarij tamen in locis, in quibus
non viget conſuetudo nihil accipiendi,
pro ſingulis litteris dimiſſorijs, aut teſti-
monialibus decimam partem vnius au-
rei accipere poſſunt, vt eodē c. 1. ſeſſ. 21.
29 Duo ſacri ordines, † eodem die con-
ferri non poſſunt, quibuſuis priuilegijs &
indultis conceſſis non obſtantibus, cap.
litteras, & cap. dilectus, de temp. ord. &
Conc. Trid. cap. 13. de reform. ſeſſ. 23.
Temporis interualla, & ętate ſingulis or-
dinum gradibus antiquitus præſcripta, vt
cap. in ſingulis cum omnibus ſeqq. 77. diſt.
penitus ſublatis, ætas impedit promotio-
30 nem. Infans enim † promoueri non pōt
ad primam tonſuram, cap. vlt. & ibi gloſſ.
in ver. infanti. de temp. ord. in 6. & infans
dicitur, qui ſeptimum annum non exple-
uit, gloſſ. in cap. de his in verbo infantiæ,
28. diſt. & Alexand. in l. ſi infanti. nu. 1. C.
de iur. delib. Ad Subdiaconatus ordinem
ante 22. ad Diaconatus ante 23. & ad
31 Presbyteratus ante 25. † ſuæ ætatis an-
nū nemo pōt ordinari, Conc. Trid. c. 12.
de refor. ſeſſ. 22. & ſufficit per diem an-
num attigiſſe cùm, cōpleto, & elapſo 24.
ante 25. dici non poſſit, & ſic de reliquis,
gloſſ. in cap. cùm in cunctis. in ver. exege-
rit, vbi eſt ſpeciale in Epiſcopo. quòd an-
nus ſit completus, & in alijs inferioribus
ſufficit attigiſſe, & ibi Abb. nu. 6. de elec.
& gloſſ in Clem. generali in ver. in deci-
32 mo octauo, de æta & qualit. † Abbatiſſa
non minor 40. annis, & quæ octo annis
poſt expreſſam profeſſionē laudabiliter
vixerit, eligi debet, & ſi his qualitatibus
non reperiatur, ex his, quæ annum trige-
ſimum exceſſerint, & quinque annis poſt
profeſſionem rectè vixerint, eligi poteſt,
c. indemnitatibus, de elect in 6. & Con-
33 cilij Trid cap. 6. de reform. ſeſſ. 25. † In-
quiſitor hæreticę prauitatis minor annis
40. regulariter creari non poteſt, cle-
men uolentes, in princ. de hæret.
34 Natiuitas † impedit etiam promotio-
nem, quia illegitimè procreati, abſq; di-
ſpenſatione ordinari non poſſunt, cap. 1.
& c. litteras de fil. presb. & ibi Abb. nu. 3.
cap. ſi is eod. tit. in 6. & cap. 1. & 2. 56. di-
ſtinct. Corporis vitium, ſuper quo Epi-
ſcopus diſpenſare non poteſt, Innocent.
in cap 1. in fine de corpor. vit & habetur
in cap. 1. 49 diſtinct. non ordinantur vi-
tiati corpore, dum vitium ſcandalum ge-
nerat in populo, vt propter maximum
gibbum, qui eſt valde claudus, habens in
oculo maculam, mutilatus manu, qui vi-
rilia, non ægritudinis cauſa, ſibi fecit ab-
ſcindi, qui partem digiti volens ſibi ipſi
abſcidit, cui medietas palmæ cū duobus
digitis eſt abſciſſa, qui morbo incurabili
laborat, & qui digiti partē in duello ami-
ſit, cap. maritum 33. diſtinct. c. ſi quis ab-
ſciderit, cap. qui partē. c. ſi quis pro ægri-
tudine 55. diſt. c. 2. c. ſignificauit, c. expo-
ſuiſti, de corp. vit. c. presbyterum, c. de
rectoribus, c. tua nos; & cap. ex parte de
cler. ægrot. & debil. An autem vitium in-
ducat deformitatem, quæ ſcandalum pa-
riat, relinquitur arbitrio Ordinarij, d. c.
2. & ibi gloſſ penul & vlt. de corp. vit.

Crimina, vt qui vſuras accepiſſe con-
uincuntur, in ſcæna luſiſſe noſcuntur, qui
publica pœnitentia crimina defleuit, qui
aliquando in furiam verſus inſaniuit, &
ſimoniacus, d. cap maritum, 33 diſt. qui
homicidij facto, aut præcepto, aut con-
ſilio conſcius exiſtit, & apoſtata, cap. ſi
quis viduam, cap ſtudeant, cap. pœniten-
tes, cap. ex pœnitentibus, cap illud quo-
que, & cap. hi qui 50. diſt.

Adminiſtratio aliorū bonorum impe-
dit

Digitized by Google

dit promotionem, cùm quis ad ratiocinia
eſt obligatus,cap.vnic. de obligat .ad ra-
tio.ord.vel,non,præſertim falſi decocto-
res,qui vltimi ſupplicij, & ea pœna , qua
fures ipſi de iure , vel conſuetudine , aut
particulari, vel municipali ſtatuto plecti
ſolent,puniri debent,Pius V. conſtit. 116.
35 quę incipit:Poſtquàm bigamia † cum quis
duas duxit vxores,aut cum vidua contra-
xit matrimonium,cap.curãdum cum ſeq.
34.diſt.cap. 1.& cap.bigamis de big.con-
ditio.bigamia impedit , ne quis poſſit or-
dinari,& eſt impedimentum ordinis,quia
bis coniugatus non poteſt apte ſignifica-
re vnionẽ Ieſu Chriſti cùm Eccleſia vni-
ca,& ſancta ſua ſponſa, quam excellentia
Sacraméti ordinis meretur, cap.acutius,
& cap.vna,26.diſt gloſ.in cap.debitum,in
ver.ſacramẽtum,de big. & Nauar.in cap.
27.de pr.ſpec.irreg.num.195.tom 3.
36 Triplex eſt bigamia,† ſcilicet vera, in-
terpretatiua,& ſimilitudinaria,gloſ.in c.2
de bigam Rota deciſ.vnic.num.7. 8. & 9.
eod.tit.in no.Nauar.d.num.195. verſ.2.&
Graff.deciſ.aur.cap.27.nu 38.par.1.lib.4.
37 † Vera bigamia eſt eius , qui ſucceſſiuè
duxit duas vxores virgines , vnam poſt
mortem alterius, etiam,ſi antequam fuiſ-
ſet Chriſtianus, ipſas ambas , vel alteram
38 tantum habuiſſet. † Interpretatiua qua-
tuor modis contrahitur per violationem
caſtitatis promiſſæ contrahendo cum vi-
dua,vel corrupta, contrahens diuerſis tẽ-
poribus cum vna de iure, & cum alia de
facto,& qui ſcienter cognouit vxorem
adulteram,gloſ.in d.cap. 2. in verb.in bi-
39 gamis , & ſimilitudinaria eſt, † quam in-
currit ordine ſacro inſignitus,vel voto ſo
lenni adſtrictus cum aliqua etiam vnica
virgine contrahens,& conſumans.Nauar.
d.c.27.n.195.Graff.d. c.27. n.38. & Rot.
d.deciſ. 1. n.9. licet enim bigamus ad or-
dines promoueri non debeat,tamen pro-
motus recipit characterem, cap. quicun-
que,50.diſt.gloſ.in d.cap.2. in ver.diſpen-
ſare,in fine,de bigam. & Graff. deciſ. aur.
cap.11.num.24.par.2. lib.1.ſed non habet
ordinis exequutionem,vt ibi .
40 Quatuor aſſignantur rationes,† quare
bigamus ab ordinibus arceatur , prima
propter defectũ ſacramenti vnitatis,cum
carnem ſuam in plures diuiſerit ; ſecunda
propter prærogatiuam ordinum; tertia
propter ſignum incontinentiæ cum vxore
mortua,ſi aliam duxerit ; & quarta , quia
frequentator coniugiorũ non habet fron-
tem alios hortandi ad viduitatem,in cap.
vna, diſt.26. & Graff. d. cap.11. num 23.
Neque promoueri põt, ſi quis ſeruilis eſt
conditionis,cap.nullus,cap.nulli,cap.qui-
cunque,cap.ſeruorum,cap.ſi quis,& cap.
vltim.54.diſt.nec Monachus ſine conſen-
ſu Abbatis,cap.nullus,& cap. ſi quis, 58.
41 diſt. † Minores ſi ordinantur,ordines ſa-
cros recipiunt,ſed exequutio vſque ad le-
gitimam ætatem eſt ſuſpenſa, cap pueri,
cum gloſ.2. q.1. cap. vel nõ, cum gloſ.de
temp.ord.cap.2.de æta.& qual.& gloſſ.1.
42 in fine,in clem fin. eod. tit. † Ordinatus
extra tempora eſt ſuſpẽſus, donec à Sede
Apoſtolica fuerit diſpenſatus,cap.cum
quidam,& cap.literas,de temp. ord. quæ
ſuſpenſio eſt inducta ipſo iure , & qui ſu-
ſpenſione huiuſmodi durante , in eiſdem
ordinibus miniſtrare præſumpſerint, irre-
gularitatem incurrũt,& beneficijs Eccle-
ſiaſticis poſſunt iure priuari,Pius II. con-
ſtit.6.Cum ex ſacrorum,in Bull.Rom.
43 Ordinis Epiſcopalis † poteſtate etiam
Reges,& Reginæ oleo cathecumenorum
inunguntur, & coronãtur die Dominico,
triduano ieiunio deuote peracto per heb
domadam pręcedentem,videlicet quarta,
& ſexta feria,& ſabbato præcedente,ipſis
præparatis pro sãctiſſimo Euchariſtiæ Sa
cramento ſumẽdo in metropolitana, ſiue
alia cathedrali eccleſia,vbi ſolemnitas ce-
lebratur,aſtãtibus pluribus Epiſcopis Re-
gni,emiſſa prius à Rege flexis genibus co
rãm eodem Metropolitano profeſſione
iuxta formam,de qua in Pont.Rom. Cle-
ment.VIII.iuſſu edito.fol.228.& pro cõ-
ſecratione Metropolitanus intingit polli-
cem dexteræ munus in oleo cathecume-
norũ,& iungit in modũ crucis Regis bra-
chium dexterum,inter iuncturam manus,
& iuncturam cubiti,atque inter ſcapulas,
in eodem Pont.fol. 231. & deinde eidem
enſem præbet, coronam capiti illius im-
ponit,& ſceptrum Regale dat , vt ibidem
fol.234 & 236. eodemque modo cum
inunctione brachij dexteri benedicitur
Regina, cui etiam corona capiti imponi-
tur,vt in eod. Pont. fol.250. & 251.

Eadem

Digitized by Google

44 Eadem ordinis poteſtate † à Metropolitano aſtantibus ſaltem duobus Epiſcopis conſecrantur Epiſcopi, præſtito prius per eos iuramento in manibus eiuſdem Metropolitani ad præſcriptam in eodem Pōt. formam, fol. 79, & adhibitis ſolemnitatibus, & ceremonijs, quæ ibi ſequuntur.

45 Abbates verò † eadem forma benedicuntur, & conſecrantur, de qua in eodem Pont. fol 122. & ſeqq. Et quia de benedictione, & conſecratione Abbatiſſæ, & virginum dantur formæ, in eodem Pont. fol. 170 vſque ad fol. 223. de his hæc obiter mihi dixiſſe ſufficiat.

46 Campanæ etiam † ordinis Epiſcopalis poteſtate benedicuntur, in qua requiritur oleum ſāctum infirmorum, ſanctum chriſma, thymiama, thus, myrrha, & thuribulum cū igne, adhibitis quamplurimis exorciſmis, & ſolemnitatibus, de quibus in dict. Pont. Roman. fol. 515. cum pluribus ſeqq.

47 † Degradatio fit etiam poteſtate ordinis Epiſcopalis, & Epiſcopus, non autem inferior poteſt ab ordinibus degradare, capit. degradatio, de pœnit. in 6. & Concil. Tridentin. cap. 4. de reformat. ſeſſ. 13. nec hanc poteſtatem poteſt Epiſcopus

48 inferioribus demandare, † quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ ordinis Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus clericis demandare, capit. aqua de conſecrat. eccleſ. vel altar.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, vel Altaris. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Conſecratio eccleſiarum pluribus ex cauſis fuit inſtituta.*

2 *Conſecratas eccleſias frequentare, & in illis orare debemus, vt orationes ſint magis grata.*

3 *Conſecratio eccleſiarū tam ex veteris quā ex noui teſtamenti præceptis fieri debet.*

4 *Conſecrantur eccleſia ab Epiſcopis pluribus de cauſis, & ſine Epiſcoporum licentia ædificari non poſſunt.*

5 *Conſecrans eccleſiam indotatam de ſuo proprio in defectum fundatoris dotare tenetur.*

6 *Eccleſia pluribus caſibus reconciliantur.*

7 *Eccleſia polluta etiam cœmeterium contiguum eſt pollutum, & non econtra.*

8 *Eccleſia reconciliatio quomodo fiat.*

9 *Conſecratio, & reconciliatio non, niſi ab Epiſcopis fieri poteſt.*

10 *Reconciliatio Eccleſia non conſecrata, & cœmeterij quomodo fieri debeat.*

11 *Conſecratio altaris in quibus conſiſtat, & quibus ex cauſis conſecretur.*

12 *Altare, niſi ab Epiſcopo, aut Epiſcopi mandato execrari, vel deſtrui non debet.*

13 *Paramenta, & vaſa ſacra vetuſtate conſumpta non ſunt ad vſus profanos conuertenda.*

14 *Calicem non, niſi de auro, vel argento, licet conſecrare.*

15 *Virgines per Epiſcopum, & non per inferiorem poſſunt conſecrari.*

16 *Procuratio, an debeatur pro conſecratione.*

17 *Procuratio præſtatur in ſignum ſuperioritatis.*

18 *Epiſcopus, cuius expenſis debeat eccleſiā pollutam reconciliare.*

19 *Eccleſia regularis polluta cuius ſumptibus ſit reconcilianda.*

20 *Commodum ſentire debet, qui ſentit incommodum.*

21 *Ioannes Stephanus Agatia Epiſcopus Aſtenſis laudatur.*

22 *Ordo Mēdicantium pluribus priuilegijs gaudet.*

ECCLE-

Digitized by Google

ECCLESIARVM, & Altarium conſecratio Epiſcopis cō petit ordinis poteſtate, vt ſupra cap. proximo, in princ. & conſecratio eſt ſimul ſacratio, cap. pudēda, 24. quæſ. 1. & gloſ. in cap. Epiſcopus, 23. diſt pluribuſque ex cauſis fuit inſtitutum, quòd eccleſiæ conſecrentur.

1 † Quarum prima, vt diabolus, & poteſtas eius penitus expellatur. Cùm enim quædā eccleſia Arrianorum fidelibus red dita conſecraretur, & reliquiæ ſancti Sebaſtiani, & beatæ Agathæ illhuc delatæ fuiſſent, cap. Arrianorum, de conſecr diſt. 1. populus ibidem congregatus porcum repente inter pedes huc, illucque diſcurrentem ſenſerunt, qui fores eccleſiæ repetens, in exitu à nullo videri potuit, omneſque in admirationem commouit, quòd idcircò Dominus oſtendit, vt cunctis patefaceret, quòd de loco eodem immundus habitator exiret, vt refert Gregor. in dialog. lib. 3. relatus à Graff. deciſ. aur. par. 2. lib. 2. cap. 15. num. mihi, n. 5.

Secunda, vt in eis decētiùs laudes Deo ſoluantur, & preces effundantur, quia Iudæi loca, in quibus ſacrificabāt Domino, diuinis habebāt ſupplicationib⁹ cōſecrata, nec in aliis, quàm dedicatis locis Deo munera offerebant: ſi enim Iudæi, qui vmbræ legis deſeruiebāt, hoc faciebant, multò magis nos, quibus veritas patefacta, &

2 gratia per Ieſū Chriſtū data eſt, † templa Domino ædificare, & prout melius poſſumus, ornare, ea que diuinis precibus, & ſāctis vnctionibus ſuis cū altaribus, & vaſis, veſtib⁹ quoq; & reliquijs ad diuinū cultum explendum vtenſilibus deuote, & ſolemniter ſacrare, & nō in alijs, quā in Domino ſacratis ab Epiſcopis miſſas celebrare, frequētare, & in illis dotare debemus, cap. 2. § qualiter ergo, de conſecr. diſt. 1.

Eccleſia eſt decentior locus orādi, iuxta illud pſalm. Vnam petij à Domino hāc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus dieb⁹ vitæ meæ: ibi enim animus ad deuotionem magis excitatur propter ſollitudinem, & quietē, nec mediocriter aduerſatur exteriorū tumultus ad pacem mentis, & animi, & ad obtinendam tranquillitatem, quæ oranti animo neceſſaria eſt, vbiq; tñ orare licet, Paulus ad Timot. c. 2. qui ait, Volo, vos orare in omni loco, & Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 2 cap. 53. n. 2.

Tertia, vt ibidem digne miſſæ celebrentur, & alia eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrentur, d. cap. 2. poſt med. de conſecrat. diſ. 1. cap. hic ergo, & cap. nullus, ead. diſt.

Quarta, vt orationes ſint magis gratæ, quia piè eſt credendū, quòd ex hoc, cæteris parib⁹, diuina virtus ibi aſſiſtat ad gratiam libentiùs infundendam, cùm propterea in miſſa dedicationis, quæ ſingulis annis celebratur, proferatur oratio, Deus, qui, & cœt. exaudi preces populi tui, & præſta, vt, quiſquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta ſe impetraſſe lætetur, & ſimili oratione Deum precamur in ipſo die dedicationis eccleſiæ.

3 Conſecratio enim † eccleſiarū fieri debet tam ex veteris, quā ex noui teſtamēti præceptis, quia Dominus locutus eſt ad Moyſēn, dicens, &c. vt faciant cuncta, quę præcepi tibi, tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonij, & propitiatorium, quod ſuper eam eſt, & cuncta vaſa tabernaculi, menſamque, & vaſa eius, candelabrum puriſſimum cum vaſis ſuis, & altare thymiamatis, & holocauſti, & omnia vaſa eorum, labium cum baſi ſua, veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacerdoti, & filijs eius, vt fungātur officio ſuo in ſacris oleū vnctionis, & thymiama aromatum in ſanctuario, omnia, quæ præcepit tibi faciant, Exod cap. 32. & Leuit. cap 8. verſ. tulit, & vnctionis, & d. cap. 2. de conſecrat. diſt. 1. Quæ autem in cōſecratione eccleſiarum ab Eccleſia ordinata ſunt, ideſt, vel à concilijs Papę auctoritate congregatis, ac ſi à Chriſto ſint ordinata, accipi debent, Turrecrem. in cap. omnes baſilicæ, n 4. de cōſecr. diſt. 1. cum ea, quæ per Eccleſiam ſtatuūtur, ab ipſo Chriſto ordinentur. Matth. cap. 18. vbicunque fuerint duo, vel tres in nomine meo, in medio eorū ſum, & Graff. deciſ. aur d. cap. 15. num. 6 par 2. lib 2 Licet olim conſecratio fieri non poſſet ſine mandato Papæ, cap de locorum, cap. pręcepta, cap. Baſilicas, & cap. Eccleſiæ, de conſecr. ead. diſt. 1. fuit ius antiquum reforma-

formatum, ſeu potius Epiſcopis auctoritas conſecrandi à Papa generaliter communicata, & ex ſingulari delegatione ficta eſt ordinaria poteſtas. † Et hodie ab Epiſcopis poſſunt eccleſiæ conſecrari, cap. 2. & ibi gloſ. in. & Abb. de cõſecr. eccleſ. vel alta nec ſine Epiſcopi licentia poteſt eccleſia ædificari, cap. nemo, ead. diſt. 1. & cap. quidam 18. q. 2.

4

Conſecrantur eccleſiæ quolibet die, tam feriato, quam feſto, d. cap. 2. & ibi gloſ. de conſecr. eccleſ. vel alt. quæ ſingulis annis ſolemniter ſunt celebrandæ, cap. ſolemnitates dedicationum, & cap. ſolemnitates eccleſiarum, ead. diſt. 1.

Secundò, quando dubitatur, an fuerit cõſecrata, quia nõ apparet in aliqua ſcriptura, vel libro Eccleſiæ, aut columna, vel tabula marmorea, d. cap ſolemnitates dedicationũ, & cap. eccleſiæ ead. d. 1. & Innocent. in rubrica de conſecr eccleſ. vel alt. n. 1. & ad probandã conſecrat. ſufficeret vnicus teſtis de viſu, cùm nullum alijs præiudiciũ inferatur, vt ibi Innoc. d. nu. 1.

Tertiò, ſi eccleſia ſit exuſta, ita, quòd ſit decruſtata in totũ, vel pro maiori parte, cap. eccleſijs, & ibi gloſ. in verſ. exuſtæ, ead. diſt. 1. & Innoc. eod. nu. 1 verſ. ſecundus ſi ſit exuſta.

Quartò, ſi funditus ſit diruta, & ex toto reparata de eiſdem, ſiue de alijs lapidib⁹, cap. de fabrica eadem diſt. 1. & eſt ratio, quia conſecratio eccleſiæ maxime conſiſtit in vnctione exteriore, & coniunctione, & diſpoſitione lapidum cap. eccleſias eadem diſt. & Innoc. eod n. 1. verſ. tertius eſt, licet videatur vltimo caſu ſufficere reconciliationem cap. ſi motum ead. diſt. & Innocent. vbi ſupra ante num. 2.

Quintò, quando conſtat de ſolemnitatibus requiſitis in conſecratione, ſed probabiliter dubitari põt, an Epiſcopus fuerit conſecratus, c. presbyteri, 68. diſt. & Graff. deciſ. aur. d. c. 15 n. 14. in fine.

5 Eccleſia † nõ eſt cõſecranda, niſi prius competens dos fuerit ei aſſignata, cap placuit, 1. q 2, cap. piæ mentis, 16. q. 7. cap. cũ ſicut, & ibi gloſſ. de conſecrat eccleſ. vel. alt. & ſi Epiſcopus cõſecrat eccleſiam indotatam, illam ſine læſione ſuæ eccleſiæ, ſi hoc facere poteſt, aliàs de ſuo proprio in defectum fundatoris dotare tenetur, gloſ. in d. cap. cũ ſicut, verſ. ſed, quid ſi Epiſc opus, & ibi Abbas n. 2. & 3. & gloſ. in cap. nemo 1. in ver. domũ de conſecr. d. 1. Dos verò competens iuxta qualitatem eccleſiæ eſſe debet, quia pro monaſterio tanta eſſe debet, qua presbyteri, diaconi, ſubdiaconi cantores, & lectores ibi ali poſſint, authentica vt deter. ſit n cler. § inueſtigãtes, colũ 1. & ibi Bart. n 1. ſi verò eccleſia ſit collegiata, dos ad minus debet eſſe pro duobus, & quòd poſſint recipi hoſpites, & epiſcopalia iura perſolui, c. 2. de ſupl. negl. Præl. cap. de monachis, de præb. & gloſ. in eod. c. cũ ſicut, & ſi parochialis, pro parochi ſuſtentatione debet regulariter dos eſſe cẽtũ ducatorũ, ex diſpoſitione ſacri Cõc. Trid. c. 13. § ad hęc, ſeſ. 24. de ref. puto tñ, qualitatẽ locorũ eſſe attendendã, & vbi cõmunitatũ vires non ſuppetunt, ſufficere dotem ſcutorum quinquaginta vicarijs perpetuis aſſignatam, vt in extrauag. Pij V. ad exequendũ in Bull. cap. 46.

6 Eccleſiæ † pluribus etiam caſibus reconcilientur.

Primò, ſi alicui mors violẽta in eccleſia inferatur, aut iniurioſè humanus ſanguis effundatur, cap. eccleſijs, 68 diſt. cap. propoſuiſti, de cõſec. eccl. vel alt. & nõ ſufficit aliquarum gutarũ ſanguinis emiſſio, quia iura requirunt effuſionem, quæ largitatẽ denotat, cap reuertimini, 16. q. 1. gloſſ. in cap. cum illorum in verb. effuſionẽ, & ibi Felin. nu 13. de ſent. excom. Abbas in cap. propoſuiſti, num. 3 de cõſecr. eccl. vel alt. & Nauar. cap. 27. num, 256. tom. 3. Si quis autẽ extra eccleſiam fuiſſet vulneratus, & in illa ſanguinem effudiſſet, nõ eſſet eccleſia reconcilianda, arg. tex in l. huic ſcripturæ, ff. ad leg. aquil. vbi dicitur, quòd, ſi quis vulnerat ſeruum alterius, & ille poſtea pereat ruina, vel alio caſu, non imputatur ei mors, ſed vulnus tantùm, ita non imputatur, quod extra eccleſiam contingit, quia hic non eſt facta eccleſiæ iniuria, vel irreuerentia, Abb. antiq. in cap. ſi eccleſia, nu. 4 de conſec. eccl. & Nauar. d. nu 256. verſ. dixi, aut datur. Vulnere verò in eccleſia illato, licet percuſſus ante egrediatur, quã ſãguis in illam effundatur, etiam quòd reciperetur in aliquo vaſe, ne in eã decideret, eccl. diceretur polluta, & requireretur reconciliatio, vt per Nau. eo. ver. dixi.

Secun-

Digitized by Google

Secundò, ſi ſemen humanum voluntariè in eccleſia effundatur, cap. vnico, & ibi glo. in ver. humanum, de conſecr. eccleſ. in 6. quòd procedit etiã, ſi vir cognoſcat vxorem, quicquid aliqui contrarium teneat, quia multa licita ex loco fiunt illicita, cap. accuſatio, 2. q. 7. cap. 1. de immunit. eccleſ. gloſ. in d. ver. ſeminis, Io. de Sel. in tractat. de benef. in 5. quæſt. vbi dicit, ita tenendũ colũ. 49. & Nauar. d. c. 27. n. 257.

Tertiò, ſi in eccleſia aliquis excommunicatus ſepeliatur, cap. conſuluiſti, & ibi Abb. antiq. de conſecrat. eccleſ. vel alt. quòd intellige de excõmunicatis impœnitẽtibus, ſecus de excõmunicatis pœnitẽtibus ſed, qui morte præuẽti abſolui nõ potuerunt, arg. à contrario ſenſu cap. is cui, §. talis quoque, de ſent. excommun. in 6. & Graff. deciſ. aur. d. cap. 15. num. 19.

Quartò, ſi cadauera mortuorũ infidelium in eccleſia ſepeliantur, & tunc illis euulſis, & etiam parietibus dealbatis, eſt reconcilianda, cap. eccleſiã, in qua mortuorum, de conſecrat. eadem diſ. 1. & Nauar. eod. num. 257. verſic. quartus eſt.

Quintò, ſi eccleſia per Epiſcopum excommunicatum publicum conſecretur, vel benedicatur, quia, ſi corpus excõmunicati mortui execratur eccleſiã, vel cœmeterium, dict. cap. conſuluiſti, & cap. eccleſiam, multò magis, vbi ipſa conſecratio tranſit per manus, & os excommunicati, arg. l. Domitius, de teſt. & Graff. eodem cap. 15 num. 19.

7 † At polluta eccleſia, etiam cœmeterium contiguum eſt pollutum, & non econtra, quia cœmeterio polluto, quamuis eccleſiæ contiguo, non eſt polluta eccleſia, ne minus dignũ maius, aut acceſſorium principale ad ſe trahere videatur, d. cap. de conſecr. eccleſ. vel alt. in 6.

8 Eccleſiæ reconciliatio † fit per aquam cum vino, & cinere benedictam, & per aquam ſignificatur populus, cap. cum Marthæ, §. quæſiuiſti, circa finem, de celebrat. miſſ. per cinerẽ, memoria paſſionis Chriſti, Zabarel. in cap. propoſuiſti, de cõſecr. eccleſ. vel alt. & vinum aqua permiſtum ſignificat vnionem diuinitatis, & humanitatis, & ponuntur iſta, vt populus, qui per aquam deſignatur, mundetur, & vniatur Deo, quod ſignificat per vinum aqua miſtum, Abb. antiq. in d. cap. propoſuiſti, n. 2. eodem tit. de conſecrat. & Graff. eodem cap. num. 17.

9 Conſecratio autem, † ſeu reconciliatio eccleſiarũ, & altarium adeò ſolis Epiſcopis competit, vt nec Vicarius cõſecrationem, aut reconciliationem exequi poſſit, niſi ſit Epiſcopus, ex ſupra in ſuperiori cap. deductis, & eccleſia non conſecrata, ſi iniurioſa ſanguinis effuſione polluatur, eſt etiam reconcilianda, cap. final. eod. tit. de conſecrat. eccleſ. vel alt. quia eccleſiæ, in quibus diuina myſteria celebrantur, licèt adhuc non extiterint conſecratæ, nullo iure priuilegium immunitatis amittunt, cũ obſequijs diuinis dicata nullius ſint temerarijs auſibus profananda, cap. penult. de immunitat. eccl. & ibi gloſ. in ver. adimitur, & gaudent eodem priuilegio, quo, & conſecratæ, gloſſ. in d. cap. fin. in ver. non conſecrata, & Abbas num. 2. tamen in reconciliationis actu ſeruari non debet forma, quæ requiritur in reconciliatione eccleſiæ conſecratæ, ſed ſufficit, quòd aqua exorcizata protinus lauetur, ne diuinę laudis organa ſuſpendantur, d. cap. fin. & ibi Abb. quòd interim organa clericorum ſuſpenduntur, nu. 4. de conſecrat. Nam minor ſolemnitas in recõciliatione eccleſię non conſecratæ requiritur, quam in cõſecrata, quia cùm magis delinquatur in loco conſecrato, expedit, vt in actu reconciliationis maior demonſtratio fiat, argũ. text. in cap cùm illorum, §. primò, ſi fuerint, de ſentent. excommun. & Abb. in d. cap fin. in fine, & licet videatur, quòd per Epiſcopũ eccleſia ſit reconcilianda, per tex. in cap.
10 aqua, eod. tit. † eccleſia tamen non cõſecrata, ſi polluatur, per ſimplicem ſacerdotem aqua per Epiſcopũ exorcizata pro recõciliatione lauari poteſt, glo. fi. in d. cap. fin. quam ſequitur Abb. & dicit, cum eadẽ opinione doctores communiter trãſire, num. 6. & eadẽ ratione cœmeteria polluta, quæ non ſunt annexa eccleſijs, eadem aqua exorcizata per ſimplicẽ ſacerdotẽ poſſunt reconciliari, quia illa cæmiteria non conſecrantur, ſed benedicuntur, cætera verò cœmeteria eccleſijs cõtigua, & quæ vnà cum eccleſijs conſecrantur, non, niſi ab Epiſcopo poſſunt reconciliari, quia de connexis, vti de ſimilibus, idem eſt iudicium,

Digitized by Google

ciũ,c.inter cęteras,de reſcript.c.2.de trãſlat.prælat.& c.in cauſis,de re.iudic.Epiſcopi tñ aliqui, priuilegio Papæ ſuffulti aquã per ipſos exorcizatam perſonis in dignitate Eccleſ.conſtitutis tranſmittere,& facultaté recõciliãdi illis delegare poſsũt, quod priuilegium ex cauſa concedi ſolet.

11 Altaria ſine reliquijs † conſecrari non poſſunt,cap.placuit,de cõſecr.d.1. & cõſecratio altaris præcipue cõſiſtit in cõiũctione menſę,ſcilicet,lapidis ſuperioris,& ſtructuræ interioris,Innoc. in rub.de cõſecr.n.2.Nam pluribus ex cauſis reconſecrantur,ſi altare motũ fuerit,aut lapis ille ſolũmodò ſuperpoſitus,qui ſigillũ cõtinet, cõfractus,aut etiã diminutus, c.1. & c.3. de conſecr.eccl.vel altar.ſunt etiã recõſecrãdæ,ſi augeãtur,vel minuantur,aut mutẽtur,ita quòd amittãt prioré formã,quia forma dat eſſe rei,Abb.in cap.ligneis,n.2. eo.tit.& pari modo altare viaticũ,ſi amittat formã,vel frangatur, illius ſigillum eſt reconſecrandum, vt per Abb. vbi ſupra.

12 Sicut enim † altare conſecrari non debet,niſi ab Epiſcopo,ſic non debet quis illud execrari,vel deſtruere,niſi Epiſcop⁹, vel alius de eius mandato Turrecrem. in

13 cap.placuit,de conſecr.diſt.1. † Vaſa ſacra, planetę, pallę, veſtes ſacerdotum, & miniſtrorum, & ſimilia non ſunt ad vſus profanos conuertenda, quia Deo dicata ad vſus profanos reuerti non debent,cap. nulli,12. q.2.& cap.ſemel, de reg.iur. in 6.ſed paramenta, ſi qua vetuſtate ſint cõſumpta,comburi debẽt, & cineres in eccleſia ſub pauimento, vel alio loco tuto, & honeſto, ne pedibus intrantiũ conculcẽtur,ſunt reponendæ,cap. altaris de cõ-

14 ſecr.d.1.† Calicem verò,niſi de auro,argẽto,vel ſtanno conſecrare non licet, nõ autẽ ex ære, aut aurichalco, quia ob vini virtutẽ æruginẽ facit, pariterq; vomitum prouocat,minuſq;ligneum, aut vitreum, cum quo miſſa prohibetur celebrari,cap. vt calix,ead.diſt.& quicquid in contrariũ ſupra diſponatur de calice ex ſtanno, qui non eſt prohibitus,hodie minime admittitur eadem ratione,quia de facili æruginatur,& nauſeam parit celebranti,eodem c.vt calix,& vbi eſt eadẽ ratio,eadẽ debet eſſe iuris diſpoſitio,l.illud,ff.ad l.Aquil.

15 Virgines quoque † non,niſi per Epiſcopum,poſſunt cõſecrari,cap. quãuis coepiſcopis,68.diſt.& cap.ſi iubet,26. quæſt. 6.& debent conſecrari in veſte profeſſionis,quam ſemper ferre tenentur,cap. ſanctimonialis,23.diſt. ſunt enim conſecrandæ ſolemnibus diebus tãtum, vt in Epiphania,per hebdomadam Paſchæ, & in feſtis Apoſtolorum,niſi in cõtrarium immineat neceſsitas,cap.deuotionis,20 q.1.

16 Quæri poteſt,† an procuratio pro viſitatione debita,vt ſuo loco dicetur, recipi etiã poſſit pro conſecratione,& eſt diſtinguendum,quòd, aut loquimur de conſecratione calicum,ordinãdorũ, & virginũ, quæ fit in propria ciuitate,& pro ordinãdorum cõſecratione,& tũc res caret difficultate, quòd nihil accipi poſſit in quocunque loco ordinationes habeantur,ſed gratis operã ſuã viſitãtes præſtare omnino tenentur, Cõc. Trid.c.1.de refor.ſeſſ. 21.& eadẽ ratio militat in virginibus cõſecrandis,vel velandis,ac calicibus conſecrandis,campaniſque benedicẽdis,& ita ſe habet communis vſus, & conſuetudo, quæ eſt ſeruanda,Conc.Trid.cap.3. §. in ijs verò, de reformat,ſeſſ.24.aut eſt cõſecranda eccleſia extra ciuitatem, & cùm non breui tẽpore conſecratio fieri poſſit, ita quòd,nec commode ad palatium Epiſcopale pro ſumendo prandio Epiſcopus redire valeat,tunc prandium, aliaque victualia eundo,& redeũdo ab ijs, qui eius miniſterium requiſiuerunt,ſumere poteſt, etiam quantumcunque eccleſia conſecrãda ſit vicina Epiſcopatui,quia iſta procuratio eſt annexa viſitationi,& cõſecratio-

17 ni,† quę preſtatur in ſignum ſuperioritatis,& vt faciliùs Prælati inducantur ad viſitandum,& conſecrãdum,gloſſ.in c. cùm ſit Romana,vbi etiam Abb nu.2. de ſimo. Innoc.in cap.Romana, de cenſ. & Graff. deciſ.15.n mihi 10. par.2. lib.2. dummodò nõ obſit paupertas,quia caſu,quo propter paupertatem procuratio ſubminiſtrari nõ poſſit,tunc Epiſcopus proprijs ſumptibus Eccleſiam cõſecrare teneatur,vt tenet gloſ.& Abb.in d.cap.cũ ſit Romana.

18 Frequenter etiam quæritur,† cuius expenſis debeat Epiſcopus accedere ad eccleſiam pollutam recõciliandam,&,omiſſis diſputationib⁹,aut ſcitur.quis violauerit,eccleſiã,& eſt ſoluẽdo,& tũc expenſis

 illius,

illius, qui eam violauit, recōciliari debet, arg. text. in l. 1. vbi etiam Barcff. de eo, per qu. fac. erit, aut neſcitur, vel non eſt ſoluēdo, & tunc ſi eccleſia eſt parochialis, parochus ſolus, ſi iuxta redditus id commode facere poteſt, niſi in cōtrarium ſit ſtatutū, aut vigeat conſuetudo, vel parochus eſt pauper, & tunc ſumptibus parochianorū, & in defectū omnium debet Epiſcopis ſuis expenſis eccleſiam recōciliare, vt poſt Io. Andr. & alios diſtinguit, & tenet Abb. in c. propoſuiſti, n. 11. de conſ. eccl. vel altar.

19 Si vero eccleſia † eſt regularis ſine cura animarum, & ignoratur, quis eccleſiam polluerit, vel is non ſit ſoluendo, tunc, nec Epiſcopus, nec populus tenetur, cùm regulares ſint exēpti à iuriſdictione Epiſcoporum, neque ex obligatione ſacramenta populo miniſtrare teneantur, & populus minime ad illa ab eis recipienda cogi poſſit, quia, vti exemptos ab onere ſacramenta miniſtrandi, & ab ordinaria iuriſdictio-

20 ne contra ipſos procedit regula, † quòd, qui ſentit commodum, ſentire debeat, & incommodum, & contra, cap. qui ſentit, de reg iur. in 6. Valde tamē decebit, ſi tali caſu Epiſcopi eorum officiū exerceant i reconciliandis eccleſijs regularium, quantumuis exemptorum, & Ioan. Stephanus ex illuſtri familia Agatiorum Vercellen.

21 † Epiſcopus Aſtenſis in Ordinarij loci legitima à ciuitate, & diœceſi abſentia requiſitus pro reconciliatione eccleſię monaſterij S. Pauli Ordinis Prædicatorū Vercellen. humani ſanguinis effuſione pollutæ, ab eadem ciuitate Aſten. Vercellas pro eiuſdem eccleſiæ reconciliatione ſe tranſtulit, illamq; præſente Veſpaſiano Agatia Abbate Abbatiæ B. Mariæ de Abundantia Gebenen. diœceſis, eius conſanguineo, & me, vna cum maxima cleri, & populi multitudine, ſub die 18. menſis Nouembris anni 1621. reconciliauit, gratis, ſine aliqua procuratione viatici, nec tam eundo, quā ſtando, ſumptuum etiam cibariorum ſubminiſtratione, peragendo functionē, quæ bonum, & piū decet paſtorem in benefi-

22 ciū eccleſiæ dicti † ordinis mendicantiū, qui tit. paupertatis merito pluribus gaudet priuilegijs, de quibus plenè ſcripſit Alphonſ. de Caſa Rub. in compend. priuileg. Fratr. Minor. & Mendic. per totum.

DE BENEDICTIONE.

Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Benedictio multipliciter accipitur.*

2 *Benedictionis definitio.*

3 *Benedictio eſt duplex.*

4 *Benedictionis vſus eſt antiquus.*

5 *Benedictionis nomine, quæ veniant.*

6 *Benedictio Papæ venialia peccata remittit, & eſt res ſacramentalis.*

Qui poſſit virtute ordinis benedicere, ibid.

Papa benedicere poteſt, ibidem.

7 *Benedicere poteſt Epiſcopus, & num. ſeq.*

8 *Eccleſiaſtica paramenta, à quibus benedici poſsint.*

Presbyteri veſtimenta eccleſiaſtica benedicere non poſſunt, ibidem.

9 *Presbyteris non licet benedicere modo, quo benedicit Epiſcopus.*

10 *Sacerdotes, quæ benedicere poſsint, & n. 11. cum pluribus ſequentibus.*

Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ, ibidem.

11 *Nuptiarum benedictio à mundi creatione originem duxit.*

12 *Benedictio nouarum frugum ex ritu antiquo fuit.*

13 *Benedictionis aquæ, quis fuerit inſtitutor.*

14 *Aqua benedicta conficitur per ſeptem inuocationes.*

15 *Aqua benedicta peccata venialia remittuntur.*

16 *Gratiæ nouæ infuſio non requiritur ad remiſsionem peccati venialis, ſed quid requiratur.*

17 *Venialium peccatorum remiſſio tripliei ratione cauſari poteſt.*

Aqua

Digitized by Google

18 *Aqua benedicta aſperſio cur fiat.*
19 *Aqua benedicta, quænam fuerit figura in teſtamento veteri.*
20 *Aqua benedicta effectus eſt duplex ſpiritualis, & temporalis.*
21 *Spirituales effectus aquæ benedictæ ſunt ſeptem & num ſeq.*
22 *Aqua benedicta fugat dæmones, & alia operatur.*
23 *Corporales effectus aquæ benedictæ ſunt plures.*
24 *Aquæ benedicendæ forma in duobus verſatur.*
25 *Septenarius numerus eſt perfectus.*
26 *Trinitatis fides in ſigno crucis exprimitur, eoque roborantur fideles.*
27 *Crux Chriſti quatuor virtutes habet.*
28 *Crucis ſigni plures virtutes, & miracula.*
29 *Crucis ſignum fieri debet in figura quadrangulari.*

QVIA ſupra egimus de conſecratione, quæ fit poteſtate ordinis Epiſcopalis, congruo loco nunc ad præcedentia continuando tractandū videtur de benedictione, quæ eiuſdem ordinis poteſtate competit, Turrecrem. in cap denique, n. 12. 21. diſt. de qua vt plene cognitio haberi poſſit, ſciēdum eſt, benedictionis nomen non ſem-
1 per idem ſignificare, † quandoque enim ſignificat aduſationē ad Roman. c. 16. qui per dulces ſermones, & benedictiones ſeducunt corda innocentiū, aliquādo maledictionem per antiphraſim, Iob c. 1. Ne benedixerint filij mei, hoc eſt maledixerint, vel ingrati fuerint, & cap. 2. Benedic Deo, & morere: aliquando eleemoſ nam ſpiritualē Prouerb. c. 11. anima, quæ benedicit, impinguabitur, & ad Corinth. qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet, nonnunquā laudē, Pſalm. 102. Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me ſunt, &c. ſæpius beneficiorum collationē, vel precationē: Pſalm. 20 Quoniā præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis, &c & Geneſ. 12. Benedicam benedicentibus te, &c. denique ſere ſemper benedictio ſignificat optatiuā, vel imperatiuā collationem bonorum, vel enunciatiuam laudem virtutum, ac beneficiorū qua ratione ſumpto benedictionis
2 nomine, ea definitur rectè, † q̃ ſit ſanctificationis, & gratiarum votiua collatio S. Ambroſ. lib. de benedict. Patriarch. cap. 2.
3 Benedictio † principaliter eſt duplex ſecūdū S. Thom in 4. ſent. d. 19. q. 1. art. 2. vna enim fit in virtute ſanctitatis ab hominibus, in quibus per gratiā Chriſti inhabitat, & hoc ſolet experiri à sāctis hominibus tātùm, quibus à Deo virtus ſanctificādi tribuitur; altera, qua virtute ordinis ſacri homo benedicit, nec miniſtri sāctitatē requirit, quæ procedit, & effectū obtinet ex meritis Chriſti: Marſil. Archiep. Salernitanus Hidragiolog. ſec. 2. c. 1. n. 51. & 52.
4 Benedictionis autē vſus eſt † antiquus, quia fuit in veteri teſtamento benedictus Abraham Deo excelſo, & det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam, qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur: Gen. c. 14. & c. 27. Benedicentur in te, & in ſemine tuo cunctę tribus terræ, benedixitq; Iacob filijs Ioſeph, eo. c. 28. & 48 quæ, poſtquam Moyſes cuncta vidit completa, benedixit eis, c. 39 eo. lib. vt benedicā panibus tuis, & aquis. Exod. c. 23. & cum ingreſſi fueritis terrā, quam ego dabo vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpicarum primitias veſtras ad ſacerdotem, qui eleuabit faſciculum coram Domino, vt acceptabile ſit pro vobis altero die ſabbati, & ſanctificabit illum: Leuit. cap. 23. primitiua ciborum veſtrorum dabitis ſacerdoti, vt reponat benedictionē domibus veſtris, Ezech. cap. 44 & Marſil. d. Hidragiolog. ſec. 3. c. 7
5 num. 29. Benedictionis verò nomine † omnia felicia, & bona à Deo nobis conceſſa veniunt, vt ſuper populum tuum benedictio tua. Pſal 3.

De benedictione, qua homo homini benedicit, ſiue paterna, ſiue ſacerdotali, aut quacunq; poteſtate fiat, pluribus in ſacrarum litterarum locis habetur. vt benediximus vobis de domo Domini: Pſalm. 117. Aaron eleuans coram Domino, ſicut præceperat Moyſes, & extendens manum ad populum benedixit, Leuit. c. 9. qui benedixerit tibi, erit & ipſe benedictus. Nu. 24.

Ioachim autem ſummus ſacerdos de Hieruſalem venit in Betuliam cum vniuerſis presbyteris ſuis, vt videret Iudith, quæ cũ exijſſet ad illum, benedixerunt eam omnes vna voce dicentes, Tu gloria Hieruſalem, tu lætitia Iſrael, tu beneficentia populi noſtri Iudith, cap. 15.

Benedictio patris firmat domos filiorũ, Eccleſ. c. 3. benedictio Domini diuites facit Salom. cap. 10. honora ergo patrem, vt benedicat te, honorat patrem pius propter gratiam, ingratus pro timore; & ſi pauper eſt, pater non habens diutiarum copias, quas relinquat filijs, habet tñ vltimæ benedictionis hæreditatẽ, qua ſanctificationis opes ſucceſſoribus relinquat, & multò plus eſt beatũ, quàm diuitem fieri, S. Ambroſ. in lib. de benedict. Patriarc. c. 1. & plura alia ſacræ ſcripturæ loca deducit, & citat Marſil. Archiep. Saler. in d. ſec. 2. c. 1. nu. 39. & Chriſtus dominus noſter Apoſtolis panem daturus, benedixit, Matth. c. 22. ſimiliter, & calicem, & cum cœnaſſet, hymnum dixit, Luc. c. 22. & 24.

6 Benedictio, † quam impartiuntur Pontifices, venialia peccata remittit, & eſt ſacramẽtale, non ſacramẽtũ, Marſil. dict. Hidragiolog. ſec. 3. c. 2 n. 7. benedicũt etiam agnos ex cæra, de quorum origine, & virtutibus diſertè tradidit Fr. Vincentius Bonardus ordinis Prædicat. in ſuo peculiari

7 tractatu Romæ edito. Ordinis virtute † benedicit Epiſcopus veſtimenta eccleſiaſtica, quæ benedictio de iure cõmuni ad Epiſcopos pertinet, & ex priuilegio Pa-

8 pæ, Miniſtri, & Prouinciales † Fratrũ Minorũ, & Guardiani, pro eorũ ordinibus, & pro monialibus S. Claræ, totiuſq; ordinis, benedicere poſſunt, Nau. c. 25. n. 84. to. 3. eodemq; priuilegio ſunt muniti ſuperiores Societatis Ieſu, & congregationis S. Pauli decollati Barnabitæ nuncupati.

Aquam benedicunt Epiſcopi, qua eccleſia polluta reconciliatur, nempe naturali aqua vinum cum cinere miſcendo, cap. propoſuiſti, ext. de conſecr. eccleſ. vel alt. & in veteri teſtamẽto ſanguine aſpergebatur, Leuit. cap. 4. & aquæ pro reconciliatione benedicuntur, & eccleſiæ reconciliantur ad formam præſcriptam in Pont. Rom. de eccleſ. dedic. par. 2.

9 Benedicunt † etiam Epiſcopi populum poſt miſſam ſolemni benedictione, vt cap. Abb. & ibi gloſ. in verſ. ſolennẽ, de priuil. in 6. & cap. denique, 21. diſt. Presbyt. aũt modo, quo Epiſcopus benedicit, benedicere nõ licet, gloſ. in cap. ad celebrandas, de cõſecr. d. 1. & Graff. deciſ. aur. c. 26. n. 4. par. 2. lib. 3. & omnia, quæ cõſecrantur, benedicuntur, vt eccleſiæ cœmeteria, altaria, calices, ac paramẽta, & alia, quæ sũt ordinis Põtificalis, de quibus ſupra in c. 5 de conſecr. per totũ. Alias benedictiones,

10 quę ſunt ordinis ſacerdotalis, † presb. ordinis virtute poſſunt impartiri, vt ſponſos benedicere, cap. Sponſus, 23. d. cap. aliter, & cap. ſponſus, 30. q 5. & Conc. Trid. c. 1 de refor. matr. ſeſſ. 24. nõ aũt ſecundę nuptiæ ſunt benedicendę, quia ſecundas nuptias benedicens pœna eſt plectendus, vt cap. 1. vbi etiam gloſ. & Abb. de ſec. nupt.

11 Nuptiarum benedictio † iam à mundi creatione originẽ duxit, benedixitq; illis, & ait, creſcite, & multiplicamini, & replete terram, Geneſ. c. 1. ac alio loco, & apprehendens dexteram filiæ ſuæ dexteræ Tobiæ tradidit dicẽs, Deus Abrahã, Deus Iſaac, Deus Iacob vobiſcum ſit, & ipſe cõiungat vos, impleatq; benedictionem ſuã in vobis, Tob. c. 7. & ab Apoſtolis tradita fuit, de qua per Euariſt. in epiſt. quę primo Concil. tom. continetur. Benedicũt presbyteri cæreum paſchalẽ in ſacrę reſurrectionis Dominicæ myſterium ex antiquiſſimo ritu, vt trad. S. Ambroſ. in ſermone de myſterio Paſchæ, c. 5. & Cõc Tolet, 4 c. 8.

12 Benedictio † nouarum frugum ex ritu antiquo à presbyteris fiebat, vt apud ſanctum Hieronymum in Ezechielem c. 24. vbi primitiæ ciborum noſtrorum ſacerdotibus offeruntur, vt nihil guſtemus nouarũ frugum, niſi quòd ſacerdos ante guſtauerit, hoc autem facimus, vt reponat ſacerdos oblationẽ noſtram in domo ſua, ſiue vt ad prædicationem ſuã Dominus benedicat domibus noſtris. Grãdis eſt dignitas ſacerdotum, ſed grãdis ruina, ſi peccauerint, & Genebrard. in Pſalm. 150. nu. 4. ait, Videmus, Apoſtolos retinuiſſe dedicationes, templa, choros, vota, aquam luſtralẽ, benedictiones ſacerdotũ, veſtes, genuflexiones, ordines eccleſiaſticos, decimas, primitias, proceſſiones, viſitationes ſacrarũ ædium, & locorũ, manuũ expanſiones,

feſta

Digitized by Google

feſta Pentecoſtes, Paſchatis, ſublato victimarum vſu, quę per Chriſti cruorem abrogata ſũt, & de pluribus alijs benedictionibus ex ritu antiquo trad. Marſil. in ead. ſec. 2. cap. 2. nu. 7. vſque ad num. 17.

13 Sacerdotes inter alia † benedicunt aquas ſale cõſperſas, cuius benedictionis inſtitutor fuit S. Matthæus Apoſtolus, & Euangeliſta, vt refert S. Clemens Romanus in lib. 8. Apoſtolicarum conſtitutionum, cap. 35. & Franc. Turia. in ſua tranſlatione, cap. 29. tradit de aqua, & oleo: Ego Matthæus conſtituo, vt benedicat Epiſcopus aquam, aut oleum, ſin verò nõ aderit, benedicat presbyter, præſente diacono. Cum autem Epiſcopus aderit, aſſiſtant presbyter, & diaconus: dicat autem in hunc modum, Domine Sabaoth, Deus virtutum, creator aquarum, & olei largitor, miſerator, & amator hominum, qui dediſti aquam ad bibendũ, & abluendum, & oleum ad exhilarandum faciem in exultationem lætitiæ, ipſe etiam nunc ſanctifica per Chriſtum hanc aquam, & oleum, ex nomine eius, qui obtulit, vel quæ obtulit, & tribue ei vim ſanandi, & depellendi morbum, fugandi dæmones, & expellendi inſidias, per Chriſtum ſpem noſtram, cum quo tibi gloria, honor, & cultus, ac ſancto Spiritu in ſecula. Amen. Marſil. ſec. 2. cap. 2 nu 49. 50. 51. & 54. & fuit poſtea cõſtitutiõ Matthæi innouata, vt conſtat ex epiſtola S. Alexandri Rom. Põt. martyris eius nominis primi, & a beato Petro quinti, qui ita ſcripſit: aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, & purificentur: quod & omnibus ſacerdotibus faciẽdum eſſe mandamus. Nam, ſi cinis vitulæ ſanguine aſperſus populum ſanctificabat, atque mundabat, multò magis aqua ſale aſperſa, diuiniſque precibus ſacrata. Et, ſi ſale aſperſo per Eliſeum Prophetam ſterilitas aquæ ſanata eſt, quantò magis diuinis precibus ſacratum ſal ſterilitatem rerum auferet humanarum? Coinquinatos enim ſanctificat, mundat, purgat, cœtera bona multiplicat, inſidiaſque diaboli auertit, & à phantaſmatum verſutijs homines defendit. vt in epiſt. 1. quam ſcripſit omnibus orthodoxis, vt in tomo 1. conc. 1. & 5. & cap. aquam ſale, de conſecr. diſt. 3.

14 Conficitur † aqua benedicta per ſeptẽ inuocationes myſticas diuini nominis. Prima eſt, Adiutorium noſtrum. Secunda, Exorcizo te creatura ſalis. Tertia, Inuocamus te Domine. Quarta, Exorcizo te creatura aquæ. Quinta, dum dicitur, qui ad ſalutẽ humani generis. Sexta, cum ſal in aquam immittitur. Et ſeptima, dum dicitur, Deus inuictæ virtutis, vt in ſacerdotali Romano, & ſeptem inuocationes potiſſimũ in huiuſmodi benedictione cõcurrere creduntur, quia ſanctificatur aqua in virtute ſeptem donorum Spiritus ſancti, vt per eundem Marſil. d. ſec. 2. cap. 7. nu. 34. & 35.

15 Effectus aquæ benedictæ † præcipuus eſt, vt per eam ante conſpectum Domini peccata venialia remittantur, ex communi Theologorum ſententia S. Thom. in 3. par. q. 65. artic. 1. ad 6. & 8. q. 83. art. 3. ad 3. q. 87. art. 3. Sot in 4. ſent. diſt. 15. q. 1. art. 3 & glo. in proœm. ſex. in ver. benedictionem, vbi doctores omnes, & remittuntur per aquam benedictam peccata ex opere operantis, ſcilicet, quod actus ille deuotionis, & reuerentiæ, qua homo ad ſacra recipienda mouetur, peccatorum remiſſionem operatur, non quidem conferẽdo

16 gratiam, vt in ſacramentis, † quia neceſſaria non eſt gratiæ infuſio pro venialibus remittendis, ſed propter actum deuotionis prædictũ, vt explicat idem S. Thom. par. 3 quæſt. 87. art. 3. in corpore, vbi ait ad remiſſionem venialis peccati non requiritur nouæ gratiæ infuſio, ſed ſufficit aliquis actus procedens ex gratia, quo aliquis deteſtetur peccatum veniale, vel explicite, vel ſaltem implicite, ſicut, cum aliquis feruenter mouetur in Deum.

17 Triplici † autem ratione aliqua cauſãt remiſſionem venialium peccatorum.

Primò cauſãtur per infuſionem gratiæ, & ſic per Euchariſtiam, & ſacramenta nouæ legis.

Secundò in quantum ſunt cum aliquo motu deteſtationis peccatorum, & hoc modo confeſſio generalis, tunſio pectoris, & oratio dominicalis proſunt ad remiſſionem venialium peccatorum.

Tertiò modo inquantum ſunt cum aliquo motu reuerentiæ in Deum, & ad res diuinas, & hoc modo benedictio Epiſcopalis,

pilis, aquæ benedictæ aſperſio, qualibet ſacramentalis vnctio, oratio in eccleſia dedicata, & ſimilia, operentur ad remiſsionem venialium peccatorum. Marſil. eadē ſect.3.cap.3.num.1.vſque ad num.11.

18 Sacerdos aqua benedicta † altare, eccleſiam, & populum aſpergit, vt omnis immũdorum ſpirituum ſpurcitia tam de habitaculo, quàm de cordibus fideliũ propellatur, hæc enim virtus aquę exorcizatę ineſt, & etiam, quia nouus Chriſtianorum populus baptiſmatis ſacramēto fuit renatus, ita miniſterio aquæ lota renatorũ corpora luſtrat, ac diluit, eodem modo, quo ſanguis agni à priſco populo ad repellendum percuſſorem in poſtibus ponebatur, Duran. rationa. diuino. c.4. lib.4. & Vgo de S. Vict. inquit, Hac igitur aqua ſanctificata fideles aſperguntur, & habitacula fidelium illuſtrantur ab illuſione, & infeſtatione malignorũ ſpirituum, in quo effe-
19 ctu aqua benedicta figurari † pōt in ſanguine agni paſchalis, qui in poſtibus habitaculorum ad repellendũ exterminatorē Dei mandato ponebatur, vt Exod. cap.12. & Marſ. ead. ſec.3.cap.2.nu.19.20.& 21.
20 Effectus aquæ benedictæ † eſt duplex, ſpiritualis, & temporalis. Spirituales effe-
21 ctus † ſunt ſeptem.
22 Primus, quo profligātur dæmones † ex creaturis, & locis, vt teſtatur Petr. Abb. Cluniacen. coætaneus diui Bernardi, qui lib.1. de mirac.c.7. narrat, quemadmodũ in monaſterio Cluniacen. infirmus quidā videbat in cubiculo innumerabiles dęmones, quod animaduertens vnus ex cuſtodibus, coepit locũ aqua benedicta aſpergere, infirmus autem ſtatim coepit clamare, eia, eia fac, quod facis, quia diaboli fugiētes contendunt, alter poſt alterum ſumma celeri te diſcedere, & Marſil. ead. ſect.3. cap.6. nu 29. & 30. & de alijs miraculis teſtatur Antonius Poſſeuinus in litteris ad pijſsimam Mantuæ Duciſſam datis anno 1585. quas refert idem Marſil. eod. cap.6. num 64. vſque ad num.69.

Secundus, quo remittuntur peccata venialia ex ſupra deductis.

Tertius, quo excluduntur phantaſmata diabolica, prauæq; cogitationes, ac mētis diſtractiones in oratione, alijſq; tēporib⁹.

Quart⁹, quo eleuat mēs à terrenis reb⁹.

Quintus, quo diſponitur animus ad orationem, & deuotionem.

Sextus quo gratia, fauor, & aſsiſtentia Spiritus ſancti impetratur.

Septimus, quo præparat mentem hominis, vt rectiùs diuina myſteria peragat, ſacramentaque ſuſcipiat.

23 Corporales effectus † etiam plures ex aqua benedicta prodeunt.

Primus, quo hominum, iumentorũ, aliarumq; humanarũ rerum ſterilitas curatur.

Secundus, quo multiplicatio, & vbertas bonorum impetratur.

Tertius quo ſanitas mentis, & corporis conceditur, tum curando infirmitates, tum illas præcauendo.

Quartus, quo aer noxius purgatur, omniſq; peſtiferi, ac cōtagioſi morbi vis propellitur. Aqua benedicta, Deo cooperāte, plures ſancti homines, quamplures à ſpiritibus immundis vexatos, incantationibus ligatos, leproſos, claudos, paralyticos, ac alijs diuerſis lāguoribus, & infirmitatib⁹ oppreſſos liberarunt, cæcos illuminarũt, tempeſtates maris, & terræ ſedarũt, locuſtas profligarunt, & peſtilentē morbũ ſanarũt, vt per eũdē Marſil. dict. ſec.3.c.2.n. 45.& c.5.& 6.p tot. eād. ſec. videre licet, ad quē remiſiſſe ſufficiat, vbi plura etiam paucis abhinc annis à religioſis Societatis Ieſu mirabilia fuerũt facta apud Iapones, & Indos, apud quos aquæ benedictæ virtus multis experimentis eſt comprobata.

24 Aquæ benedicendę forma † in duobus verſatur, verbis, ſcilicet, ac figuris, & quia ſupra de verbis actum fuit, nũc de figuris aliqua attingam. Huiuſcemodi benedictionis figura quatuordecim perficitur crucibus, ea deuotione expreſsis, quæ grauem, & religioſum virum decet, & tunc faciendæ ſunt, cum ſeptē illæ inuocationes, de quibus ſupra, n.14. dicuntur. In prima quidem inuocatione crux vna fieri debet, in ſecunda tres, in tertia duæ, in quarta tres, in quinta vna, cũ ſacerdos, dicit: Infunde benedictionem tuam; &c. in ſexta ſimiliter vna, cum ſal in aquā inijcitur, & poſtremò in ſeptima tres. Quæ quidem euidēter, ac explicitè fieri debēt, quemadmodũ, & verba ipſa clarè, & explicitè ſīt pronũciāda, vt per eundē Marſilia in Hidrag. ſec.n.35.36.& 37.c.vlt.

Septi-

25 Septenario † numero inuocationũ fit dicta benedictio; quia dictus numerus apud ſacram ſcripturam, & ſacros doctores eſt perfectus, vt tradit magiſter Cyprianus Vbertus hæreticæ prauitatis Inquiſitor in ſuo peculiari ope. de Cru. lib. 1. cap. 7. & d. numero ſeptenario 249. figuræ deſcribuntur, in eod. lib. 1. cap. 36.

26 In crucis verò ſigno † exprimitur fides ſanctiſs Trinitatis, in eoque roboramur, quemadmodũ in incarnatione fuit cócurſus totius Trinitatis, ita miniſterio crucis aſtiterũt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, cum opera exteriora Trinitatis ſint inſeparabilia & indiuiſa, vt tradit idem magiſter Cyprianus, eod. lib. 1. cap. 7.

27 Habet enim crux Chriſti † quatuor virtutes, propter quas religioſa, & venerabiles eſt apud fideles conſuetudo, vt ſignent ſe ſignaculo ſanctæ crucis.

Prima quidem, quòd eſt ſignum diſtinctum ſeruorum Dei Ieſu Chriſti.

Secunda, quia eſt armatura fortis ad profugandum dæmones, qui vbi crux Chriſti eſt, ſtare non poſſunt.

Tertia, virtus eius eſt contra vitiorum tentamenta, quæ, ſi mente fideli habeatur, nulla libido, nulla peccati præualere põt inuidia, ſed cõtinuò ad eius memorationẽ totius peccati, & mortis fugit exercitus.

Quarta virtus eſt, quòd operatur, vt diuinæ benedictionis dexteram homo conſequatur, vt poſt Damaſc. beatus Chryſoſtomus, Auguſt. Origen. & beatus Hieronym. tradit Turrecrem. in cap. eccleſiarũ,

28 n. 3. diſt. 11. † & quamplura in eacu a..., aliaſque virtutes, quæ in myſterio, ac ſigno ſanctæ crucis fuerunt habita, & operantur, copioſè ſcribit præfatus magiſt. Cyprianus in eodem ope. de cru. in quinque libros diſtincto per tot.

29 Fieri enim non debet † crux per modũ circuli, ſed dextra ſurſum porrecta, inde quaſi recta ducatur linea deorſum, & trãſuerſalis, altera extendatur à ſiniſtro ad dextrũ latus, & maxime refert, hęc ſigna adamuſsim fieri, quandoque autem dæmones nequaquam timuiſſe aquam ſanctam, quia non fuerat ritè benedicta, ſcribit Marſil. ea. Hydrag. ſect. 2. cap. 7. n. 39. 40. & 41. Quòdque ſignum crucis fieri debeat in figura quadrangulari, tenet idem Turrecrem. e o. c. Eccleſiarum, num. 5. quẽ ſequitur mag. Cypr. eod. lib. 1. cap. 7.

DE INDVLGENTIIS.
Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Indulgẽtias cõferendi poteſtas fuit à Chriſto Eccleſiæ conceſſa.*
2 *Indulgenta, quid ſit.*
3 *Indulgentia duplex plena, & non plena, harum qualibet quæ ſit.*
4 *Indulgentiæ forma eſt duplex.*
5 *Indulgentia propriè non remittit culpam.*
6 *Culpa, & pœna in peccato conſiſtunt.*
7 *Culpa licet remittatur à Deo per contritionem, tamen requiritur confeſsio.*
8 *Purgatorij pœna maior eſt omni pœna, quã vnquã aliquis patiatur in præſenti vita.*
9 *Pœna eſt duplex, damni, & ſenſus, illa æterna & cur? hæc verò temporalis.*
10 *Indulgentia plenaria, an differat à pleniori, & à pleniſsima.*
11 *Indulgentia plenaria non differt ab ea, quæ conceditur in anno Sancto, vel alijs temporibus vigore Iubilæi.*
12 *Iubilæi annus quolibet cẽteſimo anno fuit antiquiſsimus*
13 *Iubilæi annus fuit reductus ad annũ quinquageſimum à Clemẽte Sexto & ad vigeſimumquintum à Paulo Secundo.*
14 *Indulgentia plenaria tempore anni Iubilæi ſuſpenſa à Gregorio XIII. Idem à Clemente VIII. nunc Pontifice Maximo fuit innouatum vſque ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ.*
15 *Indulgentia plenaria ad hoc, vt reuiuiſcãt anno Iubilæi elapſo, quid requiratur.*
16 *Indulgentia, vt valeant, tria requiruntur ex communi opinione.*
17 *Concilium generale legitime congregatũ*

habet poteſtatem concedendi indulgentias plenarias.

18 *Indulgentias nõ plenarias concedunt Legati. Patriarchę, Archiepiſc & Epiſcopi.*

19 *Indulgentia non debet cõcedi, niſi ex cauſa conueniente, & iuſta.*

20 *Indulgentia vt valeat, requiritur pietas.*

21 *Indulgentia plenaria conceditur pluribus de cauſis.*

22 *Opus, quod pro indulgentia obtinenda imponitur, debet eſſe ordinabile, & conducibile ad honorẽ Dei, & fidei exaltationẽ.*

23 *Indulgentia reſpicit principaliter gratiã, non meritũ hominũ, reſpicit tamẽ meritũ Chriſti, beatæ Virginis, & Sanctorum.*

24 *Indulgentia ad hoc, vt obtineatur, requiritur vt homo ſit in ſtatu gratiæ.*

25 *Indulgentiã, vt quis conſequatur requiritur duplex diſpoſitio, interna, & externa.*

26 *Confeſsio actualis, quando requiratur ad conſequẽdã indulgentiã, & quando non.*

27 *Confiteri an teneatur ad conſequendam indulgentiam, qui nullum habet peccatum mortale.*

28 *Diſpoſitio externa ad obtinendam indulgentiam eſt adimplere omnia, quæ in litteris indulgentiarum exprimuntur.*

29 *Indulgentia non extenditur ad mortuos, niſi à Papa expreſſe fuerit extenſa, & tũc per modum ſuffragij.*

Suffragiorum tria ſunt genera.

30 *Quæſtus pro conſequendis indulgẽtijs abolentur.*

31 *Miſſa dicta in altari priuilegiato pro tali anima, an illam liberet.*

32 *Papa non habet iudiciariam auctoritatẽ, neque iuriſdictionem directam in defunctos, & ſupra num. 29.*

33 *Indulgentia proſunt defunctis per modum ſatisfactionis, & conſolationis.*

34 *Mortui ſuis orationibus viuẽtibus prodeſſe poſſunt.*

QVONIAM Indulgẽtiarum conceſſio, genus quoddã benedictionis præſtãtiſſimi eſt, cùm per talẽ conceſſionẽ fidelibus gratioſe indulgeatur, vnde pro pœna tẽporaria ſuis peccatis debita ſatisfacere poſſint, hoc loco poſt dicta de benedictione
in vniuerſali, aliqua de Indulgentijs bre-
1 uiter attingere decreui. † Poteſtas enim
illas conferendi à Chriſto Eccleſiæ in Petro conceſſa extitit, quæ huiuſmodi poteſtate diuinitus ei tradita, antiquiſſimis etiã tẽporibus in vſu fuit, Matth. c. 16. Ioan. c. 20. cap. audiuimus, cap. quodcunque, 24. q. 1. & cap. vt conſtitueretur, 50. diſt. ideo ſacr. Conc. Trid. indulgentiarum vſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe, docet & præcipit, eoſque anathemate damnat, qui, aut inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi in Eccleſia poteſtatẽ eſſe negant, vt in decr. de Indulg. in princ. ſeſſ. 25.
2 In primis autẽ vidẽdum eſt, † quid ſit Indulgentia, quæ, omiſſis alijs diffinitionibus à diuerſis ſcriptoribus eccleſiaſticis traditis, eſt remiſſio pœnæ temporariæ in foro pœnitentiali Deo debitæ extra ſacramẽtum facta, per applicationẽ earum ſatisfactionum, quę in communi Eccleſię theſauro continentur, Nauarr. in cõmentar. de Indulg. & Iubil. not. 20. num. 1. & ſeqq. vbi rationes diffinitionis aſſignat, & ad contraria reſpondet, tom. 3. Cordub. de Indulgen. q. 3. & Card. Bellarm. in 6. contra gen. tom. 1. lib. 2. cap. 16. §. ad hæc iu-
3 uantur. Quæ quidem eſt plena, † & non
plena: plena eſt, quæ ſub nomine plenariæ datur, vel ſub his, aut ſimilibus verbis ei, qui fecerit, hoc, aut illud, remiſſio omniũ peccatorum conceditur: non plena, quæ limitata ſolummodo datur, vel ratione peccatorum, vel ratione pœnæ debitæ: prior reſpicit totam pœnam temporalem peccatis debitam, poſterior non totam, ſed illius ſolummodo partem, Nauarr. eodem comment. not. 9. num. 1. 2. & 3.
4 Indulgentiæ enim forma, † quantum ad eam, quæ ſignificat remiſsionem pœnæ in foro pœnitẽtiali, de qua verba facere decreui, alijs omiſsis, de quibus per eũdem Nauar. eod. com. not. 20. num. 2. eſt quadruplex. Aliquando enim dantur indulgentiæ reſpiciendo ad certum tempus ſecundum numerum dierum, aut annorum: quandoque reſpiciendo ad certam partẽ peccatorum, vt cum datur remiſsio me-

diæ,

diæ, vel tertiæ partis; Interdum reſpiciẽdo totum id, quod pro peccato debetur, vt, cum datur indulgentia plenaria, vel remiſsio omnium peccatorũ, Turrecrem. in cap. quis aliquãdo, de pœnit. d. 1. §. itẽ
5 in Leuitico. q. 2. art. 1. † Quãdoq; etiã cõceditur de culpa, & pœna: quod non eſt proprie intelligendũ, cũ ſolus Deus auctoritatiue culpas remittat, iuxta illud Iſaiæ: Ego ſolus deleo iniquitates tuas per memetipſum: ſed ideo ſic dicitur, quia ibi remittitur culpa à Deo per contritionem, quæ præexigitur, & pœna à Papa per indulgẽtiã, quæ ſubſequitur, Syluestr. in verbo, Indul. q. 9. n. 23. & Graff. c. 15. ſecundũ impreſsionẽ Taurinen. n. 53. 55. 59. & 64. par. 1. lib. 4. vbi de his quatuor modis indulgentias concedendi copioſe tractat.
6 In peccato, † ad quod delẽdum indulgentiæ conceduntur, duo ſunt: culpa, qua offẽditur Deus, & pœna, quæ debetur pro culpa: remittitur autem culpa in cõtritione, quæ eſt cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi, vt in pſalm. 31. Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Dño, & tu remiſiſti impietatem peccati mei, ſed quamuis Deus remittat culpam per con-
7 tritionem, † tamen requiritur confeſsio, vt ipſe confeſſarius abſoluat pœnitẽtẽ ſacramentaliter à peccatis, cuius abſolutionis virtute illa pœna æterna peccato debita, quæ per contritionem commutata erat in temporalem, aliqua ex parte tollitur, ideo, ſi decederet ſine cõfeſsione, nõ tamen contempta, ſed præuenta grauiùs, & diutiùs puniretur in purgatorio, cuius
8 pœna eſt ignis, qui, & ſi æternus non ſit, † miro tñ modo grauis eſt, quoniam excellit omnem pœnam, quam vnquam aliquis paſſus ſit in hac vita, & nũquam in carne tãta inuenta eſt pœna, licet mirabilia martyres paſsi ſint tormẽta, & multi nequiter immẽſa ſuſtinuerint ſupplicia, Aug. in lib. de pœnit. relatus in cap. nullus de pœnit. diſt. 7. Graff. eod. c. 15. n. 48. & Bellar. in 6. contro. gener. lib. 2. cap. 14. de purgat.
9 Pœna, quæ debetur, † eſt duplex, ideſt pœna dãni, quæ eſt carentię viſionis Dei ex parte auerſionis, & hæc eſt æterna, vt, qui contra æternum bonum peccauit, in æternum puniatur, & pœna ſenſus ex parte conuerſionis ad creaturam, quæ cum non ſit infinita ex genere ſuo, nõ eſt æterna, quo fit, vt, ſi huiuſmodi conuerſio nõ eſſet auerſio à Deo, non deberetur ei pœna infinita, ideo peccatis venialibus non debetur, niſi tẽporalis, & hinc colligitur, quòd, cùm per contritionẽ, & per ſatisfactionem homo conuertatur ad Deum, recuperet amicitiam Dei, ac etiam tollatur æterna pœna damni, cap. dixi, & cap. magna, de pœnit. d. 1. remanet tñ pœna ſenſus in hoc ſeculo perſoluẽda, vel per pœnas ſpõte à nobis confeſsis pro vindicando peccato ſuſceptas, vel ſacerdotis arbitrio pro mẽſura delicti impoſitas, vel etiã per tẽporalia flagella à Deo inflicta, & à nobis patiẽter tolerata, Cõc. Trid. ſeſſ. 14. c. 9. cap. ſunt plures, de pœn. d. 3. & Graff. eod. c. 7. n. 1. 2 & 3. par. 1. lib. 1. Quòd, ſi ea pœna in hac vita nõ luatur, luẽda erit in purgatorio, hęc aũt eſt pœna, quæ per indulgentias tollitur. Verũ, quia aliqui indul-
10 gentiã plenariam diuidunt † in plenam, ſiue plenariã, pleniorem, & pleniſſimam.

Quęritur, an re vera inter ſe differant. Aliqui autem putant eſſe differẽtiam realem inter has tres ſpecies ſuper enumeratas, vt Palud. in 4. diſt. 20. q. 4. Adr. pariter in 4. q. de Indulgent. colum. 12. & Nauar. d. not. 9. num. 4. & not. 22. num. 50. & 51. ſed melior videtur eorũ ſententia, qui nullam inter plenariam, pleniorem, & pleniſſimam conſtituunt differentiam, quam tenet Sot. in 4. d. 21. q. 2. art. 1. Michael Med. & Cordub. q. 11. de Indulgent. & cœteri omnes recentiores: gradationem autem illam ſolummodo adhiberi ad exaggerandam, ſeu potius explicandam indulgentiæ plenitudinẽ, qua nihil amplius deſiderari poſſit, vt bene aduertit. Graff. d. cap. 15. n. 45. Quando autem Papa plenariam omniũ peccatorum indulgentiam concedit, perinde eſt, ac ſi vocabulo, pleniſſimæ vteretur, vt manifeſtiſſime exemplo oſtendi poteſt, amphoræ enim aquæ plenæ nõ maius datur vacuũ, quàm pleniſsimæ tribuatur.
11 Nec differt † plenaria indulgentia ab ea, quæ conceditur in anno ſancto, vel alijs tẽporibus vigore Iubilæi, ſed in Iubilæo, præter plenam remiſsionem pœnę, multa ſolent concedi priuilegia, quæ per indulgentias communiter non conceduntur, vt facultas eligẽdi cõfeſſarium, poteſtas abſoluen-

ſoluendi à caſibus reſeruatis, & commu-
tandi vota, vt per Sot.d.q.2.art.1. diſt.21.
& tenet etiam Graff.ead.deciſ.15.nu 29.
quippe iter annus Iubilæi fuit ſemper in
Eccleſia celeberrimus, & antiquiſsimus.

Nam Bonifacius VIII. anno 1300 anti-
quorum fida relatione motus, quod acce-
dentibus ad honorabilem baſilicam Prin-
cipis Apoſtolorum de Vrbe conceſſę erat
magnæ remiſsiones, & indulgētiæ pecca-
torū, dictas remiſsiones, & indulgentias
omnes, & ſingulas ratas, & gratas habens,
ipſas auctoritate Apoſtolica cōfirmauit,
approbauit, & etiam innouauit, & vt bea-
tiſsimi Petrus, & Paulus Apoſtoli eò am-
plius honorarentur, quo ipſorum baſilicæ
de Vrbe magis e deuotione eſſent a fideli-
bus frequentatæ, de fratrū cōſilio, & Apo-
ſtolicæ plenitudine poteſtatis, omib' eod.
anno 1300. à feſto Natiuitatis Ieſu Chri-
ſti, & in quolibet anno centeſimo ſequu-
ro ad baſilicas ipſas accedentibus reue-
renter vere pœnitentibus, & confeſsis,
12 vel qui vere pœnitentes confiterentur, †
in eodem, & quolibet centeſimo ſequuturo
anno, non ſolum plenam, & largiorem,
immò pleniſsimam omnium ſuorum con-
ceſſit veniam peccatorum, vt habetur in
dicta extrauag. 1. de pœnit. & remiſſ. &
ante illam Honorius III. de illis ſtatuit, vt
in cap. noſtro, ex eodem tit. & longe ante
Gregorius, qui ſtationes ad indulgentias
quærendas Romæ ſtatuit circa annū 619.
ſecundum S.Thom.in 4.diſt.20 q.1.art.3.

Illa verò Iubilæi indulgētia centeſimo
quoq; anno ante Bonif. VIII. ſemper con-
cedi ſolita fuerat, vt poſt alios, quos re-
fert, teſtatur Nauar. d.com. not.7. n 3. &
4 Clemens verò VI. idem Iubilæū, quod
centeſimo quolibet anno concedebatur,
13 † ad annum quinquageſimum, qui primò
fuit annus 1350. reduxit, vt in extrauag.
vnigenitus, eod.tit de pœnit & remiſſ. &
tandē a Paulo II reductū eſt, vt quolibet
vigeſimoquinto anno celebraretur, vt in
extrauag quēadmodū, eod. tit. Quinſuper
omnes, & ſingulas plenarias indulgentias,
etiam ad inſtar Iubilæi cū quibuſcunq; fa-
cultatibus, & poteſtatibus a prædeceſſo-
ribus datas ad ſuum, & Sedis Apoſtolicæ
beneplacitum ſuſpendit, vt in d. extrauag.
quemadmodum, § nos, qui vniuerſorum.

14 Gregorius autem XIII. multorum Ro-
manorum Pontificum morem ſequendo,
de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ad
ſuum, & dictæ Sedis Apoſtolicæ benepla-
citum, omnes, & quaſcunq; indulgentias
plenarias, etiam ad inſtar Iubilæi, & earū
cauſa, facultates, conceſsiones, & indulta
quæcunq; ab ipſo, & dicta Sede, eiuſq; au-
ctoritate, quibuſcunq; eccleſijs, & mona-
ſterijs vtriuſq; ſexus, ac conuentibus, do-
mibus, congregationibus, hoſpitalibus, &
pijs locis, necnon Ordinibus etiam mēdi-
cantium, ac Militiarū, necnon vniuerſita-
tibus, & cōfraternitatibus, earumq; & alijs
cuiuſcunq; dignitatis, gradus, & cōditio-
nis, perſonis eccleſiaſticis, & ſecularibus
per vniuerſum orbē conſtitutis, etiā per
modum communicationis, & vnionis, &
alias quomodocunq; perpetuò, vel ad tē-
pus, quibuſuis modis, & ex quibuſuis cau-
ſis conceſſas, & conceſſa, quibuſcunq; illa
ſint concepta formulis, ac reſtitutionibus,
reuocationibus, mentis atteſtationibus,
alijſq; clauſulis, & decretis communita, etiā
ſuſpēdit, decernēs interim, illa nulli pror-
ſus ſuffragari debere. Necnō irritum, &c.
Indulgentijs baſilicarū, & aliarum eccle-
ſiarum Vrbis nihilominus in ſuo robore
duraturis, interdicēdo, ne vllæ aliæ indul-
gentiæ publicarentur, vel nunciarentur, &
qui ſecus facerent, in excōmunicationis
ſententiā eo ipſo incurrere voluit, & quòd
ab Ordinarijs locorum puniretur, vt per
Nauar in eodem com. de indulgen. not.
33. in princip. quam ſuſpenſionem etiā ad
ſuum, & eiuſdem Sedis Apoſtolicæ bene-
placitum, eodem modo, & forma ſupra
expreſsis, Clemens Papa VIII. poſt Iubi-
læi indictionem, innouauit, quæ tñ indul-
gentiarū ſuſpenſio ſolùm procedit in ple-
narijs, non aūt in alijs, vt ipſius ſuſpenſio-
nis expreſſa verba aperte teſtantur, & de-
clarat Nauar. eod. com. not 25. n 2. & 3.
& cùm ſit odioſa, ampliari non debet ad
non expreſſa, cap odia, de reg. iur in 6.

Hæc autem ſuſpenſio, quoad plenarias,
durat, non ſolùm durante anno Iubilæi, &
vita Papæ Clemētis, ſed vſque ad benepla
citum Sedis Apoſtolicæ, quod morte Pō-
tificis nō tollitur, quia non reſpicit perſo-
nam, vt ex cōtextu Bullę patet, ſed aucto-
ritatem Pontificiam, quæ in omnibus ſuc-
ceſſo-

Digitized by Google

ceſſoribus perſeuerat; & propterea,niſi à Pontifice pro tempore exiſtenter reuocetur,ſemper intelligitur in ſuo robore permanere,cap.ſi gratioſe, de reſcript. in 6. & Nauar.in d.com.not. 28. nu.7. &,licet non deſint ſcribentes ſtylum curiæ habere vt elapſo anno Iubilæi,coeteręque omnes indulgentiæ reuiuiſcant,conſuetudine quā Papa ſcit,& tolerat,ita interpretante; tamen,anno Iubilęi elapſo † requiritur expreſſa ſuſpēſionis reuocatio,vt tradit Nauar.in d.com.de indulgent.not.33.n.7 (ex relatu Datar.) de mente Gregorij XIII.& ita Clemens Octauus anno Iubilæi expleto interrogatus,ſuſpenſionem durare,donec aliter,&c.reſpodit Ceſſat tamen ſuſpenſio cum verbo,vel ſcripto Papa declarat,ipſam ſuſpenſionem fore ſublatam, & communis vſus ita teſtatur.

15 (margin beside "tamen,anno Iubilęi elapſo")

Ad indulgentiarum validitatem quinq; requiruntur: auctoritas in concedente, habilitas in recipiente,pietas in fine,vtilitas in opere,& congruitas in tempore,ſecundùm glo.in d.extrauag.1.& ſeptem ſecundùm Innoc.in cap.quòd autem, de poenit. & remiſſ. & quatuor ſecundùm Graff.qui ſequitur d.gloſſ eod.c.15.n.51.
15 ſed communis ſententia eſt, † quòd tria tantum requirantur,ſcilicet ex parte dantis auctoritas,ex parte recipiētis charitas, & ex parte cauſæ pietas,quæ comprehendit honorem Dei,& proximi vtilitatem,S, Thom.in 4.d 20 q.1.art.3. q.2. & Nauar. qui teſtatur,hāc opinionem communiter receptam,d.com.not.32.num.28.

Primum requiſitū eſt auctoritas ex parte dantis,quæ ſumma eſt penes Papam, ſummum,vniuerſalem,& vnicum Chriſti Vicarium,à quo alij inferiores ordinariā, vel delegatam recipiunt auctoritatem,c. cū ex eo,in fine,de poenit. & remiſſ.gloſ. mag in c.1.extrauag.commun.eod.tit.Palud.in 4.d.20.q.4. colum.6. Nauar. eod. com.not.31.num.1.2.& 3.& not.32.n.11 & Graff.d.cap.15.num.51. par.1.lib 4. Se-
17 cundò apud † Concilium generale legitime congregatum,cuius,vt magna eſt in vniuerſam Eccleſiam iuriſdictio, ſic etiā habet poteſtatem concedendi indulgentias plenarias,Abb.in Clem.abuſionibus, num.2.de poenit.& remiſſ. & Felin. in ſerm.de indulgent.circa fin.qua poteſtate vſum eſt concilium Conſtant. ſeſſ.17. ad fin vbi plenariam indulgentiam conceſsit ijs,qui certam pecuniæ ſumma tribuiſſent ad faciendas expenſas pro aduentu Græcorum ad Conc.vt per,Nauar.eod. com. not.31.num.2.

18 Alias indulgentias † non plenarias cōcedunt Legati intra fines ſuarum legationum,Patriarchæ,Primates.Archiepiſcopi, & Epiſcopi intra fines ſuarum dioeceſū, etiam nondum conſecrati,dummodo ſint electi,& confirmati.& hi omnes facultatē habent limitatam,nam regulariter habent facultatem concedendi tantùm 40. dies indulgentiæ,& annum in dedicatione eccleſiæ,cap.ex eo, de poenit. & remiſſ. & Nauar.d.not.31 num.3 vbi trad.Archiepiſcopum intra ſuum Archiepiſcopatū tantū indulgentias concedere poſſe, ſed eſt cōtra tex.in cap.noſtro, de poenit. & remiſſ. vbi Papa Archiepiſcopo reſpondet, quòd per Prouinciam ſuam liberè pōt indulgentiarum litteras concedere,dummodo ſtatutum generalis concilij non excedat. Nam, licet Archiepiſcopus non ſit iudex ordinarius omnium de Prouincia, vt cap.paſtoralis,ex de offic. ord.nec extra ſuā dioeceſim habeat contentioſā iuriſdictionem;cùm tamen indulgentias cōcedere ſit voluntariæ iuriſdictionis, illas concedere pōt,vt per gloſ.d.cap.noſtro.

Abbates verò,& alij Epiſcopis inferiores indulgentias concedere non poſſunt, cap.accedētibus,ext.de exceſſ præl.& Nauar.eod.commun.de indulgent.not.7.n.2.
19 & concedi non debent, † niſi ex conuenienti,& iuſta cauſa, ſecūdum cōmunem. doctorum ſententiam, S. Thom 3. par.in addit.q 25 art.2.S.Bonauent.in 4.diſt. 20. in 2.par.diſt.4.& q.vlt.Gerſ.in tract.de indulgent.Syluest.verbo,indulgentia,q.6. Caiet.in opuſc de cauſa indulgent.q.1. & in opuſc.de indulg.c.8.Sot.d. extrauag.1. §.vt auetm beatiſsimi, & Nauar. d. com. not. 15.n.1.& hoc,quia Summus Pontifex non eſt dominus eccleſiaſtici theſauri,ſed tantùm diſpenſator,1. ad Corinth. cap.4. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti,& diſpēſatores myſteriorum Dei, & ſine cauſa cōceſſa indulgentia forte nō valet,pro vt,nec ſine iuſta cauſa valet relaxatio,voti,aut iuramēti glo.in c.nō eſt,

non

non eſt, in ver. adimplere de vot. in cap. quanto, in ver. abſolui, de iureiur. & Nauar eod. commun.not. 15 nu. 1. & 2.

Secundum requiſitum ex parte cauſæ, requiritur, vt ſit aliquid ad pietatem ordinatum, qualis eſt honor Dei, & exaltatio fidei: nã frequenter earum concedendarũ
20 finis principalis † eſt pax, & concordia Principum: frequenter decus, honor, & gloria Dei, vel Sanctorũ eius, qualis videtur eſſe finis indulgentiæ anni Iubilæi, vt per Nauar. d.com. de indulg. not. 19. n. 14. vt in omni conceſſione indulgentię videre licet, veluti, cum dicitur, ac pro totius populi Chriſtiani ſalute preces effuderint: qualia verba in Iubilæis adhiberi ſolẽt, & in pleriſq; alijs indulgentijs, vt pro Principum Chriſtianorum concordia, & fidei exaltatione: quia finaliter debet attendi, vt per hoc fides catholica honoretur, & exaltetur. Et cauſæ, quibus indulgentia plenaria conceditur, plures ſunt.

21 Conceditur enim † pro expeditione Terræ ſanctæ, pro Iubilæo, pro celebrando œcumenico conc. pro defenſione, & conſeruatione ſtatus Eccleſiaſtici, & recuperatione bonorũ, vel rerum Eccleſiaſticarũ, pro placatione iræ diuinę in peſtilentia, fame, & bello, præſertim cõtra Turcas, vel alios infideles, pro ſingulis remotorũ locorũ peregrinis petentibus viſitationẽ Terrę ſanctę, liminũ Apoſtolorũ, & S. Iacobi de Compoſt. in gratijs agendis pro magno Dei beneficio, vt pro pace facta inter Princ. Chriſtianos, pro cõuerſione ad fidẽ alicuius Prouinciæ, vel ciuitatis, pro victoria cõtra hoſtes Eccleſię, pro hæreticis repellendis, ſedando ſchiſmate, & pro notabili numero captiuorũ redimendo, congr. ſacr. cõc. Trid. ſuper decr. de indulg. ſeſſ. 25. deciſ. mihi 395.

22 Hinc fit, vt opus, † quod pro indulgentia obtinenda imponitur, debeat eſſe ordinabile, & cõducibile ad honorẽ Dei, & fidei exaltationem, quare, ſi hoc habuerit, ſufficiẽs videtur ad dandam indulgentiã: & ita in eo, non tã attendenda erit quantitas, quàm illius qualitas, tum quia indul-
23 gentia reſpicit principaliter gratiã † non meritũ hominũ, quia aliàs non diceretur indulgentia, per citatã gloſſ. mag. in extrauag. cõm. c. 2. de pœnit. & remiſſ. & Graff. deciſ. aur. d.c. 15. nu. 51. in fi. par. 1 lib. 4. tum etiã, quia reſpicit meritũ Chriſti, ſuper quo fundatur, & ex quo ſumitur, qa paſſio Chriſti fuit exceſſiua, & exceſſus vocatur, Luc. c. 9. vbi habetur, quòd in Transfig. Chriſti apparuerunt Moyſes, & Helias, & loquebantur de exceſſu, quem cõpleturus erat in Hieruſalẽ: quoniã vnica gutta tam pretioſi ſanguinis ſuffeciſſet pro redemptione totius mundi, quia propter vnionem humanitatis cũ perſona diuina verbi factã, quantulaquæq; paſſio ab eo tolerata pro redẽptione noſtra habebat pretiũ infinitũ, & ne tã magnus exceſſus inanis, & fruſtratorius remaneret, voluit Chriſtus, vt, tamquam inexhauſtus theſaurus in Eccleſia eſſet per Rom. Pót. Vicariũ ſuum fidelibus loco, & tempore diſpenſandus, vt in d. gloſſ. mag quàm ſequitur Fely. in d. ſerm. de indulg. n. 3 verſ. & in hoc S. Tho. 3. par. 1. q. 46. art. 5. ad 3. & Nauar. in eod com. de indulg. not. 12. n. 2. & 3. Paſſio enim Chriſti eſt infiniti va
24 loris, & meriti, vnde Sũmus Pont. † & illi, quibus ipſe committit, poſsũt huiuſmodi merita Chriſti B. M. ac Sanctorũ, vbi neceſſe eſt, diſpẽſare, Graff. eod. c. 13 n. 52.

Tertiũ verò requiſitum ex parte eius, qui vult conſequi indulgentias, ſicut ipſa etiam natura nos docet, non poſſe ſubiectum formam aliquam in ſe recipere, niſi ad illã fuerit per præcedentes diſpoſitiones prius bene præparatum, ſic idẽ cenſendum eſt venire, etiã ſuo modo in ſpiritualibus, & in ſpecie, quoad indulgentias obtinendas, & ideo debet, qui vult indulgentias conſequi, ſe ad illas ſuſcipiendas rite diſponere, cũ agẽs non agat, niſi in patiente bene diſpoſito, & debet eſſe in ſtatu charitatis, nempe vere pœnitẽs, & cõfeſſus, ad hoc, vt ſit idoneus ad indulgentias conſequendas, facit text. in cap. paſtoralis, in fine, de appell. & Graff. eod. c. 15. nu. 51. verſ. ſecundò requiritur.

25 Duplex aũt † requiritur diſpoſitio, & præparatio ad indulgentias conſequẽdas, vna interior, & altera exterior. Interior eſt, qua homo per cõtritionẽ repellit à ſe peccatum mortale, tamquam impedimentum ad fructũ indulgentiæ percipiendũ, & hæc quidem diſpoſitio, ſi loquamur de tẽpore, quo percipienda eſt indulgentia,

eſt

Digitized by Google

eſt omninò neceſſaria, tum, quia non pōt remitti pœna, niſi prius remiſſa ſit culpa, cùm Deus non tollat reatum pœnæ ſine decoro iuſtitiæ:ſi autem manente culpa, remitteretur pœna, eſſet ſublatus reatus pœnæ, ſine decoro iuſtitiæ; quia adhuc remaneret dedecus culpæ, & ſic eſſet aliquid in ordinatum in vniuerſo, quòd diuina ſapientia non permittit, arg.in auth. de hæred. & falcid.§.inordinatum, col.1.

Oportet igitur, vt quis eſſe poſſit capax indulgentiæ, quòd ſit purgatus à culpa media contritione,tum, quia membrū mortuum non poteſt ſuſcipere influentiā ab alijs viuis,S.Thom.3.par.in addit.q.27. art.1.in arg.ſed contra;tùm demùm, quia id in literis indulgentia,um exprimi ſolet, in quibus dicitur verè pœnitentibus, & confeſſis,vt idem S Thom.probat in corpore eiuſdem articulis.

26 An autem† ſit ſemper neceſſaria actualis confeſſio ad indulgentiam conſequendam,ommiſsis varijs doctorū opinionib⁹.

Primò reſpondetur,in ijs indulgentijs, quæ per modum Iubilæi cōcedi ſolent,in in quibus expreſsè habetur ſacramentalē confeſsionem intra primā,vel ſecūdā hebdomadam poſt publicationem, actualiter requiri,indulgentiā,niſi præuia actuali cōfeſsione, conſequi nō poſſe;quod idē dicendū eſt in alijs literis,in quibus vel eodē modo, vel æquipollenti alio exprimitur.

Secundò,ſi indulgentia abſolute cōcedatur ſine vlla expreſsione cōfeſsionis,aut clauſulæ verè pœnitentibus,& confeſsis, tunc illis, qui ſemel in anno fuerūt cōfeſſi,& habent propoſitum cōfitendi, & cōtritionem de peccato præterito,nō requiritur actualis confeſsio,ſed ſatis eſt,eſſe in gratia,nam ſic præſumendum eſt, eſſe de mente concedentis, Palud.in 4. d.20.q.4. art.2. Abb.in c.omnis vtriuſq;ſexus,de pœnit.& remiſſ.n.21.Car.in cle.1.de reliq.& vener.Sanct.Nauar.eod.com.not.18.n.11

Tertiò,ſi ſub hac forma indulgētia cōcedatur,conſequturū eſſe,qui hoc,aut illud fecerit,indulgentiā omniū peccatorū, de quibus verè fuerit confeſſus,& contritus,tunc,ſiue pro conſequenda indulgētia quis confiteatur,ſiue nō,corū tñ peccatorū remiſſionē cōſequetur, quæ fuerit aliquādo integra confeſſione cōfeſſus, Gab. in 4.d.45.q 3. art.3. & Cord.q.27.de ind. propoſ.3.op.3.& alij per ipſum allegati.

Quartò,cum in forma indulgentiæ cōcedi dicitur verè pœnitentibus,& cōfeſſis,res videtur ſanè dubia,& quamuis Palud.ſententia, quæ videtur fuiſſe Doctorū cōmunis,probabilis ſit,ſecurus tamen eſt, & probabilius,requiri confeſſionē actualem,vt exiſtimant S.Anton.1.par.tit.10.c. 3.§.2.& 5. Ang.in ſum.verb.Indulgētia,n. 17.Adria.in q.de indulg. Caiet. in opuſc. de indulg.ad Iulium Medicē,c.10.Nauar. loco cit. n.2.& ſeq. quod etiam expreſſe habet gl.in d.extrau.1.de pœn. & remiſſ.

27 Dubitari enim poteſt,† quando confeſſio exigitur ad conſequendam Indulgentiam,ſi quis nullum peccatū mortale poſt vltimā,cōfeſſionem cōmiſerit,debeat pro illa obtinedda confiteri ſaltē venialia.Duplex eſt in hoc ſentētia,quàm aliqui affirmant,alij verò negant.Prima enim tutior eſt,ſed poſterior etiā eſt probabilis,quam ſequuntur S.Anton.vbi ſupra, & Nau.eo. not.18 n.18.Syluestr.verb.indulgentia. n. 20.& alij:qui tñ doctores conciliari poſſunt,ſic deſtinguendo:aut cōfeſſio in literis indulgētiarū exigitur,tanquā diſpoſitio ad earum fructū percipiendum,qua etiam ratione exigitur contritio,aut verò exigitur,tāquam opus,vel pars operis,pro quo indulgentia conceditur Primo modo exigi videtur confeſsio, cùm ſub illa forma iniungitur verè pœnitētibus,& cōfeſſis, poſteriore autem iniungitur in Iubilæis, vbi cum aijs operibus præcipitur,vt intra eandem hebdomadam quis confiteatur.

Quādo igitur cōfeſſio ſolùm exigitur, tāquam diſpoſitio,probabilius eſt, ſi quis nullius peccati mortalis poſt præteritam confeſſionē ſit ſibi conſcius,nō eſſe neceſſariam, ſicut in eod. euentu non exigitur neceſſariò noua contritio,neq; eſt præſumendum,maiorem voluiſſe Papā exigere diſpoſitionem ad percipiendam indulgētiam,quàm neceſſaria ſit ad Euchariſtiā, quæ à quolibet mundo letali culpa ſumi poteſt, Conc.Trid. c.7. ſeſſ.13.& Graff. deciſ.aur.cap.38.nu.1.par.1.lib 2.

At,quando exigitur confeſſio,tanquam opus,aut pars operis, pro quo indulgētia datur,videtur,quòd quis peccata venialia debeat confiteri,quoniā, ſi quis non faci opus,pro quo indulgentia cōceditur, vndecunq;proueniat, ſiue ex infirmitate, ſiue

Digitized by Google

ue ex inopia, ſiue demum ex impotentia, non conſequitur indulgentiam, arg. l. cui fundus, ff de cond. inſtit. in terminis, gloſſ. in ead. extrauag 1. in ver. confitebuntur, in princ. & verſ. oportet ergo, de pœnit. & remiſſ. & hæc, quoad interiorem diſpoſitionem.

28 Quò autem ad † exteriorem, præter ſacramentalem cõfeſſionẽ, quando actus, tanquam opus, pro indulgentia obtinẽda exigitur, diligenter etiam adimplenda sũt cœtera omnia opera, quę in indulgentiarum litteris exprimuntur, vt in d. extrauaganti 1. §. ſtatuentes, Palud. d. 20. q. 4. col. penult. nec ſufficit partẽ implere, vt, quis partem indulgentiæ conſequatur, ex cõmuni doctorum ſententia. S. Anton. 1. par. tit. 10. c. 3. §. 4. & Nauar. eod. com. de indulg. & Iobel. not. 19. num. 2. & 3. cuius ratio eſt, quia conceſſio conditionata nulli valet, niſi expleta conditione, quæ in forma ſpecifica debet adimpleri, l. mæuius, l. qui hæredi, ff. de cõdit. & demonſtr. & Nat cont 624. n. 14. volum. 3.

Si quis enim teneatur ex forma indulgẽtię tribus diebus ieiunare, vel quatuor, eccleſias viſitare, aut tribus diebus eleemoſynam facere, bis ieiunando, vel tres eccleſias viſitando, aut vna die eleemoſynam pro tribus largiendo, neque indulgentiã, neq; partem illius conſequetur, neque ab hoc vlla legitima cauſa excuſatur, ex ſupra deductis, niſi in literis conceſſionis indulgentiarũ aliter diſponatur, Nauar in ſæpe dicto vocab. 19. à principio vſq. ad n. 6. & Graff. d. cap. 15. num. 22.

Propterea indulgentia anni Iubilæi, & aliæ conditionatæ de aliquo opere faciẽdo pro illis conſequẽdis mortuis acquiri non poſſunt, quia illi ſaltem ordinaria poteſtate id, quod Papa Iubilæum concedens, & in alijs ſimilibus indulgẽtijs fieri mandat, ſine quo illud non quæritur, facere nõ poſſunt, vt eadem extrauag. 1. §. ſtatuentes, vt qui, & in extrauagan. vnigenitus, §. ſtatuentes de Apoſtolicæ, & Nauar. eod. com not. 22. n. 1 & nu 7. Nulla autem indulgentia extenditur ad mortuos, niſi à cõcedente expreſſe extendatur, S. Thom. in 4. d. ſt. 45. q. 2. art. 3. & Nauar. qui hanc dicit eſſe aliorum omnium opinionem, in eod. not. n. 2. & dicit vbi ſup. n. 6. quòd Papa non poteſt auctoritate iudiciaria ligare illos, qui ſunt in purgatorio, ergo neque ſoluere, quia Dominus parius ſoluendi voluit eſſe, & ligandi, S Ambroſ. relat. in cap. verbum, de pœnit. diſt. 1.

Ideo, quoties Romanus Pontifex con-
29 cedit indulgentiam pro mortuis, † toties addit per modum ſuffragij, quaſi diceret, ſe non directe abſoluendo, ſed indirecte pro eis ſoluẽdo eos iuuare, Innoc. in cap. quòd aũt, n. 7. de pœnit. & remiſſ. Sylu. in ſumma, in ver. indulgentia, n. 19. Felyn. in ſerm. de indulg. col. 9. verſ. poſſunt tũ, & Nau. eod. not. n. 7. prout in viſitantibus eccleſias S. Praxedis, & S. Laurentij extra muros Vrbis Romæ, in quibus addita fuit clauſula, per modum ſuffragij, teſtatur.

Suffragiorum aũt tria sũt genera, ſacrificium Miſſæ, oratio, & opera quælibet pænalia, & ſatisfactoria, v eleemoſyna, ieiunia, peregrinationes, & ſimilia, ſed indulgentiæ non cõſtituunt quartum genus ſuffragiorum, cùm indulg. nihil aliud ſit quã applicatio ſatiſfactionum, ſeu pœnalium operũ Chriſti, & Sanctorũ defunctis. Bellar. 6. cõtrou. gener. to. 1. l. 2. c. 16 in princ.

Papa enim Gregorius XIII. qui innumeris altaribus per totum orbem terrarum priuilegia liberandi vnam animam à pœnis Purgatorij in Miſſę celebratione conceſſit, fere in omnibus eiſdem priuilegijs illa verba appoſuit: per modum ſuffragij, & inter indulgentiam per modũ ſuffragij conceſſam, & eam, quæ ſimpliciter conceditur, non eſt differentia, vt vna ſit maioris effectus, & altera minoris, ſed per modum ſuffragij nunquam eſt principaliter abſolutio: alias verò, quæ ſimpliciter cõceditur, ſic, & mortuo tunc prodeſt, cùm forma eius id habet, & ab aliquo viuo illud fit, propter quod mortuo illa conceditur, Felyn. in eodem ſerm. de indulg. columna 9. verſ ſed tandẽ, & Nau. eod. com. not. 22. n 28. & 29. Ideo, quotieſcunq; Papa cõcedit indulgentias pro mortuis, etiam quòd illas concedat, nulla facta mentione ſuffragij, videtur conceſſę per modum ſuffragij: vt per eum modũ, quo valere poſſunt, & nõ per modum, quo valere nõ poſsũt, ideſt, vt omnino valeãt, arg. l. quoties, idẽ ſermo, ff. de reg. iur. l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties, ff. de verbor. oblig. & Nau. eod.

Digitized by Google

eod.not.n.34.quia Papa non videtur poſ-
ſe concedere indulg.mortuis in purgato-
rio exiſtentibus per modum auctoritatis
iudiciariæ poteſtatis, abſoluendo eos di-
recte, Calderin.in cap.noſtro, col. 20. de
pœnit. Ricar. communiter receptus in 4.
d.20.art.3.q.3.& Nauarr.eo not.22. n.5.

Et,quoniam natura nouas ſemper ap-
properat edere formas ita, & ego plura
dubia,quæ ex antiquis indulgentiarũ for-
mis oriebantur,dilucidare decreui.Fuerũt
enim antiquæ indulgentiarum formæ re-
formatæ,& etiã aliquæ omnino ſublatę,&
primò ab Innoc.III.in Conc. generali, vt
in cap.cũ eo,ext. de pœnit. & remiſſ.de-
mũ à Clemente V.in Conc.Viennen. cle-
men.abuſionibus eod.tit.& poſtea à Cle-
mēte VII.de anno 1539.in Bull.Rom.c.34
Pio IV.de anno 1562.c.75.& anno 1564.
quo oĩa indulta,& priuilegia etiam Maris
magni,quibuſcunq;eccleſ. tam cathedra-
libus,quàm etiã metropolitanis, collegia-
tis,monaſterijs,conuentibus,& locis,tam
ſecularium,quàm regularium,etiam militia-
rum,in quibus Conc.Trid.contrariantur,
reuocauit,ac ad terminos, atque limites
eiuſdem Concilij reduxit,& reducta eſſe
voluit,vt in eodem Bull.Rom.cap.119.

Poſtremò ſacrum Conc. Trid. abuſus,
qui in his irrepſerant,& quorũ occaſione
inſigne hoc indulgentiarũ nomen ab hæ-
reticis blaſphematur, emendare cupiens,
30 generaliter ſtatuit, & decreuit, omnes †
prauos quæſtus pro his cõſequendis abo-
lendos eſſe, vt in decreto de indulg. ſeſſ.
25 & Pius V.de anno 1566.auditis ex di-
uerſis mundi partibus quamplurimis que-
relis ad ipſum alatis, quòd, ſcilicet, vigo-
re diuerſarum indulgentiarum per ipſum,
& prædeceſſores ſuos conceſſarum,multi
quæſtores ex eiſdem indulgentijs lucrum
temporale tantùm quærentes quæſtas,vt
aiunt,exercerent, & plura concederent,
quæ eis minime licebat,omnes, & ſingu-
las indulgentias,etiam perpetuas, & pec-
catorum remiſſiones,quibuſcunq;hoſpita-
libus,monaſterijs,eccleſijs,domibus,mili-
tijs,ordinibus,etiã mendicãtiũ ordinũ re-
gularibus perſonis,tam ſingulariter,quàm
vniuerſaliter per quoſcũq; Romanos Põ-
tifices quauis occaſione,vel cauſa conceſ
ſis,pro quibus conſequendis manus eſſent
porrigẽdæ adiutrices, &,quæ facultatem
queſtuandi quomodolibet cõtinerent,au-
ctoritate Apoſtolica reuocauit, caſſauit,
irritauit,& annullauit,ac viribus euacua-
uit,vt in d.Bull.Rom.c.30.ex,quo cõceſ-
ſæ per Martinum IV.Nicol.etiã IV.& Vr-
banum V.porrigẽtibus manus adiutrices,
de quibus per Alphonſ. de caſal. Rub. in
compen.priuileg.ſub tit. indulgent.quoad
ſecul.4.ſub n.2.3.4.5.& 6. nõ ſuffragãtur,
quia non fuerunt reuocatæ, & ſub dict.
Bull. reuocatoria comprehenduntur.

Quæſtorumq;nomen, atque vſum abo-
leri,nec ad officium huiuſmodi exercẽdũ
quemquam admitti,quibuſcũque priuile
gijs nõ obſtantibus Conc.Trid.decreuit,
vt in c.9.de reform.ſeſſ.21.& eo.decreto
de Indulg.ſeſſ 25. Admittuntur tamen ad
colligendas eleemoſynas pro vſu hoſpita-
lium perſonæ honeſtæ vitæ,ſpectatæ reli-
gionis,& iudicio ordinariorum approba-
tæ,non participes dictarum eleemoſyna-
rum,& quæ eo munere citra vllum ſcan-
dalum, vllamue fraudem fungantur, ſed
ſimpliciter eleemoſynarii collectores nũ-
cupentur, quique nullas publicent indul-
gentias,nõ cõcionentur,nec circumferãt
ſua priuilegia,nullaſue ſacras reliquias,&
nullo modo minis, aut precationibus in-
ducant fideles ad eleemoſynam,non cam-
panulam,aliaque ſimilia inſtrumenta,quò-
dam quæſtorũ inſignia,deferant, aut pul-
ſent ad excitandas perſonas, non petant,
tamquam debitum, aut ſolitum; nec vlla
arte, aut prætextu dicendi videlicet ora-
tionem S.Antonij,aut alterius Sancti; vel
aliter extorqueant pecunias,ſed ſimplici-
ter,pie,modeſte, & cum omni dexterita-
te petendo eleemoſynam pro ſubuẽtione
dicti hoſpitalis accipiant,quod ſibi libera-
liter offertur, nec ſuper his eleemoſynis
vllam quouis modo cõuentionem faciãt,
etiam cum hoſpitali:ſed quicquid eleemo
ſynæ nomine collectum fuerit, nullam ad
rem aliam,niſi ad vſum hoſpitalis transfe-
ratur,vt fuit in ſacra cõgreg. Conc.Trid.
deciſum ſuper cap. 9. ſeſſ. 21. deciſ. mihi
317. & ita ſeruandum eſſe in colligendis
eleemoſynis per ſocietatẽ ſanctiſſimi Ro-
ſarij,confraternitates,& alia pia loca fuit
etiam deciſum,vt in deciſ. 328. & 900.&.
ſecundùm aliam collectã ſub tit. Papienſi

ſuper

Digitized by Google

ſuper eod. cap.9. ſeſſ.21. de reformat.

Et, vt maiori cũ diligentia indulgentiarum litteræ videantur, & iuxta mentẽ cõcedentis publicentur, & exequantur, cum Chriſti fideles nõ deceat indulgentijs, aut alijs ſpiritualibus gratijs priuari, Cõc. Trident. decreuit, deinceps per Ordinarios locorũ, adhibitis duobus de capit. debitis tẽporibus populo publicãdas eſſe, quibus etiam eleemoſynas, atq; oblata ſibi charitatis ſubſidia, nulla prorſus mercede accepta, fideliter colligendi facultas detur, vt tandem cœleſtes hos theſauros, non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant, vt cap.9. de refor. ſeſſ.21.

31 De Altaribus † priuilegiatis, quæritur, nunquid celebrata miſſa in altari priuilegiato, verbi gratia, pro Ioãne defuncto, ſequatur, vt eius anima, quæ in purgatorio eſt, inde liberetur; & pro huiuſmodi quæſtionis dilucidatione, primò prçſupponẽ-

32 dũ eſt, † Papã non habere iudiciariã auctoritatem, nec iuriſdictionem directã in defunctos, vt dixi ſupra, ſub n.29. in verſ. quia Papa nõ videtur, quib⁹ adeò S. Thom. in 4. diſt.45. q.2. art.3. q.2. S. Bonauent. in 4. diſt.20. par.2. art.1. q.5. Dom. Sot. in 4. d.21. q.2. art.3. Ioan. Echi. in Enchirid. de Indulg. Bart. Sibil. Monopol. c.3. primę decad. q.12. Duran. in 4. d.20. q.4. & eſt text. in cap. de communione, cap. legatur, in fine, 24. q.2. & Clem. abuſionibus iuncta gloſſ. in ver. mẽdaciter, de pœn. & remiſſ. & propterea, indulgentiarum ſatisfactio-

33 nes † aliquibus à Papa applicatas poſſe quidem, (Deo ſic acceptante) non tamen ſemper, lege certa, prodeſſe, ſed defunctis prodeſſe, & per viam conſolationis, & ſatisfactionis, S. Thom. in ſuppl. 3. par. q.71. art.12. primo modo cõſiderato omnibus exiſtẽtibus in purgatorio proſunt, & fortè magis alteri, quàm ei, pro quo fiunt; ſicut enim in aula Regis lucerna, quæ ipſi ſoli accenditur, omnibus circunſtantibus lucet, immò illi magis, qui perſpicacioris eſt viſus, & lectio ad vtilitatem vnius facta ab altero auditore quandoque magis percipitur, ita ſuffragia pro Ioanne facta, quatenus conſolatoria ſunt, omnibus exiſtẽtibus in purgatorio proſunt, ac illis maiore charitate ſunt inſigniti; ſi verò ſatiſfaciendi vim in illis conſideremus, ſecundùm intentionem, & affectum applicãtiũ, & ſtatum eorum, quibus applicantur, proſunt, S. Thom. 3. parte, qu.79. artic.5. in corp & 4. ſent. diſt.45. q.2.

34 Quæritur, an mortui ſuis orationibus viuẽtibus prodeſſe poſſint, & affirmatiua probatur lib.2. Machab. c.15. vbi legitur, Oniam, & Hieremiam iamdudum defunctos viſos fuiſſe orare pro populo Iudçorum viuentium. Beneficia exhibita à Sanctis defunctis hominibus hic viuentibus, innumerabilia, & certiſſima sũt, de quib⁹ per S. Auguſt. in lib.22. c.8. de Ciuit. Dei, & Theodor. in libro de martyr. Neque eſt incredibile, etiam animas exiſtẽtes in purgatorio pro nobis orare, & impetrãre; animæ enim Paſchaſij, & Sancti Seuerini miracula operabantur, etiam quòd in purgatorio degerent, vt teſtatur S. Greg. in lib.4. dialog. c.4. Petr. Damian. in epiſtola de miraculis ſui temporis, & Bellarm. in contro. gen. to.1. lib.2. c.15. §. Quod autẽ.

DE VERBI DEI PRAEDICATIONE. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Prædicationis munus præcipuum eſt Epiſcoporum, qui, ſi legitimè impediti fuerint, per viros ad id munus exequendũ idoneos ſupplere tenentur.*

2 *Archipresbyteri, Plebani, & curam animarum habentes per ſe, vel, ſi legitimo impedimento detenti fuerint, per alios prædicationis munus exequi debent.*

3 *Pœna ſunt plectendi, qui tale munus præſtare negligunt.*

4 *Prædicatorem eligendi munus ad Epiſcopum ſpectat, niſi adſit conſuetudo immemora-*

Digitized by Google

morabilis in contrarium, & num. ſeq.

5 *Conſuetudo cùm ſit facti, debet probari.*
Teſtes ſingulares non probant conſuetudinem, ibidem.

6 *Prædicatori quinam expenſas, & eleemoſynam perſoluere teneantur.*

7 *Epiſcopo ſoli ſpectat in ſua Eccleſia deputare prædicatorem, cui etiam tenetur regulariter expenſas ſubminiſtrare.*

8 *An quotidie tempore Quadrageſimali, ieiuniorumq; & Aduentus ſit prædicandũ.*

9 *Epiſcopo contradicente nullus. ſiue ſecularis, ſiue regularis, etiã in eccleſiis ſuorũ ordinũ prædicare poteſt. & quomodo intelligantur illa verba, contradicẽte Epiſcopo.*

10 *Regulares, antequã prædicare incipiãt, debent ſe perſonaliter coràm Epiſcopo præſentare, non autem per nuncium.*

11 *Prædicatores, qualiter in prædicando ſe gerere debent.*

12 *Prædicatori errores diſſeminanti Epiſcopus concionem interdicere, &, ſi hæreſes prædicauerit, contra eum procedere poteſt.*

13 *Regulares etiam monaſterium degentes ab Ordinario ſi deliquerint puniri poſſunt & quomodo, ſi intra monaſterium degant, & extra ſi notorie deliquerint.*

14 *Regulares, ſi notorie delinquant, inſtante Ordinario loci ſub graui pœna ab eorũ ſuperioribus in loco delicti ſunt puniendi. & non ad alia loca tranſmittendi.*

15 *Regulares non poſſunt à ſuis conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuos ſuperiores accedendi, niſi vocati, & cum licentia. aliàs ab Ordinarijs puniri poſſunt.*

16 *Regulares alicuius obſequijs ſubijcere non poſſunt ſine ſuperiorum licentia qui, ſi cõtrafecerint, & ſuperiores ſint negligentes. Ordinarij eorundem ſuperiorum negligẽtiam ſupplere poſſunt.*

17 *Regulares ad publicas proceſſiones accedere tenentur,*

10 *Controuerſia de præcedentia, quomodo terminanda, & à quibus.*
Confraternitates, an ad publicas proceſſiones compelli poſſint, ibid.

19 *Regulares ſunt Epiſcopis ſubiecti in obſeruatione dierum feſtorum, ac interdictorũ, & quid iuris de ritibus.*

20 *Epiſcopi, quam iuriſdictionẽ habeãt in monaſterijs, aut domibus virorũ. ſeu mulierum, quibus cura imminet animarum.*

21 *Regulares non poſſunt pulſare ſuas campanas in die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam cãpana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur.*

EVANGELII Prædicatio, quæ Chriſtianę Reipubl. non minus eſt, neceſſaria, quàm lectio, eſt præcipuum Epiſcoporũ munus, & ideò poſtquam de indulgentijs diſſeruimus, de verbi Dei prædicatione tractandum videtur. Pie ac ſalubriter ſtatuit, atq; decreuit ſacroſ. Trid. Syn. omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & omnes alios Eccleſiarum Prælatos, teneri per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandũ ſãctũ Ieſu Chriſti Euangeliũ; ſi verò contigerit Epiſcopos, & alios prædictos legitimo detineri impedimento propter ſuas occupationes multiplices, vel valetudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectũ ſcientiæ, quòd in eis reprobatum eſt omnino) ita, vt per ſe ipſos non poſſent miniſtrare verbũ Dei populo, maxime per amplas Diœceſes, & diffuſas; viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum potentes in opere, & ſermone, aſſumere debẽt, qui plebes ſibi cõmiſſas vice ipſorũ, cũ per ſe ipſos nõ poſsũt, ſolicitè viſitãtes, eas verbo ædificent, & exẽplo, cap Epiſcopus nullã rei, 88 diſt. c. inter cœtera, ex. de off. ord. Conc. Trid. c. 2. de refor. ſeſſ. 5. & c. 4.
2 de ref. ſeſſ. 24. Archipresbyteri quoq; † Plebani, & quicunq; parochiales, vel alias curã animarũ habentes eccleſias quocunq; modo obtineant per ſe, vel alios idoneos, ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltẽ Dominicis, & feſtis ſolẽnibus; tẽpore autẽ ieiuniorũ Quadrageſ. & Aduentus Dñi, quotidie, vel ſaltẽ tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint, plebes ſibi cõmiſſas pro ſua, & earũ capacitate ſalutaribus verbis paſcere debent, docendo quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutẽ, annunciandoq; eis cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & vir-

tutes quas ſectari oporteat, vt pœnã æternam euadere, & cœleſtem gloriam cõſequi valeant. Et, ſi quis ipſorum id præſtare neglexerit, etiamſi ab Epiſcopi iuriſdictione quauis ratione exemptum ſe eſſe prætẽderet, etiã ſi eccleſiæ quouis modo exẽptæ dicerentur, aut alicui monaſterio, etiam extra diœceſim exiſtenti forſan annexæ, vel vnitæ, modo reipſa in diœceſi ſint, prouida paſtoralis Epiſcoporum cura, & ſolicitudo deeſſe non debet, ne illud Iere. Thren. 4. impleatur, Paruuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.

3 Itaque, † vbi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio, muneri ſuo defuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius Epiſcopi arbitriũ ſunt cogendi; ita vt etiã, ſi ei ſic expedire viſũ fuerit, ex beneficiorũ fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſoluatur, donec principalis ipſe reſipiſcens officium ſuum impleat, d.c.2.§. Archipresbyteri quoq; ſeſſ. 5. & c. 4 de refor. ſeſſ. 24. Quæri poteſt, quoad eos, qui parochis, impeditis, loco parochorum ad prædicandum ſunt deputandi, de duobus. Primò, an ab epiſcopo, vel à communitatibus, aut alijs ſint deputandi. Secundò, quorum impenſis debeant prædicare.

4 Quò verò ad primũ † maxima fuit differentia inter communitatem loci Cãdię, Lumellinę Vercellen. Diœceſ. & me Vicarium generalem, qui, abſente Epiſcopo, deputaui, miſique prędicatorem. Et pro me faciunt verba ſacræ ſcripturę: quomodo prædicabunt, niſi mittantur. Rom. 10. cap. cùm ex iniuncto de hæret. & Conc. Trid. eod. c. 4. ibi per alios ab Epiſcopo, & cap. deputandos, & ita ſuper eod. cap. fuit à ſacra congregatione Cardinalium declaratum, vt in deciſ. ſub tit. Sipon. & in alijs deciſ. ſub numeris recollectis deciſ. 192. & 251. niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemorabili tẽpore citrà: quo caſu Concilium non ſuſtulit hanc immemorabilem, vt declarauit eadem ſacra congregatio in d. deciſ. ſub tit. Sipontin. alia ſub tit. Neapolitan. & alia ſub deciſ 355.

5 Epiſcopus autem † habet ſemper intentionem fundatam, quia conſuetudo eſt facti, quæ, ſeruatis ſeruãdis, parte citata probari debet, l. 1. & ibi glo. in ver. probatis, & Bar. num. 3. C quæ ſit lon. cõſuetud & in l. omnes populi, num. 67. ff. de iuſt. & iur. & plene debet probari, ita quòd teſtes ſingulares non probent eam conſuetudinem, ſecundùm magis communem cõcluſionem, de qua teſtatur Oſaſch deciſ. 99. n. 8. & nõ ſufficit probare quadragenariam, ſed requiritur immemorabilis, vt in dictis deciſionibus, quę probari debet per teſtes deponentes, quòd ſemper viderunt, & audierunt, quòd prędicatores pro tempore fuerunt deputati à communitate; ita quòd nũquam audierunt, vel viderunt contrarium; & quòd communis eſt, & ſemper fuit opinio in loco, quod ita fuerit obſeruatum, gl. in c. 1. in ver. memoriam de præſcr. in 6. Bar. in l. 1. §. fin. de aq. plu. arc. Natt. conſ. 154. n. 5. vol. 1. & Corn. conſ. 222. n. 1. vol. 1 Et cùm pro parte dictæ Cõmunitatis Cãdiæ, fuiſſet differentia huiuſmodi coràm ſacra congregatione Ordinariorum in Vrbe introducta, & ſupradicta ſacra congregatione Epiſcopo Nouarienſi delegata, partibus pluries auditis, de anno 1597. pronunciatum eſt, ab Epiſcopo prædicatorem eſſe deputandum ex ſupra allegatis.

6 † Secundum dubium, qui prędicatoribus impenſas præſtare teneantur: ſi conſtat de ſolito, eſt deciſum, quia illas tenentur præſtare, qui ſunt in poſſeſſione ipſas ſubminiſtrandi, Conc. Trid. eodem c. 4. ibi, per alios ab Epiſcopo, impenſis eorum, qui eas præſtare, vel tenentur, vel ſolent, ſeſſ. 24. & vbi eſt conſuetudo, quòd populus expenſas, & eleemoſynam prędicatori perſoluat, poteſt ad id per Epiſcopum cogi, vt in deciſione ſupra eodem c. 4. à ſacra congregatione facta ſub titulo Troian. Nuſcan.

Si verò nullum adeſt ſolitum, nec cõſuetudo, erit diſtinguẽdum, quia, aut parochus habet redditus ſufficientes pro onere ſuſtentando, & tunc ipſe debet, & tenetur impenſas, & eleemoſynã prædicatori ſubminiſtrare, nam, cùm ſit proprium onus ipſius parochi per ſe ipſum, vel alium idoneum verbum Dei prædicare, vt cap. 2. de refor. ſeſſ. 5. ſi per ſeipſum nõ poteſt, debet per alium proprijs expenſis ſupplere.

Si autẽ parochus ſit pauper, qui ex redditibus, & emolumentis ſuæ eccleſiæ expẽſas neceſſarias prædicatori ſubminiſtrãdas ſuſtinere non poſſit; tunc ipſe non tenetur; quia impoſſibilium nulla eſt obligatio.

gatio.l.impoſſibiliũ, ff. de reg.iur.ſed tenetur populus, cui verbũ Dei prædicatur, cũ ſit rationi conſonum, quòd prædicatores tali caſu,ab ijs,quibus ſeminãt ſpiritualia, tẽporalia metãt.Paul.1.Corint.c.7.& c. cũ ex officij,circa fin. de præſcript. Niſi adſit aliquod legatum,aut alij redditus huic pio muneri applicati,quia ijs caſibus Epiſcopi non tenentur,cùm in cathedrali ſolum teneantur ad præſtandum ſtipendium prædicatori,vt fuit decretũ à Pio V. vt in deciſ. concl.ſuper eo.cap.4.§.Pius V. decreuit.

8 Epiſcopus verò, † qui legitime impeditus, officium prædicationis per ſe ipſum præſtare non poteſt, per alium impenſis ipſius Epiſcopi præſtare debet,niſi ex conſuetudine hoc onus ad alium ſpectaret, vt in d.deciſ.ſup.dicto c.4. factis ſub tit.Lancianen.& ad ipſum Epiſcopum ſolum prędicatorem deputare ſpectat in ſua eccleſia, nec capitulum, ſeu communitates locorum hac in re aliquid poſſunt, vt ſuper eodem cap.4. ſub tit. Burgen. Gadien. Legionen.fuit deciſum.† An autem quotidie tempore Quadrageſimali,vel ieiuniorum. aut tribus diebus in hebdomada ſit prædicandum,arbitrio Epiſcopi eſt declarandũ. Et hodie Aduentus tempus ieiunij proprie non dicitur, deciſ.Conc. ſup. eodem capit.4.ſub tit.Mediolanen.quæ incipit arbitrium. Ne autem dubitari contingeret, quomodo intelligenda eſſent verba Concilij in prædicto cap.4. poſt medium, ibi,

9 nullus autem ſecularis, † ſiue regularis, etiam in eccleſijs ſuorum ordinum, contradicẽte Epiſcopo, prædicare præuſmat, ſeſſ.24.fuit per eandem ſacram congregationem declaratum ſuper eodem capit. 4. & deciſum,quòd contradicente Epiſcopo nullus etiam regularis prædicet, nec teneri Epiſcopum cauſam exprimere,quare ad hoc prohibendum moueatur, vt in deciſ. ſuper eodem cap factis,ſub tit. Mediolanen.quæ incipit. Contradicente Epiſcopo, & per dicta verba, Contradicente Epiſcopo,Ordinarijs eſt cõceſſum,vt etiam à regularibus,ante quàm officium prædicandi aſſumant,profeſſionem fidei exigant, vt in eiſdem deciſ.etiam ſub titulo Mediolanen. incipien.per hæc verba.

10 Nec regulares † cuiuſcunque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita,moribus,& ſcientia examinati,& approbati fuerint,vt ſtatuit Leo X. in conſtitut. de prædicatorum officio in Bull.c.15.ac de eorum licẽtia, etiam in eccleſijs ſuorum ordinũ prædicare poſſunt, cum qua licentia perſonaliter ſe corãm Epiſcopis pręſẽtare,& ab eis, antequàm prædicare incipiãt,benedictionẽ petere tenentur,dicto c.2.verſ. Regulares verò,de reformat.ſeſſ.5.nec ſufficit per Nuncium petere, quia perſonaliter petere debent,vt ibi expreſſis verbis, & gloſſ. in Clement.dudum in ver. præſentari, de

11 ſepul.S.Greg. † feruore charitatis accenſus,prædicatores vehementer hortatur,& monet, vt dicturi ad populum prudentes, cautique accedant, ne dicẽdi impetu rauci, verborum erroribus, quaſi iaculis, audientium corda configant,ne,cum ſapientes fortaſſe videri deſiderant, decepti ſperatæ virtutis compagem inſipienter diſcindant;cum ſæpe verborum effectus amittatur, dum loquacitate importuna, vel incauta audientium corda leuigantur;in nullo alio rudem ij plebẽ maiori damno,ſcandaloque afficiunt,quàm cum, vel tacenda prædicant, vel falſa, & inutila docendo, eam in errorẽ inducũt,Leo. X in d.cõſt.15 §.ꝑpterea Gregorius.Si verò (quòd abſit)

12 prædicator errores, † aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicere poteſt;& ſi hæreſes prædicauerit, contra eum iuxta iuris diſpoſitionem,ſeu loci cõſuetudinem,etiam quoad regulares, ſeu alios exemptos, auctoritate apoſtolica, & tamquàm Sedis Apoſtolicę delegatus,procedere debet,d.c.2.§.ſi verò,ſeſſ.5.

13 Epiſcopi autem † in pluribus habent in regulares ſuperioritatem, quia non ſolùm, ſi hæreſes prædicant,ſed etiam,ſi extra monaſteria degentes delinquunt, etiam ordinum priuilegiorum prætextu tuti eſſe non poſſunt, quominus ab Ordinarijs locorũ, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegatis,ſecundùm canonicas ſanctiones,viſitari,puniri,& corrigi valeãt, Conc Trid. c.3.de ref.ſeſſ.6.& intra clauſtra monaſterij degentes, & extra ea ita notorie delinquentes,vt populo ſcandalo ſint,Epiſcopo inſtante,à ſuo ſuperiore, intra tempus ab Epiſcopo præfigẽdum,ſeuere ſunt puniendi;

ti; ac de punitione Epiſcopus debet certiorari, alioquin ſuperior proximus à maiori ſuo ſuperiore eſt officio priuādus, & delinquens ab eod. Epiſcopo puniri pōt, c. 14 de regul. & mon. ſeſſ 25. & facit textus in c. vlt. §. ſi verò Abbates, iuncta glo. in ver. per Abbatē de ſtat. mon. & ibi Abbas nu. 1.

14 Sed, quoniam experientia † compertum eſt, interdum in dicti decreti exequtione nimis remiſſe procedi; cū enim Epiſcopus inſtat, aliquem regularē, eo, quo ſupra dictum eſt, modo delinquentem à ſuo ſuperiore puniri, ſæpè fit, vt ſuperior regularē delinquentem ad alia ſuorū ordinum loca extra Epiſcopi diœceſim ex induſtria impunitum tranſmittat, atque etiam ipſe aliquando ad alias Prouincias ſe conferat, nec vlterius ſuper delinquentis exceſſibus inquirat, & de eius punitione Epiſcopum certiorē reddat, vnde, nec regularis delinquēs tunc ab Epiſcopo puniri pōt, cū extra ipſius diœceſim exiſtat, nec ſuperior, qui delinquentē corrigere negligit, officio priuatur, Clemens VIII. ſua perpetuò valitura cōſtitutione, omnibus, & ſingulis cuiuſcūq; ordinis, & inſtituti regulariū etiam mendicantium ſuperioribus in virtute sā-ctæ obedientiæ, ac priuationis dignitatis, & officiorum per eos obtētorū eo ipſo incurrendis pœnis præcepit, & mandauit, vt iuxta prædictum Sacri Concilij decretum procedant, & exequātur. Quòd ſi ſuperior in regularem delinquentem non animaduerterit, quinimmò, ſi illum impunitum ad alia ſuorum ordinum loca extra Epiſcopi diœceſim tranſmiſerit, decreuit, vt inſtante Epiſcopo, intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, & ſub eiſdem priuationis dignitatum, & officiorū obtētorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinēda, priuationis actiuæ, & paſſiuæ vocis, ad quas à nemine, preterquam à Romano Pōtifice pro tempore exiſtēte, reſtitui poſſit, ipſo facto ſimiliter incurrēdis pœnis, ipsū regularē delinquentē à loco, ad quē tranſmiſſus fuit, reuocare, & ad illum, in quo deliquit reſtituere, ſeu ſiſtere teneri voluit, quòd ſi hoc etiā facere prætermiſerit, Ordinarius loci, ad quē regularis delinqnens tranſmiſſus fuerit, ſuper premiſſis ab ipſo Ordinario loci, in quo deliquit, ſimiliter requiſitus, vel aliàs de illius delicto informatus, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, prædictic oc. decretū omnino exequi, & in regularē delinquētē ſeuere animaduertere pōt, & debet, vt in cōſtitutione, ſub dat. Romę 7. kal. Martij. Ann. ab Incar. Dñi 1595.

Nec poſſunt † Regulares à ſuis conuentibus recedere, etiam prętextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdē miſſi, aut vocati fuerint, &, ſi qui ſine licentia in ſcriptis obtenta reperti fuerint, ab Ordinarijs locorum, tanquam deſertores ſui inſtituti ſunt puniendi. Illi autem, qui ſtudiorum cauſa ad Vniuerſitates mittuntur, in cōuētibus tantùm habitare poſſunt, alioquin ab eiſdem Ordinarijs contra eos eſt procedēdum. Cōc. Trid. in c. 4. §. ne liceat. de Regular. & Monial. ſeſſ 25. † Neque ſine ſui ſuperioris licētia prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis pij operis prætextu, ſubijcere ſe obſequio alicuius Prę̄lati, Principis, vel Vniuerſitatis, ſeu Cōmunitatis, aut alterius cuiuſcumq; perſonæ, vel loci, neque ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alijs ſuper ijs obtēta ſuffragari valet: ſi verò cōtrafecerint, tanquā inobediētes, arbitrio ſuperioris ſunt puniendi, & Ordinarij eorundem ſuperiorum negligentiam ſupplere poſſunt, c. quāto, de off. ord. Cle. 1. §. quia verò. de ſtat. mon. & Conc. Trid. eod. c. 4.

17 Regulares, & exempti, † etiā monachi, ad publicas proceſſiones omnes accedere compelluntur; ijs tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, & cō-

18 trouerſias omnes de præcedentia, † quæ perſępe maximo cum ſcandalo oriūtur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſeculares, quàm regulares, cum in dictis proceſſionibus publicis, tum in ijs, quę fiūt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferēda vmbella, ac alijs ſimilibus, Epiſcopus, amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcunq; componere debet, Conc. Trid. c. 13. de regul. ea. ſeſſ. 25. quæ compoſitio breui manu, ſummarie, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura iudicij, debet expediri, vt declarauit ſacra congregatio Cōcil. in deciſ manuſcrip. ſuper eo. cap. factis in verbo, componat. & illa dictio, exempti omnes, non cōprehendit eos, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, quia cum illa plebe debent facere proceſſionem, neque laicorum.

rum confraternitates, quæ poſſunt quidē ab Epiſcopis inuitari,ſed non, vt accedãt, compelli,vt ibi in verbo, exempti, & in ver.quàm regulares. Tenentur autem ad omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas,& conſuetas, vel in dictas pro bono publico,vel honore: non tamen compelli poſſunt prædicti regulares exempti accedere ad eccleſias extra propria monaſteria pro celebratione orationis quadraginta horarum,ſed cōgregatio cenſuit illos,quando toti populo dicta oratio indicitur, in proprijs eccleſijs huiuſmodi orationi vacare debere,vt ibi in deciſ.ſuper eod.c.in ver.vocati. & compelli poſſunt cōpellēdi per cenſuras,vel alias pœnas Epiſc.bene viſas,vt in eiſd.deciſ.in fi.

19 Sunt etiam regulares† Epiſcopo ſubiecti in obſeruatione dierum feſtorum,quę in diœceſi ſua ſeruanda Epiſcopus præceperit,cenſuraſq;& interdicta,nedū à Sede Apoſtolica, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata,mandante Epiſcopo,in eorū eccleſijs publicare,& ſeruare debēt,cap. de his,12.diſt.& Concil.Trident.cap.12. de regul.& munial ſeſſ.25. Ritus tamen eorundem regulariū dictis dieb⁹ feſtis,quoad lectiones,Epiſtolas,Euangelia,& ſimilia,debent ſeruare:in ſacris verò lectionibus,& concionibus ſeruari debent ab ipſis illa Euangelia,& Epiſtolæ, quibus clerus ſecularis vtitur pro more,& inſtituto illius eccleſiæ,vt ibi in verbo,ſeruentur.

20 In monaſterijs etiam,† & domibus virorum,ſeu mulierū, quibus imminet animarum cura peſonarum ſecularium, præter eas, quæ ſunt de illorum monaſteriorum,ſeu locorum familia,perſonę tam regulares, quàm ſeculares,huiuſmodi curam exercentes ſubſunt immediate in ijs, quæ ad dictam curam,& ſacramentorum adminiſtrationem pertinent,iuriſdictioni, viſitationi,& correctioni Epiſcoporū, in quorum diœceſi ſita ſunt. Nec ibi aliqui, etiam ad nutum amouibiles,poſſunt deputari,niſi de eorundem Ordinariorum cōſenſu,& præuio examine per eū, & eius Vicarium,ac examinatores Synodales faciendo.Concil.Trident.cap.11. de regul. & monial.ead.ſeſſ.25.&ibi congregatio. Conc.in deciſ.1.vbi notatur in fine, quod Clemens VIII. mandauit ſeruari dictum decretum,in quo excipiuntur aliqua monaſteria,& capita ordinum, non obſtante conſtitutione Pij Quinti,qua voluit,vt in omnibus eccleſijs parochialibus, in quibus cura animarum etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eas eccleſias,& perſonas viſitādi,&, vt ſupra, corrigendi.

21 Et,vt debitus honor † matrici eccleſię reddatur,tam regulares, quàm clerici ſeculares,etiam ſuper hoc Apoſtolicę Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadę, antequam campana Cathedralis, vel maioris eccleſiæ pulſetur,campanas in eccleſijs ſuis pulſare minime poſſunt.Contrafacientes autem pęnam centum ducatorū incurrunt, vt in Bul. Leo. X. in Bull.cap.17.poſt med.verſ.& vt debitus, & ita fuit etiam à ſacra congregatione Cardinalium ſub die 10. Octobris 1586.deciſum,vt in deciſ.quæ incipit, lecto,verſ. Quartò Ordinarij.

D E S Y N O D O.

Cap. IX.

S V M M A R I V M.

1 *Conciliorum quatuor ſunt genera,cur, à quibus,& quando ſit Prouinciale Concilium celebrandum.*

2 *Concilij Prouincialis celebrandi loci ad Archipiſcopum ſpectat electio.*

3 *Ad Concilium Prouinciale,qui conuenire debeant,& num.5.& qui excuſentur.*

4 *Canonicis Cathedralis eccleſiæ in Concilio Prouinciali quando capitulariter ſedēt,aut procedunt, Abbates titulares,& Commendatarios præcedunt, & Abbates titulares, & habentes vſum mitræ præcedunt Commendatarios.*

5 *In Concilio Prouinciali quo ordine ſit ſeden-*

dendum.

6 *Concilij Prouincialis decretis,qui obligentur num. 8.*

7 *Procuratores Epiſcoporum, Abbatum, & Commēdatariorum, qualem vocem habere poſsint in Concilio Prouinciali.*

8 *Laici vocati Concilio Prouinciali intereſſe poſſunt, & vocem conſultiuam habere,& num. 28.*

9 *Epiſcopi exempti debent eligere Metropolitanum aliquem vicinum, in cuius Synodo Prouinciali interſint.*

10 *Epiſcopi negligentes intereſſe Cōcilio Prouinciali quam pœnam incurrant.*

11 *Archiepiſcopus, & Epiſcopus non conuocans Synodum eſt ſuſpendendus.*

12 *Diœceſana ſynodus quotannis celebrari debet.*

13 *Diœceſanæ Synodo, quinam intereſſe teneantur.*

Viſitare poteſt Epiſcopus proximior eas eccleſias, quæ nullius ſunt diœceſis, ibidem.

14 *Io. Stephanus Ferrerius Epiſcopus Vercellenſis laudatur.*

15 *Epiſcopus in Synodo diœceſana poteſt conſtitutiones facere abſque conſenſu Capituli, & Cleri, ab illis tamen conſilium requirere debet.*

16 *Familiam armatam numquid Epiſcopi habere poſsint, latè diſputatur, & in numeris ſequentibus.*

17 *Epiſcopus poteſt in carcerem mittere, & verberibus caſtigare.*

18 *Verbum, libere, importat meram, & abſolutam auctoritatem.*

Conſequenti conceſſo, conceditur, & antecedens: ibidem.

19 *Præuentioni locus eſt in cauſis miſti fori, & quali, ſit cōſideratio in præuentionne.*

Citatio realis præponderat verbali, ibidē.

20 *Conſuetudo maxime eſt obſeruanda.*

Diſpoſitio quælibet recipit interpretationē à conſuetudine, ibidem.

21 *Statuti propria virtus eſt iuri communi derogare.*

Res inter alios acta alijs non nocet, ibid.

22 *Cenſurarum relaxatio eſt prohibita, niſi, poſtquam conſtiterit executionem realē, & perſonalem fieri non poſſe, quare non, niſi ſobrie & magna cum circumſpectione, cenſuræ ſunt relaxandæ.*

23 *Excommunicatione nulla pœna maior eſt in Eccleſia.*

24 *Indefinita diſpoſitio æquipollet vniuerſali.*

25 *Concilium generale ſolus Summus Pontifex indicere, & dirigere poteſt.*

26 *Laici, quando poſſint intereſſe in Concilijs eccleſiaſticis.*

Lex poſterior priori derogat, & plura de familia armata, ibidem.

27 *Familiam armatā, quòd Epiſcopi habeāt, Principibus ſecularibus non debere eſſe moleſtū multis rationibus comprobatur.*

28 *Epiſcopus habet territorium.*

29 *Epiſcopi ſūt iudices corporū & animarū.*

30 *Senatus Pedemontanus dat brachiū executoribus Archiepiſcopalibus Taurinen.*

31 *Clerici ſunt exempti à iuriſdictione ſeculari tempore belli, peſtis, & penuriæ, & Epiſcopi illis temporibus belli, peſtis, & penuriæ habent poteſtatem condendi decreta, & edicta pluribus ex cauſis.*

32 *Clerici ſunt exempti à iuriſdictione ſeculari à Deo.*

33 *Clerici non tenentur ſubuenire neceſsitatibus, vel vtilitatibus ciuitatum, niſi prius Romano Pontifice conſulto, & in vrgentibus neceſsitatibus.*

34 *Bona Eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed ſūt patrimonium Ieſu Chriſti.*

PLVRA ſcripſi de poteſtate Epiſcoporū, ſed cùm ad eos etiam ſpectet Conciliorum, ac Synodorum cōuocatio, & celebratio, de Cōcilijs, Synodiſq; breuiter hoc loco
1 differendum duxi, † Conciliorū quatuor ſunt genera. Quędā enim ſunt generalia, quædam nationalia, quædam prouincialia, & quædam diœceſana, de quibus per Card. Bellarm. in 4. controu. gen. tom. 1. lib. 1. c. 4. in princip. Generalia dicuntur ea, quibus intereſſe poſſunt, & debēt Epiſcopi totius orbis, niſi legitime impediātur, & quibus nemo recte preſidet, niſi Summus Pontifex, aut alius eius nomine, & de quibus ante Card. Bellarm. diffuſe ſcripſerunt Card. Iacob. in tract. de conc. tract. tom. 13. Nationalia dicuntur, in quibus

Digitized by Google

bus conueniũt Archiepiſc.& Epiſc. vnius Regni, vel nationis, quibus præeſt aliquis Patriarcha, vel Primas, de quibus per Bellarm. loco ſupra citato. Prouincialia verò dicuntur, in quibus conueniunt tãtũ Epiſcopi vnius Prouinciæ, quibus præeſt Archiepiſc. Diœceſana aũt ſunt, in quibus cõueniũt Epiſcopis inferiores vnius Epiſcopatus, quibus Epiſc præeſt, quæ tñ vix dici poſſunt concilia, vt per eũdẽ Bellarm. eod. c. 4. qui in d. lib. 1. de concilijs generalibus, & nationalibus diffuſe tractat, ad quem remiſiſſe lectorem ſufficiat.

Concilia Prouincialia, vbi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus corrigendis exceſſibus, controuerſijs componẽdis, aliiſque ex ſacris canonibus permiſsis renouandis, Metropol. per ipſos, ſeu illis legitimè impeditis, Coepiſcop⁹ antiquior quolibet ſaltẽ triẽnio poſt octauã Paſchę Reſurrectionis Dñi N. Ieſu Chriſti, ſeu alio cõmodiore tempore, in Prouincia ſua debent celebrare. Cõc. Trid. in c. 2. de refor.
2 ſeſſ. 24. † Ad Archiep. ſpectat electio loci celebrandæ Synodi Prouincialis, tñ ceſſãtibus iuſtis impedimentis, & accedẽtibus cõmoditatibus neceſſarijs, Metropolitana eccleſia non eſt relinquenda, Congregatio Conc. ſuper eod. c. 2. §. Ibi Synodum.

Metropolitanus autem, qui ex aliqua cauſa Concilium ad præſcriptum tempus celebrare non poteſt, a Summo Pontifice diſpenſari ſolet, vt in eiſdẽ deciſ. congreg. Conc. ſuper eod. c. 2. ſub tit. Cæſa. augu-
3 ſtanę In eod. verò concilio † Epiſcopi omnes, & alij, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe debent, exceptis iis, quibus cum imminenti periculo transfretãdum eſſet, conuenire omnino tenentur, vt d. c. 2. & c. 2. de reform. ſeſſ. 25. circa princip. & etiam ex diſpoſitione antiquorum canonum erant concilia celebranda, cap. de concilijs, cap. propter eccleſiaſticas, cap. peruenit, & cap. quoniam quidem, 18. diſt.

4 In concilijs † Prouincialibus Commẽdatarij Monaſteriorum, vel Abbatiarum inter Abbates ſunt recipiendi, & canonici cathedralis eccleſiæ ſunt illis præferẽdi, quando capitulariter procedunt, aut ſedent, quia Eccleſiam repræſentant, & poſt Epiſcopos, omnibus alijs dignitatibus præferuntur, Felin. in cap. poſtulaſti, n. 4. verſ. fallit 3. de reſcript. Caſſan. in catal. glo. mun par. 4. conſid. 32. & Nauarr. de maior. & obed. conſ. 2. num. 1. & conſ. 4. num. 2. part. 1.

Abbates autem titulares, vel habentes vſum mitræ, Commendatarios procedere debent, vt in eiſdem deciſ. ſuper eodẽ c. 2. ſeſſ. 24. §. Commendatarij, poſt hos locum obtinent Dignitates, & poſt Dignitates, procuratores eccleſiarum cathedraliũ, vt ibi §. poſt hos. In ſeſſionibus aũt Primò Archiepiſcopus, vt cap. placuit, 18 diſt. Secundò Epiſcopi, quilibet ſecundũ tẽpus ordinationis ſuę ſedere, ſubſcribere, & alias prærogatiuas habere debẽt, c. vlt. 17. diſt. cap. Epiſcoporũ, 74. diſt. & facit c. qui prior, vbi etiã gloſ. de regul. iur. in 6. Tertiò Capitulũ cathedralis collegialiter incedens, vel ſedens. Quartò Abbates habẽtes priuilegiũ mitrę, & baculi. Quintò procuratores Epiſcoporũ abſentiũ. Sextò procuratores Abbatũ abſentiũ. Septimò Collegiatę. Octauò Plebani, ſiue Archipresbyteri. Nonò Parochi.

Quandò autem Dignitates, & canonici cathedralium non collegialiter, ſed ſingulariter incedunt, aut ſedent, tũc Abbates benedicti habentes vſum mitrę, & baculi illos precedunt. Caſſan. in d par. 4. conſid. 32. & Nauarr. conſ. 2. de maior. & obed. par. 1. cum alijs ſupra per me allegatis in cap. 2. num. 31. Et præcedunt omnes alios Abbates vſum mitræ, & baculi nõ habentes. Nauarr. conſ. 1. num. 5. eod. tit.

Ampliatur primò d. concluſio, quòd nõ ſolùm Abbates vſum mitræ, & baculi habẽtes, canonicos, & Dignitates collegialiter non incedentes, vel ſedentes præcedant, ſed etiã Abbates Cõmendatarij, omneſq; Abbates, tam ſeculares, quam regulares, quia omnes, qui ſunt capita eccleſiarum, in quibus habent iuriſdictionem in foro contentioſo, ſuper eos, qui sũt de ſuo collegio, iure communi non ſolùm habẽt Dignitatem, ſed etiam Prælati Eccleſię dicuntur, vt poſt gloſ. & Abb. in cap. cùm eccleſiarum, nu. 10. de off. ord. cap. ſtatutum, de elect. in 6. Caſſan. in catal. glo. mun. d. par. 4. conſid. 32. & 34. tenet Nauar. conſ. 4. nu. 2. & 3. de maior. & obed.

Secundò ampliatur in Protonotarijs Apoſtolicis etiam ſupernumerarijs, qui

Digitized by Google

ſunt Prælati,& rochetum deferre poſſũt; quapropter canonicos, & Dignitates capitulares nõ collegialiter incedentes præcedunt, Caſſan.in eod.catal.glo.mun.par. 4. conſid. 29. cum diſtinctione tamen, de qua ſupra c.2. n.35.ſi in habitu incedunt, aut aliàs ſunt perſonæ notæ,& communiter habitæ, & reputatæ pro Protonotarijs,quia in perſonis notis non attenditur habitus,qui non facit monachum,gloſ. in c.2.in ver.apparuerint,in fi.27 q.1.& vbi datur occaſio ſimul ſedendi,vel accedendi,etiam generales Ordinum præcedunt, Cerem.Epiſc.nuper editum,lib.1.c.23.

Exempti verò, & Abbates non omnes intereſſe tenentur Concilio Prouinciali, ſed hi dũtaxat,qui de iure,vel cõſuetudine,intereſſe debẽt,d.c.2.ſeſſ.24.Capitula tũ eccleſiarum Cathedralium ſpecialiter ſunt inuitanda,& ad obſeruãtiã decretorũ Concilij Prouincialis omnino ſunt obligata.Exempti quoque in caſibus,in quibus de iure communi, & ex diſpoſitione Conc. Trid. Epiſcoporũ iuriſdictioni ſubiacent, etiam decretis Conciliorũ Prouincialiũ ſubduntur,ita quòd contra inobedientes iuris remedijs procedi poteſt, vt in deciſ.ſuper eod.c.2.§.nec tenentur.

7 Poſſunt etiã † procuratores Epiſcoporũ deciſiuam vocẽ habere de conſenſu tũ Concilij Prouincialis,ſed Abbatũ,& Cõmendatariorũ procuratores vocem duntaxat conſultiuam in eod. Concilio habere poſſunt, vt in eiſdem deciſ.ſuper eodẽ c.2.§.Abbates, & §.Epiſcoporum.Intereſ-
8 ſe † poſſunt etiam Concilio Prouinciali laici inuitati,& in eo votum conſultiuum habere,vt ibi.§.item laici.Epiſcopi aũt tenentur ad obſeruationẽ decretorũ Concilij Prouincialis etiã, quòd lapſu decennij non fuerint obſeruata,vt ibidẽ in verb. ibi nec Epiſcopi,& ſub tit. Maioricen.

Capitula etiam exempta,& immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecta tenentur ad obſeruationem decretorum illius Concilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit,vt in deciſ. ſuper eod. cap.2. ſub tit. Vercellen.& in ver.ibi obſeruent.

9 Epiſcopi autẽ,† qui nulli Archiepiſcopo ſubijciuntur,aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligere, in cuius Synodo prouinciali cum alijs intereſſe,& quę ſibi ordinata fuerint obſeruare, ac obſeruari facere debent, vt per Concil. Trid. eod. cap.2.§.item Epiſcopi ſeſſ.24.& qui modo prædicto ſemel Archiepiſcopum ele-
10 gerunt, † ſi ad Synodum nõ acceſſerint, debẽt cauſam allegare,quæ,ſi legitima nõ fuerit, pœnas à ſacris canonibus ſancitas incurrunt,vt d.c.2.in fine,& congregatio Conc.ſuper eod.cap.in verb. iſti Epiſcopi. Pœnę autem à ſacris canonibus inflictæ,ſunt,quòd Epiſcopi intereſſe Concilio negligentes, communionem aliorum Epiſcoporum vſque ad ſequentem Synodum ſunt priuati, cap. placuit il 2. iunct. gloſ.in ver.communione,cap.ſi quis autẽ, cap.ſi Epiſcopus, & cap. ſi quis Epiſco-
11 porum 18. diſt. † Archiepiſcopus enim, Epiſcopuſue, nõ conuocans Synodum de iure cõmuni venit ſuſpendendus,ſed non eſt ſuſpenſus ipſo iure, vt deciſ. ſuper d. cap.2.quę incipit Archiepiſcopus.

12 Synodi quoq; diœceſanæ † quotannis celebrari debent,ad quas exempti omnes, qui aliàs ceſſante exẽptione intereſſe de-
13 berent,† & capitulis generalibus nõ ſubduntur,accedere tenentur ratione tamen parochialium,aut aliarum ſecularium eccleſiarum,etiam annexarum, tenentur ij, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint,Synodo intereſſe,vt d.cap.2.§.Itidem Epiſcopi, ſeſſ.24. etiam rectores,qui nullius diœceſis ſunt tenentur accedere ad Synodum diœceſanã illius Epiſcopi, qui, tanquam proximior, poteſt eas eccleſias viſitare,ex decreto eiuſdem Concilij c.9. eadem ſeſſ.24 quia,cùm ius habeat viſitãdi iſtos parochos fruſtra viderentur viſitari,niſi prius ad Synodũ vocati,& inſtructi eſſẽt,in ijs omnibus, quæ ſcire eos oportet,vt fuit in eadẽ ſacra congregatione deciſũ ſuper eod.c.2. in verb. ad quas exempti,& quòd Rectores parochialium nullius diœceſis teneãtur accedere ad Synodũ viciniorẽ,fuit etiam ſuper eod cap. deciſũ,vt in deciſ.ſub tit.Sarſinaten.Omnes etiã curã animarũ habentes Synodo diœceſanę intereſſe debent, vt ibid. ſub tit.Taruiſin.c.cx ore.de priuil. & Innoc. in c.qđ ſuper.de maiorit.& obe. eodemq; ordine,quo ſupra in Concilio Prouinciali Epiſcoporum inferiores ſedere debent.

14 Muneris huiuſcemodi † memor Do-

minus

Digitized by Google

minus meus Io. Stephanus Ferrerius, qui trigeſimo primo ętatis ſuę anno eccleſiæ Vercellen. gubernationē ſuſcepit, epiſcopalium virtutum ſtudio florens, admodum ſalutarem, eccleſiaſticæq; diſciplinæ valde accommodatum, & vtilē viſum cogendi quotannis Synodum diœceſanā ex ſanctorum Patrum inſtitutis ad ſacri Cōcilij Tridentini præſcriptum, quantùm in ſe eſt, retinere volens, ac conſeruare, vt d. c. 2. §. Synodi, quoque, de reform. ſeſſ. 24. cap. de Cōcilijs, & cap. quoniam quidem, 18. diſt. primo ſui Epiſcopatus anno in ſua Cathedrali baſilica Synodum conuocauit, in qua nihil non egit, nihil nō attigit, quod ad cleri, & populi ſibi commiſſi Chriſtianam, eccleſiaſticamque diſciplinam retinendam, atq; augēdam ſpectare iudicauit, vt c. 1. d. cap. de Concilijs, & cap. non oportet, ead. 18. diſtin. ſalutariaque decreta in albo ponenda edidit, & promulgauit.

In eam curā præcipuè incubuit, vt clericorum ſeminariū ante plures annos pie erectum in perfectiori forma conſtitueretur, ideoq; illud non tantum in neceſſaria nouæ fabricæ inſtauratione ad decentiorem, & commodiorem ſtatum reduxit, adhibita etiam noui oratorij conſtructione, verùm etiam miniſtrorum numerum augendo, eorumq; muneta ſingillatim, & accuratè præſcribendo, plurimaque alia ad eiuſdem ſeminarij perfectam directionem accōmodata obeūdo, vt omni ratione propagaretur, iuxta diſpoſitionē Concil. Trid. cap. 18. de reform. ſeſſ. 23.

Certumq; locum delegit, vbi clerici in ſacris conſtituti collegiatim viuere poſſint, vt ad presbyteratus ordinem aſſumēdi, deque parochialibus prouidendi, ad populum docendū ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutē, ac ad miniſtranda Sacramenta, atque ad caſuū conſcientiæ cognitionem inſtructi, & edocti, diligenti examine præcedente, comprobentur, & admittantur, iuxta eiuſdem ſacri Conc. Trid. diſpoſitionem, vt c. 14. ſeſſ. 23 c. 18. ſeſſ. 24. & c. 9. ſeſſ. 25. de reform.

Prætereа, vt ſacris reliquijs, quę plurimę in ſupradicta eccleſia, & inſignes habentur, debita veneratio, & cultus adhibeatur, vt per Conc. Trid. de inuoc. venner. & reliq. ſanct. §. ſanctorum quoque, ſeſſ. 25. & cap. vnic. eod. tit. in 6. amplum, & decentiſsimum reliquiariū loco eminenti pro illis recondendis impenſa non parua conſtruendum curauit. Cætera taceo, quæ in Epiſcopali ſolicitudine iugiter aggreditur, non ſine magna ouium ſibi creditarum conſolatione, & vtilitate.

15 Epiſcopus verò in eadem Synodo pōt conſtitutiones facere abſq; conſenſu capituli, & cleri, licet, requirendū ſit eius cōſilium, pręterquā in caſibus quibuſdā à iure expreſſis, vt in deciſ. ſuper eod. c. ſub tit. Vercellen. & alia ſub tit. Trid Vercellen.

Quoniam autem concilia tam generalia, quàm prouincialia, & diœceſana celebrantur præcipuè pro animarum ſalute procuranda, ſcandalis obuiandis, & moribus reformandis, parumq; eſſet conciliorū decreta condere, niſi etiam debitæ exequtioni demandarentur, & qui virtutis amore parere recuſant, ſaltem formidine
16 pœnæ ad id ſunt cogendi, † dubitatur numquid Epiſcopis liceat habere familiā ārmatam, & reos laicos in cauſis criminalibus ad forum eccleſiaſticum ſpectātibus, ſeu miſſis carceribus tradere, & alijs pœnis corporis afflictiuis afficere.

17 † Quòd liceat pro exequtione iuſtitię, facit text. in cap. attendendum, 17. q. 4 vbi in carcerem iuſſu Epiſcopi detruditur, qui prædia eccleſiæ dedicata vexat, vbi glo. infert, ergo eccleſia habet carcerem, & infligit pœnā relegationis, & cap. hi qui, & ibi gloſ. in ver. & exilio. 3. q 4 & quòd Epiſcopus habeat carcerem, & pœnam corporis afflictiuam infligere poſſit, aliquos verberibus caſtigando, probat etiam text. in cap. contra idolorū, vbi Papa mandat Epiſcopis, vt idololatras, & incorrigibiles verberari, & caſtigari, ac in carceribus includi faciant, & ibi gloſ. 26. q. 5. cap. ſuper his, de pœnit. cap. vt fame, §. laici verò, iunct. gloſ. in ver. de mādato, & in ver. quorum. de ſentent. excōmun. & cap. cū Epiſcopus, de off. ord. Quæ comprobantur diſpoſitione text in c. 1. de off. ord. in quo Ioannes Papa inquit: Habeant igitur Epiſcopi ſingularium vrbiū in ſuis diœceſibus liberam poteſtatem, quò poſſint adulteria, & ſcelera inquirere, vlciſci & iudicare, ſecundum quod canones cenſent, abſque impedimento alicuius.

Digitized by Google

18 † Quæ verba recipiunt interpretatio-
nem, vt ſine diſtinctione perſonarum, ac
ſine alterius Magiſtratus requiſitione, li-
centia, auctoritate, & miniſterio, prędicta
omnia facere poſſint. Abb. in d. c. 1. n. 4. de
off. ord. & ibi Imol. n. 3. Dec. conſ. 131. in
princip. conſ. 300. n. 4 & 5. Curt. Iun. cōſ.
2. colum. 1. Rum. conſ. 18. nu 6. & 7. vol. 1.
Rol. à Val. poſt Archid. Bar. Bal. Butr. Ale-
xand. Corn. Gozad. per eum citatos, dicēs
verbum, liberè, importare merā, & abſo-
lutam auctoritatem ſine impedimento, &
contradictione alicuius, in conſ. 42. n. 18.
& ſeq. & Crauet. conſ. 530. n. 10. vnde, cū
liberè, & ſine impedimento, ac contradi-
ctione alicuius, poſſint reos in carcerib⁹
detrudi facere, ad neceſſarium antecedēs
requiritur, vt pro capiendis reis habeant
familiam armatam, ſine qua capi non poſ-
ſunt, quia conceſſo fine dicuntur conceſſa
omnia, per quæ peruenitur ad finem, l. ad
rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procur.
l. & ſi nō cognitio, C. ſi contrà iuſ. vel vtil.
publ. cap. cùm infirmitas, ext. de pœnit. &
remiſſ. cap. quoniam, de ſent. excomm. in
6 & Bart. in l. ambitioſa, n. 17. & ſeq. ff de
decre ab ord. faci. & ꝙ Epiſcopi carce-
rem, in quem detrudant reos habere poſ-
ſint, quòdq; illū habuerit S Io. Chryſoſto-
mus probat Baro. in lib. Anna. Eccleſ. to. 5.
Anna. 401. pag. 143. lit. D. Quodque iudex
eccleſiaſticus in cauſis ad forū eccleſiaſti-
cū ſpectantib⁹ propria auctoritate Laicos
perſonaliter capere, & in carcerē mitte-
re poſſit, tenuerunt etiam Rom. ſing. 660.
Felyn. in c. cum ſit generale, n. 20. de for.
comp. & eandem opinionē amplectitur,
Couarr. pract. q. c. 10. ſub n. 2. quā opinio-
nem in puncto iuris veriorē eſſe, vti fulci-
tam à decreto Sacri Cōc. Trid c. 3. ibi cō-
tra quoſcūq; etiam laicos per mulctas pe-
cuniarias, ſeu per captionem pignorum
perſonarumq; diſtrictionem per ſuos pro-
prios, aut alienos executores faciendam
ſeſſ. 25. de refor. teſtatur Ignatius Lop. in
c. 153. ad pract. crim. Diaz ſub nu 5. verſ.
contraria tamen. Cùm enim verba Conci
lij ſint clara, ex illis tollitur omnis quæ-
ſtio, & fundatur communis opinio.

Secundò, cùm plura crimina ſint miſti
fori, de quibus per gloſſ. fin. in cap. cùm ſit
generale, de fo. comp. & cōmunis cōclu-
19 ſio ſe habeat, † quòd in his, quę ſunt mi-
ſti fori, locus ſit præuentioni, l. ſi quis po-
ſtea, & ibi Doct. ff. de iud & Bal. in l. ſi plu-
ribus, in princ. ff. de leg. 1. in qua pręuen-
tione nō cōſideratur duntaxat ſola inqui-
ſitio, & citatio verbalis, vt per Bald in l 1.
circa fin. C. de confeſſ. quę refert Aegid.
Boſſ. in tit. de for. cōp n. 130. ſed etiā attē-
ditur, quis præuenerit in citatione reali,
adeò quòd iudex captura præueniſſe di-
catur, poſito quòd alius prius verbaliter
citaſſet, cùm realis verbali præpōderet, vt
per Boſ. poſt Ang. & Alex per eū citatos
eod. tit. de foro. comp nu. 97 & Iul. Clar.
in ſua pract. Crim. §. fin q. 38. in fin. Si epi-
ſcopis nō liceret ad hūc effectum familiā
armatam habere, proculdubio eſſet aper-
ta via fraudibus in ijs, quæ ſūt miſti fori,
exercendi iuriſdictionem eccleſiaſtī, quia
non eſſet dare caſum, in quo, inuito magi-
ſtratu ſeculari, aduerſus laicum delinquē-
tem haberet locum pręuentio iudicis ec-
cleſiaſtici, cùm ipſe nūquam perſonaliter
capere poſſet, quod abſurdū eſſet, & eui-
tandum, l. nam abſurdum, iuncta l. præce-
denti, ff. de bon. lib. l ſcire oportet, §. aliud,
vbi Bald. ff. de excuſ. tut. l. ſcire hæredita-
ria, in fin. ff de neg. geſt. cap. venerabilem,
cap. in Geneſi, de elect. & cap. ſolitę, vbi
Abb. nu. 4. & vlt. not. de maio. & obed. &
requirentibus officialibus eccleſiaſticis
familiam armatam à magiſtratibus ſecu-
laribus contra laicos, vel curarent ſcire
cauſā capturæ, & de illa cognoſcere, aut
fingere poſſent præuentionem, vel reum
monere, vt fugā arriperet, cum de ijs ſin-
gulis ſit dubitandum, attento, quòd cleri-
cis laicos infeſtos eſſe tradidit antiquitas,
cap. clericis laicos, de immun. eccl. in 6.

20 His accedit conſuetudo, & obſeruātia,
de qua mox dicam. Dum in Metropolita-
na Taurinenſi. Primū pro bon. men. Hiero
nymo tit. S. Petri ad Vincula Cardinali de
Ruuere nuncupato. Secundò in Ciuitate
Vercellen. Tertiò in Metropolitana Bo-
nonien. ac poſtremò Beneuentan. pro D.
meo Pompeio tit. S. Balbinæ presbytero
Cardinali Arrigono, Archiepiſcopo Be-
neuentano Vicariatus officiū exercerem,
ſemper habui familiam armatam, quā alij
etiam Pręſules tenuerunt, & tenent: qua
conſuetudine, & obſeruantia ſtante, ab ea
non

Digitized by Google

non eſt recedendum, cùm ſit vera legum interpres, l. minime ſunt mutāda, l. ſi de interpretatione, ff. de legibus, cap. cùm dilectus, de conſuet. & quęlibet diſpoſitio recipit interpretationem ab eo, quod conſuetum eſt, Dec. in conſ. 441. n. 13. & Couar. in lib. pract. quæſt. c. 10. n. 2. verſ. primū vbi, & quicquid teneat idem Couar. qui, ceſſante conſuetudine, conatur tenere contrariam opinionem, vti communem, aſſumendo ſibi pro fundamento leges regias præſertim, l. 7. tit. 3. lib. 1. & l. 4. tit. 1. lib. 3. ordinatio, idemq; atteſtando ſtatutū fuiſſe in publicis totius Regni comitijs anno 1525. Toleti. c. vlt. vt in d. n. 2. ver eamdem ſententiam, & Iul. Clar. referens Papienſē dicētē, in Gallia ita per arreſta fuiſſe iudicatū, vt in ſua prax. crimin. § fi. q 37. colum. fin. verſ. vnum tamen referens. Leges regię, & ſtatuta facta in comitijs pręſupponunt ius commune, † vel conſuetudinem in contrarium, cum propria virtus
21 iuris ſingularis ſit, vt iuri communi derogen, l. omnes populi, ff. de iuſt & iur. §. ius autem, inſtit. de iur. nat. gen & ciui. c. quæ in eccleſiarū. & ibi gloſ. 1. & Abb. de cōſtit. & Port. cōſ 127. n 6. & arreſta in Gallia contra aliquot Epiſcopos promulgata non nocent alijs Prælatis non vocatis, cùm res inter alios acta alijs obeſſe minime poſſit, l. ſæpe, ff. de re iud. cap. penult. de re iud tot. tit. C. res inter alios acta, & Port. conſ. 132. n. 6. & in terminis contra Abb. & alios citatos ſupra ſub nu. 17. pro hac opinione ſcripſit poſt plures, per ipsū allegatos, Dec in cap. ſignificaſti, n. 5. de offic. de leg. copioſe Gundi ſaluus in tract. de hæret. q 11. n. 16. cū ſeq. Bald. in l. nam ſalutem, §. fin. ff. de offic. Præf. vigil. & hanc eſſe communem opinionē teſtatur Pegn. in Director. Inquiſitor. 3. par. lib 3. ſchol. 114. ver. poſtremò in hac : eandemq; opinionem, vti communem, tenet Repertorium Inquiſit. in verbo Arma, §. ſed nunc quæritur, & §. ſed ſupra dictum eſt, Villadieg in tract. de irregu. q. 11. n. 16. & ſeq. quā ſequitur Ignat. Lop. ad pract. crimin. Diaz c. 153. ſub nu. 23. vbi etiam, hanc veram, & communem eſſe opinionem teſtatur, & Card. Bellarm. in tract. de poteſt. Sum. Pont. in tempor. 3. pag. in lib. 46.

22 Tertiò præmiſſa † comprobantur auctoritate Synodi vniuerſalis ſacri Conc Trid. in qua decretum fuit, quod in cauſis iudicialibus iudices eccleſiaſtici, cuiuſcūque dignitatis exiſtant, quandocūque executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte iudicij propria auctoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quā in definiendo, à cenſuris eccleſiaſticis, ſeu interdicto, ſed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis ciuilibus ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcunq; etiā laicos, per mulctas pecuniarias, quæ locis pijs ibi exiſtētibus eo ipſo, quo exactę fuerint, aſſignentur, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionē, per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, ſiue etiam per priuationem beneficiorū, aliaq; iuris remedia procedere, & cauſas definire: quòd ſi executio realis, vel perſonalis, aduerſus reos hac ratione fieri nō poterit, ſi. que erga iudicē contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo, præter alias pœnas, ferire poterit. In cauſis quoq; criminalibus, vbi exequutio realis, vel perſonalis, vt ſupra, fieri poterit, erit à cenſuris abſtinendum ſed, ſi dictæ executioni facile locus eſſe non poſſit, licebit iudici hoc ſpirituali gladio in delinquentes vti, ſi tamen delicti qualitas, præcedente bina ſaltem monitione, etiam per edictum, id poſtulet, vt in Conc. Trid. c. 3. §. in cauſis verò, vſque ad §. nefas autem, de reform. ſeſſ. 25 quo decreto duo fundamenta contraria tolluntur.

Primò ex forma ſupra tradita, cùm, quandocunque executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte iudicij fieri poterit à cenſuris ſit abſtinendum, patet reſpōſio ad ea, quæ habentur, quòd, quoties eccleſiaſticus iudex de crimine aduerſus laicum cognoſcit, cuius cognitio ad eum pertineat; poſt decretas canonicas cenſuras, ipſiſque minime ſufficientibus, tunc auxilium à ſeculari iudice ſit implorandū, quaſi non alia ſit aduerſus laicos iudici eccleſiaſtico permiſſa coercendi poteſtas, vt per Couar. qui alios citat in lib. pract. quæſt. d c. 10. n 2. poſt princ. Quoniam iudicibus eccleſiaſticis eſt prohibita relaxatio cenſurarum, niſi, poſtquam ſibi conſtiterit executionem realē, & perſona-

ſonalem fieri non poſſe, vt inoleuit ſtylus
Romanæ Curiæ per totum orbem rece-
ptus, hodie ſeruata eiuſdem decreti Cō-
cilij forma allegata per Couar.d.n.2.ſunt
per hoc ius nouum reformata, & iudices
eccleſiaſtici primò ad realem, vel perſo-
nalem, & poſtremò ad cenſuras eccleſia-
ſticas in iuris ſubſidium procedere debēt,
& excommunicatio non,niſi in ſubſidium
23 profertur,quia,excommunicatione †
nulla maior pœna in Eccleſia Dei reperi-
tur,dum ſpiritualia tractat.cap.corripian-
tur,24.q.3.& Abb.in cap. cùm dilectus,
n.6.de his,quæ vi,metuſue cau.Ideo ea
ſobrie,& magna cum circunſpectione eſt
relaxanda,Conc.Trid.in d.cap.3.in prin-
cip.Cùm enim eccleſiaſticus iudex, dicta
forma ſeruata, poſſit in ſubſidium ad ex-
communicationem procedere, ergò pri-
mò ad exequtionem realem, & perſona-
lem; quia conceſſo vno, cenſentur con-
ceſſa omnia ea, per quæ peruenitur ad il-
lud,l.ad rem mobilem,& l.ad legatum, ff.
de procur.cum alijs ſupra allegatis.

Secundò, quòd Epiſcopi poſſint habe-
re familiam armatam, faciunt verba Cō-
cilij ſatis clara,ibi,contra quoſcunque
etiam laicos per mulctas pecuniarias,&c.
ſeu per captionem pignorum, perſonarū-
que diſtrictionem per ſuos proprios, aut
alienos exequtores,vt in eod.cap.3. §. in
cauſis verò. Vnde, ſi per ſuos exequtores
ad captionem perſonarum procedere
poſſunt,ideo,quòd familiam armatam ha-
bere poſſint, eſt fatendum, arguendo à
conceſſione conſequentis,vt in c.cùm
infirmitas,de pœnit.& remiſſ. cum vulg.
tum, & familia contra laicos, qui, verbis
expreſſis eiuſdem concilij,ibi cōtra quoſ
cunque etiam laicos, ſunt cōprehenſi, vti
poſſunt,vt in eod.§. in cauſis, idq; tam in
criminalibus,quàm ciuilibus,vt in §. in
cauſis quoque,eod. c.3. & c.2. de adult.
cap.gaudemus,de conuerſ.coniugat.cap.
attendendum,17.q.4.& alia iura ſupra in
verſ.primò, quòd Epiſcopo,allegata pro-
cedunt, & habent locum non ſolùm con-
tra clericos,ſed etiam contra laicos, quia
loquuntur generaliter de ſeruis,& liberis,
ideo generaliter etiam de laicis intelligi
debent,l.1.§ quòd autem,ff.de ale. luſ. &
aleat. Bart.in l.ſi pluribus,ff.de leg.1. vbi
24 quòd in diſpoſitione legali † indefinita
æquipollet vniuerſali,& Alciat.in c.1.n.7
& ſeq. n.14. & ſeq. de offic. ord. & poſt
longas,& arduas diſputationes coram
Pio V. habitas, ſcribentibus hinc inde
quamplurimis præſtantiſſimis aduocatis,
quòd Epiſcopis liceat habere familiam
armatam, fuit deciſum, & poſtea præci-
pue in Italia obſeruatum,quia,cùm verba
ſacri Concil.Trid.ſint ſatis clara, per de-
cretum eiuſdem Concilij omnia in con-
trarium facientia fuerunt reformata; cū
25 fuerit non ſolùm † auctoritate Pontificis
dictum Concilium celebratū,ad quē ſolū
ſpectat illud indicere,& dirigere, vt in
Bul.reſumpt. Concil. Trid. ſeſſ. 10. ſe ad
idem Concilium vocati fuerunt,& ei in-
terfuerunt Imperator,Reges,Reſpublicę,
26 Duces,& omnes Principes Chriſtiani, †
qui vocati Cōcilio generali intereſſe poſ-
ſunt,vt cap.Adrianus,63.diſt.in fi.& Abb.
in q.1.n.27.ac etiam hæretici,quibus om-
nibus ſaluus conductus conceſſus fuit, vt
in Conc.Trid.ſeſſ.13. in fine, & in decr.
de obſeruant.decr. conc. ſeſſ.25. qui per
ſeipſos, vel eorum oratores intereſſe vo-
luerunt. Et cùm dicta decreta fuerint fa-
cta cum præſentia, & conſenſu etiam
Principum ſecularium,qui oratores cum
ſpeciali mandato miſerunt, conſtituunt
ius generale, & commune, & vti ius no-
uum, in quibus iura antiqua diſcordant,
& leges antiquæ per hoc ius nouum
fuerunt abrogatæ, cùm poſteriores le-
ges prioribus derogent, l. ſed, & ſi poſte-
riores,ff.de legi.capit.1.de conſtit.in 6.&
Port.conſ.37.n.12. Nec dictę concluſio-
ni poteſt adaptari diſtinctio, quæ ab ali-
quibus nimis ſubtiliter deducitur,tempe.
quòd diſpoſitio Concilij circa familiam
armatam duntaxat,procedat in locis,in
quibus Epiſcopi habent etiam dominum
temporale,non autem,vbi habent tantùm
iuriſdictionem ſpiritualem,quia dicta di-
ſtinctio eſt diuinatiua,& quando lex non
diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus,
l.de pretio cū gloſſ.& ibi Bart. ff. de publ.
in rem act.præſertim,quando agitur de
interpretatione decretorum ſacri Conc.
Trid. quæ interpretari non poſſunt, nec
declarari niſi à Papa, vel à ſacra congre-
gatione eidem concilio interpretando
præ-

Digitized by Google

præpoſita,quia Papa inquit: Nos enim difficultates,& controuerſias,ſi quę ex ijs decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipſa quoque ſancta Synodus decreuit,reſeruamus,vt in Bulla Pij IV. quæ incipit,Benedictus Deus, in fine prædicti cōcilij,§. Nos enim,& ſub rubric.de recip.& obſeruād.decret. conc. ſeſſ. 25. & à verbis legis non eſt recedendum,l.proſpexit, & ibi Bartol. ff. qui, & à quibus,&,cap. in memoriam,19.diſtinct.

Decretum verò concilij generaliter loquitur contra quoſcunque, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, ſeu per captionē pignorum, perſonarumque diſtrictionem, & quando lex generaliter loquitur,generaliter eſt intelligenda,l.1. §. generaliter autem,vbi etiam gloſſ. in verb. in infinitum, ff.de leg.præſt.& Port. conſ.208. nu.3. volum.4.ſi enim Epiſcopus reos perſonaliter capi,& carcerari facere poteſt, quòd habeat familiam armatam,oportet:quia à cōmuniter accidentibus delinquentes incedūt armati,qui ab armati vix capi poſſunt, & ab inermibus multo minus ſe capi permitterent.Magiſtratus verò ſeculares,quorum præcipuè cauſa aliquibus in locis Epiſcopi impediuntur, quominus familiam armatam habere poſſint, Theologos conſulere debent, an propterea incidant in ſententiam excommunicationis,aliaſque pœnas in Bulla Cœnæ Domini contentas, de quibus per Nauar. de excōmun. Bul. Cœnæ Domini, cap.27. num.70. & Graff. deciſ.aur. par.1. lib 4. cap. 18. num. 129. & hæc impedimenta etiam de facto illata nō inducunt ſtatum,nec conſuetudinem contra ſacri Concilij Tridentini diſpoſitionē; cùm bulla confirmationis eiuſdem Concilij,de qua ſupra habeat decretum irritans, vt in §. decernentes, quod omnia, quæ in contrarium fiunt,annullat ipſo iure, cap. ſi eo tempore,de elect.& cap quodam, de præben. in 6.

27 Neque Principibus, † Dominis, magiſtratibuſque Chriſtianis moleſtum eſſe debet,quòd Epiſcopi habeāt familiam armatam, quæ requiritur, vt qui virtutis amore in officio religionis homines ſe continere nolunt,ſaltem formidine pœnæ à malo arceantur; quia omnia tendunt ad conſeruationem regnorum,& dominiorum in obedientia ſuorum Principum, cùm nunquam reperiatur, quòd qui ſpiritualiter bene viuunt, ſint participes criminum læſæ maieſtatis,nec cauſa ſeditionum,cùm moneantur,quòd,qui reſiſtunt poteſtati, Dei ordinationi reſiſtunt, & damnationem ſibi acquirunt; & Principes non eſſe timori boni operis, ſed mali; & quòd, qui non vult timere poteſtatem,bonum faciat, & laudē ex illa habebit. Neceſſarioque homines ſubditos eſſe oportere,non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, & Principes miniſtros Dei eſſe,reddendaque omnibus eſſe debita, cui tributum, tributum,cui vectigal, vectigal, cui timorem, timorem, & cui honorem, honorem: vt ſcripſit Paul. ad Rom.cap.13.

Roganturque, vt corripiant inquietos, conſolentur puſillanimes, & omnes ſint patientes, idem ad Theſſalonic. 1. cap. 5. docentur etiam obedire Præpoſitis ſuis,& eis ſubiacere.Idem Paul. ad Hebr. cap.vltimo obſecrantur quoque omnes, ſubditos eſſe omni humanæ creaturæ propter Deum, ſiue regi, quaſi præcellenti, ſiue Ducibus, tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum,laudem verò bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei, Petrus Apoſtolus lib. 1. epiſt. 2. & contrafacientes per executores ipſos iuſtitiæ de mandato Epiſcoporum carceribus mancipantur, & pœnis etiam relegationis plectuntur,vt per gloſſ in cap. attendendum,17. q.4. gloſſ. in cap. hi qui, in verb.& exilio,3. quæſt.4. & verberationis, vt in cap. contra idolorum, vbi etiam gloſſ.26. quæſt. 5. & damnari poſſunt: ex quibus infertur à conceſſione antecedentis,quòd argumentum validum eſt in iure, l.qui procuratorem.dat.ff. de procur. cap. præterea,de offic.deleg.quòd,cùm Epiſcopis ſit conceſſum familiam armatam habere,carceribus mancipare, verberibus afficere,relegare,& in exilium mittere, vt etiam habeant territorium pro eis capiendis, in exilium tranſmittendis, ac relegandis eſt cenſendum, d.cap. præterea, de offic. deleg.l.2. de iuriſd. omn. iud. & ibi Iaſon.num 2.de Marſil.ſing.175.

28 Quòd autem † Epiſcopus habeat territorium, probat expreſſe text. in cap. omnes Baſilicę,16.quæſt.7 & Abb.in cap.cum ab eccleſiarum,vbi tenet,quòd nullus præter

ter Epiſcopum, de iure cõmuni habet territorium in diœceſi, vnde tota diœceſis eſt territorium Epiſcopi in ſpiritualibus, n. 10. in fine, de off. ord. & facit cap. 2. de conſtit. in 6. & Port. in conſ. 99. nu. 34. qui etiam poſt gloſſ. in cap. 1. in ver. ſecularium, 36. diſt. &, cap. de perſona. vbi gloſſ. in ver. aut.
29 11. quæſt. 1. & † Epiſcopum corporum, & animarum iudicem eſſe, eod. conſ. num. 15. comprobanturque præmiſſa generali conſuetudine, qua omnes Epiſcopi ad executionem tam perſonalem, quàm realem, & tam contra laicos, quàm clericos per totã diœceſim libere, ſine alicuius licentia, vel mandato, pro cauſis ad forũ eccleſiaſticum ſpectantibus procedunt, quæ conſuetudo eſt optima legum interpres, & ab ea recedi non poteſt. l. ſi de interpretatione, ff. de leg. cap. cum dilectus, de cõſuet. cum alijs ſupra citatis, & cùm Taurini officium Vicarij pro bon. mem. Hieronymo Cardinali de Ruuere, & deinde pluribus mẽſibus ſede Archiepiſcopali vacante exercerem, ſemper per ciuitatem, & totam illam diœceſim, per exequtores curiæ Archiepiſcopalis, ad exequtiones reales, & perſonales ad mei mandatum fuit libere proceſſum,
30 † quinimò, quando pro grauitate cauſæ opus erat alijs exequtoribus, exequtores curiæ ſecularis, ſine aliquo impedimento illius integerrimi Senatus exequtoribus Archiepiſcopalibus adiumento erant.

31 Poſſunt etiam Epiſcopi † tẽpore peſtis pro bono regimine, & cura animarum ſibi commiſſarum, in curam animarum, & perſonarum eccleſiaſticarum ſubiectionem concernentibus decreta, & edicta publica edere, & per ciuitatẽ, ac diœceſim publicare, publicarique facere, eadem ratione, qua cõcilia Prouincialia, & Synodos diœceſanas indicere, publicare, exequtionique per ciuitates, & diœceſes demandare, ac demandari facere, vt per Concil. Trident. c. 2. §. ibi Synodum, & §. itidem Epiſcopi, de reform. ſeſſ. 24. cum alijs ſupra in princ. deductis. Tempore belli, penuriæ, & peſtis, ac pro concernentibus publicam vtilitatem, edicta contra perſonas foro eccleſiaſtico ſubiectas, de mandato Epiſcoporum edi poſſunt, & publicari, cùm in his omnibus debeãt inuigilare, & vt bonũ decet paſtorẽ prouidere, attento, quòd perſonæ eccleſiaſticæ quocunque caſu a iuriſ
32 dictione ſeculari ſunt exemptæ, per † priuilegium, quod habent à Deo, cap. ſi Imperator, 96. diſt. Innoc. in cap. 2. num. 1. de maiorit. & obedient. l. ſtatuimus, C. de epiſc. & cler. & Couar. pract. queſt. c. 31. n. 3. & præſertim, quòd tempore belli non ſubijciantur poteſtati ſeculari, probatur,
33 † quia quocũque caſu reſtaurationis mœnium, pontium, aut fluminum à clericis etiam conſentientibus laici nihil exigere poſſunt, niſi accedente Sedis Apoſtolicæ auctoritate, cap. aduerſus, verſ. propter imprudentiam, & ibi Abb. num. 1. de immun. eccleſ. capit. clericis laicos, §. nos igitur, eodem titulo in 6. & extrauag. 1. §. cœterũ, eodem titulo.

Vrgentibus verò neceſſitatibus, vt penurioſis temporibus, tenentur Epiſcopi prouidere, vt de ijs, quæ ad neceſſarium victũ ſpectant, egentibus ſuccurratur, cum bo-
34 na eccleſiaſtica non ſint noſtra, † ſed pauperum, quorum procurationem gerimus, cap. pen. 12. queſt. 1. cap. quòd autem, 23. quæſt. 7. & cap. conuenior. ead. 23. quæſt. 8. ſintque patrimonium Ieſu Chriſti, cap. cũ ex eo & ibi gloſſ. in verb. Chriſti, de elect. in 6. c. fin. 16. q. 1. c. 2. de præb. Abb. in cap. cùm eſſes, n. 29. de teſtam. Dec. in cap. conſtitutis, n. 5. & ibi Felin. n. 19. de reſcript.

DE VICARIIS.
Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Vicariorum diuerſa genera, alij a lege, alij ab homine.*

2 *Vicariorum a lege ſpecies quot, & quales. Papa qualis poteſtas, ibidem.*

Epi-

Epiſcopi Apoſtolorum vices gerunt, ibidem.
Presbyteri in quorũ locũ ſucceſſerunt, ibidẽ.
Capitula cathedralium, ſede epiſcopali vacante, vices gerunt Epiſcopi, ibidem.
Archidiaconi, quando ſint Vicarij Epiſcopi, ibidem.
Archipresbyteri cathedralium etiam dicuntur Vicarij nati, ibidem.

3 *Vicarij facto hominis alij ſpirituales, alij temporales.*

4 *Spirituales, alij perpetui, alij ad tempus.*

5 *Perpetui, qui.*
Vicarius Vrbis, qualis, & cuius officium, ibidem.
Quæ portio eſt aſsignanda Vicarijs perpetuis, ibidem.

6 *Vicarij temporales, qui*
Vicarij foranei, quam poteſtatem habeant, ibidem.

7 *Capitulũ mortuo Epiſcopo in ſpirituali, & temporali iuriſdictione ſuccedit, ibidem.*
Fallit in pluribus, vt infra.
Capitulum, mortuo Epiſcopo, debet conſtituere Vicarium generalem, vel conſtitutum confirmare, ibidem.

8 *Vicarius generalis a capitulo, ſede Epiſcopali vacãte, deputatus regulariter habet eandem iuriſdictionem, quam Vicarius Epiſcopi habebat.*
Fallit id primò in cõceſsione litterarum dimiſſorialium, ibidem.
Secundò in exequtione litterarum Apoſtolicarum delegatarum Vicario generali Epiſcopi, ibidem.
Tertiò in collatione beneficiorum, ibidem.
Quartò in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum ibidem.
Quintò in delegationibus collationum beneficiorum, diſpenſationum, abſolutionũ, monitorialium, & aliarum gratiarum Apoſtolicarum, ibidem.
Sextò in commiſsionibus cauſarum, ibidẽ.
Septimò in iuriſdictione feudali, ibidem.
Octauò in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, ibid.
Nonò in caſibus occultis ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, ibidem.
Decimò in viſitatione, ibem.
Vndecimò in correctione.

9 *Appellatio ſeu querela non retardat exequtionem eorum, quæ ſunt decreta in viſitatione eorum, & quæ ſit auctoritas Epiſcopi in viſitatione.*

10 *Vicarij generales Epiſcoporum vnum, & idem ſunt cum Epiſcopo, & cum eodem conſtituunt vnum, & idem tribunal.*

11 *Vicarius generalis primum locum obtinet poſt Epiſcopum.*

12 *Vicarius Epiſcopi legitima generali facultate ſuffultus, regulariter poteſt exercere omnia, quæ Epiſcopus poteſt, & honorandus, prout honoratur Epiſcopus.*
Fallit tamen in pluribus, & primò in conſecratione Epiſcoporum, ibidem.
Secundò fallit in confectione, & adminiſtratione Sacramenti chriſmatis.
Tertiò in conſecratione eccleſiarum, & altarium, & benedictione calicis.
Quartò in confectione olei ſancti.
Quintò in collatione ordinum.
Sextò in correctione capitulorum.
Septimò in degradatione ordinatorum.
Octauò in reconciliatione eccleſiæ pollutæ.
Nonò in conceſsione indulgentiarum.
Electus in Epiſcopum poteſt exercere, quæ ſunt iuriſdictionis, non autem, quæ ſunt ordinis, ibidem.

13 *Vicarius Epiſcopalis creari debet in ſpiritualibus, & temporalibus generalis.*

14 *Facultas conferendi beneficia ſub generalitate verborum non comprehenditur.*

15 *Vicario generali, vt amplam habeat facultatem, quibus verbis litteræ vicariatus ſint extendendæ.*

16 *Facultas diſpenſandi, dimiſſorias concedẽdi, & examinandi.*

17 *Facultas viſitandi, & contra delinquentes procedendi.*

18 *Facultas caſus reſeruandi, & abſoluendi.*

19 *Facultas Synodos celebrandi, cauſas cognoſcendi, & ſententias promulgandi, atque exequendi.*

20 *Facultas pœnas moderandi, & beneficia conferendi.*

21 *Facultas beneficia vniendi, diſmembrandi, & ex cauſa fundationis, vel dotationis, iuſpatronatus reſeruandi.*

22 *Facultas fidelitatis, & alia iuramenta recipiendi, ac infeudandi, & caducitates declarandi.*

23 *Facultas rationes, & computa videndi, & reuidendi.*

24 *Litteræ vicariatus ſine teſtium præſentia non probant.*

Vica-

25 *Vicarij temporales plures.*

26 *Dux Sabaudiæ eſt Vicarius perpetuus Imperatoris.*

27 *Appellationes ad tribunal Imperiali interponendæ ad tribunal Ducis Sabaudiæ interponi debent.*

28 *Dux Sabaudiæ, & ſucceſſores in Ducatu ſunt Vicarij Imperatoris.*

29 *Dux Sabaudiæ in ſuis dominijs omnia poteſt, quæ poteſt Imperator in vniuerſo.*

QVONIAM Vicarij generales Epiſcoporũ cum Epiſcopis vnum, & idem tribunal, & conſiſtorium repræſentant, poſt plura de poteſtate Epiſcoporum, de Vicarijs tractãdum,
1 videtur. † Vicariorum varia, & diuerſa ſunt genera conſtituta, quorum principalia duo ſunt, alij ſine facto hominis ab ipſa lege, alij facto hominis conſtituti, vt diſtinguit Maran. de ord. iudic. par 4. d. 5. in princip. num. 6. & Sbroz. de Vic. epiſc. q. 3. n. 1.
2 & 2. lib. 1. † Vicarij ſine hominis facto à lege conſtituti in ſex ſpecies diuiduntur, quarum prima eſt Summorum Pontificum, Petri ſucceſſorum, quibus Euangelica voce Domini claues æternæ vitæ traditæ, & terreni ſimul, & cœleſtis imperij fuerunt iura commiſſa, vt cap. quamuis, 21. diſt. & cap. omnes, 22 diſt & ſunt Vicarij Chriſti, cap. vbi periculum, §. ceterum, & cap fundamenta, §. decet. de elect. in 6.

Secundæ ſpecie ſunt Epiſcopi, qui Apoſtolis ſucceſſerunt, & Apoſtolorum vices gerunt, cap. legimus, 93. diſt. cap. in nouo. 21. diſt. cap. quorum vices, 69 diſt. & cap. 1. § per frontis, de ſacr. vnct. Vicarij enim Dei ſunt, quos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam ipſius Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo, Act. Apo. cap. 20. Conc. Trid. cap. 1. de reform. ſeſſ. 6. & Card. Bellarm. in Apolog. pro reſponſ. ad libr. reg. Brit. c. 4 ſub verſ quod etiam rex. Succedunt autem Epiſcopi Apoſtolis, quatenus illi fuerunt primi Epiſcopi particularium eccleſiarũ, vt Iacobus Hieroſolymitanæ eccleſiæ, & Io. Epheſinæ, nõ autem proprie ſuccedunt Apoſtolis, quatenus Apoſtoli erant, id eſt, miſſi in omnem terram cum pleniſſima poteſtate, vt docet Card Bellarm. in lib. de cler. & lib. 4. de Pont. & diſtinguendo declarat idem Card. in reſponſ. ad Apolog. pro iur. fideliter. ſub rubric. de reſponſ. ad ea, quæ obijciunt. contr. Epiſtol. §. Reſponſio Epiſcopus ſuccedere, pag. 212.

Tertia ſpecies eſt presbyterorum, qui cùm Apoſtoli videntes meſſem multam, operarios autem paucos, rogaſſent dominum meſſis, vt mitteret operarios in meſſem ſuam, elegerunt ſeptuaginta duos diſcipulos, quorum vicem presbyteri gerũt, dict. cap. in nouo. 21. diſtinct.

Quartæ ſpecie ſunt capitula cathedralium, quæ ſede Epiſcopali vacante, Epiſcopi vices gerunt, gloſſ. in cap vnic. 2 not. de maiorit. & obed. in 6. & Innoc. in cap. eam te, num. 4. & ſeq. de reſcript.

Quinta eſt Archidiaconorum, qui abſentibus Epiſcopis, nullo vicario conſtituto, abſque aliquo facto, ipſos iure ſunt illorũ vicarij, cap. 1. vbi gloſſ. & Butr. & cap. ad æc, §. ſecundùm, & §. item epiſtola. ex. de offic. archid.

Sexta autem eſt Archipresbyterorũ Cathedralium, qui etiam dicuntur vicarij nati, quo ad ſpiritualia quedã, vt per Hoſt. de offic. Archipresb. & plenè per Sbroz. d. q. 3 à num. 8. vſque ad num 19.

3 † Vicarij facto hominis conſtituti ſunt ſpirituales & ſecundùm ius canonicum
4 creantur, † quorum alij sũt perpetui, & alij ad tempus, Abb. in cap. extirpandæ, §. qui verò, num. 9. de præb.

5 Primò perpetuus † eſt Vicarius Vrbis, cuius officium de poteſtate ordinaria non eſt amouibile, ſed ſolum vacat per obitum, & ſemper creatur S.R.E. Cardinalis, cuius iuriſdictio extra Vrbem non extenditur, cap ſua nobis, de offic. Vic. Et in Vrbe eſt, tanquam Ordinarius in ſua diœceſi, habens iuriſdictionem in clericos, & hebræos, d. cap. ſua nobis. ex. de offic. Vic. & Sbroz. d q. 3. num. 19.

Secundò ſunt vicarij perpetui deputati monaſteris, & alijs beneficijs, quibus pro curæ animarum regimine ſunt vicariæ auctoritate Apoſtolica perpetuò erectæ, & poſt erectionem dicti vicarij auctoritate ordinaria, prævio examine ad formam ſacri Concilij Tridentini admittuntur,

tur,& ſine cauſa amoueri non poſſunt,cap. ad hęc eod.tit.c.1.de capell.mon. in 6.Abbas in dict.§ qui verò,nu.8. Rota deciſ.24. n.1.de præb.in nou. & Concilij Trid. c.7. de reform.ſeſſ.7.quibus fructuum portio nó maior centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annis ſingulis, ab Ordinarijs locorum eſt aſſignanda, niſi auctoritate Apoſtolica in erectione aliter fuerit aſſignata, vt ſtatuit Pius V.in Bull.conſtitutio.46. quæ incipit,Ad exequendum.

Beneficia autem Vicarias huiuſmodi habentes dicuntur nihilominus curata ſaltem habitu, Rota deciſ.2.de offic. Vic. in antiquis,& Faſtol. dub.25. num.2. Felin.in cap. poſtulaſti,num.1.de reſcript.

6 Temporales ſunt † qui Apoſtolica auctoritate in temporalibus ad regimen Terrarum ſtatus Eccleſiaſtici deputantur,Abb. in dict. §.qui verò, num.9. Rom. conſ.59. num.2. in fin & num.3. & Felin. in d. cap. paſtoralis, num.11. de reſcript. & etiam qui ad regimen Cathedralium in ſpiritualibus, & temporalibus ob malam Epiſcoporum adminiſtrationem mittuntur, qui Vicarij Apoſtolici nominantur.

Vicarij etiam alij dicuntur, qui ab Epiſcopis cum congrua fructuum portione Rectoribus parochialium ex legitima cauſa abſentibus, ſuſpenſis, impeditis, aut inhabilibus deputantur, cap. peruenit, de appellat.& cap. cùm ex eo, de elect. in 6. Concil.Trid c.2.ſeſſ.6.cap.5. ſeſſ.7. & c.6. vbique de reformat ſeſſ.21.qui etiam parochiali eccleſia vacãte,donec eidem de idoneo rectore fuerit prouiſum,cõſtituuntur, idem Concil.c.15.de reformat.ſeſſ.24.

Foranei Vicarij nuncupãtur, qui ad certam partem diœceſis ſunt deputati, c.1. in princip.& ibi gloſſ. in verb. foranei, de offic.ord.in 6.& Clement 2.in fi. vbi etiam gloſſ.de reſcript. à qu bus appellatur ad Epiſcopum conſtituentem, quia non faciunt vnum, & idem conſiſtorium cum Epiſcopo, vt faciunt Vicarij generales, gloſſ. in dict c.1.in ver.foranei, de offic. ord. in 6. non habent cognitionem cauſarum hæretica prauitatis,matrimonialium,nec criminalium,quæ Epiſcoporum examini ſunt reſeruatæ,Concil.Trid.cap.20.§.ad hæc, de reform. ſeſſ.24. minuſque litteras monitoriales, pro occultis, deperditis, aut ſubtractis concedere poſſunt,ſed Epiſcopi ſolùm,c.3. de reform.ſeſſ.25. aut Vicarij generales cũ ſufficienti facultate,qui in alijs caſibus cenſuras poſſunt etiam promulgare, cap.1.& cap.licet.iunct.gloſſ.de offic.Vic.in 6. Nec illis committitur executio litterarum Apoſtolicarum, Rebuff. in prax.benef. de Vic. Epiſc.num.4. par.1.

Vicarij etiam generales vocantur à Capitulo ſede Epiſcopali vacante deputati,

7 quia † mortuo Epiſcopo,capitulum in ſpirituali, & temporali iuriſdictione ſuccedit, cap.ſi Epiſcopus,cap. final. de ſupplen. neglig.prælat. cap. vnico, de maiorit, & obedient.in 6. & Graff. deciſ. aur. c.15. par.1. lib.4.num.mihi, 77.& licet de iure cõmuni non teneatur capitulum conſtituere Vicarium ſede vacante, ſed per ſe poſſet iuriſdictionem exercere.Feli.in cap.cum olim,de maiorit.& obediend.num.4.tamen hodie ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini intra octo dies conſtituere tenetur,vel conſtitutum confirmare, aliàs deputatio illius deuoluitur ad Metropolitanum, & ſi ſedes Metropolitana vacet, ad Suffraganeum antiquiorem, vel ſi Epiſcopatus ſit exemptus, ad Ordinarium viciniorem, capitulo decimoſecto,de reformat.ſeſſ 24.

8 Regulariter † Vicarius à capitulo ſede Epiſcopali vacante deputatus, eamdem habet iuriſdictionem, quam Vicarius Epiſcopi habebat.

Sed fallit: primò, in litteris dimiſſorijs, quas licet de iure cõmuni concedere poſſet,cap. cùm nullus, §.Epiſcopo, de tempor. ord.in 6. fuit tamen per ſacri Cõcilij Trid. illi per annum ſublata ſub pœna ſuſpenſionis,& cap.ſub pœna interdicti, cap.10. ſeſſ.7.& cap.10.ſeſſ.23.vbique de reformat.

Secundò fallit in executione litterarum Apoſtolicarum, quas Vicario generali Epiſcopi delegatas Vicarius generalis à capitulo,ſede vacante, deputatus exequi non poteſt.Feder.de Sen conſ.30. ante num. 1. verſic. ſuo iure agitur,& Felin. in cap. cùm olim,de maior.& obed.

Tertiò fallit in collatione beneficiorum, quæ conferre non poteſt. Abbas in cap t. cùm olim,n.2.eod.tit. quia illorum diſpoſitio eſt Epiſcopo reſeruata,cap vnico, §. cũ verò,ne ſede vacãte,in 6.& hodie Sedi Apoſtolicæ vſque ad diem pacificæ poſſeſſionis

Epiſcopatus eſt reſeruata, per regulas Clementis Papæ VIII. reg. 2.

Quartò fallit in cognitione cauſarum Vicario Epiſcopi delegatarum, quas Vicarius capitularis exequi non poteſt, quia iuriſdictio delegata non tranſit in capitulum, vt poſt Archid. in tractat. de hæret trad. Feder. de Sen d. conſ. 20. ante num. 1. verſ. ſuo iure agitur, conſil. 130. in fin. Abb. in cap. cùm olim, num 2. ibi. quinto dubitatur verſ. Epiſcopo delegato. de maior. & obed. conſ. 130. in fine, & Dec. in cap. quoniam, Abb. n. 21. de offic. deleg. ſed tranſit in Vicarium generalem ſucceſſorem, quando delegatio eſt facta Vicario, vti dignitati non expreſſo nomine proprio, d. cap quoniam Abbas, & ibi poſt Paul. de Leaz. & Card. quos citat, tenet Abbas num. 10. de offic. delegat.

Quintò fallit in delegationibus collationum beneficiorum, diſpenſationum, abſolutionum, monitorialium, & aliarum gratiarum Apoſtolicarum, quæ ſede vacante Epiſcopis, vel Vicarijs vicinioribus committuntur, non autem capitulis, ſeu Vicarijs capitularibus.

Sextò fallit in commiſſionibus cauſarum, quæ tantummodò Epiſcopis, ſeu eorum Vicarijs generalibus, vel iudicibus Synodalibus delegantur, cap. ſtatutum, de reſcript. in 6. & Concil. Trident. cap. 10. de reform ſeſſ. 25. & ſede Epiſcopali vacante, alijs ordinarijs vicinioribus committuntur. 9

Septimò fallit in iuriſdictione feudali, in qua capitulum non ſuccedit, gloſ. in cap. verum. in ver. quæſtio, de for. compet. & ibi Abb num. 8 & 9.

Capitulum enim ſede vacante ſuccedit in iuriſdictionibus Epiſcopo de iure communi ſpectantibus, non autem competentibus de iure accidentali gratioſo, & ſpeciali, vt ſunt omnes cauſæ delegatæ, & feudales, Abbas in d cap verum, num. 9. de for. compet. Rom. conſ. 506. num. 14. Felin. in cap. cùm olim, num. 5. verſ. ſimiliter videmus, de maiorit. & obed.

Octauò fallit in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, in quibus Epiſcopi, eorumq; Vicarij legitima facultate ſuffulti, poſſunt diſpenſare, d. cap. 6 de reform.

Nonò fallit in caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, in quibus de gratia ſpeciali ex eiuſdem ſacri Concilij Trident. diſpoſit. Epiſcopi, eorumque Vicarij generales abſoluere poſſunt, non autem Vicarij à capitulo, ſede vacante, deputati, vt ibi, liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenien. excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcunq; caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos in diœceſi ſua, per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſoluere impoſita pœnitentia ſalutari, Concil. Trident. cap 6. ſeſſ. 24. de reform.

Decimò fallit in viſitatione, quia, licèt ſede Epiſcopali vacante capitulum ſuccedat in iure viſitandi diœceſim, vt trad. Abb. in cap. cùm olim, num. 2. verſ. ſed indiſtinctè, de maior. & obed. tamen non habet ius viſitandi monaſteria, nec loca exempta, quę viſitat Epiſcopus, eiuſque Vicarius generalis auctoritate Apoſtolica clementin. 2. de ſtatu monac Abb. in d. cap. cùm olim, nu. 2. verſ. quintò dubitatur, & Concil. Trident. cap. 8. ſeſſ. 7. de reform. & cap. 9. de reform. ſeſſ. 24.

Vndecimò fallit in correctione, in qua licèt capitulum habeat iuriſdictionem procedendi, illam habet iure ordinario, & Vicarij Epiſcopi cum facultate ſufficienti † procedit, omni appellatione remota, ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini, vbi inquit, Epiſcopi, vt aptiùs, quem regunt populum, poſſint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, ius, & poteſtatẽ habeant, etiam, tanquàm Apoſtolicæ Sedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi iuxta canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur. Nec in his, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut iudicata fuerint, quoquomodo impediat, aut ſuſpendat, vt in cap. 10. ead. ſeſſ. 24. de reform.

Vi-

10 Vicarij † & officiales generales Epiſcoporum vnum, & idem ſunt. cap.licet, cap. final. de offic. vic. in 6. & Rot. deciſ. 2. in addit. num 2. eod tit. in nou. & habent iuriſdictionem ordinariam, cap ſua de offic. Vic. cap.licet, eodem tit.in 6. Abb.in cap. final.num.2.de fide inſtrum. Innoc. in cap. ſua nobis, de offic.Vic. Felin.in rub.de offi. deleg.nu.4.& Iaſ.in rubr.de offic. c. nu 2. coruſcantque ex radijs Epiſcoporum, ita quòd Epiſcopus, & Vicarius repræſentat vnum,& idem tribunal,& cõſiſtorium, c.2. de conſuet.in 6.cap.romana,de appell.eod. lib.gloſſ.antepen in clem 2 de reſcript. & Rot.deciſ 9.de offic.Vic.in antiquis.

11 † Vnde inter Epiſcopum,& Vicariũ non datur locus,ſed immediatè poſt Epiſcopum ſedere,accedere,& omnes de capitulo pręcedere debet,nec poteſt contraria conſuetudo,quæ attendatur,induci. Abb conſ.21. cum ſeq fuit à me quæſitum, per tot.vol.1. Felin.in rubr.de maiorit. & obed. num.10. circ.fin. Staphil. de mod.& form.impetr. §. tranſeo nunc.nu.12.Rot.de offic.vic.dec.1. nu.5.in no. & diuerſ deciſ 200.nu.4.par.1.

Quamuis autem per creationem Vicarij generalis illi tribuatur ordinaria iuriſdictio,hoc procedit,quoad vniuerſitatẽ cauſarum,ſed poteſtas inquirendi, corrigendi, exceſſus puniendi, & à beneficijs, officijs, vel adminiſtrationibus amouendi non tribuitur,niſi ſpecialiter ſibi cõmittantur,cap. licèt, de offic.vic.in 6. & quamuis facultas conferendi videatur illi conceſſa, c.ex frequentibus, cum gloſſ. in verb. officialium, ibi, qui poſſint inſtituere vice Epiſcoporũ, de inſtitut.tamen procedit ſolùm in iuſtitutione,quam facere potuit,quæ cùm dependeat à voluntate præſentantis,& inſtituere ſit neceſſitatis, expreſſa fieri debet, Abb in cap.ex frequentibus.nu.7.& 8.de inſtit. ſecus verò in collationibus,quæ à vicarijs fieri non poſſunt, niſi facultas ſit eis ſpecialiter conceſſa, c.final in fin.de offic.vic.in 6. Et hinc vidèmus, quòd ius inſtituendi ſede Epiſcopali vacante tranſit in capitulum, c. cùm olim,de maior.& obed.& Abb.in cap. auctoritate,nu.8.de inſtit. non autem conferendi, Abb in d cap.cùm olim, num.2.de maiorit. & obed. cum alijs ſupra deductis.

12 Vicarius Epiſcopi † legitima generali facultate ſuffultus regulariter poteſt omnia, quæ poteſt Epiſcopus,exercere, & quẽadmodũ Epiſcopus,cui vices gerit,eſt honorãdus,c.præcipimus,33 diſt.Rom.ſing.362. & Rebuff.in prax.benef.de Vic.Epiſc.nu.7.

Fallit tamen dicta regula primò in conſecratione Epiſcoporum in qua tres requiruntur Epiſcopi cũ Metropolitano ad Epiſcopum conſecrandum,cap Epiſcopi,& ibi gloſ.1.& cap.comprouinciales,64.diſt.cap. fin 66 diſt.cap. Epiſcopi, 80.diſt. & c.vnic. in princ.de ſacr.vnc.& tamen Vicarius hoc caſu vicem Epiſcopi gerere non poteſt.

Fallit ſecundò in Sacramento Chriſmatis,quod Vicarij cõficere non poſſunt,quia tẽpore Apoſtolorum ab alijs,quàm ab ipſis Apoſtolis nunquàm actu fuit,nec poſt modũ ab alijs, quam Epiſcopis, perfici potuit, c.de his,& c.manus quoque, de conſecrat. diſt.5.& d.c.vn §.per frontis,de ſacr.vnct.

Fallit tertiò in eccleſiarum, & altarium conſecratione,& calicis benedictione,quæ ceſſante priuilegio Apoſtolico ad ſolos Epiſcopos ſpectat, cap. quamuis, 68. diſt. & eod.cap.vnic.§.fin.de ſacr.vnct.

Fallit quartò in Chriſmate, & oleo ſancto,quod ſolis Epiſcopis,non autem Vicarijs,conficere licet,& die Cœn.Dom.conficitur,d.c.vn.verſ.manus Epiſcopi,de ſacr. vnct.& Rebuf.for.vic.Archiep.& alio n.40.

Fallit quintò in ordinũ collatione, quos non poteſt Vicarius cõferre,cùm ſolis Epiſcopis facultas ordines conferendi ſit attributa, d.c.quo minus,68 diſt.gloſſ.1. in cap. quia periculoſum, de ſent.excommun.in 6.

Fallit ſextò in correctione capitulorum Cathedralium eccleſiarum, quæ,conſuetudinibus, & concordijs non obſtãtibus,quæ tantùm ſuos obligant auctores, non etiam ſucceſſores,ab Epiſcopis quoties opus fuerit viſitari,corrigi,& emẽdari etiam auctoritate Apoſtolica vigore dicti decreti poſſunt,quæ Vicarios facere non licet.Conc. Trident.in c.4.de reform. ſeſſ.6 & Congr. Conc. ſuper eod.cap.4. ſub tit. Brixien. §. qui viſitare,& §.capitula Cathedralium.

Fallit ſeptimò in actuali, & ſolemni degradatione ordinatorum,quę Epiſcopis ſolùm eſt reſeruata, c. 1.de hæret.cap.ſi quis, cum ſeq.15 q 7 cap.degradatio de pœnit. in 6.Concil.Trident.c.4.de reform.ſeſſ.13.

Fallit octauò in eccleſiæ conſecratæ pollutæ reconciliatione,quam Epiſcopus, non

Digitized by Google

autem Vicarius, poteſt reconciliare, capit. aqua, per Epiſcopum, & ibi Abb. num. 1. conſecr. Eccleſ vel alt. ex priuilegio tamen Apoſtolico quandoque Epiſcopi hanc facultatem recõciliandi aqua per ipſos exorcizata alijs poſſunt delegare. Et regulariter ea, quæ diſpoſitione diuina certo ordini ſũt tributa, illum ordinem non habenti committi non poſſunt, gl. pen. in d. cap. aqua, & ibi Abb. num. 2. & 8. quæ autem ſunt iuriſdictionis, vt iudicare, excommunicare, abſoluere, beneficia conferre, & his ſimilia, Epiſcopi Vicarijs, aut alijs perſonis Eccleſiaſticis poſſunt demandare, vt diſtinguit, gloſſ. in eod. cap. aqua. in verbo, iuriſdictionis, & gloſſ. fin. in cap. tranſmiſſa, de elect. ea autẽ, quæ ſunt iuriſdictionis, poteſt electus exercere, non autem, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, cũ illa acquirat per cõſecrationem, quæ ante exercere non poteſt, eadem gloſſ. fin. in cap. tranſmiſſa, Ioann. de Sel. in Tract. de Benef. in. par. 2. queſt. coll. 11.

Fallit nonò in Indulgentiarum cõceſſione, quas Epiſcopi concedere poſſunt, non autem Vicarij, vel alij Epiſcopis inferiores, cap. accidentibus. de exceſſ. prælat. & Nauarr. de Iubil. & Indulg. not. 7. nu. 2. tom 3. Niſi ex priuilegio ſpeciali.

13 In reliquis autem † Vicarius creari debet generalis in ſpiritualibus, & temporalibus, cap. cum nobis olim, in fin. cap. nihil. in fin. de elect. cap. cũm venerabilis, de relig. dom. cap. fin. §. præcipimus, de ſtat. mon. & cap. ſi Epiſcopus de ſupplen. negl. prælat.

14 in 6. † & vlterius continere debet ſpecialiter facultatem beneficia conferendi, quæ ſub generalitate verborum non comprehenditur, cap. fin. de offic. Vic. in 6. & glo. fin. in cap. ſtatutum, de præb. eod. lib. nec facultas inquirendi, corrigendi, aut puniendi exceſſus, ſeu aliquos à ſuis beneficijs, officijs, ſeu adminiſtrationibus amouendi, per generalẽ deputationem Vicarij transfertur, licet generaliter cognitio cauſarum transferatur, (niſi hæc ſpecialiter ſibi committantur) cap. licet eod. tit. & lib. quamuis in facultate Vicarij omnia capita, quæ ad forum Epiſcopale deuoluuntur, non exprimantur, dummodo in generali Vicaria aliqua ex ijs, quæ ſpeciale mandatum requirunt, fuerint expreſſa cum clauſula generali, omniaque alia, & ſingula, quæ nos facere poſſemus, etiam ſi talia forent, quę mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus ſit expreſſum, aut verba æquipollẽtia, extenditur ad alia ſpeciale mandatum requirentia, gloſſ. vlt. in cap. licet de offic. Vic. in 6.

15 Vicario Epiſcopali generali, † vt amplã poſſit habere iuriſdictionem conferendi, & omnia exercendi, quæ in tribunali Epiſcopali debet exercere, eſt tribuenda plena, & omnimoda facultas, & poteſtas eccleſiam Cathedralem, & diœceſim, illiuſque membra, caſtra, terras, Villas, & alia quęcunque loca, bona, ac iura eidẽ ſpectãtia, & pertinentia in ſpiritualibus, & temporalibus regendi, & gubernendi, illiſque in diuinis, & alias, prout decet, deſeruiendi, & deſeruiri, ac in eadem eccleſia ciuitate, & diœceſi verbum Dei clero, & populo prædicare faciendi, & vbi, quando, ac quoties, &

16 cum quibus ſibi videbitur, † in quibuſquis caſibus ordinarijs locorum à iure, & ſacro Concil. Trident. permiſſis diſpenſandi, litteras dimiſſorias, & commendatitias, & ad ordines etiam ſacros in abſentia ipſius Epiſcopi, vt à quocunque catholico Antiſtite gratiam, & communionem Sanctę Sedis Apoſtolicæ obtinente ſuſcipiendos, ſeruata forma ciuſdem Sac. Conc. Triden licentiam dandi, & concedendi, & ad ordines huiuſmodi promoueri, ac beneficia Eccleſiaſtica obtinere volentes, adhibitis examinatoribus in Synodo deputatis, aut aliàs prout iuris fuerit, examinandi, vel examinari faciẽdi, ac de eorum vita, & moribus inquirendi, & ſe informandi; indeque iuxta prædicti ſacri Concil. Trident. decretorum diſpoſitionem, idoneos admittendi, & inſufficientes, ac aliàs inhabiles reprobandi, eccleſiamque prædictam, omneſque, & ſingulas collegiatas, parochiales, aliaſque eccleſias, & collegia, & generaliter quæcunque beneficia eccleſiaſtica, cõfraternitates, & loca piã, necnon congregationes, & diœceſim prædictas viſitandi, & refor-

17 mandi, † ac omnia, quæ ad huiuſmodi viſitationis officium pertinere dignoſcuntur, etiã in vim decretorum eiuſdem ſac. Conc. Trid vti Sedis Apoſt. delegatus gerendi, & exercendi, ac tam in capite, quam in membris reformandi, cõtra quoſcunque hæreticos, ac de hæreſi ſuſpectos, ſortilegos, ſimoniacos, ſacrilegos, vſurarios, adulteros, ince-

Digitized by Google

inceſtuoſos,concubinarios, fornicatores,
ac quoſuis alios delinquentes,cuiuſcunque
ſtatus, gradus, conditionis, vel ordinis exi-
ſtant, pro criminibus, & delictis ad forum
eccleſiaſticum quomodolibet ſpectãtibus,
& pertinentibus inquirendi, procedendi,
& contumaces,ac de iure punibiles ab om
nibus eorum officijs,dignitatibus, & bene-
ficijs eccleſiaſticis ad tempus, vel in perpe-
tuum, prout iuris fuerit, priuandi,ſuſpen-
dendi, perſonaliter arreſtandi, & carcera-
ri faciendi, & generaliter ſeruata forma
Conc. Trid. ſacrorum canonum, decreto-
rum prouincialium, & ſynodalium conſti-
tutionum diſpoſitione,corrigendi, excom-
18 municandi, puniendi, & mulctandi, † ca-
ſuſque Epiſcopales reſeruandi, & ab eiſdẽ,
alijſque caſibus reſeruatis, ac à quibuſuis
eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis
ſeruata eiuſdem ſacri Concil. Trident. for-
ma,etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ dele-
gatus, vel ſubdelegatus abſoluendi, & eo-
rundem decretorum vigore procedendi,
19 † ſynodos, & alias quaſlibet congregatio-
nes opportunas conuocandi,celebrandi, &
illis præſidendi,cauſas, lites, & controuer-
ſias,tam matrimoniales,beneficiales, eccle-
ſiaſticas, profanas, ciuiles, & criminales,
quàm mixtas cuiuſcunque generis, & qua-
litatis exiſtant, tam per viam ſimplicis que-
relæ,quàm appellationis,recurſus, nullita-
tis,ſeu aliàs quomodolibet ad forum eccle-
ſiaſticum, tam ordinaria, quàm ex delega-
tione Apoſtolica, aut aliàs quouiſmodo
ſpectantes,& pertinentes,cum omnibus il-
larum incidentibus, dependentibus, emer-
gentibus, annexis, & connexis, audiendi,
cognoſcendi,decidendi,fineque debito ter-
minandi, pro tribunali ſedendi, ſententias
tam interlocutorias,quàm diffinitiuas pro-
ferendi,& promulgandi,eaſque debitè exe-
cutioni demandandi, excommunicationis,
ſuſpenſionis,& interdicti,aliaſque eccleſia-
ſticas ſententias,cenſuras,& pœnas,tam in
perſonas,conuentus,capitula, collegia, &
congregationes,quàm loca quæcunque,
ſeruata eiuſdem Cõcilij Trident.forma, ac
aliàs,prout iuris fuerit,proferendi, infligẽ-
di,& publicandi,eaſque excommunicandi,
aggrauandi,reaggrauandi,interdicendi, &
auxilium brachij ſecularis inuocandi, ab
exceſſibus,criminibus, delictis, ſententijs,
cenſuris, & pœnis quibuſcunque auctori-
tate ordinaria, & ex eiuſdẽ ſacri Concilij
Trident.diſpoſitione delegata, quotcunque
ſimpliciter, vel ad cautelam,abſoluendi, in-
20 terdictum tollendi, † & quaſcunque pœ-
nas moderandi & in partẽ, aut in totũ re-
mittendi, & de Apoſtolis ſuper quibuſuis
appellationibus reſpondendi, electiones,
præſentationes, & poſtulationes quarum-
cunque perſonarũ vtriuſque ſexus, ad Mo-
naſteria,Prioratus,Prępoſituras,Dignitates,
officia,& beneficia eccleſiaſtica cum cura,
& ſine cura,ſecularia, & quorumuis ordi-
nũ regularia, ſeruata eiuſdẽ Concilij Trid.
forma,approbandi, & reprobandi, ac præ-
ſentatos, & approbatos inſtituẽdi, reſigna-
tiones quorumcumque beneficiorum, ho-
ſpitalium, & aliorum piorum locorum
ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, aut
iurium ceſſionis recipiendi, & admittendi,
& beneficia quæcunque cum cura, vel ſine
cura,etiam ſi canonicatus,& præbendæ,di-
gnitates,Vicariæ,& cuiuſcunque qualitatis
exiſtentia, tam per reſignationem huiuſmo-
di, non tamen in fauorem, quàm ex cauſa
permutationis, aut per obitum illa obtinẽ-
tium, ſeu alia quauis occaſione,vel cauſa
vacantia, & vacatura, ordinariæ collationi
ſpectantia, & pertinentia, quibuſcunque
perſonis ſeruata eiuſdem Concilij forma
conferendi,& prouidendi,& pro augmen-
to cultus diuini,vbi opus fuerit,vigore eo-
rundem decretorum ſacri Cõcilij Trident.
21 & aliàs,prout iuris fuerit, † vniendi, diſ-
membrandi, & noua beneficia erigendi, ex
cauſa fundationis, vel dotationis, ad for-
mam prædicti ſacri Conc. Trid.iuſpatrona-
tus,& præſentandi,reſeruandi, beneficiaq;
ſimplicia ſeminario puerorum, aut aliàs,
cui,& quibus, ac quando,& vbi opus fue-
rit,eadem Concil. Trid.forma, & iuris di-
ſpoſitione ſeruata,vniendi, applicandi, &
incorporandi, ac eidem ſeminario officia-
les,rectores,& alias perſonas, pro illius re-
cta adminiſtratione neceſſarias deputandi,
& deputari faciendi, & pro illius ſubuen-
tione, & alijs neceſſarijs ad illius ſuſtenta-
tionem,portionem fructuum quorumcum-
que beneficiorum taxandi, & applicandi,
ac beneficiatos quoſcunque ad illorum ſo-
lutionem cogendi,& compellendi,cogique
& compelli faciendi,eoſque,quibus de ca-

 noni-

Digitized by Google

nonicatibus,& præbendis prouiſum fuerit,
in canonicos,& fratres recipi, ſtallumq; in
choro , & locum in capitulo aſſignari , ip-
ſoſque in corporalem,realem , & actualem
poſſeſſionem canonicatuum, præbendarũ ,
dignitatum,officiorum,& beneficiorum,
tam collatorum, quàm vnitorum,ponendi,
& inducendi,ſeu poni, & induci faciendi ,
22 † fidelitatis , obedientiæ , & alia conſueta
iuramenta,& ſeruitia à vaſſallis,& ſubditis,
ac perſonis eccleſiaſticis quibuſcunque
præſtari ſolitis ſibi præſtari, & exhiberi pe-
tendi,& faciendi,illaque recipiendi,de bo-
nis feudalibus,prout iuris fuerit , quoſcun-
que infeudandi,& alienata,occupata,& il-
licite diſtracta quæcunque ad ius , & pro-
prietatem eccleſiæ reducendi,& reduci fa-
ciendi,ac caducitates declarãdi , alienatio-
nes , & permutationes quorumcunque bo-
norum eccleſiaſticorum in emphyteuſim
ad tertiam generationẽ , aut aliud tempus,
vel ex cauſa permutationis Apoſtolica au-
ctoritate,vt aliàs in caſibus,à iure permiſſis
conceſſorum , in euidentem vtilitatem
eccleſiæ,& non aliàs laudandi,& approbã-
di , & in caſu deuolutionis nomine eccle-
ſiæ retinendi,aut, ſi ſibi vedibitur expedire,
iuſtitia ſuadente,in vtilitatem eccleſiæ , Pa-
pæ beneplacito,quatenus opus ſit,reſerua-
to,& non aliàs,aliter,nec alio modo,etiam
de nouo infeudandi,ſeu concedendi:ratio-
23 nes , † & computa quorumcunque admi-
niſtratorum,hoſpitalium, confraternitatũ ,
& aliorum locorum piorum videndi, reui-
dendi, examinandi, approbandi , & repro-
bandi, omniaque alia , & ſingula faciendi ,
dicendi,gerendi,exercendi, & exequendi ,
quæ in præmiſſis,& circa ea neceſſaria fue-
rint, ſeu quomodolibet oportuna , etiam ſi
talia forent, quæ mandatum exigerent ma-
gis ſpeciale , quàm præſentibus ſit expreſ-
ſum,cum amplo,libero,ac generali, & ſpe-
ciali mandato,amplaque , & libera , ac ge-
nerali,& ſpeciali adminiſtratione omnium,
& ſingulorum , quæ in præmiſſis occurre-
rent,aut aliàs quomodolibet occurrere
poſſent: &, ſi neceſſe fuerit , pro præmiſſis
omnibus , & ſingulis , vnum quoque , vel
plures Vicarium,ſeu Vicarios, & locumte-
nentes propter illius abſentiam, in eius lo-
cum,alioſque foraneos loco ſui ſubſtituen-
di,eumque vel eos reuocandi, toties, quo-
ties,ſibi placuerit , & viſum fuerit expedi-
re:& in litteris Vicariatus debent teſtes ro-
24 gati adeſſe , † ſine quibus etiam cum ſigno
ſecretarij tantum,vti ſcriptura priuata, non
probaret,l.inſtrumenta,& l.rationes, & ibi
Paul.de Caſtr.num.4. C. de probat. quia
cum collatio ſine teſtibus ſit prohibita , &
non faciat fidem Rot. deciſ.1. num.2. de
probat.in nou.& Faſtol. caut. vlt. dub. vlt.
num.8.& eadem ratione , qua aliquid pro-
hibetur,cenſetur etiam prohibitum omne
id, per quod peruenitur ad illud. l. oratio ,
& ibi Bal.ff.de ſponſ.& Rebuf.pract.benef.
de Vic.Ep.n.13.& ibi poſt n.42.Quamplu-
25 res, † etiam ſunt Vicarij temporales , quia
Principibus,Dominis,& magiſtratibus ſecu-
laribus , pro temporali iuriſdictione exer-
cenda conſtituuntur , & ſecundùm morem
Prouinciarum, & locorum Vicarij nuncu-
pantur, vt in inſigni oppido Cherij diœce-
ſis Taurinenſis, in quo principalis iudex tẽ-
poralis Vicarius appellatur , & de pluribus
Vicarijs temporalibus tradit Sbroz. d. q. 3.
26 à num. 44. vſque in fin. inter quos † Dux
Sabaudiæ , qui eſt Vicarius perpetuus Im-
peratoris, & de ſanguine Imperiali proge-
nitus.Purpur.in l.1.num.633.ff. de offic.ei.

Primò enim Carolus IIII. Romanorum
Imperator Amedeo conſanguineo ſuo ex
certa ſcientia,auctoritate Cæſarea conceſ-
ſit,quòd omnes, & ſinguli ſui , & ſacri Ro-
mani Imperij vaſſalli, homines, & perſonæ
nobiles, & ignobiles ciuitatum , & diœce-
ſum Sedunen. Lauſanen.Maurianen. Augu-
ſten. Ipporegien. Taurinen. Gebenen. Ta-
rantaſien & Bellicen. nec non diœceſum
Lugdunen.Matiſconen. & Grationopolita-
næ, in quantùm eædem diœceſes Lugdun.
Matiſconen. & Gratianopolitana in Im-
perio exiſtebant,qui tunc erant, & in futu-
rum forent, omnia homagia , fidelitates ,
ſubiectiones,& obediẽtias,ad quæ, & quas
ipſi Carolo Imperatori, & Imperio tenebã
tur pro feudis , quæ tenebant ab eodem
Carolo Imperatore , & Imperio , præfato
Amedeo , & ſuis perpetuis ſucceſſoribus ,
ipſius Caroli Imperatoris , & Imperij no-
mine, in eiſdẽ diœceſibus, & limitibus eã-
dem iuriſdictionem. dominium,regalia ,
& ſuperioritatem, prout, & quemadmodũ
ante dictam conceſſionem eidem Impera-
tori pertinere poterant,haberent,tenerent,
& exer-

Digitized by Google

& exercerent, eoſdem Amedeum, & eius ſucceſſores in his Vicarium ſuum generalem conſtituendo: † decernẽdoque, quòd
27 omnes appellationes, quas à quibuſcunque ad tribunal Imperiale interponi contingeret, ad eundem Amedium vice ipſius Imperatoris interponerentur, eidem Amedeo ſententias ferendi, & exequtioni demandãdi, etiã ſi mãdatũ exigerẽt ſpeciale, & quę in talibus appellationum cauſis ipſe Carolus Imperator facere potuiſſet, plenam, & liberam poteſtatem concedendo. Et Vinciſlaus Romanorum Rex præmiſſa omnia confirmauit, & approbauit, prout etiam Maximilianus Romanorum Rex in Imperatorem electus eadem rata habuit, ac Epiſcopos Vercellen. & Montiſregalis numero Epiſcoporũ in litteris Caroli Imperatoris nominatorum, & ſpecificatorum aggregauit, declarando, quòd vniuerſi, & ſinguli in eiſdem litteris comprehenſi, & tam nobiles, quàm ignobiles, omnia homagia, fidelitates, ſubiectiones, & obedientias, ad quæ, & quas eiſdem Imperio tenebantur, & erant aſtricti pro feudis temporalibus, quę ab Imperio obtinebant, præfato Duci Sabaudiæ, & ſuis pro tempore ſucceſſoribus, tanquàm dicti Imperio Vicarijs, & vice ipſius Maximiliani in Imperatorem electi, & Romanorum Imperatorum, ac Regum ſucceſſorum ſuorm facere, præſtare, & reco-
25 gnoſcere tenerentur, & ſimiliter † Carolus V. Romanorum, & Hiſpaniarum Rex Catholicus in Imperatorem electus, declarauit, Carolum Sabaudiæ Ducem, eius anteceſſores, & ſucceſſores in dicto Ducatu maſculos, & legitimos fuiſſe, & eſſe, ac in futurum fore veros dicti Imperij Vicarios, in dictis ciuitatibus, & diœceſibus Sedunen. Lauſanen. Gebenen. Auguſtan. Ipporegien. Taurinen. Maurianen. Tarantaſien. Bellicen. Vercellen. Mõtiſregalis, & Nicen. Ducatus Sabaudiæ, & vltra, ac citra montes, terriſque ei adiacentibus, ac in diœceſi Lugdunen. Matiſconen. & Gratianopolitan. in quantùm in Imperio, & diſtrictu, ac terris ipſius Ducatus Sabaudiæ eædem diœceſes conſiſtebant, prout in alijs priuilegijs ſupra expreſſis. Neminique alteri licere vo lũt ipſo Vicariatu in ipſis terris, & limitibus ipſius Ducatus Sabaudiæ vti. Quæ priuilegia fuerint etiam Apoſtolica auctoritate confirmata.

Præterea, quòd Dux Sabaudiæ ſit Vicarius perpetuus Imperatoris probatur etiã vt in quæſt. Delphin. 618. num. 6. & 7. & Cacher. conſ. 9. num. 4. & 5. & vti Imperator, cuius vices gerit, eſt honorãdus, arg. text. in cap. fin. 93. diſt. Rom. ſing. 362. Rebuff. in prax. bẽnef. de Vic. Epiſc. num. 7. & Caſſan. in Cat. glor. mun. par. 4. conſid. 46. debetq; inter recognoſcentes Imperatorem in ſuperiorem, omnes alios præcedere, & immediate poſt Imperatorem ſedere. arg. text. in cap. 1 de conſuet. in 6. & deductorum per Abb. in conſ. 21. cum ſeq. volum. Felyn. in rubr. de maior. & obe. n. 10. circa fin. & aliorum, de quibus ſupra n. 10. & 11.
29 Poteſt enim † Dux Sabaudiæ in ſuis dominijs, vti Vicarius perpetuus Imperatoris, omnia, quæ poteſt Imperator in Vniuerſo. Paul. de Caſtr. conſ. 34. num. 2. lib. 2. Iacob. de S. Georg. in inueſtit. feud. in princ. §. dubitatur etiam num. 4. & Purpur. in l. legem, num. 95. C. de pact. & non habet ſibi ſimilem, vt poſt Bald. in auth. & qui. num. 31. C. de bon. auctor. iudi. poſſ. tenet idem Purpur. in l. 1. num. 634. ff. de off. ei.

DE PRIVILEGIO CLERICORVM. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopalis.*
Et clerici à iuriſdictione ſeculari ſunt exempti, cui, nec cum iuramento, ſe ſubijcere poſſunt.
2 *Priuilegio fori gaudent quamplures clerici ſacris non initiati.*
3 *Virginitas in vxore clerici, quare requiratur, & quid ſignificet.*
Auxilium legis fruſtra implorat, qui in ipſam committit, ibidem.

Digitized by Google

Clericus laicum conueniens regulariter forum rei ſequi debet, ibidem.
4 Statutum Principis ſecularis ſuper forma iuramenti in foro ſeculari præſtādi, aut in alio facto, an liget clericos late diſcutitur.
5 Clerico litigāte in foro ſeculari lege canonica tunc cenſetur, quòd cauſa agitetur ſecundum modum illius iudicij, & quomodo hoc intelligatur, vide ſub num. ſeq.
6 Leges Imperatoris in adiutorium Eccleſiæ licet aſſumere.
7 Conſtitutio laicorum iura eccleſiaſtica diſſoluere non poteſt.
8 Clericorum cauſas Papa iudicibus ſecularibus delegare poteſt.
9 Clericus eſt maior quocunque laico.
10 Sacerdotes, & Dij, & Angeli appellantur.
Difficultas impoſsibilitati æquiparatur, ibid.
Inferior non poteſt iudicare ſuperiorem, ibidem.
11 Clericis ſine Superioris licentia coràm iudice laico iurare, aut teſtimonium dicere non licet.
12 Conſtitutiones laicorum contradicentes canonibus non ſunt ſeruandæ.
13 Priuilegium Principis ſemper eſt intelligendum citra præiudicium tertij.
14 Clericus nō cogitur ſatisfacere creditoribus, niſi deducto, ne egeat, & num. ſeq.
Ceſsio bonorum non liberat debitorē, ſed facit, ne debitor in carcerem detrudi poſsit, ibidem.
15 Clericus non habens, vnde ſatisfaciat ſuis creditoribus, debet præſtare cautionem, ſaltem iuratoriam, de ſoluendo, cum venerit ad pinguiorem fortunam.
16 Clerici obligantes ſe in forma Cameræ Apoſtolicæ, renunciant quibuſcunque legibus, & legum auxilijs.
17 Clerici, vel monachi tutelæ, & curæ immunitatem habent.
18 Clerici ſunt immunes à pœnitentia publica, prout ad illam publice peragendam laici tenentur.
19 Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori.
20 Familia armata ipſius Epiſcopi eodem priuilegio gaudet.
Familiæ appellatione, qui veniant, ibidem.
21 Sacerdotibus, apud gentiles quanta eſſet veneratio, & quantus honor tribueretur, & num. 31.
22 Conſtantinus Imperator, quantùm tribuerit ſacerdotibus: item & Imperator Valentinianus.
Valentiniani Imperatoris pietas, qualis fuerit, ibidem.
23 Epiſcopus, qualis eligi debeat, & num. 27.
24 Imperator electioni epiſcoporū nō debet intereſſe, quibus caput ſuū ſubmittere debet.
25 Ambroſius nondum baptizatus fuit electus Epiſcopus Mediolani.
26 Integritas Præſidentium ſalus eſt ſubditorum.
27 Eligendi non ſunt ad Epiſcopatum, niſi quos probabilis vita, & eccleſiaſtica diſciplina commendet.
28 Reges, & Principes non debēt præeſſe Epiſcopis, ſed illis ſubeſſe, & obedire tenentur.
29 Pontificalis dignitas eſt maior regia.
30 Sacerdotes ſunt Regū, & Principum patres, & magiſtri.
Corona, quam in capite gerunt ſacerdotes, quid deſignet, ibid.
31 Alexander Magnus reuerentiam ſacerdoti adhibuit.
32 Argumentum ab exemplis paganorum ſumi poteſt.
33 Ioannes Chryſoſtomus in exilium pulſus, quā celſe animo plura paſſus ſit.
34 Honorius Imperator Arcadium fratrem acriter de male geſtis contra Io. Chryſoſtomum reprehendit.
35 Imperium, & viuere, & ſtare precibus ſacerdotum oſtenditur.
36 Innocentius Papa, quàm ægre tulerit mortē S. Io. Chryſoſtomi.
37 Innocentius Papa Arcadium Imperatorē, & Eudoxium à perceptione ſanctiſsimi corporis Chriſti ſegregauit, & reiecit.
38 Arcadius Imperator ſupplex ſe pœnitere ſua epiſtola fatetur, veniam petendo.
39 Innocentius Arcadium humiliter ſupplicātem ad ſacrum Euchariſtiæ Sacramētum ſumendum reſtituit.
40 Eudoxiæ Imperatricis genus mortis.
41 Arcadij Imperatoris iuſto Dei iudicio intēpeſtiua mors.
42 Io. Chryſoſtomi perſequutores vindicta diuina fuerunt percuſsi.
43 Cyrinus Epiſcopus acerbè excruciatus, & afflictus fuit.
44 Henrici Angliæ Regis ſcelera, & ſupplicia.
45 Henrici III. Francorum Regis, & Cardinalis Guiſij mors violenta.

VI-

1 VICARIVS Epiſcopalis eſſe non poteſt laicus, quia indecorũ eſt, laicum viros eccleſiaſticos iudicare, cap. in noua, ver. indecorum, 16. q. 7. & Abb. in cap. decernimus, nu. 12. & ibi Felin. num. 6. de iud. & hoc eſt vnum ex priuilegijs, quæ cum prima tonſura acquiruntur, quòd, quis, concurrentibus poſtea alijs requiſitis, effici poteſt vicarius epiſcopalis. Prima tonſura initiati acquirunt etiam priuilegium fori, quo ſunt exempti à iuriſdictione Imperatoris, ac quorumcũque Principum, & magiſtratuum ſecularium, quod priuilegium habent à Deo cap. ſi Imperator 96. diſt. Innoc. in cap. 2. num. 1. de maior. & obed. Couarr. pract. quæſt. c. 31. n. 2. ver. prima concluſio. & n. 3. & l. ſtatuimus. C. de epiſc. & cleric. nec medio iuramento poſſunt ſe ſubijcere poteſtati laicali. cap. at ſi clerici. de iud. & cap. ſi diligenti, de foro comp. cum ſimil. priuilegium aũt fori difficiliùs perditur, quàm priuilegiũ canonis, cum prilegium fori emanauerit à iure diuino, & ab ipſo domino, qui ait, Nolite tangere Chriſtos meos, dicto cap. ſi Imperator, & Graff. deciſ. aur. cap. 5. par. 2. lib. 3. n. 4. Eor-
2 demque priuilegio gaudent † quamplures ſacris ordinibus minime initiati.

Primò beneficia eccleſiaſtica obtinẽtes.

Sed, quoniam interdum dubitatur, nunquid clericus beneficiatus teneatur poſſeſſionem beneficij probare (inquit) Farinac. quòd ſic, & ita obſeruari vidiſſe, vt in prax. crim. q. 8. ſub num. 45. & 70. cuius opinionẽ credo veram in illo caſu, quò reus maximas, & vrgentes habeat contra ſe præſumptiones, quibus ceſſantibus, puto ſufficere litteras clericatus, & oblationis beneficij cũm prope intentiones, & impedimenta ſecularium, & alia legitima impedimenta poſſeſſio adipiſci non poſſit, & bene nouit ſacra congregatio, vt refert Pariſ. de reſignat. benef. lib. 7. q. 1. num. 47.

Secundò clerici prima tonſura inſigniti, vel in minoribus ordinibus conſtituti, licet beneficia eccleſiaſtica non obtineant, dummodò clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui eccleſię ex mandato Epiſcopi inſeruiant, vel in ſeminario clericorum, aut aliqua ſchola, vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines, verſentur. Conc. Trid. cap. 6. de reform. ſeſſ. 23.

Tertiò clerici in ſacris ordinibus conſtituti, etiam quòd in habitu, & tonſura non incedant. Clar. in prac. crim. q. 36. ſub verſ. hac autem & Farinac. in d. q. 8. nu. 70.

Quartò clerici coniugati cum vnicis, & virginibus, modò alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidẽ eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu, vel tonſura vtantur, cap. vnic. de cleric. coniugat. in 6. & Concil. Trid. dicto cap. 6. §. in clericis.

Coniugati autem ad ſecundas nuptias cõuolantes omni priuilegio clericali exuũtur, ita vt, nec etiam tonſuram portare poſſint, gl. in d. c. vnic. in ver. vnicis, & c. vnic. de big. eo. lib. nec, qui cum vidua, aut aliàs corrupta cõtraxerint, & eam cognouerint, priuilegio clericali gaudere poſſunt gloſſ. in d. c. vnic. in ver. virginibus, & ibi Dom. & Philipp. Fran. de cler. coniug. & cap. debitũ
3 extra de bigam. non ord. † Virginitas verò in vxore requiritur, quia ſignificat, Eccleſiã triumphantem, in qua non eſt macula, neq; ruga, quæ ſemper virgo permanſit, ſaltem mente. vnde Apoſtolus, deſpondi enim vos vni viro, &c. Paul. 2. ad Corinth. cap. 11. in princ. cap. nuptiarum, §. deinde, 27. q. 1. & gloſſ. pen. in d. cap. debitum.

Clerici verò non beneficiati, etiam in quatuor minoribus ordinibus conſtituti, habitum, & tonſuram non deferentes priuilegio clericali gaudere non poſſunt, ſed pares laicis ſunt cenſendi, Couarruu. lib. 2. var. reſolut. cap. 1. num. 9. & Con. Trid. d. c. 6. ſeſſ. 23. & eſt ratio, quia cum ſpernãt decreta Pontificum, & ſacri Conc. fruſtra Eccleſiæ implorant auxilium, qui committunt in ipſam, cap. fin. de immun. eccleſ. cap. 2. ne cler. vel mon. & cap. in audientia de ſent. excommun.

Quod tamen procedit, ſi clericus continuò taliter in habitu laicali incedat, & ſecularibus ſe immiſceat, quòd pro laico habeatur, & reputetur, ſecus autem, ſi alicui eccleſiæ inſeruiat, & regulariter habitum deferat, & tonſuram clericalem, quia tunc, ſi in habitu laicali reperiatur, & delinquat,

priui-

priuilegium fori non amittit, cap. contingit,& ibi Abb.cap. in præſentia de ſent.excomm.clem.1.& de vit.& honeſt.cleric. & Diaz.in pract.crim,cau.cap. 69.& 70. n. 2.& Farinacc.in pract.crim.q.8.n.60.

Quæri nunc poteſt de ſtatuto Principis ſecularis, quo cauetur, quòd oblato iuramento litis deciſiuo, illud præſtare debens, duobus intortitijs accenſis genibus flexis coram altari, quod in loco tribunalis eſſe debet, manibus ſuper ſacroſanctis Euangelijs poſitis, iurare teneatur, imprecando iram Dei, & vindictam contra Ananiam, & Saphiram coniuges mentientes illatam, aliaſque pœnas in eod. decreto appoſitas, ſi in dicto eius iuramento mentiatur, & vlterius, quòd faciat puram, & meram donationem fiſco ſeculari de quadam pecuniarum ſumma, pro qua contra ipſum realis, & perſonalis executio fieri poſſit abſque aliquo proceſſu, & ſcriptura caſu, quo iurans reprobaretur, ſi clericus cōueniat laicum, quo caſu regulariter forum rei ſequi debet, cap.ſi clericus, cap.cum ſit generale. de for.comp.& Oldr.conſil.83.n.3.

4 An clericus, † cui coram iudice laico iuramento ſub dicta forma defertur, illud ad formā dicti decreti ſubire teneatur, vel forma ſit reijciēda,& certum eſt, quòd decretum Principis ſecularis ſuper forma iuramenti in foro ſeculari præſtandi nō ligat clericos, quia illud iuramentū eſt litis deciſiuum, cap.& ſi Chriſtus.de iureiuran.l.2.l. admonendi,& l. iuſiurandum.eod.titu.propterea, licet clericus agens contra laicū corā iudice ſeculari ſubijciatur legibus illius fori, hoc procedit in præparatorijs,& ordinatorijs litis, in quibus ſeruantur leges, & ſtatuta fori, in quo litigatur, ſecus in deciſorijs. Abb.in d.cap.Eccleſia S.Mariæ.n.25. in fin.& ibi Dec.num.43. & 44.& Felyn.num. 55.& 81. de conſtit.& Corn.d. conſil.114.

5 num.4. in princ.vol.2. † quia ſtatutum, vel conſuetudo laicorum non poteſt aſtringere clericos, cum imperiali iudicio non poſſint eccleſiaſtica iura diſſolui, capitulo 1. diſtinctione 10. capitulo quę in eccleſiarum.de conſtit.

Licet enim clericus actor forum rei regulariter ſequi debeat, cap.experientię. 11. quæſt.1. ſubijcitur tamen foro ſeculari iure

6 Pontificio, † quia Papa poteſt iudicib. ſecularibus cauſas clericorū delegare, c. Mennam, 2.q.4. Abbas in eod.cap.eccleſia S.Marię, n.6.& Felyn.etiam n.6.verſ.& pro limitatione, ſed nō ſequitur, quòd decretis Principum, vel legibus municipalibus in deciſorijs ſubijciantur. Abb in cap.fin. n.3.de reb. Eccl. non alienan.cum alijs ſupra deductis, præſertim in iuramento præſtando ſub dicta forma in foro ſeculari coram multitudine laicorum intortitijs accenſis, & genibus

7 flexis, ſtante, † quòd clericus eſt maior quocunque laico, c.1.in fine.17, diſt. cap. quis dubitet.96.diſt.cap.duo ſunt.12.q 1.& cap. 1.§.quia verò.de ſacr.vnct

8 Sacerdotes à Deo Dij, † & quandoque Angeli appellantur, Dijs non detrahes, & Principi populi tui non maledices: Exod.c. 22.ego dixi Dij eſtis,& filij excelſi omnes: Pſalm.81.cap.ſacerdotibus.11.q.1. cap. futuram.verſ.vos à nemine 12.q.1.ſacerdotes enim à Regibus ſunt honorandi, & non iudicandi.d.cap.Sacerdotib. Indignum quippe eſt, vt ſacerdotium ſenatus iudicet, cum pateat populum ſequendū non eſſe, ſed docendum, vt inquit, Baron.Annal.Eccleſ.904 §.Epiſcopi, & cùm ſalua ſacerdotali dignitate, forma dicti iuramēti eccleſiaſticis perſonis, haud ſeruari poſſit, non ligat clericos, quia illius difficultas impoſſibilitati æquiparatur, cap. breui. de iureiur.& Felyn. in eod. cap. Eccleſia S. Mariæ. num.86.

Et, cùm iuramentum prædictum non concernat bona temporalia tantùm, ſed comprehendat etiam perſonas, ideò à clericis in foro ſeculari ſeruari nō debet. Abb. in d.cap.quòd clericis. num.11. in fine, & num.23.de for.comp.& in cap. poſtulaſti. num.16.eod.tit. cùm perſonam ſubijcere non poſſint laicis ſibi inferioribus contra naturalem rationem, quòd inferiores iudicent ſuperiores, cap.inferior.21.diſtin.cap. cùm inferior.& ibi Abb.in princ.& num.1. de maior.& obed. Præterea non ſolùm iuramentum litis deciſiuum ſub dicta forma clericus coràm iudice laico præſtare minime tenetur, ſed, nec aliud quodcunque iuramentum de calumnia præſtare debet, ſine licētia ſui Epiſcopi, aut alterius eccleſiaſtici legitimi ſuperioris. Bar. in l. cum clericis.C.de Epiſc.& cleric.Innocent.in cap.1.num.1.& 2.de iur.calum.& ibi Abb. num.17. Bald.in l. quoniam liberi, num. 4. C.eod.

C.eod.tit.& Spec. de teſt.num.36.lib.1.
Nec ſuperior licentiam iurandi tribuere
poteſt,niſi ſecundũ iuris diſpoſitionem,quę
nõ admittit,quòd coram laico clericus te-
ſtimoniũ dicere debeat,& tunc in manibus
Epiſcopi, vel Vicarij, aut alterius perſonæ
eccleſiaſticæ ab Epiſcopo delegatę præſtari
debet,cap.quamquam,vbi etiã gloſſ.penult.
& fin.& archidiac. 14.q.2. vltra quod colli-
gitur,Principis intentionem non fuiſſe liga-
re clericos,cum iurantes teneantur facere
fiſco ſeculari donationem in euentum per-
iurij de quadã pecuniarum ſumma,pro qua
exequtio realis,& perſonalis abſque proceſ
ſu fieri poſſit, cùm clerici perſonam foro
laicali ſubijcere non poſſint ex ſupra dedu-
10 ctis. † Principum enim decreta,vbi cano-
nibus cõtradicunt,non ſunt ſeruãda.c.1.de
nou.op.nun.Abb.in c.in pręſẽtia.n.28. verſ.
hoc etiam expreſſe. de prob. & Alex. in l.
etiam filios.num.4.in fin.ff ſoluto matr.
11 Nam ſemper Principum decreta † de-
bent intelligi, ſaluo iure,& citra iniuriam,
& præiudicium tertij,l.2.§. ſi quis quòd, &
§. ſi quis à principe. ff. ne quid in loc. publ.
Iaſ.in l.fin.num.19.& 20.ff.de conſt. princ.
& Oſaſc.deciſ.90.num.11.
12 Præmiſſa ſi corroborantur priuilegio,
quod habent clerici,ne cogi poſſint ſatisfa-
cere creditoribus, niſi deducto. ne egeant,
gloſſ.in cap.ſtudeant in ver.vt tale.50. diſt.
& Abb.in cap.veniens.num.4. de tranſact.
gloſſ. & Bar. in l. miles. num.3.& Iaſ.num.
12. ff. de re iud. reprobata opinione Pauli
de Caſtro, & Matheſil.;contrarium tenen-
tium,hancque eſſe communem opinionem
teſtatur Couarr.in lib.2.var.reſolut.cap.1.
num.49.poſt princ.quia, licet debitor cre-
ditori ſatisfacere non valens, vt à carceri-
bus liberetur,bonis cedere poſſit,l. 1. & ibi
Paul.de Caſtr.num.1.& 2.C.qui bon.cede-
13 re poſſ. tamen clericus † bonis credere nõ
tenetur,nec pro ære alieno poteſt carcera-
ri,ſed cautionem idoneam de ſatisfaciẽdo
creditori, ſi ad pinguiorem deuenerit for-
tunam,præſtare tenetur,cap. Odoardus, &
ibi Abb.num.8.de ſolu.& in defectum cau-
tionis,quòd illam præſtare non poſſit, cau-
tio iuratoria illi eſt admittenda,cap.per ve-
ſtras.§.cùm ergo.& ibi gl.in ver. quam po-
teſt de don.inter vir.& vxor.& gl.in d.cap.
Odoardus.in ver.idonea.Et hæc concluſio
regulariter procedit de iure communi vbi-
que locorum, quòd clerici conueniri non
queant vltra id,quod facere poſſunt, dedu-
ctis neceſſarijs alimentis,ne in opprobrium
ſtatus eccleſiaſtici cogantur mendicare, d.
glo.in cap.ſtudeant.l. miles, vbi glo. in ver.
facere,& ibi Bar.num.3.& Ripa,qui de cõ-
muni teſtatur,num.7. ff.de re iudic. Couar.
in eod.cap.1.lib.2.var.reſolut. num.9. cap.
diaconi ſunt, verſ. mendicat infelix. 93. di-
ſtinct. Conc.Trident.cap.2.de reform. ſeſſ.
21. & Farinac. in praxi crim. de carcer. &
carcerat. quæſt.27.num.56.& ſeqq.
Addo,dictam concluſionem procedere,
etiam quòd agatur vigore inſtrumenti iura-
ti,& quòd fuerint latæ tres ſententiæ con-
formes contra clericũ,dũmodo ſit in ſacris,
vel beneficiatus, aut aliàs gaudeat priuile-
gio clericali,incedendo in habitu, & tõſu-
ra,& inſeruiendo alicui eccleſiæ, iuxta di-
ſpoſitionem ſacr.Concilij Trid.c.16.de re-
format.ſeſſ.23. quia aduerſus exequtionem
ſententiarum poterit obijcere,ſe inopem
eſſe,nec ob id poſſe excõmunicari,aut car-
cerari, præſtita iuratoria cautione de ſol-
uendo, cum ad pinguiorem deuenerit for-
tunam,iuxta diſpoſitionem.cap.Odoardus.
de ſolut.ex traditis per Couarr. eod. lib.2.
var.reſol.cap.1.n.9.verſ.quoties verò.
14 Caueant tamen clerici † de ſe obligan-
do in Romana curia in forma Cameræ A-
poſtolicæ, quia cõtra obligationem Came-
ralem duæ tantum exceptiones in cõtinen-
ti probandæ opponi poſſunt,nempe falſita-
tis,& ſolutionis, aut pacti de non petendo,
vel quietationis,quæ æquipollent ſolutioni,
vt per Bar.in l.1. §. & parui refert. ff. quod
vi,aut clam.Caſſad. deciſ.10. num.6. de re-
ſcript. deciſ. vnic. num 2. de mut.petit. &
Galeſ.ad 4.partic.vel clauſ.de oblig. cam.q.
1. num.2. & illius obligationis vigore re-
nunciatur.cap. Odoardus. omnibuſq; legi-
bus,& legum auxilijs,quibus vti, aut iuuari
poſſent,legibus enim in ſui fauorem intro-
ductis quilibet renunciare poteſt l. ſi quis
in conſcribendo.C.de pact. & gloſſ. 1. in
cap.ſi diligenti.ver ſuper hac.de for comp.
ita quòd clerici, & laici tunc pari modo
condemnantur, excommunicantur, carce-
rantur, & in carceribus detinentur, vt nec
pro excarceratione obtinenda ad bonorũ
ceſſionem admittantur, niſi ex Pontificis
gra-

Digitized by Google

gratia ſpeciali, quæ per ſignaturam gratiæ expeditur cum clauſula, conſtito ſummarie de paupertate, prout de iure, vt poſt Sta phil. de lit. gratiæ, & iuſt. Couarr. lib. 2. variar. reſolu. c. 1. n. 9. verſ quoties vero. Quæ concluſio, quòd legibus in ſui fauorem introductis quilibet renunciare poſsit, fallit tamen in priuilegio fori, cui clericus eo gaudens non poteſt renunciare, cap. ſi diligenti, vbi doct. omnes. de for. compet. Carauit. ſup. rit. Mag. Cur. 228. n. 2. Affl. ſuper conſt. Reg. rubr. 45. n. 21 lib. 1. Couar. pract. queſt. c. 33. nu. 2 Roland conſ. 4. nu. 9. vol. 1. Alex. de kau. conſ. 56. n. 1 Bald. in l. 1. in fin. C. de iud. ſinc. de iud. cauſ. ciui. crim. lib. 1. cap. 11. nu. 35. & 36. & Decian. tract. crim. lib. 4. cap 9 num 61. tom. 1.

15 † Et generaliter Epiſcopi, presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, & monachi ipſo iure gaudent priuilegio immunitatis, & ab omni onere tutelę, ſiue teſtamentariæ, ſiue legitimæ, ſiue datiuæ, & curę non ſolùm pupillorum, & adultorum, ſed etiam furioſorum, mutorum, & ſurdorum, & aliarũ perſonarum, quibus tutores, vel curatores à legibus dantur. cap generaliter. 16. q. 1. & Abb in cap non minus. n. 15 de immun. Eccleſ.

16 Laici autem † publice pœnitentes ſolemnem pœnitentiam peragere tenentur, coram Epiſcopo ciuitatis ſacco induti, nudis pedibus, & alijs ſolemnitatibus ſeruatis, de quibus in cap. pœnitentes, & cap. in capite. 50. diſt. clerici tamen ſolemnem pęnitentiam peragere non permittuntur. cap. confirmandum 50. diſt. & gl. in cap presbyter. 28. diſt. ſed, ſi ſit depoſitus, vel pro publico crimine damnatus ſacerdos, publicam pœnitentiam peragere poteſt. dict. c. presbyter. & ibi glo. & glo. in eod. cap. confirmandum. & ratio prohibitionis fuit propter ſcandalum, quod ſubditis immineret, vt in additione ad gl. in d. cap. confirmandum. in ver. pœnitentibus. & arg. c. de his. verſ qui autem. d. 50. diſt.

17 Quòd † attinet ad priuilegium fori, eo gaudet etiam familia Epiſcopi, licet ſit ſecularis. Abb. in cap. nullus. num. 6. verſ. in familia. de fo comp. & in cap. fin. num. 5. de off. archid. Oldrad. conſ. 293. num. 5. verſ. poteſt & alia. Matth. de Afflict. ſuper conſt. Neap. Rubr. 9. §. intentionis, num. 7. & eſt communis opinio, de qua teſtatur. Ioann. de Monte Sperello inter conſ. Calc. conſil. 72. Boſſ. in tit. de for. comp. num. 172. Clar. in pract. crim. quæſt. 35. verſ quæro, nunquid familiaris, & Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 47. & 57.

18 † Sub cuius nomine venit etiam familia armata Epiſcoporum, de qua ſuprà cap. 9. quia familiæ appellatione, omnes, qui in ſeruitio ſunt, continentur, etiam liberi homines, qui & bona fide ſeruiunt, vel alieni, etiam, qui in poteſtate eius ſunt. l. ædiles. §. familiæ. ff de ædil. edict. & omnes, qui cũ aliquo habitant. gloſſ. in cap. 1. 3. queſt. 5. & in c. litteris. in verb. de familia verſ familiares appellantur. de teſſ. & atteſt. Quòd autem Epiſcoporum familia gaudeat priuilegio fori, tenet Dec. in tract cri. to. 1. lib. 4. c. 9 n. 47. etiam quòd ſint laici, vt poſt Marſ. cõſ. 67. n. 60. Calc. cõſ. 71. Capic. deciſ. 12. n. 2. Ioann. de Mont Sperell. inter conſ. Calc. conſ. 72. vbi de communi teſtatur. Abb. in cap 2. num 6 de for. comp. Boſſ. eod. titu. de for. comp. num. 172. Clar. in quæſt. 35. & alios, quos citat, & tenet idem Farinac. in ſua prax crim q 8. nu 46. par. 1. tom. 1.

19 Sacerdotes autẽ † ſemper adeò fuerunt priuilegiati, ac in maxima veneratione habiti, vt etiam gentiles eorũ falſos deos colendo, profanos eorum ſacerdotes in admiratione haberent, ipſiſque reuerentiam, & ſeruitutem prębeřẽt, vti hominibus ſacris à cœlo miſſis, & in Græcia dignitas ſacerdotalis æquabatur in omnibus regiæ dignitati, vt teſtatur Plutarch. quæſt. Rom. vlt. Inter Francos etiam maximam auctoritatem, & poteſtatem ſacerdotes Druidæ nuncupati obtinebant, vt ſcripſerunt Aelianus lib. 14. cap. 34. Cæſar in Com. Bell. Gall. lib. 6. & Petr. Ribaden. in ſuo tract. de Relig. lib. 5. cap. 35. in princ.

In Vrbe Roma ſacerdotes illi erant poteſtate ſuffulti iudicandi, & decidendi cauſas, & controuerſias, quæ oriebantur inter miniſtros eorumdem inanium deorum, atque inter magiſtratus, & perſonas particulares, vt ſcribit Dionyſ. Halicarnaſſ. & inter Germanos ſacerdotes determinabant omnia ardua, omni oppoſitione, & contradictione ceſſante, Cornel. Tacit. lib. 2. & quòd Gentiles, qui deos ligneos, & lapideos colebbant, tamen eorum ſacerdotibus honorem maximum tribuerent, probat tex. in cap.

Digitized by Google

cap.Sacerdotibus §.ante eum.11.queſt.1.& Petr.Ribad.eo. tract. de Relig. cap.35.in princ.vbi præmiſſa, & alia plura Gentilium exempla videre licet.

20 Conſtantinus Imperator † tantùm tribuit ſacerdotibus, vt cum primę generali Synodo,quæ apud Nicæam fuerat congregata, prçſederet (ante eam enim non fuerant generales Synodi congregatæ,vt tenet glo.fin.in cap futuram, 12. q.1.) cùm querelam quorundam clericorum conſpiceret coram ſe deferendam, ait: Vos à nemine iudicari poteſtatis, quia ſolius Dei iudicio reſeruamini,Dij enim vocati eſtis, & icircò non poteſtis ab hominibus iudicari. eo. cap futuram.§.ibidem verò.

21 Valentinianus item † Imperator mortuo Auxentiæ Arianæ perfidiæ magiſtro, qui Mediolanenſem eccleſiam, vt lupus, dilaniauerat,cum vellet,Deo ordinante,ibi Epiſcopum conſecrare,Epiſcopos vocans,illis inquit,Noſtis aperte,diuinis eloquijs eruditi,qualem oporteat eſſe Pontificem,&,quia non decet,eum verbo ſolo, ſed etiam conuerſatione, gubernare ſubiectos, & totius ſemetipſum imitatorem virtutis oſtendere, teſtemq; doctrinæ conuerſationem bonam 22 habere, † talem in Pontificali conſtituite ſede,cui & nos,qui gubernamus imperium, ſincere noſtra capita ſubmittamus, & eius monita, dumtamquam homines delinquimus, veluti curantis medicamina,ſuſcipiamus. Cui cùm ſynodus dixiſſet,vt magis ipſe decerneret, ſapiens,& pius exiſtens,Imperator ipſe ait:Super vos eſt talis electio, vos enim gratia diuina potiti,& illo ſplendore fulgentes,melius poteritis eligere. Cum autem tunc ſacerdotes egreſſi de Epiſcopali ſede tractaſſent, & ordinatione diuina electus fuiſſet Ambroſius nondum 23 baptizatus, † exultans Imperator ait: Gratias ago tibi Domine omnipotens, & Saluator noſter, quoniam huic viro ego quidē commiſeram corpora,tu autem animas, & meam ſentētiam oſtendiſti iuſtitiæ tuæ cōuenire. Ambroſium verò,qui de ſua electione contriſtabatur, confortauit,illi dicendo; Noli timere,quia Deus, qui te elegit, ſemper te adiuuabit, & ego adiutor tuus, (vt meū ordinē decet)ſēper exiſtā,vt ī hiſtoria eccl.tripar.li.7.& in c.Valētinianus 63.diſt.

Maxime igitur Imperatores, Reges, & alios Principes Chriſtianos ipſius Valentiniani Imperatoris pijſſimi imitatores eſſe decet,ne præcipue ad regimen eccleſiarum cathedralium imperitis,aut alias minus habilibus, faueant. nec ad cathedrales quibus ex fundatione, vel Sedis Apoſtolicæ indulto illis perſonas idoneas nominandi,vel eligendi ius cōpetit:perſonas legitimis requiſitis carentes nominent,eligant.vel præten-24 tent; † quoniam integritas præſidentium ſalus eſt ſubditorum, cap.inter corporalia, de tranſlatione Epiſcop.& Conc.Trident. cap.1. circa princip.de refor. ſeſſ. 6.

25 Cùm enim eccleſiarum † regimen onus ſit angelicis humeris formidandum, inuigilare debent Principes,vt per ipſos nominādi,& prędicādi digni ſint,quorumq;prior vita,& omnis ętas à puerilibus exordijs vſq;ad per fectiores annos per diſciplinæ eccleſiaſticæ ſtipenda laudabiliter acta teſtimonium præbeat, vt ſecundùm venerabiles beatorū patrū ſanctiones aſſumantur.vt cap.in ſacerdotibus.cap.Epiſcopum 61.diſtinctione. cap.fin.59.diſt. & Concil.Trident.d cap.1 §.integritas enim.taleſq; ſint, quibus, & ipſi qui temporalia gubetnant, ſincere ſua capita ſubmittere, & eius monita tutò ſuſcipere poſſint.vt d.cap. Valentinianus, ante med.63.diſt.

Nec indignari debent Epiſcopis ſubia-26 cere,& eorum monita ſuſcipere, † quon ā Reges,& Principes Archiepiſcopis,& Epiſcopis ſuis reuerenter aſſurgere, caput inclinare, & eis apud ſe venerabilem ſedem debent aſſignare.d.cap.Valentitinianus.capit. ſolitæ §,hæc autem, & ibi gl.in ver. aſſurgant,& in ver venerabilem,& Abb. n.7. de maio.& obed. non autem negatur,quin præcellat Imperator in temporalibus illos dūtaxat ſuis generis qui ab eo recipiunt tē-27 poralia, ſed Pontifex antecellit in ſpiritualibus, quæ tantò ſunt temporalibus digniora,quantò anima pręferturcorpori,& tantò eſt Pontificalisdignitas Regia maior,quantò maior eſt Sol Luna.d.c.ſolitę, verſ.quòd aūt, & verſ. ſed illa. & eſt ſeptuagies ſepties Pōtificalis dignitas maior Regali, vt ibi per glo. in ver. inter ſolem. de maior. & obed. Deus enim conſtituit ſacerdotes ſuper gentes, & Regna, vt euellant, diſſipent, ædificent,& plantent.Hier.cap.1.d.cap.ſolitę,§. potuiſſes,& ibi Abb.num.5.

Nam

Digitized by Google

28 † Nam ſacerdotes Chriſti, Regum, & Principum omniumque fidelium patres, & magiſtros cenſeri nemo poteſt dubitare, vt ſcripſit Gregor. in Epiſt. in Hermanum Epiſcopum Metenſem relatus in cap. quis dubitet. 96. diſt. & ſunt Reges, ſe, & alios in virtutibus regentes, qui in Deo Regnum habent, quòd deſignat corona, quam in capite gerunt, vt cap. duo ſunt, 12. q. 1. & cap. vnico. §. quia verò. de ſacr. vnct.

29 Alexander enim † ille magnus, dum ad deſtructionem Hieruſalem pergeret, ſummum ſacerdotem, qui vt illum exciperet, ei Pontificio ornatu indutus occurrit, genibus flexis adorauit: Et Parmenioni eiuſdem familiari interroganti, quare illi viro ita ſe humiliauerit, reſpondit: Non hominem adoraui, ſed Deum, cuius eſt ſacerdos. Ioſeh. de antiqu lib. 11, cap. 8. & Auguſt. de ciuitate Dei. lib 18. cap. 45. Si enim gentiles in maxima veneratione ſacerdotes habebant, multò magis Principes Chriſtiani illis debitum honorem, & reuerentiam præſtare tenentur. arg. text. in d. cap. Sacerdotibus. §. ante eum. 11. q 1.

30 † Nam ab auctoritate, quæ procedit, etiam ab exemplis paganorum arguere licet, vt cap. quæſta. vbi Archid. 13. quæſt. 2. & d. § ante eum, vbi Dominicus 11. q 1.

Quòdque Principes Chriſtiani cum eccleſiæ miniſtris reuerenter, & fauorabiliter, ſe gerere debeant, prædictis, & alijs pluribus exemplis probat Petr. Ribaden. in eodem tract. de Relig. lib. 1. cap. 35. per tot. & contrafacientes ſæpius Dei iudicio grauibus plectuntur pœnis. vt de ſæuientibus contra S Ioann. Chryſ. infra patebit.

31 Io. Chryſoſtomus † in exilium pulſus, quàm celſo animo illud pertulerit, eius epiſtola ad Ciriacum data teſtatur, vbi ita inquit: Etenim ego cum è ciuitate fugarer, nihil horum curabam, ſed dicebam intra memetipſum, ſi quidem vult me Regina exulem, agat in exilium, Domini eſt terra, & plenitudo eius; & ſi vult ſecare, ſecet: idem paſſus eſt Iſaias, ſubſcribat illi: ſi vult in pelagus mittere, Ionæ recordabor; ſi vult in caminum inijcere, idem paſſi ſunt tres illi pueri; ſi me feris vult objjcere, objjciat, Danielis in lacum leonib. obiecti recordabor, ſi me lapidare vult, lapidet, Stephanum habebo primum martyrem ſocium; & ſi caput tollere vult, tollat, habeo ſocium Ioan. Baptiſtam, & ſi ſubſtantiam auferre, auferat, nudus exiui de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc, Chryſ. Epiſt 3. ad Ciriacum. relatus à Baron in lib. Ann. to. 5. ann. 444. pag. 197. in fine, & cùm in exilium à militib deportaretur, ægra valetudine toto itinere laborauit, continuis febribus, & ſtomachi ſolutione, alijſque grauiſſimis morbis obſeſſus, vt in eo ann. 444. tom. 5. pag. 212. & ſeq. & poſt prædicta aliaque plura, & maiora paſſa Comane exul requieuit in Domino, vt per eundem Baron. eod. tomo 5. ann. 407. pag. 254.

32 Honorius quidē † Imperator, ægre præmiſſa ferens, epiſtola ſua ad Arcadium fratrem Auguſtum, qui Eudoxiæ reginæ coniugi obtemperando, cum Ioanne Chryſoſtomo tam male ſe geſſerat, ſic eſt affatus Neſcio, qualis tam potens, & à dæmone immiſſa impulſio perſuaſit tibi, ò frater, fœmine committere te ipſum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Chriſtianorum regum patrauit: Etenim, qui iſthinc ſunt ſanctiſſimi Epiſcopi clamant aduerſus Imperiū noſtrum, quòd magnum Dei Antiſtitem Ioannem, neque legitimè, neque ex præſcripto canonum, & ab Epiſcopali ſede depuliſtis, & acerbiſſimis exi ijs, & intolerandis iniurijs inijcientes per vim vita ſpoliaſtis, locumtenentes autem Romanę Eccleſię ob veſtrum honorem, & legitimi iudicij ſtabilimentum miſſos, qui afferebant hinc litteras, vt omnia integre definirentur, tenuiſtis; quibus cum nihil humani egiſtis, amplius, & cuſtodijs diuerſis concluſiſtis, ac fame prope necaſtis, ſimulque, quas ſecum ferebant pecunias ad viatici neceſſitates corporeas, auferri ab ipſis mandaſtis, & clamantes contra vos ad Deum, atque ingemiſcentes nullo ſunt habiti loco: adhæc Apoſtolica mandata nihili facta à vobis ſūt, Epiſcopos ſanctos iniuſte priuaſtis, ac ſexcentis iniurijs, & exilijs maxime longinquis iniuſte adiudicaſtis, alioſque pro his indignos indigne intruſiſtis. Contende igitur frater, non verbo, ſed re, & Deum. & homines de correctione eorum. quæ non ſunt recte actæ certiores facere: certus, & ipſū

33 † Imperium noſtrum, & ruere, & ſtare precibus ſacerdotum. Baron. Anna. 407. tomo 5. pag. 260. in princ.

Inno.

34 Innocentius enim † Papa I. ob ipſius S. Io. Chryſ. mortē eidē Imperatori Arcadio ita ſcripſit; Vox ſanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, ò Imperator, ſicuti quondam Abel iuſti contra fratricidam Cain, & is modis omnibus vindicabitur. Et ſi beatus Ionnes vitam reliquit, fide ſeruata, & fluctuantibus confirmatis, in æterna tamen ſecula ſempiternam deliciarum, & immortalis vitæ hęreditatem eſt conſequtus; Noua autem Dalida Eudoxia, quæ paulatim te erroris, ſeu ſeductionis nouacula totondit, execrationem ex multorum ore ſibi ipſi introduxit, graue, & quod geſtari nequeat, peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis ſuis ſuperadens. Itaque ego minimus, & peccator, cui thronus magni Apoſtoli Pe-
35 tri creditus eſt, † ſegrego, & reijcio te, & illam à perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei noſtri, Epiſcopum etiam omnem, aut clericum ordinis ſanctæ Dei Eccleſiæ, qui adminiſtrare, aut exhibere ea auſus fuerit, ab ea hora qua præſentes vinculi mei legeritis litteras dignitate ſua excidiſſe decerno. Baro. in lib. Annal. Eccleſ eod tom. 5. Anna 407. pag. 258. circa fi. & pag. 259. in princ.

Arcadius verò ad Innocentiū ita reſpō-
36 dit, † Norunt omnes homines mentis cōpotes cōmiſſa per ignorātiā, nec diuinitus, nec per leges puniri, neque adeo quemquā alterius nomine ſupplicium luere. Omnino, ò Pontifex Dei, ne quicquàm eorum, quę in legatos audacter perpetrata ſunt, ſciente me factum eſt, idque ex eo perſpici poteſt, quòd eos, à quibus illa orta ſunt, ſeuere vltus ſum, neque quòd magnus ille Ionnes depoſitus ſit, vlla in me culpa eius rei inhęret, ſed infelicibus Epiſcopis: vbi autem erit pœnitentię bonum, niſi ijs, quos pœniteat, venia tribuatur? Igitur, ſi nos quidem ex pœnitentibus non eſſemus, meritò aditus ad veniam clauderetur: & ſi accuſauimus, & condemnauimus nos ipſos, ab his, quæ malè egimus, ne bono quidem pœnitentiæ, quòd quidem venia eſt, excidamus. Quòd quidem propterea ſcripſi, vt manſuetudinem tuam certam redderem, nos, nihil eorum cognitum habuiſſe, quæ noſtris Antiſtitibus, & clericis acciderunt, cuius rei teſtē benignum illum Deum imploramus; Nimirum purus, & innocens ſum, quòd ad ipſorum condemnationem attinet, quippe cum eorum communione ſim vſus, cauſæ nihil erat, quamobrem eos affligeremus. Quòd autem attinet ad Eudoxiam, ſcito me illi parū moderate pro ratione delicti mercedem retuliſſe: Quo ſanè factum eſt, vt ex eo mœrore, & anguſtia, difficili grauiſſimaque correpta ægritudine decumbat,
37 † igitur, quod ſupereſt, enixè te obſecro, vt nos à ſegregatione liberes, nec multipliciter punias. non enim ipſe Dominus idem ob delictum bis hominem percutit. cum Innocentius alia epiſtola, inquit, ſtudiū, diligentiamque veſtram Dei præſcripto, & voluntati conſentaneam, quam propter ipſius nomen declaraſtis, accepimus, & probauimus: Quapropter ſacris à vinculis ſoluti ad ſigna dominica confirmatis animis accidite. Baron. eod. tom. 5. fol. 259.

Non longè poſt Eudoxiæ patratorum in S. Ioann. Chryſoſtomi ſcelerū vltio dilata
38 fuit, † quoniam non vltra tres menſes ab obitu S. Ioannis ſuperuixiſſe traditur. Genus autem eius mortis ita contigiſſe deſcribitur. Cùm pregnans eſſet, iamque Partui vicina foret, fœtus in vtero extinctus eſt, at, cum eum edere vellet, nequiuit, totoſque dies quattuor mortuus fœtus in vtero retentus computruit, atque vteri quoque abſciſſum effecit, cumque, neque exiret fœtus, & dolorum finis non eſſet, quidam ei litteras magicas ſuperpoſuit: quare & ſtatim eiecit mortuum fœtum, & ſimul animam miſerrime efflauit. Baron. eod. tom. 5. Ann. 404. pag. 220.

39 Nec Arcadius † Imperator, quamuis iunior eſſet ætatis, trigeſimum primum tantùm annum agens, vt per Baron. eod. to. 5. Anna. 408. in princ. diu ſuperſtes fuit, cùm vix Chryſoſtomo quadriennium ſuperuixerit, vt vlciſcente Deo palàm factum ſit, quāto periculo Principes eos inſequantur, de quibus illa tam terribilis præceſſerit comminatio Chriſti, Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei, &, qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris Matth. cap. 18. Marc. cap. 9. Luc. c. 17. & Baron. ead. pag 220.

40 Alij etiam perſecutores † Ioann. Chryſoſto-

Digitized by Google

ſoltomi v n licta diuina fuerunt percuſſi: Quorum ... enim Epiſcoporum, & laicorum corpora morbus aſſumens varijs cruciatibus agitabat, lenta febris inteſtina depaſcens, prurituſque intolerabiles totam ſuperficiem vnguibus leuabat: Longi quoque inteſtini perpetui dolores, & cholici paſſio, cuiuſdam pedes intecutanei morbi inſtar, nimia inflatione turgeſcebant. Alij, nimia humoris redundantia ad manus vſq; deriuantis, eos, qui malè ſubſcripſere digitos miſto frigori incendio fuerunt excruciati. Alium aquaiculi tumor, & putredo ex ſecretiore parte corporis in longum ſe extendens, & vermes gignens acriter vexabant, reſpirandique difficultas, omnium intenſio membrorum, imagineſque nocturnæ in canes rabioſos, & diſtrictis gladijs barbaros, & vocem horrendam tranſeuntes inſomnem, ſomnumque ducebant: Alius equo lapſus, dextro facto crure, continuò vitam cum morte commutauit: Alius, amiſſa voce, octo menſibus emarcuit in lecto, qui nec manus ad os apponere poterat: Alius viuens crura ſenſim vſque ad genua per triennium vrebatur, chryſipeli moleſtè fatigatus: Alius inflata lingua cum febre vehementi non valebat eam in præſtitutum à natura locum continere, in pugillari ſcribens confitebatur ſcelus ſuum, & ſic videbatur iram diuinitùs illatam, varijs in auctores mali ſæuire modis. Baron. lib. Annal. Eccleſ. tom. 5 Anna. 404. pag. 219. poſt med.

41 Cyrinus verò Epiſcopus, † qui eundem Ioannem conuitijs exagitauerat, atq; eum contumacem ſæpiùs vocauerat, acerbe excruciatus, afflictuſque fuit, vt pes eius putreſceret, & propterea neceſſitate adductus cum à corpore illum abſcinderet, ſectionem non ſemel tantùm, ſed ſæpius paſſus eſt, quoniam mali contagio per vniuerſum corpus irrepſit adeò, vt alter per ea infectus ſimiliter amputatus ſit. Baro. Anno 404. eod. tom 5. pag. 220. in princ. Impium quoque Veremundi 41. legionis in Hiſpania Regis factum Deus vendicauit, nam, quod ille in vincula conieciſſet Ouetenſem Epiſcopum tandiu ceſſauere à cœlo pluuiæ arente omninò terra, quamdiu Epiſcopus detentus eſt: at illo dimiſſo, reſipiſcenteq; Rege, rediere pluuiæ, terræque humor, quo miraculo perterritus Veremundus in ſe rediens, pœnitentiam ab Epiſcopis poſitam pie peregit. Roder. Palent. par. 3. cap. 22. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1. pag. 54. in fin.

42 Henricus VIII. † Angliæ Rex, qui inter alia de religione Catholica decreta contra Lutheranos edixerat.

Primò, in Euchariſtia ſub panis, & vini ſpecie poſt conſecrationem eſſe corpus, & ſanguinem Chriſti, nec amplius remanere ſubſtantiam panis, & vini.

Secundo, communicare ſub vtraque ſpecie non eſſe omnibus neceſſe ad ſalutem, & ſub alterutra eſſe totum Chriſtum.

Tertiò, non licere nuptias ſacerdotibus.

Quartò, vota caſtitatis eſſe præſtanda.

Quintò, miſſas priuatas retinendas.

Et ſextò, confeſſionem auricularem eſſe ad ſalutem neceſſariam, ac ijs, qui ſecus docerent, vti hæreticis, ſupplicia grauiſſima cõſtituerat, & deinde dicta decreta edicto publico aboleuit, & paulò poſt Miſſa in eodem Regno fuit abrogata, vt poſt alios, quos citat, teſtatur Genebr. in Chron. lib. 4. §. Henricus VIII. Rex pag. 724 is inquam, totus mutatus, ac à recta fide, & Apoſtolica via deuians, Ioannem tituli Sancti Vitalis presbyterum Cardinalem Roffen. qui hæreſibus ſuis, & erroribus conſentire noluit, horrenda immanitate, & deteſtanda ſæuitia, publicè miſerabili ſupplicio tradi, & decollari mandauit, ac fecit; necnon alia quamplura, & non minora delicta contra quamplures Prælatos, & Epiſcopos, aliaſque perſonas eccleſiaſticas, etiam regulares ſibi, vt hæretico, & ſchiſmatico, adhærere recuſantes, in eorum perſonas crudeliſſima trucidatione patrauit; & etiam in mortuos, & eos quidem, quos in ſanctorũ numerum relatos vniuerſalis Eccleſia pluribus ſeculis venerata eſt, feritatem exercere non expauit. Diui enim Thomæ Cantuarien. Archiepiſcopi ſacra oſſa, quæ in dicto Regno Angliæ potiſſimum ob innumera ab omnipotenti Deo illhic perpetrata miracula ſumma cum veneratione in arca aurea in ciuitate Cantuarien. ſeruabantur, poſtquam ipſum diuum Thomam ad maiorem religionis contemptum in iudicium vocari, & tanquam contumacem, damnari, ac proditorem, fecerat exhumeri, ipſas ſancti corporis reliquias comburi, ac cineres in ven-

Digitized by Google

in ventum ſpargi iuſſit, omnem plane cunctarum gentium crudelitatem ſuperans: cũ ne in bello quidem hoſtes victores ſæuire in mortuorum cadauera ſoliti ſint, pro quibus, & alijs pluribus ſuis exceſſibus Anno Incarnationis Dominicę 1538. kal. Ianuarij, per Paulum Papam III. excommunicationis, & anathematis pœna fuit innodatus, vt in Bull. Roman. c. 20. & Genebrar. in eod. lib. 4. chronic. pag. 725. §. in odium. Deus tamen omnipotens tanta ſcelera impunita non reliquit. Nam Rex ipſe miſer perpetuis agitationibus, anguſtijs, & angoribus fuit acerrimè vexatus: quoniam dimiſſa Catarina Auſtriaca, legitima coniuge, flagrantibus admodum libidinis ardoribus, & flammis captus, Annam Bolenam propriam filiam de adulterio ex Thomæ Boleni coniuge ſuſceptam, vt ſcribit Hieronym. Polin. in hiſtor. eccleſ. lib. 1. cap. 7. de facto in vxorẽ deſponſauit, quam poſtea iuſto Dei iudicio de adulterio conuictam publicè decollare fecit, vt eodem lib. 1. c. 38 matrimonium tertiò pariter de facto cum Ioanna Seimera contraxit, quæ vix annum ſecum vixit. Qua mortua, Annam de Cleues quartam deſponſauit, vt eodem lib. capit. 45. & 46. qua repudiata, ad quintas nuptias cum Catarina Hauarda tranſiuit, quam etiam, vti adulteram, pœna capitis mulctauit, & ſextò cum Catarina Parra nuptias celebrauit, vt eodem lib. cap. 47. & tandem ex viro forti, pulchræque ſtaturæ, in tantam deformitatem corruit, vt ob craſſitudinem, neque ſcalas palatij aſcendere poſſet, & vix portas itroire, inter quos animæ, corporis, honoris, & famę grauiſſimos cruciatus pluribus annis miſerrimam vitam ſuſtinens, ante qninquageſimum quintum ſuę ętatis annum, anno Sal. 1546. infelicem animam exhalauit, vt per eum Hieronym. Polin. dict. lib. 1. capitulo 51. relictis ex tot mulieribus Eduardo filio impubere, qui decimoſexto ſuæ ætatis anno deceſſit, vt per eundem Hieronym. Polyn. ead. hiſtor. libr. 2. cap. 12. in fine vnicaque Eliſabeth filia patre in nihilo meliore ſuperſtite, in qua defecit deſcendentia eiuſdem Regis, cuius teſtamentum, neque vires, neque exequtionem habere potuit, vt teſtatur idem Hieronym. Polyn. in eadem hiſtor. lib. 2. capit. 1. in princ.

DE BONIS CLERICORVM.
Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Bona, prædia, & poſſeſſiones à quo tempore cœperit Eccleſia poſſidere.*

2 *Conſtantinus Imperator, quam liberalitatem Eccleſiæ fecerit, & quantum eccleſiaſticis detulerit.*
Epiſcopi locum Apoſtolorum tenent, ibidem.

3 *Conſtantini donationem Eccleſiæ Romanæ factã fuiſſe validã, probatur ex pluribus.*

4 *Conſtantini donatio fuit expreſſè confirmata, & reuocari non poteſt.*

5 *Conſtantini donatio fuit à Deo, & toto orbe approbata, ac Spiritu Dei peracta, ita quòd contrarium tenentes non careant hæreſis ſuſpicione.*

6 *Otho primus huius nominis Imperator, plura Eccleſiæ Romanæ confirmauit. & donauit.*

7 *Idem pro remedio animæ ſuæ, & filij ſui plures ciuitates, vrbes, & oppida Eccleſiæ Romanæ donauit.*

8 *Eccleſiæ Romanæ plura, & diuerſa bona fuerunt donata.*

9 *Pipinus, & Carolus Imperatores plura bona Eccleſiæ Romanæ donarunt.*

10 *Donationes Eccleſiæ Romanæ factæ per Principes Imperij fuerunt confirmatæ.*

11 *Bonorum tria genera habent clerici.*

12 *Bonis Eccleſiaſticis clerici ſuſtentari debent, quia altari ſeruiunt.*

13 *Eccleſia, an bona habuerit tempore Apoſtolorum.*

14 *Bona eccleſiaſtica in quot partes diuidenda.*
Cõmunio rerum frequenter diſcordias cauſare ſolet, ibidem.

Digitized by Google

15 *Bona Eccleſiaſtica ſunt pauperum, quorum procurationem clerici gerunt, & num 10.*
16 *Papa eſt omnium beneficiorum dominus.*
17 *Epiſcopi vocantur in partem ſolicitudinis Papæ.*
18 *Bona eccleſiaſtica ſunt patrimonium Chriſti, & prælatorum, quo ad adminiſtrationem: pauperum autem, quo ad ſuſtentationem.*
19 *Beneficiarij eccleſi ſtici lege naturali tenentur operibus pijs erogare ſuperflua, & numero 13.*
20 *Decimæ quare dentur clericis.*
21 *Oblationes quæ ſacerdotibus exhibentur, ab ipſis ſacerdotibus, qualiter diſtribui debeant.*
22 *Beneficiarius male impendens beneficij redditus peccat mortaliter, & an reſtituere teneatur.*
23 *Bona ſuperflua vt iudicentur, attenditur perſonarum qualitas.*
24 *Tantò maior & honeſtior eſt quilibet, quantò melioribus præeſt.*
25 *Seruitorum multitudo reddit maiorem dignitatem domini.*
26 *Nobilitas, & potentia conſiderantur in beneficiorum collationibus, item & ſcientia.*
27 *Doctores ſunt multum honerandi, & de eorum laudibus.*
28 *Beneficia non conferuntur ad voluptates explendas.*
29 *Acceptio perſonarum non eſt apud Deum.*
30 *Venatio, quomodo, & quando ſit clericis permiſſa.*
31 *Bona Eccleſiæ oblata in primitiua Eccleſia vendebantur, & de eorum pretio ſuſtentabantur pauperes.*
32 *Bona Eccleſiæ oblata, quare nunc conſeruetur matricibus eccleſijs.*
33 *Clerici habentes patrimonium in primitiua Eccleſia non poterant quicquam percipere ab Eccleſia, quamuis illi inſeruirent, & quare & cur nunc obſeruetur contrarium.*
34 *Beneficiati, deductis impenſis pro ſuſtentatione neceſſarijs, ſuperflua in eccleſiæ vſum, & inſtaurationem expendere tenentur.*

1 ECCLESIASTICI
viri altari inſeruientes, vt de altari viuere poſſint, capitulo cum ſecundum, de præb. vir ille religioſiſſimus Conſtantinus Imperator, ſuſcepto Baptiſmi Sacramento, dataque licentia per vniuerſum orbem, non ſolùm ſuſcipiendi baptiſ-
2 mum, ſed etiam fabricandi eccleſias, † poſt fabricam templi primæ Sedis beati Petri ab eo inſtitutam, prædia, poſſeſſiones, adeoque immenſa donaria Eccleſiæ donauit, vt eidem ſedem Imperialem relinqueret, & beato Petro, ſucceſſoribuſque ſuis ſponte concederet, vt in cap. futuram, 12. quæſt. 1.

3 Donationem verò à Conſtantino † Eccleſiæ Romanæ fuiſſe factam validam, & irreuocabilem, probatur auctoritate text. in eodem cap. futuram, ibi, denique idem præfatus Princeps donaria immenſa contulit, 12. quæſt. 1. cap. Conſtantinus, 66. diſtinct. facit l. Diui Conſtantini, C. de nat. lib. in princip.

4 Et fuit expreſsè confirmata † per Henricum Imperatorem, vt teſtatur Clemens Quintus in Concilio Generali Viennenſi, vt in clementina vnica, §. porrò præter, vbi probat etiam gloſſ. in verb. Conſtantinum, quòd donatio valuit, & reuocari non poteſt, de iureiurando, & ibi Abbas numero decimoſeptimo. Bart. reprobando contrariam opinionem, gloſſa in authent. quomodo oport. epiſc. numero tertio, idem Bart. in prooem. fforum, numero 13. & 14. Bald. in prooem. C. num. 7. & 8. ver. poſtea mutauit, Paulus de Caſtr. in conſilio 70. numero ſeptimo, verſ. & finaliter, volum. 1 Alexand. in conſilio 67. numero octauo, verſ. & pro hoc, volum. 1. facit capitul. relatum, ibi, qui tunc eccleſiaſtici patrimonij curam geſſit, 10. quæſt. 3. Innocent. in capitulo per venerabilem, & ibi Abb. num. 7. qui fil. ſint legitim. Cardin. Iacob. qui per tres colum. contrarijs reſpondet, & poſt Alexandr. Turrecrem. & alios plures pro hac opinione allegatos, inquit, de dicta donatione diſputare, videri hodie curioſis, & inquietis relinquendum, in tractat. de conc. libr. 10. in fin. tom. 13. Genebrar. in chronic. libr. 3.

pag.

pag.411.& 412.in fin.& pluribus compro-
bat Bellarm. de tranſlat. imper. lib. 1.c.3.§.
quintò Illyricus.verſ.nam inter cœtera.Ba-
ron.annal.eccl.324.pag.244.per tot com.3.
Burſat. qui plures adducit in conſil. 124.
poſt num.31. vſque ad num.53. lib. 1. Con-
5 trarium † autem tueri, vel tenere, inquit,
hęreſim ſapere,ibi ſub n.41.& ſcripſit Corn.
quòd Deus, ac mundus approbat illam do-
nationem, vnde de eius validitate non eſt
diſputandum, cùm videatur ſpiritu dei pe-
racta.in conſ.1.n 9.volum.3. Gozad.conſ.1.
n.32.& 33. Curt.Iun.conſ.174.n.18.vol.2.
Peregr.de fideicom.art.23.nu.16.Dec.conſ.
150. Afflict. in prælud. conſt.quæſt.2. Ber-
tazol.conſ.91.92.& 93. Franc. Marc.deciſ.
362.par.2.Capiblan.de baro.prag.8.part.1.
nu.70. Et hanc eſſe communem ſententiam
canoniſtarum, fatuumque eſſe de ea diſpu-
tare,poſt Neuiz.conſ.12.num.63.inter con-
ſilia feudalia primæ editionis, & modernos
Taurinen. in procœm. digeſtorum, tenet
idem Burſat.eodem conſ.124.poſt num.52.
verſic.moderni Taurinen. Alij etiam, nem-
pe Pipinus, Carolus Magnus, & Otho Im-
peratores plura Eccleſiæ Romanæ dede-
runt,& donata cofirmarunt.
6 Otho enim ipſe I. Imperator † Ioanni
Papæ XII per pactum confirmauit ſub ſua
ditione Vrbem Romanam cũ Ducatu ſuo,
& ſuburbanis ſuis, ac viculis omnibus, &
territorijs, ſiue montanis, ac maritimis, lit-
toribus,atque portubus,cunctiſque ciuita-
tibus,caſtellis,oppidis,ac viculis in Thuſcię
partibus,ideſt Portum, Centumcellas, Ce-
ram,Bledam,Tudam, Peruſiam, cum tribus
Inſulis ſuis,ideſt, Maiore, Minore, Puluen-
ſem,Narniam, & Ocriculum cum omnibus
finibus, ac territorijs ad ſupradictas ciuita-
tes pertinentibus. Necnõ Exarchatum Ra-
uennatem ſub integritate cum vrbibus ci-
uitatibus, oppidis, & caſtellis,quæ Pipinus,
& Carolus Imperatotes eius prædeceſſo-
res beato Petro, & ipſius Ioãnis Papæ prę-
deceſſoribus iamdudum per donationis pa-
ginam contulerant, hoc eſt ciuitatem Ra-
uennam,& Aemiliam,Bobium Cæſenam,
Forlimpopulum aliàs Forum Pompilij,Fo-
rum Liuij,Fauentiam,Imolam, Bononiam,
Ferrariam, Comaclum, & Hadrianis, atq;
Gabellum,cum omnibus finibus,territorijs,
atque inſulis terra, marique ad prædictas
ciuitates pertinentibus, ſimul & Pentapo-
lim,videlicet Ariminum, Piſaurum, Fanum,
Senogalliam, Anconam, Auximum, Huma-
nam,Æſium,Forumſempronei, Montemfel-
trum,Vrbinum,& territorium Balnenſe,Cal
les,Luciolis,& Eugubium,cum omnibus fi-
nibus,& territorijs ad eaſdem ciuitates per-
tinentibus. Eodem modo territorium Sabi-
nenſe, & in partibus Thuſcię Longobardo-
dorum,Caſtellum foelicitatis. Vrbem vete-
rem,Balneoregium,Ferentinum, Viterbium
Ortem,Martã,Tuſcanam,Suanam, Populo-
niam,Roſellas cum ſuburbanis,atque viculis
omnibus, & territorijs, ac maritimis oppi-
dis,ac viculis,ſeu finibus omnibus Itemque
Almus cum inſula Corſica,deinde in Suria-
no,deinde in Mõte Bardoris,deinde in Ber-
ceto,exinde in Parma,deinde in Regio,exin
de in Mãtua,atq;in Monte ſilicis,atq;in pro-
uincia Venetiarum,& Iſtria, necnõ & cun-
ctum Ducatũ Spoletanum, & Beneuentanũ
vnà cum eccleſia Diuiæ Chriſtinæ poſita
prope Paduã iuxta Padum quarto milliario.
Item in partibus Campaniæ Soram, Ar-
ces, Aquinum, Arpinum, Theanum, & Ca-
puam, necnon patrimonia ad poteſtatem,
& ditionem ipſius Ioannis Papæ pertinen-
tia, ſicut eſt patrimonium Beneuentanum,
& patrimonium Neapolitanum, & patri-
monium Calabriæ ſuperioris,& inferioris.
De Ciuitate autem Neapolitana cum ca-
ſtellis,& territorijs,& finibus,& inſulis ſuis
ſibi pertinentibus, ſicut ad eaſdem reſpice-
re videntur. Necnon patrimonium Siciliæ,
ſi Deus illud eidẽ Imperatori traderet ma-
nibus. Simili modo ciuitatem Caietæ, &
Fundum cum omnibus earum pertinentijs.
7 Præterea idem † Imperator obtulit bea-
to Petro,eidemque Ioanni Papæ,& ſucceſ-
ſoribus ſuis pro remedio animæ ſuæ,ſuique
filij, & ſuorum parentum de proprio ipſius
Regno, ciuitates, & oppida cum piſcarijs
ſuis,hoc eſt Reatem, Amiternum,Furconẽ,
Nurſiam; Baluam, & Marſim; & alibi ciui-
tatem Interamnam cum pertinentijs ſuis.
Quas omnes ſupradictas Prouincias vrbes,
ciuitates, oppida, & caſtella, vinculos, &
territoria, ſimulque & patrimonia pro re-
medio animæ ſuæ, filij ſui,ac parentum, &
ſucceſſorum ſuorum, & pro cuncto à Deo
conſeruato,atque conſeruando Francorum
populo, eidem Ioanni Papæ XII. eiuſque

 ſuc-

Digitized by Google

ſucceſſoribus vſque ad finem ſeculi eo modo cõfirmauit, vt in ſuo detineat iure, principatu, atque ditione, aliaſque donationes confirmauit, ac priuilegia, gratiaſque conceſſit, de quibus in litteris anno Incarnationis Dominicæ 962. die 13. menſis Februarij expeditis, & per eundem Othonem, & quàmplures Epiſcopos, Abbates, & Comites ſubſcriptis, de quibus per Baron. Annal. 962 §. In nomine Domini, & ſeqq. tomo. 10.

8 Diuerſa enim bona † Eccleſiæ Romanæ donata in dictis litteris comprehenduntur.

Primò enim Ciuitas Romana cum Ducatu ſuo, & alijs, de quibus ſupra in § Otho enim. vſque necnon. & in §. item in partibus. verſic. necnon patrimonia. vſque ad §. præterea. Dicta enim bona fuerunt ſub ditione Papæ, & ſucceſſorum confirmata, vti patrimonium antiquum Eccleſiæ Romanæ, de quo cùm non conſtet ab alijs, quàm à Conſtantino fuiſſe donata ex ſupra allegatis, calumnioſè negatur ipſa donatio, quàm Deus, ac mundus approbauit, & quam notorium eſt, factam fuiſſe, ac valuiſſe, quòd omnes Doctores Cæſarei, Pontificijque iuris aſſerunt, teſtantur Corn. conſ. 1. num. 9. vol. 3. Gozad. conſil. 1. num. 33. & Burſ. qui illam comprobat auctoritate quamplurium Sanctorum, atque Pontificum ſanctorum, atque Theologorum, Imperatorum, hiſtoriographorum, atq; vtriuſq; iuris doct. in eo. conſ. 124. à num. 38. vſque ad finem.

9 Secundò donata † per Pipinum, & Carolum Imperatores, de quibus in eodem §. Otho enim. verſ. necnon Exarchatum, vſque ad dictum verſ. necnon patrimonium. Quæ omnia ſic donata, cum alijs etiam donationibus fuerunt ab eodem Othone confirmata, vt in d. §. præterea verſ. quas omnes.

10 Tertiò † comprehenduntur bona donata per ipſum Othonem, de quibus in eodẽ §. præterea. & donationes dictorum, & aliorum bonorum fuerunt confirmatæ per Principes Imperij; anno 1279 vt ſupra in cap. 1. n. 19. & ſeqq. Et poſtremò ab Henrico Imperatore, vt in d. Clem. vnic. §. porrò preter, de iureiuran. Ab illo itaque tẽpore, quo Conſtantinus Eccleſiam dotauit, deinceps viri religioſi non ſolùm poſſeſſiones, & prædia, quæ poſſidebant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, ædificantes baſilicas in ſuis fundis in honorem ſanctorum martyrũ, per ciuitates, ac monaſteria innumera, in quibus cœtus Domino ſeruiẽtium conueniret, vt in d. cap. futuram. 12. q. 1.

Videntes autem ſummi ſacerdotes, & alij, atq; leuitæ, & reliqui fideles plus vtilitatis poſſe conferre, ſi hæreditates, & agros, quos vendebant, eccleſijs, quibus præſidebant Epiſcopi, traderent, eo quòd ex ſumptibus eorum tam præſentibus, quam futuris temporibus, plura, & elegantoria miniſtrare poſſent fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex pretio ipſorum, prædia, & agros, quos vendere ſolebant, matricibus eccleſijs tradere, & ex earum redditibus viuere cœperunt. Ipſæ verò res in ditione ſingularum Parochiarum, Epiſcoporum, qui locum tenent Apoſtolorum, erant, ſuntque ad præſens, ac futuris ſemper debent eſſe temporibus, ex quibus Epiſcopi, vti fideles diſpenſatores eorum, omnibus in communi vita degere volentibus miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius poſſunt, vt nemo in eis egens inueniatur. Ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quæ à fidelibus Domino offeruntur. His ergo memoratis augmentationibus, in tantum eccleſiæ, quibus Epiſcopi præſident, domino adminiculante, creuerunt, tantiſque maxima pars earum rebus abundat, vt nullus in eis communem vitam gerens ſit indigens, ſed omnia neceſſaria ab Epiſcopo, ſuiſque miniſtris percipiat, vt cap. videntes. ead. 12. q. 1.

11 Clerici verò ſeculares † hodie tria genera bonorum poſſunt habere,

Primò patrimonialia, quæ per ſucceſſionem, donationem legata, aut alios contractus acquiruntur. cap. Epiſcopi. & cap. ſint manifeſtæ. iuncta gloſſ. ead quæſt. 1. cap. 1. & cap. fixum. ead. 12. quæſt. 5. & cap. quia nos. ext. de teſtam.

Secundò habere poſſunt bona, quaſi patrimonialia, quæ quæruntur ratione ordinis clericalis, vel officijs alia ratione quàm iuris percipiendi fructus beneficiorum, vt quæ percipiuntur in eleemoſynis pro miſſis celebrandis, confeſſioniqus audiendis, & concione habenda, vel pro mercede officium capellani, vicecurati, aut vicarij temporalis, vel alios ſpirituales actus exercendo. Innocen. in d. cap quia nos, & ibi Hoſt. Abb. in cap. cum. officijs num. 6. de teſtam.

Franc.

Digitized by Google

Franc.in rubr.eod.tit.in 6.col.30.

Tertiò bona eccleſiaſtica, vt ſunt redditus beneficiorum eccleſiaſticorum, qui quotannis percipiuntur, & quotidianæ diſtributiones,quę occaſione canonicatuum, aut aliorum beneficiorum ſingulis diebus ſuper lucrantur,vt cap. prædia.cap. in legibus.12. quæſt.2. cap. attendendum eſt. 17. quæſt.4. Concil. Trid. cap.11. de reform. ſeſſ.22. cap 3. ſeſſ.21. cap. 15. ſeſſ.24.de reformatione, & Nauar. de redd. eccleſ. quæſt.1. monit.19.

12 Bonis eccleſiaſticis † conuenit clericos ſuſtentari,vt in cap. quoniam. 16. quæſt. 1. ibi, clericos autem: quia cùm de redditibus eccleſiaſticis principaliter debeāt Prelati, & aliæ eccleſiaſticæ perſonæ ſuſtentari,quæ ſeruiunt altari, & de altari viuere debent. cap. cùm ſecundùm. extrà de præbend.cap.cùm ſecundùm. extra de præben. cap. ex ijs,& cap. penult.12. quæſt.1.ideo, quæ ſuperſunt in pauperes, aut alios pios vſus ſunt diſtribuenda. cap. aurum habet Eccleſia, & cap. gloria Epiſcopi 12.q.2.

13 Ab initio † autem naſcentis Eccleſię bonorum eccleſiaſticorum natura ab Apoſtolis cœpit exordium, quibus illi primi fideles,bonis venditis, pretium dederunt Apoſtolis,tanquam Chriſti vicarijs, vt ex eis fideles alerentur egeni, Actor. Apoſt.cap.2. cap.5.& 6.& 1.Ad Corint.cap.9. & Baro. Annal.Eccleſ.57. num.72.& 73. par. 1. & etiam ſub gentilibus Imperatoribus, eccleſiæ Chriſtianorū prædia poſſidebant, quod teſtatur Pius primus epiſtola ſecunda, & Vrbanus ad omnes Epiſcopos, ſed, quia in perſecutione Diocletiani, & Maximiani Eccleſia pluribus fuerat bonis ſpoliata, Conſtantinus, & Licinius edicto publico, quæ ad ius totius vniuerſitatis Chriſtianorum ſpectabant, reſtitui mandarunt, vt ea, quæ antea eccleſię poſſederant, ad ipſarum ius denuò reuerterentur. Baro. vbi ſuprà num.82. quo facto, & reddita pace, regnantibus Principibus Chriſtianis, eccleſię fuerunt locupletatæ. Baron. ibid. num.83.

14 Vnde Gelaſius † Papa clero ordini, & plebi Brunduſij ita decernendo notificauit, redditusque,& oblationes fidelium in quattuor partes diuidi mandauit, quarum vnam Epiſcopus ſibi ipſi debet retinere, alteram clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate diſtribuere, fabricis tertiam, quartam pauperibus, & peregrinis fideliter debet erogari,quarum rationes diuino eſt redditurus examini,& illinc beneficiorum diuiſio cœpit exordium, vt cap. conceſſo. cap. quatuor, cap. de redditibus. 12. quæſt. 2. & Abb. in quæſt. 4. num. 14. verſ. quartò adduco. & num. 15.

Nàm rerum communio frequentiſſime diſcordias cauſare ſolet.l. cum pater.§.dulciſſimis,ff.de leg.2.propterea ad amputandas lites,diſcordias,& rixas, quæ inter Epiſcopos, capitula, fabriceros, & eleemoſynarios occurrere ſolebant, ita fuit facta diuiſio. Nauar. in tract. de reddit. eccleſ. mon. 50. quæſt. 1. num. 2. verſ. ſecunda

15 quòd. Nihilominus bona † eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem gerimus. capit. penult. 12. quæſt.1. cap. quod autem, 23. quæſt. 7. & cap. conuenior. ead.23. quæſt. 8. quia eccleſiaſtici non ſunt domini directi, nec vtiles bonorum eccleſiaſticorum, cùm dicta bona ſint patrimonium Ieſu Chriſti,c.cū ex eo,& ibi glo.in verb. Chriſti,de elect. in 6. cap. final.16. quæſt 1.cap.2. de præbendis, Abb. in cap. cum eſſes,nu.29. de teſt. Dec. in cap.conſtitutus,num.5.& ibi Felin.num. 19.de reſcript.& Nauarr.dict. quæſt.1.monit.21.num.2.

16 Papa verò † eſt dominus omnium beneficiorum, de quibus arbitrio ſuo diſponere poteſt, Abb. in cap. magnæ, num.17. de vot. & vot. redem. ſed vti miniſter Chriſti, cuius nomine miniſtrat, vt declaratur verbis Apoſtoli dicentis: ſic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei, prima ad Corint. cap.4.& 2.ad eaſdem cap.6.& 2.ibi diſpenſatio enim nobis credita eſt,25.quæſt.2. & Nauarr.in tract. de red. eccleſ monit. 40.

17 num. 11. † Et vices ſuas ita impartitur alijs eccleſijs, vt Epiſcopi in partem ſolicitudinis vocentur,non in plenitudinem poteſtatis,cap.decreto,cap.qui ſe fuit, 2. quæſt.6. & cap.loquitur,§.Epiſcopatus,24. quæſt.1. Ideo,cùm omnia bona Eccleſiaſtica, tam ante, quàm poſt diuiſionem,& tam noua,

18 quàm antiqua † ſint patrimonium Chriſti, cap.cum ſecundum,de præben. Conc.Trident.in cap.20.§. præptereaque ibi tamquā Dei præcipua.ſeſſ.25. Redo.de ſpol.eccleſ.

q 9 nu.5.6.& 30. Sot. in lib. de Inſtit. Sacer. tit de bon. eccleſ. par. 2. lect. 3. Azor in §. obijciet quiſpiam in fin. cap. 2. lib. 5. pleneq; Nauarr in dict. tractat. de red. eccleſ. dict. quæſt 1. monit. 40. vbi declarat contraria, & teſtatur, hãc eſſe omnium catholicorum opinionem, & in tract. de ſpol. cleric. inquit d. opinionem eſſe certam, & de fide, in § 9. num. 4. Licet videantur quandoq; hæc bona eccleſiaſtica Deo oblata eſſe Epiſcoporum, Prælatorum, & aliorum beneficiatorum: ſunt tamen eorum, quoad gubernium, & adminiſtrationem tantùm, non autem, quoad dominium, vt bene diſtinguit Innocen. in cap. cùm ſuper, num. 3. & 3. de cauſ poſſ. & propr. cap. videntes, cap præcipimus, cap. expedit. 12. quæſt. 1. cap quiſquis Epiſcopus, 12. quæſt. 2. Nauar. d tract. quæſt. 1. monit. 11 num. 2 & monit. 23 num. 1. & 2. & melius monit. 40. num. 1. vbi poſt Innocent. in d. cap. cùm ſuper, Abb. in repet. cap. cùm eſſes, num. 23. de teſtam. & Dec. in cap. conſtitutus, num. 25. & 26. de reſcript diſtinguit, & concludit, quòd iura, quæ habent, bona eccleſiaſtica eſſe Chriſti, vel Dei, intelligi debent, quoad verum, & perfectum dominium, & illa, quę inſinuãt eſſe Eccleſiæ, Pręlatorum, aut beneficiatorum, intelligenda fore, quoad gubernium, vel illorum adminiſtrationem, & in quibus habetur, eſſe pauperum, eccleſiarum, vel operum piorum, intellgi, quoad eorum ſuſtentationem, non autem, quoad dominium.

19 Bona verò eccleſiaſtica, † quæ vltra neceſſitatem beneficiati pauperibus, & alijs pijs locis diſtribuere tenentur, ſunt non ſolùm primitiæ, & fructus, qui percipiuntur ex prædijs eccleſiaſticis, ſed & decimæ cuiuſcunque qualitatis, ac primitiæ omnium fructuum, & redditûum ex terræ cultura prouenientium, de quibus in cap. tua nobis, cap. ex tranſmiſſa, & cap. cùm non ſit, de decim. S. Thom. 2. 2. quæſt. 87. & quolib. 2. art. 8 quæ lege naturali, & diuina pauperibus erogare tenentur; & nulla contraria conſuetudine excuſari poſſunt, quæ cõtra legem naturalem, & diuinam non ſuffragatur, cap. fin. de conſuet. cap. quæ contra, cap. mala, cap. fruſtra, 8. diſt. & Nauarr. eod. tract. monit. 24. quæſt. 1 num. 1.

Prætereà etiam canonici, qui præbẽdam habent diuiſam, quæ ſuperſunt, pauperibus debent erogare, S. Bernardus in Epiſtol. 2. colum. penult. cap. penult. §. fin. 12 quæſt. 1. & Nauarr. eod. monit. 50. quæſt. 1. num. 7. & etiam beneficiati de decimis pauperibus ſubuenire tenentur; quia in lege veteri ſpeciales quædam decimæ pauperum ſubuentione deputabantur.

20 † In noua autem lege decimæ dantur clericis, non ſolùm propter eorum ſuſtentationem, ſed etiam, vt ex eis pauperibus ſubueniatur: ideo non ſuperfluunt, ſed ad hoc neceſſariæ ſunt poſſeſſiones Eccleſiæ, oblationes, & primitiæ ſimul cum decimis, vt inquit S. Thom 2. 2. quæſt. 87. art. 3. ad pr cap. decimæ, 16. quæſt. 1. & Nauar. eod. tract. quæſt. 2. monit. 7. nu. 5. & alibi S. Tho. 2. 2. quæſt. 86. art. 2. in corp. quæſt. vbi ait,

21 & ideo † oblationes, quæ à populo Deo exhibentur, ad ſacerdotes pertinent, non ſolùm, vt eas in ſuos vſus conuertant, verùm etiam, vt fideliter eas diſpenſent, partim quidem expendendo in his, quæ pertinent ad cultum diuinum, partim verò in alijs, quæ pertinent ad proprium cultũ, quoniam qui altari ſeruiunt, cum altari participant. 1. Corinth. cap. 9 partim etiam in vſus pauperum, qui ſunt, quantùm fieri poteſt, de rebus Eccleſiæ ſuſtentandi, & Nauarr. eod. tract. quæſt. 2. monit. 7. num. 5.

Nec poteſt beneficiatus de redditibus eccleſiaſticis ſuperflua vane, aut aliàs arbitrio ſuo in profanos, & malos vſus impendere, quia, vt inquit Sot. in lib. de inſt. ſacerd. 2. par. de vir. ſacerd. lect. 3. tit. de bon. Eccleſ. primò omnium conſtat ex decurſu totius Eccleſiæ ab Apoſtolis, & ipſo iure diuino bona omnium eccleſiarum, cùm Chriſti ſint, ſint etiam pauperum eſſe, neque vlla ratione, aut poteſtate humana fieri poſſe, vt licite in alios vſus, quàm eccleſiaſticos, & pauperum, expendi poſſint: & paulò poſt: & contrarium credimus eſſe errorem grauiſſimum, ſaltem contra bonos mores, & iuſtitiam, & etiam contra ſcripturam, & quæ ſuperſunt ad congruam vitæ ſuſtentationem, egenis cum ſumma reuerentia, & cum Dei timore ſunt diſpensãda, cap. Epiſcopus, 12. quæſt. 1. Archid. in cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem, colum. penult. de reſcript. lib. 6. & eſt communis opinio, vt per Nauarr. eod. tract. quæſt. 1. monit. 48. num. 1. & 2.

Malè

22 ✝ Malè autem impendens redditus Eccleſiaſticos, non ſolùm peccat mortaliter ex ſupra deductis, ſed etiam tenetur ad illorum reſtitutionem, Ancharan. & Dom. in §. 1. 44. diſt. Ant. in cap. final. num. 17. & ibi Abb. in fin. de pecul. cleric. Felin. in cap. poſtulaſti, num. 6. verſ. & ſcias, de reſcript. & in cap. de quarta. num 33. verſ. quid autē, de preſcript. Socin. in conſ. 32. incipien. ex ijs, quæ ſuperius circa princip. par. 1. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Nauar. in d. tract. quæſt. 2. monit. 7. num. 1. hoc etiam ſentit Concil. Trident. in cap. 1. de reformat. ſeſſ. 25. contrarium tamen tenet de conſuetudine Couar. in cap. cùm in officijs, nu 3. in fin. de teſtament. licet conſuetudo ſuffragari non videatur, cùm potius dici poſſit corruptela ex ſupra deductis, cap quæ contra, & cap. mala, 8. diſt.

23 Quæ autem ſint ✝ ſuperflua, attenditur qualitas perſonarum, quæ pro eorum honeſta ſuſtentatione impendere poſſunt, & arbitrio prudentum, ac piorum virorum qualitas perſonæ, & neceſſaria impenſa ad honeſtam ſuſtentationem eſt arbitranda; quoniam Papa Cardinalibus opulentos reditus confert, & cauſam in litteris collationum exprimit, vt Cardinalatus ſublimitatem, & honorem decentiùs valeant ſuſtinere, nobilibus enim viris confert, vt iuxta nobilitatis ſuæ genus ſe decentiùs valeant ſuſtentare, doctoribus dum beneficia confert, laudat litterarum ſcientiam; & ideo quilibet iuxta ſtatus, & gradus ſui qualitatem, debet de fructibus bonorum eccleſiaſticorum ſuſtentari.

Nam ad honorē Cardinalium pertinet,
24 quòd à pluribus ſocientur, ✝ quia tantò maior quis reputatur, quantò pluribus, & dignioribus ſeruitoribus præeſt, & cum plures habent redditus, magis inuitantur ad aſſumendos plures in famulitium doctos, & venerabiles, quod tendit ad decus Eccleſiæ Romanæ, cap. ſuper ſpecula. de magiſt. auth. de defenſ. ciuitat. §. nos igitur.

25 ✝ Huiuſmodi verò impenſę, quæ fiunt in famulatu, & miniſtris, intuitu Eccleſiæ propter honorem inde reſultantem, factæ cenſentur, Philip. Franc. in cap. præſenti, §. porrò, in 2. not. de off. ord. in 6. & Gomeſ. ſuper reg. cancell. de impetr. benef. vac. per obit.
26 famil. Card. quæſt. 6. num. 6. ✝ Nam nobilitatis in collationibus faciendis magna habetur cōſideratio cœteris paribus, gloſſ. in cap. cùm adeo, in ver. ſufficientem, de reſcript. cap. de mulcta, & ibi in gloſ in ver. litteratos, de præben. & Clem. 2. eod. cap. cùm adeo, nu. 6. quia per manus nobilium eccleſiæ ſæpè ſuſtentantur, & augentur, & per manus pauperum clericorū in ultores ſpoliantur, Rom. in ſing. 38. incip. verum nobilis, Gomeſ. in reg. de anna. poſſ quæſt. 37. num. 2. & Caſſan. in catal. glo. mun. par. 8. 31. conſiderat. Doctoratus verò propter litterarum ſcientiam nobilitati coniungitur, & ęquiparatur, dict. cap. de mulcta de pręben. & Gomeſ ead. reg. de anna. quęſt. 36. numero 3.

27 Doctores enim ✝ ſunt multùm honorandi, quia alios erudiunt, & ſunt luminoſæ candelæ ardētes ſuper candelabrum poſitę, per quas vniuerſum corpus orbis terrarum, tenebris profugatis, veluti ſydus irradiat matutinum, cap. ſuper ſpecula. de magiſtr. cap. glorioſus Deus, de reliqu. & vener. ſanct. in 6. Caſſan. in eod. catal. glo. mun. par. 10. 24. conſid. in princip. Et quilibet iuxta generis ſui gradus, & ordinis qualitatem, impendere poteſt redditus, qui ſufficiant ſibi, & ſuis, quos ſecum neceſſariò debet habere, aduenientes recipere, iura Epiſcopalia perſoluere, & hoſpitalitatem tenere, dicto cap cùm adeò, iuncta gloſſ in ver. ſufficientem, & ibi Abbas de reſcript. Idem Abb. in cap. ex parte, in princip. de præben. cap de monachis, & ibi gloſſ. in verb. hoſpitalitatem. & Imol. eod. titul. & Nauarr. de redd. eccleſ. dict. quæſt. 1. monit. 27. num. 5. ſed gradus, & qualitas hoc caſu ſunt ſpecialiter intelligendi, vt decentem quiſque familiam habere, & pro ſui, ſuorumque neceſſariorum aduenientium ſuſtentatione eos impendere
28 poſſit; Non ✝ autem pro canum, accipitrum, & venatorum copia alenda, cùm talia pijs, & eccleſiaſticis viris, præſertim beneficiarijs, ſint prohibita, etiam ſi beneficiarij ſint ex familia illuſtriſſima: redditus enim beneficij non ad voluptates, venationes, ſuperfluas comeſſationes, ebrietates, ludos etiam theatrales, aut alias vanitates, & illicita ſunt conſumendi, capit. cùm decorem, cap. à crapula, & toto tit. de vit. & honeſt. cleric. cap. omnibus ſer-

Digitized by Google

uis.de cler. ven. cap. quia tua, & cap. res Eccleſiæ, 12. quæſt. 1. cap. Epiſcopus, & cap.fin.35.diſt. cap donare, & cap. qui venatoribus.86.diſt. Nam, veh miſeris, ſi ſe non correxerint, qui enim venatorem vident, & delectantur,videbunt Saluatorem, & triſtabuntur, Auguſt.in Pſalm.63 relatus in cap.videntes homines,86.diſt.

29 † Nec nobilitas cuiuſuis gradus excuſat, quia apud Deum non eſt acceptio perſonarum,Deuteron.cap.1 S. Cyprian.relatus in cap.nec quemquam de conſecrat. diſt.4,& cap nouit extr.de iud.

Prohibitio venationis, ludorum, comeſſationum, & aliorum non ſolùm eſt realis reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum, ſed etiam perſonalis, adeò quòd Eccleſiaſticus cuiuſcunque qualitatis, & præeminentiæ non excuſatur, ſi habeat notabiles redditus patrimoniales; quia prohibitio eſt perſonalis,& eſt immane vitium,& non virtus in ſimiles vſus exponere, Auguſt. ſuper Ioann.relatus,in cap.donare, & ibi gloſſ. 86. diſt.cum alijs ſupra citatis.

30 † Permiſſum eſt tamen clericis laqueum, vel rete ſine ſtrepitu, & clamore, ac canibus, pro venatione ponere, quibus etiam licet pro capiendis piſcibus linum texere, gloſſ in dict. cap. qui venatoribus, in fin. eadem diſtinct. cap. numquam, ibi, texantur,& linea,de conſecrat.diſt 5.& quandoque non tamen clamoſa, ſed quieta neceſſitatis cauſa, vel recreationis eſt venatio permiſſa,gloſſ.in cap.1.in ver voluptate, de cleric. venat.

31 † In primitiua Eccleſia tempore Apoſtolorum omnia bona oblata Eccleſiæ vendebantur,& de eorum pretio omnibus cõmunem vitam ducentibus, & alijs pauperibus indigentibus ſubueniebatur,ſed poſtmodum Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores,annuente Pontifice Maximo, videntes melius fore, ſi bona oblata conſeruarentur
32 matricibus † eccleſijs, & ex eorum redditibus indigentibus ſubueniretur, quàm ſi venderentur, cùm ex venditione pretio conſumpto ſæpe neceſſarijs egerent, nec haberent, vnde ſubueniri poſſent; ſtatutum fuit,vt bona non venderentur, ſed ad vſum prædictum matricibus eccleſijs traderentur, ita vt Epiſcopi illos poſſent diſpenſare, cap.videntes,12. quæſt. 1. & Abb. in quæſt. 4. Titius clericus, num. 15. ibi ſecundum præſuppoſitum; & nihil proprium habere poterant; cap. clericus, cum pluribus ſeqq. 12. quæſt.1.

33 † Etenim ex primæua inſtitutione rerum Eccleſiarum, habentes patrimonium non poterant quicquam percipere ab eccleſia, quamuis illi deſeruirent, quia, qui bonis parentum, & opibus ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt,accipiunt, ſacrilegium incurrunt, & committunt; & per abuſionem talium iudicium ſibi manducant,& bibunt, cap.clericos, cap. Paſtor Eccleſiæ 1. quæſt.2. cap dilectiſſimis, 12. quæſt.2. cap. final. in fin. 16. quæſt. 1. & Abb. eadem quæſt.4. num. 12.

Verùm, quia poſtmodum facultates Eccleſiæ creuerunt, & fuit inſtitutum, vt, qui vellent eccleſijs cathedralibus deſeruire, ex eorum bonis quatuor partes facerent, quarum vna deberetur Epiſcopo, altera clericis, tertia fabricæ eccleſiæ, quarta pauperibus, vt cap. quattuor,cum alijs ſuprà citatis, & clerici palàm ex permiſſione Eccleſiæ, propria, & eccleſiaſtica bona habere cæperant, cap. 1.& 2. extrà, de teſtament. etiam, quòd clerici habeant bona propria, & eccleſiaſtica, quæ principaliter pro miniſtrorum eccleſiaſticorum alimonia fuerant deputata:at licet clerici bona patrimonialia habeant, poſſunt nihilominus de bonis Eccleſiæ viuere, non tanquàm indigentes, ſed vti ſeruientes; quia nemo cogitur militare ſtipendijs ſuis, & os boui trituranti non eſt ligandum, capit. final. ante med.13. quæſt. 1. cap. extirpandæ, verſ. cùm igitur, de præben. cap. final. de magiſtr. & ſecundum temporum diuerſitatem iura variè proceſſerunt, gloſſ. in ſum. in ver. clericos, 12. quæſt. 1. & Abb. in d quæſt.4.circa.fin.

34 † Et beneficiarij impenſis neceſſarijs pro ſuſtentatione deductis, ad eccleſias, & alia ædificia,& tecta reſtauranda de ijs quæ ſuperſunt, tenentur, cap. 1. & cap. de is de eccleſ. ædific. tamen de ſuperfluis redditibus ſuorum patrimonialium compelli non poſſunt. Nauar.d.quæſt.1.monit.50.num.9.

DE

Digitized by Google

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ ſunt domus orationis, excluſis clamoribus, ſeditionibus, conſilijs publicis, parlamentis, & alijs negociationibus.*

2 *Cœmeteria, & eccleſiæ eadem immunitate gaudent.*

3 *Porticus item, & eccleſiarum atria.*

4 *Eccleſiis matricibus quadraginta, minoribus verò eccleſiis triginta paſſuum circum circa immunitas eſt conceſſa.*

Paſſus, & pedis menſura, quomodo intelligatur, ibidem.

5 *Sacrilegium committitur ob violationem immunitatis eccleſiarum.*

6 *Capellæ exiſtentes intra muros caſtellorum parochiales, aliaue eccleſiæ, quæ gaudeant immunitate.*

7 *Eccleſia etiam non conſecrata, in qua diuina officia celebrantur, vel Epiſcopus crucem poſuit, eadem immunitate gaudet.*

8 *Hoſpitalia item, & ſeminaria, & alia domus piæ.*

9 *Cauſæ ſanguinis in eccleſia, vel cœmeterijs agitari non debent.*

10 *Proceſſus factus per iudicem ſecularem in eccleſia, & cœmeterio eſt ipſo iure nullus.*

11 *Abſtrahens quem de eccleſia, vel atrio eccleſiæ, vel de porticibus ipſius, quam pœnam incurrat, & num 13.*

12 *Adhærens eccleſiæ, vel eius porticibus, gaudet priuilegio immunitatis.*

13 *Fugiens ad eccleſiam, ſi fuerit inde violenter extractus, debet reſtitui.*

14 *Palatium Epiſcopi gaudet immunitate eccleſiaſtica, etiam ſi ſit extra circuitum eccleſiæ.*

15 *Gregorius XIV. ſuper abducendis, vel extrahendis delinquentibus ab eccleſia indulta aliàs conceſſa reduxit, & moderatus fuit.*

16 *Caſus quibus immunitas eccleſiarum delinquentibus non prodeſt, & num. 24.*

17 *Extrahi ab eccleſia, etiam exempta, nullus delinquens debet in caſibus permiſsis, niſi de licentia expreſſa Epiſcopi, vel eius officialis.*

18 *Extracti ab eccleſia in caſibus permiſsis debent detineri in carceribus eccleſiæ, quouſque Epiſcopus cognouerit de delicto delinquentis.*

19 *Hæreſis crimen non poteſt per iudicem ſecularem cognoſci, ſed ad eccleſiaſticum eius cognitio ſpectat.*

20 *Contrauenientes diſpoſitioni dictæ Bullæ Gregorij XIV. quam pœnam incurrant.*

21 *Clauſula in Breuibus, aut Bullis, quorum tenores, &c operatur, vt totus tenor contrariarum habeatur pro expreſſo.*

22 *Delinquentes in eccleſiis, vel cœmeterijs ſub ſpe immunitatis immunitate nõ gaudent.*

23 *Laicus delinquens in eccleſia, an debeat puniri per iudicem laicum, vel eccleſiaſticum.*

24 *Crimen punitum in foro ſeculari, an poſsit puniri in foro eccleſiaſtico, ſi crimen ſit miſti fori.*

25 *Mulieres, quæ præ verecundia, aut alijs de cauſis partum exponunt, vel alio modo occidunt, ſi detecto flagitio in eccleſiis ſe recipiant, an gaudeant immunitate.*

26 *Proditor, quis dicatur.*

27 *Aſſaſsini, qui dicantur.*

28 *Clauſula ſublata, tollit facultatem aliter iudicandi.*

29 *Excommunicati gaudent etiam immunitate eccleſiarum.*

30 *Iudæus confugiens ad eccleſiã an gaudeat immunitate.*

31 *Infideles neque eadem immunitate gaudẽt, & num. ſeq.*

32 *Iudæi non ſunt cogendi ad fidem, poſſunt tamen cogi, vt admittant prædicatores Euãgelij, & quid ſi eos admittere nolint.*

33 *Executio qualiter fieri debeat in captura illius, qui ad eccleſiam confugit.*

34 *Cingari an gaudeant immunitate eccleſiaſtica.*

Genti-

Digitized by Google

35 *Gentiles ob templorum violationem grauia flagella ſuſtinerunt.*

36 *Nabuchodonoſor Rex Babylonis ob tēpli depradationem grauia flagella paſſus fuit.*

37 *Balthaſar Rex ob profanationem vaſorum templi fuit miſerrime occiſus.*

38 *Heliodorus, qui conatus fuit ærarium templi pecunijs ſpoliare, graues pœnas ſuſtinuit.*

39 *Leo Imperator, & Antiochus Rex, ob tēplorum violationem miſerrimè moriuntur.*

40 *Bonifacius dux exercitus, qui ab eccleſia delinquentem extrahi iuſſerat, grauiter fuit reprehenſus.*

41 *Bonifacius in eccleſia captum libertate donauit, & ipſum valde pœnituit.*

42 *Honorius Imperator, ne quis ab eccleſia extrahatur, lege prohibet ſingulari.*

43 *Theodoſius Imperator eccleſiam maxima cum reuerentia, & humilitate ingrediebatur.*

1 PLVRIBVS quoq; immunitatibus † gaudent eccleſiæ, etenim nouem priuilegia, & libertates quibus eccleſia gaudere debet, ponit Remig. de Gonn. in tract. de immunitat. eccleſ. lib. 1. ſub nu. 16. de quibus, poſt tractata de priuilegijs, & bonis clericorum, conſequēs eſt, vt à nobis agatur. Decet domum Domini ſanctitudo: decet, vt cuius in pace factus eſt locus, eius cultus ſit cum debita veneratione pacificus, ſit itaq; ad eccleſias humilis, & deuotus ingreſſus, ſit in eis quieta conuerſatio, Deo grata, inſpicientibus placita, quæ conſiderantes non ſolum inſtruat, ſed & reficiat conuenientes. Ibidem nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen, à quo aliud ſub cœlo nō eſt datum hominibus, in quo ſaluos fieri credenter oporteat, nomen, videlicet, Ieſu Chriſti, qui ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum, exhibitione reuerentiæ ſpecialis attollant, & quod generaliter ſcribitur, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, ſinguli ſingulariter in ſe ipſos implentes præcipue, dum aguntur miſſarum ſacra myſteria, glorioſum illud nomen quandocunque recolitur, flectant genua cordis ſui, quod vel capitis inclinatione teſtentur, attendantur in locis eiſdem intentis præcordijs ſacra ſolemnia, deuotis orationibus inſiſtatur, nullus in locis eiſdem, in quibus cum pace, ac quiete vota conuenit celebrari, ſeditionem excitet, cōclamationem moueat, impetumue committat. Ceſſent in locis illis vniuerſitatum, & ſocietatum quarumlibet concilia, cantiones, & publica parlamēta, ceſſent vana, & multò fortius fœda, & profana colloquia: ceſſent confabulationes quælibet: ſint poſtremò quæcunque alia, quæ diuinum poſſint turbare officium, aut oculos diuinæ maieſtatis offendere, ab ipſis prorſus extranea, ne, vbi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendatur, peccata committi: ceſſent in eccleſijs, earumque cœmeteris negotiationes, ac præcipue nundinarum, & fori cuiuſcunque tumultus, omnis in eis ſecularium iudiciorum ſtrepitus conquieſcat, nulla ibi cauſa per laicos criminalis maxime agitetur, ſint loca eadem à laicorum cognitionibus aliena, vt ſtatuit Gregorius X. in gener. conc. Lugdunen: cap. decet domum. de immun. eccleſ. in 6. Eadem-
2 que † immunitate gaudent cœmeteria cū eccleſijs, cap. cum Eccleſia. & ibi gloſſ. in verb. cœmeterijs. de immunit. eccleſ. gloſ. in cap. conſuluiſti. in ver. cœmeteria. de conſecrat. eccleſ. vel alt. cap. ſi quis contumax cū ſeq. 17. quæſt. 4. & Abb. in d. cap. cū eccl. num. 2. quę immunitas, ne rei criminis ad eccleſiam confugientes inde extrahantur, iure pariter diuino, & humano eſt introducta, vt cenſuit Concilium Colonien. par. 9. cap. 20 quod citat, ac pluribus auctoritatibus comprobat, & ſequitur Bellarmin. de exempt. cler. cap. 1. §. ſecundò probatur.
3 Nec ſolùm cœmeteria † cum eccleſijs gaudent immunitate, ſed etiam atria, & porticus eccleſiarum. cap. ſi quis contumax, 17. quęſt. 4. & Baro. in tib. annal. eccleſ. tom. 5. anna. 431. fol. 558. ferè per tot. ſtatutumq;
4 eſt, vt † maior eccleſia per circuitum quadraginta paſſus habeat, capellę verò, vel minores eccleſiæ triginta, cap. ſicut antiquitus, 17. quęſt. 4. Couarr. lib. 2. var. reſolut. cap. 20. num. 5. & Decian. tract. crimin. cap. 25. num. 14. & 15. lib. 6 Paſſuum menſura conſtat quinque pedibus pro quolibet paſſu. gloſ. in d. cap. ſicut antiquitùs, 17. quęſt. 4. cum

cum adductis per Couarr. d. cap 20. nu. 4. & Decian. eod. cap 25. num. 9. menſura verò pedum ex mente Couarr. qui plures citat, eſt vnciarum duodecim pro quolibet, vt in d. c. 20. nu. 5. verſ. ſic duodecimus. Tamen puto, eſſe ſecundum communem vſum menſurarum loci, vbi id contigerit, vt bene confert, gloſſ. in eod. cap. ſicut antiquitùs. Et qui eorum immunitatem, & confinia confringere tētauerint, aut perſonam hominis, vel bona eius inde ſubtraxerint, debent excommunicari, cap. ſicut, ea. quæſt. 4. & Abb. in cap. Eccleſiæ, nu. 10. de immunit. Eccleſ.

5 Sacrilegium enim committitur, † ſi quis infregerit eccleſiam, vel triginta eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu eccleſiæ ſunt, vel domos, quæ infra prædictos paſſus fuerint aliquid, inde diripiendo, vel auferendo: ſeu, qui iniuriam, vel ablationem rerum intulerint clericis, omnibuſque eccleſiaſticis perſonis, cap. quiſquis, §. ſacrilegium, dict.

6 quæſt. 4. † Capellæ tamen, quæ ſunt infra ambitum murorum caſtellorum, non gaudent dictorum triginta paſſuum immunitate, cùm propter loci anguſtiam iſtud non poſſit obſeruari, d. cap. quiſquis, § ſacrilegium, & in cap. ſicut antiquitùs, in ver. paſſus, ead. quæſt. 4. eadem ratione, priuilegio immunitatis triginta paſſuum per circuitum non gaudent parochiales, & aliæ eccleſiæ, quæ circum circa habet contiguas domos laicorum, ne ſacræ rei priuilegium ad profans transferatur, quia, cùm vigeat eadem ratio, habet locum eadem iuris diſpoſitio, l. illud, & ibi gloſſ. in ver. extimari, ff. ad l. aquil. & l. à titio. ff. de verb. oblig.

7 Eccleſiæ etiam † adhuc non conſecratæ, in quibus diuina myſteria celebrantur, eodem gaudent priuilegio immunitatis, quia obſequijs diuinis dicata, nullius ſunt temerarijs auſibus profananda, cap. eccleſiæ, & ibi Abb. num. 1. de immunit. eccleſ. quod procedit, & habet locum, etiam ſi in eccleſia adhuc non celebretur, ſed tantùm Epiſcopus poſuerit primum lapidem, erigendo ibi crucem, & alia deſignādo, vt in cap. nemo eccleſiarum, de conſec. diſt. 1. quia tunc locus eſt diuinis obſequijs deputatus. Abb. d. cap. Eccleſiæ, num. 3. & 5.

8 Eodem priuilegio † immunitatis gaudent etiam hoſpitalia, ad quæ confugientes, ita ſunt tuti à iudice ſeculari, ſicut, ſi confugerent ad eccleſiam, Archid. in cap. diffiniuit, 17. quæſt. 4. Bald. in l. ſi quis ad declinanda, §. in omnibus, num. 21 circa fin. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Domus quoq; piæ, vt ſeminaria puerorum, domus mulierum conuertitarum, & aliæ ſimiles Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate erectæ, eadem gaudent immunitate, vt ab eis nemo extrahi poſſit, Decian. eod. tractat. crimin. lib. 6. cap. 24. n. 32.

9 † Et cum Eccleſia Dei domus orationis eſſe debeat, non ſpelunca latronum, aut ſanguinis forum, ſeculares iudices cauſas, vbi de ſanguinis effuſione, & corporali pœna agitur, in eccleſijs, vel cœmeterijs agitare non poſſunt, ſub excommunicationis pœna, quia abſurdum eſt, & crudele ibi iudicium ſanguinis exercere, vbi eſt tutela refugij conſtituta, cap. cùm eccleſia, de immunit. eccleſ.

Propter reuerentiā loci in eccleſia cauſæ ſeculares tractari non poſſunt, c. 1. eod tit. in 6. gloſſ. in d. cap. cùm eccleſia, & d. cap. decet, verſ. ceſſent in eccleſijs, eod. titul. in 6.

10 † Vnde proceſſus iudicum ſecularium, ac ſpecialiter prolatæ ſententiæ in eccleſijs, & cœmeterijs ſunt ipſo iure nullæ, d. cap. decet, §. ordinarij, verſ. & nihilominus, & Abb. in d. cap. cùm eccleſia, nu 2. & nu 8.

Qui verò timorem Dei, vel reuerentiam ſanctarum eccleſiarum non habet, & fugientem ſeruum proprium, vel, quem ipſe

11 perſecutus fuerit, † de atrio eccleſiæ, vel de porticibus eccleſiæ, aut illis quolibet modo adhærentem per vim abſtraxerit, publica pœnitentia iudicio Epiſcopi eſt mulctādus, cap. ſi quis contumax, 16. quæſt. 4. & parietibus eccleſiarum, & aliorum locorum

12 immunium adhærentes, † eodem priuilegio gaudent, vt ibi gloſſ. in ver. adhærentibus, & eccleſię immunitatem violantes, per vim aliquem de eccleſia rapientes, excommunicari, & condemnari pecuniariter, ac

13 ipſis publice pœnitentia imponi debet, † nec communioni ſunt reſtituendi, niſi reſtituto eo, quem de eccleſia violenter extraxerunt, cap. miror, & cap. frater, d. quæſt. 4. Abb. in cap. inter alia, num 26. & in cap. eccleſiæ, num. 11. de immunit. Eccleſ.

Reos criminis ad eccleſiam confugientes nemo abſtrahere, neque inde damnare debet ad pœnam, vel ad mortem, vt honor eccleſiarum conſeruetur, ſed eccleſiarum recto-

rectores pacem eorum, & vitam, ac membra ſtudere debent obtinere, & legitime componere, quod rei inique fecerunt, cap. 1 cum, ead quæſt. 4.

15 Quæritur, † an palatium Epiſcopi eadem gaudeat immunitate, & poſt Innoc. in cap. inter. verſiculo item idem, de immunit. Eccleſ. tenet Abb. quòd ſic, etiam quod palatium Epiſcopi ſit extra 40. paſſus, in d. cap. Eccleſiæ, num. 9. verſ. tu verò vide, eod. tit. per gloſ. 1. in cap. id conſtituimus, 17. quæſt. 4. & eſt communis opinio, de qua teſtatur Couarr. d cap. 20. num. 5. verſ. quintò infertur, lib. 2. var. reſolut. quem, & alios plures citat Borrel. cent. 1. conſ. 2 num. 23. verùm quia Pius Papa V. & Sixtus etiam V. ſancto zelo ducti, diuerſas facultates, & indulta extrahendi etiam in caſibus quibuſdam à iure nõ permiſſis, ab Eccleſijs criminoſos, & delinquentes quampluribus ſæcularibus Principibus, eorumque curijs, & magiſtratibus ſub varijs modis, & formis conceſſerant, experientia poſtmodum docuit, magiſtratus illa diuerſimoda etiã latiùs, quam par erat, & ad ſuum libitum interpretandi occaſionem arripuiſſe, illiſque abuti cœpiſſe, & ideo ſubortum fuiſſe non mediocre in aliquibus locis libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ preiudicium locorum, & perſonarum diuino cultui dicatarum contemptum, & diuinæ maieſtatis offenſam, ac ſcãdalum plurimorum. Quapropter Gregorius Papa XIV. vt prædictis abuſibus, & ſcandalis obuiaret, ſua perpetuò valitura
16 conſtitutione, † omnia, & quæcunque priuilegia, & indulta, & gratias per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, & ipſummet, ac Sedem Apoſtolicam, eiuſque Legatos ſuper abducendis, vel extrahendis ab Eccleſijs, monaſterijs, ſacellis, domibus ſecularibus, & regularibus, lociſque ſacris, vt religioſis, aliaſque in caſibus à iure permiſſis, hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono pacis, & quiete publica, & ex cauſis vrgentiſſimis, ac neceſſarijs, & æquipollentibus caſibus in iure expreſſis, atque ex paritate, identitate, aut maioritate rationis extenſis, perpetuò, vel ad certum nondum elapſum tempus, ſeu ad vitam alicuius Principis, aut beneplacitũ, ſeu aliàs quomodolibet conceſſa, etiã iteratis, aut multiplicatis vicibus approbata, & innouata, ac vſu recepta, litteraſque Apoſtolicas ſub plumbo, aut in forma Breuis, ſeu aliàs quomodocunque deſuper confectas, quarũ tenores haberi voluit pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ita reduxit, & moderatus fuit,
16 vt laicis ad eccleſias, † locaque ſacra, & religioſa prædicta cõfugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiue homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs, earumue cœmeterijs committere non verentur, aut, qui proditorie proximum ſuum occiderit, aut aſſaſſini, vel hæreſis, aut læſæ maieſtatis in perſonã ipſiuſmet Principis rei, immunitas eccleſiaſtica non ſuffragetur, ſed vniuerſis Prelatis, tam ſecularibus, quàm cuiuſuis ordinis regularibus mandauit, & præcepit, vt laicos in caſibus premiſſis delinquentes, ad eorum eccleſias, monaſteria, domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectiue confugiẽtes, & in eis ſe recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumue aliquod iudicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à curia ſeculari fuerint requiſiti, miniſtris, & officialibus curiæ ſecularis abſque irregularitatis nota, aut alicuius cenſuræ eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari faciant. Sed, ne curia ſecularis, illiuſq; miniſtri, facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi ſibi olim attributa, & per eundem Gregorium, vt ſuprà reuocata abutantur, voluit, & auctoritate Apoſtolica decreuit, & declarauit, vt curia ſecularis, eiuſque iudices, & officiales ab eccleſijs, monaſterijs, lociſque ſacris prædictis laicum aliquem, vt præfertur, delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis capere, extrahere, aut incarcerare poſſint
17 ſine expreſſa licentia Epiſcopi, † vel eius officialis, & cum interuẽtu perſonæ eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiam ſi aliàs Ordinarij ſint, aut nullius diœceſis, aut cõſeruatores à ſede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati prędictam licentiam dandi facultas pertineat.

Occur-

Occurrente autem caſu in loco exempto,& eius diœceſis,tunc ad Epiſcopum viciniorem hæc cognitio, & non ad alios deuoluitur.Caſu autem quo Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis culpabiles,tradere,aut capturę,& incarcerationi interuenire, & aſſiſtere recuſarent;tunc reuerentiæ tamen Eccleſię, & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit,cum ſcandalo,& tumultu extrahere poſſunt. Verum poſtquam ab Eccleſijs, locisque ſacris extracti, & ca-
18 pti fuerint, † ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi,& inibi ſub tuto,& firmo carcere,& oportuna cuſtodia,data illis ſi opus fuerit, per curiam ſecularem ſunt detinendi,nec inde extrahendi, curiæque ſeculari prædictæ ſunt conſignandi,vel tradendi,niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina commiſerint ſuperiùs expreſſa,& conſtito de dictorum criminum commiſſione: tunc de mãdato Epiſcopi per iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari quacunque appellatione poſtpoſita ſunt conſignandi.

19 Non tamen pro crimine † hæreſis, cuius cognitio ad forum Eccleſiaſticum adeò ſpectat, vt in ea Curia ſecularis ſe quomodolibet intromittere non poſſit, minuſque contra Eccleſiaſticas perſonas ſeculares, aut cuiuſuis ordinis,vel militiæ etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani regulares quoquomodo quorumcumque priuilegiorum, indultorum, aut conceſſionum vigore;quę omnia ad terminos iuris fuerunt reducta. Quas nec ab Eccleſijs, monaſterijs, domibus, locisque ſacris, aut religioſis, etiam in caſibus,ſupra expreſsis trahere,abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, aliàs quàm de iure, & per priuilegia eiſdem ordinibus, aut militijs conceſſa permittitur.

20 Si quis verò † quacunque dignitate, & auctoritate præditus præmiſſorum,aut alio quouis prætextu, quicquàm præter,aut cõtrà dictæ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, cenſuras, & pœnas eaſdem incurrit,quas libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores,per ſacros Canones, & conciliorum generalium, aliaſque Apoſtolicas conſtitutiones promulgatus incurrunt: ſicque per quoſcunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S.R.E. Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis inſtantia iudicari, & deffiniri debere mandauit: irritumque, & inane ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigeret attentari,decreuit,non obſtantibus Pij, & Sixti V. & aliorum quorumcunq;litteris Apoſtolicis,priuilegijs,indultis, & facultatibus,quibuſuis perſonis, etiam Imperiali, Regia,Ducali,aut alia quauis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Reb. publicis, Dominijs,Regnis, Prouincijs, ciuitatibus, Terris,& locis,eorumue Curijs, Parlamentis,Senatibus, Conſilijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, aut Præſidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicarijs, Poteſtatibus, alijſque Magiſtratibus,Officialib.Miniſtris, aut Cõſiliarijs,ex prædictis, vel alijs etiã grauioribus,& vrgentiorib.cauſis, tã illorũ intuitu, & contẽplatione, ſiue ad eorum preces, & inſtantiã,quàm etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine,ac per modum ſtatuti, & legis perpetuæ,etiam in vim cõtractus,de S.R.E. Cardinalium conſilio, ſub quibuſcunque tenoribus,& formis,& cum quibuſuis pręſeruatiuis,reſtrictiuis,mẽtis atteſtatiuis,derogatoriarum derogatorijs, alijſque validiſſimis, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque,& alijs decretis,etiamſi in eis caueretur expreſſe, quòd illis,niſi ſub certis modis, & formis, & niſi de expreſſo eorum conſenſu, ad quorum fauorem conceſſæ fuerint, derogari poſſe, & aliter factæ derogationes nullius eſſent roboris, vel momenti. Quæ omnia, & ſingula,ac illorum tenores pro expreſſis habens, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſarentur, aut plures quàm ſuperiùs expreſſos caſus continerent, auctoritate Apoſtolica omnino,ac perpetuò abrogauit, ac ad terminos huiuſmodi ſuæ conſtitutionis,quoad ſuperius deſcripta, duntaxat reduxit, & noluit cuiquam de cœtero ſuffragari,vt in eadem conſtitutione ſub Dat. Romæ Anno 1591. Nono kal. Iunij.

Dicta

21 Dicta conſtitutio † reducit, moderatur, & reuocat omnia in contrarium conceſſa ſtante præſertim clauſula, quorum tenores pro expreſſis, &c. quæ operatur, vt totus tenor contrariorum habeatur pro expreſſo, ac ſi expreſſum foret ſpecifice in conſtitutione derogatoria. Bart. in conſ. 2. col. 1. verſ. his tamen non obſtantibus. Felyn. in c. nonnullis. nu. 6 verſ. nam id ad quod. de reſcrip. Caſſad. deciſ. 10. num. 2. ſuper regul. Canc. & Gabr. com. concl. de clauſ. conc. 5. num. 1. & num. 14. lib. 6.

Ne autem mali homines impunitatem 22 ſuorum exceſſum † per defenſionem Eccleſię obtinere ſperantes homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs vel earum cœmeteris committere præſumant, talia crimina in eccleſijs, vel cœmeterijs committentes, immunitatis priuilegio non gaudent, cùm fruſtra legis auxilium inuocet, qui committit in legem, & in eo in quo, quis delinquit, puniri debent. cap. fin. de immunit. eccleſ. cap. frater, & coepiſcopus, & cap. ad Epiſcopos, 17. q. 4.

23 An in eccleſia delinquentes, † ſint curiæ ſeculari tradendi? Videtur, quòd ſic, quia laicus delinquens in eccleſia per ſuum iudicem laicum, & non eccleſiaſticum venit puniendus. Bart. in l. ſi cui. §. fi. num. 3. ff. de accuſ. & abb. in cap. cùm, ſit generale, num. 27. de for. comp. tamen negari non poteſt, quin delinquens in eccleſia committat ſacrilegium. cùm per hoc violauerit eccleſiæ immunitatem, præſertim, ſi eam ſanguinis effuſione polluerit. Innoc. in cap. cùm pro cauſa. nu. 1. in fi. de ſent. excom, & Abb. in c. fin. num. 5. de immun. Eccl. & cum ſacrilegium ſit miſti fori. Abb. in c. 2 nu. 3. de ſpóſ. duo. Fel. in d. cap. cum ſit generale, nu. 1. & 16. de for. comp. & Oſaſch. deciſ. 103. nu. 7. dictum tamen Bartoli procedit, quando iudex laicus præuenit, & habet reum in ſuis carceribus conſtitutum, quem ad iudicem eccleſiaſticum remittere non tenetur, ſed, ſi iudex eccleſiaſticus præuenit in captura, vel proceſſu, ipſe debet cauſam cognoſcere, & reum punire, quia eſt locus præuentioni, ſed non intra eccleſiam. Felyn. in eod. cap. cùm ſit. num. 12. de for. com. & Oſaſch. d. deciſ. 103, num 7. circa fin.

24 Quæritur in cauſa † miſti fori, an punitus per iudicem ſecularem, vel contra, poſſit per iudicem eccleſiaſticum, vel contra iterum puniri. Si crimen eſt graue, pro quo eſt impoſita pœna ſpiritualis, & temporalis. tenet Abb. quòd ſic, in d. cap. cùm ſit generale. num. 1. quem ſequuntur Barto. in l. placet. n. 6. & 7. C. de ſacroſanct. Eccl. & ibi Bal. num, 15. & c, felicis. §. per hoc quoq; de pœn in 6. quem Abb. dicit multum notabilem. in cap. tuæ. num 5. verſ. ſed in contrarium eſt tex. de procus. & hæc concluſio, recipit diſtinctionem, quia, aut per diuerſas leges imponuntur diuerſæ pœnæ pro eod. delicto omnino ſeparatę, & impoſitio vnius non tollit aliam. vt d. capit. felicis l. qui ſepulcra. C. de ſepul. vio. &. Bal. in l. data opera. n. 3. C. de ijs qui accuſ. non poſſ. Aut pœnæ non ſunt diuerſæ, ſed omnino ſimiles, & tunc, ſi pœna à iudice Eccleſiaſtico inflicta fuit ſufficiens ad criminis punitionem, eo caſu non poteſt iterum delinquens à iudice ſeculari puniri. Abb in cap. tua. nu. 5. verſ. & recitat, ibi de procur. & Couarr. in lib 2. var. reſol. cap. 10. num. 6. circa fin. ne de vnius hominis delicto ſæpe quæratur. l. licet. § in factum. ff. naut. caup. & ſtab. & Abb. in d. c. tua. n 5. verſ. idem dicit Hoſt.

Conſtitutio præfata ſuper eccleſiaſtica immunitate edita plura perſonarum genera excipit, quæ eadem non gaudent immunitate.

Primò non gaudent publici latrones, & dicuntur publici latrones, qui in itinere publico, vel mari furta committunt. arg. text. in l. capitalium. §. graſſatores. & §. famoſos. ff. de pœn. & Farinac. in ſua prax. crim. par. 1. tom. 2 q. 28. num. 50. variarumque graſſatores, qui itinera frequentata, publicaſue ſtrátas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur. cap. ſicut antiquitus. 17. q. 4. & melius. c. inter alia. de immunit. eccleſ.

Secundò depopulatores agrorum. eo. ca. inter alia. vbi etiam gl. penul. & facit. l. 1. C. quan lic. vnicui.

Tertiò, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs, earumue cœmeterijs committere non verentur. c. fi. vbi Abb. & alij de imm Eccl. Boer. dec. 109. n. 3. & Clar. in prax. crim. §. fi q 20. ver. item quæro.

Quartò qui proditorie proximos occidunt. Exod. cap 21. ibi, ſi quis per induſtriã proximum occiderit, & per inſidias ab altari

tari meo euellas eum, vt moriatur, & cap. 1. de homicid.

Quintò aſſaſſini, de quibus in c. 1. de homic. in 6. qui nec gaudent immu. Eccleſ. vt poſt per alios per ipſum citatos idem Farinac. ea. q. 28. num. 26.

Sextò pro crimine hæreſis inquiſiti. Abb. in dicto cap. inter alia num. 6. de immunit. Eccleſ. & Couarr. in lib. 5. var. reſol. cap. 20. verſ. decimoquarto, ſub num. 11.

Septimò rei criminis læſæ Maieſtatis in ipſammet perſonam Principis. Gig. in tract. de crim. læſ. Maieſt. lib. 3. q. 3. Dec. in tracta. crim. lib. 6 cap. 28 nu. 23.

25 Dubitari enim poteſt, † an mulieres, quæ partum exponunt, ſeu alio modo occidunt, ſi detecto flagitio, in eccleſijs ſe recipiant, gaudeant eccleſiaſtica immunitate, & licet iſte caſus ſit de arduis, tamen gaudent eccleſiaſtica immunitate, quia delictum huiuſmodi ſub nomine eorum, qui proditorie occidunt cadere non poteſt, cùm proditio non cadat contra perſonam infantis, quæ non habet velle, nec nolle, ſed contra eum,

26 qui fidem alterius ſequendo læditur, † vt, quando aliquis vnum habet in verbis, & aliud in corde, percutiens ſocium in via, offendens conuiuam ſedentem in menſa, occidens aliquem veneno, alijſque pluribus caſibus, de quibus per gloſſ. in cap. clericus, 46. diſt. Felyn. in cap. 1. num. 1. de homicid. & idem Farinac. ead. q. 28. ſub n. 79. nec ſub nomine aſſaſſinij comprehendi po-

27 teſt, † quia aſſaſſinij dicuntur, qui, vel ſub dominio alicuius exiſtentes domino ſeruiunt, & eorum iuſſu occidunt, vel liberi, & nullius dominio ſubiecti pecunia, aut re aliqua, ſeu pecuniæ, alicuiuſue rei promiſſione, idem faciunt, cap. 1. & ibi Doctor. de homicid. in 6 Gabr. conſ. 170. nu. 6. vol. 1. & optime Capic. deciſ. 155. per tot.

Minuſque ſub aliquo alio ſupradictorum caſuum, qui huic caſui non conueniunt, & dictis ſeptem caſibus in eadem conſtitutione expreſſe comprehenſis, exceptis, in omnibus alijs delinquentes gaudent immunitate eccleſiarum, nec alij comprehendi poſſunt ex identitate, vel maioritate rationis, aut æquipollentibus caſibus, vt ſupra num. 15. nec contraria conſuetudo ſuffragari poteſt obſtante diſpoſitione ſac. Concilij Trident. ſeſſ. 25. de reformat. quo renouatur obſeruantia immunitatis eccleſiaſticæ ſecundum formam canonum, & aliorum Conciliorum, ita quòd qualiſcunque conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticam fuit ſublata, & ſtante dicta Conſtitutione Gregorij Papæ XIIII. nec aliter poteſt interpretari, propter clauſulam, ſic per quoſcunque, ſublata, &c. ſupra num. 20.

28 quæ tollit omnibus iudicibus † facultatem aliter iudicandi, vel interpretandi. cap. ſi eo tempore. de electio. in 6. Pariſ. conſil. 38. num. 4. & conſ. 41. num. 22. lib. 4. Caſſad. ſuper regul. deciſ. 12 num. 5. cum ſeq. & Gomeſ. de anna. poſſeſſ. quæſt. 4. num. 5. & licet Romæ confugientes ad eccleſias nõ ſint tuti; vt teſtatur Farinac. d. q. 28. n. 74. hoc procedit propter præſentiam Papæ, & illius ſcientiam, quæ pro licentia, & diſpenſatione habetur.

29 Gaudent etiam † immunitate eccleſiarum excommunicati ob aliquod crimen ad eccleſiam confugientes, & hæc eſt communis opinio, de qua per Boer. deciſ. 110. quàm ſequitur Couar. lib. 2 variar. reſolut.

30 cap. 20. num. 11 Et dubitatur, an Iudæi ad eccleſiam confugientes gaudeant eadem eccleſiaſtica immunitate, & licet plures doctores ſequentes gloſſ. in cap. inter alia, in verbo, extrahendis. de immun. eccl. quos citat, & ſequitur Hippol. in l. vnica. nu 114. C. de rapt. virg. teneant, quòd ſic, tamen cõtraria opinio, quòd Iudæi non gaudeant dicta immunitate, ſed ab eccleſia abduci poſſint, de licentia tamen Epiſcopi, probat tex. & ibi gl. in l. 1. C. de his, qui ad eccleſ. confug. d. gloſſ. in cap. inter alia, & ibi Abb. num. 6. de immunit. eccl. & poſt alios, quos citat pro communi opinione, tenet. Couarru. eodem cap 20. num. 11. verſ. 13. vbi rationem adducit: non enim par eſt ab eccleſ. defendi eum, qui eius gremio tutelæ, & fidei committere ſeipſum recuſat.

Primam autem opinionem ſuſtinentes loquuntur caſu, quo Iudæus confugiat ad eccleſiam, & vere velit effici Chriſtianus, & non ficte, vt per d. gloſſ. in cap. inter alia, vbi etiam Abb. num 6.

Sed, quando Iudæus reatu aliquo, vel debitis fatigatus, fugit ad eccleſiam, & dicit, ſe effici velle Chriſtianũ, præſumitur, quòd violenter hoc faciat in fraudem, nec probatio in contrarium recipi minuſque antea

ſuſcipi

Digitized by Google

ſuſcipi debet, quàm debita vniuerſa reddiderit, vel fuerit innocentia demonſtrata, purgatus: vt benè diſtinguit, & tenet Abb. in d.cap inter alia, nu.6. de immu. Eccl.

31 Nec Sarraceni † gaudent Eccleſiaſtica immunitate, quo minus ab Eccleſia, ad quã ipſos confugere contingat, abduci poſſint, de eadem licentia, quia ſunt deterioris conditionis Iudęorum, quorum ritus ab Eccleſia toleratur, quia in illis habemus teſtimonium fidei Chriſtianæ, coluntq; vnũ Deum, & verum. S.Tho.2.2.q.10.ar.11. & Eymer. in direct. Inquiſ. par.2.q.46.n.13 Sarracenorum autem ritus, qui Mahometum hominẽ facinoroſum, & nefandum colunt, eſt prohibitus, tam de iure ciuili, quàm canonico. l.1.C. de Sum.Trin.& fid.cath. clem. vnic. de Iud.& Sarrac. & poſt Io. de Roy. in tract. de hæret. par.1.nu.568.& ſeqq. quem citat, tenet. Pen ſuper direct. Inquiſit. comm. 71. nu.8.& hi non ſunt creaturæ eccleſiæ, quapropter eccleſia illos non coercet. c. de Iudeis. 45. diſt. ſed ipſos coercere ſpectat ad Principes ſeculares, in quorũ dominio ſunt. gloſſ. pen. in d. clem. vnic. & ibi Abb. nu.13. c. multi. 2.q.1. quæ procedunt etiam in hæreticis, apoſtatis, alijſque infidelibus, quos indignos eccleſiaſtica immunitate tenuerunt. Abb. Oldrad. Couar. Boer. & alij quãplures citati per Farinac. in ſua prax. crim. par.1.tom.2.q.28.num.68.

32 Poteſt tamen Papa † mandare infidelibus, quòd prædicatores Euangelij in terris ſuæ iuriſdictionis admittant, cùm omnis creatura rationabilis facta ſit ad Deum laudandum; ſi autem prohibent prædicatores prædicare, peccant, & ideò ſunt puniẽdi, ac compellendi brachio ſeculari, indicendumque eſt bellum contra eos per Papam, & non per alios, vt tenet Innoc. in c. quòd ſuper n 8.& 9 de vot. & vot. redemp. Eſtque regulare, quòd nullus infidelis immunitate eccleſiaſtica gaudere poſſit, vt per Couar. lib.2. var. reſolut. eod. cap. 20. num.11. verſic.13.

33 Tamen † ob reuerentiam eccleſiarum non propterea ſatellitibus armatis eccleſiam pro captura facienda de facto ingredi licet: ſed, adhibitis eccleſiæ cuſtodibus rector, ſeu miniſter eccleſiæ, aut ſuperior eſt requirendus, qui extractionem maiori cum modeſtia, quo fieri poteſt, libere permittere debet, Rolan. conſ.24. ſub num.15. & Decian. in tract. crim. to.1. lib.4. cap.17. ſub num. 34. ſine cautione de indemnitate membri, & vitæ, quæ pro alijs gaudentibus eccleſiaſtica immunitate exigi debet, vt d.cap. inter alia. vbi etiam Inno. & Abb. num.9.

34 Cingari verò, † qui corrupto vocabulo quandoque etiam Sarraceni nominantur, & permiſſione Principum, ac aliorum dominorum per Italiam vagantur, nec vnquam viderunt partes infidelium, minuſq; legem Mahometi nouerunt, ſed ſunt ferè omnes Itali, & male habituati, ex rebus furtiuis viuunt, ac fraudulentis earum permutationibus, & ludis, in quibus, vt plurimum, fraudes committunt, & ſunt baptizati, eadem gaudent immunitate, quia fures eiuſdem generis ſunt comprehenſi, & gaudent immunitate tam de iure communi, vt in eo.cap. inter alia. cum alijs per Dec. allegatis in tractatu crim. lib.6. cap 20. & Farin. in eo. c.28. num.51. in fi. quàm vigore conſtit. de qua ſup. nu.13. & 23. & foro eccleſiaſtico parent in non violando eccleſiaſticam immunitatẽ. Mihi enim contigit, quòd cùm laici, qui ex Ducis Sabaudiæ permiſſione Cingaros hoſpitari tenebantur, pro illorum hoſpitio capſinas vnius maſſaritij monialium aſſignaſſent, meo mandato in ſcriptis facto quatenus ſub pœnis, & cenſuris contra violantes eccleſiaſticam immunitatem inflictis, ab eodem monialium maſſaritio diſcederent, illorum dux, & capitaneus coràm me comparuit, & modeſte mecum agens, aſſeruit, dictum hoſpitium acceptaſſe ignorans, illa bona eſſe eccleſiaſtica, & ſtatim paruit, ab eodem loco recedendo, cùm enim ſentiant commodum ab eccleſiaſtica immunitate, conſonum eſt, quòd & incommodum ſentire debeant, illam ſeruando. capit. qui ſentit. de regul. iur in 6.

35 Scriptores Gentiles † multorum exempla recenſent, in quos Dij ſeueriſſimè animaduerterunt eò quòd eorundem Deorũ templa expoliare, eorumq; bona vſurpare pręſumpſerint. Exercitus Xerxis, ob tam immane ſcelus perpetratum, à fulgure, nimbis, & grandine fuit miſerrime vniuerſus diſſipatus, & proſtratus. Exercitus Cambyſis totus arenæ montibus infeliciter oppreſ-

preſſus. Artaxerſes Ocho à Bagoa ſuo eunucho fuit de medio ſublatus. Brennus dux Gallorum, poſt multas calamitates perpeſſas, tandem ſe proprijs manibus interfecit. nam, licet eſſent falſi dij, quos iſti colebant, nihilominus eò, quòd illos veros eſſe exiſtimabant, & credebant, in expoliandis eorundem Deorum tēplis, illa falſa credulitate grauiter peccabant, quare à vero Deo acriter puniebantur, vt nobis, qui verum, & immortalem Deum colimus, huiuſmodi in illos animaduerſio tranſiret in diſciplinam, & exemplum. Contra ijdem ſcriptores laudibus extollunt Alexandrum Magnum, qui in expugnatione Tyri, quam igni, & direptioni militibus tradidit commendando præcepit, ne cuiquam ad templum Deorum confugienti nocumentum inferretur, quòd idem Alexander obſeruari iuſſit, cum Thebas cepit, quamuis contra illas eſſet grauiter accenſus: & Antiochus, vt refert Plutarchus in Regū Apophtegmatibus, dum Hieroſolymam obſideret, fœdus benigniſſime Iudæis poſtulantibus conceſſit, quò Paſcha pacifice, quiete, & ſolemniter celebrare poſſent, illiſque inſuper tauros multos cornibus inauratis pro ſacrificijs, & multam pro templo aquarum odoriferarum diuerſitatem munificentiſſime dono miſit. Quid dicam de Ageſilao, qui in expugnatione Thebarum, vt ſcribit Aemilius Probus in eius vita, etiam, ſi grauiter vulneratus eſſet, ita, vt ab eius corpore ſanguis in maxima copia emanare, non ideo oblitus fuit militibus præciperet, vt templa Deorum ſeruarentur illæſa? Quamobrem non eſt mirum, inquit Plutarchus, quòd Ageſilao cuncta ex voto proſpere, & feliciter euenirent, cùm tanta religione polleret. Diod. libro 12 Iuſt. lib. 2. & 24. Polyb lib. 5. & Pet. Ribaden. in tract. de relig. lib. 1. c. 36. per tot. vbi plura alia exempla adducit.

36 Anno enim tertio † Ioaccim Regis Iuda, Nabuchodonoſor Rex Babylonis obſedit Hieruſalem, & tradidit Dominus in manū eius Ioachim Regem Iudæ, & partē vaſorum domus Dei aſportauit in terrā Sennar, & vaſa intulit in domum theſauri Dei ſui, Dan. lib Prophet. cap. 1. in princ. & in pœnam deprædationis templi Dei regnum ab ipſo tranſiuit, ab hominibus fuit eiectus, & cum beſtijs feris fuit eius habitatio: fœnum, vt bos comedit, & ſeptem tempora ſuper eum fuerunt mutata, vt in cap. 4. eod. lib.

37 Balthaſſar Rex eius filius † præcepit iam temulentus, vt afferrentur dicta vaſa aurea, & argentea, quæ aſportauerat Nabuchodonoſor pater eius de dicto templo, vt biberent in eis Rex, & optimates eius, vxoreſque eius, & concubinæ, quæ allata fuerunt, & biberunt in eis, ac propter eorundem vaſorum profanationem, eadem nocte ab inimicis ſuis interfectus fuit idem Balthaſſar Rex Chaldeus, cui Darius Medus in Regnum ſucceſſit. Dan. eod. lib. c. 5.

38 Heliodorus autem, † qui totis viribus conatus fuit ex templo Hieroſolymis ærarium pecunijs plenum ſpoliare, ſummo ſacerdote recuſante, & repugnante, apparuit ei quidem equus terribilem habens ſeſſorem optimis operimentis adornatus, qui Heliodoro priores calces eliſit. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori, optimi gloria, ſpecioſique amictu, qui circunſteterūt Heliodorum, quem & ex vtraque parte flagellabant ſine intermiſſione, multis plagis verberantes, quibus ſubitò concidit in terram, ſuper qua iacebat mutus, atque omni ſpe, & ſalute priuatus, donec Onias ſummus Sacerdos pro ipſo orauit, qua oratione ita flagellatus conualuit. Machab. lib. 2. cap. 3. & Ozias Rex, qui ingreſſus templum, auſus eſt incenſum offerre ad altare, repugnantibus ſacerdotibus, percuſſus eſt à lepra. 2. Paralipom. c. 26. & tunc quoq; terræmotus factus eſt, Amos cap. 1. S. Hier. ſuper Eſai. ad cap. 7. ad verba, & dixit Dominus, & Maiol. de admir. natu. reb. colloq. 1. pag. 54, verſ. Ozias enim.

39 Antiochus quoque Rex, † qui templa ſpoliare tentauit, inſanabili plaga percuſſus fuit, ita vt de eius corpore vermes ſcaturirent, ac viuentes in doloribus carnes eius affligerent, odore etiā illius, & fętore exercitus grauaretur, nec ipſe iam fętorem ſuū ferre poſſet, peregre in montibus miſerabili obitu vita functus eſt, vt eodem lib. 2. Machab cap. 9. & Petr. Ribaden. in tract. de reli lib. 1. cap. 37. ante med.

Leo etiam Imperator Conſtantinopolitanus in templo S. Sophiæ accepit coronā aureā valde pretioſam, quam Imperator

tor Mauritius eidem templo obtulerat, in qua inter alia aderat carbunculus vnus inæſtimabilis valoris, quam capiti ſuo imponendo, ſtatim in eodem capite orta fuit apoſtema eodem carbunculi nomine nuncupata, qua deceſſit. Bap. Igna. in vita Leo. Blond. lib 1. decad. 2. & Niceph. Caliſt. lib. 18. cap. 42. Milites quoque, cum violaſſent baſilicam Sancti Vincentij Martyris apud Agarenſem ciuitatem multos ibi vltio contriuit: nam pleriſque manus vrebantur emittentes fumum magnum, ſicut ex incendio ſurgere ſolet, nonnulli correpti à dæmone per energiam debacchantes martyrem declamabant, plurimi verò ſeruati à ſeditione proprijs ſe iaculis ſauciabant. Gregor. hiſtor. lib. 7. cap. 21. & Baron. Ann. eccl. 588. pag. 635. in fin. tom. 7.

40 Quanta enim obſeruantia † Principes, atque Præfati Prouinciarum olim coluerint loca ſacra, vt, ſi repentino caſu ea aliquando violari contigiſſet, eandem mox culpam lacrimis, & pœnitentia expiarent arbitrio ſacerdotis, probat Auguſt. Epiſt. 6. in append. vbi ad Bonifacium Comitem ducem exercitus ſibi maxima amicitia coniunctum, eo quòd confugientem ad eccleſiam inde abſtrahi iuſſerit, in hæc verba ſcripſit: Miror, quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici, noui enim, qua religione ſemper ſis Eccleſiam Dei veneratus, quo inſtigante, frater hominem de eccleſia rapuiſti: tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitiuus, poſſet proculdubio interceſſionis cauſa veniam promereri; ergo, ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed, ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bouem eſt ex homine commutatus. Non, vt confundam te, hæc ſcribo, ſed vt filium meum chariſſimum moneo, eccleſię igitur illæſum reuoca, quem, vt irreligioſiſſimus rapuiſti, oblatio verò domus tuæ à clericis ne ſuſcipiatur, indixi, communionemque tibi interdico, donec peracta pro auſibus, vel errore, à me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito, & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo, vt c. minor. 17. quæſt. 4. Cui Bonifacius in hæc verba reſpondit.

41 Humilis ſaluto, † quod primum eſt, ſuſcepi autem tremens ſanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio, quod veniæ præparatur, qui ab Auguſtino perfectiſſimo ſacerdote corripitur; nec debet Epiſcopo denegari, quod voluntas facit, aut caſus. Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuã medico non publicat cauſam. Hominem ergo, piiſſime Pater, è liminibus eccleſiæ raptum tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea, furorque ſubduxit, alieno non ſunt facta iſta conſilio, Dei, & ſanctorum eius regimine viuo: illum itaque virum morte digniſſimũ, quem (vt dixi) meus de eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis iuſſionibus donamus illeſum, agnoſco culpas, indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fletibus iuſtis, quo poſſit hæc nota nigro inſcripta titione deleri, eccleſiæ mihi introitus non negetur, illic ſpero veniam, vbi admiſi culpam Auguſt. epiſt. 7. in append. & Baron. lib. Annal. Eccleſ. tom. 5. Annal. 442. in fine.

42 Honorius verò Imperator † Catholicis eccleſijs priuilegia conceſſa ſtabiliuit; & ſua lege ſanciuit, nemini licere ad ſacroſanctas eccleſias confugientes abducere, & ſi quiſquam contra dictam legem venire tentauerit, læſæ Maieſtatis criminis reum eſſe voluit, vt l. 2. C. de his, qui ad Eccleſ. confug. & Baron. eod. tom. 5. Annal. 407. pag. 263.

Theodoſius enim iunior Imperator ille
pius, qui honor eccleſijs debeatur, his ver-
43 bis expreſſit: † Nos, inquit, qui legitimi
Imperij armis nunquam non circũdamur,
quoſque ſine armis ſtipatoribus eſſe non
conuenit, Dei templum ingreſſuri, foris ar
ma relinquimus, & ipſum etiam diadem
Regiæ Maieſtatis inſigne humiliter depo
nimus, & ſacra altaria munerum tantùm
offerendorũ cauſa accedimus, quibus quo-
que oblatis, ad extimum, communeque
atrium mox nos recipimus, nec quicquam
ex propinqua diuinitate nobis arrogamus.
Baronio eodem tomo quinto. Annal. 431.
pagina 258. in fine, & pagina. 559. in prin-
cipio.

DE

Digitized by Google

DE IMMVNITATE BONORVM Eccleſiaſticorum. Cap. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, & bona Eccleſiaſtica, tam iure diuino, quàm humano gaudent priuilegio immunitatis. & num. 3. & num. 5.*

2 *Pharao diuina legis ignarus ſacerdotes, & eorum bona immunitate gaudere voluit, & eiſdem alimentiam miniſtrauit.*

3 *Clerici, & eorum bona etiam ex iure Caſareo gaudent immunitate.*

4 *Clerici laicis collectas abſque Sedis Apoſtolica auctoritate perſoluentes, an pœnam incurrant.*

5 *Imperatores, Reges, Principes, & alij à clericis, & bonis eccleſiaſticis taleas, aut alia onera exigentes graues pœnas incurrunt.*

6 *Coloni, & ſeruitores clericorum pro parte colonica gaudent immunitate.*
Remedia in tempore ſunt quærenda. ibidem.

7 *Clerici ſpirituales res ſunt, & ex toto corpus, & animam in ſeruitium, & ſortem Chriſti dederunt.*

8 *Clerici exemplo gentilium ab exactionibus, & tributis exempti dicuntur.*

9 *Immunitas clericorum naturelem habet æquitatem.*
Imperium oratione, & religione magis, quã labore, & corporis ſudore ſuſtinetur. ibid.

10 *Chriſtus rerum eccleſiaſticarũ proprietatẽ, & poſſeſſionem habet, non Prælatus.*
Bona eccleſiæ ſunt deputata vſibus clericorum, & pauperum. ibid.

11 *Pedagia, & alia onera de facto à clericis exigentes pœnas plures incurrunt.*
Iuſsio Papæ obligat ex precepto. ibid.

12 *Excommunicari nemo poteſt, niſi vocatus, ſi exceſſus non ſit notorius.*

13 *Notoria quæ dicantur.*
Pedagium quid ſit, & an differat à vectigali, ibidem.

14 *Clericorum immunitas eſt perſonalis, & non tranſit ad emptorem rerum ipſorum.*
Conditio mutatur ex mutatione perſonæ, ibidem.

15 *Pedagij ratione orta quæſtio inter leuatorem ipſius, & delatorem rerum, qualiter ſit terminanda.*

16 *Equites S. Ioann. Hieroſolymitani ſunt veri religioſi, & gaudẽt priuilegio immunitatis.*
Equitum dicti ordinis profeſsio qualiter fiat. ibidem.

17 *Clauſula, ſublata &c. quid operetur.*

18 *Clerici, & eccleſiæ an teneantur conferre, & contribuere ad refectionem pontium, & viarum, & num. 19. & 20.*

19 *Leges Imperatorum, & Regum, an comprehendant clericos.*

20 *Leges Imperiales damnoſæ eccleſiaſticæ iuriſdictioni non ligant clericos, niſi ſpecificè ab Eccleſia fuerint approbatæ.*
Lites pendentes in foro eccleſiaſtico ſunt decidendæ ſecundum canones, ibid.

21 *Clerici ſunt etiam exempti à cuſtodia ciuitatis tempore belli, à refectione murorum ciuitatis, & alijs oneribus. & num. 29.*

22 *Clerici pluribus caſibus non gaudent immunitate.*

23 *Epiſcopus in tangentibus totum clerũ oportet, quòd habeat cõſenſũ totius cleri, imo etiã requiritur auctoritas Sedis Apoſtolicæ.*

24 *Clerici tenentur ad omnia onera; quæ conuertuntur in vtilitatem communem clericorum, & laicorum.*

25 *Laici exigentes onera à clericis, & dantes conſilium, auxilium vel fauorem, excommunicationis ſententiam in canonibus, & in Bulla Cœnæ Domini contentã incurrũt.*

26 *Abſolui à cenſuris in Bulla Cœnæ Domini contentis, nemo poteſt niſi à Papa, præterquàm in articulo mortis, neque etiam tũc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita.*

27 *Abſoluere poteſt quilibet ſacerdos in articulo mortis à quibuſcunque caſibus reſeruatis.*

28 *Eccleſia, ſiue clericus, in quem peruenit res allibrata, an teneatur ad collectas, & n ſeq.*

29 *Immunitas conceſſa alicui extenditur ad bona poſtea quæſita.*

30 *Collectandi ius habet executionem paratã, ſed fallit contra perſonas eccleſiaſticas, & earum*

35 *Gentiles ob templorum violationem grauia flagella ſuſtinerunt.*

36 *Nabuchodonoſor Rex Babylonis ob tẽpli depredationem grauia flagella paſſus fuit.*

37 *Balthaſar Rex ob profanationem vaſorum templi fuit miſerrime occiſus.*

38 *Heliodorus, qui conatus fuit ærarium templi pecunijs ſpoliare, graues pœnas ſuſtinuit.*

39 *Leo Imperator, & Antiochus Rex, ob tẽplorum violationem miſerrimè moriuntur.*

40 *Bonifacius dux exercitus, qui ab eccleſia delinquentem extrahi iuſſerat, grauiter fuit reprehenſus.*

41 *Bonifacius in eccleſia captum libertate donauit, & ipſum valde pœnituit.*

42 *Honorius Imperator, ne quis ab eccleſia extrahatur, lege prohibet ſingulari.*

43 *Theodoſius Imperator eccleſiam maxima cum reuerentia, & humilitate ingrediebatur.*

1 PLVRIBVS quoq; immunitatibus † gaudent eccleſiæ, etenim nouem priuilegia, & libertates quibus eccleſia gaudere debet, ponit Remig. de Gonn. in tract. de immunitat. eccleſ. lib. 1. ſub nu. 16. de quibus, poſt tractata de priuilegijs, & bonis clericorum, conſequẽs eſt, vt à nobis agatur. Decet domum Domini ſanctitudo: decet, vt cuius in pace factus eſt locus, eius cultus ſit cum debita veneratione pacificus, ſit itaq; ad eccleſias humilis, & deuotus ingreſſus, ſit in eis quieta conuerſatio, Deo grata, inſpicientibus placita, quæ conſiderantes non ſolum inſtruat, ſed & reficiat conuenientes. Ibidem nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen, à quo aliud ſub cœlo nõ eſt datum hominibus, in quo ſaluos fieri credenter oporteat, nomen, videlicet, Ieſu Chriſti, qui ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum, exhibitione reuerentiæ ſpecialis attollant, & quod generaliter ſcribitur, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, ſinguli ſingulariter in ſe ipſos implentes præcipue, dum aguntur miſſarum ſacra myſteria, glorioſum illud nomen quandocunque recolitur, flectant genua cordis ſui, quod vel capitis inclinatione teſtentur, attendantur in locis eiſdem intentis præcordijs ſacra ſolemnia, deuotis orationibus inſiſtatur, nullus in locis eiſdem, in quibus cum pace, ac quiete vota conuenit celebrari, ſeditionem excitet, cõclamationem moueat, impetumue committat. Ceſſent in locis illis vniuerſitatum, & ſocietatum quarumlibet concilia, cantiones, & publica parlamẽta, ceſſent vana, & multò fortius fœda, & profana colloquia: ceſſent confabulationes quælibet: ſint poſtremò quæcunque alia, quæ diuinum poſſunt turbare officium, aut oculos diuinæ maieſtatis offendere, ab ipſis prorſus extranea, ne, vbi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendatur, peccata committi: ceſſent in eccleſijs, earumque cœmeteris negotiationes, ac præcipue nundinarum, & fori cuiuſcunque tumultus, omnis in eis ſecularium iudiciorum ſtrepitus conquieſcat, nulla ibi cauſa per laicos criminalis maxime agitetur, ſint loca eadem à laicorum cognitionibus aliena, vt ſtatuit Gregorius X. in gener. conc. Lugdunen. cap. decet domum. de immun. eccleſ. in 6. Eadem-

2 que † immunitate gaudent cœmeteria cũ eccleſijs, cap. cum Eccleſia. & ibi gloſſ. in verb. cœmeterijs. de immunit. eccleſ. gloſ. in cap. conſuluiſti. in ver. cœmeteria. de conſecrat. eccleſ. vel alt. cap. ſi quis contumax cũ ſeq. 17. quæſt. 4. & Abb. in d. cap. cũ eccl. num. 2. quę immunitas, ne rei criminis ad eccleſiam confugientes inde extrahantur, iure pariter diuino, & humano eſt introducta, vt cenſuit Concilium Colonien. par. 9. cap. 20 quod citat, ac pluribus auctoritatibus comprobat, & ſequitur Bellarmin. de exempt. cler. cap. 1. §. ſecundò probatur.

3 Nec ſolùm cœmeteria † cum eccleſijs gaudent immunitate, ſed etiam atria, & porticus eccleſiarum. cap. ſi quis contumax, 17. quęſt. 4. & Baro. in tib. annal. eccleſ. tom. 5. anna. 431. fol. 558. ferè per tot. ſtatutumq;

4 eſt, vt † maior eccleſia per circuitum quadraginta paſſus habeat, capellę verò, vel minores eccleſiæ triginta, cap. ſicut antiquitus, 17. quæſt. 4. Couarr. lib. 2. var. reſolut. cap 20. num. 5. & Decian. tract crimin. cap. 25. num. 14. & 15. lib. 6 Paſſuum menſura conſtat quinque pedibus pro quolibet paſſu. gloſ. in d. cap. ſicut antiquitus, 17. quæſt. 4.

cum

Digitized by Google

cum adductis per Couarr. d. cap. 20. nu. 4. & Decian. eod. cap 25. num. 9. menſura verò pedum ex mente Couarr. qui plures citat, eſt vnciarum duodecim pro quolibet, vt in d. c. 20. nu. 5. verſ. ſic duodecimus. Tamen puto, eſſe ſecundum communem vſum menſurarum loci, vbi id contigerit, vt bene confert, gloſſ. in eod. cap. ſicut antiquitùs. Et qui eorum immunitatem, & confinia confringere tẽtauerint, aut perſonam hominis, vel bona eius inde ſubtraxerint, debent excommunicari, cap. ſicut, ea. quæſt. 4. & Abb. in cap. Eccleſiæ, nu. 10. de immunit. Eccleſ.

5 Sacrilegium enim committitur, † ſi quis infregerit eccleſiam, vel triginta eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu eccleſiæ ſunt, vel domos, quæ infra prædictos paſſus fuerint aliquid, inde diripiendo, vel auferendo: ſeu, qui iniuriam, vel ablationem rerum intulerint clericis, omnibuſque eccleſiaſticis perſonis, cap. quiſquis, §. ſacrilegium, dict.

6 quæſt. 4. † Capellæ tamen, quæ ſunt infra ambitum murorum caſtellorum, non gaudent dictorum triginta paſſuum immunitate, cùm propter loci anguſtiam iſtud non poſſit obſeruari, d. cap. quiſquis, § ſacrilegium, & in cap. ſicut antiquitùs, in ver. paſſus, ead. quæſt. 4. eadem ratione, priuilegio immunitatis triginta paſſuum per circuitum non gaudent parochiales, & aliæ eccleſiæ, quæ circum circa habet contiguas domos laicorum, ne ſacræ rei priuilegium ad profans transferatur, quia, cùm vigeat eadem ratio, habet locum eadem iuris diſpoſitio, l. illud, & ibi gloſſ. in ver. extimari, ff. ad l. aquil. & l. à titio. ff. de verb. oblig.

7 Eccleſiæ etiam † adhuc non conſecratæ, in quibus diuina myſteria celebrantur, eodem gaudent priuilegio immunitatis, quia obſequijs diuinis dicata, nullius ſunt temerarijs auſibus profananda, cap. eccleſiæ, & ibi Abb. num. 1. de immunit. eccleſ. quod procedit, & habet locum, etiam ſi in eccleſia adhuc non celebretur, ſed tantùm Epiſcopus poſuerit primum lapidem, erigendo ibi crucem, & alia deſignãdo, vt in cap. nemo eccleſiarum, de conſec. diſt. 1. quia tunc locus eſt diuinis obſequijs deputatus. Abb. d. cap. Eccleſiæ, num. 3. & 5.

8 Eodem priuilegio † immunitatis gaudent etiam hoſpitalia, ad quæ confugientes, ita ſunt tuti a iudice ſeculari, ſicut, ſi confugerent ad eccleſiam, Archid. in cap. diffiniuit, 17. quæſt. 4. Bald. in l. ſi quis ad declinanda, §. in omnibus, num. 21 circa fin. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Domus quoq; piæ, vt ſeminaria puerorum, domus mulierum conuertitarum, & aliæ ſimiles Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate erectæ, eadem gaudent immunitate, vt ab eis nemo extrahi poſſit, Decian. eod. tractat. crimin. lib. 6. cap. 24. n. 32.

9 † Et cum Eccleſia Dei domus orationis eſſe debeat, non ſpelunca latronum, aut ſanguinis forum, ſeculares iudices cauſas, vbi de ſanguinis effuſione, & corporali pœna agitur, in eccleſijs, vel cœmeterijs agitare non poſſunt, ſub excommunicationis pœna, quia abſurdum eſt, & crudele ibi iudicium ſanguinis exercere, vbi eſt tutela refugij conſtituta, cap. cùm eccleſia, de immunit. eccleſ.

Propter reuerentiã loci in eccleſia cauſæ ſeculares tractari non poſſunt, c. 1. eod tit. in 6. gloſſ. in d. cap. cùm eccleſia, & d. cap. decet, verſ. ceſſent in eccleſijs, eod. titul. in 6.

10 † Vnde proceſſus iudicum ſecularium, ac ſpecialiter prolatæ ſententiæ in eccleſijs, & cœmeterijs ſunt ipſo iure nullæ, d. cap. decet, §. ordinarij, verſ & nihilominus, & Abb. in d. cap. cùm eccleſia, nu 2. & nu 8.

Qui verò timorem Dei, vel reuerentiam ſanctarum eccleſiarum non habet, & fugientem ſeruum proprium, vel, quem ipſe

11 perſecutus fuerit, † de atrio eccleſiæ, vel de porticibus eccleſiæ, aut illis quolibet modo adhærentem per vim abſtraxerit, publica pœnitentia iudicio Epiſcopi eſt mulctãdus, cap. ſi quis contumax, 16. quæſt. 4. & parietibus eccleſiarum, & aliorum locorum

12 immunium adhærentes, † eodem priuilegio gaudent, vt ibi gloſſ. in ver. adhærentibus, & eccleſię immunitatem violantes, per vim aliquem de eccleſia rapientes, excommunicari, & condemnari pecunialiter, ac

13 ipſis publice pœnitentia imponi debet, † nec communioni ſunt reſtituendi, niſi reſtituto eo, quem de eccleſia violenter extraxerunt, cap. miror, & cap. frater, d. quæſt. 4. Abb. in cap. inter alia, num 26. & in cap. eccleſiæ, num. 11. de immunit. Eccleſ.

Reos criminis ad eccleſiam confugientes nemo abſtrahere, neque inde damnare debet ad pœnam, vel ad mortem, vt honor eccleſiarum conſeruetur, ſed eccleſiarum recto-

rectores pacem eorum, & vitam, ac membra ſtudere debent obtinere, & legitime componere, quod rei inique fecerunt, cap. reum, ead quæſt. 4.

15 Quæritur,† an palatium Epiſcopi eadem gaudeat immunitate, & poſt Innoc. in cap. inter. verſiculo item idem, de immunit. Eccleſ. tenet Abb. quòd ſic, etiam quod palatium Epiſcopi ſit extra 40. paſſus, in d.cap. Eccleſiæ, num. 9. verſ. tu verò vide, eod. tit. per gloſ. 1. in cap. id conſtituimus, 17. quæſt. 4. & eſt communis opinio, de qua teſtatur Couarr. d cap. 20. num. 5. verſ. quintò infertur, lib. 2. var. reſolut. quem, & alios plures citat Borrel. cent. 1. conſ. 2 num. 23. verùm quia Pius Papa V. & Sixtus etiam V. ſancto zelo ducti, diuerſas facultates, & indulta extrahendi etiam in caſibus quibuſdam à iure nō permiſſis, ab Eccleſijs criminoſos, & delinquentes quampluribus ſæcularibus Principibus, eorumque curijs, & magiſtratibus ſub varijs modis, & formis conceſſerant, experientia poſtmodum docuit, magiſtratus illa diuerſimoda etiā latiùs, quam par erat, & ad ſuum libitum interpretandi occaſionem arripuiſſe, illiſque abuti cœpiſſe, & ideo ſubortum fuiſſe non mediocre in aliquibus locis libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ preiudicium locorum, & perſonarum diuino cultui dicatarum contemptum, & diuinæ maieſtatis offenſam, ac ſcādalum plurimorum. Quapropter Gregorius Papa XIV. vt prædictis abuſibus, & ſcandalis obuiaret, ſua perpetuò valitura

16 conſtitutione,† omnia, & quæcunque priuilegia, & indulta, & gratias per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, & ipſummet, ac Sedem Apoſtolicam, eiuſque Legatos ſuper abducendis, vel extrahendis ab Eccleſijs, monaſterijs, ſacellis, domibus ſecularibus, & regularibus, locíſue ſacris, vt religioſis, aliaſque in caſibus à iure permiſſis, hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono pacis, & quiete publica, & ex cauſis vrgentiſſimis, ac neceſſarijs, & æquipollentibus caſibus in iure expreſſis, atque ex paritate, identitate, aut maioritate rationis extenſi, perpetuò, vel ad certum nondum elapſum tempus, ſeu ad vitam alicuius Principis, aut beneplacitū, ſeu aliàs quomodolibet conceſſa, etiā iteratis, aut multiplicatis vicibus approbata, & innouata, ac vſu recepta, literaſque Apoſtolicas ſub plumbo, aut in forma Breuis, ſeu aliàs quomodocunque deſuper confectas, quarū tenores haberi voluit pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ita reduxit, & moderatus fuit,

16 vt laicis ad eccleſias,† locaque ſacra, & religioſa prædicta cōfugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiue homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs, earumue cœmeterijs committere non verentur, aut, qui proditorie proximum ſuum occiderit, aut aſſaſſini, vel hæreſis, aut læſæ maieſtatis in perſonā ipſiuſmet Principis rei, immunitas eccleſiaſtica non ſuffragetur, ſed vniuerſis Prælatis, tam ſecularibus, quàm cuiuſuis ordinis regularibus mandauit, & præcepit, vt laicos in caſibus premiſſis delinquentes, ad eorum eccleſias, monaſteria, domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectiue confugiētes, & in eis ſe recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumue aliquod iudicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à curia ſeculari fuerint requiſiti, miniſtris, & officialibus curiæ ſecularis abſque irregularitatis nota, aut alicuius cenſuræ eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari faciant. Sed, ne cura ſecularis, illiuſq; miniſtri, facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi ſibi olim attributa, & per eundem Gregorium, vt ſuprà reuocata abutantur, voluit, & auctoritate Apoſtolica decreuit, & declarauit, vt curia ſecularis, eiuſque iudices, & officiales ab eccleſijs, monaſterijs, lociſque ſacris prædictis laicum aliquem, vt præfertur, delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis capere, extrahere, aut incarcerare poſſint

17 ſine expreſſa licentia Epiſcopi,† vel eius officialis, & cum interuētu perſonæ eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiam ſi aliàs Ordinarij ſint, aut nullius diœceſis, aut cōſeruatores à ſede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati prę dictam licentiam dandi facultas pertineat.

Occur-

Occurrente autem caſu in loco exempto,& nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem hæc cognitio, & non ad alios deuoluitur. Caſu autem quo Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis culpabiles, tradere, aut capturę, & incarcerationi interuenire, & aſſiſtere recuſarent; tunc reuerentiæ tamen Eccleſię, & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit, cum ſcandalo, & tumultu extrahere poſſunt. Verum poſtquam ab Eccleſijs, lociſque ſacris extracti, & ca-

18 pti fuerint, † ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, & oportuna cuſtodia, data illis ſi opus fuerit, per curiam ſecularem ſunt detinendi, nec inde extrahendi, curiæque ſeculari prædictæ ſunt conſignandi, vel tradendi, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina commiſerint ſuperiùs expreſſa, & conſtito de dictorum criminum commiſſione: tunc de mãdato Epiſcopi per iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari quacunque appellatione poſtpoſita ſunt conſignandi.

19 Non taman pro crimine † hæreſis, cuius cognitio ad forum Eccleſiaſticum adeò ſpectat, vt in ea Curia ſecularis ſe quomodolibet intromittere non poſſit, minuſque contra Eccleſiaſticas perſonas ſeculares, aut cuiuſuis ordinis, vel militiæ etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani regulares quoquomodo quorumcumque priuilegiorum, indultorum, aut conceſſionum vigore; quę omnia ad terminos iuris fuerunt reducta. Quas nec ab Eccleſijs, monaſterijs, domibus, lociſque ſacris, aut religioſis, etiam in caſibus, ſuprà expreſsis trahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, aliàs quàm de iure, & per priuilegia eiſdem ordinibus, aut militijs conceſſa permittitur.

20 Si quis verò † quacunque dignitate, & auctoritate præditus præmiſſorum, aut alio quouis prætextu, quicquàm præter, aut cõtrà dictæ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, cenſuras, & pœnas eaſdem incurrit, quas libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores, per ſacros Canones, & conciliorum generalium, aliaſque Apoſtolicas conſtitutiones promulgatus incurrunt: ſicque per quoſcunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S.R.E. Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis inſtantia iudicari, & deffiniri debere mandauit: irritumque, & innane ſi ſecus ſuper his per quoſcunque quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigeret attentari, decreuit, non obſtantibus Pij, & Sixti V. & aliorum quorumcunq; litteris Apoſtolicis, priuilegijs, indultis, & facultatibus, quibuſuis perſonis, etiam Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quauis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Reb. publicis, Dominijs, Regnis, Prouincijs, ciuitatibus, Terris, & locis, eorumue Curijs, Parlamentis, Senatibus, Conſilijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, aut Præſidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicarijs, Poteſtatibus, alijſque Magiſtratibus, Officialib. Miniſtris, aut Cõſiliarijs, ex prædictis, vel alijs etiã grauioribus, & vrgentiorib. cauſis, tã illorũ intuitu, & contẽplatione, ſiue ad eorum preces, & inſtantiã, quàm etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac per modum ſtatuti, & legis perpetuæ, etiam in vim cõtractus, de S.R.E. Cardinalium conſilio, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & cum quibuſuis pręſeruatiuis, reſtrictiuis, mẽtis atteſtatiuis, derogatoriarum derogatorijs, alijſque validiſſimis, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & alijs decretis, etiamſi in eis caueretur expreſſe, quòd illis, niſi ſub certis modis, & formis, & niſi de expreſſo eorum conſenſu, ad quorum fauorem conceſſæ fuerint, derogari poſſe, & aliter factæ derogationes nullius eſſent roboris, vel momenti. Quæ omnia, & ſingula, ac illorum tenores pro expreſſis habens, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſarentur, aut plures quàm ſuperiùs expreſſos caſus continerent, auctoritate Apoſtolica omnino, ac perpetuò abrogauit, ac ad terminos huiuſmodi ſuæ conſtitutionis, quoad ſuperius deſcripta, duntaxat reduxit, & noluit cuiquam de cœtero ſuffragari, vt in eadem conſtitutione ſub Dat. Romæ Anno 1591. Nono kal. Iunij.

Dicta

Digitized by Google

21 Dicta conſtitutio † reducit, moderatur, & reuocat omnia in contrarium conceſſa ſtante præſertim clauſula, quorum tenores pro expreſſis, &c. quæ operatur, vt totus tenor contrariorum habeatur pro expreſſo, ac ſi expreſſum foret ſpecifice in conſtitutione derogatoria. Butr. in conſ. 2. col. 1. verſ. his tamen non obſtantibus. Felyn. in c. nonnullis. nu. 6 verſ. nam id ad quod. de reſcrip. Caſſad. deciſ. 10. num. 2. ſuper regul. Canc. & Gabr. com. concl. de clauſ. conc. 5. num. 1. & num. 14. lib. 6.

Ne autem mali homines impunitatem
22 ſuorum exceſſuum † per defenſionem Eccleſię obtinere ſperantes homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs vel earum cœmeterijs committere præſumant, talia crimina in eccleſijs, vel cœmeterijs committentes, immunitatis priuilegio non gaudent, cùm fruſtra legis auxilium inuocet, qui committit in legem, & in eo in quo, quis delinquit, puniri debent. cap. fin. de immunit. eccleſ. cap. frater, & coepiſcopus, & cap. ad Epiſcopos, 17. q. 4.

23 An in eccleſia delinquentes, † ſint curiæ ſeculari tradendi? Videtur, quòd ſic, quia laicus delinquens in eccleſia per ſuum iudicem laicum, & non eccleſiaſticum venit puniendus. Bart. in l. ſi cui. §. fi. num. 3. ff. de accuſ. & abb. in cap. cùm, ſit generale, num. 27. de for. comp. tamen negari non poteſt, quin delinquens in eccleſia committat ſacrilegium. cùm per hoc violauerit eccleſiæ immunitatem, præſertim, ſi eam ſanguinis effuſione polluerit. Innoc. in cap. cùm pro cauſa. nu. 1. in fi. de ſent. excom, & Abb. in c. fin. num. 5. de immun. Eccl. & cum ſacrilegium ſit miſti fori. Abb. in c. 2 nu. 3. de ſpóſ. duo. Fel. in d. cap. cum ſit generale, nu. 1. & 16. de for. comp. & Oſaſch. deciſ. 103. nu. 7. dictum tamen Bartoli procedit, quando iudex laicus præuenit, & habet reum in ſuis carceribus conſtitutum, quem ad iudicem eccleſiaſticum remittere non tenetur, ſed, ſi iudex eccleſiaſticus præuenit in captura, vel proceſſu, ipſe debet cauſam cognoſcere, & reum punire, quia eſt locus præuentioni, ſed non intra eccleſiam. Felyn. in eod. cap. cùm ſit. num. 12. de for. com. & Oſaſch. d. deciſ. 103, num 7. circa fin.

24 Quæritur in cauſa † miſti fori, an punitus per iudicem ſecularem, vel contra, poſſit per iudicem eccleſiaſticum, vel contra iterum puniri. Si crimen eſt graue, pro quo eſt impoſita pœna ſpiritualis, & temporalis. tenet Abb. quòd ſic, in d. cap cùm ſit generale. num. 1. quem ſequuntur Barto. in l. placet. n. 6. & 7. C. de ſacroſanct. Eccl. & ibi Bal. num, 15. & c, felicis. §. per hoc quoq de pœn in 6. quem Abb. dicit multum notabilem. in cap. tuæ. num 5. verſ. ſed in contrarium eſt tex. de procus. & hæc concluſio recipit diſtinctionem, quia, aut per diuerſas leges imponuntur diuerſæ pœnæ pro eod. delicto omnino ſeparatę, & impoſitio vnius non tollit aliam. vt d. capit. felicis l. qui ſepulcra. C. de ſepul. vio. &. Bal. in l. data opera. n. 3. C. de ijs qui accuſ. non poſſ. Aut pœnæ non ſunt diuerſæ, ſed omnino ſimiles, & tunc, ſi pœna à iudice Eccleſiaſtico inflicta fuit ſufficiens ad criminis punitionem, eo caſu non poteſt iterum delinquens à iudice ſeculari puniri. Abb in cap. tua. nu. 5. verſ. & recitat, ibi de procur. & Couarr. in lib 2. var. reſol. cap. 10. num. 6. circa fin. ne de vnius hominis delicto ſæpe quæratur. l. licet. § in factum. ff. naut. caup. & ſtab. & Abb. in d. c. tua. n 5. verſ. idem dicit Hoſt.

Conſtitutio præfata ſuper eccleſiaſtica immunitate edita plura perſonarum genera excipit, quæ eadem non gaudent immunitate.

Primò non gaudent publici latrones, & dicuntur publici latrones, qui in itinere publico, vel mari furta committunt. arg. text. in l. capitalium. §. graſſatores. & §. famoſos. ff. de poen. & Farinac. in ſua prax. crim. par. 1. tom. 2 q. 28. num. 50. variarumque graſſatores, qui itinera frequentata, publicaſue ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur. cap. ſicut antiquitus. 17. q. 4. & melius. c. inter alia. de immunit. eccleſ.

Secundò depopulatores agrorum. eo. ca. inter alia. vbi etiam gl. penul. & facit. l. 1. C. quan lic. vnicui.

Tertiò, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſijs, earumue cœmeterijs committere non verentur. c. fi. vbi Abb. & alij de imm Eccl. Boer. dec. 109. n. 3. & Clar. in prax. crim. §. fi q 20. ver. item quæro.

Quartò qui proditorie proximos occidunt. Exod. cap 21. ibi, ſi quis per induſtriã proximum occiderit, & per inſidias ab altari

tari meo euellas eum, vt moriatur, & cap. 1. de homicid.

Quintò aſſaſini, de quibus in c. 1. de homic. in 6. qui nec gaudent immu. Eccleſ. vt poſt per alios per ipſum citatos idem Farinac. ea. q. 28. num. 26.

Sextò pro crimine hæreſis inquiſiti. Abb. in dicto cap. inter alia num. 6 de immunit. Eccleſ. & Couarr. in lib. 5. var. reſol. cap. 20. verſ. decimoquarto, ſub num. 11.

Septimò rei criminis læſæ Maieſtatis in ipſammet perſonam Principis. Gig. in tract. de crim. læſ. Maieſt. lib. 3. q. 3. Dec. in tracta. crim. lib. 6 cap. 28 nu. 23.

25 Dubitari enim poteſt, † an mulieres, quæ partum exponunt, ſeu alio modo occidunt, ſi detecto flagitio, in eccleſijs ſe recipiant, gaudeant eccleſiaſtica immunitate, & licet iſte caſus ſit de arduis, tamen geudent eccleſiaſtica immunitate, quia delictum huiuſmodi ſub nomine eorum, qui proditorie occidunt cadere non poteſt, cùm proditio non cadat contra perſonam infantis, quæ non habet velle, nec nolle, ſed contra eum,

26 qui fidem alterius ſequendo læditur, † vt, quando aliquis vnum habet in verbis, & aliud in corde, percutiens ſocium in via, offendens conuiuam ſedentem in menſa, occidens aliquem veneno, alijſque pluribus caſibus, de quibus per gloſſ. in cap. clericus, 46. diſt. Felyn. in cap. 1. num. 1. de homicid. & idem Farinac. ead. q. 28. ſub n. 79. nec ſub nomine aſſaſſinij comprehendi po-

27 teſt, † quia aſſaſſinij dicuntur, qui, vel ſub dominio alicuius exiſtentes domino ſeruiunt, & eorum iuſſu occidunt, vel liberi, & nullius dominio ſubiecti pecunia, aut re aliqua, ſeu pecuniæ, alicuiuſue rei promiſſione, idem faciunt, cap. 1. & ibi Doctor. de homicid. in 6 Gabr. conſ. 170. nu. 6. vol. 1. & optime Capic. deciſ. 155. per tot.

Minuſque ſub aliquo alio ſupradictorum caſuum, qui huic caſui non conueniunt, & dictis ſeptem caſibus in eadem conſtitutione expreſſe comprehenſis, exceptis, in omnibus alijs delinquentes gaudent immunitate eccleſiarum, nec alij comprehendi poſſunt ex identitate, vel maioritate rationis, aut æquipollentibus caſibus, vt ſupra num. 15. nec contraria conſuetudo ſuffragari poteſt obſtante diſpoſitione ſac. Concilij Trident. ſeſſ. 25. de reformat. quo renouatur obſeruantia immunitatis eccleſiaſticæ ſecundum formam canonum, & aliorum Conciliorum, ita quòd qualiſcunque conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticam fuit ſublata, & ſtante dicta Conſtitutione Gregorij Papæ XIIII. nec aliter poteſt interpretari, propter clauſulam, ſic per quoſcunque, ſublata, &c. ſupra num. 20.

28 quæ tollit omnibus iudicibus † facultatem aliter iudicandi, vel interpretandi. cap. ſi eo tempore. de electio. in 6. Pariſ. conſil. 38. num. 4. & conſ. 41. num. 22. lib. 4. Caſſad. ſuper regul. deciſ. 12. num. 5. cum ſeq. & Gomeſ. de anna. poſſeſſ. quæſt. 4. num. 5. & licet Romę confugientes ad eccleſias nō ſint tuti; vt teſtatur Farinac. d. q. 28. n. 74. hoc procedit propter præſentiam Papæ, & illius ſcientiam, quæ pro licentia, & diſpenſatione habetur.

29 Gaudent etiam † immunitate eccleſiarum excommunicati ob aliquod crimen ad eccleſiam confugientes, & hæc eſt communis opinio, de qua per Boer. deciſ. 110. quàm ſequitur Couar. lib. 2 variar. reſolut.

30 cap. 20. num. 11 Et dubitatur, an Iudæi ad eccleſiam confugientes gaudeant eadem eccleſiaſtica immunitate, & licet plures doctores ſequentes gloſſ. in cap. inter alia, in verbo, extrahendis. de immun. eccl. quos citat, & ſequitur Hippol. in l. vnica. nu 114. C. de rapt. virg. teneant, quòd ſic, tamen cōtraria opinio, quòd Iudæi non gaudeant dicta immunitate, ſed ab eccleſia abduci poſſint, de licentia tamen Epiſcopi, probat tex. & ibi gl. in l. 1. C. de his, qui ad eccleſ. confug. d. gloſſ. in cap. inter alia, & ibi Abb. num. 6. de immunit. eccl. & poſt alios, quos citat pro communi opinione, tenet. Couarruu. eodem cap. 20. num. 11. verſ. 13. vbi rationem adducit: non enim par eſt ab eccleſ. defendi eum, qui eius gremio tutelæ, & fidei committere ſeipſum recuſat.

Primam autem opinionem ſuſtinentes loquuntur caſu, quo Iudæus confugiat ad eccleſiam, & vere velit effici Chriſtianus, & non ficte. vt per d. gloſſ. in cap. inter alia, vbi etiam Abb. num 6.

Sed, quando Iudæus reatu aliquo, vel debitis fatigatus, fugit ad eccleſiam, & dicit, ſe effici velle Chriſtianū, præſumitur, quòd violenter hoc faciat in fraudem, nec probatio in contrarium recipi minuſque antea ſuſcipi

ſuſcipi debet, quam debita vniuerſa reddiderit, vel fuerit innocentia demonſtrata, purgatus: vt benè diſtinguit, & tenet Abb. in d.cap inter alia.nu.6.de immu.Eccl.

31 Nec Sarraceni † gaudent Eccleſiaſtica immunitate, quo minus ab Eccleſia, ad quā ipſos confugere contingat, abduci poſſint, de eadem licentia, quia ſunt deterioris conditionis Iudęorum, quorum ritus ab Eccleſia toleratur, quia in illis habemus teſtimonium fidei Chriſtianæ, coluntq; vnū Deum, & verum. S.Tho.2.2.q.10.ar.11 .& Eymer. in direct. Inquiſ.par.2.q.46.n.13 Sarracenorum autem ritus, qui Mahometum hominē facinoroſum, & nefandum colunt, eſt prohibitus, tam de iure ciuili, quàm canonico. l.1.C.de Sum.Trin.& fid.cath.clem.vnic.de Iud.& Sarrac. & poſt Io. de Roy. in tract. de hæret.par.1.nu.568.& ſeqq.quem citat. tenet. Pen ſuper direct.Inquiſit. comm. 71. nu.8.& hi non ſunt creaturæ eccleſiæ, quapropter eccleſia illos non coercet.c.de Iudæis. 45. diſt. ſed ipſos coercere ſpectat ad Principes ſeculares, in quorū dominio ſunt. gloſſ.pen.in d. clem.vnic.& ibi Abb.nu.13. c.multi.2.q.1. quæ procedunt etiam in hæreticis, apoſtatis, aliiſque infidelibus, quos indignos eccleſiaſtica immunitate tenuerunt. Abb. Oldrad.Couar.Boer.& alij quāplures citati per Farinac. in ſua prax. crim. par.1.tom.2.q.28.num.68.

32 Poteſt tamen Papa † mandare infidelibus, quòd prædicatores Euangelij in terris ſuæ iuriſdictionis admittant, cùm omnis creatura rationabilis facta ſit ad Deum laudandum; ſi autem prohibent prædicatores prædicare, peccant, & ideò ſunt puniēdi, ac compellendi brachio ſeculari, indicendumque eſt bellum contra eos per Papam, & non per alios, vt tenet Innoc. in c. quòd ſuper n 8.&.9 de vot.& vot. redemp. Eſtque regulare, quòd nullus infidelis immunitate eccleſiaſtica gaudere poſſit, vt per Couar.lib.2.var. reſolut. eod. cap. 20. num.11.verſic.13.

33 Tamen † ob reuerentiam eccleſiarum non propterea ſatellitibus armatis eccleſiam pro captura facienda de facto ingredi licet: ſed, adhibitis eccleſiæ cuſtodibus rector, ſeu miniſter eccleſiæ, aut ſuperior eſt requirendus, qui extractionem maiori cum modeſtia, quo fieri poteſt, libere permittere debet, Rolan.conſ.24. ſub num.15. & Decian.in tract. crim.to.1. lib.4. cap.17. ſub num. 34. ſine cautione de indemnitate membri, & vitæ, quæ pro alijs gaudentibus eccleſiaſtica immunitate exigi debet, vt d.cap. inter alia. vbi etiam Inno. & Abb. num.9.

34 Cingari verò, † qui corrupto vocabulo quandoque etiam Sarraceni nominantur, & permiſſione Principum, ac aliorum dominorum per Italiam vagantur, nec vnquam viderunt partes infidelium, minuſq; legem Mahometi nouerunt, ſed ſunt ferè omnes Itali, & male habituati, ex rebus furtiuis viuunt, ac fraudulentis earum permutationibus, & ludis, in quibus, vt plurimum, fraudes committunt, & ſunt pabtizati, eadem gaudent immunitate, quia fures eiuſdem generis ſunt comprehenſi, & gaudent immunitate tam de iure communi, vt in eo.cap.inter alia.cum alijs per Dec. allegatis in tractatu crim. lib.6. cap 20. & Farin. in eo.c.28.num.51. in fi. quàm vigore conſtit.de qua ſup.nu.13. & 23.& foro eccleſiaſtico parent in non violando eccleſiaſticam immunitatē. Mihi enim contigit, quòd cùm laici, qui ex Ducis Sabaudiæ permiſſione Cingaros hoſpitari tenebantur, pro illorum hoſpitio capſinas vnius maſſaritij monialium aſſignaſſent, meo mandato in ſcriptis facto quatenus ſub pœnis, & cenſuris contra violantes eccleſiaſticam immunitatem inflictis, ab eodem monialium maſſaritio diſcederent, illorum dux, & capitaneus coràm me comparuit, & modeſte mecum agens, aſſeruit, dictum hoſpitium acceptaſſe ignorans, illa bona eſſe eccleſiaſtica, & ſtatim paruit, ab eodem loco recedendo, cùm enim ſentiant commodum ab eccleſiaſtica immunitate, conſonum eſt, quòd & incommodum ſentire debeant, illam ſeruando. capit. qui ſentit. de regul. iur in 6.

35 Scriptores Gentiles † multorum exempla recenſent, in quos Dij ſeueriſſimè animaduerterunt eò quòd eorundem Deorū templa expoliare, eorumq; bona vſurpare preſumpſerint. Exercitus Xerxis, ob tam immane ſcelus perpetratum, à fulgure, nimbis, & grandine fuit miſerrime vniuerſus diſſipatus, & proſtratus. Exercitus Cambyſis totus arenæ montibus infeliciter oppreſ-

preſſus. Artaxerſes Ocho à Bagoa ſuo eunucho fuit de medio ſublatus. Brennus dux Gallorum, poſt multas calamitates perpeſſas, tandem ſe proprijs manibus interfecit. nam, licet eſſent falſi dij, quos iſti colebant, nihilominus eò, quòd illos veros eſſe exiſtimabant, & credebant, in expoliandis eorundem Deorum tẽplis, illa falſa credulitate grauiter peccabant, quare à vero Deo acriter puniebantur, vt nobis, qui verum, & immortalem Deum colimus, huiuſmodi in illos animaduerſio tranſiret in diſciplinam, & exemplum. Contra ijdem ſcriptores laudibus extollunt Alexandrum Magnum, qui in expugnatione Tyri, quam igni, & direptioni militibus tradidit commendando præcepit, ne cuiquam ad templum Deorum confugienti nocumentum inferretur, quòd idem Alexander obſeruari iuſſit, cum Thebas cepit, quamuis contra illas eſſet grauiter accenſus: & Antiochus, vt refert Plutarchus in Regũ Apophtegmatibus, dum Hieroſolymam obſideret, fœdus benigniſſime Iudæis poſtulantibus conceſſit, quò Paſcha pacifice, quiete, & ſolemniter celebrare poſſent, illiſque inſuper tauros multos cornibus inauratis pro ſacrificijs, & multam pro templo aquarum odoriferarum diuerſitatem munificentiſſime dono miſit. Quid dicam de Ageſilao, qui in expugnatione Thebarum, vt ſcribit Aemilius Probus in eius vita, etiam, ſi grauiter vulneratus eſſet, ita, vt ab eius corpore ſanguis in maxima copia emanare, non ideo oblitus fuit militibus præciperet, vt templa Deorum ſeruarentur illæſa? Quamobrem non eſt mirum, inquit Plutarchus, quòd Ageſilao cuncta ex voto proſpere, & feliciter euenirent, cùm tanta religione polleret. Diod. libro 12 Iuſt. lib. 2. & 24. Polyb. lib. 5. & Pet. Ribaden. in tract. de relig. lib. 1. c. 36. per tot. vbi plura alia exempla adducit.

36 Anno enim tertio † Ioaccim Regis Iuda, Nabuchodonoſor Rex Babylonis obſedit Hieruſalem, & tradidit Dominus in manũ eius Ioachim Regem Iudæ, & partẽ vaſorum domus Dei aſportauit in terrã Sennar, & vaſa intulit in domum theſauri Dei ſui, Dan. lib Prophet. cap. 1. in princ. & in pœnam deprædationis templi Dei regnum ab ipſo tranſiuit, ab hominibus fuit eiectus, & cum beſtijs feris fuit eius habitatio: fœnum, vt bos comedit, & ſeptem tempora ſuper eum fuerunt mutata, vt in cap. 4. eod. lib.

37 Balthaſſar Rex eius filius † præcepit iam temulentus, vt afferrentur dicta vaſa aurea, & argentea, quæ aſportauerat Nabuchodonoſor pater eius de dicto templo, vt biberent in eis Rex, & optimates eius, vxoreſque eius, & concubinæ, quæ allata fuerunt, & biberunt in eis, ac propter eorundem vaſorum profanationem, eadem nocte ab inimicis ſuis interfectus fuit idem Balthaſſar Rex Chaldęus, cui Darius Medus in Regnum ſuceſſit. Dan. eod. lib. c. 5.

38 Heliodorus autem, † qui totis viribus conatus fuit ex templo Hieroſolymis ærarium pecuniæ plenum ſpoliare, ſummo ſacerdote recuſante, & repugnante, apparuit ei quidem equus terribilem habens ſeſſorem optimis operimentis adornatus, qui Heliodoro priores calces eliſit. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori, optimi gloria, ſpecioſique amictu, qui circunſteterũt Heliodorum, quem & ex vtraque parte flagellabant ſine intermiſſione, multis plagis verberantes, quibus ſubitò concidit in terram, ſuper qua iacebat mutus, atque omni ſpe, & ſalute priuatus, donec Onias ſummus Sacerdos pro ipſo orauit, qua oratione ita flagellatus conualuit. Machab. lib. 2. cap. 3. & Ozias Rex, qui ingreſſus templum, auſus eſt incenſum offerre ad altare, repugnantibus ſacerdotibus, percuſſus eſt à lepra. 2. Paralipom. c. 26. & tunc quoq; terræmotus factus eſt, Amos cap. 1. S. Hier. ſuper Eſai. ad cap. 7. ad verba, & dixit Dominus, & Maiol. de admir. natu. reb. colloq. 1. pag. 54, verſ. Ozias enim.

39 Antiochus quoque Rex, † qui templa ſpoliare tentauit, inſanabili plaga percuſſus fuit, ita vt de eius corpore vermes ſcaturirent, ac viuentes in doloribus carnes eius affligerent, odore etiã illius, & fętore exercitus grauaretur, nec ipſe iam fętorem ſuũ ferre poſſet, peregre in montibus miſerabili obitu vita functus eſt, vt eodem lib. 2. Machab cap. 9. & Petr. Ribaden. in tract. de reli lib. 1. cap. 37. ante med.

Leo etiam Imperator Conſtantinopolitanus in templo S. Sophiæ accepit coronã auream valde pretioſam, quam Impera-

Digitized by Google

DE IMMVNITATE BONORVM Eccleſiaſticorum. Cap. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Clerici,& bona Eccleſiaſtica, tam iure diuino, quàm humano gaudent priuilegio immunitatis,& num.3.& num.5.*

2 *Pharao diuinæ legis ignarus ſacerdotes, & eorum bona immunitate gaudere voluit, & eiſdem alimentum miniſtrauit.*

3 *Clerici, & eorum bona etiam ex iure Cæſareo gaudent immunitate.*

4 *Clerici laicis collectas abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate perſoluentes, an pœnam incurrant.*

5 *Imperatores, Reges, Principes,& alij à clericis,& bonis eccleſiaſticis taleas, aut alia onera exigentes graues pœnas incurrunt.*

6 *Coloni, & ſeruitores clericorum pro parte colonica gaudent immunitate.*
Remedia in tempore ſunt quærenda.ibidem.

7 *Clerici ſpirituales res ſunt,& ex toto corpus, & animam in ſeruitium,& ſortem Chriſti dederunt.*

8 *Clerici exemplo gentilium ab exactionibus, & tributis exempti dicuntur.*

9 *Immunitas clericorum naturalem habet æquitatem.*
Imperium oratione,& religione magis.quã labore,& corporis ſudore ſuſtinetur.ibid.

10 *Chriſtus rerum eccleſiaſticarũ proprietatẽ, & poſſeſsionem habet,non Prælatus.*
Bona eccleſiæ ſunt deputata vſibus clericorum,& pauperum.ibid.

11 *Pedagia, & alia onera de facto à clericis exigentes pœnas plures incurrunt.*
Iuſsio Papæ obligat ex precepto.ibid.

12 *Excommunicari nemo poteſt,niſi vocatus, ſi exceſſus non ſit notorius.*

13 *Notoria quæ dicantur.*
Pedagium quid ſit, & an differat à vectigali,ibidem.

14 *Clericorum immunitas eſt perſonalis, & non tranſit ad emptorem rerum ipſorum.*
Conditio mutatur ex mutatione perſonæ, ibidem.

15 *Pedagij ratione orta quæſtio inter leuatorem ipſius, & delatorem rerum, qualiter ſit terminanda.*

16 *Equites S.Ioann.Hieroſolymitani ſunt veri religioſi,& gaudẽt priuilegio immunitatis.*
Equitum dicti ordinis profeſsio qualiter fiat. ibidem.

17 *Clauſula,ſublata &c.quid operetur.*

18 *Clerici, & eccleſia an teneantur conferre, & contribuere ad refectionem pontium,& viarum,& num.19.& 20.*

19 *Leges Imperatorum,& Regum, an comprehendant clericos.*

20 *Leges Imperiales damnoſæ eccleſiaſticæ iuriſdictioni non ligant clericos, niſi ſpecificè ab Eccleſia fuerint approbatæ.*
Lites pendentes in foro eccleſiaſtico ſunt decidendæ ſecundum canones, ibid.

21 *Clerici ſunt etiam exempti a cuſtodia ciuitatis tempore belli, a refectione murorum ciuitatis,& alijs oneribus.& num.29.*

22 *Clerici pluribus caſibus non gaudent immunitate.*

23 *Epiſcopus in tangentibus totum clerũ oportet, quòd habeat cõſenſũ totius cleri: imnò etiã requiritur auctoritas Sedis Apoſtolicæ.*

24 *Clerici tenentur ad omnia onera, quæ conuertuntur in vtilitatem communem clericorum,& laicorum.*

25 *Laici exigentes onera à clericis, & dantes conſilium,auxilium vel fauorem, excommunicationis ſententiam in canonibus, & in Bulla Cœnæ Domini contentã incurrũt.*

26 *Abſolui a cenſuris in Bulla Cœnæ Domini contentis, nemo poteſt niſi a Papa, præterquàm in articulo mortis,neque etiam tũc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatiſfaciendo cautione præſtita.*

27 *Abſoluere poteſt quilibet ſacerdos in articulo mortis a quibuſcunque caſibus reſeruatis.*

28 *Eccleſia, ſiue clericus, in quem peruenit res allibrata,an teneatur ad collectas,& n ſeq.*

29 *Immunitas conceſſa alicui extenditur ad bona poſtea quæſita.*

30 *Collectandi ius habet exequtionem paratã, ſed fallit contra perſonas eccleſiaſticas, &*

Digitized by Google

cauetur, vt nulla poteſtas, ſeu perſona publica, aut priuata, collectas, ſiue exactiones, angarias, vel perangarias, eccleſijs, vel alijs pijs locis, aut eccleſiaſticis perſonis imponere, aut inuadere bona eccleſiaſtica præſumant. Quòd ſi fecerint, & requiſiti ab Eccleſia, vel ab Imperio emendare contēpſerint, triplum refundere, & nihilominus banno Imperiali ſubiacere teneantur: quòd abſque ſatisfactione debita nullatenus remittatur. Quæcunque etiam communitas, vel perſona per annum in excōmunicatione incurſa propter offenſam libertatem eccleſiæ perſtiterit, ipſo iure imperiali banno ſubiacet, vt in conſtitutione à Federico II. Imperatore promulgata, quæ incipit: Nos Federicus. §. item nulla, de ſtat. & conſuet. cont. libert. eccleſ. in vſib. feud. quæ eſt repetita poſt l. 2. ibi, item nulla communitas, C. de Epiſc. & cler. l. item quæcunque. l. omnes. §. priuilegijs. eo. tit. placet. C. de ſacroſanct. eccleſ. auth. de eccleſ. tit. §. ad hæc ſancimus col. 6. Abb. in cap. 1. num. 10. de immunit. eccl. & Card. Baron. referens legem Honorij Imperatoris in lib. Annal. Eccleſ. to. 5. Anna. 412. pag. 341.

4 De iure autem canonico, † præter pœnas iure Cæſareo impoſitas, Prælati, eccleſiaſticæque perſonæ religioſæ, vel ſeculares quorumcunque ordinum, conditionis, ſeu ſtatus exiſtentes, qui collectas, vel taleas, decimam, viceſimam, ſeu centeſimam ſuorum, & eccleſiarum prouentuum, vel bonorum laicis ſoluerint, vel promiſerint, vel ſe ſoluturos conſenſerint, aut quāuis aliam quantitatem, portionem ſeu quotam ipſorum prouentuum, vel bonorum æſtimationes, vel valoris ipſorum, ſub adiutorij, mutui, ſubuentionis, ſubſidij, vel doni nomine, ſeu quouis alio titulo, modo, vel quæſito colore, abſque auctoritate Se-
5 dis Apoſtolicæ, necnon † Imperatores, Reges, ſeu Principes, ciues, Comites, Barones, Poteſtates, Capitanei, vel officiales, aut Rectores quocunque nomine cenſeantur, ciuitatum, caſtrorum, ſeu quorumcunque locorum vbilibet conſtitutorum, & quiuis alij cuiuſcunque præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, qui talia impoſuerint, vel exegerint, vel receperint, apud ædes ſacras depoſita eccleſiarum, vel eccleſiaſticarum perſonarum vbilibet arreſtauerint, ſaiſiuerint, ſeu occupare præſumpſerint, vel arreſtari, ſaiſiri, aut occupari mandauerint, aut occupata ſaiſita, ſeu arreſtata receperint, ac omnes, qui ſciēter dederint in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem publice, vel occulte eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt: Vniuerſitates quoq; quæ in his culpabiles fuerint, eccleſiaſtico ſupponuntur interdicto. cap. clericis laicos. §. nos igitur. de immun. eccleſ. in 6 d. cap. non minus. in fin. cap. aduerſus conſules. extra eo. & clem. vnic. eo.

Eodem priuilegio immunitatis gaudent
6 † clericorum ſeruitores, & qui ſunt in miniſterio ipſorum, qui gaudent priuilegio ipſorum dominorum, nō principaliter propter ſe, ſed propter fauorem ſuorum dominorum. l. 1. & 2. C. de epiſc. & cleric. & ibi Bald. in d. l. 2. num. 2. Conc. Tolet. 3 relatum in cap. Eccleſiarum. 12. quæſt. 2. & ibi gloſſ. in ver. clericorum, Sunt autem in miniſterio clericorum coloni eorum bona colentes, Rebuff. in l. 1. C. de colo. Thracen. nu. 3. lib. 11. & Innoc. in d. cap. non minus. nu. 3. in fin. de immunit. Eccl.

Et quod attinet ad colonos, quamuis videatur, quòd non ſint exempti, quia, licet colant poſſeſſiones eccleſiæ, non excuſantur in aduentu Principis, quin perſonaliter inſeruiant, Innoc. in d. cap. non minus, nu. 3. & ibi Abb. num. 14. poſt med. & etiam tributa ſoluere teneantur. l. hi penes, & ibi Bart. num. 1. & Rebuff. num. 1. & 2. C. de agric. & cenſ. lib. 11 eſt caſus ſpecialis, quòd in aduentu Principis inſeruiant, comprehendens colonos liberos inſeruientes eccleſijs pro mercede, vt declarat Abb. in d. cap. non minus, eod. num. 14. in fin. Tributa autem ſoluere tenentur non pro colonia, ſed de prædijs, & bonis proprijs, quæ ſuo nomine poſſident, & proprio nomine in libro cataſtri ſunt deſcripta, Rebuff in d. l. hi penes quos, num. 2. & 3. ſed pro colonia, licet Fed. de Sen. com. 111. quæſtio talis eſt. num. 10. conetur probare, partem contingētem colonos bonorum eccleſiaſticorum, quamdiu dicta bona excolunt, ad tributorum ſolutionem teneri, hoc procedit in datijs, & gabellis perſoluendis, quæ pro fructibus à ſolo ſeparatis partem ipſos colonos contingentem, ſi eam vendant, perſoluere tenentur, vt poſt Feder. Rip. & alios

Digitized by Google

quos citat, tenet Burſat. in conſ. 25. num. 3. lib. 1. & conſ. 42. num. 14. eod. lib. 1. ſed à muneribus collectis, aliiſq; oneribus, quæ perſonis pro cultura, ſeu trafico prædiorum imponuntur, coloni prædiorum eccleſiaſticorum, occaſione eorundem prædiorum ab oneribus ſunt exempti, vt poſt Bald. in l. 1. C. de epiſc & cler. Duen. in reg. 100. ampl. 2. limit. penult. & alios, conſuluit idem Burſat. eod. conſ. 25. num. 4. & in his terminis procedunt. Côc. Tolet. Bal. ac alij ſupra citati, Bart in l. 1. num. 3. verſ. contrarium voluit, C. de anno. & tribut. lib. 10. & Petr. de Vbal. in tract. de Societ. 6. part. 14. colum. & in 7. par. 9. colum. & quia propter grauamina, quæ colonis quandoque imponuntur, plures eccleſiæ, & eccleſiaſticæ perſonæ non inueniunt ruſticos, qui ſuas poſſeſſiones colere velint, vt animaduertit Fed. in d. conſ. 111. num. 10. in fin. melius eſt in tempore occurrere, quàm grauaminibus paſſis ab Epiſcopo remedium quærere, vt docet Fed. ibi eod. num. 10.

Pro trafico autem, ſeu laborerio faciẽdo ſuper poſſeſſionibus eccleſiaſticis, quæ omnino ſunt exemptæ ex ſupra deductis, & infra dicendis, ſi perſoluere tenerentur, extorquerent laici per indirectum collectas ex bonis eccleſiaſticis, quod eſt prohibitum, & eſt caſus comprehenſus in Bulla Cœnæ Domini, vt infra patebit. Et de huiuſmodi exemptione non eſt dubitandum, quia præter id, quod probatur iure diuino, canonico, & cæſareo conceſſum, Summus Pontifex, clericos, & eorum res, à iuriſdictione ſeculari ſine Imperatoris conſenſu eximere
7 potuiſſet, † cum clerici ſpirituales res ſint, & ex toto corpus, & animam in ſeruitium, & ſortem Chriſti dederint, cap. dilectiſſimus, verſ. communis vita, 12. quæſt. 1. Innocent. in cap. 2 num. 1. de maior. & obed. Card. in repe. cap. perpendimus, oppoſit. 7. de ſentent. excom. & Couar. cap. 31. pract. quæſt. num 3. in princip.

Pluribus enim rationabilibus de cauſis clerici à ſecularium perſonarum exactionibus, & tributis fuerunt exempti.

8 † Primò exemplo Gentilium moti, quia cùm Ioſeph totam terram Ægypti Pharaoni ſubieciſſet, terra ſacerdotũ retinuit priſtinam libertatem, quibus, & ſtatuta cibaria ex horreis præbebantur; quapropter nõ fuerunt compulſi vendere poſſeſſiones, & ex eo tempore, vſque in præſentem diem, in vniuerſa terra Ægypti regibus quinta pars ſoluitur, & factum eſt, quaſi in legem, terra ſacerdotali excepta, quæ libera ab hac conditione fuit. Geneſ. d. cap. 47. Et Artaxerxes: ego, inquit, Rex ſtatui, atque decreui omnibus cuſtodibus arcæ publicæ, qui ſunt trans flumen, vt quodcũq; petierit à vobis Eſdras ſacerdos, ſcriba legis Dei Cœli, abſque mora detis vſque ad argenti talenta centũ, & vſq; ad vini batos centum, & batos olei centum, ſal verò abſque menſura: vobis quoque notum facimus de vniuerſis ſacerdotibus, & leuitis, & cantoribus, & ianitoribus, nathineis, & miniſtris domus Dei huius, vt vectigal, & tributum, & annonas non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos, Eſdræ lib. 1. cap. 7. circ. med. & gloſſ. in cap quanquam, in verbo diuino, de cenſibus, in 6. & plene Oſaſch. in deciſ. 68. num. 1. 2. & 3. quanuis contrarium ibi defendere conetur, licet per ipſum pro cõtraria opinione allegata non ſuſtbſiſtant, vt infra demonſtrabitur.

Cùm enim reges Gentiles ſacerdotibus, leuitis, & alijs miniſtris domus Dei ſeruari voluerint libertatem, & quòd illis in neceſſitatibus ita liberaliter ſubueniretur, non debuerunt poſtea eccleſiaſtici à Chriſtianis laicis deterioris conditionis fieri, quàm ſub Pharaone, qui legis notitiam non habebat, fuerant effecti, d. cap. non minus, de immunit. Eccleſ. & ibi Abb num. 1.

9 Secundò † clerici à ſubiectione tributorum fuerunt exempti Principum priuilegio, non tantum, quantum iure diuino, quod habet naturalem æquitatem, cùm clerici diuinis vacantes, laborem Principum compẽſent, qui adminiſtrationi reipublicæ inſudant, S. Thom. ſuper cap. 13. ad Rom. & clericorum orationibus ſummi numinis veniam ſperamus, gloſſ. in l. miles, in verb. facere, ff. de re iudic. & ibi Rip. num. 7. Quapropter Conſtantinus, & Conſtans Imperatores eccleſiaſticas perſonas priuilegio immunitatis gaudere voluerunt, ſcientes magis religionibus, quam officijs, & labore corporis, vel ſudore Imperialem rempublicam contineri, capit. in qualibet, 22. quæſt. 8. Quæ tamen dici potius debent agnitio priuilegiorum, quæ Deo iure diuino habent

Digitized by Google

habent,quàm priuilegia.

10 Tertiò rerum eccleſiarum † proprietatem,& poſſeſſionem nō Prælatus,ſed Chriſtus noſcitur habere,quia, quæcunque homines offerunt, dicuntur eſſe oblata Deo, cap. nulli liceat, & cap. qui abſtulerit, 12. quæſt. 2. cap. videntes, ead. cauſ. quæſt. 1. Innocent. in cap. cum ſuper, num. 3. & ibi Abb num. 18. de cauſ. poſſ & propr. vel penes vniuerſalem, vel ſingularem eccleſiam, quę nunquam moritur, nec eſt vnquam nulla, cap. liberti, il 2. 12. quæſt. 2.& cap. non turbatur, 24. quæſt. 1. Innoc. in d cap. cùm ſuper, num. 4 & Abb. d. num. 18. in fin. & ſunt deputata vſibus clericorum, & pauperum, quoad vſum ſolum, & ſuſtentationem, Innoc. d. num. 4. in princip.& Abb. in d. cap. non minùs, num. 6. de immunitat. Eccleſ.& propterea regulariter ab omnibus oneribus ordinarijs,& extraordinarijs, datijs, tractis, gabellis, & pedagijs ſunt exempti.

11 Tamen de pluribus quæri poteſt † primò, cùm à pedagijs clerici ſint exempti, ſi de facto aliquis cogat clericum ad perſoluendum pedagium violando illius priuilegium,& eccleſiaſticam immunitatem, quam pœnam incurrat. Et ex deciſione Boniſac. VIII. nec collegium, nec Vniuerſitas, nec aliqua etiam ſingularis perſona cuiuſcumque ſit dignitatis, conditionis, aut ſtatus, ab eccleſijs, aut perſonis eccleſiaſticis, aut pro rebus eccleſiaſticarum perſonarum, pedagia exigere, vel extorquere per ſe ipſos, vel per alios, ipſorum nomine, vel etiam alieno, aut eas ad huiuſmodi perſoluenda compellere poſſunt. Contrafacientes autem ſingulares perſonæ excommunicationis, collegia verò, vel Vniuerſitates, ciuitates caſtra, vel loca interdicti ſententias ipſo facto incurrunt: nec ab excommunicatione huiuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem poſſunt obtinere, donec exacta plenarie reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter, cap. quanquàm, poſt med. de cenſ. in 6: & clem fin. eod. titul. Dictio enim, ipſo facto, eſt latæ ſententiæ, quapropter, licet exigentes reſtituant,& ſatisfaciant, eſt tamen neceſſaria abſolutio ab excommunicatione, vel interdicti relaxatio, d. cap quanquàm, in fin.& ibi gloſſ. in d. clem. fin. in verb. donec, quæ ſatisfactio fieri debet ad inſtar excommunicati pro manifeſta offenſa prius emenda præſtita ſufficienti, cap. ex parte in Chriſto, verſ. in ſecundo verò, de verb. ſignific. cap. ſolet verſ. niſi eum, de ſenten. excommun. in 6.& Diaz in pract. crimin. cap. 57. in annot. verſ. ſi tamen publicari, quæ debet eſſe cum expenſarum ſatisfactione, ac de ſtando iudicio cautione præſtita, cap. venerabilibus, §. porrò, verſ. ſecus autem, eod tit. in 6.

An ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrens, debeat ſine aliquo proceſſu, vel cauſæ cognitione excommunicatus publicari. Videtur, quòd ſic, per dictam clem. fin. vbi Papa iubet in princip.& iuſſio Papæ obligat ex præcepto, vt ibi gloſſ. in verb. iubemus.

12 † Tamen nemo debet ad publicationem excommunicationis procedere, niſi parte vocata, gloſſ. in ead. clem. fin. in verb. conſtiterit, in clem. 1. in ver. quamcitò, circà fin. & in clem. 2. in verb. conſtiterit, de pœn.& Rot. dec. 2. in fin. de dol. & contum. in nou. & hæc procedunt in dubio, ſed in claris, ſi notorie conſtaret de incurſu excommunicationis per exactionem pedagij publice, ita quòd notorium eſſet, nulla præcedente monitione, poſſet publicari. Innoc. in cap. 1. num. 5. de offic. deleg. Abb. in cap parochianos, num. 2. verſ. concordo ſic, de ſent. excommunic.& Felin. in cap. ſacroſanct. nu. 3. eod. tit.

13 † Notoria enim dicuntur, quæ per confeſſionem, vel probationem legitime nota ſunt, aut per euidentiam rei, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari, cap. final. in fin. de cohab. cleri. & mul.& cap. cum olim, de verb. ſignif. Et quamuis pedagium ſit præſtatio, quæ fit à tranſeuntibus pro perſona, vel rebus, quę vehuntur, aut portantur, gloſ. in cap. ſuper quibuſdam, in verb. pedagia de verb. ſignif. & vectigal à pedagio differat nomine, vt poſt Io. And. Abb. in cap. innouamus, nu. 3. de cenſibus, Paul. de Caſtr. in l. 1. num. 2. ff. de public. tenet Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 106. de conſtit. pedagium tamen,& vectigal idem important, vt ibi Abb. & tam exigentes pro perſonis, quam pro rebus proprijs eandem pœnam incurrunt. Quæ ſolùm procedunt pro rebus proprijs clericorum, non autem pro rebus, quas clerici emiſſent, & animo negotiandi portarent, pro quibus ceſſat priuile-

Digitized by Google

gium, argumento à contrario ſenſu, clem. fin. de cenſ. & ibi gloſſ. in verb. non negotiandi. Specul. de immunit. Eccleſ. in fin. Felin. in d. cap. Eccleſiæ S. Mariæ, num. 105. & Fed. de ſen. conſ. 111. num. 10. verſ. immò ſi clericis.

Quid autem, ſi clericus vendidit granũ, vinum, aut alios fructus ex prædijs eccleſiaſticis recollectos, an emptor ſit immunis à ſolutione pedagij. Et videtur, quòd ſic, quia, cùm prædia eccleſiaſtica, & eorum bona ſint exempta, debent dicto priuilegio exemptionis gaudere, quia ſequuntur côditionem perſonarum. Abb. conſ. 6. num. 2. par. 1.

14 tamen contrarium eſt verum, † nam immunitas clericorum à pedagijs, & gabellis fuit conceſſa fauore perſonarum ex ſupra deductis, & non tranſit ad emptorem. gloſſ. in d clem. fi. in verb non negotiandi, & Fed. d. num. 10. quia mutatione perſonæ mutatur conditio rei. l. per procuratorem. in fi. & ibi Bald. in princ. ff. de acquir. hæred. &, licet clerici de fructibus ſuarum præbendarum non ſoluant gabellam, ementes tamen huiuſmodi fructus illam ſoluere tenẽtur, quemadmodum ementes à fiſco, non obſtante priuilegio fiſci, ſoluere debent,

15 Bart. in l. licitatio. §. fin. de publica. † Si autem inter leuatorem pedagij, & delatorem ſit quæſtio, vt quia ille negat, delatorem rerũ eſſe clericum, vel dicit, res deferri negociationis cauſa, vel res illius non eſſe, vnde graue eſſet ſemper iudicem ad ri, pro fide huius rei recipienda eſt committendũ iuramento deferentium, vel ſuorum nunciorum, ſi perſonarum qualitas non diſſuadeat, vel, niſi fides de contrario habere ur in promptu: & quoad perſonam, ſufficit, quòd reperiatur in habitu, & tonſura clericali, gloſſ. in d. clem. fin. in verb. non negotiandi, verſ. ſi autem, & ibi Abb. num. 4. de cenſ. Si tamen contra clericum de iure erit gabella à publicanis petenda corãm iudice eccleſiaſtico clericus erit conueniendus. Roland. à Vall. conſ. 71. num. 25. volu. 4 & poſt plures alios, quos citat Diaz. in pract. crim canon. c. 57. in add. verſ. crit tamen quibus addo vulg. regulam, quòd actor forum rei ſequi debet.

16 Milites † ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani eodem priuilegio gaudent, quia ſunt vere religioſi, cùm profiteantur in hæc verba: Ego N. voueo, & promitto Deo omnipotenti, beatæque Mariæ ſemper Virgini, Dei genitrici, ac S. Ioan Baptiſtæ perpetuò, cum Dei auxilio ſeruare veram obedientiam cuicunque ſuperiori, qui à Deo, & religione noſtra mihi dabitur, amplius viuere ſine proprio, & caſtitatem ſeruare, vt in Stabil. cap. 1. de recept. fratr. quibus tria ſubſtantialia vota emittunt, & propterea habent priuilegia, quibus expreſſe cauetur, quòd à ſolutione, & exactione paſſagij, atteragij, gabellæ, dacij, tractæ, collectæ, procurationis, incundi aduentus, iurium etiam ſynodalium, cenſuum, & decimarum, etiam noualium, etiam hortorum, pratorum, piſcationum, molendinorum, & terrarũ, quas per ſe ipſos, vel alios eorum nominibus, etiam colonos, arrendatarios, & emphyteutas excolunt, & de quibus fructus percipiunt, & cuiuſuis alterius oneris perſonalis, ſeu miſti ſunt exempti, nec etiam ratione perſonarum, vel rerum, animalium, ac bonorum ſuorum, ad aliquam ſolutionem pontium, fontium, furnorum, murorum, ſeu etiam aliarum eccleſiarum, quàm dictæ religionis in aliquo teneantur, vt in motu proprio Pij IIII. in Bull. cap. 14. fol. 668. verſ. necnon à ſolutione, quæ habet decretum irritans, &c. Et clauſulam, ſublata, &c. Et, quoad ipſos, eſt ſublata difficultas, an teneantur ad ſolutioné gabellæ impoſitę pro refectione murorum, pontium, & fontium, vt in l. ad inſtructiones. C. de ſacroſanct. ec-

17 cleſ. † quia dicta clauſula, ſublata, &c. remouet facultatem quibuſcunque aliter iudicandi, vel interpretandi. cap. ſi eo tempore. de elect. in 6. Pariſ. conſ 38. num. 7. conſ. 41. num. 22. lib. 4. Caſſad. ſuper regul. deciſ. 12. num. 5. cum ſeq. & Gomeſ. de anna. poſſ. quæſt. 4. num. 5.

18 An autem † clerici ſeculares, & regulares ſint exempti à gabellis ſoluendis, quæ imponuntur pro refectione pontium, & viarum, videtur quòd nõ, ſed, quòd ad illorum ſolutionem, & côtributionem teneantur. d l. ad inſtructiones. vbi Bal. nu. 1. auth. de Eccleſ. tit. § ad hæc ſancimus, columm. 6. & Felyn. in d. cap. Eccleſia S. Mariæ. num. 106. verſ tertius, vbi gabella..

19 Nam leges Imperatorum † videntur côprehendere clericos, cap. 1. de noui oper. nunc. cap. ſi in adiutorium. 10. diſt. Felyn. in

eod.

eod. cap Eccleſ. S. Mariç. num. 37. & Abb. in cap. inter alia. num. 1. de immunit. Eccleſ. tamen cùm dicta concluſio ſit fundata in iure ciuili, per canones poſteriores fuit correcta, & libertati eccleſiaſticæ per leges ciuiles præiudicari non poteſt defectu poteſtatis condentis, cùm non conſtet de dictarum legum ciuilium approbatione, quæ de iure requiritur in concernentibus odium Eccleſiæ.

20 † Et quando lex imperialis eſt damnoſa eccleſijs, ſeu eccleſiaſticis perſonis, non tenet, niſi ſpecifice approbetur ab eccleſia. Innocent. cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. in terminis dictarum legum, gloſſ. in cap. generaliter, §. nouarum in verb. collationibus, in fin. 16. quæſt. 1. Abb. qui atteſtatur, hanc communem doctorum theoricam in cap. non minus, num. 20. in princip. verſ. dico enim, de immunit Eccleſ idem Abb. in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 10. verſ. an lex ciuilis, & ibi Dec. num. 88 & 91. & Felyn. n. 40. veſ. primam eſt, de conſtitut. idem Abb. in conſ. 3. num. 1. verſ. ſed his non obſtantibus, & num. 2. par. 1. Bero. in conſ. 31. nu. 20. cum ſeqq. volum. 1. & Benedict. Capra in libr. leg. concl. 46. per totum.

Et hæc quæſtio caſu, quo dubitari contingeret, eſſet decidenda à iudice eccleſiaſtico, d. cap. non minus, verſ. quo circa, & ibi gloſſ. in ver. tantam, & in foro eccleſiaſtico lites deciduntur ſecundùm ius canonicum, cap. 2. de arbit. in 6. Abb. in cap 1. num. 7. verſ. in iudicijs verò, de nou. op. nunc. & in cap. clerici, num. 2. verſ. ſecus in materia, de iud. & Felin. in d. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 43. de conſtit.

21 † Regulariter autem ſunt exempti etiam ab aggeribus faciendis iuxta ripas fluminū, ne flumina excreſcentia fluant per limites, à reparatione fontium, refectione murorum ciuitatis, & ipſorum murorum vigilijs, & generaliter ab omnibus oneribus, capit. quanquam, de cenſ. in 6. & Abb. in cap. peruenit, num. 3. in princip de immunit. Eccleſ. cum alijs ſupra in princip. deductis.

22 Limitatur tamen † dicta concluſio pluribus caſibus. Primò tempore magnæ neceſſitatis, quo caſu non debet aliquis eccleſiaſticus à murorum, ſeu ciuitatis cuſtodia excuſari, vt cunctis vigilantibus melius valeat ciuitas cuſtodiri, d. cap. peruenit, & ibi gloſſ. in ver. modo. & Abb. num. 1. & num. 4. circa medium, & num. 6. de immun. Eccleſ. & erit magna neceſſitas, qua ſtante eccleſiaſtici non excuſantur, ſi hoſtis ſtat in agro cum exercitu in obſidione loci, vt in caſibus, de quibus per Olaſch. in deciſ. 68. num. 24.

Secundò in reſtauratione murorum tempore belli, & tunc clerus compelli poteſt ad contribuendum per Epiſcopum, non auter per laicos, Bald. in d. l. ad inſtructiones, num. 2. & 3. C. de ſacroſanct. & in l. de his, C. de epiſ. & cleric. aut. ſtatuimus, C. eo. & cap. ſi diligenti, de for. compet.

Tertiò fallit, quoties Epiſcopus, & clerus tantam neceſſitatem, & vtilitatem aſpiceret, vt abſq; vlla exactione ad releuandas cõmunes vtilitates, vel neceſſitates, vbi laicorũ non ſuppetunt facultates, ſubſidia per eccleſias exiſtimarent conferenda, cap non minùs, §. quo circa, cap. aduerſus, verſ. verùm ſi de immunit. Eccleſ. & cap. 1. in extrauag. com. eod. tit. & tunc non Epiſcopus

23 ſolus, † aut cum conſenſu capituli poteſt, ſed conſenſus totius cleri debet interuenire. Innocent. in cap. 2 de loc. & conduc. & Abb. in d. cap. non minus, num. 5. quia, quòd omnes tangit, ab omnibus debet approbari, cap. quod omnes, de reg. iur. in 6. & in terminis Bero. in conſ. 31. num. 13. volum. 1. nec ſufficit conſenſus totius cleri, quia requiritur etiam Sedis Apoſtolicæ auctorita, cap. clericis laicos, § nos igitur, de immun. Eccleſ. in 6. & d. extrauag. 1. §. cœterum, eod. titul. cap. aduerſus, verſ. propter imprudentiam, & ibi Abb. num, 1 eodem, & tunc laici non ex obligatione, ſed humiliter, & deuote cum grãtiarum actione id recipere debent, d. cap. aduerſus. verſ. verùm, ſi quando.

24 † Quartò tenentur eccleſiaſtici ad reparationem fluminum, pontium, & viarum, quoties communis laicorum, & eccleſiaſticorum vrget neceſſitas, & concurrit vtilitas, Abb. in d cap. non minus, num. 18. & Bald. in d. l. ad inſtructiones, num. 2. Secus autem, ſi cõmunitas à flumine haberet particulares redditus piſcationis, tranſitus, portus, aquarum ad pratorum particularem irrigationem, & molendinorum particularium adaquationem, aut pedagia ſub quocunque nomine, & titulo ad particularem, aut Vniuerſitatis vtilitatem exigerent: quia

tunc

tunc cum pedagia, gabellas, tractas, & paſſagia, pro mercibus, & animalibus, præſertim bobus cum plauſtris, & ab aduenis tranſeuntibus pontes, & vias, vt plurimùm deſtruentibus exigant, laici ſuis ſumptibus ad huiuſmodi refectiones, & reparationes tenentur, Archid. in cap. ſi quis peregrinus, 23. quæſt. 3. Cepol. de ſeruit. viar. num. 47. Nicol. Teſta. in tractat. de collect. num 45. Bald. in d. l. ad inſtructiones, num. 2. vbi quod plauſtra deſtruunt vias, quas continuè reficere oportet, & eſt ratio, quia, qui ſentit commodum, ſentire debet incommodum, & contra l. ſecundùm naturam, ff. de reg. iur. & cap. qui ſentit. eod. tit. in 6.

25 † Laici autem contrafacientes, exigentes, ſeu extorquentes ab eccleſijs, eccleſiaſticiſque perſonis taleas, ſeu collectas, aut exactiones quaſcunque, & dantes ad id faciendum conſilium, auxilium, vel fauorem, etiam circa præſtandas ſubuentiones laicis ab eccleſiarum prælatis, ac alijs viris eccleſiaſticis ſententiam excommunicationis incurrunt, donec ſatisfactionem fecerint competentem, d. cap. non minus, in fin. cap. aduerſus, clement. vnic. §. volentes, eod. tit. de immunit. Eccleſ. & cap. quanquam, de cenſ. in 6. & ſententiæ, ac conſtitutiones, quæ à talibus, vel de ipſorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ ſunt, nullo vnquam tempore valituræ, d cap. aduerſus. §. quia verò.

Dubitari enim poteſt, an ſoluentes taleas, ſeu collectas ſine Pontificis auctoritate, & ipſi excommunicationis ſententiam incurrant, vt in d. cap. clericis laicos, eodem tit. in 6. in capit. 1. eod. in extrauag. com. & reſpondetur, quòd non, quia illa duo capitula in Conc. Vienn. per Clem. V. cum omnibus ab illis ſequtis fuerunt reuocata, vt d. clem. vnic. verſ. nos de conſilio. Et quia exigentes gabellas ipſo facto ſententiã excõmunicationis incurrunt, an etiam exigentes collectas pari modo illam incurrãt, de iure cõmuni cõſtat, quòd non, quia poſt menſem, niſi ſatisfecerint, dictam pœnam incurrunt, quæ afficit etiam ſucceſſorem, d. cap. aduerſus, in fin. & ibi Abb. num. 23. Sed ex diſpoſitione Bullæ in die Cœnæ Domini legi conſuetæ, qui collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, ac eorum, & eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus, abſque Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt, necnon, qui per ſe, vel per alium, ſeu alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem, vt votum, ſeu ſuffragium palàm, vel occultè præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiam ſi imperiali, aut regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, Reſpublicæ, & alij potentatus quicunque, etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo præſidẽtes aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti, excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnę Domini contentam incurrunt. Nauarr. in cap. 27. num 71. verſ. & qui collectas, tom. 3: & Graff. cap. 18. num. 145.

26 par. 1. lib 4. à qua † niſi in articulo mortis conſtituti, præterquam à Romano Pontifice, nemo abſolui poteſt, neq; etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, nec prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorumuis ordinum, etiam mendicantium, & militiarum regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque ordinibus, & eorum Monaſterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fungentibus, per Romanum Pontificem, & Sedem Apoſtolicam, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, Rebuff. in prax. benef. ſuper Bull. Cœnæ Domini, art. 13. verſ. niſi in mortis, & Nauar. d. cap. 27. num. 73. verſic. cœterum à prædi-

27 ctis. † Nam in articulo mortis quilibet ſacerdos abſoluere poteſt, quacunque reſeruatione non obſtante, vt ibi gloſſ. in d. verſ. niſi,

Digitized by Google

niſi, Concil. Tridentin. cap. 7. §. hanc autem doctrinam, de ſacr. pœnit. & extremæ vnct. ſeſſ. 14. & S. Thom. in 4. ſentent. diſtinct. 18. & 20.

18 † Dubitatur, an bona cataſtrata, quæ eccleſiæ a laicis acquiſiuerunt, & pro quibus laici collectas perſoluebant, gaudeant priuilegio immunitatis: & videtur, quòd non, quia hoc caſu res onerata cum ſuo onere tranſit, Specul. de cleric. coniug. num. 11. verſ. alij dicunt, Bald. in l. neminem num. 2. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Iaſ. conſ. 43. vol. 3. Abb. in d. cap. non minus, num. 16. verſ. dicit enim, & Rebuff. in l. ſi diuina, num. 3. C. de exact. tribut. Quæ concluſio eſt vera, & communis, quo ad tributa, ſi prædium eſt tributarium, vel cenſuale iure feudi, vel emphyteuſis pro illo ſolito, & perpetuo tributo, quod eſt conforme, & certum, vt declarat Bar. conſ. 180. nu. 3. & 4. Felin. in d. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 77. Bald. dict. num. 2. Rebuff. ead. l. ſi diuina, num. 1. & Oſaſch. deciſ. 136. vbi de communi teſtatur, num. 2.

Sed quādo deſcriptio, ſeu æſtimatio, quæ fit per ſolidum, & libram, non eſt perpetua, & certa, ſed mutatur pro varietate imminentium negotiorum, onus huiuſmodi non durat, poſtquam venit ad priuilegiatam perſonam, vt bene diſtinguunt Bart. eod. conſ. 180. eod. num. lib. 1. Felin. in dict. cap. Eccleſia S. Mariæ, eod. num. & Brun.
29 conſ. 94. quia immunitas † trahitur ad poſtea quæſita, cap. nouerint, 10. quæſt. 1. Specul. d. num. 11. verſ. ſed certè. Rebuff. d. l. ſi diuina, num. 3. verſ. in muneribus autem, cap quia circa, de priuil. Iaſ. per illum tex. poſt Cy. Ray. & Raph. fulg. quos citat in l. qui filiabus, num, 13. verſ. tu autem, de leg. 1 Ruin. conſil. 217. num. 17. volum. 1. Pariſ. conſ. 68. num. 7. & num. 10. vbi de cōmuni teſtatur, volum. 2. Natt. conſ. 66. num. 13. conſ. 160. num. 13. conſ. 328. num. 4. Oſaſc. qui hanc veram, & magis receptam ſententiam eſſe teſtatur in dicta deciſ. 136. num. 1. quem ſequitur Theſau. deciſ. 274. num. 2. & num. 4. Burſat. qui etiam de communi, & magis recepta teſtatur in conſ. 16. num. 77. lib. 1. & Silueſt. in verb. immunitas, 1. quintò quæritur, & num. 19. Dicta concluſio adeò eſt vera, & generalis, vt, nec ad onera occaſione belli per Principem impoſita, eccleſia concurrere teneatur, niſi cum imminet neceſſitas, & tractatur de neceſſaria defenſione patriæ, vt, ſi ex tempore hoſtis in Principem irrueret, vel ſi bellum iuſte, ac pro imperij, vel eccleſiæ tutione fieret, & quocunque caſu, ſi burſa Principis eſſet, exhauſta, & laicorum non ſuppeterent facultates, non autem pro quacunque neceſſitate, Cephal. conſ. 154. num. 22. volum. 2. & Burſat. d. conſ. 16. num. 76. & concurrentibus alijs, de quib. ſup num. 22.

30 Multò minus, † ſi pro fluminum reparatione, pontium, viarum, mœnium reſtauratione, aut hoſpitatione, vel tranſitu militum, ſeu laboratorum occaſione belli collectæ ab Vniuerſitatibus imponantur, quia licet regulariter collectæ habeant exequtionem paratam, pro quibus fieri debet exequtio cogendo, & exigendo abſque citatione, etiam lite pendente, vt l. cum eo. ff. ad l. iul. pecul. auth. iuſiur. quod præſt. verſ. & primum, Bald. conſil. 429. licet iudex, num. 1. Rolan. à val. conſ. 32. num. 5. Oſaſc. deciſ. 86. num. 5. & Burſat. d. conſ. 16. num. 76. dicta tamen concluſio procedit, & habet locum contra laicos non priuilegiatos, ſed contra bona eccleſiaſtica, quæ habent priuilegia de iure diuino, canonico, & cæſareo ex ſupra deductis, & eorum colonos, non habent exequtionem paratam, ſed debent perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum coloni audiri ſuper eorum immunitate, ſi dubitatur, ſcilicet apud iudicem eccleſiaſticum, l. 2. C. de off. ciui. iud. Bald. d. conſ. 429. num. 1. verſic. qui autem grauari, & ita diſtinguit Ang. in l. fin. C. vbi quis de cur. aliaue. cond. ibi, aut dubitatur, an aliquis ſit debitor: & tunc non habet locum exequtio lite pendente, ſed procedendum eſt cauſa cognita, quem ſequitur Oſaſch. dict. deciſ. 86. num. 1. & num. 6. verſ. quid di-
31 cendum. Et quòd de iure communi, † coloni regulariter ad collectas non teneantur, probat Pariſ conſ 25. num. 10. volum. 1. Iaſ. in l. 1. num. 32. C. de iur. emphit. & ita fuit deciſum per ſenatum Pedemontanum, vt teſtatur Oſaſch. deciſ 83. num. 6. & 7. vbi, quamuis ſenatus in cauſa Vniuerſitatis Auxiliani contra colonos ciuium Vercellenſium cenſuerit ſuper allegata conſuetudine collectandi colonos pro parte colonica teneri, motus ex communi concluſione, qua diſpo-

Digitized by Google

diſponitur in collectis exigendis ſeruandam
eſſe conſuetudinem, vt ibi num.9. in fin. &
Rolan.à val.conſ.32. num.8. cum ſeq. cau-
ſa fuit agitata contra colonos ciuium,
non autem contra colonos bonorum ec-
cleſiaſticorum, qui gaudent immunitate
clericorum, de quorum intereſſe agitur,
32 † quia ratione oneris colligendi iniuncti
res minoris æſtimationis efficitur, gloſſ.fin.
in l. generali,§. final ff. de vſufruct. leg. &
Oſaſch.dict. deciſ.83. num.9. Conſuetudo
enim inducta contra colonos laicorum,
non extenditur ad colonos priuilegiatos
bonorum eccleſiaſticorum, nec conſuetu-
do vigens in vna regione extendi poteſt ad
alias regiones, in quibus non viget talis
conſuetudo.cap.1.vbi Abb. & alij de con-
ſuet.Bart.in l.poſt dotem.nu.30. ff. ſol. ma-
tr.Burſat. poſt Rip. Corn. & alios in conſil.
311.nu.7.lib.3.Honded. conſ. 101. num.38.
vol.1.Farinac. in prax. crim. de Inquiſ. cap.
8.num 132.verſ.& licet econtra.& Couar.
pract.quæſt.cap.31.num.5.verſ.ſecundò ex
præmiſſa reſolutione.
33 Ideò, cùm colentes † bona eccleſiaſtica
gaudeant priuilegio dominorum,non prin-
cipaliter propter ſe, ſed fauore eccleſiaſti-
carum perſonarum. Concil.Tolet. relatum.
in cap.Eccleſiarum. 12.quæſt. 2.& Bald.in l.
2.num.2.C.de Epiſc.& cler. cum alijs ſupra
deductis;& eccleſiaſticis perſonis,quæ pri-
uilegium immunitatis habent à Deo,Ponti-
ficibus,& Imperatoribus,dicta conſuetudo
eſſet præiudicialis, non afficit ipſorũ colo-
nos,qui dominorum priuilegium ſortiũtur,
cum ex ſubiectione vſus colonorum domi-
nis incommodior redderetur, vt declarat
Oldrad. conſilio 299. numero quinto,verſ.
poteſt & alia. Tum ſi priuilegijs imperiali-
bus eſt parendum, quantò magis Deo do-
minatori vniuerſæ creaturæ, ad ea, quæ
iuſſit ſine dubitatione eſt obtemperandum.
cap.quæ contra. & ibi gloſſ. in verb. ſicut.
8.diſtinct.
34 Conſuetudines enim, † ſeu ſtatuta ſecu-
larium contra priuilegia clericorum non
ligant clericos.auth.caſſa C.de ſacroſanct.
Eccleſ.cap.1. 10. diſtin.cap.quæ in Eccleſia-
rum.de conſtit.Bar.in repet.l.de quibus.nu.
30.ff.de leg.& ibi Iaſ. num.1. Idem Bar.in l.
1.num.27.& 28. C.de Summ. Trinit.& fide
Cathol.Abb.in cap.cùm cauſa,num.4. de
ſentent.& re iud.& Felyn.in cap eccleſia
S Mar.æ. num.81. verſ. ſed contra Bart. de
conſti.Compellentes autem colonos cleri-
35 corum † pro colonia, ſeu traffico facto ſu-
per maſſaritijs, & prædijs eccleſiaſticis in-
currũt ipſo facto excommunicationis ſen-
tentiam in Bulla Cœnæ Domini contentã;
quia indirecte ab eccleſiaſticis extorquent;
& eſt caſus ſupra comprehenſus, ibi: Nec-
non,qui per ſe,vel alium, ſeu alios directe,
vel indirecte prædicta facere,&c.Nauar.d.
cap.27.num.71. & in conſ.32. num.4. & 5.
de ſentent. excommun. quia quicquid exi-
gitur à colonis eccleſiaſticorum bonorum
pro dicta colonia, ſeu traffico in præiudi-
tium, & grauamen perſonarum eccleſiaſti-
carum, quæ colonos cum maiori earum
incommodo,diſpendio, & grauamine con-
ducunt,percipitur, contra dictæ Bullæ, &
ſacrorũ canonum diſpoſitionem;vnde colo-
ni,qui perſoluere coguntur, à dominis repe-
tere poſſunt.Bald in l.1. num. 10. C. de iur.
emphyt.Alexand.in conſ.35.num. 12. libr.4.
& conſ.4. num.3. lib.5. quia in fraudem le-
gis, & odium clericorum indebite graua-
rentur,vt tenet Bart in l.placet. num.62. &
63 C.de Sacroſan. Eccleſ. Ac vlterius adeò
ſunt bona eccleſiarum exempta, quòd præ-
ter pœnas ab antiquis canonibus, & Bulla
Cœnæ Domini inflictas,qui alicuius eccle-
ſiæ,ſeu cuiuſuis ſecularis, vel regularis be-
neficij, Montium Pietatis, aliorumque pio-
rum locorum iuriſdictiones, bona, cenſus,
ac iura etiam feudalia,& emphyteutica,fru
ctus, emolumenta, ſeu quaſcunque obuen-
tiones,quę in miniſtrorum,& pauperum
neceſſitates conuerti debent,per ſe,vel per
alios vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per
ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laico-
rum,ſeu quacunque arte,aut quocunque
quæſito colore in proprios vſus conuerte-
re,illoſque vſurpare præſumpſerint,ſeu im-
pedire,ne ab ijs, ad quos iure pertinẽt,per-
cipiantur, anathemati pœna tamdiu ſubia-
ceant,quamdiu iuriſdictiones, bona, res, iu-
ra,fructus,& redditus,quos occupauerint,
vel, qui ad eos quomodocunque, etiam ex
donatione ſuppoſitæ perſonæ peruenerint,
eccleſiæ,eiuſque adminiſtratori, ſiue bene-
ficiario integre reſtituerint,ac deinde à Ro
mano Pontifice abſolutionem obtinuerint.
Conc.Trid.cap.11.de reform.ſeſſ.22. cap.
præ-

Digitized by Google

prædia,& cap.qui abſtulerit.12.q.2.& cap. attendendum eſt.17.q.4.

36 Statuentes autem † cōtra Eccleſiaſticam libertatem,ſcriptores ſtatutorum ipſorum, Poteſtates,Conſules,Rectores,& Conſiliarij locorum,vbi ſtatuta huiuſmodi, & conſuetudines editæ fuerint,vel ſeruatæ, & qui ſtatuta edita,& conſuetudines introductas contra eccleſiæ libertatem de libris in quibus deſcripta reperiuntur, non fecerint amoueri, & qui ſecundùm ea præſumpſerint iudicare, vel in publicam formam ſcribere iudicata, ſunt excommunicanti, vt in cap.nouerit, de ſentent. excommun. & excommunicationem incurrunt ipſo iure. Abb.ibi num.2.

37 Contra libertatem eccleſiaſticam † ſunt ſtatuta, quę veniunt contra priuilegia conceſſa eccleſiæ vniuerſali, vel à Deo, vel à Papa, vel ab Imperatore, ſi tamen hominis priuilegio opus habet Eccleſia, quod & ad ſingulares eccleſias extenditur, tamquam ex corpore ad membra. Innocent. in dict.cap.nouit,num 2.verſ.his igitur, & ibi Abb. num.2. Bart. Socin. in conſ.55. in viſo decreto, colum. 1. in fin. & Alexand. in conſ.209. num.3. & 5. lib.2.

38 Statuentes enim, † aut quomodolibet prohibentes,ne ſui ſubditi Prælatis,ſeu clericis,aut perſonis eccleſiaſticis, quidquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibeant, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt, capit. fin.de immunit.Eccleſ. in 6.

39 Statuta etiam laicorum, † quæ directe, vel indirecte prohibeant alienationem immobilium in eccleſias, vel monaſteria, eo quia ſunt contra priuilegia de iure communi competentia eccleſijs, & eccleſiaſticis perſonis, ſunt nulla, dict. cap. fin. Bart. in l.filiusfam.§.diui.num.12. & ibi Alexan. num.11.& 12 & Iaſ. in 1.lect. dict. §. num. 71. iuncto num.82.ff. de leg 1. vbi inquit, quòd cum Bart.tranſeunt indifferenter omnes,vbi etiam atteſtatur de communi,à qua in conſulendo, & iudicando durum dicit eſſe recedere, & licet poſtea ibi Iaſ. conetur ſuſtinere contra communem, rationibus per ipſum adductis, communis opinio eſt principalitar fundata de iure canonico, & laici carent iuriſdictione ſtatuendi contra ſacros canones, quia eorum ſtatuta non ligant ſine Pontificis approbatione, auth. caſſa. C.de ſacroſanct.Eccleſ. Bart. in l.fin.num.4.C.de exact. trib. Abb. conſ.26. num.2. volum.1. cum alijs ſuprà deductis,

40 & eſt communis † opinio fauens eccleſię, quæ in iudicando,& conſulendo eſt tenenda,vt tenet idem Iaſ. in dict. §. diui.1. lect. num. 82.

41 Nam ſimilia ſtatuta † ſunt abolenda, & cancellanda de voluminibus ſtatutorum, ita quod, ſi in volumine ſtatutorum reperiatur, ſtatutum contra libertatem eccleſiæ, & in fine voluminis appoſitum aliud ſtatutum, quòd ſi quæ ſunt ſtatuta contra libertatem eccleſiæ ſint caſſa, & irrita ipſo iure non ſuffragantur ad euitandam pœnam excommunicationis, in dict. cap. nouerit. promulgatam, & in auth.caſſa. inflictam, niſi, vt ſupra deleantur, & aboleantur, vt nunquam de facto poſſint in vſum reuocari. Bart.in d.auth.caſſa. num.6.& ibi Bald. num.8. & Abb. in conſil. 83. num.2. verſ.quinimò,volum.1.

42 Experientia etiam docuit, † quòd, quotieſcunque Reges belli, aut alia de cauſa, bona, fructus, ſeu redditus eccleſiaſticos in eorum ſubuentionem acceperunt, bellorum euentus, & alij ab eis optati fines, male ſucceſſerunt, ita quòd etiam profana bonis eccleſiaſticis ſimul miſta, breuius quam dici poteſt conſumantur, & efluant, vt pluribus exemplis probat Petr. Ribaden. in tract.de relig.lib.1.cap.vlt.per tot.

50 Communitates verò, † & Magiſtratus, qui oneribus bona eccleſiaſtica contra eorum immunitatem grauare non formidant, vltra cenſuras, & pœnas, de quibus ſupra, quas ipſo facto incurrunt, alias etiam pœnas temporales non euadunt, quia hinc grandines, damnoſæ pruinæ, & alia flagella, quibus tam in perſonis, quàm in bonis temporalibus vexantur, iuſto Dei iudicio, pro purgatione vel vindicta mittuntur,cap. Anaſtaſius,19.diſtinct. & cap.cùm percuſſio.7.quæſt.1.

Digitized by Google

DE BONIS ECCLESIAE NON ALIEN.
Cap. XV.

S V M M A R I V M.

1 *Alienatio de rebus Eccleſia fieri non poteſt.*

2 *Extrauagãs: Ambitioſa an procedat etiam in bonis Eccleſia feudalibus, emphyteuticiſue conſuetis infeudari, vel emphyteuticari iuxta conſuetum, & num. 29.*

Res ſemel affecta alienabilis ſemper durat alienabilis, ibidem.

Ceſſante cauſa, ceſſat effectus ibidem.

3 *Conceſsionis cauſa, quando adhuc durare videatur, & quomodo eſſet.*

4 *Extrauagãs: Ambitioſa, an procedat tam in rebus magni, quã parui, & exigui valeris.*

5 *Alienans aliquid de iure Eccleſia eſt honore priuandus.*

6 *Extrauagans: Ambitioſa, non procedit in bonis immobilibus pauci momenti, vt ſunt terrula, & vineola.*

7 *Res eccleſiaſtica alienanda, vt iudicetur, an ſit parui valoris, attendenda eſt conſuetudo loci.*

8 *Fũdus ſterilis Eccleſia poteſt dari in emphyteuſim, vt ad culturam reducatur.*

9 *Eccleſia bona poſſunt etiam alienari intuitu pietatis, vt in alimoniam pauperum, in redemptionem captiuorum, & pluribus alijs de cauſis.*

10 *Epiſcopi gloria eſt pauperibus prouidere, & ignominia ſacerdotis eſt proprijs ſtudere diuitijs.*

11 *Cauſa prima conceſsionis qualiter ceſſet, aut duret.*

12 *Loca Romana Eccleſia ad cameram Apoſtolicam deuoluuntur.*

13 *Alphonſus Eſtenſis Dux Ferraria petit, inueſtituram pro Ducatu Ferraria in aliam perſonam prorogari.*

14 *Sanctiones omnes Apoſtolica irrefragabilter ſunt obſeruanda.*

15 *Papa nemo poteſt dicere, quare ita facis?*

16 *Papa ſubijcitur vinculo iuramenti, neque ab eo ſeipſum abſoluere poteſt.*

17 *Papa eſt ſolutus legibus, & ſupra ius poſitiuũ diſpenſare poteſt.*

18 *Papa, an ſine cauſa à iuramento abſoluere poſsit.*

19 *Deuoluenda feuda ad Eccleſiam non poſſunt amplius reinfeudari.*

20 *Prohibita aliqua re, cenſetur etiam prohibitum omne illud, per quod peruenitur ad illam.*

21 *Prohibita alienatione feudi, intelligitur etiã prohibita locatio ad longum tempus.*

22 *Alienatione prohibita, cenſetur etiam prohibita quælibet eius ſpecies.*

23 *Prohibitio alienandi, quando eſt geminata, omnis alienatio dicitur omnino reiecta.*

24 *Conatus, quando ſufficiat ad hoc, vt in pœnam incurratur.*

25 *Confirmatio Bulla Pij V. de non alienandis bonis eccleſiaſticis facta ab Innocentio IX. & à Clemente VIII.*

26 *Dux Mutina Ducatum Ferraria occupauit, & quare?*

27 *Papa eſt diſpenſator miniſteriorum Dei, caput Eccleſia, cuſtoſq̃, & adminiſtrator ditionum ad Romanam Eccleſiam pertinentium.*

28 *In inueſtituris non comprehenſus non ſuccedit in feudo.*

29 *Bona eccleſiaſtica ſolita infeudari de iure antiquo poſt deuolutionem alijs in feudum concedebantur, ſed hodie hoc ius eſt correctum.*

30 *Innocentius IX non ſolum confirmauit, ſed etiã ampliauit dictam conſtitutionẽ Pij V.*

31 *Dictiones, eo ipſo, & ipſo iure ſunt latæ ſententia.*

32 *Papa habet vtrunque gladium temporalem, & ſpiritualem.*

33 *Defendere ſeipſum vim vi repellendo, vnicuique, etiam priuato gladio tẽporali, licet.*

34 *Iuſtum bellum, quod.*

Militare non eſt delictum, ibid.

35 *Petrus Aldobrabdinus S. R. E. Cardinalis Legatus de latere pro recuperatone Ducatus Ferraria laudatur.*

Du-

Digitized by Google

36 *Ducatus Ferraria Sedi Apoſtolica reſtituitur.*

37 *Epiſcopi, Abbates, & alij prælati, an feuda ad eorum eccleſias deuoluta poſſint alijs infeudare.*

38 *Feuda, quando depẽdent immediate, & principaliter à camera Apoſtolica, In caſu deuolutionis nõ poſſunt amplius infeudari.*

39 *Vaſſalli capientes inueſtituram ab Epiſcopo, in caſu deuolutionis reinueſtiri non poſſunt.*

40 *Prælatus in caſu deuolutionis debet declarare caducitatem feudi, & dominium vtile cum directo Eccleſia eſſe conſolidatum, & tunc menſa Eccleſia incorporatur.*

41 *Reſeruationes ſunt odioſa, & ſtricte intelligenda.*

42 *Prædia feudalia vel emphyteutica quæ non videntur expreſſe prohibita per d. conſtit. Pij V. & Innoc. IX. quando deuoluuntur, ſeruanda eſt diſpoſitio extrauag. Ambitioſæ & num. ſeq.*

43 *Dictio, tunc, extremitatem temporis ſignificat, & num. 3.*

44 *Excommunicati ſunt, qui alienant & recipiunt res Eccleſia alienatas, & tunc infeudatio deuoluitur ad Papam.*

45 *Beneficia per reſignationem vacantia conferentes conſanguineis, affinibus, & familiarib. reſignantium, tam collatores, quàm prouiſi ſuſpenſionis pœnam incurrunt.*

46 *Papa omnia poteſt, & nulla indiget adiectione.*

47 *Alienationes omnes quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa permutationis, vel in emphyteuſim admittuntur, qualiter, & quib. verbis Ordinarijs locorum committantur.*

48 *Clauſula, vocatis vocandis, facit executorem miſtum, vnde tenetur citare, & procedere iudicialiter.*

49 *Delegati plures coniunctim in aliqua cauſa cum clauſula: conſcientiam veſtram onerantes: an ſubdelegare poſſint.*

50 *Induſtria perſona electa ſubdelegari non poteſt.*

51 *Bona Eccleſia donata ſunt Dei.*

52 *Eccleſiaſtica bona vſurpantes & in proprios vſus conuertentes graues pœnas incurrunt, & num. 67.*

53 *Clerici vſurpationi bonorum eccleſiaſticorũ conſentientes grauioribus pœnis plectũtur.*

54 *Paulus Papa II. alienationem bonorum eccleſiaſticorum prohibuit, grauibus contra omnes contrafacientes pœnis appoſitis.*

55 *Inferiores Prælati bona eccleſiarum alienantes, pœnam priuationis beneficiorum ipſo facto incurrunt & num 65.*

56 *Bona eccleſia male alienata ad eccleſias, nullo pretio reſtituto, reuertuntur, & n 64.*

57 *Alienationes bonorum eccleſiaſticorum ſine conſenſu Papa ſunt nulla.*

58 *Papa eſt dominus omnium beneficiorum.*

59 *Littera: ſi in euidentem, quibus committantur.*

60 *Dictio, quorumlibet, eſt generalis, & omnia comprehendit.*

61 *Bona immobilia, & etiam pretioſa mobilia alienans graues pœnas incurrit.*

62 *Iurare tenentur omnes beneficiarij de bonis Eccleſia non alien.*

63 *Forma iuramenti per Prælatos eccleſiaſticos præſtandi.*

64 *Beneficia vacantia ob malam ſuorum bonorum alienationem, ceſſantibus reſeruationibus Apoſtolicis, poterunt ab Ordinarijs locorum conferri.*

PRÆTER alia, bona Eccleſiaſtica, gaudent priuilegijs ita, vt ſine exceptione
1 † nullus Epiſcopus de rebus eccleſiæ, quidquam donare, commutare, vel vendere poſſit, niſi forte aliquid horum faciat, vt meliora proſpiciat, & cum totius cleri tractatu, atq; conſenſu id eligat, quod abſque dubio ſit eccleſiæ profuturum, quia Epiſcopus rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs, vti poteſt, & irrita erit Epiſcoporum venditio, & commutatio rei eccleſiæ, abſq; omnium conniuentia, & ſubſcriptione clericorum, vt inquit, text. in c. ſine exceptione. 12. q. 2. ſed nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, & clericorum, quia c. ſine exceptione fuit correctum per extrauag. Ambitioſæ. de reb. Eccl. non alie. & alijs cõſtitutionibus, de quibus infrà dicetur. An
2 † autẽ dicta extrauagans procedat, & habeat locum in quibuſcunque bonis, etiam in feudum, vel emphyteuſim perpetuam con-

concedi ſolitis, quòd in euentum deuolutionis reinfeudari, aut de nouo in emphyteuſim concedi non poſſint, & in rebus ſterilibus, ac modici valoris, eſt diſtinguendum.

3 Primò, quia, aut cauſa † conceſſionis aliàs factæ adhuc durat, aut non. Si adhuc durat, vt, ſi quando Rector in euidentem eccleſiæ vtilitatem dedit prædiũ ſterile laico, qui habebat aquã propriã, & particularẽ, cum qua irrigãdo prædiũ maximam fœni quantitatem percipiebat, in caſu deuolutionis poterit de nouo concedi domino illius aquæ ſine aliqua iuris ſolẽnitate, ſi ceſsãte aqua prędiũ ad priſtinã ſterilitatẽ foret reuerſurũ; quia tunc durat prima cauſa cõceſſionis, & in his terminis procedit tex. in c. 2. de feu. & ibi Abb. anu. nu 1. vt declarat Abb. Panor. in c. vt ſuper n. 11. verſ. ego crederẽ de reb. Ecc. non alie. quẽ ſequitur Rebuff. in cõp. alie. rer. eccl. n. 33. & Red. in q. 12. n. 55. & 56. eo tit. & in eiſdem terminis procedit limitatio poſita iu extrau. Ambitioſæ. præterquã de reb. & bonis in emphyteuſim ab antiquo cõcedi ſolitis; quia licet res ſemel effecta alienabilis, ſẽper duret alienabilis. vt in l. pater. §. quindecim. de leg. 3. Bar in l. 1. n. 8. C. de imp. lucr. deſcr. lib. 10. & ibi Rebuff. n. 10. Cyn. in l. 6. in prin. C. qui cau. reſt. in integ. non eſt neceſſ. & Red. cap. 12. n. 51. & 52 hoc procedit, alio non ſuperueniẽte de nouo, ſed per dictam extrauag. Ambitioſæ. in rebus Eccleſiaſticis fuit ius antiquum correctum, quòd etiam in bonis ſolitis alienari, tunc in euidentem eccleſiæ vtilitatem. Et ſi ceſſet prima cauſa conceſſionis, ceſſat etiam cauſa illius renouationis. cap. cum ceſſante. de appella. cum alijs per Tiraq. congeſtis in tract. ceſſ. cau. par. 1. limit. 21. num 1. & Rot. in nouiſſ. par. 1. deciſ. 360. num. 7 & 8.

Si verò ceſſat prima cauſa conceſſionis, vt, ſi fuit datum prædium ſterile, vt ad culturam reduceretur, ſi illa res poſtea ad eccleſiam reuertatur, prima cauſa conceſſionis ceſſat, & prædium deuolutum ſine noua cauſa alienari non poteſt. Abb. in d. cap. vt ſuper eo num. 11. & Redo. dicto cap. 12. num. 57. & 58. & extrauag. Ambitioſæ, vbi limitat prohibitionem, præterquàm in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, ſequitur; & tunc cum eccleſiarum euidẽti vtilitate, quæ vtilitas, adueniente caſu nouæ conceſſionis, tunc eſt attendenda, quia dictio, tunc, extremitatem temporis ſignificat. l. 4. §. 1. iuncta gloſſ. in ver. tunc, & ibi Bart. ff. de condit. & demonſtra. & in l. lecta. n. 7. ff. ſi cer pet. Dec. conſ. 89 num. 3. &. conſ. 523. num. 4. & Pariſ. cõſ. 26. num. 9. volum. 2. & ſic tempus elapſum primæ conceſſionis. glo. in clem. 1. in verb. ex tunc. de iur. patr. & Abb. in cap. paſtoralis. num. 3 de except.

4 Secundò, quò ad bona † exigui valoris videtur, quòd, nec illa bona immobila eccleſiæ donari, commutari, vel vendi poſſint. vt eſt text. in dicto capit. ſine exceptione fere per totum. 12. quæſtione ſecunda. capit. caſellas 10. quæſtione ſecunda, ſuper quo formatur regula, preſertim ſtantibus verbis generalibus, quibus Leo Papa ibi vſus fuit, videlicet, ſine exceptione decernimus, ne quis Epiſcopus de rebus eccleſiæ ſuæ quidquam donare, &c. quòd nulla bona eccleſiæ, etiam pauci valoris, alienari poſſint, cùm verbũ, quidquã, ibi poſitũ ſit generale, quod nihil excipit gl. in extrau. com. cap. vnic. ne ſed. vac. aliq. innou. in verb. & ſi quidquam. & Ioann. venit enim Princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. cap. 14. in fin confirmatur dicta

5 regula, quia quicunque † Epiſcoporũ, preſbyterorum, aut diaconorum oblitus Dei, & decreti prohibitiui immemor, in conſtitutum committens prædium eccleſię magnũ, vel exiguum, vel quidquam de iure eccleſiæ alienare tentauerit, & donator, & alienator, & venditor honoris ſui amiſſione eſt mulctandus. cap. quicunque. il. 1. 16 q. 4. Rebuff. in comp alien. rer. Eccl. num. 58. & 59. Redo. de reb. eccleſ. non alienan. quæſt. 13. num. 1. & 2.

Fallit tamen dicta regula, primò in bonis

6 † immobilibus parui momenti, vt ſunt terrulæ, & vineolæ. cap. terrulas. 12. quæſt. 2. & ibi Prępoſ. & Arch. & hic eſt vnus ex caſibus à iure permiſſis à Paulo II. in d. extrauag. Ambitioſæ, exceptus. & propterea ſi Epiſcopus alienat rem minimam, pœnam nõ incurrit quia iſta modica ſunt exempta ab omni ſolemnitate, & iuris diſpoſitione, vt in d. cap. terrulas. Abb. in cap. vt ſuper. per illum textum. numero 14. de reb. Eccl.

non

non alienan & Red. d. quæſt. 13. num. 11. & 17. eod. tit. & rem minimam iudicandam pu
7 to iuxta † mentem prouincialium, & ſynodalium decretorum cuiuſque patriæ, cùm in iis attendatur loci conſuetudo. cap. cæterum. & ibi Abb. nu. 4. de donat. & Red. in d. q. 13. num. 15.

8 Secundò terra eccleſiæ † ſterilis poteſt in emphyteuſim cócedi ei, cuius ſtudio reducatur ad culturam. cap. ea enim. § perpetua quoque. 10 quæſt. 2. cap. ad aures. & ibi Abb. nu. 1. de reb. eccleſ. non alien. & poſtmodùm ad culturam redactæ hæredi eorũ, à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit eſſe ad culturam redactas, in caſum deuolutionis poterunt iure ad cenſum concedi, habita ratione vtilitatis, quæ tempore renouationis inueſtituræ faciendæ percipi poſſet, vt in d. cap. ad aures. & ibi gloſſ. in verb. tunc. & Abb. num. 4 cum alijs ſupra, & in dicta deciſ. 360. num. 7. allegatis.

9 Tertiò pietatis † intuitu gl. in cap. 1. 12. q. 2. quia aurum habet Eccleſia, non vt ſeruet, ſed vt eroget, & ſubueniat in neceſsitatibus: aurum Sacramenta non quærunt, neque auro placent, quæ auro non emuntur, ornatus ſacrorum eſt redemptio captiuorum, & vera illa ſunt vaſa pretioſa, quæ redimunt animas à morte: ille verus theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis eius eſt operatus, & nemo poteſt dicere, cur pauper viuit? nemo poteſt queri, quia captiui redempti ſunt, nemo poteſt accuſare, quia templum Dei eſt ædificatum, vel cœmeterium ampliatum, quia in alimonia pauperum, redemptione captiuorum, ædificatione templi, vel augmentatione cœmeterij, poſſunt bona Eccleſiæ alienari. cap. ſacrorum & cap. aurum. & ibi glo. in ver. in his. d. q. 2. ſed de Ser. conſ. 214. nume. 5. Et gloria Epiſcopi eſt pauperibus prouidere, ignominia ſacerdotis eſt proprijs ſtudere
10 diuitijs. cap. gloria † Epiſcopi ead. q. 2. & pluribus alijs de cauſis poſſunt bona eccleſiaſtica certo modo, & in ſubſidium, quando neceſſitati aliter ſuccurri non poteſt, alienari, de quibus per Rebuff. in ſuo compend. alien. rer. eccleſ. à num. 25. vſque ad num. 34 & per Red. q. 11. 12. 13. 19. 20. & 21. eod. tit.

11 Et, quoniam dominia † ciuitatum, & caſtrorum S.R.E. propter cuſtodiam, & præſidium in eis maxima cum impenſa manutenendum magis damnoſa, quàm vtilia, quandoque dicebantur, propterea, adhibitis ſolemnitatibus iuris, plura in feudum fuerant conceſſa, quæ, ſi tractu temporis ad Eccleſiam deuoluebantur, iterum de nouo alijs ſine ſolemnitate concedebantur, quia eadem cauſa prima durare videbatur, & vltima inueſtitura non iudicabatur noua alienatio, ſed prioris infeudationis continuatio cap. conſuluit. de Iudæ. & Sarrac. & ibi Abb. num. 1. Felyn. in c. cùm acceſſiſſent. numero 33. de conſt. & Red. de reb. eccl. non alien. q. 12. num. 59. Sed, cùm poſteà experientia docuerit, nonnullos nimium ambitioſos, & dominandi cupidos ſub varijs prætextibus, coloribus, & cauſis ſæpe etiam falſis, aliquibus Romanis Pontificibus, ſuggeſtionibus, & inſinuationibus ſuis conatos eſſe oſtendere, & perſuadere, magis vtile, & expediens Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Sedi Apoſtolicæ fuiſſe, ſi aliquæ ciuitates, terræ, oppida, caſtra, arces, & loca, ad ius, & proprietatem eiuſdem Sedis pertinentia, in feudum, gubernium, Vicariatum, Ducatum, aut quemuis alium titulum perpetuum, vel ad tertiam generationem, ſeu ad vitam, aut aliàs ad longum tempus concederentur, vel etiam ex eo, quod aliàs in feudum data, aut quouis alio titulo huiuſmodi alienata fuiſſent, & ad ſedem præfatam deuoluta, vel deuoluenda, de iure iterum infeudari, & alienari non poſſe, & debere, atque inde nonnullas alienationes, infeudationes, & conceſſiones à Sede Apoſtolica emanaſſe, ex quibus illa non mediocrem diminutionem patrimonij, & exiſtimationis recepit;

12 Pius V. motu † proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, atque de S.R.E. Cardinalium in conſiſtorio ſecreto conſilio, & vnanimi aſſenſu, qui etiam iurarunt conſtitutioni non contrauenire, nec Pontificibus alienationes contra ſuam conſtitutionem attentantibus conſentire, & abſolutiones à iuraméto prędicto non petere, nec acceptare, ſua perpetuò valitura conſtitutione decreuit, & declarauit, ciuitates, & loca præfata hactenus in feudum, aut quemuis alienationis titulũ dari ſolita, vel conſueta ad Sedem predictã

H quomodo-

quomodolibet deuoluta, & pro tempore deuoluenda, abſque alia vlteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione, eo ipſo Sedi, & cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad ius, proprietatem, & dominium priſtinum, ac poſſeſſionem rediſſe cenſeri, perinde ac, ſi per 40. annos, & vltra ciuitates, & loca præfata, ab eadem Sede immediate poſſeſſa, & nũquam in feudum, aut alium titulum conceſſa fuiſſent; Statuitque, & decreuit, quòd omnes, & ſingulæ, tã communitates, & vniuerſitates, quam ciues, & incolæ ciuitatum, terrarum, & locorum præfatorum, aliæque quæcunque perſonæ, tam eccleſiaſticæ, quàm ſeculares cuiuſuis dignitatis, & ordinis etiam Epiſcopalis, vel maioris exiſtentes, ac S.R.E. Cardinales, tam publice in conſilijs ciuitatum, & locorum præfatorum, quàm priuatim alibi in quibuſuis locis, etiam ſi ciuitatum, & terrarum earundem Gubernatores, aut Sedis Apoſtolicæ Legati, vel Prolegati exiſterent, tractantes, conſulentes, aut alia verba facientes de infeudationibus, & alienationibus, de ciuitatibus, & locis prædictis immediatè ad Sedem prædictam ſpectantibus, & pertinentibus, etiam deuolutis, etiam in feudum communiter, & pluries dari ſolitis, etiam ex cauſa permutationis, vel ſub annuo cenſu, aut canone, ſeu aliàs quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga Sedem præfatam, aut ſub prætextu neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis faciendis, ſeu de poſtulandis ab eodem Pio, & Sede prædicta, quibuſuis perſonis cuiuſuis dignitatis, ſtatus, gradus, etiam eidem, & ſucceſſoribus ſuis ſecundum carnem coniunctis, etiam S.R.E. Cardinalibus, aut quauis alia temporali, vel eccleſiaſtica dignitate fungentibus, in Duces, Vicarios, Gubernatores, ſeu quemuis alium titulum, ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus; aut etiam ad Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, ciuitatum, & locorum prædictorum, & propterea de eligendis oratoribus ad ipſum, & ſucceſſores ſuos ſuper præmiſſis, vel illorum occaſione mittendis proponentes, tam ipſi, quàm oratores tale munus recipientes, aut alij quicunque alienationes huiuſmodi Rom. Pont. pro tempore exiſtenti, per ſe, vel per alium, ſeu alios inſinuantes, vel ſuadentes, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrere voluit, à qua, niſi ab ipſo Pontifice, præterquàm in mortis articulo, abſolui non poſſent.

Et inſuper S.R.E. & Sedis Apoſtolicæ prædictæ rebelles, etiam in primo capite læſæ Maieſtatis, & proditores ciuitatum, & locorum prædictorum, ac bona eorum fiſco, & cameræ Apoſtolicæ ipſo iure deuoluta, & incorporata eſſe, & cenſeri, omnibuſque eccleſijs, monaſterijs, & alijs per eos quomodolibet obtentis beneficijs eccleſiaſticis eo ipſo priuatos, & ad illa, & alia in poſterum obtinenda inhabiles exiſtere, neque ad ciuitates, & loca prædicta vllo vnquam tempore remitti poſſe, & ſi aliquando eos reintegrare contingeret, nihilominus infames remanere, illiſque bonorum, & dignitatum portas perpetuò claudi ſtatuit, & decreuit. Voluitque per futuros pro tempore Cardinales in aſſumptione pilei, de dicta conſtitutione, quantum in eis erit, obſeruanda, illique non contraueniendo, nec Pontificibus contrauenire volentibus conſentiendo, ac abſolutione à iuramento præſtito non petenda, iuramentum præſtari debere. Et, occurrente Sedis Apoſtolicæ vacatione, in conclaui, quòd Cardinales de inuiolabiliter dicta conſtitutione obſeruanda, per quemlibet eorum, qui in Ro. Pontificẽ eligetur: & poſtmodum idem ad Summi Pontificatus faſtigium aſſumptus, poſt eius aſſumptionem, hoc ipſum promittere, ac iurare, & deinde poſt coronationem ſuam promiſſionem, & iuramentum huiuſmodi, per litteras ſuas ſpeciales dictæ conſtitutionis confirmatorias reiterari debere mandauit, vt in eadem conſtitutione, ſub dat. Romæ Ann. 1567. quarto kalend. Aprilis in Bull.Rom.cap. 35. quæ poſtea fuit à Gregorio XIII. vt in eodem Bull c. 1. & per Sixtum V. etiam in d. Bullario. c. 1. confirmata, & innouata.

23 Verùm, quia Dux † Alphonſus Eſtenſis, qui Ducatum Ferrariæ à Sede Apoſtolica in feudum obtinebat, & liberis carebat, de Anno 1590. menſe Auguſti ad Gregorium Papam Decimumquartum acceſſit, à quo ſupplex petijt, inueſtituram in eius perſonam factam, in aliam perſonam eiuſdem familiæ in eadem inueſtitura non comprehenſam prorogari, cùm cauſa eſſet ardua, Gregorius Pontifex verba fecit in conſiſtorio

ſtorio ſecreto , vt moris eſt, cum ſacro col-
legio Cardinalium , inquo expoſuit requi-
ſitionem eiuſdem Ducis , aperiendo deſide-
rium ſuum fore, Ducis petitioni annuere,ſi
ei iure medio ſine iuſiurandi, & dictæ con-
ſtitutionis violatione liceret . Aiebat enim
iure ordinario, non autem de poteſtatis ple
nitudine inueſtituram in aliam perſonam, ſi
id iure fieri poſſet,velle prorogare. Et licet
14 quidquid Romana Eccleſia † ſtatuit , vel
ordinat perpetuò,& irrefragabiliter ab om
nibus debeat obſeruari cap. ſic omnes.cap.
enimuerò. 19.diſt.c.quæ ad perpetuam &c.
nulli fas.25. q. 1. nihilominus de plenitudi-
ne poteſtatis in aliam perſonam inueſtitu-
15 ram extendere potuiſſet , cùm Papæ † ne-
mo dicere poſſit,cur ita facis? ca. quamuis.
iuncta glo.ibi, Deo, vel Papæ. de pœn. diſt.
3.c.ſi quis iuadente, in fi. & c. nemini 17.q.
4.Inn.in c.dudū il 2.n.16 de elec. & Abb.in
c.extirpandæ.in repet.§ qui verò. n. 44. de
præb . Nec fuiſſent impedimento iuramen-
ta per Papam præſtita in promotione ad
Cardinalatum, in conclaui, & poſt illius aſ-
ſumptionem ad Pontificatum , ad præſcri-
ptam dictæ conſtitutionis formam , quia
16 † quamuis Papa ſubijciatur vinculo iura-
menti. Abb in c. 1.nu.7.de conſtit.& ibi Fe-
lyn.num. 33. & dubitetur, an ſeipſum poſſit
abſoluere ex allegatis per Felyn. ibi verſic.
& grauiter alteri tamen , qui ipſum abſol-
ueret,facultatem abſoluendi committere
potuiſſet, vt tenet Abb. & Fely. locis ſupra-
17 citatis , quia Papa † eſt ſolutus legibus , &
ſupra ius poſitiuum diſpenſare poteſt. Abb.
in dict. repetit. §. qui verò. num. 44. & Fe-
lyn in dicto cap.1.num. 34. de conſtitut. &
idem Abbas in cap. per venerabilem. num.
22.verſ conſtat autem , qui fil. ſint legitimi
18 dummodò ſubſit legitima cauſa , quia † ſi-
ne cauſa neminem à iuramento abſoluere
poteſt.Innocent.in cap. cùm inter. in fin.de
renunc.& ibi Abbas num.9. nec ſeipſum.
idem Abb.in cap propoſuit. num. 13. de
conceſſ.præb.

Propterea Papa Cardinales pro ſequen-
ti Conſiſtorio monuit , vt quilibet ſe para-
ret pro voto ſuo explanando , in quo con-
ſiſtorio difficultas reſtricta fuit , an caſus,
de quo quærebatur, eſſet compræhenſus in
conſtitutione Pij Quinti , qua prohibentur,
feuda Sanctæ Romanæ Eccleſiæ deuoluta,
& pro tempore deuoluenda de nouo in-
feudari poſſe : Deducebatur , feudum ha-
ctenus non deuolutum, & ideo, caſum nō-
dum adueniſſe , nec obſtare conſtitutionem
quominùs inueſtitura ad aliam perſonam
extendi, & prorogari poſſet, cùm caſus hu-
iuſmodi non legatur comprehenſus , quo
ſtante, videbatur potiùs quædam continua-
tio,quam inueſtituræ renouatio, vt per Red.
dicta quæſt. 12. num. 59. cùm alijs ſupra al-
legatis , & cùm illa conſtitutio ſit pœnalis ,
non poſſe extendi ad caſum non expreſſum.
cap. odia. de regul. iur. cùm vulgat. ita
quòd dicta prorogatio potius ad cautelam
requirebatur , vt remouerentur omnes dif-
ficultates , ac in vtilitatem Sanctæ Sedis A-
poſtolicæ, cui maxima auri quantitas pro
huiuſmodi propagatione , ſeu extenſione in
aliam perſonam fuerat oblata,quàm ad ne-
ceſſitatem, cum prorogationem peteret in
perſonam Ducis Mutinæ proximioris agna-
ti , quæ vi verborum antecedentis inueſti-
turæ dicebatur eſſe comprehenſa , ac pro-
pterea de iure reinueſtiri poſſe ex aliàs de-
ductis pro eodem feudo Ducatus Ferrariæ.
per Ruin.in conſ. 35. num. 32. & 33. ac fere
per totum volum.1. Vnde viſa,ac mature
conſiderata dicta conſtitutione , non ſolùm
per quamplures Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinales , ſed etiam per ſacræ Rotæ Au-
ditores communi voto ; tàm in conſiſtorio
per Cardinales , quàm in Rota per eoſdem
Auditores , fuit deciſum , caſum compre-
henſum , & ſine dictæ conſtitutionis dero-
gatione, nec prorogationem, nec nouam
inueſtituram, aut quid aliud concedi poſſe,
quia licet caſus iſte prorogationis in alte-
rius perſonam non fuiſſet ſpecialiter com-
prehenſus , erat tamen comprehenſus caſus
proximæ futuræ deuolutionis per mortem
Ducis Alphonſi in ſenili ætate conſtituti ;
quia dicta prorogatio tendebat ad impe-
19 diendam † deuolutionem de proximo fa-
ciendam , & cùm deuoluenda infeudari nō
poſſent , nec poterat concedi prorogatio
in præiuditium deuolutionis , quia , aliquo
20 † prohibito intelligitur prohibitum omne
illud,quod contra prohibitionem ſequi po-
teſt.cap.vnic.in fin.de inueſt. de re. al. fac.
Bald.in l.quoties.1.nu. 1. C. de fideicomm.
Crauett.conſ. 170.num.9. Corne. conſ. 71.
num.3.verſ & quia prohibitio. vol. 1. Nam

Digitized by Google

21 prohibita † alienatione feudi, intelligitur etiam prohibita locatio ad longum tempus. 22 Ruin.conſ. 148. num. 11. Et prohibita † alienatione, quælibet eius ſpecies cenſetur prohibita. Ancharan conſ. 105. volu. 2. Vulpel.conſ 117.num.3.conſil 64.nu. 7. & Maſcard.concluſ.1242.num.94.95.96. & num. 105. de probat & quòd inueſtitura non poſſit prorogari ad alias perſonas, per quas bona ad Eccleſiam tardiùs reuertantur, conſuluit. Simon de Præt.conſil.45. numer. 17. quem ſequitur Borgn. Caual.deciſ.31. num. 352.part.2.

Nam voluntas prohibentis colligitur ex verbis eiuſdem conſtitutionis, quibus non ſolùm, vt omnis alienationum faciendarum occaſio penitus aboleretur, verbis generalibus, prouidit, ſed etiam grauiſſimas pœnas ſtatuit contra tractantes, conſulentes, & alias verba facientes de infeudationibus, & alienationibus ciuitatum, & locorum immediate Sedi Apoſtolicæ ſpectantium, cum iuramentis, aliiſque clauſulis, & conditionibus ampliſſimis, & inſolitis, ex qui-
23 bus † omnis alienatio prohibita intelligitur. auth. de alienan. & emphyt. §. ſanctiſſimas.col.9 Menoch.conſ 95 num. 124. Cephal. conſilio 153. num. 32. Ruin. conſilio 133.num.7.& Maſcard ead. concluſ. 1242. num 86 & 87. Et tractantes, & conſulentes, ac ſuadentes pœnas conſtitutionis incurrunt etiam effectu non ſequto, quia hoc
24 caſu ſolus † conatus ſine effectu ſufficit ad incurrendam pœnam.l.ſi quis non dicam rapere.C. de Epiſcop. & cleric. quæ eſt canonizata, & poſita in cap.7.de pœnitent. diſtinct. 1. vbi plura ſequuntur. cap. 1. & ibi gloſſ. 1. vbi etiam Abb. ante num. 1. verſic. nunc primò de præſumpt & Felyn.in tract. quando conat.puniat.num. 1. præſertim attenta dictione, ipſo facto, quæ eſt latæ ſententiæ.cap felicis. §. ſi quæ verò de pœnit. in 6.

Gregorio XIIII. vita functo. Innoc. IX.
25 ad † tollendum omne dubium de eorundem S R.E. Cardinalium conſilio, & aſſenſu, declarauit, eadem conſtitutione prohibitum fuiſſe, & prohiberi omnem, & quamcunque infeudationem, ac alienationem ciuitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediate, quàm immediate ſubiectorum, non ſolùm ne fiat, neue attententur poſt eorum deuolutionē, ſed etiam antequàm deuoluantur, ac omnē, & quamcunque in perpetuum, vel ad tēpus prorogationem, ac extenſionem, infeudationem, inueſtituram, & conceſſionem de dictis ciuitatibus, terris, oppidis, & locis nondum finitarum, ipſorumque incorporationem, quò ad effectum impediendæ infeudationis, alienationis, prorogationis, & extenſionis huiuſmodi, non à die eorum deuolutionis, ſed à die ipſius conſtitutionis, etiam antequàm illa deuoluantur, ipſo iure cum omnibus clauſulis, & decretis in prædicta conſtitutione contentis, cameræ, & Sedi Apoſtolicæ factam cenſeri, adiecto etiam decreto, & declaratione, vt promiſſio, & iuramentum præſtitum, & præſtandū de ſeruanda eadem Pij prædeceſſoris prædicti conſtitutione, per ipſum Inn & ſucceſſores ſuos Rom.Pont. ac prædictos S. R. E. Cardinales intelligatur de ipſa Pij V. conſtitutione per eum, vt ſupra, declarata, & ſecundùm huiuſmodi declarationem eandem conſtitutionem ad vnguem, & inuiolabiliter obſeruari oportere, ac debere, ſicuti ſe ſeruaturum eſſe promiſit, ac ſanctæ, & ſolēni more iurauit, prout in eiſdem Innoc.ſub Dat. pridie non. Nouembris expeditis literis continetur. Quas eodem Innocent. vita functo, Clemens VIII. in omnibus comprobauit, confirmauit, & innouauit, eaſque firmiter, & inuiolate, ac iuxta declarationem prædictam ſe firmiter ſeruaturum promiſit, & iurauit, atque per eos, ad quos ſpectat, pariter perpetuò obſeruari præcepit, & mandauit, vt in ſuis ſub Dat Romæ anno Incarnationis Dominicæ 1592. ſexto decimo kal. Martij, Pontificatus ſui anno primo literis deſuper expeditis.

26 Alphonſo duce mortuo, † Cæſar Eſtenſis Dux Mutinæ proximior Alphonſi agnatus, ciuitatem, Ducatumque Ferrariæ, & alias ciuitates, terras, caſtra, & loca eiuſdem Ducatus cum omnibus eorum territorijs, iuriſdictionibus, fortalicijs, membris, pertinentijs, & iuribus prædictis ſtatim occupauit poſſeſſionem apprehendendo, militibus, & alijs neceſſarijs muniendo.

27 Papa verò, qui Chriſti nomine † miniſtrat, vt declaratur verbis Apoſtoli dicentis, Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores miniſteriorum Dei.

Dei. 1. ad Corinth. cap. 4. 2. ad eoſdem cap. 6. & eſt caput Eccleſiæ, cap. non decet, 12. & cap. ſacroſanctam, 22. diſtin. ac ditionum ad Romanam Eccleſiam pertinētium cuſtos, & adminiſtrator à Deo eſt cōſtitutus, 1. ad Corinth. d. cap. 4. & Abb. in capitulo conſtitutus, numero 9. de reſcript. cùm linea finita per mortem Alphonſi ſine liberis, & deſcendentibus ciuitas, & Ducatus Ferrariæ, illiuſque Comitatus, ac aliæ ciuitates, & terræ aliàs eidem, & ſuis prædeceſſoribus à Rom. Pont. in feudum conceſſæ, ad Romanam Eccleſiam, Sedemque, & cameram Apoſtolicam, tam ex dictę conſtitutionis forma, & tenore, quàm iuris communis diſpoſitione forent reuerſa, ac legitime deuoluta, & Cæſar Dux Mutinæ
28 non eſſet in † inueſtituris comprehenſus; quapropter non ſuccedit, cap vnic. §. filia. in fin. de ſucceſſ. feud. cap. vnic. in fine. de feud. march. & cap. vnic. §. ſi enim Titij, de ſucceſſ. fratr. ciuitatem, & Ducatum prędictum cum ſuis pertinentijs recuperauit, vt inferiùs dicetur.

29 Quamuis enim regulariter † de iure bona Eccleſ. ſolita infeudari, poſtquàm erant ad ipſam Eccleſiam reuerſa, alijs in feudum concedi poſſent, cap. 1. de ijs, qui feud. dar. poſſ. in principio, etiam ſine aliqua ſolemnitate, Abb. in cap. vt ſuper, num. 11. de reb. Eccleſ. non alien. & Clar. in §. feudum, q. 13. verſ. item quæro. lib. 4.

Hodie tamen ius hoc eſt correctum, quò ad ciuitates, caſtra, terras, oppida, & loca Sedi Apoſtolicæ, tam mediate, quàm immediate ſubiecta, quæ deuoluta, & pro tempore deuoluenda, abſque alia vlteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione eo ipſo Sedi, & cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad ius, proprietatem, & dominium priſtinum, ac poſſeſſionem rediiſſe cenſentur, perinde ac, ſi per quadraginta annos, & vltra, ciuitates, & loca prædicta à Sede Apoſtolica immediate poſſeſſa, & nunquam in feudum, aut alium titulum conceſſa fuiſſent, vt in eadem
30 conſtitut. Pij V. ibi, hac noſtra † perpetuo valitura, iuncta declaratione Innocētij poſt princip. eadem conſtitutione, ibi, prohibitam fuiſſe, & prohiberi, omnem, & quancunque infeudationem, ac alienationem ciuitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediate, quàm immediate ſubiectorum, non ſolùm ne fiat neue attentetur poſt eorum duolutionem, ſed etiam antequàm deuoluantur, ac omnem, & quancunque in perpetuum, vel ad tempus, prorogationem, ac extenſionem infeudationm, inueſtiturarum, & conceſſionum, de dictis ciuitatibus, terris, oppidis, & locis nondum finitarum, ipſorumque incorporationem, quò ad effectum impediendæ infeudationis, alienationis, prorogationis, & extenſionis huiuſmodi, non à die eorum deuolutionis, ſed à die ipſius conſtitutionis, etiam antequàm illa deuoluantur, ipſo iure cum omnibus clauſulis, & decretis in prædicta conſtitutione contentis, cameræ, & Sedi Apoſtolicæ factam cenſeri.

31 Et dictiones, † eo ipſo, & ipſo iure, ibi appoſitæ, ſunt latæ ſententiæ, l. fin. §. ſin verò poſtquam. C. de iur. deliber. cap. felicis, §. ſi quæ verò, de pœnit. in 6. Et, quia Dux Mutinæ ciuitatem, & alia fortalitia, eiuſdem Ducatus militibus, & armis muniuerat, deuentum fuit ad arma.

32 Nam Papa † vtrunque gladium habet, ſpiritualem, & temporalem. Luc. cap. 22. Paul. 1. Corinth. cap. 6. cap. 1. §. in hac. de maior. & obed. in extrauag. com Burſat. conſ. 124. num. 63. lib. 1. & poſt Archid. in cap. quoniam, 10. diſt. Bald. in l. cùm multa, num. 2. C. de bon. quælib. vbi, quòd Cōſtantinus in reſignatione regalium reſignauit Beato Sylueſtro gladium, oſtendens non legitime ſe habuiſſe, cùm ab Eccleſia non receperit; Papæ enim, & temporali gladio
33 vim vi repellere, & iniuſtis armis, † iuſta Romanæ Eccleſiæ arma opponere licuit, cum gladio temporali ad propriam defenſionem vnicuique, etiam priuato, liceat vti, gloſſ. fin. in cap. dilecto, in fine. & ibi Io. Andr. Dom. & Franc. de ſentent. excomm. in 6. Et propterea Papa validum, tum peditum, tum equitum exercitum in ſtatu eccleſiaſtico conflari, & apparari iuſsit, ac fe-
34 cit, quia bellum † iuſtum inuaſorem propulſando, & bona occupata repetendo, ei indicere, & facere licebat, cap. iuſtum, 23. quæſt. 3. Abb. in cap. excommunicamus, 1. num 8. de hæret. & Nauarr. in cap. contrarium, num. 4. de pœnit. diſt 5. tom. 1. Iuſta enim bellandi cauſa cum Principis auctori-

tate, & intentione, ſeu animo, & modo recto bellandi iuſtum bellum efficit, & militare non eſt delictum. Luc. cap. 3. verſ. & ait illis, cap. militare, 23. quæſt. 1. & Nauar. d. cap contrarium, num. 3. & 5.

Papa autem, vt Pij paſtoris officium, & paternam curam in omnibus partibus integre geret, cùm primò armis Eccleſiaſticis, nempe cenſuris in executionem ſententiæ pro dicti Ducatus recuperatione vſus fuiſſet; ac demum para um exercitum haberet, vt quantum fieri poſſet, ſanguinis effuſioni
35 parceretur, Petrum † Aldobrandinum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem ex fratre nepotem, Legatum de latere cum dicto exercitu miſit, cuius opera, ingenij, ac virtutis præſtantia, dux Mutinæ, vt bonum decet Principem, iuri acquieuit, eidemque
36 Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ † Ducatum Ferrariæ reſtituit, armis depoſitis ſine aliqua ſanguinis effuſione.

Et, cùm ex præmiſſis proculdubio conſtet, ciuitates, caſtra, & terras Sedi Apoſtolicæ immediate ſubiectas, per deuolutionem eidem Cameræ Apoſtolicæ incorporari, vt in cauſa eiuſdem feudi ducatus Ferrariæ de anno 1596. fuit per Papam ſententiatum conſtitutionibus, & iuribus ſupra allegatis, quæri poteſt, quid iuris in deuo-
37 lutionibus, † terrarum, caſtrorum, ac locorum menſarum Epiſcopalium, & Abbatialium pro quibus ab Epiſcopis, & Abbatibus, alijſque Prælatis, ſolent vtiles domini infeudari. Et videtur, quòd Prælati feuda ad eorum eccleſias deuoluta poſſint alijs infeudare in tribus caſibus.

Primò, decedente vaſallo ſine deſcendentibus, & feudo deuoluto.

Secundò filium, vel conſanguineum alienantis eiuſdem feudi conſortem.

Tertiò, feudum alienatum, quod Prælatus facile recuperare non poteſt, alicui laico in feudum concedere, qui, & illud recuperet, & in feudum ab Eccleſia recognoſcat, vt text. in cap. 2. de feudis, & ibi Abb. num. 3. etiam non obſtante iuramento, quòd à Prælatis præſtatur de non alienando, inconſulto Romano Pontifice, quia non videtur noua alienatio, ex quo à principio fuit ſancitum, vt illa bona darentur in feudum, vt ibi per Abb. eodem num. 2. & quia feuda non poſſunt dici de menſa cum alius percipiat fructus, & habeat vtile dominium, directo penes Prælatum remanent, & de nouo ad Eccleſiam reuerſis, eſt permiſſa noua infeudatio. Innocent. in cap. ſuper, poſt med. de reb. Eccleſ. non alienan. & gloſſ. in clement. vnic. in ver. ad menſam, de exceſſ. præl. & ibi Abb. num. 12. quæ tamen iura fuerunt correcta in pluribus, tam per extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienan. quam per dictam conſtitutionem Pij V. & confirmationem Innocent. IX. de
38 quibus ſuprà, quia, aut illa feuda † dependent immediate, & principaliter à Camera Apoſtolica, à qua feudatarij fuerunt inueſtiti, & tunc in caſu deuolutionis, abſque vlteriori declaratione, & illorum poſſeſſionis apprehenſione ſunt eo ipſo Sedi, & Cameræ Apoſtolicæ incorporata, ac ad ius, & dominium priſtinum, & poſſeſſionem reuerſa, vt ſunt verba expreſſa eiuſdem conſtitutionis Pij V. & Innocent. IX. de quorum poteſtate non eſt ambigendum: quia Papa eſt omnium bonorum eccleſiaſticorum ſummus adminiſtrator. Innocent. in cap. non erit, de ſentent. excomm. Abb. in cap. conſtitutus, num. 13. de relig. dom. & Nauarr. de ſpol. cler. §. 9. num. 2. cum alijs citatis ſupra paulò poſt princ.
39 Aut vaſſalli non capiunt † inueſtituram à Sede Apoſtolica, ſed ab Epiſcopo, & eo caſu, aut deuoluuntur terræ, caſtra, oppida, vel loca etiam mediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecta, & tunc etiam, quòd moueantur à directo dominio menſarum Epiſcopalium, Abbatialium, aut aliarum eccleſiarum, & quòd decedentes conſueti fuerint infeudari à Prælatis earundem eccleſiarum, quòd de ſic deuolutis non poſſent nouo feudum diſponere, per declarationem, & ampliationem eiuſdem Innoc. IX. ibi, prohibitam fuiſſe, & prohiberi omnem, & quancunque infeudationem, ac alienationem ciuitatum, terrarum, oppidorum, & locorum Sedi Apoſtolicæ, tam mediate, quàm immediate ſubiectorum, & ſi de illis in feudum, aut aliàs quomodolibet diſponunt inueſtituræ, & diſpoſitiones tanquàm contra formam, & diſpoſitionem dictarum conſtitutionum factæ, ſunt ipſo iure nullæ, vt in d. extrauag. Ambitioſæ, §. ſi quis autem.
40 Poteſt tamen Prælatus hoc caſu † declarare

Digitized by Google

rare caducitatem, & dominium vtile cum directo Eccleſiæ eſſe cõſolidatum, quæ declaratio requiritur, cum res feudalis intelligatur reuerti, etiam ob aliquod maleficii commiſſum, ſi dominus voluerit, & declarauerit, & non aliàs, gloſſ. in l. 2. & ibi Bar. ff. ſi ager vectal. vel emphyt. & Iaſ. poſt Abb. Sal. Io. de Imol. & Alexand. quos citat in l. 2. C. de iur. emphyt. num 6. 8. & 9. & tunc menſæ Eccleſiæ acquiritur, & incorporatur. Nec Cameræ, & Sedi Apoſtolicę deuoluitur infeudatio, cui per dictas conſtitutiones in euentum deuolutionis non reperiuntur feuda reſeruata, nec præſumi-
41 tur, quia reſeruationes † ſunt odioſæ, & ſtricte intelligendæ, gloſſ. in cap. præſenti, in ver. finitur, poſt medium, de off. leg. in 6. Caſſad. deciſ. 3. num. 5. de reſeru. & Rota deciſ. 1. de præb. in antiquior.

42 Aut deuoluuntur † prædia feudalia, vel emphyteutica, ſeu aliqua pars caſtri, vel iuriſdictionis, quæ non videntur expreſſe prohibita per dictas conſtitutiones Pij V. & Innocent. I X. & tunc ſeruanda eſt diſpoſitio extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien. & eo caſu ſi Prælatus conſanguineos, aut alias perſonas ſibi bene viſas pro eodem canone, ſeu etiam cum aliquo augmento eiuſdem canonis, vel ſeruitutis Epiſcopo præſtandæ, vult inueſtire, non tenet inueſtitura, niſi tunc fiat, cum eccleſiarum euidenti vtilitate, ita quòd, ſi eccleſia tempore deuolutionis percipere potuiſſet centum ducatos annuos, dentur cẽtum, & vltra, non autem, ſi à defuncto vltimo inueſtito percipiebat ducatum vnum, dentur Prælato, & menſæ eccleſiæ duo ducati,
43 qui illa dictio, † tunc, extremitatem temporis ſignificat, l. 3. §. 1. iuncta gloſſ. in ver. tunc & ibi Bart. ff. de cond. & demonſtr. Pariſ. conſ. 26. num. 9. volum. 2. cum alijs ſupra num. 3. allegatis. Et niſi conſtet de euidenti vtilitate eccleſiæ, habito reſpectu ad tempus infeudationis, infeudatio omnino nullius redditur roboris, vel momenti, vt in eadem extrauag. Ambitioſæ, §. ſi quis autem.

44 Et cõtrafacientes tam, † qui alienat, quã is, qui alienatas res, & bona recepit, ſententiam excommunicationis incurrunt, vt ibi verſic. & tam, qui alienat, & Conc. Trident. cap. 11. ſeſſ. 22. de reformat. ac præterea infeudatio deuoluitur ad Papam arg. tex. in extrauag. Pij V. in Bull. cap 58. vbi
45 conferentes beneficia † per reſignationem vacantia conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantium, tam collatores, quàm prouiſi in eo, in quo delinquunt, puniuntur, quia à iure conferendi ſuſpenſionis pœnam incurrunt, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & taliter prouiſi titulo carent. Et cum ſemel, & nulliter infeudauerint, ſunt eorum officio functi, & ius infeudandi deuoluitur ad Sedem Apoſtolicam, quæ caſtra ſolet Cameræ, & Sedi Apoſtolicæ incorporare, & iuriſdictiones cum alijs conſortibus indiuiſas, & prædia feudalia alijs conſueuit infeudare, vt de feudo Tegholarum, Rouazi, & Mareti, aliorumque locorum. Papien. & Aſten. diœceſ. tempore Papæ Gregorij XIII. & etiam poſtea factum fuit, &
46 facere poteſt, cùm Papa in his † omnia poſſit, & habet plenitudinem poteſtatis, ita quòd nulla indigeat adiectione, cap. ſi omnia, 6. quæſt. 1. cap. bene quidem, 96. diſt. & Burſat. conſ. 124. num. 63. lib. 1.

47 Propterea, vt indemnitati † Eccleſiæ cõſulatur, alienationes omnes, quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa permutationis, vel in emphyteuſim admittuntur, Ordinarijs locorum, & vni ex dignitatibus in cathedrali eccleſia conſtitutis, qui, vocatis vocandis, coniunctim procedere debeant, committuntur; ita vt conſtito, quòd in eccleſiæ euidentem vtilitatem alienatio cedat, eorum conſcientiam ad formam dictæ extrauag. Ambitioſæ, onerando illam auctoritate Apoſtolica confirment.

48 Dicta clauſula, † vocatis vocandis, facit executorem mixtum, qui, parte vocata, & ſeruatis ſeruandis, procedere debet. Felin. in cap. de cœtero. num. 10. verſ. quid de clauſula, de re iud.

49 † Et coniunctim, ita quòd vnus ſolus exequi non poteſt, cap. ſi duo ex trib. de offi. deleg. in 6. Abb. in cap. coram, num. 14. & ibi Felin. num. 11. eod. tit. Nec tali caſu, vbi eſt appoſita clauſula, conſcientiam veſtram onerantes, poſſunt delegati, nec alter ipſorum ſubdelegare, quia tunc eſt electa indu-
50 ſtria perſonæ, quapropter † ſubdelegari non poteſt, l. inter artifices, & ibi Bart. nu. 1. ff. de ſolut.

51 Quoniam verò bona † Eccleſiæ tradita, conceſſa, donata, aut oblata, ſunt Deo data, & oblata, cap. videntes, §. ipſe enim, & cap. res Eccleſiæ, 12. quæſt. 1. cap. prædia, 12. quæſt. 2. Nauarr. de red. Eccleſ. quæſt. 1. mon. 43. num. 8. verſ. ſeptimo quod tom. 2. & Red. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 3. num 33. Ideo ſacrum Concil. Tridentin. ſtatuit, quòd, ſi quem clericorum, aut laicorum, quacunque is dignitate, etiam imperiali, aut regali præfulgeat, in tantùm maiorum omnium radix cupiditas occupauerit, vt alicuius eccleſiæ, ſeu cuiuſuis ſecularis, aut regularis beneficij, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iuriſdictiones, bona, cenſus, ac iura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcunque obuentiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates conuerti debent, per ſe, vel per alios, vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum, aut laicorum, ſeu
52 quacunque arte, † aut quocunque quæſito colore in proprios vſus conuertere, illoſque vſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur, is anathemati tandiu ſubiaceat, quandiu iuriſdictiones, bona, res, iura, fructus, & redditus, quos ocupauerit, vel, qui ad eum, quomodocunque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ, peruenerint, Eccleſiæ, eiuſque adminiſtratori, ſiue beneficiario integre reſtituerit, & deinde à Romano Pōtifice abſolutionem obtinuerit. Quòd ſi eiuſdem eccleſiæ patronus fuerit, etiam iurepatronatus, vltra prædictas pœnas, eo ipſo priuatus exiſtat.

53 Clericus † verò, qui nefandæ fraudis, & vſurpationis huiuſmodi fabricator, ſeu cōſentiens fuerit, eiſdem pœnis ſubiaceât, nec non quibuſcunque beneficijs priuatus exiſtat, ac ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur, & à ſuorum ordinum exequtione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem ſui Ordinarij arbitrio ſuſpendatur, vt in cap 11. ſeſſ. 22. de reformat. cap. prædia, cap. qui abſtulerit, 12. quæſt. 2. & cap. attendendum, 17 quæſt. 4. Eiuſdemque decreti pœnis ſubiaceât locantes ad longum tempus, permutantes, alienantes, & recipientes bona eccleſiaſtica ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ, vt fuit à ſacra congreg. concil. deciſum, ſuper eodem cap 11. ſub tit. Meliten. & alio loco in §. qui bona. Et quæcunque vſurpatio bonorum, iuriumue cuiuſcunque beneficij, vel loci pij ſubijcit vſurpantem anathemati, & alijs pœnis in d. cap 11. appoſitis, vt in eiſdem deciſ ſuper eod. c. 11. § an quęcunque.

54 Paulus enim † Papa II. ambitioſæ cupiditati illorum præcipue, qui diuinis, & humanis affectati, damnatione poſtpoſita, immobilia, & pretioſa mobilia Deo dicata, ex quibus, eccleſiæ, monaſteria, & pia loca reguntur, ac illuſtran ur, & eorum miniſtri ſibi parant alimoniam profanis vſibus applicari, aut cum maximo illorum, aut diuini cultus detrimento, exquiſitis medijs vſurpare præſumunt, occurrere cupiens, omnium rerum, & bonorum eccleſiaſticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquàm in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc cum eccleſiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus, & bonis, qui ſeruando, ſeruari non poſſent, pro tunc temporis exigentia, ſua perpetuò valitura conſtitutione prohibuit prædeceſſorum ſuorum conſtitutionibus, prohibitionibus, & decretis alijs ſuper hoc editis, quæ eiuſdem conſtitutionis tenore innouauit, in ſuo robore permanentibus, &, ſi quis contra dictæ ſuæ prohibitionis ſeriem de bonis, & rebus eiuſdem quidquam alienare præſumeret, alienatio, hypotheca, conceſſio, locatio, conductio, & infeudatio ipſa nullius omnino eſſent roboris, vel momenti, & tam, qui alienaret, quàm is, qui alienatas res, & bona prędicta reciperet, ſētentiam excommunicationis incurreret.

Alienanti verò bona eccleſiarum, monaſteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconſulto Romano Pontifice, aut contra dictæ conſtitutionis tenorem, ſi Pontificali, ſeu Abbatiali præfulgeret dignitate, ingreſſus eccleſiæ eſſet penitus interdictus, &, ſi per ſex menſes immediate ſequentes ſub interdicto huiuſmodi animo (quod abſit) perſeuerarēt indurato, lapſis menſibus eiſdem à regimine, & adminiſtratione ſuæ eccle-

eccleſiæ, vel monaſterij, cui præſideret, in ſpiritualibus, & temporalibus, eſſet eo ipſo ſuſpenſus.

55 Inferiores † verò Prælati, commendatarij, & aliarum eccleſiarum rectores beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpoſituris, præpoſitatibus, dignitatibus, perſonalibus, adminiſtrationibus, officijs, canonicatibus, præbendis, alijſque eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, ſecularibus, & regularibus beneficijs, quorum res, & bona alienarunt, duntaxat, ipſo facto priuati exiſterent, illaque abſque declaratione aliqua vacare cenſerentur, poſſentque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertineret, perſonis idoneis, illis exceptis, quæ propterea priuatæ forent, libere de iure conferri, niſi aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ Sedis eſſent ſpecialiter, vel generaliter reſeruatæ.

56 Nihilominus † alienatæ res, & bona huiuſmodi ad eccleſias, monaſteria, & loca pia, ad quæ ante locationem huiuſmodi pertinebant, libere reuerterentur, & dicta conſtitutio corrigit ius antiquum, & plures remouet quæſtiones, & difficultates à doctoribus, & præſertim à Redo. in d. tract. de reb. Eccleſ. non alienan. & à Rebuff. in ſuo comp. eod. tit. ſubtiliter tactas. Et Epiſcopis, Abbatibus, capitulis, & alijs perſonis eccleſiaſticis tollit omnem facultatem bona eccleſiaſtica, inconſulto Romano Pontifice, alienandi, vt in eadem extrauag. ibi, alienanti verò.

57 Quòdque omnes † alienationes bonorum eccleſiaſticorum ſine Pontificis auctoritate ſint nullæ, reſpondendo ad contraria, tenet Nauarr. de alien. rerum Eccleſ. num. 14. verſic. 2. & in caſu noſtro, tom. 1. quæ, iuramentis in contractibus appoſitis, conualidari non poſſunt, quia contractus huiuſmodi non dependet à voluntate contra-
58 hentium, ſed Papæ, qui eſt dominus † omnium beneficiorum, cap. 2. de præben. in 6. Gomeſ. in procem. reg. cancell. cum ſupra alleg. in cap. 12. num. 8. Nam iuramenta contra conſtitutiones Apoſtolicas facta, ſunt illicita, & non ſeruanda, cap. ſignificauit, & cap. grauis, de cenſ. Et prædicta concluſio adeò eſt vera, & dicta extrauag. vſu recepta, etiam quampluribus decretis à viſitatoribus Apoſtolicis, concilijs prouincialibus, & ſynodalibus intimata, & ad omnium notitiam deducta, vt omnes a. enationes, perpetuæ permutationes ad tertiam generationem, & ad quodcunque tempus vltra triennium locationes auctoritate Apo
59 ſtolica per litteras, † ſi in euidentem, in Romana curia expediantur, & Ordinarijs locorum, ac alteri dignitatem in cathedrali eccleſia habenti inſolita, & ſatis notoria forma comittantur, & procedit etiam in bonis à regularibus, confraternitatibus, & locis pijs quibuſcunque alienandis, vt in eadem extrauag. & tenet Nauarr. vbi ſupra num. 15. & num. 19. verſ. ſed contrarium. cùm comprehendat alienantes bona eccleſiarum, monaſteriorum, locorumque pio-
60 rum quorumlibet, quæ † dictio, quorumlibet, vti generalis, omnia bona comprehendit, & nihil intactum relinquit, l. 1. §. generaliter, ff. de leg. præſt. l. de pretio, ff. de public. in rem act. &, Aymon. conſil. 133. num. 5. & 6. volum. 1. Alienationes verò, permutationes, locationes, vltra triennium, ac in emphyteuſim conceſſiones de prædictis bonis ſine Pontificis beneplacito, & conſenſu, ſunt ipſo iure nullæ, vt in eadem conſtitutione, ibi, nullius ſint roboris, vel momenti. Nauarr. eodem tit. num. 13. Et Pontificis conſenſus non præſumitur, vt poſt Alexand. conſ. 9. colum. fin. volum. 2. & conſ. 17. colum. 2. verſ. nec poteſt dici. volum. 4. probat Maſchard. de probat. concl. 1322. num. 30.

61 Prætereà bona † eccleſiaſtica immobilia, & pretioſa mobilia alienans ſine Pontificis conſenſu.

Primò, ſi eſt Epiſcopus, vel Abbas, pœnam interdicti ab Eccleſia incurrit, & ſi per ſex menſes animo perſeuerauerit indurato, à regimine ſuæ eccleſiæ eo ipſo eſt ſuſpenſus, vt in d. extrauag. & cap. quicunque, cap. omnes eccleſiæ, 17. quæſt. 4. & Rebuf. in compend. alien. rer. Eccleſ. num. 109. & 110.

Secundò Epiſcopis, & Abbatibus, in prouiſionibus ſuarum eccleſiarum expeditur particularis Bulla, cuius vigore priuſquàm aſſequantur poſſeſſionem de nõ alienando bona ſuarum eccleſiarum, & de male alienatis pro poſſe recuperandis, iuramentum præſtare tenentur.

62 † Et bona contra dictæ extrauag. formã alienantes,

alienantes, pœnam periurij incurrunt, vt ibidem Rebuff. num. 113. omneſque beneficiarij iurant in principio, non alienare, nec diminuere bona eccleſiæ, per text. in cap. prohibemus, de cenſ. & Nauar. vbi ſupra num. 14. ſecundo reſponſo. in fin. & regulariter iuramentum præſtatur ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, Archidiaconis, & alijs principalem in collegiata, & primam poſt Pontificalem in cathedrali dignitatem habentibus, qui eccleſiaſticam habent iuriſdictionem ſub his verbis, videlicet.

63 Ego † N. Abbas eccleſiæ N. ab hac hora in antea fidelis, & obediens ero, beato Petro, ſanctæque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, & domino N. Papæ, & eius ſucceſſoribus canonice intrantibus. Non ero in conſilio, conſenſu, tractatu, vel facto, vt vitam, vel membrum perdant, ſeu quod contra alicuius eorum perſonam, vel ipſorum, aut eccleſiæ eiuſdem, ſiue Sedis Apoſtolicæ auctoritatis, honoris, priuilegiorum, iurium, vel Apoſtolicorum ſtatutorum, ordinationum, reſeruationum, diſpoſitionum, ſiue mandatorum derogationem, vel præiudicium, machinationes, aut conſpirationes fiant, & ſiue, quoties aliquid tractari ſciuero, id pro poſſe, ne fiat impediam, & quantocius commodè potero, eidem domino noſtro, vel alteri, per quem ad ipſius notitiam peruenire poſſit, ſignificabo, conſilium verò, quid mihi per ſe, aut nuncios, ſeu litteras credituri ſunt, ad eorum damnum, me ſciente, nemini pandam, ad retinendum, & defendendum Papatum Romanum, & regalia Sancti Petri contra omnem hominem adiutor eis ero, auctoritatem, honorem, priuilegia, & iura, quantùm in me fuerit, potiùs adaugere, & promouere, ſtatuta, ordinationes, reſeruationes, diſpoſitiones, & mandata huiuſmodi obſeruare, & eis intendere curabo: Legatos Sedis eiuſdem honorifice tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adiuuabo, hæreticos, ſchiſmaticos, & qui alicui ex domino noſtro, ſucceſſoribuſque prædictis rebelles fuerint pro viribus perſequar, & impugnabo, poſſeſſiones verò ad abbatiam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignorabo, neque de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum conſenſu capituli dictæ eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice, ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia. Reliqui autem beneficiarij de non alienando in manibus Ordinarij præſtant iuramentum.

64 Tertiò in odium alienantium † res alienatæ nullo reſtituto pretio reuertuntur ad eccleſiam, cap. 1. de ſchiſmat. Et emptor poterit habere regreſſum contra alienantem, vt ibi Abb. in fin. cap. ſi quis presbyterorum, & ibi gloſſ. fin. & idem Abb. num. 1. de reb. Eccleſ. nô alien. Rebuf. eod. côpend. num. 115. & Rodo. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 76. cap. 2. num. 30. verſ. decima pœna.

65 Quartò † Prælati Epiſcopis, & Abbatibus inferiores, commendatarij, & aliarum eccleſiarum rectores, beneficia, vel adminiſtrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præpoſituris, præpoſitatibus, adminiſtrationibus, officijs, canonicatibus, præbendis, aliiſque beneficiis, quorum res, & bona alienarunt, ſunt ipſo facto priuati, vt in ead extrauag. Rebuf. d. compend. num. 111. Redo. eod. cap. 2 num. 30. verſ. ſeptima, & Rot. in nouiſſ. decis 896. par. 3. lib. 3 Et dictio, ipſo facto, eſt latæ ſententiæ, l. fin. §. ſcituros, C. locat. cap. cupientes, § cæterû, & ibi gloſſ in ver. ſuſpenſos, & Card. de elect. Dec. conſ. 138. & Rom. conſ. 127. nu. 9. qua-
66 propter eorum beneficia, quorum † bona alienarunt, vti vacantia, ab Ordinarijs locorum, dummodò ſpecialiter, vel generaliter non ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata, poterût iure conferri, vt in ead. extrauag. Rebuff. d. nu. 111 & Red. d. verſ. ſeptima.

Quintò, tam alienantes, quàm recipien-
67 tes alienationis † titulo bona eccleſiaſtica contra formam dictæ extrauag pœnam excommunicationis incurrunt, vt in eadem extrauag. & alijs locis ſupra citatis, & alias pœnas incurrunt, de quibus per dictam extrauagantem, Ambitioſæ. Rebuff. d compen. à num. 102. vſque ad num. 115. & Rodo. d. cap. 2. à num. 29. vſque ad nu. 33. Ignat. Lop. in annot. ad pract. crimin. Diaz poſt cap. 73. per tot. & Nauarr. eod. tit. de alienan. rer. Eccleſ. à num. 13. vſque ad num. 21.

68 Sæpe quæritur, an auctoritate † ordinaria poſſunt rectores eccleſiarum inter ſe bona eccleſiaſtica permutare ſine Sedis Apoſtolicæ beneplacito, & conſenſu, & partem negatiuam probare videtur text. in cap. caſellas,

Digitized by Google

ſellas, 10. quæſt. 2. cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. & l. ſancimus. C. de ſacroſan. Eccleſ. quæ procedunt tantùm in permutationibus faciẽdis cum ſecularibus, ne bona Eccleſiæ profanis vſibus applicentur, & ita probat expreſſe text. in d. extrauag. Ambitioſæ, ibi, profanis vſibus applicare, aut cum maximo illorum, ac diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare præſumunt.

69 in procem. † Quòd cauſam finalem diſpoſitionis indicat. l. fin. & ibi, Bart. num. 3. ff de hæred. inſtit. & Iaſ. in l. ſi pacto, quo pœnã, num. 14. C. de pac. & cùm in permutationibus, quæ inter rectores Eccleſiarum de bonis Eccleſiæ fiunt, non transferatur dominium ad profanos vſus, ceſſat cauſa prohibitionis, & ceſſante cauſa prohibitionis, ceſſat, & prohibitio, cap. cùm ceſſante, de appellat. & Tiraquell. in tract. ceſſan. cauſa par. 1. limit. 23. num 1.

70 Inter rectores eccleſiarum † de bonis eccleſiaſticis eſt permutatio permiſſa, per tex. in cap. hoc ius porrectum, §. ſibi inuicem, 10. q. 2. cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. cap. ad quæſtiones, de rer. permut. auth. vt de cætero commut. Eccleſ. §. illud quoque, vbi etiam gloſ. in ver. ad inuicem, & ibi Bart in princ col. 5. & auth. item ſibi inuicem iuncta gloſſ. C. de ſacroſ. quib. non obſtant. c. caſellas, & c. ſine exceptione ſupra allegata, quia dicta iura proſpiciunt tantùm, ne per contractus bona ad vſum pauperum deſtinata alienari contingat, vt d. c. caſellas, ſed permutationes bonorum vnius eccleſiæ cum bonis alterius non ſunt prohibitæ, ex ſupra allegatis, quia nihil refert an ſint bona vnius,

71 vel alterius eccleſiæ, † quicquid enim habet quæuis eccleſia, pauperum eſt, c. fin. & ibi gloſ. 1. 16. q. 1. c. quod autem. 23. q 7. gloſ. in eod. cap. caſellas, & Bart. in auth. de non. alien. aut permut. §. ſi verò, num. 1. col. 2.

72 Permutationes † cum ſecularibus, à permutationibus, quæ inter rectores eccleſiarum de bonis eccleſiaſticis fiunt, differunt, quia cum ſecularibus, niſi cum euidẽti vtilitate, vel neceſſitate eccleſiæ fieri non poſſunt, per text. in cap. 1. §. præſertim, de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & extrauag. Ambitioſæ, eod. tit. ſed in permutationibus bonorũ eccleſiaſticorum inter rectores non procedunt dicta iura, ſed ſufficit, quod pro vtriuſque eccleſiæ, & rectorum commoditate fiat permutationes cap. ad quæſtiones, in princ. de rer. permut. & gloſ. in eod. c. hoc ius porrectum, §. item ſibi inuicem, 10 q 2. & cum hoc caſu permutationes non reperiantur prohibitæ, vniuerſaliter permiſſæ, arg. tex in cap. inter corporalia, §. Sed neque. in fin. & ibi gloſſ. de tranſlat. Epiſc. gloſſ. in d. cap. ad quæſtiones in ver. inhibitum, de rer. permut. & cap. cum apud, de ſponſal. & matr.

73 Spirituale enim † cum ſpirituali poteſt permutari, vt per gloſ. in eod. c. ad quæſtiones, in ver. queat. accedente tamen decreto Epiſcopi, vel eius vicarij facultatem habentis in permutationibus factis à rectoribus Epiſcopis inferioribus, cap. 1. de reb. Eccl. non alien. gloſ. in d. cap. hoc ius porrectum, § ſed permutare, 10. q. 2. gloſ. in c. in ver. defenſore, de reb. Eccl. non alien. in 6. & Bart. in auth. de Eccleſ. rer. immob. alien. num. 3.

74 Cum laicis autem † non licet permutare, nec illis bona eccleſiaſtica in emphyteuſim concedi poſſunt, niſi duobus concurrentibus, quæ copulatiue requiruntur, nempe cauſa, & ſolemnitas, quorum vnum ſine alio minime ſufficit, vt cap. ſine exceptione, 12. q. 2. c. tua nuper, de his, quæ fi. a maior. par. cap. extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien. Barb conſ. 14. nu. 1. & 2 lib. 2 Socin. qui de cõmuni opinione teſtatur cõſ. 24. nu. 8. & ſeq. lib. 1. Redo de reb. Eccleſ nõ alien. q. 36. num. 19. Couar. in lib. 2. var. reſol. c. 17. num. 2. & Rot. diuerſ. deciſ. 178. num. 1. par. 2.

75 Cauſa enim, † quibus bona eccleſiaſtica poſſunt permutari, vel in emphyteuſim concedi, ſunt plures, de quibus ſupra nu. 6. 8. 9.

76 & 10. & præcipue legitimæ ſunt † cauſæ neceſsitatis, vel vtilitatis, quorum prima per neceſſe concludere debet, quia, ſi neceſsitas eſt ficta, vel ſimulata, cui cum fructibus eccleſiæ, aut aliàs cum minori præiudicio potuiſſet prouideri, ſi alienentur bona eccleſiæ maximi valoris, alienatio eſt nulla. gloſ. in d. cap 1 in ver. defenſore, de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & ibi Ioan. Monac. num. 3. Abb in cap. nulli, num. 5 eod. tit. & Rot. diuerſ. deciſ. 178. num. 6 & 7. par. 2.

77 Quamuis enim † cauſa exprimatur in litteris, ſi in euidentem, niſi verificetur, reſcriptum eſt nullum, & ſubreptitium, vt per Ruin. in conſ. 157. num. 26. lib. 1. & quando ſubreptio

ſubreptio verſatur circa ipſam cauſam, ſine qua Papa cōceſſurus non fuiſſet. Dec. conſ. 142. nu. 5. & 6. ſi in euidentem, & confirmatio ſubſequta, non ſuffragantur, quin omnia reddantur nulla Rot. diuerſ. par. 2. d. deciſ. 178. nu. 1. 2. & 10. Non enim ſufficit, ſi in inſtrumento, vel in litteris Apoſtolicis, ſi in euidentem, narretur, vel atteſtetur conceſſionem in euidentem eccleſiæ vtilitatem cedere, vel ob neceſſitatem, aut euidentem eiuſdem eccleſiæ vtilitatem factam eſſe, vt eſt text. in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & ibi Doct. Guid. Pap. deciſ. 151. Dec. coſ. 142. num. 4 lib. & Redoan. in d. tractatu de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 20. n. 65. & 130 & quæſt. 23. num 43. & 46.

78 Solemnitatum autem defectus † Papa ſupplet per clauſulā in litteris, ſi in euidentem, apponi ſolitam, videlicet, ſupplentes omnes, & ſingulos defectus, &c. Abb. conſ. 41. lib. 1. ſed non ſupplet defectum cauſæ. 79 Rot. d. deciſ. 178. nu. 2. Nam defectus cauſæ reddit nullam interpoſitionem decreti ſuper alienatione. Gemin. conſ. 48. nu. 9. & licet pro decreto in dubio præſumatur, tamen admittitur probatio in contrarium, quòd non ſubſit neceſſitas, neque vtilitas. Rot. ead. deciſ. 178. num. 3. & 4. nec ſufficit 80 qualiſqualis vtilitas, † ſed requiritur, quod ſit euidens vtilitas, tanquam cauſa finalis alienationis bonorum eccleſiaſticorum, cap. 1. de reb. Eccleſ non alien. in 6. Socin. conſ. 15. nnm. 57. lib. 1. Corn conſ. 244. num. 3. lib. 2. Redo. eod. tract. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 19. num. 62. & quæſt. 20. num. 83. Borgn. deciſ. 45. num. 36. lib. 1. & Rot. deciſ. 178. num 8. & 10.

81 Solemnitas enim † non ſolùm requiritur in ſimplici alienatione, ſed etiam in tranſactione inter rectorem eccleſiæ, & emphyteuticarium facta, quæ requirit eandem ſolemnitatem, quam requirit alienatio. Bertran. conſ. 171. nu 1. & ſeq. lib. 2. Dec. conſ. 46. num 9. lib. 1. Borgn. d deciſ. 45. nu. 14. & ſeq. & Ant. Mar. de can. in conſ. impreſſ. poſt Borg. deciſ. 46. num. 86. cum pluribus ſeqq. lib. 1. & quanuis contrarium, quando emphyteuta eſt in poſſeſſione, quia tunc tranſactio non videtur alienatio, teneat Iaſ. in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, §. pupillus, num. 4. verſ. aliquando tamen, ff. de iureiur. allegando tex. & etiam Bart. in l. ſi pro fundo. C. de tranſact. & gloſ. in l. penul. C. de vſucap. pro emptore. d. lex, 82 ſi pro fundo. † ſuper qua fit omne fundamentum, loquitur in maiori ibi: nec eo tempore minor annis 25 fuiſti, ſed à maiori ad eccleſiam non licet arguere, quia eccleſiam nō maiori, ſed minori æquiparatur. Bart. in l. 1. num. 3. & ibi Bald etiam nu 3. C. ſi aduerſus tranſact. & in terminis, quòd tranſactio de bonis eccleſiaſticis ſine decreto Superioris non valeat, tenet Bart. in d. l. 1 num 3. C. ſi aduerſus tranſact. &, quæ in cōtrarium allegari poſſent, procedunt in feudo, & in emphyteuſi ſeculari, & ex diuerſis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minoribus.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

Digitized by Google

IO. FRANCISCI LEONIS EPOREDIENSIS V. I. D.

EPISCOPI THELESINI.

THESAVRI FORI ECCLESIASTICI.

Pars Secunda.

DE IVRISDICTIONE ORDINARIA. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio ordinaria eſt fauorabilis: delegata, vti extraordinaria, odioſa, & reſtringenda.*

2 *Iuriſdictionis ordinariæ poteſtas in pluribus conſiſtit.*

3 *Epiſcopus ante conſecrationem in pluribus iuriſdictionem ordinariã poteſt exercere.*

4 *Iuriſdictionem ordinariam Princeps, lex, & conſuetudo tribuere poſſunt.*

5 *Ordinariorum plura ſunt genera.*

6 *Papa eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis.*

7 *Ordinariorum primum locum tenent Cardinales.*

8 *Legati de latere in quibus locis habeant ordinariam iuriſdictionem.*

9 *Ordinariorũ ſecundũ locum tenẽt Patriarchæ & Primates, qui, licet nomine differãt, eorum tamen idem eſt officium.*

10 *Patriarcha eſt Ordinarius omnium Archiepiſcoporum ſuæ Prouinciæ.*

11 *Cauſæ Epiſcoporum ſuper depoſitione, aut priuatione, à Papa ſunt cognoſcendæ, & terminandæ; quandoque tamen inferioribus committuntur.*

12 *Ordinariorum tertium gradum tenent Archiepiſcopi, qui ſunt iudices ordinarij omnium Epiſcoporum.*

13 *Epiſcopi habent ordinariam iuriſdictionem in eorum diœceſi, in qua plura poſſunt.*

14 *Epiſcopi ordinaria auctoritate poſſunt ſynodum conuocare.*

Sta-

15 Statuere prohibitus in aliqua materia, defectu poteſtatis, poteſt in illa ſtatuere, fortificando ius cõmune cum adiectione pœna.

16 Epiſcopi poſſunt habere familiam armatã, & brachium ſeculare inuocare, quod praſtari debet.

17 Epiſcopi procuratorem fiſcalem habere, & in criminalibus pœnas pecuniarias imponere, & exigere poſſunt.

18 Epiſcopi ordinaria auctoritate ſuas ſententias exequtioni poſſunt demandare.

19 Dictio, vt ſupra, repetitiua pracedentium habet vim repetitionis verborũ ſupra expreſſorum.

20 Epiſcopi cura eſſe debet de ſanctorum inuocatione, & ſacrorum reliquiarum, ac imaginum honore, ac veneratione.

21 Miracula, & noua reliquia, vel imagines recipi non debent, niſi ab Epiſcopo recognita fuerint, & approbana.

22 Miraculorum, aut imaginum cauſa dubia emergentia, quomodo decidenda.

23 Reliquia ſanctorum in maxima veneratione ſunt habenda.

24 Syndon Euangelica, qua Chriſtus ad ſepultura myſterium inuolui dignatus eſt, à Carolo Emmanuele Sabaudia Duce magno ſtudio ſeruatur.

25 Latria cultus ſyndoni Euangelica ſanguinis Chriſti conſperſa debetur.

26 Feſtorum dierum celebratio cum omni veneratione debet obſeruari, & contrafacientes ſunt pœnis plectendi.

27 Ferijs in honorem Dei indictis, an renunciari poſsit.

28 Feriatis diebus, an iuramenta admitti, & ſententia ferri poſsint.

29 Feſtorum violatio eſt miſti fori, ita vt inter iudicem eccleſiaſticum, & ſecularem ſit locus prauentioni.

30 Blaſphemia crimen eſt miſti fori, ſi non sũt hareticales, quia iudicio eccleſiaſtico huiuſmodi blaſphemi ſubijciuntur.

31 Feſtorum dierum celebratio cadit ſub tertium praceptum decalogi, & partim morale partim ceremoniale iudicatur.

32 Epiſcopus ex cauſa, & etiam quandoque parochus ab obſeruatione feſtorum poteſt diſpenſare.

33 Monialium cura Epiſcopis pracipue eſt cõmiſſa ſuper qua maxime debẽt inuigilare.

34 Virginem, vel viduam cogentes ad ingrediendum monaſteriũ, aut habitum ſuſcipiendum anathematis pœnam incurrunt.

35 Aetas ad habitum ſuſcipiẽdum monialibus praſcripta, & qua ante profeſsionis emiſſionem requirantur.

36 Profeſsio tam virorum, quàm mulierum, ante decimum ſextum annum expletum fieri non poteſt aliàs eſt nulla.

37 Milites ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani tacite profeſsionem emittunt.

38 Renunciatio ante profeſsionis emiſsionem, vt valeat, qua requirantur.

39 Profeſsionem emittendi tempus poſt annum nouitiatus ex legitima cauſa à ſuperioribus cognita poteſt prorogari.

40 Nouitiatus tempore excepto victu, & veſtitu ex bonis nouitij, vel nouitia monaſterio nihil tribui poteſt.

41 Profeſsis tam viris, quàm mulieribus non licet quouis pratextu bona immobilia, aut mobilia, tanquàm propria, habere.

42 Religionem per vim, & metum ſe ingreſſum pratendens, quando, & quomodo ſit audiendus.

43 Apoſtata ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt.

44 Regulares, quomodo de ordine ad ordinem transferri poſsint.

45 Abbatiſſa atas, qua, & vt eligi poſsit, qua requirantur.

46 Clauſuram monaſteriorum ingredi non debẽt ſuperiores pro electione Abbatiſſarum, aut aliarum Prafectarum.

47 Clauſura monialium ab Epiſcopis, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi eſt inuiolata, maxime conſeruari debet.

48 Moniales omnes ſub perpetua clauſura viuere tenentur.

49 Moniales, quibus ex cauſis à monaſterijs exire poſsint.

50 Monaſteria monialium nec Epiſcopis, aut alijs ſuperioribus, & perſonis ingredi licet, niſi vrgentibus neceſsitatibus.

51 Profeſsionem emittere, nec ad clauſurã ſeruandam tenentur mulieres, qua fuerunt inhoneſta, & in congregatione viuunt.

52 Ingrediendi ſepta monaſteriorum monialiũ licentiam quis concedere poſsit, & in quibus caſibus.

53 Puella educationis cauſa, de cuius licentia monaſterium ingredi poſsint.

54 Puella, educationis tempore abſoluto, quomodo

modo Epiſcopus prouidere poſsit.

55 *Organi concinnatores, & magiſtri ad operã eorum præſtandam vt ſepta monaſteriorũ ingrediantur, ſunt admittendi.*

56 *Regulares adeuntes monaſteria monialiũ ſine Epiſcopi licentia, quo modo puniendi.*

57 *Regulares quouis prætextu moniales alloqui, ſeu cum illis cibum ſumere, aut ſe reſocillare non poſſunt ſub grauibus pœnis.*

58 *Regulares, quibus cura monialium ſublata fuit, illas in confeſsionibus audire non poſſunt.*

59 *Abbates generales quatuor Ordinum generalium habent ordinariam iuriſdictionem in ſuis monaſterijs, & alijs Abbatibus præferuntur.*

60 *Abbates Ordinum generalium verbali benedictione calices, & patenas, ac veſtes ſacerdotales benedicere poſſunt, non calices conſecrare.*

65 *Magnus magiſter ordinis Sãcti Ioannis Hieroſolymitani habet ordinariam iuriſdictionem cum mero, & miſto imperio, quam habent etiam alia capita Ordinum aliarum militiarum.*

62 *Vicarij generales Epiſcoporum, & quamplures alij habent ordinariam iuriſdictionẽ.*

63. *Ordinariorum appellatione veniunt Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Primates.*

64. *Suſpicionis cauſæ, quibus iudices poſſunt allegari ſuſpecti, quæ ſint.*

65. *Suſpicionis cauſæ coram eodem iudice ſunt allegandæ, & iuris arbitri eligendi.*

66. *Appellatio eſt admittẽda à pronunciatione ſuper competentia iudicis, vel ſuſpicione.*

67 *Appellatio à nõ admiſsione ad iuris arbitrorum electionẽ ad Papam eſt interponenda.*

68. *Suſpicionis cauſa contra Ordinarium probata, datur adiunctus, ſed regulariter ab eo cauſa non auocatur.*

66. *Suſpicionis cauſa admiſſa, ad Sedem Apoſtolicam ſpectat decernere, cui cauſa ſit committenda, illamque ſibi bene viſo committere poteſt.*

70. *Ordinarijs locorum cauſæ in prima inſtantia ſunt regulariter reſeruatæ.*

71. *Ordinarij locorum proprie hoc caſu, qui dicantur.*

72. *Cauſa intra biennium non terminata quãdo habeat locum appellatio.*

73 *Cauſæ in prima inſtantia, quæ apud Sedem Apoſtolicam ſint tractandæ.*

74 *Beneficiales cauſæ vigore Breuis Apoſtolici in prima inſtantia in Romana curia cognoſcuntur.*

75 *Cauſæ in prima inſtantia ratione celebrati contractus coram Ordinarijs locorum, quæ non cognoſcantur.*

76 *Cauſæ beneficiales ſup beneficijs affectis, vel reſeruatis in curia Romana cognoſcuntur.*

77. *Reſeruatio inficit titulum poſſeſsionẽ, & operatur etiam reſeruationem cauſarum.*

ORDINIS poteſtas, quam habẽt Epiſcopi, probatur ſupra par. 1. cap 4. num. 1. & ſeq. quam autem habeant poteſtatem iuriſdictionis, infra patebit. Iuriſdictionis poteſtas duplex eſt, ordinaria, & delegata: delegata verò duplex, à iure, vel ab homine, ordinaria

1 † fauorabilis eſt, delegata autem vti extraordinaria, odioſa, & reſtringenda, gloſſ. in cap. 1. in ver. proceſſus, & in cap. 3. in ver. vel conuentionis, de reſcript. in 6. Anchar. in conſ. 215. num 8. Purpur. in l. 1. num. 434. de off ei. & Rot. deciſ. 5. num. 3 & 4. de cõceſſ. preb. in antiquior. de ordinaria, quę dignior eſt, primo loco tractare decreui.

2 Poteſtas iuriſdictionis † ordinariæ conſiſtit in iudicando, beneficijs conferendis, iuramentis vaſſallorum recipiendis, inueſtituris concedendis, in excommunicando, corrigendo, pœnis plectendo, mitigando, abſoluendo, & indulgentijs concedendis, & de quibus per Feder. de Sen. in conſ. 302. Reuer. pater, circa principium, quæ omnia

3 ante † conſecrationem poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus miniſtrare, gloſſ. final. in capit. transmiſſam, & ibi Doct. de elect. quodq; indulgentiarum conceſſio ſit etiam iuriſdictionis, quas pariter Epiſcopus nondum conſecratus concedere poteſt, tradit Sylueſt. in ver. indulgentia, num. 13.

4 Ordinariam † iuriſdictionem tribuere poteſt Princeps, quiſq; in genere ſuo, & pro ſua poteſtate, lex, & conſuetudo, cap. 1. cum ſeq diſt. 11. Hoſt. in ſum. de offic. ordi. num. 2. & Innocent. in cap. 3. nu. 3. eod. tit. Epiſcopi enim iuriſdictionem ordinariam habent

de

de iure communi,& canone,vt per Innoc. in eod cap.3. num.4.

5 Ordinariorum autem † plura ſunt genera, quæ à Papa Ordinario Ordinariorũ dependent,legem accipiunt,eique in omnibus parere, & ipſum in primatum recognoſcere debent, cap. omnes, cap. ſacroſancta,& cap.Conſtantinopolitana,22.diſt.

6 † Papa enim eſt Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis, cùm totus mũdus ſit ſibi territorium, cap. cuncta per mundum, cap.per principalem,9. quæſt. 3. & Abb.in cap.fin num.45.de for.comp. ſunt enim Ordinarij alij ſeculares, de quibus per Doct. tot.tit.de iuriſd. omnium iud.alij aũt eccleſiaſtici,de quibus ſum tractaturus,& quibus Papa vices ſuas ita impartitur,vt in partem vocẽtur ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis,cap.decreto,cap qui ſe ſcit.2 q 6 & cap.loquitur,§ Epiſcopatus, 24.quæſt.1.

7 Primum autem † Ordinariorum locum tenent S R.E. Cardinales,qui in ſuis titulis Cardinalatus habent ordinariam iuriſdictionem,vt in cap. his quæ, de maior. & obed.& ibi Felin.num.1.

8 Legati quoq; † de latere eorum legatione durante, habent ordinariam iuriſdictionem,gloſſ in cap legatos, in ver. proconſulum,in fin.& in ver reputantes, de off. leg. in 6. & Abb.in cap nouit num.2.& cap.fin. num.3.eod.tit.quæ hodie limitatur, vt non procedat, & habeat locum in cognitione cauſarum in locis,vbi Concilium Tridentinum eſt vſu obediẽter receptum,in quibus nec Cardinales legati de latere habent ordinariam iuriſdictionem Conc.Trid in cap. cauſæ omnes,§ legati quoque.ſeſſ.24. ſecus vbi non eſt receptum.Nõ enim æquum eſt, quod,qui decreta conc. Trid.acceptare recuſant,illis hoc caſu gaudeant, quod legati in eorum dominijs in cognitione cauſarum non habeãt ordinariã iuriſdictionẽ, ex iuris cõmunis diſpoſitione, quia fruſtra auxilium legis implorat,qui in legem cõmittit.l.auxilium,in fin. & ibi Bart. num.1. ff.de minor,

9 Secundum locum † in ordinaria iuriſdictione obtinẽt Patriarchæ,& Primates,qui, etſi nomine differunt,idẽ tñ eſt officium, vt c.1. vbi etiam gloſſ. 99. diſtin gloſſ.in cap, vnic.§ fin. in ver.Patriarchis,de ſtat reg. in 6.gloſſ fin. in cap. vrbes, 80.diſt. cap.1.99. diſt.cap.ſi clericus,§.ſi verò, 11.quæſt.1.

10 Patriarcha enim eſt † iudex ordinarius omnium Archiepiſcoporũ ſuæ Prouinciæ. Abb in cap. quid ſimul.num.1. de offic.ord. poteratq; de crimine Epiſcopi cognoſcere,& pronunciare ipſum eſſe deponẽdum, & remittere, pronunciationem ad Papam, vt per Felin.in c.2 nu.2 de accuſ.ſed hodie
11 cauſæ Epiſcoporũ,† quæ diſpoſitione, aut priuatione dignæ ſunt, à Summo tantùm Romano Pontifice cognoſcuntur, & terminantur. Quòd ſi huiuſmodi cauſæ neceſſariò extra Romanam curiam ſint committendæ,nemini committi debẽt, niſi Metropolitano,aut Epiſcopo à Papa eligendo,per commiſſionem ſpecialem manu ipſius Papę ſignatam, cum facultate, vt ſolam facti inſtructionem ſumat,proceſſumque cõficiat, quem ſtatim ad Romanum Põtificem tranſmittat, reſeruata eidem Papæ ſententia diffinitiua:minores verò criminales cauſę Epiſcoporum in concilio tantum prouinciali, vel à deputatis per concilium prouinciale cognoſci debent,& terminari. Concil.Tridentin.in c.5.de reform ſeſſ.24 ſed quoniã non ſine maxima reorũ impenſa Metropolitani,vel Epiſcopi ad proceſſum conficiendum ſe transferrre poſſunt, pro minori diſpendio, quandoque etiam ſimplicibus doctoribus eccleſiaſticis pro ſumendis informationibus,huiuſmodi cauſæ delegantur.

12 Tertium gradum † Ordinariorum tenent Archiepiſcopi,& Archiepiſcopus eſt etiam iudex ordinarius omnium Epiſcoporum ſuę Prouinciæ ita quòd, ſi ſubditus conueniat Epiſcopum, auctoritate ordinaria coram Metropolitano ipſum conuenire poteſt. gloſſ. in cap. paſtoralis, in ver. exceptis,& ibi Abb.nu 2 de offic ord & in omnibus cauſis,quæ per apppellationem à d ffinitiua ab Epiſcopis ſuffraganeis ad eoſdẽ Archiepiſcopos deferuntur,vt c.1.de offic. leg & redarguuntur Metropolitani,qui non ſeruata forma Conc. Trid cap.20. ſeſſ.24. ſuis ſuffraganeis inhibent,vt per ſacram Cõgregationem ſuper eodem cap.20. in deciſ. ſub tit Calaguri an & quando appellatur in cauſis concernentibus exequtionem decretorum Concil. Trident Metropolitani à cognitione cauſarum abſtinere debẽt, vt ibidem ſuper eod. cap. 20. in deciſ. ſub tit. Patauin Aquileien.

13 Quartò Epiſcopi † habent ordinariam iuriſ-

Digitized by Google

iuriſdictionem in eorum diœceſi, c. côquerente, & ibi gloſ. in ver. iuriſdictionem, de offic. iud. ord. & habet Epiſcopus in eccleſijs, & capellis ſuæ diœceſis, obedientiam, ſubiectionem, & reuerentiam, inſtitutionẽ, & deſtitutionem, correctionem, & reformationem, ac cenſurarum eccleſiaſticarum promulgationem, d. cap. conquerente, §. nos autem. Per obedientiam enim, quam præſtare tenentur perſonæ eccleſiaſticę, & ſeculares in his quę religionem, & animarum ſalutem concernunt; vt in cap. quanquam, 23. diſt. recognoſcunt Epiſcopum in iudicem. Abb. in d. cap. conquerente, num. 2. in princip. de offic. ord. Quæ autem ſint iura Epiſcopalia Epiſcopo debita, bene deducit ſingillatim diſtinguẽdo. Abb. quæ terdecim enumerat, ad quæ tenentur eccleſiæ diœceſis Epiſcopo, in eodem cap conquerente, num. 2. & plura poteſt Epiſcopus ordinaria auctoritate, de quibus infrà dicetur.

14 Primò † Epiſcopus ordinaria auctoritate ſynodum côuocare poteſt, de qua ſupra part. 1. c. 9. & quia habet ius reformandi, cap. licet, & cap. irrefragabili, de off. ord. ad reformationem morum ſtatuta facere poteſt, & addere iuri communi, nouam imponendo pœnam, c. 2. iuct. gloſſ. in ver. ſtatuto, de conſtit. in 6. gloſſ. in cap. nè Romani, in ver. tolli, & ibi Abb. n. 2. de elect. & Felyn. poſt plures alios per ipſum citatos in cap. quod ſuper num 9. de maior. & obed. Pro-

15 hibitus enim † ſtatuere in aliqua materia propter defectum poteſtatis, poteſt in illa ſtatuere, fortificando ius commune cum adiectione pœnæ, iuxta d. gloſſ. in clement. nè Romani, in ver. tolli. quam Felin. dicit ſingularem, in cap. 1. num. 13. poſt medium, verſic. & prohibitus, de ſponſ. & matr.

16 Secundò † poteſt habere familiam armatam, de qua eod. cap. 9. & brachium ſeculare inuocare, vt in cap. 1. de offic. ord. & ibi gloſſ. penult. & vlt. quod iudex præſtare tenetur, & ad illud compelli poteſt, vt per d. gloſſ. fin & ibi Abb. num. 11. & conc. Trid. in c 5. de regul. & monial. ſeſſ. 25. & hoc in ſubſidium, quando familia Epiſcopi non ſufficit, ſicut videmus inquiſitores, qui licèt per ſe ipſos, & ſuos miniſtros carcerare poſſint, clement. 1. §. 1. de hæret. auxilium tamen brachij ſecularis poſſint inuocare, quod magiſtratus præſtare tenentur, ea. vt inquiſitionis, de hæret. in 6. & quòd iudex Eccleſiaſticus pro executione ſuę ſententię poſſit inuocare brachium iudicis ſecularis, & ſecularis iudex teneatur illud impartiri, & ſententiam prædictam exequi. poſt Couarr. pract. quæſt. c. 10. n. 1. Diaz. in pract. crimin. c. 154. n 1. & plures alios, quos refert, vbi ampliat hanc opinionem procedere etiam in iudicibus ſecularibus ſupremis, tenet Farinac. in ſua prax. crim tom. 1 par. 2 quæſt 97. caſ. 4. n. 81. & ſeqq & iudex ſecularis inuocat etiam auxilium alterius iudicis, vt l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſc. & cler. & Papa pro recuperatione ſtatus Ferrariæ auxilium brachij ſecularis inuocauit, quo tamen opus non fuit, cùm S. R. E. fuerit illud dominium reſtitutũ ſine aliqua ſanguinis effuſione, vt alibi dixi. Poſſuntque

17 † Epiſcopi habere procuratorem fiſcalem, & in criminalibus pœnas pecuniarias imponere, ac exigere, vt per Abb. in cap. de cauſis, num. 12. de offic. deleg. Felyn. in cap. irrefragabili, num. 5. de offic. ord & Aufrer. in addit. ad deciſ. Tholoſ. 275. num. 4. etiam quòd reus non ſit Epiſcopo in tẽporalibus ſubiectus. Abb. in cap. licet, n. 8. de pœn.

In ciuilibus autem cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus, licet ſæpe quæratur inter doctores, an iudex eccleſiaſticus de iure cômuni poſſit ſuam ſententiam in bonis laicorũ exequtioni demandare, illa quęſtio potius vrget, quo ad iudices delegatos,

18 † ſed, quicquid in argumentum ſuprà contrarium tenuerim in cap. 9. ſub nu. 18. Epiſcopi ſua ordinaria iuriſdictione ſuas ſẽtẽtias exequtioni demandare poſſunt, vt per Innoc. in cap. ſignificaſti, de off. deleg. & hodie dicta quæſtio eſt ſublata per conc. Trid. cuius vigore, loco cenſurarum, quibus libere vtebantur, nunc eis licet in omnibus cauſis ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcunque, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, per captionem, pignorum, perſonarumque diſtrictionem per proprios, aut alienos exequtores procedere, & cauſas diffinire, vt in cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. quæ poteſtas procedendi contra bona, & perſonas etiam laicorum loco cenſurarum ſubrogata fuit, & ſubrogatus ſapit naturã eius, in cuius locũ ſubrogatur, l. 1. §. hæc actio. & ibi Bar. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſſ. fue. & l. ſi eum, §. qui iniu-

riarum, ff. de ſi quis caut. verbum enim, liceat Epiſcopis, in d. cap. 3. appoſitum eſt diſpoſitiuum, quòd ſcilicet procedere poſſint per captionem pignorum, & diſtrictionem perſonarum, quo caſu intelligitur Epiſcopis hoc licere facere de iure, & de facto, vt per Bart. in l. ſtipulatio iſta, §. hi qui, ff de verb. obligat & præmiſſa procedunt, habentque locum, tam in criminalibus, quã in ciuilibus, quia ibi in cauſis quoque criminalibus, vbi executio realis, vel perſo-
19 nalis, vt ſupra, fieri poterit, illa dictio, † vt ſupra, repetitiua præcedentium habet vim expreſſionis, & repetitionis dictorum verborum per captionem pignorum, & diſtrictionem perſonarum, quæ ſupradicta erant. Bart. in l. 1. §. hoc edicto, in fin. ff. de poſtul. & Crauet. in conſ. 88. num. 3.

20 Tertiò † Epiſcoporum ordinaria auctoritate præcipua cura eſſe debet, vt populũ, totumq; gregem ſibi ipſis, ac ſuæ fidei commiſſum, iuxta ſacrorum cõciliorum decreta de ſanctorum interceſſione, inuocatione, ſacrarum reliquiarum honore, & legitimo imaginum vſu diligenter inſtruant, & doceant, atque imagines Chriſti, & Deiparæ Virginis, & aliorum ſanctorum in templis præſertim habendas, & retinendas, eiſque debitum honorem, & venerationem impartiendam curent, vt per conc. Trident. de inuoc. venerat. & reliq. ſanctorum, ſeſſ. 25.

Nemini tamen licet vllo in loco, vel eccleſia, etiam quomodolibet exempta, aliquam inſolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, niſi ab Epiſcopo approbata
21 fuerit, nulla etiam admittenda ſunt † noua miracula, nec nouæ reliquiæ recipi debent, niſi eodem Epiſcopo recognoſcente, & approbante, qui, ſimulatq; de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea facere debet, quæ veritati, & pietati conſentanea iudicabit. concil. Trid. vbi ſupra, §. hæc vt fidelius, & c. 2. de reliq. & vener. ſanct.

De miraculis autem, ac ſacris imaginibus copioſe, & bene ſcripſit Maiol. in ſuo lib. de ſacr. imag. per totum, & ſi aliquod
22 dubium, aut difficilis † abuſus circa miracula, & imagines eſſet extirpandus, vel aliqua de his grauior quæſtio incideret, Epiſcopus, antequam iudicat, Metropolitani, & comprouincialium Epiſcoporum in concilio prouinciali ſententiam debet expectare, ita tamen vt nihil, inconſulto Romano Pontifice, nouum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum decernatur. Concilium Tridentinum, vbi ſupra de inuocat. vener. & reliq. ſanct. in fin. Sanctorum vero reliquiæ, ſi ſint antiquæ, haberi debent in veneratione, in qua hactenus habitæ fuerint, ſi verò ſint nouæ, Epiſcopus ſeruare debet formam eiuſdem decreti concilij vt ſuper cod. decr. fuit à ſacra congreg. deciſum, ſub titu. Cæſarauguſtan. Sanctorum vero reliquijs venerationem, atque honorem non deberi, vel eas, aliaque ſacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtra frequentari aſſerentes, ab Eccleſia ſunt damnati, concil. Trident. eod. decreto ſub tit. de inuoc. vener. & reliq. ſanct. §. ſanctorum quoq; ſeſſ. 25.

23 Quo autem honore, & reuerentia † reliquiæ ſint ſeruandæ, obſeruantia vrbis Romæ, omniumque aliarum ciuitatum, & locorum Chriſti fidelium ſatis docet, quibus in locis maxima veneratione habentur, & præ cæteris à Carolo Emmanuele Sabaudiæ
24 Duce magno ſtudio ſeruatur Euangelica illa ſyndon, qua Chriſtus ad ſepulturæ myſterium inuolui dignatus eſt, quam eandem illam eſſe, de qua Euangeliſtæ omnes teſtati ſunt. Matth. cap. 27. Marc. cap. 15. Luc. cap. 23. & Ioan. cap. 19. poſt alios, quos citat, tradit Maiol. de ſacr. imag. cent. 1. cap. 4. §. huiuſmodi autem. Idem teſtatur Alphonſus Paleot. Archiepiſcop. Bonon. in explicat. ſacr. ſyndon. cap. 2. in princip. in qua quamplura ſcitu, conſideratione, & meditatione digna ab omnibus Chriſti fidelibus eſſent videnda. Prioribus quidem ſeculis ſeruorum Chriſti ſtudio Hieroſolymis, demum in Cypro penes Reges ſeruatus fuit hic ineſtimabilis theſaurus pretioſiſſimo ſanguine Chriſti conſperſus, ſed, vbi cœpit ira Dei excandeſcere, & immanitati Turcarum regna illa exponenda permiſit, ſacratiſſimæ ſyndonis Deus non oblitus, ne impiorum manibus aliquando pollueretur, ſub piiſſimorum Sabaudiæ Ducum tutelam eam migrare voluiſſe videtur, ſub qua primò Camberij Allobrogum, Ducatus Sabaudiæ inſigni oppido, nunc autẽ iam à pluribus annis in pedemontana

pro-

Prouincia, & Taurinenſi ciuitate eorundẽ Ducum regia piiſſime aſſeruatur Mag. Cyprianus Vberti in op.de cru. lib.3.fol.186. & Iacob. Crot.de cruc.Chriſ.lib.1.cap.85. in princip.ſi quis autem miraculorum, quæ Deus ſacram huiuſmodi ſyndonem inuiſentibus, & adorantibus aperire dignatus eſt, notitiam habere velit,videat Maiol. eodem cap 4.& Paleot.d. cap.2. poſt princ.& quia tetigit corpus domini, quod fuit verbo diuino coniunctum,& illius ſanguine eſt cõſperſa, ſanguiſque non fuit à verbo diuino ſeparatus,& diuiſus; propterea eidem ſan-
25 guini cu'tus † latriæ debetur, S. Thom.3. par.quæſt.25.artic.4. ad 2. Azor. in 1. par. inſtit.moral.lib.9.c.5.verſic.8. quæritur, & Paleot.in ead.explicat.cap.7 poſt med.

Quartò, ordinaria auctoritate tenentur
26 etiam Epiſcopi curare,vt dierum † feſtorũ celebratio ad Dei cultũ maximè pertinens, & quæ in lege diuina præcipitur cum omni veneratione obſeruetur, omnes enim dies Dominici,& alij item plures præcipuè in honorem Dei, & Beatæ Mariæ Virginis, Apoſtolorum, & aliorum Sanctorum de præcepto ſunt ſeruandi, ſicut alij item, qui iuxta laudabilem locorum conſuetudinem ſolemniter celebrari conſueuerunt. Huiuſmodi autem diebus ab omni illicito, & ſeruili opere eſt abſtinendum, mercatus, fora, profanæ negociationes, & iudiciorum ſtrepitus debent ceſſare. Qui autem feſti dies non ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſed de conſuetudine,ſecundum conſuetudinem loci ſunt ſeruandi,ca. quoniam, de fer.

27 Iudiciorum autem ſtrepitus † omnibus ferijs in honorem Dei indictis quieſcere debent, quibus non poteſt renunciari, nec proceſſus, minuſque ſententia valebit, niſi neceſſitas vrgeat, vel pietas ſuadeat, cap. final. & ibi Abb. num. 1. 2. 3. & 9. de fer. fauore tamen hominum introductis, vt meſſium, vel vindemiarum, de partium conſenſu renunciare poteſt,vt d. cap. final. in fin. eod. tit.

Quò autem dies feſtiui in honorẽ Dei, ſint feriati,probatur in cap. 1. de conſecrat. diſt.3.& d.cap.fin.de fer.

28 Iuramenta enim dictis diebus admitti non debent, neque ſententiæ ad pœnam ſanguinis ferri, neq; ſacramẽta præſtari,niſi pro pace,vel alia neceſſitate,c. 1. eod. tit.

29 † At dies feſtos operibus ſeruilibus, ſeu vetitis violantes mulctare, & pœnis afficere eſt miſti fori, ita vt inter iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem ſit locus præuentioni. Pius V.in Bull.conſtit.5.§.cum verò, ver. in alijs autem. In Regno tamen Neapolitano, ex antiqua iuris diſpoſitione, & capitulorum eiuſdem regni,& immemorabilis conſuetudinis, ad forum Eccleſiaſticum tantummodo ſpectat, & in eodem regno dicta conſtitutio, hoc caſu in foro ſeculari non attenditur. Prout etiam eſt locus præuentioni contra blaſphemos, quo-
30 rum crimen † eſt miſti fori. cap. 2. & ibi Abb. num. 9. de maled. niſi ſint blaſphæmię hærrticales, quo caſu ab Epiſcopo, vel Inquiſitore hoc crimen cognoſci debet, cap. vt inquiſitionis,§.prohibemus, de hæret. in 6. & Eymer. in direct.inquiſit. par.2. q.46. verſ.ſecundò ſic arguitur.

31 Feſtorum enim † dierum celebratio cadit ſub tertiũ præceptũ decalogi,& partim morale, partim verò cœremoniale iudicatur,vt per S. Thom.1.2. q.100. art.3.ad ſecundum,& 2. 2. q.122. art.4. quem omnes Theologi ſequti ſunt, vt refert Graff.deciſ. aur. par.1.lib.2.cap.34.num.1. Regulariter enim opera ſeruilia, quibus homo homini corporaliter ſeruit diebus feſtiuis, cadunt ſub dictũ præceptũ,ita quod feſtum violantes mortaliter peccent, vt per Nauarr. in cap. 13. num.6. ſed quia de pluribus cauſis quis excuſari poteſt,vt per eundem Nauar.
32 vbi ſuprà,& per † ſuperiorem rationabilibus de cauſis poteſt diſpenſari,vt per Graff. d.cap.34. num.14. cùm agatur de peccato, ſuperior erit Epiſcopus loci, ſi commodè adiri poterit, aliàs ſufficit diſpenſatio ſimplicis Sacerdotis S. Raymon. in ſum. lib. 1. de fer. circa fi. iunct. gloſ.in ver.Eccleſia.

33 Quintò,† ſanctimonialium cura Epiſcopis præcipuè eſt commiſſa, cap.vnic. §. fin. de ſtat. reg. in 6 ſuper qua maximè inuigilare debent, & Sancta ſynodus anathemati ſubiecit omnes, & ſingulas perſonas cuiuſcunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tàm clericos,quàm laicos, ſeculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, ſi quomodocunque coege-
34 rint aliquam † virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam,prę-terquam in caſibus in iure expreſſis, ad in-

grediendum Monaſterium, aut habitum ſuſcipiendum, ſeu profeſſionem emittendum, quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interponendo, vt in cap. 18. de reg. & monial. ſeſſ. 25. eandemque anathematis pœnam incurrunt, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impediunt, vt eodem cap. 18. verſic. ſimili quoque, & cap. vltim. verſ. ſi quis, 32. quæſt. 2.

35 Puella verò, quæ † habitum regularem ſuſcipere vult, maior duodecim annis eſſe debet, & non eſt diſpenſandum, vt ante duodecimum annum expletum poſſit in Monaſterio habitum ſuſcipere. congregatio ſacri Conc. ſuper cap. 17. de reg. & monial. in princip & cap. puella, 20. quæſt. 2. nec poſtea aliqua ad profeſſionem emittendam admitti priùs, quàm Epiſcopus, vel eo abſente, aut impedito, Vicarius, aut aliquis, eorum ſumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter explorauerit, an coacta, vel ſeducta ſit, an ſciat, quid agat. Si vero voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requiſitas iuxta Monaſterij illius ordinis regulam, Monaſteriumque ſit idoneum, liberè ei profiteri licebit, virginis enim voluntas libera eſſe debet, quia vbi metus, vel coactio intercedit, deficit conſenſus, cap. cùm locum, & cap. gemma, de ſponſal. & coacta profeſsio difficiles exitus frequenter habere ſolet. arg. text. in cap. requiſiuit, de ſponſal. & matrim. Profeſſionis verò tempus nè Epiſcopus ignoret, tenetur Præfecta Monaſterij eum ante mẽſem certiorem facere; Quòd ſi Præfecta certiorem Epiſcopũ non fecerit, quandiù Epiſcopo videbitur ab officio eſt ſuſpenſa. Conc. Trid. in d. cap. 17. de regul. & mon. ſeſſ. 25.

36 Ad profeſſionem † tam virorum, quam mulierum ante decimumſextum annum expletum emittẽdam nemo admitti poteſt. Concilium Tridentinum, cap. 15. eod. tit. de regul. & mon. nec, qui minori temporis ſpatio, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſsionem eſt admittendus, cap. 17. quæſt. 2. & Conc. Tridentin. eod. cap. 15. Profeſsio autem antea facta, nulla eſt, nullamque inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel religionis, aut ordinis obſeruationem, ſeu ad alios quoſcunque effectus, d. cap. non ſolùm, §. quòd ſi fortè, & Concil. Tridentin. eod. cap. 15. in fin. de regul. & monial.

37 Inter milites † S. Ioannis Hieroſolymitani extra conuentum religionis degentes eſt locus tacitæ profeſsioni, vt fuit in ſacra congregatione deciſum ſuper d. cap. 15. §. an ſit locus. Et in habitus ſuſceptione milites Hieroſolymitani ex tenore ſuorum ſtatutorum emittunt profeſsionem, quæ tamen per habitus delationem extra conuẽtum præſumitur poſtea poſt annum tacitè ratificata, vt in d. §. an ſit locus, & §. an in militibus, in eiſdem deciſ. ſuper eod cap. 15 nec, qui ex voto religionem ingreditur, poteſt in ea validè ante decimum ſextum annum expletum, vel intra annum probationis profeſsionem emittere, vt in deciſ. ſuper cap. 16. §. an is, de rugul. ead. ſeſſ. 25.

38 Nec vlla † renũciatio, aut obligatio antea etiam cum iuramento facta, etiam in fauorem cuiuſcunq; cauſæ piæ, valeat, niſi cũ licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſsionem, quæ non intelligitur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta poſeſsione. Conc. Trid. eod. cap. 16. de reg. in princip. Quod decretum non habet locum in donationibus, & renunciationibus factis ante ingreſſum Monaſterij, & habitus ſuſceptionẽ; ſed ſi quis donauerit in ipſo ingreſſu nõ valet, vt in deciſ. ſuper eod. cap. facta, §. nulla quoque, prout, nec valet Epiſcopi licentia omiſſa, & profeſsione ſequuta, vt eiſdem deciſ. §. cum licentia.

Nec requiritur, quòd renuncians, tempore renunciationis compleuerit decimum ſextum annum, vt renunciatio ſit valida, dummodò ſit facta cum licentia Epiſcopi, ſeu Vicarij, iuxta dictum cap. 16. intra duos menſes proximos ante profeſsionem. & idem, ſi renuncians eſſet tacitè profeſſus, licèt renunciaſſet duobus menſibus ante profeſsionem expreſſam, vt in dictis deciſ. §. ac non aliàs, & §. & nullius effectus, finito autem tempore nouitiatus, ſuperiores nouitios, quos habiles inuenerint ad profitendum, admittere, aut e monaſterio eos eijcere debent, vt eod. cap. 16. §. finito tempore, & facit cap. cùm cauſam, in fine de elect.

Re-

Renunciatio verò facta cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij intra duos menſes proximos tempore, quo profeſſio legitime emitti potuiſſet, non eſt inualida, eo quod ipſa actualis profeſſio per aliquot menſes
39 vlterius dilata fuerit, quia † tempus emittendi profeſſionem poſt tempus nouitiatus ex legitima cauſa à ſuperioribus cognita poteſt prorogari, vt in d.deciſ.ſuper e.c.16. §.renunciatio facta.

40 Ante profeſſionem † excepto victu, & veſtitu nouitij, vel nouitiæ illius temporis, quo in probatione ſunt, quocunq; prętextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius Monaſterio aliquid ex bonis eiuſdẽ tribui non põt, nec hac occaſione diſcedere nequeat, quod totã, vel maiorẽ partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, & ſi diſceſſerit id facile recuperare non poſſit. Ideò ſub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ie eſt prohibitum Et vt abeuntibus ante profeſſionẽ omnia reſtituantur, quæ ſua erant, Epiſcopus etiã per cenſuras Eccleaſticas, ſi opus fuerit, reſtituere, recuſantes cõpellere debet, vt eodem. c.16. poſt med §.ſed neque. de regul. & Mon. & dicta anathematis pœna non incurritur ipſo facto, nec abſolutio eſt Papę reſeruata, vt fuit à ſacra congregatione deciſum. ſuper eod. c. in eiſdem deciſ. §.ſub anathematis.

41 Profeſſione † facta, nemini regularium, tam virorum, quàm mulierum licet bona immobilia, vel mobilia cuiuſcunque qualitatis fuerint, etiã quouis modo ab eis quæſita, tanquàm propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea Superiori ſunt tradenda, conuentuique incorporanda. Conc. Trident. in cap.2. de regu. Moniales verò quicquid ſingulæ quoquo titulo acquiſierint, totum rectà ad Abbatiſſæ manus deferri oportet, etiam quòd ſuis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, etiam quod Monaſterium eſſet pauperrimum. Abbatiſſa tamẽ in primis ex huiuſmodi acquiſitionibus ſub arbitrio neceſſitatibus illius Monialis, cuius opera, vel contemplatione fuerint parta ſubuenire poterit; & quod reliquum erit, in communem vſum totius Monaſterij conuertere debet, & curare, vt victus monialium quotidianus ſit communis, & in coctura, & in vſu. Congreg. Concil. ſuper eod. cap. 2. in deciſ. ſub titul. Toletan. & in §. incorporentur.

42 Prætendens autem per † vim, & metum ingreſſum fuiſſe religionem, aut ante ætatem debitam emiſiſſe profeſſionem, vel quid ſimile, ſi velit quacunque de cauſa habitum dimittere, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperiorum, non eſt audiendus, niſi intra quinquennium tantũ à die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Ordinario, & ſuo Superiore. Concil. Trident. cap.19. ſeſſ. 25. eod tit. de regul. & mon. Quinquennium verò incipit à die profeſſionis, intra quod ſi minimè reclamatus, & dimiſſus fuerit eo elapſo, etiam quòd poſtea allegaret vim, & metum ſemper duraſſe, non eſt audiendus, niſi intra quinquennium à die eiuſdem profeſſionis quis reclamaſſet, quo caſu etiam poſt quinquennium erit audiendus, & ita cenſuit ſacra congregatio Concilij, cuius ſententia fuit à Gregorio XIII. approbata, vt deciſ. ſuper eod. cap. 19. in ver. Gregorius XIII. approbauit, & in ver. Gregorius XIII. audita. Cauſę autem cognitio hoc caſu in ſecunda, & tertia inſtantia Ordinario, & Superiori eiuſdem religionis vicinioribus coniunctim committi debent, vt in eiſdem deciſ. ſuper eod. cap.19. §.& Ordinario. Quòd ſi ante cauſę cognitionem habitum propria auctoritate quis dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam eſt admittendus, ſed, vt ad Monaſterium redeat eſt cogendus, & tanquàm apoſtata puniendus, interim verò nullo priuilegio ſuæ religionis iuuari põt. Conc. Trid. eod. cap. 19. §. quòd ſi antea.

43 Apoſtatæ † pœna eſt excommunicationis, quæ incurritur ipſo facto, vt eſt text. in cap.2.§ ſi quis autem, vbi etiam gl. ne cler. vel Mon. in 6. & Pius Quintus reuocauit, & aboleuit omnia, & ſingula priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta, præter iuris communis diſpoſitionem emanata, recipiendi, vel retinendi Fratres Monachos, Canonicos, & alios laxiorum ordinũ profeſſores, &c. Caſſauit quoque, & annullauit quo ad illa, omnes Apoſtolicas, & alias litteras ſuper ijs confectas, ac proceſſus, & alia inde ſequta quæcunque. Quoſcunque verò, qui aliquem contra ſuæ reuocationis tenorem admitterent, aut reciperent, vel

Digitized by Google

receptos retinerent, ipſos, omnibus, & ſingulis dignitatibus, adminiſtrationibus, beneficijs, officijs, fructibus, & pẽſionibus Eccleſiaſticis priuauit, & ad futura inhabiles eſſe voluit eo ipſo, vt in litteris, de quibus in Bull cap. 91. & quia regulares de vno ad alium ordinem tranſlati, facilè à ſuo ſuperiore licentiam ſtandi extra monaſterium obtinere ſolent, ex quo vagandi, & apoſtatandi occaſio tribuitur, nemo ſuperior cuiuſuis facultatis vigore aliquem ad habitum, & profeſſionẽ admittere põt, niſi ad ordinem ipſum ad quem transfertur ſub ſui ſuperioris obedientia in clauſtro perpetuò maneat, & taliter tranſlatus etiã ſi Canonicorũ Regulariũ fuerit ad beneficia ſecularia, etiam curata omninò incapax exiſtit. Conc. Trid. cap. 11. de refor. ſeſſ 14.

45 Abbatiſſæ † verò, & aliæ præfectæ Monaſteriorum quocunque nomine appellentur minores annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerint, eligi non poſſunt. Concil. Trid. c. 7. de regul. & mon. ſeſſ. 25 & c. ſanctimoniales. 20. q. 1. olim enim Abbatiſſam ſexagenariam eſſe oportebat, cap. indemnitatibus. junct. gl. de elect. in 6. quòd hodie ſi qualitatibus ſupra à Conc. Trid. traditis nõ reperiatur in eodem Monaſterio, ex alio eiuſdem ordinis eligi poteſt. & ſi hoc etiam incommodũ ſuperiori, qui electioni præeſt, videbitur, ex ijs, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, de conſenſu Epiſcopi, vel alterius ſuperioris eligi poterit. vt eod. c. 7. §. quod ſi his. & quod ita de conſenſu Epiſcopi fieri poſſit, fuit à ſacra congregatione deciſum ſuper eod. cap. 7. verſ. an eo caſu.

46 Epiſcopus verò, vel alius ſuperior, qui electioni præeſt, † clauſtra Monaſterij ingredi non debet, ſed ante cancellorũ feneſtellam vota ſingularium audire, vel accipere tenetur, vt d. c. 7. §. & ſi quę. Atq; cũ Vicario ſuo, vel Secretario, aut alio ab ipſo aſſũpto, vota ſingularũ Monialum oretenus expreſſa, ſuperior audire põt. vt in deciſ. ſuper eod cap. in factis. in ver. accipiat. ſi nec quadragenaria, nec quæ trigeſimum annum expleuerit, in ipſo Monaſterio reperiatur, minoris ętatis eligi non poteſt, ſed ad Papã eſt recurrendum, ad quem ſpectat poſtulationem huiuſmodi admittere. ſacra congregatio ſuper eod. cap 6. §. quod ſi nulla.

47 Epiſcopis † ſub obteſtatione diuini iudicij, & in terminatione maledictionis ęternę præcipitur, vt in omnibus Monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs verò Sedis Apoſtolicę auctoritate clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari, maximè procurent. Conc. Trid in c. 5. de reg. & monial. & c. vnic. §. 1 & vlt. de ſtat. regu. in 6. Inobedientes, atque contradicentes per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacunque appellatione poſtpoſita compeſcendo, inuocato, etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. vt eod c. 5. d. c. vnic. in fin. de ſtat regul. quod auxilium, vt præbeatur, omnes Chriſtiani Principes hortantur, & & ſub excõmunicationis pæna ipſo facto, incurrenda omnibus magiſtratibus ſecularibus iniungitur per ſacrum Conc. Trid. in d. c. 5. §. quod auxilium. Et exhiberi debet ad ea, quæ Deo ſunt placita, exequendum. c. 1. de off. ordin. & glo. in d. c. vnic. in verſ. ſecularis. Ad hoc enim Magiſtratus ſeculares legitimè à Sac. Concilio fuerunt compulſi, & compelli poſſunt. cap. adminiſtratores. 23. q. 5. & gloſſ. proximè citata.

Et Pius V. inhærendo diſpoſitioni d. cap. vnic. de ſtat. regul. in 6. & decreto Sac. Cõcil. Trident. d. c. 5. ſeſſ 25. ſua perpetuò valitura conſtitutione, ſtatuit, atque decreuit vniuerſas Moniales, tunc præſentes, & futuras cuiuſcunque religionis, ordinis, vel militiarum, etiam Hieroſolymita. receptas, vel recipiendas, tacitè, vel expreſsè profeſſas, etiam ſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellarentur, etiam ſi ex inſtitutis, vel fundationibus earũ regulæ ad clau-

48 ſuram non tenerentur, † nec vnquam in earum Monaſterijs, ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata fuiſſet, ſub perpetua in ſuis Monaſterijs, ſeu domibus debere de cetero permanere clauſura, & reluctantes hortandæ, ac inde contrafacientes ab ordinarijs locorum ſeueriſſimè puniendæ, omnibuſq; ſine profeſsione, & abſque clauſura viuere volentibus eſt interdictum, ne vllam aliam prorſus in ſuum ordinem, religionem, aut congregationem recipere poſsint, vt in cõſt. eiuſdem Pij V. in Bull. cap. 8.

Nec

Digitized by Google

49 Nec poſſunt † moniales cuiuſcunque ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtentes, de cætero morborum, lepræ, aut epidimiæ cauſa, niſi ob euidens, graueq; periculum, ſeu ſcandalum (quæ tamen præter alios ordinum ſuperiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiam ſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperirentur, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbari debent) à monaſterijs prædictis exire. dict. cap. vnic. circa princ. verſ. ita quòd nulli. Sed nec in prædictis caſibus extra monaſteria, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licet. ſi quæ autem extra prædictos caſus modo, quo ſuprà cognoſcendos, & approbandos, è monaſterio, clauſurauè egreſſæ fuerint, quiue eiſdem licentiam exeundi quomodolibet conceſſerint, necnon comitantes, ac illarum receptatiuæ perſonæ laicæ, ſeculares, vel Eccleſiaſticę, conſanguinæ, vel non, excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo, eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubijciuntur, à quo à nomine, niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo abſolui poſſunt, vt in alijs eiuſdem Pij V. Poſtea confectis litteris, de quibus in eodem Bull. cap. 100.

Gregorius autem XIII. inhibuit quibuſcunque, nè ſub prætextu licentiarum, hactenus tunc conceſſarum, & obtentarum ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ſuper qua pariter à nemine, niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo, abſolutionis beneficium poſsint obtinere. Monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant. Abbatiſsis verò, necnon Abbatibus, Conuentibus, & alijs Monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis, quocunque nomine vocentur, diſtrictè præcepit ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorū ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, nè in Monaſteria, domos, & loca ſua quemquam prætextu dictarum licentiarum ingredi facerent, vel per-

50 mitterent. quinimò † etiam ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibuit, atque interdixit omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus, ac etiam ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium Regularibus, ne illis prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel ſuperioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantùm ex decreto Concilij Tridentini. dicto cap. 5. §. ingredi autē. de regul. ſeſſ. 25. tribuitur, Monaſteria ipſa monialium pro libito, ſed neceſsitatibus vrgentibus, dumtaxat ingredi liceat. Nec moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere poſſunt, vt in litteris eiuſdem Gregorij. in eod. Bull. cap. 36. Neque Epiſcopis alijſue, quibus ſui auctoritate officij eſt permiſſum, pro libito ſuæ voluntatis huiuſmodi ſepta ingredi licèt, ſed dumtaxat in caſib. neceſſarijs, & à paucis, ijſq; ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati, & contra facientes Epiſcopi pro prima vice, qua contrafecerint ingreſſu Eccleſię interdicti, pro ſecunda à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſionis, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicationis pœnam incurrunt; regulares verò omni officio, ac miniſterio priuati ſimiliter excommunicationis pœna innodantur. Greg. in eod. Bull. cap. 75.

51 Mulieres autem quæ † in Congregatione viuunt pro cura earum mulierum, quæ fuerunt in honeſtæ, vel à viris proprijs deſertæ, non ſunt cogendæ ad profeſsionem emittendam, neque ad clauſuram ſeruandam, vt in eiſdem deciſ. ſuper cap. 5. §. Gregorius XIII. audita.

Concedere enim licentiam intra ſepta

52 † Monaſterij ingrediendi Epiſcopus, vel ſuperior debet in caſibus neceſſarijs, neque alius vllo modo poteſt, etiam vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti hactenus conceſsi, vel in poſterum concedendi, Concil. Trid. eod. cap. 5. §. dare autem; & etiam vbi viget conſuetudo non accedendi ad Monaſteria regularibus ſubiecta ſine licentia Epiſcopi, & poſt Concilium introducta, vt Ordinarij concedant licentiam ingreſſus ad Monaſteria Regularibus ſubiecta, priuatiuè ad ipſos Superiores Regulares, aduertendum eſt, an cōſuetudo ſit legitimè præſcripta, ſuper qua Iudex competens cognoſcere debet; ſed interim ordinarius eam quaſi poſſeſsionem, quam habere reperitur retinere poteſt. Et dato, quod à Superioribus Regularibus huiuſmodi li-

centia ingreſſus, & acceſſus concedi deberet priuatiue ad Ordinarios, non poſſunt illas inprobare, poſſunt tamen Ordinarij aliquam ipſarum licentiarum cognitionem, & ſuperintendẽtiam habere; prout Mediolani, vbi vigore Concilij prouincialis primi debẽt hæ licentiæ apud Superiorem regiſtrari, vt fuit deciſum per Sacram Congregationem ſuper eo.c.5. vt in §. præſuppoſita declaratione.

53 Poteſt etiam † puella introduci intra clauſtra Monaſterij monialium ad hoc, vt educetur, ibi, etiam abſque licentia Ordinarij, quò ad Monaſteria Regularibus ſubiecta, obtentis tamen litteris ab ipſa Congregatione, in forma præſcripta, non autem ex ſola licentia Superiorum Regularium, nec etiam de licentia Ordinarij, & ſuperiorum. vt in eiſdem deciſ. ſuper eo.cap 5.§.verum puella. niſi aliter in litteris Sacræ Congregationis caueatur, quarum forma eſt ſeruãda. Quæ autem puellæ educationis cauſa in Monaſterio ſunt, exire poſſunt, & deinde ad habitum ſuſcipiendum recipi ſine aliqua Sacræ Congregationis licentia, vt in eiſd. deciſ. ſuper eod. cap. 5. in princ. & verſ quæ educationis, ſecus autem, ſi nõ ad effectum habitum ſuſcipiendi reingredi iterum educationis cauſa volunt, quia tunc noua licentia requiritur.

54 Abſoluto † autem tempore educationis, ſi ſtatim puella non egreditur. nemo incidit in excommunicationem, ſeu cenſuras, ſed poteſt Epiſcopus terminum præſtituere, intra quem eligat puella, vtrũ velit Monialis effici, aut à Monaſterio egredi. §. abſoluto tempore. ead. deciſ. moniales verò peritæ ad organum pulſandum non ſunt prohibendæ, quin organum in Eccleſia interiori pulſent. Ideò organi concionato-
55 res, † ac Magiſtri, cum eorrum opera vti oportuerit, ſunt admittendi eadem ratione, qua cæteri artifices admittuntur. Congreg. Conc. in eiſd. deciſ. ſuper eo. c. 5. §. ſi qua ex monialibus.

56 Regulares † adeuntes Monaſteria Monialium ſine Epiſc. licentia pœnam excommunicationis, quàm Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, abſolutionem ſibi reſeruando, non incidunt, ſi regulares ab excommunicationibus Ordinariorum ſuis priuilegijs nominatim eximuntur; ſed intra clauſtra degunt iuxta diſpoſitionem c.3. de reform. ſeſſ.6. ſunt puniendi. vt in eiſdem deciſ. ſuper d. cap.5.§.an regulares adeuntes.

57 Nulliq; † Superiori Religioſo, cuiuſcunque Religionis, gradus, qualitatis, & dignitati, exiſtenti, cui Monaſterij ſeu domus cura incumbit, viſitare, nec viſitatoribus, (confeſſario ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabantur, dumtaxat exceptis) abſque licentia expreſſa eiuſdem Sacræ Congregationis accedere licet, nec ad Monaſteria, ſeu domos quarumcunque monialium, vel ſororum ſui, ſeu alterius cuiuſus ordinis ad colloquendum, ſiuè tractandum cum eis. Quod, ſi aliquando mãdato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandum Miſſas in ipſarum monialiũ, ſeu ſororum Eccleſijs, ſeu Oratorijs exterioribus, mitti cõtingat, moniales, Sorores, aut quãlibet aliam perſonam intra clauſtra degentes, nullo modo vlloue, vlloue quæſito colore alloqui poſſunt. Confeſſarij autem ſimiliter in ædibus Monaſterij, vel in Monaſterio, ſeu domo Monialium, aut Sororum Monaſterio contiguis pernoctare, ſeu pernoctari facere prohibentur, neque extra tempora generalium confeſsionum (quibus ſoli Confeſſario diurnam refectionem accipere vix eſt permiſſum, ſi eius habitatio, aut virorum domus, vel Monaſterium, in quo degit, à monialium, vel Sororum Monaſterio, ſeu domo nimium diſtat, neque etiam hoc caſu; ſi peculiaribus regulæ conſtitutionibus id vetitum ſit; vllo modo oomedere, refocilare, aut cibum ſumere poſſunt, ſub pœnis priuationum officiorũ, ac vocis actiuæ, & paſsiuæ ipſo facto incurrendis, vt in decreto ſub die prima Aprilis 1590. facto, omnibuſque procuratoribus ordinum in Vrbe degentes intimato, de quo in deciſionibus eiuſdem Sacræ Congregationis manuſcriptis circa finem libri.

58 Nec poſſunt † regulares, quibus cura monialium ſublata fuit, etiam de licentia, & iuſſu Superioris Ordinarij illas in confeſsioniaus audire, & ita ex mente Gregorij XIII. fuit à prædicta Sacra Congregatione deciſum, vt in prædictis deciſionibus ſuper eod. cap.5. §. idem Gregorius XIII. Cohabitatio autem, ac collocutio, Monachorum cum monialibus propter inſidias

Diabo-

Diaboli, eſt valde ſubiecta. cap.diffinimus. c.in nullo,&c.Monaſteria.18.q.2.

Sextò omnia capita ordinum,vt quatuor
59 Abbates † generales quatuor ordinum generalium,videlicet,S.Benedicti, Cluniacenſis.Ciſtercienſis,& Præmonſtratéſis,qui omnibus Abbatibus præferũtur, vt per Caſſan. in Catal.gl.mundi.par.4.31.conſid.in princ. & etiam omnes alijs Abbates habent ordinariam iuriſdictionem in ſuis monaſterijs, ita quòd poſſunt ſubditos ſuſpendere,interdicere,& excõmunicare,cap.quantò.& ibi glo. penult.de off.ord.Abbas in cap.cum ab eccleſiarũ.n.10.& n.12.eod. tit. & Caſſan. ead.par.4.22.conſid.verſ. quintò Abbates. Eadem autem auctoritate ordinaria,vigore tamen priuilegiorum cum facultate, & auctoritate ordinaria conceſſorum primam tonſuram,& minores ordines ſubditis ſuis, in quibus quaſi Epiſcopalem habent iuriſdictionem, vſque ad Lectoratum incluſiue cõferre poſſunt c.1.& ibi gloſſ. vnic.cap.2. & ibi gloſſ in ver.Lectoris.69.diſt.gl.pen.in
60 cap.Abbates.de priuil.in 6.Calices † etiã, patenas.veſtes ſacerdotales, cruces,& alia in quibus ſit tantùm verbalis benedictio, benedicere poſſunt, non tamen calices cõſecrare,vt ibi eadem glo. pen. verſ. faciunt hæc, niſi facultatem habeant ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulto.

61 Septimò, Magnus † Magiſter Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani habet in ſuos fratres, & ſubditos ordinariam iuriſdictionem cum mero, & miſto imperio. vt in Bull. Rom. Pij.IIII. cap. 14. pag 667. §. nec non tunc, cum facultate commendas, & alia beneficia conferendi, de quibus infra:quam iuriſdictionem habent etiã omnia capita Ordinum aliarum militiarum regularium auctoritate Apoſtolica erectarum.

Ordinariam iuriſdictionem habent etiã
62 vicarij † generales Epiſcoporum, Archidiaconi,& Archipresb.vt tot.tit.de off.Vic. de offic.Archid. & de offic. Archipresb. & quàmplures alij, ſed,quia de ſingulis dicere, qui habent ordinariam iuriſdictionem, pluribus eſſet agendum, cùm non poſſit dari certa doctrina, ſtante,quod ſæpiùs per conſuetudinem acquiritur, & amittitur, vt per Innoc.in cap.3.num.3.de off. ord. alijs omiſſis,quæritur,nunquid Ordinarius poſſit allegari ſuſpectus, & quis cauſam ſuſpicionis admittere poſſit.

63 Ordinariorum † appellatione hoc caſu veniunt non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam Patriarchæ,Primates, & Archiepiſcopi, quia eorũ ordo eſt quadripartitus in Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas. vt cap.cleros.§.ordo verò.21. diſt. ad quos cauſarum omnium tam ciuilium,quàm criminalium ad forum eccleſiſticũ ſpectantiũ in prima inſtantia cognitio ſpectat. conc. Trid.c.20.de refor.ſeſſ.24. & c.1. de form. comp. & nunquam in prima inſtantia per Signaturam iuſtitiæ alijs cõmittuntur,quàm locorum Ordinarijs,niſi illi ex legitima, & in iure expreſſa cauſa,recuſarentur.quo caſu tunc iudicibus in partibus committuncongreg.conc.in decuſ. ſuper eod. cap.20. ſub rubr. de prim.inſtan.in princ.

Cauſæ in iure expreſſæ, quibus iudices
64 poſſunt allegari † ſuſpecti, ſunt plures, nempe,ſi iudex eſt dominus aduerſarij, aut vaſſallus, aut ſuffraganeus impetrantis,ſiue conſanguineus, vel aduocatus fuerit in eadem cauſa pro ipſo impetrante, aut ſi habet cauſam ſimilem. Quatuor enim iſta timor, odium, dilectio, cenſus, ſæpe ſolent hominis rectos peruertere ſenſus, vt per gloſſ.in cap.cauſam quæ de off. deleg. quæ licet proprie militent in delegato, de quo loquitur tex.in d.c. cauſam quæ, tamen habent etiam locum in iudice ordinario, qui etiam ſuſpectus poteſt allegari. per text. in c.cum ſpeciali.iuncta glo. in ver.de recuſatoris.de appell.& ibi Abb.nu.11.

65 Cauſæ verò ſuſpicionis † coram eodem iudice debent allegari, & iuris arbitri eligi,qui de ſuſpicione cognoſcant,& eiſdem ad hunc articulum cognoſcendum poteſt terminum aſſignare.vt cap. ſuſpicionis, & ibi gloſſ.in ver.terminum.de off. deleg. at,ſi arbitri non decidunt articulum ſuſpicionis intra terminum ab ipſo iudice præfixum, poterit iudex reaſſumere iuriſdictionem, & in negotio principali procedere. cap.legitima.in fin.& ibi gloſſ.fin.de app. & Abb. in d c.ſuſpicionis.num.10. de off. deleg. li-
66 citum † tamen erit recuſanti iudicem, ſi arbitri nolunt pronunciare, vel contra ipſum pronunciant, ad Papam appellare, vt per d.gloſſ.fin.in fin. & c.ab arbitris de off. deleg.in 6. & à pronunciatione ſuper iudicis competentia, vel incompetentia,Signatura

Digitized by Google

tura iuſtitiæ committit cauſas appellationum ex ſupra allegatis, iudice autem recuſante admittere legitimam recuſationem, ab eo appellari poteſt. vt cap. ſuper quæſtionum in fin. de offic. deleg. & Abb. in c. cum ſpeciali num. 6. de appell. ſi verò cauſa recuſationis ſit fruſtratoria euidenter, non tenetur iudex ad electionem arbitrorum deuenire, ſed hanc exceptionem ſpernere debet. Abb. in eod. cum ſpeciali n. 15. Quæ-

67 ritur an iudice renitente admittere † legitimam recuſationē, & arbitrorum iuris electionem, ad proximum ſuperiorē, nempe ab Epiſcopo ad Archiepiſcopū, vel Legatū, vel Prolegatum, vel Nuncium Apoſtolicum appellari poſſit: appellationes, autem ab Epiſcopis ad eoſdem deferuntur. vt cap. 1. de off. leg. hoc tamen procedit in ſententia diffinitiua, ſed, cùm hæc appellatio nō ſit à diffinitiua, propterea ad Papæ audientiam eſt appellandum. d. cap. ſuper quæſtionum. in fi. de off. deleg. Recurritur autem in Romana curia ad Signaturam, á qua ſuper allegatis ſuſpicionibus cauſæ alijs iudicibus committuntur, vt per Staſil. in tract. de commiſſ. lit. iuſt §. quando conceditur. num. 20. 21. & 22. fol. mihi 126. §. & dantur litteræ. per tot. & Rot. deciſ. 3. de reſcript. in nou. & deciſ. 61. de reſcript. in antiqu.

68 Ab ordinario verò † cauſa non auocatur, ſed datur adiunctus. vt teſtatur Rota eadem deciſ. 3. nu 6. niſi magna vrgeat cauſa ſuſpicionis, quo caſu etiam quandoque à Signatura, tam iuſtitiæ, quàm gratiæ, ab Ordinarijs auocantur, & alijs iudicibus etiam in Rota in prima inſtantia attenta cauſæ grauitate committuntur, vt per Sac. Conc. eod. c. 20. §. ab his.

69 Metropolitani † verò, & Sedis Apoſtolicæ Legati, vel Nuntij non poſſunt recipere, neque admittere huiuſmodi appellationes, quia cognitio ſuſpicionis, &, an cauſa ſit committenda, hoc caſu eſt Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata, vt in eo. cap. ſuper quæſtionum, in fin. & de ſtylo curiæ Romanæ committuntur à Signatura ex ſupra deductis, ſtylus enim curiæ facit ius. Rota deciſ. 16. de conſuet. in antiq. & Felyn. in cap ex litteris. num. 4. de conſtit. Cùm enim appellatio à proceſſu ad vlteriora, vel ex cauſa allegatæ ſuſpicionis interpoſita non ſit diffinitiua, ſed interlocutoria. Abb. in eod. cap. cum ſpeciali. §. porrò. num. 9. de appell de ea Metropolitani, aut alij Prælati ſuperiores cognoſcere non poſſunt, obſtante ſancto conc. Trid. eod. cap. 20. & ſpecialiter in curia Romana cui eſt reſeruata, per Signaturam cognoſci debet. Et ſuprà allegatis. Et ita de præſenti anno 1604. poſt ſuperiùs per me ſcripta, cùm, vti vicarius generalis Archiepiſcopis Bononienſis in quadam cauſa coram me prima inſtantia pendente fuiſſem ſuſpectus allegatus, ac, vti ſuſpectus, recuſatus, interpoſita etiam appellatione á prætenſis grauaminibus ante diffinitiuam ſententiam, vt prætendebatur, paſſis. Appellationē ipſam, ac ſuſpicionē, vt illegitime allegatā, ac interpoſitam, minime admiſi, ſed omnino reieci. Habito propterea per appellantes recurſu ad tunc temporis Legati Bononiæ Vices gerentē, cùm ab eodem prætenſæ ſuſpicionis, & appellationis prætextu commiſſionem extorſiſſent, & illius vigore ſubreptitio, ac obreptitio cauſā generalis eius curiæ auditori cōmitti obtinuiſſent; decretis, & relaxatis ab eodem pro cauſę huiuſmodi aduocatione, litteris illis parere nolui. Ideò demum habito per eoſdem appellantes recurſu ad ſacram conſultam, & deinde ad Signaturam in Romana curia, eadem prætenſæ ſuſpicionis, & appellationis cauſa in ciuitate Bonon. vt dictū eſt, admiſſa, in nulla fuit habita conſideratione. Sed ex integro Romæ in Signatura iuſtitiæ tracta, & diſcuſſa fuit. In his eni caſibus ex cauſa Ordinario, vt ſuprá, datur adiunctus.

70 Regulariter enim cauſæ † omnes ad forum eccleſiaſticum ſpectantes, coràm Ordinarijs locorum in prima inſtantia cognoſci debent, & infra biennium ſunt terminādæ. conc. Trid. eod. c. 20. de refor. ſeſſ. 24. Et concilium tribuens Ordinarijs locorum in

71 prima inſtantia † cognitionem cauſarum ad forum eccleſiaſticum pertinentium, de Epiſcopis, & exemptis Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus tantùm decreuit, nō autem de Prælatis inferioribus, qui ſubſunt Epiſcopis veluti, de archipresbyteris, plebanis, & alijs inferioribus, qui etiam in eorū beneficijs Ordinarij dici poſſunt, vt in d. cap. de quibus concilium non egit, vt declarauit ſacra congregatio. in deciſ. ſuper eod. cap. in §. an hoc decretum priuatiuē.

72 Si verò † cauſa intra biennium non terminetur,

netur, & non ſtetit per ordinarium, quominùs intra dictum tempus cauſam diffiniuerit, ſed ob grauitatem, & qualitatem cauſæ, vel partiũ cauillationes non ſit diffinita, elapſo biennio non habet locum appellatio, vt per eandem ſacram congreg. ſuper eo cap. 20. fuit declaratum. in §. an hoc decretũ quo.

Excipiuntur tamen primò à dicta regu-
73 la omnes † cauſæ, quæ iuxta canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ, vel quas ex vrgenti, rationabilique cauſa iudicauerit Papa per ſpeciale reſcriptum manu ſua propria ſubſcribendum committere, aut auocare, vt per concil. Trid. eod. c. 20. §. ab his excipiatur.

74 Secundò, quando per † Breue Apoſtolicum capitur poſſeſſio beneficij, & aliqui volunt illius exequtionem impedire, tunc etiam in prima inſtantia poteſt cauſa in Romana curia tractari, quia Auditor Cameræ ſimilium cauſarum eſt iudex competens: congreg. conc. ſuper eo. c. 20. in deciſ. ſub tit. Vlixbonen.

75 Tertiò, ratione celebrari † contractus, & etiam delicti commiſſi, quia concilium non ſuſtulit modos legitimos, quibus quis ex iuris communis diſpoſitione ſortitur forum. ea. congreg. conc. ſuper eod. cap. 20. §. congregatio cenſuit. ratione enim contractus, vigore obligationis cameralis, ſi quis in Romana curia obligatur, vndecunque veniat, & ſit oriundus, ſortitur forum curiæ Romanæ, in qua contractus celebratur. Galeſ. in tract ad form. obligat. cam. ad 3. par. oblig. q. 2. nu. 2. & 3.

76 Quartò excipiuntur † cauſæ beneficiales, in quibus tractatur de beneficijs affectis, vel reſeruatis, quæ etiam in Romana curia in prima inſtantia introducuntur, & cognoſcuntur. vt per eandem congregationẽ ſuper eod cap. 20. fuit deciſum. in §. quod ſi vel de effectis. Et quemadmodum beneficia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, vel affecta, ita quòd inferiores collatores
77 illa conferre non poſſunt, cum † reſeruatio titulum inficiat, & poſſeſſionem propter decretum irritans illi annexum. Put. deciſ. 197. lib. 3. num. 3. & Rota deciſ. 1. num. 6. de reſtit. ſpol. in antiquior. ita nec inferiores cauſas, in quibus agitur de collatione Apoſtolica, niſi de partium conſenſu cognoſcere valent, quia apud Sedem Apoſtolicam, quæ beneficia confert, cauſa eſt cognoſcenda, & reſeruatio beneficiorum operatur etiam reſeruationem cauſarum, quæ ſequitur reſeruationem beneficiorum congregation. concil. dicto §. quod ſi, quia qui vnum dicit, & omnia dicit, quæ ſequuntur ex illo. gloſſ. in cap. quo iure. in ver. dicere. 8. diſt.

DE POTEST. IVRISDICT. DELEG. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio delegata eſt duplex: à iure, vel ab homine.*

2 *Epiſcopi vigore delegationis Papæ in forma dignum, quomodo beneficia Sedi Apoſtolicæ reſeruata conferant.*

3 *Mandata de prouidendo varijs modis olim concedebantur.*

4 *Mandatum de prouidendo non habet vim prouiſionis, neque ligat manus habentis facultatem cõferendi, quominus prouiſio per eum poſtea facta valere poſſit.*

5 *Prouiſionum in forma dignum, qualis ſit natura.*

6 *Prouiſio Papæ habet tacitam conditionem, videlicet, ſi non eſt alteri ius quæſitum.*

7 *Decretum Papæ irritans ipſo iure omnia geſta in contrarium annullat.*

8 *Poſſeſſione ſua nemo eſt amouendus, niſi præuia citatione.*

9 *Gratia per ſubreptionem obtenta ipſo facto eſt nulla.*

10 *Gratia à Sede Apoſtolica pluribus cauſis redditur nulla.*

11 *Impetratio beneficij eſt faciẽda cum expreſſione obtẽtorum, & veri valoris, ac penſionis alterius beneficij, alioquin gratia redditur*

tur nulla.

11 Motu proprio gratia facta redditur nulla, ſi non ſit facta expreſsio eorum, de quibus fieri debet.

13 Clauſula in mandatis Papæ appoſita, dummodo ipſum ad hoc idoneum eſſe repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, an pars, vt aſsiſtat examini ſit vocanda.

14 Actus præiudicialis fieri non poteſt, niſi vocata parte, de cuius præiudicio agitur.

15 Probatio de non iure rei non prodeſt agenti in beneficialibus.

16 Delegatus pro examine faciendo, an ſubdelegare poſſit, ſi in litteris ſit appoſita clauſula conſcientiam tuam onerantes.

17 Clauſula in mandatis apponi ſolita, dummodo nō ſit alteri ius quæſitū, quid operetur.

18 Mandato Apoſtolico cum clauſula, dummodo non ſit alteri eius quæſitum, an in illorum exequutionem debeat pars citari.

19 Poſſeſſor, vt amoueatur ſine cauſa cognitione, non eſt de intentione Principis.

20 Exequtor nunquam in beneficialibus intelligitur eſſe mere deputatus.

21 Exequtio in beneficialibus in duobus caſibus retardari poteſt.

22 Diſpenſatus nunquam præſumitur, niſi diſpenſatio probetur.

23 Excommunicati ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda.

24 Irregulares ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda.

25 Excomūnicati nō admittuntur ad agendū.

26 Excommunicatus ſpoliatus non reſtituitur.

27 Exequtor litterarum in forma Breuiſs quomodo procedere debeat.

28 Excommunicari quis non poteſt, niſi perſonaliter citetur, & quomodo proceſſus formari debeat.

29 Stylus Romanæ curiæ eſt vbique ſeruandus, qui facit ius. Et omnes in foro eccleſiaſtico ſecundum eundem iudicare tenentur.

30 Citatio per edictum ob nō tutum acceſſum, quando ſit relaxanda.

31 Citatus per edictum adhoc, vt excommunicetur, quid ſit probandum.

32 Exceptio excommunicationis incontinenti probata excludit agentem, non obſtante clauſula, teq; à quibuſuis excōmuncationis.

33 Excommunicatus reſcriptum impetrare nō poteſt.

34 Dictio taxatiua excludit omnes alios caſus, præter expreſſos.

35 Excommunicatus poſt abſolulionem reſtituitur ad iura lapſu temporis perdita.

36 Sentētia declaratoria excommunicationis, an per appellationem ſuſpendi poſsit.

37 Clauſula, appellatione remota, quid operetur.

38 Clauſula tu iſtic attente circumſpicias, quæ apponi ſolet in litteris Apoſtolicis beneficiorū p reſignationē vacantiū, quid operetur.

39 Bonus quilibet præſumitur, niſi probetur malus.

40 Dolus in dubio non præſumitur.

41 Reſignatio ſimoniaca, quomodo ſit valida in odium reſignantis.

42 Reſignans titulum, & poſſeſſionem beneficij amittit, nec ille, qui per ſimoniam eſt beneficium adeptus, illud retinere poteſt.

43 Clauſula, & non alias, aliter, nec alio modo, neceſſitatem importat, & inducit formam.

44 Simonia crimen in beneficio committens eſt excommunicatus.

45 Extenſio fit de perſona ad perſonam in lege pœnali, vt euitentur pericula animarum.

46 Simoniacorum beneficia ipſo iure vacant, & poſſunt impetrari.

47 Clauſula, vocatis vocandis, facit exequtorem miſtum, vnde tenetur citare, & procedere iudicialiter.

48 Beneficium conferri non poteſt per priuationem, niſi elapſis decem diebus, à die latæ ſententiæ.

49 Appellatio an admittatur in crimine ſimoniæ.

50 Diſpenſationes quacunque auctoritate concedendæ Ordinarijs illorum, qui eas impetrauerint, committuntur, & nihil pro illarum exequtione accipi poteſt

51 Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, de communicationibus vltimarum voluntatum cognoſcunt.

52 Epiſcopus cognoſcit ſuper litteris Apoſtolicis in forma, ſi in euidētem, & monitorialibus pro occultis.

53 Delegati iuriſdictio, vbi cauſæ cognitio requiritur, per ſolam citationem perpetuatur.

54 Mortuo delegante, an expiret iuriſditio.

55 Delegationis littera gratia, vel iuſtitia conceſſa ante diem obitus prædeceſſoris à Papa ſucceſſore conualidantur.

56 Delegatus in citatione facienda debet inſerere tenorem reſcripti.

Dele-

Digitized by Google

57 *Delegatio, an tranſeat in ſucceſſorem.*
58 *Delegatus Papæ, vel alterius Principis, poteſt ſubdelegare.*
59 *Delegatus eſt maior quocunque Ordinario in cauſa delegata.*
60 *Epiſcopi habent iuriſdictionem delegatam à lege in pluribus caſibus.*
61 *Epiſcopi compellere poſſunt Abbates, & Priores monaſteriorum negligentes in habenda lectione Sacræ Scripturæ in monaſterijs, vbi commode haberi poteſt.*
62 *Epiſcopi poſſunt animaduertere in Prædicatores errores aut ſcandala diſſeminantes.*
63 *Epiſcoporum officium eſt prouidere, ne parochiales eccleſiæ, aut alia beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, ſuis debitis obſequijs defraudentur.*
64 *Epiſcopi poſſunt animaduertere in regulares extra monaſteria degẽtes, ſi delinquãt.*
65 *Epiſcopi poſſunt viſitare corrigere, & emendare capitula cathedralium, &c. eccleſias, & perſonas.*
66 *Epiſcopi poſſunt cognoſcere contra regulares extra monaſteria degentes, ac de ciuilibus cauſis mercedũ, & miſerabiliũ perſonarũ.*
67 *Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cognoſcunt de ſubreptione, & obreptione gratiarum Apoſtolicarum.*
68 *Epiſcopi poſſunt diſtributiones quotidianas conſtituere in collegiatis, vbi non ſunt.*
69 *Epiſcopi poſſunt erigere nouas parochias, & cogere rectores eccleſiarum ad ſibi adiungendos alios ſacerdotes.*
70 *Parochiæ nouæ, quando erigi poſſint.*
71 *Epiſcopi beneficiorum vniones facere poſſũt.*
72 *Epiſcopi illitteratis, & imperitis, coadiutores, aut vicarios ad tempus deputare poſſunt cum portione fructuũ, incorrigibileſq; punire, & beneficijs priuare.*
73 *Illitterati non placent in eccleſia Dei.*
74 *Epiſcopi transferre poſſunt beneficia ſimplicia, etiã iuriſpatronatus ex eccleſijs, quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſunt, in alias Eccleſias.*
75 *Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, quæ viſitare, & corrigere poſſint.*
76 *Epiſcopi poſſunt prohibere, corrigere, ſtatuere, & prouidere omnia, quæ ad auaritiam, & ad irreuerentiam ſpectant in miſſis celebrandis.*
77 *Epiſcopi poſſunt animaduertere in notarios male officium ſuum exercentes.*
78 *Epiſcopi in omnibus ijs, quæ ad viſitationẽ, & morum correctionem ſubditorum ſuorũ ſpectant, omnem poteſtatem habent.*
79 *Epiſcopi poſſunt procedere contra Protonotarios, Comites Palatinos, capellanos regios, & alios priuilegiatos, & quomodo.*
80 *Epiſcopi cognoſcere poſſunt de electionibus, præſentationibus, nominationibus, inſtitutionibus, collationibus, & poſſeſſionum, ac beneficiorum traditionibus.*
81 *Epiſcopi poſſunt viſitare clauſuram in omnibus monaſterijs monialium, etiam Epiſcopis non ſubiectis.*
82 *Monaſteria quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ poteſtione reguntur, quomodo Epiſcopis ſubdi poſſint.*
83 *Epiſcopi, vti Sedis Apoſt. delegati, etiã officiales ſanctæ Inquiſitionis, & profeſſores in aliqua Vniuerſitate exemptos ad ſolutionẽ legatorum piorum compellere poſſunt.*

1 CVM iuriſdictionis poteſtas † ſit duplex, ordinaria, & delegata, & de ordinaria pluribus ſupra actum fuerit, conſonũ eſt, vt nũc de iuriſdictione delegata agatur, quæ eſt duplex, ab homine, vel à iure. Ab homine, quæ tribuitur per litteras delegatorias, vt toto tit. de off. dele. A iure, quæ Ordinarijs tribuitur à lege, de qua ſup. c. proximo.

2 Epiſcopi iuriſdictione delegata † ab homine conferunt beneficia per obitũ, aut per reſignationem, aut per deuolutionem, ſeu aliàs quouis modo ſedi Apoſt reſeruata, vacantia, quando litteræ Apoſt. eis, in forma, dignum, dirigũtur, in quibus ſolet apponi clauſula, dũmodo ipſum adhoc idoneum eſſe repereris, ſuper quo cõſciẽtiã tuã oneramus, beneficiorũ auctoritate noſtra cõferas, & aſſignes, & licet talis prouiſio videatur † mãdatũ de prouidẽdo, tñ mandata, quę olim cõcedebãtur, aut, quando Papa ſcribebat Ordinario pro certa perſona, & certo beneficio vacaturo cõferendo, vt quatenus auunculus beneficiũ, ꝙ habebat, dimittere vellet, illud nepoti conferret, vt c. ex par. il 1. de off. del. vel; quãdo ſcribebatur pro perſona incerta ſuper beneficio certo conferendo,

rendo,

Digitized by Google

rendo, vt alicui perſonæ idoneæ conferre-
tur,c.is cui.eod.tit.in 6.aut ſcribebatur pro
incertis perſonis de incertis beneficijs pro
uidẽdo, tribuẽdo facultatẽ admittendi reſi-
gnationes, & beneficia per reſignationem
huiuſmodi vacantia, vt beneficia ſex cleri-
corum cedentium, vel decedentium per-
ſonis idoneis conferendi, cap.dudũ,& cap.
quamuis, il 2. de præb.in 6. & alis diuerſis
modis,vt in cap.Abbatem.& ibi glo. in ver.
facerent.de reſcript.c.ſi pro te eod.tit.in 6.
cap.ſi ſuper gratia. cap. is cui. de off.deleg.
cap.ſi Apoſtolicæ.de præb.cap.capitulo. de
conceſſ.præben.vbiq; in 6.& Rot.deciſ.11.
4 & 13.de præb.in nou. † nullum tribuebant
ius ante illorum executionem, quia man-
datum de prouidendo non habet vim pro-
uiſionis.Pariſ.conſ.57 num.53. & conſ.79.
nu.13.& 14.vol.4.& Put. deciſ. 256. in fin.
lib.1.& non ligat manus habentis facultatẽ
conferendi, quominus prouiſio per eum
poſtea facta valeat. Ro. conſ.256. Rot. de-
ciſ.7.de præb.in nou. deciſ.25. de conceſſ.
præben.in antiq.& Staphil.de mand.de pro-
uid.§.prima igitur forma num.2.
5 Prouiſiones autem, † in forma,dignum,
ſunt gratiæ perfectæ,quarum vigore, cõ-
ſtito de idoneitate, niſi ante datam littera-
rum reperiatur alicui ius quæſitum, quod
6 expreſſe reſeruatur, vltra quod † ſemper
intelligitur reſeruatum.cap.quamuis.in fin.
cap.ſi propter.de reſcrip in 6.Felyn. in cap.
capitulum.nu. 16. verſ. adducitur ratio, de
reſcrip.& Gomeſ. de non toll iur.quæſ.nu.
1.quæſt.2.tribuit ius, ita quòd de poteſta-
te ordinaria alteri conferri non poteſt, &
purificata gratia per examen, perinde eſt,
ac ſi tempore datæ fuiſſet facta collatio, vt
in clauſula circa finẽ litterarum apponi ſo-
lita: Nos enim ſi dictus. N. ad hoc reper-
tus fuerit idoneus,vt præfertur,ex nunc ir-
ritũ decernimus, & inane,ſi ſecus ſuper his
à quoquam,quauis auctoritate,ſcienter,vel
ignoranter contigerit attentari, ac ſi die
datæ præſentium eidem ad id reperto ido-
neo de dicta eccleſia cum interpoſitione
decreti huiuſmodi mandauiſſemus proui-
7 deri, † quia decretum irritans omnia in
contrarium geſta annullat ipſo iure. cap. ſi
eo tempore.de elect.in 6. cap. quodam. de
præb.eod.lib. Gomeſ. de trien. poſſ. quæſt.
49 nu.3.& Caſſad.deciſ 3. de decret.in re-
ſer.nu.1. quæ procedunt de plano, quando
8 nullus † reperitur contradictor, ſi verò ali-
quis ſe gerat pro poſſeſſore quomodocun-
que titulato, tunc eſt vocandus, cum nemo
à ſua poſſeſſione ſit repellendus, niſi cita-
tus,cap.placuit. 16.q.6. nec, lite pendente,
poteſt quis ſua poſſeſſione priuari, cap.1.in
fin.& ibi Abb.num. 1.& 8.vt lit. pend.
9 Non enim prohibetur quis † ſuam poſ-
ſeſſionẽ continuare.cap. cum teneamur,de
appell.gloſſ.in Clem.2 in verb.innouari. vt
lit.pend. Dec.in cap. ſignificante. nu.5. de
appell.& Rot.deciſ.10.de appell. in antiqu.
poteſt enim poſſeſſor contra actorem op-
ponere de ſubreptione, quæ ipſo facto vi-
tiat gratiam.cap.2.de fil.presb.in 6. & Abb.
in c.cum noſtris.num.11. de conceſſ. præb.
10 † Nam pluribus de cauſis gratia Apoſto-
lica ad beneficia redditur nulla,ſi quis tacet
11 exprimenda, quia impetrans † tenetur fa-
cere mentionem de alio beneficio, quod
obtinet,quantumcumque minimo.cap.cum
adeo.& ibi glo.in ver prebenda.cap.poſtu-
laſti.cap.ſi proponente de reſcrip.cap. non
poteſt in prin. & cap. ſi motu proprio. de
præb.in 6.Felyn.in c.ad aures. n.5. de reſcr.
& Gomeſ.ſuper reg.de valo.expr.inimpetr.
benef. in præfa. n.3. & etiã exprimere pen-
ſionẽ ſibi reſeruatã. Card.in c.ad audientiã.
2.in quarta oppoſitione.de reſcr.& licet vi-
deatur, quòd in gratia facta motu proprio
taciturnitas obtentorum non reddat gratiã
nullam.vt d.c. ſi motu proprio. Felyn. in d.
cap.ad aures.n.6.& Gomeſ.eod.n.3.diſpo-
12 ſitio tamen† dicti cap.ſi motu proprio,fuit
correcta per Sixtum V.in Reg Canc.50.de
exprimendo vero valore, vbi ſuper expreſ-
ſione veri valoris, & obtentorum idem ſta-
tuit de beneficijs motu proprio collatis, ꝙ
de beneficijs, quæ ad ſupplicationem con-
feruntur, vt etiam diſpoſuit Clemens Papa
VIII. in reg.eiuſdem Canc. 54. quapropter
in quibuſcunq gratijs,tam motu proprio fa
ctis,quàm alijs, prouiſi tenentur exprimere
verum valorẽ,tam beneficij impetrati, quã
obtentorum ex ſupra deductis.
13 Quæri autem poteſt,quando † in litteris
apponitur clauſula, dũmodo ipſum ad hoc
idoneũ eſſe repereris, ſuper quo conſcien-
tiam tuam oneramus,an executor teneatur
vocare partem, vt aſſiſtat examini, & vide-
tur,quòd ſic,quia executor ſuper idoneita-
te de-

Digitized by Google

te debet pronunciare. Lap. alleg. 15. num. 5. & Pariſ. conſ. 57. nu. 51. vol. 4. At ſemper in
14 actu præiudiciali † pars, de cuius præiudicio agitur, eſt vocanda. l. de vno quoque. de re iud. l. in concedendo, & l. in diē. ff. de acq. plu. arc. cap Eccleſia Sanctę Marię in fin. de conſtit. c. inter quatuor. de maiorit. & obed. c. 1. de cauſ poſſ & propri. cap. cum olim. de teſtam. & clem. paſtoralis. §. deniq; ver. dici ne. de re iud. cùm collatio dependeat ab approbatione, vel reprobatione, & reus poſ-
15 ſeſſor vincat per non ius actoris, etiam ſi de non iure rei fuerit probatum. cap. olim. in fin. de reſcrip glo. fin. in c. vnic. de eo qui mit. in poſſeſſ. in 6. Rom conſ. 347. n. 1 & n. 5 Compoſtell. in c. mandatum. n. 4. de reſcrip. Felyn in d. cap. olim. nu. 9. eod. tit. & Rota deciſ. 2. nu. 2. de except. in antiquior. Tamē in dicto examine in litteris Apoſtolicis collationis beneficiorum ſibi commiſſio partē vocare non tenetur, quia examen huiuſmoei non eſt actus iudicialis. Innoc. in c. fin. in fin. de tranſlat. Prælat. Card. in Clem. 1. de off. deleg. Rota deciſ. 4. num. 3. de ſent. & re iudic. in antiq. & Felyn. in cap. fin. num. 36. de præſumpt. In contrarium verò adducta procedunt iu actu iudiciali.

16 An autem delegatus † pro examine huiuſmodi faciendo poſſit delegare, ſi in litteris ſit appoſita clauſula, conſcientiam tuam onerātes, quia videtur electa induſtria perſonæ, ſubdelegare non poteſt. l. nulli. C. de Epiſc. & cler. Imol. in c. fi. de off. deleg. Alex. in Lā iudice. num. 4. C. de iud. & Rota deciſ. 18. in fin. de conceſſ. præb. in nou. ſtantibus præſertim verbis, conſtito tibi, & cōſcientiam tuam, &c. Felyn. in d. cap. fin. in fin. de off. deleg. tamen, ſi examinandus eſſet in partibus longinquis abſens, & exequutori cognitus, illius examen alteri committi poſſet ex alijs deductis in dict. deciſ. 18. n. 4. quando verò nō apponitur clauſula, conſcientiā tuā onerantes, vel collatio auctoritate ordinaria fieri debet, examen ſuper idoneitate poterit ſubdelegari. clem. vni. de off. deleg. & Rota deciſ. 4. in fi. de ſent. & re iud. in antiq.

17 Quid autem de clauſula, † dummodo tempore datæ præſentium nō ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum? Quia, vt ſupra deduxi, ius quæſitum tertio ſemper intelligitur reſeruatum, videtur nihil operari, quoniam expreſſio eorū, quæ tacite inſunt, nihil operatur. l. conditiones. ff. de condit. & demonſtrat. ſed cùm in litteris nihil ſuperflui ponatur, d. clauſula tollit ius ad rē, licet præſeruet ius in re, Roman. conſil. 256. verſ. 3. quia dicto. Calder. conſ 8. in fi. de reſcript. Felyn. in c. causā quæ. nu. 26. eod. tit. & Rebuff. de for. & declar. nou. prouiſ ſuper clauſula, dummodo tēpore datæ, &c. n. 2. par. 1.

18 An autem vigore litterarum † Apoſtolirū, in quibus dicta clauſula reperitur appoſita, debeat pars citari, cum exequtor Apoſtolicus poſſit procedere parte vocata, & nō vocata, vt per Rotā deciſ. 6. n. 3. de reſcr. in antiq. Reſpondetur negatiue, late Felyn. in cap. fi. n. 21. de præſump. ſi tamen compareat contradictor, qui velit audiri, & de iure quæſito, vel competenti docere contra prouiſionem Apoſtolicam de ſubreptione, aut aliàs obijciēdo, debet vocari, & exequtor officium iudicis ſibi aſſumere, iudicialiter, iuris ordine ſeruato procedēdo. Innoc. in c. propoſuit, n. 5. verſ. & nota, & ibi Hoſt. de conceſſ. præb. Abb. in d. c. fin. nu. 13. circ. fin. verſ. ſed ſi comparet. & ibi Felyn. num. 27. de præſumpt. quod maxime procedit, ſi
19 contradictor ſit in poſſeſſione, † quia non eſt de intentione Papæ, vt quis remoueatur a poſſeſſione ſine cauſæ cognitione. Innoc. in c. 1 nu. 4. de conceſſ. præb. in 6. & Felyn. in d. c. fin. nu. 24. de præſumpt.

20 Infertur propterea ex his, † quòd nunquam intelligitur commiſſa mera exequtio in beneficialibus, quia poſſet fieri alteri præiudicium. Abb. in d. cap fin. paul. ante num. 13. & ibi Felyn. poſt Ant. Abb. & Imol. quos citat. de præſump. quod tamen intellige, niſi conſtaret de cōtraria mente Pontificis prouidentis, ſeu prouidere mandantis, alicui ex certa ſcientia, remouendo aperte omnes exceptiones. Abb. in d cap. fin. nu. 13. verſ. tertius caſus. Et ideo videmus, quòd Papa pro exequtione litterarum Apoſtolicarum prouiſionum beneficiorum vacantium per obitum in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quandoque concedit litteras in forma Breuis de tradenda poſſeſſione, amoto quocunque detentore, non tamen Apoſtolica auctoritate prouiſo, omni, & quacunq; appellatione remota, amotaq; actione ſpolij, ac vnde vi, decreto irritanti, & clauſula ſublata, &c. deſuper adiectis, & tunc cum conſtet de euidente mente

Pon-

Pontificis,de cuius auctoritate, & plena in beneficialibus poteſtate non eſt dubitandũ. c.2.de præb.in 6.cũ alijs ſupra deductis exequtio impediri,aut retardari non poteſt,niſi in duobus caſibus,quãdo reus probaret, ſe
21 Apoſtolica † auctoritate prouiſũ, quæ exceptio oritur ex ventre litterarum,& impedit exequtionem.Gomeſ.in compend.vtiuſ. Sign.n 84.ver.& eſt aduertendum. & Gig. de penſ. q 85. n. 10.aut actorem maiori excommunicatione excommunicatum,vel irregularẽ, quæ exceptio incontinenti pro-
22 bari debet,cap. vnic. de except. in 6. † & cum quo nunquam præſumitur diſpenſatũ, niſi diſpenſatio probetur.cap.ordinarij.§.in conferendis.de off.ord.in 6.

23 Nam excommunicati ſunt inhabiles † ad beneficia obtinẽda.cap.poſtulaſtis.in princ. de cler.excomm.miniſtr.Abb.in cap.fin.n.3.
24 eod.tit.& Pariſ.conſ.29.n.4.vol.4.† & etiã irregulares,idem Abbas in cap.cum noſtris. n.22.cir.fin.de conceſſ.præb.qui nõ admittuntur ad agendũ. cap. intelleximus. iunct. glo.& ibi Abb.n.1.de iud.& c.1.de except.
25 in 6.Hinc infertur,† quòd,cùm excommunicatus repellatur ab agendo,ſi fuerit beneficio,vel alijs bonis ſpoliatus, ante abſolutionem non reſtituitur.Bar.in l. de pupillo. §.fin.nu.2.ff. de no.op nunc. Innoc. in cap. cum noſtris.nu.3.circa fin.verſ. item fatendum,de conceſſ.preb.Abb.in d.cap.intelleximus nu.9.de iud.Rom.conſ.217.Felyn. in cap.dilectus.il 1. nũ.11. de reſcrip. & Rot. deciſ.26.de ſent.& re iud.in antiq.

Pro exequtione litterarum, in forma Breuis,modo præmiſſo cõceſſarum facien-
26 da,debet † iudex exequtor in eiſdem litteris nominatus ad partis inſtãtiam, ſi aliquis in poſſeſſione reperiatur, concedere litteras monitoriales,& citatorias contra poſſeſſorem cum inſertione copiæ eiuſdem Breuis, quarum vigore moneatur pars ad dimittendam actori poſſeſſionem liberam, vacuã.& expeditam, iuxta formam earumdẽ litterarum, citando partẽ cum termino competenti ad diem certam comparitură, ſi ſe grauatam ſenſerit,ad dicendum, & allegandum cauſam,ſi quam habet, quare præmiſſa fieri non debeant, aliàs videndum ſe in ſententias, cenſuras, & pœnas, in eiſdem litteris in forma Breuis contentas incidiſſe, & incurriſſe declarari; & monitorium cũ citatione huiuſmodi debet part perſonaliter præſentari, nec ſufficeret copia dimiſſa domi, aut in manibus conſanguinei,vel familiaris,quia,cùm agatur de
27 excommunicando, nemo † excommunicari poteſt,niſi litteræ monitoriales, & Apoſtolicæ,fuerint ei perſonaliter intimatæ. Rota deciſ. 2. num. 52. de reſcript. deciſ.1. nu.4.de fer.& deciſ.11.de dol.& cont.vbique in nou. cum excommunicationis nulla maior pœna in Eccleſia Dei reperiatur in ſpiritualibus.cap. corripiatur. 24. quæſt 3. & Abb.in cap.cum dilectus. num.6. de his, quæ vi met.ve.cau.fi.

28 Intimatione perſonaliter facta, † adueniente die præfixo ad comparendum,actor reproducit monitorium,& originales litteras in forma Breuis coram iudice, & demum facit citare aduerſarium, ſi comparuerit,vel eius procuratorem, & ſi non cõparuerit, nec procuratorẽ miſerit, citatur per audientiam litterarum contradictarum more abſentium, iuxta ſtylum curiæ ad dicendum contra iura producta,& repetita, & videndum illa admitti, ac iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, ad primam diem, qua die elapſa, facit de nouo citare partem ad docendum, ſe paruiſſe litteris monitorialibus, & Apoſtolicis in forma Breuis, primò, pro prima dilatione ad primam diem, vel per totam diem,& adueniente hora cauſarum,decernitur ſecunda citatio,quę fit ad docendum, ſe paruiſſe eiſdem litteris, ſecundò, pro ſecunda dilatione etiam ad primam, vel per totam diem,in quo termino decernitur tertia citatio, ad docendum ſe paruiſſe dictis litteris. Tertiò, pro tertia dilatione, eaque exequta,ac eod.termino adueniẽte, decernitur quarta citatio,ad docendũ,ſe paruiſſe prędictis litteris,quartò,ꝓ quarta dilatione ad eãdẽ primã diẽ 21.vel ꝑ totã eãdẽ diem, qua elapſa, citatur aduerſarius ad cõcludẽdũ,& audiẽdũ ſententiã declaratoriam,quę profertur, cuius vigore pronunciatur,aduerſarium, ob non paritionem litterarum in forma Breuis, & Monitorialium contra ipſum exequutarum, & in actis reproductarum; excommunicationis ſententiam,aliaſque cenſuras, & pœnas in eiſdem litteris Apoſtolicis, & monitorialibus contentas incidiſſe,& incurriſſe, niſi infra decem dies parue-

Digitized by Google

paruerit, quibus decem diebus elapſis, & non paritio, conceduntur litteræ declaratoriæ excommunicationis, & ſi contra
27 Epiſcopum, ſuſpenſionis à diuinis, † nec admittitur exceptio contra actorem vigore litterarum in forma Breuis prædicti tenoris expediti, niſi excommunicationis, aut irregularitatis, vel, quæ oriuntur ex vetre litterarũ ex ſupra deductis, quæ procedunt etiam in litteris reſeruationis pen-
28 ſionis, vt infra dicetur, & ita ſe habet † ſtylus Romanæ curiæ, qui facit ius. cap. venerabiles de confirm. vtil vel inutil cap. ex litteris. de conſti & ibi Abb nu 6. & Dec. num. 27. gl. in Clem. 1. §. ſecus in ver. præſenti. de conceſſ. præben. & in Clem. appellanti. in ver. expreſſas. de appell. Io. Andr. in cap. vnic. de rer. permut. in 6. & ibidem Franc & Rota deciſ. 6 de conſuet in antiq. & omnes in foro eccleſiaſtico ſecundum dictum ſtylum iudicare tenentur Gomeſ. in procem. reg. quæſt. 2. num. 10. circa fin verſ. ob eam cauſam, & Rota deciſ. 1. poſt med. de fil. presb. in no.

Fallit tamen regula, quòd nemo poſſit excommunicari, niſi perſonaliter monitus,
29 vel citatus, † quando non datur tutus acceſſus, de quo conſtare debet per teſtes deponentes ſaltem, quòd impoſſibile, vel non ſit tutum, eos in domo citare, Clem. 1. de iud. Rot. deciſ. 21. num. 2 de reſcript. in antiq & Caſſad. deciſ. 2. num. 2. de dol. & contumac. quia tunc ſufficit citatio, & intimatio per edictũ, ad hoc, quòd quis poſ-
30 ſit excommunicari, † & probari debent duo: quòd edictum fuerit appoſitum in vicinis partibus, & quòd ad notitiam aduerſarij veriſimiliter potuerit peruenire. Ægid. Bella deciſ. 188. & Felyn cap quoniam frequenter. §. porrò, vt lit. non conteſt. numero 20.

31 Exceptio autem excommunicationis † incontinenti probata excludit agentem, etiã ſi in litteris ſuæ prouiſionis fuerit appoſita clauſula apponi ſolita: teque à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa, latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolu-
31 tum fore cenſentes, quia; quamuis † in excommunicatum cadat titulus beneficij, & ordinis ſuſceptio, ac valeant cuncta, quæ facit in ſui eſſentia, licet non in exercitio. Staph de vi. & effect. clauſ. 5. & primo. n. 5. & 6. dicta tamen clauſula non prodeſt excommunicatis propter hæreſim, nec illis, qui ſunt excommunicati ob non paritionẽ litterarum executorialium, aut, qui per annum inſorduerint in excommunicatione. Felyn. in capit. Apoſtolicæ. in princip. de except.

32 Imò, quia excommunicatus † reſcriptum impetrare non poteſt, cùm eius impetratio ſit nulla cap. 1. de reſcrip in 6. & Fely. in cap fin. num. 2. de except. illa abſolutio operatur, vt reſcriptum valeat, non aũt abſoluit ab aliqua excommunicatione propter verba in clauſula appoſita, ad effectũ
33 præſentium duntaxat, † quia, dictio huiuſmodi taxatiua firmat validitatẽ litterarũ, ad quem effectũ abſolutio fuit cõceſſa, & negat, ac excludit omnes alios caſus, præter expreſſos. l. 2. C. de patr. qui fil. diſtra. l. ob æs. C de præd. min. c cum Eccleſia Sutrina. §. verũ, quoniam de cauſ. poſſ. & propr & Bart. in l. 1 ff ſi quis iuriſd. nõ ob-
34 temp. & abſolutio † ad effectũ validitatis litterarum, operatur, vt obtenta abſolutione ab excommunicatione, illarum vigore poſſit poſtea beneficium ſibi collatum obtinere, quia per abſolutionẽ reſtituitur ad omnia. Abb. in c. 1 in princ. verſ item ſi Epiſcopus, de præſcrip. & Felyn. in c. cum inter. num. 19. de excep.

35 Quamuis enim à ſententia † declaratoria excommunicationis regulariter poſſit appellari gloſſ. in cap. cupientes § is ſuper etiã in verbo priuatos, & ibi Franc Dom. Rauen. de elect. in 6. Roman ſing. 213 poſt medium. Abbas in capit. Parochianos. numero 2 in fine de ſentent excommunicationis, & Felyn. in cap. Rodulphus. numero quadrageſimotertio, de reſcript à declaratoria tamen data, vigore dicti Breuis, appellatio non admittitur propter clauſulam, omni, & quacunque appellatione remota, cum decreto irritanti, & clauſula ſublata, & cæt. quæ propter generalitatem verborum, omnem appellationem comprehendit & remouet, ita quòd aliter iudicari non poteſt. Pariſ conſ.

Digitized by Google

ſil.38.num 4.lib.4.cum alijs alibi allegatis,
ſecus,vbi adeſt clauſula,appellatione poſt-
poſita compeſcendo, vel appellatione re-
mota ſimpliciter,quæ in litteris Apoſtolicis
in forma communi ſub plumbo expeditis
36 apponi ſolet, † quia illa remouet tantùm
friuolã,& iniuſtã appell.c. ſuper eo.de off.
deleg.cap.licet. de off.ord.c. paſtoralis.in
prin cum gl.in ver.expreſse, de appell.Iaſ.
in l.ſi is, pro quo.nu.5.quòd quiſ. iur.& in
l.apertiſſimi nu.18. C. de iud. Lap. alleg.
121.n.4. verſ. item.clauſula. Rip. in cap.1.
num.3.verſ. ſed,ſi remoueatur.de reſcript.
& Maſcard.concl.687 n.3.de probat.

37 In litteris verò Apoſtolicis † prouiſio-
nis beneficiorum per reſignationẽ vacan-
tium ſolet apponi clauſula, tu iſtic attente
circũſpicias,an in reſignatione huiuſmodi
quã nos nullo vitio laborare perpẽdimus,
interuenerit dolus, fraus, ſimoniæ labes,
aut aliqua alia illicita pactio,vel corrupte-
la,& ideò dubitari põt,an debeat pro veri-
ficatione,quòd nó interuenerit dolus,fraus
nec ſimonia, aut aliqua corruptela, forma-
ri proceſſus,Nam,aut præceſſit accuſatio,
inquiſitio,vel ſimplex eſt ſequta denuncia-
tio,& tunc Ordinarius litterarũ exequtor
contra accuſatum, inquiſitum, vel denun-
ciatum procedere debet,vt ſtatuit Pius V.
in conſtitut. 5. Cùm primum. §.& vt præ-
miſſorum, de qua in Bull.Rom.aliàs non,
38 † quia quilibet præſumitur bonus.c.fin.&
ibi Abb.n.5.& Felyn.n.11.de præſumpt.c.
1.& ibi gloſſ.in verb. æſtimare de ſcrut.in
39 ord fac.l.cũ pater.§.rogo ff.deleg.2. † &
dolus non præſumitur.l.meritò.ff.pro ſoc.
& Pariſ.conſil.52. num.27. vol.4.

40 Nam † renunciatio beneficij ſimoniaca
non valet in fauorem eius, cui fit collatio,
& tamẽ non eſt nulla in fauorem reſignan
tis, ita quòd ius adhuc remaneat penes ip-
ſum reſignantem, ſed per reſignationem
reſignans titulum, & poſſeſſionem benefi-
cij amittit. Rot.deciſ.4. n.4. de renunc. in
nou.Gomeſ. de infir. reſig.quæſt.29. nu.3.
Pariſ. conſ 135.nu.2. intantùm, quòd reſi-
41 gnans per ſimoniam † non poteſt benefi-
cium reſignatum repetere, nec ille, qui il-
lud per ſimoniam eſt aſſequtus, retinere.
Rebuff.in prax.benef.de ſimon in reſignat.
nu.2.par.2.& Inn.in c. cum vniuerſorum,
poſt med. de rer.permut. tenet etiam reſi-
gnatio ſimoniaca in præiudicium reſignan-
tis, ſi fuerit datum mandatum ad reſignan-
dum in fauorem Titij, & non aliàs, aliter,
42 nec alio modo, † quia, quamuis clauſula,
nó aliàs,aliter, nec alio modo,habeat ver-
ba præciſa,quæ neceſſitatem important, &
induciſt formam, ita quod,niſi illud requi-
ſitum interueniat,annullet actũ. Pariſ.cõſ.
19 num. 17.18.19. & 20.volum.2. tamen
vigore reſignationis ſimoniacæ non eſt be-
neficium reſignatario conferendum,cùm
43 ipſo facto, quòd quis crimen ſimoniæ in
beneficio committit, ſit excommunicatus.
cap.cum deteſtabilis.§.ſtatuẽtes, in extra-
uag. com. de ſimon. quæ eſt innouata per
conc.Trid.c.14. de reform.ſeſſ.24 & per
Pium Quintum.d.conſt. 5. cùm primùm.§.
& vt ſimoniacæ. Vnde excommunicato,
qui ad obtinẽda beneficia eſt inhabilis,cõ-
ferri non poteſt cap.poſtulaſti.de cler.exc.
min cũ alijs ſupra deductis,nec poterit reſi-
gnans ad beneficium reſignatum redire,
quia non vtitur iuris cõceſſione, ſed illud
fraudat.clem.vni.& ibi gl.in ver. vtentibus.
de rer.perm. ex quo delicto beneficium a-
miſit, quia incidit in eandem excommuni-
44 cationem, & iura diſponentia † ſuper ſi-
monia,quæ reſpiciunt ſalutem animæ, ex-
tendũtur,etiã de vna perſona ad aliã. Abb.
in c.ex tenore.n.6.qui fil ſint leg.& Iaſ.in
l.cum quidam.nu.24. cum pluribus ſeq de
lib.& poſth. & etiam expreſſe eſt compre-
henſus,in d §.& vt ſimoniace.ead.5.conſt.

45 Hinc propterea infertur. † quòd benefi-
cia ſimoniacorum vacant ipſo iure,& poſ-
ſunt impetrari, vt tradit Rebuff.de Simon.
in reſignat.n.11. ſed regulariter contra ſi-
moniacum requiritur ſententia priuatoria,
& ideo litteræ Apoſtolicæ de conferendo
propter ſimoniam, conceduntur in forma
commiſſaria directe Ordinarijs locorum,
46 cum clauſula † vocatis vocãdis, quæ facit
exequtorem miſtum,qui partes iudicis ſu-
mere, & iuris ordine ſeruato, procedere
debet. c.exhibita. cum glo.3. poſt med. &
ibi Abb.n.6.de iud. Felyn.in c de cætero.
n 10.de re iud.Pariſ.conſil.138.n.6.vol.4.
& Rot.deciſ.12. de off.deleg.in no.

47 Ideò, † cùm collatio à cognitione cau
ſæ dependeat,non põt conferri,niſi poſt la
tam ſententiam, lapſis decem diebus datis
ad appellandum.Rota deciſ.2.in addition.
n.67.

Digitized by Google

num.67.de reſcrip.in nou.& interim colla-
48 tio impetranti fieri non poteſt, † quia li-
cet condemnatus de ſimonia appellare
non poſſit.Felyn.in cap. ſicut.il primo.n.1.
de Simon Marant.Specul.aut.ſecūdùm par-
uam impreſſionē.de appellat. part.6.n.198.
dicta concluſio procedit, ſi notoriè cōſtet
de crimine ſimoniæ per partis confeſſio-
nem,inſtrumenta,aut alias concludentes,&
indubitatas probationes: aliàs lata ſentētia
ſuper probationibus dubijs, admittitur ap-
pellatio,& cauſę committūtur,etiā in Ro-
ta.vt in deciſ.6.de accuſa. in antiq.d.deciſ.
5.num.66.& 67.de reſcrip. & deciſ.4. poſt
med.de ſeq. poſſ.& fruct. in nou.
49 Delegata iuriſdictione † procedunt etiā
Epiſcopi, ſiue eorum vicarij in diſpēſatio-
nibus matrimonialibus, quæ quacunque
auctoritate concedendæ extra Romanam
curiam committuntur Ordinarijs illorum,
qui eas obtinent, & quæ gratioſe conce-
duntur,ſuum effectum ſortiri non poſſunt,
niſi prius ab eiſdem, tanquam Sedis Apo-
ſtolicæ delegatis, ſummariè tantùm, & ex-
traiudicialiter cognoſcatur, expreſſas pre-
ces ſubreptionis,vel obreptionis vitio non
ſubiacere.concil. Trid. cap.5.de reformat.
ſeſſ.22.& decretum illud, quod ſolet in lit-
teris diſpenſationum matrimonialium po-
ni,vt nihil muneris,aut præmij, etiam ſpō-
te oblati, accipi poſſit pro illarum exequu-
tione, ita intelligendum eſt; vt neque Or-
dinarius ipſe, neque vicarius eius,quidquā
prorſus,etiam pro mercede laboris, quem
in ea re ſuſciperent,capere poſſint,notarij
verò pro examine teſtium quartam aurei,
ſeu ducati partem licite accipere valent,
nec vltra ratione taxæ, etiam ab immemo-
rabili tempore,nec ratione ſigilli, vel alte-
rius rei,& ita declarauit Greg.Papa XIII.
vt in deciſ. ſacri Conc.ſuper eo.c.5. ſeſſ.22.
§.cognoſcatur, & §.notarij verò, vbi con-
gregatio etiam ita decidit.
50 In commutationibus † vltimarum vo-
luntatum auctoritate Apoſtolica conceſſa-
rum,Epiſcopi eadem auctoritate,tanquam
Sedis Apoſtol. delegati, ſummarie, & ex-
traiudicialiter cognoſcere debent, an in
precibus quidquam tacita veritate,vel ſug-
geſta falſitate, fuerit narratum, priuſquàm
commutationes exequutioni demandentur.
conc.Trid.cap.6.ead.ſeſſ.22.
at

51 In litteris Apoſtolicis † in forma, ſi in
euidētem,& monitorialibus pro occultis,
Apoſtolica auctoritate cōceſſis, Ordinarij
pro illarum exequtione delegantur, & in
omnibus cauſis,& caſibus,tā gratiā, quàm
iuſtitiam concernentibus,quæ à ſede Apo-
ſtol. Epiſcopis committuntur, auctoritate
delegata procedunt,vt tot tit.de off.deleg.
Iuriſdictio enim delegati, vbi cauſæ co-
52 gnitio requiritur, † per ſolam citationem
perpetratur. c.gratum, & gloſſ.in cap re-
latū.ext.de off delegat. clem.2.& ibi glo.
in verſ.ad partem. & Abb. n. 6.vt lit.pend.
ſed ad inducendam litis pendentiam non
ſufficit citationem emanaſſe, quia requiri-
tur etiam,quòd peruenerit ad partē,vt per
eandē gl.& Abb.vbi ſupr.Felyn. in c.cauſam,quæ.il 2.n.19. de teſt.& Guido Pap.q.
53 421.num 2. †& tunc,mortuo delegante,
non expirat iuriſdictio delegati, quia res
non eſt integra.c.relatum.& c.licet.ext.de
off.delega.aliàs,mortuo delegante ante ci-
tationem, & re integra, regulariter expi-
rat iuriſdictio delegati.d cap.relatum. vbi
etiam Abb.nu.6.& c.licet. de off.deleg.
Propterea,vt expenſis parcatur, & ne
negotia in omnibus mundi partibus, in
quibus delegationes Apoſtolicæ tranſmit-
54 tuntur,differātur, quilibet Papa † craſtino
die aſſumptionis ſuæ ad Summi Apoſto-
latus apicem,quo Regulas Cancellarię nū-
cupatas edit,per peculiarem conſtitutionē
inter alias regulas connumeratam, omnes,
& ſingulas à prædeceſſore ſuo intra annum
ante diem obitus eius conceſſas,gratiæ,vel
iuſtitiæ litteras, temporibus debitis eorum
exequutoribus non præſentatas,omnino re-
ualidat,& in ſtatum priſtinum in quo ante
fuerant, vel pro quibus erant obtētæ,quo-
ad hoc plenariè reſtituit, ac decernit per
exequutores prædictos, vel ab eis ſubdele-
gandos, perinde ad illarum exequutionem
procedi poſſe,& debere,ac ſi exequutio hu-
iuſmodi temporibus prædictis inchoata
fuiſſet; vt in Clementis Papæ viij. reg.9.
55 Debetque citatio delegati † fieri cum
inſertione tenoris reſcripti, quia, niſi cita-
tus de ſedis Apoſt. delegatione certiore-
tur, non tenetur comparere. cap cum in
iure.de off. deleg. Innoc.in cap. prætereà.
56 nu. 1.& ibi Hoſt.de dilat. vtrum verò † de-
legatio tranſeat ad ſucceſſorem, eſt diſtin-

guendum, quia, aut eſt facta Dignitati, aut
nomine proprio expreſſo, primo caſu, de-
legatio facta Dignitati tranſit ad ſucceſſo-
rem in Dignitate, ſi verò eſt facta proprio
nomine in litteris delegationis expreſſo, tūc
non tranſit ad ſucceſſorem in Dignitate. c.
cap. quoniam Abb & ibi glo. in ver. ſubſti-
57 tutum, & Abb nu. 1. & 7. de off deleg † De-
legatus enim Papæ, vel alterius Principis
habet priuilegium à lege, vt poſſit ſubdele-
gare. c. paſtoralis vbi etiam Abb. nu. 1 eod.
58 tit. & l. à iudi. C. de iud. & eſt ratio, † quia
in cauſa delegati delegatus eſt maior quo-
cūque Ordinario. l. fin §. pen. in fi. ff de dān.
inf. c. ſane. il 2 de off deleg. & c. paſtoralis.
de off Ord. cùm Ordinarius poſſit, multò for-
tius delegatus Papæ, vel Principis, poterit
ſubdelegare, & pluribus caſibus ampliatur,
& limitatur dicta regula, vt per Fel. in c. ſu-
per quæſt. n 12. & 13. vbi quando ſubdele-
leg. poſſit etiā ſubdelegare de off. deleg. &
Abb. in cap cum Bertold. n. 25. de re iudic.

Delegatam iuriſdictionem à lege habent
59 † Epiſcopi in pluribus caſibus: Et primò,
ſi Abbates negligentes fuerint in habenda
lectione ſacræ ſcripturæ, aut in monaſte-
rijs monachorum, vbi cōmode id fieri po-
teſt, ſi nullus, cui lectio quoq; aſſignata fue-
60 rit, magiſter erit electus, Epiſcopi † loco-
rum vti Sedis Apoſtolicæ delegati, eos ad
id opportunis remedijs cōpellere poſſunt.
c. 2. de magiſt conc. Trid cap. 1. verſ quā-
in re. de refor. ſeſſ 5 & ſacra congr. conc.
ſuper eo. c 1 in deciſ. ſub tit. Burgen.

61 Secundò, cōtra † prædicatores errores,
aut ſcandala diſſeminantes in populum, e-
tiamſi in monaſterijs ſuorum, aut aliorum
ordinum prædicent, & ſi hæreſes prædica-
uerint, contra eos ſecundum iuris diſpoſi-
tionem, aut loci conſuetudinem, etiāſi præ-
dicatores ipſi generali, vel ſpeciali priuile-
gio exemptos eſſe prætēdant, Epiſcopi au-
ctoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis A-
poſtolicæ delegati procedere poſſunt. con-
cil. Trid cap. 2 verſ. ſi verò, quòd abſit de
reform. ead ſeſſ 5.

62 Tertiò, ne parochiales eccleſiæ, aut alia
beneficia perſonalem reſidentiam requi-
rentia ſuis debitis defraudentur obſequijs,
indultis, & diſpenſationibus de non reſidē-
do minime obſtantibus. officium eſt Epi-
ſcoporum, tanquam Sedis Apoſtolicæ dele-
gatorum, prouidere, vt per deputationem
idoneorum vicariorum, & congruæ por-
tionis fructuum aſſignationem, animarum
cura nullatenus negligatur, quocunque
priuilegio, aut exemptione, nō obſtāte. cap.
cū ex eo § porrò. de elec in 6 Cōc. Trid. in
c. 2. ſeſſ 6. de reform. & ſeſſ 7. c. 5. & c. 7.

63 Quartò, † nemo ſecularis clericus, aut
cuiuſuis ordinis regularis, extra monaſte-
rium degens, etiam ſui ordinis priuilegij
prætextu, tutus eſſe poteſt, quominus, ſi de-
liquerit, ab Epiſcopo loci, tanquam ſuper
hoc à Sede Apoſtolica delegato, ſecundum
canonicas ſanctiones, viſitari, puniri, &
corrigi valeat. concil. Trident. cap. 3. ead.
ſeſſ. 6. cap. 4 de refor. ſeſſ. 14. & ſacra con-
greg. concil. ſuper cap. 14 ſeſſ. 7. in deciſ.
ſub tit. Cremonen.

64 Quintò, † capitula catherdalium, & a-
liarum maiorum eccleſiarum, illorumque
perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetu-
dinibus, ſententijs, iuramentis, concordijs,
quæ tantùm ſuos obligant auctores, non
etiam ſucceſſores, tueri ſe poſſunt, quomi-
nus à ſuis Epiſcopis, & alijs maioribus Præ-
latis per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus eis
videbitur, adiunctis, iuxta canonicas ſan-
ctiones, toties, quoties opus fuerit, viſita-
ri, corrigi, & emendari, etiam auctoritate
Apoſtolica poſſint concil Trid cap. 4 de
refor. ſeſſ 6 & c 6 in princ. de reform. ſeſſ.
25 & ibi congr. ſac. conc.

65 Sextò in ciuilibus cauſis mercedum,
& miſerabilium perſonarum contra cleri-
cos ſeculares. & regulares extra monaſte-
ria degentes quomodolibet exemptos, e-
tiamſi certum iudicem à Sede Apoſtolica
deputatum in partibus habeant, & etiam in
alijs, ſi ipſum iudicem non habeant Epiſco-
pi, tanquam in dictis cauſis à Sede Apoſto-
lica delegati, procedere, cauſaque cogno-
ſcere, & decidere, & ipſos ad ſoluendum
debitum cogere, & compellere poſſunt,
priuilegijs, & exemptionibus conſeruato-
rum deputationibus, & eorum inhibitioni-
bus non obſtan. ad formam. cap. 1. de pri-
uil. in 6. Quod concil Trid. innouat. vt cap.
14 de reform. ſeſſ. 7. & congregat. conc.
ibi ſub tit. Cremonen. in princ. & §. habet
etiam locum.

Septimò, tanquam Sedis Apoſtol. dele-
66 gati, Epiſcopi † de ſubreptione, & obreptio-
ne

Digitized by Google

ne gratiæ, quæ ſuper abſolutione alicuius publici criminis, vel delicti, de quo ipſe inquirere cœperat, aut remiſſione pœnæ, ad quem criminoſus per eum condemnatus fuerat, falſis precibus impetratur, etiã ſummariè cognoſcere poſſunt, & ſi per falſi narrationem, aut veri taciturnitatem, obtentã eſſe legitimè conſtiterit, admitti non debet, conc. Trid c.5. de refor. ſeſſ. 13. quia falſus precator debet carere impetratis, cap. ſuper litteris, & c. cũ dilecta, de reſcr.

67 Octauò Epiſcopi † tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in eccleſijs, tam cathedralibus, quàm collegiatis, in quibus nullę ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt veriſimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, ac quoruncunque prouentuum, & obuentionum, tam dignitatum, quàm canonicatuum, perſonatuũ, portionum, & officiorum, ſeparare debent, & in diſtributiones quotidianas cõuertere, quæ inter dignitates obtinẽtes, & cœteros diuinis intereſſentes proportionabiliter, iuxta diuiſionem ab Epiſcopo in ipſa prima fructuum deductione faciendam, diuidantur, ſaluis tamen conſuetudinibus earum eccleſiarum, in quibus non reſidentes, ſeu non ſeruientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt, quibuſcunque in contrarium facientibus, non obſtantibus, vt in conc. Trident. cap. 3. de reform. ſeſſ. 21.

68 Nonò Epiſcopi † etiam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in omnibus eccleſijs parochialibus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita eſt numeroſus, vt vnus rector eccleſiaſticis ſacramentis miniſtrandis, & cultui diuino peragendo, ſufficere non valeat, rectores, vel alios, ad quos pertinet, cogere poſſunt, ſibi tot ſacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficiant ad ſacramenta exhibenda, & cultum diuinum

69 celebrãdum † in ijs verò, in quibus ob locorum diſtãtiam, ſiue difficultatem parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda ſacramenta, & diuina officia audienda accedere non poſſunt, nouas parochias, etiam inuitis rectoribus, iuxta formam, cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific. conſtituere poſſunt, concil. Trid. cap 4. de reform. ead. ſeſſ. 21. & ibi congr. ſacr. concil. quod habet locum, etiam ſi eſſent ſubiectæ regularibus, vt in deciſ. ſub tit. Mediolanen. & facit, cap. & temporis, 16. quæſt. 1. Illis autem ſacerdotibus, qui de nouo erũt eccleſijs nouiter erectis præficiendi, competens portio, arbitrio Epiſc. ex fructibus ad eccleſiã matricẽ quomodocunque pertinentibus, debet aſſignari; & ſi neceſſe fuerit, populus compelli põt ad ea ſubminiſtranda, quæ ad vitam dictorũ ſacerdotum ſuſtentandam ſufficiat, eod. c. 4. § illis aũt, & d. cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific.

70 Decimò, vt etiam † eccleſiarum ſtatus, vbi ſacra Deo officia miniſtrantur, ex dignitate conſeruetur, Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſt. delegati, iuxta formam iuris, citra tamen præiudicium obtinentium, vniones perpetuas quarumcunque eccleſiarum parochialium, & baptiſmaliũ, ac aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis, propter earũ paupertatem, & in cœteris caſibus à iure permiſſis, etiamſi dictæ eccleſiæ, vel beneficia, eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſeruata, & qualitercunque affecta, quæ vniones reuocari, nec infringi queãt, facere poſſunt, vt in c. 13. ſeſſ. 24 de reform. nõ tamen poſſunt vniri parochiales Abbatijs, & dignitatibus, & a 40. annis factæ ab Ordinarijs ſunt examinandæ, vt d. c. 13. & ita per congreg. ſacri concilij fuit deciſum ſuper eod. cap. 13. ſub tit. Peruſen. & Elnen. nec aliqua pars fructuum vniri põt, vt ibi, ſub titulo Lancianen. neque, ſi omnes, ad quos ſpectat, conſentirent, vt ibi ſub titulo Peruſ. Regularibus aũt, nec parochiales, neque alia beneficia ſimplicia vniri poſsũt, vt ibid. ſub eod tit. Peruſ. & facit, cap. vnio, 10. quæſt. 3. cap. & temporis, cum ſeq. 16. quæſt. 1. c. ſicut vnire, extra de exceſ. Prælat. & cap. 1. de rer. perm. in 6.

71 Vndecimò eadem auctoritate † Epiſcopi, vti Sedis Apoſt. delegati, illitteratis, & imperitis, ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, coadiutores, aut vicarios ad tempus deputare, partemq; fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter prouidere poſſunt, quacũque appellatione, & exceptione remota, eoſque, qui turpiter, aut ſcãdaloſe viuunt, poſtquam præmoniti fuerint, coercere, & caſtigare, & ſi adhuc in ſua nequitia incorrigibiles perſeuerauerint, eos beneficijs, iuxta ſacrorum canonum cõſtitutiones, exceptione, & appellatione

Digitized by Google

tur nulla.

12 Motu proprio gratia facta redditur nulla, ſi non ſit facta expreſsio eorum, de quibus fieri debet.

13 Clauſula in mandatis Papæ appoſita, dummodo ipſum ad hoc idoneum eſſe reperêris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, an pars, ut aſsiſtat examini ſit vocanda.

14 Actus præiudicialis fieri non poteſt, niſi vocata parte, de cuius præiudicio agitur.

15 Probatio de non iure rei non prodeſt agenti in beneficialibus.

16 Delegatus pro examine faciendo, an ſubdelegare poſsit, ſi in litteris ſit appoſita clauſula conſcientiam tuam onerantes.

17 Clauſula in mandatis apponi ſolita, dummodo nõ ſit alteri ius quæſitũ, quid operetur.

18 Mandato Apoſtolico cum clauſula, dummodo non ſit alteri eius quæſitum, an in illorum exequutionem debeat pars citari.

19 Poſſeſſor, ut amoueatur ſine cauſa cognitione, non eſt de intentione Principis.

20 Exequtor nunquam in beneficialibus intelligititur eſſe mere deputatus.

21 Exequtio in beneficialibus in duobus caſibus retardari poteſt.

22 Diſpenſatus nunquam præſumitur, niſi diſpenſatio probetur.

23 Excommunicati ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda.

24 Irregulares ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda.

25 Excomũnicati nõ admittuntur ad agendũ.

26 Excommunicatus ſpoliatus non reſtituitur.

27 Exequtor litterarum in forma Breuis quomodo procedere debeat.

28 Excommunicari quis non poteſt, niſi perſonaliter citetur, & quomodo proceſſus formari debeat.

29 Stylus Romanæ curiæ eſt vbique ſeruandus, qui facit ius. Et omnes in foro eccleſiaſtico ſecundum eundem iudicare tenentur.

30 Citatio per edictum ob nõ tutum acceſſum, quando ſit relaxanda.

31 Citatus per edictum adhoc, ut excommunicetur, quid ſit probandum.

32 Exceptio excommunicationis incontinenti probata excludit agentem, non obſtante clauſula, teq; à quibuſuis excõmuncationis.

33 Excommunicatus reſcriptum impetrare nõ poteſt.

34 Dictio taxatiua excludit omnes alios caſus præter expreſſos.

35 Excommunicatus poſt abſolutionem reſtituitur ad iura lapſu temporis perdita.

36 Sentẽtia declaratoria excommunicationis, an per appellationem ſuſpendi poſsit.

37 Clauſula, appellatione remota, quid operetur.

38 Clauſula tu iſtic attente circumſpicias, quæ apponi ſolet in litteris Apoſtolicis beneficiorũ ꝑ reſignationẽ vacantiũ, quid operetur.

39 Bonus quilibet præſumitur, niſi probetur malus.

40 Dolus in dubio non præſumitur.

41 Reſignatio ſimoniaca, quomodo ſit valida in odium reſignantis.

42 Reſignans titulum, & poſſeſsionem beneficij amittit, nec ille, qui per ſimoniam eſt beneficium adeptus, illud retinere poteſt.

43 Clauſula, & non alias, aliter, nec alio modo, neceſsitatem importat, & inducit formam.

44 Simonia crimen in beneficio committens eſt excommunicatus.

45 Extenſio fit de perſona ad perſonam in lege pœnali, ut euitentur pericula animarum.

46 Simoniacorum beneficia ipſo iure vacant, & poſſunt impetrari.

47 Clauſula, vocatis vocandis, facit exequutorem miſtum, vnde tenetur citare, & procedere iudicialiter.

48 Beneficium conferri non poteſt per priuationem, niſi elapſis decem diebus, à die latæ ſententiæ.

49 Appellatio an admittatur in crimine ſimoniæ.

50 Diſpenſationes quacunque auctoritate concedendæ Ordinarijs illorum, qui eas impetrauerint, committuntur, & nihil pro illarum exequtione accipi poteſt

51 Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, de communicationibus vltimarum voluntatum cognoſcunt.

52 Epiſcopus cognoſcit ſuper litteris Apoſtolicis in forma, ſi in euidẽtem, & monitorialibus pro occultis.

53 Delegati iuriſdictio, vbi cauſæ cognitio requiritur, per ſolam citationem perpetuatur.

54 Mortuo delegante, an expiret iuriſditio.

55 Delegationis litteræ gratia, vel iuſtitia conceſſa ante diem obitus prædeceſſoris à Papa ſucceſſore conualidantur.

56 Delegatus in citatione facienda debet inſerere tenorem reſcripti.

Dele-

57 *Delegatio, an tranſeat in ſucceſſorem.*

58 *Delegatus Papæ, vel alterius Principis, poteſt ſubdelegare.*

59 *Delegatus eſt maior quocunque Ordinario in cauſa delegata.*

60 *Epiſcopi habent iuriſdictionem delegatam à lege in pluribus caſibus.*

61 *Epſcopi compellere poſſunt Abbates, & Priores monaſteriorum negligentes in habenda lectione Sacræ Scripturæ in monaſterijs, vbi commode haberi poteſt.*

62 *Epiſcopi poſſunt animaduertere in Prædicatores errores aut ſcandala diſſeminantes.*

63 *Epiſcoporum officium eſt prouidere, ne parochiales eccleſiæ, aut alia beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, ſuis debitis obſequijs defraudentur.*

64 *Epiſcopi poſſunt animaduertere in regulares extra monaſteria degẽtes, ſi delinquãt.*

65 *Epiſcopi poſſunt viſitare corrigere, & emendare capitula cathedralium, &c. eccleſias, & perſonas.*

66 *Epiſcopi poſsunt cognoſcere contra regulares extra monaſteria degentes, ac de ciuilibus cauſis mercedũ & miſerabiliũ perſonarũ.*

67 *Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, cognoſcunt de ſubreptione, & obreptione gratiarum Apoſtolicarum.*

68 *Epiſcopi poſſunt diſtributiones quotidianas conſtituere in collegiatis, vbi non ſunt.*

69 *Epiſcopi poſſunt erigere nouas parochias, & cogere rectores eccleſiarum ad ſibi adiungendos alios ſacerdotes.*

70 *Parochiæ nouæ, quando erigi poſsint.*

71 *Epiſcopi beneficiorum vniones facere poſsũt.*

72 *Epiſcopi illitteratis, & imperitis, coadiutores, aut vicarios ad tempus deputare poſſunt cum portione fructuũ, incorrigibileſq; punire, & beneficijs priuare.*

73 *Illitterati non placent in eccleſia Dei.*

74 *Epiſcopi transferre poſſunt beneficia ſimplicia, etiã iuriſpatronatus ex eccleſiis, quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſunt, in alias Eccleſias.*

75 *Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, quæ viſitare, & corrigere poſsint.*

76 *Epiſcopi poſſunt prohibere, corrigere, ſtatuere, & prouidere omnia, quæ ad auaritiam, & ad irreuerentiem ſpectanu in miſsis celebrandis.*

77 *Epiſcopi poſſunt animaduertere in notarios male officium ſuum exercentes.*

78 *Epiſcopi in omnibus ijs, quæ ad viſitationẽ, & morum correctionem ſubditorum ſuorũ ſpectant, omnem poteſtatem habent.*

79 *Epiſcopi poſſunt procedere contra Protonotarios, Comites Palatinos, capellanos regios, & alios priuilegiatos, & quomodo.*

80 *Epiſcopi cognoſcere poſſunt de electionibus, præſentationibus, nominationibus, inſtitutionibus, collationibus, & poſſeſsionum, ac beneficiorum traditionibus.*

81 *Epiſcopi poſſunt viſitare clauſuram in omnibus monaſterijs monialium, etiam Epiſcopis non ſubiectis.*

82 *Monaſteria quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ poteſtione reguntur, quomodo Epiſcopis ſubdi poſsint.*

83 *Epiſcopi, vti Sedis Apoſt. delegati, etiã officiales ſanctæ Inquiſitionis, & profeſſores in aliqua Vniuerſitate exemptos ad ſolutionẽ legatorum piorum compellere poſſunt.*

1 CVM iuriſdictionis poteſtas † ſit duplex, ordinaria, & delegata, & de ordinaria pluribus ſupra actum fuerit, conſonũ eſt, vt nũc de iuriſdictione delegata agatur, quæ eſt duplex, ab homine, vel à iure. Ab homine, quæ tribuitur per litteras delegatorias, vt toto tit. de off. dele. A iure, quæ Ordinarijs tribuitur à lege, de qua ſup. c. proximo.

2 Epiſcopi iuſriſdictione delegata † ab homine conferunt beneficia per obitũ, aut per reſignationem, aut per deuolutionem, ſeu aliàs quouis modo Sedi Apoſt reſeruata vacantia, quando litteræ Apoſt. eis, in forma, dignum, dirigũtur, in quibus ſolet apponi clauſula, dũmodo ipſum adhoc idoneum eſſe repereris, ſuper quo cõſciẽtiã tuã oneramus, beneficiorũ auctoritate noſtra cõferas, & aſſignes, & licet talis prouiſio videatur † mãdatũ de prouidẽdo, tñ mandata, quę olim cõcedebãtur, aut, quando Papa ſcribebat Ordinario pro certa perſona, & certo beneficio vacaturo cõferendo, vt quatenus auunculus beneficiũ, ꝙ habebat, dimittere vellet, illud nepoti conferret, vt c. ex par. il 1, de off. del. vel; quãdo ſcribebatur pro perſona incerta ſuper beneficio certo conferendo,

Digitized by Google

rendo, vt alicui perſonæ idoneæ conferre-
tur, c. is cui eod. tit. in 6. aut ſcribebatur pro
incertis perſonis de incertis beneficijs pro
uidẽdo, tribuẽdo facultatẽ admittendi reſi-
gnationes, & beneficia per reſignationem
huiuſmodi vacantia, vt beneficia ſex cleri-
corum cedentium, vel decedentium per-
ſonis idoneis conferendi, cap. dudũ, & cap.
quamuis, il 2. de præb. in 6. & alis diuerſis
modis, vt in cap. Abbatem & ibi glo. in ver.
facerent de reſcript. c. ſi pro te eod. tit. in 6.
cap. ſi ſuper gratia. cap. is cui. de off. deleg.
cap. ſi Apoſtolicæ. de præb. cap. capitulo. de
conceſſ. præben. vbiq; in 6. & Rot. deciſ. 11.
4 & 13. de præb. in nou. † nullum tribuebant
ius ante illorum exequtionem, quia man-
datum de prouidendo non habet vim pro-
uiſionis. Pariſ. conſ. 57 num. 53. & conſ. 79.
nu. 13. & 14. vol. 4. & Put deciſ. 256. in fin.
lib. 1. & non ligat manus habentis facultatẽ
conferendi, quominus prouiſio per eum
poſtea facta valeat. Ro. conſ. 256. Rot. de-
ciſ. 7. de præb. in nou. deciſ. 25 de conceſſ.
præben. in antiq. & Staphil. de mand. de pro-
uid. §. prima igitur forma num. 2.

5 Prouiſiones autem, † in forma, dignum,
ſunt gratiæ perfectæ, quarum vigore, cõ-
ſtito de idoneitate, niſi ante datam littera-
rum reperiatur alicui ius quæſitum, quod
6 expreſſe reſeruatur, vltra quod † ſemper
intelligitur reſeruatum. cap. quamuis. in fin.
cap. ſi propter. de reſcrip in 6. Felyn. in cap.
capitulum. nu. 16. verſ. adducitur ratio, de
reſcrip. & Gomeſ. de non toll iur. quæſ. nu.
1. quæſt. 2. tribuũt ius, ita quòd de poteſta-
te ordinaria alteri conferri non poteſt, &
purificata gratia per examen, perinde eſt,
ac ſi tempore datæ fuiſſet facta collatio, vt
in clauſula circa finẽ litterarum apponi ſo-
lita: Nos enim ſi dictus. N. ad hoc reper-
tus fuerit idoneus, vt præfertur, ex nunc ir-
ritũ decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his
à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel
ignoranter contigerit attentari, ac ſi die
datæ præſentium eidem ad id reperto ido-
neo de dicta eccleſia cum interpoſitione
decreti huiuſmodi mandauiſſemus proui-
7 deri, † quia decretum irritans omnia in
contrarium geſta annullat ipſo iure. cap. ſi
eo tempore. de elect. in 6. cap. quodam. de
præb. eod. lib. Gomeſ. de trien. poſſ. quæſt.
49 nu. 3. & Caſſad. deciſ. 3. de decret. in re-
ſer. nu. 1. quæ procedunt de plano, quando
8 nullus † reperitur contradictor, ſi verò ali-
quis ſe gerat pro poſſeſſore quomodocun-
que titulato, tunc eſt vocandus, cum nemo
à ſua poſſeſsione ſit repellendus, niſi cita-
tus, cap. placuit. 16. q 6. nec, lite pendente,
poteſt quis ſua poſſeſſione priuari, cap. 1. in
fin. & ibi Abb. num. 1. & 8. vt lit. pend.

9 Non enim prohibetur quis † ſuam poſ-
ſeſſionẽ continuare. cap. cum teneamur, de
appell. gloſſ. in Clem. 2 in verb. innouari. vt
lit. pend. Dec. in cap. ſignificante. nu. 5. de
appell. & Rot. deciſ. 10. de appell. in antiqu.
poteſt enim poſſeſſor contra actorem op-
ponere de ſubreptione, quæ ipſo facto vi-
tiat gratiam. cap. 1. de fil. presb. in 6. & Abb.
in c. cum noſtris. num. 11. de conceſſ. præb.
10 † Nam pluribus de cauſis gratia Apoſto-
lica ad beneficia redditur nulla, ſi quis tacet
11 exprimenda, quia impetrans † tenetur fa-
cere mentionem de alio beneficio, quod
obtinet, quantumcumque minimo. cap. cum
adeo. & ibi glo. in ver prębenda. cap. poſtu-
laſti. cap. ſi proponente de reſcrip. cap. non
poteſt in prin. & cap. ſi motu proprio. de
præb. in 6. Felyn. in c. ad aures. n. 5. de reſcr.
& Gomeſ. ſuper reg. de valo. expr. in impetr.
benef. in præfa. n. 3. & etiã exprimere pen-
ſionẽ ſibi reſeruatã Card. in c. ad audientiã.
2. in quarta oppoſitione. de reſcr. & licet vi-
deatur, quòd in gratia facta motu proprio
taciturnitas obtentorum non reddat gratiã
nullam. vt d. c. ſi motu proprio. Felyn. in d.
cap. ad aures. n. 6. & Gomeſ. eod. n. 3. diſpo-
12 ſitio tamen † dicti cap. ſi motu proprio, fuit
correcta per Sixtum V. in Reg Canc. 50. de
exprimendo vero valore, vbi ſuper expreſ-
ſione veri valoris, & obtentorum idem ſta-
tuit de beneficijs motu proprio collatis, quàm
de beneficijs, quæ ad ſupplicationem con-
feruntur, vt etiam diſpoſuit Clemens Papa
VIII. in reg. eiuſdem Canc. 54. quapropter
in quibuſcunq gratijs, tam motu proprio fa-
ctis, quàm alijs, prouiſi tenentur exprimere
verum valorẽ, tam beneficij impetrati, quã
obtentorum ex ſupra deductis.

13 Quæri autem poteſt, quando † in litteris
apponitur clauſula, dũmodo ipſum ad hoc
idoneũ eſſe repereris, ſuper quo conſcien-
tiam tuam oneramus, an exequtor teneatur
vocare partem, vt aſſiſtat examini, & vide-
tur, quòd ſic, quia exequtor ſuper idoneita-
te de-

te debet pronunciare.Lap.alleg.15. num.5. & Pariſ.conſ.57.nu.51. vol.4. At ſemper in
14 actu præiudiciali † pars,de cuius præiudicio agitur,eſt vocanda.l.de vno quoque. de re iud.l.in concedendo,& l.in diē.ff.de acq. plu.arc.cap.Eccleſia Sanctę Marię in fin.de conſtit.c.inter quatuor.de maiorit.& obed. c.1.de cauſ poſſ & propri.cap.cum olim.de teſtam.& clem.paſtoralis.§.deniq; ver.dicine.de re iud.cùm collatio dependeat ab approbatione,vel reprobatione, & reus poſ-
15 ſeſſor vincat per non ius actoris, etiam ſi de non iure rei fuerit probatum.cap.olim. in fin.de reſcrip glo.fin. in c.vnic.de eo qui mit.in poſſeſſ.in 6.Rom conſ.347.n.1 & n.5 Compoſtell.in c.mandatum.n.4.de reſcrip. Felyn in d.cap.olim.nu.9. eod. tit. & Rota deciſ.2.nu.2.de except.in antiquior. Tamē in dicto examine in litteris Apoſtolicis collationis beneficiorum ſibi commiſſio partē vocare non tenetur,quia examen huiuſmodi non eſt actus iudicialis. Innoc.in c. fin.in fin. de tranſlat.Prælat. Card. in Clem.1. de off.deleg.Rota deciſ.4.num.3. de ſent.& re iudic.in antiq.& Felyn. in cap.fin. num.36. de præſumpt. In contrarium verò adducta procedunt in actu iudiciali.

16 An autem delegatus † pro examine huiuſmodi faciendo poſſit delegare,ſi in litteris ſit appoſita clauſula,conſcientiam tuam onerātes, quia videtur electa induſtria perſonæ,ſubdelegare non poteſt. l. nulli. C. de Epiſc.& cler.Imol.in c.fi.de off.deleg.Alex. in l.à iudice.num.4.C.de iud.& Rota deciſ. 18.in fin.de conceſſ.præb. in nou. ſtantibus præſertim verbis,conſtito tibi, & cōſcientiam tuam,&c.Felyn.in d.cap. fin. in fin. de off.deleg.tamen,ſi examinandus eſſet in partibus longinquis abſens,& exequtori cognitus,illius examen alteri committi poſſet ex alijs deductis in dict. deciſ.18.n.4. quando verò nō apponitur clauſula,conſcientiā tuā onerantes, vel collatio auctoritate ordinaria fieri debet,examen ſuper idoneitate poterit ſubdelegari.clem. vni. de off. deleg. & Rota deciſ.4.in fi.de ſent. & re iud.in antiq.

17 Quid autem de clauſula, † dummodo tempore datæ præſentium nō ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum? Quia,vt ſupra deduxi, ius quæſitum tertio ſemper intelligitur reſeruatum, videtur nihil operari, quoniam expreſſio eorū,quæ tacite inſunt, nihil operatur.l.conditiones.ff. de condit. & demonſtrat. ſed cùm in litteris nihil ſuperflui ponatur,d.clauſula tollit ius ad rē, licet præſeruet ius in re,Roman.conſil.256.verſ. 3.quia dicto. Calder.conſ 8.in fi.de reſcript. Felyn.in c.cauſā quæ.nu.26.eod.tit. & Rebuff.de for.& declar.nou.prouiſ ſuper clauſula,dummodo tēpore datæ,&c.n.2. par.1.

18 An autem vigore litterarum † Apoſtolirū,in quibus dicta clauſula reperitur appoſita,debeat pars citari, cum exequtor Apoſtolicus poſſit procedere parte vocata, & nō vocata,vt per Rotā deciſ.6.n.3.de reſcr. in antiq Reſpondetur negatiue, late Felyn. in cap.fi.n.22.de præſump.ſi tamen compareat contradictor,qui velit audiri,& de iure quæſito, vel competenti docere contra prouiſionem Apoſtolicam de ſubreptione, aut aliàs obijciēdo,debet vocari, & exequtor officium iudicis ſibi aſſumere, iudicialiter,iuris ordine ſeruato procedēdo.Innoc. in c.propoſuit,n.5.verſ.& nota,& ibi Hoſt. de conceſſ.præb.Abb.in d.c.fin.nu.13.circ. fin.verſ. ſed ſi comparet. & ibi Felyn. num. 27.de præſumpt.quod maxime procedit, ſi
19 contradictor ſit in poſſeſſione,† quia non eſt de intentione Papæ,vt quis remoueatur à poſſeſſione ſine cauſæ cognitione. Innoc. in c.1 nu.4.de conceſſ.præb. in 6. & Felyn. in d.c.fin.nu.24.de præſumpt.

20 Infertur propterea ex his, † quòd nunquam intelligitur commiſſa mera exequtio in beneficialibus, quia poſſet fieri alteri præiudicium.Abb.in d.cap fin.paul. ante num.13.& ibi Felyn.poſt Ant.Abb. & Imol. quos citat.de præſump. quod tamen intellige,niſi conſtaret de cōtraria mente Pontificis prouidentis, ſeu prouidere mandantis, alicui ex certa ſcientia, remouendo aperte omnes exceptiones.Abb.in d.cap.fin.nu.13. verſ.tertius caſus. Et ideo videmus, quòd Papa pro exequtione litterarum Apoſtolicarum prouiſionum beneficiorum vacantium per obitum in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quandoque concedit litteras in forma Breuis de tradenda poſſeſſione, amoto quocunque detentore, non tamen Apoſtolica auctoritate prouiſo,omni, & quacunq;appellatione remota, amotaq; actione ſpolij, ac vnde vi,decreto irritanti, & clauſula ſublata, &c. deſuper adiectis, & tunc cum conſtet de euidente mente

Pon-

Digitized by Google

Pontificis,de cuius auctoritate, & plena in beneficialibus poteſtate non eſt dubitandũ. c.2.de præb.in 6.cũ alijs ſupra deductis exequtio impediri,aut retardari non poteſt,niſi in duobus caſibus,quãdo reus probaret, ſe
21 Apoſtolica † auctoritate prouiſũ, quæ exceptio oritur ex ventre litterarum,& impedit exequtionem.Gomeſ.in compend.vtriuſ. Sign.n 84.ver.& eſt aduertendum. & Gig. de penſ. q 85. n. 10.aut actorem maiori excommunicatione excommunicatum,vel irregularẽ, quæ exceptio incontinenti pro-
22 bari debet,cap. vnic. de except. in 6. † & cum quo nunquam præſumitur diſpenſatũ, niſi diſpenſatio probetur.cap.ordinarij.§.in conferendis.de off.ord.in 6.
23 Nam excommunicati ſunt inhabiles † ad beneficia obtinẽda.cap.poſtulaſtis.in princ. de cler.excomm.miniſtr.Abb.in cap.fin.n.3.
24 eod.tit.& Pariſ.conſ.29.n.4.vol.4.† & etiã irregulares,idem Abbas in cap.cum noſtris. n.22.cir.fin.de conceſſ.præb.qui nõ admittuntur ad agendũ. cap. intelleximus. iunct. glo.& ibi Abb.n.1.de iud.& c.1.de except.
25 in 6.Hinc infertur,† quòd,cùm excommunicatus repellatur ab agendo,ſi fuerit beneficio,vel alijs bonis ſpoliatus, ante abſolutionem non reſtituitur.Bar.in l. de pupillo. §.fin.nu.2.ff. de no.op nunc. Innoc. in cap. cum noſtris.nu.3.circa fin.verſ. item fatendum,de conceſſ.preb. Abb. in d.cap.intelleximus nu.9.de iud.Rom.conſ.217.Felyn. in cap.dilectus. il 1. nũ.11. de reſcrip. & Rot. deciſ.26.de ſent.& re iud.in antiq.

Pro exequtione litterarum, in forma Breuis,modo præmiſſo cõceſſarum facien-
26 da,debet † iudex exequtor in eiſdem litteris nominatus ad partis inſtãtiam, ſi aliquis in poſſeſſione reperiatur, concedere litteras monitoriales,& citatorias contra poſſeſſorem cum inſertione copiæ eiuſdem Breuis, quarum vigore moneatur pars ad dimittendam actori poſſeſſionem liberam, vacuã,& expeditam, iuxta formam earumdẽ litterarum, citando partẽ cum termino competenti ad diem certam comparituram, ſi ſe grauatam ſenſerit,ad dicendum, & allegandum cauſam,ſi quam habet, quare præmiſſa fieri non debeant, aliàs videndum ſe in ſententias, cenſuras, & pœnas, in eiſdem litteris in forma Breuis contentas incidiſſe, & incurriſſe declarari; & monitorium cũ citatione huiuſmodi debet part perſonaliter præſentari, nec ſufficeret copia dimiſſa domi, aut in manibus conſanguinei,vel familiaris,quia,cùm agatur de
27 excommunicando, nemo † excommunicari poteſt,niſi litteræ monitoriales, & Apoſtolicæ,fuerint ei perſonaliter intimatæ. Rota deciſ. 2. num. 52. de reſcript. deciſ.1. nu.4.de fer.& deciſ.11.de dol.& cont.vbique in nou. cum excommunicationis nulla maior pœna in Eccleſia Dei reperiatur in ſpiritualibus.cap. corripiatur. 24. quæſt 3. & Abb.in cap.cum dilectus. num.6. de his, quæ vi met.ve.cau.ſi.
28 Intimatione perſonaliter facta, † adueniente die præfixo ad comparendum,actor reproducit monitorium,& originales litteras in forma Breuis coram iudice, & demum facit citare aduerſarium, ſi comparuerit,vel eius procuratorem, & ſi non cõparuerit, nec procuratorẽ miſerit,citatur per audientiam litterarum contradictarum more abſentium, iuxta ſtylum curiæ ad dicendum contra iura producta,& repetita, & videndum illa admitti, ac iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, ad primam diem, qua die elapſa, facit de nouo citare partem ad docendum, ſe paruiſſe litteris monitorialibus, & Apoſtolicis in forma Breuis, primò, pro prima dilatione ad primam diem, vel per totam diem,& adueniente hora cauſarum,decernitur ſecunda citatio,quę fit ad docendum, ſe paruiſſe eiſdem litteris, ſecundò, pro ſecunda dilatione etiam ad primam, vel per totam diem,in quo termino decernitur tertia citatio, ad docendum ſe paruiſſe dictis litteris. Tertiò, pro tertia dilatione, eaque exequta,ac eod.termino adueniẽte, decernitur quarta citatio,ad docendũ,ſe paruiſſe prędictis litteris,quartò,ꝓ quarta dilatione ad eãdẽ primã diẽ 21.vel ꝑ totã eãdẽ diem, qua elapſa, citatur aduerſarius ad cõcludẽdũ,& audiẽdũ ſententiã declaratoriam,quę profertur, cuius vigore pronunciatur,aduerſarium, ob non paritionem litterarum in forma Breuis, & Monitorialium contra ipſum exequutarum, & in actis reproductarum; excommunicationis ſententiam,aliaſque cenſuras, & pœnas in eiſdem litteris Apoſtolicis, & monitorialibus contentas incidiſſe,& incurriſſe, niſi infra decem dies parue-

Digitized by Google

paruerit, quibus decem diebus elapſis, &
non paritio, conceduntur litteræ declara-
toriæ excommunicationis, & ſi contra_
27 Epiſcopum, ſuſpenſionis à diuinis, † nec
admittitur exceptio contra actorem vigo-
re litterarum in forma Breuis prædicti te-
noris expediti, niſi excommunicationis,
aut irregularitatis, vel, quæ oriuntur ex
vétre litterarũ ex ſupra deductis, quæ pro-
cedunt etiam in litteris reſeruationis pen-
28 ſionis, vt infra dicetur, & ita ſe habet † ſty-
lus Romanæ curiæ, qui facit ius. cap. ve-
nerabiles de confirm. vtil. vel inutil cap. ex
litteris. de conſti & ibi Abb. nu 6. & Dec.
num. 27. gl. in Clem. 1. §. ſecus in ver. præ-
ſenti. de conceſſ. præben. & in Clem. appel-
lanti. in ver. expreſſas. de appell. Io. Andr.
in cap. vnic. de rer. permut. in 6. & ibidem
Franc & Rota deciſ. 6. de conſuet in an-
tiq. & omnes in foro eccleſiaſtico ſecun-
dum dictum ſtylum iudicare tenẽtur Go-
meſ. in procem. reg. quæſt. 2. num. 10. circa
fin verſ. ob eam cauſam, & Rota deciſ. 1.
poſt med. de fil. presb. in no.

Fallit tamen regula, quòd nemo poſſit
excommunicari, niſi perſonaliter monitus,
29 vel citatus, † quando non datur tutus ac-
ceſſus, de quo conſtare debet per teſtes
deponentes ſaltem, quòd impoſſibile, vel
non ſit tutum, eos in domo citare, Clem. 1.
de iud. Rot. deciſ. 21. num. 2 de reſcript. in
antiq & Caſſad. deciſ. 2. num. 2. de dol. &
contumac. quia tunc ſufficit citatio, & in-
timatio per edictũ, ad hoc, quòd quis poſ-
30 ſit excommunicari, † & probari debent
duo: quòd edictum fuerit appoſitum in vi-
cinis partibus, & quòd ad notitiam aduer-
ſarij veriſimiliter potuerit peruenire. Æ
gid. Bella deciſ. 188. & Felyn cap quoniam
frequenter. §. porrò, vt lit. non conteſt. nu-
mero 20.

31 Exceptio autem excommunicationis †
incontinenti probata excludit agentem_,
etiã ſi in litteris ſuæ prouiſionis fuerit ap-
poſita clauſula apponi ſolita: teque à qui-
buſuis excommunicationis, ſuſpenſionis,
& interdicti, alijſque eccleſiaſticis ſenten-
tijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homi-
ne, quauis occaſione, vel cauſa, latis, ſi qui-
bus quomodolibet innodatus exiſtis, ad ef-
fectum præſentium duntaxat conſequen-
dum, harum ſerie abſoluentes, & abſolu-
31 tum fore cenſentes, quia; quamuis † in ex-
communicatum cadat titulus beneficij, &
ordinis ſuſceptio, ac valeant cuncta, quæ
facit in ſui eſſentia, licet non in exercitio.
Staph de vi. & effect. clauſ. §. & primo n. 5.
& 6. dicta tamen clauſula non prodeſt ex-
communicatis propter hæreſim, nec illis,
qui ſunt excommunicati ob non paritionẽ
litterarum exequtorialium, aut, qui per
annum inſorduerint in excommunicatio-
ne. Felyn. in capit. Apoſtolicæ. in princip.
de except.

32 Imò, quia excommunicatus † reſcriptum
impetrare non poteſt, cùm eius impetra-
tio ſit nulla cap. 1. de reſcrip in 6. & Fely.
in cap fin. num. 2. de except. illa abſolutio
operatur, vt reſcriptum valeat, non aũt ab-
ſoluit ab aliqua excommunicatione pro-
pter verba in clauſula appoſita, ad effectũ
33 præſentium duntaxat, † quia, dictio
huiuſmodi taxatiua firmat validitatẽ litte-
rarũ, ad quem effectũ abſolutio fuit cõceſ-
ſa, & negat, ac excludit omnes alios caſus,
præter expreſſos. l. 2. C. de patr. qui fil. di-
ſtra. l ob æs. C de præd. min. c cum Eccle-
ſia Sutrina. §. verũ, quoniam de cauſ. poſſ. &
propr & Bart. in l. 1. ff ſi quis iuriſd. nõ ob-
34 temp. & abſolutio † ad effectũ validita-
tis litterarum, operatur, vt obtenta abſolu-
tione ab excommunicatione, illarum vigo-
re poſſit poſtea beneficium ſibi collatum
obtinere, quia per abſolutionẽ reſtituitur
ad omnia. Abb. in c. 1 in princ. verſ item ſi
Epiſcopus, de præſcrip. & Felyn. in c. cum
inter. num. 19. de excep.

35 Quamuis enim à ſententia † declarato-
ria excommunicationis regulariter poſſit
appellari gloſſ. in cap. cupientes § ij ſuper
etiã in verbo priuatos, & ibi Franc Dom.
Rauen. de elect. in 6. Roman ſing. 213 poſt
medium. Abbas in capit. Parochianos. nu-
mero 2 in fine de ſentent excommunica-
tionis, & Felyn. in cap. Rodulphus. nu-
mero quadrageſimotertio, de reſcript à
declaratoria tamen data, vigore dicti Bre-
uis; appellatio non admittitur propter
clauſulam, omni, & quacunque appel-
latione remota, cum decreto irritanti,
& clauſula ſublata, & cæt. quæ propter ge-
neralitatem verborum, omnem appella-
tionem comprehendit & remouet, ita_
quòd aliter iudicari non poteſt Pariſ con-

Digitized by Google

ſil.38.num 4.lib.4.cum alijs alibi allegatis,
ſecus,vbi adeſt clauſula,appellatione poſt-
poſita compeſcendo, vel appellatione re-
mota ſimpliciter,quæ in litteris Apoſtolicis
in forma communi ſub plumbo expeditis
36 apponi ſolet, † quia illa remouet tantùm
friuolã,& iniuſtã appell.c. ſuper eo.de off.
deleg.cap.licet. de off.ord.c. paſtoralis.in
prin cum gl.in ver.expreſſe, de appell.Iaſ.
in l.ſi is, pro quo.nu.5.quòd quiſ. iur.& in
l.apertiſſimi nu.18. C. de iud. Lap. alleg.
121.n.4. verſ. item.clauſula. Rip. in cap.1.
num.3. verſ. ſed,ſi remoueatur.de reſcript.
& Maſcard.concl.687 n.3.de probat.
37 In litteris verò Apoſtolicis † prouiſio-
nis beneficiorum per reſignationẽ vacan-
tium ſolet apponi clauſula, tu iſtic attente
circũſpicias;an in reſignatione huiuſmodi
quã nos nullo vitio laborare perpẽdimus,
interuenerit dolus, fraus, ſimoniæ labes,
aut aliqua alia illicita pactio,vel corrupte-
la,& ideò dubitari põt,an debeat pro veri-
ficatione,quòd nõ interuenerit dolus,fraus
nec ſimonia, aut aliqua corruptela, forma-
ri proceſſus,Nam,aut præceſſit accuſatio,
inquiſitio,vel ſimplex eſt ſequta denuncia-
tio,& tunc Ordinarius litterarũ exequtor
contra accuſatum, inquiſitum, vel denun-
ciatum procedere debet.vt ſtatuit Pius V.
in conſtitut. 5. Cùm primum. §.& vt præ-
miſſorum, de qua in Bull.Rom.aliàs non,
38 † quia quilibet præſumitur bonus.c.fin.&
ibi Abb.n.5.& Felyn.n.11.de præſumpt.c.
1.& ibi gloſſ.in verb. æſtimare de ſcrut.in
39 ord fac.l.cũ pater.§. rogo ff.de leg.2. † &
dolus non præſumitur.l.meritò.ff. pro ſoc.
& Pariſ.conſil.52. num.27. vol.4.
40 Nam † renunciatio beneficij ſimoniaca
non valet in fauorem eius, cui fit collatio,
& tamẽ non eſt nulla in fauorem reſignan
tis, ita quòd ius adhuc remaneat penes ip-
ſum reſignantem, ſed per reſignationem
reſignans titulum, & poſſeſſionem benefi-
cij amittit. Rot.deciſ.4.n.4. de renunc. in
nou.Gomeſ. de infir. reſig.quæſt.29. nu.3.
Pariſ.conſ 135.nu.2.intantùm,quòd reſi-
41 gnans per ſimoniam † non poteſt benefi-
cium reſignatum repetere, nec ille, qui il-
lud per ſimoniam eſt aſſequtus, retinere.
Rebuff.in prax.benef.de ſimon in reſignat.
nu.2.par.2.& Inn.in c. cum vniuerſorum,
poſt med. de rer.permut. tenet etiam reſi-
gnatio ſimoniaca in præiudicium reſignan-
tis, ſi fuerit datum mandatum ad reſignan-
dum in fauorem Titij, & non aliàs, aliter,
42 nec alio modo, † quia, quamuis clauſula,
nõ aliàs,aliter, nec alio modo,habeat ver-
ba præciſa,quæ neceſſitatem important, &
inducũt formam, ita quod,niſi illud requi-
ſitum interueniat,annullet actũ. Pariſ.cõſ.
19 num. 17.18.19. & 20. volum.2. tamen
vigore reſignationis ſimoniacæ non eſt be-
neficium reſignatario conferendum,cùm
43 ipſo facto, quòd quis crimen ſimoniæ in
beneficio committit, ſit excommunicatus
cap.cum deteſtabilis.§.ſtatuẽtes, in extra-
uag. com. de ſimon. quæ eſt innouata per
conc.Trid.c.14. de reform.ſeſſ.24 & per
Pium Quintum.d.conſt. 5. cùm primùm.§.
& vt ſimoniacæ. Vnde excommunicato,
qui ad obtinẽda beneficia eſt inhabilis,cõ-
ferri non poteſt cap.poſtulaſti.de cler.exca
min cũ alijs ſupra deductis,nec poterit reſi-
gnans ad beneficium reſignatum redire,
quia non vtitur iuris cõceſſione, ſed illud
fraudat.clem.vni & ibi gl.in ver vtentibus.
de rer.perm. ex quo de facto beneficium a-
miſit, quia incidit in eandem excommuni-
44 cationem, & iura diſponentia † ſuper ſi-
monia,quæ reſpiciunt ſalutem animæ, ex-
tendũtur,etiã de vna perſona ad aliã Abb.
in c.ex tenore.n.6. qui fil ſint leg.& Iaſ.in
l.cum quidam.nu.24. cum pluribus ſeq de
lib.& poſth. & etiam expreſſe eſt compre-
henſus,in d §.& vt ſimoniace.ead.5.conſt.
45 Hinc propterea infertur. † quòd benefi-
cia ſimoniacorum vacant ipſo iure,& poſ-
ſunt impetrari, vt tradit Rebuff.de Simon.
in reſignat.n.11. ſed regulariter contra ſi-
moniacum requiritur ſententia priuatoria,
& ideo litteræ Apoſtolicæ de conferendo
propter ſimoniam, conceduntur in forma
commiſſaria directe Ordinarijs locorum,
46 cum clauſula † vocatis vocãdis, quæ facit
exequtorem miſtum,qui partes iudicis ſu-
mere, & iuris ordine ſeruato, procedere
debet. c.exhibita. cum glo.3. poſt med. &
ibi Abb.n.6.de iud. Felyn.in c de cœtero.
n 10.de re iud.Pariſ.conſil.138.n.6.vol.4.
& Rot.deciſ. 12. de off.deleg.in no.
47 Ideò, † cùm collatio à cognitione cau
ſæ dependeat,non põt conferri,niſi poſt la
tam ſententiam, lapſis decem diebus datis
ad appellandum.Rota deciſ.2.in addition.
n.67.

num.67.de reſcrip.in nou.& interim colla-
48 tio impetranti fieri non poteſt, † quia li-
cet condemnatus de ſimonia appellare
non poſſit.Felyn.in cap. ſicut.il primo.n.1.
de Simon Marant.Specul.aut.ſecūdùm par-
uam impreſſionē.de appellat. part.6.n.198.
dicta concluſio procedit, ſi notoriè cōſtet
de crimine ſimoniæ per partis confeſſio-
nem, inſtrumenta, aut alias concludentes, &
indubitatas probationes: aliàs lata ſentētia
ſuper probationibus dubijs, admittitur ap-
pellatio, & cauſę committūtur, etiā in Ro-
ta.vt in deciſ.6.de accuſa. in antiq.d.deciſ.
2.num.66.& 67.de reſcrip. & deciſ.4. poſt
med.de ſeq. poſſ.& fruct. in nou.

49 Delegata iuriſdictione † procedunt etiā
Epiſcopi, ſiue eorum vicarij in diſpēſatio-
nibus matrimonialibus, quæ quacunque
auctoritate concedendæ extra Romanam
curiam committuntur Ordinarijs illorum,
qui eas obtinent, & quæ gratioſe conce-
duntur, ſuum effectum ſortiri non poſſunt,
niſi prius ab eiſdem, tanquam Sedis Apo-
ſtolicæ delegatis, ſummariè tantùm, & ex-
traiudicialiter cognoſcatur, expreſſas pre-
ces ſubreptionis, vel obreptionis vitio non
ſubiacere. concil. Trid. cap.5.de reformat.
ſeſſ.24.& decretum illud, quod ſolet in lit-
teris diſpenſationum matrimonialium po-
ni, vt nihil muneris, aut præmij, etiam ſpō-
te oblati, accipi poſſit pro illarum exequ-
tione, ita intelligendum eſt; vt neque Or-
dinarius ipſe, neque vicarius eius, quidquā
prorſus, etiam pro mercede laboris, quem
in ea re ſuſciperent, capere poſſint, notarij
verò pro examine teſtium quartam aurei,
ſeu ducati partem licite accipere valent,
nec vltra ratione taxæ, etiam ab immemo-
rabili tempore, nec ratione ſigilli, vel alte-
rius rei, & ita declarauit Greg. Papa XIII.
vt in deciſ. ſacri conc.ſuper eo.c.5. ſeſſ.22.
§.cognoſcatur, & §.notarij verò, vbi con-
gregatio etiam ita decidit.

50 In commutationibus † vltimarum vo-
luntatum auctoritate Apoſtolica conceſſa-
rum, Epiſcopi eadem auctoritate, tanquam
Sedis Apoſtol. delegati, ſummariè, & ex-
traiudicialiter cognoſcere debent, an in
precibus quidquam tacita veritate, vel ſug-
geſta falſitate, fuerit narratum, priuſquam
commutationes exequutioni demandentur.
conc. Trid.cap.6.ead.ſeſſ.22.

51 In litteris Apoſtolicis † in forma, ſi in
euidētem, & monitorialibus pro occultis,
Apoſtolica auctoritate cōceſſis, Ordinarij
pro illarum exequtione delegantur, & in
omnibus cauſis, & caſibus, tā gratiā, quàm
iuſtitiam concernentibus, quæ à ſede Apo-
ſtol. Epiſcopis committuntur, auctoritate
delegata procedunt, vt tot tit.de off.deleg.

Iuriſdictio enim delegati, vbi cauſæ co-
52 gnitio requiritur, † per ſolam citationem
perpetratur. c.gratum, & gloſſ.in cap re-
latū.ext.de off delegat. clem.1. & ibi glo.
in verſ.ad partem. & Abb. n.8.vt lit.pend.
ſed ad inducendam litis pendentiam non
ſufficit citationem emanaſſe, quia requiri-
tur etiam, quòd peruenerit ad partē, vt per
eandē gl. & Abb. vbi ſupr. Felyn. in c.cau-
ſam, quæ.il 2.n.19. de teſt.& Guido Pap.q.
53 421 num 2. † & tunc, mortuo delegante,
non expirat iuriſdictio delegati, quia res
non eſt integra.c.relatum.& c.licet.ext.de
off.delega. aliàs, mortuo delegante ante ci-
tationem, & re integra, regulariter expi-
rat iuriſdictio delegati.d cap.relatum. vbi
etiam Abb.nu 6.& c. licet. de off. deleg.

Propterea, vt expenſis parcatur, & ne
negotia in omnibus mundi partibus, in
quibus delegationes Apoſtolicæ tranſmit-
54 tuntur, differātur, quilibet Papa † craſtino
die aſſumptionis ſuæ ad Summi Apoſto-
latus apicem, quo Regulas Cancellariæ nū-
cupatas edit, per peculiarem conſtitutionē
inter alias regulas connumeratā, omnes,
& ſingulas à prædeceſſore ſuo intra annum
ante diem obitus eius conceſſas, gratiæ, vel
iuſtitiæ litteras, temporibus debitis eorum
exequtoribus non præſentatas, omnino re-
ualidat, & in ſtatum priſtinum in quo ante
fuerant, vel pro quibus erant obtētæ, quo-
ad hoc plenariè reſtituit, ac decernit per
exequtores prædictos, vel ab eis ſubdele-
gandos, perinde ad illarum exequtionem
procedi poſſe, & debere, ac ſi exequtio hu-
iuſmodi temporibus prædictis inchoata
fuiſſet, vt in Clementis Papæ viij. reg.9.

55 Debetque citatio delegati † fieri cum
inſertione tenoris reſcripti, quia, niſi cita-
tus de ſedis Apoſt. delegatione, certiore-
tur, non tenetur comparere. cap cum in
iure.de off. deleg. Innoc.in cap. præterea.
56 nu. 1.& ibi Hoſt.de dilat. vtrùm verò † de-
legatio tranſeat ad ſucceſſorem, eſt diſtin-

guendum,quia, aut eſt facta Dignitati, aut
nomine proprio expreſſo, primo caſu, de-
legatio facta Dignitati tranſit ad ſucceſſo-
rem in Dignitate, ſi verò eſt facta proprio
nomine in litteris delegationis expreſſo, tūc
non tranſit ad ſucceſſorem in Dignitate.
cap. quoniam Abb & ibi glo. in ver. ſubſti-
57 tutum,& Abb nu.1. & 7.de off deleg †De-
legatus enim Papæ, vel alterius Principis
habet priuilegium à lege,vt poſſit ſubdele-
gare.c paſtoralis vbi etiam Abb.nu.1 eod.
58 tit.& l.à iudi. C.de iud.& eſt ratio,† quia
in cauſa delegata delegatus eſt maior quo-
cūque Ordinario.l fin §. pen.in fi.ff de dān.
inf.c.ſane.il 2 de off deleg.& c. paſtoralis.
de off Ord.cùm Ordinarius poſſit,multò for
tius delegatus Papæ. vel Principis, poterit
ſubdelegare,& pluribus caſibus ampliatur,
& limitatur dicta regula,vt per Fel.in c.ſu-
per quæſt.n 12. & 13. vbi quando ſubdele-
leg. poſſit etiā ſubdelegare de off.deleg.&
Abb.in cap cum Bertold. n.25.de re iudic.
Delegatam iuriſdictionem à lege habent
59 † Epiſcopi in pluribus caſibus: Et primò,
ſi Abbates negligentes fuerint in habenda
lectione ſacræ ſcripturæ, aut in monaſte-
rijs monachorum, vbi cómode id fieri po-
teſt, ſi nullus,cui lectio quoq; aſſignata fue-
60 rit,magiſter erit electus, Epiſcopi † loco-
rum vti Sedis Apoſtolicæ delegati,eos ad
id opportunis remedijs cópellere poſſunt.
c.2.de magiſt conc. Trid cap. 1.verſ qua
in re.de refor. ſeſſ 5 & ſacra congr.conc.
ſuper eo.c 1 in deciſ. ſub tit.Burgen.
61 Secundò,cōtra † prædicatores errores,
aut ſcandala diſſeminantes in populum, e-
tiamſi in monaſterijs ſuorum, aut aliorum
ordinum prædicent, & ſi hæreſes prædica-
uerint,contra eos ſecundum iuris diſpoſi-
tionem,aut loci conſuetudinem,etiāſi præ-
dicatores ipſi generali, vel ſpeciali priuile-
gio exemptos eſſe prætēdant,Epiſcopi au-
ctoritate Apoſtolica, & tanquam Sedis A-
poſtolicæ delegati procedere poſſunt.con-
cil. Trid cap.2 verſ.ſi verò,quod abſit,de
reform ead ſeſſ 5.
62 Tertiò,ne parochiales eccleſiæ, aut alia
beneficia perſonalem reſidentiam requi-
rentia ſuis debitis defraudentur obſequijs,
indultis,& diſpenſationibus de non reſidē-
do minime obſtantibus, officium eſt Epi-
ſcoporum,tanquam Sedis Apoſtolicæ dele-
gatorum, prouidere,vt per deputationem
idoneorum vicariorum, & congruæ por-
tionis fructuum aſſignationem, animarum
cura nullatenus negligatur, quocunque
priuilegio,aut exemptione,nō obſtāte.cap.
cū ex eo § porrò.de elec in 6 Cōc.Trid in
c.2.ſeſſ 6 de reform.& ſeſſ 7.c.5.& c.7.
63 Quartò,† nemo ſecularis clericus, aut
cuiuſuis ordinis regularis, extra monaſte-
rium degens, etiam ſui ordinis priuilegij
prætextu,tutus eſſe poteſt,quominus,ſi de-
liquerit, ab Epiſcopo loci, tanquam ſuper
hoc à Sede Apoſtolica delegato,ſecundum
canonicas ſanctiones, viſitari,puniri, &
corrigi valeat. concil. Trident cap.3.ead.
ſeſſ.6. cap.4 de refor. ſeſſ.14.& ſacra con-
greg. concil. ſuper cap.14 ſeſſ.7.in deciſ.
ſub tit.Cremonen.
64 Quintò, † capitula catherdalium, & a-
liarum maiorum eccleſiarum, illorumque
perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetu-
dinibus,ſententijs,iuramentis, concordijs,
quæ tantùm ſuos obligant auctores,non
etiam ſucceſſores, tueri ſe poſſunt,quomi-
nus à ſuis Epiſcopis,& alijs maioribus Præ-
latis per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus eis
videbitur, adiunctis, iuxta canonicas ſan-
ctiones,toties, quoties opus fuerit, viſita-
ri,corrigi,& emendari, etiam auctoritate
Apoſtolica poſſint concil Trid cap.4 de
refor.ſeſſ 6 & c 6 in princ. de reform.ſeſſ.
25 & ibi congr.ſac.conc.
65 Sextò in ciuilibus cauſis mercedum,
& miſerabilium perſonarum contra cleri-
cos ſeculares.& regulares extra monaſte-
rium degentes quomodolibet exemptos, e-
tiamſi certum iudicem à Sede Apoſtolica
deputatum in partibus habeant, & etiam in
alijs,ſi ipſum iudicem non habeant Epiſco-
pi,tanquam in dictis cauſis à Sede Apoſto-
lica delegati, procedere,cauſaque cogno-
ſcere.& decidere, &. ipſos ad ſoluendum
debitum cogere, & compellere poſſunt,
priuilegijs, & exemptionibus conſeruato-
rum deputationibus, & eorum inhibitioni-
bus non obſtan.ad formam. cap. 1. de pri-
uil. in 6.Quod concil Trid. innouat.vt cap.
14 de reform.ſeſſ. 7.& congregat. conc.
ibi ſub tit. Cremonen. in princ. & §. habet
etiam locum.
Septimò, tanquam Sedis Apoſtol. dele-
66 gati,Epiſcopi † de ſubreptione,& obreptio-
ne

Digitized by Google

ne gratiæ, quæ ſuper abſolutione alicuius publici criminis, vel delicti, de quo ipſe inquirere cœperat, aut remiſſione pœnæ, ad quem criminoſus per eum condemnatus fuerat, falſis precibus impetratur, etiã ſummariè cognoſcere poſſunt, & ſi per falſi narrationem, aut veri taciturnitatem, obtentã eſſe legitimè conſtiterit, admitti non debet, conc. Trid c.5. de refor. ſeſſ. 13. quia falſus precator debet carere impetratis, cap. ſuper litteris, & c. cũ dilecta, de reſcr.

67 Octauò Epiſcopi † tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in eccleſijs, tam cathedralibus, quàm collegiatis, in quibus nullę ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt veriſimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, ac quoruncunque prouentuum, & obuentionum, tam dignitatum, quàm canonicatuum, perſonatuũ, portionum, & officiorum, ſeparare debent, & in diſtributiones quotidianas cõuertere, quæ inter dignitates obtinẽtes, & cœteros diuinis intereſſentes proportionabiliter, iuxta diuiſionem ab Epiſcopo in ipſa prima fructuum deductione faciendam, diuidantur, ſaluis tamen conſuetudinibus earum eccleſiarum, in quibus non reſidentes, ſeu non ſeruientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt, quibuſcunque in contrarium facientibus, non obſtantibus, vt in conc. Trident. cap. 3. de reform. ſeſſ. 21.

68 Nonò Epiſcopi † etiam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in omnibus eccleſijs parochialibus, vel baptiſmalibus, in quibus populus ita eſt numeroſus, vt vnus rector eccleſiaſticis ſacramentis miniſtrandis, & cultui diuino peragendo, ſufficere non valeat, rectores, vel alios, ad quos pertinet, cogere poſſunt, ſibi tot ſacerdotes ad hoc munus adiungere, quot ſufficiant ad ſacramenta exhibenda, & cultum diuinum
69 celebrãdum † in ijs verò, in quibus ob locorum diſtãtiam, ſiue difficultatem parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda ſacramenta, & diuina officia audienda accedere non poſſunt, nouas parochias, etiam inuitis rectoribus, iuxta formam, cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific. conſtituere poſſunt, concil. Trid. cap 4. de reform. ead. ſeſſ. 21. & ibi congr. ſacr. concil. quod habet locum, etiam ſi eſſent ſubiectæ regularibus, vt in deciſ. ſub tit. Mediolanen. & facit, cap. & temporis, 16. quęſt. 1. Illis autem ſacerdotibus, qui de nouo erũt eccleſijs nouiter erectis præficiendi, competens portio, arbitrio Epi. c. ex fructibus ad eccleſiã matricẽ quomodocunque pertinentibus, debet aſſignari; & ſi neceſſe fuerit, populus compelli põt ad ea ſubminiſtranda, quæ ad vitam dictorũ ſacerdotum ſuſtentandam ſufficiat, eod c. 4. § illis aũt, & d. cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific.

70 Decimò, vt etiam † eccleſiarum ſtatus, vbi ſacra Deo officia miniſtrantur, ex dignitate conſeruetur, Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſt. delegati, iuxta formam iuris, citra tamen præiudicium obtinentium, vniones perpetuas quarumcunque eccleſiarum parochialium, & baptiſmaliũ, ac aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis, propter earũ paupertatem, & in cœteris caſibus à iure permiſſis, etiamſi dictæ eccleſiæ, vel beneficia, eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſeruata, & qualitercunque affecta, quæ vniones reuocari, nec infringi queãt, facere poſſunt, vt in c. 13. ſeſſ. 24 de reform. nõ tamen poſſunt vniri parochiales Abbatijs, & dignitatibus, & a 40. annis factæ ab Ordinarijs ſunt examinandæ, vt d c. 13. & ita per congreg. ſacri concilij fuit deciſum ſuper eod cap. 13. ſub tit Peruſen. & Elnen. nec aliqua pars fructuum vniri põt, vt ibi, ſub titulo Lancianen. neque, ſi omnes, ad quos ſpectat, conſentirent, vt ibi ſub titulo Peruſ. Regularibus aũt, nec parochiales, neque alia beneficia ſimplicia vniri poſſũt, vt ibid. ſub eod tit. Peruſ. & facit, cap. vnio, 10. quæſt 3. cap & temporis, cum ſeq. 16. quæſt. 1. c. ſicut vnire, extra de exceſ. Prælat. & cap. 1. de rer. perm. in 6.

71 Vndecimò eadem auctoritate † Epiſcopi, vti Sedis Apoſt. delegati, illitteratis, & imperitis, ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, coadiutores, aut vicarios ad tempus deputare, partemq; fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter prouidere poſſunt, quacũque appellatione, & exceptione remota, eoſque, qui turpiter, aut ſcãdaloſe viuunt, poſtquam præmoniti fuerint, coercere, & caſtigare, & ſi adhuc in ſua nequitia incorrigibiles perſeuerauerint, eos beneficijs, iuxta ſacrorum canonum cõſtitutiones, exceptione, & appellatione

Digitized by Google

quacunque remota, priuare poſſunt, cap. 6. de reform ſeſſ. 21.

72 † Illitterati & imperiti, & ſcandaloſi non placent in Eccleſia Dei, c. illitteratos, 36. diſt. cap. ignorantia, 28. diſt. cap. quia frater, 7. quæſt. 1. cap niſi cum pridem, de renunc & cap. cum ex eo. de elect. in 6.

Duodecimò Epiſcopi, etiam tanquã Se-
73 dis Apoſtolicæ delegati, † transferre poſſunt beneficia ſimplicia, etiã iuriſpatronatus ex eccleſijs, quæ vetuſtate, vel aliàs collapſæ ſunt, & ob eorum inopiam nequeũt reſtaurari, vocatis ijs, quorum intereſt, in matrices, aut alias eccleſias locorum eorundem, ſeu vicinorum, eorum arbitrio, atque in eiſdem eccleſijs altaria, vel capellas ſub eiſdem inuocationibus erigere, vel cum omnibus eorum emolumẽtis, & oneribus tranferre, & pari modo parochialibus iuriſpatronatus prouidere, quæ, ſi nimia egeſtate laborent, ad matrices, ſeu viciniores eccleſias transferre debent, & Eccleſias dirutas in profanos vſus nõ ſordidos, erecta tamen cruce, conuertere poſſunt, concil. Trident. cap. 7. de reform. ſeſſ. 21. & congreg. conc ſuper eod. c. 7. ſub tit. Marſican. onus enim miſſarum in matricem eccleſiam eſt transferendũ, vt ibi d. ſub titulo Tudertin. quæ facultas competit etiam vicario generali, dummodò ad hoc habeat ſpecialẽ facultatem, vt ſuper eodem cap. in ver. transferantur, fuit deciſum.

74 Decimotertiò commendata † monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus nõ vigeat regularis obſeruantia, necnõ beneficia, tam curata, quàm non curata, ſecularia, & regularia qualitercunque commendata, etiam exempta, ab Epiſcopis, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, annis ſingulis viſitari poſſunt, & congruis remedijs, etiam per fructuum ſequeſtrationem, quæ renouatione, aut reſtauratione indigent, vt reficiantur, & reſtaurentur, & quòd cura animarum, ſi qua illis, vel eorum annexis imminet, & alia debita obſequia exerceantur, curare debent Et quibus viget regularis obſeruantia, prçuia monitione ſuperioribus facta, ſi intra ſex menſes eos non viſitauerint, vel correxerint, tunc ijdem Epiſcopi, etiam, vt Sedis Apoſtolicæ delegati, eoſdem viſitare, & corrigere poſſunt, prout ipſi ſuperiores regulares poſſent, quibuſcunque appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus penitus remotis, & nõ obſtan. vt in c. 8. de reform. ead ſeſſ. 21. cap. 7. de reform. ſeſſ. 8. cap. 20. de regul. & monial. ſeſſ. 25. & cap decernimus, 10. q. 1. & eamdẽ etiam in eccleſijs ſecularibus, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, viciniores Epiſcopi habẽt auctoritatẽ, c. 9. de reform. ſeſſ. 24. & hoc caſu Epiſcopus vicinior habens ex d. cap. facultatem eccleſiam parochialẽ nullius diœceſis viſitandi, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi, tàm capita, quàm membra ex quauis cauſa, vt in deciſ. ſacr. congr. ſuper eod. cap. 9. ſub tit. Sarſinaten. Marſican.

75 Decimoquartò omnia, † quæ ad auaritiam, & ad irreuerẽtiam pertinent in miſſis celebrandis cum cantu laſciuo, aut in quo aliquid impurum miſceatur, omnes actiones ſeculares, vana, atque profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, & clamores, qui in eccleſijs fiunt, vt domus Dei vere domus orationis eſſe videatur, ac dici poſſit, & ne ſuperſtitioni aliquis locus detur, neue ſacerdotes alijs, quàm debitis horis, celebrent, ac ne ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in miſſarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti, & laudabili vſu receptæ fuerunt, neue in priuatis domibus, aut extra eccleſias celebretur, Epiſcopi, vt Sedis Apoſtolicæ delegati, prohibere, corrigere, ſtatuere, atque ad ea cenſuris eccleſiaſticis, alijſque pœnis, quibuſcunque non obſtantibus, inuiolate ſeruanda fidelem populum compellere debent, vt in decr. de obſer. & euit. in celebrat. ſeſſ. 22. cap. ſicut non alij. cum ſeq cap. hic ergo, cap. nullus presbyter, & cap. clericos, de conſecr. diſt. 1. & cap. manus, 1. q. 1.

76 Decimoquintò cùm † ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occaſio litium oriatur, Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, quoſcunque notarios, etiam ſi Apoſtolica, imperiali, aut regia auctoritate creati fuerint, examinatione adhibita, poterunt eorum ſcientiã ſcrutari, illiſque non idoneis repertis, aut quandocunque in officio delinquentibus, officijs eius in negotijs, litibus, & cauſis eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, exercendi vſum perpe-

perpetuò, aut ad tempus prohibere poſſunt, appellatione remota; Concil. Triden. de reform. ſeſſ. 22. cap. 10.

77 Decimoſextò in omnibus † ijs, quæ ad viſitationem, & morum correctionẽ ſubditorum ſuorum ſpectant, Epiſcopi, tãquam Sedis Apoſtolicæ delegati, habent facultatẽ, & iuriſdictionem ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi iuxtà canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua, pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ vtilitate, neceſſaria videbuntur, In his autem, vbi de viſitatione, aut morum correctione, agitur, omni, & quacunque appellatione, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, remota, quæ exequutionem nullo modo impedire, aut ſuſpendere poſſit, concil. Trid. in cap. 10. de reform. ſeſſ. 24. dummodo Epiſcopi procedant ſine proceſſu, & ſine ſcriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, quo caſu, ſi carcerati appellent, poteſt iudex appellationis cognoſcere de prætenſo exceſſu in corrigendo, ſed interim non impeditur, aut ſuſpenditur exequtio eorum, quæ ab Ordinario ſunt decreta, vt c. 1. de refor. ſeſſ. 22. & congreg. conc. ſuper cap. 10. ſeſſ. 24. ſub tit. Nicotren. in ver. quãdo agitur: ſed, ſi Epiſcopus, formato proceſſu, & ſeruatis ſeruandis, procedat, non habet locum dictũ cap. 1. nec. cap. 10. ſed à ſententia diffinitiua tantùm admittitur appellatio, quæ ſuſpendit iudicatum, vt per eand. ſacr congreg. ſuper eod c. 1. in deciſ. ſub titul. Sarnen. vt etiam ſuſpenditur ſententia lata ſuper priuatione beneficij, & ſuſpenſione à diuinis per annum, vt ibi ſub tit. Andrien.

78 Decimoſeptimò contra † Protonotarios Apoſtolicos, Comites palatinos, capellanos regios, & alios priuilegiatos Epiſcopi, etiam, tanquam Sedis Apoſt. delegati, procedunt, exceptis tamen ijs, qui hoſpitalibus, monaſterijs, & militijs priuilegiatis actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta, & domos reſident, ſubque eorum obedientia viuunt, ſiue ijs, qui legitime, & ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de quo Ordinario conſtare debet, non obſtantib. priuilegijs etiã S. Ioãnis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum, ac Eugenianæ conſtitutionis fauore reſidentium in curia Romana editæ, quoad eos, qui beneficia eccleſiaſtica obtinẽt, qui ratione eorũdem Ordinarijs locorum ſunt ſubiecti, concil Tridentin. cap. 11. de reform. ead ſeſſ. 24. cap. 3. ſeſſ 6 cap. 4. ſeſſ. 14. & cap 14. de reform ſeſſ 25. cap cùm capella de priuil. cap. diuina, in extrauag. com. eod. tit.

79 Decimooctauò ad tollendas † prauas conſuetudines, & abuſus, qui in electionibus, præſentationibus, nominationibus, inſtitutionibus, collationibus, & poſſeſſionum beneficiorum traditione, pro quibus pecuniæ ſoluebantur, non ſine ſimoniæ incurſu, cap. de regularibus, cap. nobis, & tot. tit. ext de ſimo. Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, de ſubreptione, & obreptione eorumdem ſtatutorum, conſtitutionum, & conſuetudinum, ac de defectu intentionis eiuſdem Sedis Apoſtolicæ cognoſcere poſſunt, cap 14. de refor. ſeſſ. 24.

80 Decimononò in † omnibus monaſterijs monialium Epiſcopis non ſubiectis Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Epiſcopi clauſuram viſitare poſſunt, & vbi clauſura violata fuerit, vt reſtituatur, vbi verò fuerit inuiolata, vt conſeruetur, debent procurare, inobedientes, & contradictores per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſq; pœnas, quacunq; appellatione poſtpoſita, compeſcendo. concil. Tridentin. in cap 5. ſeſſ. 25. de regul. & monial. & cap. 1. de ſtatu reg. in 6.

81 Vigeſimò monaſteria, † quæ ſub immediata Sedis Apoſtol. protectione, ac directione regi conſueuerunt, tenentur quolibet triennio ſe in congregationem redigere, ibique certas regulares perſonas deputare ad formam capit. in ſingulis de ſtatu monach.

Quòd ſi in his negligentes fuerint, Metropolitanus eorum negligentiæ, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, ſupplere poteſt, & ſi, Metropolitano inſtante, ſatisfacere nõ curauerint Epiſcopis in quorũ diœceſibus monaſteria ſunt ſita, tanquã Sedis Apoſt delegatis, ſubduntur, vt c 8. de reg. & moniale. ead ſeſſ. 25. in pœnam negligẽtium obſeruantiam regulæ, quam ſeruare tenentur, vt in cap. exijt, de verb. ſignific. in 6 & in clement. 1 eod. titulo.

82 Vigeſimoprimò poſſunt † etiam Epiſcopi ex diſpoſitione ſacri concilij Tridentini cap. 8. de reform. ſeſſ. 22. tanquam Sedis

Digitized by Google

Apoſtolicæ delegati, legatarios cogere ad ſoluēdum legata relicta à teſtatoribus, iuxta formam dicti cap 8. etiam, ſi ſint officiales ſanctæ Inquiſit.onis, & ob id exempti à iuriſdictione Ordinariorum, vel profeſſores in aliqua Vniuerſitate ratione litterarum conſeruatoriarum, quæ eximunt à iuriſdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apoſtolica, vt per ſacr. congreg. fuit deciſum ſuper eodem, cap. 8. in deciſ. ſub titulo: Patauina, & in §. conſuetudine etiam.

DE COLLATIONE BENEFICIORVM Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficiorum de iure communi Epiſcopis competit, quocunque tempore vacet.*

2 *Collatio beneficiorum regulariter hodie Epiſcopis in quatuor duntaxat menſibus ſpectat.*

3 *Collatio beneficiorum vigore alternatiuæ ad Epiſcopos in ſex menſibus eſt conceſſa.*

4 *Alternatiua Epiſcopi non reſidentes gaudere non poſſunt.*

5 *Alternatiua eſt Epiſcopis cum dictione taxatiua, vere, & perſonaliter duntaxat conceſſa.*

6 *Clauſula ſublata, &c remouet facultatem aliter interpretandi.*

7 *Collatores in conferendis beneficijs fines facultatis ſeruare debent.*

8 *Legis auxilium fruſtra quærit, qui in legem committit.*

9 *Epiſcopi, quando abeſſe non dicantur.*

10 *Beneficiorum pluralitas ſemper fuit odioſa.*

11 *Epiſcopus, quando habenti vnum beneficium alterum conferre poſſit.*

12 *Epiſcopus, an poſſit ad duo beneficia ſub eodem tecto diſpenſare.*

13 *Papa ſcientia in collatione plurium beneficiorum pro diſpenſatione habetur.*

14 *Aetas ad obtinenda beneficia, quæ requiratur.*

15 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper ætatis defectu.*

16 *Diſpenſatio ſuper decretis concilij Tridentini ſoli Papæ eſt reſeruata.*

17 *Epiſcopi ordinaria auctoritate quibus beneficia conferre poſſint.*

18 *Tempus ad promouēdum, ſtatutum eſt vnius anni.*

19 *Beneficia regularia regularibus, & ſecularia ſecularibus ſunt conferenda.*

20 *Canonicatus eccleſiarum collegiatarum, quibus conferendi.*

21 *Canonicatus eccleſiarum collegiatarum conferri poſſunt iuxta iuris communis diſpoſitionem.*

22 *Extenſio in legibus correctoris licita nō eſt.*

23 *Parochiales per obitum vacantes præuio concurſu, ſunt conferendæ.*

24 *Examinatores pro exploranda idoneitate ad beneficia obtinenda, quomodo eligendi, & num. 25.*

25 *Examinatores occaſione examinis nihil accipere poſſunt, alioquin ſimoniæ crimen committunt.*

29 *Collatio eccleſiæ parochialis, præuio examine, ab examinatoribus in Synodo diœceſana non deputatis, eſt nulla.*

27 *Parochiali eccleſia vacante, quomodo interim de vicario ſit prouidendum.*

28 *Edictum pro concurſu parochialium, quomodo prouidendum.*

29 *Arbitrium Epiſcopi, in tempore edicti publicati prorogando, vltra alios decem dies extendi non poteſt.*

30 *Examine peracto in concurſu, & tempore elapſo, ſi alius veniat, nō eſt admittēdus.*

31 *Concurſus corām quibus fieri debeat.*

32 *Eligentes bonum ad parochialem, qui meliorem eligere poſſunt, peccant.*

33 *Examinati, & approbati in concurſu ad parochiales, qui præferendi.*

34 *Electio magis idonei in concurſu, non ad examinatores, ſed ad Epiſcopum ſpectat.*

35 *Examinatorum vota, quomodo ſint explananda.*

36 *Appellatio nō datur à reprobatione examinato-*

natorum, ſed tantùm à mala Ordinariorum electione.

37 *Appellare quando liceat à mala electione.*

38 *Collationes parochialium contra formam ſacri concilij facta ſunt nulla.*

39 *Parochiales iuriſpatronatus laicorum per concurſum conferri non debent.*

40 *Parochialis, de cuius iurepatronatus dubitatur, quomodo ſit conferenda.*

41 *Patroni ad præſentandũ habent laici quadrimeſtre, & clerici ſemeſtre tempus*

42 *Parochiali iurispatronatus eccleſiaſtici vacanti quomodo prouidendum.*

43 *Electio magis idonei ſpectat ad Epiſcopum per concurſum, etiamſi inſtitutio eccleſiæ parochialis ſpectet ad inferiorẽ collatorem.*

44 *Parochiali ad inſtitutionem, ſeu præſentationem capituli vacanti, quomodo ſit prouidendum.*

45 *Inſtitutione parochialis ad capitulum ſpectante, Epiſcopus digniorem eligere debet.*

46 *Iuspatronatus mixtum ſortitur naturam iuriſpatronatus eccleſiaſtici.*

47 *Poſſidens fundum indiuiſum cum pupillo gaudet priuilegio pupilli.*

48 *Priuilegium eccleſiæ in indiuiſis tranſit in laicum.*

49 *Parochiali eccleſia, cuius oblatio ad inferiorem collatorem ſpectet, vacanti, quomodo prouidendum.*

50 *Parochialis ab inferiori collata forma concurſus omiſſa, prouiſio eſt nulla, & collatio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur.*

51 *Parochiali, eccleſia vacante, cuius inferior habet præuentionẽ, quomodo prouidendũ.*

52 *Parochiali ad inferiorem collatorem ſpectante, ſi vacet, electio vicecurati, donec de rectore prouideatur, ad Epiſcopum ſpectat.*

53 *Concurſum facere non poteſt Abbas, etiam ſi iura, quaſi Epiſcopalia, habeat, licet is ſit nullius diœceſis.*

54 *Concurſum, quando facere poſſit Abbas nullius diœceſis.*

55 *Edicto concurſus publicato, ſi vnus tantùm examinã ſe præſentauerit, ſolus debet examinari.*

56 *Edictum pro concurſu habendo, bis proponi non debet.*

57 *Parochiales, quibus de cauſis ſine concurſu conferri poſſint, & 63.*

58 *Parochialium collationes Epiſcopi infra ſex menſes facere tenentur, aliàs collatio deuoluitur ad Papam.*

59 *Parochialibus vacantibus in menſibus Papæ reſeruatis, quomodo prouidendum.*

60 *Inſtitutio præſentatorum ad parochiales, quando deuoluatur ad ſuperiorem.*

61 *Conferre poſſunt Epiſcopi beneficia vacantia per ſimplicem permutationem.*

62 *Parochialibus vacantibus cauſa permutationis, an examen requiratur.*

63 *Parochiales, quibus caſibus, ſine examine conferri poſſint.*

64 *Parochiales, quomodo minus idoneis conferri poſſint.*

65 *Permutatione beneficiorum pro parte non completa, an pars læſa veniat reſtituenda.*

66 *Reſignationes, quibus ex cauſis Ordinarij admittere poſſint.*

67 *Beneficia per reſignationes in manibus Ordinariorum factas vacantia, quibus perſonis conferri non poſſint.*

68 *Beneficia per reſignationem vacantia perſonis prohibitis conferentes, & illa recipientes, graues pœnas incurrunt.*

69 *Parochiali per ſimplicem reſignationem vacante, familiaris Epiſcopi ad concurſum non eſt admittendus.*

70 *Abſoluere poteſt quilibet ſacerdos approbatus in articulo mortis à quibuſcunque caſibus reſeruatis.*

71 *Magnus Magiſter, & alij ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani ſunt veri Ordinarij.*

Magnus Magiſter, & alij ordinis Sanctorũ Mauritij, et Lazari sũt veri Ordinarij. ib.

72 *Collatio auctoritate ordinaria facta eſt magis priuilegiata, quàm collatio facta vigo- priuilegiorum.*

73 *Collatio auctoritate ordinaria à collatione uigore priuilegiorũ facta, quomodo differat.*

74 *Magnus Magiſter quolibet quinquennio vnam commendam cuiuslibet Prioratus conferre poteſt.*

75 *Iniuriam nemini facit, qui ſuo vtitur iure.*

76 *Magnus Magiſter habet collationem camerarum magiſtralium.*

77 *Commenda cameræ Magiſtralis per aſſumptionem ad Epiſcopatum vacat.*

78 *Beneficia vacantia in curia Romana ſunt ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*

79 *Magnus Magiſter ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, beneficia eiuſdem religionis in curia vacantia conferre poteſt.*

Benefi-

80 *Beneficia ordinis Hieroſolymitani non cadunt ſub reſeruationibus Apoſtolicis.*

81 *Hoſpitalia de iure communi non comprehẽduntur ſub reſeruationes Apoſtolicas*

82 *Decimæ Papalis impoſitio non extenditur ad hoſpitalia.*

83 *Exceptio firmat regula in non exceptuatis.*

84 *Verba: quacunque, & quibuſuis: ſunt generalia, quæ nihil excludunt.*

85 *Clauſula: ſiue alio quouis modo vacet: capit quemcunq; modum vacandi.*

86 *Feudum regulariter ad deſcendentes maſculos legitimos, & naturales tantùm tranſit.*

87 *Feudum regulariter non venit in reſtitutione fideicommiſſi vniuerſalis.*

88 *Feudum receptum pro ſe, ſuiſq; hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque tranſit teſtamento ad extraneos hæredes.*

86 *Totum, & pars eodem debet iure cenſeri.*

90 *Beneficia vacantia per obitum officialium, & familiarium magni Magiſtri, ſunt eidem magno Magiſtro reſeruata.*

91 *Magnus Magiſter, & Cõuentus regulariter conferunt fratribus commendas.*

92 *Priores, & Caſtellanus empoſta, quando commendas conferre poſſint.*

93 *Prioratus, quot commendas habeant.*

94 *Priores, Baiulini, & ſinguli commendatarij beneficia auctoritate ordinaria conferunt.*

95 *Presbyteri ſeculares beneficia ordinis Hieroſolymitani obtinere non poſſunt.*

96 *Poſſeſſione ſua nemo priuari poteſt ſine cauſæ cognitione.*

97 *Parochiales eccleſiæ ordinis Hieroſolymitani, prævio examine, coràm Epiſcopis ſunt conferendæ.*

98 *Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani perſonæ, & bona ſunt exempta à iuriſdictione quorumcumque.*

99 *Magnus Magiſter, & Conuentus ordinis Hieroſolymitani habens merum, & miſtũ imperium in perſonas, & bona eiuſdem ordinis.*

100 *Collationes, Bullæ, ſententiæ, & litteræ magni Magiſtri exequi vbique poſſunt, nullo deſuper expectato conſenſu.*

101 *Conſeruatores à religione Hieroſolymitana, qui eligi poſſint.*

102 *Conſeruatores regulariter tribunal erectum habere, & vltra quinquennium litterarum conſeruatoriarum beneficio gaudere non poſſunt.*

103 *Conſeruatoriæ pluribus non fuerunt ſublatæ, nec imminuta.*

104 *Conſeruatores, quomodo eligi poſſint à regularibus.*

105 *Viſitare poſſunt Epiſcopi parochiales ordinis Hieroſolymitani in pluribus.*

106 *Epiſcopi, in quas perſonas ordinis Hieroſolymitani iuriſdictionem exercere poſſint.*

107 *Priuilegia ordinis Hieroſolymitani, quibus non ſuffragentur.*

108 *Priuilegium conceſſum monachis ſuper immunitate tutela non ſuffragatur, ſi vagentur.*

109 *Beneficium datur propter officium, ſed ob fornicationem officium dimittens; amittit beneficium.*

220 *Parochiales conferũtur, vt parochi reſideãt & ob non reſidentiam ſunt priuandi.*

111 *Beneficia dantur, vt eccleſijs inſeruiatur, & excommunicato prouentus ſunt ſubtrahendi.*

1 EPISCOPI † de iure communi non ſolùm habent iuriſdictionem contentioſã, de qua ſupra c. 16. pluribus egi, ſed & in conferendis beneficijs ſuarũ ciuitatum, & diœceſum, habent intentionem fundatã, quòd ad eos ſpectet collatio, & inſtitutio omnium beneficiorum, cap. nullus omnino, 16. quæſt. 7. & Abb. in conſ. 106. num. 3. lib. 2. & ordinaria auctoritate amplam habebant facultatem, quocunque tẽpore vacarent, illa conferẽdi, gloſ. in cap. quanquàm. in verb. deuoluetur, verſ. vt igitur, & verb. ſecus, de elect. in 6. & Staph. de grat. expectat. §. 1. num. 1. & num 28. ſed per conſtitutionem: Ad regimen, & Execrabilis, & alia iura noua, fuit illis limitata.

2 Vnde regulariter † beneficia in quatuor menſibus, videlicet Martij, Iunij, Septembris, & Decembris duntaxat vacantia ab Ordinarijs locorum poſſunt conferri. Staph. d. tract. de grat. expect. num. 6. & reg. cancell. Clement. Papæ VIII. reg. 8. cuius vigore poſſunt Patriarchæ, Primates, Archie-

3 chiepiſcopi,& Epiſcopi ampliori † præro-
gatiua gaudere , cum vigore alternatiuæ,
quæ eis tribuitur, quandiu apud eccleſias ,
aut diœceſes ſuas vere, ac perſonaliter re-
ſident, duntaxat in ſex menſibus , videli-
cet,Februarij,Aprilis,Iunij, Auguſti,Octo-
bris,& Decembris beneficia vacantia con-
ferre poſſint , poſt quàm per patentes litte-
ras manu propria ſubſignatas, ſuoque ſigil-
lo munitas , & in ſua quiſque ciuitate,
& diœceſi data , declarauerint , alternati-
uam prædictã acceptare,& litteras ipſas ad
Datarium Papæ trãſmiſerint,quibus abeo re-
ceptis,& in Dataria recognitis,tunc demũ,
& non antea, incipiunt eadem gratia alter-
natiuæ gaudere, vt in ead.reg. 8.§ inſuper.
4 Alternatiua † non acceptata,vel Epiſco-
po ex aliqua cauſa non reſidente, in prædi-
ctis quatuor Martij , Iunij, Septembris,&
Decembris menſibus conferre poteſt , ſed
ea acceptata, alio iure vtitur,quia alterna-
tis menſibus,videlicet,de vacantibus in di-
ctis Februarij,Aprilis,Iunij,Auguſti,Octo-
bris,& Decembris menſibus facultatem ha-
bet conferẽdi;nec tunc, niſi apud ſuam ec-
cleſiam,vel in diœceſi reſidens reperiatur.
etiamſi abſens ex cauſa ſuæ eccleſiæ neceſ-
ſaria,vel Sedis Apoſtolicæ eſſet;quia alter-
natiua cõceditur reſidentibus cum dictio-
5 ne taxatiua, vere,& perſonaliter duntaxat,
quæ excludit,&negat omne aliud tempus,
& omnem alium effectum,l. 2. C. de patr.
qui fil. diſtr.cap.cum Eccleſia Sutrina,§.ve-
rum , quoniam,de cauſ.poſſ.& propr.Bart.
in l. 1. num. 1. ff. ſi quis iud. non obtemp.
Ruin.conſ. 133. num.6. volum 1.& conſ.3.
num.26.volum.2.habet etiam decretum ir-
ritans, quod omnia in contrarium facta an-
6 nullat, & clauſulam,† ſublata facultate ali-
ter iudicandi,vel interpretandi,in fine po-
ſitam,quæ tollit iudicibus facultatem aliter
iudicandi, cap ſi eo tempore,de elect.in 6.
Card.in cap.quia diligentia , eod.tit.Pariſ.
conſ.28.num. 7. & conſ. 41. num.22.lib.4.
Caſſad. ſuper reg.deciſ.12. num.5.cum ſeq.
& Gomeſ in reg. de anna. q. 4.num.5,
7 Ideo collatores † in conferendis benefi-
cijs fines facultatis ipſis conceſſæ diligen-
ter ſeruare debent, alias, ſi in collatione
beneficiorum in menſibus Sedi Apoſtolicæ.
dictæ regulæ vigore, ſeu aliàs quomodoli-
bet reſeruatis, vel affectis,ſe intromiſerint,
aut quominus prouiſiones , & gratiæ Apo-
ſtolicæ de illis factæ debitum effectum cõ-
ſequantur , impedimentum quoquo modo
præſtiterint, viu, & beneficio prædictæ fa-
cultatis eo ipſo priuati exiſtunt,& collatio-
nes , ac aliæ diſpoſitiones de beneficijs,il-
lius prætextu, deinceps ab ipſis Ordinariis
collatoribus faciendæ, nullius redduntur
roboris,vel momenti , vt in ead reg.8.cir-
8 ca fin. quia † fruſtra auxilium legis implo-
rat, qui in legem committit. l.auxilium , in
fine ff ſolut.matr.& Innoc.in cap intellexi-
mus. num.4. de adult.
9 Si verò Epiſcopus † ſanitatis recuperan-
dæ, vel amicum , aut conſanguineum inui-
ſendi cauſa, vel pro ſuæ eccleſiæ, aut cleri
negotijs per aliquos, puta, quindecim, vel
viginti dies abeſſe contigerit,& rediens,ad
ſuam reſidentiam beneficia vacata in eius
abſentia, vacantia repererit,nihilominus il-
la in menſe eidem Ordinario per alterna-
tiuam conceſſo, conferre poterit,ſi abfuit,
non animo transferendi domicilium , ſed
breui tempore reuerſurus,& in palatio Epi
ſcopali dimiſit familiam:quia in ciuitate di-
citur manere,licet ibi non ſit præſens,dum-
modo ibi habeat familiam,Bart.in l. 1.num.
7.ff de lib.agnoſc & Felin.in cap.quoniam
frequenter. num. 10 vt lit. non conteſt.&
quòd,qui aliquantiſper tantùm abſunt,non
videantur abeſſe, quia ſtatim ſunt reuerſu-
ri,tenet concil.Tridentin cap. 1.ante med.
verſ.quoniam autem, de reform.ſeſſ.23.
10 Beneficiorum † pluralitas ſemper fuit o-
dioſa,cap. ſanctorum,70.diſt. & Rebuff in
praxi benef. de diſpen ad plur.benef.num.
21 part. 2. ideo beneficium vnum ſingulis
tantùm conferri debet, quia eccleſiaſticus
ordo peruertitur,quando vnus plurium of-
ficia occupat clericorum ; nec cuiquam in
duobus eccleſijs conſcribi licet , cap.vnio.
§.ſed,& hoc, 10. quæſt. 3. cap. 1. & 2. 21.
quæſt. 1.cap.eam te, de æta. & qualit.cap.
quia nonnulli , de cler. non reſid. cap. quia
in tantũ,cap referẽte,cap.ad hæc,cap.cùm
nõ ignores, cap.de multa. de præb. concil.
Tridẽtin.cap.17. de reform.ſeſſ. 24.& con-
greg.cõc ſuper eodẽ cap.ſub tit.Rauẽnaten.
11 Si vero † beneficiũ fuerit adeo tenue, vt
ad vnius ſuſtentationem ſufficere non poſ-
ſit , tunc poterit Ordinarius ſic prouiſo de
alio beneficio prouidere, d.cap. eam te,de
ætat.

Digitized by Google

ætat. & qualit. & eod.cap. 17. ſeſſ. 24. qui autem plura beneficia prætendunt,etiam ſi ſint ita tenuis redditus,vt ad ſuſtentationẽ non ſufficiant, cùm vltra duo ad ſummum pro ſuſtentatione ordinaria auctoritate, nemo poſſit obtinere, ad Sedem Apoſtolicam recurrere debet, prout à ſacra congreg.conc.fuit deciſum ſuper eod cap. 17. vt in deciſ.ſub. tit.Tudertin & etiam,quòd duo ſint ſub eodem tecto, vt de menſe Auguſti 1590. quòd habenti priotatum in Collegiata S. Petronij de Bononia potuerit

12 Ordinarius † canonicatum in eadem ecclesia conferre, quamuis ſub eodem tecto exiſteret, præuia tamen diſpenſatione ipſius Ordinarij,attẽtâ redditus tenuitate, fuit per eãdem ſacram congregat.deciſum, vt in deciſ. mihi vltima,ſuper eodẽ cap. 17.

13 Papa † enim circa ſublimes, & litteratas perſonas,quę maioribus beneficijs ſunt honorandæ, ſolet diſpenſare, cap.de multa. in fin. de præb. & paſſim in Romana curia, ad plura beneficia compatibilia tamen, diſpenſatur, conferendo ſex, & plura beneficia vni,& cum à Summo Pontifice conferantur,ſcientia Pontificis pro diſpenſatione habetur Felin.in cap.cùm vigeſimum nu. 5. verſ.contrarium puto,& num.6. de offic.& pot.iud.deleg.

14 Conferri debent beneficia † perſonis legitimę ætatis,parochiales,& dignitates curam animarum habentes ijs, qui 25. ſuæ ætatis annum attigerint,cap cum in cunctis. §.inferiora,de elect. cap. licet canon.cap. nemo.eod. tit. in 6. & Concil. Tridentin. cap. 12. de reform. ſeſſ. 24. dignitates autem, vel perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt,non minoribus 22.annis cõpletis,non tã ùm inchoatis, vt hoc caſu declarauit cõgregatio ſacr.conc.ſuper eodem cap.12.in ver. viginti duobus annis,& ſimplicia beneficia clericis ætatis 14.annorum ſunt conferenda,cap.6. de reform. ſeſſ.23. & cap.12. de reform. ſeſſ.24.& ſufficit vltimum annum attigiſſe.d cap.cum in cunctis, quæ ætas ab omnibus eſt attendenda,

15 antiquis canonibus non obſtantibus, † nec poteſt Ordinarius ſuper dicta ætate in aliquo diſpenſare;quia à ſolo Papa in ætate diſpenſari poteſt l.1.& 2.C.de his,qui ven. æt. impet. Et, cùm ſolus Papa ſit ſupra concilium, & eius auctoritate fuerint ſtatuta concilij roborata, capit. concilia, 17. diſt. decernens, irritum, & inane,ſi quid ſecus à quoquam,quacumque dignitate, auctoritate,& poteſtate fulgeret,contingeret iudicari,vt inBulla cõfirmationis cũ decreto, quòd in contrarium geſta annullat ipſo iure,cap. ſi eo tempore,de elect. in 6. cum

16 alijs ſupra deductis, ſoli Papæ † diſpenſatio ſupra decreta eiuſdem concilij eſt reſeruata,cùm ſolus ſupra concilium ſtatuere, & diſpẽſare poſſit,cap ſignificaſti,de elect. gloſſ. in cap. vbi periculum,§.in verb.concilium,eod.tit. in 6. gloſſ. in cap.ſicut ſancti,in verb. præſumi.in fin. 15. diſt. Abb. in cap non magnopere, num. 5. ne cler. vel mon & Felin in capit.1 n.24 de cõſtitut.

17 Epiſcopi, † vel Ordinarij collatores, quantùm ad ordinariã iuriſdictionẽ ſpectat, beneficia ad eorum collationem ſpectãtia per obitum vacantia conferre poſſunt,ſimplicia ijs,qui moribus, ſcientia.& ætate habiles exiſtant;canonicatus, & dignitates in cathedralibus,ſi ordinem ſacrum annexum dignitates, præbendæ, aut alia beneficia habeant,tunc perſonis, quæ eo ordine ſint initiatæ, aut in tali ætate conſtitutę, vt infra tempus à iure,& ab eodem ſacro cõcilio ſtatuto valeant initiari,vt cap.12.de reform. ſeſſ.24.

18 † Tempus autem à iure,& à ſynodo Tridẽtina ſtatutum ad promouendũ eſt vnius anni ſpatium, clem.vt hi.qui.de ętat.& qua. & cap.4. de reform ſeſſ.22

19 Beneficia regularia † Epiſcopi conferre non poſſunt,quia regularia regularibus, & ſecularia ſecularibus ſunt conferenda,cap. cum cauſam, de elect. cap. cum de beneficio,de præb.in.6.& cap. 10.de reform.ſeſſ. 14. etiam. ſi clericis ſecularibus ſolita ſint commendari, cap. 21. de reg. & mon.ſeſſ. 25.quod tamen raro,& maxima cum difficultate in curia cõceditur, quòd beneficia commendata ad regularitatem in titulum reducantur.

20 Circa canonicatus † in collegiata, ſi ordinem ſacrum annexum habeãt, vt de canonicatibus, & dignitatibus in cathedrali, eſt prouidendum,quare,ſi collatio ſit facta minori,eſt nulla.Put.deciſ.338.num.3.& 4. lib.1.In his autem, qui nullum ordinem ſacrum annexum habent, quia de iure communi regulariter ſufficiebat ætas quatuordecim

Digitized by Google

decim annorum, etiam in cathedrali, & in collegiata, decem, gloſſ in cap. ſi eo tempore;in verb.ætatem,de reſcrip in 6.& in cap. ex eod.in verb. in tua. de elect. eod. lib.Felin.in cap ex inſinuatione,nu 1.de ſimon.& Staph de grat.expect. § nona forma,n. 26.de illis,vti de beneficijs ſimplicibus eſt iudicandum; & ſufficit ætas 14.annorũ,quę in ſimplicibus eſt limitata,vt c 6.

21 de refor.ſeſſ 34.cũ circa canonicatus † in collegiatis nihil fuerit per ſacrum concilium immutatum, adeo quòd à iuris communis diſpoſitione, in reliquis non eſt recedendum,vt fuit à Papa Gregor. xiij. declaratum, & teſtatur ſacra congreg.tio concilij,vt in deciſ mihi ſub num. 837.& in alia ſuper d cap.12. de reform. ſeſſ. 24. ſub tit. Tarracinen.

22 In legibus enim † correctorijs non eſt licita extenſio, gloſſ. 2.in auth.quas actionis,in verb.excluduntur,verſ item,an idem in ciuitate, & ibi Bart.n.9. C.de ſacr.ſanct. eccleſ.& gloſſ.in cap.indénitatibus, §.cœterum,in verb.confirmetur,in fin.de elect. in 6 Quod tamen limitatur, niſi canonicatus in collegiata ordinem ſacrum annexũ habeat, quia tunc requiritur ætas, quam ordo requirit ex ſupra deductis.

23 Parochiales per obitum vacantes † auctoritate ordinaria per concurſum ſunt conferendæ, quod etiam fieri debet,quando vacant in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato, quocaſu à Papa conferuntur, & pro examinandis concurrentibus ad beneficia

24 † ſingulis annis in diœceſana ſynodo Epiſcopus, vel eius vicarius ad minus ſex examinatores magiſtros, ſeu doctores,aut licentiatos in Theologia, vel iure canonico etiam regulares, aut, qui ad id magis idonei videbuntur, ab eadem ſynodo approbãdos,proponere debet,qui ad ſancta Dei Euangelia iurare tenentur, quacunque humana affectione poſtpoſita, ſe fideliter munus executuros.

25 Nec quidquã † occaſione examinis ante,vel poſt accipere poſſunt, alioquin,tam dantes,quàm recipientes, ſimoniæ vitium incurrunt,concil. T. identin cap 18.§ examinatores, de reform. ſeſſ.24.ſi verò quotannis ſynodus non fiat, examinatores ſemel deputati munus ſuum debet exercere; donec ſynodus habeatur congreg.conc. ſu per eod c 17.in deciſ.ſub tit. Mediolanen. Et Clemens Papa viij. decreuit,in futurum obſeruari, quando omnes examinatores ſynodales intra annum eorum deputationis, mortui fuerint, nempe, vt Epiſcopus, ex examinatoribus antiquis ſynodalibus, ſi fuerint, ſubroget a ios non pauciores numero ſex,& ſi non extiterint tot examinatores ſynodales antiqui,qui ad hunc numerum aſcendant, tunc eligat illos, qui viui fuerint, ac ſuppleat alios de nouo, approbatos tamen a capitulo, vſque ad numeri præfati complementum:verùm, ſi nulli antiqui ſynodales examinatores ſuperſtites fuerint, tũc Epiſcopus nouos examinatores probitate,ac ſcientia idoneos,qui à capitulo approbati ſint, nõ pauciores,prædicto numero ſubſtituat, & veniẽte vacatione cuiuslibet parochialis eccleſiæ, Epiſcopus ex prædictis examinatoribus tres eligat, qui cum eo examen iuxta decretum conc.d cap.18. ſeſſ.24.perficiat: officium autem omnium prædictorum examinatorum ſynodalium ſubrogatorum expirare cenſetur, cumprimùm aduenerit tempus nouæ ſynodi iuxta formam cap.2.ead ſeſſ. 24.celebrandæ,vt in declarationibus eiuſdem ſacræ congreg. ſuper eod. cap. 18 §.

26 Clemens viij. † & prouiſio parochialis facta ei, qui nõ fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in ſynodo deputatis,ſed ab alijs, quos Epiſcopus elegit, eſt nulla; & beneficium poteſt impetrari, vti reſeruatum per conſtitutionem Pij V.cap. 32.in Bullario Rom. impreſſam.

27 Eccleſia parochiali vacante, † ſtatim vicarius,ſeu vicarij,ſi per plures erit adminiſtranda,cũ congrua fructuũ portione,& aſſignatione, qui onera ipſius eccleſiæ ſuſtineat,donec ei de rectore fuerit prouiſũ,arbitrio Ordinarij cõſtitui debet, eod c.18. paulò poſt princ.ſeſſ.24.& cõgreg.conc.ſu per eod.c.in deciſ.ſub tit. Aquilan Lucen.

28 Edictum † verò publicum,quo vocentur omnes, qui volunt examinari intra decem dies vel aliud tẽpus ab Ordinario preſcribendum,quo clerici ad regendã eccleſiam corãm examinatoribus nominẽtur, eſt pu-

29 blicandum, † & arbitriũ,quod Epiſcopis poſt dictos decem dies conceditur, vltra alios decem extendi non poteſt. Pius V. in conferendis, § prohibentes conſt. 32.

Per

30 Peracto † autem examine, ſi ante factam
collationem veniat alius, qui petat ad exa-
men admitti, non eſt audiendus, idemque
iudicandum, ſi comparet elapſo termino
edicti. congreg. conc. ſuper eo. c. 18. in de-
ciſ. ſub tit. Peruſin. quæ incipit peracto.
31 Ad parochiales † per concurſum con-
ferendas examen coràm Epiſcopo, vel vi-
cario, & examinatoribus tribus, non pau-
cioribus, fieri debet eo. c. 18. ſeſſ. 24. quo per-
acto, qui idonei iudicati fuerint, ſunt Epi-
ſcopo renunciandi, qui de iure communi
eum eligere debet, quem examinatores ma-
gis idoneum iudicarint. c. metropolitano.
63. diſt. c. Moyſes. c. ſicut ergo. 8. q. 1. c. cu-
ſtos cum glo. in verb. ſanctiores. de off. cuſt.
auth. de monach. §. ordinatione. collat. 1. &
eo. cap. 18. §. peracto. ſeſſ. 24. & Pius V. ead.
32 conſt. in conferendis: & peccant † eligen-
tes bonum, qui poſſunt meliorem eligere,
cum ad id neceſſariò teneantur. Arch. in d.
c. licet ergo. & Fed. de Sen. 95. num. 1. ex
mente tamen ſacræ congregationis, exami-
natores debent vota ſua date, ſed Epiſco-
pus non tenetur ex collatione votorum
eligere, ſed pōt, cui maluerit, ex approba-
tis, beneficiū conferre, nō habita rōne cal-
culorū ipſorum votorum, poſtquā exami-
natores renunciauerint quos iudicauerint
idoneos, vt per ſacrā congr ſuper eo. c. 18.
in deciſ. ſub tit. Hierac. & ſub tit. Taruiſin.
33 Magis † idoneus in ſcientia, cuius mo-
res ignorantur, non autem eſt preferendus
alteri minus docto, approbato tñ, quoad
mores, immò eſt poſtponendus. cōgreg. ſa-
cr. conc. ſuper eo. cap. 18. ſub tit. eadem, &
Patauin. quia per dictum decretum c. 18.
34 Nulla † facultas data eſt examinatoribus
in electione magis idonei, cui beneficium
eſt conferendum, ſed ea ad ſolum Epiſco-
pũm ſpectat, vt per congre. ſuper eo. cap.
18. in deciſ. ſub tit. Barchinonen. quæ inci-
pit: ſciendum, & alia ſub tit. Paduan. quæ
incipit: per decretum, licet enim conciliũ
35 non expreſſerit, † an vota examinatorum
palàm, aut ſecretò dari debeant, magis ta-
men expedit, vt examinatores inter ſe ſua
vota conferant, deinde notario iubeant,
vt in actis ſuis ſimpliciter ſcribat, Titium
approbatum idoneum, Seium verò repro-
batum, vt Romæ fit, & ita tenet ſacra con-
gregatio ſuper eod. cap. 18. in decif. ſub
verb. eadem, quæ incipit: licet concilium
Bononiæ autem vota examinatorum per
fabas albas, & nigras ſecretò in pixidem
inijciuntur, indeque apertis votis, pronun-
ciatur examinatus, approbatus, vel repro-
batus; & hoc modo ceſſant diſputationes,
quæ aliàs quandoque ex affectione oriri
poſſunt. In Vrbe tamen ob maximum con-
curſum ad examen confluentium, hic mo-
dus haud facile ſeruari poteſt. Verùm
extra Vrbem puto per ſecretos calculos
36 licite vota celebrari poſſe, nō enim datur †
appellatio à reprobatione examinatorum,
ſed duntaxat à mala Ordinariorū electio-
ne, vt ibidem à congregatione fuit deci-
ſum, vt in deciſ. ſub tit. Sarſen Legionen.
Marſican. Cremonen. & ita procedit dicta
conſt. Pij V. quæ concedit appellationem
à mala electione illis, qui in concurſu re-
iecti fuerunt ab examinatoribus, vt in ead.
conſtit. § vt autem, quæ non habet locum
in beneficijs iuriſpatronatus, vt fuit per
eandem ſacram congregationem declara-
tum ſuper eod. c. 18 in deciſ. ſub tit. Le-
gionen. quæ incipit, conſtitutio Pij V.
Sed, ſi collatores carnalitatis, aut alte-
rius humanæ paſſionis affectum, non ratio-
nis iudiciũ ſequētes, perſonis minus dignis
poſtpoſitis dignioribus, parochiales contu-
37 lerint, † licebit reiectis prętendentibus in
concurſu, ſe fore grauatos à mala electio-
ne, ad ſuperiores, aut Epiſcopos viciniores,
vel ad ſedem Apoſtol. appellare, & de ſuo
grauamine in nouo examine coram iudi-
ce appellationis, vel de illius mādato co-
ràm alijs examinatoribus edocere, & tūc,
qui magis idoneus iudicatur, præfertur, vt
in ead. deciſ. ſub tit. eadem. & Patauin.
38 Collationes verò contra prædicti ſacri
concilij decreti formā & tenorē factæ, ſūt
ſubreptitiæ, & nullius roboris, vel momen-
ti, nullumque tribuunt titulū coloratū poſ-
ſidendi. dict. cap. 18. ſeſſ. 24. & d. conſt.
Pij V. §. nos ad quorum, & §. vt aūt. Appel-
latio nihilominus non ſuſpendit electionē,
quominus debitæ executioni demande-
tur, & ſic prouiſus, lite pendente, à poſſeſ-
ſione amoueri non poteſt, dicto cap. 18. &
§. hæc tamen, ead. conſtit.
39 Si verò parochiales ſunt iuris patrona-
tus laicorum, tunc non requiritur exa-
men per concurſum, ſed eſt admittendus
ille

ille, qui intra tempus à iure patronis laicis præfixum ab ipſis patronis præſentatus, aut ab examinatoribus fuit examinatus, dummodò fuerit approbatus, eod. cap. 18. §. quòd ſi iuriſpatronatus, ſeſſ. 24. & ita tenet congreg. conc. ſuper eod. cap. 18. in deciſ. ſub tit. Hieracen. quæ incipit, vacante parochiali.

40 Vacante † autem parochiali, de cuius iurepatronatus dubitatur, in menſe ſedi Apoſtolicæ reſeruato, ſi præſentatus ab aſſertis patronis, de quorum prætenſo intereſſe agitur, fuerit ab Ordinario, vt ab illegitimis patronis præſentatus, reiectus; poterit Ordinarius ponere edicta in forma, etiam lite pendente in curia Romana, mortuo collitigante poſſeſſore, & dare fidem de magis idoneo ad effectum obtinendi prouiſionem à ſede Apoſtolica, non obſtante lite, ac prætenſo iurepatronatus, ſi non fuerit approbatum iuſpatronatus iuxta diſpoſitionem concil. Tridentin cap. 9. ſeſſ. 25. de reform. vt declarauit ſacra congreg. ſuper eod. cap. 18. §. vacante eccleſia parochiali.

41 Tempus † autem patronis laicis à iure præfixum ad præſentandum perſonas idoneas à die vacationis, eſt quadrimeſtre, gloſ. in c. cum vos in verb. minus idoneæ. de offic. ordin. cap. quoniam. cap. cum propter de iure patron. & cap. vni. §. verum licet eod. tit. in 6. ſed patronis clericis tempus ſex menſium eſt præfinitum. dict. gloſſ. in cap. cum vos, & eod. cap. vni. §. verum l.

42 Patroni † eccleſiaſtici eū, quem digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabunt, Epiſcopo debent præſentare, qui ipſum inſtituere tenetur Concil. Trident. d. cap. 18 §. ſi verò, vacante autem parochiali iuriſpatronatus eccleſiaſtici in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, Epiſcopus, nulla habita ratione patronorum, edicta concurſus proponere, & idoneum eligere debet, illique fidē ſuæ approbationis Romam mittendam tribuere, vt à ſummo Pontifice inſtituatur, vt fieri ſolet in alijs parochialibus, quæ non ſunt iuriſpatronatus, congreg. conc. ſuper eod. cap. 18. in deciſ. ſub tit. Bracaren. quę incipit, ſi bene-
43 ficium curatum; † ſi verò inſtitutio parochialium iuriſpatronatus eccleſiaſtici ad inferiores collatores, licet ad Abbates, & exemptos, pertineat, Epiſcopus ordinarius, in cuius diœceſi eſt beneficium, edicta concurſus proponere, & inferior magis idoneum ab Epiſcopo approbatū inſtituere debet, quòd ſi ſecus fiat, collatio eſt nulla, vt ibidem ſub eod tit. Bracaren. §. ſi
44 inſtitutio; † vacante autem parochiali ad inſtitutionem, ſeu præſentationem capituli, poteſt Epiſcopus cum nominatis à capitulo, tanquam patrono, alios ad concurſum admittere, quando autem inſtitutio ſpectat ad Epiſcopum, capitulum tenetur præſentare Ordinario digniorem inter probatos ab examinatoribus, vt ab eo inſtituatur, ſi
45 verò inſtitutio à capitulo facienda eſt, † Epiſcopus ſolus debet eligere digniorem. vt ibi in ead. deciſ. ſub tit. Bracaren. §. vacante parochiali.

46 Si autem † iuſpatronatus mixtum, eccleſiaſticum, & laicale fuerit, idem quod de eccleſiaſtico erit iudicandum, cūm eccleſia loco pupilli habeatur, gloſ. in l. libertos. C. de excuſ. tut. gloſ. 2. in l. reſpublica. in fin. quib. ex cauſ. mai. & gloſ. in l. non eſt ignotum. C. de admin. tut. etiam, ſi duæ partes illius pertineāt ad laicos patronos; vt in ead deciſ. ſub tit Bracaren. §. ſi iuſpatronatus, & §. quod etiam.

47 Quia, † quemadmodum poſſidens fundum indiuiduum cum pupillo retinet viā, quam alias per ſe ipſum non retineret. l. ſi communem. cum glo. & ibi Bart. ff. quemadm. ſeru. amitt. & in l. 1. nu. 6 & 7. C. ſi in com. eademq. cau. & in integr. reſt.

48 Ita † in indiuiduis priuilegium eccleſię tranſit ad laicum. gloſ. fin. d. §. verum. de iur. patron. in 6. & tunc, quamuis patrono laico infra quadrimeſtre tēpus accumulatiue liceat variare, non aūt eccleſiaſtico. cap. cum aūt, & ibi gloſ. in ver. perſonal, de iur. patron. & Abb. nu. 1. & 2 non poterit tamen variare, quia cūm de quadrimeſtri ſentiat commodum ſemeſtris, debet ſentire, & incommodum, quòd variare non poſſit, cap. qui ſentit, de reg. iur. in 6.

49 Vacante † parochiali eccleſia, cuius collatio ſpectet ad Archidiaconum, aut alium inferiorē collatorē, ius edicta proponēdi, examinandi, eligendiq. virū magis idoneum in demortui locum ad Ordinariū pertinet, non autem ad collatorem, eod. cap. 18.

Digitized by Google

& laicorum ſimu. fuerint, niſi præſentatus à patronis infra tempus eiſdem à iure præfixum, præuio examine, iuxta formam eiuſdem concilij approbatus, inſti ui petatur, & inſtitutio infra duos menſes a die præſentationis facta fuerit, deuoluitur ad Metropolitanum, vel Ordinarium viciniorē, aut ad Sedem Apoſtolicā, quomodo malluerint patroni, qui recurrendi pro inſtitutione habent optionem, ead. conſtit. 32. & §. inſuper, circa fin.

61 Poſſunt etiam † Ordinarij beneficia per ſimplicem permutationem vacant a cōferre, c. vnio de rer. permut in 6. clement. vnic. eod. titul Fed de Sen. conſ. 156. num. 1. & Pius V. Quanta Eccleſiæ, §. ad hæc beneficiorum, 58 conſtit. etiamſi in diuerſis diœceſibus beneficia ſint conſtituta, quo caſu quilibet coram ſuo Ordinario ex cauſa permutationis poterit renunciare, gloſ. in d. c vnic. in verb collationem, in fin de rer. permut. in 6. & trad. Iac. in d. cap. vnic. q 9. Rebuff. pract benef. de permut. nu 36.

62 In parochialibus verò vacantibus † per permutationem nullum prorſus examen requiritur, quia proprie vacare nō dicuntur, niſi eſſet magna inæqualitas numeri parochianorum, vel, quòd aliâs permutantes nō fuiſſent examinati, quia tunc potuerunt iterum, ſed abſque concurſu, ab examinatoribus coram Ordinarijs examinari, vt in declar. ſacræ congregat. ſuper eod. cap. 18. in deciſ. ſub tit Mediolanen. Tuden. Taruiſin. Rauennaten.

In permutationibus tamen de beneficio ſimplici cum curato, licet non ſit neceſſarius concurſus, pro parochiali tamen examen eſt neceſſarium, vt ibidem ſuper eod. cap. ſub tit. Camerinen Rauennaten. & etiā quibus caſibus parochiales vacantes poterunt ſine concurſu conferri.

Primò † enim poterit concurſus omitti, redditus parochialis fuerint adeo exigui, totius huius examinis operam non ferat. Secundò, ſi nemo ſit, qui ſe examini ſubijcere velit. Tertiò, quando ob apertas tiones, ſeu diffidia facile grauiores ri, ac tumultus veriſimiliter poſſent exoriquibus caſibus, Ordinarij, ſi pro eorum conſcientia cum deputatorum conſilio ita expedire iudicauerint, hac forma omiſſa, iatum aliud examen, cœteris tamen requiſitis ſeruatis, poterunt adhibere & parochiales, præuio priuato examine, conferre, concil. Tridentin. d. cap. 18. circa fin. §. ſi tamen adeò.

64 Beneficia † verò curata, cuius redditus adeo exigui ſint, vt ea, aut nullus requirat, vel compareant in cōcurſu presbyteri ita rudes, vt neque vulgarem linguam calleant, an ſit melius non idoneis conferre, vel ea diu vacare permitti, Papa ex ſententia ſacræ congreg conc. cenſuit conferēda eſſe illis, quos Ordinarius inter omnes maioris eſſe litteraturæ cognouerit, eoſdemq; amplius erudiri Epiſcopos curare debere, vt habetur in declarat ſuper eod. cap. 18. in deciſ. ſub tit. nullius, quæ incipit. Quid ſi nullus, & in § beneficia autem.

65 Si autem † beneficiorum permutatio ex vna parte fuerit completa, ex alia verò per alterū ſteterit, quominus adimpleatur, pars, ex qua permutatio eſt completa, ſi petat reſtitutionem, ad ſuum beneficium venit reſtituenda, cap. cùm vniuerſorum, de rer. permut. & ibi Abb. num. 8.

66 Reſignationes † etiam ſimplices. Ordinarij admittere poſſunt, & beneficia ſic vacātia conferre, cap. admonet, & ibi Abbas num 2. & 3. de renunc. ex cauſa tamen, videlicet, eorum, qui, vel ſenio confecti, vel valetudinarij, aut corpore vitiati, vel impediti, aut crimini obnoxij, cenſuriſque eccleſiaſticis ſunt irretiti, aut nequeunt, aut non debent eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, aut, qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinent, vel, quos ad alia contigerint promoueri, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id rę ipſa exequantur, quique ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij reſidere ſecuri, ſed nec horum vllus ad renunciandum eſt admittendus, qui in ſacris ſit conſtitutus, niſi religionem ingreſſurus, qui non habeat, vnde ſe commode in vita poſſit ſuſtentari: Pius V. §. nunc autem, ead. 58 conſtit.

67 Electores, † præſentatores, & patroni, tam eccleſiaſtici, quàm laici, ne beneficia per reſignationem huiuſmodi vacantia, perſonis à reſignantibus nominatis, aut quo modocunque verbo, aut ſigno deſignatis, neque dimittentium conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem

L

Digitized by Google

cem circuitũ multiplicatum in extraneos collationum conferantur, curare debent.

68 Nam † contrafacientes á beneficiorum collatione, electione, præſentatione, confirmatione,& inſtitutione, prout cuiq; competit, tandiu ſunt ſuſpenſi, donec á Summo Pontifice obtinuerint abſolutionem, & beneficia recipientes eiſdem pœnis ſubijciũtur, & qui ſic ſuſpenſi, conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere præſumunt, excommunicationis, quo ad perſonas,quò vero ad capitula, & conuentus, á diuinis ſuſpenſionis ſententias ipſo facto incurrunt, á quibus nemo, præter Romanum Pontificem, excepto mortis articulo, abſoluere poteſt, §.cœterum, & §. qui verò, ead. 58. conſtit.

69 Nec † parochialibus vacantibus per reſignationem Epiſcopus poteſt eligere ſuũ famili rem, vel conſanguineum,licet in concurſu eſſet magis idoneus,immò nõ debent admitti ad cõcurſum propter dictam conſtitut Pij V. vt aliás fuiſſe iudicatum in vna cauſa Paduan. teſtatur ſacr.congreg.ſuper eod.c. 18. in deciſ. ſub tit. Cremonen. quæ incipit: Aduertendum.

70 † Minuſque poteſt, etiam quod accedat conſenſus patronorum, beneficium iuris patronatus, quod in fundatione ordinem ſacrum annexum habeat,aut perſonalem reſidentiam requirat, non Sacerdoti, aut alteri, qui reſidere non poſſit, conferre,quidquid in contrarium caueatur in iure communi ex ſententia Abbatis in cap. cum acceſſiſſent,num.5.vbi doct.omnes de conſtitutio. quia concil. Tridentin. ſtatuit quod, quando ex beneficiorum quorumcunque erectione, ſeu fundatione, aut alijs conſtitutionibus,qualitates aliquæ requirũtur, ſeu certa illis onera ſunt iniuncta, in beneficiorum collatione,ſeu in quacumque alia diſpoſitione eis nõ derogetur,& aliter facta prouiſio ſubreptitia cenſeatur, vt in c,5.de refor. ſeſſ.25. & ita ſuper eo, c. fuit á ſacra congreg.conc.deciſum,vt in eadem deciſion.ſub ver. derogatur. Nam per hoc decretum fuit ius antiquum reformatum, quia vltima derogant prioribus.

71 Magnus † Magiſter ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, conuentus, Prior Eccleſiæ,alijque Priores,& Præceptores eiuſdem ordinis, intra limites ſuarum iuriſdictionum ſunt veri Ordinarij, vt in Bulla Pij IV. in d. Bull.impreſ. cap 14. circa fin. verſ.& ipſi Magiſtri.

72 Pari modò † Magnus Magiſter ordinis Sanctorum Mauritij, & Lazari,conuentus; necnon prior Eccleſiæ, alijque Priores, & Præceptores intra limites ſuarum iuriſdictionum,& adminiſtrationum veri Ordinarij exiſtunt, vt in Bull.Pij IV. de qua in eo. Bull.cap. 126 pag. 859. Et ideo prouiſi ab ipſis de beneficijs, & commendis habent collationem ordinariam, & multò magis eſt priuilegiata collatio auctoritate ordinaria facta, quam collatio facta ab inferioribus collatoribus vigore priuilegiorum,

73 quia collatio ordinaria tribuit † titulum coloratum, ex iuris diſpoſitione, Lap.alleg.16.num.2. & Oſaſc. deciſ.54.num.6 & 7.qui autem habet collationem vigore priuilegij tantùm, tenetur etiam priuilegium verificare, cap.accepimus, de fid. inſtrum. cap.porrò, capit recepimus, de priuileg. auth.de mand. prin. §. deinde, verſ. ſi quis autem,Abb.in d.cap.porrò.num 1.& Pariſ. conſ.95.num.8.vol.4.

74 Nam etiam, † vigore ſtatutorũ.Magnus Magiſter ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani regulariter quolibet quinquennio vnam commendam cuiuslibet Prioratus,& quam malluerit, conferre poteſt, adeo quòd, ſi prima vacans fuerit tenuis valoris, poteſt illam dimittere, & tunc collatio ad conuentum deuoluetur, & pinguiorem eodem quinquennio nõ conferente,in alio quinquennio duas conferre poteſt. vt in ſtabil.eiuſdem ordinis in cap.magiſter,& c. in concedendis.de commend & habet electionem ex diſpoſitione d cap magiſter, in princip. ideo ſi non confert minorem, expectando pinguiorem, nemini iniuriam fa-

75 cit,quia iure ſuo † vtitur. cap. cum Eccleſia Vulterana. de elect.l iniuriarum, ff. de iniur.& Specul.de abol.& purg. §.1.nu.12. dictas verò commendas conferre tenetur fratribus in conuentu reſidentibus,non autem abſentibus, vt eod.cap.magiſter, & eſt ratio, quia magis reſidentibus, qui labores pro religione ſuſtinent, quàm abſentibus, per curias otioſe vagantibus eſt fauendum.

76 Confert † etiam, Magnus Magiſter cameras magiſtrales,quæ tot ſunt,quot Prioratus, de quibus in eiſdem ſtab. capit. iam olim,

olim, de mag. & licet videantur, magiſtra
tui vnitæ, & quod debeant locari, ſeu ad
certam penſionem concedi, vt in eod ſtab.
vigore tamen collationis tribuitur titulus,
ita quòd, ſi ob inens commendam cameræ
77 magiſtralis, aſſumatur † ad Epiſcopatum,
non habita retentione, vacant etiam dictæ
commendæ, quæ cadunt ſub diſpoſitione,
cap. cum in cunctis, §. cum verò, de elect.
& ita fuit in ſacræ Rotæ adiutorio deci-
ſum, in fauorem fratris Michaelis de Len-
tor, eiuſdem ordinis contra Thomam Gar-
gallum tunc Epiſcopum Melitanum, qui
promotus ad dictum Epiſcopatum non ob-
tinuit retentionem commendæ de Maldeo,
quæ Camera magiſtralis Prioratus Catha-
loniæ exiſtit, & dictus frater Michael diffi-
nitiue victoriam reportauit, & commen-
dam obtinuit, ſublata quæſtione, an de iu-
re beneficia vacãtia per promotionem, va-
cent in curia, vel extra, de qua per gloſſ. in
clement. 1. in verb collato, vt lit. pendent.
& doct. præſertim in dict. §. cum verò.

78 Licet enim † beneficia vacantia in curia
ſint Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata,
cap 2. de præb. in 6. & nulla ſit maior re-
ſeruatio, quàm ea, quæ in corpore iuris
clauditur, cùm generalis facultas conferen-
di reſeruata non capiat reſeruationẽ apud
ſedem. Rot. deciſ. 4. de præb. in no. & deciſ.
17 eod. tit. in antiq.

79 Nihilominus, † Magnus Magiſter, & cæ-
teri collatores dicti ordinis poſſunt etiam
beneficia in curia vacantia ex diſpoſitione
ſuorum priuilegiorum in eadem Bull. Pij
IV. cap. 14. verſ. in Romana curia, & etiam
litigioſa conferre, & in ius alterius ſubro-
gare, vt in priuilegio Innocentij VIII.
in libro priuilegiorum manuſcripto, quod
80 Romæ pluries vidi, † nec beneficia dicti
ordinis cadunt ſub aliquam reſeruationem,
quia in eis nulla cadit reſeruatio, vel affe-
ctio, aut deuolutio, vt in eiſdem priuile-
gijs eodem Bull. verſ. ac in perpetuum, &
quamuis Prioratus, baiuliuæ, caſtellania,
empoſtæ, præceptoriæ, & membra ſolùm
exprimantur, & dubitari poſſit, an eodem
iure cætera beneficia eiuſdem ordinis ſint
priuilegiata, & videatur, quòd non, quia,
quæ Papa non excluſit à reſeruatione, ſub
eadem reſeruatione comprehenſa viden-
tur, cap. nonne, de præſumpt. & Pariſ. conſ.
36. num. 17. vol. 4. ſub reſeruationibus ta-
men, affectionibus, vel deuolutionibus non
comprehenduntur eiuſdem ordinis bene-
ficia, cuiuſuis qualitatis exiſtentia, quia
omnia ab hoſpitali dependent, eidemque
hoſpitali deſeruiunt, ac eidem extant vni-
ta, vt in Bull. ead. conſtit. in princip. pag.
663. cum ſequ. & 673. verſ. & inſuper. Pariſ.
dict. conſ. 36. loco proxime citato, & conſ.
44. nu. 5. & nu. 22. eod. vol. 4.

81 Communi iure † hoſpitalia, nec cõpre-
henduntur ſub regulis reſeruatorijs, clem.
per litteras, de præb. Fed. de Sen. conſ 280.
n. 1. Card. in c. 2. de præb. in 6. Simonet. in tra
ctat. de reſeru. in c. 7. in generali reſerua-
tione, an veniant hoſpitalia, in princip. quo-
82 niam hoſpitalia ſunt ſpecialiter † priuile-
giata, adeo quòd impoſitio decimæ Papalis
non extenditur ad hoſpitalia, niſi ſpecialiter
exprimantur, gloſſ. 1. in clement. 2. ante
med. de decim. & priuilegium, vel ſtatu uni
de percipiendis fructibus primi anni ec-
cleſiarum vacantium non comprehendit
fructus hoſpitalium, Anchar. in reper. cap.
ſi propter. col. 29. de reſcrip. in 6. & Felin. in
cap. de quarta, nu. 18. de præſcript.

83 Quamuis enim † exceptio firmet regu-
lam in non exceptuatis, Bart. in l. quæſitum,
§. denique, ff. de fund. inſtr. Abb. in cap. quo-
niam frequenter, num. 4. verſ. & ex hoc, vt
lit. non conteſt. Iaſ. in l. fin. n. 9 ff quod quiſ.
iur. & Dec. in cap cum dilecta, num. 14. poſt
med. de confir. vtil. vel inutil. tamen, cùm à
reſeruationibus ſint exceptuata, exceptio
facta ad fauorẽ non operatur, quòd veniat
id, quod alias non veniret, l. quod fauo re
C. de leg. l. legata inutiliter, ff. de admi. leg.
Fel. in cap. 2. nu. 41. de reſcript. Caſſad. de-
ciſ. 8. num. 5. de præb. & deciſ. 2. nu. 3. de re-
ſeru. Gozad. conſ 4. num. 4.

84 Comprobatur, † quia ibi in §. ac in per-
petuum, vbi exprimuntur prioratus, baiu-
liuæ, caſtellaniæ, empoſtæ, & præceptoriæ,
ſequitur etiam, & membra quæcunque di-
cti hoſpitalis, quod verbum, quæcunque, eſt
generale, & paulò infra verſ. necnõ Iulius,
ac quibuſuis alijs beneficijs dicti hoſpitalis,
& poſtea præceptorijs, aut beneficijs ho-
ſpitalis huiuſmodi, & alio in loco, de qui-
buſuis Prioratibus, baiuliuis, &c. & alijs
beneficijs dicti hoſpitalis vacaturis, & di-
cta verba vniuerſalia, quæcunque, & qui-

Digitized by Google

buſuis, pluribus etiam alijs in locis dictorum priuilegiorum repetita, omnia beneficia eiuſdem ordinis includunt, gloſſ.in extrauag.execrabilis, in verb. ad quæcunque, de præben.Rot.deciſ.2.num.11. & 12. de fil presbyt. in nou. & Gomeſ. de anna. poſſ quæſt 3.num.1 quia, qui totum dicit, nihil excludit. l. Iulianus, & ibi Bart ff. de leg.3.Bald.in l.à procuratore,n.1.C.mand. & Aym conſ 194 num.1.

85 Videmus enim, † quòd clauſula, ſiue alio quouis modo vacet, in reſcriptis impetrationum beneficiorum appoſita, ſi beneficia impetrentur,expreſſo vno modo vacationis, dicta verba vniuerſalia capiunt quemcumque modum vacandi, ante impetrationem.Rot.deciſ.1.num.4.5.& 6.de reſcript.in no.deciſ 11.de præb.in antiquior. & Pariſ.conſ 9?.num 10.vol.3.

86 Et licet † in feudo regulariter ſuccedant deſcendentes maſculi legitimi, & naturales,tantùm excluſis fœminis, & extraneis, cap.1.§.hoc autem, de his qui feu.da.poſſ.

87 † Et de eius natura regulariter non veniat in reſtitutione fideicommiſsi vniuerſalis.Bart.in l.ſi patroni, num.3 & ibi. Alex. num.9 ff.ad Trebell.& Iaſ. qui de communi teſtatur in præl.feud.num 46.

88 † Quando tamen fuit receptum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, tunc propter illa verba generalia,poteſt hæres de feudo teſtari, aut legato relinquere, & tranſit ad extraneos hæredes, & in fideicommiſſum facta reſtitutione.Bald.in l.1.num 27. verſ. 34.quęritur,de rer.diu.Alex.in d.l.ſi patroni, num.14.in fin.& nu.15.ff. ad Senat.conſult.Trebell.Iaſ in præl. feud.nu.47. & 49. & Put.deciſ.115.nu 4.lib.1.

89 Cùm autem † in dictis priuilegijs comprehendantur membra quæcunque, comprehenduntur omnia beneficia, quia totũ, & pars eodem debet iure cenſeri,cap.quoniam, cap.2 12 diſt.cap.celebritatem, de conſecr.3.diſtin & gloſſ. in cap. ex ore. in verb.quę non probant,de priuileg.& idem iuris eſt de toto,quò ad totũ, quod de parte,quò ad partem, gloſſ.in eo.c.2. in verb. membra,12. diſt.l. qui ſit, ff. de viur. & l.ſi duo.ff.de admin tut.

90 Habet etiam † Magnus Magiſter collationem omnium commẽdarum, & beneficiorum ſuorum officialium, & familiariũ, ac beneficiorum à Prioratibus, baiuliuatibus,& commendis,dependentium per obitum in conuentu decedentium, vacantiũ, quæ ſunt eidem ſpecialiter reſeruata, vt in ſtab eiuſdem ordinis,cap.tamen ſi.de com. arg.tex.in cap.1.de præb.in 6.

91 Et ipſe † Magnus Magiſter vnà cum conuentu conferunt commendas,quas vocant, de cabimento, fratribus antianis eiuſdem ordinis;ſecundum eorum antianitatis prærogatiuam, cap.1.eod.tit.de com.

92 Priores, & † caſtellanus empoſtæ, quolibet quinquennio à die illorum promotionis vnam commendam alicui fratri antiano concedere poſſunt, ſi à feſto SS. Philippi, & Iacobi ad aliud proxime ſequens adminiſtratio trium commendarum extra conuentum vacauerit, & non alias, vt in cap. conſuetum,iuncto c.in concedendis, eod. tit de com. & fuit conceſſa in huiuſmodi ſolùm caſu Prioribus facultas conferendi, quæ ad alios extendi non poteſt, cùm cœtera Magno Magiſtro,& conuentui ſint reſeruata,& cùm conſtet de mente ſtantuentium, annullando geſta in contrarium, ibi in fine, ſi aliter fecerint, conceſsio, & diſpoſitio eorum nulla ſit.Collationes in alijs caſibus per Priores factæ non ſubſiſtunt, gloſſ.in clement.1.in verb. pro infectis, de immunitat.Eccleſ. & Pariſ.conſ 15.nu. 65. vol.2. & licet videatur caſus,qui rarò contingere poſsit, quòd in vno Prioratu eodem anno vacent tres commendæ, nihil fuit ablatum Prioribus per conceſsionem dictæ facultatis, & ideo etiam, quod nunquam caſus adueniat,conqueri nõ debent, cùm magnus Magiſter, & conuentus, qui ſupremam habent iuriſdictionem conferendi, eorum iure vtantur, l.iniuriarum, ff. de iniur. cum ſimilibus.

93 Quilibet † prioratus habet quatuor commendas,cameras priorales, nuncupatas,& dictis commendis ad eorum collationem ſpectantibus poſſunt Priores, & caſtellanus empoſtæ, vnà pro quinta camera priorali acceptare, & retinere, vt condecentiæ ſtatus eorum commodiùs conſulatur,cap.prioribus,de com.dummodo quolibet quinquennio, eorum Baiuliuas, commendas, domos, membra, hoſpitalia, Eccleſias, oratoria, & alia quæcunque loca eis ſubiecta diligenter viſitauerint. vt in cap.

cap. 1. 2. & 3. de viſitat. alioquin ipſis negligentibus viſitationem facere, carent omni iuriſdictione, & præeminentia priorali. cap prior. eod. tit.

94 Præterea † Priores, Baiuliui, & ſinguli Commendatarij, eadem auctoritate ordinaria beneficia quæcunque à Prioratibus, & alijs quibuſcunque commendis dependentia cõferre poſſunt, quia ex eorumdem priuilegiorum, & ſtatutorum diſpoſitione, ordinaria auctoritate, ad ipſorum Priorum, Baiuliuorum, & Commendatariorum collationem, & prouiſionem ſpectant, vt in prædicta Bulla Pij IV. ita quòd

95 †, etiam presbyteri ſeculares illa in commendam, aut aliàs quomodolibet obtinentes, commendis cedere, aut illas aliàs dimittere non poſſunt, niſi de conſenſu eorum, ad quos præſentatio, aut collatio ſpectat, & in fauorem eiuſdem religionis, ſeu perſonarum, quæ habitum, per fratres capellanos eiuſdem hoſpitalis deferri ſolitum ſuſcipiant, & profeſſionem per eos emitti ſolitam, emittant, nec illa, niſi intra ſex menſes à die intimationis, habitum ipſius religionis ſuſceperint, & regularem profeſſionem intra alios ſex menſes emiſerint, poſſidere poſſunt, nec penſiones, abſque habitu retinere, quia reſignationes, etiam in manibus Papæ factæ, & prouiſiones inde ſequtæ nullius roboris, vel momenti exiſtunt, niſi de illis iuxta formam priuilegiorũ dictæ religionis prouideatur, vt in eadem Bulla Pij IV. in fin. verſ. & ipſi Magiſter, & pag 673. in princip. & tunc, etiamſi habitum, vt ſupra, non ſuſceperint, niſi expreſſe fuerit priuilegijs de non ſuſcipiendo habitum, & non emittendo profeſſionem derogatum, quibus ſimplex derogatio non ſuffragatur, etiamſi in curia litigioſa fuerint, elapſo tempore ſuſceptionis habitus, & profeſſionis emiſſione, poſt intimationem de ſuſcipiendo habitum legitime factam, abſque aliqua deſuper facienda declaratione, & citatione, omni, & quocunque iure in dictis beneficijs, vel ad illa competenti carent eo ipſo, & tanquam illiciti detentores, occupatores, & intruſi, ab eiſdem ſunt amouendi, & de illis tanquam de iure, & de facto vacantibus per Magnum Magiſtrum, & conuentum, ac Priores, Baiuliuos, Commendatarios, & alios, ad quos collatio ſpectat, liberè prouideri poteſt, amotis detentoribus, & poſſeſſoribus non obſtante longa, & diutina poſſeſſione, ac regulis de annali, & triennali poſſeſſore, ac alijs priuilegijs, remedijſque quibuſcunque, etiam in corpore iuris clauſis, quibus diutini poſſeſſores vtuntur, potiuntur, & gaudent, quauis etiam longiſſimi temporis præſcriptione minime obſtante, ſed pro amotis, & expulſis ſunt habendi, amotaque actione ſpolij, vnde vi, & alio quouis remedio poſſeſſorio ſiue petitorio, competenti, quo deſuper propterea agi non poteſt, v. in motu proprio Greg. XIII. in Bull. cap. 62. poſt med. verſ. ac quo noſtra.

96 Et † quamuis inducatur vacatio ipſo iure, & facto, non propterea poſſunt poſſeſſores, ſeu detentores de facto expelli, quia exequtio fuit commiſſa vniuerſis Sedis Apoſtolicæ nuntijs, curiæ cauſarum cameræ Apoſtolicæ generali Auditori, quibuſcunque conſeruatoribus in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis electis, & eligendis, coràm quibus detentores ſunt vocandi, quia nemo ſua poſſeſſione priuari poteſt, niſi præuia citatione, cùm non ſit de mente Pontificis, vt quis remoueatur à poſſeſſione ſine cauſæ cognitione. Innoc. in cap. 1. nu. 4. de conceſſ. præb. in 6 & Felyn. in c. fi. nu. 24. de præſump. ſed tamen poſſeſſores regula de annal, vel triennali iuuari non poſſunt, quia illis fuit derogatum cum decreto irritanti, & clauſula, ſicq; in præmiſſis, &c. ac ſublata, &c. quę remouẽt omnem facultatem aliter iudicandi, vel interpretandi ex aliàs allegatis.

97 Pro collatione † parochialium eccleſiarum ab eadem Religione dependentium; & ſuæ diſpoſitioni ſpectantium, tenentur collatores perſonas idoneas Ordinarijs locorũ, vel, ſi præceptoriæ, à quibus dependẽt, nullius diœceſis exiſtant, viciniorībus Epiſcopis ordinarijs ad examen præſentare, quæ examina gratis, & abſque aliqua impenſa fieri debent, à quibus examinati, & idonei reperti, collatores eiuſdem ordinis eaſdem parochiales conferre poſſunt, vt in ea Bull. Pij V. cap. 1. 9 incipien. expoſcit. cir. med & in ſtab. c. priores de com.

98 Vlteriùs † Priores, Baiuliui, Caſtellanus empoſtæ, commendatarij, milites, fratres,

perſonæ, vaſſalli, membra, loca, & bona
quæcunque eiuſdem ordinis, ſunt exempta
à quorumcunque locorum, tam laicorum,
quàm Eccleſiaſticorum Ordinariorum iu-
riſdictione, ità quòd ratione delicti, vel
contractus, aut rei, de qua agitur, vbicunq;
committatur delictum, ineatur contractus,
& res ipſa conſiſtat, etiam ſi ex aduerſo ali-
qui clerici ſeculares, vel regulares, aut laici
exiſtant, ſub plenaria, & omnimoda, etiam
99 meri & miſti Imperij iuriſdictione, † &
ſuperioritate Magni Magiſtri, & conuen-
tus exiſtunt, vt in ea. Bulla Pij IV. pagina
663. circa princ. pag. 665. & pag. 671. circa
fin. verſ. necnon cauſas, & propterea in
commendatarios fratres, & perſonas eiuſ-
dem ordinis, etiam gladij, & deponendi fa-
cultatem, quam in delinquentes illos habi-
tu, commendis, & vita priuando habent,
poſſunt exercere, vt in ſtab. eiuſdem ordi-
nis. cap. indignum. cap. falſarij. cap. frater.
cap. qui proditorie, cap. ſi frater, cum plur.
ſeq. de pœn. & cap. habitu priuatus. de
verbor. ſignificat. In mero autem & miſto
imperio cum omnimoda iuriſdictione cō-
ſiſtit gladij poteſtas animaduertendi in fa-
cinoroſos, & quamcunque iuriſdictionem
exercendi. l. imperium. & ibi gloſſ. in ver.
miſtum, & Bar. n. 8. Bald. n. 3. Paul. de Caſtr.
num 5. & Iaſ. num. 8. ff. de iuriſdic. omn. iud.
100 † ſententiæq; per eoſdem Magnum Ma-
giſtrum, & conuentum latæ, omneſque cō-
miſſiones, & citationes, collationes, Bullæ,
& omnia eorundem reſcripta, a nullis lo-
corum, & terrarum dominis, etiam Ducali,
aut Regali auctoritate fulgentibus, expe-
ctato conſenſu libere exequi poſſunt. vt in
ea. Bull. pag 672. in prin. verſ. & ſimiliter.
101 Præterea † præfati Baiuliui, Priores
præceptores, & fratres poſſunt perſonas in
dignitate eccleſiaſtica vbilibet conſtitutas,
& quoſcunque locorum Ordinarios, & eo-
rum vicarios, officiales, canonicos metro-
politan. & cathedralium, aliarumq; Eccle-
ſiarum Prælatos, & rectores auctoritate
Apoſtolica in conſeruatores eligere, &
deputare, qui quandiu officium conſerua-
toris exercent, à nemine poſſunt impediri,
quominus exequantur contra inobedientes
ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſti-
cas promulgando, eod. fol. verſ. necnon
perſonas, & licèt regulariter conſeruato-
res impedimento eſſe non poſſint, quomi-
nus coràm Epiſcopo, ſiue alio ſuperiore
ordinario in criminalibus, ſiuè miſtis cau-
ſis quis poſſit accuſari, & conneniri, nec in
ciuilibus cauſis actor aliquem apud ſuos
102 † conſeruatores iudices in iudicium tra-
here poſſit, literarumque conſeruatoria-
rum beneficio vltrà quinquennium nemo
gaudere, nec conſeruatores Tribunal ere-
ctum habere valeant. concil. Trident. cap.
5. de reform. ſeſſ. 14. nec in cauſis, quæ iudi-
cialem indaginem exigunt, procedere poſ-
ſint, cap. 1. in fin. & cap fin. de off. deleg. in
6. & ibi Innoc. d. cap. 1. nu. 4. in hoc tamen
103 religio Hieroſolymitana, † & Vniuerſi-
tates ſtudiorum, & collegiorum à concil.
declarantur exemptæ, etiam quòd cauſæ
graues ſint, & plenariam cognitionem re-
quirant, ſed, quoad Vniuerſitates, proſunt
tantùm doctoribus, & ſcholaribus in eiſdē
vniuerſitatibus operam ſuam nauantibus
congreg. conc. in declarat. ſuper eo. cap.
5. de reform. in deciſ. ſub titu Louanien &
104 Mediolanen. † ac Oſcen. omnibusq; re-
gularibus fuit conceſſum, vt in ciuitatibus
Italiæ ſibi conſeruatores eligerent, coràm
quibus conuenirentur, ſemelque electos
non mutarent, ac eorum nomina intra mē-
ſem Epiſcopis locorum indicarent, alio-
quin coram ipſis Ordinarijs conueniri poſ-
ſunt, vt per congreg. ibid. ſuper eo. cap. 5.
in declarat, quæ incipit Sanctiſſimus.

Conſeruatore autem ſemel electo, illis
non licèt ab eo recedere, & ad alium con-
ſeruatorem pro illius cauſæ expeditione
confugere: vt ibidem ſuper eod. cap. 5. §.
quod Regulares, & alia regularia loca
ſub diſpoſitione eiuſdem decreti concilij
non comprehenduntur, vt in eod Decret.
in fin Et propterea iuxta ſuorum priuile-
giorum diſpoſitionem conſeruatores pro-
cedere poſſunt, præſertim contra eos, qui
eorum priuilegia infringere prætendant.
gloſſ. in d cap. 1. ibi Innoc. nu. 1. de off. de-
legati. Ideò conirà exercentes in ipſos, &
ecrum bona, iuriſdictionem, viſitationem,
correctionem, aut paſſagia, aretagia, gabel-
las, datia, tractas, collectas, decimas, cenſus,
noualia, ſubſidia, etiam charitatiua, con-
gruas portiones, iucundum aduentum, pa-
ſtor bonus. aut alia onera, etiam iura ſy-
nodalia, & Seminarij puerorum, ac pro re-

para-

Digitized by Google

paratione pontium,fontium, furnorum, murorum,aut alia onera impoſita,& imponenda ab ipſis,ſeu eorum colonis, laboratoribus, & perſonis eiuſdem Religionis exigere prætendentes,qui omnes ſunt exēpti, vt in prædicta Bulla Pij I V. pag. 668. verſ.nec non à ſolutione, & pag 672 poſt med.verſ.nec omnino, ac Pij V. conſtitut. 76.pag. 1036. Greg.XIII. motu proprio c. 62.verſ.necnō fœlicis.pag.1287.& concil. Trid c.18.de reform.ſeſſ.23.conſeruatores præfati procedere,& Religionem,ac alios prædictos tueri, & defendere tenentur.

105 Limitatur tamen † in Epiſcoporum viſitatione, in his dumtaxat, quæ animarum curam, illusque exercituum, & ſacramentorum adminiſtrationem reſpiciunt, quam, tanquā Sedis Apoſt.delegati,gratis & abſq; vlla eiuſdem Religionis rectorum, & miniſtrorum impenſa, & onere facere poſſunt. vt in ead Bull.Pij V. cap. 139. incip. expoſcit, & Gregor.XIII cap 88. incipien. conſueuit ſedes.

106 Secundò limitatur, † quoad perſonas vicariorum, militum, capellanorum, miniſtrorum ſeruientium,aſcriptorum,colonorum,procuratorum, ac familiarium eorundem,qui eccleſijs, alijsque locis dictorum militum actu non ſeruiunt, & intra eorum domos non reſident, nec ſub eorum obedientia viuunt,& qui legitime, ac ſecundū regulam dictæ Religionis profeſſionem non fecerunt, contra quos Ordinarij,tanquàm Sedis Apoſtolice delegati, habent iuriſdictionem, & procedere poſſunt.concil. Trid.cap.11.de refor.ſeſſ 24 & Bull. Greg. XIII cap 67. incip. circunſpecta in omnibus, & fuit deciſum à ſacra congreg concil. vt in deciſ. manu ſcript. mihi 146. quæ limitatio oritur, etiam ex diſpoſitione eorūdem priuilegiorum eiuſdem Religionis,

107 quibus cauetur, † quòd priuilegijs tantummodo gaudeat,qui à Magno Magiſtro, ſeu de eius licentia habitum ſuſceperunt,& profeſſionem emiſerunt, nec vagabundis ſuffragentur. eo. Bull. Pij IV. fol.669 ante medium. verſ. quodque illi, quia priuilegia ſunt conceſſa principaliter in fauorem Religionis, & ſecundariò, perſonarum, quæ illi inſeruiunt.

Non viuentes autem ſub obedientia,nec inſeruientes,minuſque reſidentes, aut legitime non profeſsi, priuilegijs gaudere non debent quia ceſſat cauſa, ob quam fuerunt conceſſa.cap.cum ceſſante de appell Felyn. in cap.cum acceſsiſſent. nu 24. conſt.

108 Ideo priuilegium † conceſſum monachis,licet non ſint clerici, ſuper immunitate tutelæ,procedit,ſi in eccleſijs cōmorentur,non autem,ſi vagentur cap.generaliter, & ibi gl.in ver. deuagantes. 16. quæſt.1. &

109 propter officium † datur beneficium, ſed fœminas ſibi concubinas, vt ſponſas eligentes,& ob fornicationem officium dimittentes, amittunt beneficia. cap. ſi quis

110 ſacerdotū,& cap eos etiam.82.diſt. † Et cùm parochiales conferantur, vt parochi per ſe ipſos deſeruiant,& reſideant,non reſidentes ſunt beneficijs priuandi, cap quia nonnulli,& cap.relatum.de cler.non reſid. Conc.Trid c.1.poſt med.ver.eadem omnino.ſeſſ 23.de refor.& Pius V. in Bull.c.64.

111 incipien.cupientes.† Quia etiam beneficia dantur, vt eccleſijs inſeruiatur, ſi quis beneficiatus fuerit excommunicatus prouentus Eccleſiaſtici ſunt ei ſubtrahendi capitulo paſtoralis. in fine, de appellation. & cap.latores, de cleric. excomm. vel depoſ. quia, cum ſit extra eccleſiam, nomine Eccleſiæ nihil poteſt poſsidere.cap quo iure. verſ item relegantur.8.diſt.cap.eos qui 32. diſt.& cap quod autem 23. quæſt.7.

DE RESIGNATIONIBVS, & eorum publicationibus. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Reſignationes alia ſimplices, alia conditionata.*

2 *Reſignationes conditionata fiunt pluribus modis.*

3 *Reſignatio facta cum clauſula, in fauorem talis. N. & non alitèr, nec alio modo, an admittatur.*

4 *Reſignatio ex cauſa permutationis non tenet, niſi reſignanti de alio beneficio prouideatur.*

5 *Reſignatio poteſt fieri cum deſignationes perſonæ. cum reſeruatione omnium fructuũ, demptis ſcutis centum pro titulari, vel cũ reſeruatione penſionis annuæ.*

6 *Reſignatio, niſi fuerit facta iuxta formam mandati, non valet, etiam ſi ſupplicatio fuerit expedita.*

7 *Clauſula, quæ in mandatis ſolet apponi, & nõ aliàs, aliter, nec alio modo, neceſſitatẽ inducit, ita quod eius trãſgreſſio vitiet actũ.*

8 *Mandatum datum ad reſignandum, vel ad conſentiendum reſeruationi penſionis, re integra, poteſt quandocunque reuocari, ſed eſt reuocatio intimanda.*

9 *Reſignationes beneficiorum in Romana curia ſunt publicandæ intra ſex menſes, ſi beneficia ſint citra montes, ſi verò vltra, intra nouem à data conceſſionis gratiæ numerandos.*

10 *Beneficiorũ permutationes ſunt publicandæ.*

11 *Reſignationes beneficiorum quorumcunque ſunt publicandæ.*

12 *Reſignationes, quæ conſiſtorialiter fiunt, non ſunt publicandæ.*

13 *Reſignationes & iurium ceſſiones auctoritate ordinaria intra menſem admitti, aut reijci debent.*

14 *Reſignationes, quibus caſibus ſint nullæ.*

15 *Reſignationes beneficiorum auctoritate ordinaria collatorum intra tres menſes debent publicari.*

16 *Reſignationum publicatio in quibus, & quomodo fieri debeat.*

17 *Reſignationes beneficiorum ruralium, quomodo debeant publicari.*

18 *Reſignationes propter impedimentum belli, vel peſtis, quibus in locis fieri debeant.*

19 *Reſignationes, vel ceſſiones iurium beneficiorum litigioſorum, quomodo ſint faciendæ.*

20 *Cardinales ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus comprehenduntur.*

21 *Forma à lege data non ſeruata corruit actus.*

22 *Formæ defectus, maior eſt, quàm defectus materiæ.*

23 *Forma certa data à iure, vel ab homine, paria ſunt agere directè contra, vel citra.*

24 *Alienatio rei eccleſiæ facta, forma non ſeruata, infringitur.*

25 *Alienatio rerum immobilium minoris, quãdo infringatur.*

26 *Forma iuris non ſeruata, quando reddat matris teſtamentum nullum.*

27 *Beneficia reſignata ob non publicationem vacant ipſo iure.*

28 *Beneficia vacantia ob non publicationẽ reſignationis ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*

29 *Regula de triennali poſſeſſore quos tueatur.*

30 *Regula de triennali poſſeſſore ſe tueri nõ poſſunt obtinentes beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum.*

31 *Titulum coloratum, quis habere dicatur.*

32 *Regula de triennali iuuari non poteſt prouiſus de parochiali ſine concurſu.*

33 *Poſſeſſio eſt ius inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri.*

34 *Impetrationes beneficiorum vacantium ob non publicationem quomodo fieri debeant.*

35 *Beneficijs litigioſis impetratis quomodo ſit in lite procedendum.*

36 *Subrogatus eodem iure vti debet, quo ille in cuius locum ſubrogatur.*

37 *Relegatio facta dignitati, tranſit in ſubrogatum in dignitate.*

38 *Magnus Magiſter, & conuentus Religionis Hieroſolymitanæ, quomodo de beneficijs eiuſdem religionis prouidere poſſit.*

39 *Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ penſiones annuas reſeruare, & fructuum reſeruationes facere poteſt.*

40 *Beneficia regularium commendata etiam comprehenduntur ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus.*

41 *Reſignatio commendarum, quæ in conuentu Religionis Hieroſolymitanæ admittuntur, non cadunt ſub conſtitutionẽ de publicandis reſignationibus.*

42 *Proœmium cauſam finalem diſpoſitionis indicat.*

43 *Cõſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat cõſtitutio.*

44 *Commendis Religionis Hieroſolymitanæ vacantibus, qui fructus ærario debeantur.*

45 *Commendæ Religionis Hieroſolymitanæ quibus oneribus ſint grauatæ.*

46 *Diſpoſitio quantumcunq; generalis debet interpretari, & reſtringi, vt non comprehendat caſum abſurdum, per quem quis pœnam incurrat.*

46 Pro-

Digitized by Google

47 *Priores, bauliui, & commendatarij Religionis Hieroſolymitanæ ſunt veri Ordinarij.*
48 *Coadiutoria, an ſint publicandæ.*
49 *Ius idem eſſe debet, vbi eſt eadem ratio.*
50 *Conſtitutio de publicandis reſignationibus, quare edita fuerit.*
51 *Proœmium cauſam finalem indicat.*
52 *Cõſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat cõſtitutio.*
53 *Lex, etiam ſi ſit perquàm dura, à verbis legis non eſt recedendum.*
54 *Coadiutoria celari non poſſunt.*
55 *Subrogatus frui debet prærogatiuis eius, in cuius locum ſubrogatur.*
56 *Canonicorum tres ſunt gradus.*
57 *Coadiutor, quomodo inter alios canonicos ſedere debeat.*
58 *Auctoritatis propria lumine fulgentes, præferuntur illis, qui vices aliorum gerunt.*
59 *Honor debetur conſtitutis in dignitate ratione excellentiæ.*
60 *Coadiutor canonici vocatur canonicus fictus.*
61 *Canonici veri fictis ſunt præferendi.*
62 *Coadiutor datus canonico in ordine ſacerdotali canonicos in ordine diaconali, vel ſubdiaconali præcedere debet.*
63 *Canonicus præcedere debet coadiutorem canonici eiuſdem ordinis primò receptum.*
64 *Coadiutoria forma eſt ſemper conſideranda, vbi de illius viribus dubitari contingit.*
65 *Coadiutor infirmus, vel corporaliter legitimè impeditus lucratur diſtributiones quotidianas.*
66 *Coadiuto excommunicato, an coadiutor pro eo diſtributiones quotidianas lucrari poſſit.*
67 *Excommunicatus non lucratur fructus, aut emolumenta beneficiorum.*
68 *Excommunicatus, qui non poteſt per ſe, nec per alium ad ſui vtilitatem agere poteſt.*
69 *Coadiutor canonici, an vocem actiuam, & paſſiuam in capitulo habere poſſit.*
70 *Verba generalia generaliter ſũt intelligẽda.*
71 *Coadiutores pluribus dantur.*
72 *Coadiutor, quis dicatur.*
73 *Aetas in coadiutore, quæ requiratur.*
74 *Coadiutor Epiſcopi cum futura ſucceſſione minor 30. annorum ſine diſpenſatione Apoſtolica deputari non poteſt.*
75 *Coadiutores cum futura ſucceſſione pluribus de cauſis dari poſſunt.*
76 *Coadiutor Epiſcopi, quæ exercere poſſit.*
77 *Coadiutores dignitatibus in cathedralibus eccleſijs exiſtentibus dari poſſunt.*
78 *Coadiutores parochialium eccleſiarum rectoribus, quibus ex cauſis dari poſſint.*
79 *Coadiutores, Abbatis, & Abbatiſſis dari poſſunt.*
80 *Coadiutores Regibus, & Principibus dari poſſunt.*

QVOMODO beneficia per obitum vacantia conferantur, edoctum fuit ſupra, nunc autem de vacantibus per reſignationem eſt agẽdum. Reſignationes
1 verò † aliæ ſunt ſimplices, vt, quæ fiunt ſine conditione, & pacto, non deſignata perſona, cui beneficium conferatur. cap. tua nos. de Simon. & Put. deciſ. 158. num. 4. lib 3. & iſtæ fieri poſſunt per procuratorum, aut reſignãtem, qui perſonaliter poteſt reſignationi conſentire.

2 † Aliæ conditionatæ, quæ pluribus modis fiunt in fauorem deſignatæ perſonæ reſignatarij.

3 Primò † in fauorem talis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, & quia in ſupplicationibus non conceditur clauſula, in fauorem talis. N. & non aliàs, aliter, nec alio modo, tunc procurator ad reſignãdum verbi gratia in fauorem Sempronij nou poteſt reſignare, niſi prouideatur in fauorem perſonæ nominatę. quia contrà formam mandati reſignatio admitti non poteſt. gloſſ. in c. olim. il 1, in ver. traditam. de reſt. ſpol. Pariſ. conſ. 19 num. 23. vol. 2. & Rebuff. de reſign. cond. nu. 3 par. 3.

4 Secundò † ex cauſa permutationis dũmodo reſignanti prouideatur de alio beneficio c. vnic. de rer. permut. in 6. & clement. vnic. eod. tit. & niſi reſignãte de alio beneficio, pro quo permutatur, prouideatur; reſignatio, vti facta contra formam mandati, non tenet, ex ſupradeductis, quia non abdicatur ius à reſignante, niſi perfecta reſignatione. Rota deciſ. 4. n 11. de renunc in no.

5 Tertiò † deſignata perſona, & reſeruatis reſignanti omnibus fructibus, demptis ſcutis centum auri pro titulari, quæ ad minus ſuper Abbatijs, & alijs pinguibus beneficijs de ſtylo reſeruantur, vel reſeruata penſione

Digitized by Google

ſione annua centum ducatorum, aut alia inter partes conuenta, libera, immuni, & exempta, & tunc, niſi cũ eadem reſeruatione iuxta formam mandati, conſenſus reſignationis non admittitur, quia notarij, ad quos officium conſenſus huiuſmodi extendendi ſpectat, etiam † quòd ſupplicatio ſit
6 expedita, ſi cum mandato non concordat, conſenſum non admittunt, quicquid in contrarium teneat Rebuff. vir alioqui peritiſſimus, quòd Papa poſſit dimidiam penſionis ſine conſenſu admittere, & valebit reſignatio, de reſig. condit. num. 25. & 26. par. 3. quia reſignatio eſſet nulla defectu mandati, l. diligenter, ff. mand. & Felin. in cap. ex parte num. 4. de conſtit.

7 † Clauſula enim, quæ in mandatis ſolet apponi, & non aliàs, aliter, nec alio modo, neceſſitatem inducit, ita quòd eius transgreſſio vitiet actum. Pariſ. conſ. 19. num. 18. 19. & 20. volum. 1. ſalua tamen ſemper abſoluta Papæ auctoritate.

8 Mandatum † datum ad reſignandum, vel ad conſentiendum reſeruationi penſionis, re integra, poteſt quandocunque reuocari, ſed requiritur intimatio facta procuratori, auferendo ab eo facultatem ſibi traditam, aut inhibendo, ne vlterius vigore mandati in eius perſonam ad reſignandum facti, audeat beneficium reſignare ſub pœna nullitatis, & ſi plures procuratores fuerint conſtituti, omnibus eſt reuocatio intimanda, quia aliàs intimatio facta vni non prodeſſet, quoad alium, qui licite poſſet renunciare, vel ſufficeret intimatio facta reſignatario, clement. vnic. de renunc. & Rebuff. pract. benef. de reuoc. proc par. 3. ſed, quia de reſignationibus Pau. Pariſ. copioſum tractatum edidit, ex quo ad ſaturitatem commode, quod velis, haurire potes, hæc pauca mihi delibaſſe ſufficiat.

9 Beneficiorum † reſignationes ſunt publicandæ, vt per diuerſas cõſtitutiones Innoc. VII. conſtit. 13. Pij IV. conſtit. 15. Pij V. 182. & Greg. XIII. 87. quæ vltima, cùm omnes conſtitutiones prædeceſſorum ſuper publicandis reſignationibus comprehendat, reformet, reſtringat, & abroget, vt in ead. conſtit. circ. fin. verſ. decernentes, ea ſola ſeruari debet. Ideo reſignationes, iurium ceſſiones, & beneficiorum permutationes, in Pontificis, ſeu notariorum Romanæ curiæ, facultatem habentium manibus facta, intra ſex menſes, ſi citra montes, ſi verò vltra, intra nouem menſes à data cõceſſionis gratiæ, non autem à die præſtiti ſuper ea conſenſus numerandos, debent publicari, vt in ead conſtit. in princ. §. nos hoc malum, & ex hoc tollitur quæſtio, & difficultas, an tempus ſolùm currere debeat à præſtiti conſenſus, de qua per Gomeſ. de publ. reſign. num. 3 verſ. ſed prædictis, ac num. 4. 5. & 6. quæſt. 7.

10 † Et debet etiam fieri de permutationibus beneficiorum, vt ibi eod. §. in princip. etiam cauſa permutationis, euacuata longa diſputatione pro parte affirmatiua, & negatiua ab eodem Gomeſ. in ead. reg. de pub. in quæſt. 3. per tot. tractata.

11 Procedit etiam, † & habet locum in beneficijs commendatis, vt in eod §. nec hoc malum; ibi, ac commendarum; & capit reſignationes quarumcunq; eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, tàm virorum, quàm mulierum, dignitatum, officiorum, & beneficiorum quoruncunq; ſecularium, & quorumuis ordinum, etiam militiarum regularium, etiam electiuorum, & manualium, ac etiã de iure patronatus laicorum illuſtrium, & aliàs quomodocunque exiſtentium, etiam quòd in petitorio, ſiue in poſſeſſorio ſint litigioſa, vt in eadem conſtit. §. cœterum modus, qua tolluntur deducta pro parte negatiua, quòd conſtitutio non procederet in beneficijs commendatis, vt per Gomeſ. de publ. quæſt. 4. &, quia dubitabatur, an haberet locum in beneficijs conſiſtorialibus, vt per eſdem Gomeſ quæſt. 5. declaratur, quòd procedat etiam in beneficijs cõſiſtorialibus, quando extra conſiſtorium reſignationes admittuntur, etiam cum reſeruationibus nominis, tituli, adminiſtrationis, reſeruationis fructuum, etiam omnium, ac rerum, & iurium quoruncunque, vt in eodem § cœterũ, &
12 cùm incluſio vnius ſit excluſio alterius, † ſequitur, quòd beneficia de quibus in conſiſtorio diſponitur, non comprehenduntur ſub conſtitutione, quia renunciatio facta in conſiſtorio in præſentia Pontificis, & Cardinalium ſatis dicitur publicata, vt per Gomeſ. d. quæſt. 5.

13 Reſignationes † etiam ex cauſa permutationis, & iurium ceſsionis in manibus Ordi-

Digitized by Google

Ordinariorum etiam S.R.E. Cardinalium, etiam indulta à Sede Apoſtolica habẽtium, ac legatorum etiam de latere, & delegatorum etiam ſpecialium eiuſdem Sedis extra Romanam curiam factæ intra menſem admitti, vel reijci, reſignationesque, & prouiſiones reſignatorum beneficiorum omnino intra menſem ab ipſis Ordinarijs admitti debent, vt in eadem conſtitut. §. de beneficijs, circa fin.

14 Admiſsio † autem in fauorem, vel de beneficio ſic reſignato conſanguineo, vel affini reſignantis, vel familiari admittentis reſignationem fieri non poteſt, ſub ſuſpenſionis, & alijs pœnis, vt in conſtitut. Pij V. ſuper admittendis reſignationibus conſtit. 58.

15 Ordinaria † auctoritate de beneficijs per reſignationẽ vacantibus etiam S.R.E. Cardinales, ac legati etiam de latere intra mẽſem debet prouidere, & prouiſi reſignationes intra tres menſes, à die prouiſionis factæ numerandos, publicare, & poſſeſsionẽ beneficij modo infraſcripto capere, aut petere tenentur, vt in §. de beneficijs autem.

16 Publicatio reſignationum † in cathedrali, & in Eccleſia, ſeu Eccleſijs beneficij, ſi in pluribus eccleſijs beneficiorum exiſtat, fieri debet, dum frequens populus ad miſſarum ſolemnia conuenit, vbi palam omnibus litterę, ſiue Apoſtolica, ſiue auctoritate ordinaria factæ, earumue tranſumptum debet exhiberi, claraque, & intelligibili voce reſignatio, ſeu ceſsio, ac beneficij qualitas, & inuocatio, nominaque, & cognomina reſignantis, ſeu cedentis, & reſignatarij, ſeu ceſsionarij pronunciari debent, vt omnia poſsint veriſimiliter, ad omnium ibi exiſtẽtium notitiam peruenire, exemplumq; litterarum collationatum valuis eccleſiarum affixum relinqui debet, ead conſtitut. §. nos hoc malum, in fin.

17 Pro beneficio rurali † quodque populo, aut cõuentu caret, publicatio in parochiali intra cuius parochiæ limites beneficium conſtitutum exiſtat, & in cathedrali eccle-
18 ſia, † vel, ſi locus bello, aut peſte, ſeu manifeſtis periculis, ſubiaceat, tunc in proxima parochiali, ac etiam in cathedrali eccleſia, vel, ſi aditus ad illas, aut alteram ipſarum minime fit ſecurus, in alia cathedrali, vel parochiali viciniori periculorum immuni publicatio huiuſmodi fieri debeat, eadem conſtit. §. ſi verò Eccleſia.

19 Prouiſus de beneficio, † etiam litigioſo, vel à cedente non poſſeſſo, poſſeſsionẽ beneficij infra dictum tempus vigore litterarum Apoſtolicarum deſuper confectarum, aut prouiſionis auctoritate ordinaria factę, nec alias apprehendere debet, quòd ſi propter litem, aut aliud impedimentum apprehendere nõ poterit, ſaltem litteras cum earum publicatione, ſi tunc facta fuerit iudici, ſeu executori illarum, vel illi, ad quos pertinet, per ſe, vel procuratorem ſuum legitimum, infra idem tempus præſentare, & apud illum, vel illos pro ipſarum litterarũ executione inſtare, & poſſeſsionem huiuſmodi inſtanter petere debet, vt in ead. conſtit. §. is quoque.

20 Cum autem S.R.E. Cardinales, † ſub regulis cancellariæ non comprehendantur, vt trad. Gomeſ. in procem. reg. quæſt. 6 nu. 10. & habetur per Clementẽ Papam VIII. in ſuis regulis cancellariæ reg. 69. & ideo dubitari contingeret, an conſtitutio huiuſmodi ipſos comprehenderet, licet videretur, quòd ſic, cap. 1 de ſchiſmat. & idem Gomeſ. de publ. reſign. quæſt. 12. num. 3. ad tollendum omne dubium fuerint expreſſe comprehenſi, vt ead. conſtit. §. 1. ibi, etiam S.R.E. Cardinales.

21 Reſignationum † publicatio ſub modo, & formam deſuper tradita fieri debet, aliàs redditur nulla, vt expreſſe diſponitur, vltra quod, non ſeruata forma data à lege corruit actus, cap. cum dilecta, de reſcript. cap. venerabili, de off. deleg. cap fin. de reſt. ſpol. Rom. conſ. 236. nu. 8. & Felin. in d. cap. cum dilecta, num. 7. circa med. verſ. geſta contra
22 formam. de recript. † maior eſt enim defectus formæ, quam materiæ, gloſ. in l. vnus, §. ſi acceptilatio in verb. inutilis, & ibi Paul. Caſtr. nu. 2. de pact. & l. certa forma, & ibi Io. de Plat. C. de iure fiſci lib. 10. nec poteſt adimpleri per æquipollens, vt in ead. conſt.
23 eod. §. cœterũ. † Quia, quando datur certa forma à iure, vel ab homine, patria ſunt agere directe contra, vel citra, cap. prudentiam, & ibi Abb. nu. 5. de off. deleg. & Felin. in d. cap. dilecta, nu. 6. verſ. amplia primo, qui tradit regulam cum pluribus limitationibus, & ampliationibus. & hinc vide-
24 mus † quòd ex iſto capite, infringitur alienatio rei eccleſiæ facta, forma non ſerua-

Digitized by Google

ta, cap.ſine exceptione. 12.quæſt.2. cap.1.
de reb.Eccleſ. non alienan in 6.& clem.1.
& ibi Card.eod.titul.Bart. in l.cum ſic, §.
eam tranſactionem, num.3. ff. de tranſact.
Bald.in l.fin.§. neceſſitate.nu.27.C. de bo.
quæ lib.Iaſ.in l.contra iuriſ.num.9 de pact.
& Felin in cap.cauſam, il 1.num. 8. verſ.
contra hæc, de iud.

25 Infringitur etiam † alienatio rerum im-
mobilium minoris facta ſine decreto,dum-
modo pecunia non probetur verſa in eius
vtilitatem, l.magis puto , §.ne paſſim, ff.de
reb.eod.l.vtere,& l.ſi.predium, §. emptor.
C.de pręd.min.ſine decr. non alien.

26 Et pręteritio filij † facta à matre ſine in-
ſertione cauſæ legitimę hodie reddit teſta-
mentum nullum, etiam ob non ſeruatam
formam iuris nouiſſimi, de quo in §.aliud
quoque capitulum, in auth.vt cum, de ap-
pell.cognoſc.colla 8. Alexand. in auth.non
licet, num.9.C. de lib. præter. & Bald. in
conſ.2.in fin.volum.1.

27 Beneficia reſignata † publicatione non
facta,tam ex parte reſignantium,quam re-
ſignatariorum , vacant ipſo iure , nec reſi-
gnantes,continuando poſſeſſionem,conſti-
tutione de annali , vel triennali iuuari poſ-
ſunt , & reſignatarij ad beneficia reſignata
obtinenda inhabiles, & incapaces reddun-
tur.

28 Beneficiaq; † ſic vacantia à Sede Apoſto-
lica duntaxat poſſunt impetrari , ead. con-
ſtit.87.§.quod ſi quidquam, & dicta dictio
taxatiua excludit omnem facultatem Or-
dinarijs attributam conferendi , cũ exclu-
dat omnes alias perſonas,Bart.in l.1.n.1.&
3.ff.ſi quis iuſdic.non obtem.Bald in l.ſi qui
ex conſenſu, num 2 de epiſ.aud.& Felin.in
cap.contigit , nu.3.de fide.inſtr.

An autem triennales poſſeſſores poſt re-
ſignationem,publicatione non facta,regula
de triẽnali defendi poſſint,& videtur,quòd
29 ſic, † quia regula de triennali tuetur om-
nes prouiſos, duobus caſibus exceptis, vi-
delicet,ingreſſu ſimoniaco,& intruſione in
beneficijs diſpoſitioni Apoſtolicæ ex gene-
rali reſeruatione in corpore iuris clauſa ,
reſeruatis, quæ vacant in curia , cap 2. de
præb, in 6. & cum dicta conſtitutio ſit ex-
trauagans, & non clauſa in corpore iuris,
& ideo caſus non publicationis reſignatio-
nis non ſit de exceptuatis, remanet ſub re-
gula,cum exceptio firmet regulã in con-
trarium,cap dominus, cũ gloſ.32.quæſt.7.
cap nonne.de præſumpt.l nam quod liqui-
de in fin.de penu.leg.§.vt autem vbi gloſſa
penult. & ibi Bart.in auth.de non alienan.
aut permut in col.2. Rom. conſ.337.nu.8.
& Felin.in cap quoniam frequenter, nu.1.
vt lit.nõ conteſt.videtur etiam,quòd regu-
la eadem ſe tueri poſſint prouiſi de paro-
chialibus ſine concurſu contra formam di-
ctæ conſtit.Pij V.32.in conferẽdis, & ſacri
concil.Trident diſpoſitionem.

His tamen non obſtantibus, in dictis ca-
ſibus poſſeſſores regula de triennali iuuari
30 non poſſunt, † quia reſignans amittit titu-
lum,& poſſeſſionẽ beneficij, Rota deciſ.2.
num.3.de renunc.in antiq. Pariſ. conſ.176.
num.4.& 5.& conſ.185.num 1. & 2.lib.4.
Put.deciſ 250. n.2.lib.2. Nec poteſt habe-
re coloratum titulum,quod quidem requi-
31 rit regula; † quia titulum coloratum habe-
re dicitur , qui illud habet ab habente de
iure facultatem conferendi, Lap.allega 16.
nu.2.Abb.in c. in litteris, num.12. de reſt.
ſpol.Paul.de Caſtr conſ 253. nu.4. volũ 1.
Natt.conſ 411 nu.7. & 9.Oſaſc.deciſ.116.
nu.7. & Gomeſ.de trien. poſſ.d. quæſt. 10.
nu. 2. & ob non publicationem titulus ha-
bitus ab habente facultatẽ conferendi red-
ditur ad non titulum , ex diſpoſitione eiu-
ſdem conſtitut.87. §. quòd ſi quidquam.

32 Nec iuuari † poteſt dicta poſſeſſione
prouiſus de parochiali ab Ordinario , etiã
S.R.E. Cardinali , ac Sedis Apoſtolicæ le-
gato, vel nuncio ſine concurſu, quia dicta
conſtitutio, in conferendis comprehendit
etiam Cardinales , & habet decretum irri-
tans, ſimileq; prouiſiones nullum prouiſis
ius, aut titulum etiam coloratum tribui,il-
laſq;vt prius vacare,& ſedi Apoſtolicæ re-
ſeruatas eſſe voluit,& declarauit,vt in ead.
conſtitut.§.nos ad quorum,& annalis poſ-
ſeſſio nõ iuuat detinentem beneficium re-
ſeruatum.Gomeſ.de anna. poſſ. quæſt. 23.
per totum, nec triennalis, idem Gomeſ. in
reg.de trien.q.26.nu.6.7.& 9.

33 Poſſeſſio enim † eſt ius inſiſtendi rei non
prohibitæ poſſideri,vt trad Bart. in l.1.nu.
6.vbi omnes Doct. ff de acq. poſſ. ſed poſ-
ſidentes poſt reſignationem , aut ſine con-
curſu contra prohibitionem ſacri concilij,
& dictæ conſtitutionis ſunt mere intruſi,&
titu-

Digitized by Google

titulus redditur ad non titulum, ex ſupradeductis.

34 Impetrationes beneficiorum† ſic ob nõ publicationem vacantium fieri debent cum expreſſione nominum, & cognominum reſignantium,ſeu cedentium,& reſignatariorum, ſeu ceſſionariorũ, & impetrantes à data ſuarum impetrationum ea omnia, quæ cadentes à iure prædicto præſtare debebant, adimplere tenentur, vt eod.§.quod ſi quidquam, poſt med.

Si verò beneficia impetrata fuerint liti-
35 gioſa † contra cedentes ad vlteriora, etiam vſque ad ſententiam diffinitiuam, ac rem iudicatam,& illius executionem procedi poterit,licitũ tamen erit reſignatarijs, ſeù ceſſionarijs,aut ſubrogatis, coràm iudice,coràm quo lis pendere contigerit,comparere,ac ad cauſam in eiſdem ſtatu,& terminis,in quibus reperietur,abſq; alia commiſſione erunt admittendi, vt ead. conſtit. §.ſed ne in beneficijs,† quia,cùm ſubrogetur in loco aliorum, eodem iure,vti debẽt, cap.Eccleſia, il 1.cum gloſ.poſt med.vt lit. pendent & ibi Innocent.& Abb.nu 6.

Hinc videmus, quòd ſubrogatus in officio, vel collegio alterius vtitur iure illius, in cuius locũ ſubrogatur,tam,quoad commodum, quàm quoad incommodum, l. vnica C.de colleg.& cartopra. & ibi Bart. §.fi.Io.de Plat.& Rebuff.n.4.lib.11.& idem Bart.in l.comperimus num.4.de prox.ſacr.
37 ſcri.lib.12.& delegatio†facta alicui in dignitate conſtituto ſub nomine dignitatis tranſit in ſubrogatum in dignitate, c.quoniam Abbas, & ibi Innoc.nu.1.& Abb.nu. 4.de off deleg.cap paſtoralis,§.ad quod dicimus, & ibi gl.in ver. ſuccedat, de off.iudicis ord. & quia dubitari poteſt, an reſignationes,& ceſſiones commendarum, & beneficiorum Religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani ſub dicta cõſtitutione de publicandis comprehendantur, ſtãte,quòd
38 Magnus Magiſter,& † conuẽtus de beneficijs,tamquam priuatis prædijs in titulum perpetui beneficij eccleſiaſtici, ſeu etiam ad nutum,ſeu amouibiliter vni,vel diuerſis perſonis aſſignari ſolitis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſeu aliàs affectis, aut ad Sedem ipſam deuolutis, liberè prouidere, & illa vnire, & dimembrare,& de illis diſponere,antianitateſque,tam generales,quã ſpeciales, ſuper eiſdem beneficijs fratribus eiuſdem Religionis concedere,& reſigna-
39 tiones † dictorum beneficiorum recipere, & admittere, illaque reſignantibus titulum,ſeu denominationem,ac omnes eorum fructus, ſeu illorum partem, aut ſuper illis qualcunque penſiones annuas, quæ etiam tranſeant ad ſucceſſores, in eis reſeruare, cõcedere,cõſtituere,& aſſignare,& quod altero decedente,ſuperſtes in illius poſſeſſione ſuccedat,indulgere poteſt,vt in Bull. Pij IV.cap. 14. incipien. circunſpecta Romani Pontificis.pag 66. pòſt.med. verſ. &
40 tam Magiſtro † videtur, quòd comprehẽdantur verbis expreſsis,beneficia commendata regularium militiarum, etiam electiua,& manualia, eod.§.nec hoc malum, & § cœterum,quod puto verum, quoad reſignationes beneficiorum,quæ extra conuẽtum, etiam apud Sedem Apoſtolicam admittuntur,quia tunc, cùm conueniant verba cõſtitutionis,intrat illius diſpoſitio, l.4. §.toties, ff.de dam.infect. & cum comprehendat etiam S.R.E. Cardinales,qui dignitate, fauoribus, & priuilegijs præcellunt multò magis inferiores,quia vbicunque eſt eadem ratio,vel æquitas, eadem eſſe debet iuris diſpoſitio,l.illud,ff.ad leg.Aquil,& l.à Titio.ff.de verb.oblig.

41 Sed in commendis, † quæ in conuentu reſignantur, &, vt vocabulo conuentus vtar, ſmutiuntur, vt in ſtabil.eiuſdem religionis,cap.ſtatuimus, de com. & c.motio. de verb.ſignif.quia illius vacatio inducitur in lingua,ideſt in natione,cap.linguas,eod. tit.& d.cap. motio, & ibi, per Magnũ Magiſtrum, & conuentum dumtaxat reſignationes admittantur, c.ſtatuimus, quòd nullus,& cap.præter id,eod.tit. de com & ſequta vacatione de commendis ab eodem Magno Magiſtro, & conuentu prouideatur,cap.ſtatuimus,vt ſtatim,eod.tit.non requiritur publicatio, quia, licet regulariter publicatio omnium beneficiorum reſignatorum, etiam militiarum, & conſiſtorialiũ fieri debeat, fallit tamen regula,quando beneficia conſiſtorialia in cõſiſtorio reſignãtur, vt in d.§.cœterum ibi,extra tamen dictum conſiſtorium admittuntur, & eſt ratio,quia renunciatio facta in conſiſtorio in præſentia Principis ſatis dicitur publicata, vt trad.Gomeſ.in q 5.ſupracitata.

Ideo

Ideo pari modo dicuntur publicatę reſignationes factæ in manib. Magn. Magiſtri, & conuentus, qui fiunt in concilio præſentibus fratribus illius linguæ, cuius commēda exiſtit, de quorum intereſſe agitur, & cū linguarum congregatio in concilio fiat cū præſentia priorum linguę, vt in eiid. Stabil. in c. quoniam plerunque c. vt liberiùs, & c. quia bonum, de concil. & expediantur deſuper Bullæ ſub plumbo, vt in c. ad liberationem, eo. tit. publicatioq; reſignationum fuerit inducta tantūmodo ad euitādas clādeſtinas, & fraudulentas reſignationes, vt in Bull. Pij V. c. 182. incip Sanctiſſimus, in procœm & ead. conſt. Greg. XIII. etiam in pro-
42 œmio, † quod cauſam finalem diſpoſitionis indicar. l. fin & ibi Bart. n 3. ff de hæred. inſtit. & Pariſ. conſ. 6 n. 24. vol. 4 ceſſante cauſa conſtitutionis, ceſſat conſtitutio, cap. neophytus, cum gl in ver. cauſa. 61. diſt. & c. quod pro remedio, & ibi gl. in ver. ceſſante
43 17 q. 7. † prout, ceſſante cauſa finali, ceſſat effectus, c. cum ceſſante, in princ. & ibi Abb. n. 2. de appell. glo. in c. poſt tranſlationem, in verb. ceſſante extra de renun. gl. in ver. non cohæret, in l. cū tale, §. falſam cauſā. ff. de cōd. & dem. Bar. in l. demonſtr. n. 18 ff. eo. tit & in auth. de nup. & ſi quis verò, n. 1.

Cauſa finalis dictæ cōſtitutionis in reſignationibus in manibus Magni Magiſtri, & conuentus factis, nec applicari pōt, quan-
44 doquidem † ex omnibus Prioratibus, Caſtellaniæ, Empoſtæ, Baiuliuatibus, Commēdis, & adminiſtrationibus, quæ per ceſſionem, & reſignationem alijs conferūtur, fructus, & redditus duorum annorū integrorum, primi, & ſecundi anni ab ærario Religionis ſunt percipiendi, vltra quod prouiſi de commendis per reſignationem omnia debita, quibus reſignātes tempore reſignationum, & ceſſionum obnoxij erant, perſoluere tenentur, vt in dictis ſtabil. c. præterea ſtatuimus, & c. inſuper tenebantur de com. ærar. etiamſi Apoſtolica auctoritate fuerint prouiſi; vt in motu proprio Pij IV. & alio Pij V. non impreſſis, ſub Sixto V. in forma, rationi congruit, expedito, in libro eiuſdem Religionis regiſtratis, & in motu proprio in Bull. Greg. XIII. incipien. dudū fel rec Pius Papa V. c. 78.
45 Sunt etiam † omnes commendæ grauatæ annuis penſionibus perpetuis, communi ærario Religionis perſolui debitis, quę impoſitiones, & reſponſiones vocantur, vt in ſtab. 1. de com. ærar. quas annis ſingulis in capitulo Prouinciali, vel in Feſto S. Ioannis Baptiſtę quocunque caſu fortuito, & inopinato non obſtante, Receptoribus, & Procuratoribus Religionis, Priores, Caſtellanus empoſtæ, Baiuliui, Commendatarij, & fratres tam exempti, quàm non exempti perſoluere tenentur, cap. ſtatuimus, il 1. & c. quòd, ſi aliqui, eo. tit. à quibus reſignationes clandeſtinæ, aut ſimulatæ fieri nō poſ-
46 ſunt, diſpoſitio † enim quantūcunq; generalis, ſemper debet interpretari, & reſtringi, vt non comprehendat caſum abſurdum, per quem quis indebite pœnam incurrat, Bart. in l. Cæſar, n 1. ff. de publ Pariſ. cōſ 59. n. 23. & 24. vol. 3 & Oſaſch. deciſ. 59 n. 8.
47 Priores, † Baiuliui, & Commendatarij intra limites ſuarum commendarum ſunt veri Ordinarij, vt in Bull. Pij IV. cap. 14. pag. 172 circa fin. et in ſtabil. cap. prioris c. prior, cap impunitas, de prior. & ſunt exēpti à iuriſdictione quorumcunque Ordinariorum, habentque collationem beneficiorum ſuorum, Prioratuum. Baiuliuarum, & commendarum extra conuentum, etiam per reſignationem vacantium, vt in c. priores in ſuis, & c. tamenſi, de comm. Ideo in iſtis reſignationibus per inferiores collatores extra conuentum admiſsis collationibus ſubſequtis, & alijs Apoſtolica auctoritate admiſsis procedit dicta conſtitutio, quòd tales reſignationes debeant publicari, quia, cùm non poſsit dari ratio diuerſitatis ab alijs Ordinarijs, & expreſſe comprehendantur beneficia, & commendæ militiarum, ſunt publicandæ ad mentem ipſius conſtitutionis, aliàs ob non publicationem vacant ex ſupra allegatis.
48 Quæritur de coadiutorijs, † an ſubiaceant conſtitutioni Gregorij XIII de publicandis reſignationibus: dubium facit cōſenſus coadiuuati, qui requiritur in coadiutoriarum conceſſione, & habet vim reſignationis, vt per Put. deciſ. 108. nu. 2. lib. 2. & coadiutor, adueniēte morte coadiuti, remanet ſubrogatus ſine alia collatione, aut prouiſione, perinde, ac ſi eſſet reſignatarius cum reſeruatione omnium fructuū, quod decedente fructus cedūt titulo, & cū reſignationes cum fructuum reſeruatione

ſint

ſint publicandæ, vt in dicta conſtitutione, §.cœterum modus, pari ratione videntur,
49 publicandæ coadiutoriæ, quia † vbi eſt eadem ratio, idem ius eſſe debet, l.illud ff.ad l.aquil.& Crauett.conſil. 183.nu.3. tamen dictæ coadiutoriæ non cadunt ſub dicta conſtitutione de publicandis reſignationibus, vt infra demonſtrabitur.

50 Cauſa enim † fundamentalis conſtitutionis de publicandis reſignationibus fuit ad prohibendas ſimulatas, occultaſuè beneficiorum eccleſiaſticorum reſignationes, vt verba eiuſdem conſtitutionis ſonant in prooemio, quod inducat cauſam finalem, l.fin.ff.de hæred.inſtitu.& Iaſ.poſt alios per ipſum citatos in l ſi pacto, quo pœnam
51 n.14.C.de pact.procem ij autẽ ratio † adeo eſt potens, quòd, ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio ab ipſa ratione prooemiali regulatur, Iaſ.in l.qui quadringenta, nu.2.ff. ad Trebell. & Gomeſ.de anna poſſ. q.1.nu 2. Ideo cùm ceſſet ratio prooemialis in coadiutorijs, quæ ſimulate, vel occulte fieri nõ poſſunt, nõ habet locum dicta conſtitutio,
52 † quia cõſtitutionis cauſa, vel ratione ceſſante, ceſſat cõſtitutio, c.cũ ceſſante.de appell.& Tiraq.in tract.ceſſ.cauſ.par.1.n.53.

Præterea conſtitutio loquitur de reſignationibus quibuſcunque, tam ſimplicibus, quàm permutationis, vel quauis alia cauſa, etiam per iurium ceſſionem, & de beneficijs litigioſis factis, non tamen loquitur de
53 coadiutorijs, † & à verbis legis nõ eſt recedendum, etiam ſi lex ſit perquam dura, c. in memoriam.19.diſt.& l.proſpexit, ff.qui, & à quibus. Nam dicta conſtitutio eſt pœnalis, & in pœnalibus non fit extenſio, cap.
54 odia. de reg.iur. in 6. coadiutoria enim † beneficiorum, non poteſt proprie dici reſignatio, licet formã reſignationis repræſentet, Rot.in nouiſſ.par.3.lib.3.deciſ.10.n.3.

Coadiutoriæ enim celari non poſſunt, cùm coadiutor in choro, loco coadiuti, publice inſeruiat, & dubitatur, an in ſede coadiuti, aut alia, ſedere debeat, cùm autẽ coadiutor repræſentet perſonam coadiuti,
55 † & ſubrogatus regulariter eiſdem prærogatiuis frui debeat, quibus fruitur coadiutus, in cuius locum ſubrogatur, cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, il primo iunct gloſſ.vt lit. pend. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caut.l.filiæ ſuæ.§.Titia.ff. de condit. & demonſtr.l.in duobus.§.1.ff.iureiuran.& Bar. in l.1.§.hi quibus nu.2 ff de leg.3. videtur, quòd ſedem eius, in cuius locum fuit ſubrogatus, habere debeat, tamen dicta regula, quòd ſubrogatus frui debeat prærogatiuis eius, in cuius locum ſubrogatur, non habet locum hoc caſu, quo ad ſedem.

56 Datur enim tres gradus † inter canonicos, quorum primus eſt presbyterorum, ſecundus diaconorum, & tertius ſubdiaconorum, concil. Trident.in cap 12 §.in omnibus verò, de reformat, ſeſſ. 24. prout etiam Cardinalium gradus eſt tripartitus in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, de
57 quibus ſupra, cap.2.n 3 par.1. Ideo, † aut canonici ſine diſparitate ſunt omnes in vno, & eodem ordine, aut in diuerſis ordinibus diſtinguuntur: primo caſu coadiutor in vltimo loco debet inſtallari, ex infra dicendis. Si verò datur coadiutor canonico, qui ſit in ordine ſacerdotali, & primus in ordine, vel ſecundus, tunc ante alios inferioris, nempe diaconalis, & ſubdiaconalis gradus coadiutor ſedere debet, ſed inter presbyteros primã, aut ſecundam ſedem, in qua ſedebat coadiutus, habere nõ poteſt, licet alios inferioris gradus præcedere debeat, canonici enim pares ipſi coadiutori propria dignitate, & prærogatiua, coadiutores autem aliena tantùm præfulgent di-
58 gnitate, † & proprie auctoritatis lumine fulgentes præferri debent illis, qui aliena luce coruſcant, aut vices aliorum gerunt, Dec.in cap.ſane, il 2.n.12.de off.deleg.verſ. ſed habito reſpectu, & verſ. & reſoluendo omnia ſupradicta Iaſ. in l.more. nu.4.ff. de iuriſd.omn iud. Purpur.in l.1.nu 632 ff. de off.ei. cui mand. eſt iuriſd. & ibi Iacob. de Nig.nu.14. Alciat. reſponſ.199.nu.36. Menoch.conſ.51.nu.24.& 25.lib.5. ſed, quia coadiutores inſeruiunt in eodem ordine, in quo ſeruiebant coadiuti, æquitas ſuadet, vt in eodem ordine poſt omnes canonicos eiuſdẽ ordinis ſedere debeant: honor enim
59 † debetur conſtitutis in dignitate, ratione excellẽtię. Caſſan.in Cat.glor.mund.par.1. conſid.8.& ordo ſacerdotalis excellit ordinem diaconalem: Abſurdũ enim eſt auditu, diaconum extolli ſuper presbyterũ c. legimus.93.diſt.cùm ordo ſacerdotalis præmineat dignitati regali c.duo. poſt med.69.d.
60 Coadiutor autem † canonici vocatur etiam

etiam canonicus fictus,& verum ficto præferri debet,cap.fraternitatis.de frig.& malef & cap.cùm venerabilis. de relig.dom.

61 Ideo canonici veri † fictis ſunt præferendi,vt conſuluit Gemin.conſ 138.nu.1.in fi. & num 2.& 3.& Rebuff.in pr. x. benef tit. de reſcr.etiam per.val num.30.& ex diſpoſitione iuris communis coadiutor non debet præcedere canonicos antiquiores,cap. ſtatuimus, de maior, & obed. gloſſ in cap. fin in ver.antiquiores , de conſuet.lib.6.& Mohed.deciſ.262. quæ procedunt data or-
62 dinis paritate, † ſi verò detur coadiutor canonico in ordine ſacerdotali; licet canonicos eiuſdem ordinis ſacerdotalis præcedere non poſſit, canonicos tamen in ordine diaconali, & ſubdiaconali præcedere debet,per text.in d.cap ſtatuimus.vbi etiā Ioann.num.1.& Abb.3.not. de maiorit. & obed & cap.à ſubdiacono 93. diſt. cum alijs ſupra deductis.

63 Quæri poteſt, † quid iuris inter canonicum eiuſdem ordinis, & coadiutorem primò receptum, vtrum prouiſus poſtea de alio canonicatu vacante debeat præferri coadiutori eiuſdē ordinis primò recepto, & probatur, quòd ſic,ex deductis per Menoch d.conſil.51.num.24 & 25.lib. 1. cum alijs ſupra allegatis,& eſt ratio,quia coadiutor non eſt canonicus, nec poſſidet, vti canonicus, ſed vti coadiutor, & non proprio, ſed coadiuti nomine poſſidet, inſeruit, & adminiſtrat, & coadiutoris officio ceſſante , in poſſeſſionem canonicatus, & præbendæ, ac annexorum, iuriumque, & pertinentiarium eorumdem eſt inducendus,& tunc, vti canonicus,in poſſeſſionem induci,ac in canonicum recipi, & ad præbendam admitti debet, ac in fratrem,ſtallo ſibi in choro,& loco in capitulo cum iuris plenitudine aſſignatis, vt expreſſe verba coadiutoriæ ſonant,& cum in fratrem,non recipiatur, nec vti canonicus, poſſeſſionē, & ſtallum in choro acquirat,niſi poſt mortem coadiuti, tunc poſt omnes canonicos
64 ſui ordinis debet inſtallari, quia † primò in eodem ordine in fratrem receptus, vltimò receptum in omnibus præcedere debet,per regulam,qui prior eſt tempore, vt in cap.qui prior, de reg.iur. in 6 l. quoties vtriuſque ff.eod.tit.d.cap. ſtatuimus. de maior.& obed.

Quando autem dubitatur de iuribus coadiutorum, ſemper forma coadiutoriæ eſt conſideranda.Ioan.And.in c fi n.8.& 9.de cl.ægr.& Rot.in dec.Salam.corā Pegn.ſub die 25 Iun 1593.& cū hodie de ſtylo concedantur coadiutoriæ,tam in ſpiritualibus, quam tēporalibus cū plena, libera, & omnimoda poteſtate, regulariter coadiutores omnia poſſunt, quæ poſſunt coadiuti, vt c. is cui.de elec.in 6.& Old.conſ.44 nu.2.

65 Ideo,coadiutore † infirmo,vel corporaliter legitime impedito, lucrabitur diſtributiones quotidianas. cap vnic.de cler.nō reſid.in 6.Abb.in c.1.nu.7. de cler.ægr. & Couar.in lib.3. var.reſolut. cap 13.num.8. quia coadiutores regulariter reſidere, & interuire ſolent, ſecus autem de coadiuto, quia coadiutore ex cauſa,quæ excuſat, abſente,& coadiuto infirmitate detento, non ſuperlucratur diſtributiones quotidianas. cùm enim,integra valetudine,non conſueuerit horis canonicis intereſſe,diſtributiones quotidianas ſuperlucrari non poteſt. Abb.in d cap.1. num.6. & Couarr. poſt alios,quos citat in eod. cap. 13.num.8. verſ. ſexto hoc,coadiutor enim ſolitus horis canonicis intereſſe. diſtributiones in infirmitate lucratur, quia fingitur reſidere,ſed fictio non habet locum in coadiuto, qui reſidere non ſolet,cum hoc æquitas non ſuadeat.Bart.in l.ſi quis pro emptore. nu.2. ff. de vſucap.& Veral.deciſ.289 num.9.par.2. quæ procedunt etiam in impeditis, & legitimis impedimentis detentis, vt in d.c.vni. de cler.non reſid in 6.Couarr.ſub eod nu. 9.verſ.8.& Rot.coram eod.Pegn.in ea.cau. Salamantin.ſub die 20.Iunij. 1594.

66 Coadiuto † excommunicato, quæritur, an coadiutor pro eo diſtributiones quotidianas lucrari poſſit, cum enim coadiutor non agat, nec inſeruiat nomine excommunicati,ſed nomine proprio,aut nomine Eccleſiæ, vt per Innocent.in cap.fin.in fin.de procur.Oldrad.conſil. 44. & Compoſt. in cap.fin nu.17 de cler.ægro. videtur, affirmatiue reſpōdendum, tamen veritas eſt in contrarium,quia Inno. affirmat excommunicationē coadiuti non nocere coadiutori,quominus ſuo,vel Eccleſiæ nomine,agere poſſit, & verba litterarū ſint pōderāda.

67 Si enim † in litteris coadiutoriæ diceretur, quod inſeruire deberet coadiutor pro

coa-

Digitized by Google

coadiuto,& pro ipſo coadiuto lucrari,hoc priuilegium intelligeretur competere coadiuto, dummodo eſſet habilis,& capax, excommunicatus autem non lucratur fructus,aut emolumẽta beneficiorum. cap.paſtoralis.§.verum. de appellat. Rot. deciſ.8. num.10.de ſent.excommu.in antiq.& Pute. deciſ.180. lib. 1. ſi verò coadiutori ex forma litterarum eſſent conceſſæ diſtributiones quotidianæ,& alia emolumenta ſuperlucrari licita,tunc excommunicatio coadiuti, quominus coadiutor portionem ſibi à Papa conceſſam percipere valeret, nocere non poſſet.Ioan.de Imol.in c. fin. in fin. de procur. & Rota in ead. cauſa Salmantina coram eod.Pegn ſub die 9. Iunij 1595.

68 Qui autem † propter excommunicationem non poteſt per ſe aliquid agere, neq; poterit per alium ad ſuam vtilitatem. c.fin. de procur. & ibi Imol.num.6. ſatis enim eſſet indecorum,vt propter propria demerita alieni a communione fidelium ex ſuffragijs eccleſiæ, cui non parerent, alerentur.c.commiſſa.de elect.in 6.& Bal. in c.1. in 2.elect.nu.12.de iud.

69 Ad canonicatus autem † coadiutoriæ nunc conceduntur de ſtylo,cum ſtallo in choro, & voce in capitulo, quæ verba remouent difficultatem, an coadiutor vocem in capitulo habere poſſit; quia licet coadiutoriæ ſint odioſæ, & exorbitantes à iure communi, vt per Mohed. deciſ. 3,8. al as 10.de priuileg. & verba coadiutoriæ recipiant interpretationem a iure communi, quo inſpecto, non competunt coadiutori, omnia competentia coadiuto,vt per Oldr. d.conſ.44,nu.3.Anchar.& Imol.in c.fin.de cle.ægrot.hæc procedunt in verbis dubijs, & ambiguis.ſed quando quis fuit datus coadiutor cum plena, libera, & omnimoda facultate,& poteſtate cum ſtallo in choro, & voce in capitulo ac omnibus,& ſingulis prærogatiuis, & honoribus intra, & extra eccleſiam, tanquam eiuſdem eccleſiæ canonicis,cum in litteris Papa cõcedat ſtallum in choro, & vocem in capitulo indiſtincte,non poteſt limitari tantùm ad vocẽ
70 actiuam, † quia verba generalia, generaliter intelligi debent.l.1.§.generaliter.ff.de leg.præſt.& Bart.in l.ſi de certa.nu.1.C.de tranſac.vbi aũt ad ſunt verba modo quo ſupra,prægnantia,& generalia cũ verbis,omnia,& ſingula,dicta verba operãtur, ꝙ coadiutor datus poſſit omnia agere, & exercere,quæ poterat coadiutus,gl.in cap.1.in ver.officiũ.& ibi Dom.& Frãc.de cler.ægr.

71 Coadiutores enim † pluribus de cauſis, & ad plures dignitates,& beneficia conceduntur, primo enim Epiſcopis dantur coadiutores, & Epiſcoporum appellatione comprehenduntur Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi,& Epiſcopi. vt c. cleros. §. ordo vero.21.diſt. cum alijs ſuprà in c. 2. num.26.par.1.allegatis.

72 Coadiutor autem † eſt is, qui datur ex cauſa à Papa,iure,vel iudicis auctoritate ad coadiuuãdũ, & dicitur coadiutor à coadiuuando,vt per Abb.in c.fi.n.1.de maior.& ob.qui debet eſſe illius ætatis,quam benefi-
73 cij qualitas requirit.† & deputatus Epiſcopo non minor 30.annis eſſe debet.c.cũ in cũctis.de elec.& Abb.in d.c.fin.1.& quicquid ibi diſtinguat,quòd, ſi quis deputatur coadiutor Epiſcopi in tẽporalibus ſufficiat ætas 25.annorũ,ſecus ſi in ſpiritualib. cum eodẽ menſe,quo quis fit coadiutor Epiſcopi,poſſit per mortẽ coadiuti remanere Epi
74 ſcopus,ego teneo quocunq;caſu,quod† coadiutor Epiſcopi cũ futura ſucceſſione ſine diſpenſatione Apoſtolica deputari non valeat,niſi ſit ætatis in qua ad Epiſcopatum aſſumi poſſit. per tex.in d.c.cũ in cunctis.§. præſenti decreto,vbi etiã gl.de elect. Hoſt. in ſum.§.qui eligendus.n.9.eod.tit.& conc. Trid.in c.8.in fi.de refor.ſeſſ.25.

75 Pluribus autem de cauſis † poſſunt dari coadiutores cum futura ſucceſsione, nẽpe propter ſenectutem,propter ęgritudinem, & amentiã, vt de Archiepiſcopo tradit Nauar.in conſil.2.in prin.de cler.ęgrot.p.1.& ego puto, quòd poſsit etiam dari propter illitteraturam : cum propter illitteraturam poſsit quis ab Epiſcopatu remoueri. c. fin. de ætat.& qualitat.& Nauar.in relect. cap. ſi quando. de reſcript. & etiam Epiſcopi poſſunt coadiutores dare parochis illitteratis & imperitis,vt per concil.Trid.in c.6. de refor.ſeſſ.21.

76 Quæ autem coadiutor Epiſcopi † poſsit exercere, verba coadiutoriæ ſunt attendẽda, quia, ſi ſunt generalia cum facultate in ſpiritualibus, & temporalibus omnia faciendi gerẽdi & exercendi,quæ Epiſcopus coadiutus facere poſſet, puto, quòd ſuffice-

M pto

Digitized by Google

pto munere conſecrationis, poſſit ordines, & beneficia conferre, benedictionem ſolemnem dare, & ſi fuit datus coadiutor Archiepiſcopo, pallium deferre, omniaq; alia facere,& exercere,quæ ipſe coadiutus facere,& exercere poſſet,per gloſ.communiter approbatam.in eod.cap.1.in ver.officium.de cler.ægrot.& Nauarr. in conſ.1.n. 1.eod.tit.lib.3.par.1.etiam,ſi talia ſint legis diœceſanæ, vel iuriſdictionis, etiam competentis ex delegatione, expreſſo nomine dignitatis, vbi Epiſcopus non eſſet ſanæ mentis.vt tenet Dom.& Franc.ibid.

77 Secundò dantur coadiutores † dignitatibus in cathedralibus eccleſijs exiſtentibus,vt de Archidiacono trad.idem Nauar. eod.conſ.1. de cler. ægrot. in princ.& canonicis etiam dantur coadiutores, & non ſine maxima circunſpectione, quia vt cathedralibus eccleſijs vtiliter prouideatur, Papa Clemens VIII. in coadiutores non admittebat perſonas,quarum ſibi mores,& doctrina non eſſent nota, vel ab ordinarijs locorum commendarentur, & his caſibus coadiutores cum futura ſucceſſione à Papa tantùm deputari poſſunt. Abb.in eo.cap. fin.num.5.de cler.ægrotan.

78 Tertiò, † dantur coadiutores eccleſiarum parochialium rectoribus, quia ipſis decrepitis,incurabili, aut longa infirmitate detentis,vel amentibus, ne animarum cura negligatur, & fidelium animæ detrimentum patiantur, coadiutores cum congrua portione auctoritate ordinaria ſunt deputãdi,eadem ratione,qua cathedralibuus eccleſijs coadiutores deputantur, quia vbi militat eadem ratio, eadem iuris diſpoſitio eſſe debet.l.illud.ff.ad l.aquil.& l.à Titio.ff. de verb.oblig.

79 Quartò coadiutores † dari poſſunt ex cauſa,Abbatibus, & etiam Abbatiſsis, quibus Abbatiſsis, ſeu Prioriſsis alia monialis in coadiutricem poteſt deputari. Abb.in eod. cap. fin. num.3. non tamen moniales poſſunt eſſe coadiutrices maſculorum,quia fœmina nõ debet ſe immiſcere cœtibus virorum.cap.mulieris.de iud.lib.6.& hoc officium eſt virile, quod non cadit in fœminam.cap. dilectus. de arbitr. nec maſculus. poteſt deputari coadiutor Abbatiſſæ.vt per

80 Abb. eod. cap.fin. num.3. † Regibus quoque, & Principibus, coadiutores dari poſſunt.cap.grandi.de ſupplen.neglig. Prælat. in 6.& Abb.in eo.c.fi.n.2.de cler. ægrotan.

DE RESERVATIONIBVS. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorũ collatio regulariter ad Papã ſpectat, qui eſt dominus omnium beneficiorũ.*

2 *Epiſcopi, & alij inferiores habent de iure communi facultatem beneficia conferendi.*

3 *Collatio Papæ in menſibus conceſſis alijs collatoribus in concurſu eadem die facta, aliorum collationibus præfertur.*

4 *Viris litteratis mundus illuſtratur.*

5 *Reſeruationes, cur inuentæ.*

6 *Reſeruatæ ſunt ſedi Apoſtolicæ omnes cathedrales,ac omnia beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacantia.*

7 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per reſignationem in curia admiſſam.*

8 *Reſeruatio beneficiorum vacantium in curia Romana eſt maior quacunque alia reſeruatione.*

9 *Reſeruatæ ſunt omnes eccleſiæ Patriarchales,Primatiales, Archiepiſcopales & Epiſcopales,ac monaſteriorum virorũ regulariũ.*

10 *Beneficia,vacãte ſede Epiſcopali,ſeu Abbatiali vacantia,ſunt ſedi Apoſt. reſeruata.*

11 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per obitum.S.R.E.Cardinalium,& ſedis Apoſtolicæ officialium.*

12 *Beneficia vacantia per obitum accedentiũ, ad curiã Romanã, vel ab ea recedẽtium, quando ſint ſedi Apoſtolicæ reſeruata.*

13 *Beneficia curialium extra vrbem decedentium, quando ſint reſeruata.*

14 *Beneficia vacantia per promotionem ad cathedrales, ſunt reſeruata.*

15 *Beneficia vacantia per aſſequutionẽ aliorum beneficiorum incompatibilium auctoritate*

Apo-

Apoſtolicæ collatorum, ſunt reſeruata.
16 *Beneficia curata, & dignitates ob pluralitatem, quando ſint reſeruata.*
17 *Reſeruata ſunt dignitates maiores poſt Pontificales, dummodo valorem decem florenorum auri com. aſtim. excedant.*
18 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per obitum familiarium Papæ, & S.R.E. Card.*
19 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per obitum collectorum, & ſubcollectorum fructuum cameræ Apoſtolicæ.*
20 *Reſeruata ſunt omnia beneficia eccleſiarũ Patriarchalium Vrbis.*
21 *Cardinales regulariter habent indultum in omnibus menſibus beneficia conferendi.*
22 *Reſeruata ſunt omnia beneficia vacantia propter crimen hæreſis.*
23 *Hæretico, quãdo detur retentio beneficiorũ.*
24 *Beneficia, quæ in confidentiam retinentur, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*
25 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia ob non publicationem reſignationum.*
26 *Parochiales vacantes ob concilij Tridentini formam non ſeruatam ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*
27 *Parochiales ad collationem Ordinariorum, de quibus intra ſex menſes auctoritate ordinaria non prouidetur, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*
28 *Parochiales, quando ſine concurſu conferri poſſint.*
29 *Parochiales iuriſpatronatus, quando à Papa conferantur.*
30 *Reſeruata ſunt omnia beneficia, quæ ad ordinariorũ collationẽ ſpectant, ſi intra ſex mẽſes à die ſciẽtiæ vacationis nõ conferãtur.*
31 *Parochiales eccleſiæ, quando ob non promotionem ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*
32 *Beneficia omnia contra formam decretorum conc. Trid. collata, ſunt reſeruata.*
33 *Reſeruata ſunt benefitia ſchiſmaticorum.*
34 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per violationem ſequeſtri.*
35 *Reſeruata ſunt beneficia litigioſa.*
36 *Beneficia per ſymoniam vacantia, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*
Benefitia vacantia per adeptionem poſſeſſionis litteris non expeditis, ſunt reſeruata.
37 *Beneficia, quæ ex ſpeciali decreto Papæ debent reſignari, ſunt reſeruata.*
38 *Reſeruata ſunt beneficia vacantia per rebellionem contra Sedem Apoſtolicam.*
39 *Beneficia affecta per appoſitionem manus Papæ, ſunt reſeruata.*
40 *Reſeruationum effectus, qui ſint.*
41 *Spoliatus beneficio, ſi non habet titulum coloratum, non eſt reſtituendus.*
42 *Reſeruatio eſt duplex, ſpecialis, & mentalis.*
43 *Reſeruatio fructuum fauore cameræ Apoſtolicæ, quæ ſit.*
44 *Reſeruatio fructuum, incipit à die obitus, vſque ad adeptionem poſſeſſionis.*
45 *Reſeruata ſũt cameræ Apoſt. bona, quæ regulares extra clauſtra degẽtes acquiſiuerũt.*
46 *Reſeruati ſunt Sedi Apoſtolicæ caſus in Bull. Cœnæ Domini contenti, & alij.*
47 *Crimina grauiora committentes, à ſummis Sacerdotibus ſunt abſoluendi.*
48 *Epiſcopi, poſſunt ſibi caſus reſeruare.*
49 *Epiſcopos caſus ſibi reſeruare non poſſe affirmans, anathematis pœnam incurrit.*
50 *Abſoluere prohibentur ſacerdotes ſeculares, & regulares, à caſibus reſeruatis, ſine ſpeciali facultate.*
51 *Abſoluentes à caſibus reſeruatis, ſine ſpeciali facultate, quas pœnas incurrant.*
52 *Abſoluere poteſt quilibet ſacerdos in articulo mortis à quibuſcunq; caſibus reſeruatis.*

Beneficiorum collatio; de qua ſupra pluribus egimus; generaliter ſpectat
1 ad Papam, † qui eſt Ordinarius Ordinariorum, & dominus omniũ beneficiorũ. c. 2. de præb. in 6. gl. fi. in c. felicis, de pęn. eo. lib. clc. 1. in fi. vt lit. pend. Bal. in l. reſcripta. n. 8. C. de prec. imp. off. & Gomeſ. in procem. Reg. Cãc. verſ. cõbderata etiã n. 7. & licet, tam de iure com-
2 muni, † quàm vigore priuilegiorum, & indultorum Epiſcopis, & alijs ſit etiam conceſſa facultas beneficia conferendi, tamen Papa concurrit cum quolibet Ordinario, & quocũque priuilegiato collatore, ità quòd
3 collatio † Papæ in menſibus alijs collatoribus conceſsis in concurſu eadem die facta, collationibus aliorum præferatur. c. dudum §. nos igitur. cap. ſi a Sede de præben. in 6. & Staphil. de grat. expect. in prin. nu. 8.
4 vt autem prouideretur † viris litteratis, &

Digitized by Google

virtute præſtantibus, quibus Eccleſia plurimùm indiget, & mundus illuſtratur. c. cùm ex eod. de elect. in 6. & auth. habita. C. ne
5 fil. pro patr. neue ordinarij † ſuis conſanguineis, amicis, aut familiaribus duntaxat beneficia conferrent, fuerunt inuentæ reſeruationes Apoſtolica auctoritate factæ, de quibus poſt ſcripta ſuper facultate beneficia conferendi, quæ nam cad nt ſub reſeruationibus, opportune eſt videndum, & ſunt vltra generalem facultatem conferendi Papæ expreſſe reſeruatæ.

6 Primò omnes † cathedrales, dignitates, canonicatus præbendæ, cæteraque beneficia eccleſiaſtica, cum cura & ſine cura, ſecularia, & regularia quæcunque, & qualiacunque fuerint apud Sedem Apoſtolicā quocunque modo vacantia, & vacatura. cap. 2. de præb. in 6. cap. ad regimen. in extrauag. com. de præb. Caſſad. deciſ. 23. num. 8. eod. tit. & Lap. alleg. 84. num. 1. & in ſpe-
7 cie † quòd beneficia per reſignationem in curia factam ſint reſeruata per d. cap. 2. tenet Simonet. de reſeru. benef. q. 28. num. 11. Eſt enim reſeruatio maior omnium aliarū
8 reſeruationum, † quia per ſpecialem, aut generalem facultatem cōferendi beneficia reſeruata nunquam veniunt beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam. Rot. deciſ. 3. num. 4. de off. leg. deciſ. 4. de præb. in nou. & Simonet. in tract. de reſeru. benefic. quæſt. 82. num. 2.

9 Secundò omnes eccleſiæ † Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, omniaque monaſteria virorum valorem ducentorum ducatorum auri communi æſtimatione exceden. ac dignitates, &
10 beneficia omnia † ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcunque aliam diſpoſitionem dictorum Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & aliorum quorumcunque collatorum, & collatricum ſecularium, & regularium inſolidum quomodolibet pertinentia, quæ poſt illorum obitum, aut dictarum eccleſiarum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel priuationem vſq; ad promotionem ſucceſſorum ad eaſdem eccleſias Apoſtolica auctoritate faciendā, & adeptam pacificam illorum poſſeſſionē vacantia, & vacatura, vt in Regul. Cancell. Clem. Papæ VIII. Regul. 2.

11 Tertiò ſunt reſeruata † beneficia vacantia per obitum S.R.E. Cardinalium, ac officialium dictæ Sedis, videlicet, Camerarij, Vicecancellarij, Pœnitentiarij, notariorum litterarum contradictarum, & Pal. Apoſt. cauſarum auditorū breuiatorum, lit. Apoſt. ſcriptorum, ac commenſalium, & aliorum quorumcunq; capellanorum eiuſdem Sedis, necnon Legatorum, Nunciorum, ac in terris Romanæ Eccleſiæ Rectorum, & theſaurariorum, per Sedem Apoſtolicam deputatorum, ſeu miſſorum.

12 Quartò beneficia † quorumcunq; perſonarum, pro quibuſcunq; negocijs ad Rom. Curiam accedentium, vel recedentium ab eadem, ſi in locis à dicta Curia vltrà duas legales Dietas non diſtantibus obierint.

13 Quintò, beneficia † quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quacunq; cauſa ad quæuis loca recedentium, ſi illi antequā ad curiam redierint, in locis vltra duas dietas ab eadem curia non remotis (dummodo eorū propriū domiciliū non ex ſtat) deceſſerint.

14 Sextò omnia monaſteria † dignitates, officia, & beneficia cuiu cunque qu litatis exiſtant, ſecularia, & regularia, per promotionem ad cathedrales, & aſſecutionem
15 pacificam † aliorum beneficiorum auctoritate Apoſtolica collatorum vacantia, & vacatura. d. c. ad regimen. in extrauag. com. glo. in ver. Prothonotarios, in S. Romana, de cau. in prag. ſanctio. & Clemens Papa VIII. Reg. Canc. 1. quæ ab omnibus Pontificibus in principio Pōtificatus renouatur, vt trad. Caſſ. d. deciſ. 3. in fin. de conſt.

16 Septimò dignitates, † & beneficia curata, ac reſidentiam perſonalem requirentia, cùm plura incompatibilia ab vno detinentur, vno tātùm pro beneficiato excepto. cap. execrabilis. in extrauag. com. eod. tit.

17 Octauò dignitates maiores † poſt Pontificales, in cathedralibus, Patriarchalibus, & Metropolitanis, & principales in collegiatis valorem decem florenorum auri cōmuni æſtimatione exceden. & ſi dictum valorem decem ducatorum auri communi æſtimatione non excedunt, ſub reſeruatione huiuſmodi generali non cadunt, Prioratus quoque Præpoſituræ, aliæque dignitates conuentuales, & quæcunque Præceptoriæ generales militiarum, etiam ſunt exce-

Digitized by Google

18 exceptæ, ac quæcunque beneficia † familiarium Papæ,& qui ſi etiam, dum Cardinalatus officio, & honore fungebatur, familiares exiſtebant, ac familiariũ quoruncunque S.R.E.Cardinalium, etiã ſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel alias receſſerint.

19 Nonò beneficia † quoruncunque collectorum, & ſubcollectorum fructuum, & prouentuum, cameræ Apoſtolicæ debitorum, curialium, dum curia transfertur, ac cubiculariorum & curſorum,quæ reſeruatio ab omnibus Pontificibus fieri ſolet, vt in reg.cancel. eiuſdem Papæ Clem.VIII. reg.3.4.5.& 6.

20 Decimò † omnia beneficia eccleſiarum S.Ioannis Lateranen.S Petri,Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, nec non ad collationem, prouiſionem, & præſentationem, S.R.E. Cardinalium à Romana curia abſentium, ratione ſuorũ Epiſcopatuũ, Cardinalatus, ac ipſorum Cardinalium titulorum,& diaconiarum ſpectantia, quandiu eorum abſentia durat, vt in eiſd. reg. Clemen.VIII. reg 7. dummodo non habeant indultum

21 conferendi, ſed regulariter † S.R.E.Cardinales obtinent à Papa indultum, abſentia eorum nõ obſtante, omnia beneficia ad eorum collationem ratione eccleſiarum,& beneficiorum ſuorum ſpectantia quomodo libet,& quandocunque vacantia,etiam deuoluta, & reſeruata conferendi.

22 Vndecimò omnia † beneficia eccleſiaſtica ſecularia, & quorumuis ordinum, etiam S.Ioannis Hieroſolymitani,& aliarum quarumuis militiarum regularia quæcunque,& qualiacunq;ſint propter crimen hæreſis vacantia, cap.ad abolendam, de hæret.de quibus in impetratione ſpecialiter, & diſpoſitiue modus vacationis propter crimen hæreſis exprimi debet.Pius V. cum ex Apoſtolatus, conſtit.29. & Greg. XIII. conſtit 68.in Eccleſijs.

23 Conceditur tamen † hæretico quandoq; retentio beneficiorum,ſi errorem ſuum agnoſcendo,abiuret, d.c.ad abolendam,& ibi Abb.nu 5.c.excommunicamus eod.tit. nu.10 & Felin.d.c. ad abolendam, nu. 2.& cum ſit ſpeciale,quòd in crimine hæreſis liceat pœnitere, quod in alijs criminibus regulariter non eſt permiſſum, in foro fori ſcilicet,l.qui ea mẽte,ff.de furt.& l.penul.ff. de vi bon.rapt.debet ſtatim in hæreſi deprehenſus paratus eſſe ſponte ſua hæreſim abiurare,d.cap. ad abolendam,& ibi Felin.& Grit in tract.de hæret.lib.1.q.5.nu.3.

24 Duodecimò beneficia † quęcunq;cuiuſcunq;qualitatis exiſtentia, quæ in cõfidentiam retinentur, ſi tamen retineri in confidentiam hodie poſſunt etiamſi de iurepatronatus laicorum,etiam illuſtriũ,exiſtant, Pius IV.conſtit.109.Romanum Pontificem.

25 Decimotertiò vacantia † ob non publicationem reſignationum, vt in Bull Rom. Greg. XIII conſtit 87.

26 Decimoquartò parochiales,†quę ab ordinarijs collatoribus, forma concilij Tridentini non ſeruata, conferuntur, c.18 de reform.ſeſſ 24.quæ prouiſis ius,aut titulũ, etiam poſſidendi,non tribuunt coloratum, Pius V.conſtit.32. in conferendis.

27 Decimoquintò parochiales † ad collationem Ordinariorum,de quibus intra ſex menſes non prouiderunt,& in menſibus ſe-

28 di Apoſtolicæ reſeruatis † intra quatuor menſes à die vacationis,concurſum ad Romanam curiam pro litteris Apoſtolicis expediendis non tranſmiſerunt,de quibus tũc ſine concurſu auctoritate Apoſtolica prouidetur, vt in ead.conſtit.32.

29 Decimoſextò, quæ de † iurepatronatus exiſtunt,ſi præſentatus intra tempus patronis à iure præfixum, præuio examine iuxta formã dicti concil.approbatus, petatur inſtitui, inſtitutioque ipſa per duos menſes à die præſentationis dilata fuerit, vt in eadẽ conſt Pij V.32 In conferendis:id tamen habet locum ceſſante omni legitimo impedimento,quia, ſi propter litem inter compatronos, vel inter plures præſentatos ad inſtitutionem intra duos menſes legitime deueniri non poteſt,tunc ceſſat deuolutio,& reſeruatio, quia non currit tempus ei, qui litigat.Bart.in auth.ſi tamen, num.1. C. de temp.appell.

30 Decimoſeptimò omnia † beneficia vltra ſex menſium ſpatiũ à die ſcientiæ Ordinariorum collatorum vacantia,vt in cap.2.de conceſſ. præb. quia collatio deuoluitur ad ſuperiorem,cap.cũ noſtris,& cap. cum litteras,de conceſſ.pręb.cap.vnic.verſ.porrò, vt eccleſ.benef.ſine diminut.cõf.& Rebuf. in pract benefic.de deuolut.nu.1.

31 Decimooctauò † parochiales eccleſiæ,

Digitized by Google

quarũ prouiſi à die pacificę poſſeſſionis intra annum, ad ſacerdotium non curauerint ſe promoueri, cap. licet, cap. ſtatutum, & cap. commiſſa, de elect. in 6 at annus huiuſmodi non currit impedito, quia incipit, impedimento ceſſante, & poſt pacificam adeptam poſſeſſionem, vel à tempore, quo per prouiſum ſtet, quominus poſſeſſionem aſſequatur, d. cap. commiſſa, & gloſſ. in d. cap. licet, in verb annum, de elect.

32 Decimononò generaliter † omnia beneficia, de quibus Ordinarij, & alij collatores contra concil. Trident. decreta diſponunt, vt idem Papa Clemens in reg. 1. cancell. in fin.

33 Vigeſimò omnia † beneficia ſchiſmaticorum, quæ propterea ſchiſmatici amittũt, cap. nos conſuetudinem, 12. diſtin. & cap. quia diligentia, de elect. & quàm deteſtabile ſit hoc crimen oſtendit dominus in Datan, & Abiron, quos terra viuos abſorbuit, cum domibus, tabernaculis, & vniuerſa ſubſtantia eorum, Deuter. cap. 11. & patet in cap. denique, 7. quæſt. 1. & in cap. in nomine, 23. diſt.

34 Vigeſimoprimò beneficia † vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in curia Romana, clement. vnic. §. ſi quis autem, de ſeq poſſ. & fruct. quia cùm ſint in curia litigioſa, Sedi Apoſtolicæ ſunt reſeruata, niſi ſequeſtrum fuerit violatum, lite pendente in Rota per appellationem, quo caſu, vt euitetur circuitus, poterit adiutor in odium ſequeſtrum violantis, beneficium in collitigantis perſonam cõferre, clemen. adiutor. de reſcript. quod eſt ſpeciale in Rotæ auditoribus, vt per gloſſ. in ead. clem. auditor. in ver. deputatus à nobis, & alijs
35 caſibus † altero decedente, nõ poteſt Ordinarius de beneficio litigioſo in ſuperſtitem diſponere, quia lite pendente nihil eſt innouandum, clemen. 1. & 2. vt lit. pendent. & ſubrogatio in iuribus defuncti ſpectat ad Papam, cap. fin. eod. tit. in 6. & Caſſad. d. deciſ. 5. nu. 1. & tot. tit. vt lit. penden.

36 Vigeſimoſecundò beneficia † vacantia per ſimoniam, vt in d. conſtit. cùm primùm, quæ vacant ipſo iure: & eſt crimen, quod æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ maieſtatis, cap. 1. vbi gloſſ. vlt. de teſt. in 6.

Vigeſimotertiò † vacantia per adeptionem poſſeſſionis litteris Apoſtolicis non expeditis, quando quis auctoritate Apoſtolica fuit de beneficio prouiſus, Paul. III. conſtit. 33. quæ incipit, Sanctiſſimus, in Bull. Rom. impreſ.

Vigeſimoquartò ſunt ſpecialiter reſeruata omnia beneficia, quę per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica confe-
37 runtur † cum decreto, quòd prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes, aut aliud tempus, reſignare teneatur, & quòd de eo per Sedem Apoſtolicam duntaxat prouideri poſſit, & ſimiles reſeruationes ſunt ſpeciales pro beneficijs tunc expreſſis. Caſſad. deciſ. 3. n. 3. de reſeruat. & Monet. de optio. cap. 3. n. 44.

38 Vigeſimoquintò † omnia beneficia, quæ cauſa rebellionis contra Sedem Apoſtolicam, contumaciæ, aut cuiuſcunque criminis, vel delicti Apoſtolica auctoritate vacare declarantur, & quorum diſpoſitio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, vt factum fuit pro recuperatione Ducatus Ferrariæ in proceſſu ſub dat. Romę 11. Kal. Februarij 1597. impreſſo, & per totam Italiam in eccleſijs ſolemniter publicato, vt in §. & ſi aliqui ex monitis.

39 Vigeſimoſextò † ſunt etiam ſub reſeruationibus comprehenſa omnia beneficia affecta per manus Papæ appoſitionem, quæ ſemel affecta ſemper remanẽt affecta, & de quibus in declaratione Pauli II. in Bull. Rom. c. 4. Caſſad. de præb. deciſ. 23 n. 2. & 4. & Gomeſ. de infir. reſign. q. 13. nu. 3. & 4.

40 Reſeruationum effectus eſt, † quòd adeò impediunt collationes Ordinariorum, vt eorum prouiſiones non tribuant titulum coloratum, Lap. alleg. 16. num. 3. alleg. 103. etiam, num 3. & Simonet. de reſeru. benef. quæſt 48. num. 1. & tunc, ſi prouiſus ab Or-
41 dinario ſpolietur, † non eſt reſtituendus, cùm non habeat titulum coloratum, quia reſeruatio inficit titulum, ac poſſeſſionem, & in beneficialibus reſtitutio non datur abſq; titulo colorato, quia cùm titulus ſit notorie nullus, ſola poſſeſſio nõ operatur, Rota deciſ. 3. n. 1. de reſt. ſpol. in nou. deciſ. 2. nu. 1. in antiquior. & deciſ. 2 nu 6 in antiquior. Gomeſ. de trien. poſſ. quæſt. 49. nu. 3. & Oſaich. deciſ. 54 nu 6. & 7.

42 Reſeruatio autem eſt duplex † ſpecialis, & mentalis, Caſſad. deciſ. 3. de reſeru. & Simonet. in eod. tract. de reſer. benef. quæſt. 4. num. 1.

Digitized by Google

nu 1.& ſub ſpeciali comprehenditur etiam mentalis,quę olim concedebatur,& ſecundum illius temporis interpretationem,erat quando Papa dicebat,quòd in mente reſeruabat tale beneficium,aut primò vacaturũ, vel in nullius fauorem, aut, vt perſonæ ſibi gratæ prouideret, vt per Caſſad.deciſ.4.in princip eod.tit.de reſer.ſed ſacrum concilium eaſdem reſeruationes mentales , & quaſcunque gratias ad vacatura , ac indulta ad alienas eccleſias , vel monaſteria , mandataq; de prouidendo,& gratias, quæ expectatiuæ dicebantur, concedi, ac tunc conceſsis vti licere prohibuit, vt in cap.19. de reform.ſeſſ.24. facit, cap.2.de conceſſ. præb.& cap deteſtanda, eod.tit.in 6.

Alia eſt etiam reſeruatio fauore cameræ Apoſtolicæ facta de omnibus , & ſingulis
43 fructibus,† redditibus,& prouentibus,ac iuribus, obuentionibus, & emolumentis quibuſcunque, quomodolibet, & qualitercunque nuncupatis, omnium, & ſingulorũ Monaſteriorum , etiam conſiſtorialium , & beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura , & ſine cura, ſecularium, & quorumuis ordinum regularium,Papæ, & Sedi Apoſtolicæ, tam per conſtitutiones Apoſtolicas, quàm cancellariæ Apoſtolicæ regulas editas,& edendas,ſeù aliàs quomodolibet, & ex quauis cauſa generaliter,vel ſpecialiter reſeruatorũ,ſeu affectorũ in partib.Italiæ , in quib. collectores,& ſubcollectores ſpoliorum, & iurium cameræ Apoſt. prædictæ eſſe conſueuerunt,ac earum ciuitatibus,& diœceſibus conſiſtentium , per obitum, & aliàs quouis modo,præterquàm per ceſſum illa obtinentium pro tempore vacantium , à die ipſorum beneficiorum vacationis pro rata temporis,vſque ad diem prouiſionis de eiſdem beneficijs auctoritate Apoſtolica faciendæ, de qua per litteras Apoſtolicas ſub plumbo, & non aliter debebat conſtare . Quapropter non ſufficit , quòd ſupplicatio fuerit expedita , ſed debent litteræ Apoſtolicę ſub plumbo præſentari , vt ceſſet fructuum reſeruatio , Pius IV. in litteris , motu proprio , expeditis , in Bull. Rom.cap.36.

44 †Et fuit poſtea tempus reſeruationis fructuum prorogatum vſque ad diem adeptæ poſſeſſionis,& eorumdem fructuũ reſeruatio comprehendit fructus beneficiorum reſeruatorum, & affectorum , duntaxat,vt opportuniori loco infra probatur.

Sunt etiam cameræ Apoſtolicæ reſeruata , & eidem ſpoliorum nomine ſpectant ,
45 bona quæcunque,† per quoſcunque regulares extra clauſtra eccleſiarum , monaſteriorum, domorum , & quorumcunque regularium locorum degentes, quocunque iure, & actione , ſiue ex cauſa teſtati, ſiue inteſtati acquiſita,& in poſteram acquirenda, vel ad eos delata , in quibuſuis locis conſiſtant, vt in conſtitut. Greg.XIII. incipiente, officij noſtri, cap.44.

46 Reſeruantur etiam Sedi † Apoſtolicæ omnes caſus in Bulla Cœnæ Domini contenti , & alij quamplures , de quibus per Nauarr.in cap.27. à num. 49. vſque ad nu. 113.com.3. in conſtitut. & ſi Dominici. in extrau.com de pœnit & remiſſ. & concil. Trident.cap.7.de caſu reſeruat ſeſſ.14.

47 Atrociora verò quædam,†ac grauia crimina committentes, non à quibuſuis ,ſed à ſummis duntaxat Sacerdotibus ſunt abſoluendi,ideo meritò Pontifices pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia vniuerſa tradita , cauſas aliquas criminum grauiores,ſuo potuerunt peculiari reſeruare iudicio, conc. Trident.cap.7.de caſu reſeruat.ſeſſ.14.

48 Neque dubitandum eſt , † quando omnia , quæ à Deo ſunt , ordinata ſunt , quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi , in ædificationem tamen, non deſtructionem, liceat,pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores ſacerdotes auctoritate, præſertim quo ad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt . Hanc autem reſeruationem conſonum eſt diuinæ auctoritati,non tantum in extrema politia,ſed etiam coràm Deo vim habere , cap.de cœtero.& cap.de monialibus,extr. de ſent.excomm.cap ſi Epiſcopus,de pœn. in 6 & concil.Trident.d cap.7.

49 † Si quis autem dixerit , Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus,niſi quo ad externam politiam,atque ideo,caſuum reſeruationem non prohibere , quominus ſacerdos à reſeruatis vere abſoluat , anathematis pœnam incurrit.concil. Trident. de ſacr.pœnit.can.11.ead.ſeſſ.14.

50 Et,quoniam † quamplures regulares, & aliæ perſonæ varijs priuilegijs ſuffultæ non obſtantibus pluribus declarationibus à congrega-

Digitized by Google

gregatione ſacri concil. Trident. factis de non abſoluendo à caſibus locorũ Ordinarijs reſeruatis, nihilominus abſoluere prætendebant: ſacra congregat. Epiſcoporum, & regularium negotijs præpoſita, iuſtis, & grauibus ex cauſis id exigentibus, ac de Clementis Papæ VIII. mandato viuæ vocis oraculo deſuper habito, ſacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus, per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus, ad confeſſiones audiendas approbatis, quorumcunque ordinum iuſſit, & præcepit, ne ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè, ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate, eorum ordinibus congregationibus, collegijs, vel ſocietatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium, aut ſingularibus perſonis, aut alias quomodocunque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum, audeat, vel præſumat de cœtero, & in perpetuum aliquem cuiuſuis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis, etiam ſi Regiæ, vel Imperialis exiſtat, ab vllo ex caſibus clare, vel dubie in Bulla in die Cœnæ Domini legi ſolita contentis, Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, aut in futurum reſeruandis, nec etiam à caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt, nullo caſu, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum noua, & ſpeciali Papæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quo ad caſus ab ipſis tantùm reſeruatos reſpectiuè, habita licentia, Ordinarijs locorũ exhibenda abſolutionis beneficium impendere audeant: ſed, cum opus fuerit pœnitentes ad ſuperiores legitimos iudices ſuos accedere
51 conſulant, † ſub pœna contrafacientibus, tam regularibus, quàm ſecularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, ac beneficiorum, inhabilitatis, & ad quæcunque officia, prælaturas, & beneficia in poſterum obtinẽda, ipſo facto abſque vlla alia declaratione incurreñ. habilitatione, diſpenſatione, & abſolutione, illis, qui contrafecerint, præterquàm in mortis articulo, Romano Pontifici tantùm reſeruata, vt in litteris deſuper impreſſis, & per loca ſolita vbique locorum publicatis, ſub dat. Romæ 13. Nouemb. anno 1600.

Veruntamen, ne hac occaſione aliquis pereat in eadem eccleſia Dei; cuſtoditum
52 ſemper fuit, † vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atque ideo omnes ſacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſint, ſed cũ conditione, ſi conualeſcant, extra quem articulum, ſacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere tenentur, vt ad ſuperiores, & legitimus iudices pro abſolutionis beneficio accedant. concil. Tridentin. eod. cap. 7. in fin. de caſ. reſeru. ſeſſ. 14. cap. paſtoralis, §. præterea, de offic. ord. clem. cupientes, in fin. de pœn. & cap. inter cunctas, §. duos tamen, in extrauag. com. de priuil.

DE IVREPATRONATVS. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus, pluribus modis probatur, & acquiritur.*

2 *Iuſpatronatus probatur authentico documẽto fundationis, vel dotationis.*

Inſtrumentum publicum dicitur, cui ſoli creditur ſine alio adminiculo, ibidem.

3 *Iuſpatronatus probatur ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum.*

4 *Iuſpatronatus probatur per ſcripturam ſculptam in marmore, & lapide in loco publico, quando preceſſit tempus antiquum.*

Tem.

Digitized by Google

5 *Tempus immemorabile dicitur tempus centum annorum, ibidem.*
Iuſpatronatus, ſi eſt probandum per tempus immemorabile per teſtes, ſufficit probatio ſexagenaria, aut ſeptuagenaria vel octogenaria.
6 *Iuſpatronatus præſumitur ex vſurpatione in perſonis potentibus, communitatibus, & Vniuerſitatibus, in quibus exactior probatio requiritur ad docendum titulum.*
7 *Quid dicendum de alijs patronatibus.*
8 *Probans, ſe quadraginta annos præſentaſſe, & eſſe in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione præſentandi, ad præſentandum admitti nõ debet, niſi probata immemorabili.*
9 *Præſentati à patronis debent examinari, & ſi idonei non fuerint, ab Epiſcopo poſſunt repelli, à quo etiam ſunt examinandi, licet inſtitutio pertineat ad inferiores.*
10 *Præſentatorum ad parochiales iuriſpatronatus laicorum examen fieri debet coràm Epiſcopo, vel eius vicario ab examinatoribus ſynodalibus non paucioribus tribus.*
11 *Præſentatio ab beneficium iuriſpatronatus Epiſcopo loci Ordinario, & non inferiori, ceſſante priuilegio, fieri debet.*
12 *Patronus vnum, aut plures præſentare poteſt, tamen in iurepatronatus laicorum nõ requiritur concurſus, & vnum ſufficit præſentari.*
13 *Si duo præſentati æque idonei ab examinatoribus fuerint iudicati, electio dignioris ad quem ſpectet.*
14 *Iuſpatronatus eccleſiaſticum, & laicale, quo modo differant, & num. ſeq.*
15 *Iuripatronatus, ſiue laicali, ſiue eccleſiaſtico, an Papa derogare poſſit, & quomodo.*
16 *Patronus non debet ſe ingerere in fructibus beneficij ſui iuriſpatronatus, alias incidit in pœnam excommunicationis, & priuationis.*
17 *Acceſſiones per viam vnionis factæ de beneficijs liberis ad eccleſias iuripatronatus, etiam laicorum, ſubiectas, an fieri poſſint.*
18 *Vniones à 40. annis citra factæ poſſunt ab Ordinarijs locorum examinari, ſecus in factis ſupra 40. annos.*
19 *Patronatus omnes acquiſiti, & acquirendi ab Ordinarijs examinari, & cognoſci poſſunt.*
20 *Beneficia libera non poſſunt in ſeruitutem iuriſpatronatus redigi, abſque euidenti eccleſiæ vtilitate.*
21 *Eccleſias abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ, cum earum bonis poſſidere, nemini laico licet.*
22 *Iuriſpatronatus validitatis, vel inualiditatis cognitio, ad Epiſcopum ſpectat, & an ad alios.*
23 *Patronus laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum. eccleſiaſticus verò habet ſemeſtre.*
24 *Præſentatio ſpectans ad patronum eccleſiaſticum, & laicum ſimul, debet fieri intra ſex menſes fauore communionis.*
Indiuiſum quis retinet per ſocium, quod per ſe non poteſt, ibidem.
25 *Iuſpatronatus acquiritur fundatione, dotatione, ſucceſſione, donatione. & alijs multis modis.*
26 *Eccleſiæ præſumuntur regulariter liberæ, niſi contrarium probetur, & in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cuius territorio ſunt poſitæ.*
27 *Epiſcopus, an inuitis patronis poſſit beneficio de rectore prouidere, quando ſuper iurepatronatus lis oritur, vnde intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre litis finis imponi non contingat.*
28 *Præſentatus ab eo qui fauorabilem reportauit ſententiam, an lite finita debeat inſtitui & prouiſus ab Epiſcopo remoueri.*
Conceſſum illegitimè, pro non conceſſo habetur, ibidem.
29 *Iuſpatronatus laicorum ſi poſtea donatione, teſtamento, aut alio quouis titulo in eccleſiam fuerit tranſlatum, an retineat qualitatem iuriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam.*
30 *Iuſpatronatus Fraternitatum, an ſit dicendum merè laicale.*
31 *Iuſpatronatus, quibus, & quot modis amittatur.*
32 33 *Iuſpatronatus non tranſit ad fiſcum cũ vniuerſitate bonorum, ſed liberatur beneficium.*
34 *Iuſpatronatus eſt mere ſpirituale.*
35 *Iudex laicus eſt incapax cognitionis cauſæ iuriſpatronatus.*
36 *Iuſpatronatus per confiſcationem omnium bonorum auctoritate iudicis eccleſiaſtici factam, amittitur.*
37 *Fiſcus nunquam moritur.*

SICVT

SICVT legitima patronorum iura (de quibus à reſeruationum tractatu, cùm ſub ipſas nõ cadant, pauca hic ſumus dicturi) tollere, piaſq; fidelium voluntates in eorum inſtitutione violare, æquum non eſt, ſic etiam, vt hoc colore beneficia eccleſiaſtica in ſeruitutẽ, quod à multis imprudenter fit, redigantur, non eſt permittendum, cap. piæ mentis, cap. frigentius, cap. decernimus, cap. monaſterium, cap. rationis ordo, 6. quæſt. 7. cap. nobis, de iur. patr. & concil. Trident. cap. 9. in princ. de refor. ſeſſ. 25.

1 Ideo decreuit ſancta ſynodus, † vt titulus iuriſpatronatus ſit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs à iure requiſitis oſtendatur, ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliáue ſecũdum iuris diſpoſitionem, vt eod. cap 9. de refor. verſ. & igitur, requiſita à iuris diſpoſitione, ad acquirendum iuſpatronatus concurrunt, ſi quis præbeat fundum, pro conſtructione eccleſiæ, cap. nobis, de iurepatr. cap. Abbate, 2. 18. quæſt. 2. cum alijs per Roch. de cur. in verbo, conſtruxit, vel quòd eccleſiam penitus dirutam reædificet, quo caſu requiritur, quòd ſit diruta, vt, ſi eſt parochialis, quæ indigeat noua conſecratione. Roch. vbi ſupra num. 12. Lambert. in 3. artic. quæſt. 6. princ. 1. lib. 1. & Rota in nouiſ. deciſ. 269 num. 2 par. 2. & deciſ. 306. nu. 3. part. 1. & tribus modis probari poteſt iuſpatronatus.

2 Primò ex authentico † documento fundationis, vel dotationis, & authenticũ documentum eſt publica ſcriptura, cui creditur ſine alio adminiculo, vel iure, aut conſuetudine ſpeciali, c. cum dilectus, de fide inſtr. Innocent. in cap. 1 num 2. eod. tit. & Bart. in l. ſi quis, in repet. §. ſi initium, n. 5. ff. de eden. & ſacra congreg. concil. cenſuit, requiri pro forma, vt probatio fiat per authenticas ſcripturas, vt in deciſ. manuſcr. ſuper eod. c. 9. in ver. authenticis ſcripturis, & Rot. in nouiſſ. deciſ. 199 nu. 4 par. 2.

3 Secundò ex multiplicatis † præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, in quibus enuncietur ſpectare iuſpatronatus de iure, vel conſuetudine, quia illa verba, de iure, intelliguntur ex fundatione, vel dotatione. Achil. de Graff. deciſ. 5. de iurepatr & Borg. Caualc. deciſ. 17. nu 6. par. 2. quòdque iuſpatronatus ex fundatione, vel dotatione probetur multiplicatis præſentationibus per tempus ſupra hominum memoriam, etiam ſi nullum inſtrumentum fundationis, vel dotationis oſtendatur, & quamuis etiam in dictis præſentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, fuit à ſacra congreg. conc. deciſum, vt in deciſ. manuſcript. ſuper eod. cap. 9 §. item congregatio cenſuit iuſpatronatus.

4 Tertiò, † probatur ex iuris diſpoſitione, vt litteris maiuſculis inſcriptis in lapide poſito in publico ab immemorabili tẽpore citra; quo caſu intrat iuris præſũptio, quòd, ſi deſcriptio iuriſpatronatus in lapide poſita non fuiſſet vera, ordinarius Epiſcopus non toleraſſet in præiudicium ſuæ iuriſdictionis, & collationis, & in antiquis ſufficiunt leuiores probationis, coniecturæ, & veriſimilitudines, Put. deciſ. 355. nu. 1. lib. 1. & in terminis de lapide, & marmore, Bald. conſ. 310. vol. 5. Feret. conſ. 293. nu. 9. vol. 2. & Borgn. ead. deciſ. 17 nu. 5.

5 Immemorabilis verò † probatur ſpatio temporis centum annorum. Innoc in cap. veniens, num. 2. circ. fin. de verb. ſign. in 6. Capell. Toloſ. deciſ. 440. num. 1. & Gabr. conſ. 39 num. 13. volum. 1. & in iurepatr Si immemorabilis probari deberet per teſtes, quòd ſufficiat probatio ſexagenaria, tenet congreg. conc in deciſ. ſuper eod. cap 9. in princip. quòdque ad probandam immemorabilem ſufficiat quandoque tempus ſexaginta, ſeptuaginta, vel octoginta annorum, tenet Borgn. Caualc. in ead. deciſ. 17. nu. 9. & ad conficiendam immemorabilem connumerantur anni elapſi, non vſque ad publicationem concilij tantùm, ſed decurſi vſque ad terminum motæ controuerſiæ, vt in deciſ. ſuper eodem cap. 9 §. congregatio cenſuit, vt &c.

6 In ijs autem perſonis, † ſeu communitatibus, vel Vniuerſitatibus, in quibus id ius plerunque ex vſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior proba-

tio

Digitized by Google

tio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur, quàm, ſi preter reliqua ad eum neceſſaria, præſentationes etiam continuatæ non minori ſaltem, quàm quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitę ſint, authenticis ſcripturis probentur, vt eodem cap. 9. verſ. in ijs verò, ſeſſ. 25. Nec dicta quinquagenaria poſſeſſio, quę per ſcripturas authenticas requiritur, probari poteſt per teſtes, vt æquipolleant eorum depoſitiones præſentationibus, & inſtitutionibus per inſtrumenta factis, quia ſacrũ conciliũ Tridentinũ requirit pro forma, vltra probationem immemorabilis, cõtinuatas præſentationes, quæ per authenticas ſcripturas probentur, & ſint ſortitæ effectum, vt oſtendunt illa verba, nec aliter, quorum natura eſt formam importare, vt poſt Bart. & alios tradit, Dec. conſil. 528. num. 11. Ruin. conſ. 92. num. 25. lib. 3. Socin. Iun. conſ. 46. num. 27. lib. 4. & Rot. in nou deciſ. 199 num. 3. & 4. par. 2. Quòdque contra dictas perſonas præſumatur acquiſitio ex vſurpatione, tradit Lamb. de iurepatron. lib. 1. art. 5. quæſt. 10 ſub num. 47. verſ. limita primò, & numer. 39. quem ſequitur Borg. ead. deciſ. 17. num. 7. Iuſpatronatus autem, quod à parochianis prætenditur, eandem plenìorem, & exactionem probationem requirit, vt in eiſd. deciſ. ſuper dicto cap. 9 factis in fin.

7 Reliqui patronatus, † omnes in beneficijs tam ſecularibus, quam regularibus, ſeu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuſcũque alijs beneficijs in cathedralibus, vel collegiatis eccleſijs, facultateſque, & priuilegia conceſſa tam in vim patronatus, quàm alio quocunque iure nominandi, eligendi, vel præſentandi ad ea, cum vacent (exceptis patronatibus ſuper cathedralibus eccleſijs competentibus, & alijs, quæ ad Imperatores, & Reges, ſeu regna poſsidẽtes, alioſque ſublimes, ac ſupremos Principes iure Imperij in dominijs ſuis habentes, pertinent, & quæ in fauorem ſtudiorum generalium conceſſa ſunt) in totum prorſus ſunt abrogata, & irrita cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta, & huiuſmodi beneficia, tanquam libera à ſuis collatoribus cõferri poſſunt, & collationes ſuum effectum conſequi debent, vt eod. c. 9. verſ. reliqui. ſeſſ. 25.

8 Sed cùm † aliàs iure communi ſufficeret quaſi poſſeſsio quadraginta annorum ad validitatem iuriſpatronatus, fuit coram eadem ſacra congregat. conc. dubitatum, an ſi quis probauerit, ſe per 40. annos pręſentaſſe, & in poſſeſsione, vel quaſi poſſeſsione præſentandi fuiſſe, ad præſentandum admitti debeat, non obſtantibus præmiſsis, cùm aliàs titulus præſentationis 40. annorum legitimus, & prędicto c. 9. conformis eſſe videatur, ibi, aliàſue ſecundum iuris diſpoſitionem, & per eandem congregationem deciſum extit, non debere admitti, non obſtantibus illis verbis, quæ debent intelligi, vt non reſpiciant tempus, de quo iam ſupra ſancta ſynodus expreſſe diſpoſuit, & voluit eſſe immemorabile, ſed reſpiciant alias cauſas, & alios modos, quibus ſecundum ius vetus probari poterat iuſpatronatus, ſed, quod ad tempus attinet, illud pręciſe, & ſemper debere eſſe immemorabile, vt in eiſdem deciſion. manuſcript. ſuper eodem cap. 9. § item, an. ſi quis. quia aliàs incontinenti induceretur correctio ſuperioris diſpoſitionis, quæ non pręſumitur, l. non ad ea. vbi gloſſ. in verſ. præſens, circ. fin. ff. de condit. & demonſtr. & Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 28. num. 1. & ex his inducitur iuris antiqui correctio. Vnde nõ ſubſiſtit opinio, quòd in perſonis priuatis ſufficiat 40. annorũ pręſcriptio cum tit. colorato, de quo per Gonz. ſuper reg. 8. cancellar. gloſſ. 18 n. 57. ſed procedit, & habet locum tantùm in præſcriptione vnius patroni contra alium, non autem aduerſus eccleſias, Lambert. de iur patr. par. 2. lib. 1. art. 5. quæſt. 11. princip.

9 Licet tamen Epiſcopis † præſentatos à patronis, ſi idonei non fuerint, repellere, &, ſi ad inferiores inſtitutio pertineat ab Epiſcopo, vt infra dicetur, ſunt examinandi, alioquin inſtitutio ab inferioribus facta eſt irrita, & inanis, vt in eod. cap. 9. §. ad hæc. Nec ſufficit, quòd præſentatus ad beneficium curatum fuerit aliàs examinatus, & approbatus ab alio Ordinario. vt in eadem deciſ. ſuper c. 9. in verb. & inanis, & comprehenduntur Abbates, commendatarij, & quicunque inferiores quacunque exemptione muniti, etiam ſi ordinariam iuriſdictionem haberent in locis beneficiorũ, vt in ead. deciſ. verſ. & comprehenduntur, & etiã Sedis

Apo-

Digitized by Google

Apoſtolicæ Nuncij, vt c. 13. de refor. ſeſſ. 7.

10 Examen verò † præſentatorum ad parochiales iuriſpatronatus laicorum fieri debet coram Epiſcopo, vel eius vicario ab examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis, tribus, non paucioribus, vt in alijs vacationibus, de quibus per concurſum eſt prouidendum, vt in c. 18. de refor. ſeſſ. 24. & ibi in deciſ. manuſcr. §. tres ex illis, Pius V. in Bull. de coll. Paroch. & 32.

11 Nec † licet patrono, cuiuſuis priuilegij prætextu, aliquem ad beneficia ſui iuriſpatronatus, niſi Epiſcopo loci ordinario, ad quem prouiſio, ſeu inſtitutio ipſius beneficij, ceſſante priuilegio, iure pertineat, quoquo modo præſẽtare, alias præſẽtatio, ac inſtitutio ſequutæ nullę sũt, & eſſe intelligũtur. concil. Trid. c. 13. ſeſſ. 14. d. c. 18. poſt med. de refor. c. illud, & c. relatum, de iur. patr.

Sufficit tamẽ ad parochiales iuriſpatro-
12 natus † laicorum vnum tantùm præſentari, qui, ſi minus idoneus fuerit, eſt repellendus ex ſupra allegatis, quod eſt ſpeciale in iurepatronatus laicorum, vt non requiratur concurſus, licet poſſit patronus plures præſentare, vt in concurſu inter eos examinentur, & ita in congreg. concil. fuit deciſum, vt in deciſ. ſuper eod. cap. 18. §. cùm verò inſtitutio. ſeſſ. 24. ſed ſi iuri. patronatus Eccleſiaſtici erit, ac inſtitutio ad Epiſcopũ, & non ad alium pertineat, is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit, Epiſcopo præſentare teneatur, ut ab eo inſtituatur, concil. Trid. eod. cap. 18. poſt med. verſ. ſi verò iuriſpa-
13 tronatus, & hoc caſu, † ſi duo æque idonei ab examinatoribus fuerint iudicati, ad patronum electio dignioris ſpectat, vt in d. deciſ. ſuper eod. cap. in verb. iudicabit. Cum verò inſtitutio ab alio, quàm ab Epiſcopo erit facienda, non ad patronum ſpectat electio, ſed tunc Epiſcopus ſolus ex dignis digniorem eligere debet, quem patronus præſẽtet ei, ad quem inſtitutio ſpectat, vt d. c. 18. poſt med verſ. cum verò.

Iuſpatronatus laicorum à iurepatrona-
14 tus Eccleſiaſtico † in aliquibus differt, quoniam patrono laico ad parochialem eccleſiam ſufficit vnum præſentare, ab eccleſiaſtico verò plures ſunt præſentandi, ex ſupra
15 allegatis † & licet Papa derogare poſſit, non tantùm iuripatronatus eccleſiaſtico, ſed etiam laicorum. gloſſ. communiter approbata in clem. 2. in verb. Apoſtolicis. de præb. Abb. in cap. cum dilectus. circa fin. de iur. patr. Felyn. in tract. quan. lit. Apoſt. noc. par. num. 1. verſ. ſolutio, aut loquimur, Couarr. pract. quæſt. cap. 36. num. 1. nunquam tamen iuripatronatus laicorum cẽſetur derogatum, niſi expreſſis verbis derogetur,
16 quia † alias collatio de beneficio iuriſpatronatus laicorum de eo non facta mentione, eſt ſubreptitia, & nihil valet. Abb. in eo. cap. dum dilectus in fin. Felyn. in d. tractat. quan. lit. Apoſt. noc. num. 1. verſ. aut loquimur. Lap. alleg. 96. nu. 2 & Couarr. vbi ſupra verſ. quæ ſecus tamen eſt in iurepatronatus eccleſiaſtico, nam illi cenſetur derogatum per collationem à Papa factam, etiam ſi in litteris nulla fiat mentio eiuſdem iuriſpatronatus eccleſiaſtici. Felyn in eod. tract. n. 11. verſ. limitatur tertio. Caſſad. deciſ. 4. nu. 11. de probat. & Couar. ea. q nu. 1. verſ. quod non eſt longius.

16 Beneficiorum autem patroni † cuiuſcunque ordinis, & dignitatis, etiam ſi communitates, vniuerſitates, collegia quæcunque, clericorum, vel laicorum exiſtant, in perceptione fructuum, prouentuum, obuentionum, quorumcunque beneficiorum, etiam ſi vere de iurepatronatus ipſorum ex fundatione, et dotatione extent, nullatenus, nullaue cauſa, vel occaſione, in illis ſe ingerere poſſunt, ſed illos libere rectori, ſeu beneficiato, non obſtante etiam quacunque conſuetudine, diſtribuendos dimittere debent, nec dictum iuſpatronatus venditionis, aut alio quocunque titulo in alios contra canonicas ſanctiones transferre poſſunt, & ſi ſecus fecerint, excommunicationis, & interdicti pœnis ſubijciuntur, dictoq; iure patronatus ipſo iure priuati exiſtunt, vt eod. conc. cap. 9. ſeſſ. 25. poſt med. verſ. patroni autem; et quia fuit dubitatum, an patronus beneficij in eius fructus ſe ingerens incidat in pœnam excommunicationis, & priuationis ſupra poſitam in verſ. ſi ſecus fecerint, excommunicationis, &c. adeo, vt ille verſiculus, nedum, ad clauſulam immediate precedentem, ſed etiam ad ſuperiorẽ referatur, fuit à prædicta ſacra congreg. deciſum, verſ. ſi ſecus, &c. ad vtranq; clauſulam eſſe referendum. Et patronos in prædictis fructibus ſe ingerentes in prædictas

Digitized by Google

ctas pœnas incidere, vt in deciſ. ſuper d.c. 9.§.an patronus beneficij. Nam, quādo vna determinatio refertur ad duo determinabilia, debet intelligi, vt æqualiter vtrumque determinet. Bart. in l. iam hoc iure, §.ſed, ſi aliter, num.1. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. & in l. ſi legatarius, §. cum ita, de legat.3.

17 Acceſſiones autem † per viam vnionis factæ de beneficijs liberis ad eccleſias iuriſpatronatus, etiam laicorum, ſubiectas, tam ad parochiales, quàm ad alia quæcunque beneficia, etiam ſimplicia, ſeu dignitates, vel hoſpitalia, ita, vt prædicta beneficia libera eiuſdem naturæ, cum ijs, quibus vniuntur, efficiantur, atque ſuo iurepatronatus conſtituantur, hæ, ſi nondum plenariũ ſortitæ ſunt effectum, vel deinceps ad cuiuſuis inſtantiam fient, quacunque auctoritate, etiam Apoſtolica, conceſſæ fuerint, ſimul cum vnionibus ipſis per ſubreptionem obtentæ intelliguntur, nec ampliùs ſunt executioni demandandæ, quibuſcunque non obſtantibus, ſed beneficia ipſa ſic vnita, occurrente vacatione, ſunt libere, vt antea, conferenda, conc. Trident. eod. cap. 9. poſt med. verſ. inſuper acceſſiones, ſeſſ. 25.

18 Vniones etiam † à 40. annis citra factæ ab Ordinarijs, tanquam à Sede Apoſtolica delegatis, poſſunt examinari, &, quæ per ſubreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ ſunt declarandæ, illæ autem, quæ à dicto tempore citra conceſſæ nondum in toto, vel in parte ſortitæ ſint effectum, &, quæ deinceps ad cuiuſuis inſtantiam fiant, niſi eas ex legitimis, aut aliàs rationabilibus cauſis, coram Ordinario loci, vocatis, quorum intereſt, verificatis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentas fuiſſe præſumi, ac propterea, niſi aliter à Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino carere debent, concil. Trident. cap. 6. ſeſſ. 7. de reform. ſed vniones perpetuæ ſupra 40. annos factæ ab Ordinarijs examinari non poſſunt, vt in deciſ. manuſcript. à ſacra congregat. conc. ſuper eod. cap. 6. factis, ſub tit. Lancianen. & prætendens vnionem ſupra 40. annos, eam Epiſcopo oſtendere tenetur, vt ibi in eiſdem deciſ. ſub tit. Spoletan.

10 Patronatus etiam quicunque † in eccleſijs, & quibuſcunque alijs beneficijs, etiam dignitatibus antea liberis acquiſiti à 40. annis citra, & in futurum acquirendi, ſeu ex augmento dotis, ſeu ex noua conſtructione, vel alia ſimili cauſa, etiam auctoritate Sedis Apoſtolicæ ab ijſdem Ordinarijs, vti delegatis, vt ſupra, qui nullius in his facultatibus, aut priuilegijs impediantur, diligenter cognoſci debent, & quos compertum non fuerit ob maximam, euidentemque vtilitatem eccleſiæ, vel beneficij, ſeu dignitatis neceſſitatem legitime cõſtitutos
20 eſſe, in totum ſunt reuocandi, † atque beneficia huiuſmodi ſine damno illa poſſidẽtium, & reſtituto patronis eo, quod ab eis propterea datum eſt, in priſtinum libertatis ſtatum induci debent, quibuſcunque non obſtantibus, vt in eodem cap. 9. de reform. ſeſſ. 25.

Beneficia verò eccleſiaſtica libera in ſeruitutem iuriſpatronatus abſque euidẽti Eccleſiæ vtilitate redigentes, tanquam vſurpatores iuriſdictionis, & iurium Eccleſiæ, anathematis pœnam incurrunt, vt in cap. 9. de reform. ſeſſ. 25. & faciunt, cap. prædia, & cap. qui abſtulerit, 12. q. 2.

21 Neminique licet † nec communitati, nec alijs perſonis laicis poſſidere eccleſias cum earum bonis, abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ, ſeu Ordinarij, ſub prætextu, quòd ſint oratoria, ſeu eremitoria ab ipſis conſtructa, & dotata, licet de hoc nihil oſtendant, niſi antiquam poſſeſſionem, & hoc etiam non obſtante, quòd ibi adſint ſepulturæ, vel campanæ ſupra tectum, vel quòd ibi habitauerint regulares perſonæ, à quibus poſtea fuerint deſtitutæ, quia iuſpatronatus acquiritur fundatione, & dotatione, & confacientes pœnas incurrunt, de quibus in eod. cap. 9. ſeſſ. 25. & cap. 11. ſeſſ. 21. & vt à ſacra congregatione fuit ſuper eod. cap. 9. deciſum, vt in eiſd. deciſ. §. congregatio cenſuit nemini, &c.

22 Cognitio verò † validitatis, vel inualiditatis iuriſpatronatus, quando ſuper eo lis oriri contingit, ad Epiſcopum duntaxat, non ad inferiores, qui ius habent inſtituendi, ſpectat, niſi huiuſmodi inferiores ordinariam in eo loco haberẽt iuriſdictionem, & ad ipſos inferiores, ad quos ſpectat inſtitutio, pertinet etiam edictorum, ſiue citationum ad euocandos oppoſitores relaxatio, quæ fieri debent in præſentationibus patro-

Digitized by Google

patronorum, & dicta edicta ponere ante inſtitutionem præſentatorum, ad eos ſpectat, ad quos ante concilium ſpectabat, quia de eis per concilium nihil fuit diſpoſitum, & ita cenſuit eadem ſacra congregatio ſuper prædicto cap. 9. vt in deciſ. §. congregatio cẽſuit cognitionem, & ſuper cap. 13. ſeſſ. 14. ſub tit. de præſent. §. non liceat, & §. intelligitur. Si verò iura patronatus fuerint ſeruata ea lege expreſſa, quòd præſentatio fieret capitulo, ſeu dignitatibus cathedralis eccleſiæ, ſaluum adhuc manet iſtud ius præſentationis capitulo, ſeu dignitatibus, ex decreto ſacri conc. d. cap. 9. verſ. quòd ſi ad inferiores: examen verò, ſi de ſimplicibus beneficijs agatur, priùs faciendum eſt ab Epiſcopo ordinario, ex diſpoſitione eiuſdem ſacri conc. cap. 13. de refor. ſeſſ. 7. & dicto cap. 9. ſi autem de parochialibus agatur, examen fieri debet ab examinatoribus, ad formam præſcriptam, in cap. 18. de reform. ſeſſ. 24. & à Pio V. in litteris, de quibus in Bull. cap. 32. & aliàs modo ſupra expreſſo.

23 Tempus ad præſentandum † patrono laico eſt curſus quadrimeſtris, etiam ſi perſona eſſet eccleſiaſtica, dummodò iuſpatronatus ſit laicale, ſi verò ius patronatus ſit eccleſiaſticũ, tempus patrono cõpetens eſt ſemeſtre, & ita diſtinguit text. in cap. vnico, §. vlt. de iur patr. in 6. & ſi iuſpatronatus eſſet mixtum, vt, quando patronus eccleſiaſticus habet compatronum laicum.

24 Habebunt etiam ſex menſes † ad præſentandum, quia ratione communionis priuilegium eccleſiæ tranſit ad laicum, ad inſtar eius, quod dicimus de eo, qui habet rem communem cum pupillo, gloſſ. in d. §. vlt. verb. eccleſiaſticus.

Nam ſi communem fundum quis maior cum pupillo habet, licèt neuter vteretur, tamen propter pupillum, cuius pars eſt inuſucapibilis, & maior viã retinet, l. ſi cõmunem, & ibi gloſſ. in ver. & ego, & Bart. ff. quemadmod. ſeruit. amit.

25 Acquiritur iuſpatronatus † precipuè fundatione, dotatione, vel conſtructione, vt ſupra in principio, dummodò conſenſus diœceſani, ſiue ſit clericus, ſiue laicus, qui eccleſiam, vel capellam fundet, conſtruat, vel dotet; accedat, cap. nobis, & ibi Abb. num. 2. de iur. patr. Calder. in conſ. vltimo, & Roch. de Cur. ſub verb. pro eo, quòd, in tract. eod. tit. num. 2.

Secundò, ſucceſſione, quia tranſit cum vniuerſitate bonorum, gloſſ. 1. in cap. piæ mentis, 16. quæſt. 7. gloſſ. in cap. cum ſeculum, & ibi Abb. nu. 3. de iur. patr. & Roch. de Cur. ſub verb. ipſe, vel is, num. 1. eodem tract. de iur. patr. Et, ſi hæredes ſecundum prouidentiam, & admonitionem Epiſcopi eccleſiam tenere noluerint, nec honorare facere, licèt Epiſcopo reliquias inde auferre, eccleſiamque transferre, cap. conſiderandum eſt, 16. q. 7.

Tertiò, donatione acquiri poteſt, cap. ex inſinuatione, & ibi gloſſ. in verb. contuliſſet, de iur. patron. ſed requiritur conſenſus Epiſcopi, cap. illud, & ibi Abb. num. 6. & idem Abb. in d. cap. ex inſinuatione, num. 5. eodem tit.

26 Eccleſiæ † regulariter præſumuntur liberæ, niſi probetur contrarium, cap. regenda, cap. quicunque, 10. quæſt. 1. & in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cuius territorio poſitæ ſunt, cap. omnes baſilicæ, 16. q. 7. niſi aliquo ſpeciali priuilegio ab eius iuriſdictione ſint exemptæ, cap. cum, & plantare, de priuil. & gloſſ. in d. cap. omnes baſilicæ. Ideò Epiſcopi habent intentionem fundatam, quòd beneficia ſint libera, niſi conſtet de iure patronatus, & ſi ſuper iurepatronatus litem oriri cõtingat, dubitatur, ſi intra quadrimeſtre, vel ſemeſtre tempus

27 litis finis imponi non contingat, † an Epiſcopus, inuitis patronis, poſſit beneficio de rectore prouidere, & eſt diſtinguendum, quia, cùm Epiſcopus habeat intentionem fundatam, quòd omnia beneficia ſint libera, aut lis pendet inter procuratorem cameræ Epiſcopalis prætendentis beneficiũ vacans pertinere ad meram collationẽ Epiſcopi, & eſſe liberum, & ipſos patronos prætendentes ius præſentandi, & patronatus ad eos pertinere, & tunc, lite pendente, non poteſt Epiſcopus prouidere inuitis patronis, ſed debet ponere œconomum in eccleſia, qui prouideat, ne in diuinis detrimentum patiatur, vſque ad finem litis, Innoc. in cap. 1. in fin. de iur. patr.

Aut lis pendet inter ipſos patronos diſcordes in præſentatione, ſeu inter litigantes, quorum vnus prætendit, alterum non eſſe patronũ, aut iure ſuo cecidiſſe, vel renun-

nunciaſſe, & tunc ipſis inuitis, ſaluo iure præſentandi illi, qui poſtea euicerit iuſpatronatus in fine litis, Epiſcopus poterit de rectore eccleſiæ prouidere, cap. quoniam in fin. & cap. eam te, & ibi gloſſ. & Abb. num.1.2.& 3.de iur.patr.gloſſ. in cap. cum vos.in verſ.œconomos,de offic.ord.Innoc. in d.cap.1.circ.fin. & ita diſtinguit,gloſſ.in cap.ſi plures, 16.q.7.

28 Lite finita,quæritur,† nunquid præſentatus ab eo, qui fauorabilem reportauit ſententiam,debeat inſtitui,& prouiſus ab Epiſcopo remoueri,& aliquibus videtur,quòd non:contrariam tamen ſententiam puto veriorem, quòd ſit remouendus, & hoc caſu præſentatus à patrono eſt inſtituendus,per text. in cap. decernimus, 16. quæſt.7. cap. conſultationibus, & ibi gloſſ. final. de iure patr. quia pro non dato habetur, quòd ab illo datur, qui de iure donare non poteſt, cap. noſti. & ibi gloſſ. in verb.reuocare,de elect.& cap.quòd autem,in fin.de iur.patr. deducta verò in contrarium procedunt in præſentato ab vno ex patronis in poſſeſſione iuriſpatronatus exiſtenti,contra quem non obſtante, quòd in progreſſu litis feratur ſententia, non eſt remouendus, & in his terminis de Epiſcopo, qui erat in poſſeſſione conferendi, loquitur Couarr. lib. pract.quæſt.cap 14.n.2.ver.tertium immò.

29 Iuſpatronatus, † quod originem habuit ex patrimonio alicuius laici, & quod fuit patronatus laicorum, quæritur, an ſi poſtea donatione, teſtamento, aut alio quouis titulo, in eccleſiam fuerit tranſlatum, aut in collegium eccleſiaſticum canonicorum ſecularium,vel regularium, ita quòd ad rectorem eccleſiæ, vel collegium, pertineat præſentatio,retineat qualitatem iuriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam, & efficiatur iuſpatronatus clericorum, & accleſiaſticum,& eandem naturam conſequatur, & videtur, quòd retinere debeat ſuam primã naturam iuſpatronatus laicalis, quia perſona eccleſiaſtica habens iuſpatronatus laicale infra quadrimeſtre,pro vt laici,præſentare debet, quamuis in iurepatronatus eccleſiaſtico habeat ſemeſtre: & cum eccleſia, ſiue collegium in iure alterius ſuccedat, eodem iure vti debet,l.qui in ius,ff. de reg.iur.& cap.is,qui in ius,eod.tit.in 6. Tamen, quia res eſt facta eccleſiaſtica, eccleſiaſtico debet iure cenſeri, gloſſ. in cap. vnic. in verb. ſemeſtre,de iur.patr. in 6. & quòd efficiatur iuſpatronatus clericorum, & non laicorum probat text. in dict. cap. vnic.§.final. Felin. in tract. quan. lit. apoſt. noc. patr. num. 11. verſ. limit. ſexto. Pariſ.conſ.128.num.19.& ſeq. lib.4. & Lambert.in tract.de iur.patr.lib.2.par.3. quæſt. 9.artic.20.

30 Quid autem dicendum de † iurepatronatus competente confraternitatibus laicorum,licet huiuſmodi collegia confraternitatum adhæreant eccleſijs, & cauſa pietatis conſtituantur,cùm tamen ipſi,ex quibus collegia,& vniuerſitates cõſtituuntur, & ad quorũ voces, & ſuffragia præſentatio fit, ſint omnino laici, & ad has vniuerſitates laicorum præſentatio pertineat,non ad eccleſias, nec ad aliquas eccleſiaſticas dignitates, videtur, quòd ſint patroni laici, cùm non habeant habitum religionis, nec gaudeant priuilegio fori, & canonis, licet habeant collegium, & ita tenet Felin. in d. tract.quan.lit.apoſt.num.11.limit.4.& Couar.eod.lib.pract. quæſt. d. cap.36. num.8. Secus autem eſt dicẽdum de iurepatronatus beguinarum, quia licèt ſint ſeculares, religioſe tamen viuunt,& habitum portant religioſum,& idem de alijs fraternitatibus, vel collegijs habentibus eaſdem qualitates, quas habent beguinæ, videlicet habitum religioſorum, & ita poſt Felin. loco ſupra citato diſtinguit.Roch.de Cur.ſub ver.ius, in tract.de iure patr.nu.17.

Amittitur iuſpatronatus,& illo priuatur patronus ipſo iure pluribus ex cauſis.

31 † Primò venditione, & applicabitur illi eccleſiæ, cui per huiuſmodi emptionem eſt facta ſimoniaca iniuria, cap. quia clerici, iuncta gloſſa in ver.ſpoliando, & ibi Abb. num.8.de iur.patr. aut alio quocunque titulo, in alios contra canonicas ſanctiones tranſlatione, quo caſu patronus excommunicationis, & interdicti pœnis ſubijcitur, & iurepatronatus priuatur ipſo iure, Conc. Trid.cap.9.

Secundò,quando patronus per ſe, vel per alios faceret occidere, vel mutilare rectorem beneficij ſui iuſpatronatus, & ius deuoluitur ad eccleſiam,cui fuit facta iniuria, & ne minus vindictæ, quàm exceſſus memoria prorogetur, vſque ad quartam gene-

generationem, per lineam directam poſteritates talium in clericorum collegium admitti,neque in domibus regularibus alicuius prælationis honorem aſſequi poſſunt, donec cum eis fuerit miſericorditer diſpẽſatum,cap.in quibuſdam,§.ſacri nihilominus,& ibi gloſſ. in ver. prorſus amittat, & Abb.nu. 2.de pœn.

Tertiò,ſi in perceptione fructuum, prouentuum,& obuentionum ſe ingerunt, aut iuriſdictiones,bona,cenſus,& iura eorumdem beneficiorum, quacunque arte, ſibi vſurpant, cap. 11. verſ.quòd, ſi euſdem, ſeſſ. 22.& d.cap.9. verſ. patroni autem, ſeſſ.25. de reform. vltra quòd eandem excommunicationis pœnam incurrunt.

Quartò propter hæreſim,ob quam bona hæreticorum ipſo iure ſunt confiſcata,cap. cùm ſecundùm,de hæret.in 6. & Pegna. ſuper.3.par.direct com.158.verſ.his ita poſi-
32 tis, † & tunc iuſpatronatus non tranſit ad fiſcum cum vniuerſitate bonorum, ſed liberatur beneficium, quia illud ius applicatur Eccleſię,cùm hæretici Eccleſiam oſtẽdant, ac inſigni iniuria afficiant, quapropter eidem læſæ principaliter eſt ſatisfaciendum, Felin.in cap. vergentis,num. 1. verſ. ſed aduerte, de hæret. & Pegna. eod. comment. verſ. quod verò hæc.

33 Quid autem, † ſi ex alio delicto vniuerſitas bonorum alicuius habentis iuſpatronatus per iudicem laicum confiſcarentur? An tranſeat cum vniuerſitate bonorum? & videtur,quòd ſic, per gloſſ. in cap. filijs, in ver. propinquis,16.quæſt.7.quam ſequitur. Abb.in cap.quanto,nu.9. de iud. & in cap. cùm laici,& cap.nobis,num. 3.de iur. patr. & Roch.de Cur.in tractat.de iur.patr. ſub ver. ipſe, vel 15. num.66.67.& 68. contrariam tamen opinionem tenet.gloſſ.in clem. paſtoralis.in verb.ſubiectę,quam ſequitur, Abb.num.18. vbi etiam Iac. & Imol. de re iud. Felin.in eod.cap.quanto, num.3.de iud. Card. in clem.2. quæſt.8. de iur. patr. & Iaſ.in l.ſi non ſortem §.libertus,num.25. ff.de cond.indeb.& nouiſſimè poſt Simanc. & Gigan. Caball. in cent. reſolut. crimin. caſ.40.ſub nu.8. & hæc eſt communis opinio, à qua in iudicando non eſt recedendum, quia melioribus rationibus eſt fulta.

Non enim valuit confiſcatio in odium regis Roberti facta ab Imperatore de feudo, ex quo feudum nõ erat temporale,d.clem. paſtoralis,de re iud.

34 Nam iuſpatronatus, ſi non merè † ſpirituale, eſt tamen ſpirituali annexum; capit. quanto,& ibi gloſſ.& Abb.num.1.& Felin. num.3.de iud.cap.de iure,extr.de iur.patr. & Roch.de Cur.in tract.de iur.patr. ſuper verb. ius, num.2. & connexorum idem eſt iudicium,cap.tranſlato.de conſtit.dict.cap. quanto,& cap. de iure,& ſequitur naturam ſpiritualis, quia iuſpatronatus cauſæ, non niſi à iudicibus eccleſiaſticis valent diffiniri, d.cap. quanto. in fin. & ibi Abb. num.3. & num.6.de iud. & Roch. de Cur. eodem num 2.

35 † Ideò,cùm iudex laicus ſit incapax cognitionis cauſæ iuſpatronatus, licet poſſit confiſcare vniuerſitatem bonorum profanorum, ſecus tamen eſt de bonis ſpiritualibus,aut ſpirituali annexis, quæ ſpirituali tantummodò iuriſdictioni ſubijciuntur,cùm ei non liceat falcem ſuam in alienam meſſem imponere, & imponendo, geſta nulla, irrita, & inania eſſe noſcantur, d. clem.paſtoralis,§.cum,& ſi,& §.vt igitur,de re iud. & quò ad iuſpatronatus, ſententia iudicis laici condemnatoria eſt nulla,&non nocet condemnato,quia,quod nullum eſt,nullum ſortitur effectum.

36 Amittitur tamen†iuſpatronatus per cõfiſcationem omnium bonorum auctoritate iudicis eccleſiaſtici factam, non autem, quòd iuſpatronatus tranſeat in fiſcum,quia talis tranſlatio eſſet præiudicialis Eccleſiæ, in cuius fauorem,deficientibus ſucceſſoribus,extinguitur iuſpatronatus,ſed remanet beneficium liberum,& ad liberam collatoris diſpoſitionem, vt tenent Card. Imol.& Ant.quos refert Roch. de Cur.dicens,hãc opinionem,quòd Eccleſia remaneat libera, eſſe æquiorem, ſuper eod. ver. ipſe, vel is, num.36.& ſi tranſiret in fiſcum,periret ſpes
37 libertatis beneficij, † quia fiſcus nunquam moritur,& eadem ratione iuſpatronatus nõ tranſit in fiſcum cum vniuerſitate bonorum propter crimen hæreſis,ſed liberatur beneficium,vt per Felin. in eod.cap.vergentis,de hæret.cum alijs ſupra allegat.

DE

Digitized by Google

DE PENSIONIBVS. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Penſio Eccleſiaſtica beneficialis quid ſit.*
2 *Penſio dicitur à pendeo, quia formaliter pendet à beneficio, ex quo extrahitur.*
3 *Penſiones quomodo ſuper beneficijs vacantibus per obitum reſeruentur.*
4 *Penſiones per reſignationes beneficium, & iurium ceſſiones licitè reſeruantur.*
5 *Penſio in fauorem tertiæ perſonæ, quomodo reſeruetur.*
6 *Penſio ſuper cathedralibus eccleſiis regulariter non reſeruatur, niſi cum clauſula, dummodò remaneant ducati mille pro titulari.*
Penſio ſuper fructibus parochialium eccleſiarum non reſeruatur, niſi cum clauſula, dummodò rectori remaneant ducati centum, ibidem.
7 *Penſionario agenti ad penſionem incumbit onus verificandi conditionem, ſub qua penſio impoſita reperitur.*
8 *Exceſſum allegans, quando illum probare teneatur.*
9 *Conditio in Bullis reſeruationum penſionum appoſita à penſionario agente, eſt verificanda.*
10 *Idoneitas prouiſi de beneficio, quando ſit probanda.*
11 *Conditio ſuſpendit exequtionem.*
12 *Geſta ante purificationem conditionis nihil valent.*
13 *Verba, quod ducati ſint liberi fauore titularis in litteris Apoſtolicis appoſita, important, deductis oneribus, ſine diminutione.*
14 *Valor beneficiorum computatur reſpectu vtilitatis, quæ habetur in apportatis in abſentia.*
15 *Exceptiones nullitatis, inualiditatis, aut reductionis penſionis, an poſſint retardare exequtionem.*
16 *Prædo ſua poſſeſſione non eſt ſpoliandus.*
17 *Penſionarius agens ad penſionem, quæ verificare teneatur.*
18 *Habilitas ſuperueniens poſt datam litterarum reſeruationis penſionis nihil operatur.*
19 *Minor ætatis requiſitæ in beneficio impetrato eſt inhabilis, licet ante præſentationem litterarum efficiatur maior.*
20 *Laicus eſt incapax iuris ſpiritualis.*
21 *Nulla à principio plura, quæ ex poſt non conualidantur.*
22 *Penſiones, quibus perſonis carentibus priuilegio clericali poſſint reſeruari.*
23 *Collegium militum Lauretanorum à Sixto V. cum facultate transferendi penſiones fuit erectum.*
24 *Papa laicum, vt penſiones, & etiam beneficia valeat obtinere, priuilegiare poteſt.*
25 *Penſiones, & beneficia milites regulares poſſunt obtinere.*
26 *Penſionem ex cauſa Epiſcopus reſeruare poteſt.*
27 *Epiſcopus penſionem ex cauſa permutationis reſeruare poteſt.*
28 *Penſionem reſeruare poteſt Epiſcopus ad extinguendam litem inter litigantes.*
29 *Penſionem reſeruare poteſt Epiſcopus in eius collatione beneficioram per obitum vacantium.*
30 *Diſtributiones quotidianæ non computantur in fructibus præbendarum.*
31 *Papæ mens in impoſitione penſionis regulariter eſt, quòd penſio non excedat tertiam partem fructuum.*
32 *Penſio auctoritate ordinaria reſeruata, non tranſit ad ſucceſſorem, niſi cauſa extinctionis litis fuerit impoſita.*
33 *Penſiones ab inferioribus collatoribus reſeruari non poſſunt cum facultate transferendi.*
34 *Penſiones ab Epiſcopis reſeruatæ non habent exequtionem paratam, ſed à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis datur appellatio.*
35 *Penſio à Papa reſeruata poſt ſententiam latam habet exequtionem paratam.*
36 *Penſio ſine conſenſu penſionarij auctoritate ordi-*

Digitized by Google

ordinaria, reſeruari non poteſt.

37 *Legati de latere vſque ad medietatem fructuum penſiones poſſunt reſeruare.*

38 *Legati de latere de iure communi beneficia conferre poſſunt.*

39 *Penſiones à legatis reſeruatæ, an habeant exequutionem paratam, appellatione remota.*

40 *Penſionem in fundatione beneficij patronus reſeruare poteſt.*

41 *Patronus in fundatione beneficij de ordinarij conſenſu ſtatuere poteſt, vt beneficio vacante, fructus ad ipſum ſpectent.*

42 *Penſio nudo partium conſenſu ſine ſuperioris auctoritate imponi non poteſt.*

43 *Penſiones vnica ſuper pluribus beneficijs reſeruatæ vacãtibus beneficijs contra plures ſucceſſores penſionarius non habet exequtionem paratam.*

44 *Prabenda ſubrogata ſapit naturam prabẽdæ, in cuius locum ſubrogatur.*

45 *Beneficium penſione grauatum tranſit cum eodem onere ad quoſcunque ſucceſſores.*

46 *Penſio eſt onus reale, & tranſit ad quemcũque in beneficio ſucceſſorem.*

47 *Canonicus, an pro titulo, cuius cauſa obtinuit prabendam, teneatur ad ſolutionem penſionis antea reſeruatæ.*

48 *Canonicus qui conſenſit reſeruationi penſionis ſuper ſua prabenda, de iure pinguiorẽ, & liberam optare non poteſt.*

49 *Iuri ſuo quilibet poteſt renunciare.*

50 *Penſio de beneficio ad beneficiũ, aut de perſona ad perſonam transferri non poteſt.*

51 *Penſionarius ad ſolutionem penſionum agere poteſt contra hæredem defuncti obligatum, vel in beneficio ſucceſſorem, & 53.*

52 *Decima pluribus annis ſoluta exigi poteſt ab emptore, vel venditore pradij.*

54 *Pẽſio ſuper diſtributionibus quotidianis nũquam præſumitur reſeruata, niſi expreſſe dicatur.*

55 *Penſione ſuper diſtributionibus quotidianis reſeruata, licet optetur prabenda ſuccedẽs in titulo pro rata diſtributionum quotidianarum tenetur.*

56 *Iuriſdictionis defectus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt.*

57 *Iuriſdictionis defectus poteſt etiam opponi contra tres ſententias conformes, & 59.*

58 *Iuriſdictionis defectus opponi poteſt, etiam ſi partes ante ſententiam expreſſe conſenſiſſent, quòd iudex incompetens ſententiaret, & iuraſſent non dicere de nullitate.*

60 *Exequtio litterarum reſeruationis penſionis Ordinarijs locorum, vel alijs in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis committitur.*

61 *Legati & Nuncij Apoſtolici in prima inſtãtia nullam habent iuriſdictionem.*

62 *Delegatio in vnam perſonam facta ſine ſubdelegatione in alteram transferri non poteſt.*

63 *Exceptio grandinis ſterilitatis, & ſiccitatis contra penſionarium quandoque opponi poteſt.*

64 *Exceptionis falſitatis, quietationis, & ſolutionis tantùm contra obligationem cameralem opponi poſſunt.*

65 *Iuramenta illicita Papa auctoritate poſſunt irritari.*

66 *Exceptio compenſationis habet vim ſolutionis.*

67 *Liquidum cum illiquido non compenſatur.*

68 *Penſio impoſita ſuper beneficio alia penſione onerato, nulla de ea in litteris facta mentione, eſt nulla.*

69 *Exceptio non purificatæ conditionis contra litteras reſeruationis pẽſionis opponi poteſt.*

70 *Appellatio à ſententia ſuper ſolutione penſionis lata, quando abſque clauſula ſine retardatione ſolutionis penſionis admittatur.*

71 *Valor beneficij, quomodo probari debeat.*

72 *Exceptio ſolutionis penſionis impedit exequtionem.*

73 *Penſio pluribus modis extinguitur.*

74 *Penſio, an ſine conſenſu Papa exingui poſſit.*

75 *Penſio in temporalitate conſiſtit.*

76 *Exceptio pacti de vlterius nõ petendo, æquipollet exceptioni ſolutionis.*

77 *Excommunicationis exceptio in quacunque parte litis opponi poteſt.*

78 *Excommunicationis exceptio etiam coram iudice ſeculari opponi poteſt.*

79 *Excommunicatus, & publice declaratus à iudice, eſt à limine iudicij repellendus.*

80 *Exceptio defectus clericatus impedit exequtionem litterarum reſeruationis penſionis.*

QVIA

Digitized by Google

QVIA in beneficiorum collatione penſiones plerunque ſolēt reſeruari, ideo non immeritò penſionum tractatus hic ſequi debet.

Et primò, quoniam penſionis verbum pluribus conuenit, de quibus per Nauarr. in conſ.52. de præb. lib. 3. part. 1. num. 6. alijs omiſſis de penſione eccleſiaſtica beneficiali diſſeram, quæ alijs diffinitionibus
1 prætermiſſis † eſt ius non temporale, ſed ſpirituale, aut illi annexum, non antecedenter, vt iuſpatronatus, ſed dependenter, aut conſequenter inſtar beneficij, Nauarr. in manual.confeſſ.cap.23.num.111.& in dict. conſ.52.eod.num.6.

2 † Dicitur enim penſio, à pendeo, quia formaliter pendet à beneficio, ex quo extrahitur, ſicut vſus fructus à proprietate, vt in cap.final.de pignor.cap. poſſeſſiones, 16. q.1.& Gig.de penſ.q.1.n.9. Quomodo aũt, & à quibus reſeruetur, & executio litterarum impediatur, quæ exceptiones titulari contra reſeruatarium cōpetant, & quomodo extinguatur infra demonſtrabitur.

3 Reſeruatur autem † penſio per Papam pluribus de cauſis.

Primò beneficio vacante per obitum, quando vni cōfertur beneficium, alteri verò reſeruatur penſio pro ſuſtentatione ſuper eodem beneficio, quod Papa regulariter facere poteſt, cum ſit Dominus omnium beneficiorum, clem.1.vt lit. pendent. cum alijs alibi allegatis, qui de fructibus beneficiorum ad libitum diſponere poteſt, vt trad.Gig.de penſ.q.6. nu.7.

4 Secundò per reſignationem † de conſenſu reſignatarij in fauorem ipſius reſignantis, & iſta penſio licite reſeruatur. Felin.in cap.ad audientiam, il 2.num.3.de reſcript.& in cap.ex parte, il 1.num.1.de off.& pot.iud.deleg. vel ex cauſa ceſsionis iurium inter litigantes pro bono pacis, & lite componenda, cap.niſi eſſent, de præb.& Felin.in d.cap.ad audientiam, num.2. verſ. exemplifica.

5 Tertiò in fauorem † alterius tertiæ perſonæ à reſignante nominatæ, & quādo quis ſimpliciter conſentit, quòd penſio reſeruetur in fauorem alicuius tertię perſonę, puta nepotis, aut alterius perſonæ cōſentientis reſeruationi beneuiſæ, quæ rarò admittitur, quia eſt ſine cauſa, & regulariter ſine cauſa Papa penſionis non reſeruat. Gig.de penſ. quæſt.6. num. 6. & maxima cum difficultate admittitur, etiam ex cauſa reſignationis fauore tertiæ perſonæ; quia iſta ſapiunt quodammodo diſpoſitionem fructuum beneficiorum ad beneplacitum beneficiarij, quę cum habeat imaginem hęreditarię ſucceſsionis, eſt odioſa, cap.apoſtolica.8.quæſt.1.cap.ex tranſmiſſa, & cap. ad extirpandas, de fil. presb. cap. ad hæc, de dec.cap.conſuluit, de iurepatron. & conc. Trid.cap.7.de reform.ſeſſ.25.

6 Et quia ſuper fructibus † cathedralium eccleſiarum penſio non reſeruatur regulariter, niſi cum clauſula, dummodo remaneant ducati mille pro Epiſcopo: & ſuper parochialibus eccleſijs, niſi remaneant cētum ducati pro rectore, ex diſpoſitione ſacri concil. Trident.cap.13.verſ. ad hæc, de refor.ſeſſ.24. & ſuper alijs beneficijs quandoque cum clauſula, dummodò penſio medietatem fructuum non excedat.

7 Titulari penſionem ſoluere † recuſante agens ad penſionem tenetur verificare dictam conditionem, quòd remaneant Epiſcopo ducati mille, centum parocho, vel quòd penſio non excedat medietatem fru-
8 ctuum, quia, † licèt allegans exceſſum illum probare teneatur. Bellam. deciſ.470. & Maſcard. concluſ.696. num.11. & alleganti beneficium eſſe minoris redditus incumbat onus probandi, cum quodlibet beneficium præſumatur eſſe annui redditus pro vita duorum, cap. vt quiſque, innct. gloſſ.in verb.clericum, de vit.& honeſt.cleric.& Felin. in cap. ad aures, num.4. verſ. tertia concluſio, de reſcript. quia tamen allegans exceſſum, aut maiorē valorem fructuum fundat ſuam exceptionem, aut in diſpoſitione ſacri concilij d.cap.13.de refor. ſeſſ.24. aut in facto ſuper minori valore, cùm dictæ exceptiones nonoriantur ex lectura litterarum reſeruationis penſionis, alleganti incumbit onus probandi, & ita procedunt ſupradicta, & Gig. de penſ.q.9. n.9. 10.& 11.& Rot.in nouiſſ.deciſ.301.p.1.n.3.

9 Sed conditio in Bullis appoſita, † dummodo rectori remaneant centum ducati,

Hinc eſt, quod minor ætatis requiſitæ in
19 beneficio impetrato, licet † poſtea efficia-
tur maior, cùm tempore datæ eſſet minor,
non valet impetratio.d.cap. ſi eo tempore.
de reſcript. & pariter ſi non erat clericus,
licèt poſteà promoueatur, collatio non te-
net, quia beneficia laicis non conferuntur.
cap.cum adeò.de reſcript.gloſ.fin.in cap.2.
de inſtit.& Felyn. in d.cap. cum adeò, qui
20 plura cumulat.de reſcr. † Ea eſt enim ra-
tio, quia laicus non eſt capax iuris ſpiritua-
lis.cap.ſacroſancta.§.attendentes. de elect.
& cap.cauſam.cum gloſ. in verb. detinere,
21 de præſcript.ſequitur etiam, quòd † liberis
hominis ſtipulatio non valet, licet poſtea
ſeruus efficiatur, vel rei ſacræ, licet fiat po-
ſtea profana.l.inter ſtipulantem. §. ſacram.
ff.de verb.oblig.& teſtamentum furioſi, vel
impub.cum non valeat, licet poſtea furio-
ſus efficiatur ſanæ mentis, & impubes effi-
ciatur pubes, non conualidatur §.præterea.
inſtit.qui non eſt perm.face.teſtam. & c.ſi-
cut tenor, & ibi gloſ.in ver.extra mentem.
de regular.præterea impetratio iudicis, &
conſtitutio procuratoris excommunicati,
quæ fuerunt nulla à principio, non conua-
lidãtur, licet poſtea ſequatur abſolutio.gloſ.
in cap.ſtatutum. in verb. canonicis. de re-
ſcript.in 6.& Dec. in c. poſt ceſſionem. nu.
55.& 56.de probat.

Reſeruantur tamen quandoq; penſiones
etiam perſonis, quæ carent priuilegio cle-
22 ricali, † præſertim militibus Ordinis San-
cti Ioannis Hieroſolymitani, S. Lazari, &
aliorum ordinum, de quibus ſuo loco dice-
tur; & etiam non militibus, quibus benefi-
cia quoque conferri poſſunt cum aſſertio-
ne, quòd ſit ſcholaris, & clauſula, cupiens
militiæ clericali aſcribi.Felyn. in d.cap.fin.
in princ. de præſumpt. Ex priuilegio Apo-
ſtolico reſeruantur quoque laicis coniuga-
tis cum facultate, etiam transferendi, vt,
quo ad reſeruationem penſionum, & fru-
ctuum, conceſſit Leo X. collegio militum
S.Petri de Vrbe, vt in Bull Rom.conſtit.36.
ſicut prudens, quæ vnà cum omnibus alijs
conceſſis Pius V. reuocauit, conſt.71.ſacro-
ſanctum.circa principium, & nihilominus
23 Sixtus V. poſtea collegium † militum
Lauretanorum erexit, & quòd penſiones
ſiue fructus eccleſiaſticos ducatorum du-
centorum ſuper quolibet officio dictæ mi-
litiæ dicti milites clerici, & laici etiam cõ-
iugati obtinere, & iam obtentas retinere,
& in alios transferre poſſent, conceſſit, vt
in conſtit. ſub dat. Romanæ. 1586. quinto
Kal.Iunij expedita, vt in Bull.in par.vlt.cap.
34.cuius vigore, quàm plures, etiam ſenes,
qui eorum penſiones reſeruatas habebant,
pluribus officijs emptis, penſiones in con-
ſanguineos iuuenes, & perſonas ſibi bene-
uiſas ſtranſtulerunt, & eodem tempore, cũ
præſens, & reſidens in curia Romana eſsẽ,
quamplures conquerentes de tranſlationi-
bus in eorum odium factis audiui.

24 Papa enim † non ſolùm laicum poteſt
priuilegiare, vt penſiones, ſed etiam, quòd
beneficia poſſit obtinere, & illa cõferre, vt
25 trad.Gig.de penſ.q.21.n.4. & 5. † Penſio-
neſq; ac beneficia poſſunt obtineri à militi-
bus regularibus iuxta ſuorum Ordinũ pri-
uilegiorum, & ſtatutorum diſpoſitionem,
licet careant priuilegio clericali, etiam au-
ctoritate ordinaria, vt fratribus eiuſdẽ Or-
dinis S.Ioannis Hieroſolymitani à Magno
Magiſtro, & conuentu reſeruantur, non ſo-
lùm penſiones, ſed etiam omnes fructus,
aut pars eorum vigore priuilegiorum Apo-
ſtolicorum eidem ordini conceſſorum, vt
in Bull. Rom. Pij iiij.cap.14.pag 667. poſt
med.verſ.& tam Magiſtro, quam cõuentui.

26 Epiſcopus quoque † poteſt ex cauſa
penſionem alicui reſeruare, ob euidentem
vtilitatem eccleſię, quando ſenex, aut incu-
rabili infirmitate detẽtus, vel alia legitima
de cauſa, quis per ſe ipſum deſeruire non
poteſt renunciet beneficium curatum, ei,
qui magis habilis eſt ad curam animarum
regendam, iuxta tradita per Felyn. in cap.
ad audientiam.il 2.nu.2. verſ. quæſtio pro-
ponitur.de reſcrip. ſed hodie nõ datur ca-
ſus, quo penſio auctoritate ordinaria per
reſignationem poſſit reſeruari; quia reſi-
gnationes in fauorem ſunt omnino prohi-
bitæ.per conſt.Pij V.de qua in Bull.Rom.c.
58.§.caueant autem.

27 Poterit tamen Epiſcopus † penſionem
reſeruare tribus ex cauſis.

Primò ex cauſa permutationis factæ,
quæ eſt permiſſa, etiam ex diſpoſitione di-
ctæ cõſtitutionis, vt ibi, verſ.ad hæc benefi-
ciorũ, & tunc, ſi permutatio eſt inæqualis,
poteſt Epiſcopus pro permutatione bene-
ficiorum æquanda ei, cui beneficiũ tenuio-

Digitized by Google

ris redditur confertur, ſuper pinguiori beneficio permutato, aliquam penſionem reſeruare, & hoc caſu, cùm non intret dicta conſtitutio, ceſſat cauſa, & effectus illius prohibitionis, cap. poſt tranſlationem.de renunciat.& Tiraq.in tract.ceſſan. cau.par. 1.num.114.& tunc habet locum doctrina, Felyn. de qua ſupra. nu.2. quòd Epiſcopus ex cauſa reſignationis penſionem reſignanti poſſit reſeruare.

28 Secundò † pro bono pacis ad extinguẽdum litem inter duos coràm ipſo ſuper eodem beneficio litigantes, ex cauſa, quòd vnus cedat alteri, reſeruata penſione ſuper eiuſdem beneficij fructibus in fauorem cedẽtis, vt poſt Hoſt.in cap.niſi tenet Gomeſ. in regul.de anna. poſſ.q.2. nu.5. & poſt Anton.de Butr.in cap.audiuimus. col.4. de colluſ.deteg. tenet Gig. in tractat. de penſ. q.6.n.3.& 4.& melius.q.85.nu.11.

29 Tertiò in collatione beneficiorum † per obitum vacantium, & ad Epiſcoporum collationem ſpectantium, dummodò ſuper parochialium fructibus. remaneant ducati cẽtum liberi pro rectoribus, vt per concil.Trid.in cap.13 de reform.ſeſſ.24. & ſuper alijs beneficiorum fructibus nõ imponatur, neque ſuper diſtributionibus quotidianis, ſuper quibus regulariter non imponitur, impoſita cenſetur, vt trad.Menæ in tract.de diſtrib.quot.cap.8 num.1. & num.

30 11.par.3.ratio enim, † quia diſtributiones quotidianæ non computantur in valorem præbendarum, vt per Oldrad. in conſ.118. quem ſequitur Felyn.in cap.ad aures. num. 14. de reſcript. nec, quæ excedat tertiam partem fructuum, quia præſumpta volun-

31 tas Papæ videtur eſſe regulariter, † quòd penſio non excedat tertiam partem fructuum beneficij grauati, vt teſtatur Gig. in eod.tract.de penſ.quæſt.9.n 6.& 7. & Staphil.de commiſſ.litter. iuſt. §. in primis igitur, num.90. Nam iuxta iuris communis diſpoſitionem, ac ſtylum curiæ Romanæ, fructuum medietatem excedere non debet, Rot.in nouiſ decif.1160. num. 1. parte 3. Et licet raro Epiſcopi ſuper beneficijs eccleſiaſticis ad eorum collationem ſpectantibus reſeruent penſiones, puto tamen, in caſibus,& modis ſupra expreſsis penſiones auctoritate ordinaria ab Epiſcopis poſſe validè reſeruari, ſed in pluribus differt reſeruatio Apoſtolica, à reſeruatione auctoritate ordinaria facta.

32 Primò, quia penſio † auctoritate Apoſtolica reſeruata tranſit ad ſucceſſorem in beneficio, reſeruata autem auctoritate ordinaria, non, niſi ex cauſa extinctionis litis fuerit reſeruata, de qua ſupra verſ. ſecũdò pro. ſed decedente, vel cedente eo, qui reſeruationi penſionis conſenſit, reſeruatarius contra ſucceſſorem non obligatum caret actione, quia non tranſit ad ſucceſſorem gloſſ.in cap.audiuimus.in ver. penſionem, de colluſ.deteg.Io.Bapt.de ſancto Seuerino, in tract.de penſ.q.4.& Gomeſ.in compend.vtriuſq; ſign.nu.86.

33 Secundò † Papa reſeruat penſiones quãdoque, licet rariſſime cum facultate transferendi, inferiores autem, non, ſed tantùm ad vitam eorum, quibus reſeruantur: Gig. in eod.tract.de penſ.q.6. n.5.& q.12. nu.2.

Tertiò, cùm ſuper ſolutionibus penſionũ 34 plures lites oriri contingat, † lata ſententia fauore penſionarij, cui penſio Apoſt.auctoritate reſeruata fuit, mãdatur exequtioni, & non admittitur appellatio ad effectũ ſuſpenſiuũ, ſed tantũ diuolutiuũ, quo caſu ſignatura ad quam pro commiſſione cauſæ appellationis recurritur cauſas committit cũ clauſula, ſine retardatione ſolutionis pẽſionis,& in penſionibus auctoritate ordinaria reſeruatis cauſa committitur, tam ad effectum ſuſpenſiuum, quàm deuolutiuum abſque dicta clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis. Ratio enim diuerſitatis adducitur, quia inferiores à Papa non poſſunt, niſi in certis caſibus,& cauſa expreſſa, imponere penſiones, quæ non tranſeunt ad ſucceſſores, & dubitari poteſt, an penſio impoſita fuerit, ex iuſta cauſa, & in caſibus permiſsis, quapropter non eſt iuri conſonũ, quòd illicò ſine aliqua diſcuſsione habeant

35 exequtionem paratam, † ſed in reſeruatione à Papa facta, ceſſat omne dubiũ, quin valeat, & ideo ſtatim ſententia lata debet exequtioni demandari: ita diſtinguit Gomeſ.in d.comp.vtriuſque ſigna. ead.nu. 86.Gig.de penſ.quæſt.85.nu.1.& 2. & Staphil.in tract.de commiſſ. lit. iuſt. §. in primis igitur.nu.84.& 85.

Quartò differt reſeruatio Papæ à reſer-

36 uatione inferiorum, † quia Papa in collatione beneficij poteſt reſeruare alteri pẽ-

ſionem ſine conſenſu eius, cui beneficium confertur, derogando regulę de præſtando conſenſu, Gig. d. tract. de penſ. q. 85. n. 2. inferiores verò ſine cõſenſu beneficiati penſionem reſeruare nõ poſſunt, vt in eo. tract. q. 10. nu. 9. & eſt ratio, quia regula de præſtando conſenſu ligat manus inferiorum, arg. text. in cap. vt debitus. de appell. non autem Papæ, quin poſſit illi derogare, cum eius ſit reuocare, qui condere poteſt.

37 Legati de latere quoque † poſſunt penſiones reſeruare, quæ tamen medietatem fructuum beneficiorum non excedant, quæ poteſtas illis conceditur in facultatibus legationis, vt Clementi Papæ VIII. fuit conceſſa, dum Cardinalatus officio fungeretur, ad Regnum Poloniæ in Legationem miſſo, ſub his verbis, ac etiam ſuper dictorum beneficiorum reſignatorum, ſeu ceſſorum fructibus, redditibus, & prouentibus, quatenus id commode ferre poterunt, quaſcunque penſiones annuas, non tamen medietatem fructuũ redditũ, & prouentuum huiuſmodi excedentes, reſignantib. vel cedentibus, quoad vixerint, per dicta beneficia pro tẽpore obtinentes, & eorũ ſucceſſores annis ſingulis in locis, & terminis, ac ſub priuationis, & alijs ſententijs, cenſuris, & pœnis eccleſiaſticis, &c. reſeruandi, conſtituendi, & aſſignandi, vt in facultatibus, de quibus in 2. p. bull. Sixti V. cap. 35. §. ac etiã ſuper, & hanc facultatẽ penſiones reſeruandi non habent de iure communi, ſed vigore litte-

38 rarum ſpecialium † facultatum, quia de iure communi ſolùm beneficia conferre poſſunt, per text. in cap. 1. de off. leg. in 6. Legati verò inferiores, vt ſunt Nuncij, penſiones ſuper fructibus beneficiorum reſeruare non poſſunt. Nam licet olim illis concederetur facultas reſeruandi, vt teſtatur. Gig. de penſ. q. 6. n. 22. à pluribus tamen annis citra, Nuntijs Apoſtolicis dicta facultas non conceditur, & eorum facultas, tanquàm extraordinaria, ſtrictè eſt intelligenda. gl. penult. in clem. 2. de off. ordin.

39 Dubitari poteſt, † an reſeruationes penſionum à Legatis de latere factæ habeant eandem paratam exequtionem, quam habent penſiones auctoritate Apoſtolica reſeruatæ, ita, quòd in caſu appellationis à ſententia in prima inſtantia lata debeat dari commiſſio clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, & cum Legati reſeruent penſiones, quæ tranſeunt ad ſucceſſores, & ſub ſolitis ſententijs, cenſuris, & pœnis eo modo, quo à Papa reſeruantur, videtur, quòd pari paſſu debeant ambulare, & clauſula ſine retardatione ſolutionis, debeat apponi, quia de ſimilibus idem eſt iudicium, cap. inter cęteras. de reſcrip. cap. 2. de tranſlat. Prælat. & cap. cùm ſecundum Apoſtolum. in princ. de præben. Quod autem, quando inferior reſeruat penſionem auctoritate ſibi conceſſa, & attributa a Papa, non procedat concluſio, quod cauſa abſque clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, ſit committenda, quia tunc Papa reſeruare videtur. tenet Gig. in eod. tract. q. 85. nu. 12. quam opinionem non puto ſimpliciter veram, quia, aut facultas eſt ſimplex, & libera ad reſeruandã Titio penſionem ſcutorum centum ſuper tali beneficio, & procedit opinio Gig. aut facultas eſt limitata, non tamen medietatem fructuum excedente, vel, quatenus beneficia id commodè ferre poſſint, & tunc, quamuis Legati de latere habeant facultatem penſiones, quæ tranſeant ad ſucceſſores, & cum clauſulis, & cenſuris à Papa apponi ſolitis reſeruandi, tamen cùm facultas ſit limitata, quapropter poteſt eſſe, & non eſſe, quòd beneficia penſiones ferre poſſint, & quòd medietatem fructuum excedant, de quorum valore, & qualitate beneficiorum in penſionum reſeruationibus, & impoſitionibus Legati nõ informati facile poſſunt defraudari, puto, hoc caſu commiſſionem eſſe dãdam, abſq; clauſula, ſine retardatione cùm dubitari poſſit, an penſio impoſita fuerit iuxta modum, & conditionem, de qua in facultate tradita, & procedit, habetque locum dicta diſtinctio, de qua per Gomez. ſuprà. n. 86. & Gig. de penſ. q. 85. nu. 1. & 2. & cùm eadem ratio militet in penſionib. auctoritate Legati reſeruatis, quæ militat in reſeruatis auctoritate ordinaria, idem ius ſtatui debet, l. illud. ff. ad leg. aquil. l. à Titio. in princ. de verb. obl. cap. tra. ſi. to. de conſtit. & Tiraq. in tract. ceſſ. cau. p. 1. n. 151.

40 Penſionem etiam † patronus pluribus caſibus in fundatione beneficij ſoluendam imponere poteſt: & primo, vt per eandem eccleſiam fundatam alteri eccleſiæ perſolnatur, vt cap. quantò, & ibi Innoc. & Abb.

Digitized by Google

num. 1.de cenſ.Secundò, vt ſibi patrono an-
nuatim penſio tribuatur in recognitionem
iuriſpatronatus,accedente tamen auctori-
tate Epiſcopi in fundatione ad petitionem
patroni,vt cap.præterea.il 2.& ibi glo.pe-
nult.& Abb.num.3.4.5.& 6.de iurepatron.
41 Tertiò fundans, † & dotans eccleſiam
ſtatuere poteſt, vt fructus ipſius eccleſiæ,
cum vacabit,ſuos faciat. cap. Eleutherius.
18.quæſt.2.gloſ.in c.generali.in ver.funda-
tione.de elect.in 6.& Gig.de penſ.quæſt.6.
num.25. Dummodò proprij Epiſcopi con-
ſenſus accedat, quia teſtator, vel fundans
eccleſiam non poteſt immutare diſpoſitio-
nem canonum in præiudicium Epiſcopi.
cap.requiſiſti.de teſtam. Abb. in cap. nobis.
nu.2.de iur.patr.& benè limitat.Roch. de
Cur.in tract.de iurepatr. in verb. pro eo,
42 quod diœceſani.num.15.† Etenim ſine
ſuperioris auctoritate nudo partium con-
ſenſu penſio imponi nõ põt.cle.1.§. eadem.
de ſupplen.neglig.Prælat. quia dependet à
voluntate Papæ,non autẽ partis conſentien-
tes illius reſeruationi.Gig.in eod. tract. de
penſ.q.5.n.2 & q.79.etiam nu.2. & his caſi-
bus cauſa appellationis committitur etiam
abſq; clauſula,ſine retardatione ſolutionis,
penſionis,rationibus ſupra allegatis.
43 Alijs caſibus etiam committitur † cauſa
appellationis ſimpliciter ſine dicta clauſu-
la.& primò, quando aliquis conſentit re-
ſeruationi annuæ penſionis vnica reſerua-
tione ſuper pluribus ſuis beneficijs, aut ſu-
per canonicatu,præbenda, & membris, vt
in canonicatibus cathedralis eccleſiæ Ver-
cellen.qui, vt plurimum, vltra præbendam,
habent duo membra, vnum in plano, & a-
liud in montibus nuncupatum, & hactenus
habebant tria,tertium,& præcipuum,vide-
licet,de Mota,appellatum,ex quibus,de
Mota, plura iam fuerunt extincta, & reli-
qua adueniente vacatione,extinguuntur,&
in diſtributiones quotidianas rediguntur.
Vnde hoc caſu,quia vnica vacatione bene-
ficia plura à communiter accidentibus plu-
ribus conferuntur, & præbenda, ac mem-
bra à pluribus optantur,remanente ſucceſ-
ſori nudo titulo canonicatus, & præbenda
tenuiori ab alijs canonicis optantibus di-
miſſa, tunc cauſa appellationis committi-
tur abſque dicta clauſula,ſine retardatione
ſolutionis penſionis,donec decidatur,quid
quilibet pro rata ſoluere teneatur, vt per
Abb.in cap.conſtitutus.num 8.de relig.do.
& in terminis Gomeſ.in comp.vtr. ſignatu.
num.87.& Gig.d.tract.q.85.nu.5.
Hinc oritur quæſtio, an tali caſu vacãte
canonicatu,præbenda, & membris à pluri-
bus optatis,& vnica penſione oneratis,ſuc-
ceſſor in canonicatu, qui in nudo titulo
canoniæ ſpiritualis prædeceſſori obligato
ad ſolutionem penſionis tantùm ſucceſsit,
præbenda cum membris ab alijs canonicis
optatis,teneatur totam penſionem perſol-
uere, vel pro rata penſionis concurrere.
44 † cùm iure tituli ſpiritualis conſequatur
præbendam in locum prioris. & pinguioris
præbendæ ſubrogatam, quæ propterea ſa-
pit naturam eius in cuius locum fuit ſubro-
gata.l.1.§.hæc actio,& ibi Bart.ff.ſi quis te-
ſta.lib.es.ius.fue.l.ſi eum.§. iniuriarum.ff. ſi
quis caut.& Maſcard.concl.1270. num.38.
de probat. & quod attinet ad præbendam,
videtur, quòd pro ea in nihilo concurrere
teneatur,quia,cùm illa nunquam fuerit ali-
quo onere penſionis grauata,penſio impo-
ſita ſuper vna præbenda non poteſt per va-
45 cationem ad aliam tranſire, † quia benefi-
cium penſione grauatum, durante penſio-
ne, ſemper tranſit cũ tali onere ad quoſcũ-
que ſucceſſores.Rom.conſil.388.n.5. Caſ-
ſad.deciſ.12.nu.1.de reſcript.& Felyn. in
cap.ad audientiam.il 2.num.6.eod.tit. quæ
concluſio procedit etiam in membris op-
tatis,aut ſi aliàs quouis modo viuo penſio-
46 nario trãſeant in alias perſonas,†quia pen-
ſio eſt onus reale,& tranſit ad quẽcũq; trãſit
beneficiũ.c.querelam,& ibi Abb.3. not. de
elect.Gig.in tract.de penſ.q.39. nu.5.& 6.
q.40.n.1.& q.43.n.2.Riminal.iun.cõſ.298.
nu.6. Decian.conſ.37.n.14.lib.2.& Monet.
de diſtribut.quot.p.3.q.8.n.22.
47 An autem titularis † pro titulo, cuius
cauſa obtinuit præbendam, licet minoris
valoris præbendæ optatæ, ſaltem pro rata
fructuum contribuere teneatur, cum dictã
præbendam obtinuerit loco optatæ, qua-
propter ſequitur naturam tituli, ſuper quo
penſio fuit reſeruata. cap. acceſſorium. de
reg.iur.in 6. & Dec. in l. cùm principalis.
eod.tit.ac ſubrogatus,vt fuit dicta præben-
da loco alterius, ſequatur naturã eius. cui
ſubrogatur,vt l.1.§.hæc actio.& ibi Bart.ff.
ſi quis teſtam.lib.es.ius. fue.cum alijs ſupra
dedu-

Digitized by Google

deductis, erit diſtinguendum, quia ex facto ius oritur. Ideo, aut per capitulum non aſſignantur certæ, & determinatæ præbendæ conſiſtentes in certo, & determinato corpore, ſed dantur vnicuique canonico per procuratorem, ſeu theſaurarium capituli certæ diſtributiones in grano, aut pecunia conſiſtentes, aut quædam prædia, quæ conſtituũt præbẽdas indiſtinctas, ex quo optio non facit cenſeri nouam præbendam, & tunc puto canonicum, ratione tituli canonicalis, & præbendæ, pro rata ad ſolutionẽ penſionis concurrere debere, vt per Rot. deciſ.6.num.1.ver.in aliquibus.de conſuet. in no.& Gig.de penſ.quæſt.63.num.3.& 4. Aut præbendæ ſunt, & diſtinctæ, & ſeparatæ, ita quod capitulum non habet illarum adminiſtrationem, etiam ſi ſtatutis caueretur, quòd quolibet decennio præbendæ æquari, & ſimul confundi, ac de nouo diuidi, ac aſſignari deberẽt, ſi ab immemorabili tempore non fuerit facta confuſio, & noua diuiſio, à quo tempore præbendæ ſtatum ſeparatum, & diſtinctum ſuſceperit, & ſtatuta vſum amiſerunt, vt in capitulo cathedralis Vercellen. in quo licet habeatur ſtatuta de præbendis adæquandis, tamen præbendæ habent propria prædia, proprioſq; fines diſtinctos, aliæque opulentos, & aliæ exiguos redditus habent, nec ab immemorabili tempore citra fuerunt adæquatæ, nec hodie ſine omnium canonicorum conſenſu poſſent adæquari, teneo hoc caſu, titularem ad penſionem non teneri, quia cùm penſio ſit onus reale, & ipſa bona producentia redditus cenſeantur principaliter obligata, & hypothecata pro penſione, vt per Felyn.eod.cap.ad audientiam. num.6. cum alijs ſupra allegatis, & taliter prouiſus nullos fructus præcipiat ex præbenda, & membris hypothecatis ad penſionis ſolutionem non tenetur. Pariſ.conſ.52. num.5. volu.1. Qui enim non percipit fructus, ad ſolutionẽ penſionis impoſitæ non tenetur, vt per Gig.eo.tract.de penſ. quæſt.vlt. num.16. & Monet.de diſtrib.quot.par.3.quæſt.8. num. 27. vltrà quod conſenſu eorum, qui optarunt, fuit liberatus, quia ſi nolebant onus, poterant non optare, & damnũ, quod eorũ culpa ſentiunt, ſibi, & non alijs debent imputare.c.damnum.de reg.iur.in 6. cũ vulg.

48 Si verò titularis † pro canonicatu, & præbenda obtinenda, reſeruationi penſionis ſuper eodem canonicatu, & præbenda conſenſit, & de illa perſoluenda ſe obligauit, tunc capitulum optioni alterius præbendæ conſentire non tenetur, quia, cum dictus canonicus conſenſerit oneri penſionis, non poteſt præbendam ſuo facto tali penſione oneratam dimittere & liberam optare, cùm alteri per alterum iniqua conditio inferri non poſſit, nec æquitas concedat, aliquem cum alterius iactura locupletari. l.nam hoc natura.ff.de cond. indeb. & Menoch.conſ.27.num.36. tom.1. ſed, niſi eadem penſione per obitum, aut aliàs legitime extincta, eandem præbendam ſemper retinere tenetur, niſi capitulum ex gratia ſpeciali, aut aliàs optionem admittere, quia cùm tunc de ſolo intereſſe, capituli agatur,
49 † quilibet iuri ſuo poteſt renunciare. Iaſ. in l.cum proponas.n.2.C.de pact. & dummodo nouo impetranti in præbenda debita præiudicium non inferatur, per optionẽ admiſſam, præbenda optata erit ab onere
50 penſionis immunis, † cùm penſio ſemper ſequatur beneficium ex ſupra deductis, & propterea transferri non poſſit de beneficio ad beneficium, nec de perſona ad perſonam ſine Papæ auctoritate, vt per Gig.de penſ.q.22.nu.2.

Nihilominus erit in optione penſionarij, qui habebit actionem realem, & perſonalem contra quem agere velit ad penſionis
51 decurſæ, vel decurrendæ ſolutionem. † poterit enim agere contra præbendæ poſſeſſorem, aut eius hæredem pro decurſis, quando interfuit obligatio in forma cameræ Apoſtolicæ, quia hæres fuit etiam obligatus, ſiue contra anteriorem poſſeſſorem obligatum, qui dimiſſa præbenda, aut membro, cuius cauſa ſe obligauit, adhuc viuit, arg.eorum, quæ trad.Bel.enz.in tract.de ſubſid.charitat.quæſt.45.verſ. fateor tamẽ, loquens in charitatiuo ſubſidio, ad quod præſtandum ille, qui beneficium dimiſerat, tenebatur, decidens, poſſeſſorem eſſe cogẽdum ſoluere, vel antiquum poſſeſſorem, vt magis Epiſcopo placebit. His etiam confert, quod tenuit Feder. de Sen. in conſ.81. quem refert, & ſequitur Card. in Clem.1. quæſt.11.de cenſ.vbi inquit, eſſe in facultate creditoris pro oneribus præteritis incũbentibus beneficio, vel agere cõtra nouum poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſorem beneficij,vel contra antiquum poſſeſſorem, qui fructus percepit, & illis perceptis beneficium dimiſit, & Anchara. poſt alios in cap.cùm homines.in verſ. ter-
52 tiò quæro.de deci.tenet,†quòd,ſi quis pluribus annis non perſoluit decimā de prædio, demum illud vendidit,quòd erit in electione creditoris decimarū conuenire pro præteritis decimis emptorem, vel venditorem,quibus argumentis ſatis probatur, eſſe in electione creditoris agere ad penſiones contra obligatum, vel poſſeſſorem,aut hæredem poſſeſſoris,vt tenet Gig. eod. tract. de penſ.q.39.num.11.& 12.& hęc quæſtio, quę tempore Caſſad.ob illius maximas difficultates pendebat indeciſa,vt teſtatur idē Caſſad.in deciſ.4.n.3.de loc.& conduct.& tempore.Gig. vt,& ipſe teſtatur in d.q.39. num. 13 fuit coram Blanchetto, tunc Rotæ Auditore,& nunc S.R.E. Cardinali, in vna cauſa Hiſpalen. penſionis, de menſe De-
53 cembris. 1577. deciſa, & firmatum † ſucceſſorem in beneficio ad penſiones decurſas tempore anteceſſoris non teneri,niſi facta cum prædeceſſore, vel eius hæredibus diligentia de illis conſequendis.Contra ſucceſſorem autem in beneficio executiue procedi poteſt,& contra hęredem,non,niſi via ordinaria,& iuris ordine ſeruato,vt per Gig.ead.q.39.nu.13.

Caſu autē,quo penſiones reſeruari contingat ſuper diſtributionibus quotidianis, prout quotidie reſeruantur, ſuper quibus
54 tamen non præſumuntur reſeruari, † niſi expreſſis verbis id fuerit conceſſum, vt per Monet.in tract.de diſtrib.quot.p.3.quæſt.8. n.11. quas Papa ſine dubio poteſt reſeruare, vt poſt Rot.& alios citatos tenet idem Mon.ead.q.8.nu.9. tunc vacante canonicatu, & præbenda eod. onere penſionis gra-
55 uatis, † licet optetur præbenda, nihilominus titularis ratione emolumenti diſtributionum quotidianarum, quas iure tituli ſuperlucratur, pro rata ad penſionis ſolutionem concurrere tenetur, ex deductis per Rot.deciſ.2.de teſtam.in antiq.

Contra agentem ad ſolutionem penſio-
56 nis†plures exceptiones opponi poſſunt.

Primò enim opponi poteſt defectus iuriſdictionis, quia prohibitus excipere, adhuc excipere poteſt de incompetentia iudicis.gloſſ.fin.in clem.vnic.de ſequeſt.poſſ. & fruct.& Felyn.in cap.paſtoralis.num.12.
56 de except. † quia defectus iuriſdictionis poteſt etiam opponi contra tres ſententias conformes, quæ exceptio opponi poteſt,
58 † etiamſi partes ante ſententiam expreſſe conſenſiſſent,quòd incompetens ſententiaret,& iuraſſent,non dicere de nullitate ſētentiæ, vt poſt Felyn. vbi ſupra Angel. & Phi.de Perus.in cap.dilecti. q.50. & 52. de appell.trad.Purpur.in l.eū qui iubet,nu.14. ff.de iuriſd.omn.iud.
59 In primis & ante omnia† debet conſtare de iuriſdictione,cap. cum in iure.de off. deleg.& propterea licet contra tres ſentētias conformes non poſſit opponi aliqua exceptio,donec plenarie fuerint executioni demādatæ,clem.vt calumnijs, de re iud. pōt tū opponi exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis,vt per d.gloſ.in cle. vnic. Abb.in d.cle.vt calumnijs. n.11. & Staphil. in tract.de commiſſ.& lit. iuſt.§. in primis. n.36.37.& 38.& Gig.de penſ.q.vlt.n.20.

Regulariter exequtio litterarum reſer-
60 uationis penſionum † committitur locorū ordinarijs,vel alijs in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis,&,ſi penſionarius litteras reſeruationis penſionis prēſentaret alteri, quàm in eiſdem pro exequutoribus nominatis,cuiuſcunque qualitatis, & conditionis,
61 † etiamſi legati, vel Nuncij Apoſtolici forent, defectu iuriſdictionis eorum ſententiæ vitio nullitatis ſubiacerent,quia in prima inſtantia nullam habent iuriſdictionem, obſtante ſacri concilij Tridentini diſpoſit.
62 vt cap.10.§. legati quoque, ſeſſ.24. † nec vigore delegationis, quæ facta in vnam perſonam, in aliam ſine ſubdelegatione transferri non poteſt.
63 Secundò,poteſt opponi † exceptio grādinis,ſterilitatis,& ſiccitatis,qua de cauſa, ſi aliquo anno quis non percipit fructus,ad ſolutionem penſionis non tenetur, vt poſt alios,quos citat,tenet Felyn.in cap. ad audientiam.2.nu.7. de reſcript.quæ exceptio militabit in pēſionibus impoſitis ſine clauſulis exemptionum, ſed, ſi in reſeruatione apponatur clauſula,quòd ſit immunis, libera,& exempta ab omni ſubſidio,tam ordinario, quàm extraordinario, decima Papali, & quòd ſolui debeat quocunque caſu fortuito non obſtante,etiam grandinis, ſiccitatis, ſterilitatis, depopulationis agrorū,

incur-

incurſus hoſtium, & cum ſimilibus, & am-
plioribus clauſulis de ſtylo Romanæ curiæ
apponi ſolitis, ſub obligatione camerali,
cum derogatione regulæ de præſtando cõ-
ſenſu, tunc penſio ſemper integra perſolui
debet, quia cùm à communiter accidenti-
bus, præcedentibus, & ſequentibus annis
vberes fructus percipiantur, ſterilitas cum
vbertate compenſatur, l. licet. C. locat. cap.
propter ſterilitatem eod. tit. & Rot. in no-
uiſſ. par. 1. deciſ. 757. nu. 3.

Ideo non poſſunt eccleſiarum beneficia-
ti allegare ſterilitatẽ temporis, nec incur-
ſum hoſtium, vt per gloſſ. fin. in cap. vobis
enim, 12. q. 2. Felin. in d. cap. ad audientiam,
n. 7. verſ. pro quo, & Gig. de penſ. q. 62. nu. 7.
& contra obligationem cameralem dicta
exceptio non admittimur, ſed, ſi inſtrumẽ-
tum eſt liquidum, poſſunt opponi tantùm
64 tres exceptiones, † vide licet, falſitatis,
quietationis, & ſolutionis, de quibus per
Bart. in l. 1. §. & parui refert nu. 3. ff. quòd vi,
aut clam. Caſſad. deciſ. viic. de mut. petit.
n. 2. & terminis Galeſ. in tract. ad form. ca-
meral. obligat. ad 4. part. clauſ. q. 1. nu. 2.

65 Dantur tamen caſus, quibus, † licet re-
gulariter dicta exceptio non admittatur, in
Signatura gratiæ Papa ex cauſa admittit
exceptiones, quia illa obligatio adeo for-
titer ligat propter vinculũ iuramenti, quo
renunciatur etiam beneficio abſolutionis,
ſub pœna periurij, ſed quia iuramentum,
quo quis ligatur, perſoluere penſionem ex-
ceſſiuam, aut aliàs inualide poſitam, eſſet
vinculum iniquitatis, Papę auctoritate om-
nia iuramenta illicita poſſunt irritari, cap.
auctoritatem, 15. q. 6. & etiam à iuramento
licito abſoluere poteſt, cap. alius, & cap.
nos, ead. q. 6.

66 Tertiò exceptio † compẽſationis oppo-
ni poteſt, quæ habet vim ſolutionis, l. ſi de-
bitor, circa fin. ff. qui pot. in pig. habean.
Bart. in l. amplius non peti. num. 8. ff. rem
rat. Abb. in cap. ſuborta, & ibi Felin. num. 2.
in princ. de re iud.

67 Dummodo † compenſatio fiat de re li-
quida, cum enim agitur vigore obligationis
cameralis ad ſolutionem penſionis, quia
omnibus exceptionibus fuit renunciatum,
non admittitur exceptio compẽſationis il-
liquidæ, pro qua nõ datur tempus ad liqui-
dandum. Bart. in l. aufertur, §. qui compen-
ſationem, in fi. ff. de iur. fiſc. Abb. in cap. 2. de
depoſ. & Felin. qui alios citat, in d. cap. ſu-
borta, eod. nu. 2. verſ. ſed, ſi non eſſet, & eſt
regulare, quod de liquido ad illiquidum
nõ admittitur compenſatio. Galeſ. in dicto
tract. obligat. camer. d. 4. par. clauſ. in 6. vbi
poſt plures alios, quos citat, reprobat opi-
nionem Bart. contrarium tenentis, in l. am-
plius non peti. ff. rem rat. habe.

68 Quartò opponi poteſt † exceptio nulli-
tatis, reſeruationis, penſionis, quæ in con-
tinenti probari poſſit, penſio enim reſerua-
ta ſuper beneficio alia penſione grauato,
nulla facta expreſſione in litteris de priori
reſeruatione, eſt nulla, vt per Caſſad. deciſ.
3. n. 1. de penſ. ideo, ſi reus, cõtra quem agi-
tur ad penſionis ſolutionem, exhibeat lit-
teras, ſiue tranſumptum reſeruationis prio-
ris penſionis, quo concludenter probatur
nullitas poſterioris, illa exceptio impedit,
& retardat ſolutionem, & litteræ tribuunt
iuriſdictionem, tam ſuper principali, quàm
ſuper exceptione nullitatis oppoſitæ, ſuper
qua põt iudex ſuam proferre ſentẽtiã. Bel-
lam. in deciſ. 28. verſ. litteræ ſunt, & Felin. in
cap. ſuper litteris, num. 3. de reſcript.

69 Quintò † exceptio non purificatæ con-
ditionis poteſt opponi, quæ donec fuerit
purificata impedit litterarũ exequtionem,
& retardat ſolutionem, vt eſt conditio, quę
regulariter apponitur in litteris reſeruatio-
nis penſionis ſuper fructibus cathedralis
eccleſiæ, videlicet, dummodo remaneant
ducati mille liberi pro titulari, vel ducati
centum liberi pro rectore, quando penſio
ſuper parochiali eccleſia reſeruatur, quia
tunc titulari recuſante penſionem ſoluere,
donec fuerit coràm executore verificatũ,
quòd remaneant titulari illi ducati, ſub
qua conditione penſio fuit reſeruata, reus
ad ſolutionem compelli non poteſt, niſi a-
gens ſit in poſſeſſione exigendi, Caſſad. de-
ciſ. 10. num. 8. de reſcript. & Gig. de penſ.
quæſt. vlr. nnm. 15. & hoc caſu, alijſq; caſi-
bus, de quibus infra, lata ſententia contra
70 reum, † dummodo actor non ſit in poſſeſ-
ſione exigendi, ſignatura committit cauſam
appellationis abſque clauſula, ſine retarda-
tione ſolutionis pẽſionis, Caſſad. ead. deciſ.
in fin. Gomeſ. in comp. vtr. ſign. num. 87. &
Gig. de penſ. q. 85. nu. 10.

71 Valor autem beneficij † ſecundum com-
munem

Digitized by Google

munem ſtylum Rotæ probari debet, videlicet, quòd beneficium, ſuper quo penſio, de qua agitur, fuit reſeruata, tempore prouiſionis, oneribus deductis, valeat in portatis tot ſcuta. & per quinque annos ante prouiſionem, & poſt, ſi à tanto tempore tunc titularis fuit prouiſus, anno fertili cũ ſterili computato, communi æſtimatione tantum valuit, & ita teſtis de tali beneficio notitiam habens dixit, ſe ſcire, & ſi plus, vel minus valeret, ipſe non ignoraret, vt poſt Bart. Abb. Felin. & alios, quos citat, teſtatur Gomeſ. in reg. de val. exprim. q. vlt.

72 Sextò † exceptio ſolutionis opponi poteſt, & impedit exequtionem litterarum reſeruationis penſionis, quia ſolutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio. Inſt. quib. mod. tol. oblig. in princ. ſed allegata ſolutione, & inde, parte citata ad docendum de dicta allegata ſolutione, iudex concedit terminum, vſque ad primam ſequentem diem iuridicam, qua adueniente, & non docto liquide de ſolutione, proceditur ad exequtionem, quia non conceditur tempus ad liquidandum, Felin. in cap. ſuborta, num. 2. verſ. ſed, ſi non eſſet, de re iud cum alijs ſupra allegatis.

73 Septimò † opponi poteſt exceptio extinctionis penſionis, quæ pluribus modis extinguitur.

Primò morte penſionarij, ſi procurator agat pro exigenda penſione nomine principalis, qui in longinquis partibus deceſſit, quia, ſi habet in promptu probationem mortis, cum penſio reſeruetur, quoad penſionarius vixerit, eo mortuo, eſt extincta reſeruatio, ſicuti finitur vſusfructus morte vſufructuarij, §. finitur, inſtit. de vſufruct. cap. fin. de pecu. cler. & Gig. de penſ. q. 1. num. 5.

Secundò penſio regulariter extinguitur per contractum matrimonij, per verba de præſenti. Gig. eod. tract. q. 14. nu. 5. & 6.

Tertiò extinguitur penſio per ingreſſum religionis poſt emiſſam profeſſionem, prout vacant beneficia, vt per Se. phil. in tract. de var. mod. vacat. num. 90. & hoc caſu valet arg. à beneficio ad pẽſionem, quoniam, emiſſa profeſſione, religioſus habetur pro mortuo, quia cùm ipſe ab alio poſſideatur, nihil poſſidere poteſt, cap. non dicatis, 12. q. 1. & cap. ad monaſteriũ, de ſtat. monach.

74 Octauò, † poteſt opponi exceptio extinctionis aliquibus anticipatis ſolutionibus auctoritate Papæ, & penſionem redimens ſine auctoritate Summi Pontificis ſimoniam committit, inquit Nauarr. in cap. 23. num. 111. quem poſt alios, quos citat, ſequitur Monet. in tract. de diſtrib. quot. num. 52. contraria tamen ſententia, quòd penſio ſola voluntate, ſicut quælibet res profana caſſari, & remitti poſſit abſque licentia Papę, eſt verior: quam poſt Præpoſ. in cap. Agatho. 63. diſt. tenet Gomeſ. in reg. de infirm. reſig. quæſt. 16. num. 4. vbi teſtatur, tempore ſuo Rotam hanc opinionem pluries approbaſſe, & hanc opinionem etiam modernis temporibus tenuit Rot. in nouiſſ. decil. 471. num. 10. part. 1. à qua tutò recedi non poteſt.

75 Nam penſio † in temporalitate conſiſtit. Put. deciſ. 202. num. 3. lib. 3. Gomeſ. eadem quæſt. 16. num. 2. verſ. penſio vero. Benint. in deciſ. 49. num. 6. & Gig. eod. tract. de penſ. q. 13. nu. 3.

76 † Et ideo anticipatis aliquibus ſolutionibus, quibus mediantibus in inſtrumento quietantiæ apponatur pactum de vlterius in futurum non petendo, illa exceptio pacti de non petendo æquipollet ſolutioni, vt per Gig. eod. tract. q. vlt. nu. 2. 3. & 4.

77 Nonò exceptio † excommunicationis, quæ opponi poteſt in quacunque parte litis, quo caſu, ſi agens ad penſionem eſt excommunicatus, iudex exequutor illum repellere debet, cap. exceptionẽ, & ibi Abb. num. 2. de except. & Iaſ. in l. 1. num. 23. C. de iur. & fac. ignor.

78 Et hæc exceptio procedit, † etiam opponi poteſt coràm iudice ſeculari, gloſſ. fin. in l. 1. C. de iur. & fac. ignor. cap. fin. de except. in 6. Iaſ. poſt alios in l. placet. in prima lectura in fin. C. de ſacroſanct. Eccl. & Gig. de penſ. ead. q. vlt. num. 19.

79 Et publice † excommunicatum, etiam quòd non excipiatur, iudex repellere debet, Abb. in eod. cap. exceptionem, num. 1. & Felin. in cap. intelleximus, num. 7. verſ. quare ergo de iud.

80 Decimò † exceptio defectus clericatus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt, quia ſi in litteris Apoſtolicis legatur reſeruatio facta clerico, tenetur reſeruatarius probare ſe eſſe clericum, & nõ proba-

Digitized by Google

probato clericatu, penſio eſt nulla Rebuff. in pract. benef. de form. lit. conſ. num. 22. part. 1. & Gig. de penſ. quæſt. 22. num. 8. etiam ſi penſio fuerit reſeruata equiti Hieroſolymitano, aut alterius religionis, quia licet, dicti equites ſint religioſi, & tria vota ſubſtantialia emittant, non ſequitur, religioſi, ergo capaces, ſed cùm narratiua ſit pars gratiæ, debet clericatus verificari, alias gratia redditur ſubreptitia, & nulla. Abb. in capitulo cum noſtris, num. 11. de conceſſ. præbend. Felin. in cap. ſignificante, num. 3. de reſcript. cum alijs ſupra numer. 17. allegat. aliæque exceptiones, quæ opponi poſſunt, habentur per Gig. in eod. tract. quæſt. vlt.

DE DISPENSATIONIBVS.
Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio, quid ſit.*

2 *Diſpenſationis tres ſunt ſpecies, ſcilicet, debita, permiſſa, & prohibita.*

3 *Diſpenſare poteſt Papa in omni caſu, & impedimento iure humano, vel poſitiuo inducto, cùm ſit loco Petri, & Vicarius Christi.*

4 *Papa poteſt ex cauſa, ſua conſtitutione, vel reſcripto, ius diuinum interpretari, vel limitare.*

5 *Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluribus caſibus.*

6 *Papa ſolus in pluritate beneficiorum incompatibilium diſpenſat.*

7 *Papa ſolus diſpenſat ad plura beneficia vltra duo ſimplicia, etiam quantumcunque tenuis redditus.*

8 *Papa ſolus diſpenſat illegitimos ad plura beneficia, & ad ſacros ordines.*

9 *Papa ſolus diſpenſat cum ſimoniaco, ſiue in ordine ſiue in beneficio, quando ſcienter ſimoniam commiſit, vel ratam habuit.*

10 *Simoniam committens in ordinum conſequtionem, eſt eo ipſo per decennium, ſine vlla diſpenſationis ſpe, ſuſpenſus.*

11 *Diſpenſabat olim regulariter ſolus Papa cũ eo, qui poſt excommunicationem celebrauit, aut aliquem actum ordini proprium egit, ſiue fuiſſet Epiſcopus, ſiue alius in ſacris conſtitutus.*

12 *Diſpenſare poteſt vigore concil. Trident. Ordinarius in occultis, cum eo, qui excommunicatus celebrauit.*

13 *Diſpenſat ſolus Papa ſuper ætatis defectu, pro cõſequtione ordinum, vel dignitatum.*

14 *Papa ſolus eſt ſupra concilium, & ideo ſolus à decretis concilij diſpenſare poteſt.*

15 *Papa ſolus diſpenſat cum parocho, vt non teneatur, ſe facere infra annum ad ſacerdotium promoueri.*

16 *Papa ſolus diſpenſat, vt quis in abſentia poſſit ex cauſa percipere diſtributiones quotidianas, quantum ab intereſſentibus regulariter percipi debent.*

17 *Diſtributiones quotidianas, quando non amittat parochiali eccleſia deſeruiens.*

18 *Canonicus pœnitentiarius, quãdò non amittat diſtributiones quotidianas.*

19 *Canonicus cum præbenda Theologali; ſi abſit, dum lectiones ſunt habẽdæ, præſens cenſetur.*

20 *Lectiones habentes in ſcholis publice Theologiam docentes, & in cathedralibus docentes, priuilegio gaudent, vt pro præſentibus habeantur.*

21 *Infirmi; etiam ita affecti ex propria culpa, quoad diſtributiones, habentur pro præſentibus.*

22 *Famulo ægrotandi debentur à domino cibaria, & tenues expenſæ.*

23 *Clericus abſens pro vrgente neceſſitate, vel euidente vtilitate eccleſiæ, diſtributiones quotidianas non amittit.*

24 *Abſentia à reſidentia propter peſtem non excuſat.*

25 *Clericus iniuſte carceratus, excommunicatus, &c. diſtributiones quotidianas non amittit.*

26 *Clericus iuſte cenſuris eccleſiaſticis illaqueatus, vel carceratus, amittit diſtributiones*

Digitized by Google

tiones quotidianas.

27 Diſpenſatio ab irregularitate proueniente ex homicidio, vt quis poſſit ordinari, ſoli Papa eſt reſeruata.

28 Diſpenſatio ab irregularitate proueniente ex delicto deducto ad forum contentioſum, Papa eſt reſeruata.

29 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter alicuius membri mutilationem.

30 Papa ſolus diſpẽſat cum irregulari propter oculi carentiam.

31 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis.

32 Papa ſolus diſpenſat cum leproſo, laboranti eccleſia, obſeſſo à dæmone, lunatico, & furioſo.

33 Leproſi, lymphatici, energumeni furioſi, aut alio huius generis morbo affecti, cum notabile ſcandalum ordinum vſui præbeant, ſunt irregulares.

34 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter bigamiam, quo ad beneficia, & ordines ſacros.

35 Milites Sanctorum Mauritij, & Lazari ad ſecundas nuptias à ſolo Papa poſſunt diſpenſari.

36 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum bigamo, vt minores ordines ſuſcipere poſſit.

37 Papa ſolus diſpenſat, vt filius ſuccedat immediatè in eccleſia paterna.

38 Papa ſolus diſpenſat cum illegitimis criminoſis, ac ære alieno grauatis, vt ad religionem recipi poſſint.

39 Papa ſolus diſpenſat in gradibus cõſanguinitatis prohibitis, vſque ad quartum gradum.

40 Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit.

41 Papa ſolus diſpenſat in impedimento inducto propter affinitatem ex fornicatione contractam, quod impedit vſque ad ſecundũ gradum.

42 Papa ſolus diſpenſat in impedimento cognationis ſpiritualis, & inter quas perſonas contrahatur.

43 Epiſcopus quandoq; in gradibus prohibitis, quatuor copulatiuè cauſis concurrentibus, poteſt diſpenſare.

44 Diſpenſare non poſſunt contra concilium generale, Epiſcopi, nec Legati.

45 Diſpenſatio matrimonialis, non eſt valida ſi tantùm remotior gradus exprimatur.

46 Diſpenſatio, an ijs ſuffragetur, qui habentes impedimentum, propter quod matrimoniũ contrahere non valent, poſt expeditam, & datam ſupplicationem ſe carnaliter cognoſcunt.

47 Mandatum de diſpenſando non habẽt vim diſpenſationis.

48 Carnaliter ſe cognoſcentes poſt datam ſupplicationis, & ante diſpenſationis exequtionem inceſtum committunt.

49 Epiſcopus abſoluit ab inceſtu, ſed non reualidat diſpenſationes.

50 Copula carnali ſecuta ante præſentationem diſpenſationis, an Epiſcopus poſſit diſpenſationem exequtioni demandare, & quomodo.

51 Diſpenſare poteſt ſolus Papa à quinque votis ſolemnibus, & alijs pluribus.

52 Diſpenſare poteſt ſolus Papa à voto ſolemni per ſacri Ordinis ſuſceptionem emiſſo, & per ſolemnem profeſſionem facto.

53 Epiſcopus, quibus caſibus ſuper irregularitatibus poſſit diſpenſare.

54 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad minores ordines, & vnum ſimplex beneficium.

55 Diſpenſare poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria ad duo beneficia.

56 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper denunciationibus matrimonialibus.

57 Diſpenſare poſſunt Epiſcopi ab omnibus votis Papa ſpecialiter non reſeruatis.

58 Quibus caſibus poteſt quis ſtatuere, & punire, in eiſdemmet poteſt etiam diſpenſare.

59 Epiſcopi poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus non prohibitis à Papa, ſibi ſpecialiter reſeruando.

60 Diſpenſare poſſunt prælati inferiores in pluribus caſibus.

61 Legati à latere, nuncij, & alij, quibus per delegationẽ cõceditur facultas diſpenſandi non poſſunt fines delegationes excedere.

62 Diſpenſationis effectus ſunt quatuor.

NISI

NISI rigor diſciplinæ
quandoque relaxe-
tur,ex diſpenſatione
miſericordię in ner-
uum facile poſſet e-
rumpi, multorum
ideo crimina ſunt
damnabilia, quæ ta-
men Eccleſia tole-
rat pro tempore, pro perſona, intuitu pie-
tatis, vel neceſſitatis, ſiue vtilitatis, & pro
euentu rei,vt in cap.requiritis,§.niſi rigor.
1.q.7.

Vnde cùm ſupra viſum fuerit, quomo-
do beneficia conferantur, & penſiones re-
ſeruentur,in quibus pluries diſpenſationes
requiruntur, in hoc capitulo de diſpenſa-
tione,quid ſit, quot ſint ſpecies diſpẽſatio-
num, quis poſſit diſpenſare, qualiter ſit di-
ſpenſatio facienda, & qui ſit effectus di-
ſpenſationis breuiter ſum verba facturus.

1 † Primò diſpenſatio eſt rigoris iuris per
eum, ad quem ſpectat, miſericors canoni-
ce facta relaxatio, vt d.§.niſi rigor.vbi etiã
gloſſ.in verb.vt pleriſque,& cap.ſeq. Abb.in
cap. at ſi clerici,§.in adulterijs, num. 12.de
iud.& Hoſt.in ſum.num.1.

2 Species autem† diſpenſationũ ſunt tres,
quarum vna eſt debita, alia prohibita, &
alia permiſſa,gloſſ. in cap. vt cõſtitueretur,
in verb.detrahendũ.50.diſt. debita eſt cau-
ſa neceſſitatis,permiſſa, vtilitatis,vt in cap.
& ſi illa.iunct.gl.in verb. vel temporum, 1.
q.7. prohibita eſt, vbicunque decoloratur
ſtatus Eccleſię, quo caſu diſpenſari non
poteſt, vt contra Euangelium, vel præce-
ptum Apoſtoli. cap. ſunt, qui dicunt. circ.
princ.27.q.2.& gl.in d.§.niſi rigor.in verb.
vt pleriq; & eſt debita diſpenſatio, vbicun-
que perſona,res locus, & cauſa exigit, c.1.
& per tot.29.diſt.& gl.in cap. domino ſan-
cto,in verb.neceſſe ſit,50.diſt. permiſſa, ea
eſt,quę rationabiliter,& non neceſſariò ſit,
vt,quando ſi propter prærogatiuam meri-
torum,quam ſolus Princeps in genere quiſ-
que ſuo in duplicibus exercet,& Epiſcopus
in ſimplicib.Hoſt.in ſum.de fil. presb. circ.
fin.verſ.alia rationabilis,& in quibus Papa,
in quibus verò Epiſcopus poſſit diſpenſa-
re,infra patebit.

3 Papa † in omni caſu, & impedimento à
iure humano,ſiue poſitiuo inducto diſpen-
ſare poteſt,quia eſt loco Petri, cap. quoniã
vetus,24.q.1.& Vicarius Ieſu Chriſti,cap.
1.2.& 4.de tranſlat. Epiſc.

4 Et poteſt etiam † ex cauſa, ſua conſtitu-
tione,vel reſcripto,ius diuinum interpreta-
ri,& limitare, licet in totum tollere non
poſſit,quia eſt immutabile,clem.ne romani,
in princ.de elect.Innoc. in cap.2. in fin. de
bigam.& Feli.poſt alios, quos citat in cap.
quæ in eccleſiarum, nu.19. de conſtit. & in
5 pluribus † ſolus Papa poteſt diſpenſare:

6 Primò † in pluritate Epiſcopatuum, aut
quorumcunque aliorum beneficiorum cu-
ram animarum habentium, aut aliàs perſo-
nalem reſidentiam requirentium, quæ ſunt
incompatibilia,vt cap. ſanctorum, 70. diſt.
cap.de mulcta.de præbend. cap. ordinarij,
de off.ord.in 6.cap.execrabilis, §. quia ve-
rò,in extrauag.com.& conc. Trid.cap.2.4.
& 5.ſeſſ.7.de reform.

7 Secundò † ad plura beneficia,quàm duo
ſimplicia,etiam quantuncumq; tenuis red-
ditus, ſolus Papa diſpenſare poteſt. conc.
Tridentin.cap.17. de reform. ſeſſ.24. & ita
fuit á ſacr.congregatione Cardinalium de-
ciſum, vt in deciſ. ſub num. recollectis mi-
hi,97.& melius,862.

8 Tertiò † illegitimos ad ordines ſacros,
penſiones,Epiſcopatus,parochiales, cano-
nicatus,& alia quæcunq; beneficia;non ta-
men,quo ad vnũ ſimplex, & ordines mino-
res, pro quibus pôt Ordinarius diſpenſare,
ſolus Papa diſpẽſare pôt,cap. cũ vintonien.
ext.de elect.& cap.1.& 2.de fil.presb.in 6.

9 Quartò † ſolus Papa diſpenſat cum ſi-
moniaco in ſimonia cienter commiſſa, vel
ratum habente,ſiue ſit in ordine,ſiue in be-
neficio,cap.erga ſimoniacos, 1. quæſt. 1. &
quicunque deteſtabile crimen ſimoniacæ
10 prauitatis commiſſæ conuictus fuerit † in
conſequendis ordinibus eo ipſo ab illorum
exequtione per decennium ſine ſpe diſpen-
ſationis eſt ſuſpẽſus, vltra alias pœnas, quas
incurrit,de quibus per Pium V.in Bull.cap.
5.6.& vt ſimoniacè.

11 Quintò † regulariter ſolus Papa diſpen-
ſabat cum eo, qui poſt excommunicatio-
nem,ſiue Epiſcopus,ſiue presbyter,aut dia-
conus foret, præſumpſiſſet facere oblatio-
nẽ, vel matutinum, aut veſpertinum ſacri-
ficiũ,quaſi in officio ſuo vellet agere, ſicut
prius,capitulo,ſi quis Epiſcopus damnatur,
iunct.

Digitized by Google

iuncta.gloſſ. in ver.alia.& cap.ſeq.11. q.3.

12 Sed hodie † ex ſacri concilij Tridentini diſpoſitione, etiã Ordinarius poteſt, vt infra demonſtrabitur, dummodo caſus ſit occultus, vt cap.6.de reform.ſeſſ.24.

13 Sextò † ſuper deffectu ætatis ad obtinendum dignitates, beneficia, & ſuſcipiendum ordines, cap.nemo deinceps, de elect. in 6. quæ ætas eſt etiam præfinita à ſacro concilio Tridentino, vt in cap. 12. de reform. ſeſſ.24.cap.6.& cap.12. de reform. ſeſſ.23.

14 & cum † Papa ſolus ſit ſupra concilium, ſoli Papæ eſt talis diſpenſatio reſeruata.

15 Septimò † Papa ſolus diſpenſare poteſt, vt qui regimen parochialis eccleſiæ ſuſcepit, intra annum a ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum, non ſe faciat ad ſacerdotium promoueri, cap. licet canon. cum ſeq.eod.tit.in 6.

16 Octauò † ſolus Papa diſpenſat, vt quis in abſentia ex cauſa percipiat diſtributiones quotidianas, quæ alias regulariter canonicis, & alijs beneficiatis, & clericis eccleſiarum, qui officijs in ipſis interſunt, nõ autem abſentibus ſunt diſtribuendæ, cap. vnic.de cler.non reſid.in 6.& concil. Trid. d.cap.12.de reform.ſeſſ.24.

17 Quæ regula primò limitatur, vt † non habeat locum, vbi dignitatibus in eccleſijs cathedralibus, vel collegiatis, de iure, vel de conſuetudine, iuriſdictio, adminiſtratio, vel officium nõ competat, ſed extra ciuitatem in diœceſi curam animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, quia tunc pro tempore, quo in curata eccleſia reſederit, ac miniſtrauerit, tanquam præſens in eccleſijs cathedralibus, & collegiatis, ac diuinis intereſſens eſt habendus.concil.Trident.cap.3.verſ.quòd, ſi alicui, de reform.ſeſſ.22.

18 Limitatur ſecundò, † vt non procedat in canonico pœnitentiario, qui, dum confeſſiones in eccleſia audit, interim præſens in choro, & proceſsionibus, ac exequijs defūnctorum, quæ eo tempore fiunt, habetur, & diſtributiones non amittit, cap.8. in fin. de reform.ſeſſ.24. & ita ſuper eod. cap. fuit à ſacra congregatione concilij deciſum, vt in deciſ.penult.ſuper eod.cap.fact.

19 Tertiò limitatur † in canonicis præbendam theologalem habentibus, qui illis diebus, quibus habent lectiones, licet ſint abſentes pro præſentibus etiam, quo ad diſtributiones quotidianas, habentur, conc.Trident.cap.1.ſeſſ.5.de refor. & congregatio concil. ſuper cap.8.ſeſſ.24.deciſ.2. & licet conc.Trid.in d.cap.1.

20 Loquatur † de Lectoribus, dum publice Theologiam in ſcholis docet, tamen idem eſt iudiciũ de docentibus in cathedralibus; vt per eandem ſacra congregationem fuit deciſum, in deciſionibus ſub num. recollectis, deciſ.mihi 611.

21 Quartò † limitatur in infirmis, qui, morbo impediente, non poſſunt diuinis officijs perſonaliter intereſſe, vt cap. vnic. de cler. non reſid.in 6.etiam ſi quis ex propria culpa fuerit vulneratus, aut in morbũ gallicũ, vel alium inciderit, quia, quamuis propria culpa eſſet impeditus, hoc tamen impedimentum, nec à iure, nec ab homine, ſed ab ipſo ſolo Deo illatum fuit, & ita cont.Philip.Prob.tenet Couar.in lib.3. var. reſolut. cap.13.nu 8.verſ.7.quotidianæ, & in ſimili

22 videtur famulo † infirmo ſalariũ eſſe præſtandum, etiam eo tempore, quo eſt ægrotus, per l.arboribus, §.de illo. & ibi gloſſ. in ver. ægrotante, ff. de vſufruct. quæ tamen gloſſ.opinio, quo ad famulum ægrotantem, non eſt vera, ſed ſolùm tenetur dominus famulo ægrotanti cibaria, ac modicas, & tenues expenſas ſubminiſtrare, Bart.in l. ſi cũ dotem, §.ſin autem, ff.ſolut.matr. & in l. in rebus, ff.commod.Abb. in cap.1. num.7. de cler. & ægrot. & Couar. qui hanc opinionem veriorem, & communem eſſe teſtatur, in d.cap.13.verſ.ex quibuſ.

23 Quintò limitatur † in clerico abſente propter vrgẽtem neceſsitatem, vel euidentem eccleſiæ vtilitatẽ, cap.ex parte, il 2.de cler.non reſid.cap.vnic.eod.tit.in 6 & Couar. eod. nu.8. verſ.8. non tantum; & aliæ

24 abſentię cauſæ non excuſant, † nec abſentia à ciuitate cauſa peſtis excuſat, vt expreſſe tenet Rip.in tract.de peſt. 2.par. nu.145. quem ſequitur Couar.d.n.8.verſ 9.hinc.

25 Sextò limitatur, † non habere locum, nec procedere in clerico iniuſte carcerato, excommunicato, ſuſpēſo, vel in exilium etiam iniuſte condemnato, cap.ſuper cauſa, & ibi gloſſ 2.quæſt.5. Cald. in conſ.17. de præb. Felin.in cap.apoſtolicæ, num.12.de excep. Couar.poſt alios, quos citat.eod. n.8. verſ.

26 11.& 12.ſed † iuſte excommunicatus, carceratus,

ceratus, aut arreſtatus diſtributiones quo-
tidianas amittit, quæ ei iuſtiſſime ob eius
culpam denegantur, gloſſa in l.inter quos,
§.damni, ff.de damno infect.& Couarr.d.
cap.13.n.8.verſ.12. quia tunc ſua culpa nõ
reſidet, & propterea damnũ n̄ patitur, quo
caſu intrat regula, vt damnum, quod, quis
ſua culpa ſentit, ſibi debet, & non alijs im-
putare, cap. damnum, de reg.iur.in 6. & l.
quod quis, ff.eod.tit.

27 Nonò † ſolus Papa diſpenſat ab irregu-
laritate ex homicidio etiam caſuali, & oc-
culto proueniente, vt quis ad ſacros ordi-
nes promoueri, & eccleſiaſtica beneficia
obtinere poſſit. concil. Trident. cap.7. de
reform.ſeſſ.14.

28 Duodecimò † ab irregularitatibus ex de-
licto ad forum contentioſum deductis, pro-
uenientibus, ſolus Papa poteſt diſpenſare.
conc.Trid. in cap.6. de refor.ſeſſ.24.

29 Vndecimò † irregularis propter mem-
bri alicuius mutilationem diſpenſari non
poteſt, niſi à Papa, quia quo ad irregulari-
tatem, mutilatio homicidio comparatur, gl.
in clem.in ver.mutilet.de homicid.

30 Duodecimò † qui caret oculo eſt irre-
gularis, ita quòd ad Sacerdotium promo-
ueri non poteſt ſine Sedis Apoſtolicæ di-
ſpenſatione, cap.ſi Euangelica, 55.diſt.

31 Decimotertiò † Papa ſolus diſpenſat ab
irregularitate, quæ contrahitur ex defectu
perfectę lenitatis, dictando ſententiam cõ-
tinentẽ pœnã ſanguinis, qua ſequitur mors,
vel mutilatio, aut illius exequtioni auctori-
tatiue intereſſendo, cap.ſententiam ſangui-
nis, vbi Abb.n.1.& 11.& ibi Innoc. ne cle-
ric. vel mon.& Nauar.in cap.27. de quart.
ſpe.irregul.n.209.& 210.tom.3.

32 Decimoquartò † leproſi, morbo cadu-
co laborantes, ac à dæmone obſeſſi, etiam,
ſi ſemel amentes, lunatici, imbecilles, de-
formes, furioſi, æquali etiã infirmitate cor-
33 poris † oppreſſi, quæ notabile ſcandalum
vſui ordinum præbeat, ſunt irregulares, &
à Papa ſolo poſſunt diſpẽſari, cap. maritum;
33.diſt.cap.percuſsio, 7.q.1.cap.de rectori-
bus, & cap.ex parte, de cler.ægrot.Nauarr.
in cap.28. nu. 202. & 203. & Graff. deciſ.
aur.cap.27.par.1.lib.4.num.29.& 47.

34 Decimoquintò † cum bigamo, qui per
bigamiam irregularis efficitur, cap. debi-
tum, & ibi gloſſa in verbo, ſacramentum, de
bigam. ſolus Papa diſpenſat ad beneficia, &
35 ordines ſuſcipiendos, etiam, † vt fratres
milites SS. Mauritij, & Lazari, cum ſe-
cunda coniuge, vel cum vidua, matrimo-
nium contrahere poſsint, nam cum vnica,
& virgine tantùm ſine diſpenſatione Apo-
ſtolica matrimonium contrahere valent, vt
in priuilegijs Greg.Papæ X I I I. eidem or-
dini conceſsis, in verſ.qui milites.

36 Quo † verò ad minores ordines, etiam
Epiſcopum cum bigamo poſſe diſpenſare,
tenet Sot.in 4.ſentẽt.diſt.27.quęſt.2.art.3.
& Graff.deciſ.aur.d.cap.23. nu.38. & alij,
quos hic recẽſere ocioſum eſſet, quia con-
trarium eſt verius per text. in cap. vnic. de
big.in 6. vbi etiam doct. & concil.Trident.
in cap.17.in fi.ſeſſ.23.& ita ſuper eod. cap.
ſequ.verbis fuit deciſum nempe, an Epiſco-
pus ſua auctoritate ordinaria potuerit cũ
ſuo ſubdito viro bigamo, qui alias cum
duabus virginibus, & ſucceſsiuis tempori-
bus quæ modo defunctæ ſunt, matrimoniũ
legitimum contraxerat, & conſummauerat
diſpenſare, vt poſsit primam tonſuram, &
beneficia ſimplicia accipere, neque eidem
conferre, pro vt contulit. Et dato, quòd
non potuerit, an aliquas, & quas cenſuras
& pœnas incurrit, tàm Epiſcopus, quàm,
qui fuit promotus: Sanctiſsimus D.N.Sixtus
ex ſententia congregationis reſpondit, quo
ad primum non poſſe, quo ad ſecundum,
ſignificandum Epiſcopo ipſum eſſe ſuſpen-
ſum in collatione ordinum, itemque, pro-
motum ſuſpenſum eſſe ab ordinum exequ-
tione, beneficiumque amiſiſſe, & fructus
perceptos ſuos non feciſſe.

37 Decimoſextò † ſolus Papa diſpenſare
poteſt, vt filius immediate in eccleſia pa-
terna ſuccedat, cap.fi.de fil.presb. & gloſſa
in d.cap.ſi Euangelica, in fin.55.diſt.

38 Decimoſeptimò † ſolus Papa diſpenſare
poteſt cum illegitimis criminoſis, & ære
alieno grauatis, vt ad religionem admitti
poſsit, à qua ſub grauibus pœnis prohi-
bentur per conſtitutionem Sixti V. quæ in-
cipit, cum de omnibus, de anno 1587.ſexto
kal.Decembris etiam, in vlt.lib.Bul. eiuſdẽ
Sixti, & de qua per Graff.eod.cap.17.n.65.
quæ tamen poſtea modificata fuit per Gre-
gorium XIV. per conſtitutionẽ incipientẽ:
circunſpecta Romani, de anno 1591.idibus
Martij editam.

Digitized by Google

39 Decimooctauò † in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, quæ extenduntur vſq; ad quartum gradum de iure canonico cóputan.ſol us Papa diſpenſare poteſt, non autem Epiſcopi, nec legati de latere in dictis gradibus poſſunt diſpenſare, cap. non debet, de cōſanguinitate, & affinit. Couar. de ſponſ. 2. par. 1. cap. 6. §. 9. in fin. & conc. Trident. cap. 5. de refor. matr. ſeſſ. 24.

Prohibitio etiim copulę coniugalis quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non excedit, vt d. cap. non debet, vnde puto errare eos, qui ſuis conſtitutionibus, decretis, aut alijs modis prohibēt, ne in quarto, & quinto gradu ſine Ordinarij licentia, aut declaratione matrimonia, qua libera eſſe debent, contrahatur, quoniam huiuſmodi impedimenta ſunt contra expreſſum caſum legis eod. cap. nō debet, & cap. cùm locū de ſpōſ. nec ſub prætextu ſcandali vitandi, quia matrimonia in quibus nullum penitus eſt impedimentum conſanguinitatis, aut affinitatis, ad euitandum ſcandalū, poſſunt impediri, cum propter ſcandalum quandoque aliquid omittatur, quod de iure eſſet faciendum, vt cap. 1. 91. diſt. & in his terminis procedit gloſſa, quam ſequitur Abb. in cap. ſuper eo in verbo conſuetudo, de cognat. ſpir. non autem, quòd quintus gradus ſcandalum generet, & ad euitandum ſcandalum omni alio impedimento ceſſante debebent Epiſcopi, ne matrimonia contrahantur, prohibere, vt poſt alios per ipſum citatos Felin. in cap. nihil nu. 1 de præſcript.

40 Decimononò † in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit, & oritur ex ſponſalibus validis cótractis cum ſponſo prædefuncto, fratre illius, qui cum ſponſo, vel ſponſa quondam fratris, vel ſororis, vult matrimonium contrahere, cap. ad audientiam, cap. ſponſam, de ſponſal. concil. Trident. cap. 3. de reform. matr ſeſſ. 24. & Pius V. in declaratione ſuper eod. cap. 3. in Bull. cap. 62. ſolus Papa diſpenſare poteſt.

41 Vigeſimò † ſolus Papa in impedimento, quod propter affinitatem ex fornicatione contractā inducitur, de quo, cap. quædam, cum ſeq. 32. queſt. 7. & tot. tit. de eod. qui cogn. conſang. vxor. ſu. diſpenſare poteſt, & hæc affinitas in primo, & ſecundo tantùm gradu contrahitur, quibus matrimonium contrahendum impedit, & cōtractum dirimit, in vlterioribus verò gradibus matrimonium poſtea contractum non dirimitur. concil. Trident. cap. 4. de reform. matr. ead. ſeſſ. 24. & Pius V. in declar. de qua in Bull. Rom. cap. 24.

42 Vigeſimoprimò † in impedimento cognationis ſpiritualis, quod oritur tantùm cum patrino, & matrina de baptiſmo ſuſcipientes, inter baptizatum ipſum, illiu que patrem, & matrem, nec non inter baptizātem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, vt cap. 2. ead. ſeſſ. 24. de reform. matr. & Pius V. in declarat. in eod. Bull. d. cap. 24. ſolus Papa diſpenſare poteſt, & hęc concluſio, quòd in prædictis impedimentis ſolus Papa diſpenſare poſſit, quæ eſt veriſ-
43 ſima, † fallit adueniente caſu cum infraſcriptis circumſtantijs.

Prima erit circumſtātia, quòd matrimonium iam ſit contractum, & conſummatum inter perſonas, quæ impedimentum ignorarent, quia, ſi ſciuiſſent impedimentum, ſpe diſpenſationis perpetuò carere debent. cócil. Trid. cap. 5. de refor. matr. ead. ſeſſ. 24.

Secunda, quòd impedimentum ſit occultum.

Tertia, quòd ſi fieret diuortium veriſimiliter ſcandalum oriri poſſet.

Quarta, quòd cōtrahentes ſint adeò pauperes, vt non poſſint mittere, vel ire Romam ad Summum Pontificem pro diſpenſatione obtinenda, quo caſu poſſet Epiſcopus diſpenſare. Soc. in 4. ſentent. diſtin. 37. quæſt. vnic. artic. 2. Syluest. in verb. diſpenſatio, §. 9. Armil. eod. verſ. num. 19. & Nauarr. cap. 22. num. 85.

44 Et contra concilium † generale, quando diſpenſandi ſubeſt legitima, & euidens cauſa, quòd poſſint etiā Epiſcopi, & Legati diſpenſare, tenet Staphil. in tract. breu. nu. 31. quæ tamen opinio non eſt vera, imo nec Epiſcopi, nec Legati poſſunt diſpenſare contra concilia generalia, vt tenet gloſſ. in cap. cum dilectus, in ver. in ætate, poſt med. de elect. gloſſ. 2. in cap. penultim. in fin. de ſil. præsb. gloſſ. penult. in cap. dilectus, il 1. de præb. Card. Iacob. in tract. de conc. lib. 5. art. 10. num. 3. & Nauar. qui teſtatur dictas gloſſ. eſſe communiter receptas, in Manuali de orat. cap. 11. num. 24. & eandem concluſionem firmat. Abb. in cap. dilecto, nu. 5.

de

Digitized by Google

de præb. ſed ſolus Papa poteſt contra concilium generale diſpẽſare:&, quia quandoque dubitari contingit in impedimento gra
45 duum inæqualiũ pro † diſpenſatione impetranda, an ſufficiat remotionem gradum à ſtipite, vel ſimul ſit neceſſarium propinquiorem gradum, quo alter ex impeditis à ſtipite diſtat, exprimere, & quòd remotiorem gradum ſufficiat exprimere, tenet Couar. de ſponſ. par. 2. cap. 6. §. 10. nu. 12. quia dicta Bulla, de qua in Bull. Rom. cap. 23. licet declaret, remotiores gradus ſufficere expreſſionem, mandat tamen ſuper propinquiori gradu litteras declaratorias obtineri, quod perinde eſt, ac ſi ſtatuiſſet vnica expeditione proximiorem, & remotiorem gradum eſſe exprimendum, & ita à curia Romana mens Pontificis fuit interpretata per ſtylũ, qui inoleuit, vt vbi litteræ diſpenſationis, ac poſtea litteræ declaratoriæ ſuper proximiori gradu in gradibus inæqualibus eſſent expediendæ, vnica Bulla ſuper remotiori gradu diſpenſatur, & proximior, qui tamen exprimitur, declaratur non obſtare, & hunc ſtylum ſpatio viginti annorum, & vltra, quibus Romanam curiam ſecutus fui, inconcuſſe ſemper ſeruare vidi. Ita quòd, omiſſa expreſſione gradus proximioris, vt fit quandoque per errorem, neceſſaria ſit reualidatio cum litteris, perinde valere, & hæc in praxi ſunt ſatis nota non ſolum in Vrbe, ſed vbique in foro Epiſcopali, & quòd ſuper proximiori gradu inæquali expediren tur litteræ declaratoriæ atteſtatur Philip Prob. in rub. de cognat. ſpiritu. in 6. quem citat. Couar. d. n. 12. in fin.

46 An autem, qui, † propter impedimentum, matrimonium ſine diſpenſatione Apoſtolica contrahere non poſſunt, ſi poſt expeditionem, & datam ſupplicationis ſe carnaliter cognoſcant, valeat diſpẽſatio, & reſpondent aliqui, quòd ſic, quia, nondum confectis litteris, valet diſpenſatio ſola ſupplicatione expedita, & à tempore datæ, & expeditæ ſupplicationis incipit currere gratia, per text. in cap. ſi eo tempore; & ibi gloſſa in ver. cũ tempore, de reſcript. cap. eum cui de præben. vbique in 6. & cap. eam te, cum gloſſ. in verb. data. ex de reſcript. & valet gratia, nullo ſuperueniente nono impedimento, ſed licet gratia incipiat currere, ac valeat à data ſupplicationis, quæ probet, & perficiat gratiam. Caſſad. de ſpenſ. deciſ. 2. num. 10. tamen ſupplicatio eſt gratia informis ante confectionem litterarum, quæ non tribuit titulum perfectum. Rota deciſ. 20. num. 5. de conceſſ. præb. in nou. ideo capientes poſſeſſionem beneficiorum vigore ſupplicationum, ſeu illarũ tranſumptorum, & non vigore litterarum, fructus, quos ex illis pro tempore percipiunt, non faciunt ſuos, quinimmò ad beneficia in eiſdem tranſumptus, ſeu ſupplicationibus, expreſſa perpetuò efficiuntur ipſo facto inhabiles, & ad reſtitutionem fructuũ ex illis perceptorum in vtroque foro tenẽtur, vt in conſtit. Paul. III in Bull. Rom. cap. 5. verſ. nec non, & Papa non diſpenſat, ſed litterarum vigore mãdat Epiſcopo, ſeu vicario, illius conſcientiam onerãdo, quòd de ſupplicatis ſe diligenter informet, &, ſi per informationẽ eandem repererit, quòd preces veritati nitantur, ſuper quo ſuam conſcientiam onerat, tunc cum ſupplicantibus ſeruata forma concilij Tridentini, quòd impedimento nõ obſtante matrimonium cõtrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſt modum remanere licite valeant, ipſius Papę auctoritate di
47 ſpenſet, † vnde eſt mandatum de diſpenſando, quod non habet vim diſpenſationis. Rot. deciſ. 2. de fil. presb. num. 10. in nou. & ideo per carnis copulam poſt datam ſup
48 plicationis, † & ante diſpenſationis exequtionem inceſtum committunt, cap. lex illa. verſ. inceſtus, 36. q. 1. & Diaz. pract. crimin. cap 78 in princip. & cum in præſentatione litterarum pro diſpenſatione illarum vigore ab Ordinario obtinenda, res non ſit integra, & dubitetur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum inceſtuoſo, licet poſſit, vt per Io. And. in cap. at, ſi clerici, §. de adulterijs, quem ſequuntur Abb. ante nu. 11. & Felin. n. 7. de iud. tamen vigore diſpenſationis ab impedimẽto in diſpenſatione expreſſo tantùm diſpenſat, non aũt ſuper non expreſſis,
49 † & ſuper inceſtu abſoluunt Epiſcopi etiã ex diſpoſitione ſacr. concil. Trid. vt cap 6. de reform. ſeſſ. 24. ſed non ad effectum validitatis diſpenſationis ſuper non expreſſis.

50 Propterea regulariter † requiritur reualidatio per nouam expeditionem, perinde valere, cum narratiua, quòd oratores, veſana libidine victi, antequam litteræ diſpẽſa-

Digitized by Google

tionis Ordinario præſentarentur,ſe carnaliter cognouerunt,& dantur litteræ, perinde valere, reualidatoriæ cum abſolutione ab inceſtu,& ita ſeruat Dataria,& Cancellaria,ac viget Romanæ curiæ ſtylus, qui facit ius, & pro iure eſt ſeruandus. Rota deciſ.1.poſt med.de fil.presb.in nou.deciſ.16. de cõſuet.& deciſ 55.n.2.de conceſ.præb in antiq.

51 Vigeſimoſecundò † ſolus Papa ſuper quinque votis, nempè perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem,ad limina Apoſtolorum Petri, & Pauli;& ad S.Iacobum in Compoſtella, diſpẽſare poteſt,vt per extra. & ſi dominici gregis,2 de pœnit.& remiſſ.& Nauar.in man. cap.12 num.75.verſ.2.dicimus,& alijs pluribus caſibus,de quibus per Petr.à Mon.de pot.Pont.ſub rubr.de mo.reſiſt.Pa.num.10. tom.13.

52 Vigeſimotertiò † ſolus Papa diſpenſare poteſt à voto ſolemni per ſacri ordinis ſuſceptionem emiſſo, aut per ſolemnem profeſſionem facto,gloſſa final. in cap. cùm ad monaſterium, & ibi Innoc. num.4. & Abb. num.21.de ſtatu monach Pariſ. conſil.68. num.148.volum.4. Couar. in cap.2. nu.10. & 11. de teſt. & Felin. in cap. ſi quando, num.5. de reſcript. alij etiam caſus diſpenſationis ſunt ſpecialier Papæ reſeruati, de quibus in cap. de voto. Vltra caſum prædictum diſpenſationis matrimonialis poteſt Epiſcopus in pluribus caſibus diſpenſare.

53 Primò † in irregularibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario,& exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, qui, vt ſupra, ſunt Papæ ſpecialiter reſeruati,concil. Trident. in cap.6.de reform.ſeſſ.24.& cum clerico ante legitimam ætatem promoto, poſt quã peruenerit ad legitimam ætatem, poterit Epiſcopus diſpenſare,tàm ſuper irregularitate,quàm ſuper ſuſpenſione,ex delicto tamen occulto proueniente, vt per ſacram congregationem fuit deciſum, vt in deciſ. vlt.ſuper cap.6.de refor.ſeſſ.24.

54 Secundò † Epiſcopus poteſt illegitimos diſpenſare ad minores ordines, & vnum ſimplex beneficium,cap.1.de fil.presb.in 6. Gig.de penſ.q.17.n.1.& Feret.cõſ.185.n.6.

55 Tertiò, † licet regulariter vnum beneficium auctoritate ordinaria tantùm vni ſit conferendum,tamen,ſi non ſufficiat poteſt Epiſcopus diſpenſatiue ſecundum cõferre. conc.Trid.d.cap.17. de refor. ead. ſeſſ.24. etiam quòd ſint ſub eodem tecto, dummodo ſint diformia, nec ambo perſonalem reſidentiam requirant, vt fuit de menſe Auguſti.1590.à ſacra cõgregatione deciſũ, vt in deciſ.fin. ſuper cap.17. de refor. ſeſſ.24.

56 Quartò † poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper tribus denunciationibus ante celebrationem,& ſolemnizationem matrimonij faciendis,ex diſpenſatione ſacri conc.quod inquit, niſi Ordinarius ipſe iudicauerit, vt prædictæ denunciationes remmittantur, quòd illius prudentiæ, & iudicio ſancta ſynodus reliquit,vt in cap.1.circa med.de refor. matr.ſeſſ.24.

57 Quintò † poſſunt Epiſcopi diſpenſare ab omnibus votis,exceptis Papę ſpecialiter reſeruatis,gloſſa in cap.at, ſi clerici, in ver. minora, verſ.alia eſt magis communis, & ibi Innoc.de iud.gloſſa in cap.ex multa, in verbo incumbit.de voto.

58 Sextò † poteſt Epiſcopus contra conſtitutiones ſuas,ac ſynodalia,& alia ipſius decreta diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi commenſuratur à poteſtate ſtatuendi,& pœnam imponendi,& in omnibus caſibus, in quibus quis poteſt ſtatuere, & punire poteſt & diſpenſare, Borga. de irregul. & diſpenſat.par.3.de diſpenſ.cont. gen. in fin. & Felin.in d.§.de adulterijs,num.6. de iud.

59 & breuiter perſtringendo Epiſcopus, † licet in omnibus caſibus diſpenſare, illis exceptis,in quibus Papa prohibuit ſibi ſpecialiter reſeruando,& 114.caſus Papæ ſpecialiter reſeruatos potuit Borga. eod. tract.de irreg.par.3.concl.4.& par.6.qui cleric. vel nou. num.8. cum ſeq & Io. Dedeo poſuit caſus.121.in quibus Epiſcopus eſt permiſſũ diſpenſare, quem ſequitur Specul. in rubr. quid ſit irregularitas,& ſub §.nunc de Epiſcoporũ,ad quos lectorẽ remiſſe ſufficiat.

60 Prælatus inferior † Epiſcopo, qui habet iuriſdictionẽ,quaſi Epiſcopalem, & alij inferiores in aliquibus caſibus poſſunt diſpenſare, de quibus per Borga. & alios per ipſũ citatos,in d.tract.de irregulari. & diſpenſ.ſub rub.de diſpenſ.cap.ſed.vag.de diſpenſat. Abb.& de diſpenſ.per ingreſſ.relig. par.3.& Felin.in d.§.de adulterij, num.21.

de

Digitized by Google

de iud.& hæc, quo ad diſpenſationes, quæ auctoritate ordinaria fieri poſſunt.

61 Auctoritate delegata, diſpenſant † Legati de latere, Nuncij,& alij, quibus per delegationes conceditur facultas diſpenſandi, qui fines delegationis excedere non poſſunt, l. diligenter, ff. mand. l. ſi procuratori. C. de procur. cap. cùm dilecta, de reſcript. cap. niſi ſpecialis, ext. de offic. leg. & cap. 1. de offic. leg. in 6.

62 Diſpenſationis effectus † primus eſt, vt digne recipiantur ſacramẽta eccleſiaſtica, & beneficia, cum nullus in mortali peccato regulariter debeat promoueri, niſi peracta pœnitentia, cap. multi, 40. diſt. cap. illud, 50. diſt. & cap. audi. 11. q. 3.

Secundus diſpenſationis effectus eſt, vt iam promotus, qui peccauit mortaliter, cùm ſuum officium exequi nequeat, quia eſt ſuſpenſus, poſt diſpenſationem officium ſuum licite exequi poſſit.

Tertius, quòd beneficium, quod aliàs licite obtineri non poteſt, per diſpẽſationem licite retineatur.

Quartus effectus eſt, vt ſuper crimine, de quo quis fuit diſpenſatus, accuſari non poſſit, vt per Hoſt. in ſum. de diſpenſat. §. quis ſit effectus, vſque in finem.

DE SPONSALIBVS, ET MATRIMONIIS. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium eſt duplex: ſpirituale, & carnale.*

2 *Matrimonium in Paradiſo à Deo fuit inſtitutum.*

3 *Matrimonium duabus ex cauſis principaliter contrahitur.*

4 *Sacramentum triplex in matrimonio carnali copula conſummato deſignatur.*

5 *Matrimonium, vnde dicatur.*

6 *Matrimoniales cauſæ à iudicibus eccleſiaſticis ſunt decidendæ, & terminandæ.*

7 *Matrimoniales cauſæ ſunt priuilegiatæ.*

8 *Paupertas quandoque prodeſt.*

9 *Paupertatem Deus eſſe voluit, & quare.*

10 *Paupertatis priuilegia plura ſunt, & quæ.*

11 *Matrimonialis ſtatus virginitatis, vel cœlibatus ſtatui anteponi non poteſt.*

12 *Matrimonij bona ſunt tria, fides, proles, & ſacramentum.*

13 *Matrimonia libera eſſe debent, & cogentes inuitos ad matrimonium contrahendum anathematis pœnam, ipſo facto, incurrunt.*

Matrimonia decentiùs cum parentum conſenſu contrahuntur.

14 *Sponſalia largo modo quid comprehendant.*

15 *Sponſaliorum propria ſignificatio ſunt futurarum nuptiarum promiſſiones, quas de futuro appellamus.*

16 *Sponſaliorum duæ ſunt ſpecies.*

17 *Sponſalia quomodo rectè contrahantur.*

18 *Sponſalia per verba de futuro, an per carnis copulam ſubſequtam tranſeant in matrimonium.*

19 *Cogere an poſſit Epiſcopus renuentem ex ſponſis ad obſeruantiam ſponſaliorum.*

Puellæ quomodo ſibi cauere debeant.

20 *Sponſalia ante legitimam ætatem contracta per verba de præſenti, an trãſeant in matrimonium.*

21 *Metus à iudice, an inferri poſſit.*

22 *Nuptiæ coactæ infelices exitus parere ſolent.*

23 *Matrimonia, conſenſu deficiente, ſunt nulla.*

24 *Sponſalia ſub conditione contracta, an ſint nulla.*

25 *Iuramentum à loquela apud Deum, an differat.*

26 *Promiſſione nuda in foro contentioſo, quis cogi non poſſit.*

27 *Sponſaliorum vi iuratorum de futuro promittens ad ſolemnizãdum matrimonium cogi poteſt.*

28 *Sponſalia contrahens per verba de futuro, an teneatur per verba de præſenti contrahere.*

29 *Sponſalia pluribus modis ſoluuntur.*

30 *Verbum, liberum, quid importet.*

31 *Matrimonium qui contrahere legitime poſſint.*

munem ſtylum Rotæ probari debet, videlicet, quòd beneficium, ſuper quo penſio, de qua agitur, fuit reſeruata, tempore prouiſionis, oneribus deductis, valeat in portatis tot ſcuta, & per quinque annos ante prouiſionem, & poſt, ſi à tanto tempore tunc titularis fuit prouiſus, anno fertili cũ ſterili computato, communi æſtimatione tantum valuit, & ita teſtis de tali beneficio notitiam habens dixit, ſe ſcire, & ſi plus, vel minus valeret, ipſe non ignoraret, vt poſt Bart. Abb. Felin. & alios, quos citat, teſtatur Gomeſ. in reg. de val. exprim. q. vlt.

72 Sextò † exceptio ſolutionis opponi poteſt, & impedit executionem litterarum reſeruationis penſionis, quia ſolutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio. Inſt. quib. mod. tol. oblig. in princ. ſed allegata ſolutione, & inde, parte citata ad docendum de dicta allegata ſolutione, iudex concedit terminum, vſque ad primam ſequentem diem iuridicam, qua adueniente, & non docto liquide de ſolutione, proceditur ad exequtionem, quia non conceditur tempus ad liquidandum, Felin. in cap. ſuborta, num. 2. verſ. ſed, ſi non eſſet, de re iud cum alijs ſupra allegatis.

73 Septimò † opponi poteſt exceptio extinctionis penſionis, quæ pluribus modis extinguitur.

Primò morte penſionarij, ſi procurator agat pro exigenda penſione nomine principalis, qui in longinquis partibus deceſſit, quia, ſi habet in promptu probationem mortis, cum penſio reſeruetur, quoad penſionarius vixerit, eo mortuo, eſt extincta reſeruatio, ſicuti finitur vſusfructus morte vſufructuarij, §. finitur, inſtit. de vſufruct. cap. fin. de pecu. cler. & Gig. de penſ. q. 1. num. 5.

Secundò penſio regulariter exinguitur per contractum matrimonij, per verba de præſenti. Gig. eod. tract. q. 14. nu. 5. & 6.

Tertiò extinguitur penſio per ingreſſum religionis poſt emiſſam profeſſionem, prout vacant beneficia, vt per St. phil. in tract. de var. mod. vacat. num. 90. & hoc caſu valet arg. à beneficio ad pẽſionem, quoniam, emiſſa profeſſione, religioſus habetur pro mortuo, quia cùm ipſe ab alio poſſideatur, nihil poſſidere poteſt, cap. non dicatis, 12. q. 1. & cap. ad monaſteriũ, de ſtat. monach.

74 Octauò, † poteſt opponi exceptio extinctionis aliquibus anticipatis ſolutionibus auctoritate Papæ, & penſionem redimens ſine auctoritate Summi Pontificis ſimoniam committit, inquit Nauarr. in cap. 23. num. 111. quem poſt alios, quos citat, ſequitur Monet. in tract. de diſtrib. quot. num. 52. contraria tamen ſententia, quòd penſio ſola voluntate, ſicut quælibet res profana caſſari, & remitti poſſit abſque licentia Papę, eſt verior: quam poſt Præpoſ. in cap. Agatho. 63. diſt. tenet Gomeſ. in reg. de infirm. reſig. quæſt. 16. num. 4. vbi teſtatur, tempore ſuo Rotam hanc opinionem pluries approbaſſe, & hanc opinionem etiam modernis temporibus tenuit Rot. in nouiſſ. deciſ. 471. num. 10. part. 1. à qua tutò recedi non poteſt.

75 Nam penſio † in temporalitate conſiſtit. Put. deciſ. 202. num. 3. lib. 3. Gomeſ. eadem quæſt. 16. num. 2. verſ. penſio vero. Benint. in deciſ. 49. num. 6. & Gig. eod. tract. de penſ. q. 13. nu. 3.

76 † Et ideo anticipatis aliquibus ſolutionibus, quibus mediantibus in inſtrumento quietantiæ apponatur pactum de vlterius in futurum non petendo, illa exceptio pacti de non petendo æquipollet ſolutioni, vt per Gig. eod. tract. q. vlt. nu. 2. 3. & 4.

77 Nonò exceptio † excommunicationis, quæ opponi poteſt in quacunque parte litis, quo caſu, ſi agens ad penſionem eſt excommunicatus, iudex exequutor illum repellere debet, cap. exceptionẽ, & ibi Abb. num. 2. de except. & Iaſ. in l. 1. num. 23. C. de iur. & fac. ignor.

78 Et hæc exceptio procedit, † etiam opponi poteſt coràm iudice ſeculari, gloſſ. fin. in l. 1. C. de iur. & fac. ignor. cap. fin. de except. in 6. Iaſ. poſt alios in l. placet in prima lectura in fin. C. de ſacroſanct. Eccl. & Gig. de penſ. ead. q. vlt. num. 19.

79 Et publice † excommunicatum, etiam quòd non excipiatur, iudex repellere debet, Abb. in eod. cap. exceptionem, num. 1. & Felin. in cap. intelleximus, num. 7. verſ. quare ergo de iud.

80 Decimò † exceptio defectus clericatus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt, quia ſi in litteris Apoſtolicis legatur reſeruatio facta clerico, tenetur reſeruatarius probare ſe eſſe clericum, & nõ proba-

Digitized by Google

probato clericatu, penſio eſt nulla Rebuff. in pract. benef. de form. lit. conſ. num. 22. part. 1. & Gig. de penſ. quæſt. 22. num. 8. etiam ſi penſio fuerit reſeruata equiti Hieroſolymitano, aut alterius religionis, quia licet, dicti equites ſint religioſi, & tria vota ſubſtantialia emittant, non ſequitur, religioſi, ergo capaces, ſed cùm narratiua ſit pars gratiæ, debet clericatus verificari, aliàs gratia redditur ſubreptitia, & nulla. Abb. in capitulo cum noſtris, num. 11. de conceſſ. præbend. Felin. in cap. ſignificante, num. 3. de reſcript. cum alijs ſupra numer. 17. allegat. aliæque exceptiones, quæ opponi poſſunt, habentur per Gig. in eod. tract. quæſt. vlt.

DE DISPENSATIONIBVS. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio, quid ſit.*

2 *Diſpenſationis tres ſunt ſpecies, ſcilicet, debita, permiſſa, & prohibita.*

3 *Diſpenſare poteſt Papa in omni caſu, & impedimento iure humano, vel poſitiuo inducto, cùm ſit loco Petri, & Vicarius Chriſti.*

4 *Papa poteſt ex cauſa, ſua conſtitutione, vel reſcripto, ius diuinum interpretari, vel limitare.*

5 *Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluribus caſibus.*

6 *Papa ſolus in pluritate beneficiorum incompatibilium diſpenſat.*

7 *Papa ſolus diſpenſat ad plura beneficia vltra duo ſimplicia, etiam quantumcunque tenuis redditus.*

8 *Papa ſolus diſpenſat illegitimos ad plura beneficia, & ad ſacros ordines.*

9 *Papa ſolus diſpenſat cum ſimoniaco, ſiue in ordine ſiue in beneficio, quando ſcienter ſimoniam commiſit, vel ratam habuit*

10 *Simoniam committens in ordinum conſequtionem, eſt eo ipſo per decennium, ſine vlla diſpenſationis ſpe, ſuſpenſus*

11 *Diſpenſabat olim regulariter ſolus Papa cũ eo, qui poſt excommunicationem celebrauit, aut aliquem actum ordini proprium egit, ſiue fuiſſet Epiſcopus, ſiue alius in ſacris conſtitutus.*

12 *Diſpenſare p teſt vigore concil. Trident. Ordinarius in occultis, cum eo, qui excommunicatus celebrauit.*

13 *Diſpenſat ſolus Papa ſuper ætatis defectu, pro cõſequtione ordinum, vel dignitatum.*

14 *Papa ſolus eſt ſupra concilium, & ideo ſolus à decretis concilij diſpenſare poteſt.*

15 *Papa ſolus diſpenſat cum parocho, vt non teneatur, ſe facere infra annum ad ſacerdotium promoueri.*

16 *Papa ſolus diſpenſat, vt quis in abſentia poſſit ex cauſa percipere diſtributiones quotidianas, quantum ab intereſſentibus regulariter percipi debent.*

17 *Diſtributiones quotidianas, quando non amittat parochiali eccleſiæ deſeruiens.*

18 *Canonicus pœnitentiarius, quãdò non amittat diſtributiones quotidianas.*

19 *Canonicus cum præbenda Theologali; ſi abſit, dum lectiones ſunt habẽdæ, præſens cenſetur.*

20 *Lectiones habentes in ſcholis publice Theologiam docentes, & in cathedralibus docentes, priuilegio gaudent, vt pro præſentibus habeantur.*

21 *Infirmi; etiam ita affecti ex propria culpa, quoad diſtributiones, habentur pro præſentibus.*

22 *Famulo ægrotandi debentur à domino cibaria, & tenues expenſæ.*

23 *Clericus abſens pro vrgente neceſſitate, vel euidente vtilitate eccleſiæ, diſtributiones quotidianas non amittit.*

24 *Abſentia à reſidentia propter peſtem non excuſat.*

25 *Clericus iniuſte carceratus, excommunicatus, &c. diſtributiones quotidianas non amittit.*

26 *Clericus iuſte cenſuris eccleſiaſticis illaqueatus, vel carceratus, amittit diſtributiones*

Digitized by Google

tiones quotidianas.

27 Diſpenſatio ab irregularitate proueniente ex homicidio, vt quis poſſit ordinari, ſoli Papa eſt reſeruata.

28 Diſpenſatio ab irregularitate proueniente ex delicto deducto ad forum contentioſum, Papa eſt reſeruata.

29 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter alicuius membri mutilationem.

30 Papa ſolus diſpẽſat cum irregulari propter oculi carentiam.

31 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis.

32 Papa ſolus diſpenſat cum leproſo, laboranti eccleſia, obſeſſo à dæmone, lunatico, & furioſo.

33 Leproſi, lymphatici, energumeni furioſi, aut alio huius generis morbo affecti, cum notabile ſcandalum ordinum vſui præbeant, ſunt irregulares.

34 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter bigamiam, quo ad beneficia, & ordines ſacros.

35 Milites Sanctorum Mauritij, & Lazari ad ſecundas nuptias à ſolo Papa poſſunt diſpenſari.

36 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum bigamo, vt minores ordines ſuſcipere poſſit.

37 Papa ſolus diſpenſat, vt filius ſuccedat immediatè in eccleſia paterna.

38 Papa ſolus diſpenſat cum illegitimis crimi-noſis, ac are alieno grauatis, vt ad religionem recipi poſſint.

39 Papa ſolus diſpenſat in gradibus cõſanguinitatis prohibitis, vſque ad quartum gradum.

40 Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit.

41 Papa ſolus diſpenſat in impedimento inducto propter affinitatem ex fornicatione contractam, quod impedit vſque ad ſecundũ gradum.

42 Papa ſolus diſpenſat in impedimento cognationis ſpiritualis, & inter quas perſonas contrahatur.

43 Epiſcopus quandoq; in gradibus prohibitis, quatuor copulatiuè cauſis concurrentibus, poteſt diſpenſare.

44 Diſpenſare non poſſunt contra concilium generale, Epiſcopi, nec Legati.

45 Diſpenſatio matrimonialis, non eſt valida ſi tantùm remotior gradus exprimatur.

46 Diſpenſatio, an ijs ſuffragetur, qui habentes impedimentum, propter quod matrimoniũ contrahere non valent, poſt expeditam, & datam ſupplicationem ſe carnaliter cognoſcunt.

47 Mandatum de diſpenſando non habẽt vim diſpenſationis.

48 Carnaliter ſe cognoſcentes poſt datam ſupplicationis, & ante diſpenſationis exequtionem inceſtum committuns.

49 Epiſcopus abſoluit ab inceſtu, ſed non reualidas diſpenſationes.

50 Copula carnali ſecuta ante præſentationem diſpenſationis, an Epiſcopus poſſit diſpenſationem exequtioni demandare, & quomodo.

51 Diſpenſare poteſt ſolus Papa à quinque votis ſolemnibus, & alijs pluribus.

52 Diſpenſare poteſt ſolus Papa à voto ſolemni per ſacri Ordinis ſuſceptionem emiſſo, & per ſolemnem profeſſionem facto.

53 Epiſcopus, quibus caſibus ſuper irregularitatibus poſſit diſpenſare.

54 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad minores ordines, & vnum ſimplex beneficium.

55 Diſpenſare poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria ad duo beneficia.

56 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper denunciationibus matrimonialibus.

57 Diſpenſare poſſunt Epiſcopi ab omnibus votis Papa ſpecialiter non reſeruatis.

58 Quibus caſibus poteſt quis ſtatuere, & punire, in eiſdemmet poteſt etiam diſpenſare.

59 Epiſcopi poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus non prohibitis à Papa, ſibi ſpecialiter reſeruando.

60 Diſpenſare poſſunt prælati inferiores in pluribus caſibus.

61 Legati à latere, nuncij, & alij, quibus per delegationẽ cõceditur facultas diſpenſandi non poſſunt fines delegationes excedere.

62 Diſpenſationis effectus ſunt quatuor.

NISI

NISI rigor diſciplinæ quandoque relaxetur,ex diſpenſatione miſericordię in neruum facile poſſet erumpi, multorum ideo crimina ſunt damnabilia, quæ tamen Eccleſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſiue vtilitatis, & pro euentu rei,vt in cap.requiritis, §.niſi rigor. 1.q.7.

Vnde cùm ſupra viſum fuerit, quomodo beneficia conferantur, & penſiones reſeruentur,in quibus pluries diſpenſationes requiruntur, in hoc capitulo de diſpenſatione,quid ſit, quot ſint ſpecies diſpẽſationum, quis poſſit diſpenſare, qualiter ſit diſpenſatio facienda, & qui ſit effectus diſpenſationis breuiter ſum verba facturus.

1 † Primò diſpenſatio eſt rigoris iuris per eum, ad quem ſpectat, miſericors canonice facta relaxatio, vt d.§.niſi rigor.vbi etiã gloſſ.in verb.vt pleriſque,& cap.ſeq. Abb.in cap. at ſi clerici,§.in adulterijs, num.12.de iud.& Hoſt.in ſum.num.1.

2 Species autem † diſpenſationũ ſunt tres, quarum vna eſt debita, alia prohibita, & alia permiſſa,gloſſ. in cap. vt cõſtitueretur, in verb.detrahendũ.50.diſt. debita eſt cauſa neceſſitatis,permiſſa, vtilitatis,vt in cap. & ſi illa.iunct.gl.in verb. vel temporum, 1. q.7. prohibita eſt, vbicunque decoloratur ſtatus Eccleſię, quo caſu diſpenſari non poteſt, vt contra Euangelium, vel præceptum Apoſtoli. cap. ſunt, qui dicunt. circ. princ.27.q.2.& gl.in d.§.niſi rigor.in verb. vt pleriq; & eſt debita diſpenſatio,vbicunque perſona,res locus, & cauſa exigit, c.1. & per tot.29.diſt.& gl.in cap. domino ſancto,in verb.neceſſe ſit,50.diſt. permiſſa, ea eſt,quę rationabiliter,& non neceſſariò ſit, vt,quando ſit propter prærogatiuam meritorum,quam ſolus Princeps in genere quiſque ſuo in duplicibus exercet,& Epiſcopus in ſimplicib.Hoſt.in ſum.de fil. presb. circ. fin.verſ.alia rationabilis,& in quibus Papa, in quibus verò Epiſcopus poſſit diſpenſare,infra patebit.

3 Papa † in omni caſu, & impedimento à iure humano,ſiue poſitiuo inducto diſpenſare poteſt,quia eſt loco Petri, cap. quoniã vetus,24.q.1.& Vicarius Ieſu Chriſti,cap. 1.2.& 4.de tranſlat. Epiſc.

4 Et poteſt etiam † ex cauſa, ſua conſtitutione,vel reſcripto,ius diuinum interpretari,& limitare, licet in totum tollere non poſſit,quia eſt immutabile,clem.ne romani, in princ.de elect.Innoc. in cap.2. in fin. de bigam.& Feli.poſt alios, quos citat in cap. quæ in eccleſiarum, nu.19. de conſtit. & in
5 pluribus † ſolus Papa poteſt diſpenſare:

6 Primò † in pluritate Epiſcopatuum, aut quorumcunque aliorum beneficiorum curam animarum habentium, aut aliàs perſonalem reſidentiam requirentium, quæ ſunt incompatibilia,vt cap. ſanctorum, 70. diſt. cap.de mulcta.de præbend. cap. ordinarij, de off.ord.in 6.cap.execrabilis, §. quia verò,in extrauag.com.& conc.Trid.cap.2.4. & 5.ſeſſ.7.de reform.

7 Secundò † ad plura beneficia,quàm duo ſimplicia,etiam quantuncumq; tenuis redditus, ſolus Papa diſpenſare poteſt. conc. Tridentin.cap.17. de reform. ſeſſ.24. & ita fuit à ſacr.congregatione Cardinalium decilum, vt in deciſ. ſub num. recollectis mihi,97.& melius,862.

8 Tertiò † illegitimos ad ordines ſacros, penſiones,Epiſcopatus,parochiales, canonicatus,& alia quæcunq; beneficia;non tamen,quo ad vnũ ſimplex, & ordines minores, pro quibus pôt Ordinarius diſpenſare, ſolus Papa diſpẽſare pôt,cap. cũ vintonien. ext.de elect.& cap.1.& 2.de fil.presb.in 6.

9 Quartò † ſolus Papa diſpenſat cum ſimoniaco in ſimonia cienter commiſſa, vel ratum habente,ſiue ſit in ordine,ſiue in beneficio,cap.erga ſimoniacos,1. quæſt.1. & quicunque deteſtabile crimen ſimoniacæ
10 prauitatis commiſſæ conuictus fuerit † in conſequendis ordinibus eo ipſo ab illorum executione per decennium ſine ſpe diſpenſationis eſt ſuſpẽſus,vltra alias pœnas, quas incurrit,de quibus per Pium V.in Bull.cap. 5.6.& vt ſimoniacè.

11 Quintò † regulariter ſolus Papa diſpenſabat cum eo, qui poſt excommunicationem,ſiue Epiſcopus,ſiue presbyter,aut diaconus foret, præſumpſiſſet facere oblationẽ, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificiũ,quaſi in officio ſuo vellet agere, ſicut prius,capitulo,ſi quis Epiſcopus damnatur,

iunct.

Digitized by Google

iuncta.gloſſ.in ver.alia.& cap.ſeq.11. q.3.
12 Sed hodie † ex ſacri concilij Tridentini
diſpoſitione, etiã Ordinarius poteſt, vt in-
fra demonſtrabitur,dummodo caſus ſit oc-
cultus,vt cap.6.de reform.ſeſſ.24.
13 Sextò † ſuper deffectu ætatis ad obtinen-
dum dignitates,beneficia, & ſuſcipiendum
ordines,cap.nemo deinceps,de elect. in 6.
quæ ætas eſt etiam præfinita à ſacro con-
cilio Tridentino, vt in cap. 12. de reform.
ſeſſ.24.cap.6.& cap.12. de reform. ſeſſ.23.
14 & cum † Papa ſolus ſit ſupra concilium,
ſoli Papæ eſt talis diſpenſatio reſeruata.
15 Septimò † Papa ſolus diſpenſare poteſt,
vt qui regimen parochialis eccleſiæ ſuſce-
pit, intra annum a ſibi commiſſi regiminis
tempore numerandum, non ſe faciat ad
ſacerdotium promoueri, cap. licet canon.
cum ſeq.eod.tit.in 6.
16 Octauò † ſolus Papa diſpenſat, vt quis
in abſentia ex cauſa percipiat diſtributio-
nes quotidianas, quæ alias regulariter ca-
nonicis,& alijs beneficiatis, & clericis ec-
cleſiarum,qui officijs in ipſis inter ſunt, nõ
autem abſentibus ſunt diſtribuendæ, cap.
vnic.de cler.non reſid.in 6.& concil. Trid.
d.cap.12.de reform.ſeſſ.24.
17 Quæ regula primò limitatur,vt † non ha-
beat locum, vbi dignitatibus in eccleſijs
cathedralibus,vel collegiatis,de iure,vel de
conſuetudine,iuriſdictio,adminiſtratio,vel
officium nõ competat, ſed extra ciuitatem
in diœceſi curam animarum immineat,cui
is, qui dignitatem obtinet, incumbere vo-
luerit,quia tunc pro tempore,quo in cura-
ta eccleſia reſederit, ac miniſtrauerit, tan-
quam præſens in eccleſijs cathedralibus,&
collegiatis,ac diuinis intereſſens eſt haben-
dus.concil.Trident.cap.3.verſ.quòd, ſi ali-
cui,de reform.ſeſſ.22.
18 Limitatur ſecundò, † vt non procedat in
canonico pœnitentiario,qui, dum confeſ-
ſiones in eccleſia audit, interim præſens in
choro,& proceſsionibus,ac exequijs defũ-
ctorum,quæ eo tempore fiunt, habetur, &
diſtributiones non amittit, cap.8. in fin. de
reform.ſeſſ.24. & ita ſuper eod. cap. fuit à
ſacra congregatione concilij deciſum,vt in
deciſ.penult.ſuper eod.cap.ſect.2.
19 Tertiò limitatur † in canonicis præben-
dam theologalem habentibus, qui illis die-
bus, quibus habent lectiones, licet ſint ab-
ſentes pro pręſentibus etiam,quo ad diſtri-
butiones quotidianas,habentur, conc.Tri-
dent.cap.1.ſeſſ.5.de refor. & congregatio
concil. ſuper cap.8.ſeſſ.24.deciſ.2. & licet
conc.Trid.in d.cap.1.
20 Loquatur † de Lectoribus, dum publice
Theologiam in ſcholis docet, tamen idem
eſt iudiciũ de docentibus in cathedralibus;
vt per eandem ſacra congregationem fuit
deciſum,in deciſionibus ſub num. recolle-
ctis,deciſ.mihi 611.
21 Quartò † limitatur in infirmis,qui,mor-
bo impediente,non poſſunt diuinis officijs
perſonaliter intereſſe,vt cap. vnic. de cler.
non reſid.in 6.etiam ſi quis ex propria cul-
pa fuerit vulneratus, aut in morbũ gallicũ,
vel alium inciderit, quia, quamuis propria
culpa eſſet impeditus, hoc tamen impedi-
mentum,nec à iure,nec ab homine, ſed ab
ipſo ſolo Deo illatum fuit,& ita cont.Phi-
lip.Prob.tenet Couar.in lib.3. var. reſolut.
cap.13.nu 8.verſ.7.quotidianæ, & in ſimili
22 videtur famulo † infirmo ſalariũ eſſe præ-
ſtandum, etiam eo tempore, quo eſt ægro-
tus,per l.arboribus,§.de illo. & ibi gloſſ. in
ver. ægrotante, ff. de vſufruct. quæ tamen
gloſſ.opinio, quo ad famulum ægrotantem,
non eſt vera,ſed ſolùm tenetur dominus fa-
mulo ægrotanti cibaria, ac modicas, & te-
nues expenſas ſubminiſtrare, Bart.in l. ſi cũ
dotem,§.ſin autem,ff.ſolut.matr. & in l. in
rebus,ff.commod.Abb. in cap.1. num.7. de
cler. & ægrot. & Couar. qui hanc opinio-
nem veriorem,& communem eſſe teſtatur,
in d.cap.13.verſ.ex quibuſ.
23 Quintò limitatur † in clerico abſente
propter vrgẽtem neceſsitatem,vel euiden-
tem eccleſiæ vtilitatẽ,cap.ex parte, il 2.de
cler.non reſid.cap.vnic.eod.tit.in 6 & Co-
uar. eod. nu.8. verſ.8. non tantum: & aliæ
24 abſentię cauſæ non excuſant,† nec abſen-
tia à ciuitate cauſa peſtis excuſat,vt expreſ-
ſe tenet Rip.in tract.de peſt. 2.par. nu.145.
quem ſequitur Couar.d.n.8.verſ 9.hinc.
35 Sextò limitatur,† non habere locum,nec
procedere in clerico iniuſte carcerato,ex-
communicato,ſuſpẽſo,vel in exilium etiam
iniuſte condemnato,cap.ſuper cauſa,& ibi
gloſſ 2.quæſt.5.Cald. in conſ.17. de præb.
Felin.in cap.apoſtolicæ,num.12.de excep.
Couar.poſt alios,quos citat.eod. n.8. verſ.
26 11.& 12.ſed † iuſte excommunicatus,car-
ceratus,

Digitized by Google

ceratus, aut arreſtatus diſtributiones quotidianas amittit, quæ ei iuſtiſſime ob eius culpam denegantur, gloſſa in l. inter quos, §. damni, ff. de damno infect. & Couarr. d. cap. 13. n. 8. verſ. 12. quia tunc ſua culpa nõ reſidet, & propterea damnu.n' patitur, quo caſu intrat regula, vt damnum, quod, quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, & non alijs imputare, cap. damnum, de reg. iur. in 6. & l. quod quis, ff. eod. tit.

27 Nonò † ſolus Papa diſpenſat ab irregularitate ex homicidio etiam caſuali, & occulto proueniente, vt quis ad ſacros ordines promoueri, & eccleſiaſtica beneficia obtinere poſſit. concil. Trident. cap. 7. de reform. ſeſſ. 14.

28 Duodecimò † ab irregularitatibus ex delicto ad forum contentioſum deductis, prouenientibus, ſolus Papa poteſt diſpenſare. conc. Trid. in cap. 6. de refor. ſeſſ. 24.

29 Vndecimò † irregularis propter membri alicuius mutilationem diſpenſari non poteſt, niſi à Papa, quia quo ad irregularitatem, mutilatio homicidio comparatur, gl. in clem. in ver. mutilet. de homicid.

30 Duodecimò † qui caret oculo eſt irregularis; ita quòd ad Sacerdotium promoueri non poteſt ſine Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, cap. ſi Euangelica, 55. diſt.

31 Decimotertiò † Papa ſolus diſpenſat ab irregularitate, quæ contrahitur ex defectu perfectę lenitatis, dictando ſententiam cõtinentē pœnã ſanguinis, qua ſequitur mors, vel mutilatio, aut illius exequutioni auctoritatiue intereſſendo, cap. ſententiam ſanguinis, vbi Abb. n. 1. & 11. & ibi Innoc. ne cleric. vel mon. & Nauar. in cap. 27. de quart. ſpe. irregul. n. 209. & 210. tom. 3.

32 Decimoquartò † leproſi, morbo caduco laborantes, ac à dæmone obſeſſi, etiam, ſi ſemel amentes, lunatici, imbecilles, deformes, furioſi, æquali etiã infirmitate cor-
33 poris † oppreſſi, quæ notabile ſcandalum vſui ordinum præbeat, ſunt irregulares, & à Papa ſolo poſſunt diſpẽſari, cap. maritum, 33. diſt. cap. percuſsio, 7. q. 1. cap. de rectoribus, & cap. ex parte, de cler. ægrot. Nauarr. in cap. 28. nu. 202. & 203. & Graff. deciſ. aur. cap. 27. par. 1. lib. 4. num. 29. & 47.

34 Decimoquintò † cum bigamo, qui per bigamiam irregularis efficitur, cap. debitum, & ibi gloſſa in verbo, ſacramentum, de bigam. ſolus Papa diſpenſat ad beneficia, &
35 ordines ſuſcipiendos, etiam, † vt fratres milites SS. Mauritij, & Lazari, cum ſecunda coniuge, vel cum vidua, matrimonium contrahere poſsint, nam cum vnica, & virgine tantùm ſine diſpenſatione Apoſtolica matrimonium contrahere valent, vt in priuilegijs Greg. Papæ X I I I. eidem ordini concelsis, in verſ. qui milites.

36 Quo † verò ad minores ordines, etiam Epiſcopum cum bigamo poſſe diſpenſare, tenet Sot. in 4. ſentẽt. diſt. 27. quęſt. 2. art. 3. & Graff. deciſ. aur. d. cap. 23. nu. 38. & alij, quos hic recẽſere ocioſum eſſet, quia contrarium eſt verius per text. in cap. vnic. de big. in 6. vbi etiam doct. & concil. Trident. in cap. 17. in fi. ſeſſ. 23. & ita ſuper eod. cap. ſequ. verbis fuit deciſum nempe, an Epiſcopus ſua auctoritate ordinaria potuerit cũ ſuo ſubdito viro bigamo, qui alias cum duabus virginibus, & ſucceſsiuis temporibus quæ modo defunctæ ſunt, matrimoniũ legitimum contraxerat, & conſummauerat diſpenſare, vt poſsit primam tonſuram, & beneficia ſimplicia accipere, neque eidem conferre, pro vt contulit. Et dato, quòd non potuerit, an aliquas, & quas cenſuras & pœnas incurrit, tàm Epiſcopus, quàm, qui fuit promotus: Sanctiſsimus D. N. Sixtus ex ſententia congregationis reſpondit, quo ad primum non poſſe, quo ad ſecundum, ſignificandum Epiſcopo ipſum eſſe ſuſpenſum in collatione ordinum, itemque, promotum ſuſpenſum eſſe ab ordinum exequutione, beneficiumque amiſiſſe, & fructus perceptos ſuos non feciſſe.

37 Decimoſextò † ſolus Papa diſpenſare poteſt, vt filius immediate in eccleſia paterna ſuccedat, cap. fi. de fil. presb. & gloſſa in d. cap. ſi Euangelica, in fin. 55. diſt.

38 Decimoſeptimò † ſolus Papa diſpenſare poteſt cum illegitimis criminoſis, & ære alieno grauatis, vt ad religionem admitti poſsit, à qua ſub grauibus pœnis prohibentur per conſtitutionem Sixti V. quæ incipit, cum de omnibus, de anno 1587. ſexto kal. Decembris etiam, in vlt. lib. Bul. eiuſdẽ Sixti. & de qua per Graff. eod. cap. 27. n. 65. quæ tamen poſtea modificata fuit per Gregorium XIV. per conſtitutionẽ incipientẽ: circunſpecta Romani, de anno 1591. idibus Martij editam.

39 Decimooctauò † in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, quæ extenduntur vſq; ad quartum gradum de iure canonico cõputan. ſolus Papa diſpenſare poteſt, non autem Epiſcopi, nec legati de latere in dictis gradibus poſſunt diſpenſare, cap. non debet, de cõſanguinitate, & affinit. Couar. de ſponſ. 2. par. 1. cap. 6. §. 9. in fin. & conc. Trident. cap. 5. de refor. matr. ſeſſ. 24.

Prohibitio enim copulę coniugalis quar tum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non excedit, vt d. cap. non debet, vnde puto errare eos, qui ſuis conſtitutionibus, decretis aut alijs modis prohibēt, ne in quarto, & quinto gradu ſine Ordinarij licentia, aut declaratione matrimonia, qua libera eſſe debent, contrahatur, quoniam huiuſmodi impedimenta ſunt contra expreſſum caſum legis eod. cap. nõ debet, & cap. cùm locũ de ſpõſ. nec ſub prætextu ſcandali vitandi, quia matrimonia in quibus nullum penitus eſt impedimentum conſanguinitatis, aut affinitatis, ad euitandum ſcandalũ, poſſunt impediri, cum propter ſcandalum quandoque aliquid omittatur, quod de iure eſſet faciendum, vt cap. 1. 91. diſt. & in his terminis procedit gloſſa, quam ſequitur Abb. in cap. ſuper eo in verbo conſuetudo, de cognat. ſpir. non autem, quòd quintus gradus ſcandalum generet, & ad euitandum ſcandalum omni alio impedimento ceſſante debent Epiſcopi, ne matrimonia contrahantur, prohibere, vt poſt alios per ipſum citatos Felin. in cap. nihil nu. 1 de præſcript.

40 Decimononò † in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit, & oritur ex ſponſalibus validis cõtractis cum ſponſo prædefuncto, fratre illius, qui cum ſponſo, vel ſponſa quondam fratris, vel ſororis, vult matrimonium contrahere, cap. ad audientiam, cap. ſponſam, de ſponſal. concil. Trident. cap. 3. de reform. matr ſeſſ. 24. & Pius V. in declaratione ſuper eod. cap. 3. in Bull. cap. 62. ſolus Papa diſpenſare poteſt.

41 Vigeſimò † ſolus Papa in impedimento, quod propter affinitatem ex fornicatione contractã inducitur, de quo, cap. quædam, cum ſeq. 32. queſt. 7. & tot. tit. de eod. qui cogn. conſang. vxor. ſu. diſpenſare poteſt, & hæc affinitas in primo, & ſecundo tantùm gradu contrahitur, quibus matrimonium contrahendum impedit, & cõtractum dirimit, in vlterioribus verò gradibus matrimonium poſtea contractum non dirimitur. concil. Trident. cap. 4. de reform. matr. ead. ſeſſ. 24. & Pius V. in declar. de qua in Bull. Rom. cap. 24.

42 Vigeſimoprimò † in impedimento cognationis ſpiritualis, quod oritur tantùm cum patrino, & matrina de baptiſmo ſuſcipientes, inter baptizatum ipſum, illiu que patrem, & matrem, nec non inter baptizãtem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, vt cap. 2. ead. ſeſſ. 24. de reform. matr. & Pius V. in declarat. in eod. Bull. d. cap. 24. ſolus Papa diſpenſare poteſt, & hęc concluſio, quòd in prædictis impedimentis ſolus Papa diſpenſare poſſit, quæ eſt veriſ-

43 ſima, † fallit adueniente caſu cum infraſcriptis circumſtantijs.

Prima erit circumſtãtia, quòd matrimonium iam ſit contractum, & conſummatum inter perſonas, quæ impedimentum ignorarent, quia, ſi ſciuiſſent impedimentum, ſpe diſpenſationis perpetuò carere debent. cõcil. Trid. cap. 5. de refor. matr. ead. ſeſſ. 24.

Secunda, quòd impedimentum ſit occultum.

Tertia, quòd ſi fieret diuortium veriſimiliter ſcandalum oriri poſſet.

Quarta, quòd cõtrahentes ſint adeò pauperes, vt non poſſint mittere, vel ire Romam ad Summum Pontificem pro diſpenſatione obtinenda, quo caſu poſſet Epiſcopus diſpenſare. Sot. in 4. ſentent. diſtin. 37. quæſt. vnic. artic. 2. Syluest. in verb. diſpenſatio, §. 9. Armil. eod. verſ. num. 19. & Nauarr. cap. 22. num. 85.

44 Et contra concilium † generale, quando diſpenſandi ſubeſt legitima & euidens cauſa, quòd poſſint etiã Epiſcopi, & Legati diſpenſare, tenet Staphil. in tract. breu. nu. 23. quæ tamen opinio non eſt vera, imo nec Epiſcopi, nec Legati poſſunt diſpenſare contra concilia generalia, vt tenet gloſſ. in cap. cum dilectus, in ver. in ætate, poſt med. de elect. gloſſ. 1. in cap. penultim. in fin. de fil. præsb. gloſſ. penult. in cap. dilectus, il 1. de præb. Card. Iacob. in tract. de conc. lib. 5. art. 10. num. 3. & Nauar. qui teſtatur dictas gloſſ. eſſe communiter receptas, in Manuali de orat. cap. 11. num. 24. & eandem concluſionem firmat. Abb. in cap. dilecto, nu. 5. de

de præb. ſed ſolus Papa poteſt contra concilium generale diſpẽſare:&, quia quandoque dubitari contingit in impedimento gra
45 duum inæqualiũ pro † diſpenſatione impetranda, an ſufficiat remotiorem gradum à ſtipite, vel ſimul ſit neceſſarium propinquiorem gradum, quo alter ex impeditis à ſtipite diſtat, exprimere, & quòd remotiorem gradum ſufficiat exprimere, tenet Couar.de ſponſ.par.2.cap.6.§.10. nu.12. quia dicta Bulla,de qua in Bull.Rom. cap.23. licet declaret, remotiores gradus ſufficere expreſſionem,mandat tamen ſuper propinquiori gradu litteras declaratorias obtineri, quod perinde eſt, ac ſi ſtatuiſſet vnica expeditione proximiorem, & remotiorem gradum eſſe exprimendum, & ita à curia Romana mens Pontificis fuit interpretata per ſtylũ,qui inoleuit,vt vbi litteræ diſpenſationis, ac poſtea litteræ declaratoriæ ſuper proximiori gradu in gradibus inæqualibus eſſent expediendæ, vnica Bulla ſuper remotiori gradu diſpenſatur,& proximior, qui tamen exprimitur, declaratur non obſtare, & hunc ſtylum ſpatio viginti annorum,& vltra, quibus Romanam curiam ſecutus fui, inconcuſſe ſemper ſeruare vidi. Ita quòd, omiſſa expreſſione gradus proximioris, vt fit quandoque per errorem, neceſſaria ſit reualidatio cum litteris,perinde valere, & hæc in praxi ſunt ſatis nota non ſolum in Vrbe, ſed vbique in foro Epiſcopali, & quòd ſuper proximiori gradu inæquali expedirẽtur litteræ declaratoriæ atteſtatur Philip Prob. in rub. de cognat. ſpiritu.in 6.quem citat Couar.d.n.12.in fin.

46 An autem, qui, † propter impedimentum, matrimonium ſine diſpenſatione Apoſtolica contrahere non poſſunt, ſi poſt expeditionem,& datam ſupplicationis ſe carnaliter cognoſcant,valeat diſpẽſatio, & reſpondent aliqui, quòd ſic, quia, nondum confectis litteris,valet diſpenſatio ſola ſupplicatione expedita, & à tempore datæ, & expeditæ ſupplicationis incipit currere gratia, per text. in cap. ſi eo tempore; & ibi gloſſa in ver. cũ tempore, de reſcript. cap. eum cui de præben. vbique in 6.& cap. eam te,cum gloſſ. in verb. data. ex de reſcript. & valet gratia,nullo ſuperueniente nouo impedimento, ſed licet gratia incipiat currere, ac valeat à data ſupplicationis, quæ probet, & perficiat gratiam. Caſſad. de penſ. deciſ.2.num.10. tamen ſupplicatio eſt gratia informis ante confectionem litterarum, quæ non tribuit titulum perfectum. Rota deciſ.20. num.5. de conceſſ. præb. in nou. Ideo capientes poſſeſſionem beneficiorum vigore ſupplicationum, ſeu illarũ tranſumptorum, & non vigore litterarum, fructus, quos ex illis pro tempore percipiunt,non faciunt ſuos,quinimmò ad beneficia in eiſdem tranſumptus, ſeu ſupplicationibus,expreſſa perpetuò efficiuntur ipſo facto inhabiles,& ad reſtitutionem fructuũ ex illis perceptorum in vtroque foro tenẽtur, vt in conſtit. Paul. III in Bull. Rom. cap.5.verſ.nec non, & Papa non diſpenſat, ſed litterarum vigore mãdat Epiſcopo, ſeu vicario, illius conſcientiam onerãdo,quòd de ſupplicatis ſe diligenter informet, & , ſi per informationẽ eandem repererit, quòd preces veritati nitantur, ſuper quo ſuam conſcientiam onerat, tunc cum ſupplicantibus ſeruata forma concilij Tridentini, quòd impedimento nõ obſtante matrimonium contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare,& in eo poſt modum remanere licite valeant,ipſius Papæ auctoritate di-
47 ſpenſet, † vnde eſt mandatum de diſpenſando, quod non habet vim diſpenſationis. Rot.deciſ.2. de fil. presb. num. 10. in nou. & ideo per carnis copulam poſt datam ſup
48 plicationis,†& ante diſpenſationis exequutionem inceſtum committunt,cap. lex illa, verſ.inceſtus,36.q.1.& Diaz.pract. crimin. cap 78 in princip.& cum in præſentatione litterarum pro diſpenſatione illarum vigore ab Ordinario obtinenda, res non ſit integra, & dubitetur, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum inceſtuoſo,licet poſſit,vt per Io.And.in cap.at,ſi clerici,§. de adulterijs, quem ſequuntur Abb. ante nu.11. & Felin. n.7.de iud. tamen vigore diſpenſationis ab impedimẽto in diſpenſatione expreſſo tantùm diſpenſat, non aũt ſuper non expreſſis,
49 † & ſuper inceſtu abſoluunt Epiſcopi etiã ex diſpoſitione ſacr. concil. Trid.vt cap 6. de reform. ſeſſ.24. ſed non ad effectum validitatis diſpenſationis ſuper non expreſſis.

50 Propterea regulariter † requiritur reualidatio per nouam expeditionem, perinde valere,cum narratiua,quòd oratores,veſana libidine victi, antequam litteræ diſpẽſa-

de iud.& hæc, quo ad diſpenſationes, quæ auctoritate ordinaria fieri poſſunt.

61 Auctoritate delegata, diſpenſant† Legati de latere, Nuncij, & alij, quibus per delegationes conceditur facultas diſpenſandi, qui fines delegationis excedere non poſſunt, l. diligenter, ff. mand. l. ſi procuratori. C. de procur. cap. cùm dilecta, de reſcript. cap. niſi ſpecialis, ext. de offic. leg. & cap. 1. de offic. leg. in 6.

62 Diſpenſationis effectus † primus eſt, vt digne recipiantur ſacramẽta eccleſiaſtica, & beneficia, cum nullus in mortali peccato regulariter debeat promoueri, niſi peracta pœnitencia, cap. multi, 40. diſt. cap. illud, 50. diſt. & cap. audi. 11. q. 3.

Secundus diſpenſationis effectus eſt, vt iam promotus, qui peccauit mortaliter, cùm ſuum officium exequi nequeat, quia eſt ſuſpenſus, poſt diſpenſationem officium ſuum licite exequi poſſit.

Tertius, quòd beneficium, quod aliàs licite obtineri non poteſt, per diſpẽſationem licite retineatur.

Quartus effectus eſt, vt ſuper crimine, de quo quis fuit diſpenſatus, accuſari non poſſit, vt per Hoſt. in ſum. de diſpenſat. §. quis ſit effectus, vſque in finem.

DE SPONSALIBVS, ET MATRIMONIIS. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium eſt duplex: ſpirituale, & carnale.*
2 *Matrimonium in Paradiſo à Deo fuit inſtitutum.*
3 *Matrimonium duabus ex cauſis principaliter contrahitur.*
4 *Sacramentum triplex in matrimonio carnali copula conſummate deſignatur.*
5 *Matrimonium, vnde dicatur.*
6 *Matrimoniales cauſæ à iudicibus eccleſiaſticis ſunt decidendæ, & terminandæ.*
7 *Matrimoniales cauſæ ſunt priuilegiatæ.*
8 *Paupertas quandoque prodeſt.*
9 *Paupertatem Deus eſſe voluit, & quare.*
10 *Paupertatis priuilegia plura ſunt, & quæ.*
11 *Matrimonialis ſtatus virginitatis, vel cœlibatus ſtatui anteponi non poteſt.*
12 *Matrimonij bona ſunt tria, fides, proles, & ſacramentum.*
13 *Matrimonia libera eſſe debent, & cogentes inuitos ad matrimonium contrahendum anathematis pœnam, ipſo facto, incurrunt.*
Matrimonia decentiùs cum parentum conſenſu contrahuntur.
14 *Sponſalia largo modo, quid comprehendant.*
15 *Sponſaliorum propria ſignificatio ſunt futurarum nuptiarum promiſſiones, quas de futuro appellamus.*
16 *Sponſaliorum duæ ſunt ſpecies.*
17 *Sponſalia quomodo recte contrahantur.*
18 *Sponſalia per verba de futuro, an per carnis copulam ſubſequutam tranſeant in matrimonium.*
19 *Cogere an poſſit Epiſcopus renuentem ex ſponſis ad obſeruantiam ſponſaliorum.*
Puellæ, quomodo ſibi cauere debeant.
20 *Sponſalia ante legitimam ætatem contracta per verba de præſenti, an trãſeant in matrimonium.*
21 *Metus à iudice, an inferri poſſit.*
22 *Nuptiæ coactæ infelices exitus parere ſolent.*
23 *Matrimonia, conſenſu deficiente, ſunt nulla.*
24 *Sponſalia ſub conditione contracta, an ſint nulla.*
25 *Iuramentum à loquela apud Deum, an differat.*
26 *Promiſſione nuda in foro contentioſo, quis cogi non poſſit.*
27 *Sponſaliorum vi iuratorum de futuro promittens ad ſolemnizãdum matrimonium cogi poteſt.*
28 *Sponſalia contrahens per verba de futuro, an teneatur per verba de præſenti contrahere.*
29 *Sponſalia pluribus modis ſoluuntur.*
30 *Verbum, liberum, quid importet.*
31 *Matrimonium qui contrahere legitime poſſint.*

32 *Impuberes plures liberos procrearunt.*
33 *Matrimonium inter Beatam Mariam, & Ioſeph fuit ſanctum, ex ſanctitate Sacramenti.*
34 *Matrimonium carnale eſt triplex.*
35 *Matrimonia clandeſtina ſunt rata, & non legitima.*
36 *Sponſalia de futuro à conc. Trident fuerunt intacta.*
37 *Matrimonia inter puberem, & impuberem contracta habent vim ſponſaliorum de futuro.*
38 *Matrimonia, quomodo ſint contrahenda.*
39 *Matrimonia ſolemnizare poteſt parochus non dum ſacerdos.*
40 *Matrimonium contrahentes ſine parocho, ſed tantummodo teſtibus præſentibus, grauiter ſunt puniendi.*
41 *Matrimonium ab impuberibus contractum non valet.*
42 *Matrimonium ſine proprio parocho contractum eſt omnino irritum.*
43 *Matrimonium contractum coràm clerico deputato à parocho non tenet.*
44 *Matrimonium cõtractum coràm presbytero, qui ſe putabat parochum, valet.*
45 *Matrimoniũ contractũ, omiſſis denunciationibus cæteris ſolẽnitatibus ſeruatis, valet.*
46 *Materia, & forma ad eſſentiam matrimonij ſunt neceſſaria.*
47 *Matrimoniũ eſt res ſimplex, & indiuidua.*
48 *Matrimonia, præſente parocho, in priuatis domibus poſſunt celebrari.*
49 *Matrimonium contrahere volentes ad quid hortentur.*
50 *Denunciationes ante matrimonij celebrationem, an ſemper fieri debeant.*
51 *Iudicium, verbum, an pro vetuſtate habeatur, & 52.*
52 *Diſpenſationes denunciationum matrimonialium, quando ſint concedendæ.*
53 *Denunciationes matrimoniales, an ſemper fieri debeant.*
54 *Denunciationes matrimoniales, quãdo omitti poſſint.*
55 *Denunciationes matrimoniales Abbates, etiam iura Epiſcopalia habentes, remittere non poſſunt.*
56 *Nuptiarum ſolemnitates certis anni temporibus prohibita ſunt.*
57 *Matrimonia quocunque tempore contrahi poſſunt.*
58 *Matrimonium inter abſentes per procuratorem contrahi poteſt.*
59 *Matrimonium pluribus ex cauſis impeditur.*
60 *Vetum eſt duplex, ſcilicet, ſimplex, & ſolemne.*
61 *Cognatio eſt triplex, ſcilicet, carnalis, ſpiritualis, & legalis.*
62 *Matrimonium contractum in gradu prohibito non tenet.*
63 *Procurator ad ſuſcipiendum puerum de baptiſmo, an ſibi, vel mandanti cognationem acquirat.*
64 *Actus quilibet per procuratorem poteſt explicari, niſi fuerit à iure prohibitur.*
65 *Obligatio non oritur ſine conſenſu.*
66 *Pueros de ſacro fonte ſuſcipientes ſunt apud Deum illorum fideiuſſores.*
67 *Fieri poſſunt per procuratorem in actibus nõ præiudicialibus, quæ quis facere poteſt per ſeipſum.*
68 *Cognatio ſpiritualis in baptiſmo, quando cõtrahatur.*
69 *Cognatio ſpiritualis in priuato baptiſmo cõtrahitur.*
70 *Cognatio ſpiritualis poſt baptiſmũ domi collatum, ex ſolemnitatibus, qui in eccleſia fiunt, non contrahitur.*
71 *Cognatio ſpiritualis, inter quos cõtrahatur.*
72 *Decretum irritans, quid operetur.*
73 *Cognatio legalis, quæ ſit.*
74 *Crimen matrimonium dirimens, quale.*
75 *Affinitas ex fornicatione impediens primũ, & ſecundum gradum non excedit.*
76 *Adulterium quomodo matrimonium impediat.*
77 *Cultus diſparitas, quid ſit.*
78 *Vis, & metus, quando matrimonium dirimant.*
79 *Matrimonium inter raptorem, & raptam, quando ſit nullum.*
80 *Raptores, & illis auxilium ferentes, vel fauorem ſunt ipſo iure excommunicati.*
81 *Vis, & metus, ſi fuerit dubius in puella, ea eſt ſeparanda.*
82 *Puella, quo caſu ſit ſequeſtranda.*
83 *Matrimonio per vim, & metum celebrato, an ſolemnitates ſint iteranda.*
84 *Clauſula in diſpenſationibus dummodo propter hoc mulier rapta non fuerit, quid operetur.*
85 *Ordines qui ad contrahendum impediant, & contractum dirimant.*

Ordo

Digitized by Google

86 Ordo ſacerdotalis in Oriẽtali Eccleſia ſolùm impedit contrahendum, ſed contractum nõ dirimit.
87 Ligamen vinculum eſt prioris matrimonij.
88 Mors mariti, quomodo ſit probanda.
89 Iuſtitia publicæ honeſtatis impedimentum, quando oriatur.
90 Impedimentum publicæ honeſtatis cum mẽte capta, an contrahatur.
91 Matrimoniũ inter puberes, quomodo valeat.
92 Matrimonium per verba de præſenti contractum, & non conſummatum non inducit impedimentum affinitatis.
93 Honeſtatis publicæ impedimentum, etiam oritur ex matrimonio rato, & non conſummato.
94 Affinitas, ex qua cauſa proueniat.
95 Honeſtatis impedimentum quod primum gradum excedit, quale.
96 Catarina Auſtriaca matrimoniũ cum Hẽrico Anglorum Rege.
97 Impedimentum ex ſolùm rato matrimonio proueniens publicæ honeſtatis appellatur.
98 Matrimonium ratum, & conſummatum, & ratum tantum differunt.
99 Furioſus matrimonium contrahere non poteſt.
100 Furioſi matrimonium, & contractus quãdo valeant.
101 Affinitas, quid ſit.
102 Impotentia naturalis, quæ.
103 Impotentia accidentalis, quæ dicatur.
104 Impotentia propter maleficium, quando dirimat matrimonium.
105 Maleficiati, quomodo hortandi.
106 Impotentia eſt frigiditas ad effectum diſſolutionis matrimonij, quomodo probetur.
107 Impotentiam vtriq; coniugi confitenti minimè credendum.
108 Cõditiones turpes, & impoſſibiles, fauore matrimonij pro non adiectis habentur.
109 Conditiones quæ tacitæ in ſunt, nihil operantur.
110 Interdictum Superioris impedit matrimonium contrahendum, & non dirimit cõtractum.
111 Diuortium, ſeu ſeparatio inter coniuges ex pluribus cauſis fieri poteſt.
112 Diuortiũ non ex leuibus, ſed legitimis cauſis, admittitur.
113 Fornicatione alterius coniugum diuortiũ permittitur.
114 Infidelitate alterius coniugum, diuortium quando admittatur.
115 Diuortium concedi poteſt ex nimia viri ſæuitia.
116 Sodomitico vitio fieri poteſt diuortium.
117 Vir, & vxor non ad imparia iudicantur.
118 Vinculum coniugij inter fideles nunquam reſcinditur.
119 Diuortia, quot modis intententur.
120 Alimenta, & litis ſumptus, vtrum vxori extra domum viri habitanti ſint præſtanda.
121 Cauſa probabilis à muliere pro diuortio leganda.
122 Maritus poteſt mulierem verberibus modeſte caſtigare.
123 Cauſa legitima allegata licet dubia, quid operetur.
124 Maritus, quando teneatur præſtare alimẽta, & ſumptus litis vxori ſecum litiganti.
125 Vxor propria auctoritate à viro ſine cauſa diſcendens minime eſt alenda.
126 Cauſa legitima tantùm præſumpta obligat maritum ad alimenta, & ad ſumptus litis.
127 Alimenta ante ſententiam debentur.
128 Cautio præſtita à marito de non offendenda vxore, quomodo intelligenda.
129 Bononienſium mulierculàrum nequitia.
130 Maritus, quãdo cautionis præſtitæ pœnam incurrat.
131 Præceptum iudicis, & cautio modo declaratur.
Fideiuſſio præſtita à marito, quomodo intelligenda.
132 Matronarum, & aliarum mulierum Bononienſium laus.
133 Virginem ſeducens, ad quæ teneatur.
134 Lex ad quid ſtupratorem obliget.
135 Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt.
136 Dotis ceſſante cauſa, dos, & ceſſare debet.
137 Ratio eſt anima legis.
138 Dos debetur in pœnam ſtupri.
139 Dos, quare marito detur.
140 Reſtitutio gloriæ, & famæ, à quo facienda.
141 Dotis quantitas iuxta facultatis deflorantis, & dignitatem puellæ eſſe debet.
142 Deflorans virginem ad maiorem dotem obligatur.
143 Virginitas eſt ſecunda dos.
144 Puella, virginitate amiſſa, plurimùm perdit.

Digitized by Google

QVIA ſupra viſum fuit de diſpẽſationibus, & impedimẽtis cõſanguinitatis, affinitatis, & alijs, quæ ad effectũ matrimonij celebrandi per diſpẽſationẽ ſæpe tollũtur, de alijs impedimentis, & , quomodo ſponſalia cõtrahantur, & matrimonia celebrentur, nunc videre contingit, ad quorum explanationem, primò præſupponendum eſt, quòd matri-
1 monium ſit dupl. x, † ſpirituale, & carnale, cap. vnic. de vot. & vo. redempt. in 6. Matrimoniũ carnale eſt viri, & mulieris coniunctio, indiuiduam vitæ conſuetudinem continens, inſtit. de patr. pot. in princip. l. 1. ff. de rit. nuptia. 27 q. 2. cap. 1. 29. q. 1. cap. 1. §. 1. c. illud, in fi. de præſumpt. & conc. Trident. doct. de ſacr. matr. in princip. ſeſſ. 24.

2 Et in paradiſo † à domino noſtro ante peccatum fuit inſtitutum Geneſ. cap. 2. in fi. cap. ſicut, §. his ita, 32. q. 2. cap. fraternitatis, 35. q. 10. cap. debitum, de bigam. non ord. & conc. Trid. can. 1. de ſacr. matr. d. ſeſſ. 24.

3 Matrimonium † carnale duabus ex cauſis principaliter contrahitur, ſobolis, ſcilicet, ſuſcipiendæ, & fornicationis euitandę, cap. ſicut, §. his ita, cap. quicquid, 32. q. 2. & Hoſt. in ſum. de matr. §. & quare, num. 19. Eſt enim vnum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, à Chriſto domino inſtitutum. Qui autem aliter credit, anathema eſt, cap. ad abolendam in princip. de hęret. & d. can. 1. de ſacr. matr. Nec poſt contractum regulariter diſſolui poteſt, quia quos Deus coniũxit, homo non ſeparat, Matth. cap. 19. & Marc. cap. 10. cap. quos Deus, 33. q. 2. Lap. alleg. 86. in fin. Iaſ. in l. ait prætor. n. 25. ff. de iureiur. & concil. Trid. doct. de ſacr. matr. verſ. quos ergo, ead. ſeſſ. 24.

4 Triplex enim † deſignatur Sacramento myſterium in matrimonij carnali copula conſummati, primùm eſt vnio fidelis animę ad Deum per dilectionem, & charitatem, & hoc deſignatur per coniunctionem animorum in ipſa prima deſponſatione, dum alter per mutuum conſenſum, cõſentit in alterum, & deſignat charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum, & iuſtam animam, cap. debitum, in princip. iunct. in ver. Sacramentum, de bigam. ſecundum eſt vnio humanæ naturæ ad Deum, quæ facta eſt in vtero virginali per incarnationem Verbi Dei, & hoc deſignatur per carnalẽ coniunctionem viri, & vxoris, reliquum verò deſignat conformitatem, quæ cõſiſtit in carne inter Chriſtum, & ſanctam Eccleſiam. Bellarm. in 4. controu. gen. lib. 2. de monach. cap. 38. §. porro id. primum enim eſt vnio voluntatis, ſecundum eſt naturę conformitas, tertium Sacramentum eſt vnitas Eccleſiæ ex omnibus gentibus collecta, & vni viro Chriſto ſubiecta. Hoc aũt Sacramentum deſignatur per illum coniugatum, qui vnicũ tantùm matrimonium ſeruauit: ſed, vbi ſecundum matrimoniũ contrahitur, hoc tertium Sacramentum non habet locum, quia recedit ab illa vnitate, quæ primò ſignabatur per vnicũ matrimoniũ, quia in ſecundo matrimonio diuidit carnẽ ſuam in plures, vnde vnitatem iam ſignare non pót, Chriſtus enim ſignat vnitatem ex omnibus gentibus, ſed ex quo Eccleſia Chriſto ſe coniunxit, ab eo nunquam diſceſſit, nec ipſe ab ea; ergo bis coniugatus talem vnitatem ſignificare non poteſt, gl. in d. cap. debitum, in verb. Sacramentum, de bigam.

5 Dicitur enim matrimonium † à matre, & munium, quaſi matris officium, quod dat mulieribus eſſe matres, quibus filij ante partum ſunt oneroſi, in partu doloroſi, poſt partum laborioſi; & ex hoc legitima coniunctio maris, & fœminæ magis matrimonium, quàm patrimonium nuncupatur, c. 2. de conuerſ. infid.

6 Matrimoniales cauſæ † ad iudices eccleſiaſticos ſpectant, per quos ſunt decidẽdæ, & terminandæ, cap. multorum, 35. quæſt. 6. cap. 1. in fin. de conſang. & affin. cap. exauditis, de præſcript. & cap. accedentibus, de exceſſ. prælat. contradicentes verò anathematis pœnam incurrunt, d. can. fin. de ſacr. matr. nec cuilibet iudici eccleſiaſtico cõmitti debent, quia, cùm ſint arduæ, vt tradit Abb. in cap. mulieri num. 6. de iureiur. non per inferiores, ſed ab Epiſcopis tantùm ſunt cognoſcendæ, concil. Trident. cap. 20. verſ. ad hæc cauſę, de reform. ea. ſeſſ. 24. ita quòd principaliter, neque incidenter per iudices laicos poſſint tractari d. cap. multorum, & plane Farinac. in praxi crimin. tom. 1. par. 1. quæſt. 8. num. 149.

Nam

Digitized by Google

7 Nam matrimoniales cauſæ adeò ſunt priuilegiatæ,vt, duobus litigantibus, ſi extra Prouinciam cauſa committatur,&pars, contra quam erit commiſſa, paupertatem allegauerit,& verè probauerit,non teneatur extra Prouinciam litigare in ſecunda, nec in tertia inſtantia, niſi altera pars alimenta, & ſumptus litis velit ſubminiſtrare,

8 vt in d. cap. 20. † Et hic erit vnus ex caſibus, quibus paupertas quandoque prodeſt, præterquàm quod ſeptem bona cōfert, ſcilicet, peccatorum recognitionem, virtutū conſeruationem, cordis quietem, deſiderij impletionem,ſpiritualium bonorum dulcedinem,meritorum exaltationem, & cœleſtem hęreditatem,B.Thom.ſuper Iſaia,cap. 48.additur etiam,quòd gloria Epiſcopi eſt pauperibus opibus prouidere, & ignominia ſacerdotis proprijs ſtudere diuitijs, Crates enim ille Thebanus homo diuitiarum,cùm ad philoſophandum Athenas pergeret,magnum auri pondus abiecit, neque putauit ſe poſſe, & virtutes, & diuitias ſimul poſſidere. Nec paupertas eſt contemnenda,quia eam Chriſtus dedicauit.c.gloria Epiſcopi,§.ſocrates.12.quæſt.2.

9 Deus enim paupertatem eſſe voluit,† vt ſuſtinentes per patientiam coronarentur, & diuites in ipſis mererentur.cap.ſicut hi.

10 §. nunquid iniquus. 47. diſt. † Plura enim ſunt priuilegia paupertatis, nam pauperi non proſequenti appellationem paupertas eſt iuſta cauſa dandi bienniū, & ſi non ſoluat onera, eidem redditur ius non obſtāte ſtatuto diſponēte,quòd non ſoluenti onera non reddatur ius. Pauperi per adminiſtratorem Reipublicæ poteſt remitti collecta, & per clauſulā,& quoſdam alios, pauperes conueniri non poſſunt: pauperibus cū Rege litigantibus Rex adminiſtrat aduocatū, & propter paupertatem onus cautionis remittitur,Bald. in l. magis puto §. in primis, n.2.ff.de reb.eod.qui ſub tut.& Felyn.in cap.ſignificantibus.nu.5.de off.deleg.

11 Coniugalis tamen † ſtatus, virginitatis, vel cœlibatus ſtatui anteponi non poteſt, quia melius, & beatius eſt manere in virginitate, vel cœlibatu, quàm matrimonio iungi.cap.nuptiarum.§.in coniugali. 27. q. 1.cap.ſic enim.§.quoniam ergo.28. q. 1. c. nuptiæ.32. quæſt.1. cap. commiſſum. de ſponſal.& concil.Trid.can.10. de Sacram. matr.ſeſſ.24. Etenim matrimoniū non concubitus,ſed ſolus conſenſus facit.cap. matrimonium,& cap.ſufficiat.27.quęſt.2.cap. cum locum,de ſponſ.§. nuptias itaq; auth. de nupt.col.4. §. illud. auth. quibus modis nat eff.leg.l fin. in princ. C. de repud. & l. nuptias.ff.de reg.iur.

12 Matrimonij enim † tria ſunt bona, fides, proles,& ſacramentum,cap. omne itaque, 27.quæſt.2.& eod.cap.ſicut in fi. & quamuis de iure ciuili ad contrahendum matrimonium conſenſus parentum neceſſarius videatur.inſtitut.de nupt.in princ.tamen hoc eſt reprobatum,ita quòd filius familias ſine conſenſu parentū legitime contrahere poteſt, nec patris conſenſus requiritur, gloſſ.in cap.fin.in verb.parentum.32.quęſt. 2.conc. Trid.cap.1.in princ.de reform.ma-

13 trim.ſeſſ.24.† quia matrimonia debent eſſe libera.d.cap.fin.33.quæſt.2. cap.cum locum,c.requiſiuit.& cap.gemma. de ſponſa.

13 Maxime tamen † decet, quòd cum conſenſu parentum matrimonia contrahantur. Temporales namque domini, ac magiſtratus, qui mentis oculos terrenis affectibus, ac nimia cupiditate excæcantes, viros, & mulieres ſub eorum iuriſdictione degentes,maxime diuites,vel ſpem magnę hæreditatis habentes,minis, & pęnis cogunt cū ijs matrimonium inuitos contrahere, quos ipſi domini, vel magiſtratus illis præſcribūt, anathematis pœnam ipſo facto incurrunt,cap.nullus,36.q.2.& conc. Trid.c. 9. de reform.matr.ead.ſeſſ 24.

14 Sponſalia largo modo † non ſolùm de futuro, ſed ipſam mutui coniugali conſenſus dationē, quam ſponſalia de præſenti dicimus,ex quibus verum matrimoniū contrahitur,nūcupamus.cap.coniuges, & cap. qui deſponſatā.27.q.4.cap.3. loco. de præ-

15 ſump.c.2.& cap.fi.de ſponſal.† duo ſed magis propria,ac frequentior ſponſaliorum,& ſponſorum ſignificatio ſunt futurarum nuptiarum promiſſiones, quas de futuro appellamus,cap.noſtrates.30. q 5.l.2.ff. de ſponſal. S.Thom in 4.ſent.diſt.27.Abb.in rubr.de ſponſ.n.3.& ibi Felyn in princ.

16 Duæ † enim ſunt ſpecies ſponſaliorum, vna nuda,& ſimplex,quæ dicitur, cū ſponſus ſponſæ ſimpliciter promiſit, quòd eam ducet in vxorē,& e conuerſo, cap. ad audientiam,& cap.fin.eo.tit.alia verò firmata,

Digitized by Google

ta, quæ fit arrhis interuenientibus, vel pi-
gnoribus loco arrharum datis, vt l. fin. &
ibi Bald. in princ. C. ſponſ. & licèt à ſim-
plicibus ſponſalibus pluribus ex cauſis abſ-
que incurſu pœnæ recedi poſſit, vbi ſpon-
ſalia ſunt iurata, arrha interueniēte, & par-
te petente, iudex ad duplicatā reſtituendā
tenetur condemnare reſiliētem ſine cauſa.
gl. fi. in c. gemma. de ſponſal. d. l. fin. & Tira-
quell. in tract. conſtit. p. 3. limit. 26. nu. 4.

17 Recte autem † contrahuntur ſponſalia
per verba de futuro ab his, qui matrimo-
nium contrahere poſſunt, ſed inter perſo-
nas, inter quas matrimonium eſt prohibi-
tum, etiam dicta ſponſalia cenſentur prohi-
bita. l. oratio. ff. de ſponſ. excepta ætate, de
qua cum matrimonium ante pubertatem
contrahi non poſſit, cap. puberes. extra de
deſponſ. impub. cap. vnic. §. idem quoque
eod. in 6. & inſtit. de nup. in prin. ſponſalia
tamen de futuro ante pubertatem ſeptimo
anno completo contrahi poſſunt; cap. litte-
ras, & cap. acceſſit. eod. tit. de deſponſ. im-
pub. Si verò ante ſeptennium dicta ſponſa-
lia contrahantur, ſunt nulla, niſi tacito con-
ſenſu poſt ſeptennium conualeſcant, d. cap.
acceſsit, & gloſſ. 2. in dicto cap. litteras, &
ibi Abb. in cap. fin & cap. duo pueri. eodem
tit. & tunc adueniente pubertate, poteſt e-
tiam ſine aliqua cauſa à prædictis ſponſali-
bus recedi, cap. de illis, & cap. atteſtationes,
& ibi Abb. nu. 5 de deſponſ. impub. & Co-
uar. in 4. lib. decret. Epit. 1. par. cap. 2. de
ætat. ad ſponſal. requiſ. num. 2. ſi verò maior
ſeptennio contrahit cum puella ſex anno-
rum expectandum eſt, donec ipſa compleat
ſeptimum annū, vt cap. de illis 1. cap. à no-
bis, & cap. duo de deſponſ. impub. & ſeptē-
nio expleto altero recuſante iudicio tamē
Eccleſiæ poterunt ſponſalia diſſolui. d. c. de
illis, §. ſi verò, vbi etiam gl. in verb. iudicio,
de deſponſat. impub.

18 Copula autem † carnali ſubſequta, ſpon
ſalia præcedētia contracta per verba de
futuro olim de iure communi tranſibant in
matrimonium per verba de præſenti, cap.
veniens. il 2. cap. is, qui fidem, de ſponſ. cap.
de illis, & cap. per tuas. de cond. appo. nūc
autem ſecus, quia etiam carnali copula
ſubſequta, non tranſeunt in matrimonium,
ſed efficiūtur pura, adeò quòd teneatur E-
19 piſcopus cognoſcere, † an poſſit etiam
per cenſuram eccleſiaſticā cogere renuen-
tem ex ſponſis ad obſeruantiam ſponſalio-
rum, vt fuit per ſacram congreg. conc. de-
claratum ſuper d. cap. 1. de reformat. matr.
ſeſſ. 24. §. ſponſalia de futuro, & §. ſponſus
20 qui, ſed, ne † ſuper ſponſaliorum, & pro-
miſsionum obſeruantia lites oriri contin-
gat, aliaque famæ incommoda pati, puellæ,
ne (vt ferè fit) deluſæ remaneant, maxime
ſibi cauere, ac ſe à colloquio, & congreſſu
virorum abſtinere debent, virginitatis di-
gnitatem præ oculis habentes, ac moniti
poetæ Catulli aſsidue minores, qui in Ar-
gonaut. inquit.

Tum iam nulla viro iuranti fœmina credat.
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles,
Qui, dū aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcūt,
Sed ſimulac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.

20 Neque ſponſalia † ante legitimam ætatem
contracta, per verba de præſenti, ſeruata
forma concilij carnali copula ſequuta,
trāſeunt in matrimonium, niſi poſt ætatem
legitimā denuo eadem forma ſeruetur, vt
ibi ſuper eod. cap. 1. ſub titulo Squillacen.

Et cum libera debeant eſſe coniuga,
21 † neq; à iudice metus inferri debeat ſpō-
ſis, vbi agitur de coactione, ne eorum con-
ſenſus auferatur, oportet, vt hæc ſit mode-
rata coactio, dummodo ſponſalia non ſint
rata, vnde, ſi iudex videat ſponſum ita ob-
ſtinatum eſſe, vt libere conſentire coniugo
nolit, regulariter, potius monitione vti de-
bet, quàm exactiſsima coactione, ex qua
conſenſus ſequtus, nec liber eſſet, nec verè
conſenſus dici poſſet, ſaltem ad huiuſmodi
22 ſacramentum: † atque difficiles, infeliceſq;
exitus è talibus nuptijs euenire ſolent, quæ
quidem vitanda ſunt, vt inquit text. in cap.
requiſiuit. de ſponſal. quò iudicibus eccle-
ſiaſticis iungitur, ne forte eorum aucto-
23 ritate, atque indiſcreta coactione † matri-
monia, quę nulla ſunt, deficiente conſenſu,
adulteria forent, vt poſt Fortun. in cap. 1. n.
30. de pact. tenet Couar. in cap. 4. 1. par. nu.
4. & 5. eod. tit. de ſponſ. cuius opinionē ſe-
qui videtur, vti in iudicando tutiorem, ſa-
cra congreg. conc. ſuper eod. cap. 1. de re-
form. matr. ſeſſ. 24. ſub titul. eadem. Meſſan.
24 & §. qui promiſerunt. † Si autem fuiſſent
ſponſalia contracta ſub conditione impoſ-
ſibili,

Digitized by Google

ſibili, vel turpi, dummodo non contra ſubſtantiam matrimonij, ſunt valida, quia tunc conditio pro non adiecta habetur, d. cap. de illis. cap. per tuas, & c. fin. eod. tit.

25 Deus autem † inter iuramentum, & loquelam noſtram, nullam voluit eſſe differẽtiam. gloſſ. fin. in cap. iuramenti. 22. quæſt. 5. gloſ. fin. in cap. clericus. de iureiur. gloſſ. in cap. 1. in fin. de pact. Abb. in cap. qualiter. circa. fi. eod. tit. Archid. in cap. 1. de ſepult. in 6. Card. Zaba. in cap. ad aures. in 4. quęſt. quòd me. cau. & in cap. debitores. de iureiur. tamen ſolidiùs ſubſiſtit, vbi iuramentũ interponitur, & plus operatur Sacramentum, quàm nuda promiſſio, vt cap. debitores, de iureiuran. & d. gl. fin. 22. q. 5. In foro

26 autem contentioſo † nuda promiſſione, quis cogi non poteſt, licet de iure canonico ex nudo pacto oriatur actio, ead. gl. fin. in cap. iuramenti 22. q. 5. cap. 1. cap. qualiter. de pact. & cap. iudicante, de teſtam.

27 † ſed ex vi ſponſaliorum iuratorum de futuro promittens, ad ſolemnizandum matrimonium, ſicut ante conciliũ cogi poterat, vt in cap. ex litteras. 2. de ſpõſal. & matrim. & in deciſ. ſuper d. cap. 1. ſub tit. Venet. & Brixien. ſeſſ. 24. quia ſponſalia per verba de futuro ſunt relicta à ſacro concilio in illis terminis iuris communis, in quibus erant ante concilium, vt ibidem in deciſ. ſub tit. Burgen. ita quòd licet aliqui teneant, quòd, quamuis ſponſalia non ſint iurata, adhuc promittens cogi poſſit ad obſeruandam promiſſionem, vt per Abb. in d. cap. ex litteris. n. 3. & Surd. conſil. 364. nu. 8. 9. & 10. lib. 3. cõmunis tamen opinio eſt, quòd, ceſſante iuramento, non ſit locus coactioni, à qua eccleſia debet abſtinere, vt poſt D. Thom. tenet Syluestr. in Summ. in verb. ſpõſalia. q. 4. & eſt text. in cap. ex litteris de ſpõſal. ſolemnizationi autem matrimonij debent pręcedere tres denũciationes, ſeruata forma d. decreti. c. 1 de refor. matr. ſeſſ. 24.

28 Qui verò † ſponſalia contraxit per verba de futuro, etiam ſine iuramento, ſi poſtea cum alia ſimilia ſponſalia, ſine, vel cum iuramento contraxerit, in foro conſcientię tenetur cum prima contrahere per verba de præſenti, ſecus autem, ſi cum ſecunda, & non cùm prima fuerit matrimonium per verba de præſenti celebratum, quia tunc ſponſalia præcedentia cum alia contracta ſoluuntur, cap. ſicut, & cap. ſi inter. de ſponſal. † ſoluuntur etiam ſponſalia per verba 29 de futuro, mutuo conſenſu contrahentium etiam ſi fuerint iurata, quia illud iuramentum principaliter eſt præſtitum ad commodum hominis, & ab homine remitti poteſt. cap. 2. & ibi gl. fin. & Abb. n. 3. & n. 5. & Felyn. n. 16. de ſponſalib. Fornicatione ſecuta ſponſi, vel ſponſæ ſpõſalia ſoluuntur, quia tunc non tenetur alter matrimonium contrahere, ſed, ſi vult, erit abſoluendus gl. fin. in cap. ſic quippe. 27. q. 2. c. quemadmodũ, & ibi Abb. n. 4. de iureiuran. idem Abb. in conſil. 48. n. 1. vol. 1. quod procedit, etiam ſi ſponſa per vim fuiſſet cognita, quia, nec tũc vir cogi poſſet ipſam in vxorem ducere, cap. raptor cum ſeq. 27. q. 2. gloſſa in d. cap. quemadmodum. in ver. oculos. in fin. quia nemo eſt cogendus ad contrahendam bigamiam. Ioan. Andr. in dicto cap. quemadmodum. & ibi Abb. n. 12. & Imol. de iureiur. ſemper enim ſubintelligitur conditio, quòd promiſſio valeat, niſi ſponſa fornicetur, vt cap. quemadmodum, extra de iureiuran. Abſentia ſponſi, ſi per orbẽ vagetur, & neſcitur in quo loco ſit, quo caſu de iure ciuili tenebatur ſponſa expectare per triennium, vt in l. 2. C. de repud. & ſi erat in Prouincia, per biennium, l. 2. C. de ſponſ. ſed de iure canonico, quod eſt ſeruandum, ſponſa non tenetur expectare virum per orbem vagantem, ſed poteſt cum alio matrimoniũ contrahere, & non expectare, cap. de illis, ibi, quod liberũ erit mulieribus, & ibi Abb. n. 2. Cardin. & Præpoſ. de ſponſal. verbum

30 enim † liberum, denotat, quòd non requiratur aliqua licentia, nec expectare teneatur. gloſſ. in clem. dudum. §. ſi verò ijdem, in verb. libere. de ſepult. Abb. in cap. 1. nu. 4. de off. ord. & Dec. in cap. quæ in eccleſiarum. num. 3. de conſtit. lapſu temporis in ſponſaliorum contractu conſtituti ad matrimonium contrahendũ ſponſalia per verba de futuro diſſoluuntur, cap. ſicut deſpõſal. quia, quando terminus adijcitur ſponſalibus ad limitandam obligationem, & ad eam reſtringendam ita, vt elapſo tempore expiret, tunc extinguitur obligatio. l. ſi fideiuſſor. §. final. ff. mand. l. obligationum ferè. § 1. ff. de actio & oblig. l. damni, §. Sabini, ff. de dam infect. gl. in d. c. ſicut. in verb. ad ſtatutum, & ibi Abb. nu. 11.

Per

Per ingreſſum religionis, profeſſione ſequta, ſpóſalia per verba de futuro ſoluuntur, quo caſu ſoluitur etiam matrimoniũ ſolemnizatum, & nõ conſummatum. cap. cõmiſſum, de ſponſal. cap. ex publico, & c. ex parte de conuerſ. coniug. & concil. Trid. can. 6. de ſacr. matr. ſeſſ. 24. propter lepram, vel deformitatem corporis ſuperuenienté, cap. quemadmodum, de iureiuran. & cap. litteras. de coniug. lepro ſ.

Diſſoluuntur etiam ſponſalia per verba de futuro, copula non ſubſequta per ſuperuenientem copulam cum ea, quę ſponſæ eſt in primo, vel ſecũdo gradu cõſanguinitatis coniuncta, conc. Trid. in c. 4. de refor. matr. ſeſſ. 24. Pius V. in litteris, de quibus in Bul. Rom. cap. 24. & ſacra congreg. conc. ſuper eod. cap. 4. §. quidam contraxerat, & pluribus alijs caſibus, ſequentibus, verſibus cõprehenſis. Lepra ſuperueniens, furor, ordo, ſanguis, & abſens. Læſaq; virginitas, membri damnum, minor ætas. Et hæreſis lapſus, fideique remiſſio prorſus, Sponſos diſſociãt, & vota futura retractant, gloſſ. fin. in d. cap. ſic quippe. 27. q. 2.

31 Puberes matrimonium † legitime contrahere poſſunt, & ad matrimonium contrahendum requiritur plena pubertas, & quòd in maſculo annus decimusquartus, & in fœmina duodecimus ſit completus, vel ſaltem vltimus dies anni fuerit cœptus. Corn. cõſ. 116. col. 2. in princip. vol. 3. Dec. conſil. 603. num. 4. & poſt Hoſt. Io. And. & Butr. quos citat, Surd. conſ. 364. nu. 2. lib. 3. Nam de iure antiquo matrimonium erat validum inter proximos pubertati, ſi malitia ſupplebat ætatem, vt coire poſſent, cap. puberes, & cap. de illis. 2. de deſponſ. impubē. inſtit. de nupt. in princ. & ibi add. ad gl. in verb. puberes. Bar. in l. pupillari. in fin. ff. de vulg. & pup. ſubſt. & Bald. in l. precibus. C. de impub. & al. ſubſtit.

32 Plures enim dantur † caſus, quibus impuberes liberos procrearunt. S. Hieron. ep. 75. ad Ditamum refert, quòd Salomon, & Acham in vndecimo ætatis anno liberos procrearunt, & narrat S. Greg. in ſuo dialogo de quodam puero, qui in nouennio nutricem prægnantem reddidit, vt refert gloſſ. in cap. 1. quæſt. 1. & Abb. in cap. puberes, num. 3. de ſponſ. impub. Qui enim generare poteſt impubes ad matrimonium contrahẽdum pro pubere habetur, & ſi intra tempora pubertatis filios ſuſceperit, pupillaris ſubſtitutio euaneſcit, Bar. in d. l. in pupillari. nu. 8. & quò ad vinculum ante copulam matrimonium legitime cõtractũ, eſt perfectum, & ſanctum, ex ſanctitate Sa-

33 cramenti, † vt fuit inter Beatam Mariam, Ioſeph. cap. beata, & cap. coniux. cum ſequ. 27. quæſt. 2. Et eſt Sacramentum à Deo inſtitutum, quod diſſolui non poteſt ex ſupradeductis, gratiamque confert, Abb. in cap. cum in Eccleſia, num. 2. de ſimon. qui verò matrimonium gratiam conferre negat anathematis pœnam incurrit. concil. Trident. canon. 1. de ſacr. matr. ſeſſ. 24.

34 Matrimonium † aliud legitimum, & non ratum, aliud ratum, & non legitimum, & aliud legitimum, & ratum. Legitimum, ac ratum eſt, quod legitimo conſenſu in facie S. Matris Eccleſiæ contrahitur ſeruata forma concilij Tridentini, cap. 1. de reform. matrim. ſeſſ. 24. & cap fin. 28. quæſt. 1. Matrimonium legitimum, & non ratum eſt illud, quòd inter infideles legali inſtitutione, vel Prouinciæ moribus contrahitur, inter quos non eſt ratum, quia non eſt firmum, ſed violabile, quia dato libello repudij, licet eis ab inuicem recedere, & alijs copulari, lege fori, & non lege poli, quam non ſequuntur, dicto cap. fin. verſ. legitimum. Ratum, & non legitimum eſt illorum fidelium, qui contemptis omnibus ſolemnitatibus, ſolo affectu aliquam ſibi in coniugem copulant, vt in eod. cap. fin. in fin. quod eſt reprobatum, atque concubinatus potiùs, quàm matrimonium, dicendum, ita quòd filij, qui ab eis naſcuntur, non ſint legitimi; quia inter catholicos nullum extat matrimonium, ſolemnitatibus non ſeruatis, concil. Trid. cap. 1. § qui aliter, de reform. matr. ſeſſ. 24 & conſummatum eſt, quodlibet matrimonium carnali copula ſubſequta, c. ſuper eod. de cond. appoſit.

35 Rata verò, † & non legitima ſunt etiam matrimonia clandeſtina, á ſacro concilio prohibita, vt dicto cap. 1. de reform. matr. clandeſtine verò contrahentes carnali copula ſubſequta, non poſſunt cogi ad inuicem matrimonium ſolemnizandum, ſeruata forma concilij. Si verò ſponſalia per verba de futuro, cum iuramento contraxerint, tunc ſeruandum eſt ius commune,

vt in

vt in deciſ. ſuper eod.cap.1. §. qui contraxerunt. Matrimonia enim huiuſmodi clandeſtina à concilio prohibentur, non autem promiſſiones, quæ matrimonia præcedere ſolent, ſed facta ſicut ante concilium ſunt
36 ſeruandæ, cum ſponſalia † de futuro à cōcilio fuerint intacta, & remanſerint in diſpoſitione iuris cōmunis, vt ſuper eod.c. 1. fuit deciſum,in deciſ.ſub tit.Burgenſat.

37 An autem matrimonia † clandeſtina inter puberem,& impuberem, in ſponſalia de futuro reſoluantur, ex diſpoſitione, c. 1. de deſponſat. impub. lib.6. ſacra congreg. conc. cenſuit,hæc matrimonia reſolui in ſponſalibus de futuro, vt in deciſ. ſuper d. c.1.ſub tit.Valentin. & alia. ſub n.396 proles verò ſuſcepta in matrimonijs clandeſtinis, niſi ſeruata forma concilij matrimonia conualidentur,erit illegitima,vt ibid. ſuper eod.fuit deciſum,in §.quid de prole.

38 Matrimonia contrahenda, † in eccleſijs Parochialibus,ſub quibus contrahentes cōmorantur, tribus feſtiuis diebus, inter Miſſarum ſolemnia,tribus diſtinctis vicibus, à proprijs contrahentium Parochis publicè debent denunciari,vt infra illum terminū, ſi aliquod legitimum obſtet impedimentū poſſit propalari, ita quòd impedimento detecto, nec ad copulam, nec ad vlteriora procedatur, & ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ deueniturſ; vbi parochus,& viro, & muliere interrogatis,& eorum mutuo conſenſu per verba, vis,volo,intellecto, dicat,ego vos in matrimonium coniugo in nomine Patris, & Filij,& Spiritu ſancti,cap. ſi inter. de ſponſal. cap.cum inhibitio.de cland.deſponſ. & cōcil.Trid.d.cap.1. de refor. matr. ſeſſ.24. Aliter autem quàm parocho, vel alio ſacerdote de ipſius parochi,vel Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium contrahere attentantibus, ad contrahendum omnino inhabiles redduntur, contractuſq; ſunt irriti,& nulli, vt in d.c.1.§.qui aliter.

39 Verba enim præfata † ſunt intelligenda etiam de parocho adhuc ad ſacerdotium non promoto, nempe, quia adhuc non fuerit elapſus annus, qui conceditur ſibi à iure ad faciendum, ſe ad illud promoueri: iuxta cap.licet,de elect.in 6. prout in dicta congregatione fuit reſolutum,& Clemens VIII approbauit, vt ibidem ſuper eodem cap.1.fuit deciſum in §.qui aliter. Neque pertinet ad ſubſtantiam matrimonij, vt parochus aliqua verba proferat; ideoque valet matrimonium,quamuis verba exprimētia conſenſum prolata ſint tantùm à contrahentibus,dummodo parochus adhibitus à contrahentibus ſit præſens, & intelligat id,quod agitur,licet diſſentiat,& contradicat: nam præſentia parochi ſufficiat abſq; ipſius parochi verbis. dicta congreg. ibidem ſuper eodem c.1. §. non pertinet, & § Prouinciæ ritū ideoque parochus eſt neceſſarius in celebratione matrimonij, vt licet denunciationes fuerint factæ,ac ſequta copula, nihilominus matrimonium non tenet,ſi præſens non fuerit Quòd ſi contrahentes ſint diuerſarum parochiarum ſufficit,vt ſit parochus, ſiue viri, ſiue mulieris, vt ibidem ſuper eod. cap. 1. ſub titulo Ciuitatis Caſtelli,& Brunduſin.

40 Contrahentes † non præſente parocho, ſed ſolis teſtibus,ſunt grauiter puniendi,& proles exinde ſuſcepta illegitima eſt, niſi denuo legitimè contraxerint,vt in declara. ibid.ſub tit.Tergeſt. Aquilan. & Viterbien. Contractum tamen etiam cum præſentia
41 † parochi,& teſtium matrimonium ab impuberibus,etiam ſeruata hac forma, nō valet,hac nempe ratione,quia,cùm eſſent impuberes, licet ſeruauerint formam hic præſcriptam, nihilominus matrimonium non tenuit,cum eſſent incapaces,& facti poſtea puberes tenebuntur iterum hanc formam ſeruare,vt ibidem ſuper eo.cap.1.in declarat.ſub titulo Meliten. & §. matrimonium contractum.

Matrimonium autem, ſine proprio pa-
42 rocho † contractum adeo eſt irritum, vt ſuſtineri non poſſit, concil. Tridentin. dicto cap. 1. §. qui aliter, & decretum irritans ibi appoſitum annullat illud ipſo iure, cap.ſi eo tempore, de elect. in 6. cum alijs ſupra allegatis.

43 Neque † tenet matrimonium contractū coram clerico deputato à parocho, vt tit. Venetiarum, idem ſuper eod. cap. 1. eſt tamen validum illud matrimonium,quod celebratum fuit ab alio de conſenſu Epiſcopi tamque à proprio parocho, etiam quòd Epiſcopus crederet, eſſe vocatum proprium Pa-

Digitized by Google

Ordinarius illas concedere poſſit, cùm videatur, quòd ſic, ex illis verbis in d. §. ibi, niſi Ordinarius ipſe expedire iudicauerit, vt prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ, & iudicio ſancta ſynodus reliquit.

51 Ideò, † cũ eius iudicio relinquatur, illas ad eius libitũ cõcedere poſſe videtur, quia iudiciũ pro voluntate habetur, gl. in l. thais. §. Lutius 2. in verb. iudicio. ff. de fideicommiſſ. liber. & Bar. in l. ſi ſic, n. 2. ff. de leg. 1. & cum diuerſimodè per Ordinarios ſeruetur, quorum aliqui licentias vnicã pro tribus in Eccleſia paſſim concedunt, & plures etiam inter aſtantes admittunt, ab aliquibus non ita de facili; imò rarò, & non ſine vrgenti

52 cauſa conceduntur, † puto, quòd non ſine cauſa in d. §. expreſſa, vel alia, quæ animum Ordinarij mouere valeat, vt quando probabilis adeſſet ſuſcipio, matrimonium impediri poſſe, concedi poſſint, quia verbum, illius prudentiæ, importat arbitrium boni viri, cap. de precarijs. cum ſeq. 10. q. 2. cap. ne innitaris, de conſtit. Abb. in cap. 1. n. 18. de ſ. q. poſſ. & fruct. & Iaſ. in l. ſi ſic. n. 9. ff. de leg. 1. hoc idem importat verbum, iudicio; quicquid dixerint gl. & Bart. ſupra in contrarium, qui reprobantur per gl. in cap. tua, in verſ. iudicauerit, 36. q. 2. Bart. qui ſe ipsũ correxit, & gl. reprobauit in extrauag. ad reprim. in verb. videbitur, nu. 4. & Iaſ. qui alios citat. in d. l. ſi ſic. n. 7. Ideo, facultate ipſis conceſſa debent Ordinarij vti arbitrio boni viri regulata ratione. l. vir bonus. ff. de iudic, ſol. Bar. in d. extrauag. ad reprim. in ver. videbitur. n. 2. in fin. & Corn. conſil. 239. in princ. vol. 3.

53 Regulariter † enim à proprio parocho tres denunciationes fieri debent, & limitatur regula, ſi aliquando probabilis fuerit ſuſcipio matrimonium malitioſè impediri poſſe, & arbitrium Ordinarijs conceſſum habebit locum in caſu limitato, quo propterea ad libitum vti non licet, quia limitata cauſa limitatum producit effectum. l. cũ ſeruo. in princip. & ibi Bald. ff. de contrahend. empt. cap. quod ſuper his. de vot. & vot. redemp. gl. in clem. 1. in verb. reſtituat. de ſeq. poſſ. & fruct. & Tiraq. in tractat. ceſſ. cauſ. par. 1. n. 142. & limitata cauſa priuilegij operatur, quod priuilegium extra ſuos limites trahi non poſſit. l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin. & Felyn. in cap. ſi quando, nu. 4. de reſcript.

54 Denunciationes † huiuſmodi omitti poſſunt, quando dubitatur, quòd propter factiones matrimonia de facto poſſint impediri, dummodo contrahentes ſint legitimę ætatis, & in eorum plena libertate, ac omni dolo, & fraude ceſſante, tum aliquibus in locis, in quibus ad impedienda matrimonia ſæpius ſortilegia, & maleficia committuntur, vt in cap. ſi per ſortialias. 33. quæſt. 1. gl. in cap. fraternitatis. in verb. diuinum. de frigid. & maleſ. quia quando ob maleficium non poſſunt, matrimonia cõſummari, oriũtur iurgia inter coniuges, & quandoq; graues lites, & etiam inimicitiæ inter conſanguineos, quæ, quantùm fieri poteſt, debent euitari, cùm ad componendum inimicitias videamus, quòd Sedes Apoſtolica in gradibus conſanguinitatis ſolet diſpenſare, multò magis videtur, quòd poſſint denũciationes omitti. Poſſunt etiã omitti, quando agitur inter graues, & principales perſonas Ordinarijs, & alijs grauibus perſonis notas, inter quas propterea Ordinarij certò ſciunt, nullum extare impedimentum, quominus poſſint inuicem matrimonialiter copulari, quia cùm denunciationes fieri debeant principaliter, vt detegantur, ſi extant, impedimenta; & Ordinarius ſit certus, nullum obſtare impedimentum, cùm tunc ceſſet cauſa, propterquam denunciationes fieri debent, ceſſare videtur dicti decreti concilij diſpoſitio, cap. & ſi Chriſtus circa fin. de iureiurand. cap. cum ceſſante, in princ. de appell. & cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiſſ. & non ſolùm ex cauſis ſupra expreſſis poſſunt omitti denunciationes, ſed etiam ex alijs Ordinario beneuiſis, qui has denunciationes remittere poteſt, etiã poſt matrimonium, & ante illius conſummationem, vt in deciſ. eiuſdem ſacræ Congreg. ſuper d. cap. 1. de reform. ſub tit. Peruſin. & vltimo, ſub die 15. Iunij. 1596.

55 Abbates verò, & commendatarij † in eorum Abbatijs, in quibus habent etiam iura Epiſcopalia, dictas denũciationes ſine ſpeciali conceſſione Apoſtolica remittere nõ poſſunt, vt ibidem in deciſ. ſub tit. nullius. ſeu Farfen. Veronen.

56 Quamuis enim † nuptiarum ſolemnitates, certis anni temporibus, etiam prohibitæ re-

quàcunque conſuetudine, ſiue potius corruptela nunquam tertius patrinus eſt adhibendus, vt in deciſ. ſuper eod. cap. 2. de reform. matr. ſeſſ. 24. ſub tit. Tergeſtin. Si vero duo viri fuerint deſignati ad ſuſcipiendum baptizatum, & vnus aſtiterit, non tamen tetigerit, cum tangente tantùm contracta eſt cognatio ſpiritualis, quamuis ambo pro patrinis deſcripti reperiantur, vt ibid. in deciſ. ſub tit. Cremonen.

Sed quia ardua eſt cõtrouerſia inter do-
63 ctores; † An procurator pro alio baptiſmo
interueniẽs principali, vel ſibi acquirat cognationem ſpiritualem, quòd ſecum, non autem cum mandante ſpiritualis cognatio contrahatur, tenet Bart. in l. gallus, §. forſitan, n. 2. ff. de lib. & poſt. quẽ ſequitur Rom. ſing. 54. eandem opinionem tenet, Io. And. in regula poteſt quis, in mercur. archid. in cap. 1. in 1. colu. de cogn. ſpirit. in 6. & poſt alios, quos citat, tenet Iaſ. qui hanc dicit eſſe communem opinionem, in d. l. gallus, §. forſi an n. 15. & 26. ff. de lib. & poſt. quam opinionem ſequitur Sylueſt. in ver. matrimonium, 8. q. 7. § 14. Sot. in ſentent. diſt. 42. art. 2. colum. vlt. Ledeſ. de mag. matr. ſacr. qui de perſonis principum, & magnatum in terminis loquitur in add. ad 3. par. q. 56. art. 3. colum. penult. Alphonſ. de ver. cru. in ſpec. coniug. art 56. inter quos oria. cogna. ſpir. n. 7. & Card. Tolet. in Inſtruct. Sacerd. l. 7. cap. 8 verſ. hinc fit tertio. Rationem autem dictæ concluſionis eſſe, quia ad cõtrahendam hanc cognationem ſpiritualem eſt neceſſaria actio realis tangendi, quæ quidem actio nõ fit per Principes, aut magnates, ſed per procuratores, tenet Ledeſ. d. q. 56. art. 3. colum. penult. §. ex reſolutione, vt videtur probare text. in cap. ad limina ibi, proprijs manibus retinendo ſuſcepit, 30. q. 1. quem ponderauit Iaſ. loco ſupra citato n. 13. ſed in his præſumitur ex Papæ diſpenſatione contrahi.

Contrariam tamen opinionem tenet Cardin. in cap. veniens, vbi etiam Abb. n. 4. ibi, ſed poſt factum placet mihi opinio contraria, de cogn. ſpirit. Feder. de ſen. cõſil. 15. Bald. in l. vnic. §. ne autem, n. 16. C. de cad. tol. & hanc opinionem eſſe communẽ teſtatur Felin. in cap. licet, ex quadam, nu. 1. ſub ver. & ratio prædictorum, de teſt. quam ego teneo, vti veriorem, & ſeruandam, ſequentibus rationibus.

64 Regulariter enim † quiſque actus poteſt
explicari per procuratorem, niſi expreſsè ſit prohibitus a iure, vt l. 1. §. rurſus, ff. de procur. & cap. poteſt quis per alium, de reg. iur. in 6.

Sed tantùm abeſt, quod iſte actus ſit prohibitus, quòd inter magnos Principes à cõmuniter accidentibus procuratores cõſtituuntur ad pueros de ſacro fonte leuandos, & ita viget conſuetudo, de qua teſtatur Bald. in d. l. 1. §. ne autem, num. 16. C. de cad. tol. & Syluest. in d. ver. matrimonium, 8. quæſt. 7. §. 16. in fin. & hanc opinionem vti veram tenet ſacra congreg. conc. ſuper c. 2. de reform. matr. ſeſſ 24. in deciſ. ſub tit. Veronen. vbi declarat, quòd duo viri poſſunt ſuſcipere puerum de baptiſmo, vnus pro ſe, & alter, vt procurator mulieris, & iſte procurator non ſibi, ſed mandanti cognationem acquirit.

Nec poteſt ſubſiſtere quòd procurator, qui nomine alieno puerum de ſacro fonte leuat, ipſe contrahat affinitatẽ; vt tenet Io.
65 And. in d. cap. poteſt quis, quia † vbi nõ eſt
conſenſus alterius non naſcitur obligatio, l. in omnibus, & l. conſenſus, ff. de act. & oblig. Syluest. in ead. q. 7. §. 15. verſ. ſed dicendum, & actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, l. non dubium, & ibi Bart. nu. 1. ff. ſi cert. pet. & Rot. deciſ. 14. nu. 3. de præb. in nou.

Nec valet argumentum deſumptum a procuratore, quòd tunc procurator ille delegatus, ſit verè ſuſceptor cognationem contrahens, ſicuti, ſi Papa officium confirmandi ſimplici presbytero committeret, tunc non Papa, ſed ille presbyter eſſet confirmator, & cognationem ſpiritualem contraheret. Sot. in 4. ſent. ead. diſt. 42. artic. 2. colum. vlt. & Ledeſm. ead. quæſt. 56. artic. 3. § ex reſolutione, in fi. quia delegatus à Papa ad ſacramentum confirmationis conferendum, accipit poteſtatem à Papa confirmandi nomine proprio, & propterea ipſe contrahit affinitatem, procurator verò cõſtituitur ad explẽdum actum alieno nomine, & hoc caſu ad tangendum nomine cõſtituentis, & ideo conſtituenti, non ſibi cognationem acquirit, ex ſentẽtia ſacrę congregationis, de qua ſupra. ſub tit. Veronen. & cum caſus ſint diuerſi, ex diuerſis non

infertur, l. papinianus exuli, ff. de minor.
66 Suſcipientes enim pueros † de ſacro fonte fiunt illorum fideiuſſores apud Deum, illoſque tenentur admonere, vt caſtitatem cuſtodiant, iuſtitiam diligant, charitatem teneant, ac ſymbolum, & orationem dominicam docere, vt cap. vos ante omnia, de conſecr. diſt. 4. & fideiuſſio per procuratorem præſtari poteſt. Bart. in l. ſi fraudator. nu. 1. ff. de his quæ in frau. credit.

Non obſtat ratio deducta, quòd ad contrahẽdam cognationem ſpiritualem ſit neceſſaria actio realis tangendi per text. in cap. ad limina. 30. quæſt. 1. & Ledeſm. loco ſupra citato, quia ille text. narrat, quid factum ſit, nempe patrem proprijs manibus puerum de fonte leuaſſe, & nõ diſpoſitiuè: quo caſu argumentum à contrario ſenſu non valet, vltra quòd quæ in diſpoſitione mandantur proprijs manibus fieri debere, per alium fieri poſſunt, vt probat text. in clemen. vnic. §. præfatis itaque, in fin. de iureiur. vbi Papa coronam inquit, ſibi per manus noſtras debere concedi, quam tamen poſtea per manus cardinalis imponi fecit, vt in eadem clem. §. & ſubſequẽter, & facit gloſſ. in cap. cum Epiſcopus in ver. capere, ideſt capi facere, de off. ord. in 6.

67 Cùm enim in leuando puero † de ſacro fonte non ſtat actus preiudicialis, ſed fauorabilis, cùm hoc medio inimicitiæ recõcilientur, & paces componantur, in actibus non præiudicialibus, quæ proprijs manibus fieri debere leguntur, per alium fieri poſſunt, vt per text. in d. §. præfatis itaque. tenet Card. in ead. clement. 1. quem ſequitur. Felin. in cap. licet ex quadam. num. 1. poſt med. de teſtamen. & verba denotantia propriam perſonam aliquãdo interpretantur de tertia perſona, vt ſatisfiat alijs iuribus, vt per dictam gloſſ. quam ibi ponderat Dom. de offic. deleg. in 6. & Felin. in d. cap. veniens, num. 1. poſt med. ver. & ſcias quòd.

Nec eſt verum, vt contrariam opinionẽ tenentes ſuſtinere conãtur, quòd ſit electa induſtria perſonę, ad leuandum puerum de ſacro fonte. quia eſt electa tantùm pro erudiendo leuatum. quòd vltimum non abdicat à ſe leuans per alium, & ita diſtinguit Abb. in cap. venienſ. num. 4. de cogn. ſpir. & melius Felin. in d. cap. licet ex quadam, nu. 1. verſ. & ratio prædictorum, & vbi non eſt electa induſtria perſonę, admittitur ſubſtitutus, l. inter artifices, & ibi Bart. ff. de ſol. lut. & Felin. eod. verſ. & ratio.

68 Alia inſurgit quæſtio, † an cognatio ſpiritualis contrahatur poſtquàm per fuit in domo neceſſitatis, aut alia de cauſa ſine ſolemnitatibus baptizatus, quando poſtea in Eccleſia ſolemniter exorcizatur, & vngitur, & videtur, quòd ſic, & quòd in priuato baptiſmo cognatio ſpiritualis non contrahatur, ſed tantùm in ſolemni, quia vbi deficit ſolemnitas, non eſt proprie ſuſceptor, tenet Sot. in 4. ſentent. diſt. 42. q. 1. artic. 1. circ. fin. & Suar. de ſacr. tom. 1. diſput. 23. in com. in art. 8. q. 67. vlt. dub.

69 Dicta tamen opinio de iure † non ſubſiſtit, quia in priuato baptiſmo contrahitur ſpiritualis cognatio, vt per Nauar. in c. 22. num. 40. & Couar. ſuper 4. decret. part. 2. cap. 6. §. 4. num. 4. & hanc eſſe communem opinionem, tenet Suar. loco ſupra citato, licet contrariam opinionem amplectatur, & malè. Nec eſt verum, quòd, quando puer cauſa neceſſitatis in domo baptizatus, poſtea in Eccleſia exorcizatur, & vngitur, cõtrahatur cognatio ſpiritualis impediens matrimonium contrahẽdum, & non dirimens contractum, per text. in cap. per cathechiſmum, de cognat. ſpirit. in 6. & Nauar. d. cap. 22. eod. num. 40. & nu. 72. quia dictum cap. per cathechiſmum, quod ſequitur Nauar. & Tolet. in inſtruct. ſacerd. lib. 7. cap. 14. circa fin. habebit locum in cathechiſmo adhi-
70 bito ante baptiſmi adminiſtrationem, † ſed ſuſcepto baptiſmo domi, cauſa neceſſitatis ex ſolẽnitatibus, quæ poſtea in Eccleſia quandoque adhibentur, nulla contrahitur affinitas impediens, quominus matrimonium libere cõtrahi poſſit, vt ſuper cap. 2. de refor. matr. ſeſſ. 24. fuit à ſacr. congreg. deciſum, in deciſ. ſub tit. Mediolanen. & bene diſtinguit. text. in eo. cap. per cathechiſmum cuius diſpoſitio reformata, & declarata fuit per ſacrum concilium Tridentinum in d. cap. 2. de reform. matr. ſeſſ. 24.

71 Concilium enim † ſtatuit, quòd vnus, & vna baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, ac baptizatum ipſum, & illorum patrem, & matrem, ac inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem tantùm ſpiritualis cognatio contrahatur, omnibus inter alias perſonas huius ſpiri-

Digitized by Google

ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis, vt in eod. cap. 2. de reform. matr. & ita declarauit Pius V. vt in litteris ſub dat. Romæ anno 1566. vt in declaratoria, de qua in Bull. fol. 953.

72 Ideò poſt baptiſmum † neceſsitatis cauſa domi collatum, quo contrahitur cognatio ſpiritualis, alia denuo, quæ tantùm impediat, & non dirimat, ex ſolemnitatibus, quæ poſt baptiſmum in Eccleſia fiunt, vlla contrahi nequit, nec aliter iudicari poteſt, obſtante clauſula, & ita ab omnibus iudicari debere, decretoque irritanti, ibi in eadem declaratoria appoſito, quæ clauſula remouet facultatem aliter iudicandi, vel interpretandi ex alibi deductis, & ita tenuit S. Thom. in 3. p. q. 67. art. vlt. & Ledeſm. q. 56. art. 3. poſt med. verſ. & aliud dubium. quidquid dicat Toletus in contrarium.

73 Legalis cognatio † eſt propinquitas, ex adoptione alicuius in filium proueniens, l. adoptiones, ff. de adop. gloſſ. in rubr. de cognat. leg. & Nauar. in d. cap. 22. num. 44. & ideo, quæ per adoptionē ſoror alicuius eſſe cœpit, quãdiu durat adoptio, inter ipſos matrimonium contrahi non poteſt, cap. 1. & 2. & cap. per adoptionem, 30. q. 3. & cap. vnic. de cognat. leg. inter quos, quòd impedimentū cognationis legalis procedat, trad. idem Nauar. d. cap. 22. nu. 45. lib. 3.

74 Quintò, crimen, † vt ſi quis cognouit conſanguineam eius, quam in vxorem ducere intendit, cap. ſi quis viduam, cap. qui dormierit, cap. concubuiſti, & cap. ſi quis cum nouerca, 32. quæſt. 7. cap. 1. & cap. ex litteris, de eo qui cogno. conſang. vx. ſuæ. ſublatis tamen omnibus difficultatis, quibus gradibus propter affinitatem ex fornicatione contractam, criminis nota inducere-

75 retur, † tenendum eſt inter eos tantùm, qui in primo, & ſecundo gradu coniunguntur, affinitatem reſtringi, ita quòd matrimoniū in vlterioribus gradibus contractum non dirimitur, cap. 4 de reform. matrim. ſeſſ. 24. imò contrahi poteſt. Pius V. in Bull. d. cap. 24. §. Pius Epiſcopus, il 2. verſ. & præterea,

76 † aut, ſi aliquam per adulterium polluerit, & fidē dederit, poſt mortem vxoris de eam ſecundò in vxorem ducendo, vt cap. fin. de eo, qui duxit, quam pol. per adult. vel, ſi quis machinatus ſit in mortem mulieris, vt aliã, quam viuente prima carnaliter cognouerat, in coniugem haberet, cap. laudabilem, de conuerſ. infidel. cap. ſuper hoc. & cap. ſignificaſti, de eo qui dux. in matr. quam pol. per adul.

77 Sextò, † cultus diſparitas, ſi vnus ſit iudæus, vel paganus, & alter Chriſtianus, l. ne quis. C. de iud. cap. caue. 28. q. 1. & gl. 2. in cap. ſuper litteris de accuſ. & cùm matrimonium ſit vnum ex ſeptem ſacramentis à Chriſto domino inſtitutum, cap. ad abolendam, de hæret. & conc. Trid. cap. 1. de ſacr. matrim. ead. ſeſſ. 24. infideles ſunt incapaces ſacramenti matrimonij, & omnium aliorū ſacramētorum, quę recipere nemo poteſt, niſi fuerit baptizatus, cùm ſacramentum baptiſmatis ſit ianua omnium ſacramentorum, gl. 2. in d. cap. caue, 28. q. 1.

78 Septimò, † vis, vel metus, in conſtantem, cadens virū, impedit matrimoniū, quod debet eſſe liberum, cap. requiſiuit, & ibi Abb. n. 2. de ſponſ. cap. veniens. & cap. cum locū, & ibi Abb. nu. 2. eod. tit. & cap. ſignificauit, de eo qui dux. in matr. quam pol. per adul.

79 Vnde inter raptorem, † raptam, quandiu rapta in poteſtate raptoris exiſtit, matrimonium eſſe non poteſt, cap. fin. de rap. c. apud omnipotētem, 36. q. 2. & cap. 6. de reform. matr. d. ſeſſ. 24.

80 Quinimmò raptores, † ac illis conſilium, auxilium, vel fauorem præbentes, ipſo iure ſunt excommunicati, ac infames, & mulieres raptas arbitrio iudicis decenter dotare tenentur, cap. eos, & cap. de puellis, 36. q. 2. & eod. cap. 6. de reform. matr.

81 Si autem dubitari contingeret, † quòd per vim, & metum puella contraxiſſet, eſſet ſeparanda, ne ab eo, qui dicit, ſe maritum, raperetur, priuſquàm conſtaret, an in matrimonio cum illo cōſenſiſſet, cap. cum locum, de ſponſ. & ibi Innoc. & Hoſt. in fi. & ſequeſtrari debet, etiam quòd ſpōſus, à quo prætenditur rapta, probaret matrimonium, ſeruata forma concilij, contractum, & aſſereret conſumatum, haberetque ſponſam in propria domo, quapropter prætenderet, ſe eſſe in poſſeſſione matrimonij, quia nihilominus ſponſæ voluntas eſſet exploranda, & pro exploratione voluntatis deberet puella poni in loco libero, vbi nec ratione dominij, in quo ipſam morari contingat, nec alia ratione metum, aut violentiam timere poſſet, cap. cùm locum. & ibi Imol.

P 2 num. 3.

num.3.& Abb.num.4.& 5.de ſponſ.cap. ſiue,& ibi Archid.33.quæſt.2.

82 Sed tamen puella † ſequeſtrari non po-
teſt ad inſtantiam illius,qui illam prætendit
ex priori contractu, niſi per verba de præ-
ſenti cum primo contraxiſſet,& ita proce-
dit, cap.tenor.iuncta gloſ.in ver. ſubarrhaſ-
ſet, & in ver. accedat, ibi Abb. num.9. de
ſent.& re iud.

Dato vi,& metu dubitatur, an ſolemni-
83 tates † alias ritè factæ ſint iterandæ, & ſi
impedimentum ex vi, & metu proueniens
fuerit occultum,non requiruntur nouę ſo-
lemnitates,ſi aũt impedimentum vis,& me-
tus fuerit manifeſtum, matrimonium cum
raptore de nouo eſt cõtrahendum, ſeruata
forma conc.Trid.vt in c.1.de reform. ma-
trim. ſeſſ. 24. & ibidem ſacr. congr. in §. ſi
impedimentum,vbi inquit, ſi impedimentũ
ex vi, & metu præſuppoſito occultum ſit,
non eſt opus iterum contrahere repetitis
ſolemnitatibus aliás ritè iuxta formam hu-
ius decreti adhibitis in primo contractu.

Si autem huiuſmodi impedimẽtum fuerit manifeſtum,matrimonium de nouo cõtrahendum eſt,ſeruata forma concil in hoc decreto tradita, iuxta reſponſionem congregationis aliás datam in caſu matrimonij contracti inter conſanguineos,ac etiam ſecundùm declarationem Pij V. de qua teſtatur Nauarr.in Man. cap.22. num.70. his verbis, ſed quod valde notandum eſt, Pius Quintus declarauit, non eſſe illos neceſſarios in contrahendo de nouo matrimonio ab ijs, qui illud publicè cum denunciationibus ſufficientibus contraxerunt,ſed propter aliquod impedimentum occultum eſt nullum, quo ſublato oportet, vt denuo contrahatur,qua declaratione ſacrum pœnitentiariæ prætorium frequenter vtitur, verùm, quia dubitari poteſt, quid importent illa verba in diſpenſationibus matri-
84 monialibus apponi ſolita,† dũmmodo pro
pter hoc mulier rapta nõ fuerit;illius clau-
ſulæ vigore Ordinarius poterit raptori de-
negare, exequtionem obtentæ diſpenſatio-
nis,donec raptor decenter iudicis arbitrio
re ipſa raptã dotauerit, vt cap.6. de refor.
matr.ſeſſ.24. & ibid. congreh. conc. in de-
ciſ.§. an Ordinarius.

85 Octauò,† ordines ſacri, vt Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, qui dicuntur ordines maiores, impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt contractum,cap.Presbyteris,27.diſt.cap.à multis.de ætat.& qualitat.cap.miramur,de ſeruis.non ordin.cap.1.& ibi Abb. num.2. de Cler.coniug.cap.1.& 2.qui cleric.vel non. minores verò ordines, qui sũt Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, & Acolythatus, non impediunt matrimonium; quod ſemper eſt permiſſum,niſi prohibitum reperiatur,cap.inter corporalia.poſt med.ver. vnde ſi circa de tranſlat.Epiſc.& cap. cum apud,de ſponſ.& matr.

Ampliatur etiam impedimentum ſacri
86 ordinis, † in Eccleſia orientali, in qua
licet Græci, etiam qui in minoribus ordi-
nibus conſtituti matrimonium contraxe-
runt,poſſint vti coniugio contracto ante
ſacri ordinis ſuſceptionem, & poſt matri-
monium contractum ſacros ordines ſuſci-
pere valeãt, tamen poſt illorum ſuſceptio-
nem matrimonium contrahere non valent,
cap.de Siracuſanæ.§.ecce hac.28. diſtinct.
glo.in cap.aliter,in verb.copulatur.31. di-
ſtinct.cap.cum olim.de cler. coniug. gloſſ.
in cap.quęſitum,de pœnit.& remiſſ.& Co-
uar.in 2.par.c.7.§.3.n.1.

87 Nonò, † ligamen, quòd eſt vinculum
prioris matrimonij.quia qui habet vxorem,
eſt adeò eidem alligatus,vt alteram mulie-
rem in matrimonium ducere non poſſit, c.
1.& cap.fin.de ſponſ.duo. Quod,& verum
eſt, etiam ſi præcedente fama mortis mari-
ti,mulier cum alio contraxerit,quia non
88 ſufficit † fama, nec lapſus temporis ſeptem
annorum, donec per certum nuncium cõ-
ſtet de morte viri,auth.hodie,C.de repud.
auth.vt lice.matr.& au.§. quod autem.col.
8.cap.in pręſentia,in fin.de ſponſal.& cap.
Dominus, de ſec. nupt. Et ſecundo matri-
monio contracto ſine certitudine mortis
prioris viri, & poſtmodo conſtito de vita
prioris viri cum ſecundo,eſt adulterium,&
mulier cum priori reuerti tenetur, c.cum
per bellicam.34.quæſt,2.& cap. Dominus,
in fin. de ſec.nupt.

89 Decimò, † publicæ honeſtatis iuſtitiæ,
impedimentum, quod oritur inter fratres,
ne frater cum illa, quæ fratris etiam præ-
mortui ſpõſa fuerit,per verba de pręſenti,
vel de futuro matrimonium cõtrahat. cap.
vna tantum.§.Ioannes. 26. diſt cap. ſi quis
deſpon-

de ſponſauerit,& ibi gloſſ.27. quæſt.2. cap. ad audientiam,de ſponſ. & Couar. epit. in 4.lib.decret.2.par.cap.6. §. 2. & pluribus alijs caſibus de iure communi oriebatur impedimentum publicæ honeſtatis, vt per Couar.vbi ſup. ſed hodie,vbi ſponſalia per verba de futuro ſunt inualida, prout inter impuberes, non impediunt, & vbi ſunt valida,primum gradum non excedunt,conc. Trid.in cap.3.de reform.matrim.ſeſſ.24.& Nauar.de ſacram.matrim.cap 22. num.57. par.3.

90 Habentur etiam pro inualidis † ſponſalia contracta cum ea, quæ mente capta nõ poteſt contrahere matrimonium, quæ non inducunt impedimentum publicę honeſtatis, quominus, qui promiſit eam ducere in vxorem cum ſorore germana mente captæ matrimonium contrahere poſsit, dummodo carnalis copula non fuerit ſequta, vt in deciſ. congr. ſacri conc. ſuper eod. cap.3. ſub tit. Legionem.

91 Matrimonium † verò inter puberes per verba de præſenti contractum, carnis copula non ſequta, eſt verè matrimonium, quod non concubitus, ſed ſolus conſenſus facit,cap.2.& 3.27 quæſt.2.& cap.cum locum,de ſponſ.& copula nõ ſequta, tantùm inducit impedimentum publicę honeſtatis, vt infra dicetur.

92 Circa enim dictum impedimentum † iuſtitiæ publicæ honeſtatis ſacra congregat. conc.conſultis etiam alijs Theologis, & canoniſtis, cenſuit ex matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen conſummato, non proueniſſe impedimentum affinitatis, ſed iuſtitiæ publicæ honeſtatis, nec comprehendi decreto,dicti cap.3.quo reſtringitur impedimentum publicæ honeſtatis proueniens ex ſponſalibus de futuro ad primum gradum, neque tollitur impedimentum huiuſmodi, ſponſalibus diſſolutis mutuo conſenſu eorum, qui contraxerunt congr. conc. ſuper eod. cap.3.

93 Quod autem † ex matrimonio rato, & non conſummato oriatur impedimentum publicæ honeſtatis,probat text. in cap. vlt. 35.quæſt.3.& cap.diſcretionem,de eo, qui cogn.conſang. vxor ſuæ. Affinitas enim eſt proximitas perſonarum, ex coitu proueniens omni carens parentela, Hoſt.in ſum. de affinit.nu.1.Couar. ſuper 4.decret. p.2. cap.7.§.7.num.1.& Nauar.in Manual.c.22. num.43.

94 Matrimonium aũt † cauſat affinitatem ratione copulæ carnalis, quia cùm vir, & vxor per copulam carnalẽ fiant vna caro, cap.debitũ.de big.& cap.fraternitatis, 35. q.10. ſanguis vnius dicitur attingere ſanguinẽ alterius, & ita contrahitur affinitas, Ledeſm. in tract.de mag.matr.Sacr. in add. ad 3.p.q.55.art. 1.ſub verb.circa iſtũ articulum.Ideò, cùm in matrimonio rato nondũ conſũmato ſanguis contrahentiũ ſimul non attingatur, nec fiant vna caro naturaliter per ſanguinis commiſtionẽ,licet mutuo conſenſu reciprocè conſentiant, vt vna caro fieri poſsint, defectu copulæ nõ contrahitur affinitas,vt per ſacram congregationem fuit ſupra deciſum.

95 Hoc ſtante, † licet impedimentum proueniens ex matrimonio rato, minimè conſummato non comprehendatur ſub decreto cap.3.de reform.matr.ſeſſ.24. Videtur tamen, quòd inſtar impedimenti publicæ honeſtatis in dicto cap.3. contenti non extendatur vltra primum gradum, vt tenet Card.Tole.in inſtruct.ſacerd.lib.7.cap.10. in fin. Sed maior hic habenda ratio, nam ſuper hoc vinculo non ea facilitate, qua in impedimento proueniente ex ſponſalibus de futuro,diſpenſatur,ſed grauiſsimis, & iuſtiſsimis de cauſis ſummo Pontifici beneuiſis;vt poſt alios Graff.deciſ.aur. par.1.
96 lib.2.cap. 82.num.10. vt fuit etiam † cum Catharina Auſtriaca, & Henrico Octauo poſt mortem Arturi, eiuſdem Henrici Regis Angliæ fratris, cum quo illa prius matrimonium contraxerat, quod cum eo ob morbum, & inde mortem ſequtam illud minimè conſummauerit, in dicto impedimento diſpenſatum, & matrimonium poſtea contractum,ac conſummatum, Ledeſ. in eodem tractatu de mag. matr. ſacr. in addit.ad 3 part.quæſt. 55.art.6.§.his non obſtantibus,vbi poſt D Thom.in 2.2.quæſt. 154.artic.7.ad tertium,& Caiet. ibid. Couar.ſuper 4.decret.part.2. cap.6. §.10. nu. 7.Nauar. in Manual. cap.22. num.84.& alios quos citat, tenet, ſummum Pontificem poſſe diſpenſare in primo gradu affinitatis lineę tranſuerſalis,& hæc eſt communis opinio Theologorum, & iuriſperitorum ex deductis ibi per eundem Ledeſm.

Digitized by Google

Quamuis enim impedimentum proue-
niens ex matrimonio rato nondum con-
ſummato non comprehendatur, ſub d. c. 3.
de reformat. matrim. ſeſſ. 24. in iure tamen,
97 † vocatur impedimentum publicæ hone-
ſtatis, vt in d. c. vlt. 35. q. 3. & c. diſcretionẽ.
de eo qui con. conſang. vx. ſu. vt etiam fuit
à ſacra congreg. ſupra deciſum.

Quapropter, licet ex eo nulla contraba-
tur affinitas, remanet tamen impedimentũ
in omnibus illis caſibus, & gradibus, qui-
bus eſſe ſolebat iure veteri ante prædictum
decretum concilij introductum, vt verbis
expreſſis declarauit Pius V. in declaratio-
ne ſuper eod. c. 3. facta. de qua in Bull. Rom.
c. 62. §. nos itaq; circa finem. pag. 1018. de
quibus in c. duo pueri. de deſponſ. impub.
c. diſcretionem. de eo qui cog. con. vxor.
ſuæ. cap. vnico. de deſponſ. impub. in 6. &
Syluestr in verb. matrim. 8. nu. 14.

98 Maxima enim eſt differentia † inter ma-
trimonium ratum, & conſummatum, & ma-
trimonium ratum tantùm, quia matrimo-
nium ratum, & conſummatum inter fideles
à ſolo Deo diſſolui poteſt, & matrimonium
ratum tantum diſſolui poteſt auctoritate
ſummi Pontificis, & per ingreſſum religio-
nis. c. ex publico. de conuerſ. coniug. Caiet.
in opuſ. tom. 1. tract. 28. & hanc eſſe com-
munem opinionem. tenet Bellarm. in 4. cõ-
trouer. gen. de monach. c. 38. poſt med. verſ.
altera ſolutio. lib. 2. tom. 1.

99 Vndecimò, † defectus cõſenſus, quia fu-
rioſus matrimonium contrahere non po-
teſt, cùm in eo conſenſus deficiat. c. neque
furioſus. 37. q. 2. c. ſicut tenor. de reg. & c. di
lectus. de ſponſal. minuſq; mente captus,
quia caret intellectu, ſine quo conſenſum
præſtare non poteſt, cùm ſimilis ſit furioſo,
l. ſi furioſi. C. de nupt. & l. 2. C. de curat. fu-
rioſi. Nihilominus furioſus, vel mente ca-
100 ptus † habens dilucida interualla, ſi ma-
trimonium contrahit, condit teſtamentum,
vel alium celebrat contractum, ſolitis ſo-
lemnitatibus ſeruatis, valet, quod agit, quia
ſemper præſumitur factum, & celebratum
in ſana mente, l. furioſum, §. ſi verò. C. qui
teſtam. fac. poſſ. & ibi Iaſ. num. 3. ver. intel-
lige. Corn. conſil. 216. num. 15. vol. 3. Gram-
mat. deciſ. 73. num. 37. & 38. Couar. epit.
de ſponſ. c. 2. num. 7. & Maſcard. concl. 875.
num. 13. de probat.

101 Duodecimò, affinitas, † quæ eſt perſo-
narum proximitas ex coitu proueniẽs om-
ni carens parentela, vt l. ſi non facilè. §. affi-
nes. ff. de grad. affin. & gl. in extrauag. in
arbor. affin. & cum ea perſona, cum qua
per matrimonium inter conſanguineos cõ-
tractum affinitas fuit contracta, vſque ad
quartum gradum matrimonium contrahi
non poteſt, & cõtractum non tenet. c. non
debet. §. prohibitio. de conſang. & affin. &
ibi abb. num. 1.

102 Decimotertiò, impotentia naturalis, † ſi
quis propter frigiditatem naturalem coire
non poteſt, quia tunc impotentia vnius im-
pedit matrimonium contrahendum, & di-
rimit contractum. c. quod autem c. requiſi-
ſti. & c. ſi quis. §. ecce. 33 q. 1. c. quod ſedẽ,
& c. laudabilem. de frigid. & malef. niſi
ambo conſentirent, & ſimul tanquam fra-
ter, & ſoror conuiuere vellent. d. c laudabi-
lem. verſ. quod ſi ambo, & ibi gloſſ. de frig.
& malef.

Decimoquartò, impotentia accidentalis,
103 † cum quis ſpada, vel gladio genitalia
amiſit, & ſpadones, caſtrati, Eunuchi, matri-
monium contrahere non poſſunt, & cum
ipſis contractum non tenet. vt reprobata
gl. in c. hi qui in verb. exuti. tenet abb. qui
de communi teſtatur. in c. 2. nu. 5. de frig. &
malef.

Decimoquintò, impotentia propter ma-
104 leficium, † ſi eſt perpetua, matrimonium
dirimit, ſed cùm nunquam hæc eueniant, ni-
ſi iuſto Dei iudicio permittente, & diabolo
præparante, vt concubitus non ſequatur,
105 † prius coniuges hortandi ſunt, quibus
iſta eueniunt, vt corde cõtrito Deo, & ſpi-
ritu humiliati ſacerdoti de omnibus pecca-
tis ſuis puram confeſſionẽ faciant, & pro-
fuſis lacrymis largioribus eleemoſynis, &
orationibus atque ieiunij, domino ſatisfa-
ciãt, ac per exorciſmos, ac cætera eccleſia-
ſtica medicinæ munia, miniſtri eccleſiæ ta-
les, quantùm dominus annuerit, vt ſani fiat,
procurare debent. vt c. ſuper ſortiarias. 33.
q. 1. & c. fin. poſt med. de frigid. & malef.
106 Impotentia, & frigiditas † ad effectum
diſſolutionis matrimonij probatur per in-
ſpectionem impotentiæ in muliere, ſi eſt ar-
cta, adeò vt habilis reddi non poſſit, vt cap.
ex litteris. & d. c. fraternitatis, & in viro, ſi
probatur, quòd habeat membrum aridum,
vel

Digitized by Google

vel ex toto ſectum, aut quid ſimile. vt cap. laudabilem & ibi Abb.nu.2. de frig. & maleſ. alioquin. ſi ex inſpectione conſtare nō poteſt de impedimento propter frigiditatem,aut maleficium, debent per triennium cohabitare, & dare operam carnali copulæ, & poſtmodum ſeptima manu propinquorum,& adhibitio iuramento, quòd nūquam vna caro fuerint effecti, matrimonium diſſolui poteſt, d. c. laudabilem, vbi Abb. num. 1.& c.fin.in fin.& de frig.& maleſ.& ſi ambo confiteantur impotentiam, non propterea matrimonium diſſolui po-
107 teſt, quia † non ſtatur eorum confeſſioni contra matrimonium, cum in fraudem hoc dicere poſſint.cap.ſuper eo,de eo.qui. cogn.conſang.vx.iu.& glo. in c. 1. in verb. probari.de frigid.& maleſ.

Plura ſunt etiam,quæ impediunt,ſed non dirimunt matrimonium,vt conditiones, de quibus per Nauar.in c.22.de ſacr.matr.nu.61.cum plur.ſeq par.3 quia ſi poſtmodum matrimonium ſequatur, conditiones euaneſcunt,c.de illis.& cap.per tuas.de cond. appoſ.& quamplures conditiones in ſpon-
108 ſalibus appoſitæ,† vt conditiones turpes, aut impoſſibiles, fauore matrimonij pro non adiectis habentur.c.fin.poſt med.& ibi Abb.num 2 de cond.appoſ. & conditio, ſi Deus voluerit, non facit ſponſalia condi-
109 tionalia,quia ſemper ſubintelligitur. † Conditiones etiam quæ tacitè inſunt,nihil operantur.l.conditionis quæ extrinſecus, ff. de cond.& demonſt. Abb. in c.2. num.1. de ſponſal.niſi aliter efficeretur deterioris conditionis perſonæ. vt in ſimili trad.Innoc. de furioſo.c.debitores.circ.fin.de iure iur.

110 Interdictum ſuperioris † impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum.c.1.de matr.contr.cont.interdict.eccleſ.quod procedit, etiam ſi ſponſalia de futuro fuerint contracta cum vna, & poſtmodum cum alia matrimonium per verba de præſenti contrahatur c. ex litteris.eod.tit. nec tali caſu matrimonium contractum, & conſummatum per ſponſalia,per verba de futuro eſt annullandum, etiam quòd ſecundum fuerit lite pendente contractum.c.tenor.& ibi gl. in ver. ſubarrhaſſet.de ſent.& re iud.c. cum in Apoſtolica, vbi Abb.nu.1.& 2.de ſponſal. d. c. ex litteris.vbi etiam Abb.nu.3.& Couar.epit. ad 4. lib. decret. in 2.par.c.3.5.§.ſeptimus. num. 4.

111 Oriuntur etiam plures caſus, † quibus conſtante matrimonio per diuortium ſeparatio inter coniuges, quo ad torum, ſeu quo ad cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri poteſt. Conc. Trid. de ſacram.matrim.can.8.ſeſ.24.iudicio tamen Eccleſiæ, ſine quo non tenet.vt c.porrò.de diuort.& c.ſiue.§.in hoc 33.q.2.

Non enim leuibus, aut coloratis cauſis,
112 † vel eorum arbitrio coniuges diuortium facere, & ſe inuicem ſeparare poſſunt. Surd.in conſ.364.num.16. lib.3. ſed legitimis,& vrgentibus tantùm diuortium admitti debet. quia ab initio ſeculi eſt prohibitum,quod Moyſes ob populi duritiem permiſit.Deuter.c.24. Matth.c.19. & Bart. in l.ad hæc.nu.2. ff. de vſur. Inter infideles tamen etiam hodie diuortium admittitur. & ita inter hebræos adhuc ſeruatur, vt teſtatur Bald.in l. ſi qua.la 2.in fine. C. de ſecund. nupt.

113 Primò, enim † inter fideles iudicio Eccleſiæ permittitur diuortium, propter fornicationem alterius coniugum. 1.Corinth. c.7.c.idolatria.28.q.1.gloſ.in c.ex conqueſtione in ver.non debuit.de reſtit.ſpol.c.ex litteris de diuort.& c.plerunque.de donat. inter vir.& vxor.

114 Secundò † propter alterius coniugum infidelitatem, ſi coniugis fidei ſuæ religionem corrumpere velit, & tunc fieri poterit ſeparatio, ſed licet ſeparentur tamen ſemper coniuges erunt,cùm matrimonium eorum ſit ratum,& conſummatum. vt cap. quieuit.& ibi gloſſ.2.& 3. de diuort. ſecus autem in matrimonio infidelium, quia, ſi vnus ipſorum ad fidem conuertant, altero recuſante,poterit ad fidem conuerſus cum alia perſona fideli matrimonium celebrare.c.quanto.& c. gaudemus. eo. tit. & hoc caſu diſſoluitur matrimonium.

115 Tertiò, † propter nimiam viri ſæuitia, ſi aliter mulieri conſuli non poteſt. cap. litteras,& ibi gloſſ.fin.de reſtit.ſpol. & Rom. in rubr.ff.ſoluto matrim.nu.21.

116 Quartò,ob vitium ſodomiticum, † ſi vir muliere contra naturam vti tentauerit, quia tunc à marito diuertere poteſt.c. omnes cauſationes.& ibi glo. in ver. Sodomita. & c. adulterij, 32. q.7. Abb. in c. maritis.

tis. in princ. de adult. & ſtup. & Lambert.
in tract. de iur. part. in part. 1. lib. 2. q. 9.
art. 18. in fin. & alijs caſibus admittitur di-
uortium, de quibus per Rom. in ead. rub. à
num. 19. vſque ad nu. 26. Quæ omnia pro-
cedunt ſiue maritus præbuerit cauſam, ſiue
117 mulier, † quia vir, & vxor non ad im-
paria iudicantur c. quæſiuit. vbi etiam gl.
fin. de diuort. & Abb. in cap. tuæ. num. 7. de
procur. licèt Card. Tolet. in inſtruct. ſacer-
dotum. c. 21. §. primus. in fin. lib. 7. tenue-
rit, quod propter fornicationem viri, mu-
lieri diuortium non admittatur; cuius opi-
nio eſt contra tex. in cap. ſi quis vxorem,
32. quæſt. 1. & cap fin. ead. q. 5.

Et quamuis per diuortium coniuges ſe-
parentur, ſemper tamen coniuges erunt,
118 † quia vinculum coniugij inter fideles
ſemel habitum nunquam amittitur viuenti-
bus coniugibus, etiam ſeparatis, cap. in-
teruenienté, & cap. licite, 32. q. 7. & gloſ. 2.
in dicto cap. quæſiuit. de diuor.
119 Diuortia autem † duobus modis inten-
tantur, aut de facto, aut de iure, iudicis au-
ctoritate, de facto cum mulier propria au-
ctoritate à domo viri recedit, De iure cum
cauſa coram iudice expreſſa legitima im-
petrata licentia, ex aliqua ex ſupradictis
cauſis ad domum parentum, aut in aliam
minimè ſuſpectam ſe confert. & quocunq;
120 caſu ſæpe quæri ſolet, † an alimenta,
& ſumptus litis vxori extra domum ipſius
viri habitanti per eundem virum ſint præ-
ſtanda. de quibus per Afflict. deciſ. 10. &
152. Porc. conſ. 160. & Surd. de alimen. tit.
7. q. 16. & alios infra citandos.
121 Primò caſu, † an mulier, quæ à domo
viri propria auctoritate diſceſſit, nullam
reuera habebat cauſam in iudicio dedu-
ctam, nec probabilem, & de qua ſaltem ali-
qua fuerit fama, quæ iudicem mouere poſ-
ſet ad dubitandum de ſæuitia, aut de alia
ex cauſis ſupra expreſſis: & tunc nec ali-
menta. nec ſumptus litis mulieri extra do-
mum habitanti ſunt à viro præſtanda, do-
nec cauſam legitimam probauerit, vt poſt
Io. de Imol. & Anna. in cap. ſalubriter. in
fin. de vſuris. conſuluit Feret. in conſ. 97.
volum. 1. & Porc. conſ. 160. etiam vol. 1. per
tot. immò, niſi habeat probationes inconti-
nenti paratas; ſed dilationes expectet lon-
giores eſt reſtituenda marito. vt cap. litte-
122 ras. §. quod ſi. de reſt. ſpol. † Pro qualibet
enim leui offenſa non licet mulier diſce-
dere à marito, quia poteſt vir mulierem
verberibus caſtigare, dummodo, non exce-
dat modum. gl. fin. in cap. quemadmodum.
de iure iur. vbi etiam Abb. num. 15. & poſt
alios Surd. in eo. tract. de alimentis. tit. 7. q.
16. num. 8. & 9. & hoc caſu ſaltem præſtita
cautione arbitrio iudicis, mulier eſt reſti-
tuenda. Bal. conſ. 176. num. 2. volum. 1. &
Abb. in cap. litteras. num. 7. de reſt. ſpol.
123 Aut enim mulier, † quę propria aucto-
ritate à viro diſceſſit, habebat cauſam legi-
timam, de qua in vicinia, & apud iudicem
erat aliqualis fama, licet nondum fuiſſet
probata, & tunc, dummodo cõſtet de con-
iugio, & cauſa in facto ſit dubio, ſunt mu-
lieri alimenta, & ſumptus litis præſtanda; &
hanc opinionem tenet, & ſeruat conſilium
Neapolitanum, vt teſtatur Afflict. in deciſ.
10. num. 1. & 2. quam reprobando Cin. in
l. 1. C. de alen. lib. & capell. Toloſ. in deciſ.
77. contrarium tenentes ſequitur Surd. qui
ita teſtatur fuiſſe iudicatum à Sen. Caſalen.
in tract. de alimen. quæſt. 118. num. 4. & 5.
tit. 1. & q. 18. num. 37. tit. 3. & ita quando
mulier eſt in poſſeſſione vxoratus decla-
rat, & tenet etiam Aufrer. in addict. ad ca-
124 pell. Toloſ. ſuper d. q. 77. nu. 2. † Quòd-
que alimenta, & ſumptus litis mulieri cum
viro litiganti ſint per eundem virum præ-
ſtanda, tenet Innoc. in cap. ex parte. de ac-
cuſ. Guid. Pap. quæſt. 439. num. 4 Boer. de-
ciſ. 325. num. 2. Ioan. Lop. in cap. per ve-
ſtras. §. 39. ampliat. 8. de donat. inter vi-
rum, & vxor. Ceſal. in conſil. 127. num. 6.
& conſil. 714. num. 5. Aſin. in prax. iudicial.
§. 32. ampliat. 34. nu. 1. & Benincaſ. de pri-
uileg. paupert. 2. ſpecial. num. 5.
125 Quamuis enim † mulieri propria aucto-
ritate à domo viri diſcedenti non ſint ſum-
ptus litis, & alimenta præſtanda, niſi con-
ſtet de cauſa, vt tenet Feret. dicto conſil.
97. vol. 1. Porc. conſ. 160. & Surd. de alimẽt.
tit. 7. quęſt. 16 num. 1. & 2. cum alijs per ip-
ſum ibi allegatis, dicta tamen opinio pro-
cedit, cum, propria auctoritate, & ſine cau-
ſa recedit. Nam, cum ſua culpa à marito
diſcedit, non eſt alenda, & in his terminis
loquitur Surd. locis proximè citatis, nec
aliter procedunt per ipſum allegata. Sed
126 quando † à domo viri vxor recedit ob
illius

Digitized by Google

illius ſæuitiam, adulterium, aliamvè ob cauſam à iure approbatam, licet de cauſa legitima concludenter tunc non conſtet, dummodo pro muliere ſtet aliqua præſumptio, quæ iudicis animum mouere poſſit; illa ſufficit, vt interim, lite pendente, ſint mulieri alimenta præſtanda. Et hanc opinionem poſt plures per ipſum allegatos, tenet Couar. in lib. pract. quæſt. q. 6. num. 6. in terminis ſequitur Menoch. quæſt. 36. num. 18. in tract. de præſumpt. & Viſil. in annotat. ſuper deciſ. 10. Afflict. num. 3.

127 Quæ quidem alimenta † debentur ante ſententiam licet aliqui conati fuerint ſuſtinere contrarium: & quòd ante ſententiam debeantur, tenet, & ſeruat Rot. vt in deciſ. 2. de iud. in antiquior. conſilium Neapolitanum. vt per Afflict. dicta deciſ. 10 Parlamentum Pariſien. vt teſtatur Rebuff. in tractatu de ſent. prouiſ. arr. 1. gloſ. 2. numer. 5. & ſuprema tribunalia Regnorum Hiſpaniarum, vt per Couar. ea. q. 6. num. 6. verſ. & ſane quidam: quæ communem probant opinionem, ea ſunt tamen alimenta præſtanda, quatenus vir facere poſſit, deducto, ne egeat; per tex. & gloſ. in l. maritum. ff. ſolut. matr. & in l. vnic. §. cum autem. C. de rei vxor. action. Iaſ. in l. non tantùm. nu. 8. ff. de re iudic. & Surd. in eo. tract. de aliment. tit. 1. q. 78. num. 13.

128 Pluries quæri ſolet, † cum pro reſtitutione facienda, ex iudicis decreto, vir ſe obligat de muliere non offendenda, & etiã cautionem præſtat, ſi colaphis cædat mulierem, quæ ipſum iniurijs afficit, aut aliàs cum eo male ſe gerit.

129 Et eſt diſtinguendum, † quia, ſi vir mulierem vulnerauit, vel fregit ei brachia, aut caput, modum correctionis maritalis excedendo, tunc incurrit pœnam ſpreti præcepti de non offendendo, ſi verò colaphis, aut verberibus moderatis ad correctionem mulierem pulſat, tunc maritus pœnam non

130 incurrit, † quia præceptum iudicis de non offendendo, & cautio, quæ præſtatur, ſubintelligitur, ne iniuria mulierem offendat, cùm ipſam moderatè corrigere poſſit, & caſtigare. vt per Pariſ. conſ. 54. num. 33. & num. 60. vol. 4. cum alijs ſupra allegatis fideiuſſio enim intelligi debet, quo ad exceſſum tantùm, non autem, quo ad correctionem à iure conceſſam: qua diſtinctione paſſim cauſas ſeparationis fuiſſe terminatas, & pluries deciſas teſtatur Thc. Triuiſ. in deciſ. 45. in fin. lib. 1. quæ procedunt quo ad dictas mulierculas.

131 Nobiles † vero matronæ Bononienſes, aliæque ciuiles mulieres regulariter ſunt pudicitię, & honeſtatis exemplum, maximaque Deo, Beatiſsimæq; Dei genitricis Mariæ pietate, ac diuotione dicatæ; quæ ſi caſu aliquo (quod rarò contigiſſe vidi) ſub fideiuſſionis huiuſmodi tutela apud viros ſuos viuunt, nec manu, nec lingua ſunt offendendæ. arg. eorum, quæ tradit Couar. in lib. var. reſol. c. 9. & Farinac. in prax. crimin. c. 20. nu. 21. & 22. par. 1.

132 Quæri ſæpius ſolet, † ſi ſeduxerit quis virginem, & cum ea carnalem copulam habuerit, quid agendum? Et videtur, quòd illam deſponſare, aut dotare teneatur. per text. in cap. 1. de adult. & ibi gloſ. & Innoc. num. 2. & Abb. nu. 1. & 2. & ipſam deſponſando tenetur etiam dotare, vt, aliquo caſu matrimonio ſoluto, dos illa conſtituta redeat ad mulierem, quam lucrifaciat propter delictum viri. vt ibi Abb. num. 3. De iure autem ciuili pœna publicationis partis dimidiæ bonorum, aut corporis afflictiua, etiam vſque ad pœnam vltimi ſupplicij, eſt impoſita, vt in §. item lex Iulia inſtit. de publ. Iud. quæ tamen pœna hodie non infligitur, vt per Bernon. in tract. de concub. fol. 110. num. 34. vbi de communi teſtatur quam ſequitur Clar. in §. ſtuprum dummodo non committatur cum violentia nu. 3. in fin.

133 Dos enim virgini † ſtupratæ à ſtupratore debetur in pœnam ſtupri, & ita l. diuina cauetur Exod. c. 22. Theſ. deciſ. 3. nu. 2. & Maſc. lib. 3. de probat. concluſ. 1338. nu 6. Sed, an ſit ſimpliciter verum, quòd ſtuprans virginem teneatur illam dotare, poteſt dubitari, ſi non nubat, an ſit dotanda, cum dos

134 mulieri debeatur propter nuptias, & † dos ſine matrimonio eſſe non poſſit. l. fin. C. de donat. ant. nupt. Bart. in l. 1. nu. 5. ff. pro dot. & Abb. in d. c. 1. nu. 7.

135 Dum enim mulier † non nubit, & matrimonij cauſa dos debeatur, ceſſante cauſa dotis, dos ceſſare debet, Cephal. in conſ. 84. nu. 11. & cap. cum ceſſante. de appell. & quòd, niſi ſecutis nuptijs, mulier deflorata dotem petere non poſſit, tenet Borg. Caualc.

Caualc. qui plura exempla deducit per ipſum,& alios, ita fuiſſe iudicatum, & ſententias exequtioni demandatas, in repert. ſuarum deciſ. in verb. matrimonium. num. 5. & ſeqq. cuius opinionem non puto veram, quicquid alij, qui, ſententiando illam ſequti fuerunt, ſenſerint. Et ſi exemplis vti licet, quòd mulieris defforatæ, etiam non ſequutis nuptijs, dos debeatur contra Thomam Vineam fuit de anno 1592. in Tribunali Metropolitano Taurinenſi, à me ſententiatum, quæ ſententia à nuntio Apoſtolico tunc Taurini reſidente confirmata, & deinde exequtioni demandata fuit, ſed
136 † cum ratio ſit anima legis. Iaſon in l. qui quadringenta, num. 2. ff. ad Trebell. opinio Borgn. non ſatis videtur fulcita rationibus, quam ipſe fundat in doctrina Cephali & Capici, quos allegat, qui loquuntur in legato dotis, & relicto conditionali, quod eſt valde diuerſum à dote, quæ in pœnam delicti debetur, ex ſupra allegatis, & ex diuerſis non ſit illatio. l. Papinianus exuli. ff. de minor.

137 Cùm enim dos † debeatur in pœnam ſtupri culpa, & facto ſtuprantis, & mulieres defloratæ damnum patiantur, quod propterea, vt plurimum, non inueniunt viros, qui illas in vxores ducere velint, Felinus in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 60. in fin. de conſtit. occaſione damni illati, illa dos debetur loco intereſſe in reſtauratio-
138 nem damni paſſi. † Datur enim dos marito pro ſuſtentatione oneris matrimonij, in quo in ſunt alimenta mulieris, & alia neceſſariò præſtanda, & cum virgo deflorata ob honoris, & famæ deteriorationem, non inueniat virum, à quo debeat intentari, dos, quæ aliàs deberetur viro ad ſuſtendandum onera matrimonij, debetur illi
139 mulieri, qua ſe poſſit alimentari, † quia obligatus ex delicto damnificante bona aliena animæ, qualis eſt perſuaſio vitiorum, vi, dolo, vel metu facta, aut gloriæ, vel famæ, ad reſtitutionem tenetur. Nauarrus in Manuali cap. 17. num. 12. & 14. Et dicta dos non ſimpliciter pro matrimonio contrahendo eſt perſoluenda, ſed pro damnorum refectione: quia etiam ſi non contrahat, habebit illam pecuniam, vt d. cap. 1. §. ſi vero pater, & ibi gloſ. in ver. dotabit, de adult. erit enim in optione deflorantis illam in vxorem ducere, vel dotare, & ita alternatiuè debet condemnari. per text. in eod. cap. 1.

140 Quantitas verò dotis † eſſe debet iuxta facultates deflorantis, & dignitatem puellæ, vt per gloſ. fin. in eod. cap. 1. vbi etiam Abb. num. 4. ſed quia ſæpe dubitari ſolet, an ſimpliciter in dote præſtanda qualitas puellæ ſit attendenda, reſpondeo affirmatiue, non autem qualitas dotis, quam aliàs pater fuerat daturus, quia puella virgo, & formoſa cum dote centum ditioribus loci matrimonio collocari poterit, defloratæ verò, vt cum viro, quem ante deflorationem habuiſſet matrimonio iungi poſſit,
141 forte trecenta non ſufficient; ideò † deflorans virginem, quam poſtea deſponſare recuſat, tantò plus illi dare tenetur, ſi facultates ſuppetunt, quantùm, propter deflorationem, vt virum paris conditionis, quem antea habere potuiſſet, inuenire va-
142 leat † virginitas enim eſt ſecunda dos, quæ maior requiritur poſt deflorationem, vt per Abbatem poſt alios dd. in eod. cap. 1.
143 nu 4. & quantum † amiſſa virginitate puella perdat cecinit Catul. carmin. nupt. ſequentibus verſibus:

Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis
Ignotus pecori nulli contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optauere puella,
Idem, cum tenui carptus defloruit vngue,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puella,
Sic virgo dum intacta manet, dum chara ſuis, ſed
Cum caſtum amiſit, polluto corpore, florem,
Nec pueris iucunda manet, nec chara puellis.

& Ambroſius. lib. 1. de virginibus, inquit, Nemo miretur, ſi angelis comparentur, quæ angelorum domino copulantur. Cyrillus cathec. 12 Non ignoremus caſtitatis gloriam, angelica enim eſt corona, & ſupra hominem hæc perfectio. Nazian. in carmine de virginitate.

Salue virginitas diuino tradita dono,
Mater inoffenſa vitæ, bona maxima fundens.
Chriſti pars, & ſpiritibus ſociata ſupernis.
Ignaris thalami.

Pluraque de virginitate tradit, & refert Bellarm. in 4. controu. gener. tom. 2. de monach. cap. 28. lib. 2.

DE

Digitized by Google

DE IVRAMENTIS.
Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, vt ſit licitum tres comites habere debet, iuſtitiam, iudiciũ, & veritatẽ.*
2 *Iuramentum, quid ſit.*
3 *Iuramentum eſt duplex aſſertorium, & promiſſorium.*
4 *Iuramentum etiam tripliciter diuiditur, in deliberatum, & ſolemnizatum, deliberatum, & non ſolemnizatum, & nec deliberatum, nec ſolemnizatum.*
5 *Iuramẽtũ nouem de cauſis efficitur licitum.*
6 *Iuramentum pluribus etiam de cauſis illicitum efficitur.*
7 *Iuramenta irritantur à Papa, qui ſolus à iuramento licito abſoluere poteſt.*
8 *Iuramẽta ſeruorũ a dominis poſsũt irritari.*
9 *Iuramẽta uxoris à marito poſſunt irritari.*
10 *Iuramenta monachorum poſſunt Abbates, & alij eorum ſuperiores irritare.*
11 *Epiſcopi à iuramentis ante periurij incurſum, abſoluere poſſunt.*
Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.
12 *Iuramenta ſub pluribus, & diuerſis formis præſtantur.*
13 *Iuramenti forma, quod Imperator Papæ præſtare tenetur.*
14 *Iuramenti forma, quod reges Papæ præſtare tenentur.*
15 *Iuramenti forma, ſub qua Epiſcopi Papæ obedientiam præſtant.*
16 *Epiſcopi Apoſtolorum limina ſingulis triennijs viſitare tenentur.*
17 *Epiſcopi poſſeſſiones eccleſiarum, de nouo infeudare, aut alienare non poſſunt.*
18 *Vaſſalli iuramentum ſub qua forma præſtetur.*
19 *Fœmina quandoque eſt capax feudi, & iuramentum præſtat fidelitatis.*
20 *Iuramentum fidei profeſſionis, qui doctores præſtare teneatur.*
21 *Fidei profeſſionem doctorandi emittere tenentur.*
22 *Epiſcopi, & vicarij non recipientes à Doctoribus, & ſcholaribus fidei profeſſionem, in graues cenſuras incurrunt.*
23 *Fidei profeſſionis forma, quæ ſit.*
24 *Fidei profeſſionem ad cathedrales, & alias eccleſias aſſumẽdi, qui emittere teneãtur.*
25 *Fidei profeſſio à quibus infra duos menſes præſtari debeat.*
26 *Canonici fidei profeſſionem non emittentes, non faciunt fructus ſuos.*
27 *Canonici fidei profeſſionem non emittentes, fructus præbendæ amittunt.*
28 *Iuramentum, an ſit licitum vel ne, cognitio ſpectat ad forum eccleſiaſticum.*

SPONSALIA, de quibus proximè egimus, ſæpè firmantur iuramento, quare de iuramento hic dicere opportunum cenſemus. Iuramentum ideo, vt ſit licitum,
2 † tres comites habere debet, iudicium, iuſtitiam, & veritatem, hoc eſt, vt verum ſit, quod iuratur, ſitque iuſtum, & cũ reuerentia debita adeò fiat, non autẽ leuiter, ſed diſcretè, & ex cauſa neceſſaria, conſiderando locum, cauſam, tempus, & cæteras circunſtantias, vt cum iudicio non præcipitanter, & temerè feratur. c. & iurabunt, 22. q. 1. Nauar. in c. 12. n. 3. tom. 3. & Graff. deciſ. aur. c. 3. n. 3. & 4. lib. 2. part. 2.
2 † eſt enim iuramentum aſſertio, vel negatio de aliquo licito poſſibili, & honeſto, ſacræ rei atteſtatione firmato, Hoſtien. in
3 ſum. num. 1. de iureiur. † & eſt duplex, aſſertorium, & promiſſorium, aſſertorium aliud de calumnia, & aliud de veritate dicenda; promiſſorium vero de faciendo, de perſoluendo, de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, & his ſimilia, vt per eundẽ Hoſtien. §. quot ſunt ſpecies. nu. 3. eod. tit.
4 Iuramentum † diuiditur etiam in deliberatum, & ſolemnizatum, deliberatum, & non ſolemnizatum, & nec deliberatum, nec ſolemnizatum. Deliberatum, & ſolemnizatum

nizatum eſt, quando teſtes iurant ad ſancta Dei Euangelia in præſentia iudicis, vel aliquis præſtat iuramentum litis deciſiuum. Deliberatum, & non ſolemnizatum, quando quis in occulto iurat aliquid cum deliberatione, intendens illud per diuinæ veritatis teſtimonium confirmare. Non deliberatum, nec ſolemnizatum eſt, quando quis iurat in ſermone, nõ attendens, quem inuocet, & ad quid, ſed ex quadam conſuetudine. Turrecrem. in cap. habemus. nu. 3. 22. q. 1. & Graff. deciſ. 16. nu. 1. lib. 2. p. 1.

5 Licitum efficitur † iuramentum nouem de cauſis, ſeptem, propter bonum introducendum, & duabus, propter malum amouendum. Primò, pro veritate confirmanda, vt cap. non eſt. 22. q. 1. c. quanquam. 14. q. 2. & c. fi. de iur. iur. Secundò, pro veritate declaranda, quia in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. cap. licet. de teſta. Tertiò, pro pace confirmanda, c. omne quod. 21. q. 1. Quartò pro amicorum animis conciliandis. eod. cap. omne. & cap. nouit. de iudic. Quintò, pro fidelitate ſeruanda, pro qua venerunt ſenes Iſrael ad regẽ, qui percuſſit cum eis fœdus coram domino. 2. reg. c. 5. & cap. ſignificaſti. de elect. Sextò, pro fide, pro obedientia, & pro vnitate, ſicut iurauerunt viri Galilæi ad Iepte. Iud. c. 12. & c. ſignificaſti. § aiunt. verſ. hoc nimirum. de elect. Septimò, pro conſuetudine Eccleſię ſeruanda, pro qua canonici cathedralium iuramentum præſtant, & filij Iſrael data lege iurauerunt ſe domino ſeruituros, Exod. cap. 24. Octauò, pro calumnia euitanda, vt, quãdo præſtatur iuramentum de calumnia, quod pręſtari põt in qualibet parte litis, tàm ante, quã poſt litis cõteſtationẽ, c. 1. de iur. calum in 6 Nonò pro Infamia tollenda, quę iurãdo, & teſtibus purgatur, vt extr. de Purg. canon. per tot. vnde verſus, Pax. & fama, fides, reuerẽtia, cautio damni, Defectus veri. ſibi poſcũt magna caueri, gloſſ. in cap. ſignificaſti. in verb. pro vnitate. de elect. in cap. nullus, de iur. iur. & Graff. deciſ. aur. c. 15. n 5 p. 1. lib. 2.

6 Illicitum † iuramentum pluribus modis dicitur, primò, ex perſona iurantis, vt ſunt impuberes, quorum iuramenta non tenent, cap. pueri, & cap honeſtum. 22 q. 5. & l. qui iuraſſe, ff. de iure iur. Secundò, eſt illicitum ex perſona, cui iuratur, vt cum clericus in manibus laici iurat, quod non licet, cap. nullus, 22. q. 5. Tertiò, ex cauſa turpi obligatoria ad hoc impellente, vt quando Herodes filiæ ſaltatrici iurauit, licet tolerabilius fuiſſet promiſſum non facere, quàm facere, quod turpe fuit, cap. vnuſquiſque, 22. q. 4. & cap. innocens, §. vnde verſ. eſt enim, 22. ead. q. 4. Quartò, ex modo eſt illicitum, vt quando temerè, vel indiſcretè, aut ſine neceſſitate iuratur, vt fecit Iepte, qui cùm indiſcretè iuraſſet, ſe immolaturum, quod ei victori redeunti de prælio primitus occurriſſet, filiam vnicam, quæ ei primò præ gaudio illius victorioſi aduentus occurrit, occidit, Iud. dicto cap. 11. in fin. cap. ſi non licet, §. ſed his exceptis, 23. q 5. d. cap. vnuſquiſque, & cap. ita ergo, ead. 22. q. 1. Quintò, eſt illicitum ex tempore, vt ſi dominicis, vel alijs feſtis, & prohibitis diebus iureiur. vt cap. decreuit, ead. 22. q. 5.

7 Irritatur † iuramentum à pluribus, Primò, à Papa, cuius auctoritate penitus illicita iuramenta irritantur. cap. auctoritatẽ, 15. q. 6. & ſubditos excõmunicatorũ excõmunicationẽ contemnentium, à iuramento fidelitatis abſoluit, vt ſubditos magnorum Principum, contra quos ad aliã executionẽ deueniri nõ poteſt, per tex. in cap. nos, ead. q. 6. & ſolus Papa à iuramento quoque licito abſoluere poteſt, cap. alius, ead. q 6.

8 Secundò, † iuramenta ſeruorum poſſunt à dominis irritari, argum. cap. ſi ſeruus ſciente, 54. diſt.

9 Tertiò, † iuramentum vxoris, quia ſui iuris non eſt, à marito irritari poteſt, cap. manifeſtum, 33. q. 5. licet propriè ius irritauit horum iuramentum, non ipſi irritant domini, aut viri, dum dicimus dominos poſſe irritare iuramentum ſuorum ſeruorum, & mariti ſuarum mulierum.

10 Quartò, † iuramentum monachi à ſuo Abbate, cap. monacho, 20. q. 4.

11 Quintò irritari poteſt † iuramentum ab Epiſcopo, qui, quotieſcunque ex parte recipientis iuramentum habet iniquitatem, abſoluere poteſt, cap. ſi vero, & cap. verum, de iureiur. & Graff. deciſ. aur. cap. 18. num. 33. par. 1. lib. 2. & à ſimplici iuramento ante incurſum periurij in pluribus caſibus Epiſcopus abſoluere poteſt, quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, cap. quanto, de iureiur. & gl. in cap. dilecti,

Digitized by Google

lecti.in ver.iuramenti.de maior.& obed.

12 Diuiduntur † iuramenta in multas,& varias formas, de quibus per Felin. in eod. c. dilecti,n.1.& præſtatur iuramentum,quandoq; à ſupremis Principibus. Illud enim præſtat futurus Imperator ſub forma ſe-
13 quenti. † Ego N. Romanorum Rex, annuente Domino futurus Imperator,promitto,ſpondeo,& polliceor, atq; iuro, coram Deo, & beato Petro, me de cætero protectorem, & defenſorem fore ſummi Pontificis, & huius S. R. E. in omnibus neceſſitatibus, & vtilitatibus ſuis, cuſtodiendo, & conſeruando promiſſiones,honores, & iura eius,quantum diuino ſuffultus adiutorio fuero, ſecundum ſcire, & poſſe meum, recta, & pura fide, ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia.vt in cl.vni. poſt med. ver. Ego N. de iureiur.

14 Præſtatur † iuramentum à Rege forma ſequenti, Ego N. Deo annuente futurus Rex N.profiteor, & promitto coram Deo, & Angelis eius deinceps legem, iuſtitiam, & pacem, Eccleſiæ Dei, populoq; mihi ſubiecto,pro poſſe, & noſſe facere, ac ſeruare,ſaluo condigno miſericordiæ Dei reſpectu,ſicut in conſilio fidelium meorum melius potero inuenire, Pontificibus quoque Eccleſiarum Dei,condignum,& Canonicũ honorem exhibere,atque ea, quæ ab Imperatoribus, & Regibus eccleſijs collata, & reddita ſunt,inuiolabiliter obſeruare, Abbatibus, comitibus, & vaſſallis meis, congruum honorem ſecundum conſilium fidelium meorum præſtare, ſic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia, in Pontif. Rom. Clemen. VIII. iuſſu edito. fol. 128.

15 Ab Epiſcopis † autem præſtatur in forma ſequenti. Ego N. electus eccleſiæ N. ab hac hora in antea fidelis, & obediens ero Beato Petro Apoſtolo, Sanctæque Romanæ Eccleſiæ, & D. N. D. N. Papæ N. ſuiſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus, non ero in conſilio, aut conſenſu, vel facto, vt vitam perdant, aut membrum, ſeu capiantur mala captione, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, vel iniuriæ aliquæ inferantur, quouis quæſito colore, conſilium verò, quod mihi credituri ſunt per ſe, aut Nuncios ſuos, ſeu litteras ad eorum damnum me ſciente, nemini pandam, Papatum Romanum, & regalia Sancti Petri, adiutor eis ero ad retinendum, & defendendum,ſaluo meo ordine,contra omnem hominem.Legatum Apoſtolicæ Sedis in eundo, & redeundo honorificè tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adiuuabo,iuro,honores,priuilegia, & auctoritatem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Domini noſtri Papæ,& ſucceſſorum prædictorum conſeruare, defendere, augere, & promouere curabo, neq; ero in conſilio vel facto, ſeu tractatu, in quibus contra ipſum Dominum noſtrum, vel eandem Romanam Eccleſiam aliqua ſiniſtra,vel præiudicialia perſonarum iuris, honoris, ſtatus, & poteſtatis eorum machinentur, & ſi talia à quibuſcunque tractari,vel procurari nouero, impediam hoc pro poſſe,& quàto citius potero, ſignificabo eidem Domino noſtro, vel alteri, per quem poſſit ad ipſius notitiam peruenire, regulas ſanctorum Patrum, decreta, ordinationes, ſiue diſpoſitiones, reſeruationes,prouiſiones & mandata Apoſtolica, totis viribus obſeruabo, & faciam ab alijs obſeruari,hæreticos,ſchiſmaticos,& rebelles eidem Domino noſtro, vel ſucceſſoribus prædictis,prò poſſe perſequar,& impugnabo, vocatus ad ſynodum veniam, niſi præpeditus fuero canonica præpeditione,
16 † Apoſtolorum limina ſingulis triennijs perſonaliter per me ipſum viſitabo, & Domino noſtro, ac ſucceſſoribus præfatis rationem reddam de toto meo Paſtorali officio,ac de rebus omnibus ad meæ eccleſiæ ſtatum, ad cleri, & populi diſciplinam,animarum deniq; quæ meæ fidei traditæ ſunt, ſalutem quouis modo pertinentibus, & viciſſim mandata Apoſtolica humiliter recipiam, & quam diligentiſſimè exequar, quòd, ſi legitimo impedimento detentus fuero, prædicta omnia adimplebo per certum nuncium ad hoc ſpeciale mandatum habentem de gremio mei capituli, aut aliũ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutum, ſeu alias perſonatum habentem, aut his mihi deficientibus per diœceſanum ſacerdotem.& clero deficiẽte, omnino per aliquẽ alium presbyterum ſecularem, vel regularem ſpectatę probitatis,& religionis de ſupradictis omnibus plenè inſtructum, de huiuſmodi autem impedimento docebo per

per legitimas probationes ad S. R. E. Cardinalem proponentem in congregatione ſacri concilij, per ſupradictum nuncium
17 tranſmittendas. † Poſſeſſiones verò ad mēſam meam pertinentes nō vendam, nec de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cū cōſenſu capituli eccleſię meę, inconſulto Romano Pontifice, &c, ſi ad aliquam alienationē deuenero, pœnas in quadā ſuper hoc edita cōſtitutione cōtentas, eo ipſo incurrere volo, ſic me Deus adiuuet, & hæc S. Dei Euāgelia, vt in eo. Pontif. fol. 79.

18 Iuramentum † autem vaſſalli, quo fidelitas præſtatur, in ſe habet, quod qui domino ſuo fidelitatem iurat, ex ſemper in memoria, debet habere, incolume, tutum, honeſtum, vtile, facile, poſſibile, ſed, quia non ſufficit abſtinere à malo, niſi fiat etiā id ꝙ bonū eſt, vltra ſex ſupradicta conſiliū etiā, & auxilium domino ſuo fidele præſtare tenetur, ſi beneficijs dignus vult videri, & ſaluus eſſe de fidelitate iurata. c. de forma 22. q. 5. c. 1. de form. fidel. & cap. 1. de nou.
19 form. fidel. in vſ. feud. † Et, quia ardua quæſtio, an, & quomodo fœmina ſic capax feudi, & iuramentum fidelitatis præſtare poſſit, de qua per Iſer. & Iac. de S. Georg. in tract. de feud. fœmina tamen eſt capax feudi, & ad præſtandum homagium, vel fidelitatis ſacramentum, admittitur etiam abbatiſſa, vel prioriſſa monialiū pro feudo, quod monaſterium ſuum tenet ab aliquo Principe, ſeu domino temporali. cap. vnic. §. verū quando de ſtat. reg. in 6.

20 Et Pius IV. † motu proprio ſtatuit, & ordinauit, quòd nullus doctor, magiſter, regens, vel alius cuiuſcumque artis, & facultatis profeſſor, ſecularis, vel cuiuſuis ordinis regularis, in quibuſuis ſtudiorum generalium vniuerſitatibus, aut gymnaſijs publicis, aut alibi ordinariam, vel extra ordinariam lectoris cathedram aſſequi, vel iam obtentam retinere, ſeu aliàs Theologiam canonicam, vel ciuilem cenſuram, medicinam, philoſophiam, grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuſcunq; locis etiam in eccleſijs, monaſterijs, aut conuentibus regularium quorumcunque publicè, vel priuatè in quoquomodo profiteri, ſeu lectiones aliquas in facultatibus
21 huiuſmodi habere, vel exercere. † Neque doctores ipſi, vel alij ſuperiores, ad alium gradum in eiſdem facultatibus ſuſcipiendū recipere, & admittere, neque doctores, magiſtri, & ſcholares ad electionem alicuius in rectorem, vel cancellarium vniuerſitatis, aut gymnaſij procedere, nec ipſi ſcholares, vel alij gradus huiuſmodi palam, vel priuatim recipere valeant, niſi ante illorū receptionem, vel admiſſionem in Ordinarij loci, vel eius in ſpiritualibus Vicarij manibus catholicam fidem, verbis iuxta formæ infraſcriptæ tenorē cōceptis, palàm, & ſolemniter profiteantur, vt in litteris Apoſtolicis Pij IV. incipien. in ſacroſancta B. Petri circa
22 princ. Et in euentū † contrauentionis Epiſcopi interdicti pœnam ab ingreſſu eccleſiæ, inferiores verò excōmunicationis latæ ſententię, priuationiſq; omniū, & ſingulorū, dignitatum, beneficiorum, officium, & feudorum eo ipſo pœnas incurrant, vt in eiſdē litteris, 6. ac omnib. in Bull. Rom. cap. 112. tenoris infraſcripti.

23 Forma † autem dictæ profeſſionis fidei hæc eſt. Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo S. R. E vtitur; videlicet Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ, viſibilium omnium, & inuiſibilium, & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei vnigenitum, & ex patre natum ante omnia ſecula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt. qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria Virgine, & homo factus eſt, crucifixus etiā pro nobis ſub Pontio Pilato paſſus, & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecūdum ſcripturas; & aſcendit in cœlum: ſedet ad dexteram patris. Et iterum venturus eſt cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius regni non erit finis, & in Spiritum ſanctum Dominum, & viuificantem, qui ex patre filioque procedit; Qui cum patre, & filio ſimul adoratur, & conglorificatur, qui locutus eſt per prophetas, Et vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſeculi. Amen. Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones, reli-

reliquaſq; eiuſdem Eccleſię obſeruationes, & conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector. Item ſacram ſcripturam iuxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto, nec eam vnquam, niſi iuxta vnanimem conſenſum patrum, accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè, & propriè ſacramenta nouæ legis à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet, baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam vnctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe, receptos quoque, & approbatos, Eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto. Omnia, & ſingula, quæ de peccato originali, & de iuſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter, in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro viuis, & defunctis, atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe verè, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, vnà cum anima, & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, fierique conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam conuerſionem catholica Eccleſia tranſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantùm ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi, conſtanter teneo, purgatorium eſſe, animaſq; ibi detentas fidelium ſuffragijs iuuari: ſimiliter, & ſanctos vnà cum Chriſto regnantes venerandos, atque inuocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiter aſſero, imagines Chriſti, ac deiparæ ſemper virginis, nec non aliorum ſanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo; ſanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiã omnium eccleſiarum matrem, & magiſtrã agnoſco, Romanoque Pontifici beati Petri Apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac iuro; Cœtera item omnia à ſacris canonibus, & œcumenicis concilijs, & præcipuè à ſacro ſancta Tridentini Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor, ſimulque contraria omnia, atque hæreſes ab Eccleſia damnatas, & reiectas, & anathematizatas, ego pariter damno, reijcio, & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & immaculatam vſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adiuuante, retinere, & confiteri, atque à meis ſubditis, ſeu illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voueo, ac iuro, ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia. vt in eod. c. 112.

24 Omneſque † quos cathedralibus, & ſu-
perioribus eccleſijs, vel, quibus de illarum
dignitatibus, canonicatibus, & alijs qui-
buſcunq; beneficijs eccleſiaſticis curam
animarum habentibus prouideri contin-
get, publicam orthodoxæ fidei profeſſio-
nem facere, ſeque in Romanæ Eccleſiæ
obedientia permanſuros, ſpondere, & iura-
re tenentur, conc. Trid. in cap. 1. circ. med.
25 c. 12. de refor. ſeſſ. 24. & Pius IV. † in eod.
Bull. Rom. cap. 114. & ad minus infra duos
menſes à die adeptæ poſſeſſionis in mani-
bus Epiſcopi, vel, eo impedito, coram ge-
nerali eius Vicario eandem tenentur or-
thodoxæ ſuæ fidei publicam facere profeſ-
26 ſionem, † canonici verò, non ſolum coram
Epiſcopo, ſed etiam in capitulo idem face-
re tenentur, alioquin prædicti omnes pro-
uiſi, vt ſupra, fructus non faciunt ſuos, nec
illis poſſeſſio ſuffragatur. conc. Trid. eod.
27 c. 12. §. prouiſi autem, † & fructus præben-
dæ tantùm hoc caſu amittunt, qui ſine au-
ctoritate Papæ remitti non poſſunt. conc.
Trid. in deciſ. ſuper eo. c. 12. & in Bull. cap.
112. & 114. & quod teneantur fidei profeſ-
ſionẽ emittere, fuit etiam ſuper eod. c. 12. à

Digitized by Google

ſacra congreg.deciſum,ſub tit. Vercellen.&
18 Cremonen. & † vbicunque dubitatur, an iuramentum ſit licitum, vel illicitum, & ideò ſeruandum,vel non ſeruandum, ad Papam, & forum eccleſiaſticum tantum cognitio ſpectat.c.venerabilem circa fi. & ibi Inn.nu.6.& Abb.nu.13.de elect.& hęc breuiter de iuramentis mihi dixiſſe ſufficiat.

DE VOTO, ET VOTI DISPENSATIONE. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Votum, quid ſit.*

2 *Votorum plures ſunt ſpecies.*

3 *Votum nocoſſitatis, eſt illud, quod quis in baptiſmo emittit.*

4 *Votum voluntatis, eſt illud, quod quis voluntariè emittit.*

5 *Votum voluntarium eſt duplex, ſolemne, & ſimplex.*

6 *Votũ ſimplex eſt duplex, tacitũ, vel expreſſũ.*

7 *Votum, iuramentum, pactum, conſuetudo, & lex, quando ſeruari non debeant.*

8 *Votum, vt ſit validum cõſiderata tantummodo perſona vouentis, tria requiruntur.*

9 *Votũ vouere nõ põt Epiſcopus, per quod vinculũ, inter ipſũ & ſuã Eccleſiã diſſoluatur.*

10 *Vouere non poteſt monachus ſine conſenſu ſui Abbatis.*

11 *Votum peregrinationis, clericus ſecularis ſine conſenſu ſui Epiſcopi emittere nõ poteſt.*

12 *Vir, & vxor, quæ vouere non poſſint.*

13 *Impuberet, quando validè vouere poſſint, vel non poſſint.*

14 *Vouere non poteſt ſeruus quidquam, quo ſeruitium domini minuatur.*

15 *Voto nemo poteſt ſe firmiter obligare in his, in quibus alteri ſubijcitur, ſine illius cõſẽſu.*

16 *Vota ſub pœna peccati mortalis ſunt ſeruãda, & quàmprimum etiam implenda.*

17 *Votum metu factum, quando non obliget.*

18 *Matrimonium metu factum non tenet.*

19 *Puella meticuloſè monaſterium ingreſſa, cũ habitus ante legitimam ætatem profeſſionis geſtatione, poteſt exire, & habitum dimittere.*

20 *Votũ factũ in minori ætate, non obligat adueniẽte pubertate niſi ratificetur expreſſè.*

21 *Votum irritare poſſunt ij, in quorum poteſtate vouentes exiſtunt.*

22 *Obligatio ſemel extincta, nũquã reuiuiſcit.*

23 *Vota neceſſitatis irritari, aut cõmutari non poſſunt.*

24 *Votum propria auctoritate, in melius poteſt commutari.*

25 *Voti commutatio in æquale opus ex aliqua cauſa rationabili, & cum ſuperioris auctoritate fieri debet.*

26 *Voti commutatio fieri debet habita ratione loci, temporis, & aliorum.*

27 *Voti commutatio, quando expenſarum itineris ratio eſt habenda, expenſæ & labores in eundo tãtũ nõ redeundo ſunt conſiderãda.*

28 *Votum factum intuitu certæ perſonæ, vel loci commutari poteſt.*

29 *Legatum ad vnum vſum factum regulariter Epiſcopus commutare non poteſt.*

30 *Miſſarum celebrandarum numerus, quando, & quomodo reduci poſſit.*

31 *Commemoratio defunctorum in reductionẽ Miſſarum ſemper facienda.*

32 *Miſſarum celebrandarum numerus ab Epiſcopis, nõ autẽ ab inferioribus, reduci poteſt.*

33 *Miſſarum reductio, de quibus fieri poſſit.*

34 *Cõmutatio voluntatis defũcti ſuper relictis ad vſus pios ab inferiore Papa fieri non poteſt.*

35 *Diſpenſare an poſſint Epiſcopi contra conſtitutionem beneficij.*

56 *Miſſarũ reductio difficiliùs permittitur quã reductio eleemoſynarũ, & anniuerſariorũ.*

37 *Miſſarũ numerus pro quibus legatũ ad illas celebrandas non ſufficit, reduci poteſt.*

38 *Commemorationibus pro animabus defunctorum faciendis, quomodo ſatisfieri poſſit.*

39 *Miſſarum reductiones indebitè obtinentes, furtum committunt.*

40 *Reſtitutio Miſſarum iniuſtè reductarum, quomodo fieri debeat.*

41 *Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.*

42 *Actus contra legem geſtus eſt nullus.*

43 *Miſſarum onera beneficijs impoſita, quomodo probari poſſint.*

44 Re-

44 *Reſtitutio aduerſus præſcriptionem quadragenariam Eccleſiæ datur.*
45 *Alleganti onus probandi incumbit.*
46 *Miſſa, ob tenuitatem fructuum beneficiorum, an ſine reducendæ.*
47 *Teſtatoris diſpoſitio ad pium vſum facta, pro lege eſt ſeruanda.*
48 *Legata pecunia ad certũ vſũ piũ, quãdo Epiſcopus poſſit teſtatoris volũtatẽ cõmutare.*
49 *Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatum ſpeciale, eccleſiæ factum.*
50 *Commutare quando poſſit Epiſcopus legatũ pecuniæ factum pro cõſtruendo monaſterio.*
51 *Commutare quando poſſit Epiſcopus legatũ factum pro fundanda eccleſia, vel oratorio in certo loco.*
52 *Commutari, quando poſſit per Epiſcopum legatum, ad certum vſum pium factum.*
53 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus ab omnibus votis, in quibus non eſt ei facultas prohibita.*
54 *Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi, ſuper quinque votis.*
55 *Diſpenſare nõ poteſt Epiſcopus ſuper voto ſolẽniter emiſſo, per ſacri ordinis ſuſceptionẽ.*
56 *Diſpenſare poteſt Papa, vt de monacho non monachum faciat.*
57 *Monachus ex diſpẽſatione Apoſt. vxorẽ duxit, & filiã ſuſcepit, quæ in regno ſucceſſit.*
58 *Sebaſtiani Portugalliæ Regis mors.*
59 *Regno Portugalliæ vacante prætẽdentes plures.*
60 *Philippus ſecundus Hiſpaniarum Rex, poſſeſſionem regni Portugalliæ nactus fuit.*
61 *Ducis Gioioſæ mors in prælio.*
62 *Milites ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, tria vota ſubſtantialia omittunt.*
63 *Diſpenſatum fuit Apoſtolica auctoritate, cũ fratre ordinis Hieroſolymit. vt pro publica vtilitate matrimoniũ cõtrahere poſſet.*
64 *Frater ordinis Capuccinorum ob publicam vtilitatem, ex ſede Apoſtolica facultate, dux exercitus efficitur.*
65 *Monachus cauſa maioris, & melioris boni, à Papa eximi poteſt à voto religionis.*
66 *Voti diſpenſatio, vt ſit legitima, requiritur non ſolùm ſpiritualis poteſtas, ſed etiam iuſta, & neceſſaria cauſa.*
67 *Voti vinculum, à vinculo iuramenti non differt.*
68 *Diſpenſanda à voto cauſa, quæ ſint.*

1 VOto † plures obligantur,
& quia voti vinculum, à
vinculo iuramenti non
differt, vt infra demon-
ſtrabitur, poſt iuramen-
tum de quo feci, ad præ-
cedentia continuando,
nunc de voto eſt agendum. Votum autem
eſt alicuius rei licitæ faciendæ, vel non fa-
ciendæ, cum deliberatione animi Deo fa-
cta pollicitatio. Hoſtien. in ſum. de vot. &
voti redempt. num. 1. & Bart. in repet. l. 1.
nu. 67. C. de ſacr. ſanct. Eccl. Votorum plu-
2 res ſunt ſpecies, plures vouere poſſunt: plu-
ribus ex caſibus votum emitti, irritari, re-
dimi, commutari, & diſpenſari poteſt, vt
per Hoſt. in ſum. eod. tit. Votorum ſpecies
3 ſunt duæ † vnum eſt neceſſitatis, & eſt il-
lud, quod quis promitti in bapteſmo, vt ab-
renunciare ſatanæ, & pompis eius, tenere
fidem, ſeruare decalogum, & alia, ſine qui-
bus homo ſaluari non poteſt. c. primum, &
c. paruuli de conſecr. diſt. 4. & Hoſt. eod.
4 tit. n. 2. Alterum eſt votũ † voluntatis, & di-
citur illud, quod quis voluntariè emittit, &
ad quod quis ante votum non tenebatur,
ſed poſt voto aſtringitur, & sũt ea, de quib.
pſal. 75. vouete, & reddite domino Deo ve-
ſtro, &c. magnè de vot. & voti redemp.
5 Voluntarium † votum eſt duplex: alterũ
quidem ſolemne, & alterũ ſimplex. Nauar.
de ſecun. præcep. c. 12. num. 32. verſ. 13. So-
lemne eſt, quod ſolemnizatur per ſuſceptio
nem ſacri ordinis, aut per profeſſionem ex
preſſam, vel tacitè factã alicui de religioni-
bus per ſedẽ Apoſtolicã approbatis. c. 1. de
6 vot. in 6. Simplex † votũ eſt duplex, tacitũ,
vel expreſsũ. tacitũ, quod ſola mẽte deo fit,
expreſsũ, vbi verba, aut ſcriptura accedit,
Sot. in 4. ſent. diſt. 38. q. 1. art. 1. verſ. ad ſolu-
tionẽ. & Graff. deci. aur. c. 21. n. 9. par. 1. lib.
7 2. vbicunq enim † vouẽs, vel promittẽs ali-
quid facere, quo facto, ſalus ſpiritualis, vel
corporalis amitteretur, vel peccatũ morta-
le incurreretur, non eſt votũ ſeruandũ, neq;
iuramentũ, neque pactũ, neq. conſuetudo,
neque lex, neque præceptum, neq. aliquod
aliud vinculũ fraternitatis c. inter cætera,
c. fin. §. vnde datur. 22. queſt. 4. c. quãdo, de
iureiur. & Graff. d. c. 21. num. 7.
8 Ad voti validitatem, † conſideratã tantũ
modo perſona vouentis, tria requirun-

Q tur,

Digitized by Google

tur, videlicet, rationis deliberatio, propoſitum voluntatis, & promiſsio, in qua voti ratio perficitur, quæ tria non multa indigēt deliberatione, ſed ſubitò fieri poſſunt. Syluest. in verb. iuramentum, 4. nu. 9. quem ſequitur, Graff. eod. cap. nu. 2. ſed non omnes habent poteſtatem vouendi, quia ſex genera perſonarum vouere non poſſunt.

9 Primò, † Epiſcopus votum, per quod vinculum inter ipſum, & ſuam Eccleſiam contractum diſſoluatur, emittere prohibetur, nec etiam aliud, per quod eccleſiæ ſuæ grauiter præiudicetur, vnde votum peregrinationis, per quod diu ab eccleſia ſua abeſſe deberet, ſine licentia Papæ emittere non poteſt, cap. niſi cum pridem, in fin. de renunciat. cap. ſicut noſtris, & ibi gloſ. in verb. in damnum, de iureiuran. cap. magnæ, de vot. & vot. redem. & cap. licet, de regul. emittere tamen poteſt votum abſtinentiæ, & eleemoſynæ, ac omne votum, per quod bonum præbeat exemplū d. c. magnæ, Hoſt. in ſumm. de vot. §. quis vouere poſſit nu. 7. & Graff. deciſ. aur. c. 12. nu. 13. par. 2. lib. 2.

10 Secundò, † monacho non licet vouere ſine conſenſu ſui Abbatis, & ſi vouerit irritandum erit, cap. voto. 20. quæſt. 4. & S. Th. 2. 2. quæſt. 88. artic. 8. ſimiliter nec Abbates ſine conſenſu ſuorum ſuperiorum, Abb. in cap ſcripturæ, in fin. de vot.

11 Tertiò, † nec clericus ſecularis votum peregrinationis ſine ſui Epiſcopi conſenſu emittere poteſt, ſed votum continentiæ, & religionis eidem emittere licet, cap. duæ ſunt. 19. quæſt. 2. cap. non oportet, de conſecr. diſt 5. Innoc. in cap. ſcripturæ, num. 3. & ibi Abb. num. 9. de vot. præſertim, ſi habet beneficium, quod perſonalem reſidentiam requirat, cap. admonet, vbi etiam gloſ. in verb. in conſulto de renunc.

12 Quartò, † vir, & vxor non poſſunt vouere abſtinentiam, vel peregrinationem, vnus ſine conſenſu alterius, excepto voto peregrinationis vltramarinæ, quod viri, & mulieres altero inuito, ſi ſunt potentes, facere poſſunt, Innoc. in d. cap. ſcripturæ, nu. 3. verſ. vir autem, & ibi Abb. nu. 8.

13 Quintò, † vouere validè non poſſunt impuberes ſine tutoris, vel patris auctoritate, cap. 1. & 2. 20. quæſt. 2. nec pubes filiusfamilias, excepto voto religionis, quod liberè emittere poteſt, ſine conſenſu patris, Hoſtienſ. in ſum. §. ſi quis vouere. nu. 7. verſ. ſed nūquid, de vot. ſed ad profeſſionē emittendam, hodie non ſufficit pubertas, quia religionem nemo profiteri poteſt ante annum decimumſextum expletum. Conc. Trident. cap. de reg. & monia. ſeſſ. 25.

14 Sextò, † nec ſeruus vouere poteſt quicquam, quo minuatur ſeruitium domini, cap. ſi ſeruus 54. diſt. cap. mulieres, & cap. relatum, de ſentent. excomm. & Innoc. in dicto cap. ſcripturę, num. 3. & nemo poteſt
15 per votum † ſe firmiter obligare in his, in quibus alteri ſubijcitur, ſine conſenſu ſui ſuperioris. Num cap. 30. Quod autem non poſſit quis per promiſſionem ſe firmiter obligare ad id, quod eſt in poteſtate alterius, ſed ad id tantùm, quod eſt in ſua poteſtate, quoniam, qui eſt ſubiectus alteri, quantùm ad ea, in quibus eſt ſubiectus, non poteſt facere, quod vult, ſed dependet à voluntate alterius, quapropter ea ratione vouere non poſſit, tenet S. Th. d. q 88. art. 8.

16 Vota, † ſub pœna peccati mortalis ſunt ſeruanda, & quamprimùm etiam implenda, S. Thom. ead. quæſt. 88 art. 3. & in proprijs terminis, Sot. de iuſt. & iur. lib. 7. q. 2. art. 1. Votum autem non adimplere eſt contra Dei charitatem, & in genere peccatorum mortalium, Graff. deciſ. aur. eod. cap. 22. n.
17 ſed votum † metu factum, i. ad quod minis quis compellitur, non obligat vouentē, ſi talis ſit metus, qui in conſtantem virum cadere poſſit, quod boni viri arbitrio eſt remittendum, l. interpoſitas, in verb. cruciatum, ff. ex qui. cau. maior. Abb. in cap. cum virum, nu. 8. de regul. gloſ. in cap. cum dilectus, in ver. metus mortis, de his, quæ vi met. ve. ca. & maior metus cadit in fœminā, quàm in virū propter fragilitatē ſexus, gloſſ. in cap. cū locum, in ver. metus, & ibi Abb. de ſponſ. & Pariſ. conſ. 26. n. 64. lib. 3.

18 Nec † matrimonium metu contractum tenet, dicto cap. cum locū, cap. requiſiuit, & cap. gemma. eod. tit. de ſponſ. Ideò puel-
19 la meticuloſè † monaſterium ingreſſa cū habitus ſuſceptione, & ante legitimam ętatem profeſſionis geſtatione poteſt exire, & habitum dimittere, quia cùm habitus probationis, qui defertur ante profeſſionis emiſſionem, ſit diſtinctus ab habitu profeſſionis, per illius geſtationem non inducitur aliqua ratificatio, quia ad hoc vt factum

†in

20 † in minori ætate obliget, adueniente pu-
bertate, requiritur, vt ratificetur expreſsè,
vel ſaltem perſeueret per totum annũ de-
cimumſextum, à Conc. Trid. præſcriptum,
vt in dicto cap. 15. & per Abb. in cap. ſigni-
ficatum, n. 5. de reg. & quantocunq; tempo-
re quis geſtauerit habitum probationis pa-
tenter diſtinctum ab habitu profeſsionis nõ
cenſetur emittere profeſsionem, nec obli-
gatur religioni in genere, neque in ſpecie,
ſed poteſt redire ad ſeculũ. Innoc. in c. ex
parte, in fin. quem ſequuntur. Ioan. Andr. in
fin. Anchar. n. 5. Abb. n. 3 verſ. ſecundo caſu,
de reg. & Nauar. conſ. 25. n. 3. de vot. lib. 3.
21 Irritare votum † eſt ipſum infringere, &
caſſare, vt amplius ligandi vim non habeat,
& hoc poſſunt ij, in quorum poteſtate ſunt
vouentes, vt pater, & eo deficiente mater,
ſi eſt nutrix filiorum, & ipſi tutores, vel cu-
ratores, maritos, dominus, Abbas, & alij
Prælati religioſorum, in ijs, in quibus vo-
uentes eis ſubijciuntur, cap. puella, 20. q. 2.
cap. manifeſtũ, cap. noluit, 35. quæſt. 5. pro
quibus canones irritarunt, & ſemel legiti-
mè irrita, ſemper irrita manent, nec inci-
piunt obligare, poſtquàm illi liberantur à
22 ſubiectione irritantium, quia obligatio †
ſemel extincta nunquã reuiuiſcit, Syluest.
qui hanc dicit communem, in ver. religio.
2. quæſt. 15. verſ. ſed ſi impubes, & ver. vo-
tum, 4. quæſt. 2. verſ. quintum, & Graff. de-
ciſ. au. cap. 29. per tot part. 1. lib. 2.
23 Vota neceſſitatis, † quæ emittuntur in
baptiſmi ſuſceptione, nec irritari, neque
commutari poſſunt, vt in cap. ſunt quædã,
iunct. gloſſ. in ver. debemus 17. quæſt. 1. Nã
commutatio voti, vel redemptio exigit, vt
id, in quod votum eſt commutandum, aut
reducendum, æquè bonum ſit, aut melius,
quàm id, quod vouit. Nauar. in Manual. c.
24 12. num. 63. Propria † auctoritate in me-
lius votũ commutari poteſt, quia propoſi-
tum, aut promiſſum infringere nõ creditur,
qui illud in melius commutat, cap. perue-
nit, de iureiuran. Caiet. 2. 2. quæſt. 88. art.
12. & Graff. cap. 30. par. 1. lib. 1. n. 1. Et quæ-
cunque vota ſimplicia in ſæculo facta, ſiue
perſonalia, ſiue realia, ingreſſu religionis
extingui cenſentur. S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1.
25 Commutatio † voti in æquale opus fie-
ri debet ex aliqua cauſa rationabili, & cum
ſuperioris auctoritate, cap. 1. ex. de vot. &
vot. redempt. & Caiet. 2. 2. quæſt. 88. art. 12.
quæ auctoritas requiritur etiam, quando
dubitatur, an in ęquale, vel melius cõmute-
tur, Sot. lib. 5. quæſt. 4. art. 3. & Graff. eadem
quæſtione 30. num. 6. In voti commutatio-
26 ne † locus, tempus, labor, ſumptus in iti-
nere faciendi, præter illos, quos domi ſuæ
feciſſet, corporis afflictio, & alia ſimilia sũt
ſubtiliter conſideranda, vt in æquipollens
poſſint commutari.
27 Quando † verò Iubilæi, aut priuilegio-
rum vigore commutatio fieri poteſt, con-
feſſarius ad expenſas, & labores in eundo
tantùm, non autem in redeundo rationem
habere debet, quia vouens ſolùm ire, non
autem redire vouit, & his omnibus conſi-
deratis, confeſſarius debet in aliud pium
opus dictas expenſas, & labores commu-
tare, vt in tantam quantitatẽ pecuniæ puel-
læ nupturæ, vel in fabricã, aut reſtauratio-
nem alicuius eccleſiæ, ſeu quid ſimile tra-
dendam, conuertere. Aut votum peregri-
nationis in aliud opus, in quo perſona exer
ceatur, & fatigetur, vt in operibus corpo-
ralibus pro aliqua fabrica eccleſiaſtica, vi-
gilijs, orationibus, & ieiunijs. Ant. de Butr.
in c. magnæ, nu. 6. de vot. & vot. redempt.
& Graff. eod. cap. 30. nu. 10.
28 Commutari † etiam poteſt votum factũ
intuitu certæ perſonæ, vel loci, vel de dan-
do aliquid tali pauperi, vel tali eccleſiæ,
quia eſt promiſſio facta Deo, S. Thom. 2. 2.
quęſt. 88. & cum Deo ſatisfiat per commu-
tationem in æquale auctoritate Epiſcopi,
abſque conſenſu illius perſonæ, vel eccle-
ſiæ (dummodo cauſa ſubſit ex parte vouen-
tis) fieri poteſt commutatio, Graff. d. c. 30.
nu. 12. & Nauar. de red. Eccl. q. 1. mon 60.
num. 1. inquit, quòd à Papa poteſt commu-
tari, ſed puto, & ab Epiſcopo cõmutari poſ-
ſe, de conſenſu vouentis, cum tali loco, vel
perſonæ, non ſit ius quæſitum, quaſi res de-
uota ſit ſua, quia nec eis, nec aliquibus pro
eis acceptantibus, ſed Deo ſit facta pollici-
tatio. Graff. cap. 1. nu. 11. & donans aliquid
alicui, vt poſt aliquod tempus perueniat ad
aliquam eccleſiam, poteſt illud onus remit-
tere, donatario conſentiente, non obſtante
quòd eccleſię ſit quęſita vtilis actio, Bar. in
l. qui Romæ, §. Flauius, num. 1. & ibi Iaſ. qui
hanc dicit eſſe comm. opin. n. 14. ff. de ver.
obl. & Nauar. eod. mon. 60. nu. 2.

Digitized by Google

29 An autem † poſſit Epiſcopus legatum ad
vnum vſum factum in alium mutare. Regu-
lariter non poteſt, ſed requiritur ſedis Apo
ſtolicæ auctoritas, Clem. quia contingit, vbi
etiam glo. in vet. ſedis Apoſtolicæ, de relig.
dom. Felin. in c. cum acceſsiſſent n. 17. in
fin. de conſt. & ibi Dec. num. 11. Couar. in
c. tua nu. 7. de teſtam.

30 Verùm, † cùm in quibuſdam eccleſijs ſæ-
pe contingat, vel tam magnum Miſſarum
celebrandarum numerum ex varijs defun-
ctorum relictis impoſitum eſſe, vt illis ſin-
gulis diebus à teſtatoribus præſcriptis ne-
queat ſatisfieri, vel eleemoſynam huiuſmo-
di pro illis celebrandis adeò tenuem eſſe,
vt non facilè inueniatur, qui velit huic ſe
muneri ſubijcere, vnde depereunt piæ te-
ſtantium voluntates, & eorum conſcien-
tias, ad quos prædicta ſpectant, onerandi
occaſio datur; ideo ſancta Tridentina ſy-
nodus cupiens hæc ad pios vſus relicta,
quò plenius, & vtilius poteſt, impleri facul-
tatem dedit Epiſcopis, vt in ſynodo diœce-
ſana, itemq; Abbatibus, & Generalibus or-
dinum, vt in ſuis capitulis generalibus, re
diligenter perſpecta, poſsint pro ſua con-
ſcientia in prędictis eccleſijs, quas hac pro-
uiſione indigere cognouerint, ſtatuere cir-
ca hæc, quidquid magis ad Dei honorem,
& cultum, atque eccleſiarum vtilitatem
31 viderint expedire, ita tamen, vt † eorum
ſemper defunctorum commemoratio fiat,
qui pro ſuarum animarũ ſalute legata ipſa
ad pios vſus reliquerunt, vt in c. 4. de refor.
ſeſſ. 25. & hic de pluribus dubitatur.

32 Primò, † an facultas Epiſcopis, Abbati-
bus, & ordinum Generalibus in præmiſsis
conceſſa ſe extendat etiam ad inferiores,
nempe ad Præpoſitos, Rectores, Priores, &
alios collegiatarum, aut aliarum eccleſia-
rum Superiores. At, cùm ſacrum concilium
de inferioribus non loquatur, nec nos fa-
cultatem huiuſmodi ad illos extendere de-
bemus. Et quòd inferiores in ea facultate
non comprehendantur, fuit à ſacra con-
gregatione declaratum ſuper eod. c. 4. §.
nec habere. verſ. capitulis generalibus.

33 Secundò, dubitatur, † an dictum decre-
tum extendatur, & procedat tam in Miſsis
teſtamento, vel legato ſine titulo beneficij
eccleſiaſtici relictis, quàm in illis, quæ ex
fundatione, aut donatione eccleſiæ, ſeu
altaris celebrari debent. Et, quamuis ea-
dem ratio militare videatur, & vbi militat
eadem ratio, idem ius ſtatui debeat; à ver-
bis tamen Concilij non eſt recedendum,
quod cùm tantummodò diſponat ſuper
onere Miſſarum, quę ex varijs defunctorum
relictis in quibuſdam eccleſijs ſunt cele-
brandæ, & facultas ſit reſtricta, vt ibi, ſta-
tuere circa hæc, non poſſunt circa alia
quidquam decernere, ſeu ordinare. Quòd
autem ex dicto decreto. c. 4. non competat
Epiſcopo facultas diminuendi onus à teſta-
tore impoſitum hæredibus pro certis Miſ-
ſis, & anniuerſarijs celebrandis, eleemoſy-
niſq; erogandis pauperibus, neque in one-
ribus ſimilibus impoſitis beneficiatis in
fundatione beneficiorum, etiam quòd fru-
ctus beneficiorũ non ſufficiant pro dictis
oneribus ſupportandis, declarauit ſacra
congreg. eo. c. 4. in deciſ. ſub tit. Mediolan.
& Rauennaten. & meliùs in §. ex hoc de-
34 creto. & §. nec habere. Cùm enim † agatur
de commutatione voluntatis defunctorũ,
mente fundatorum ad vſus pios diſponen-
tium inferior Papa, etiam ſi ſit ſanctę ſedis
Apoſtolicæ legatus, alterare non poteſt.
clem. 2. ante med. & ibi glo. in verb. ſedis
Apoſtolicæ. 1. & Abb. n. 3. de relig. dom. Fe-
lin. in c. cũ acceſsiſſent. n. 17. in fin de cõſtit.
& Graff. deciſ. aur. par. 1. lib 2. c. 53. n. 11.

35 Epiſcopi † enim non poſſunt diſpenſare
contra conſtitutionem beneficij, vel ipſam
immutare, aut contra eam venire ſine con-
ſenſu patroni, ita quòd, ſi in inſtitutione
beneficij collatio eſt facienda presbytero,
nõ poteſt Epiſcopus ſine conſenſu patroni
diſpenſare, vt non presbytero conferatur,
Innoc. in c. fin. de cler. non reſid. & poſt
Ant. Abb. Imol. & Dom. tenet Felin. in d. c.
cùm acceſſiſſent. num. 17. verſ. & per hoc
dictum. de conſtit. de conſenſu tamen pa-
tronorum poſſunt ex proxime allegatis, &
deductis nouiſſime per doctiſſ. Coſt. in
tract. de facti ſci. & ignor Cont. 2. diſt. 37.
36 ſub num. 8. & ſeq. cùm autem † non
poſſit Epiſcopus diſpenſare contra con-
ſtitutionem beneficij, multò minus ſu-
per reductione numeri Miſſarum, quæ
vbi eleemoſynæ, Miſſæ, & anniuerſaria
relicta reperiuntur, habens poteſtatem
reducendi potiùs eleemoſynas, quàm Miſ-
ſas, vel anniuerſaria, reducere debet, vt de-
clarauit

Digitized by Google

clarauit Sacra Congreg. ſuper eod. cap.4. §.nec habere locum.

37 Limitatur † tamen dicta concluſio in legato facto de ſumma certa à teſtatore relicto pro certis Miſſis celebrandis, vt non procedat, ſi relicta pecunia, aut redditus annui legati non ſufficiunt pro omnibus Miſſis celebrãdis, licet appareat de expreſſa mente teſtatoris, qui certum Miſſarum numerum in perpetuum celebrandarum reliquit, numerus Miſſarum iuxta vires legati eſt moderandus ex diſpoſitione dicti, cap.4.ſeſſ.25.& ita ſuper eod.cap fuit à Sacra Congreg. declaratum, vt in deciſ. ſub tit. Mediolanen. vbi enim Miſſarũ reductio fieri oportet, eorum ſemper defunctorum commemoratio fieri debet, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios vſus reliquerunt, vt per Concil. Trid. eod.c.4. in fi.

38 Et commemorationi † faciendæ iuxta decretum dicti cap.4. ſatisfit per intentionem applicationis Miſſarum, & per preces in ſecundo momento, & per collectas faciendas in Miſſis, vt declarauit Sacra Congreg. ſuper prædicto c.4. in deciſ. ſub tit. Mediol. quæ incipit commemorationi faciendæ.

39 Miſſarum autem † reductiones indebitè obtinentes animas præcipuè defunctorum debitis ſuffragijs fraudant, & furtum committunt, ac ad reſtitutionem tenẽtur, vt inquit Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 2. c.45.n.19. & non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, cap. peccatum, de reg. iur. in 6.

40 Reſtitutio † hoc caſu quando indebitè numerus Miſſarum fuit reductus dupliciter conſiderari debet, primò, vt Miſſæ reductæ non celebratæ celebrẽtur, ſecundò, quòd Eccleſia reſtituatur, vt Miſſæ ad minorem numerum reductæ ad priorem numerum iuxta mentem, & diſpoſitionem teſtatorum redigantur.

41 Reſtitutio † enim eſt in priſtinum ſtatum repoſitio, l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. de minor. & Bar. in l. interdum, num. 3. ff. de cond. indeb. In quo Præſules inuigilare debent, non ſolùm, nè in futurum reductiones indebitè fiant, ſed, vt, quæ contra mentem teſtatorum, aut conſuetudinem approbatam auctoritate ordinaria fauore titularium beneficiatorum aliàs reductæ fuerũt, ad priſtinum numerum reſtituantur; quia reductiones contra mentem teſtatorum, & iuris communis, ac Sacri Concilij Tridentini diſpoſitionem factæ ſunt nullæ, nullius roboris, ac momenti. Actus enim ge-
42 ſtus † contra legem eſt nullus, cap. in nomine Domini, in fin. de teſtib. cap. vides, & ibi glo. 10. diſt. cap. qui contra, de regu. iur. in 6. Bar. in l. non dubium, nu. 2. & 3. C. de leg. & Felyn. in d. cap. in nomine Domini, in prin. & quod nullum eſt, impedimentum præſtare nequit, quominus voluntas defunctorum exequatur: non enim præſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectũ, c. nõ præſtat, & ibi gl. de reg. iur. in 6.

43 Tertiò, † dubitatur, ſi non conſtat de onere beneficij circa Miſſarum celebrationem, aut reſidentiam faciendã, cùm, vt plurimum, ſcripturæ antiquæ fuerint deperditæ, ſeu quandoque fraudulenter celatæ, cui incumbat onus probandi, & hoc caſu recurrendum eſt ad probationes ſummariè ſumendas in viſitatione, vel extra, ex officio, vel ad Procuratoris menſæ Epiſcopalis inſtantiam, etiam parte non vocata, & conſtito, quòd titularis, vel eius prædeceſſor celebrauerit, ſeu celebrare fecerit Miſſam vnam, vel plures ſingula hebdomada per aliquot annos, ſuper illa conſuetudine celebrandi, ſeu celebrari faciendi tot Miſſas, debet Epiſcopus eccleſiam manutenere in poſſeſſione, in qua exiſtit, immò etiam, ſi aliquo tempore Miſſæ non fuerint celebratæ, ſemper eſt reſtituenda, quia Eccleſia minori æquiparatur, c. 1. de in integ. reſt. & Iaſ. in l. legatum, num. 18. ff. de leg. 1. da-
44 tur † etiã Eccleſiæ reſtitutio aduerſus præſcriptionẽ quadragenariã, vt poſt alios tradit Couarr. qui de cõi opinione teſtatur in 3. par. relect. §. tertius, n. 4. & beneficia non dotantur ſine onere, vt communis experiẽtia docet, & cũ à communiter accidẽtibus præſumãtur beneficia dotata cũ onere Miſſarum in ſalutẽ animarũ fundatorũ, quælibet leuis probatio transfert onus probãdi in negantẽ ſeruitutẽ debitam, quia allegan-
45 ti prædeceſſorem † nõ ex obligatione, ſed ex deuotione celebraſſe, vel celebrari feciſſe, onus probandi incumbit, ex traditis per Caſſad. ſuper Reg. Cancell. deciſ. 3. n. 2.

46 Quartò, † dubitatur: dato, quòd fructus beneficij ſint adeò tenues, quòd ſupportatis oneribus in Miſſis celebrandis, & paramentis manutenendis non ſuperſint ali-

Digitized by Google

qui fructus pro Rectoris ſuſtentatione, an Miſſæ ſint reducendæ: cùm enim, rector ſit titularis, videtur, quòd partem fructuum ad ſui ſuſtentationẽ percipere debeat, qui enim ſeruit altari, de altari viuere debet, cap. cùm ſecundùm, de præben. & ibi Abb. nu. 2. quod eſt verum, ſed qui, fructus percipere prætendit, & beneficio ſeruitutem impoſitam reducere, potius detrahere, quàm ſeruire beneficio videtur, diſpoſitio

47 † enim ad certum vſum maximè pium facta pro lege eſt ſeruanda, auth. de nupt. §. diſponat, col. 4. cap. vltima voluntas, & ibi gloſſ. 13. quæſt. 2. cap. tua nobis, & ibi gl. in ver. voluntatem, de teſtam. prædicta regula, quòd Epiſcopus legatũ ad vnũ vſum factum in aliũ mutari non poſſit, fallit in pluribus.

48 Primò, enim † fallit dicta regula, ſi teſtator legauit pecuniam ad certũ vſum pium non ita neceſſarium, puta ad pingendam eccleſiam, quæ minatur ruinam, cui aliter prouideri non poteſt; quia tunc Epiſcopus poterit pecuniam ad picturam faciendam non ita neceſſariò deſtinatam, in alium piũ vſum magis eidem eccleſiæ, populo, ac religioni neceſſarium commutare l. fin. ff. de oper. pub. & Couar. eod. n. 7. in fin.

49 Secundò, † fallit in legato calicis, vel alterius vaſis, aut panni facto eccleſiæ non indigenti ſpeciei legatæ, ſed alterius rei carentis, vt planetæ albæ, pixidis, vel alterius paramenti, de quo aliter prouideri nõ poſsit; quia tunc poterit Epiſcopus pecuniam in emendo calice, vel alio vaſe ad eccleſiam, quæ eo non indiget, deſtinato ad alia eidem eccleſiæ neceſſaria emenda applicare, ex coniecturata mente teſtatoris, qui elegando, ſi de eccleſiæ neceſſitate certioratus fuiſſet, veriſimiliter ita diſpoſuiſſet, arg. tex. in l. generaliter, §. fi. C. de inſtit. & l. cum auus. ff. de condit. & demonſtr.

50 Tertiò, † fallit in legato pecuniæ facto pro conſtruendo monaſterio, ſi pecunia à teſtatore relicta non ſufficit ad monaſteriũ conſtruendum, quia tunc legatum in alium pium vſum per Epiſcopum de conſenſu hæredis, & exequtoris teſtamentarij poteſt commutari, Innoc. in cap. nos quidem, n. 1. & ibi Abb. n. 6. de teſt. & Roma, conſ. 409.

51 Quartò, † fallit in legato facto de fundando monaſterio, eccleſia, vel oratorio in certo loco, vel vbi prius erat, & deſtructum reperitur, reſtaurando, aut reædificãdo, ſi id eodem loco fundari, reædificari, aut reſtaurari nõ poteſt, quia tunc Epiſcopus cum conſenſu exequtoris teſtamentarij locum pro ædificatione poteſt commutare, Innoc. in eod. cap. nos quidem, d. n. 1. & ibi Abb. num. 13.

52 Quintò, fallit, † quando relictum ad pias cauſas non poteſt ad vſum deſtinatum per teſtatorem exponi, & ſimpliciter concernit piam cauſam, & non perſonam, quia tunc ad alium vſum pium per Epiſcopum de conſenſu hæredis conuerti debet, cap. nos quidem, de teſtam. Zabar. l. in clem. 2. quæſt. 3. de religio. dom. Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 53. num. 11. verſ. hæc autem iuſta. Bar. in l. pater. §. Tuſculanus. ff. de leg. 3. & Abb. in d. c. nos quidem, n. 14.

53 Diſpenſare autem poſſunt † Epiſcopi ab omnibus votis, in quibus eis facultas ſpecialiter prohibita non reperitur, gloſſ. in cap. at ſi clerici, in ver. minora. verſ. alia eſt magis communis, & ibi Innoc. de iud. gloſ. in cap. ex multa, in verb. iacũbit, & ibi Abb. nu. 10. de voc. & gloſſ. in cap. nuper, in ver. non retinuit de ſent. excom.

54 Prohibita † eſt Epiſcopis facultas diſpẽſandi ſuper quinque votis, nempe ſuper voto perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, liminum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. Iacobi in Cõpoſtella, in quibus ſolus Papa, vel, qui ab ipſo peculiarem facultatem habeat diſpenſare poteſt, extrauag. & ſi dominici gregis, 2. de penitent. & remiſſ. Nauar. in cap. 12. n. 75. verſ. ſecundò dicimus, tom. 3. & Graff. deciſ. aur. c. 31. num. 21. par. 1. lib. 2.

55 † Nec ſuper voto ſolemniter emiſſo per ſacri ordinis ſuſceptionem poteſt quis diſpenſare, niſi ſolus Papa, qui in voto ſolemni per profeſſionem facto, ſi grauiſſima aliqua neceſſitas immineat, diſpenſare poteſt,

56 † & de monacho poteſt facere non monachum, gloſſ. fin. circa med. in cap. cum ad monaſterium, & ibi Innoc. n. 4. & Abb. num. 21. de ſtat. monach. Pariſ. conſ. 68. nu. 148. vol. 4. Couar. cap. 2. num. 10. & 11. de teſt. Nauar. d. nu. 75. verſ. quartò dicimus, & Graff. eod. cap. 31. nu. 22. & 23.

57 Quidam enim † Remigius monachus, & ſacerdos, & de ſanguine regio Aragonũ, deficientibus alijs eiuſdem ſanguinis perſonis, cum

cum diſpenſatione Apoſtolica duxit vxorē,
ex qua ſuſcepit Petronillam, quæ ſucceſſit
in Regno nupta Raymudo Comiti, & Mar
chioni, ex quibus ortæ fuerunt octo gene-
rationes illius domus Aragonię, vt poſt Io.
Andr. in reg. ſemel, & Petr. de Anch. conſ.
335. trad. Feli. in c. ſi quãdo, n. 5. de reſcrip.
vbi plures citat hanc opinionem ſequẽtes.
58 † Et mortuo in prælio de anno 1578. Se-
baſtiano Rege Portugalliæ, nullis relictis
legitimis deſcendẽtibus, vel agnatis ad Re
gni ſucceſſionẽ vocatis, ſuperſtite Henrico
Presbytero Cardinali ſeptuagenario eius
patruo, proparte eiuſdem Regni procerũ
fuit maximis cum precibus Gregorius Pa-
pa XIII. requiſitus, vt cum eodem Cardina-
li pro matrimonio contrahendo vellet di-
ſpenſare, maxima enim vrgebat cauſa di-
59 ſpenſationis, quoniam † plures prætende-
bant dictum Regnum ad ipſos ſpectare de
iure. Nam Antonius à Portugallia dicti Se-
baſtiani Regis prædefuncti ex illegitimo
coitu natus frater conſobrinus, fauore etiã
populi totius Regni fretus, Regnum ad ip-
ſum prę cæteris ſpectare prætendebat. Phi-
lippus tunc Hiſpaniarum Rex huius nomi-
nis ſecundus ad ſe ſpectare proponebat,
Emmanuel Philibertus Sabaudiæ, & Alexã-
der Parmæ, & Placentiæ Duces, ad eorum
quemlibet ſpectare, iuribus per quemlibet
ipſorum deductis, allegabant. Vnde, non
ſine maxima ſanguinis effuſione Regnum
huiuſmodi, quieti reddere, & cui de iure
deberetur iudicari poſſe probabiliter du-
bitari contingebat. Quapropter Papa ſecre
tò peritos conſuluit, & præcipuè Bernar-
dinum Biſciam Romanum, tunc temporis
primarium aduocatum, cum quo maxima
amicitia eram cõiunctus, qui caſu bene di-
ſcuſſo, poſt librorum reuelationem fuit in
hanc ſententiam, quam Papæ aperuit, &
poſt ipſius Papæ obitum mihi retulit nem-
pè, quòd cauſa eſſet legitima, & ardua di-
ſpenſandi, ad euitandas cædes, rapinas, &
alia mala, quæ ab exercitibus, qui à Philip-
po Rege, & Antonio à Portugallia para-
bantur, poterãt exoriri, dummodo ex per-
ſona eiuſdem Cardinalis cędes, & alia ma-
la quæ exercitus militum cauſare ſolent,
veriſimiliter poſſent euitari. Sed, quoniam
Cardinalis erat in ſenectute, & decrepitate
conſtitutus, qua ſtante ſpes prolis ceſſare
videbatur, ex hac præcipue cauſa non fuit
matrimonialis diſpenſatio conceſſa, quam
alias Papa erat conceſſurus, vt concedere
potuiſſet, ex ſupradeductis, & alijs allegatis
per Felin. in d. cap. ſi quando eodem nu. 5.
per totum. Et dictus Cardinalis, qui poſt
obitum Sebaſtiani pacifice idem Regnum
poſſedit, breui tempore in decrepitate de-
60 ceſſit, † quo vita functo Philippus Rex
iuribus exercitum coniugens eiuſdem Re-
gni poſſeſſionem nactus fuit.
61 Demum mortuo Duce † Ioioſæ in con-
flictu ſine parolē, ſuperſtitibus duobus fra-
tribus, vno Priore Toloſæ Ordinis S. Ioan-
nis Hieroſolymitani, & altero fratre Pres-
bytero Ordinis Sancti Franciſci Capuci-
norum, pro publica vtilitate, & quiete eiuſ-
dem Ducatus, licet fratres S. Ioannis Hie-
62 roſolymitani † tria vota ſubſtantialia ca-
ſtitatis, paupertatis, & obedientiæ expreſ-
ſe, & ſolemniter emittant, vt in ſtab. eiuſdē
Religionis, de recept. frat. cap. 1. nihilomi-
nus, vt populum eiuſdem Ducatus regere,
& ab incurſu hæreticorum, tunc in maxi-
ma quantitate vicinorũ tueri, & defende-
63 re, † ac poſteros Deo fauente habere poſ-
ſet; fuit ad effectum matrimonij contrahen-
di auctoritate Apoſtolica ſecum diſpenſa-
tum, licet tamen, & ipſe, matrimonio non
contractu, deceſſerit, ſubmerſus in tranſitu
cuiuſdam fluminis, dum pro patria, & fide
pugnaret, & inde precibus eiuſdem popu-
64 li † fuit Apoſtolica auctoritate, eidem
Fratri Ordinis S. Franciſci Capucinorum
impertita licentia exeundi religionem, &
pro Catholica Religione, & patria defen-
ſione exercitum ducendi, & bellandi, quod
Ducis exercitus munus pluribus annis, vt
ſtrenuum, & prudentē Ducem decet, exer-
cuit, donec patria in meliorem ſtatum re-
dacta, ad religionem eiuſdem ordinis, quã
ſemper coluerat, vt bonum decebat Chriſti
militem, ſub priori habitu, religione, ac o-
bedientia clauſtraliter cum alijs eiuſdem
Ordinis Fratribus viuendo, ſe reſtituit, &
65 viuit hodie. Cauſa † autem melioris, & ma-
ioris boni, vrgente neceſſitate, poteſt Papa
eximere monachum à voto, & religione,
vt ita exemptus vxorem ducere, & propriũ
patrimonium habere poſſit, vt declarat
Couar. in cap. 2. nu. 11. in fin. de teſtam. &
Graſſ. eodem cap. 31. nu. 25. par. 1. lib. 2.

30 Decimarum proceſſus ſummariè fieri debet.
31 Decimarum ſucceſſor in feudo antiquo ante Conc. Lateranen. quomodo agere debeat.
32 Decimarũ cauſa à præcepto inchoari poteſt.
33 Decimas ſoluere recuſantes quibus pœnis ſint plectendi.
34 Executio in cauſis iudicialibus quomodo fieri debeat.
35 Excommunicatione nulla maior pœna in Eccleſia Dei reperitur.
36 Excommunicatio quando magis contemnatur, quàm formidetur
36 Monitio canonica, excommunicationi quomodo præmitti debeat.
38 Excommunicari non poſſunt capitula, nec Communitates.
39 Communitates pro debito pecuniario interdici non poſſunt.
40 Proceſſus in cauſa decimarum, quomodo fieri debeant.
41 Laicus infeudatus de decimis debitores decimarum per cenſuras eccleſiaſticas compellere non poteſt.
42 Decimarum ſolutio regulariter fieri debet appellatione remota.
43 Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis non ſuſpendit iudicatum.
44 Appellatio, quando ſuſpendat iudicatum in cauſa decimarum.
45 Decimarum quota non eſt de iure diuino.
46 Conſuetudo 40 annorum ſpatio præſcribitur in quota decimarum.
47 Appellatio in cauſa decimarum admittitur, vt in alijs cauſis.
48 Appellatio à ſententia lata ſuper decima leguminum, & aliorum minutorum eſt admittenda.
49 Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione decimarum perſonalium ſuſpendit iudicatum.
50 Conſuetudinem allegans ad illam probandam admitti debet.
51 Brachij ſecularis auxilium, quando inuocari poſsit.
52 Decimam perſoluere tenentur clerici, Iudæi, & Sarraceni.
53 Clerici, quando teneantur parocho facere oblationes;
54 Decimas prædiales clerici collegialiter viuentes perſoluere tenentur.
55 Decimas prædiales de prædijs dotalibus eccleſiarum clerici perſoluere tenentur.
56 Decimæ ab vna eccleſia contra aliam præſcribuntur.
57 Clerici parochialibus eccleſiis inſeruientes eidem parochiali ad decimarum ſolutionem non tenentur.
58 Decimæ priuilegio, & exemptione Papæ præſcribi poſſunt.
59 Decimam an dominus agri, conductor, vel colonus ſoluere debeat.
60 Decima ſolui debet de omnibus fructibus abſque deductione impenſæ.
61 Decima debetur etiam mutata facie agri, aut alterius prædij.
62 Priuilegium ſuper immunitate decimarum quando reale dicatur.
63 Priuilegia monialibus Ordin. Sanctæ Claræ conceſſa.
64 Priuilegio præſentes renunciare non poſſunt in ſucceſſorum præiudicium.
65 Priuilegium, vt infirmetur. lapſus 40. annorum requiritur.
66 Priuilegium habens decretum irritans per non vſum non dicitur amiſſum.
67 Iuſpatronatus per exercitium vnius alijs compatronis præſeruatur.
68 Exemptionis natura. qualis ſit.
60 Monialibus Ord S Claræ an obſtet, cap. nuper de decimis.
70 Societatis Ieſu priuilegia ſuper exemptione decimarum.
71 Societas Ieſu à ſolutione decimarum eſt exempta.
72 Decimæ prædiales de iure diuino debentur.
73 Exemptionis priuilegium Societati Ieſu cõceſſum comprehendit etiam colonos, & arrendatarios.
74 Exemptionis priuilegium Societati Ieſu cõceſſum etiam extenditur ad bona acquirenda.
75 Odioſa aliquando latè interpretantur.
76 Vniuerſalia, & geminata verba, quid operentur.
77 Dictio, pro tempore, tempus futurũ denotat.
78 Exemptio à decimis Societatis Ieſu conceſſa non fuit reuocata.
79 Diſpoſitiua ex proœmio declaratur.
80 Priuilegium in dubio præſumi non debet reuocatum.
81 Probatio exacta requiritur ad probandam reuocationem priuilegij.
82 Reuocatio, de qua in Breui Pij V. cõprehendit tantùm priuilegia communicatiua.

83 Se-

83 *Societas Ieſu eſt exempta à Decimis Papalibus, & alijs oneribus.*
84 *Clauſula ſublata, &c. quid operetur.*
85 *Moniales, quæ ſint exēptæ à decimis Papal.*
86 *Moniales pro quibus reddítibus ſint exempta à decimis Papalibus.*
87 *Fructus aſſignati monialibus pro alimentis, an ſint à decimis exempti.*

POST tractatum de voto, quo erga Deū ad pie promiſſa præſtanda religioſè tenemur, cōmode modò ad decimas, quæ ex iure diuino, ipſi Deo, eiuſque Eccleſiæ eadem ferè ratione debentur, tranſeundum duxi: quarum quæſtiones licèt à pluribus, & quidem copioſiſſimè tractatæ fuerint, de quibus per Rebuff. in particulari ſuo tractatu, Couarr. in c. 17. lib. 1. var. reſolut. Alexan. Monet. qui de illis etiam tractatum edidit, & vltimo Azor. in lib. 7. inſtit. mor. c. 34. 35. 36 & 37. nihilominus ſuper his pauca, & practicabiliora attingere decreui, & omiſſis diſputationibus, & verborum ponderatione ad illius diffinitionem me confero cum Hoſtien. qui in ſum. de decim. & primit. ait,
1 decima † eſt omnium bonorum mobilium licite quæſitorum pars decima, Deo data, conſtitutione diuina debita; & Rebuff. in dicto tract. de decim. quæſt. 4. in princip. & decima proprie dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra. Rot. in nouiſs. deciſ. 165. num. 3. par. 2. quo autem iure debeatur ſæpius quæri ſolet.

2 Primò, quòd decimæ debeantur † lege naturali, patet de Abraham, & Iacob. c. 1. §. his itaque 13. quæſt. 1. cap. decimas Deo, 16 quæſt. 7. & Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 17. nu. 2. verſ. quartò iuris naturalis.

Secundò, iubentur dari lege diuina cap. decimas à populo, cap. reuertimini, 16. quęſtione 1. Rebuff. eodem tract. de decim. q. 1. num. 9. Monet. eodem cap. 1. num. 5. & Rot. deciſ. 14. nu. 2. de iud. in nou.

Tertiò, dari iubentur de iure canonico, c. 1. cum pluribus ſequentibus, 16. q. 7. cap. cōmiſsū, & tot. tit. ext. de decim. & vbique in 6. & clem. eod. tit. Monet. eod. c. 1. n. 18. Conc. Trid. 12. de refor. ſeſſ. 25. Couar. d. c. 17. n. 2. verſ. & præter hos, & Rot. eod. n. 2.

3 Sciendum eſt tamen, præceptorum † veteris teſtamenti quædam eſſe iudicialia, quędam moralia, & quędam ceremonialia, vt per gloſſ. in cap. 1. de decim. in 6. & in cap. vlt. 6. diſt. Iudicialia pertinent ad iuſtitiam hominibus exhibendā, iuſque vnicuique tribuendum, ex quibus leges veteris teſtamenti cenſentur, quarum obſeruatio iudicibus ipſis incumbebat, vt proximo, redderetur, quod ſuum eſſe conſtaret, Inſtit. de iuſt. & iur. in princ. paxque & cōcordia abſq. vllius iniuria tutiſſime cuſtodiretur.

Moralia ad dictamē legis naturalis ſpectant, vt quilibet virtutes ipſas exerceat, nihilque agat ab ipſo naturali iure alienū.

Ceremonialia verò de his agebant, quæ ad cultum diuinum ad reuerentiam, honorem, & obſequium Deo exhibendum ſtatuebantur, & Paul. ad Rom. cap. 7. ſcribit, dicens. Itaque lex quidem ſancta, & mandatum ſanctum, iuſtum, & bonum, quibus verbis, mandatum ſanctum, ad ceremonialia, iuſtum, ad iudicialia, & bonum, retulit ad moralia vt inquit, S. Tho. par. 2. q. 99. art. 4. & Couar. dicto c. 17. nu. 1.

4 Præceptorum † eorundem iudicialia & ceremonialia euangelica lege lata, omnino ceſſauerunt, vimque præceptorum amiſerunt. Quoniam, antequàm veniret fides, ſub lege cuſtodiebamur concluſi in ea fide, quæ erat reuelanda: adeò quòd lex pædagogus noſter fuit in Chriſto, vt ex fide iuſtificaremur, at vbi venit fides, iam non ſumus ſub pædagogo, Paul. ad Gal. cap. 3 iterum, quid dicit ſcriptura? eijce ancillam, & filium eius, nó enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ: itaque fratres non ſumus ancillæ filij ſed liberę, qua libertate Chriſtus nos liberauit, cap. 4. ad eoſdem, & ita ſcribens ſectatur manifeſtiſsime, eijciēdam eſſe legem veterem, quæ, tanquam ancilla fuit legis Euangelicæ, vnde alibi, tranſlato Sacerdotio neceſſe eſt, vt legis quoque tranſlatio fiat: idem Paul. ad Hebr. c. 7. & Couar. eod. cap. 17 nu. 1.

5 Moralia autem † veteris legis præcepta adhuc vim habent, & perpetuò habebunt, non ex auctoritate veteris legis, ſed ex eo, quòd ſint à natura ipſa inſtituta, & à Chriſto

ſto Ieſu in lege Euangelica eadem ratione, qua, & naturalia debuerunt, & ſunt præcepta, vt per Sot. lib. 2 de iuſt. & iur. quæſt. 5. artic. 4. concl. 2. cap. fin. §. his itaque, 6. diſt. & Monet. eodem tract. cap. 1. num. 8. Iudicialia præcepta veteris legis ſeruari poſſunt, & ſeruantur, non tamen, tanquam ex veteri lege, ſed, quia nouiter lege humana ſunt conſtituta, vt eodem titulo, de iniur. & cap. 1. de homicid. Ceremonialia verò, nec ſeruari, nec lege lata, iterum inſtitui poteſt, vt ſeruentur, S. Thom. par. 2. quæſt. 104. ad 3. in ſolutione quæſt. Idem, 2. 2. quæſt. 104. art. 3. & Couar eod. n. 1. verſ. hinc non immeritò, niſi in his, quæ licet ceremonialia eſſent, magis pertinebant ad deuotionem quandam, ac ritum ſacrificiorum, & eorum ornatũ, quàm ad futuræ legis, Chriſtique naſcitur præfigurationem, quemadmodum ſunt veſtes ſacerdotum, altaria, thurificatio, decimarum, & primitiarum ſolutio, oblationes, & alia ſimilia, quæ etiam per legem Euangelicã à Pontificibus ſunt ſtatuta, vt in c. 1 de conſecr. diſt. 1. c. vn. ex. de purific. poſſ. par. & poſt S. Thom. Ioan. Maior, & alios, tenet Couar. eod. verſ. hinc, in fin.

6 An autem decimæ † iure diuino, vel poſitiuo debeantur; maxima eſt quæſtio, & quòd debeantur iure diuino, probat Sanctus Hieronym. ſuper Malachiam relatus, in cap. reuertimini, & S Auguſt. in cap. decimæ tributa ſunt, 16. quæſt. cap. Parochianos, cap. tua, il 1. & cap. in aliquibus, 6. fin. de decim. cap. quadrageſima, in fin. de conſecrat. diſt. 5. gloſſ. 2. in cap. à nobis, & glo. penul. in cap. nuper, & Hoſt in ſumm. nu. 9. & 11. eodem titulo de decim. Rot. deciſ. 14. nu. 2 de iud. in nou. & deciſ. 1. nu. 1. de decim. in antiq. & hanc opinionem eſſe cõmunem, tenet Franc. in cap 1. de decim. relat. per Couar. eodem cap. 17 nu. 2. ver. & præter has, Rebuff. in tract. de decim. cap. 1. num. 9. & Monet. eodem cap. num. 9.

Contrarium verò, quòd licet iure diuino ſint inſtitutæ, tamen, aut præceptum decimarum eſt ceremoniale, vt per Couar. eod. cap 17. num 1. verſ. hinc non, aut eſt iudiciale, vt per Monet. eodem cap. 1. nu 13. & tam ceremonialia, quàm iudicialia præcepta, nunc vim legis non obtinent, S. Thom. 1. 2 q. 104. art. 3. S. Bonauent. in 4. ſentent. diſt. 3. art. 3. q. 2. Tiraq. de retract. lign. in præfat. n. 8. Couar. d. c. 17. n. 1. cum alijs ſupra, poſt princip. allegatis, & Monet. eod. cap. 1. n. 14. Ideo ſi iure Pontificio fuerit indictæ, iure diuino inhærente, & præcepto Pontificio perſolui debent, vt probatur.

Primò, auctoritate text. in cap. ad Apoſtolicæ, cap. ex parte, cap. non eſt, cap. ex tranſmiſſa, cap. à nobis, & ferè per tot. ex de decim. cap. ſtatuto, eodem titulo in 6. & clem. 1. eodem Couarr. dicto cap. 17. num. 2. verſ. ſecunda verò, & Monet. dicto cap. 1. num. 18. & Conciliorum eadem Pontificia auctoritate factorum, vt per Conciliũ Mag. vbi, admonemus, inquit, atque præcipimus, vt decimas dari de omnibus non negligatis, quia Deus ipſe ſibi dari conſuluit, & Conc. Trid. vbi ait, cùm decimarum ſolutio debita ſit Deo, & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadant, præcipit omnibus cuiuſcunque gradus, & conditionis, ad quos decimarum ſolutio ſpectat, vt eas, ad quas de iure tenentur, in poſterum Cathedrali, aut quibuſcunque alijs Eccleſijs, vel perſonis, quibus legitime debentur, perſoluat, qui verò eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, vt cap. 12 de refor. ſeſſ. 25. & cap. peruenit, de decim.

7 Secundò, † non præſcribitur conſuetudo contra ius naturale; vel diuinum, cap. fin. & ibi Abb. de conſuetud. Innocent. in rubric. num. 4. Rot. deciſ. 7. num. 3. eod. tit. Couarr. cap 17. num. 8. ver. nam, & ſi poſſit, & Rebuff. de decim. quæſt. 13. num. 40. nec præſcriberentur decimæ, ſi precepto diuino deberentur, quæ tamen in quota conſuetudine præſcribuntur, & in eorum ſolutione conſuetudo eſt attendenda, c. dilecti, cap. cum ſint homines, & ibi gl. in ver. ad cõſuetudiné, c. ad Apoſt. in fi. c. cũ aliquib. in fi. & ibi gloſſ. fin. de deci. Couar. eodem nu. 8. ver. eas verò decimas, Boer. in conſuetu. Bitur. qui de communi opinione teſtatur, §. 12. tàm in prædialibus, quàm perſonalibus, Rebuff. in eodem tract. q. 13. nu. 46. & Monet. cap. 5 nu 87.

8 Tertiò † moueor alio fundamento, nempe, quòd communi æſtimatione in toto dominio Reipublicæ Chriſtianæ, Eccleſia habet ferè decimam omnium bonorum ſtabilium, & ſi in vno dominio minus decima, in alio vltra decimam, & tempore Diui

Petri,

Petri, & Apoſtolorum Eccleſia non habebat prædia, ſed bonorum eccleſiaſticorum natura exordiũ habuit ab Apoſtolis, quibus illi fideles primi bonis venditis eorum pretium dabant, tanquam Chriſti Vicarijs, vt ex eis fideles egeni alerentur Act. Apoſtol. cap. 25. & 6. & Baron. Anna. Eccleſ. 57. nu. 72. & 73. par. 1. ſed poſtea tempore procedente, rationabilibus de cauſis Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores, prædia, quæ à pijs viris donabantur, ſeruabant, vt futuris clericorum, & pauperum neceſſitatibus prouiderent, vt in cap. vidẽtes, cap. Epiſcopus, & cap. præcipimus, 12. quæſt. 1. cum alijs ſupradeductis, in cap. 12. par. 1.

9 Conſtantinus † enim ille magnus, alijq; deinde Imperatores, ampliſſimis dominijs in Iudæa, Græcia, Aſia, Thracia, Aphrica, & Italia, ac Inſulis, poſſeſsionibus, & prædijs Eccleſiam ditarunt, vt in cap. Conſtantinus 96. diſtinct. & plene ſupra, in cap. 12. à num. 3. vſque ad num 10. quibus vbi decimarum quota diminuta reperitur, præſumitur ex cauſa dominiorum, poſſeſsionũ, & prædiorum Principum, & aliorum piorum virorum largitione Eccleſiæ acquiſitorum ita compoſitum fuiſſe, & valet compoſitio. cap. 3. cap veniens. & Abb. in c. dilecti, in fin. de tranſact. Rebuff quæſt. 13. n. 26. & Monet. quæſt. 5. num 121. de decim. Et hac de cauſa ferè de toto agro Bononienſi non ſoluuntur decimę, quia olim illa Reſpub. aſsignauit Archiepiſcopo pro decimis Caſtrum Centi, & Caſtrum Plebis. Archiepiſcopus Taurinenſis cum pluribus Communitatibus compoſuit à quibus percipit annis ſingulis ſummam conuentam

10 auctoritate Apoſtolica approbatam † loco decimarum, & ſic vbique, vbi auctoritate Apoſtolica decimarum compoſitio facta fuit, ad formam tranſactionis perſoluitur. At, ſi de confirmatione Apoſtolica non cõſtat, quando ſumus in antiquis illam ſufficit allegare, & famã probare, quia, ne propter difficultatem probandi rem adeò antiquã, pereat ius partis, præſumitur pro priuilegio, vt poſt Imol Bald Card. & alios tenet Felin. in c. cauſam, quæ, n. 13. de preſcript.

11 Conſuetudo † autem, quòd de prædijs eccleſiaſticis decima non ſoluatur à clericis, & quòd clerici eximantur à ſolutione decimarum, tàm prædialium, quàm perſonalium etiam ratione bonorum patrimonialium valet, gloſſ. vlt. in cap. in aliquibus, in fin. de decim. gloſſ. fi. in cap. quia cognouimus. 10. quæſt. 3. Felyn. in dicto cap. cauſam, quæ, num. 1. in fin. de præſcript. Couar. dicto cap. 17. num. 8 ver. primum hinc conſtat, & verſ. ſecundò licèt, & Monet. eodẽ cap. 5. num. 96. & 96. & etiam valet, & de-

12 fenditur † conſuetudo, quæ paſsim in toto orbe terrarum viget, quòd de quibuſdam fructibus nulla debeatur decima, nec portio, vt de minutis etiam mixtis, nempè de fęno, herba, oleo, leguminibus, & de ijs quę non proueniunt ex poſſeſsionibus, vt ſunt decimæ caſeorum, ouorum & animalium, S. Tho. in 2. 4. q. 87. art. 2. ad 3 in fin. Aſtenſ. in rubr. de decim. art. 4. in fin. Paul. de Caſtr. conſ. 17. lib. 2. Couar. lib. var. reſolut. c. 17. n. 8. verſ. ſeptima, Rebuff. eadem q. 13. n. 51. & Monet. cap 5. n. 93 & 94. de decim.

13 Attenditur etiam, † & valet conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non perſoluatur, & licet. Innoc. in cap. in aliquibus, in fin. de decim. teneat indiſtinctè, nullam conſuetudinem eximere poſſe laicos à ſolutione decimarum, debet intelligi de prædialibus, cum à perſonalibus conſuetudine præſcripta poſsint laici ſe eximi à ſolutione decimarum, quia qui ſoluant, pauci inueniuntur, alioquin infinitæ animæ torquerentur, vt tradit Hoſt. in ſum. de decim. §. & vtrum, quæſt. 7 poſt med. & Rebuff. q. 13 num. 44. in fin eod. tit. & ratio, quare

14 perſonales † decimæ in totum conſuetudine præſcribi poſſunt, eſt, quia non ſunt de iure diuino, & ideò conſuetudo excuſat à ſolutione Felin. in dicto cap. cauſam, quæ, num 1. Henric. in cap. peruenit, de decim. colum. 5 & id communi vſu receptum eſſe tenet, Card. in cap. 1. de decim. quem ſequitur Couar. eod. cap 17. nu 2 verſ. & præter has, Rebuff. loco proxime citato, & Monet. eod cap. 5. nu. 92.

Præmiſſa omnia procedunt, quando parochi, & alij beneficiati habent, vnde commodè viuere poſsint, quia aliàs nulla cõſuetudo, aut præſcriptio decimas non ſoluendi, aut alias nihil Eccleſiæ miniſtris ſubminiſtrandi excuſat à peccato, nec valet huiuſmodi conſuetudo, quando miniſtrãs ſpiritualia ſuſtentari non poteſt, quia ſuſten-

15 tatio † miniſtrorum Eccleſiæ Dei debetur de

Digitized by Google

de iure naturali,& diuino, Sot. de iuſt. & iu. quæſt. 3. art. 1. lib. 9. Vaſq. contra Ill. cap. 89. num. 8. & 9. lib. 2. Couar. d. cap. 17. poſt alios, quos citat, nu. 3. & ita procedunt allegata per Rebuff. in d. q. 13. nu. 40. vt declarat Monet. eo. cap. 5. nu. 91. de decim. & pro miniſtrorum ſuſtentatione; quando fructus ſunt exigui, vt debitis oneribus ſatisfacere nequeant, per primitiarum, aut decimarum aſſignationem, vel Parochorum ſymbola, ac collectas tãtum redigi debet, quod pro rectorum, aut parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat, Concil. Trid. d. c. 13. ver. in parochialibus, ſeſſ. 24. de reform.

16 Vbi verò conſuetudo † non excuſat, prædialis decima debetur de omnibus terræ fructibus, & prouētibus, vt de omni frumento, & grano, etiam in palea, de fabis, & alijs leguminibus, de nucibus, caſtaneis, oliuis, pomis, & alijs arborum fructibus, de vino, canape, lino, croco, fœno, quod in faſciculos redigitur, hortorum oleribus ad vſum parochi, lignorum, & paſcuorum, de quibus per Hoſt. in ſum. de decim. num. 5. & non ſolùm de fructu, qui germinat, ſed etiam de fructu, qui non germinat, qui proprie appellatur redditus, vt de molendino, de cuius fructibus decima debetur, non deductis ſumptibus factis pro huiuſmodi redditibus habendis, vt tenet Abbas in cap. paſtoralis, nu. 2. de decim.

17 Prædialis † verò debetur de iure diuino ex communi canoniſtarum ſententia relata per Couar. in lib. 1. var. reſol. His accedunt innumeræ Sanctorum Hieronymi, & Auguſtini, Rot. Rom. & Conciliorum Maguntin. & Trident. & tantorum Patrum in Spiritu ſancto legitimè congregatorum auctoritates, à quibus ſolutionem decimarum Deo debitam eſſe, fuit pronunciatum, vt ſuprà poſt principium, ver. primò auctoritate. & quicquid teneat. Couar. loco proximo citato, & ibi in ver. præterea, quòd nec iure naturali, nec diuino decimæ debeantur, eſt contra communem opinionẽ comprobatam à ſacro concilio Tridentino nouiſſime celebrato, quod expreſſis verbis decimarum ſolutionem debitam eſſe Deo pronunciauit, vt in cap. 12. de reform. ſeſſ. 25. quod quidem contrariã interpretationem non admittit ſine Papæ auctoritate. Sed quòd integra decima pars fructuum, aut vigeſima, vel trigeſima debeatur id non cadit ſub diuino præcepto. Verum, quòd aliquid decimarũ loco Deo offeratur, vt agnoſcatur ſupremus rerum omniũ Dominus, hoc ius diuinũ, & naturale præſcribit. Azor. lib. 7. inſtitut. moral. c. 37. ſub ver. his

18 poſitis, & iure † poſitiuo mandatur, vt perſoluantur decimæ tanquam iure diuino debitę ſub excommunicationis pœna, vt cap. peruenit, & cap. in aliquibus de decim.

Vbi autem conſuetudo recepta eſt, & le-

19 gitimè † præſcripta, quòd decima non ſoluatur, ſolui non debet, ſed in ſolutione facienda ſtandum eſt conſuetudini legitimè præſcriptæ, quæ vim legis habet. Hinc intrat præſumptio, quòd olim Romani Pontifices remiſerint decimas laicis quodammodo titulo permutationis, pro bonis ab ipſis ad eccleſiarum, & clericorum vſus aſſignatis, ea lege, vt dotarent eccleſias, & neceſſaria vitæ ſubſidia clericis præberent, dummodò aliquid perſoluatur, & clericis neceſſaria miniſtrentur; prout pluribus in locis fuerunt eccleſiæ ditatæ, & vbique de aliquibus bonis dotatæ, vt per Azor. eod. lib. 7. cap. 37. ver. ex his multa.

20 Miſta decima † eſt, quæ de agnis, & aliorum fœtibus animalium debetur, vt per Hoſtienſ. in ſumm. num. 3. in ver. quod ſint ſoluiturq; etiam de lacte, caſeo, lana, ouibus, & omnibus alijs fructibus animalium, etiam de cœra, & melle apum.

21 Perſonales † ſoluuntur de venatione, piſcatione, de capris in iuſto bello, ſtipendio militum, lucro Aduocatorum, & Procuratorum de lapidicinis, & auri, aliorumque metallorum fodinis, de molendinis, & furnis, mercede mercenariorum, ac de omni artificio, negotiatione, & lucro, ac alijs; de quibus per Hoſt. in ſum. de decim. eod. nu. 5. & copioſè Monet. dicto capitulo quarto, eodem titulo, per totum.

22 Quæri nunc poteſt, † an iudex ſecularis cognoſcere poſsit de cauſa decimarum; & eſt diſtinguendum, quia, aut agitur de quæſtione facti tantùm, & non iuris, vt de ſummario poſſeſſorio; & tunc iudex ſecularis erit competens, non iure ſuo, ſed fauore eccleſiæ, cùm agatur de ſola exequutione in fauorem eccleſiæ. Feder. de Sen. conſ. 245. num. 3. Felin in cap. cauſam, nu. 15. de præſcript. Rebuff. quæſt. 10. num. 3. &

Mo-

Digitized by Google

Monet,q.8.n.13.de dec.Secundò,erit com-
petens iudex ſecularis,quando agitur de fa
cto,vel de furto decimarum,vel executio-
ne,Fed.in d.conſ.245. & Rebuff.eod.nu.3.

Tertiò, quando tantùm agitur an deci-
mę ſint ſolutę,quo caſu poterũt clerici co-
ram iudice ſeculari laicos ſolutionem de-
cimarum recuſantes compellere, Couarr.
pract.quæſt.cap.35.num.21.Rebuff.eodem
cap.10.num.4.& Monet.eod.cap.8.num.5.
de decim. & quocunque caſu non priuati-
uè ad iudicem eccleſiaſticum,ſed erit in
arbitrio clericorum,quem velint eccleſia-
ſticum,vel ſecularẽ iudicem adire, & erit
locus pręuentioni,Feder.eod.conſ.245.ita
quòd in dictis caſibus eccleſiaſtici habe-
bunt duos iudices,Felin.in d.cap. cauſam,
num.25. & melius Couarr.eodem num.2.
quem ſequitur Monet.dicto cap.8.num.14.
Si verò de iure exigendi decimam tantùm
agatur, illud ius in laicum cadere non po-
teſt,& qui tale ius ſibi vſurpat,ſacrilegium
committit,: quia rem ſacram ſibi contra ſa-
cros canones, & iura ſumit, & arrogat;
decima enim eſt res ſpiritualis, & ſacra, vt
inquit Abb.in cap.adhæc,num.2.de decim.
& Azor.eodem lib.7. cap.34. ſub verſ. ſe-
ptimò quæritur, & ideò ad iudicem eccle-
ſiaſticum cognitio ſpectat. gloſſ. in cap. ex
tenore,in ver.Eccleſiarum,de for.comp.&
Rebuff. in dicto tract. de decim. quæſt. 10.
23 num 2.& 35.& iuriſdictio † ſpiritualis per
laicum, nec præſcriptione acquiri poteſt,
cap cauſam quæ,de præſcript.cap.prohibe
mus,de decim.& Azor.dicto lib.7.inſtitut.
moral.cap.36.verſ.quartò quęritur.

24 Decimarum cauſæ tribus remedijs † poſ-
ſeſſorijs agitari poſſunt.

Primò,remedio retinendæ, quando quis
eſt in poſſeſſione illas percipiendi tempo-
25 re, † quo lis mouetur, in qua eſt manute-
nendus,§.quorum,verſ.hodie,inſtit. de in-
terd.cap.licèt cauſam, §.fin. verſ. cum er-
go,de probat. Bart.in l 1. §. huius autem,
num.1.ff.vt poſſi.& in l.1.C.eodem titulo,
Ruin.conſil.106. num.1. vol.5. Corn. 113.
nu. 1.vol.1. & hoc remedio retinendæ, vel
interdicto, vti poſſidetis, ſtatim quòd quis
adeptus eſt beneficium,& inductus in poſ-
ſeſſionem,licèt adhuc nullas receperit de-
cimas,agi poteſt ad decimas, in quarum
poſſeſſione prædeceſſor exiſtebat, quia
per inductionem in poſſeſſionem benefi-
26 ciatus efficitur † poſſeſſor omnium rerum,
& iurium ſuæ Eccleſiæ,Rebuff.quæſt.9.nu.
3.& 5 & Monet.quæſt.8. nu. 30. & 31.de
decim.Nam in acquiſitione poſſeſſionis nõ
requiritur adeptio poſſeſſionis omnium
prædiorum, & glebarum, l.3.in princip.ff.
de acquir.poſſ.ſed in beneficialibus ſufficit
appræhendere poſſeſsionem beneficij per
amplexum Altaris,& alios actus, quæ fiunt
in Eccleſia,ac etiam per tactum annuli Ec-
cleſiæ clauſæ acquiritur poſſeſsio. Rot.de-
ciſ.5.de cauſ.poſſ.& propriet.in antiqu. &
deciſ.8.de reſtit.ſpol.in antiquior.

Secundò,poteſt agi remedio poſſeſſorio
27 † recuperandæ poſſeſsionis, qua quis ſpo-
liatus libello concludere debet ad reſtitu-
tionem,vel reintegrationẽ,c.reintegranda,
3.q.1.c. ad decimas, de reſtit. ſpol.in 6.&
Rebuff ea.q 9.n.2.& ſpoliatus antequã co-
gnoſcatur de dominio,eſt in primis,& ante
omnia reſtituendus, c.reintegranda, 3.q.1.
c.conquærente, & c fin de reſtit.ſpol.Bar.
in l.ſi quis ad ſe fundum,nu 2.C.ad l.Iul.de
vi pub & Menoch.cõſ 2.n.185.& 186.lib.1.
28 Tertiò, † agitur poſſeſſorio adipiſcen-
dæ,& tunc beneficiatus libello cõcludere
debet ſe eſſe parochum talis loci, quapro-
pter ratione oneris curæ animarum deci-
mas deberi, quarum percipiendi poſſeſsio-
nem ſibi tradit requirit Rebuff.q.9.nu.1.&
Monet.q 8.nu.27.eo.tract de deci & plu-
ries cauſa decimarum eſt ſummaria, in qua
procedi poteſt ſine aliqua iuris ſolẽnitate.
29 Primò, † enim, quando agitur poſſeſſo-
rio retinendæ, quod eſt ſummarijſsimum,
quo probatis requiſitis,vt poſſeſsione tem
pore litis motę,non admittuntur probatio
nes requirentes altiorem indaginem, ſed
datur beneficiato manutentio, d.§.quorũ,
inſtit.de interdict.cum alijs ſupracitatis.

Secundò,quando clerici,quibus conſtat
decimas de iure deberi agunt contra eos,
qui ad ſolutionem pro certa decima, aut
quota tenentur, vt eſt text.in clem.diſpen-
dioſam,& ibi glo.in verb.decimis,Cardin.
num.28.& Imol.num.7. de iud. & Monet.
eod.tract.quæſt.8.n.41.& 42. de decim.

Tertiò, ſi agatur inter duas eccleſias de
iure percipiendi decimas, quarum benefi-
ciati prætendunt,quilibet decimas ſuæ ec-
cleſiâ à tertio laico deberi, quia cũ eccle-
ſiaſti-

Digitized by Google

30 ſiaſticis de iure † communi, & diuino de-
beantur, ſemper habet locum dicta clem.
diſpendioſam, Rot. deciſ. 14. per tot. de iud.
in no. gloſ. in d. clem. in verb. decimis, verſ.
ſed quid ſi non, cum alijs, per Monet. dedu-
ctis, eod. cap. 8. num. 43.

Quartò, procedit etiam dicta clemen. di-
ſpendioſam, inter laicos, quando fuerunt
decimæ tranſlatæ ante conc. Lateranen. &
31 ſucceſſor in feudo † antiquo decimarum
agit coram domino directo ad earum exa-
ctionem, in quarum poſſeſſione erat eius
prædeceſſor, quia tunc, cùm cauſa decima-
rum ſit de decimis antiquitùs de iure com-
muni, & diuino Eccleſiæ debitis, & hoc ius
in vaſſallum tunc legitimè fuerit tranſla-
tum, vaſſallus eodem priuilegio gaudet, l.
qui in ius, ff. de reg. iur. cap. qui in ius, eod.
tit. Card. in d. clem. 1. nu. 21. & Bened. Ca-
putaq. num. 17. & in his caſibus contra ſub-
ditum ad decimas non ſolutas agendo in-
32 cipi poteſt à præcepto † ſub poena pecu-
niaria, & in ſubſidium excommunicatio-
nis trina, vel vna pro trina monitione præ-
miſſa, quatenus intra tot dies debeat reus
tantam ſummam decimarum perſoluiſſe,
cap. peruenit, de decim. cap. ſacro. de ſent.
excomm. & gloſſ. in d. clem. diſpendioſam,
in verb. præmoniti.

33 Non tamen † ſunt tolerandi, qui varijs ar-
tibus decimas eccleſijs obuenientes ſub-
trahere moliuntur, aut, qui ab alijs ſoluen-
das temere occupant, & in rem ſuam ver-
tunt, cùm decimarũ ſolutio debita ſit Deo,
& qui eas dare noluerint, aut dantes impe-
diunt, res alienas inuadant. Quapropter
præcepit ſancta Tridentina ſynodus omni-
bus cuiuſcunq; gradus, & cõditionis ſint, ad
quos decimarum ſolutio ſpectat, vt eas, ad
quas de iure tenentur in poſterũ cathedra-
li, aut quibuſcunq; alijs eccleſijs, vel perſo-
nis quibus legitimè debentur integrè per-
ſoluant. Qui verò eas, aut ſubtrahunt, aut
impediunt, ſunt excommunicandi, nec ab
hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta,
abſolui debent, conc. Trid. c. 12. ſeſſ. 25. de
refor. c. peruenit, & c. in aliquibus, de dec.

In cauſis tamen iudicialibus omnes iu-
dices eccleſiaſtici cuiuſcunque dignitatis
34 exiſtant, quandocunque † exequtio realis,
vel perſonalis in qualibet parte iudicij pro
pria auctoritate ab ipſis iudicib. fieri pote-
rit, debent, tam in procedendo, quàm diffi-
niendo à cenſuris eccleſiaſticis, ſeu inter-
dicto abſtinere, ſed licèt eis, ſi expedire vi-
debitur, in cauſis ciuilibus ad forum eccle-
ſiaſticum quomodolibet pertinen. contra
quoſcunque etiam laicos per mulctas pe-
cuniarias, quæ locis pijs ibi exiſtentibus,
eo ipſo, quòd exactæ fuerint, aſſignentur,
ſeu per captionem pignorũ, perſonarum-
que diſtrictionem per ſuos proprios, aut
alienos exequutores faciendam, ſiue etiam
per priuationem beneficiorum, aliaque iu-
ris remedia procedere, & cauſas diffinire.
Sed ſi exequtio realis, vel perſonalis, aduer-
ſus reos hac ratione fieri non poterit, ſitq;
erga iudicem contumacia, tunc eos etiam
anathematis mucrone iudex arbitrio ſuo,
præter alias poenas, ferire poterit, vt ſtatuit
conc. Trid. c. 3. de refor. ead. ſeſſ. 25. & ad
formam d. c. quæ ſeruanda eſt, & nõ niſi in
ſubſidium, quando exequtio realis, vel per-
ſonalis, propria auctoritate fieri nõ poteſt,
excommunicationis ſententia poteſt pro-
mulgari. Nauar. in cap. 27. num. 10. de ex-
com. Si verò excommunicatio lata à iudi-
ce eccleſiaſtico, antequàm legitimè cõſtet
de impedimẽtis, vel perturbationibus, qui-
bus prohibetur facere exequtionem pro-
pria auctoritate realem, vel perſonalem, ſit
nulla, vel debeat ab eo reuocari, vel licitè
feratur, ſi ipſe cõſcientię ſuę iudicio ſentiat,
verè adeſſe huiuſmodi impedimenta, per-
turbationes, vel difficultates Congre. Sacr.
conc. ſenſit ſecundum communem ſenten-
tiam, cenſurarum ſententiam, & excommu-
nicationem validam eſſe, ideò excommu-
nicatum abſolutione indigere, monendum
tamen eſſe Epiſcopum, vt omni diligentia
ſeruetur forma tradita à concilio, vt in de-
ciſ. ſuper eod cap. 3. §. 2. & eſt ratio, quia
35 nulla maior † poena excommunicationis,
in Eccleſia Dei reperitur de ſpiritualibus
in quam. c. corripiũtur. 24. q. 3. & Abb. in c.
cũ dilectus, n. 6. de his, quæ vi metuſuè cau-
ſi. Sobriè. n. & magna circumſpectione eſt
promulganda cùm experiẽtia doceat, ſi te-
mere, aut leuibus ex rebus incutiatur ma-
36 gis contẽni, quàm formidari, † & perniciẽ
potius parere, quam ſalutem, vt in d. c. 3. in
prin. ſeſſ. 25. & c. multi, in princ. 2. quæſt. 1.

37 Quapropter monitio † canonica ac tri-
na præmitti debet ante illius promulgatio-
nem,

Digitized by Google

nem,cap.contingit, & ibi gloſſ.in verb.tertio,cap.ſacroſ.vbi gloſſ.in verb. competenti,de ſentent. excommunic. & per aliquot dierum interuallum,cap. conſtitutionem, §.ſtatuimus, eod.tit. in 6. & Felin. in dicto cap Sacroſ. nu. 1. verſ. immo requiruntur, eod.tit.& ſufficit, quòd vnico actu vna pro tribus fiat, cum aliquorum competentium dierum interuallo,glo.in cap.ſtatuimus, in verb.monitionem,& dicto cap.conſtitutionem,§.ſtatuimus, & ibi gloſ.in verb.vna.de ſentent.excommunicat.in 6.& Monet.eod. cap.8.num.69. Non enim ſubſiſtunt deducta per Rebuff. in quæſt. vltima nu. 15. de decim. quòd retinentes decimas ſint ipſo iure excommunicati,& ſingulis diebus Dominicis pro excommunicatis à Parochis veniant publicandi, vt benè animaduertit Monet.eod.cap.8.nu.65. quia tàm antiqui Canones, quàm nouiter Sacrum Conciliũ Tridentinum diſponunt,quòd decimas non ſoluentes excommunicen.ur, vt in dicto cap. 12.ſeſſ.25. cum alijs ſupra per Monet. d.nu.65.66.67.& 68.deductis.

Si verò in prædictis caſibus contra com-
38 munitatem, † vel capitulum agatur, non poteſt in ſubſidium procedi ad excommunicationem, quia Vniuerſitates non excõmunicantur, ſed loco excommunicationis ſupponuntur interdicto, quando ex cauſa interdici poſſunt,cap.Romana in fin. de
39 ſentent.excommu.in 6.ſed pro debito † pecuniario quacunque occaſione, vel cauſa Ciuitates,Caſtra,Villæ,loca, territoria,vel vniuerſitates auctoritate ordinaria ſine Sedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia,nec interdicto ſupponi poſſunt, vt in extrau.com.c. proinde,§.præſenti,de ſent. excom.& Fel. in c.ſanè, 2.n 3.de off.& pot.iud.deleg.

40 Quando autem † agitur ad decimarum ſolutionem contra vniuerſitatem, vel particularem perſonam, & liquidò non conſtat,an decima, vigeſima, vel trigeſima debeatur,ſed dubitatur ſuper quota, tũc pro portione liquida modo,quo ſupra,ſummariè,& quo ad non liquidam iuris ordine ſeruato,admiſsis articulis, & probationib. deſuper faciendis, ſeruatis, ſeruandis, erit procedendũ,Bald.in conſ.429. licèt iudex n.1. verſ. qui autem grauatur, vol.3. & ita diſtinguit Ang. in l.fin. in fi. C. vbi quis de cur.vel cohorta. vbi aut dubitatur, in aliquis ſit debitor, tunc non habet locũ executio lite pendente, ſed procedendum eſt cauſa cognita,quem ſequitur Oſaſch.deciſ. 86.n.1.& 6.verſ.quid dicendũ,pari modo, ſi oriatur quæſtio de decimis eccleſiaſticis inter laicum prætendentem,ſe infeudatum ante concilium Lateranen. & alios laicos negantes totam, vel quotam,quia, donec laicus probauerit infeudationem legitimo tempore factam,& liquidam quotam,via ordinaria ad miſsis legitimis probationib. procedere debet,glo.in d.clem.diſpendioſam,in verb.decim.in princ.& laicorum
41 inſtantiam † pro præſtatione decimarum nullus per cenſuram eccleſiaſticã compelli poteſt,Rot.deciſ.14. in fin.de iud. & eſt ratio differentiæ; quia debitę de iure cõmuni,& diuino,habent fundamentum indubitatum,quod non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem in contrarium,ſed,quando prætendũtur iure ſpeciali,vt pacto, pollicitatione, voto, vel infeudatione, tunc non proceditur ſummariè, quia non habet locum clem.diſpendioſam, vt declarat gl.eo verb.decimis,& ibi Ioan. de Imol.nu.4. Card.nu.19 & ſequitur Monet.d.q.8.nu.46.& 47. ſed actor ſuam intẽtionem cõcludenter probare tenetur,aliàs actore non probante, reus abſoluitur,l.qui
42 accuſare,C de eden. Nã regulariter † ſubditi ad ſolutionem decimarum,appellatione remota,ſunt cogendi,cap.ex multiplici, cap.tua nobis,in fi.& ibi Abb.num.8. de deci.& gl.in cle diſpendioſam,in verb.cæteri,de iud.& procedit regula ſemper,quãdo decima eſt certa,pro qua decẽ pro cẽtenario ſoluuntur, vel ad rationem vigeſimæ, vel trigeſimæ, aut quinquageſimæ, ſecundum loci conſuetudinem,ſeu compoſitionem, & tranſactionẽ, ita quòd de certa quota legitimè conſtet,& tunc his caſibus
43 appellatio non admittitur † ad effectum ſuſpenſiuum, ſed deuolutiuum tantùm,quò caſu Signatura committit cauſam appellationis cum clauſula,ſine retardatione ſolutionis decimarum, quæ interim lite pendente ſemper perſolui debent. Marchelan. in tract. Commiſſ.cap.4.n.15. & 25 par.2. & Monet.d.c.8.num.58.

In ſimili etiam appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis, auctoritate Apoſtolica, reſeruatæ, regulariter non

ſuſpen-

Digitized by Google

ſuſpendit iudicatum, quia in commiſſione apponitur dicta clauſula, ſine retardatione ſolutionis penſionis, vt per Gomeſ. in cõp. vtr. ſign. num. 86. niſi ex ventre litterarum Apoſtolicarum oriatur conditio, quæ in primis eſt verificanda, vt oportuniori loco fuſiùs deduxi; limitatur tamen dicta regula pluribus caſibus.

44 Primò, quando agens ad decimam † petit ad rationem decem pro centenario, vel alterius quotæ, cuius non eſt in poſſeſſione, nec eam ſibi liquidò deberi probat, & reus excipiendo, opponit de conſuetudine perſoluendi duos faſciculos grani in agro pro quolibet modio terræ, aut aliam quotam: quia tunc appellatio non ſuſpendit iudicatum, quò ad dictos duos faſciculos, qui debentur liquidò partis confeſſione, ſed quò ad reliquum appellatio ſuſpendit iudicatum, & pars liquidanda decidi debet per tres ſententias conformes, quia opinio gloſſ. & Innoc. in cap. in aliquibus, & Abb. in cap. tua nobis, nu. 9. de deci. quam ſequitur Monet. eod. c. 8. nu. 58. vbi, quòd laico allegantí conſuetudinem, non admittitur appellatio, non eſt ſimpliciter vera, quia aut quis allegat ſe conſuetudine omninò exẽptum eſſe à decimarum ſolutione, quo caſu procedit òpinio præfata, aut vult probare conſuetudinem ſoluendi duos faſciculos grani tantùm pro quolibet modio, vel quid ſimile, & tunc probatio conſue-
45 tudinis eſt admittenda, † quia, quò ad certam quantitatem, aut portionem, non iure diuino, nec naturali, ſed humano tantùm fuit in decimarum ſolutione inducta conſuetudo, quæ eſt attendenda, dicto cap. in aliquibus, §. fin. cap. commiſſum, cap. cum ſint homines, c. dilecti, c. ad Apoſtolicæ, de deci. Hoſt. in ſum. verſ. ſeptimò quæritur, eo. tit. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur, Couar. d. c. 17. nu. 8. poſt princ. &
46 verſ. ſextò pariter; quæ conſuetudo † circa decimarum ſolutionem vſu, & ſpatio 40. tantùm annorum legitimè præſcripta cenſetur, cap. vlt. de conſuetu. Pariſ. conſ. 25. n. 6. & 27. lib. 4. Ruin. conſ. 142. nu. 12. vol. 5. Couar. eo. c. 17. nu. 8. ver. decimo his.

47 Secundò, limitatur, quando reus † conuentus ad ſolutionem decimarum allegat priuilegium, aut compoſitionem ſuper certa portione, vltrà quàm, ſi cogeretur ſoluere, grauaretur, & in cauſa decimarum admittitur appellatio, ſicut in alijs cauſis, vbicunque aliquis grauatur, gl. in cap. tua nobis, in verb. tributa, & ibi Abb. num. 9. verſ. aut allegat. de decim. Tiraq. in tract. de priuil. pi. cau. priuil. 153.

Limitatur tertiò regula, vt non procedat
48 † in decimis leguminum, & aliorum minutorum, vt de fœno, herba, oliuis, & miſtis, quæ non proueniunt ex poſſeſſionibus, vt ſunt decimæ caſeorum, ouorum, animaliũ, gallinarum, & anſerum, pro quibus valet conſuetudo nihil ſoluendi, quę ferè in toto orbe terrarum ſeruatur. S. Th. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 3. in fi. & Couar. d. c. 17. n. 8. verſ. ſeptimò eo. cum alijs ſupracitatis, quæ iuris ordine ſeruato, eſt probãda, quo caſu à quolibet grauamine per definitiuã illato appellatio eſt admittẽda, c. vt debitus, de appell.

Quartò, limitatur, vt non procedat in
49 decimis † perſonalibus à quibus conſuetudine præſcripta laici eximuntur, Felin. in c. cauſam, quæ n. 1. de præſcript. Couar. eo. cap. 17. nu. 2. verſ. & præter has, cum alijs ſupra allegatis. Et regulariter; vbicunque
50 oritur quæſtio ſuper conſuetudine, † quæ iuris effectum operetur; allegans debet admitti ad illam probandam, quia eſt facti, & ſeruatis ſeruandis probari debet, l. 1. & ibi gloſ. in ver. probatis, & Bar. num. 3. C. quæ ſit long. conſuet. & contra pertinaces inuocari poteſt brachium ſeculare, cap. poſtulaſti, extra de homicid. gloſſ. in cap. diſpendioſam, in verb. coerceri, & Monet. eo. c. 8.
51 nu. 57. quando non poſſunt † compelli per cenſuram Eccleſiaſticam, vt per Rebuff. ea. quæſt. 15. num. 18. quia iudex eccleſiaſticus non debet petere brachium ſeculare, niſi interueniat contumacia cõdemnati, vel debitoris, & ſeruata forma conc. Trid. de qua in c. 3. de reform. ſeſſ. 25.

52 Quæri ſępe † contigit, an clerici decimã perſoluere teneantur, & eſt regulare, quòd teneantur, cùm enim clerici, vt plurimùm à parochis recipiant ſacramenta, pro quorum adminiſtratione ad reſidentiam ſunt obligati, vt parochi, qui reſident, & ſacramenta adminiſtrant, ſe valeant ſuſtentari ad ſolutionem decimarum tenentur, cap. nouum genus, de decimis, Rebuff. in tract. eodem titulo, quæſt. 2. nu. 7. & Azor. eod. lib. 7. inſt. moral. cap. 35. ſub

Digitized by Google

ver. ſeptimò quæritur, & etiam Iudæi quibus ſacramenta, non miniſtrantur, de terris quas colunt decimas perſoluere tenentur, cap. de terris, de decim. Oldrad. conſ. 91. & Rebuff. eod. tract. quæſt. 5. num. 11. & 12.

53 Ampliatur dicta regula, † primò, quòd non ſolùm teneantur clerici ſoluere decimas prędiales de bonis patrimonialibus, & ab ipſis acquiſitis, cap. nouum genus, & ibi gloſſ. fin. & Abb. num. 4. verſ. ſi verò clerici, de decim. ſed etiam tenentur facere oblationes in caſibus, in quibus laici offerre debent, ſi audiunt diuina in alijs eccleſijs, tanquam parochiani illarum eccleſiarum, cap. alia, iunct. gloſſ. in ver. ſi munus, 16. q. 1. & Abb. in d. cap. nouum genus, nu. 3.

54 Secundò, † ampliatur in clericis collegialiter viuentibus, qui etiam ſi non recipiant eccleſiaſtica ſacramenta à parochis, ſed ſibi ipſi ad inuicem ſubminiſtrent, ſi tamen pro cultura tenent bubulcos, & famulos eorum ſumptibus, quibus parochus eccleſiaſtica ſacramenta ſubminiſtrare teneatur, dicto caſu, ratione reſidẽtiæ, quam pro ſacramentorum adminiſtratione ex debito facere tenentur, decimas prædiales parocho perſoluere debent, in recompenſationem. Naturali enim conuenit rationi, vt qui ſeminat ſpiritualia, temporalia metat, cap. cum ſecundum, de præbend. Paul. ad Corinth. cap. 9. & Rebuff. ead. q. 2. num. 7.

55 Ampliatur tertiò, † quòd clerici teneantur ſoluere decimam, etiam de prædijs dotalibus eccleſiæ, quia licèt contrarium teneat, gloſ. in cap. nouum genus, in ver. à clericis, de decim. per text. in cap. quæſiti, 16. quæſt. 1. de qua facit mentionem Innocent. in d. cap. nouum genus, num. 1. & ibi Abb. num. 4. contraria tamen opinio eſt verior, quam amplectitur, gloſ. in cap. 1. in ver. vllo ſeruitio, & ibi Abb. qui teſtatur dictam gl. eſſe communiter receptam, num. 4. de cenſ. quem ſequitur Rebuff. in tract. de decim. q. 5. nu. 19. & ita ſentit Azor. lib. 7. inſti. moral. cap. 35. ver. quintò quæritur, & eſt ratio, quia cum in iure non reperiatur, quòd eccleſia antiqua debeat priuari decimis, propter conſtructionem nouæ, non debemus interpretatione magiſtrorum generalem iuris diſpoſitionem alterare, vt inquit, Abb. in eod. num. 4. & quòd eccleſia parochialis propter nouæ eccleſię conſtructionem, & dotationem non poſſit iure ſuo priuari, probat text. in cap. Eccleſiæ antiquitùs, 16. q. 1. & cap. tributum, 23. q. 8. Abb. in d. cap. nouum genus, nu. 6. de decim. & Rebuff. eod. nu. 14. & hæc procedunt, niſi eccleſia ſit tuta præſcriptione, quia decimæ
56 † ab eccleſia contra eccleſiam cum titulo, & bona fide, ſpatio quadraginta annorum præſcribuntur, cap. 1. de præſcript. in 6. & Rebuff. ead. quæſt. 13. nu. 80. & nu. 112. & ſine titulo illas præſcribit ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria in contrarium non exiſtat, eod. cap. 1. in fin. de præſcript. & Rebuff. ead. q. 13. num 81. & hæc procedunt quo ad decimam prædialem, quia perſonales ex vniuerſali conſuetudine præſcribuntur, Felin. in cap. cauſam quæ, nu. 1. de præſcript. cum alijs ſupra allegatis.

57 Limitatur primò, † dicta regula, vt non procedat in clericis inſeruientibus parochialibus eccleſijs, quibus decimæ debentur, quia tunc ad illarum ſolutionem non tenentur, Sylu. in ver. decima q. 7. & Azor. eo. c. 35. ſub ver. quintò quæritur, circa fin.

58 Secundò, † limitatur in eccleſijs regularibus, & alijs collegiatis, quæ ſunt priuilegiatæ, quia decimæ priuilegio Papæ, & exemptione tolli poſſunt, vt cap. à nobis, & ibi gloſ. in ver. exemptus, & Abb. num. 4. de decim. & Rebuff. ead. q. 13 num 103.

59 Quæritur, † an dominus agri, vel conductor, decimã ſoluere debeat, in quo eſt diſtinguendum, quia, aut loquimur de conductore, qui locauit agrum certa pecunia, vel certis menſuris grani, ita, vt omnes fructus ad conductorem ſpectent, & tunc dominus non tenetur ad decimam ex pẽſione, quam percipit à cõductore, quia eorum onus ad conductorum tranſit, eo quòd dominus agri propterea minorem penſionem exigit, & ſi fuit conuentum de certis menſuris grani domino tradendis, antequàm illæ menſuræ pro penſione dentur, tota quantitas grani eſt decimanda, ſi verò agatur de colonis partiarijs, qui partem fructuum percipiũt, & domini aliam partem, coloni pro ea parte, quam percipiunt, tenentur dare decimam, & eorum domini pro ea parte, quæ ipſos contingit, & ita diſtinguit, glo. in c. quæſti ſunt, 16. q. 1. c. tua nobis, & ibi glo. in ver. ſic, & dominus, & Abb. nu. 1. gloſſ. in c. cum non ſit, in ver. pręcedat. de decim. &

plenè

plenè Azor.eod.lib 7.inſtit.moral.c.35.ſub
ver.quartò quæritur, & debet ſolui de om-
60 nibus † fructibus ſine aliqua impenſarum
deductione,cap.non eſt,& d.gloſ.in c.cum
non ſit,& gl fi.in c.ex parte;& Abb.in cap.
paſtoralis,nu.2. eod. tit. quæ procedunt in
decimis prædialibus , ſecus in perſonalib.
vt per gloſ.fin.in d.cap.non eſt, cap. paſto-
ralis,& ibi Abb.nu.1.6.& 7.eod.tit.

Debetur decima prædialis , etiam ſi do-
61 minus † conditionem rei ſuæ mutet,nem-
pè,ſi in agro , qui arari , & grano ſeminari
ſolebat,quis vineam plantauerit, vel agrum
ad pratum reduxerit, aut in eo oriza ſemi-
nauerit,ſeu in area,vel platea arbores ſere-
rit , vel domos extruxerit , ſiue ex vinea a-
grum ad ſeminandum fecerit , quæ omnia
dominus facere poteſt, abſq; Eccleſiæ con-
ſenſu, & ſi qualitate mutata prædia vberio-
res fructus reddāt,maior decima debetur ,
vt eſt text.in c. commiſſum, & ibi Abb nu.
2.de decim. Couar.pract.q.c.37 nu.5.Rot.
diuerſ.deciſ.17.num.10 par.2.& Azor.qui
teſtatur hanc eſſe communem ſententiam ,
in eo.c.35.ſub ver.decimum quæritur.

Quamuis enim priuilegio Papæ & exē-
ptione decimæ tolli poſſint,per text. in c.à
nobis , vbi etiam gloſ.de decim. cum alijs
ſupra nu.58. deductis, pluries tamen ſuper
priuilegijs eximentibus à decimarum ſolu-
tione ſolet dubitari.Quo caſu verba priui-
legiorum ſunt ponderanda,quia, ſi priuile-
gium reſpicit terras,ſeu prædia,coloni co-
lentes illas priuilegio participant , eſtque
tranſitiuum ad colonos, & tunc priuilegiū
62 † dicitur reale,gloſ.in clem.1. in verb.ex-
colendas,circa fi.de decim. & ibi Cardin.
Abb.Imol.Anchar.Vital. & alij.idem Abb.
in cap.ex parte,nu.5.de decim.& conſil.9.
dub.2.lib.1.Rot.deciſ.4.de priuileg.in ant.
de communi teſtatur,Soc.in conſ.268.ante
num.1.lib.2 & poſt alios ibi allegat, idem
tenet Rot.diuerſ.deciſ.23.nu.6.par.2.

63 Moniales enim Ordinis S.Claræ † habēt
priuilegia à Summi Pontificibus conceſſa,
quod ipſe de quibuſcunque terris , & poſ-
ſeſſionibus ſuis quas per ſe , vel colonos ,
aut ſeruitores ſuos excoli,aut coltiuari fa-
ciebant,aut in poſterum facerēt,nullas de-
cimas,& primitias parochialibus eccleſijs,
& alijs perſoluerēt, nec ipſæ,aut poſſeſſio-
num earundem coloni ad earum ſolutione
à quocunque cogi poſſent, & ideò fauore
earundem monialium , ſuorumq; colono-
rum in cauſa Conchen. exemptionis deci-
marum,in Rota coram Orano .

Die 20.Ianuarij 1589. fuit reſolutum
monialium Beatæ Mariæ Conceptionis,
Ordinis S. Claræ intentionem fundari in
priuilegijs per Summos Pontifices Abba-
tiſſis, & monialibus eiuſdem Ordinis San-
ctæ Claræ conceſſis , in quibus habeatur ,
quòd ipſæ de quibuſcunque terris , & poſ-
ſeſſionibus ſuis, quas per ſe , vel colonos ,
aut ſeruitores excoli,& cultiuari faciebāt,
aut in poſterū facerent, nullas decimas, &
primitias parochialibus Eccleſijs , & alijs
perſoluerent , nec ipſæ , aut poſſeſſionem
earundem coloni ad earum ſolutionem à
quocunque cogi poſſint .

Neque verò laborandum eſt circa veri-
ficationem dicti priuilegij,ex quo fuit con-
ceſſum motu proprio, & concurrit curſus
temporis, & illius obſeruantia, prout alias
fuit dictum in vna Lucana Decanatus co-
ram Aldobrandino, & in alia Burgen.iuriſ-
dictionis coram Seraphino,& eſt deciſ. Ca-
putaq.358.nu.5.lib.2.in qua habetur, quòd
64 præſentes † nō poſſent renunciare priuile-
gio in præiudicium ſucceſſorum;ex hoc e-
nim tollitur id, quòd dicebatur de non vſu
priuilegij,vltrà quod cum à conceſſione
priuilegij per Paulum III. non ſint lapſi
65 † quadraginta anni;prout inter alia requi-
ritur,Boſſ.in tit.de princip.nu.319 & quan-
do adeſſet temporis lapſus ſuper ſunt pri-
uilegia Pij V.& Papæ Gregorij XIII.recen-
tia,& cum illud priuilegium habeat decre-
66 tum irritans , per non † vſum non dicitur
amiſſum. Rot.deciſ.3. de priuileg.in antiq.
Hoc autem eo magis,quo fuit vniuerſo or-
dini conceſſum, nam per vſum aliorū mo-
naſteriorum ius iſtarum monialium cenſe-
tur præſeruatum,non ſecus,atque iuſpatro-
67 natus,† quòd per exercitium vnius ex cō-
patronis alijs præſeruatur, Abb. conſil.54.
num.3.lib.1 Curt.de iur.patr.verſ. compe-
tentes,num.42.non obſtat,quòd in priuile-
gio non fuerit facta mentio quaſi poſſeſſio-
num eorum , qui decimas percipiebant, tā
68 ſatis eſt , quòd † natura exemptionis hoc
habet,vt deroget iuri eorum, qui illas per-
cipiebant,Dec.conſ.115.n.2. Caſſad.deciſ.
1.n.2. de priuil. & ex his fuit reſolutū mo-

nialibus exemptionem competere , donec
ex bonis monaſterij habeát ſingulæ vigin-
tiquinque ducatos , iuxtá priuilegiũ Greg.
XIII. incluſiuè, niſi obſtet diſpoſitio, c. nuper
de decim. de quo particulariter videbitur.
69 An autem, cap. nuper, de † decim. obſtet
monialibus dicti Ordinis, quin poſſint pri-
uilegio exemptionis ipſis conceſſo gaude-
re, puto diſtinguendũ, aut enim exemptio-
ne gaudebant ante conc. generale ſub In-
noc. anno 1215. celebrato, de quo per gloſ.
in eo. cap. nuper, aut poſtea. Si ante dictum
concilium dicta exemptione gaudebant,
illis etiã hodie ſuffragatur , ſiue poſtea ob-
tinuerunt priuilegium, niſi fuerit , d. c. ſpe-
cialiter derogatum, dicto priuilegio hodie
gaudere non poſſunt, quia illi obſtat dictũ,
c. nuper, vbi etiam Abb. nu. 1. de decim. &
70 ideò † Societas Ieſu vltrá priuilegia obten
ta á Paulo III. & Pio IV. Romanis Pontifi-
cibus, habuit , etiam priuilegium á Greg.
Papa XIII. ſub dat. Romæ die 1. Ian. 1578.
ſuper exemptione decimarum cum dero-
gatione, d. cap. nuper, quæ remouet omnem
difficultatem, vt fuit a Rota deciſum, vt in
deciſionibus infraſcriptis . Coram Bubalo
Cartaginen. decimarum 20. Octobr. 1578.
fuit reſolutum per dominos priuilegiũ fel.
71 rec. Pij IV. † eximere Societatem Ieſu á
ſolutione decimarum ſpiritualium, debita-
rum rectoribus parochialium eccleſiarum
de iure communi. Nam quicquid ſit de pri-
uilegio recolen. mem. Pauli III. verba dicti
priuilegij Pij III. ſunt adeò vniuerſalia , &
pręgnantia, vt ſine difficultate comprehen-
dant etiam iſtas decimas ſpirituales, eximit
enim á quibuſcunque decimis prædialibus,
& perſonalibus , ſub quibus verbis non eſt
dubium quin includantur etiã decimæ ſpi-
rituales, vt latè per Dec. conſ. 113. nu. 4. &
72 ſeq. quia prædiales decimæ † appellantur ,
quæ debetur parocho de iure diuino. c. tua
nobis, & c. ex parte, de decim. & ſatis con-
ſtat de enixa mente Papæ, nedum ex dictis
verbis vniuerſalibus, ſed etiam ex deroga-
tione regulæ de non toll. iur. quæſ. ex qua
apparet, quod voluit alijs præiudicare, vt
per Crot. in conſ. 94. n. 16. Caſſad. deciſ. 1.
de priuil. Beltram. in conſ. 7. n. 4. in 2. par. 3.
lib. & in conſ. 15. col. penul. & fin. lib 6.
Nec obſtat deciſio Put. 63. lib 3. quia in
illo caſu non aderant verba ita pręgnantia,
& vniuerſalia , prout in iſto priuilegio , in
quo ſit expreſſa mentio de decimis pręedia-
libus, prout etiam non obſtant illa verba ,
etiam Papalibus, quia ſtant ampliatiuè , &
ſunt poſita ad tollendã illam difficultatem,
an appellatione decimarũ veniant decimæ
impoſitæ á Papa, de qua per gloſ. in cle. di-
ſpendioſam, in verb. decimis, vbi Docto. de
iud & viſa eſt materia ſatis clara. Reſeruarũt
tamen Domini videndum, an dicta priuile-
gia extendantur ad colonos, & an ſufficien-
ter ſit derogatum cap. nuper, de decimis ,
& an comprehendant bona quærenda , &
quia prætenditur pro parte capituli , quòd
dicta priuilegia ſint reuocata, quò ad iſtam
exemptionem per Bullam fel. recor. Pij V.
poterit ſuper hoc particulariter videri .
Coram eodem, Carthaginen. decimarũ ,
Mercurij x Decembris 1578. circa primam
73 partem dubij, Domini † concluſerunt pri-
uilegium exemptionis decimarum conceſ-
ſum Ven. Collegio Societatis Ieſu per fel.
rec. Pij IV. comprehendere etiam colo-
nos , & arrendatarios bonorum exempto-
rum , quia cùm priuilegium non ſolùm cõ-
cernat perſonas dicti Collegij , ſed etiam
res, & bona quæcunque , non eſt dubium,
quin extendatur etiam ad colonos, & arrẽ-
datarios, vt per gl. in clem. 1. in verſ. exco-
lendas, de decim. vbi Card q. 22. & Vital. n.
31. Rot. deciſ. 4. de priuil. in antiq Abb in
c ex parte, il 1. num. 4. de decim Feret. in
conſ. 102. nu. 13.
Quò ad ſecundam partem, fuit etiam re-
74 ſolutum, † quòd dictum priuilegiũ exem-
ptionis extenditur etiam ad bona , & præ-
dia acquirenda poſt conceſſionem priuile-
gij, & moti fuernut .
Primò, ex verbis generalibus priuilegij ,
ibi , & bona quæcunque . Nam in materia
75 quantumcunque odioſa, & alteri præiudi-
ciali, non excluditur lata interpretatio, &
ex proprietate verborum proueniens , vt
per Aret. in l. cum lege, poſt prin. per illum
text. ff. de teſtam. Calder. in conſ. 1. in prin.
verſ. ſed poſſet reſponderi, de conſangu. &
affi. Goz. in l. 2. n. 165. C. de pact inter empt.
& vend. Aym. in l. 1. n. 69. ff. de leg. 1. & fuit
reſolutum coram Aldobrandino in vna
Pharen. penſionis, de anno præterito , & li-
cèt ſtantibus verbis indefinitis fortaſſe nõ
comprehenderentur bona futura , ex not.
in

in cap.quia circa de priuil.(hoc enim caſu poſſet reddi dubitabilis opinio,de qua per Nat.in conſ.340.num 3 lib.2)cum tamen
76 hic † habeamus verba vniuerſalia , & geminata, comprehenduntur etiam bona futura,ex conſ.Dec.113.& alijs hic allegatis per informantes pro Collegio.

Secundò,mouebantur ex verbis d.priuilegij in ſpecie loquẽtibus de bonis futuris, ibi,omnia,& ſingula, domos probationum, & Collegia vbilibet cõſiſtentia,præſentia, & futura , eorumque nempè præſentium , & futurorum Collegiorũ perſonas,fructus, redditus,aliæque res, & bona quæcunque à quibuſuis decimis,&c. eximimus,ex quibus apparet,quòd Summus Pontifex voluit etiam eximere bona futura Collegiorum in futurum erigendorum, nec non,ibi,et à bonorum eccleſiaſticorum ſecularium , & regularium quorumcunque pro tempore vnitorum,quæ reſpiciunt bona in futurum vnienda,ex natura illius dictionis,pro tem-
77 pore, † quæ denotat tempus futurum, Bald. in cap. cum inter num. 7. de re iud. Rebuff.ſuper concord.tit.de reg.ad prælat. nomin.facien.in ver.pro tempore exiſtens, & hæc ratio fuit magis vniuerſalis.

Nec obſtat,quòd priuilegium de nõ ſoluendis decimis, cũ ſit alteri præiudiciale , debeat ſtrictiſſimè interpretari,vt non extendatur ad bona futura,quia hoc nõ procedit quãdo verba ſunt vniuerſalia,& quãdo ex eis colligitur mens concedentis,qui voluit etiam eximere bona futura,vt ſupra dictum eſt, ad reliqua in contrarium adducta,placuerunt Dominis reſponſiones Doctorum informantium pro parte Collegij.

Coram eodem, Carthaginen. decimarũ Lunæ 26 Ianuarij 1579.Dubitaui,an Breue fel.rec. Pij V. reuocet priuilegia conceſſa clericis Societatis Ieſu per Sanctæ memor. Paulum III. & Pium IV. ſuper exemptione à decimis,& cauſa pluries per me pro-
78 poſita , tandem † Domini reſoluerunt per ſupradictum Breue non fuiſſe reuocata dicta priuilegia.Mouebantur,quia cum dicta priuilegia Pauli III & Pij IV. ſint conceſſa principaliter dictæ Societati , non autem per viam communicationis priuilegiorum Mendicantium,non comprehenduntur ſub reuocatione Pij V.quæ ſolũ reuocat priuilegia conceſſa alijs locis per viam communicationis cum priuilegijs Ordinum Mendicantium: & hoc colligebant Domini ex pluribus verbis ipſius Breuis reuocatorij.

Primò,ex proœmio,in quo Pius V.facit tantùm mentionem de priuilegijs,& indultis , tam temporalibus , quam ſpiritualibus per ipſum Ordinibus Mendicantium conceſſis , deinde loquitur de eiſdẽ priuilegijs per eum ad varias regiones extenſis , &
79 ampliatis,† diſpoſitiua igitur ex ipſo proœmio declarari debet,l.fin. & ibi Doct.ff. de hæred.inſtit.ponderabant etiam ex ipſo proœmio illa verba relatiua , ibi , prout in diuerſis Apoſtolicis iteratis, & forſan pluribus vicibus, etiam in fundatione , etiam clericis Societatis Ieſu, vt omnibus priuilegijs Mendicantibus conceſſis, & concedendis gaudeant conceſſis,& in verſ.attẽdentes,vbi aſſerit non fuiſſe intentionis ſuę communicare priuilegia Mendicantium, alijs Ordinibus non Mendicantibus, in ijs, quæ temporalitatem reſpiciunt.

Secundò,id colligebant ex verbis,diſpoſitiuè,in verſ.volumus, vbi præcepit omnibus iudicibus, ne deinceps canonicos, vel monachos,vel clericos de Ieſu priuilegiorum huiuſmodi communicationem prætẽdentes, niſi ſuper his, quæ ſpecialitatem concernunt, audiant.

Tertiò , ex verbis appoſitis in clauſulis derogatorijs, ibi, ac litteris noſtris prædictis , quas ad hoc extendi minimè debere volumus, & declaramus; ex quibus omnibus clarè apparet illud breue editum fuiſſe ad effectum tantùm reuocandi priuilegia conceſſa alijs Ordinibus per viam communicationis priuilegiorum Mendicantium , non autem, vt tolleret omnia priuilegia conceſſa principaliter alijs Ordinibus,quę temporalitatem reſpiciunt, quod etiã ſua-
80 detur, quia dato quòd res eſſet dubia,† in dubio non debet præſumi priuilegium eſſe reuocatum per aliam conceſſionem poſteriorem,vt per gloſſ.25. quæſt.2. in Sum. in verſ.item in dubio, per l.ſi peculium, ff de manu.teſta.& l.cum hic ſtatus,ff de donat. int.vir.& vxor.trad. Feder. de Sen. conſil. 233.propè fin. verſ. item in dubio , Rom. conſ.327.nu.1. Calder.conſ.11. circa fin. verſ præterea negare non poteſt,de priuil. Card.conſ.52.num.6.Dec.conſ.168.col.3. verſ. & ex his concluſio , Boer. in tractat.

Digitized by Google

de poteſt. leg. de lat. num. 44 & bene Crot.
conſ. 371. nu. 17. & ſeq. & conſ. 380. nu. 24.
& 25. lib. 3. vbi firmat reuocationem priui-
legij non præſumi, niſi de ea expreſſe, con-
81 ſtet, † & propterea exactam probationem
requiri in probãdo reuocationem priuile-
gij, per ea, quæ trad. Bar. in c. ſuper de re-
nunc. Non obſtant in contrarium adducta
pro parte capituli. Et primò, non obſtant
illa verba generalia apposita in diſpoſitiua,
ibi, necnon alia quæcunq, &c. conceſſa, &
communicata, & ampliata, &c. quia cum
dicit conceſſa, debet intelligi de priuilegijs
conceſſis, vt in narratiua, videlicet, de con-
ceſſis alijs Ordinibus, vt gaudeant omni-
bus priuilegijs Mendicantibus conceſſis, &
concedendis, quæ conceſſiones potuerunt
eſſe in fundatione, & ante conceſſionem
factam per Pium V. Ordinibus Mendican-
tium; ideòq; illas reuocat. Et, quia in verbis
præcedentibus reuocauerat tantùm priui-
legia per ipſum communicata poſt conceſ-
ſionem priuilegiorum Mendicantium, ideò
ſubijcis illa verba, necnon alia quæcumq;
ad effectum, vt dicantur etiã reuocata pri-
uilegia cõceſſa alijs Ordinibus ante cõceſ-
ſionem Mendicantiũ, vt gaudeant priuilegij
Mendicantium conceſſis, & concedendis,
prout ſupra in proœmio dixerat, & hęc in-
terpretatio coadiuuatur, quia illa generali-
tas eſt reſtricta illis verbis, illorumq; confir-
mationes, exemptiones, & indulta ſimilia
concernentia priuilegia huiuſmodi.

Nam, dum dicit indulta ſimilia, referun-
tur ad temporalitatem, dùm verò dicit pri-
82 uilegia huiuſmodi, † habet relationem ad
priuilegia communicatiua, quia dictio hu-
iuſmodi repetit omnia comprehenſa in
præcedentibus cũ ſuis qualitatibus, gl. in c.
Abbate. de elect. in 6. Pariſ. conſ. 52. nu. 32.
lib. 3 & conſ. 40. nu 50. lib. 4 & in ſumma
ſanctæ mem. Pius V. per iſtud Breue voluit
tantum nodò reuocare omnia priuilegia
conceſſa alijs Ordinibus per viã commu-
nicationis priuilegiorum Ordinũ Mendi-
cantiũ, ſiue dicta priuilegia fuerint cõceſſa
per ſolum ipſum Pium V. poſt priuilegia
per ipſum cõceſſa Mendicantibus ſiue fue-
rint antea per Sedem Apoſtolicã conceſſa,
& communicata etiam in fundatione.

Secundò, nõ obſtat ratio, quæ videtur ge-
neralis, nempè quòd abſurdum videatur
Ordines non Mendicantes gaudere exem-
ptione decimarum in præiudicium recto-
rum parochialium Eccleſiarum, quia ratio
eſt reſtricta, in illis verbis, cum abſurdum
ſit, eos, qui Mendicantes ex quatuor Ordi-
nibus non ſunt, ſub Mendicantium huiuſ-
modi colore, & ſic per communicationem
prætendunt exemptionem, non autem in
illis Ordinibus, qui vigore priuilegiorum
ipſis principaliter conceſſorum exemptio-
nem habent, prout ſunt Collegium, & cle-
rici Societatis Ieſu, in caſu de quo agitur.
83 Et vniuerſa ſocietas † prædicta, omnia-
que, & ſingula illius domus etiam proba-
tionis & collegia vbilibet conſiſtentia, præ-
ſentia, & futura, eorumq; perſonæ, fructus,
redditus, & prouentus, etiam bonorum ec-
cleſiaſticorũ, ſecularium, & regularium,
quoruncunq; illis pro tempore vnitorum,
aliæq; res, & bona quæcunque, à quibuſuis
decimis etiam Papalibus, prædialibus, per-
ſonalibus, quartis, medietatibus alijſq; fru-
ctibus ſubſidijs etiam charitatiuis, & alijs
ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione
cõtra infideles, defenſione patriæ, & aliàs
quomodolibet, etiam ad Imperatorũ, Regũ,
Ducumuè inſtantiam, pro tempore impoſi-
tis ſunt exempta, vt in eiſdem priuilegijs
Pij IV. & litteris Gregorij XIII. verſ. ac pro
potiori, &c. quibus eximuntur etiam à de-
cimis Papalibus ad quorumuis inſtantiam
impoſitis cum clauſulis ampliſſimis, ac de-
rogatorium derogatorijs, decreto irritan-
ti, & clauſula ſublata, deſuper additis, quæ
remouet facultatem aliter iudicandi, vel
interpretandi. c. ſi eo tempore de elect. in
6. Caſſad. ſuper reg. cancel. deciſ. 12. nu. 5.
cum alijs ſupra. par. 1. c. 14. n. 1. 7. allegatis.
85 Eadem exemptione † à decimis Papali-
bus gaudent etiam ſorores quorumcunq;
monaſteriorum, domorum, & regularium
locorum monialium, & ſororum quorum-
uis Ciſterſienſium, Præmoſtraten. S. Claræ,
necnon S. Benedicti, & S. Auguſtini, ac ter-
tij Ordinis S. Franciſci, & aliorum quorum-
uis Ordinum, etiam ſub cura, & regimine,
ac ſecundum regularia inſtituta Fratrum
Minorum, de obſeruantia nuncupatorum,
& Eremitarum eiuſdem S. Auguſtini de-
gentium in Lombardia, & quibuſcunque
86 alijs Italiæ partibus conſidentium, † non
habentium redditus vltra ſummam qua-
tuor.

Digitized by Google

tuordecim ducatorum auri de camera, pro victu cuiuſlibet monialis, ſeu ſororis, alios redditus non habentis, vt in litteris Pij IV. de quibus in Bul. fol. 659. c. 10. & eſt ratio,
87 † quia portio aſſignata monialibus, prout dicta portiuncula, vt miſerrime viuant, non poteſt aliquam decimam pati. Gemin. conſ. 85. num. 26. quem ſequitur Rebuff. conſil. 124. col. 2. verſ. item Bonifacius Octauus, & regulariter omnes fructus, qui ſpectant ad locum, vel perſonas, quæ non cadunt in nomen beneficij, ſunt liberi à ſolutione decimæ Papalis, quia in vſus quotidianos perſonarum miſerabilium expendi debent, vt inquit gloſ. in extrauag. Io. 22. vnica. in verb. ſoluere. circa fin. de elect. & non ſolùm dictæ moniales ſunt exemptæ à decimis, ſed à quibuſcunq; oneribus in perpetuum, vt in eiſdem litteris Pij IV. motu proprio conceſſis.

DE PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Primitiæ ſicut decimæ debentur, ſed quantitas non eſt determinata.*
2 *Primitiæ animalium ſunt vnũ de ducentis.*
3 *Primitiæ dicuntur primi fructus, quos ſibi Deus reſeruauit.*
4 *Primitiæ ter in anno Domino offerebantur.*
5 *Primitiæ quare fuerint introductæ.*
6 *Primitiæ debentur de iure diuino.*
7 *Primitiæ, ex qua cauſa olim offerebantur*
8 *Primitiæ debentur præcepto iudiciali, & figurali.*
9 *Primitiarum ſolutio conſuetudine præſcribi poteſt.*
10 *Moralia præcepta per Eccleſiã immutãtur.*
11 *Parochiani quando ad primitiarum ſolutionem ſint cogendi.*
12 *Oblationes ſunt, quæ de proprijs, & licitis rebus eccleſiæ offeruntur.*
13 *Oblationes, quando præcepto naturali, & diuino debeantur.*
14 *Oblationes debentur, vbi viget conſuetudo illas offerendi.*
15 *Conſuetudo ſpatio decem annorum induci tur in oblationum præſtatione.*
16 *Oblationes parochos indigenti debentur.*
17 *Oblationes in Miſſis ſolẽnioribus fieri debẽt.*
18 *Oblationes teſtamẽto relictæ omnino fieri debent, & illas negantes pœnas incurrunt.*
19 *Oblationes ſacerdotibus curam animarum exercentibus ſunt tribuendæ.*
20 *Oblationes, quãdo Epiſcopis ſint tribuendæ.*
21 *Oblationes, quando originem habuerint.*
22 *Oblationes, quando monachi, & alij regulares recipere poſſint.*
23 *Oblationes, & decimæ æquiparantur, ſuntque iuris ſpiritualis, & ſacræ.*
24 *Oblationes recipere non poſſunt laici in eorum oratorijs, quacunque conſuetudine non obſtante.*
25 *Oblationes ex qua cauſa laicis dari poſſunt.*
26 *Oblationes factæ imagini Deiparæ in muro priuatæ eccleſiæ parochiali cedunt.*
27 *Oblationes, quæ confluunt imaginibus, in locis, in quibus miracula aperiũtur, vel gratiæ obtinentur fabricæ cedunt.*
28 *Eccleſia diuæ Mariæ in montibus Vrbis, quando cœperit ædificari.*
29 *Eccleſia diuæ Mariæ in agro Montis Regalis apud Vicum, quando fundari cœperit;*
30 *Caroli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis, & bon. mem. Catarinæ Auſtriacæ coniugis deuotio commendatur.*
Io. Antonij Caſtrucij Montis Regalis Epiſcopi pietas, & vigilantia cõmendatur. ibid.
Caroli Argentarij Epiſcopi ſolertia commẽdatur. ibid.
31 *Oblationes, quæ in aliena eccleſia celebranti fiunt, rectori eccleſiæ cedunt.*
32 *Oblationum tres ſunt ſpecies.*
33 *Oblationum cauſa mortis relictæ facere recuſantes ſacrilegi, homicidæ, & necatores egentium eſſe dicuntur.*
34 *Parochiani quando ad oblationes faciendas cogi poſſint.*
35 *Parochus miniſterium ſpirituale parochianis etiã non offerentibus negare nõ poteſt.*
36 *Sacerdotibus, quando manibus ſibi victum quærere liceat.*

37 *Epiſcopus, quando in laicos habet iuriſdictionem.*
38 *Actor regulariter forum rei ſequi debet.*
39 *Epiſcopus Pariſienſis eſt Comes, & cognoſcit cauſas ciuiles, clericorum, & laicorum, actiuè, & paſſiuè.*
40 *Archiepiſcopus Bononienſis eſt Princeps.*
41 *Clerici Bononienſis in cauſis ciuilibus trahunt laicos ad forum eccleſiaſticum.*
42 *Milites Hieroſolymitani trahunt, & non trahuntur.*

DECIMIS, de quibus
proximè plura re-
tulimus, ęquiparan-
tur primitiæ, ac cũ
illis eiuſdem gene-
ris, ac iuris sũt, ideò
1 ſub eadem obliga
tione debentur, †
Hier. ſuper Malach.
relat. in c. reuertimini. 16. q. 1. & quantitas
primitiarum non eſt determinata. cap. 1.
verſ. at verò primitiæ. ext. de decim & S.
Thom. 2. 2. quęſt 86. art. 4. ſed, qui plus qua-
drageſimam dabat partem, qui minus ſexa-
geſimam, & ſic licitum erat dare inter 40.
& 60. quantum quiſq; volebat, hoc erat in
2 aridis, & liquidis, ſed qui dabat † primitias
animalium dabat vnum de ducentis. Deu-
ter. c. 14. & 18. gloſ. in c. Eccleſias. in verb.
& primitias. 13. quæſt. 1.
3 Primitiæ dicuntur † primi fructus, quos
ſibi Deus, tamquam omnium rerum Domi-
nus retinuit, & quia omnia dat bona, in
primitijs eum recognoſcere debemus. Re-
buff. in tract. de decim. q. 1. n. 18. & fuerunt
inuentæ tempore Abel, qui obtulit de pri-
mogenitis gregis ſui. Geneſ. c. 4. & Rebuff.
4 loco proxime citato † ter aũt in anno iſtæ
primitię Domino offerebantur, in Paſchate
de nouis granis, in Pentecoſte de nouis
panibus, & in Septembri de vino, & alijs
fructibus illius tẽporis Romani n. olim nõ
prius degustare nouas fruges, aut vina ſo-
lebant. quàm ſacerdotes primitias libaſſent,
vt ait Plin. lib. 18. c. 2. & Rebuff eod. n. 18.
5 Introductæ fuerunt † primitiæ in ſignũ
rei iam factę, ſcilicet liberationis ab Aegy-
pto, per interfectionem primogenitòrum,
ſalutis primogenitis Iſrael, & etiam in ſi-
gnum rei faciendæ, vt ſcilicet initium ope-
rum noſtrorum attribuamus Deo auctori
omnium bonorum, erant etiam in ſignum
futuri, ideſt recuperandæ cœleſtis hæredi-
tatis amiſſæ, quæ eſt propria primogenito-
rum. Aſtenſ. lib. 6. art. 8. de deci. deferebantur etiam in recognitionẽ diuini beneficij,
quaſi aliquis profiteretur, ſe a Deo fructus
terrę percipere, & ideo, ſe teneri ad aliquid
de huiuſmodi Deo exhibendũ. 1. Para. c. vlt.
& Graff. deciſ. aur. par. 2 lib 2. c. 27. n. 3.
6 Debẽtur † primitiæ de iure diuino, ideſt
præcepto a Deo facto, vt tenet Rebuff. ead.
quæſt. 1. nu. 22. in fin. & pertinet ad ius na-
turale, vt homo aliquid Deo ad eius hono-
rem exhibeat de bonis ſibi à Deo conceſ-
7 ſis, ex qua cauſa † olim offerebantur in
recognitionem beneficij, quaſi homo pro-
fiteretur, ſe fructus terræ à Deo accepiſſe,
& ita offerebantur cum quadam profeſſio-
ne, & erant quoddam oblationis genus.
Deut. cap. 25. & S. Tho. ead. q 86. art. 4. Sed
non debentur pręcepto naturali, quia aliud
eſt deberi ex præcepto, & aliud iure natu-
rali, quia naturaliter quilibet eſt obligatus
benefacienti ſibi ad antidora, vt benefaciẽ-
ti benefaciat Bart. in l. ex hoc iure. nu. 11. ff.
de iuſt. & iur. & ſolutionem primitiarum
ſecundum determinationem Eccleſiæ eſſe
in præcepto tẽpore moderno determinat
Eccleſia, & quòd ſecundum conſuetudinẽ
approbatam, & indigentiam miniſtrorum
ſoluantur tenet Graff d. cap. 27 num. 4. non
8 eſt tamen præceptum † morale, nec natu-
rale, ſed quoddam præceptum iudiciale, &
figurale, vt primitiæ, ideſt primi cuiuſlibet
rei fructus dentur, & in his maximè con-
ſuetudo attenditur. Rebuff. eod. num. 22. &
Graff. loco, proximè citato.
9 Laici † conſuetudine legitimè præſcri-
pta, poſſunt à primitiarum ſolutione libe-
rari, quia aut ex mente Rebuff. debeban-
tur præcepto iudiciali, & euangelica lege
lata iudicialia præcepta omninò ceſſaue-
runt, vimque præceptorum amiſerunt. vt
per Couar. cap. 17. num. 1. cum alijs ſupra
cap. præcedenti in princ. allegatis, & cum
ceſſauerit præceptum, vimque præcepti
amiſerit, valet conſuetudo, vt de his primi-
tijs nihil ſoluatur, & excuſat à peccato. vt
tenet Henr. Boic. in cap. 1. de decim. rela-
tus

Digitized by Google

tus à Rebuff.d.quæſt.1.num.21.qui contrariam tenet opinionem, cui non aſſentior, præſertim ſtante vniuerſali, & notoria cõſuetudine, quòd de primitijs nihil omnino pluribus in prouincijs, & parum in aliquibus perſoluatur, quæ à ſummis Põtificibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac alijs Prælatis, & timoratæ conſcientiæ viris toleratur ex tacita quadam Summi Põtificis diſpenſatione. Qua propter, ſi eſt præceptum ſecundũ determinationẽ Eccleſiæ, vt tenet Graff.c.27.n.4.cũ ſcientia, patiẽtia, & tolerãtia Papæ, & Prælatorũ contraria cõſuetudo fuit
10 approbata, & † etiam ea, quæ ſunt moralia hodie per Eccleſiã immutantur.c.ieiuniũ. & ibi gloſ.in ver.ieiunium.76. diſt.ſed, vbi viget conſuetudo de omnibus, vel de aliquibus, primitias perſoluendi, tunc conſue-
11 tudo eſt ſeruanda, & Parochiani † ſunt cogendi ad ſolutionẽ ſecundũ conſuetudinẽ patriç, & indigentiam miniſtrorũ, S. Thom. ead.quæſt.86.ar.4 circa med.& Graff.eod. cap.27.nu.4. dari enim debent presbyteris parochis à populo.cap.doctos, ac probos. 16.q.1.& Rebuff.d.quæſt.1.nu.19. in fin.& qui primitias iure, vel conſuetudine legitima debiras, vbi, quando, & quibus debet, non ſoluit, peccat.Nauar.in cap.21 nu.32. in fin.tom.1.& vbi primitiæ non ſoluuntur, tunc in earum locum oblationes ſuccedunt. Rebuff.ead.quæſt.1.nu.25.
12 Oblationes † autem ſunt, quæcunque de proprijs, & licitis rebus eccleſiæ offeruntur.cap.cauſa.de verb.ſignif.& Rebuff ead.
13 q.n.23.& ex præcepto naturali † diuino tenẽtur parochiani ad oblationes presbyteris miniſtrantibus ſpiritualia exhibendas, vbi ipſi presbyteri indigent, nec habent, vnde poſſint ſibi neceſſaria miniſtrare. Abb.in c.cauſam.n.2.de verb. ſignif. & in c.3.n.6. de pign.Rom.conſ.344.& Couar.lib.var. reſolut.c.17.nu.3. & pluribus caſibus laici tenentur parocho facere oblationes.
14 Primò, † quando viget cõſuetudo, quia laudabiles conſuetudines ſeruare tenẽtur, cap. ad Apoſtolicam. §. quapropter. de ſimo.cap.quamuis.de deci Abb in rubr. de Paroch.num.3. verſ.quartus caſus. Couar. d.cap.17. num.3. & Rebuff. ead. quæſt.1.
15 num.24.& talis † conſuetudo vti pia, atq; laudabilis inducitur ſpatio decem annorũ. Abb. in cap. ſuam nobis. num. 9. de ſimo. Caſſad.deciſ.vn.nu.5. de conſuet. & Couar.eod.cap.17 num.3.
16 Secundò, † quando parochus indiget, quia non tenetur ſuis ſtipendij militare, ſed qui altari ſeruit, de altari viuere debet. Paul.1.ad Corint.cap.9.cap cum ex officij de præſcript. & Felin. in cap. veniens. 1. num 3.de teſtam.
17 Tertiò, † in Miſſis ſolemnioribus, quia omnis Chriſtianus procurare debet ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quòd Deus per Moyſen dixit, non apparebis in conſpectu meo vacuus, & in Sanctorum Patrum liquidò apparet, quòd omnes Chriſtiani offerre aliquid ex vſu Sanctorum Patrum debent, quoniam ad ipſum prius eſt cõfugiendum, qui curare poteſt animę paſſiones c.omnis Chriſtianus.de conſecr.diſt.2.& Boich.in c quamuis.de decim.
18 Quartò, † quando ex teſtamento oblationes fieri debent, quia vltima voluntas defuncti modis omnibus eſt ſeruanda. cap. vltima.13 quęſt.2.& qui oblationes defunctorum retinẽt, & eccleſijs tradere demorantur, vt infideles ab eccleſia ſunt abijciẽdi, quia vſque ad exinanitionem fidei peruenire certũ eſt hanc pietatis diuinæ exacerbationem: quia, & fideles de corpore recedentes votorũ plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniæ, & neceſſaria ſubſtentatione fraudantur, & hi tales, quaſi egentium necatores, nec credentes iudiciũ Dei, habẽdi ſunt.cap qui oblationes.ead.q. 2. & his quatuor caſibus quòd oblationes ſint in præcepto, tenet Abb.in dict.rubr.de decim.num.3. Rebuff.eod.nu.24. S.Thom. 2.2.quæſt 86.art.1.& Graff deciſ.aur.c.27. num.6.par.2.lib 2.qui vero eas, quas populus dare debet, tenere contendit, vel extra parochialem eccleſiam dare vult ſine Epiſcopi conſenſu, vel eius, cui huiuſmodi officia commiſſa ſunt. eſt communione priuandus.cap.ſtatuimus.16.quæſt.1.
19 Pertinẽt oblationes † ad ſacerdotes curã animarum exercentes, non ſolùm, vt eas in proprium vſum conuertant, ſed etiam, vt fideliter diſpenſent partim expendendo in his, quæ ad diuinum cultum pertinent, partim in proprium victum, & partim in vſus pauperum. 1.Cor.cap.9. & S.Thom.2.2.q.
20 86.art.2. Spectat etiam † Epiſcopo quando

do celebrat in aliqua Eccleſia ſuæ diœceſis. Affl.ct.in conſtit. Neapol. lib. 1.in rubr. de decim.num.32. & debentur etiam Epiſcopis in recognitionem ſuperioritatis bonorum,& hæc eſt obligatio ex præcedenti conuentione,vt cum datur fundus, vt certo tempore aliquid offeratur,de qua loquitur S.Tho.d q. 86.art.1. & Graff.d.cap.27. num.6 ver primò ex præcedenti.

21 Inceperunt † oblationes, quando principes Iſrael obtulerunt munera coram Domino,ſex plauſtra tecta cum duodecim bobus, & alia magna munera, quæ Dominus iuſſit ſuſcipi, & ea leuitis tradi. Num.c.7. & tempore Cain,& Abel. Geneſ.cap.4. & Noe ædificauit altare Domino, ac tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocauſta ſuper altare. Geneſ. cap.8.in fin.& Rebuff.ead quæſt.1.nu 23.

22 Monachi,†& alij regulares poſſunt etiã tripliciter oblationes recipere, vel,vt pauperes ex diſpenſatione parochorum, vel vt miniſtri altaris, aut tertiò ex debito, ſi Parochiæ ſint eorum. S.Thom.ead.q.86.art.2. an autem laici in eorum oratorijs oblationes recipere poſsint,valere cõſuetudinem, quòd illas poſsint recipere, conſuluit Dec. conſ. 148. reuerende, eius tamen opinio pluribus fundamentis reprobatur.

23 Primò, † enim decimæ, & oblationes æquiparantur, cap. quamuis, de decim. & Rebuff.d.quæſt.1.num.26. & ſunt iuris ſpiritualis,& ſacræ, vt inquit, text.in c.inquirendum,in fin. de pecul.Cleri.cujus Laici ſunt incapaces, cap.ſin.10 quæſt.1 & Abb. in cap.quamuis,num.1.de decim.

24 Secundò, † nec valet conſuetudo, quæ poſsit allegari,vt laici in oratorijs recipiãt oblationes, cap.antiquos, c.quia,c.ſanctorum,& melius,cap.fin.vbi improbatur conſuetudo, qua laici prætendere poſsint eccleſiarum oblationes,ead.10.q.1.& Rebuf. ead.q 1 num.26. & conſuetudo contra libertatem eccleſiaſticam non eſt ſeruanda.c. nouerit,ext.de ſent.excomm.Bart.in auth. hoc ius porrectum, num.18.de ſacroſanct. Eccleſ. & Rot. deciſ.3.nu.4 de conſuet.in

25 antiq. poſſunt † tamen ex cauſa dari laicis oblationes ad eccleſiæ reparationem, vel aliquem alium honeſtum vſum, & ad tempus ſaluo iure eccleſiæ, itá quòd nullum ius per ſimilem conceſsionem eiſdem in præiudicium eccleſiæ acquiratur. Præpoſ. in c.altare, 1 q.3. & Rebuff.ead.q.1.nu.28.

26 Eadem†ratione,ſi fiant oblationes imagini depictę in muro priuato domus laicalis, dominus illius domus illas percipere non poteſt, quia regulariter cedunt eccleſiæ parochiali, & ita ſæpe in facto interrogatus reſpondiſſe teſtatur Abb. in cap. paſtoralis,nu.2. de hi.qui ſi.à mai.part.cap.& poſt. Ant.de Butr.idem Abb.in rubr.de paroch.nu.2.& Rebuff.ead.q.2.nu.29.

27 Fallit † tamen regula, ſi in locis, in quibus aperiuntur miracula,vel magna mouetur deuotio,maximo cum concurſu populi concurrant oblationes notabilis quantitatis, & valoris, vt de anno 1580. dum in

28 vrbe agerem, † euenit, de imagine Diuæ Mariæ depictæ in quadam domuncula ad vſum fœnilis redacta,cui,& ſi fœnum plena domũcula reponeretur, tamen relatum fuit,quòd nunquam hęrebat dictæ imagini, ſed ſemper diſtãs ab imagine reperiebatur, quo detecto, cœpit populus Romanus ad orandũ in eodẽ loco confluere,& oblationes maximas deferre, quibus, & alijs eleemoſynis ad pariete à pijs viris elargitis decẽs eccleſia in eodẽ loco ſub titulo,S.Marię in mõtibus,fuit ædificata,q̃ adhuc maxima in deuotione, & veneratione habetur.

Quod quidem,nõ modò omni memoria dignum, ſed & maxima admiratione omni

29 ſæculo recolendum, † anno 1595 in agro Montiſregalis prouincię Taurinẽſis ad Vici oppidulũ etiam cõtigit. Vbi ad venerãdam eiuſdem Deiparę Virginis imaginem quadã rudi,vetuſtaq; lateritia columna depictam, apertis, & vbiq; propagatis miraculis, tam copioſus populorum cõcurſus vndequaq; acceſsit; vt plerunq; ne vallis illa quidem, in cuius medio ſtat ſacra columna, ſupplicantium virorum,ac mulierum ſodalitates, quæ à Prouincijs non paucorum dierum viam diſtantibus profectæ fuerãt,vix capere poſſet. Primò vrbs ipſa non tam nobiliſſima, quàm religioſiſsima, viſis certiſsimis cœleſtium operationum indicijs, locum ipſum communibus, frequentiſsimiſq; ſupplicationibus deuotè, ſanctèq; venerata fuit. Poſt, audita rei fama, à celeberrima Genuenſium vrbe, maritimiſque locis Liguſtici maris tot confluxere, quas vocant, confraternitates, tantaque puerorum, virgi-

ginumq; examina commearunt, vt omnes rem tantam ſuſpicerent, diuinumque opus maximè mirarentur. Vnde factum fuit, vt ignobilis locus, & qui, (quantùm ad ſacrã columnam attinet, cui ſpinæ vepreſq; circùm inhęrebant) derelictui habebatur, paucissimis diebus factus ſit celebratiſſimus, ac veneranda maieſtate, diuiniſque bonis, ſuprà, quàm credi poſsit, vberrimus. Ab Inſubribus religioſa agmina, longum inter nihil penſi habentia, ſaccis omnes induti, pio ordine procedebant; è Sabaudia; Burgundia, Galliaque Narbonenſi non modò confratrum ſancta ſodalitia, ſed & multi primatum comitatus ad venerabilem imaginem conuenere. Totos dies, totaſque noctes vniuerſus vrbis illius ager indefeſsis miſericordiam à Deo implorantium vocibus vbique reſonabat; precationum, ſupplicationumq; cantus diu, ac noctu per proximos agros, ac colles (omnibus enim ad ædiculam præ nimia multitudine aditus minimè patebat) ad ipſa ſydera ferebantur. Plangentium, diuamque Virginem inuocantium fletus ad ipſam ſupremi patris ſedem penetrabat. Ibi diſsidentium animi diuino inſtinctu per ſe conciliabantur, veteres ibi ſimultates quiſque ſponte deponebat, offenſæ, nullo cogente, nec hortante, inuicem condonabantur. Qui capitales inimicitias, diraque odia diu mutuo exercuerant, prompto ſpiritu, contrito vultu, profuſiſq; lacrymis ſeſe in omnium conſpectu amplexabantur: fera demum eorum corda, qui necdum ſacram illam effigiem viderant precepto domi rerum nuncio, ſic reſidebant, vt è tigribus agnos factos eſſe diceres: quãplures ſicarij, alijque viarum obſeſſores, proiectis armis omnibus, nudis pedibus, de tecto capite, roſarij, aliauè corona ſolùm arrepta ad diuam Virginem lugentes properabant, ſcelera ſacramentali medicina ad cõfeſſarij pedes magna contritione purgaturi, claudi, cæci, muti, alijque corpore variè affecti ad priſtinum ſtatum fuere Virginis ope reſtituti. Mira ibi in horas, nedum in dies, vt pleniùs impreſſæ paginæ teſtantur, ipſis oculis cernebantur opera, manifeſtæq; etiam modò ſummi patris beata Virgine, (vt piè credendum eſt) intercedente operationes è cœlo ibi eluceſcunt. Nec hic, quod omnibus abundè notum eſt, addendũ puto; quo ſtudio, quã diligentia, quouè numero Pedemontanæ, Ligurumque gentes ſacram vallem nudis pedibus frequentarint, ac ad tantum Virginis nomen precibus aſsidui fuerint: ipſi enim, quòd loci vicinitas cœleſti fauore, ac beneficio commodius illis iter præberet, maiori ſanctitate, pietate, ac frequentia ad ſacratiſſimum Virginis ſimulacrum maturabant, admiſſorum remiſſionem ſolicitè poſtulantes. Nec ſatis illis erat ſemel Virginis iconem vidiſſe, ſemelque criminum veniam exoraſſe, ſed iterum, tertiò, ac pluries fanum illud maiori ſalutis auiditate denuò repetebant, nec illinc, quòd & alijs contingebat, ſeſe diuellere poterant. Non ibi deerant ſacerdotum chori, non ſancta monachorum collegia, qui ab vrbe prædicta litaniã facientes identidem progrediebantur, hinc multiplex puerorum ac puellarum numerus, hinc matronarum, heroumque commitatus aduentabat; vndique tantæ, variæq; viuorum ex improuiſo aderant catervæ, vt plurimus quemq; ſtupor inuaderet: Non pauci Epiſcopi pedeſtri itinere è ſuis cathedralibus illuc ſe miro
30 deuotionis exemplo conferebant. † Ipſe Carolus Emmanuel admirandæ pietatis, religioniſque Dux optimus, ac fel. rec. Catarina Auſtriaca, cuius regij nominis memoriam, ac virtutum ſplendorem nulla æui vnquã eſt deletura diuturnitas, auguſtiſſimi coniuges, ſemel, iterum, ac tertiò ſacram ædem oblatis gemmis, alijſque donis ingentibus deuoto, humilique ſpiritu viſitarunt, ac, vt cumulatiore, memorandoque beneficio tam pium locum decorarent, in commune omnium eò peregrinantiũ ſalutem à Clem. VIII. Summo Pontifice indulgentiarum diploma impetrarunt, baſilicãq; ibi latiſſimam, (quæ modo admiranda mole, miraque ſtructura conſurgit) largita ad id multa pecuniæ copia, fundandam curarunt, adhibito vrbis piæ memoriæ vigilantiſſimo Epiſcopo Io. Antonio Caſtruccio, qui, ingenti ſolẽnitate prima de more fũdamenta iegit, cui nõ minoris integritatis, ac ſolertiæ poſtea ſucceſſit Carolus Argẽterius Taurinẽſis. Adhæc ex tot donarijs, ampliſſimiſq; oblationibus, ac largitionibus cœnobia, hoſpitalia aliaq; hoſpitia ac diuerſoria peregrinis in dies turmatim ſacrũ locum

cum viſentibus commoda, & opportuna, ipſorum principum iuſſu circùm ædificata fuere. Ibi conſpiciuntur aurea, argenteaq; oſcilla innumera parietibus intus affixa, arte mira laboratæ veſtes, pallæ, vexilla infinitaq; inſigni valore votorum exempla. In ſacrario cunctis adeuntibus benignè recluduntur ingentia Ducum, Principum, ciuitatum, confraternitatum, ac nobilium munera repoſita, calices, cruces, candelabra, ſerta margaritis intertexta, coronæ, variaque alia ex auro, alia ex argento, non parui numeri, nec exigui valoris oblata ſupellex, annuli, gemmæ, lapilli, pluries millena nummum excedentia conſpectui depromuntur. Ea denique ſolo biennij ſpacio auri, & argenti vis, tanta gemmarũ, ſacrarum veſtium, vaſorum, cereorum, aliarumque rerum ad diuinum cultum ſpectantium copia illic dicata, ac collocata fuit, vt maior ſit, quàm ſcripto referri queat. Quæ quidem omnia, vt ad rem, vnde paulùm diuerti, redeam, dictę imagini ad extructionem fabricæ, non autem parochiali debentur. ex trad. per Ang. in l. in rem. § item quæcunque ff. de rei vndic. & in l. ſtatue. ff. de vſuf. quem ſequitur Felin. in cap. dilectus. in Princip. verſ. ſed proprietates. de off. ord.

31 Oblationes † verò, quæ celebranti in aliena eccleſia fiunt, cedunt Rectori eccleſiæ, & non celebranti, & quemadmodum relictum factũ Epiſcopo ab extraneo videtur factũ contemplatione eccleſię, ita oblationes factæ celebrãti videntur factæ intuitu eccleſiæ præſertim à parochianis, qui oblationes faciunt propter onera ſacramẽtorũ, cap. omnis Chriſtianus. cum glo. de cõſecr. diſt. 1. cap. requiſiſti. ex. de teſtam. & Abb. in cap. paſtoralis num 2. de his, quæ fi à mai. par. cap. & etiam, quæ ſicut in capellis, ſeu altaribus fundatis intra parochiam debentur rectori parochiæ cap. ex tranſmiſſa de præſcrip. & Abb. in rub. de paroch. nu 4.

32 Oblationum † tres ſunt ſpecies, vna, quæ eſt donatio rei factæ inter viuos Deo vni eccleſiæ.

33 Secunda, facta † cauſa mortis, quæ ad inſtar legatorum eſt reducta.

Tertia, viualis, quam fideles faciunt ad altare, vel ad manum ſacerdotis, quarum.

Prima eſt voluntaria, quæ, ſi ſolum eſt promiſſa, debetur.

Secunda adeò eſt debita, vt qui eam non ſoluerint ſacrilegi, homicidæ & necatores egentiũ eſſe dicantur c. nulli, & c. qui abſtulerit. 12. q. 2. & c. qui oblationes 13. q. 2.

Tertia verò eſt voluntaria, & in cõſilio, non autem in præcepto. S. Thom 2. 2. q. 86. art. 1. & Graff decil. aur. cap. 27. nu. 5. & 6.

34 par. 2. lib. 2 & iſta † tertia voluntaria efficitur etiam debita quando propter eccleſiæ paupertatem non poſſunt parochi ex redditibus ſuſtentari, quia, ſi parochiani non offerunt, hoc caſu ab Epiſcopo, cuius officium eſt implorãdum, cogi poſſunt per ſubtractionem ſacramentorum ad offerendum, & circa oblationes, ad pias conſuetudines conſeruandas. S. Thom. eo art 1 q. 86. Henr. Boich. in cap quamuis, num. 7. & 8. de decim. Abb. in rubr. de Paroch. num. 3 Lap. alleg 66. alias 67 nu. 5. Felin in cap. veniens. il 1. nu. 3 de reſt. Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 27. nu. 3. & Graff. eod. cap. 27.

35 num. 6. Proprius tamen parochus † propria auctoritate laicis, etiam ſi à conſuetis oblationibus diu ceſſauerint, miniſterium ſpirituale negare non poteſt. Felin. Couar. & Graff. locis ſupracitatis, licet glo. in d. c. omnis Chriſtianus. teneat quòd parochus auctoritate propria poſſit hoc caſu parochianis ſacramenta ſubtrahere, & malè, quia ab omnibus reprobatur, vt vltrà citatos ab alijs, per Felin d. n. 3, verſ. ſed contra allegat Nauar. in conſ. 2. de decim. & in ſimili videmus, quòd, licet doctoribus ſalarium non ſoluatur, nõ tamen ſtudiũ interdici facere poſſunt, arg. tex. in l. 1 quem ita ponderat Bal. C. de adu. fiſc. & Cepol. in tract. de ędilit. edic. §. ordinę ſi emptor. n. 3.

Et tanto minus ſepultura Laicis ob non ſolutionem decimarum, aut ceſſatione à ſolitis oblationibus poſſunt denegare; quoniam ſepulturam debitorum impedientes infamiæ notam, & alias pœnas incurrunt de quibus in Aut. Item ex l. fin. C. de ſupulcr. viol. quæ leges ciuiles licet non ligent clericos; ſat eſt, quod valde impium noſcitur, quo parochi nullo iure ſe munire poſſunt quo ſubtractionem ſacramentorũ, aut ſepulturam negare ſuis parochianis poſſint præmiſſis de cauſis ac ſuos ordinarios debent, non autem ſibi ipſis ius dicere, & debitores ad ſolutionem iuris remedijs, etiam vſque ad enunciationis ſententiam

Digitized by Google

tiam procedere iuxta ſacr. conc. Trident. diſpoſitionem, vt in cap. 12. §. qui vero, ſeſſione 25. de reform.

36 Quid autē † ſi parochiani ſint adeò pauperes, vt ſacerdoti prouidere non poſſint? tunc parocho manibus ſuis victū ſibi quærere licebit cap. clericus victum 91. diſt. & Graff. eod. cap. 17. nu. 6. verſ. quod ſi parochiani, & iſte erit caſus ſingularis, quo clericus poterit aliquid negociari, dummodo ad victum tantùm, non ad quæſtum non obſtante. cap. ſecundùm inſtituta, & tot. tit. ne cler. vel mon. neg. ſec. ſe immiſc. ſi verò parochiani conſueuerunt facere oblationes, & à conſuetis deſiſtere intendunt, tunc Epiſcopus illos ad illas faciendum iuxtà ſolitum cogere poteſt, & iſte erit

37 vnus ex caſibus, quibus † Epiſcopus habet iuriſdictionem in laicos ad ipſos cogendum obſeruare laudabilem cōſuetudinem Eccleſiæ, vt tenet Abb. in c. ad Apoſtolica, num. 3. & Bar. in l. priuilegia, num. 2. & 3. C. de Sacroſanct. Eccl.

38 Pluribus † etiam alijs de cauſis Epiſcopi iuriſdictionem habent in laicos, de quibus per gl. & dd. in c. cum ſit generale, de for. comp. & Innoc. in c. licet, nu. 3. eod. tit. Et quamuis in laicos reos regulariter nullam habeant iuriſdictionem in rebus corporalibus, ſed actor forum rei ſequi debeat vt cap. ſi clericus laicum, & d. cap. cum ſit generale, eod. tit. dicta tamen regula fallit vbicunque contraria viget conſuetudo, gl. in d. c. ſi clericus, in fin.

39 Primò † enim fallit in ciuitate Pariſienſi, in qua clerici etiam in cauſis pecuniarijs, ſiuè agant, ſiuè conueniantur, forum ſeculare adire non tenentur, ſed eorum cauſæ cognoſcuntur in foro eccleſiaſtico, vt c. quod clericis, vbi etiam gl. & ibi Abb. n. 6. de for. comp. & Bar. in tract. diffe. int. ius Canon. & ius Ciuil. nu. 32. Adducitur autē ratio, quia Epiſcopus Pariſien. eſt etiam Comes, vt per gl. & Bar. locis proximè citatis. Et ne dum in Francia, ſed etiam Aretij clerici trahunt, & non trahuntur, vt poſt Specul. in tit. de ceſſio. actio. in prin. verſ. quarto præſupponitur, n. 8. teſtatur Carauit. ſuper Ritu Mag. Cur. Rit. 229. nu. 2.

40 Fallit † ſecundò in ciuitate Bononiæ, eadem, & maiori ratione. Nam Archiepiſcopus Bonon. non ſolùm eſt Comes, ſed etiā

41 Princeps, & ideò, vbicunque † litigari contingit inter clericos, & laicos, etiam ſi inter plures collitigantes vnus ſit tantùm clericus, trahit, & non trahitur. Et ita viget immemorabilis conſuetudo, quod, & ipſe teſtari poſſum, ad quem, dum Vicariatus officium pro Alphonſo Paleoto dictæ ciuitatis Archiepiſcopo exercui, quàm pluſes ciuiles clericorum cauſæ actiuè, & paſſiuè cum laicis vertentes delatæ fuerūt: Et licèt ex aduerſo aliæ perſonæ priuilegiatæ, nempè regulares, viduæ, aut pupilli exiſtant, clerici tamen trahunt, & non trahuntur, arg. text. & not. in eo. c. quod clericis, de for. comp.

42 Fallit etiam regula, quòd actor forum rei ſequi † debeat, in militibus Ordinis Sancti Ioannis Ieroſolymitani, qui habent priuilegia, quòd in quibuſcunque cauſis actiuè, ſeu paſſiuè trahant, & non trahantur, vt in priuilegijs Pij IV. de quibus in Bull. cap. 14. §. nec non cauſas, pag. 671. propè fin.

DE QVARTA FVNERALIVM.

Cap. XIV.

SVMMARIVM.

1. *Funeralium quarta quando non obſtantib. priuilegijs cathedrali, ſed parochiali eccleſia debeatur.*
2. *Canonica portio, qua ſit, & quibus debeatur*
3. *Quarta ſolutio, à quibus monaſterijs non perſoluatur.*
4. *Epiſcopi, an portionem oblationum habere debeant.*
5. *Cathedraticum in honorem cathedra Epiſcopalis vltra procurationē perſolui debet.*
6. *Canonica portio, de quibus non debeatur.*
7. *Mortuorū officia, quibus diebus fieri ſoleant.*

8 *Quar-*

8 *Quarta ex legato fabrica eccleſiæ facto, quando debeatur.*

9 *Quarta ex legato facto ad pias cauſas, quãdo debeatur.*

10 *Canonicæ portionis nomine quarta intelligitur.*

11 *Quarta legatorum parocho debetur, etiam vltra legatum particulare ſibi factum.*

12 *Quarta funeralis, de quibus debeatur.*

13 *Quarta debetur de legato per teſtatorem viuentem perſoluto.*

14 *Quarta debetur, etiam, quòd teſtator ſe mandet ſepeliri cum habitu fratrum illius monaſterij.*

15 *Quarta debetur de his, quæ teſtatores dant in infirmitate, de qua decedunt.*

16 *Quarta nõ debetur de legatis regularib. factis per eos, quia apud illos non ſepeliũtur.*

17 *Quarta eſt in bonis eccleſiarum parochialium ſicut falcidia in bonis hæredis.*

18 *Actor forum rei ſequi debet.*

19 *Epiſcopi, tanquã Sedis Apoſtolicæ delegati, & etiã de iure canonico, & Cæſareo, omnium piarũ diſpoſitionũ ſunt executores.*

20 *Epiſcopis quarta debetur de pluribus.*

21 *Quarta debetur Epiſcopis delegatis factis confraternitatibus laicorum.*

22 *Epiſcopi habent ius viſitandi confraternitates laicorum.*

23 *Confraternitatibus laicorum excipientibus de priuilegijs, quid agendum.*

24 *Adminiſtratores fabricæ confraternitatũ ſingulis annis Ordinario rationem reddere tenentur.*

25 *Quarta legatorum, quare Epiſcopis à confraternitatibus debeatur.*

26 *Deo ſemel dicatum, non eſt vlteriùs ad vſu humanos transferendum.*

27 *Eccleſia non conſecrata gaudet eodem priuilegio, quo & conſecrata.*

28 *Quarta pars oblationũ, an Epiſcopis debeatur.*

29 *Quarta oblationum debita 40. annorum curſu præſcribitur.*

30 *Exempti ad quartam Epiſcopo perſoluendam non tenentur.*

31 *Quarta exemptorum debetur Papæ.*

32 *Quartæ duæ quandoque deducuntur.*

33 *Quarta decimarum an Epiſcopis debeatur.*

34 *Eccleſia contra eccleſiam ſpacio 40. annorum præſcribit.*

35 *Eccleſia contra eccleſiam à ſolutione quartæ decimarum, oblationum, & legatorum quadragenaria præſcriptione liberatur.*

DECIMIS, ac primitijs, funeralium, quę quarta dicitur, legitimè ſuccedit, nam quemadmadũ per eas Deũ in ſuis miniſtris recognoſcimus: ita in recognitionem Eccleſię ſuæ, quę filios regenerat, ac ad Deũ aſſiduè tàm pro viuis, quã pro defunctis intercedit, portio funeris quarta de iure debetur.

Decreuit ſancta ſynodus quibuſcunque in locis iam ante annos quadraginta, quartam, quæ funeraliũ dicitur, cathedrali, aut
1 † parochiali eccleſiæ perſolui ſolitã, ſi poſteà fuerit ex quocunque priuilegio alijs monaſterijs, hoſpitalibus, aut quibuſcunq; locis pijs conceſſa, eandem poſteà integro iure, & eadem portione, quę antea ſolebat, cathedrali, ſeu parochiali eccleſiæ perſolui, non obſtan. cõceſſionibus, gratijs, priuilegijs, etiam mari magno nuncupatis, aut alijs quibuſcũque, conc. Trid. c. 3. de refor. ſeſſ. 25. & regulariter de omnibus relictis factis eccleſijs ſoluitur Epiſcopo, & eccleſiæ parochiali canonica portio, Abb. in c.
2 vlt. n. 1. de teſtam. Eſt enim canonica † portio regulariter quarta, quæ tamen præſcriptione fieri poteſt, vt loco quartæ portionis quinta, vel ſexta ſoluatur, & tũc titulus in hac præſcriptione non eſt neceſſarius, cũ iure canonico circa hãc portionem quartæ nulla ſit certitudo; ſed quandoq; maior, & quandoque minor Epiſcopo ſoluatur, c. certificari, de ſepult. Abb. in c. officij, n. 2. & ibi Couar. nu. 1. de teſt.

3 In monaſterijs † autẽ fabricati citra annos quadraginta, aut ijs, quæ vallata ſunt priuilegio Apoſt. dictum c. 13. de refor. nõ habet locũ, quoad ſolutionẽ quartę, vt à ſacra congr. fuit deciſum ſuper eo. c. vt in deciſ. ſub tit. Tricaricen. Hierac. Tiraſon. & quãdo regulares ſunt in quaſi poſſeſſione nõ ſoluendi quartã Epiſcopo, aut parocho, eiſdem Epiſcopo, & parocho incũbit onus probandi ante 40. annos elapſos ſolui ſolitã ab eorum monaſterijs, vt ibidem in deciſ.

deciſ. ſub tit. Terracinen. quia allegantis
onus probandi incumbit, Bart. in l. ſi mino-
rem, nu. 5. C. de integr. reſtit.

4 Tempore enim † primitiuæ Eccleſiæ, cũ
Epiſcopi eſſent pauperes, ſtatutum fuit, vt
ipſi de oblationibus Matrici Eccleſię factis
ſumerẽt medietatẽ, c. antiquos, 10. q. 1 pro-
cedente tempore ex parochialibus tantùm
tertiam oblationum decimarũ tributorũ,
& frugum haberent, c. de his, & cap. decer-
nimus, ead. q. 1. & c. conſtitutũ. 16 quæſt. 1.
Poſtmodum Gelaſius Papa quartã Epiſco-
pis debere decreuit, vt in c. vobis, c. conceſ-
ſo, & c. quatuor. 12. q. 2. ſed hodie nec ter-
tiã parochialium habebunt Epiſcopi, niſi
ad fabricam reparandam, & velint etiam
fabricam parochialium reparare, c. 1. 2. &
3. 10 q. 3. & glo. in d. c. de his, & contra di-
ſpoſitionem dictorum canonũ, nunc ex ge-
nerali conſuetudine, Epiſcopi pro eccleſia-
rum reparatione, aut alia de cauſa nullam
à parochis recipiunt portionem, ſed tantũ
5 cathedraticum, quod in honorem Cathe-
dræ Epiſcopalis, i. duos ſolidos pro quali-
bet Eccleſia præter procurationem mode-
ratam petere poſſunt, gloſſ. in ſum. & c. 1.
& c. inter cætera 10. q. 3. parochos autem
ad reſtaurationem Eccleſiarum, & alia ad
cultum diuinum neceſſaria in viſitatione
compellere poſſunt omni appellatione re-
mota, conc. Trid. c. 7. circ. fin. de ref. ſeſſ. 13.
Regula autẽ, quòd de relictis factis ec-
cleſijs ſoluatur Epiſcopo, & parocho ca-
6 nonica portio, † fallit in pluribus, & pri-
mò, in his, quę in ornamẽtis, vel pro cęreis,
ſeu fabricæ luminarijs, anniuerſario, ſepti-
mis, vigeſimis, vel trigeſimis, ac alijs quę ad
perpetuum diuinũ cultũ eccleſijs legantur
vt eſt tex. & ibi Abb. in c. vlt. n. 2. de teſt. &
7 benè Capic. in deciſ. 23. n. 2. & ſeq. † In offi
cijs mortuorũ alij tertiũ diem, alij ſeptimũ,
alij trigeſimũ, & alij quadrageſimũ obſer-
uare conſueuerunt, Gen. c. 50. Deut. c. 34.
Ambr. in lib. de obitu Theod. Imp. relatus,
in c. quia alij, 13. q. 2 & Abb. d. nu. 2. præter
anniuerſariũ, quòd fit pro commemoratio-
ne animarũ, & dicitur officiũ, quòd fit ſin-
gulis annis, anno reuoluto eadẽ die, qua il-
le, qui legauit, ſepultus, vel defunctus fuit,
Abb. d. nu. 2. verſ. quintus caſus.

8 Quòd verò † de relicto fabricæ non de-
beatur quarta, procedit, quando eccleſia,
cui legatũ pro fabrica fit, indiget ędificijs,
aut refectione parietum, ſecus enim, ſi his
non indigeat, quia tunc ex legato fabricæ
facto, ne fiat fraus, Epiſcopo, aut parochia-
li quarta detrahitur, vt tenet Couar. in d. c.
vlt. nu. 4. verſ. eſt tamen, vbi exiſtimat hanc
magis communẽ eſſe, quę tamen mihi non
placet, ſed veriorẽ puto, tali caſu hoc lega
tum ſeruandum fore in futuram parietum
Eccleſiæ reſtaurationẽ quandoq; neceſſa-
riã, aut pro picturis faciendis, quæ fabricæ
æquiparantur, vt inquit Bal. in l. ſi quis ad
declinandũ, §. in omnib. n. 11. C. de Epiſc. &
cler. aut in illius ampliationem, vel augu-
mentum, per tex. in c. vobis. 12. q. 7. quẽ pro
hac vltima opinione ponderant, & ſequun-
tur Gofr. Card. & Barb in eod. c. vlt. relati
ab eod. Couar. d. nu. 4. verſ. eſt tamen.

9 Secũdò, fallit † in relictis alijs locis pijs,
d. c. vltim. poſt med. vt, quòd quotannis fiat
ſolemnitas alicuius Sancti, vel, quòd in ali-
qua eccleſia conſtituatur præbenda, vel al-
tare, aut pulpitum, vel aliud huiuſmodi, vt
ibi Innoc. in princ. de teſtam. ſed, ſi legatum
fiat ſimpliciter pio loco, non ad certũ opus
pium illius loci, tunc regulariter pia loca
tenentur ad canonicam portionem, Abb. in
eod. c. vlt. n. 3. & ſi fiat hoſpitali conſtructo
auctoritate Epiſcopi, in quo habitent infir-
mi, etiam, ſi relictum fiat pauperibus eiuſdẽ
hoſpitalis, eidem quarta debetur: quia vi-
detur teſtatorem habuiſſe reſpectum ad lo-
cum, nõ ad perſonas pauperes, ſecus verò,
vbi relictũ factũ fuiſſet ſine determinatione
alicuius loci; quia tunc Epiſcopo nihil de-
betur, Abb. in eo. c. officij, n. 7. de teſt. & ca-
10 nonicæ † portionis nomine quarta intelli-
gitur, Inno. in c. requiſiſti, n. 3. ver. ſed vbi nõ
cõſtat, & ibi Abb. n. 19. & Cou. in d. c. offi-
cij, n. 2. ver. cõtract. quidem, de teſt. ac ita
conſtituit, & ordinauit, Clem. V. per tex. in
Clem. dudũ, § verũ nè parochiales de ſepul.

11 Parocho † autem debetur quarta legato-
rum, quæ relinquuntur ab aliqua perſona
eccleſiæ, in qua, omiſſa parochiali, ſe man-
dauit ſepeliri, cap. 1. & 2. de ſepult. cap. vlt.
& ibi Couar. nu. 3. de teſtam. ſed quæritur,
ſi teſtator legatum reliquit proprio paro-
cho, & alibi elegit ſibi ſepulturã, an poſſit
parochus relictũ ſibi factũ ab hærede exi-
gere, & præterea occaſione funeris quar-
tam, aliàs ſibi debitã accipere, vt dicto c. 1.
& di-

& dicta clem. dudum, de ſepult. & videtur, quòd non, quia eccleſiæ parochiali debetur quarta ob eccleſiaſticam ſepulturam, aut in recompenſationem onerum, quæ ſubijt adminiſtrando ſacraméta parochianis ſuis, aut in ſatisfactionem iniuriæ, quia relicta propria eccleſia elegit alibi ſepulturam, ſed vtroque caſu videtur ſibi prouiſum per portionem propriè parochiali eccleſiæ relictam. Nam eligens alibi ſepulturam debet relinquere eccleſiæ ſuæ quartam. Si verò reliquit certã portionem illi eccleſiæ præſumitur ſatisfeciſſe iuri, qua propter non poſſit ab eccleſiaſtica ſepultura aliud peti, niſi, vt ſuppleatur vſque ad quartam. Fed. de Sen. conſ. 3 quem ſequitur Abb. qui ad contraria reſpondet, in d. cap. officij, num. 5. de teſtam. & ratio deducitur, quia, vbicunque debitor relinquit aliquid ſuo creditori, videtur in dubio reliquiſſe animo compenſandi eum debito, l. ſi cum doté. §. ſi Pater, ff. ſolut. matr. & Abb. eod. c. officij, n. 4. quæ ſunt vera, & bene procedunt quando debitor neceſſarius teſtamento creditori relinquit, ſed parochus non eſt creditor teſtatoris, quia parocho debetur quarta portio ab eccleſia ex legatis, aut aliàs, vt infrà, relictis, ab ipſa eccleſia, aut pio loco, non auté ab hærede teſtatoris, Abb. in eod. c. officij, nu 4. circa fin. & ibi Couar. n. 1. verſ. hæc verò, de teſt. & Bald. in l. ſi quis ad declinãdum, §. in omnibus, n. 2. C. de Epiſc. & Cle. & iura ciuilia intelligunt, quandò debitũ legale à teſtatore legatario debetur, quòd tunc compenſatio fiat, Crauet. conſ. 131. n. 14. & Couar. in d. c. officij, nu. 2. verſ. in ſecundò de teſtam. ſecus auté, quando debitum legale non debetur à teſtante, ſed ab alio, quamuis ex cauſa ipſius teſtatoris, ſicuti quarta canonica portio, quæ nõ debetur à teſtatore, ſed ab eccleſijs, quibus ipſe teſtator legauit, quia tunc, ſi teſtator reliquiſſet parocho, nõ cõputaretur in quartã cap. requiſiſti, extra de teſtam. Iaſ. interm. in auth. præter ea. nu. 2. C. vnde vir, & vxor, & ibi Dec. n. 13. cum alijs per Couar. allegatis, qui refert, hanc cõmunem eſſe opinionem in d. c. officij, n. 3. circa fin. de teſtam.

12 Quartam, non ſolùm † de ſumptu funerali, qui fit in die depoſitionis, ſed de obuétionibus omnibus, tam funeralibus, quàm quibuſcunque, & quomodocunque relictis diſtinctè, vel indiſtinctè, ad quoſcunque certos, vel determinatus vſus, de quibus etiam quarta, ſiue canonica portio antiquitùs dari, ſiue exigi non conſueuerat, vel nõn debebatur de iure, ac de datis, vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit, quomodocunq; directè, vel indirectè, fratribus, vel alijs pro eiſdem parochialibus, ſacerdotibus, & eccleſiarum rectoribus, ſeu parochis, Clemens V. ſua conſtitutione auctoritate Apoſtolica deberi, & ad illam omnes, ad quos ſpectauerit, integrè perſoluendam teneri, ordinauit, vt in d. clem. dudum, §. verùm nè, de ſepult.

13 Debetur † etiam quarta, ſi teſtator legatum ſoluit in vita, quia nihilominus videtur ſoluere, vt legatum, vnde legatarius illud iterum poſt mortem petere nõ poteſt, gloſ. in ead. Clem. eo. § verum, in verb. datis, &

14 ibi Abb. nu. 50. præterea debetur † etiam ſi teſtator mãdet cum habitu fratrum illius monaſterij ſe ſepeliri, quia ſi ad ipſorum religionem in ægritudine, in qua deceſſurus erat, tranſiret, quarta deberetur, cap. de his, de ſepult. gl. in d. §. verum in ver. deceſ-

15 ſerint, & ibi Abb. nu. 51. ac etiam de his † quæ teſtatores relinquunt, vel dant in infirmitate, ex decedunt, vel dari mandant poſt mortem ſingularibus fratribus ad eorum commoditates, vt ademptiones veſtium, vel librorum, nulla de his in teſtamento facta mentione, gloſ. in eod. §. verum, in ver. indirectè, & ibi Iaſ. queſt. 15. & Abb. n. 52. & eſt ratio, quia id conuẽtui quæritur, ſicut per monachum monaſterio, per ſeruum Domino, & per filium patri, Inſtit. per quas, perſ. nob. acqu. in princ. l. 1. in fin. & l. vlt. C. eod. tit. cap. non dicatis, 12. q. 1. cap. 1. in fin. 18. q. 1. & d. glo. in verb. indirectè, quia omnia proculdubio procedunt, quoad perſonas, quæ apud religioſos ſepeliuntur.

16. Sed dubitatur, † an regulares teneantur ad quartam de his, quæ eiſdem relinquuntur per eos, qui apud illos omninò non ſepeliuntur, & omiſſa diſputatione, ac varietate opinionum, ad illam quartam non tenentur, vt relatis opinionum diuerſitatibus tenet gloſſ. in prædicto, §. verum, in verſ. quartam, quam ſequitur ibi Iac. q. 18. & Imol. Abb. in cap. officij, num. 6 in fin. &

17 ibi Raue. de teſt. ſed † quia ſicut falcidia eſt

in

in bonis hæredis,ſic quarta parochis debita eſt in bonis eccleſiarum parochialium, propterea eam vendicare poſſunt, & inhiberi facere hæreditatibus,vel per fideicom miſſum grauatis,ne illam fratribus,ſed ipſis parochis termino adueniẽte perſoluãt eãdem,argum.text.in l.hæres in fin.ff ad Trebell.& tenet gl.in d.§.verùm,in verb.largiri,& Abb.in ead.clem.dudum,nu.54.& ita cauti aduocati ſuper modo procedẽdi parochos conſulere debent,quia fratres,propter exemptionem, ad exhibendam quartam per Ordinarios locorum compelli nõ poſſunt, gloſſ. in ead. clem. §.vltra portionem,in verb.coerceri,& ibi Abb.num.56.

Quæritur nunc hoc caſu quis erit iudex competens,ad inhibendũ hæredi laico grauato de non ſoluendo regularibus legato, niſi prius parocho quarta debita fuerit ſoluta; & cum parochus ſit actor contra laicum,videtur,quòd iudicem ſecularem adi-
18 re debeat,quia † actor regulariter forum rei ſequi debet,c.ſi clericus laicum,de for. comp.vbi Doct. omnes, cap. cum ſit generale,eod.tit.cum tamen parochialis eccleſia, cuius vice, & nomine parocho quarta debetur, ſit cauſa pia,pro cautela, ne legatarius perſoluat integrum legatum,poterit Epiſcopus contra eundem legatarium con cedere inhibitionem, per d.gloſ.in ver.largiti,& Abb.d.n.54. præſertim,quia pendet hęc inhibitio à pia mente teſtatoris,& Or-
19 dinarij, † etiam, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegati in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tàm in vltima voluntate,quàm inter viuos ſunt exequutores,conc.Trid.cap.8.de refor.ſeſſ.22.& ibi Congr.Conc. ſuper eod.cap. in deciſ. ſub tit.Hiſpalen.& nõ obſtat,quòd,qui debent perſoluere aliquod legatum, ſint officiales S.Officij Inquiſitionis,& exempti à iuriſdictione Ordinarii,vel profeſſores in aliqua Vniuerſitate ratione litterarum cõſeruatoriarum, quæ eximunt à iuriſdictione ordinaria,non autem à delegata à ſede Apoſtolica,vt hoc caſu ſuper eod.c.8.ab ead.Cõgr.fuit deciſum,in deciſ.ſub tit.Patau.& in S.conſuet.etiam.Sunt etiam piarum diſpoſitionum executores de iure ciuili, l.nulli, C.de Ep.& cl.& de iure canonico,vt c.nos quidem,c.ſi hæredes,c.tua nobis,c.Ioãnes, de teſt.& cle.quia contingit,de relig.dom, & Parochus ad libitũ ſuũ diſponere poteſt de quarta, quam acquirit nomine mortuariorum, Bald.in l.præſes,ad fin.C.de tranſ.

20 Alia quarta † debetur Epiſcopis de relictis, non ſolùm eccleſijs, ſed etiam monaſterijs,hoſpitalibus,& alijs pijs locis factis non exemptis,cap.officij, vbi Abb.num.1. & Couar.etiam nu.1. & cap.requiſiſti, vbi Innoc.num.1. & etiam Abb.nu.9.de teſta.

21 Quæritur,nunquid debeatur † quarta Epiſcopis, ex his, quæ legantur confraternitatibus laicorum, quæ prætextu pietatis, & deuotionis ſub regimine officialium ab ipſis electorum congregantur,& quòd hęc legata non fiant locis pijs, ſed perſonis,& ideò non debeantur,facit tex.in cap.requiſiſti,de teſtam tenet Bald.in l.ſi quis ad declinandum,§.in omnibus,n.19. C.de Epiſc. & cler.Abb.in d.cap.officij, in fin.de teſta. & in conſ.31.n.1.verſ.tertiò induco,vol.1. Fed.de Sen.conſ.129.Calc.cõl.21. & Couar.in d.c.officij nu.12. Contrariam verò opinionem,quod hæc quarta Epiſcopo debeatur, tenent in eod. c.officij, Anchar.& Barbat.nu.7. Petr de Peruſ. latè in tract.de quar.canon.14.q.principali,& poſt diligentem diſputationem eandem opinionem ſequitur Barb.conſ.1 nu.8.vol.4.quam communẽ eſſe teſtatur,& ſequitur Couar.eod. nu. 12. cui non obſtant in contrarium adducta, quia ceſſat nunc primum, & præcipuum fundamentum,Abb.quòd confraternitates ſint loca,& perſonæ exemptæ à iuriſdictione Epiſcopi,cum ſint illius iuriſdictioni ſubiectę,vt per conc.Trid.cap.1.de refor.ſeſſ.22.& nouiſſimè per cõſtit.Clem. VIII.ſub die 7.Decembris 1604. editam.

Nam admittitur, quòd ſint puri laici,& foro ſeculari ſubiecti,vt ſinguli,ſed Epiſco-
22 pi tanquã Sedis Apoſtolicæ † delegati habent ius viſitandi eaſdem confraternitates laicorum,etiam quas ſcholas,ſiuè quocunque alio nomine vocentur, non tamen quæ ſub immediata regum protectione ſunt, ſine eorum licentia, etiam, ſi eorum cura ad laicos pertineat, atq; eædem confraternitates exemptionis priuilegio ſint munitæ,ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem,ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio ſuo iuxta ſacrorum canonum ſtatuta cognoſcere, & exequi debent, non obſtante quacun-

que conſuetudine, etiam immemorabili priuilegio, aut ſtatuto, conc. Trid. d. cap. 8. ſeſſ. 22. de reform & debet Epiſcopus confraternitatibus viſitationẽ intimare, & exactionem rationum, iuxta d. cap. 8 & cap. 9. ead. ſeſſ. 22. exequi.

23 Si verò † confraternitates excipiant de priuilegijs, aut de aliqua alia re, propter quam, viſitari ſe non poſſe prætendant ab Ordinario, tunc earum allegationes in facto, & in iure ad ſacram congregationem ſunt tranſmittendæ, & interim eſt ſuperſedendum, vt fuit ab eadem ſacra congregatione deciſum, vt in deciſ. ſub tit. Ruben. & alia ſub titulo Mediolanen. ſuper eod. c. 9.

24 Adminiſtratores autem † tàm eccleſiaſtici, quàm laici, fabricæ cuiuſuis eccleſiæ, etiam cathedralis, hoſpitalis, & confraternitatum, & huiuſmodi piorum locorum ſingulis annis Ordinario rationem reddere tenentur, cõſuetudinibus, & priuilegijs quibuſcunque in contrarium ſublatis, niſi ſecus in inſtitutione, & ordinatione talis eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet: & ſi ex conſuetudine, vel priuilegio, aut conſtitutione aliqua loci alijs ad id deputatis ratio reddenda eſſet, tunc, cum illis, & Ordinarius debet adhiberi, & aliter factæ liberationes adminiſtratoribus minimè ſuffragantur, conc. Trid. cap. 9. ead. ſeſſ. 22. & adminiſtratores locorum piorum etiam exemptorum nemini aliàs rationem reddentes, Epiſcopo eam reddere debent, & ſi alijs reddere conſueuerunt, cum illis eſt etiam principaliter Epiſcopus adhibẽdus, congr. conc. ſuper eod. cap. 9. ſub titul. Mediolanen. Cremonen.

Ideò, cum ex diſpoſitione concilij hodie confraternitates ſubſint Epiſcopis ratione
25 oneris † Epiſcopalis, debent legata pro quarta Epiſcopis communicare, Abb. in eod. conſ. 31. verſ. nec obſtat vnum. Ceſſat etiam ſecundùm fundamentum, quòd poſſint cõfraternitatum ſcholæ ad libitum conſtructoris diſſolui, vt in eod. conſ. 31. num. 2. quia, quicquid eſſet olim, hodie à communiter accidentibus omnes confraternitates habent oratoria, in quibus diuina celebrantur, campanile, campanas, ſacriſtiam cum paramentis, ac omnibus alijs ad ſum eccleſiæ non parochialis neceſſarijs, & proprios capellanos pro celebratione Miſſarum, quapropter non poſſunt ad libitum conſtructoris diſſolui; quia oratoria
26 † ſunt Deo dicata, & ſemel Deo dicatum, non eſt ad vſus humanos vlteriùs transferendum, cap quæ ſemel, 19. q. 3. cap. adhæc, extra de relig. dom & ibi gloſ in ver. mundanis, & cap. ſemel Deo dicatum, de reg. iur in 6. Nec obſtant, quòd non ſint conſe-
27 crata; quia eccleſia † non conſecrata gaudet eodem priuilegio, quo conſecrata, & obſequijs diuinis dicata nullius ſunt temerarijs auſibus prophananda, cap penul. ext. de imm. Eccl. & c. vlt. & ibi glo. in verſ. non cõſecrata, de conſec. Eccl. vel Alt. Ex quib. poſt Couar. loco ſuprà citato, quòd de legatis confraternitatib. factis debeatur Epiſcopis de iure quarta, vti veræ, & communi opinioni me ſubſcribo, dũmodò in contrarium non obſtet præſcripta cõſuetudo.

28 Videtur etiam Epiſcopis † debita quarta pars oblationum, cap. de his, cap. antiquos, 10. q. 1. cap conceſſo, & cap. vobis, 12. q. 2. Abb. in cap. vlt. circa fin. de teſtam. & Couar. in d. c. officij, in princ. ſed dicta iura habebant locum, & ſeruabantur antiquis temporibus, quando Epiſcopi erant pauperes, vt ſupra deduxi. Sed cum poſtea cœperint habere redditus cõpetentes, fuerunt dicta iura reformata, ita quod Epiſcopis nihil deberetur præter Cathedraticum, cap. 1. 10. q. 3. & gloſſ. in d. c. de his, 10. q. 1.

29. Ideò quadragenaria † temporis præſcriptione circa quartam oblationem clerici ſe tueri poſſunt, c. de quarta, & ibi gloſſ. ext. de præſcript. & Abb in d. conſ. 31. n. 3. verſ. itaque. Debetur quarta Epiſcopalis ſolùm ab eccleſiis Epiſcopo ſubiectis, propter cõmunionem, quæ eſt inter Epiſcopum, & eccleſiam ſibi ſubiectã, (ſed inter eccleſiam exemptam, & Epiſcopum communio ceſſat) & ratione oneris, quòd ſuſtinet Epiſcopus circa curam eccleſiarum ſibi ſubiectarum, quę ratio etiam ceſſat in exemptis, vel in recognitionem ſuperioritatis, quæ pari-
30 ter † in exemptis ceſſat, à quibus quarta Epiſcopo non debetur, Innoc. in d. cap. officij, in princ. & ibi Abb. nu. 6 Fed. de Sen. in conſ. 96. Bal in l. ſi quis ad declinandum, §. in omnibus, nu. 6. & nu. 11. C de Epiſcopis & cler. idem Abb. in conſ. 37. nu. 1. verſ. ſed certè, par. 1. & Felyn. in d. cap. de quarta, in princ. verſ. & tene menti, de præſcr.

31 Quar-

Digitized by Google

31 Quarta enim † exemptorũ debetur Pa
pæ, qui eſt Ordinarius, & Epiſcopus exem-
ptorũ, c. auctoritate, de priu. in 6. & Abb. in
d. c. officij, n. 8. qui teſtatur hanc eſſe com-
munem Doct. ſententiam, quæ tamen quar-
ta fuit per Conſtitutionem Papæ Clem. V.
parochis conceſſa, vt in d. clem. dudum, de
ſepult. Et cum Epiſcopi quartam ab eccle-
ſijs ſibi ſubiectis tantùm percipiant, paro-
chialium rectores illam percipiunt iure
parochialis à Regularibus exemptis, per
d. clem. dudum de ſepult cum alijs ſupra
allegatis, quibus addo Abb. in d. conſ. 37.
nu. 2. Nam etiam contingere poteſt, quod
32 ab vno, & eodem legato † duæ quartæ
deducantur, vt quando legatum relinqui-
tur eccleſiæ ſeculari, in qua teſtator omiſſa
eccleſia parochiali ſibi elegit ſepulturam,
quoniam debetur ex eo quarta Epiſcopo,
cui eccleſia ſubdita eſt, & alia quarta ec-
cleſiæ parochiali, Abb. in d. c. officij, nu. 5.
in fi. & in c. certificari, vbi, quòd tali caſu
prius eſt deducẽda quarta parochialis Ec-
cleſiæ, num. 11. de ſepult. & Couar. poſt a-
lios, quos citat in eo, c. officij, num 8.
33 Decimarum † quarta etiam Epiſcopis à
clericis debetur, d. c. conquerente, de offic.
ordin cap. de quarta, vbi glo. in verſ. ſe poſ-
ſe, Hoſtien. & Io. And. de præſcr. Rebuff. in
d. tract. de deci. q. 3. n. 14. & Monet. q. 7. nu.
14. eod. tit. dummodo non ſit præſcripta,
quia de quarta decimæ, & oblationis de-
functorum clericus ab impetitione Epi-
ſcopi quadragenaria temporis præſcriptio-
ne ſe tueri poteſt. d. c. de quarta, & c. illud,
de præſcript. Abb. qui hanc dicit cõmunem
opinionem in d. conſ. 31. circa fin. par. 1. &
in conſ. 26. nu 5. par. 2. Et pari modo regu-
lares præſcribunt quartam funeralium, &
34 legatorum contra parochos † ſpacio qua-
draginta annorum, quia Eccleſia ſe poteſt
aduerſus eccleſiam quadragenaria tempo-
ris præſcriptione tueri, c. illud, & gloſſ. in
c. de quarta, in verb. quadragenaria, extra
de præſcript. in rebus autem eccleſiaſticis
præſcriptio eſt quadragenaria, c. dilecto, c.
vlt. de conſue. & c. Romana, de elect. c. cum
eccleſia, de cauſ. poſſ. & proprie. c. de quar-
ta, & c. ad aures. de præſcr. etiam ſine tit.
35 quò ad præſcriptionem libertatis † non
ſoluendi quartam decimarum, nec oblatio-
num, aut legatorum. Sed ſi vna eccleſia
fundet ſuam intentionem in præſcriptione
quadragenaria percipiendi decimas in ali-
qua parochia, cum talis perceptio ſit con-
tra ius, titulus eſt neceſſarius, ad tantum
temporis ſpacium cuius initij memoria in
contrarium non exiſtat, cap 1. de præſcr.
in 6 c. ad decimas. de reſtit. ſpol. eo. lib. glo.
in c. ad aures, in ver. quadragenalis, extr. de
præſcr. & Abb. in d. conſ. 26. nu. 4 par. 2.

DE CENSIBVS.
Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus antiquus, quomodo creabatur.*
2 *Cenſus antiquus à cenſu ad præſcriptã for-*
mã conſtitutionis Pij V. conſtitutio differt.
3 *Cenſus antiquus conſtituebatur cũ tranſla-*
tione vtilis, & directi dominij.
4 *Dominium vtile, & directum in cenſu nouo*
non transfertur.
5 *Cenſus ad præſcriptam formam conſtitutio-*
nis Pij V. ſuper re immobili, & certis fini-
bus deſignata conſtitui debet.
6 *Confinium expreſſio ſit ad rei demõſtrationẽ.*
7 *Redditus annuus perpetuus pro re immobili*
habetur.
8 *Obligari ſolùm poteſt in cenſus reſeruatione*
res illa, quæ cenſui ſupponitur, & fideiuſ-
ſores, eorumque bona.
9 *Cenſus ſuper re alienari prohibita imponĩ*
non poteſt.
10 *Cenſus debiter liberatur pereunte re tota,*
ſuper qua cenſus conſtituitur, & pereunte
parte pro parte liberatur.
11 *Pactum, quòd ſi res emphyteutica in totũ pe-*
reat, nihilominus emphyteuta ad penſio-
nes teneatur. an valeat.
12 *Cenſus conſtituendus iuſto pretio emi debet.*
13 *Regionum mos varietatem inducit.*

14 *Cenſus ad ſeptem pro centenario legitimè emi poſſunt.*

15 *Pretium iuſtum rerum in puncto indiuiſibili non conſiſtit.*

16 *Pretium cuiuſcunque rei eſt triplex, ſupremum, infimum, & medium.*

17 *Pretium annui cenſus in totum in pecunia numerata ſolui debet.*

18 *Pecunia debita, quando in impoſitione cenſus poſſit haberi pro numerata.*

19 *Cenſus ad certũ tempus conſtitui nõ poteſt.*

20 *Cenſus venditor inuitus ad redimendum cogi non poteſt.*

21 *Cenſus venditor, quando ad redimendum cogi poſſit.*

22 *Cenſuali re pereunte perit, & cenſus.*

23 *Rem perire, & infrugiferã fieri, paria ſunt.*

24 *Cenſus emptus per 300. ſuper re valoris 500. quæ ſolum reddit fructus debitos pro dictis 300. eſt legitimus.*

25 *Conſuetudo Prouinciæ, in iuſta cenſus æſtimatione eſt ſeruanda.*

26 *Cenſus venditus, an pro parte redimi poſſit.*

27 *Creditor, non tenetur inuitus partem ſui crediti recipere.*

28 *Cenſus ex conuentione partium pro parte redimi poteſt.*

29 *Exceptione caſus fortuiti, an renunciari poſſit.*

30 *Emphyteutica bona alienans irrequiſito domino, cadit à iure ſuo.*

31 *Cenſualis contractus, ab emphyteutico in pluribus differt.*

32 *Cenſum perpetuum annuũ non ſoluens, non cadit à iure ſuo, ſecus autem emphyteuta.*

33 *Cenſus emptor, in alienatione prædij cenſualis omnibus alijs eſt præferendus.*

34 *Litigioſi malis artibus vtuntur.*

35 *Pauper primò ſeipſum, & familiam ſuſtentare tenetur.*

36 *Potentes ſunt difficilis conuentionis.*

37 *Pœna conuentionalis ob non ſolutionem, an debeatur.*

38 *Intereſſe lucri ceſſantis, quando debeatur.*

39 *Pacta nuda de iure canonico sũt ſeruanda.*

40 *Obligatio de ſubeundis oneribus, quæ aliàs ex natura contractus minimè debentur, non tenet.*

41 *Onus rei impoſitum, rem ſequitur, quocunq; vadat.*

42 *Onera ſubire non tenetur emptor cenſus ad formam conſtitutionis Pij V.*

43 *Eccleſia acquirens rem feudalem obligatur ad onera vaſſalli.*

44 *Cenſus, & penſio, in temporalitate conſiſtũt.*

45 *Penſionarius regulariter ad decimas, & alia onera concurrere tenetur.*

46 *Papa, eſt ſummus bonorum Eccleſiæ adminiſtrator.*

47 *Cenſus ad formã conſtitutionis Pij V eſt ius accipiendi de fructibus fundi penſionem.*

48 *Onera ſeruitutis, & hypotheca ſuper ſuo fundo, quilibet apponere poteſt.*

49 *Cenſus emptor, an pro rata ad onerum ſolutionem teneatur.*

50 *Onus reale à percipiente fructus, quando ſolui debeat.*

51 *Conſuetudo conſtitutionem interpretatur.*

52 *Conſuetudo in onerum ſolutione habet vim legis.*

53 *Pacta contra ſubſtantiam contractus ſunt nulla.*

54 *Poſſeſſiones prædiorum tenentur ad onerum ſolutionem.*

Res ſequitur poſſidentem, & onera rem ſequuntur, ibidem.

55 *Emptor cenſus plura patitur incommoda conſiderabilia.*

56 *Pactum de retrouendendo rem minoris valoris vſque ad quartam partem pretij, & vltra efficit.*

57 *Grauatus in vno, in alio debet releuari.*

58 *Rei ſubſtantia maximæ æſtimationis.*

59 *Cenſus, fructum rei, ſuper qua imponitur, excedere non debet.*

60 *Cenſus nouus, quando imponi non poſſit.*

61 *Cenſuum contractus, quando fœneraticij iudicentur.*

62 *Vſura, tam iure naturali, quàm diuino, eſt prohibita.*

63 *Vſura crimen in quibus committatur.*

64 *Vſura crimen eſt difficilis probationis.*

65 *Vſurarius contractus, vt probetur, quæ requirantur.*

66 *Contractus vſurarius probatur, & modicitate pretij, & pacto de retrouendendo.*

67 *Vſurarius quis probatur tribus concurrẽtib.*

68 *Vſurarius, quomodo quis probari poſſit.*

69 *Malus in eodem genere mali, qui ſemel fuit malus, ſemper præſumitur.*

70 *Vſurarum crimen de conſuetudine eſt mixti fori, ſed communi opinione, eſt merè eccleſiaſticum.*

EA-

EADEM ferè eſt ratio
cenſuum cũ ijs, quę
proximè breui, quã
viſum fuit, via de-
clarauimus, eorũq;
naturam nullo penè
diſcrimine repręſẽ-
tare videntur. Vnde
mihi non incongruum fuit de his hic pau-
1 ca referre. Cenſus igitur perpetuus † lꝰ ori-
ficio iure, eſt quidam contractus, quo ha-
bens plenum rei dominium illud alteri tra-
dit, quoad ipſum dominium vtile, pro cen-
tum aureis ꝑ ea pactione, vt perpetuò ex
ea re ſibi cenſus conuentus ſoluatur. Bart.
in l. 1. § 1 num. 4. de publican. Imol. in
cap. 2. ad audientiam. colum. 2. de reb. eccl.
non alien. & Cou. lib. 3. var. reſol. c. 7. n. 1.
& hic eſt cenſus antiquus qui creabatur, cũ
eccleſia, vel alia perſona priuata habens
prædium, vel domum, illius prædij, ſeu do-
mus dominium vtile, & directũ alteri tra-
debat pro certo conuento pretio, ea pa-
ctione, vt perpetuò ſibi annuus cenſus cõ-
uentus ſolueretur, vt per gloſ. in c. conſti-
tutus, in ver. iuxta ratam, & ibi Abb. nu. 20.
2 de relig. domib. hic enim cenſus † differt à
conſtitutione, & reſeruatione cenſus, qui
pecunia emuntur ad præſcriptũ Pij V. con-
ſtit. de anno 1568. 14. Kal. Februarij editæ
de qua in Bul. Rom. c. 80. qui eſt licitus, &
etiam dudum Apoſtolica auctoritate ap-
probatus, vt in extrauag. com. c. 1. & 2. de
empt. & vend. Couar. d. c. 7. n. 2. verſ. cõtra-
riam & verſ. ſextò poſt variam, eod. lib. 3. &
Graff. deciſ. aur. c. 118 n. 15. lib. 2. par. 1.
3 In cenſus quidem antiqui † reſeruatione
trãsfertur vtile, & directum dominium, vt
per Molin. in tract. 2. diſput. 381. col. 2. &
4 alios ſupra allegatos. In cenſus † verò nouo
ad formam dictæ conſtitutionis Pij V. nec
vtile, nec directum dominium rei, ſuper
qua cenſus collocatur ad emptorem trans-
fertur, ſed ſolùm ius accipiendi de fructi-
bus illius penſionem, vt per Couar eo. c. 7.
nu. 2. verſ. non oberunt, Molin. eod tract.
diſput. 372. in fin. & 390. in princ. & Toler.
in inſtruct. ſacerd. lib. 5 cap. 43. verſ. conſi-
gnatiuus ſub num. 1. ſed ad validitatem hu-
iuſmodi cenſus plura requiruntur.
5 Primò, † quòd cenſus conſtituatur ſuper
re immobili, aut, quæ pro immobili habea-
tur, de ſui natura fructifera, ac certis fini-
bus deſignata, vt in dict. conſtit. Pij V. poſt
princip. & Card. Toler. in eod. lib 5. cap. 45.
6 verſ. non tamen, nu 3. expreſſio enim † con-
finium fit ad demonſtrationem rei. l. for-
ma. ff de cenſ. Bart. in l. Demonſtratio. ff. de
condit & demonſtr. & Crauet. conſ. 293.
nu. 7. & de ſui natura immobilis erit perpe-
7 tuus annuus redditus, † qui licet propriè
non ſit res immobilis, habetur tamen pro
re immobili. Clem. exiui. §. cunque annui
redditus, vbi, etiam gloſ. de verb. ſignif. &
in cap. 2. iunct. gloſ. in verb. iura. de reb.
Eccl. non alien. in 6 quapropter ad formam
eiuſdem conſtitutionis poſſet annuus cen-
ſus conſtitui ſuper alio anno cenſu perpe-
tuo, non autem redimibili, cum alioquin,
cenſu redempto, pereat cenſus in eo col-
locatus Molin. eod tract. 2. diſput. 389 verſ.
vtrum autem: vel ſuper iure gabellarum,
aut alijs redditibus perpetuis, vel ſuper
redditibus emphiteuticis, vel feudalibus à
domino directo, dummodo cenſus impo-
nendus non eſſet maioris quantitatis annui
redditus bonorum feudalium, vel emphi-
teuticorum, quia licèt dicti redditus non
ſint propriè res immobiles, pro immobilibus
tamen habentur. dict. Clem. exiui § cun-
que. Nauar. in compend. de vſur. tom. pri-
mo nu. 87. & Molin. ead. diſput verſ. quate-
nus autem.
8 Secundò, † illa ſola res cenſui ſuppoſita,
non alia bona, cenſui debet obligari vt in
conſtit. ibi, rem cenſui ſuppoſitam. Gene-
raliter enim ſuper omnibus bonis ſuis, nul-
lo certo prædio cum ſuis confinibus deſi-
gnato, nec etiam vno prædio deſignato, &
ſuper alijs omnibus bonis conſtitui non
poteſt ſed vnum, aut plura prædia ſunt cer-
tis finibus deſignanda, vt per Nauar eod.
com. de vſur num. 113. Poterit tamen licitè
venditor cenſus ſe, ſuaque bona omnia
obligare pro cautione, quòd fundus ſuper
quo cenſus imponitur, eſt ſuus, & poteſt
ſuper illo imponere illum cenſum, quia
ad id tenetur ratione euictionis, vt toto
tit. ff. & C. de euict. cap fin. de emp. & Na-
uar. in com. de vſur. nu. 77. & nu. 135. imo
duos aut tres fideiuſſores adhibere qui ſe,
ſuaque bona mobilia, & immobilia obli-
gent ad ſecuritatem rei, & quòd res illa
ſit venditoris, & fructifera, ac capax ad il-

lius cenſus ſolutionem. Cardin. Tolet. in
inſtruct.ſacerd. cap.46. circ. princ. & Na-
uar. in conſ.9. num.3. lib.3. par.1. de cenſ.
quodque ſit libera non ſuppoſita alicui fi-
deicommiſſo purificato, vel purificando,
quia ſuper re alienari prohibita cenſus im-
poni non poteſt, Foler. in prax. cenſual. fol.
167. num.41. & Rot. in nouiſſ. par.2. deciſ.
121 num 5. Ratio autem, qua Pius V. mo-
tus fuit ad ſtatuendum, quòd res eſſet cer-
tis finibus deſignata, fuit, vt illa perdita, vel
pereunte periret, & cẽſus, qui ſi ſuper alijs
etiam bonis non deſignatis conſtitueretur,
non periret. Nauar. com. de vſur. num.86.
& 130. tom.1. Graff. deciſ. cap.118. num.21.
part.1. lib.2. & Molin. ead. diſput. circ. fin. &
10 ſi res, ſuper qua, † ſeu quibus cenſus con-
ſtituitur pereat tota, debitor cenſus libera
tur, l.1. & ibi Iaſ. num.7. & 13. C. de iur. em-
phit. & ſi pereat pro parte, vel infructuoſa
reddatur, cenſus ad ratam perit, vt in dict.
11 conſtit. § ſicut etiam, & d, quoniam † ardua
eſt quæſtio, an valeat pactum, quòd etiam ſi
res emphiteutica, in totum pereat, nihilo-
minus emphiteuta teneatur ad penſionem;
de qua poſt alios per Iaſ. d.l.1. n.13. Pius V.
difficultatem huiuſmodi remouendo, pa-
cta, & conuentiones directè aut indirectè
obligantes ad caſus fortuitos, eos, qui alias
ex natura contractus non tenerentur, nul-
lo modo valere voluit, ac prohibuit, & ex
natura contractus, re cenſuali perempta,
debitor cenſus liberatur, vt l.1. C. de peric.
& com. rei vend.
12 Tertiò, † quòd iuſto pretio ematur, vt
in ead. conſtit. ibi, iuſtoque pretio, & tamen
non reperitur à Pio V. in dicta conſtitutio
ne, nec iure communi pretium iuſtum an-
nui cenſus redimibilis taxatum, ſed ſecun-
13 dum † varietatem regionum, varium eſſe,
in Arragonia quinque, in Nauarra ſex, in
Caſtella ſeptem, ac aliquando amplius, in
aliquot partibus Galliæ, & in Germania
decem, & etiam Romæ, vt pluries ipſe vi-
di, & ſtipulationibus ſuper cenſuum ere-
ctione interfui, vbi ad ſeptem cũ dimidio,
& quandoque octo pro quolibet centena-
rio emuntur, conſtituuntur. Et ita, ſi mos
illius regionis habeat, quòd octo, pro cen-
tenario emantur cenſus, iuſtum pretium
reputabitur, ex ſententia Nauar. in conſ.4.
num.2. & Tolet. infra citandus, & in Vrbe
vidiſſe ſolui nouem pro centenario, teſta-
tur idem Nauar. in conſ.9. eod num.2. de
cenſ. par. 1. Iuſtum autem pretium annui
cenſus perpetui eſſe ſex annua pro cente-
nario, tenet Pariſ. in conſ.60. nu.19. lib.1. cũ
autem in Vrbe, vt plurimùm, & communiter
à perſonis timoratæ conſcientiæ emantur
cenſus ad ſeptem pro centenario, & à ſacra
Rota, alijſq; miniſtris iuſtitiæ, in contradi-
ctorio iudicio canonizentur, non ſine veri-
ſimili Papæ, ac confeſſariorum ſcientia, &
permiſſione ad ſeptem pro centenario, vbi
conſuetudo non vigeat, quòd minori pre-
tio ematur, legitimè conſtitui poteſt, Card.
Tolet. in inſtruction. ſacerd. lib.5. cap.47.
verſ. ſecundò vt ſint poſt med. ſub nu 1.
14 † Pius enim V. poſt editam dictam con-
ſtitutionem quamplures cenſus ad rationẽ
nouem, aut decem pro centenario, ante
illius editionem cõſtitutos in vrbe ad par-
tium inſtantiam iuri quęſito derogando, ad
ſeptem, ac etiam octo pro quolibet cente-
nario reduxit, vt eſt in curia Romana, præ-
ſertim in tribunali Auditoris Cameræ no-
torium, ex quo colligitur mens ipſius con-
ditoris, quòd cenſus ad ſeptem legitimè im-
poni poſſint, & ſcientia Papæ omne vitium
purgat. Caſſad. deciſ. 2 de ſim. nu 4. habetq;
vim diſpenſationis, Felin. in c. cum vigeſi-
mum. nu.5 de off. & poteſt iud deleg.
15 Iuſtum † enim pretium rerum non con-
ſiſtit in puncto indiuiduo, ſed in quadam
mediocritate, quę latitudinẽ habet per gra-
dus, quemadmodũ generaliter docet Ari-
ſtot. lib.2. ethic. c.6. adeo quòd cuiuſq; rei
16 pretium † eſt triplex, ſupremum, infimum,
& medium, nec poteſt dari caſus, quo res
præcisè centũ valeat, nec plus, nec minus,
quoniam centũ valet pretio medio, pretio
ſupremo centũ & quinque, & pretio infimo
nonaginta quinque, iniquitas enim in pre-
tio conſiſtit in exceſſu, vel diminutione iu-
ſti pretij, quod ad mediocritatem pertinet,
quæ cum latitudinem habeat, in pretiũ ſu-
premum, infimum, & medium, & in hoc
triplici pretio iniquitas cõtingere nequeat.
ſecundum Sot. in 4. diſt.15. quæſt.2. Nauar.
in cap. qualitas, de pœnit. diſt.5. nu.45. &
Couar. lib.2. variar. reſolut. cap.3. num.2. in
hac varietate quinque, ſex, ſeptem, octo,
nouem aut decem pro centenario, taxa
ſeptem, quæ magis communiter practica-
tur.

Google

tur, & vti pretium medium, vbi minor non ſit in vſu, eſt admittenda, vt in mediocrita te fundata, de qua per Alex. in l quod te. ff. ſi cert pet Couar. d. cap. 3. nu. 1. & Nauar. in manual. c. 17. de vſur. nu. 239. tom. 3. & ita fuit vltimo per Clem Papa VIII. ad ſeptem pro centenario, in ſtatu eccleſiaſtico, fauore Communitatum, Vniuerſitatum, ciuitatum, oppidorum, & locorum dicti ſtatus eccleſiaſtici ære alieno onuſtorum annuus redditus cēſus huiuſmodi taxatus, vt in motu proprio eiuſdem Papę Clementis die prima Maij 1592. expedito.

17 Quartò, †, quòd totum pretium ſimul ſolu itur in pecunia numerata præſentibus teſtibus, ac notario. vt ibi, rurſus, &c. Propterea notarius, & teſtes videre debent ſolui pretium integrum in pecunia numerata, & non ſufficit oſtenſio, aut tradi io partis pecuniæ, etiam cū confeſſione vendentis cenſum, quòd receperit totū, arg. l. 1. & vlt. C. de dot. cau. non num. quoniam dicta conditio fuit in conſtitutione appoſita ad euitandas fraudes, quæ vix remouetri poſſunt; vt per Nauar. eod. com. de v. ur n 88.

18 Quid † autem, ſi vendens cēſum debeat emptori centum antea ob aliquas cauſas recepta, & poſtea facta oſtenſione, & numeratione pecuniarum recipit illa centū, in pariē precij, an emens in foro conſciētiæ poſſit tutò percipere cenſum ita cōſtitutum, ꝗ ſolutum eſt diſtinguendum, quia, aut illa centum debebantur ex legitima cauſa ab homine ſagaci, qui in ſui vtilitatē illa expoſuerat, & tunc cenſum integrum exigere poteſt, quia verè coram Deo pretium fuerat ſolutum, aut dicta centū fuerāt data in pannis, & alijs mercibus, vel in pecunia numerata ad ludendum, aut in alios vſus malos, & varios conuertenda alicui iuueni bona ſua dilapidanti, qua de cauſa potiſſimum Pius V. motus fuit ad dictam conditionem in conſtitutione apponendam, & tunc cenſus non erit legitimè creatus, & emptor tuta conſcientia illum pro illis ſcutis malè conſumptis exigere non poteſt, Nauar eod. num. 88. verſ. eſt tamen quæ. l. & nu. 89. & Graff. deciſ. aur. d. c. 118. nu 21. verſ. tertia vt. par. 1. lib. 2.

19 Quinta † conditio eſt, quòd licèt cenſus cōſtitui poſſet ad certum tempus, vt vſque ad annos quinque vel decem, aut ad vitam hominis, & contractus eſſet legitimus, & licitus ex ſententia Inn. in cap. in ciuitate, verſ. item ſiuè certus, de vſur. in cenſu antiquo hoc erat permiſſum, ſed poſt dictam conſtitutionem Pij V. cenſus licitè fieri nō poteſt ad tempus, ſed perpetuò conſtitui, &

20 aſſignari debet, ita quòd † venditor nullo vnquàm tempore inuitus ad redimendum cogi poſſit. vt in ead. conſt. ibi, ab inuito, Cou. lib. 3. var reſol. c. 9. n. 4. Nau. in d. com. de vſur. n. 78. & n. 97 in fin. & Graff. deciſ.

21 118. n. 22. par. 1. lib. 2. Niſi † debitor cenſus denunciaret emptori cēſum redimere, & pretiū illius reſtituere velle, quia tali ca u, lapſis duobus menſibus, & pretio redemptionis non reſtituto, poteſt debitor denūciator cogi ab emptore intra annū ad redimendum, quo tamē anno elapſo, non poteſt poſtea cogi ad redimendum, nec repelli à redemptione, eò quòd ſemel, aut pluries denunciauerit, ſe velle redimere, ſi intra annum à denunciatione non cogatur id facere. Nauar. in eo. com. de vſur. nu. 95. gloſſ 13. Nec poteſt apponi conditio, quominus quandocūq; cenſus vt poſt decennium, & non antea à venditore redimi poſſit, quia tunc emptor conſtituitur omnino certus de lucro vltra ſortem, de fructibus eo tēpore percipiendis, quo res vendita redimi non poteſt, cōtra mentem Apoſtolicarū conſtitutionū. Bal. conſ. 487. lib. 1. & cōſ. 174. lib 3. Graff ea. deciſ. 118. n. 23.

22 Sexta † conditio eſt, quòd re cenſuali pereunte, pereat cenſus in totum, vel in parte, vt ibi, re in totum, vel in parte pereunte, & quod re perempta, ſuper qua impoſitus eſt cenſus, perimi debeat cenſus, probat Gemin. in l 2. comment. 2. num. 63. C. de pac. inter empt. & vendit. & Rot. diuerſ. par. 1 deciſ. 757. num 2. & non ſolùm pereunt cenſus perempta re, ſuper quæ fuerunt impoſiti, ſed etiam pars eorum pro rata partis peremptæ, & hoc caſu pa-

23 ria † ſunt, rem perire, vel infrugiferam fieri, quia vtroque caſu cēſus perit. Nauar. eod. com. num. 95 gloſ. 12. & videtur, quòd tantùm reddere debeat, quantùm ſit cēſus, alioquin nō ſatis diceretur frugifera, iuxtà materiam ſubiectam, iuxtà quām verba ſunt intelligenda, l. ſi vno. in princ. ff. loc. c. intelligentia. de verb. ſig. if. & Nauar. eod. com. n. 85. verſ. octaua quòd res.

24 Quæritur, † ſi ſuper prædio, vel domo
valoris quingentorum conſtituatur, & ven-
datur cenſus annuus viginti ſcutorum pre-
tio ſcutorum tercentorum, & domus, vel
prædium deductis deducendis, non reddat
fructus vltra dicta ſcuta viginti, nunquid
cenſus erit legitimus? ex fundo enim, com-
muni æſtimatione valoris ſcutorũ 500. ni-
hil percipit, ſed in ſolutione cenſus venditi
pretio ſcutorũ 300. omnes fructus expo-
nuntur, & videtur, cenſum legitimè, & ad
mentem conſtitutionis impoſitum quæ ni-
hil aliud mandat, quàm, vt res, ſuper qua
cenſus imponitur, ſit fructifera, & hæc erit
fructifera pro cenſus ſolutione, vt per Na-
uar. eod. num. 85. ver octaua quòd. & non
eſt neceſſaria inquiſitio de valore prædij
cenſuarij, ſed ſatis eſt, quòd illud ſit res im-
mobilis, & verè quotannis reddere poſſit
tantam, vel maiorem quantitatem reddi-
tuum, quàm ſit cenſus impoſitus, vt conſu-
luit idem Nauar conſ. 9. n. 1. de cenſ. par. 1.
& Card Tolet. eod. lib. 5. c. 47. verſ. ſecun-
dò, vt ſint. poſt med.

25 Quantùm † verò ad cenſuum iuſtam æſti-
mationem, obſeruanda eſt Prouinciæ con-
ſuetudo, ipſaque communis hominum æſti-
matio, quę cuilibet rei iuſtum pretiũ defi-
nire ſolet l. pretia. ff. ad l. falc. Syluestr. in
verb. vſura. 2. q. 12. ver. 1. Nauar. d. conſ. 9.
n. 2. Couar. lib. var reſol. c 9. lib. 3. n. 6. verſ.
ex quibus, & Graff dict. deciſ. 118. n. 25. Et
communi vſu videmus, quòd valoris pretij
prædiorum, nec redditum eorundem,
dummodò tantùm reddant, quantùm ſuffi-
ciat ad cenſus ſolutionem, non fit diligens
inquiſitio, & communis prouinciæ vſus eſt
attendendus, ex ſupra deductis.

Aliam ponit conditionem Nauar. eod.
com. de vſur. n. 85 verſ. quinta, quòd & nu.
95 quòd cenſus in toto, vel parte redimi
poteſt, quæ non legitur in Pij V. conſtit. Et
in extrau Mart. V. & Calixti III. de empt. &
26 vend. habetur; † quòd venditoribus data
fuerat facultas, atq; gratia, quòd ipſum an-
nuum cenſum in toto, vel in parte pro eadẽ
ſumma, quàm ab ipſis emptoribus recepe-
rat, quandocunq. vellent, liberè extinguere,
& redimere poſſent, & ſi ita inter contra-
hentes fuerat conuentum, conuentio erat
ſeruanda. Sed hodie non puto, opinionem
Nauar. veram cùm ſit expreſsè contra for-
mam, eiuſdem conſtit. quòd pro parte redi-
mi poſſit, ſed pro eodem pretio, vt ibi in
ead. conſtitut. §. ſicut etiam, & Card. Tolet.
de inſtruct. ſacerd. lib. 5. cap. 45. in fin.

27 Creditor † enim non tenetur inuitus di-
uidere creditum, & partem recipere. l. tu-
tor. §. lucius. ff. de vſur. & fruct. & Bart. in
l. quidã n 2 ff. ſi cert pet. puto tamen, quòd
pacto inter partes conuento, legitimè, &
non contra formam conſtitutionis poſſet
28 apponi conditio; † & facultas cenſum in
toto, vel parte redimendi, quia nõ repugnat
conſtitutioni; & contractus ex conuentio-
ne, legẽ accipiunt. Bar. in l. ſi vt certo. §. nunc
videndum. ff. commo pluresq; alias condi-
tiones ponit. Nauar in eo. com. de vſur gl.
2. ſub n 95 cum pluribus ſeqq & Greg. de
Valent. tom. 3. diſput. 5 q. 22. de cenſ. punct.
7. verſ dico tertiò, quæ ſonant potius in
pactum & non inualidant contractus, ſed
pro non adiectis habentur, quia nullius ſũt
momenti; vt in conſtitutione, ibi, nullo
modò valere volumus, & ibi, irrita ſint, &
nulla; plura enim pacta, ſi apponantur in
cenſus conſtitutione, ſunt nulla, quæ tamen
non inualidant contractum.

29 Exceptioni † caſus fortuiti, niſi eius, qui
venit ex natura contractus, renunciari nõ
poteſt, & facta non tenet, contra regulã l.
ſed & ſi. §. quæſitum. ff. ſi quis caut. Nauar.
eod. com. de vſu. d. n 90 & tenet idem Na-
uar. quòd conſtituens cenſum obligari nõ
debet de non alienanda re cenſui ſuppoſi-
ta, ſine cõſenſu eius, qui cenſum acquiſiuit,
quia auferret liberam facultatem de rebus
ſuis diſponendi contra naturalem æquita-
tem, qua rerum ſuarum quilibet eſt mode-
rator, & arbiter. In alienatione autem res
cenſualis cum ſuo onere tranſit, & dicta
conditio contractui emphiteutico conue-
30 nit, cum † bona emphiteutica irrequiſito
domino alienans cadat à iure ſuo, glo. in l.
fin. in verb. cadat, & ibi Bart. C. de iur. em-
phit. & Iaſ. in l. 2. n. 15. eod. tit. & contractus
31 cenſualis † in hoc eſt eiuſdem naturæ, cu-
ius eſt contractus emphiteuticus, ſed ta-
men in pluribus differt.

Primò, quia obligatus ad annuũ perpe-
32 tuum cenſum, ſi non ſoluerit per † mille
annos, non cadit à iure contractus. c. con-
ſtitutus. vbi gl. in ver. iuxta ratam. extra de
relig. dom. Iaſ. in l. 2. num. 41. C. de iur. em-
phit.

phit.Bar.in l.1.§.1.ff.de publ.& Couar.c.7. num.1.verſ.nam,etſi.lib.3.var.reſol.emphiteuta verò ceſſans ſoluere penſionem eccleſiæ biennio, & priuatis triennio, cadit à iure ſuo.c.vlt.ext.de locat.l.2.C.de iur.emphit.auth.qui rem.C.de ſacr.ſan.Eccleſ.& Couar.eo.n.1.verſ.ex hac verò.

33 Secundò † emptor cenſus, in alienatione prædij, ſuper quo eſt cenſus impoſitus, omnibus alijs emere volentibus eſt præferendus; præuia denunciatione vnius menſis, & quidquid aliter ſenſerit Nauar.eo.com. de vſur.n.94.vbi inquit, quòd ſua ſententia iuſtè potuiſſet hæc conditio omitti; ſalua tanti viri auctoritate meo iudicio dicta cōditio maximam habet iuſtitiam, & æquitatem, quoniam emens cenſum, vel ſibi non bene conſulit, aut vult eſſe certus qualitatis vendentis, quia, ſi eſt litigioſus, aut nihil aliud poſſidet, quàm prædium, quod cenſui ſupponere intendit, quòd alijs anterioribus creditoribus poſſet eſſe obligatū, aut aliàs ſit tàm malę conditionis, vt vix aliquis ſecū de emptione, aut venditione tractare velit, nam, qui cum alio contrahit, vel eſt, vel eſſe debet non ignarus conditionis eius.c.ſi quo contrahit; l. qui cum alio.ff. de reg.iur. ne is, à quo quis emit cenſum, vendat prædiū viro, quo mediante detrimentum patiatur, iure merito omnibus alijs præferri debet; quia alteri per alterū non debet iniqua cōditio inferri, & quidquid contra teneat Nauar. poterit venditor cenſus obligari ad denunciandū emptori cenſus conditionē, quibus res cenſui ſuppoſita ſit vendenda; & ad expectandū per menſem, dominumque cenſus omnibus alijs præferendum ad formam dictæ conſtitutionis.§.vbi autem. arg.tex.in l.non dubium.C. de leg. ſed ex natura contractus emphiteutici regulariter non tenetur venditor ad denunciandū, & dominum directum præferendum.

34 Pluribus † enim modis in venditione prædij cenſui ſuppoſiti poteſt creditor cēſus detrimentum pati. Primò, ſi vendatur perſonæ litigioſæ, aut aliàs malæ conditionis; eum litigioſi vel adulationibus animos Principum ſibi concilient, vel detrahendo fratribus ſuis infamæ notam ingerant, vel inter fratres diſcordiam ſeminando ſeditionem nunquam facere ceſſent; c.hoc habet.§.ecce quare.46.diſt.

35 Secundò, † ſi vendatur pauperi, quia primò ſe ipſum, & familiam ſuam paterfamilias ſuſtentare tenetur.l.præſes.C.de ſeruit.& qui non habet, dare non poteſt. l.nemo plus iuris.ff.de reg.iur.l.traditio.ff.de acq.rer.dom.c.nuper.§.nos autem.ext.de donat.inter vir.& vxor.

36 Tertiò, † vendendo potentiori, quoniam ſatis eſt notum per totum orbem, quòd, vt plurimū potentes creditoribus ſatisfaciūt, quādo illis magis videtur commodū. Quapropter videmus, quòd regulariter lite beneficiali pendēte, nō poteſt alter collitigans potētiorem in iure ſuo ſubrogare.Gomeſ. in reg.de ſubrog.collitig.q.1.n.3.& recipiēs patrocinium potētioris punitur in amiſſione cauſæ,l.1.& in l.1.n.1.C.ne lic.pot.patroc.

37 Tertiò principaliter, † licèt regulariter obligatus ad certam quantitatem certa die ſub pœna ſoluendam, ſi non ſoluit, ad pœnam teneatur; c.ſuam.ext.de pœn.& l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verb.oblig.tamen propter moram ſoluendi cenſum, etiam quòd pœna apponatur; obſtat dicta conſtitutio, ne debeatur: vt in ead.conſtitut.§. pacta continentia.

38 Quartò † quamuis debeatur intereſſe lucri ceſſantis, præſertim, ſi conuentio de illud incurrendo præcedat. c.conqueſtus. iunct.glo.de vſur.& l.3.ff.de eo,quod cert. loc.per dictam conſtitutionem tamen eſt prohibitū in contractu cenſuali dictum intereſſe, quod propter exigi non poteſt, & licèt pa-
39 cta † quantumcunque nuda de iure canonico ſint ſeruanda cap.1.ext.de pact.& naturalis æquitas ſuadeat, quòd pacta ſeruentur.l.1.ff.legitima, & l.iuris gentium ff. eod.tit.obligationes tamen ſoluendi certas impenſas, & ſalaria, impenſas iuramento partis liquidandas, quæ olim, vt plurimùm in emptione cenſuum præſtabantur, hodie non tenent, Nauar.eo.com.n.93.verſ.ſecūdum.& verſ.tertium.

40 Quintò † nec tenet obligatio de ſubeundis oneribus, quæ aliàs ex natura contractus non debentur, vt in ea.conſt.ibi, ſicut etiam, &c. & quia regulariter in cenſuum emptione, & venditione venditor cenſus promittit cenſum de ſemeſtri in ſemeſtre, & in fine cuiuſlibet ſemeſtris ſoluere liberè, & ſine aliqua exceptione, quatenus dicta verba importarent aliquam immunitatem eſſet

Digitized by Google

eſſet nullius momenti, vt conceſſa contra
41 naturam contractus, quia † onus impoſitũ
rei ſequitur rem, quocunque vadat. clem. 1.
iunct. glo. in ver. ſolita, de cenſ. l. reſcripto.
§. ſciendũ. ff. de muner. & honor. & Crauet.
conſ. 117. nu. 5. par. 2. Emptor enim cenſus
percipit penſionem ex re, ſuper qua eſt im-
poſita; & ideò pro rata onera ſubire tene-
tur, cùm ſit naturæ conſonum, illos non
recuſare onera, qui rerum commoda con-
ſequuntur. ea. clem. 1. in princ. c. qui ſentit,
de reg. iur. in 6. neque enim ferendus eſt is,
qui lucrum amplectitur, vt onus ei annexũ
contemnat. l. vnic. §. pro ſecũdo. in fin. C. de
cad. tol. & in terminis cenſus ad formam
conſtitut. Pij V. impoſiti, ea tributa, quæ
imponuntur ratione bonorum cuiuſq; aut
pro quantitate redditꝰuum prædiorum, ex
quibus tributa exiguntur; partim ſpectare
ad dominum prædij, & partim ad dominũ
cenſus, pro quantitate iuris, quod ad fru-
ctus eius prędij habet, tenet Mol. in tract.
2. diſput. 391. cla. 7. ante med. & Rapic. in
42 dialog. de vſur. fol. 74. Quibus tamen † non
obſtantibus emptor cenſus ad formã con-
ſtit. Pij V. non tenetur concurrere ad one-
rum ſolutionem, quia vnicuiq; licet ex ar-
bitrio, onus rei ſuę iniungere, cùm in re ſua
quilibet ſit moderator, & arbiter. l. in re
mandata C. mand. l. ſed etſi lege. §. cõſuluit.
ff de petit. hær. Quapropter pater poteſt
omnia ſua bona vendere, & proijcere in
mare non obſtante præiudicio liberorum.
glo. in l. 1. in ver. ex duabus. circ. med. C. de
in off. donat. & Crauet. d. cõſ. 217. n. 1. & 2.
& ſupra in contrarium deducta procedũt,
& habent locũ in contractu cenſuali anti-
quo, in quo transfertur dominium directũ,
& vtile, vt ſupra in principio deduxi, hoc
enim caſu is, in quem fuit tranſlatum domi-
nium, tenetur ad onera, quia cum illa res
ſit allibrata, & cataſtrata, cum onere ſuo
tranſit in quemlibet ſingularem ſucceſſorẽ.
l. cũ fundo ff. de ſeruit. ruſt. præd. l. 3. C. de
ſeruit. Bart. in l. ſi ff. de nou. opnũciat. Crau.
eo. conſ. nu. 3. & Gab. conſ. 47. num. 6. vol. 1.
43 quemadmodum ſi eccleſia † acquirat rem
feudalem, obligatur ad onera vaſſalli, quia
tranſit res ad eccleſiam cum onere feudi.
Inn. in cap. verum. n. 2. de for. comp. Bart. in
l. placet. n. 3. Iaſ. nu. 21. in 2. lect. C. de ſacro.
ſan. Eccleſ. & Crauet. eod. conſ. 217. n. 5. ſed
44 valet † argumentum à cenſu huiuſmodi ad
penſionem, quia quemadmodũ cenſus, ita,
& penſio in temporalitate cõſiſtit. Gomeſ.
in reg. de infirm. reſig. q. 16. n. 2. Pet. Beninc.
deciſ. 49. nu. 6. & Put. deciſ. 202. nu. 3. lib. 3.
45 Ideò licet † penſio impoſita ſuper bene-
ficio, regulariter pro rata ad decimas, &
alia onera concurrere debeat, cum ſit pars
fructuum, Put. deciſ. 5. lib. 1. plerunque ta-
men reſeruatur libera, immunis, & exem-
pta ab omnibus oneribus ordinarijs, & ex-
traordinarijs, impoſitis, & imponendis,
etiam ad inſtantiã Imperatoris, Regũ, Du-
cum, & aliorũ quacunq; ac quauis occaſio-
ne, vel cauſa, etiam pro expeditione contra
Turcas, etiam, quòd in decimarum impoſi-
tione caueretur expreſsè, quòd penſiona-
rij quicunque pro rata contribuere tene-
46 rentur, quo caſu debetur libera, cum †
Papa ſit ſummus bonorum Eccleſiæ admi-
niſtrator, Innoc. in cap. nouit. de ſent. ex-
com. Abb. in cap. conſtitutus. num. 13. de
relig. dominib. & Nauar. de ſpol. Cler. §. 9.
num. 2. tom. 1. & de illis arbitrio ſuo diſpo-
nere poſſit. Abb. in cap. magnæ. num. 17. de
vot. & vot. redemp. & cũ in re ſua quilibet
ſit moderator, & arbiter. l. in re mãdata C.
mand. Abb. conſ. 26. in princ. par. 1. cũ alijs
47 ſupra deductis. emptor † enim cenſus non
emit rem, neq; annuũ redditum rei, ſed tã-
tùm ius exigendi penſionem ſuper illo fun-
do impoſitam, dominio nihilominus apud
venditorem permanente, Card. Tolet. in in-
ſtruct. Sacerd. lib. 5. cap. 42. verſ. quarta par-
ticula. de cenſ. & Molin. in tract. 2. diſput.
390. §. clauſ. in princ. Ideo non eſt contra
naturã contractus, quòd quis vendat hunc
cenſum, firmis remanentibus omnibus one-
ribus ſuper fundo, ſuper quo poteſt quis
apponere onus ſeruitutis, & hypothecæ,
illud obligando pro ſoluendis collectis,
quia illud erit aliud onus ſeparatum, &
48 additum alijs oneribus, † & cùm liceat
propriam rem alienare, à fortiori ſuper ea
permittitur oneris impoſitio cap. cui licet,
de regul. iur. in 6. & Iaſ. in l. in actionibus,
numer. 13. 14. & 15. ff. de in lit. iur. &
cenſus integrè perſolui debent, ad formã,
& rationem dictorum ſeptem pro cente-
nario, vel ſecundum locorum conſuetudi-
nem etiam certo, minuſue taxatam ſine ali-
cuius oneris deductione, vel ſolutione.

49 Non

Digitized by Google

49 Non † obſtant, quę in contrarium dedu
cuntur, quòd emptor cenſus ad ſolutioné
onerum teneatur, non autem venditor, per
regulam, qui ſentit commodum, ſentire de-
bet incommodum, & è contra, cap. qui ſen-
tit, & ibi gl. fi de reg. iur. in 6. ſolutio enim
onerum ad eum pertinet, qui fructus per-
cipit, etiam ſi alius ſit in regiſtro æſtimi de-
ſcriptus, & cataſtratus, Bar. in l. omnes, C.
50 ſin. cenſ. vel reliq. & onus † reale à perci-
piéte fructus ſolui debet, vt in terminis pé-
ſionis tenet Gig. in tract. de penſ. quæſt. 43.
nu. 2. & quæſt. 90. nu. 1. In terminis autem
cenſus. Virg. Boc. ſuper dicta conſtitutione
Pij V. par. 1 num. 71 & par. 2. num. 49 Rol.
Cauag. ſuper decr. Montifer. tit. 2. deciſ. 72.
quæſt. 4. illat. num. 1. & ſeq. Panig. Ep. Aſt. in
decret ſynod. 11. Bonauent. Repic. in Dia-
log. de vſur. fol. 74. & Molin. ſuper allega.
quia Bart. loquitur in venditione fundi, in
qua transfertur vtrumque dominium, pro
quo emptor fundi tenetur illud nomine
proprio in onus venditoris facere cata-
ſtrare, & onera perſoluere, ſed in hac vén-
ditione iuris percipiendi cenſum ſine tran-
ſlatione dominij, emptor non tenetur illud
ius cataſtrare, nec à tempore, quo conſtit.
Pij V. fuit edita, reperietur, vt puto, in tota
Italia fuiſſe cenſus huiuſmodi cataſtratos,
nec allibratos; & ideò quicquid ſcripſerint,
Virg. Boc. & alij ſupracitati, eorum opinio-
nes non ſunt approbatæ, nec vſu receptæ,
quia tam ante, quàm poſt eorũ ſcripta, & tã
ante, quàm poſt dictã conſtit. Pij V. in tota
Italia emptores cenſuum cum pacto retro-
uendendi illos ſemper liberos ab omnibus
51 oneribus perceperunt, † præſertim etiam
in Vrbe viri timoratę conſcientiæ, non ſine
veriſimili Papæ ſcientia, & tolerantia, &
hæc cóſuetudo vniuerſalis interpretata fuit
dictam conſtit. Bar. in l. de quib. n. 5. de leg.
52 Conſuetudo † enim in onerum ſolutio
ne habet vim legis, & eſt attendenda, gloſſ.
fin. in l. 1 C. de anno. & tribut. lib. 10 & ibi
Bart. in fin. Rebuff num. 1. idem Bart. in l. 1.
C. de aur. coron. eod. lib. 10. Rol. à Vall. cóſ.
79. num. 15. & nu. 17. vol. 4. Nat. conſ. 409.
num. 4. Soc. Iun. conſ. 49. num. 16. volum. 1.
conſ. 73. num. 16. vol. 4 Ruin. conſ. 102 in
fin. vol. 1 & Purpur. in l. 1. num. 65. C. de
pact. Ideò, vbi viget conſuetudo, quòd cen-
ſus exigantur liberi ſine aliquo onere, con-
ſuetudo eſt attendenda, vt in ſimili tenet
Rolan. à Val. conſ. 32. num. 8. cum ſeq. vol. 1.
& Cardin. Tolet. in inſt. ſac. lib. 5. cap. 47.
verſ. cum tamen, quæ limitatur non proce-
dere, nec habere locum, quando conſuetu-
do ſecularium eſt contra priuilegia cleri-
corum, quia tunc non ligat clericos, vt de-
duxi ſupra in cap. 14. nu. 34 par. 1.
53 Conſtitutio † Pij V. annullat pacta con-
tinentia ſolutiones onerum ad eum ſpecta-
re, ad quem aliàs de iure, & ex natura con-
tractus non ſpectarent, vt in ead. conſtit. §.
ſicut, etiam, & Gregor. de Valen. tom. 3. di-
ſput. 5. quæſt. 22. de cenſ. punct. 7. circ. fin.
ſunt enim nulla pacta contra ſubſtantiam
contractus, l. cum precario, ff. de precar. &
Anguſ. in conſ. 16. num. 1. lib. 2. Sed non re-
pugnat naturæ contractus, quòd, qui habet
penes ſe vtile, & directum dominium rei,
ſuper qua cenſus eſt impoſitus, ſine alicuius
dominij tranſlatione, ſoluat æſtimum, ad
quòd proprietas eſt allibrata, & cataſtrata,
ex ſupradeductis, nec in venditione cenſus
ad formam eiuſdem conſtitutionis appo-
nitur pactum, quòd vendens teneatur ad
onera, ſed venditur cum pacto redimendi
quandocunque qui remanet dominus fun-
di cum vtili, & directo dominio non ſoluit
onera contra naturam contractus, nec cõ-
tra formam conſtitutionis Pij V. Nauarr. in
conſ. vlt. num. 2. lib. 3. par. 2. de cenſib. quia
54 poſſeſſores prædiorum † tenentur ad one-
rum ſolutionem, l. fin. C. ſine cen. vel reliq.
Bart. in l. 1. in princip. C. de ann. & trib. &
Crau. in conſ. 145. nu. 21. par. 1. Cùm enim
nec fructus, nec res tranſeat in emptorem,
nec onus rei, vel fructuum debet in illum
tranſire, ſed apud venditorem, & poſſiden-
tem remanere, quia res ſequitur poſſiden-
tem, & onera ſequuntur rem, clem. 1 & ibi
etiam glo. de cen. l. reſcripto, §. ſciendũ, ff.
de muner. & honor. & poſt plures alios,
quos citat Crauet. in conſ. 117. num. 5. & in
terminis cenſus ita fuit deciſum à Senatu
Pedemontano, de anno 1601. attenta præ-
ſertim in hoc caſu conſuetudine, quæ eſt
ſeruanda ex ſupradeductis.
55 Licèt † enim à communiter accidenti-
bus videatur, quòd redditus bonorum ſta-
bilium non aſcendant, deductis oneribus,
ad ſeptem pro centenario, non poteſt dari
certa taxa, quam, nec Papa in dicta conſti-

tutio-

cutione dare voluit, quia fructus bonorum
non conſiſtunt in puncto indiuiſibili, vt ſu-
pra deduxi, & emptor cenſus plura patitur
incõmoda cõtra naturam contractuũ, em-
ptionum aliorum bonorum ſtabilium, quia,
& ſi in maximam labitur neceſſitatem, non
poteſt pretiũ cenſus repetere, & licet poſ-
ſit cenſum alteri perſonæ vendere, plures
tamen non reperiuntur emptores, vel lon-
gè minoris vendere cogitur, & prædiorum
precia, vt experientia docet, ferè ſemper
augentur, vltra alia corporis, & animi com-
moda, quæ domini prædiorũ percipere ſo-
lent, & venditor quandocunque pecuniam
reſtituere, & cenſum redimere poteſt, quæ
56 incõmoda maximæ sũt æſtimationis, † adeò
quòd propterea pactum de retrouendendo
rem minoris valoris efficit, Abb. in cap. ad
noſtram num 9 in fin. de empt. & vend. &
quartam, vel ampliorem pretij partem per
tale pactum minui, tenet Nauar. in c. 17. n.
248 & melius. cap 23. de empt & vend. n.
86 & Graff. decis. aur. par. 1. lib 2. c. n. 7. nu. 8.
57 & eſt † iuri conſonum, quòd grauatus in
vno, in alio releuetur. Bar. in l. eum qui. n. 1.
ff. de iureiurand.
58 Præmiſſis igitur † cõſideratis ſuper fun-
do valoris mille, annui verò redditus quin-
quaginta, qui reſpondeant ad quinque pro
centenario poterit imponi cenſus cũ pacto
de retrouendẽdo ad rationem ſeptẽ, quia
illa quinque minus valent emptori, qui non
emit niſi cenſum, non autem rei ſubſtantiã,
ex quo dat minus pro eis, quàm valeant,
venditori, qui ſimul habet dominium rei.
Card Toler. in inſtruct ſacerd. lib 5. c. 47.
verſ. ſecundò vt ſint. circa fin. quia pactum
de retrouendendo rem minoris valoris ef-
ficit etiam vſque ad quartam, vel ampliorẽ
partem pretij, vt tenent Nauar. & Graff. ſu-
pra citati, ſi verò fundus totus non reddit
vltra quindecim, non poterit ſuper eo im-
59 poni cenſus annuus viginti, † quia cenſus,
fructus, qui percipiuntur ex prædio, exce-
dere non poteſt, & ſi excederet, eſſet vſu-
ra, vel ſaltem iniuſtitia, & illud plus obno-
xium reſtitutioni, vt poſt Io de Lign. firmat
Syluest. in verſ. vſura 2. n. 12. ſub verſ. quar-
tum, & in his terminis loquuntur alij pro
communi opinione ſcribẽtes, quòd fructus
prædij non poſſunt eſſe minoris redditus
60 cenſus impoſiti, & ſuper prædio, † ſuper
quo annuus cẽſus eſt impoſitus omnes fru-
ctus abſorbens, nouus cenſus imponi non
poteſt. Card. Tolet. in inſtruct. ſacerdot. lib.
5. cap 45. verſ. ſecundum.
61 Contractus † enim cenſus ſub alia, quàm
ſupradicta forma celebrati fœneratitij iu-
dicantur, vt in ea conſtit. Pij V. & de qua
per Nauar. in comment. de vſur. num. 84
circ. fin. cenſus enim creari debet, vt per-
petuò redimi poſſit, & pluribus modis
cenſus vſurarij conſtituuntur.
Primò, enim pacta, quòd poſt triennium
redimi non poſſint, ſunt contra formam
dictæ conſtitutionis & vſuraria. Card Tol.
in inſtr. ſacerd. eod. lib. 5. cap. 48. verſ. ſolet
tertium. in fin.
Secundò, cenſus impoſitus ſuper re im-
mobili cum pacto; quòd ſi res incapax in-
ueniatur, cenſeatur poſitus ſuper omnibus
bonis conſtituentis vſurarius præſumitur.
Nauar. in comm de vſur. n. 86. & n. 129. &
in cõſ. 10. n. 1. lib. 3. de empt. & vend. par. n.
62 Vſura † enim omnis tam iure naturali,
quàm diuino eſt prohibita, ex vſuris, & ini-
quitate redimet animas eorũ &c. Pſal. 71.
Deut. c. 23. & Ezech. c. 18. & cap. 22. mu-
tuum date nihil inde ſperantes. Luc. c. 6. c.
plerique. 14. q. 3. cap quia in omnibus cap.
quàm pernicioſum. extra de vſu. & Nauar.
in com de vſur. nu 8.
63 Licèt † autem vſura regulariter non
committatur niſi in mutuo vero, vel ficto,
& ex conuentione partium. Abb. in conſ.
62. num. 4. verſ. verum ad aliud Dec. in l. 1. §.
creditum. in 3. not. ff. ſi certum pet. & Cra-
uet. conſ. 145 n. 6 eſt tamen vſura quidquid
amplius accipitur ob ſolutionis dilationẽ,
aut datur minus ob anticipationem, in om-
nibus contractibus etiam innominatis, de
quibus in l. naturalis. ff de præſcript. ver. &
in pluribus, de quibus per Nauarr. eod.
comment. de vſur. nu 26.
64 Crimen † autem vſurarium eſt difficilis
probationis, quia contractus vſurarij clan-
deſtine, & occultè fieri cõſueuerunt, vt in-
quit text. in clem vnic. §. cæterum. de vſur.
ideò admittit lex probationem poſſibilem
ſecundum naturam rei, & ſubiectam mate-
riam. Alex. conſ. 54. colum 1. lib. 6. & Cra-
uet. in conſ. 73. num 7. & ad probandum
65 † contractum vſurarium, licèt quamplu-
res doctores teneant tria requiri, nempe
modi-

modicitatem pretij, pactum de retrouendendo,& quòd emens ſit ſolitus fœnerari, vt poſt Bal.in cap.1.num.8.de feu.dat.in vic.leg. com. & plures alios tenentes hanc eſſe communem opinionem, quos refert Crau.in conſ.156.num.2.& Sol ſuper decret.antiq.de pact.int.empt. & vendit. ſuper gloſſ.1.partis. Contrariam tamen opinionem, quòd duo ſufficiant ad probandũ aliquem vſurariũ,videlicet modicitas pretij, & pactum de retrouendendo, inquit Dec.in conſ.69 2.eſſe ſequendam, tanquam ſaluti tutiorem, & eam tenet Rot. vt per Caſſad.deciſ.1.nu.1.& per tot. de vſur.quã opinionem ſequitur,& tenet Senatus Neapol.vt in deciſ.40.col.9.ad fi.&deciſ.65.& Senatus Pedem.vt poſt Corn. Roma. Paul. de Caſtr. Calc.Guid.Pap.Gemi. Matheſil. quos citat,teſtatur Crau.dict.conſ.156.nu. 4.&quãuis d.opinio,quàm tenēt tria ſuprema tribunalia,nēpe,Rota,Sen.Nea.Senatus Pedemontanus,videatur ſequenda,puto ni-
66 hilominus eſſe diſtinguendum, † quia, aut agitur ciuiliter ad reprobandũ contractũ, tanquam vſurariũ,ad effectum, vt fructus excomputentur in ſortem principalem, aut criminaliter ad condemnandum creditorem, vti vſurarium.

Primò caſu puto,opinionem,quam tenet Rota,Senatus Neapolitanus, & Pedemontanus,quòd modicitas pretij,& pactum de retrouendendo ſufficiant,eſſe ſequendam, quia cùm ob pretij modicitatem emptor teneatur ad reſtitutionem, non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, cap. peccatum,de reg.iur.in 6.

Secundò verò caſu ad criminaliter iudicandum hominem vſurarium,credo,tutio-
67 rem eſſe opinionem,† quòd tria requirantur,nempe,modicitas pretij,pactum de retrouendendo, & quòd emptor ſit ſolitus fœnerari ex ſupra allegatis,quia valde eſſet rigoroſum, quòd ex vnico contr actu, in quem,quis ſine culpa inaduertenter quandoq;incidere poſſet;iudicaretur vſurarius, quod crimen eſt grauiſſimum, odia enim reſtringi, & fauores conuenit ampliari, c. odia,de reg.iur.in 6.

68 Probatur † tamen quis vſurarius per poſſibiles probationes, & coniecturas, etiam leues,ex ſupra deductis, & ad probandum contractum vſurarium ſufficiunt dictę duę coniecturæ,ſeu veriſimilitudines,etiam ad condemnandum eum, qui vſuras conſueuit exercere,vt probat tex.in cap.illo vos, §.reſpondemus,de pign. Calcan.conſil.26. col.9.Corn.conſ.23.col.1. & Crau.d.cõſ. 73.num.7.verſ.quinimò,& ad probandum aliquem vſurarium ſimpliciter ſufficiunt teſtes ſingulares,Abb.in conſ.113.n.3.verſ. non obſtat,quod lib.2. & Crau. qui plures alios citat in eod.conſ.73. num.32. De facili autem contra vſurarios eſt præſumendum,quia peſſimum genus hominum,& ſic præſumi expedit eorum animabus, vt inquit Caſſad.in dict.deciſ.1.num.1.in fin.de vſur. Nam in eodem genere malitiæ ſemel
69 malus, † ſemper præſumitur malus, vt in terminis Bald.in dicto cap.1.num.8.& hoc crimen ex conſuetudine, eſt miſti fori. Quod verſus,vt tenuerunt, Burſat.in conſ. 90.n.37.lib.1.Bonacoſ.in lib.1. com.opin. verſ. vſura eſt crimen, vbi de communi opin.teſtatur, & poſt quamplures alios Farinac.in prax. crim. quæſt.8 ſub num.140.
70 † licèt communis opinio habeatur, quòd ſit merè eccleſiaſticum, & quòd vſurarius non poſſit puniri per laicum,poſt Socin in conſ.290.Dec.conſ.170. Grat conſil.39. & alios,quos citat,teſtatur Gabr. conclu.20. num.3.lib.7.com.concluſ.

DE VISITATIONE.
Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Viſitationum ſcopus, quiſnam ſit.*
2 *Viſitationi,quæ loca ſit Ordinarijs ſubiecta.*
3 *Viſitare poſſunt Ordinarij eccleſias parochiales ſubiectas religioni S. Ioannis Hieroſolymitani, & quomodo.*
4 *Vicarios in beneficijs curatis ſubiectis regularibus*

laribus, quando Ordinarij deputare poſſint, & qualiter.

5 Vicarijs perpetuis parochialium quãta portio aſſignari debeat.

6 Eleemoſynæ altaris non ſunt computandæ in valore beneficiorum, nec funeralium, neque aliæ ſimiles.

7 Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficiorum.

8 Vicarijs perpetuis quæ portio aſſignanda, & quæ congrua dicatur.

9 Portio congrua corã Ordinarijs peti debet, & etiam coram capitulo, Sede vacante.

10 Vicariæ perpetuæ ex qua cauſa, vt plurimũ, fieri ſoleant.

11 Vniones perpetuæ, quæ examinari debeant, & quæ diſſolui poſſint.

12 Subreptio, & obreptio, quomodo differant.

13 Vniones debent fieri vocatis ijs, quorum intereſt.

Clauſula vocatis vocãdis quid operetur ibi.

14 Vniri non poteſt eccleſia libera eccleſiæ iuriſpatronatus, niſi cum alternatiuæ.

15 Epiſcopus poteſt beneficia transferre, & eccleſias omnes, tam parochiales, quàm alias dirutas, aut nimia egeſtate laborantes, profanare.

16 Vicarius Epiſcopi omnia poteſt, quæ pertinẽt ad iuriſdictionẽ Epiſcopi, cuius vices gerit.

17 Eccleſia parochialis iuriſpatronatus, quæ collabitur, an poſſit vniri eccleſiæ non curatæ, vt in illa erigatur in parochialem.

Crux debet erigi, vbi eſt eccleſia diruta, & profanata, ibidem.

18 Patronus non efficitur eccleſiæ, dotem modicam donans.

19 Patroni vnius parochialis poſſunt compelli ad præbendam congruam ſuſtentationem.

20 Beneficium vnitum perdit nomen beneficij.

21 Appellatio non admittitur in cauſis viſitationis ab interlocutoria, ſecus à ſententia definitiua, quæ tamen appellatio nõ ſuſpendit exequutionem, nec carceratus interim eſt relaxandus.

22 Vniones parochialium, & aliorum beneficiorum, Epiſcopi poſſunt iuxta formam iuris facere, ſed quando fit vnio duarum collegiatarum ab Epiſcopo debet fieri cum conſenſu capituli eccleſiæ cathedralis.

23 Seminario Epiſcopi uniones beneficiorũ facere poſſunt, fallit tamen in pluribus.

24 Seminario, quando fiunt huiuſmodi beneficiorum uniones, debent fieri cum conſenſu duorum de capitulo, ac duorum de clero.

25 Poteſtatem habens à lege, vel ab homine aliquid faciendi cum alterius conſilio, quando teneatur illud ſequi.

26 Viſitari poſſunt ab Epiſcopis hoſpitalia, collegia & confraternitates laicorũ, montes pietatis, & omnia pia loca, & nu ſeq.

27 Viſitari non poſſunt ab Epiſcopis hoſpitalia, eremitoria, & confraternitates Religionis Hieroſolymitanæ niſi in ijs, quæ ſacramentorum adminiſtrationem concernunt.

28 Viſitari poſſunt eccleſiæ, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur ab Ordinario viciniori.

29 Archidiaconi, Decani, & alij inferiores viſitare poſſunt, item & capitulum, & quibus conditionibus.

30 Viſitare poſſunt Epiſcopi capitula cathedralium, & aliarum maiorum eccleſiarum, illarumque perſonas perſonaliter, vel per Vicarium generalem, aut viſitatorem, ſi ipſi Epiſcopi fuerint legitimè impediti.

31 Viſitari debent monaſteria virorum, & eorum perſonæ à viſitatoribus regularibus.

32 Viſitatio celerrimè debet fieri, quæ celeritas viſitatorum arbitrio relinquitur.

33 Viſitator nihil poteſt accipere, præter victualia, nec familia ſua etiam prætextu officij, nec ipſe, nec ſui munus, etiam oblatum, alias pœnam incurrunt.

34 Victualia in viſitatione à quibus præſtari debeant.

35 Viſitare iterum poteſt Epiſcopus eccleſias viſitatas ab inferioribus.

36 Viſitare poteſt Epiſcopus beneficia ſubdita Abbati habenti quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem cumulatiuè.

37 Viſitatoribus ſecundum locorum mediocritatem honeſta menſa paranda.

38 Viſitatores, quanto comitatu olim procedebant, & quantis euectionibus.

39 Viſitantibus quis numerus equorũ, & perſonarũ fuerit definitus in Concil Mediolan.

40 Viſitantibus Epiſcopis, & ijs inferioribus viſitatoribus circa numerum equorum, & perſonarum præfiniendarum ſententia auctoris.

41 Victualium appellatione veniunt cibi frugales, non ſumptuoſi.

42 Prælatis ignominioſum eſt affluere delicijs, epulis, atque laſciuijs.

43 Viſitantibus Epiſcopis egenis, eorumuè Vicarijs,

entijs, ſunt neceſſaria congruè ſubminiſtranda, ut equi, veſtes, familia, & alia opportuna, vltra victualia.
44 *Viſitantes Epiſcopi diuites, quibus debeant eſſe contenti.*
45 *Conſuetudo habet vim legis.*
46 *Impenſæ, quæ, vel ad ædificationem, vel ad ornatum eccleſiarum ab Epiſcopo in viſitatione praſcribuntur, ad quos ſpectent.*
47 *Redditus parochialis eccleſiæ, quales, & quanti ſint, ab Epiſcopo in viſitatione præcipuè ſunt examinandi.*
48 *Parochiales eccleſiæ, quæ penſionem ſuſtinere poſſint.*
49 *Parochiæ certa pecunia ſũma, à conc. Trid. pro eorum victu eſt conſtituta.*
50 *Redditus parochialis eccleſiæ annui ad duorum victum ſaltem eſſe debent.*
51 *Parochi ad eccleſiarum ſuarum reparationem aliquando cogi poſſunt.*
52 *Clerici viuere debent de patrimonio Ieſu Chriſti.*
53 *Parochus, quando non impenſis pro ſua eccleſia ad certam portionem concurrere teneatur.*
54 *Redditus, ratione loci, vel perſonæ maiores parocho interdum debentur.*
55 *Clauſula in reſeruationibus penſionum à Summis Pontificibus apponi ſolita, quid declaret.*
56 *Verbum, liberi, in reſeruationibus penſionũ, quid operetur.*
57 *Parochus, quando in reparatione ſuæ eccleſiæ ad tertiam ſumptus partem teneatur.*
58 *Parochiales eccleſias Vniuerſitatum impenſis fabricari ſolent.*
59 *Conſtantinus primus fabricã Templi Diui Petri inſtituit.*
60 *Conſtantinus cunctis ius eccleſias ædificandi conceſſit.*
61 *Eccleſiarum numerus ab Imperatoribus, & Principibus fuit auctus.*
62 *Eccleſiæ, quæ per aliquem erigitur, dos eſt conſtituenda.*
63 *Alimenta parocho minimè ſunt minuẽda.*
64 *Viſitator in actu viſitationis ſummarias informationes ſumere debet.*
65 *Redditus parochialis tenuiſſimi liberã parochum ad concurrentiam impenſarum.*
66 *Conſuetudo pia, qua laici ſolent ſumptus aliquos in neceſſarijs eccleſiæ facere, maximè eſt ſeruanda.*
67 *Parochorum indigentiæ quomodo conc. Trident. prouiderit.*
68 *Iuriſpatronatus eccleſia, ſi diruta fuerit, à quibus ſit reſtituenda, & qui ad impenſas concurrere debeant.*
69 *Parochiani iuſpatronatus eccleſiæ habẽtes, quando ad ædificationem, & reſtaurationem ſuæ eccleſiæ teneantur.*
70 *Acceſſoriũ ſequitur naturã ſui principalis.*
71 *Parochiales, etiam iuriſpatronatus, proprijs fructibus & prouentibus ſunt reficiendæ.*
72 *Patronus parochianus multis gaudet præeminentijs.*
73 *Parochialium ædificationes, & reſtaurationes per ſolidum, & libram fieri debent.*
74 *Extraordinaria onera, quæ ordinarijs, & merè realibus æquiparantur.*
75 *Collectæ non ad perſonarum numerum ſed ad cuiuſque patrimonij quantitatem fieri debent.*
76 *Ius idem viget, ubi eadem ratio militat.*
77 *Pauperum, ne grauentur, maxima eſt habenda ratio.*
78 *Diuites multis commodis, ac honoribus fruuntur.*
79 *Magnates, quia cæteris præeminent, largiores in operibus pijs eſſe debent.*
80 *Theodoſij Imperat. humilitas in eccleſijs.*

EPiſcoporum cenſuræ maximè manent obnoxia, illorumq; correctioni præſertim ſubijciuntur ea, de quibus, quæ cõmuniora, ac vtiliora viſa fuere notauimus: eorum.n. ſunt præcipuè partes, exactè diſquirere, ne in huiuſmodi, ſicut & in alijs rebus, legitimus iuſtitiæ ordo turbetur. Ideò de viſitatione nonnulla hic loci aſſumenda, comodum iudicauimus. Viſita-
1. tionum † omnium præcipuus ſcopus eſſe debet, ſanam, orthodoxamque doctrinam expulſis hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionib. ad religionem, pacem, innocentiamq; accendere, & cætera, prout locus, tempus, & occaſio fert, ex viſitantium prudentia, ad fidelium fructum conſtituere, conc. Trid. in c. 3. §. viſitationũ autem,

Digitized by Google

autem, de refor. ſeſſ. 24. c. 1. §. Florentinum
85. diſt. & c. 1. §. ſanè, de cenſib. in 6.

2 Viſitari † debent ab Ordinarijs locorũ
annis ſingulis beneficia eccleſiaſtica cura-
ta, quæ cathedralibus collegiatis, ſeu alijs
eccleſijs, vel monaſterijs, beneficijs, ſeu col-
legijs, aut pijs locis quibuſcunq; perpetuò
vnita, & annexa reperiuntur: & ſolicitè
prouidendum eſt, vt per idoneos Vicarios,
etiam perpetuos, niſi ipſis Ordinarijs pro
bono eccleſiarum regimine aliter expedire
videatur, ab eis, cum tertiæ partis fructuũ,
aut maiori, vel minori, arbitrio ipſorum or-
dinariorum, portione, etiam ſuper certa re
aſſignanda, ibidem deputandos, animarum
cura laudabiliter exerceatur, appellationi-
bus, priuilegijs, exemptionibus, & inhibi-
tionibus non obſtantibus, cap. 7. de reform.
ſeſſ. 7. & quaſcunque parochiales eccleſias,
tam ſeculares, quàm regulares, & exem-
ptas, & etiam militiarum, & membra curam
animarum habentia illis vnita poſſunt viſi-
tare, c. 8. ead. ſeſſ. 7. & ſacra congr. conc. in
deciſ. manuſcript. ſuper eod. cap 7. ſub tit.
Portugalliæ, §. licet ordinarij, & §. poſſunt
etiam tum: Et parochiales nullius diœce-
ſis, quas Epiſcopus, cuius cathedralis eſt
proximior, tanquàm Sedis Apoſtolicæ de-
legatus, debet viſitare, priuilegijs, & con-
ſuetudinibus quibuſcunq; etiam immemo-
rabilibus non obſtantibus, cap. 8. de refor.
ſeſſ. 21. & cap. 9 de reform ſeſſ. 24. & ſacra
congreg. conc. in eiſdem deciſionibus ma-
nuſcript. ſuper d. cap. 8. ſeſſ. 21. ſub tit. Ve-
ronen. §. licèt monaſterium, ac Taurinen §.
Eccleſiæ vbi, & Auguſten. §. ſi Abbates.

Eaſdemq; eccleſias quomodolibet exem-
ptas, auctoritate Apoſtolica viſitare tenen-
tur, & opportunis remedijs prouidere, vt,
quæ reparatione indigent, reparentur, &
cura animarum, ſi qua illis immunet, alijſ-
que debitis obſequijs minimè defraudẽtur;
quibuſcunque non obſtantibus; vt eod. c. 8.
de reform. ſeſſ. 7. & cap. 8. de refor. ſeſſ. 21.
c. decernimus, 10. q. 1. & c. de his, extra de
eccl. ædific. & pro eccleſiarũ reſtauratio-
ne poſſunt ab Ordinarijs fructus ſequeſtra-
3 ri, vt eccleſiæ reparentur, etiam, ſi illæ † eſ-
ſent militiarum Sancti Ioannis Hierololy-
mitani, vt in eiſdem deciſ. ſuper eo. c. 8. ſeſſ.
21. ſub tit. Polen. §. fructus eccleſiarum in
quibus dumtaxat habent iuriſdictionem in
concernentib. curam animarum, & ſacra-
mentorum adminiſtrationem, vt defectus
calicum, & decentia paramentorum ad de-
corem adminiſtrationis ſacramentorum
prouideatur, nec poteſt mandare, vt eccle-
ſia, vel ſacriſtia eiuſdem ordinis reficiatur,
vt in deciſ. ſub dicto cap. 8. ſeſſ. 21. ſub tit.
Tranen. §. in Eccleſia, & ſub tit. Cæſarau-
guſtan. §. Archiepiſcopus poteſt; ſed ſeque-
ſtrum ſuper fructibus apponere valet, pro
tuitione eccleſiæ, cui ſuperiores eiuſdem
ordinis debent poſtea de eiſdem prouide-
re, ſe prouideri facere.

In quibus autem beneficijs regularibus
regularis obſeruantia viget, Epiſcopi pa-
ternis admonitionibus, vt eorum regula-
rium ſuperiores iuxtà eorum regularia in-
ſtituta debitam viuendi rationẽ obſeruent,
& obſeruari faciant, & ſibi ſubditos in of-
ficio contineant, & moderentur; monere
debent. Quòd, ſi admoniti intra ſex men-
ſes, eos non viſitauerint, vel correxerint,
tunc ijdem Epiſcopi, etiam, vt delegati Se-
dis Apoſtolicæ, eos viſitare poſſunt, & cor-
rigere, prout ipſi ſuperiores poſſent iuxta
eorum inſtituta, quibuſcunque appellatio-
nibus, priuilegijs, & exemptionibus remo-
tis, vt in eo. c. 8. poſt med. ſeſſ. 21.

4 Non tamen propterea licèt † epiſcopis
ſuperiores regulares priuare decimis, aut
iure conferendi, vel præſentandi, ſed debẽt
prouidere curæ animarum, & deputationi
Vicariorum idoneorum, cũ congruæ por-
tionis fructuum aſſignatione, vt animarum
cura nullatenus negligatur, & beneficia
ipſa debitis obſequijs minimè defrauden-
tur, & appellationibus priuilegijs, & exem-
ptionibus quibuſcunque minimè ſuffragan-
tibus, vt c. 5. poſt med. & c. 7. ſeſſ. 7. cap. 1. in
fin. de reform. ſeſſ. 6 & congreg. conc. ſuper
cap. 8. de reform. ſeſſ. 21. §. ſi Abbates.

5 Congrua verò † portio Vicarijs perpe-
tuis eſſe debet non maior centum, nec mi-
nor quinquaginta ſcutorũ annuorum ſum-
ma, computatis omnibus etiam incertis e-
molumentis, & alijs obuentionibus com-
muniter percipi ſolitis, niſi Vicarijs tempo
rarijs ſolitùm fuiſſet plus aſſignari; & ſiue
in quantitate, aut quota fructuum, pecu-
niaque numerata, fundo, ſeu alia re ſtabili,
portio huiuſmodi conſtitui debet, vt fuit
à Pio V. taxatum in ſua conſtitutione in
Bul.

Digitized by Google

Bul.c 46.& talis debet eſſe,vt Vicarius per petuus commodè viuere poſſit,c.de monachis.de præb.& cle. 1.de iurepatr.

6 Et licèt † dicta portio legatur impoſita etiam ſuper emolumentis, & alijs obuentionibus,etiam incertis, communiter percipi ſolitis, in illis tamen centum non ſunt computandæ eleemoſinæ akaris, funeralium, & aliæ ſimiles, ſed illa incerta, quæ habent quandam certitudinem, vt ſunt decimæ frumenti, vini, aliique fructus, emolumenta, & obuentiones, quæ penes titulare ſunt incerta, quantùm ex illis percipere poſsit; non autem ſuper illis incertis quæ Vicarius poſtea ex ſuo labore, & officio percipit, quia illa non includuntur in portione centum,vel quinquaginta ad minus, quæ aſsignantur ex fructibus beneficij, quia ius de his non conſiderat,nec in congrua portione ſolent computari, vt per Rebuff. in tract. congr.

7 port.num.83.85 & 86 De † diſtributionibus autem quotidianis, quòd non computentur in valore beneficij,tenet Rot.dec.8. de præb.in nou.deciſ.vlt.de præben.in antiq. Oldrad.conſ.118 ex virtute. & Felin. in c.ad aures.nu. 14.de reſcript.

8 Vicarijs† perpetuis cõgrua portio fructuum debet aſsignari, vt animarum cura nullatenus negligatur,nec beneficia ipſa debitis defraudentur obſequijs. clem. 1. de præb conc. Trid. cap.16. de refor. ſeſſ. 25.& Rebuff.eod.tract. cong. portio.n.24. ſi verò minor ſit, ſaltem vſque ad ſummam quinquaginta ſcutorum annuorum eſt augenda, vt in dict. conſtit. Pij V. portio autem,vt ſit congrua,debet eſſe conueniens, & competens, vt Vicarius inde commodè viuere poſsit,glo.in c.vnic. §.ſanè.in verb. abſque penuria, de ſtat. regul. in 6. & Rebuff.in eod.tract.nu.6 in fin. Peti autem

9 debet hæc congrua † portio coram Ordinarijs locorum,quibus ſpectat tueri eccleſias, vt in priſtino ſtatu conſeruentur. c.de monachis.de præb.cap.fin. §.vbi autem,de decim.in 6.& etiam capitulum, vacante Sede Epiſcopali, de hac cõgrua portione poterit iudicare,quia hoc eſt iuriſdictionis quod ad capitulũ, Sede vacante, tranſit.c. 1.ne ſede vac.gl. in extrau. execrabilis. §. ſtatuimus.in ver.ordinario.de præb & Rebuff.eod.tract.nu.55.& 57.qui de congrua portione optimè,& copioſè ſcripſit.

10 Vicariæ † perpetuæ, vt plurimùm, fiunt ex cauſa vnionum parochialium eccleſiarum,quæ cathedralibus, ſeu alijs eccleſijs, vel monaſterijs,beneficijs,ſeu collegijs,aut pijs locis perpetuò vniũtur.c.7.de reform.

11 ſeſſ.7.& perpetuæ † vniones à quadraginta annis citra factę,ab Ordinarijs,tanquam à Sede Apoſtolica delegatis,examinari debent, & quæ per ſubreptionem, vel obreptionem fuerũt obtentæ,irritæ ſunt declarandæ,quę autem à dicto tẽpore citra fuerunt conceſſæ,nondũ tamen in toto,vel in parte effectum ſortitæ, & quæ in futurum fient,niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis corã loci Ordinario, vocatis,quorum intereſt; vocandis,factas fuiſſe conſtiterit,per ſubreptionem obtentæ ſunt præſumendæ. cap.9.ſeſſ.7. c.13.§. in vnionibus verò.ſeſſ.24 & cap.6 circ.fin.ſeſſ 25. de refor. vnio enim etiam ex cauſa facta, poteſt diſſolui, ſi tempore procedente eſt eccleſiæ vnitæ multum damnoſa. Abb.in cap.1.num.3.ne ſed.vac.

12 Subreptio † autem,& obreptio differũt, quia ſubreptio procedit, quando quis in impetratione tacet litteras a parte aduerſa obtentas, de quibus non facit mentionem,vt ſi quis beneficium iam alteri beneficio vnitum tacita priori vnione alteri eccleſiæ obtineat vniri.gloſſ fin. in cap.ad audientiam il 2. in verſ. poteſt dici. de reſcrip.Obreptitiæ verò dicuntur litteræ, quando per alicuius operam factum eſt, quòd impetratæ litteræ effugiant plenam intelligentiam Papæ, vel alterius ſuperioris concedentis, aut eius, qui neceſsitate iuris vocandus eſt.Innoc. in c.cum dilecta num.3.de reſcript.

13 Vniones, † vt ſint validæ, fieri debent vocatis, quorum intereſt,& dicta verba, quorum intereſt,vt in dict.cap.6.habet vim clauſulæ,vocatis,vocandis, quæ facit ſemper exequtorem mixtum, etiam ſi aliàs eſſet merus, cùm dicta clauſula ſit tanti roboris,vt ſemper faciat,quod pars audiatur ordine iudiciali ſeruato,ca. exhibita iunct. gl. 1.de iud.& Felin.in c.de cætero.nu.10. de re.iud.Ideo ſi beneficium iuriſpatronatus vniatur ſine conſenſu patronorum, vnio eſt nulla. Caputaq. deciſ.346. par.3. quia poſſeſsio, vel res eccleſiæ dari non

T poſ-

poſsūt ſine defenſore.gl. in clem.fin.in ver. defenſor.de reb.eccleſ.nō alien.& ibi Abb.

14 Nec † poteſt vniri parochialis libera, parochiali iuriſpatronatus,etiam cum cōſenſu patronorum,niſi patroni renuncient iuripatronatus,ne eccleſia libera vniatur ſeruæ,niſi cum alternatiua,vt vna vice conferatur eccleſia ad præſentationem patronorum, & altera liberè, vt congreg.concil. declarauit,ſuper cap.9 § Cōgregatio cenſuit parochialem,ſeſſ.25.de reform.

15 Epiſcopi † tamen, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegati,transferre poſſunt beneficia ſimplicia,etiam iuriſpatronatus, ex eccleſijs,quæ vetuſtate,vel aliàs collapſæ ſūt, & ob eorum inopiam nequeunt reſtaurari, vocatis ijs,quorum intereſt,in matrices,aut aliàs eccleſias locorum eorundem, ſeu vicinorum, eorum arbitrio, atque in eiſdem eccleſijs erigere altaria,vel capellas transferre,cum omnibus emolumentis & oneribus,prioribus eccleſijs impoſitis.Parochiales verò eccleſias, etiamſi iuriſpatronatus ſint,ita collapſas,vt ex fructibus,& prouētibus quibuſcunque ad eaſdem eccleſias quomodocunque pertinentibus reficiātur, & inſtaurentur, procurare tenentur, qui ſi non fuerint ſufficientes omnes patroni, & alij, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum, parochiani, omnibus remedijs opportunis,ad prædicta ſunt cogendi,quacunque appellatione,exemptione, & contradictione remota; quòd ſi, nimia egeſtate,omnes laborent ad matrices,ſeu viciniores eccleſias transferri, & tam dictæ parochiales, quàm aliæ eccleſiæ dirutæ in prophanos vſus non ſordidos, erecta tamen cruce conuerti debent, conc. Trid. cap.7. de refor ſeſſ.21.& ſacra congr.conc.ſuper eod cap.in princ.

16 Quæ omnia † poteſt etiam Vicarius,dūmodo habeat ſpeciale mandatum, vt per eandem congreg.ſuper eodem cap.7. in ver. transferatur, quia Vicarius omnia poteſt quæ pertinent ad iuriſdictionē illius, cuius vices gerit l.1. C.de off.ei. qui ger. vic.alt.c.vlt.93.diſt.c.1.94. diſt. & gloſſ in cap.penul de off.Vic.

17 Si verò † parochiani habent aliam eccleſiam non curatam, in qua,per modum prouiſionis munia parochialia obeantur, & parochialis ſit iuriſpatronatus, & adeò diruta,inopiaque laborans, vt reparari nequeat, an vniri poſſit eccleſię nō parochiali cum ſuis redditibus, ad effectum, quò illa in parochialem erigatur: eſt diſtinguendum,quòd,aut accedit conſenſus patronorum, & tunc auctoritate ordinaria poteſt vniri:quia conſentienti non fit iniuria; aut patroni diſſentiunt, & tunc eſt procedendum, vocatis, quorum intereſt, ex diſpoſitione dicti cap.7. ſeſſ.21. ſed tali caſu præcipuè, ſi redditus parochialis ſunt tenues, ad amputandas lites, & ne friuolis oppoſitionibus interim animarum cultus detrimentum patiatur;Viſitator poterit ſuis decretis in viſitatione, eccleſiam, in qua munia parochialia obeuntur, in parochialem erigere, eique redditus, ſi quos habet, aut fabricæ ipſius eccleſiæ ſint aſcripti pro cura animarum ſuſtinenda applicare parochialemque dirutam profanare, ſeu profanandam,& crucem ibi, vbi eſt eccleſia vetus,erigendam eſſe,decernere,& ordinare, niſi intra quatuor menſes,aut aliud tempus in decretis eiuſdem viſitationis præfigendum,eadem eccleſiam reſtaurauerint, quibus elapſis,ex nunc,prout ex tunc,& è contrà declarare etiam redditus eiuſdem veteris eccleſiæ profanandæ in ſuſtentationem parochi aſſignandos, & transferēdos, ac per ipſum nunc, alios parochos pro tēpore exiſtentes liberè percipiendos,& leuandos fore, & eſſe, decernendo copiam eorundem decretorum valuis ſeu parietibus eiuſdē parochialis dirutæ affigendam, omnes afficere, ac ſi ſingulis perſonaliter præſentata foret, illamque affigi mandare, & illis non comparentibus,nihilque, quod releuet deducentibus,termino præfixo elapſo,poterit viſitator in executionem ſuorū decretorum eccleſiam profanare, lapides eccleſiæ deſtructæ,ligna, trabes, & alia ſimilia vendere ad vſum tamen, & commodum nouæ parochialis erectæ,& quòd tali caſu poſſit eccleſia profanari, etiamſi iuriſpatronatus exiſtat, probat text.in eod.c. 7.circa fin.ſeſſ.21.

18 Quinimò eccleſia,quæ eſt tenuis redditus, non dicitur iuriſpatronatus, cùm patronus eccleſiæ, nemo efficiatur propter rem modicam datam eccleſiæ, niſi tantùm dederit, quod ſufficiat ad neceſſaria miniſtro-

Digitized by Google

ſtrorum,& ad luminaria,cap.nemo,de cō
ſecr.diſt.1.gloſſ.in cap.quicunque, il 2.16.
quæſt.7.Abb.in conſ.106. n.2. verſ. præte-
rea,& ſecundò,vol.2.& Iaſ.in auth.præte-
rea,num 5. C.vnde vir, & vxor. Vnde tales
19 † patroni parochialis poſſunt cōpelli ad
præbendam congruam ſuſtentationem pa-
rocho, vel ad patiendum illam aliæ eccle-
ſiæ vniri, & ita fuit à ſacra congregatione
deciſum ſuper eod.cap.5.ſeſſ.21. de refor-
mat.§.patroni vnius.

Et quia Ordinarius ſine conſenſu patro-
ni nòn poteſt regulariter beneficium iuriſ-
patronatus vnire,vt ſupra,in verſ. vniones
vt ſint,illa regula hoc caſu fallit,ſi parochia
lis eſt exigui redditus,& ſic diruta,vt in ea
non celebretur, aut aliàs reſtaurari non
20 poſſit,quia † tunc deficiente eccleſia,quæ
conſtituit corpus iuriſpatronatus, perdit
nomen beneficij, vt dicitur de beneficio
vnito,Felin.in cap.noſtra. num 30. verſ. &
iſtis adde.de reſcript. Gomeſ in reg. de
anna.quæſt.15.num.2.& Rot.deciſ. 11.in
princ.de reb.Eccleſ.non alien in antiq.quo
caſu redditus illius beneficij qui titulo ca-
rent, poſſunt per viſitatorem ad aliam ec-
cleſiam transferri, quia, qua commodiori
Epiſcopo videbitur ratione,tot fructus ſūt
redigendi,quot pro rectoris, aut parochiæ
neceſſitate decēter ſufficiāt, conc.Trid in
c.13.verſ.in parochialibus.ſeſſ.24.de refor.

21 Epiſcopi † vt aptiùs quem regunt popu-
lum, poſſint in officio,atque obedientia
continere, in omnibus ijs quæ ad viſitatio-
nem, ac morum correctionem ſubditorum
ſuorum ſpectant,ius,& poteſtatem habent
etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati,
ea ordinandi,moderandi,puniendi,& exe-
quendi,iuxta canonum ſanctiones, quæ il-
lis ex prudentia ſua pro ſubditorum emen-
datione, ac diœceſis ſuæ vtilitate neceſſa-
ria videbuntur. Nec ex his,vbi de viſitatio-
ne, aut morum correctione agitur, exem-
ptio,aut vlla inhibitio, appellatio, ſeu que-
rela, etiam ad Sedem Apoſtolicam inter-
poſita,executionem eorum, quæ ab his de-
creta,mandata, aut iudicata fuerint, quo-
quo modo impedire,aut ſuſpēdere poteſt,
conc.Trid.cap.1 §. cum igitur rei,ſeſſ.13.
cap.1.§ cum igitur quo,ſeſſ 22.& c.10.ſeſ.
24.de refor.& ita ſuper eodem c.1.ſeſſ.13.
per ſacram congreg. fuit deciſum, vt in
deciſ.ſub tit.Nicotren. & licèt à ſententia
definitiua in cauſa correctionis, viſitatio-
nis, & indebitæ carcerationis admittatur
appellatio,non tamen ſuſpendit executio-
nem,nec carceratus interim eſt relaxādus,
vt in eiſdem deciſ. ſuper eodem cap. in
princ.& ſub tit.Brunduſin.quæ non proce-
dunt,nec habent locum, quando agitur de
priuatione beneficij, præſertim iuris ordi-
ne ſeruato,vt in deciſ ſuper eo.cap 10 ead.
ſeſſ.24.ſub titulo de appellat.à viſit. multis
in locis.

22 Vniones † etiam perpetuas quarumcun-
que eccleſiarum parochialium, & baptiſma-
lium,& aliorum beneficiorum,curatorum,
vel non curatorum, cum curatis propter
eorum paupertatem, etiam ſi dictæ eccle-
ſiæ,vel beneficia eſſent generaliter,vel ſpe-
cialiter reſeruata,aut qualitercunque affe-
cta, Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſto-
licæ delegati,facere poſſunt, concil.Trid.
cap.5.de refor ſeſſ.21. cap. ſicut vnire. de
exceſſ.prælat. & cap. & temporis, 16.q.1.
congreg.concil. ſuper eod cap. 5. ſub tit.
Montiſfaliſci,& ſub tit.Fulg.paten. Noua-
rien.& quando iuxta formam iuris,vt in d.
cap.5. fiunt vniones duarum collegiatarū,
conſenſus capituli accedere debet, cle. ſi
vna,de reb.Eccleſ.non alienand & ibi Abb.
nu.2.& congregatione concilij ſuper eod.
cap.5.in princ.& ſub tit.Aquilan.

23 Seminario † puerorum,etiam extra viſi-
tationem Ordinarius beneficia ſimplicia
cuiuſcunque qualitatis, & dignitatis fue-
rint, vel etiam præſtimonia,vel præſtimo-
niales portiones nuncupatas, etiā ante va-
cationem ſine cultus diuini & illa obtinen-
tiū præiudicio,eidem collegio applicare.
& incorporare poteſt, quæ locū habeant,
etiam ſi beneficia ſint reſeruata,vel affecta.
Nec per reſignationes ipſorum beneficio-
rum, vniones, & applicationes ſuſpendi
poſſunt,vel modo aliquo impediri,ſed om-
nino, quacunq; vacatione, etiam ſi in Ro-
mana curia effectum ſuum ſortiantur. qua-
cunque conſtitutione non obſtante.vt in c.
18.poſt med.verſ.necnon beneficia.ſeſſ 23.
de reform.& vnione vigore d.c.factę.adeò
ſunt validæ, vt ſuperfluū ſit petere confir-
mationem à Sede Apoſtolica, quæ ſi pete-
retur,regulariter concedi non ſolet,vt fuit
à ſacra congreg.deciſum. ſuper d.c.18. in

Digitized by Google

verb. de beneficijs vnitis: non tamen poſſunt ſimplicia beneficia ad collationem inferiorum ſpectantia per Epiſcopum vniri, vt ead. congreg. ibi ſub tit. Imolen. Nec regularia, ibi, ſub tit. Taurinen. Caſalen. Nec canonicatus, ibidem, ſub tit. Papien. minuſque beneficia iuriſpatronatus etiam eccleſiaſtici poſſunt vniri, vt ibi ſub tit. Gandauen. Nec beneficia Sedi Apoſtolicæ reſeruata poſt illorum vacationem vniri poſſũt. ibid. ſub tit. Cameracen. Nec præterea vacantia in menſe reſeruato, vt ibi ſub tit. Aquilan. 2.

24 Fieri autem † debent collegio ſeminarij vniones ſeruata forma eiuſdẽ c. 18. cũ conſilio duorum de capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter ad ipſo capitulo eligatur, ac duorũ de clero ciuitatis quorũ quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius verò ad clerum pertineat. vt ibidem ante med. verſ. ijdem Epiſcopi, & fiunt regulariter in ſynodo diœceſana, in qua capitulum cum toto clero reperitur congregatum, ſed, ſi extra ſynodum fieret deputatio aliàs legitima, eſſet valida, quia non requiritur neceſſariò, quòd in ſynodo fiat, & cũ concilium hoc non diſponat, nec nos dicere debemus, tamen in vnionibus prædictis, ſeu decimarum impoſitionibus fauore ſeminarij faciendis ex diſpoſitione eiuſdem. c. 18. præſentia, & conſenſus eorundẽ quatuor deputatorum requiritur. vt in eod c. verſ. ijdem Epiſcopi. & § fin. quia, quando

25 † datur alicui poteſtas à lege, & ab eadẽ adijcitur, quòd faciat cum cõſilio alterius, illud de neceſſitate requiritur. l. impuberibus. ff. de ſuſpect. tut. & Bart. in l. Titium. n. 3. ff. de adminiſt. & peric. tut. aliàs factum contra diſpoſitionem d. c. 18. eſt inutile ipſo iure Bart. in l. non dubium. n. 21. verſ. quandoque lex. C. de leg. & ibi Iaſ. n. 54. & quãdoque diſputare audiui de validitate, aut inualiditate vnionum ſeminario factum, defectu præſentiæ deputatorum, & pro nullis reputari, ad quod animaduertere debent Ordinarij, ad euitandam nullitatem vnionum. Et de vnionibus hæc pauca mihi obiter dixiſſe ſufficiat; cũ adſint tractatus integri ſuper materia vnionum ex quibus vberiores fructus quis percipere poterit.

26 Regrediendo † igitur ad viſitationem, à qua aliquantulum digreſſus ſum, Epiſcopi vltra parochiales, & vniones, de quibus c. 7. ſeſſ. 7. cum alijs ſupra allegatis, tanquam ſedis Apoſtolicę delegati, hoſpitalia, collegia quæcunque, & confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſiue quocunque alio nomine eas vocent, viſitare poſſunt, exceptis ijs, quę ſub Regũ immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia. conc. Trid. c. 8. de reform. ſeſſ. 22. & clem. quia contingit. de relig. dom. & congreg. conc. ſuper eod. cap. 8. ſub tit. Mediolanen. Et licèt hoſpitalia adminiſtrentur à laicis, & ſint ſub protectione Ducum, ſi aliàs erant eccleſiaſtica, ab Ordinarijs viſitari, & Epiſcopi in eis exequi poſſunt, quę in eo. c. 8. continentur, vt fuit ab eadẽ congregatione deciſũ ſuper dict. c. ſub tit. Eugubin. Et ſi loca pia in eorum fundatione fuerunt exempta ab Ordinario, eadem gaudent exẽptione, cui per conc. non fuit derogatum, vt ibi ſub ti-

27 tulo Hiſpalen. Nam per dictam † facultatem conceſſam Epiſcopis viſitandi hoſpitalia, & alia loca pia non excluduntur iudices ſeculares, quin huiuſmodi etiam viſitare poſſint, ſi hoc eis aliàs legitime competit, vt ibidem ſub tit. Feretran. non tamen poteſt Epiſcopus viſitare hoſpitalia, eremitoria, & confraternitates Religionis Hieroſolymitanæ, niſi in ijs quæ ſacramentorum adminiſtrationẽ concernunt, vt ibi ſub tit. Cæſarauguſtan. & Pius V. in Bull. cap. 139. Montiſpietatis loca, ſiue charitatis, piaque loca omnia quomodocunque nuncupentur, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem exemptionis priuilegio ſint munita, ac omnia, quę ad Dei cultum, aut animarũ ſalutem, ſeu pauperes ſuſtendandos, inſtituta ſunt, Epiſcopi ex officio ſuo, iuxtà ſacrorum canonum ſtatuta viſitare, cognoſcere, & exequutioni demandare debent, quæcunque conſuetudine, etiam immemorabili, ſtatuto, aut priuilegio non obſtantibus. vt dict. cap. 8. poſt med. cap. tua, & cap. Ioannes. de teſtam.

28 Viſitari † etiam poſſunt eccleſiæ, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur ab Epiſcopo, cuius cathedralis eccleſia eſt proximior, tanquam ſedis Apoſtolicę delegato, ſi conſtet, quòd proximior exiſtat, alioquin ab eo, qui ſemel in concilio Prouinciali à Prelato loci illius electus fuerit. cap. 9. de reform. ſeſſ. 24. poteritq; Epiſcopus vicinior, in

in viſitatione eius,qui eſt nullius diœceſis,
illum,ſi non reſidet,vel ſi indiſcretas licen-
tias non reſidendi ſuis ſubditis conceſſerit,
monere, vt plebem ſibi commiſſam vnus
quiſque ſalutaribus verbis paſcat. cap. 2.
verſ.id verò.ſeſſ.5. de reform. & congreg.
conc.ſuper eod.cap.9.in ver. eccleſiam eſt
proximior.& ſuper dic.cap.1.ſub tit. Mar-
ſican. Licetque Epiſcopo in actu viſitatio-
nis eccleſiæ exemptæ, exquirere ab illius
eccleſiæ clericis,titulos beneficiorum, &
dimiſſorialium, quarum virtute fuerint or-
dinati,niſi aliàs in viſitatione idem Epiſco-
pus exquiſiuerit, & viderit,vt per eandem
congreg.conc,ſuper eod.cap.3.de reform.
ſeſſ 24. in ver. congregatio cenſuit licuiſſe
Archiepiſcopo.
29 Inferiores † autem, vt Archidiaconi,
Decani,& alij in ijs eccleſijs,in quibus ha-
ctenus viſitationem exercere legitimè con
ſueuerunt, debent aſſumpto notario de
conſenſu Epiſcopi per ſeipſos tantùm ibi-
dem viſitare, viſitatores etiam à capitulo
deputandi,vbi capitulũ ius viſitandi habet,
prius ab Epiſcopis ſũt approbãdi,nec ideò
Epiſcopus, vel eo impedito eius viſitator,
eaſdem eccleſias ſeorſum ab his viſitare
prohibetur; & ipſi Archidiaconi,alijque
inferiores viſitationis factæ intra menſem
rationem reddere, & depoſitiones teſtium,
ac integra acta ei exhibere tenentur, qua-
cunque conſuetudine,etiam immemorabi-
li,atque exemptionibus,& priuilegijs qui-
buſcunque non obſtan.conc.Trid.cap.3.§.
Archidiaconi autem ſeſſ.24. de reform. &
poteſt Epiſcopus præſtituere terminum
Archidiacono ad viſitationem expedien-
dam,& præſcribere comitatum,& equita-
tum, ne oneri ſit eccleſijs, quas viſitauerit.
congreg.conc.ſuper eod.c.3.§.an Epiſco-
pus. Qui verò deputati ſunt viſitatores à
capitulo,ſũt ab Ordinario approbandi,etiã
vbi ſoli capitulo abſque Epiſcopo compe-
tit facultas viſitandi.congreg.eiuſdẽ conc.
ſuper eo.cap 3.§. an verò viſitatores,& ibi
ſub tit.Salmantin.
30 Viſitare † poſſunt Epiſcopi etiam aucto-
ritate Apoſtolica capitula cathedralium,&
aliarum maiorum eccleſiarum, illarumq;
perſonas, nullis exemptionibus, conſuetu-
dinibus,ſententijs,iuramentis, concordijs,
quæ tantùm ſuos obligant auctores, nõ au-
tem ſucceſſores,non obſtantibus per ſe ip-
ſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur,a-
diunctis,iuxtà canonicas ſanctiones toties,
quoties opus fuerit,ac corrigere,& emen-
dare.conc.Trid.in c.4.ſeſ.6.& c.6. in prin.
& poſt med.ſeſſ.25. de reform. & qui vult
viſitare, ex diſpoſitione dicti cap. 4. debet
id perſonaliter agere:ſi verò ex alijs decre
tis concilij,poteſt Epiſcopus,id facere per
ſuum Vicarium,vel viſitatorem,dummodò
ſit ipſe legitimè impeditus, etiamſi de viſi-
tãdis exemptis ageretur. quia dict.c.4.tol-
lit exemptiones.congr.conc. ſuper eod. c.
4.§.qui viſitare, eiq; nulla conſuetudo, aut
priuilegium obſtat, vt ibi ſuper eod.cap.in
princ. & decretum dicti cap.4. non ſolùm
comprehendit capitula exempta,ſed etiam
omnia alia prætendentia,ſe poſſe tueri ad-
uerſus viſitationem, ſiue vigore conſuetu-
dinum, ſiue ſententiarum, ſiue iuramento-
rum, ſiue concordiarum, quæ tantùm ſuos
obligant auctores, non autem ſucceſſores,
quominus ab Epiſcopis viſitari, corrigi, &
emendari etiam auctoritate Apoſtolica
poſſint,& valeant, vt de voto Rotæ fuit ab
eadem ſacra congreg.deciſum,vt in decla-
rat.ſuper eod. c.4. §. congregatio cenſuit
de voto,& ita poteſt etiam viſitare res, &
bona,rerumq;& bonorum capitularium
adminiſtratores.vt ibidem.§.præſuppoſito.
31 Viſitatores † regulares à capitulis gene-
ralibus electi eamdem habent auctorita-
tem in ſuæ congregationis monaſteria, ac
regulares in eis commorantes, quam alij
præſides, ac viſitatores in cœteros habent
ordines,teneanturq;ſuę congregationis mo-
naſteria frequenter viſitare, illorum refor-
mationi incumbere, & ea obſeruare, quæ
ſacris canonibus,& in ſacro conc.Trident.
ſunt decreta. vt cap.8. ſeſſ.25. de regul. &
32 monial.debẽtq;omnes,& ſinguli,ad † quos
viſitatio ſpectat, paterna charitate, Chri-
ſtianoq;zelo munus amplecti, modeſtoque
eſſe equitatu,& famulatu contenti, ac ſtu-
dere, quàm celerrimè (debita tamen cum
diligentia) viſitationem ipſam abſoluere.
conc.Trid.in d.cap.3.circ. med.ſeſſ.24.de
reform. & licèt celerrimè à viſitatoribus
viſitatio ſit adimplenda, concilium tamen
certum terminum præfigere noluit,hoc vi-
ſitatorũ arbitrio relinquendo. ſacr. congr.
eod.c.3.ſub tit.Gadicen.

33 Interim verò † viſitatores cauere de-
bent, ne inutilibus ſumptibus, cuiquam
graues, oneroſiue ſint, neue ipſi, aut quiſquã
ſuorum quidquam procurationis cauſa,
pro viſitatione, etiam teſtamentorũ ad pios
vſus præter id, quod ex relictis pijs iure
debetur, aut alio quouis nomine, nec pecu
niam, nec munus quodcunque ſit, etiam
qualitercunq; offeratur, accipiant, quacun-
que cõſuetudine etiam immemorabili non
obſtante, exceptis tamen victualibus quæ
ſibi, ac ſuis frugaliter, moderatèq; pro tem-
poris tantùm neceſſitate, & nõ vltra, erunt
miniſtranda. c. 1. §. procurationes, de cenſ.
in 6. contrafacientes in acceptatione etiã
ſponte oblatorum ad dupli reſtitutionem
intra menſem tenentur, quo elapſo, & non
facta reſtitutione, ſuſpenſionis, & aliás pę-
nas incurrunt. vt in cap. exigit. de cenſ. in 6.
& conc. Trid. eod. c. 3. §. quod, ſi quiſquam,
& verſ. interimque cap. cauendum. c. inter
cœtera. 10. quæſt. 3. cap. cum Apoſtolus
ext. de cenſ. & cap. exigit. eod. tit. in 6. pro
viſitatione autem nihil vnquam quis acci-
pere poteſt, præter victualia, vt in deciſ.
ſuper eod. cap. 3. ſub tit. Marſican. niſi con-
ſtitutione antiqua caueretur, quòd ex om-
nibus legatis certum quid pro Epiſcopo
detrahatur, quo caſu poteſt Epiſcopus,
etiam in viſitatione, taxam huiuſmodi exi-
gere, quò ad legata pia. congreg. ſuper eod.
cap. 3. ſub tit. Cæſarauguſtana, & vbi adeſt
immemorabilis conſuetudo, quod ab oppi-
dis viſitatis tribuantur victualia, & hoſpi-
tia; á clericis verò certum quid in pecunia,
ſi communitates non conqueruntur, ſeruã-
da eſt conſuetudo. vt in dictis deciſ. ſuper
eod. c. 3. ſub tit. Cæſarauguſtan. vbi autem
eſt conſuetudo, quòd pro viſitatione ali-
quid ſoluatur, eſt in optione eorum, qui
viſitantur, ſi malint ſoluere conſuetum, po-
tius victualia ſubminiſtrare, & poſſunt viſi-
tati modò pecuniam, modò victualia, quo-
tannis præbendo variare, non tamen quò
ad partem, vt pars in victualibus, pars in
pecunia exoluatur; vt in deciſ. ſuper eod.
cap. 3. ſub tit. Mediolanen. Oxomen. & in
fin. ibi, die 13. Auguſti 1591.
34 Victualia † verò, ſiue procurationes à
viſitatis tantùm præſtari debent: quòd, ſi
conſuetudo ſit, vt à communitatibus præ-
ſtentur, ea ſeruanda eſt, ſi autem laici viſi-
tationem procurare ſolẽt, ea etiam conſue-
tudo ſeruari debet, quandiu ipſi voluerint,
ſed, ſi recuſarent, non ſunt cogendi, vt in
deciſ. ſuper præ. c. 3. ſub tit. Vintimillien.
35 Poteſtque † Epiſcopus iterum viſitare
eccleſias viſitatas ab inferioribus, non ta-
men punire punitos ab eis; nec ab inferio-
ribus viſitatoribus abſoluti innocentiam
ſuam iterum demonſtrare tenentur. vt in
deciſ. ibi ſub tit. Buſcoducen.
36 Poteſt etiam † Epiſcopus viſitare cumu-
latiuè, quò ad omnia beneficia ſubdita Ab-
bati habenti quaſi Epiſcopalem iuriſdictio-
nem, vt ibi ſub tit. Caſtri Durantis, & coge-
re Præpoſitum exemptum ſolitum viſitare,
ad viſitandum quolibet anno per ſe ipſum,
& intra menſem rationem reddere, dictaq;
teſtium eidem Epiſcopo exhibere, exem-
ptione non obſtante, vt ibidem in deciſ. ſub
tit. Cremonen. & per villas exiens, vt ſacra-
mentum confirmationis tantùm conferat,
37 prandia enormiter † fieri permittere non
debet, ſed ſecundum mediocritatem vniuſ-
cuiuſque loci conuiuium debet præparari,
ne eo prætextu pauperibus damna incu-
tiantur, vt cap. fin. poſt med. 10. queſt. 3. Mi-
norique quo poſſunt equitatu, & famulatu
debent viſitatores eſſe contenti, vt in eod.
38 cap. 3. circa medium. Et quoniam † contra
Epiſcopos viſitantes cõſtat antiquitus plu-
res querimonias fuiſſe delatas, vt in c. ca-
uendum, & cap. inter cœtera, eadem quæſt.
3. qui quinquagenarium numerum euectio-
num excedebant, vt in eodem cap. inter cę-
tera, §. cùm verò, & ibi gloſſ. in ver. quin-
quagenarium, & in extrauag. benedicti, quæ
incipit, vas electionis, de cenſib.

Propterea fuit poſteà numerum præfini-
tus, & ſtatutum, quòd Archiepiſcopi viſitã-
tes pro diuerſitate Prouinciarum, & facul-
tatibus eccleſiarum, 40. vel 50. euectio-
num numerum Epiſcopi autem 20. vel 30.
Cardinales 25. ſed nõ loquitur de Cardina-
lib. S. R. E. nunquã excederẽt, Archidiaconi
5. vel 7. ad ſummum, Decani, ideſt Archi-
presbyteri rurales, vt hodie Vicarij Fora-
nei ſub Epiſcopis duobus equis cõtenti eſ-
ſe deberent: nec cum canibus, venatorib.
& auibus, ſed ita procedere debent, vt non
quæ ſunt ſua, ſed quæ Ieſu Chriſti quærere
videantur, non ſumptuoſas epulas appete-
re, ſed cum gratiarum actione, quod hone-
ſtè,

Digitized by Google

ſtè, ac competenter illius fuerit miniſtratũ
recipere debent, cap. cum Apoſtolus, § quo
circa de cenſ. ne contra eos dicatur, quòd
vix cautela diuerſorum coquorum eos po-
teſt ſatiare, vnde ex nimia ingurgitatione
os olet, vt ibi per gloſ. in verb. ſumptuoſas.
Et dictus numerus ſecundum tolerantiam,
eſt ad ſummum ſtatutum, in illis locis, in
quibus ampliores ſunt redditus, & eccleſiæ
facultates, poteſt obſeruari. In pauperibus
autem locis tantus numerus haberi non
debet: ne ex tolerantia maiorum minores
meritò doleant ſe grauari, vt eod. cap. cum
Apoſtolus, §. ſanè, & ibi Abb. nu. 3.
39 In concilio † autem primo Prouinciali
Mediolanen. a ſanctæ memoriæ Carolo
Cardinali Borromeo celebrato, auctorita-
te Apoſtolica cõfirmato, numerus fuit præ
ſcriptus, ne Epiſcopi comitatum habeant
niſi neceſſarium, in quo plures omninò nõ
ſint quindecim hominibus, & iumẽtis duo-
decim, & quòd, ſi plures duxerint, ſuis ſum-
ptibus alant, vt eo. Conc. 1. de viſit. qui co-
mitatus fuit reformatus, ne deinceps plu-
res quam homines decem, & iumenta ſeptẽ
ad ſummum, ſecum in viſitando conducãt,
ſupputata hoc numero Epiſcopi etiã per-
ſona, vt in conc. Prouinc. 4 eod. tit. de viſit.
Epiſcopis gradu inferiores in viſitatione
longè pauciores homines, & iumẽta habe-
re debeant, vt ibid. dicto conc. 4. eod. tit.
40 Inferioribus † autẽ viſitationibus regu
lariter tria iumenta ſufficere debent, quo-
rum vnum viſitatori, aliud ſecretario, & re-
liquum clerico, ſeu famulo, qui veſtes, &
pannos lineos, quæ neceſſaria ſint, ſecum
deferat, præter eum, qui pedeſter viſitatorẽ
ſequi, eique inſeruire debeat: niſi concio-
natoris, confeſſarijuè officio, in eadem viſi-
tatione vti vellet, quo caſu quartum iumẽ-
tum eſſet addendum Et dum primò ad op-
pidum Lucernæ, aliaq; loca vicina in diœ-
ceſi Taurinenſi pro bon. mem. Hieronymo
tunc Archiepiſcopo, & S. R. E. Cardinali
Ruuere, ac demùm in Vercellen. diœceſi,
quàm totam viſitaui, vti Vicarius genera-
lis viſitatoris officio fugerer, eodem nu-
mero trium ſemper fui contentus, & ſuffi-
cere expertus ſum.
41 Interdum † enim quæri contingit, quid
veniat victualium appellatione, & nõ ſum-
tuoſæ epulæ comprehenduntur, cap. cùm
Apoſtolus, verſ. nec ſumptuoſas, de cenſ.
ſed frugales, moderatæque pro temporis
tantùm neceſſitate, ſunt miniſtrandæ, conc.
Trid. cap 3. poſt med. ſeſſ. 24 de refor. Præ-
42 lati vero, qui † delicijs affluunt, & inter
epulas, atque laſciuias pudicitiam ſeruare
ſe credunt, vt propheticus ſermo deſcri-
bit, eijciẽdi ſunt de ſpacioſis domibus, lau-
tiſque conuiuijs, & multo labore epulis
conquiſitis, & ſi vis ſcire, quo eijciẽdi ſunt
propter malas cogitationes, & opera ſua.
Euangelium lege, in tenebras, ſcilicèt, exte
riores, vbi erit fletus, & ſtridor dentiũ. An
non confuſio, & ignominia eſt, Ieſum cru-
cifixũ, pauperem, & eſurientem fartis præ-
dicare corporibus, & ieiuniorũ doctrinam
rubentes buccas, tumentiaq; ora proferre?
Si in Apoſtolorum loco ſumus, nõn ſolùm
ſermonem eorum imitemur, ſed etiam cõ-
uerſationem, & abſtinentiam, S. Hieron. re-
latus in cap. Eccleſiæ principes 35. diſt.
43 Si autem † Epiſcopi, eorumuè Vicarij
indiguerint, neceſſaria congruè ſunt illis
ſubminiſtranda, vt equi, veſtes, familia, &
alia opportuna, præter victualia, ſicut pa-
rarent ſibi ipſis, ſi viſitarent, cap. ſi Epiſco-
pus, vbi gloſ. in ver. prouidere, de off. ord.
in 6. quam gloſ. opinionem videtur Innoc.
in cap. procurationes, de cenſ. Et hæc opi-
nio in terminis, gloſ. eſt vera, quia epiſco-
po pauperi, vt quàm plures reperiuntur, nõ
ſunt deneganda neceſſaria ad viſitationem,
cum ſecundum Apoſtolum non ſit magnũ,
ſi ab eo metantur temporalia, per quem
ſpiritualia ſeminantur, Paul. 1. ad Corinth.
c. 9. & d. c. ſi Epiſcopus, de off. ord.
44 Si verò † Epiſcopus eſt diues, tunc vi-
ctualibus tantùm ſibi, equiſque miniſtran-
dis, aut in eadem extrauag. benedicti, in
ver. huiuſmodi, ſine equorum vecturis de-
bet eſſe contentus, cum equorum vecturæ,
& alia neceſſaria indigentibus ſolùm de-
beantur; ex ſuprà allegatis, niſi aliter ſe
haberet conſuetudo, quæ eſt ſeruanda, vt
in d. deciſ. ſuper cap. 3. de refor. ſeſſ. 24 ſub
45 tit. Vintimillien. Quia conſuetudo † pro
lege habetur, cap. conſuetudo, diſtinctione
1. & Bart. in l. 1. denique, num. 1. ff. de acqu.
plu. arc.
46 Frequens † eſt quæſtio in actu viſitatio-
nis, & poſt publicationem decretorum in
viſitatione factorum, qui ad impenſas pro

Digitized by Google

eccleſijs, oratorijs, capellis, & altaribus fa-
bricandis, vel reſtaurandis, alijſque iuxta
formam decretorum in viſitatione facto-
rum, ad eccleſiarum cultum, & ornatum
parandis, teneantur: & eſt diſtinguendum,
quia iuxta qualitatem, & ſtatum beneficio-
rum diuerſimodè debet ſtatui, & ordinari.

47 Si enim † quæritur de parochialibus,
quarum præſertim cauſa plures oriuntur
difficultates; officium viſitatoris hoc caſu
præcipuum erit, de inueſtiganda veritate
valoris reddituum parochialis eccleſiæ,
qui aut ſunt certi, nempè, conſiſtentes in
prædijs cultis, & fructiferis, ſeu penſioni-
bus prædiorum, & domorum; vel ſunt in-
certi, vt, qui conſiſtunt in decimis, aut pri-
mitijs, quæ non habent certam quotam ta-
xatam, quid & quantum parochiani paro-
cho perſoluere teneantur, vel ſunt omninò
incerti cõſiſtentes in oblationibus, & elee-
moſynis penitus incertis.

48 Primò caſu, † cùm ſuper parochialium
eccleſiarum fructibus, qui non excedunt
ſummam ducatorum centum, penſiones
annuæ reſeruari minimè poſſint, obſtante
decreto ſacri concilij Tridentini, cap. 13.
49 de reform. ſeſſ. 24. ſequitur, † quòd ſacrum
concilium quòd nouit, quæ parochis ſint
neceſſaria ad eorum cõgruam ſuſtentatio-
nem, dictam ſummam taxauerit, pro neceſ-
ſarijs eorum alimentis, & indumentis; nec
cum minori annuo redditu decenter viue-
re poſſunt; cum quidlibet parochus ſaltem
vnum clericum illi inſeruientem habere
50 debeat, & propterea quodlibet † benefi-
cium præſumatur eſſe annui redditus pro
vita duorum, cap. vt quiſque, iunct. gloſſ. in
verb. clericum. de vit. & honeſt. cler. & Fe-
lyn. in cap. ad aures, num. 4. verſ. tertia con-
cluſio, de reſcript.

51 Licèt † enim, qui parochiales eccleſias
obtinent, ad reparationem eccleſiarũ co-
gi poſſint: hoc procedit, cũ de redditibus,
quæ ſunt ipſius eccleſiæ: eis ſuperſunt vl-
tra neceſſariam ſuſtentationem, quòd tunc
conferre teneantur, vt probat text. in cap.
de his, de eccleſ. ædific. & reparan. aliàs nõ,
52 quia clerici † viuere debent de patrimo-
nio Ieſu Chriſti, cuius obſequio deputan-
tur, cap. cum ſecundùm de præben.

53 Quando verò † parochialium fructus ex-
cedunt dictam ſummam centum ducatorũ,
tunc ſi agitur de fabrica totius, vel maioris
partis eccleſiæ, ſeu domus canonicalis,
partes viſitatoris erunt in condemnando
parochum ad concurrendũ cum parochia-
nis, pro illa portione, quam arbitrio boni
viri erit condemnandus, non autem in tota
illa quantitate pecuniarum, quæ excedet
ſummam centum ducatorum, quia non ità
ſtrictè eſt illa ſumma perſtringenda, quin
54 etiam pro qualitate loci, & perſonæ † ma-
iores redditus parocho debeantur, & illi
ducati centum rectori liberi remanere
55 debent, vt eſt † de mente Pontificum, qui
in reſeruationibus penſionum, apponunt
clauſulam, quòd ducati centum remaneãt
56 liberi pro rectore, & illud verbum, † libe-
ri, habet latam ſignificationem, quòd ſint
integri ſine diminutione deductis oneri-
bus & expenſis in illis recolligendis. gloſ.
in cap. grauis. in ver. fructus. de reſtit. ſpol.
l. 1. & ibi Paul. de Caſtr. C. de fruct. & lit.
expenſ. Bald. in conſ. 53. in fin. volum. 1. &
computantur reſpectu vtilitatis, quæ habe-
tur in apportatis in abſentia. Staph. de grat.
expectat, num. 64 & 65.

57 Si autem † agatur de reparatione eccle-
ſiæ parochialis, quę pauca indigeat reſtau-
ratione, nempè, incruſtatione, dealbatione,
in aliqua muri parte reſtauratione, & his
ſimilibus, careatque paramentis, & alijs ad
ornatum, & vſum altaris, vel ſacriſtiæ ne-
ceſſatijs, tunc parochus vſque ad tertiam
partem ſumptus, qui erunt ſubminiſtrandi,
taxari poterit, & condemnari, vel eidem
parocho portio calices, paramenta, map-
pas, corporalia, & purificatoria comparan-
da concernens, poterit aſſignari. Quamuis
enim parochus ex parochiali percipiat vl-
tra ducatos centum, non propterea paro-
chiani à fabrica, & reſtauratione parochia
liũ ſunt exẽpti; ſed regulariter ipſi totum,
vel partem contribuere tenentur, & à viris
58 pij ſecularibus præcipuè † parochiales
eccleſiæ, impenſa Vniuerſitatũ, fabricãtur.
ca. futuram. §. ab illo 12. quæſt. 1. cap. nemo
Eccleſiam, & c. ſi quis de conſecr. diſt. 1.

59 Nam † Conſtantinus primus fabricam
tẽpli primæ Sedis Beati Petri inſtituit, adeò
vt ſedem imperialem relinqueret Beato
Petro, ſucceſſoribuſque ſuis profuturam,
60 licentiamq; per vniuerſum orbem, † ſub
ſuo degentibus Imperio fabricandi eccle-
ſias

Digitized by Google

ſias concederet, vt dicto cap. futuram.
61 Qua propter † eccleſiarũ numerus fuit
poſtea ab Imperatoribus, alijſque princi
pibus, ac pijs viris auctus, & quotidie Deo
benedicente augetur. auth. vt de term. ſit
num. cler. colum. 1. quando vero eccleſia
62 † per aliquẽ ędificatur, debet tanta dos ei
conſtitui, vt presbyteri, & alij eccleſiæ
inſeruientes poſſint ſuſtentari, luminaria
haberi, hoſpites recipi, & iura Epiſcopalia
perſolui, vt inquit Bar. in dict. auth. num. 1.
auth. vt nul. fabric. orat. dom. col 5. & facit
text. in c. 2. §. vbi autem. de decim. in 6. &
c. 1. de præb. eod. lib.
63 Cũ enim † qui altari ſeruit, de altari vi-
uere debeat. c. ex his. 12 q 1. & c cum ſecũ-
dum. de præben. non ſunt parochialium
Eccleſiarũ Rectoribus alimenta, ad eorum
ſtatum neceſſaria, minuenda, quia, os, boui
trituranti non eſt alligandum. Deut c. 25.
cap. eccleſias. verſ. item non alligabis. 13.
quæſt 1. & cap. extirpandæ verſ. cum igitur
de præb.
64 Secundò caſu, † quando redditus paro-
chialis conſiſtũt tantum in decimis, & pri-
mitijs, ex quibus parochus non recipit cer-
tum, & determinatum redditũ ſingulis an-
nis, informationes ſummariæ à viris nõ ſu-
ſpectis in actu viſitationis ſunt ſumendę: &
anno fertili cũ ſterili, per quinquenniũ tũc
proximè elapsũ, calculato, vt redditus ec-
cleſiaſtici calculari, & cõmuniter æſtima-
ri ſolent, vt poſt Bar. Abb. Felyn. & alios,
quos citat, tenet Gomeſ. in reg. de val. ex-
prim. quęſt. vlt. ſi redditus parochialis annis
ſingulis ſummam centum ducatorũ exce-
dunt, tunc parochus modo, quo ſupra, con-
currere debet, quia, vbi eſt eadem ratio,
idem ius ſtatui debet. cap. tranſlato. & ibi
gloſ fin. de conſtit.
65 Tertiò caſu, † ſi fructus parochialis ſunt
adeò tenues, vt non excedant annuum red-
ditum decem, aut viginti ſcutorũ, vt quàm-
plures pluribus in locis reperiuntur, & pa-
rochus nullos alios redditus percipiat, quã
incertas altaris, & alias oblationes, quæ ar
bitrio fiunt, & quibus parochus malè veſti-
tus, vix pane ſiliginis, aut alterius miſturæ
deterioris conditionis victitare poteſt, vt
pluribus in locis in mõtanis diœceſis Ver-
cellen. vidi, tũc parochus in nihilo concur-
rere debet, ex ſupra in primo caſu allegatis
ſed parochiani omnia onera ſubire tenen-
66 tur: & vbicunque † viget talis pia conſue-
tudo, quod parochiani omnia onera, tam
concernentia fabricam, quàm ornatum al-
taris, ceram, oliũq; in lampade ardendum,
& alia ſubminiſtranda ſubeant, vt pluribus
in locis, vidi illa eſt ſeruanda. Hoſt & alij
in c. 1. de Eccl. ædific. quia conſuetudo ha-
bet vim legis. l. 1. § denique, verſ. lane enim,
& ibi Bart. nu. 1. ff. de acq p u. arc.
67 Sacrum † concilium Tridentinum indi-
gentiæ parochorum cupiens prouidere,
vt cõgruè ſuſtentari valeãt, decreuit, quòd
Epiſcopi current, vt ſi per beneficiorum v-
nionem fieri nõ poſſit, per primitiarum, vel
decimarũ aſſignationem, aut per parochia-
norum ſymbola, ac collectas, aut qua com-
modioris eis videbitur ratione tantùm re-
digatur, quod pro rectoris, & parochi ne-
ceſſitate decenter ſufficiat. vt in c. 13. ſeſſ.
24. de refor. quo fit vt cum parochis indi-
gentibus prouideri voluerit, vltrà vires
grauari non poſſint.
68 Quæ. † etiam ſolet, quando parochiales
eccleſiæ ſunt iuriſpatronatus, quis teneatur
ad fabricæ conſtructionem, & reſtauratio-
nem. ſi vetuſtate, aut alio caſu collabantur.
& eſt diſtinguendum, quia, aut eccleſia ha-
bet fabricam cũ redditibus particularibus,
& ſufficientibus, vt pluribus in locis habẽt
eccleſiæ cathedrales, & collegiatæ, & tunc
ex redditibus fabricæ eccleſiæ ſunt ædifi-
candæ, & reſtaurandæ, vt in c. vnio, vbi etiã
glo. 10. quæſt. 3. & Lamber. de iur. pat. art. 2.
7. quæſt. princ. lib. 3. num. 7. aut nulla adeſt
portio fabricæ aſſignata, & eccleſia habet
amplos, & ſufficiẽtes redditus, pro recto-
ris ſuſtẽtatione. & eccleſiæ ędificatione, aut
reſtauratione, & tunc, niſi contraria vigeat
conſuetudo, de redditibus eiuſdem paro-
chialis erit eccleſia reſtauranda, vt cap. de
his de eccleſ. ædific. concurrentibus etiam
alijs beneficiaris in eadem eccleſia exi-
ſtentibus, vt per Lambert. eod. num. 7. verſ.
aut ſumus.
69 Si verò rectori † deductis ſumptibus ad
ſuã ſuſtẽtationem neceſſarijs, de quibus ſu-
pra, nõ ſuperſunt redditus, cum quibus ec-
cleſiam poſſit reſtaurare, ſeu illius reſtaura
tioni concurrere, tunc, ſi eſt iuriſpatrona-
tus parochianorum, tenẽtur ipſi parochia-
ni ad illius reædificationem, & reſtauratio-
nem,

Digitized by Google

nem, tã in corpore, quàm in membris, vt in
fabrica campanilis, ſacriſtiæ, & domus ca-
nonicalis, in locis, in quibus aliàs non fue-
runt fabricæ, aut reperiuntur vetuſtate
collapſæ, quia domus canonicalis, campa-
nile, & ſacriſtia veniunt acceſſoriè ad ipsã
70 eccleſiam, & † acceſſorium ſequitur natu-
ram sui principalis. c. ſi ſuper gratia. de off.
del. in 6. cap. acceſſorium. de reg. iur. eo. lib.
Pau de citad. in terminis de iure patr. in 6.
par. art. 5. quæſt. 3. & Lambert. eod. tit.
71 Eccleſiæ † autem, quæ ſunt iuriſpatro-
natus vnius familiæ, vel perſonæ, deficien
tibus redditibus, quibus poſſint à rectori
bus reſtaurari; quæritur, an patroni in ſo-
lidum, vel pro certa parte, ad earum reſtau-
rationem teneantur, & tenet Lambert. cla-
rum eſſe, quòd non. quia ex prima fundatio-
ne, conſtructione, & dotatione, acquiſitum
eſt ius patronatus vt c. nobis. de iure patr.
Fecit enim, quod debuit, & habuit, quòd à
iure inductum eſt, ſcilicet, iuſpatronatus,
nec ad aliud tenetur, vt inquit Lambert. de
iurepatr lib. 3. art. 2. quæſt. 7. princip nu 5.
ſacrum tamen conciliũ Trid. decreuit pa-
rochiales eccleſias, etiamſi iuriſpatronatus
ſint, refici, & inſtaurari ex fructibus, &
prouentibus quibuſcunque ad eaſdem ec-
cleſias quomodocunque pertinentibus, qui
ſi ſufficientes nõ fuerint, patronos, & alios,
qui fructus aliquos ex dictis eccleſijs pro-
uenientes percipiunt, aut in illorum defe-
ctum parochianos omnibus remedijs op-
portunis cogi mãdauit, omni appellatione,
exemptione, & contradictione remota. vt
in c. 7. § Parochiales verò ſeſſ. 21.
72 Patronus autem † parochianus, quòd ex
dotatione, fundatione, & cõſtitutione iu-
ſpatronatus, ac illius fructus, qui in præſẽ-
tatione conſiſtunt, acquiſiuit. cap. conſulta
tionibus de iurepatron. & Lambert. eo. tit.
lib. 1 par. 1. art. 9 quæſt. 8 princip num. 12.
vltra honorantias primi loci, quo in ſeſſio-
nibus, & proceſſionibus gaudet, & quòd
præ alijs honoretur. dict. cap. nobis. § fin. de
iur. patr. & Lambert. 1. quæſt. princ. lib. 3. n.
9 10. & 11. eod. tit. tenetur ad reſtauratio-
nem concurrere.

Pluries enim quæri ſolet in nouæ paro-
chialis eccleſiæ conſtructione, vel amplia-
tione, aut reſtauratione, an per capita per-
ſonarum, vel capita domorum, ſeu per ſo-
lidum, & libram impenſa ſit diuidenda, &
quòd per capita onus impẽſæ diſtribui de-
beat. dicendum videtur, quia, cùm eccleſia
omnibus æqualiter inſeruiat, & non ſit ac-
ceptio perſonarum. ca. nec quemquam, cir-
ca med. de conſec. diſt. 4. nec minorem lo-
cum in ea teneat pauper, quàm diues; ſed
æqualiter poſſideant, tam ruſticus, quam
nobilis, ita, & ęqualiter concurrere debent.
Bal. in l. omnium. C. de vect. Et omiſſis alijs,
quæ adduci poſſent, puto; quòd, non per
capita hominũ, nec per capita domorum,
37 ſed, quòd † ad ſolidum, & libram ædifica-
tiones, & reſtaurationes parochialium ec-
cleſiarum, vbi ex redditibus eccleſiaſticis
fieri non poſſunt, ſint faciendæ. Cùm enim
ædificationes, & reſtaurationes eccleſiarũ
parochialium fiant ad publicam vtilitatem,
& ad publicum vſum omnium concernen-
tur. Bar. in l. ſacrilegi. num 2. ff. ad l. Iuliam
pecul. ad cõſtructionem operis publici in-
colæ pro rata ſui æſtimi conferre debent. l.
omnes prouinciarũ & ibi Salic. C. de oper.
publ. faciẽ. l. propter. & ibi Bal. n. 12. C. qui
bon. ced. poſſ.
74 Hæc autem, † onera extraordinaria,
quæ pro neceſſitate, & vtilitate publica
inducuntur, ordinarijs, & merè realibus
æquiparantur. l. omnes omninò. C. de an-
non. & tribut. lib. 10. l. munera. C. de mu-
ner. patr. eodem lib. & Oſaſch. deciſ. 95.
75 num 44. ideo pauperes, † & diuites ſe-
cundùm quantitatem patrimonij, non ſe-
cundùm numerum perſonarum collectas
pati debent. l. vbi glo. in verb. inopes. & ibi
Bar. nu. 8. C. de apoc. publ. lib. 10. idem Bar.
in l. 4. §. actor. ff. de re. iudic. Afflict. ſuper
conſtit. Neap. de contum. Vniuerſit. nu. 9.
cum alijs ſupra allegatis.

Præmiſſa etiam procedunt, vbicunque
parochiales eccleſiæ nullos redditus, vel
adeò tenues habent, vt parochi certa an-
nua, vel menſtrua pecuniæ ſumma à paro-
chianis conducantur, quia collectæ pari
modo per ſolidum, & libram iuxta cuiuſ-
que patrimonij, & illius allibrationis quan-
76 titatẽ, ſunt imponendæ. Cũ † enim eadem
ratio militet, idem ius ſtatui debet. l. illud. ff.
ad l. aquil. & Crauet. conſ. 183. nu. 3.
77 Maxima † autem oriretur iniuſtitia, ſi in
dictis caſibus per capita hominum, vel ca-
pita domorũ collectæ eſſent perſoluendæ,

Digitized by Google

quia vt plurimùm pauperes nihil poſſiden
tes,& ex eorum labore,& induſtria tantùm
viuentes,ſunt prole onuſti ita quòd, ſi per
capita hominum; pauperrimi, qui numero
multi ſunt,in maiori pecuniarum ſumma
cócurrere cogerentur, & grauius onus ſu-
ſtinerent,quam ditiores,ſi verò per capita
domorũ,tantùm miſerabiles perſoluerent,
quantùm diuites, & opulenti: & tamen
pauperes,quorum nota eſt paupertas,vulgò,
qui dietim laborant pro victu quęrendo,
nihil conferre debent. vt inquit Bald. in l.
etiam.nu 28 C.de exerc.rei iud.

78 Inter pauperes † enim,& diuites etiam
ruſticos maxima habetur differentia. Diui-
tes enim ſunt de Conſilio, adminiſtrant
bona communia, habent inter ſe officia,
prærogatiuas & honorantias,ditiores bal-
dachinum ferunt, habent particulares ſe-
pulturas, & ſedilia in decentioribus locis
eccleſiæ, pauperes verò ſtant in locis à
choro remotior bus,ſepeliuntur in cimite-
rio extra eccleſiam, & non participant de
honoribus, quibus diuites gaudent. In di-
ſtributione candelarum quæ ſingulis annis
fit in ſolemnitate feſtiuitatis Purificationis
B.Mariæ,diuitibus maiores diſtribuuntur,
& ideò, qui honoribus, & commoditati-
bus præcellunt, congruum eſt, vt maiori
grauamine onerentur, argum.text. in l.ſe-
cundum naturam, ff.de regul.iuris, & cap.
qui ſentit,eod.tit.in 6.

79 Magnates verò,† ac locorum primates,
quò cœteris poteſtate præeminent, ac di-
gnitate præfulgent, eò in diuinorum ope-
rum ſumptibus ad pauperum ſubiectorum
leuamen largiores,ac munificentiores eſſe
debent,illi enim inter cœtera,varijs gaudēt
honoribus, à ſubditis tanquam Reipublicę
columina venerãtur,ad eorum nutum po-
pulus vniuerſus obtemperat.Et,ſicut etiam
ad ipſorum habitationem decentiores, ac
honoratiores ciuitatis ædes aſſignantur;
ita & in templis, & eccleſijs, vbi ad diuina
peragenda conuenitur,ſupremas in popu-
lo ſedes non ipſi ſolùm,ſed & tota illorum
80 familia obtinet. † At hic haud prætermit-
tam, quod alicubi non ſatis laude dignum
fieri ſolet. Vbi locorum domini, & qui no-
bilitate, aut magiſtratus honore præcellũt
ſedes ſibi in ipſo Eccleſiæ choro habere
prætendunt, eaſque nulla loci, qui Dei ſa-
cerdotibus rem diuinam facientibus tan-
tùm dicatus eſt, ratione habita, ibi conſti-
tuere non dubitant,antiquorum Imperato-
rum veſtigia,minimè,vt æquum eſſet,æmu
lantes. Theodoſius enim (vt alios memorã-
dæ pietatis, ac ſanctitatis taceam) Iunior
Imperator templum ingreſſurus ſacra alta-
ria munerum tantum offerendorum gratia
accedebat, quibus oblatis, ad extimum,
communeque atrium mox ſe recipiebat, vt
teſtat. Baron. in lib. ann. Eccleſ. tom 5. ann.
431. pag. 158. in fin.

Finis Secundæ Partis.

IO. FRANCISCI LEONIS IPPOREGIENSIS V. I. D.

EPISCOPI THELESINI.

THESAVRI FORI ECCLESIASTICI.

Pars Tertia.

DE MALA BENEFICIORVM COLLATIONE. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia eccleſiaſtica ſine canonica inſtitutione licitè obtineri non poſſunt.*

2 *Beneficiorum collatores nihil pro collatione accipere poſſunt.*

3 *Beneficiorum poſſeſſionem tradentes, quando ſimonia pœnam incurrunt.*

4 *Fructus canonicatuũ pro traditione poſſeſſionis, quando dimidia fabrica eccleſia, vel ſacriſtia debeatur.*

5 *Fructus canonicatuũ pro poſſeſſione tradenda indebitè percipientes, quam pœnam incurrant.*

6 *Fructus canonicatuum ex conſuetudine hæredibus ſpectare poſſunt.*

7 *Beneficia omni pacto, & conuentione ceſſante debent obtineri.*

8 *Simonia manu, lingua, & obſequio committi poteſt.*

9 *Simonia pro ingreſſu religionis, quomodo committi poſſit.*

10 *Simonia commiſſa mediatores excommunicationis pœnam incurrunt.*

11 *Simoniacus celebrans irregularitatis pœnam incurrit.*

12 *Simoniacè beneficium impetrans eſt illo priuatus ipſo iure, & inhabilis ad illud, & alia obtinenda.*

13 *Beneficium ſimoniacè obtentum poſſidens ad omnium fructuum perceptorum reſtitutionem tenetur.*

14 *Simonia eſt triplex, realis conuentualis, & mentalis.*

15 *Simonia eſt crimen grauiſſimum.*

16 *Confidentia pluribus modis committitur.*

17 *Beneficia in confidentiam retinentes plures pœnas incurrunt.*

18 Con-

18 *Confidentia octo coniecturis probatur.*
19 *Beneficia per reſignationem vacantia conſanguineis conferentes, & illa impetrantes, quam pœnam incurrant.*
20 *Collatio facta à Papa conſanguineo reſignantis eſt valida.*
21 *Poſſeſſionem beneficij vigore ſupplicationis acquirens graues pœnas incurrit.*
22 *Beneficium vnum, vni eſt conferendum, & ad ſummum duo.*
23 *Parochus aliam parochialem impetrans, prima vacat ipſo iure.*
24 *Parochiales duas retinens graues pœnas incurrit.*
25 *Beneficia duo quando auctoritate ordinaria conferri poſſint.*
26 *Beneficia plura quàm duo, auctoritate ordinaria obtinens, quas pœnas incurrat.*
27 *Parochiales eccleſiæ vacantes per concurſum ſunt conferendæ.*
28 *Parochiales eccleſiæ ſine concurſu collatæ, nullum tribuunt titulum poſſidendi.*
29 *Collatoribus beneficiorum nõ currit tempus ad conferendum, niſi à die ſcientiæ.*
30 *Ordinario collatore negligente, ad quem curſu haberi debeat.*
31 *Appellatur ab Ordinario ad metropolitanũ à grauamine in concurſu illato.*
32 *Parochiales per obitum, aut reſignationem vacantes à quibuſcunque Papa inferiorib. ſine concurſu conferri non poſſunt.*
33 *Decretum irritans omnia in contrarium geſta annullat ipſo iure.*
34 *Parochialem obtinens ſine concurſu dicitur intruſus, & non facit fructus ſuos.*
35 *Fructus beneficiorum indebitè percipiens pœnam inhabilitatis incurrit.*
36 *Rehabilitas ob malam fructuum perceptionem datur mediante fructuũ cõpoſitione.*
37 *Diſpenſatio ab irregularitate, & abſolutio ab excommunicatione, quomodo detur.*
38 *Beneficia viuentium non ſunt impetranda.*
39 *Intrudens ſe in beneficio viuentis plures pœnas incurrit.*
40 *Filij presbyterorũ ex fornicatione ad quanis parentum beneficia non admittuntur.*
41 *Examini ſe pro alijs in beneficiorũ collatione ſupponentes, quibus pœnis plectantur.*
42 *Collationes beneficiorum perſonis hæreſis, aut apoſtaſiæ, ſeu proprio, ſeu cognationis vitio contaminatis facta ſunt nulla.*

PLVRA de ijs, quæ ad Epiſcopos, parochoſque pertineant, & quæ circa eccleſias præſtanda ſint, hactenus diſcuſſimus. Cœterum, quia in beneficiorum collatione, ſi quid peccatur, maximum admittitur piaculum, multaque inde, tanquàm ex malo iacto fundamento, eccleſiarum, ſacrarumque rerum oritur pernicies, de hac re nonnulla digna, quæ notentur, adducam.

1 Beneficia eccleſiaſtica † non poſſunt licitè ſine canonica collatione obtineri, cap. 1. de reg. iur. in 6. & Dom. in cap. non poteſt, de præb. Vnde pluribus ex cauſis, tam collatores, quàm prouiſi pœnas incurrũt.

2 Primò, † collatores beneficiorum nihil pro collationibus, aut inſtitutionibus, vel cõfirmationibus accipere poſſunt, alioquin tam dantes, quàm recipiẽtes, ſimoniæ pœnam incurrũt, cap. presbyter, cap. quos cõſtiterit, 1. quæſt. 1. cap. ſancitum, 7. quæſt. 1. cap. tua nos, cap. in tantùm, in fin. de ſimon. & conc. Trid. cap. 14. de refor. ſeſſ. 24. Eandemque pœnam incurrunt, eligentes, nominantes, 3 † præſentantes, & poſſeſſionem tradentes cathedralis eccleſiæ, vel beneficij, canonicatuum, præbendarum, vel partis prouentuum, ſeu diſtributionum quotidianarum, c. non ſatis, c. cũ Eccleſia, de ſim. c. cum ſuper, de confeſſ. & concil. Trid. d. c. 14. Nec fructus primi anni, vel quidquã aliud pro poſſeſſione tradenda percipi põt, etiã vigore ſtatuti iurati ab habente auctoritaté facti, niſi 4 † ſtatuto caueatur, quòd dicti fructus fabricæ eccl. aut ſacriſtiæ, vel alio pio loco applicentur, quo caſu dimidia fabricæ, ſacriſtiæ, aut pio loco, & alia dimidia beneficiato debetur: 5 † cõtrafacientes verò capitula interdicto eccleſiaſtico ſubijciuntur, & ſingulares perſonæ ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua, niſi in mortis articulo, præterquã à Romano Pontifice abſolutionis beneficiũ obtinere non poſſunt, vt in conſtitut. Pij V. incip. Durum nimis, &c. in Bull. Roman. cap. 106. qua attenta, cuiuſuis ſtatuti prætextu, etiam ex vrgente cauſa facti pro bono eccleſiæ, non poteſt canonicus nouus cogi aliquid

Digitized by Google

aliquid ſoluere pro debitis antiquis ſuæ
eccleſiæ, etiam pro reparatione, aut me-
lioratione factis, vt per ſacram congrega-
tionem fuit deciſum ſuper eod. cap. 14. de
ref. ſeſſ. 24. vt in deciſ. ſub tit. Mediolanen.
Sed, ſi in aliqua eccleſia ſit conſuetudo,
6 vt duobus primis annis, † quibus quis fuit
canonicus, fructus canonicatus ſint hære-
dum anteceſſoris, dictus caſus non com-
prehenditur in dicto decreto concil. nec
conſtit Pij V. vt ſuper eod. c. 14. in deciſ. 2.
ſub tit. Mediolanen.
7 Pro beneficijs † obtinendis omnis pa-
ctio omniſq; conuentio debet omninò ceſ-
ſare, cap fin. de pact. ca. tua nos, de ſimon.
& cap. quam pio, in fin. 1. quæſt 2. ita, quòd
pro pinguiori, & digniori beneficio medio
fauore tertij obtinẽdo, nõ poteſt quis pro-
mittere de dimittendo, vel renunciãdo mi-
norem, vel minus dignum. Nec etiam inter
partes, aut alias perſonas, licet fauor non
requireretur pro obtinendo beneficio, po-
teſt ſine ſcientia, atque conſenſu Pontificis
promitti de alio beneficio alteri renunciã-
do, vel reſeruationi penſionis conſentien-
do abſque incurſu ſimoniæ, cap. quæſitum
de rer. perm. Tolet in inſtruct. ſacerd. cap.
5. poſt med. l. 5. qua etiam committitur in
iure ad beneficium competẽ ceſſionalẽ,
Tolet. cap. 90 num. 2. verſ. tertio dico lib. 5.
8 † Quia ſimonia manu, lingua, & obſequio
cõmittitur, gl. in auth. quom. op. Epiſc. §. 1.
in ver. pecunijs, col. 3. c. ſunt nonnulli, 1 q.
1. c. cum eſſent, & c. ex diligenti, de ſimon.
9 Nec pro † ingreſſu religionis quidquam
ab ingrediente recipi poteſt, d. c. non ſatis,
& pactione interueniẽte, tranſigentes ſimo
niæ pœnã incurrunt, cap. preterea, de trãſ.
& d. cap. tua nos & qui, quomodolibet dã
do, vel recipiendo, ſimoniam committunt,
10 † aut, quòd illa fiat, mediatores exiſtunt,
aut procurant, excommunicationis ſenten-
tiam incurrunt, à qua non niſi à Romano
Pontifice poſſunt abſolui, præterquàm in
mortis articulo cõſtituti, c. 2. §. ſtatuens, in
extr. com. de ſim. & Nauar. conſ. 34. n. 2 eo.
tit. & Graff. deciſ. aur. c. 98. n. 1. par. 1. lib. 2.
11 Simoniacus † autem celebrans, tanquàm
excommunicatus, irregularis efficitur, Bor-
gaſ. de regul. par 1 quæſt 7. num. 31. Abb. in
c. 2. n. 7. de cler. excomm. min. Nauar. c. 27.
12 nu. 244. tom. 3. & Graff. d. c. 98. n. 1. † Et ſi-
moniacus beneficium ſimoniacè obtentũ
non acquirit, ſed eſt illo priuatus ipſo iure
inhabiliſq; ad illud, & alia in poſterum ob-
tinenda, Pius V. in conſtit. cum primùm, §.
& vt ſimoniacè, in Bull. Ro. cap. 5. & Naua.
cap. 23. num. 105. verſ. porrò, de ſimon. d.
tom. 3. Nec ſolùm eſt priuatus ipſo iure,
13 & aliàs pœnas ſupra expreſſas incurrit, †
ſed tenetur etiam ad reſtitutionem omniũ
fructuum per ipſum perceptorum, vt ibi
Nauar. & extrauag. cõ. 2. §. per electiones,
de ſimo. & Pij V. eo. §. & vt ſimoniacè, quę
pœna locũ ſibi vindicant in ſimonia reali,
de qua in locis ſupracitatis. Collatores ve-
rò ſimoniaci cuiuſcunque gradus exigant,
pœnis à iure ſtatutis ſunt puniendi, vt in
eod § & vt ſimoniacè, verſ. qui verò.
14 Simonia † tres habet ſpecies, quarum
vna eſt realis altera conuentionalis, tertia
mentalis, de quibus, & earum, pœnis, ac
quando in pœnam non incurritur, omnes
ſcribentes & præſertim Nauar. d. cap. 23. à
num. 94. vſque ad n. 100. Tolet in c 93. per
tot. eo. lib 5 Diaz. pract. crim. c. 92. per tot.
& in annot. ſub lit D. & Graff in deciſ. aur.
c. 96. 97. & 98. par. 1. lib 2. diffusè tractarũt,
15 † & omnia crimina, ad comparationẽ ſi-
moniacę hæreſis quaſi pro nihilo reputan-
tur, cap. tanta, de ſimo. cap. cito, §. qui ergo,
1. q. 1. cap. fin. 1. q. 7 & Rebuff. practica. be-
nefic. de ſimon. in reſignan. n. 12. par. 2.
16 Secundò, † acquirens beneficium per
confidentiam, quæ pluribus modis cõmit-
titur, nempè, cum ipſa beneficia iure retine
re nequeuntes, vel ne cogantur ad reſiden-
tiam, vel ad ſacros ordines ſuſcipiendos,
ac habitum, ad tonſuram deferre, vt ad bel-
lum proficiſcantur, ac inimicos occidant,
vel, vt alieno nomine lites agant, aut defen
dant, ſeu propter crimina incapaces, vt
purgato delicto, vel abſolutione conſequu-
ta, illa repetant, eadem in alios deponunt,
& plerunque fructus ipſorũ adminiſtrant,
aut, quibus ipſis ſtatuunt ſæpe laicis, & in-
habilibus, & quandoque ſenes, vel infirmi,
vt beneficia in domibus ſuis perpetuent,
illa renunciant in alios, in quos confidunt,
qui, vel profanam familiam reſignantium
de fructibus eccleſiaſticis alant, vel illa
infantibus, vel naſcituris, donec ad legiti-
mam peruenerint ætatem, aſſeruent, facto
interdum circuitu retroceſſionis cum fru-
ctuum

Digitized by Google

ctuum reſeruatione, vel incapaces, aut alijs beneficij incompatibilibus onuſti, aut merè laici beneficia eccleſiaſtica alijs conferri procurant, vt de illis poſtmodum ad eorũ libitum diſponatur, fructus etiam illorum percipientes. Ordinarij etiam, & alij collatores, ac etiam patroni laici, qui curant beneficia deponi, vt fructus, ſeu penſiones capiant eorundem, & alijs faciant miniſtrari, & beneficia conferri, aut penſiones, & fructus reſeruari: Si quis, quacunq; auctoritate, eccleſiam, vel monaſterium, aut aliud qualecunque beneficium eccleſiaſticum ex reſignatione, vel ceſſione cuiuſcunque perſonæ ſimpliciter, aut cum circuitu retroceſſionis, etiam ſola dimittentis intentione, receperit, vt illa, vel illud eidem dimittenti, vel alteri poſteà conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars, alij, aut alijs concedantur, vel penſiones ex eiſdem perſoluantur, aut, ſi collator conferat beneficium eccleſiaſticum quouiſmodo vacans, eà conditione tacita, vel expreſſa, vt poſteà in alterum arbitrio collatoris, ſeu alterius relinquat, aut remittat, ſeu penſionem illi, vel illis, quem, vel quos collator, aut cedẽs, vel alius per ſe, vel alium ſcripto, aut verbo iuſſerit, ſeu ſignificauerit, perſoluat: vel ſi à patrono etiam laico, vel alteri præſentatori, aut electori id fieri contingat, in quouis dictorum caſuum confidentiæ prauitas erit contracta, vt per conſt. Pij V. intollerabilis, §. quare nos, in Bull. Roma. c. 87. & Diaz. pract. crim. eo. c. 92. in annot. verſ. nec circa. Nauar. dict. c. 23. n. 110.

17 † Qui verò beneficia quæcunque, fructus, penſiones, aliaſuè res, intercedente hoc confidentiæ vitio, receperunt, & retinent, omnibus, & ſingulis alijs dignitatibus, adminiſtrationibus, & beneficijs obtentis, fructibuſque, & penſionibus, & alijs rebus eccleſiaſticis, ac etiam Romanæ curiæ, & alijs officijs temporalibus, priuationis, & inhabilitatis ad alia in poſterum obtinenda pœnè incurrunt, & in ſubſidium excommunicationis ſententia innodantur, à qua, niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo conſtituti, abſolutionis beneficium obtinere non poſſunt, vt eadem conſti ut in fin. ſub eodem num. 110. & ibi per eundem Nauarr. verſ. nota decimò. & verſ. vndecimò quòd. ſub num. 111.

18 Nam dicta confidentia † octo coniecturis probatur, vt per eundẽ Naua. eo n. 110. verſ. ſeptimò nota, dicitur etiam ſimonia conuentionalis confidentia beneficialis, vt per Graſſ dict. c. 96. nu 28. par. 1. lib. 2.

19 Tertiò, † beneficia per reſignationem vacantia conſanguineis, affinibus, vel familiaribus auctoritate ordinaria conferri nõ poſſunt, aliàs de huiuſmodi beneficijs ſic prouiſi carent titulo, qui vires, & effectum habere non poteſt, & contrafacientes, tam collatores, quàm prouiſi in eo, in quo delinquunt, puniuntur, quia à iure conferendi ſuſpenſionis pœnam ipſo facto incurrũt, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & taliter prouiſi titulo carent, & aliàs pœnas incurrunt, vt in conſtitut. Pij V. quanta Eccleſiæ, §. cœterum, & §. qui verò, in Bull. cap. 58. Auctoritate tamen Apoſtolica per reſignationem beneficia conſanguineis, affinibus, & fami-
20 liaribus reſignantium conferuntur, † quia dicta conſtitutio non habet locum in prouiſionibus Apoſtolicis, ſed tantùm in auctoritate ordinaria factis, ad tollendam ſuſpicionem fraudis, vt ibi legitur, quæ in Papa ceſſat, cum ipſe ſit dominus omnium beneficiorum, & de illis arbitrio ſuo diſponere poſſit, & eidem (dummodò non ſit contra fidem) omnia liceant, & ſuis conſtitutionibus non ligetur, Abb. in cap. magnæ nu. 17. de vot. & vot. redempt.

21 Quartò, † auctoritate Apoſtolica prouiſi non ſine vigore litterarum Apoſtolicarum titulum, & poſſeſſionem acquirere poſſunt, & eorundem beneficiorum poſſeſſionem ſupplicationis vigore apprehendẽtes fructus, quos ex illis pro tempore accipiunt, non faciunt ſuos, ſed ad beneficia in eiſdem ſupplicationibus expreſſa, obtinenda perpetuò inhabiles ipſo facto efficiuntur, & ad fructuum ex illis perceptorum reſtitutionem in vtroque foro tenentur, vt in extrauag. Pauli III. cum nobis, §. nec non partes, in eod. Bull. c. 5.

22 Quintò, † plura beneficia habere non licet, ſed vnum tantùm beneficium eccleſiaſticum ſingulis eſt conferendum, quòd ſi ad vitam eius, cui confertur, non ſufficiat, licitum erit, vt aliud ſimplex ſufficiens (dũmodo vtrunque perſonalem reſidentiam non requirat) eidem conferatur, concil.

Trid.

Trid.cap.17.de reformat.ſeſſ.24.cap.vnio,
10 q.3 c.1.2.& 3 21 q.1. cap. ſanctorum,
70.diſtinct.Diaz pract.crimin. cap.48.n.5.
& Ioan.de Lig.in tract.de plu.benef.col.2.
Propterea parochialē eccleſiam obtinens;
23 † ſi ei alia parochialis auctoritate ordina-
ria conferatur,habita ſecundæ parochialis
pacifica poſſeſſione,prima vacat ipſo iure,
c.de multa,& ibi Abb.num.1. & nu.16.de
præb.Staphil.in tract.it. de grat expect.tit.
de quali.& ſtat.benef num.2. & nu.40. &
24 Diaz.vbi ſuprà.circa fin. Si † verò cum
ſecunda parochiali, aut alio beneficio cu-
ram animarum annexam habenti primam
parochialem quis retinere præſumit,incur-
rit pœnam,quòd vtraque eſt ipſo iure pri-
uatus,& inhabilis ad ſacros ordines,& alia
beneficia obtinenda,extrauag.execrabilis,
§. qui verò deinceps , & ibi gloſ. in verb.
ipſo iure,de præb.& dignit. conc. Trid.in
cap.4.de reform.ſeſſ.7.& Mandoſ.in addit.
ad Lap.alleg.48.in ver.ipſo iure.

25 Habenti † ſimplex beneficium, quod ad
vnius non ſufficiat ſuſtentationem , pote-
rit Ordinarius aliud beneficium conferre ,
ex diſpoſit.conc.eod.c.17.non autem plu-
ra, quàm duo, etiam quòd tenuis ſint red-
ditus,nec ad vnius ſufficiant ſuſtentationē,
vt à ſacra congregat. Card. ſuper declara-
tione decretorum eiuſdem conc. Trident.
fuit ſuper eodem cap.17.deciſum,vt in de-
ciſ.ſub tit.Rauennaten.& alia ſub tit.Vero-
26 nen.† Plura autem beneficia ſimplicia vl-
tra duo auctoritate ordinaria obtinens,
quia illa poſſidet contra eiuſdem ſacri cō-
cil Trid.diſpoſitionem,& ſic ſine titulo,di-
citur intruſus,& non facit fructus ſuos,ſed
illos,vti fur, reſtituere tenetur, vt poſt plu-
res citatos,tenet Graff.deciſ.aur. c.97.nu.
48.par.1.& incidit in pœnā, quòd poterit
tūc alij vltra duo iure priuari,& etiā vltra
vnū,ſi aliud ad ſuſtentationem ſufficiat,quia
cœtera ſine Papæ diſpenſatione abſq; mor-
tali peccato retinere non valet, c.conque-
rente,& ibi Abb.n.2. de cler.non reſiden.
Nauar.c.25.n.127.& Graff.d.c.97.n.17.

27 Sextò,† parochiales eccleſiæ per obitū,
aut per reſignationem ſimplicem vacantes,
ordinaria auctoritate per concurſum,præ-
uio examine coram Epiſcopo,ſeu eius Vi-
cario,& examinatorib.ſynodalibus tribus,
non pauciorib.& parimodo à S.R.E.Card.
etiam vigore indulti ſunt conferendæ,cō-
cil.Trident.cap.18. de reformat.ſeſſ.24.&
Pius V.in conferendis, in Bull. conſtit.32.
28 Prouiſi † etiam de parochialibus, non præ-
cedente concurſu, & dicto examine nullū
acquirunt titulum poſſidendi, nec colora-
tum,ſed vt prius,ante collationē vacabant,
adhuc vacare noſcuntur , & Sedis Apoſto-
licæ,ſeu ijs,quibus ius conferendi eas,præ-
terquam Epiſcopis, & Archiepiſcopis,qui
curam dicti examinis iuxta dictum decre-
tum concilij habere debent,competit,ſunt
reſeruatæ,vt in ead.conſt §. nos ad quorū,
in fin. Nam S.R.E. Cardinales, qui vigore
indulti conferunt, vt plurimùm ſunt in cu-
ria Romana,& pro alijs ſanctæ Sedis Apo-
ſtolicę negotijs in alijs Regnis,aut Prouin-
cijs Legati.Vnde quæri poteſt,nunquid, &
ipſi formam examinis per concurſum corā
Epiſcopo, ſeu Vicario reſiden.& tribus ſal-
tem examinatoribus ſeruare debeant,cùm
poſſit dubitari , quòd negligentia Epiſco-
porum in non publicando concurſu , ſi in-
duceretur deuolutio ad Sedem Apoſtolicā
ſine eorum culpa,illis poſſet præiudicare ,
ſed ad illius formam ſeruandam ipſi pari-
modo teneri declarantur,cum in dicto de-
creto conc. Trid. paulò poſt princ. & d.
conſtitut 32.eod.§.nos ad quorum,ſint ad
eandem formam ſeruandam expreſsè cō-
29 prehenſi , nec negligentia † Epiſcoporum
illis poteſt præiudicare , quia collatoribus
beneficiorū non currit tempus,niſi à die
ſcientiæ vacationis, c.licèt, de ſuppl negl.
prælat c.quia diuerſitatē, in fi. de conceſſ.
præb.Rebuff.de deuol.n. 10. Rot.deciſ.7.n.
4.de præb.in antiq.& tunc negligente Or-
dinario,in cuius diœceſi indultum quis ha-
bet conferēdi,illum familiaribus litteris re-
quirere poteſt de publicando concurſu,&
concurrentibus examinandis atteſtatione-
que,& approbatione illius,quē magis ido-
neum Ordinarius iudicauit, vt fieri debet ,
tranſmiſſa, ſic approbato, eſt parochialis à
Cardinali eidem magis idoneo iudicato,&
non alteri conferenda,dict cap.18. § pera-
cto,& eadem conſtit.32 §.vt autem .

30 Recuſante † autem Ordinario , vel ne-
gligente prædicta executioni debitè demā-
dare, vltra quod cogi poſſet à Cardinalib.
ſacræ congregationis Ordinariorum, & a-
lijs modis legitimis,poſſet etiam ad metro-
poli-

Digitized by Google

politanum,quoad Epiſcopos,haberi recur-
31 ſus,† vt in ſimili,à grauamine ab Ordina-
rio in cōcurſu illato appellatur ad Metro-
pol.& à Metropolitano ad Ordinariū vici-
niorē,vel Sedem Apoſt.vbi corā iudice ap-
pellationis,& eius examinatoribus exami-
natur. Sed appellatio huiuſmodi habet lo-
cum tantùm ad effectum deuolutiuum, nō
autem ſuſpenſiuum, quia non ſuſpendit iu-
dicatum,vt in eadem conſtitut.eodem §.vt
32 autem . † Parochiales quoque omnes per
obitum, aut reſignationem, non tamen ex
cauſa permutationis,quomodolibet vacā-
tes,exceptis his,quæ iuri patronatus laico-
rum exiſtunt,& quę à Papa per deuolutio-
nem, reſignationem, aut aliam cauſam ſibi
benè viſam conferuntur ab alijs quibuſcūq;
collatoribus, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinalibus,& Sedis Apoſtolicæ legatis,
per concurſum, præuio dicto examine, ab
examinatoribus faciendo , ſunt conferen-
dæ,aliàs collationes ſunt nullæ, & nullum
tribuunt titulum coloratum,vt in dict.cō-
ſtit.§.nos, ad quorum, quæ habent decretū
irritans,circa fin.ibi ſi ſecus, &c.
33 † Quod decretum omnia in contrariū
geſta annullat ipſo iure,cap.ſi eo tempore,
de elect.in 6.cap.quodam, cum gloſſ. de
præb.eod.lib. Et cum parochialis tunc va-
34 cet, vt prius, taliter prouiſus † caret ipſo
iure titulo,quem nunquam habuit, & dici-
tur intruſus, gloſ. in verb. ſed dumtaxat, in
cap. niſi cū pridem, §.propter, de renunc.
& Felin.in cap. in noſtra, num. 13. verſ. &
in effectu,eodem tit.& in cap.veniens, nu.
2.verſ. primo ſi.de accuſ. & vti vacans, vt
prius, poteſt iure impetrari, & hic eſt vnus
modus vacandi propter formam ſacri cō-
cilij,& dict.conſtitut.minimè ſeruatam,&
percipiendo fructus beneficij ſine concur-
ſu impetrati, illos iniuſtè percipit , & tan-
quam intruſus non facit illos ſuos, Caſſac.
de cauſ.poſſ.& propr.deciſ.1.n.2.& Graff.
d.cap.97.num.48.
35 Fructus † autem indebitè percipiens in-
currit pœnam inhabilitatis ad quæcunque
beneficia obtinenda,cap.cum iam dudum,
& ibi Abb.n.4.de præb.& dign. & Rebuff.
de diſpenſ.cum reg.fac.nu 6.Vnde indiget
36 rehabilitatione , † quæ non datur niſi in
Dataria,facta de fructibus indebitè perce-
ptis cōpoſitione,qua facta cōceditur noua
37 prouiſio cum diſpenſatione † ab irregulari-
tate,quam fructus indebitè percipiens cō-
traxit,& abſolutione ab excommunicatio-
ne , quām quis irregularis celebrando in-
currit:& hic eſt ſtylus Datariæ,& Cancel-
lariç,de quo per Rebuff.vbi ſupra,nu.67.&
ante nouam prouiſionem ob indebitam
fructuum perceptionem , & irregularita-
tem contractam poterunt in odium irregu-
laris beneficia,vti vacantia impetrari.
38 Beneficia † viuentium non ſunt impe-
tranda,quia cōtra ſimiles impetrantes om-
nes leges diuinæ, & humanæ inſurgunt, l.
ſtipulatio,hoc modo,ff de verb.oblig.l.fin.
C.de pact.cap.2. de conceſſ. præbend. &
Gomeſ.de impetr.benef.Viu.quæſt.1.num.
2.Propterea quilibet Papa in principio ſui
Pontificatus inter alias conſtituit regulam,
qua ordinatur , vt ſi quis ſupplicauerit ſibi
de beneficio quocunque,tanquam per obi-
tum alicuius tunc viuentis vacante,proui-
deri,& poſteà per obitum eius vacet,pro-
uiſio,& quæuis diſpoſitio dicto ſupplicanti
per obitum huiuſmodi de nouo faciendæ
nullius ſint roboris,vel momēti,adeò quòd
ſupplicans de beneficio viuentis ſibi proui-
deri pœnam inhabilitatis ad aliud poſt il-
lius obitū impetrandū incurrit ipſo facto .
vt in regul. Clem.VIII. reg.20. & Gomeſ.
ſuper ead.reg.q 3.nu.2. ſi quis autem in
beneficio viuentis ſe intrudit eccleſiaſtica
communione eſt priuandus, ab eodem be-
neficio repellendus, & ad illud obtinendū
in futurum inhabilis efficitur, c.1. de con-
ceſſ.præb & Diaz pract.crim.q.45.
40 Presbyterorum † filij ex fornicatione
nati, eccleſias cathedrales etiam metropo-
litanas,ac monaſteria,quibus eorum patres
præfuerunt ſeu illa, & illas dignitates etiā
maiores,& principales, perſonatus, admi-
niſtrationes , & officia , etiam curata , &
electiua , & alia quæcunq; beneficia eccl.
cū cura,& ſine cura ſecularia,& quorum-
uis ordinum regularia, quæ presbyteri, &
clerici , ac religioſi eorum patres in titulū
vel commendam,aut adminiſtrationem ad
tempus, ſeu in perpetuum aliquando obti-
nuerunt , nullo vnquam tempore quoquo
modo obtinere poſſunt, nec cum eis ſuper
hoc præſumitur diſpenſatum , vt ſtatuit
Clem. VIII. in litteris , de quibus in Bull.
Rom.c.26 in eod.Bull.pag.339.

41 Beneficiorum † obtinendorum occaſione ſe pro alijs in examine ſupponens, aut beneficia pro perſonis id ignorantibus, ſeu pro ſe, vel pro alijs, cũ oblatione alicuius penſionis annuæ, aut cum ſpe penſionem annuam, aut aliud quarumuis modicum, temporale commodum ab eis conſequendi, vel pro ſe ipſis principaliter, animo, & intentione, vt poſtmodum in fauorem aliorum, etiam quantumuis idoneorum, & benemeritorum, cum ſimili penſione, aut commodo, aut etiam ſine eo reſignandi obtinere procurauerit, cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtat, etiã ſi Epiſcopali, vel alia maiori dignitate eccleſiaſtica præfulgeat, inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnã eo ipſo abſque alia de ſuper facienda declaratione incurrit, præter excommunicationis anathematis, ac maledictionis æternæ ſententiam, qua innodantur, vt in litteris Paul. Papæ IV. de quibus in Bull. Roma. cap. 33. §. nos præmiſſis.

42 Collationes † beneficiorum ſunt etiam nullæ in illis perſonis, quæ propter genus, aut hæreſim, aut à fide apoſtaſiam, ſiue proprio, ſiue ſtirpis, ſiue cognatorum vitio, contaminati, per canonicas ſanctiones, aut ſtatuta à Sede Apoſtolica firmata, aut Apoſtolica priuilegia ab eccleſijs prohibentur, ita quod prouiſiones eiſdem quacunque auctoritate factæ vires, & effectum habere non poſſunt, ſed Sedi Apoſtolicæ ſunt expreſſæ reſeruata, & affecta, vt in litteris Gregor. Papæ XIII. de quibus in Bull. Rom. cap 68.

DE POENA NON RESIDENTIVM. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Reſidere tenentur parochi ſub pœna priuationis.*

2 *Beneficia ſimplicia, an perſonalem reſidentiam requirant.*

3 *Vagabundi beneficijs ſimplicibus poſſunt iure priuari.*

4 *Reſidere tenentur Epiſcopi, alioquin pœnas incurrunt.*

5 *Epiſcopi reſidere negligentes, quando Papæ ſint denunciandi.*

6 *Epiſcopus diu à ſua reſidentia ſine legitima cauſa abſens poteſt iure priuari.*

7 *Abeſſe non poſſunt Epiſcopi vltra trimeſtre ſingulis annis.*

8 *Abeſſe quando poſſint Epiſcopi à reſidentia.*

9 *Parochi vltra bimeſtre abeſſe non poſſunt, & neque per id tempus abſque licentia ſcriptis obtenta.*

10 *Epiſcopi à reſidentia vltra duos menſes parochos diſpenſare non poſſunt.*

11 *Abeſſe non poſſunt canonici à reſidentia vltra tres menſes.*

12 *Reſidentia debita quãdo debeat publicari.*

13 *Abſens ex cauſa, quomodo beneficio debeat prouidere.*

14 *Abſens elapſo termino licentiæ ſibi conceſſæ, quomodo beneficio priuari poſſit.*

15 *Parochi ſine cauſa, & licentia non reſidentes, quam pœnam incurrant.*

16 *Fructus, in quibus ob non reſidentiam quis condemnatur, fabricæ eccleſiæ ſunt applicandi.*

17 *Reſidentia præcipuè debetur in parochiali.*

18 *Parochi ad reſidentiam in domo parochialis ſunt cogendi, & ea deficiente, in domo parochiali propinqua.*

19 *Canonici vltra tres menſes non reſidentes qua pœna ſint puniendi.*

20 *Abſentes ſine legitima cauſa, ſi diſtributiones quotidianas percipiunt, ad illarum reſtitutionem tenentur.*

21 *Canonici quomodo per tres menſes abeſſe poſſint.*

22 *Canonici, gaudentes priuilegio trium menſium abſentiæ, diſtributiones quotidianas amittunt.*

23 *Canonici miſſi ad limina Apoſtolorum, vel ad eadem limina Epiſcopos comitantes diſtributiones quotidianas non amittunt.*

24 *Diſtributiones quotidianas quando non amit-*

amittant canonici, inſeruientes eccleſijs Parochialibus canonicatibus annexis.

25 *Diſtributiones quotidianæ pluribus caſibus non amittuntur.*

26 *Diſtributiones quotidianas non amittunt abſentes à choro pro vtilitate eccleſiæ.*

27 *Diſtributiones quotidianas non amittunt infirmi, & ſenio confecti.*

28 *Diſtributiones non amittunt Epiſcopis in viſitatione inſeruientes.*

29 *Abſentes in Apoſtolica Sedis, aut Epiſcopi ſeruitio fructus præbendarum integrè percipere poſſunt.*

30 *Reſidere negligentes vltra pœnas priuationis fructuum, alijs etiam pœnis plecti poſſunt.*

31 *Reſidere recuſantes, ac extra reſidentiam decedentes pœnam incurrunt, quòd eorum bona ſpolie Cameræ Apoſtolicæ cedunt.*

32 *Parochi epidimiæ tempore ad reſidentiam, & ad eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtranda tenentur;*

33 *Abſentes vltra tres menſes, quomodo ſint monendi.*

1 BENEFICIA † curam animarum
habentia, aut aliàs
perſonalem reſidẽ-
tiam requirẽtia ob-
tinentes, ob non re-
ſidentiam, pœnam
priuationis incur-
runt c.conqueren-
te, & ibi Inn. & Abb. num. 1. de cler. non re-
2 ſid. & cap. inter quatuor. eod. tit. † Simpli-
cia autem beneficia de iure cõmuni requi-
rebant etiam reſidentiam perſonalem, vt
trad. Abb. in c. quia nonnulli num. 6. & nu.
7. eo. tit. ſed contraria hodie viget conſue-
tudo, quæ habet vim legis, quod beneficia
ſimplicia reſidentiam non requirant perſo-
nalem. vt ibi Abb. Nauar. de hor. can. cap.
44. num. 1. & Graff decil. aur par. 1. lib. 2. c.
97. num. 59. nihilominus etiam quòd bene-
3 ficia non requirant reſidentiam, † ſi clerici
vagantur, ob delictum vagationis, ſeruatis
de iure ſeruandis, legitimo contra ipſos
formato proceſſu, poſſunt illis iure priua-
ri glo. vlt. in c. non oportet. de conſecr. diſt.
5. Innoc. in cap. ex tuæ deuotionis. nu 4. &
Abb. num. 14. de cler. non reſid. Corſet. in
ſing. in verb. vagabundus, & Diaz. pract.
crim. c. 53. num. 4.
4 Epiſcopi † autẽ, qui propriæ ſalutis imme-
mores, terrena cęleſtibus, ac diuinis huma-
na præferentes, in diuerſis curijs vagantur,
aut in negotiorum temporalium ſolicitu-
dine, ouili derelicto, atque ouium ſibi cõ-
miſſarum cura neglecta, ſe detinent occu
pati: ſi quis ipſorũ, ſex menſibus continuis,
extra ſuam diœceſim, legitimo impedimẽ
to, ſeu iuſtis, & rationalibus cauſis ceſſanti-
bus, morando abſuerit, quartæ partis fru-
ctuum vnius anni, fabricę eccleſię, ſeu pau-
peribus loci, per ſuperiorẽ eccleſiaſticum
applicandorum pœnam ipſe iure incurrit:
quòd ſi per alios ſex menſes in huiuſmodi
abſentia perſeuerauerit, aliam quartam
partem fructuum ſimiliter applicandam eo
5 ipſo amittit: † & creſcente contumacia, vt
ſeueriori ſacrorum canonum cenſuræ ſu-
bijciatur, metropolitanus ſuffraganeos E-
piſcopos abſentes, metropolitanum verò
abſentẽ, ſuffraganeus Epiſcopus antiquior
reſidens, ſub pœna interdicti ingreſſus ec-
cleſiæ eo ipſo incurrenda, intra tres menſes
per litteras, ſeu nunciũ Romano Pontifici
denunciare tenetur, qui in ipſo abſentes,
prout cuiuſque maior, aut minor cõtuma-
cia exegerit, ſuæ ſupremæ ſedis auctor ani-
maduertere, & eccleſijs ipſis de paſtoribus
vtilioribus prouidere poſſit, ſicut in Domi-
no nouerit ſalubriter expedire, conc. Trid.
cap. 1. §. ac nihilominus. & §. ſi quis. de refo.
ſeſſ. 6. & ante conc. Tridentinum etiam ad
reſidentiã tenebantur. c. peruenit. & c. 1. &
2. de cler. non reſid. ad quã per conc. Trid.
in cap. 1. de refo. ſeſſ. 23. inquit Nauar. Epi-
ſcopos, & Parochos iure diuino teneri. vt
in c. 25. n. 121. circ. med. verſ. ſecundò præ-
dictum concilium.
6 Epiſcopus enim † diu à ſua reſidentia
abſẽs iure priuari poteſt. c. 2. & c. qualiter.
de cler. non reſid. præcipuè autem Domi-
nici aduẽtus, Reſurrectionis Domini, Pen-
tecoſtes, & Corporis Chriſti diebus Epi-
ſcopi à reſidentia abeſſe non poſſunt cap. ſi
quis in clero. 7. q. 1. nec quadrageſimali tẽ-
pore. conc. Trid. in c. 1. circ. med. de refor.
7 ſeſſ. 23. † Nec vltrà trimeſtre ſingulis an-
nis, ſiuè continuũ, ſiuè interruptum, (quòd
etiam æqua ex cauſa, & abſque vllo gregis

 detri-

detrimento fieri debet) nunquam abeſſe poſſunt; quod quidem temporis ſpacium concediturꝰ cũ Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obediẽtia, & euidens eccleſiæ, vel Reipublicæ vtilitas expoſcit: quę cauſæ à dicto concilio vti legitimæ fuerũt approbatæ eod. c. 1. §. nam cum ſeſſ. 23. c. ad ſupplicationem de renunc. c. relatum. cap. de cœtero. c. inter quatuor, & c. tuæ. de cler. non reſid. & c. quorundam. 74. diſt.

8 Abeſſe † cupientes licitas cauſas, à Papa, aut à Metropolitano, vel Metropolitano abſente à ſuffraganeo Epiſcopo antiquiore reſidẽte, qui eiuſdem Metropolitani abſentiam approbare debebit, vt in ſcriptis approbẽtur, debent obtinere: niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & reipublicæ officium Epiſcopatibus adiũctum, cuius, quoniã cauſę ſunt notoriæ & interdum repentinæ, non erit neceſſe illud Metropolitano renunciare: ad quem tamen cũ concilio Prouinciæ ſpectabit iudicare de licentijs à ſe, vel ſuffraganeo datis, & videre, ne quis eo iure abutatur, & vt pœnis canonici errantes puniantur. eod. cap. 1. §.

9 nam cùm. † Parochis autem ſine licentia in ſcriptis habita, quæ gratis, & niſi ex graui cauſa, vltra bimeſtre concedi non debet, & idoneo Vicario ab Ordinario approbato, qui parochiali eccleſiæ interim inſeruiat, cum debita mercedis aſſignatione deputato, abeſſe non licet. eo. cap. 1. §. eadem omninò. ver. diſcendendi. ſeſſ. 23. & cap. 2. in fi.

10 ſeſſ 6. de refor. † Nec aliter Ordinarij habent facultatem quauis ratione à reſidentia diſpenſandi. congreg. conc. ſuper eo. c. 2. in deciſ. ſub tit. Piſtorien Cauſa enim ſtudiorũ diſpenſatio à reſidentia concedi non poteſt, cùm hodie per conc. Trid. non admittantur ad parochiales, niſi, qui per concurſum magis idonei ſunt iudicati, vt per ſacram congr. ſub die 22. Februarij 1590. fuit decium, vt in deciſ. ſuper eo. c. 1. § cõ-

11 gregatio cenſuit † dignitates, canonicatus, prebendas, aut portiones in cathedralibus; aut. collegiatis eccleſijs obtinentes vltrà tres menſes ab eiſdem ecceleſijs quolibet anno abeſſe non poſſunt; ſaluis tamen earũ eccleſiarum conſtitutionibus, quæ longius ſeruitij tempus requirunt, c. 12. §. hortatur.

12 de refor. ſeſſ. 24 † decreta autem à conc. Trid. edita ſuper reſidẽcia in conc. Prouinc. & ſynod. diœceſana debent publicari, & frequenter omnium auribus, mentibuſque infigi, vt in poſterum, Deo iuuante, nulla temporum iniuria, aut hominũ obliuione, aut deſuetudine aboleantur. eo. c. 1. in fin.

13 ſeſſ 23. † Ex his enim cauſis nec poteſt quis abeſſe, niſi prouiſo, quòd interim de abſẽtium beneficiatoribus fructibus ita prouideatur. quòd propter abſentiam eccleſia nullum patiatur damnum in diuinis c. 2. in fin. de refor. ſeſſ 6. & prædicto cap. 1. ſeſſ. 25 c cum ex eod. § porrò. de elect. in 6. & cap beneficium. de regul. eod. lib.

14 Elapſo termino † licentiæ conceſſæ, aut contra non reſidentes licentia non petita, nec impetrata per edictum publicũ, ſeruatis legitimis proceſſibus, Ordinarius procedere poteſt, quacunque exemptione, & inhibitione etiam v gore Eugenianæ conſtitutionis non obſtante. d. cap. 2. ſeſſ 6. & cap. 11. ſeſſ. 24. de reform. vſque ad priuationem incluſiuè, dum tamen præceſſerint trina edicta publica, & lapſi ſint ſex menſes iuxtà c. ex tuæ. de cler. non reſid. Congreg. Conc. ſuper c. 2. in ver. priuationem. de reform. ſeſſ. 23.

15 Parochi † autem, qui ſine cauſa, & licentia abſunt, mortalis peccati reatum incurrunt, & pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non faciunt, qui fabricæ eccleſiarum, aut in pauperum vſus à ſuperioribus ſunt erogandis. d. c. 1. §. ſi quis autem. ſeſſ. 23. ac præterea moniti, niſi redierint, poſſunt iure priuari. c. inter quatuor. & c. fin. de cler. nõ reſid. cum alijs ſupra allegatis. Fructus

16 autem † prædicti per ordinarium fabricæ eccleſiæ parochialis debent applicari, etiã ſi non indigeat, nec pauperes intra eius limites reperiantur, cùm tamen in dies poſſit indigere, ſaltem quo ad paramenta, & alia ad eccleſiæ ornatum neceſſaria. congregat. conc. ſuper eod. cap. 1. ſeſſ 23. in

17 verb. fructus non reſidentium. Et † cùm prima, & præcipua debeat eſſe cura animarum, & ad reſidendum in eccleſia parochiali, & ibi in diuinis deſeruiendum, de bitoq; eorum officio fugendum teneri, & obligatos eſſe, ac id per Epiſcopos, & aliorum locorum ordinarios tanquam Sedis Apoſtolicę delegatos ſub ſententijs, & cẽſuris Eccleſiaſticis, & pecuniarijs arbitrio eorum declarandis, ac etiam priuationis

dicta.

dictarum parochialium,& aliorũ quorumcunq; beneficiorum pœnis, quacunq; appellatione remota,& quamuis alia habeât beneficia perſonalem reſidentiam requirentia cogi,& compelli poſſunt, ac debent, vt in conſt. Pij V. cup.entes,& c. 1. in Bull. c. 64.

18 †Et ſunt cogendi ad habitandum in domo eccleſiæ, vel ſi eccleſia domum non habeat in propinquiore intrà limites parochiæ, alias tenetur ad reſtitutionem fructuum, de quibus in eod. cap. 1. ſeſ. 23 & ita cenſuit cong. conc. ſuper eod. cap. §. cong. cenſuit.

19 Dignitates,& †canonicatus in cathedralibus, vel collegiatis eccleſijs obtinentes, & vltra tres menſes contra conc. Trid. diſpoſitionem non reſidétes, primo anno dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ,& reſidentię ſuos feciſſent, ſunt priuandi, de diſtributionibus quotidianis

20 † abſentes adeo ſunt priuandi, vt ſi quis de eiſdem quicquam recipere præſumit, excepta infirmitatis, aut alia iuſta,& rationabili corporali neceſſitate, aut eccleſię euidenti vtilitate debeat excuſari, eoſdem fructus nõ faciat ſuos, ſed ad omnium ſic perceptorum reſtitutionem teneatur. ca. vnic. de cler. non reſid. in 6. conc. Trid. cap. 12. de reform. ſeſſ. 24. & pluribus de cauſis canonici à reſidentia excuſantur.

21 Primò, †enim legis permiſſione, qua per tres menſes abeſſe poſſunt. conc. Trid in d. cap 1. § quoniam autem, ſeſſ 23. de reform. non tamen canonici omnes, vel maxima eorum pars poſſunt ab eſſe eodem tempore, ne eccleſia ſuo debito ſeruitio deſtituatur, ſed tãtũm ea quota pars canonicorum, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi,& capituli. cong. conc. ſuper eod. cap. 12. in ver. tres

22 menſes. † Et licet impunè abeſſe poſſent, diſtributiones tamen non percipiunt, ſed illas amittunt. congreg. concil. ſuper dict. cap. 12. in deciſ. ſub tit. Mediolanen. Gadicen. Quæ illæ temporibus vacationum eſſe debent pro canonicis, qui ſeruire volunt, vt in eiſdem declarat. ſub verb. tres menſes, §. & diſtributiones.

23 Secundo, †canonici miſſi ab eorum Epiſcopis ad limina Apoſtolorum eorum nomine, vel comitantes ipſos Epiſcopos ad eadem limina, qui ex decreto Sixti Papæ V. diſtributiones quotidianas lucrantur, vt teſtatur congreg. concil. in declarat. ſuper eod. cap. 12. in verb. fructuum, §. canonici.

24 Tertiò, † lucrantur etiam diſtributiones quotidianas, qui curã animarum exercent, quæ illi eccleſiæ imminet, dum tamen ſunt in actu adminiſtrandi ſacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam curam, quia, tanquam præſentes in choro habentur, vt per eandem ſacr. congr. fuit declaratum ſuper eod. cap. 12. in ver. recipiant.

25 Quartò, †qui ex cauſa legitima comprehenſa in cap. vnic. de cler. non reſid. in 6. ab Epiſcopo excuſatur à reſidentia chori ſine conſenſu capituli, de cuius intereſſe agitur, ſiue ſit canonicus, ſiue capellanus, vt in declarat. ſuper eod. cap. 12. in dec. ſub tit. Veronen. & alia ſub tit. Mediolan. erit enim cauſa legitima, ſi deficientibus tunc alijs Miſſis, dum diuina officia in choro recitantur, canonico concedatur, vt dimiſſo choro fidelibus Miſſam celebret, vel fidelium confeſſiones audiat, aut alia ſacramenta eccleſiaſtica in caſu neceſſitatis miniſtret, quia præmiſſa concernunt euidentem eccleſiæ vtilitatem, quibus caſibus diſtributiones quotidianæ legitimè percipiuntur. d. cap. vnic. § qui verò de cleric. non reſiden. Quodque

26 abſentes † pro vtilitate eccleſiæ diſtributiones quotidianas non amittãt, fuit etiam deciſum per eandem ſacr. congr. ſuper d. c. 12. in deciſ. ſub tit. Tudertin. quæ incipit, abſentes pro vtilitate,& ideò benè, & iure Gregor. XIII. ſanctæ mem. Carolo Borromeo Archiepiſcopo Mediolanen. ac omnibus Epiſcopis,& eccleſijs eiuſdem prouinciæ perpetuò conceſſit, & indulſit, quòd, quicunque canonici metropolitanæ, cathedraliſuè eccleſiæ, aut dignitatem in ea obtinentes, alijque chori officijs aſtricti, Archiepiſcopo, vel Epiſcopo in ciuitate etiam extra eccleſiam metropolitanam, vel cathedralem conſecranti, vel reconciliantı eccleſias, cœmœteriaue, aut ſacros ordines, aut confirmationis ſacramentum, aut ſanctiſſimam Euchariſtiam frequenti populo miniſtranti, aut alia Pontificalia munera exercenti, eius iuſſu aſtiterint, miniſtrauerint, vel inſeruierint, quique Archiepiſcopi, vel Epiſcopi iuſſu in metropolitana cathedrali, aut collegiata eccleſia ſua curata in ſacramentorum pœnitentiæ, aut ſanctiſſimæ Euchariſtiæ adminiſtratione operam, miniſteriumuè præſtiterint, dum in

ea occupatione verſantur in ipſa eccleſia, ita præſentes in choro cenſeātur, vt diſtributionum quarumcunque æquè participes ſint atque illi, qui miſſarum ſolemnijs, & horis, canonicisque officijs in choro interſunt, quodque præfato Archiepiſcopo, & cuilibet Epiſcopo dictæ Prouinciæ liceat, quandocunque ſibi videbitur, permittere; & ordinare, vt aliquot ex canonicis, dignitateſuè obtinentibus, ac alijs choris officio aſtrictis, Miſſæ ſacrum, ſiuè ex ſua ſolùm deuotione, ſiuè ex onere ſuſcepto, vel ſibi impoſito, aut eleemoſynæ nomine celebraturis, illud in ſua quiſque eccleſia, in qua choro aſtricti ſunt, quo tempore diuina officia in choro aguntur, tam feſtis, quàm ferialibus diebus, peragere liceat; & nihilominus, quod ad diſtributiones capiēdas attinet, præſentes in choro cenſeātur. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac eccleſiarum ſtatutis, ac conſuetudinibus, etiam iuramēto, confirmatione Apoſtolica, vel qđuis firmitate alia roboratis, vt in litteris ſub annulo Piſcatoris die 20. Octobr. 1579. expeditis, in ſynodo diœceſana prima Cæſaris Speciani Epiſcopi Cremonenſis impreſſis.

27 Quintò, † diſtributiones percipiunt infirmi, & ſenio cōfecti, qui reſidere non poſſunt, ſi aliàs reſidere conſueuerunt, & debentur etiam detentis in carceribus, non tamen ob propriam culpam, ex trad. per Ioann. Andr. in eod. cap. vnic. de cler. non reſid. & congr. concilij ſuper eod. cap. 12. in deciſ. ſub tit. Rauennaten.

28 Sextò, † duo canonici, qui inſeruiunt Epiſcopo in viſitatione abſentes dici non debent, ſed abſentes ipſi enim cum Epiſcopo pro ſuo, & ipſius eccleſiæ ſeruitio commorantur, cap. de cœtero, & ibi glo. 1. & cap. ad audientiam, §. decernimus, vbi etiam glo. fin. & Abb. num. 1. de cleric. non reſid. non tamen percipiunt victualia, quæ non conſueuerunt abſentibus exhiberi, ſed præſentibus tantùm dantur, vt in eodem cap. de cœtero, in fine, & ibi gloſſ. fin. congreg. concil. ſuper eodem cap. 12. in deciſ. ſub tit. Tudertin. Rauennat. & etiam canonici pœnitentiarius, & theologus, ac alij, de quibus ſupra in cap. diſpenſ.

29 Si verò † in Apoſtolicæ Sedis, aut Epiſcopi ſeruitio duo canonici fuerint, fructus præbendarum integrè percipere poſſunt, quia abſentes dici nō debēt, itā quòd, quo ad præbendam, pœnam incurrant, ſed præſentes, qui pro Epiſcopi, aut ſuæ eccleſiæ ſeruitio commorantur, cap. ad audientiam, de cler. non reſid. & ibi Abb. nu. 3.

30 Contra † non reſidentes vltra pœnas priuationis fructuum, debet præterea etiā per edictum publicum, quando ad ipſos citatio peruenire non poteſt, ſeruatis de iure ſeruandis, ad ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententiam, ac dignitatum, canonicatuum, parochialium, & aliorum beneficiorum reſidentiam requirentium perſonalem priuationem procedi, cap. ex tuæ deuotionis & ibi Abb num. 10. eodem tit. & vltra prædictas pœnas Pius Quartus motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnibus, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs quibuſcunque eccleſias in commendam, vel adminiſtrationem, aut alio quouis modo obtinentibus, & quibuſcunque beneficiatis curam animarū habentibus, qui iuxtà decreti ſuper reſidentia in concilio præfato promulgati tenorem, perſonalem in ſuis eccleſijs reſidentiam facere tenentur, vltra pęnas in d. decret. conc. contentas, etiam ſub priuationis eccleſiarum ſuarum, & alijs arbitrarijs pœnis iuxtà formam, & tenorem dicti decreti reſidere mandauit, ac ſtatuit, ordi-

31 nauitque † quòd deinceps omnia, & ſingula mobilia, & immobilia etiam in vrbe, vel eius diſtrictu exiſtentia, & ſe mouentia, res, & bona, iura, & actiones cuiuſcunque qualitatis, & valoris, ac vbicunque locorū conſiſtāt, ad Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios quoſcunque, etiam quauis auctoritate, dignitate, gradu, & præeminentia fulgentes, eccleſias præfatas in titulum, vel commendam, ſiue adminiſtrationem, aut alio quouis nomine obtinentes, & alios quoſcunque beneficiatos curam animarum habentes, qui extra prædictas eccleſias, ac diœceſes etiam in Romana curia, aut alibi degentes, & iuxtà decretum, & formā concilij huiuſmodi nō reſidentes deceſſerint, pertinentia, & per illos quarumcunque ſuarum eccleſiarum, & beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura, & ſine cura ſecularium, & regularium,

quæ

quæ illi quomodolibet obtinuerint, ac fructuum, reddituum, & prouentuum eccleſiaſticorum, penſionumq; annuarum, ipſis ſuper ſimilibus fructibus, redditibus, & prouentibus reſeruatorum, & aſſignatorū occaſione quæſita, etiam ſi facultatem ſpecialem, de illis, aut eorum parte teſtandi, & aliàs liberè diſponendi, à quibuſcunque Romanis Pontificibus cum quibuſuis clauſulis, & irritantibus decretis obtinuerint, tanquam ſpolia, ad Cameram Apoſtolicam legitimo iure pertineant. Ita quòd Theſaurario, ſeu Commiſſario generali, & eiuſdē Cameræ deputatis, in euētum deceſſus beneficiatorum, ſolitum inuentarium ſuper rebus, & bonis prædictis conficere, illaque prout de reliquis clericorum ſpolijs fieri ſolet, ad pro tempore exiſtentem Theſaurarium dictæ Cameræ Apoſtolicæ, nulla cuiuſuis deſuper licentia requiſita, redigi mandauit, vt in eiſdem Pij IV. conſtit. 115. quæ incipit in ſuprema militantis. Quid verò importet verbum, reſidere, qui reſidere teneantur, & quæ ſint cauſæ iuſtæ non reſidendi, trad. Graff. deciſ. aur. cap. 97. nu. 57. 59 60. 61. & 62. par. 1. lib. 2. cap. 15. num. 6. & 7. par. 2. lib. 3 & optimè Diaz. iunct. addit Mand. in pract. crim. cap. 53. per totum.
32 Epidimiæ † quoque tempore parochi ad reſidentiam, & ſacramenta adminiſtranda omninò ſunt obligati. congreg. concil. ſuper cap. 1. de reform. ſeſſ. 23. ſub tit. Medio-
33 lanen. Et † canonici abſentes vltra tres menſes non ſunt citandi, aut monendi ad reſidentiam, ſed ad allegandum cauſam legitimam abſentiæ, & quare nō debeant puniri, vt in deciſ. ſuper eo. 12. ſeſſ. 24 ſub tit. Vercellen. quæ incipit canonici abſentes.

DE SPOLIIS CLERICORVM. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi bona propria, quæ ante aſſumptionem ad Epiſcopatum habebant teſtamento relinquere poſſunt.*

2 *Clericorum ſpolia olim habebant eccleſiæ, cui beneficiati inſeruiebant.*

3 *Eccleſia an ſuccedat in pœnam, qua plectitur interficiens presbyterum.*

4 *Iura ſecundum temporum varietatem variè proceſſerunt.*

5 *Spolia clericorum ad Cameram Apoſtolicā ſpectant.*

6 *Spolia eccleſiaſtica, quæ dicantur.*

7 *Bonorum eccleſiaſticorum omnium adminiſtratio ſpectat ad Papam.*

8 *Bonorum eccleſiaſticorum quatuor ſunt ſpecies.*

9 *Spoliorum eccleſiaſticorum nomine ſacramenta venire non poſſunt.*

10. *Paramenta, ornamenta, & vaſa ſacra non cadunt in ſpolium.*

11 *Scamna menſæ, dolia, & his ſimilia in ſpolio non includuntur.*

12 *Patrimonialia, & cauſa donationis, vel ſucceſſionis quæſita non cadunt ſub ſpolio.*

13 *Clericis ab inteſtato, & ſine legitimis ſucceſſoribus decedentibus, bona eccleſijs, quibus præſerunt incorporantur.*

14 *Bona acquiſita ratione clericalis ordinis, vel officij, ſunt quaſi patrimonialia, & non faciunt ſpolium.*

15 *Bona acquiſita ratione ordinis clericalis à quæſitis ex redditibus eccleſiaſticis differūt.*

16 *Bona acquiſita de his, quæ beneficiarius parcius viuendo ſeruauit, non cadunt in ſpolium.*

17 *Bona acquiſita aliōs litteras docendo, non cadunt in ſpolium.*

18 *Bona donata per clericum inter viuos, quæ non faciant ſpolium.*

19 *Obligatio antidotalis, quando locū habeat.*

20 *Bona acquiſita beneficiario, qui non habet redditus vltra ſummam ducatorum triginta, non cadunt ſub ſpolio.*

21 *Præſumitur in meliorem partem, quando factum poteſt ſapere delictum, & non delictum.*

22 *Bona per clericum acquiſita, quando de redditibus eccleſiaſticis acquiſita præſumantur.*

23. *Præſumptio magis in iure fundata, contra-*

riam præſumptionem edidit.

24 *Reus in excipiendo, quando eius exceptionẽ probare tenentur.*

25 *Hæres beneficiarij & poſſeſſor bonorum non eſt poſſeſſione priuandus, donec conſtet bona cadere ſub ſpolio.*

26 *Bona ex redditibus eccleſiæ à beneficiario empta, & alicui eccleſiæ, aut pijs locis ipſo viuente ſine fraude tradita, non cadunt ſub ſpolio.*

27 *Diſtributiones quotidianæ non faciunt ſpolium.*

28 *Bona Romanam curiam ſequentium, quæ non faciant ſpolium.*

29 *Illegitimi quorum bonorum ſint incapaces.*

30 *Teſtandi facultas, non condito teſtamento, regulariter minimè poteſt.*

31 *Teſtandi facultatem ſolus Papa tribuere poteſt.*

32 *Bonorũ eccleſiaſticorum dominium eſt Dei.*

33 *Negotiatio eſt duplex, licita, & illicita.*

34 *Negotiatio eccleſiaſticis eſt illicita.*

35 *Negotiantur illicitè eccleſiaſtici poſſeſſiones conducendo.*

36 *Ordinari prohibentur cupidi.*

37 *Negotiatio neceſſitatis cauſa clericis eſt permiſſa.*

38 *Clerici cauſas criminales, aut ciuiles ſecularium ſuſcipere non poſſunt.*

39 *Clericis officium procuratoris exercere non licet.*

40 *Clerici pluribus modis bona minus legitimè acquirunt.*

41 *Epiſcopis ſeruitus principum ſecularium eſt interdicta.*

42 *Fructus omnium beneficiorum generaliter, vel ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ reſeruatorũ à die vacationis vſque ad diem prouiſionis cadunt ſub ſpolio.*

43 *Fructus beneficiorum non reſeruatorum, nec affectorum à die vacationis citra non ad cameram, nec ad hæredes, ſed ſucceſſori debentur.*

44 *Decretum irritans, & clauſula, ſublata, &c. quid operetur.*

45 *Fructus beneficiorum iuriſpatronatus non cadunt ſub ſpolio.*

46 *Fructus beneficiorum vacantiũ ad collationem Ordinariorũ non cadunt ſub ſpolio.*

47 *Bona clericorum, qui dum viuerent, ſcandaloſè ſe gerebant, an veniant in ſpolio.*

48 *Actiones deſcendentes ex quaſi delicto, non tranſeunt ad hæredes.*

49 *Probandi onus quando cameræ Apoſtolicæ incumbat.*

50 *Spolium committitur ob non reſidentiam in pœnam non reſidentis.*

51 *Apoſtatarum extra clauſtra degentium bona, cameræ Apoſtolicæ ſunt applicata.*

52 *Ordinis fratrum Humiliatorum extinctio.*

53 *Fratribus extincti ordinis Humiliatorum, alimentorum aſſignatio.*

54 *Reſeruata ſunt omnia beneficia extincti ordinis Humiliatorum.*

55 *Fratres extincti ordinis Humiliatorum, an comprehendantur ſub conſtitutionibus cõtra apoſtatas editis.*

56 *Fratrum extincti ordinis Humiliatorum bona, quando ad cameram Apoſtolicam ſpectent.*

57 *Fratres ordinis Humiliatorum, an de bonis per ipſos acquiſitis diſponere poſſint.*

QVOMODO bona eccleſiaſtica diuidi, diſtribui, & diſpenſari debeant, fuit ſupra tractatum. Sed, quia Gregorius III. ſuper expoſitione ſibi facta decreuit,
1 † quod Epiſcopus condito teſtamento hoc ſolum, quod eum ante Epiſcopatus ordinẽ proprium habuiſſe conſtiterit, relinquere poſſit, quicquid verò eccleſiæ ante ipſius conſecrationem fuiſſe cõſtaret, vel in Epiſcopatus ordine Epiſcopum acquiſiuiſſe, in eiſdem eccleſię dominio cõſeruaretur. c. 1. ext de teſtam. cũm Epiſcopis, & alijs eccleſiaſticis viris decedentibus ſuper eorũdem bonis ſæpius graues lites ſoleant exoriri; ipſis defunctis, quibus bona deuoluantur, infra demonſtrabitur.

2 Epiſcopis † enim decedentibus, de iure communi eorum bona, præſertim poſt conſecrationem acquiſita, penes earum eccleſias debent remanere. cap. cum in officijs. eod tit. c. ſicubi. & c. quicũque. 12. quæſt. 5. & etiam in pœnalibus ſuccedit eccleſia;
3 quia pœnæ, † qua interficiens presbyterum eſt plectendus, pars eccleſiæ, cui præfuit, & alia pars pro eius anima eſt diſtribuenda, cap. præsbyteri, ext. de pœn. poſtea tempore

pore procedente conſeruari debebat ſucceſſoribus, vel in eccleſiarum vtilitatem conuerti, cap. quia ſæpe, de elect. in 6. cap. præ enti, eod. lib. & Nauar. in com. de ſpol. cleric. §. 10 num. 1. & 2.

4 Sed, quoniam † ſecundum temporum diuerſitatem iura variæ proceſſerunt, vt trad. Abb. in q. 4. ante fin. Romani Pontifices pro tempore exiſtẽtes bonorum Epiſcoporum, & beneficiatorum decedentium, diuerſorum

5 ſpoliorum, † vt ad cameram Apoſtolicam ſpectantium, & pertinẽtium, collectores, vel exactores in varijs Prouincijs, & locis deputarunt, & conſtituerunt; qui de illis, tanquam de rebus ad cameram præfatam ſpectantibus donando, & tranſigendo, ac alias diuerſimodè diſpoſuerunt, vt per extrauag. Paul. III. circa princip. de anno 1551. editam, in Bull. Rom. cap. 31. & per Nauar. comm. de ſpol. cler. §. 1. poſt princ. vbi idem Paul. motu proprio, teſtatur ab antiquiſſimo tempore citrà, dicta ſpolia cameræ Apoſtolicæ nomine exacta, & inter iura ipſius cameræ connumerata fuiſſe: vbi ad amputãdas diffi-ultates, quę in medium afferebantur; motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, declarauit, res, & bona, ſpolia nuncupata, in quibuſcunque regnis, & dominijs, tam citra, quàm vltra montes, & maria, conſiſtentia, quæ pro tempore poſt obitum Prælatorum, & perſonarum quantumcunque, & quomodolibet qualificatarum, etiam Cardinalatus honore fulgentium, qui, vel nullo condito teſtamento, vel abſque ſufficienti facultate, aut vltra quantitatem, de qua facultatem habuerunt, condito, deceſſerunt, & decedent, ad cameram Apoſtolicam, non ad alios, etiam in quibuſuis alijs eccleſijs, monaſterijs, cæteriſque beneficijs eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura ſecularibus, & quorumuis ordinum regularibus, ſpectare, illaque, tanquam ad ipſam cameram ſpectantia perpetuò colligi, ac recuperari poſſe, & debere, vt in ead. extrauag. Paul. III. ibi motu proprio. eod. Bull Rom. pag. 410. eod. cap. 31.

6 Spolia † enim hoc caſu ſunt bona ab eccleſiaſtica perſona quæſita immediate, vel mediate ex bonis eccleſiaſticis, quæ non fuerunt ante mortem eius iuſtè impenſa, nec facta iure patrimonialia, nec quæſita alij irreuocabiliter, vel, quæ ſunt ex illicita eius negotiatione comparata, eorundemque beneficiorum fructus, ſeu redditus debiti, & inexacti. Nauar. in dict. comment. de ſpol. cleric. §. 1. num. 2. quæ ſpolia, vt bene refert Paul. in d. extrauag. antiquis temporibus à camera Apoſtolica recipiebantur, vt per Rot. deciſ. 41. in princip. de probat. in antiq. Calder. in conſ. 1. de pecul. cler. Guid. Pap deciſ. 110. Boer. deciſ. 224. & alios quos citat Nauar. in eod. commen. de ſpol. cler. §. 9. num. 1. verſ. tertiò; ex quibus

7 ſatis conſtat de reſeruatione † facta à Papa, cui omnium bonorum eccleſiaſticorum ſpectat adminiſtratio, etiam de iure diuino. S. Thom. 2. 2. quæſt. 100. art. 1. Innoc. in cap. nouerit, num. 2. de ſentent. excom. Card. in cap perpendimus, num. 12. eod. tit. & Nauar. in d. comment. §. 9 num 2.

8 Bonorum † eccleſiaſticorũ quatuor ſunt ſpecies, ſcilicet, ſacramenta, vaſa ſacra, ornamenta ſacra, & bona eccleſiaſtica deputata pro hominum ſacrorum ſuſtentatione. S. Thom. 2. 2. quæſt. 99. art. 3. & quolib. 6. art. 12. & 2. 2. quæſt. 185. art. 4. & Nauar. de red. eccleſ. mon. 18. num. 1. & 2. quæſt. 1.

9 Quorum prima, † videlicet, ſacramenta, vti ſpolia, cameræ Apoſtolicæ applicari non poſſunt, cùm ſacramentum ſit inuiſibilis gratiæ viſibilis forma, cuius ſimilitudinem gerit, & cauſa exiſtit. cap ſacrificium, de conſecrat. diſt. 2. & Graff. deciſ. aur. cap. 1. num. 4. par. 2. lib. 1. Vnde in bonis noſtris ſacramenta eſſe non poſſint. Nullius autem ſunt res ſacræ, & religioſæ, & ſanctæ. Quod enim diuini iuris eſt, id nullius in bonis eſt, §. nullius. inſtit. de rer. diuiſ. Nec vltima ſpecies, quia bona eccleſiaſtica pro clericorum ſuſtentatione deputata non cadunt in ſpolio, vt tot. tit. de reb. eccleſ. non alien. Et, cùm dubitaretur, nunquid vaſa ſacra, & ornamenta ſacra ſecundæ, & tertiæ ſpeciei venirent in ſpolium, Pius V. ſancto zelo ductus, quò abuſibus, ſcandaliſque prouideret, & beneficiorum indemnitati, animarumq; quorumlibet ſaluti conſuleret, quę nam ſub ſpolio cadant, motu proprio, ex certa ſciẽtia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſua perpetuò valitura conſtitutione ſtatuit, & ordinauit, ac decernendo declarauit.

10 Primò, † quòd omnia, & ſingula ornamenta

menta, & paramenta, ac vaſa, nec non miſſalia, & gradualia, ac cantus firmi, & muſicæ, aliique quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res ſacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona per quoſcunque prælatos, & alios quoſcunque beneficia eccleſiaſtica, cum cura, & ſine cura, ſecularia, & quorumuis ordinum regularia quomodolibet obtinentes, ad vſum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & capellis, vel oratorijs deſtinata, tempore eorum obitus ex teſtamento, vel ab inteſtato relicta ſpoliorum appellatione non veniant, ſed eadem ad eccleſias, quibus defuncti præfuerunt, ſpectare, & pertinere decreuit, vt in ead. conſtitut. Pij V ſub dat. Romæ anno 1567 in Bull. Rom. cap. 44. & per Nauar. in § 8. num. 2. de ſpol. cleric.

11 Secundò, † nec cadunt in ſpolio, quæcunq; ſcamna, cathedræ, arcæ, & etiam ligneæ, vel lapideæ, etiam marmoreæ menſæ, & tabulæ, ac quæcunque dolia, ſeu vaſa vinaria vacua, & alia ſimilia ſupellectilia domeſtica, vt idem Pius V. ſtatuit in ead. conſtitut. §. inſuper. Et ſimilium appellatione, omnia alia lignaminum mobilia cuiuſcunque qualitatis exiſtentia comprehenſa cenſentur, & hæc expreſſe ſunt excluſa, & eccleſijs incorporata, per dictam Pij V. conſtitutionem, ibi, eo ipſo applicata, & incorporata ſint, & eſſe cenſeantur, quæ ſignificant ſententiam iuris, gloſſ. in cap. in pœnis, de regul. iur. in 6. Felin. poſt alios, quos citat. in cap. Rodulphus, num. 18. de reſcript. & Nauar. eod. comment. de ſpol. cleric. §. 8. num. 5.

12 Tertiò, † præter exempta per dictam conſtitutionem, ſunt etiam à numero ſpoliorum exempta omnia bona patrimonialia, vel cauſa donationis, ſucceſſionis, ſeu legatorum, aut ex fructibus eorundem bonorum patrimonialium, & donationum, vel ſucceſſionum acquiſita, de quibus beneficiati liberè teſtamento, donatione, vel quocunque alio modo, & titulo diſponere poſſunt, cap. quia nos, & cap. relatum il 2. de teſtament. cap. 1. de ſucceſſ. ab inteſtat. Innoc. in cap. cum in officijs, num. 2. verſ. ſi autem, eod. titul. Bald. in auth. licentiam, C. de epiſc. & cler. Alexand. in conſ. 104. num. 1. lib. 7. Corn. conſ. 314. num. 2. vol. 3. & in conſ. 79. num. 3. verſ. tamen ſecus eſt in aliunde quæſitis, &c. volum. 4. Nauarr. eod. com. de ſpol. clericor. in princip. nu. 2. verſ. dixi. Quæſita ex bonis eccleſiaſticis. Ab inteſtato autem decedentibus, dicta bona ad conſanguineos, qui eis legitime ſuccedunt, deuoluuntur, Rot. decis. 41. num. 2. de probat. in antiq. quæ concluſio procedit etiam in Epiſcopo patrimonium habente, quòd bona hæreditaria præſumantur potius quæſita ex redditibus patrimonialibus Epiſcopi quàm eccleſiæ, vt tenuit Rota, quæ plures allegat. in par. 3. diuerſ. lib. 3. deciſ.

13 582. num. . . . quibus † ſine legitimis ſucceſſoribus decedentibus, eccleſijs, quibus defuncti præfuerunt, incorporantur, vt in authen. de eccleſ. tit. §. interdiximus, verſ. ſi quis autem Epiſcopus, colum. 9. cap. final. 12. quæſt. 5 gloſſ. fin. in cap. requiſiti, ext. de teſtament. & in cap. 1. de ſucceſſ. ab inteſt. & Innoc. in d. cap. cùm in officijs, nu. 5.

14 Quartò, † bona quaſi patrimonialia, quæ ſunt quæſita ratione clericalis ordinis, vel officij, alia ratione, quàm iuris percipiendi fructus beneficiales, vt quæ ſacerdotes pro eleemoſyna recipiunt, Miſſas celebrando, capellanos agendo, prædicatoris, confeſſarijuè munera, aut alios ſpirituales actus exercendo, & Vicarij generalis, aut aliud officium eccleſiaſticum temporale adminiſtrando, c. quia nos. & ibi Innoc. de teſtam. cap. relatum, §. cæterũ. eod. tit. & poſt Abb. Hoſtienſ. Card. & Franc. tenet Nauar. in d. tract. de red. eccleſ. q. 1. mon. 19. num. 1.

15 Ratio autem differentiæ, † quòd redditus beneficiorum cadunt ſub ſpolio, non autem quæſita ratione ordinis clericalis, ea eſt, quòd bona beneficiorum habent onus dandi ſuperflua pauperibus, & ratione ordinis quæſita tribuũtur eis ſine vllo onere, Nauar. eod. mon. 19. in fin. ſunt namque eorum propria, vt inquit B. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art. 7. & poſt Oldr. & alios plures citatos Pegn. ſuper Direct. Inquiſitor. par. 3. lib. 3. Schol. 154. § poſtremo quedam.

17 Quintò, † beneficiati de his, quæ de ſuo honeſto victu parciùs viuendo ſeruant, licitè diſponere poſſunt, quia eo modo ſua quaſi induſtria, & labore quæſita cenſentur patrimonialia, quæ propterea in ſpolio venire non poſſunt, vt ſenſit. S. Thom. 2. 2. quæſt. 185. art 7. Maior. in 4. diſt. 24. quæſt. 17. probant Adria. in 4. de reſt. quæſt. 12. &

Sot.

Digitized by Google

Sot.lib.10.queſt.4.art.3.de iuſt.& iur.quos
ſequitur approbando, tenendo, & firmando,
dictam concluſionem Nauar.d.tract.de
redd.eccleſ.mon.26.nu.1.tom.1.

17 Sextò, † quæſita, alios litteras docendo
publicè, vel priuatè legendo, (dummodò
ſine præiudicio reſidentiæ, quo ad beneficiatos
obligatos ad reſidentiam perſona-
lem) quæ dicuntur etiam quaſi patrimonialia,
& præſertim, ſi ob tenuitatē beneficio-
rum, ac neceſſitatem, vel inopiam inſurgentem
hæc officia exerceantur, l. legatis, §. ſi
ex officio, & ibi gloſſ. in ver. officium, &
Bart. nu. 2. de leg 3 & Innoc. in cap cum in
officijs, n 4. de teſtam. quia ex legitimo ar-
tificio quæſita dicuntur, d. cap. relatum, §.
cœterum, cum alijs ſupra allegatis.

18 Septimò, † donata in vita ſaltem, quæ iuſte
donantur, loco eorum, quæ de proprio
pro expeditione Bullarum Epiſcopatuum,
vel aliorum beneficiorum; & in paramentis
eccleſiaſticis, ac mobilibus, in paranda
domo ante fructuum beneficiorum
perceptionem exponuntr, quæ proculdubio
expoſita non fuerunt ex redditibus ec-
cleſiaſticis, & tunc loco eorum, quæ ec-
cleſiæ acquiruntur, ac ſub ſpolio cadunt, be-
neficiarius poterit tantundē tuta conſcien-
tia, & legitimè in vita donare, cap. iniu-
ſtum, §. item, & cap. ſeq. 12. quæſt. 2. Nauar.
eod. com. de ſpol. cleric §. 6. n. 2. ante verſ.
tertiò noto. & titul. de reddit. eccleſ. q. 1.
mon. 27. nu. 3. circa fin. eademque ratione,
titulo donationis poſſunt legitimè ſacer-
dotes fratribus, aut alijs conſanguineis ru-
ſticis, aut aliàs pauperibus donare, qui (vt
ferè fit) labore, ſudore induſtria, ac expen-
ſis fratrum, vel parentum ruſticorum labo-
19 rantium in ſcholis ad ediſcendū, † donec
ordinem ſacerdotalem ſuſcipiat, manute-
nentur, quia ad antidora ſunt obligati, &
donant ad extinctionē debiti præcedentis.

20 Octauò, † nullum ſpolium cameræ fieri,
nec quidquam à quibuſuis ſpoliorum ca-
meræ collectoribus, vel ſubcollectoribus
exigi, vel percipi poteſt per obitum eo-
rum, qui dum viuerent, vnum, vel plura
beneficia eccleſiaſtica obtinebant, cuius,
vel quorum omnium fructus, redditus, &
prouentus, vna computati triginta ducato-
rum auri de camera, ſecundùm commu-
nem æſtimationem, valorem annuum non
excedebant, aut, qui penſiones annuas ſu-
per quibuſuis fructibus eccleſiaſticis vſque
ad dictum valorem annuatim, & nō vltra,
perceperint, vt in d. conſtit. Pij V. in Bull.
Rom. cap. 43. & in d com. de ſpol. clericor.
§ 8 num. 1. verſ. præterea, & num. 7. Quia
cùm ex ſimilibus beneficijs, & redditibus
vix poſſit quis propter eorum tenuitatem
ſuſtentari, ſi quis, non excedens dictos an-
nuos redditus nihilominus poſt obitum
relinquat bona acquiſita, pecunias, aut mo-
bilia, præſumuntur acquiſita ratione ordi-
nis clericalis, officij eccleſiaſtici, aut alte-
21 rius legitimi exercitij, † quia, quando fa-
ctum poteſt ſe habere ad delictum, & non
delictum, præſumitur in meliorem partem,
Bart. in l non ſolùm, §. ſed. vt probari, ff. de
nou. opin. nunci. Abb. in cap. auditis, & ibi
Felin. nu. 33. de præſcrip. & in cap. in præ-
ſentia, num. 13 verſ. ſed vltrà, de probat. &
Gabr. in conſ. 175. num. 2. vol. 1.

22 Nec obſtat, † quòd res, quas clericus
poſt clericatum acquiſiuit, præſumantur de
redditibus eccleſiæ acquiſita, vt per Innoc.
eod. cap. cùm in officijs, num. 3. de teſtam.
quia Innocentius loquitur, & eius dicta
procedunt in bonis à Prælatis defunctis
relictis, qui amplos redditus habebant; Sed
hoc caſu, quo beneficiati, iure nouo per
dictam conſtitutionem inducto, habent le-
gem certam, & fauorabilem, qua non ex-
cedentes annuum redditum eccleſiaſticū
triginta ducatorum non faciunt ſpolium, ſi
acquirunt, præſumuntur legitimè acquiſi-
uiſſe, vt ſenſit Innocentius in d. cap. cum in
officijs, nu. 3. ver quidam tamen.

23 Et hæc † præſumptio in iure, & maiori
veriſimilitudine fundata contrariam præ-
ſumptionem excludit, cap quia, & cap. lit-
teras, ext. de præſumptionibus, & ibi In-
noc. eod. num. 3.

Cùm enim fundamentū intentionis ca-
meræ conſiſtat in illicitis, quæ prætendun-
tur ab eccleſiaſtico geſtis, illud probare
24 tenetur, cùm † etiam reus in excipiendo
efficiatur actor, & eius exceptionem pro-
bare teneatur, l. 1. ff. de except. Felin. in cap.
auditis num. 33. de præſcript.

25 Maximè, ſi hæres † reperiatur in poſſeſ-
ſione, quia tunc non eſt priuandus, donec
probetur bona cadere ſub ſpolio, & came-
ræ onus probādi incumbit, cap. nulli iunct.

gloſſ.

gloſſ.12.quæſt.5.gloſſ. in cap. ſint manifeſtè, in ver probatur, in fin. ead. cau. quæſt. 1. & Paul. de Caſtr. in l. ſi quis presbyter. n. 4. C. de epiſc. & cler.

26 Nonò, † nec cadunt ſub ſpolio, quæ beneficiatus, dum viueret, emit, ex redditibus eccleſiaſticis pro ſua eccleſia, vel ei, aut alijs eccleſijs, vel locis pijs tradidit ſine fraude: vt ſi quis fundaret beneficium eccleſiaſticum, & emeret redditus pro dotandis amore Dei puellis, aut ad alia opera pia erogaret, dummodo, ipſo viuente, dominium fuerit translatum: quia tali caſu tempore mortis eccleſia, ſeu alia loca pia habent dominium, & poſſeſſionem, & tunc beneficiatus eſt eiſdem bonis exutus, quæ propterea nõ vacant, nec in ſpolio cadere poſſunt Nauar. d. com. de ſpol. cleric. §. 1. nu. 4. & §. 6. nu. 2. iunct. verſ. tertiò noto.

27 Decimò, † nec fit ſpolium de diſtributionibus quotidianis, quia efficiuntur bona propria clericorum, & vti quæſita ratione laboris, & legitimi ſeruitij, de illis eccleſiaſtici diſponere poſſunt. Gemin. in capit. præſenti, de offic. ord. in 6. Dec. in cõſ. 280. colum. 1. Couar. in cap. cum in officijs, n. 4. de teſt. Redo. in tract. de ſpol. eccleſ. quæſt. 1. num. 27. verſ. vlterius canones permittunt, & Pariſ. qui de communi teſtatur in conſ. 33. col. 2. vol. 4.

28 Vndecimò, † non cadunt ſub ſpolio bona à quibuſcunque Vrbis incolis, ſeu curiam Romanam ſequentibus, mobilia, immobilia, ſe mouentia, pecuniæ, iocalia ſiue monilia, actiones, res, & iura quæcunque, ab eiſdem incolis, & curiam Romanam ſequentibus in dicta Vrbe, & eius diſtrictu conſiſtentibus empta, aut aliàs quouis modo quæſita, ſi eos in dicta curia, ſeu eius diſtrictu decedere contigerit, de quibus teſtamento, aut alio titulo diſponi poteſt, & decedẽtibus ab inteſtato proximiores agnati ſuccedunt, vt in extrau. Pauli III. ſub dat. Romæ 1549. ſextò Idus Martij, vt per Nauar. eod. com. §. 6. n. 1. quam extrau. nouiſſime Paulus Papa Quintus innouauit.

29 Sed, † quia dictæ extrauag. vigore fuerat conceſſa facultas teſtandi in fauorem propriorum filiorum illegitimorum, ſeu ſpuriorum, ac de iure incapacium, ſeu aliàs prohibitorum, Pius V. ex cauſis adductis facultates teſtandi, aut quouis alio modo diſponendi de acquiſitis ex bonis eccleſiaſticis, ac de alijs rebus etiam proprio labore partis ad commodum illegitimorum, etiam legitimatorum, & habilitationes illegitimis ad ſuccedendum in bonis feudalibus, & emphiteuticis eccleſiaſticis conceſſas reuocauit. vt in conſtit. ſub dat. Romæ anno 1570. ſextò Kal. Februarij, in Bull. Rom. cap. 110. Ac demum reuocationem ampliando, illam procedere voluit, etiam quò ad bona patrimonialia eccleſiaſticorum, in quibus illegitimi, aut aliàs de iure incapaces, nec hæredes inſtitui, nec ſuccedere poſſe decreuit: vt in litteris ſub annulo piſcatoris expeditis dat. Romæ die ſeptima Martij 1572. in eod. Bull. cap. 152.

30 Vltimò, † non cadunt ſub ſpolio bona eccleſiaſticorũ decedentium, conditio teſtamento. modò ſint legitima facultate teſtandi ſuffulti, quæ tamen non ſuffragatur, ſi, qui illam obtinuit, non teſtetur, arg. l. hac conſultiſſima, & l. ex imperfecto. C. de teſtamen. & Nauar. d. com. §. 7. num. 6. niſi in eadem facultate caueatur, quòd etiam ab inteſtato proximiores in gradu ſuccedant; quia tunc contra cameram Apoſtolicam lata interpretatio eſt facienda, argum. text. in l. 3. ff. de conſt princ. quem ſequitur Bart. in l. ſi quando, num. 1. C. de inof. teſtament.

31 Et † ſolus Papa facultatem teſtandi concedere poteſt. Nauar. eod. com. §. 9. num. 3. quia ipſi ſoli, vti vniuerſali bonorum eccleſiæ adminiſtratori, eſt immediatè à Deo commiſſa bonorum omnium eccleſiaſtico-

32 rum adminiſtratio, & omnium † bonorum eccleſiaſticorum dominium eſſe Domini Noſtri IESV CHRISTI, non ſolùm ea ratione generali; Domini eſt terra, & plenitudo eius, ſed etiam ſpeciali cenſura, & diſpoſitione hominũ, licet ſuperflua fuerit, & hoc eſſe certũ, & de fide, tenet Naua. in tract. de reddit. eccleſ. q. 1. mon. 40. n. 8. & in d. com. de ſpol. cler. §. 9. nu. 4. & quocunque caſu hæc omnia procedũt duobus concurrentibus, vno in abſtinendo, videlicet, ab illicita negotiatione, & alijs à ſacris canonibus prohibitis, & altero in faciendo, nempè reſidendo, ſi ipſi habeant beneficia perſonalem reſidentiam requirentia, ex alibi allegatis.

33 Negotiatio † enim eſt duplex, licita, & illi-

illicita, licitè negotiari licet, antequàm quis ſit eccleſiaſticus, ſed mutato ſtatu laicali in eccleſiaſticum negotiari non licet, cap. fornicari, & cap. eijciens, 88. diſt.

34 † Nam negotiatio eccleſiaſticis eſt interdicta, cap. decreuit, cap. conſequens, cap. Epiſcopus, cap. perlatum, & cap. negotiatorem, ead. diſt. quia difficile eſt, inter ementis, vendentiſq; commercium non interuenire peccatum, cap. qualitas, de pœnit. diſt. 5. & pluribus modis eccleſiaſtici illicitè negotiantur.

35 Primò, † poſſeſſiones conducendo, vt cap. fin. 87. diſt. & d. cap. decreuit: quia ſemper intelligitur cauſa cupiditatis hoc fieri, niſi neceſſitas probetur, gloſſ. in eod. cap. decreuit, in ver. conducere eſt enim cupiditas mater vſurarum, cap. virum, 47. diſt.

36 † Quapropter cupidi ordinari prohibentur; quia tales de facili deuiant à vero, dict. cap. virum, & cap. dilectiſſimi, 8. quæſt. 2.

37 Sed, quando † negotiatio non fit lucri cauſa, ſed, vt neceſſitati ſubueniatur, non eſt clericis prohibita, ex traditis per Abb. in cap. ſecundum, num. 1. ne cler. vel mon. & Nauar. eod. commen. de ſpol. cleric. §. 7. num. 5. verſ. quæ omnia.

38 Secundò, † nec cauſas criminales, aut ciuiles ſecularium ſuſcipere, aut pro illis coram iudicibus ſecularibus aduocare poſſunt, d. cap. fin. & gloſſ. in cap. 1. 15. quæſt. 2. cap. 1. & ibi Abb. num. 5. ne cler. vel mon. neg. ſec. ſe immiſc. & cap. 1. ext. de poſtul.

39 Tertiò, † nec officium procuratoris exercere, quod ats nuncupatur, cap. qui Epiſcopi, in fin. 1. quæſt 3. d. cap. 1. ne cler. vel mon. & gloſſ in cap. 1. in ver. artem, eod. tit. in 6 & hæc procedunt regulariter, quò ad lites coram iudicibus ſecularibus, ceſſante neceſſitate, ſed coram iudicibus eccleſiaſticis poſſunt omnes aduocare, licèt, ſi ſunt in ſacris, ſalarium petere non poſſunt, cap. obſeruandum, & d. gloſſ. in cap. 1. 15. quæſt. 2. & etiam pro ſe ipſo, pro eccleſia, &, ſi neceſſitas immineat, pro perſonis coniunctis, aut miſerabilibus, poteſt quis aduocare, & procurare, cap. 1. & cap. fin. ext. de poſtul. cap. 1. & ibi Abb. num. 5. ne cler. vel mon.

40 Quartò, † acquiſita ex artificio, vel ſeruitio per modos eccleſiaſticis perſonis per ſacros canones prohibitos, etiam aliter, quam per illegitimam negotiationē, vt toto tit. ne cler. vel mon. & de cler. venat. & ex arte medica, & chirurgia, vel alia eis prohibita, atque ex obſequijs indecenter Regibus, Principibus, & alijs ſecularibus perſonis contra ſtatuta canonum exhibitis, vt per eundem Nauar. eod. commen. de ſpol. cleric. §. 7. num. 5.

41 Epiſcopus enim, † ne minus dignè loco cedant, aut Regum miniſtris, regulis, & Baronibus perſonaliter inſeruiant, per ſacr. concil. Trident. cum antiquorum canonum renouatione fuit expreſsè interdictum, vt cap 17. de reform. ſeſſ. 25. & ideò quidquid pro ſimilibus obſequijs Principum largitione acquirunt, ſpolio cedit.

42 Sub ſpolio † etiam cadūt omnes fructus, redditus, & prouentus, ac iura, obuentiones, & emolumenta quæcunq. quomodolibet, & qualitercunque nūcupata omnium, & ſingulorum beneficiorum eccleſiaſticorum cum cura, & ſine cura ſecularium, & quorumuis ordinum regularium, & monaſteriorum etiam conſiſtorialium, tàm per conſtitutiones Apoſtolicas, quàm cancellariæ Apoſtolicæ regulas editas, & edendas, ſeu aliàs quomodolibet, & ex quauis cauſa generaliter, vel ſpecialiter Sedis Apoſtolicæ reſeruatorum, ſeu affectorum à die vacationis beneficiorum pro rata temporis, vſque ad diem prouiſionis, vt in litteris Pij IV. dat. Romæ ſub annulo piſcatoris die 7. Decembris 1560. in Bull. Rom. cap. 29. & Nauar. eod. tract. de ſpol. cler. §. 7. num. 2. verſ. primo noto, quæ loquuntur de beneficijs in Regno Neapolitano, & illius Prouincijs per obitum, & aliàs quouis modo, præterquàm per ceſſum, illa obtinentium pro tempore vacantium, quæ poſtmodum per alias eiuſdem Pij IV. litteras fuerunt ampliatæ, non ſolùm in Regno Neapolitano, ſed per totam Italiam, vt in eiſdem litteris ſub annulo piſcatoris, die 25. Aprilis 1560. expeditis, in eod. Bull. cap. 36

Ideò cùm regulariter omnes fructus beneficiorum reſeruatorum, & affectorum à die vacationis vſque ad diem prouiſionis ſint cameræ Apoſtolicæ, conſequens eſt,

43 † quòd dicti fructus beneficiorum non reſeruatorum nō exacti tempore vacationis obuenientes non ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruati; vt per Nauar. eod. §. 7. num. 3. ſed ſint illius, cui ſpectant de iure, & iure canoni-

nonico ſpectāt ſucceſſoribus beneficiatis. Nullus enim quorumcunque beneficiatorum, ſiuè ex teſtamento, ſiuè ab inteſtato decedētium fructus, &c. pecunias, & aliàs res per beneficiatos defunctos relictos, & ante illorum obitum non exactos, etiam ſi pro tempore ante obitum huiuſmodi decurſo debeantur, ac eorum ſolutionis dies beneficiatis viuētibus aduenerit; & per ipſos beneficiatos non ſteterit, quominus illos exegerint, quinimo, omnem pro illorum exactione neceſſariam diligentiam etiam iudicialiter agendo fecerint, quoquomodo exigere, aut etiam ſponte oblatos percipere poteſt; ſed ſucceſſoribus in beneficijs debentur, vt in cap. fin. vbi etiam gloſſ. in ver. reſeruari, in addit. de off. ord. in 6. Baro. in conſ. 138 nu. 6 7. & 9. volum. 1. & in Motu proprio Iulij Papæ III. die 6. Iunij anni 1550. in Cancellaria Apoſtolica publicato, in eod Bull. Rom. cap. 9. pag. 504. §. nos attendentes, & §. volentes, & ita in curia Romana pluries ſeruari, & iudicatum vidi, nec

44 aliter iudicari poteſt, quia dictus † Motus proprius habet decretum irritans, &c. & clauſulam, ſublata, &c. quæ remouet aliter iudicandi, vel interpretandi facultatem, cap. ſi eo tempore, de elect. in 6. cum alijs aliàs allegatis, & infinitas lites tollit, quæ inter hæredes, & ſucceſſores in beneficijs oriri ſolebant, quibus, vt plurimùm laici in præiudicium ſucceſſorum beneficiatorum fructus, & pecunias nō exactas os boui trituranti alligando exigebant, vt bene animaduertit, & quibus motus fuit Iul. III. in d conſt. de qua hic meminimus.

45 Fructus † beneficiorum iuriſpatronatus tempore vacationis non cadunt in ſpolio, quia beneficia iuriſpatronatus nō comprehendūtur ſub reſeruationibus generalibus, vel ſpecialibus. Felyn. in tract. quan. lit. Apo. noc. par. nu. 11. verſ. limita ſecūdò, & Couar. pract. quæſt. c. 36. nu. 1. verſ. ex quibus.

46 Secundò, † nec fructus beneficiorum vacantium in menſibus Ordinarijs collatoribus de iure ſpectantibus, aut aliàs vigore alternatiuæ ipſis conceſſis, in quibus ceſſat reſeruatio; quia, cùm conſtitutio ſpoliorum ſit limitata pro fructibus beneficiorū reſeruatorum, non poteſt extendi ad non reſeruata, quia limitata cauſa limitatum parit effectum, l. cācellauerat, ff. de his quæ in teſt. del. & Menoch. conſ. 24. num. 19. lib. 1. Spolium enim eſt odioſum, & in odioſis non fit extenſio, cap. odia. de reg. iur. in 6.

47 An autem bona † decedentium beneficiatorum, qui, dum in humanis agerent, aleatorum, concubinariorum, ſanguinolentorum, tabernariorum, venatorū, aut aliàs laſciuam, & damnatam vitam agebant, veniant in ſpolio, ſtante, quòd acquiſita per modos eccleſiaſticis per ſacros canones prohibitos cedunt ſpolio ex allegatis ſuprà, ſub num 40. eſt diſtinguendum, quò ad patrimonialia, aut ex donatione, teſtamento, vel ab inteſtato acquiſita non venire; quia cùm prædicta ſint prohibita, & crimi-noſa, mortua perſona, extinguitur actio;

48 † quoniam actiones deſcendentes ex quaſi delicto non tranſeunt ad hæredes. Bart. in l. ſi filiusfamilias iudex, num. 1. ff. de iudic. Et pari modo, ſi beneficiatus habet amplos redditus bonorum ſtabilium laicalium, & tenues eccleſiaſticos non excedentes ſummam triginta ducatorum. Quia, ſi bona acquiſita relinquit, præſumuntur ex redditibus bonorū laicalium quæſita, cum à communiter accidentibus aleatores, concubinarij, tabernas frequentantes, venatores, aut aliàs vitam malè, & contra ſacros canonus ducentes, bona non acquirant, ſed conſumant; quapropter præſumuntur licitè, & non illicitè acquiſita.

49 Vnde † cameræ alleganti contrarium onus probandi incumbit, quia præſumptio transfert onus probandi in aduerſarium, l. generaliter. §. ſi petitum, ff. de fideicommiſ. liber. & Menoch. conſ. 54. num. 6. lib. 1.

50 Ob non reſidentiam † Pius IV. ſua conſtitutione perpetuò valitura ſtatuit, & ordinauit, quòd omnia, & ſingula bona mobilia, immobilia, & ſe mouentia, res bona, iura, & actiones cuiuſcunque qualitatis, & valoris, ac vbicunq; locorum conſiſtentia, ad quoſcunq; eccleſiaſticos, quauis auctoritate, dignitate, gradu, & præeminentia, extra reſidentiam decedentes, pertinentia, etiam ſi facultatem ſpecialem de illis, aut eorum parte teſtandi, & aliàs liberè diſponendi obtinuerunt, ac de bonis, & rebus huiuſmodi diſpoſuerint, tanquam ſpolia ad cameram Apoſtolicam legitimè pertinere, vt in eadem cōſtitutione ſub datum Romæ 1564. ſeptimò Kal. Decembris, in ead. Bull.

Rom.

Rom.cap.115.clauſula,ſublata, & decreto irritãti,de ſuper adiectis,& in pœnam non reſidentium, vltra alias pœnas contra non reſidentes,à ſacro concilio Tridentino inflictas,vt in cap.1.& 2.de reform.ſeſſ.6.

51 Apoſtatarum † etiam Regularium extra clauſtra degentium bona quæcunque per dictos regulares extra clauſtra ecclefiarũ, monaſteriorum,domorum,& quorumcunque regularium locorum degentes, quocunque iure,& actione,ſiue ex cauſa teſtati, ſiue inteſtati acquiſita, & in poſterum acquirenda, vel ad eos delata in quibuſuis Prouincijs,dominijs, Regnis,& locis conſiſtentibus, niſi ijdem, ad quos illa ſpectarent, ſufficienti eſſent teſtandi, aut de illis diſponendi facultate ſuffulti, eaque legitimè vſi fuiſſent, ad cameram Apoſtolicam pleno iure pertinere, & ſpectare, ac bona quæcunque eorundem ſub ſpoliorum nomine comprehenſa, per ipſam cameram, eiuſque nomine à quibuſcunque illa, quandoque occupantibus, & detinentibus recuperari, ac vendicari poſſe, ac iuxtà Pauli Papæ III.& aliorum Pontificum litteras eadem camera Apoſtolica in huiuſmodi bonis,ſpolia nuncupatis verè, & vniuerſaliter ſuccedere Greg.Papa XIII.Apoſtolica auctoritate declarauit,vt in litteris eiuſdem Gregorij ſub die 21.Ianuarij 1577 expeditis,de quibus in Bull.Rom.cap.44.

Et Pius V. de ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſenſu,& de poteſtatis ple-

52 nitudine, † extinxit, & aboleuit ordinem fratrum Humiliatorum,& officium Præpoſiti generalis,ac prouincialium,& quæcunque alia miniſteria ordinis ſic ſuppreſſi,nec non omnia, & quæcunque ſtatuta, conſuetudines,& decreta eiuſdem,etiam iuramẽto, confirmatione Apoſtolica, vel alia quacunque firmitate munita, priuauitque Generalem, ac cæteros omnes Præpoſitos, & fratres,omnibus Prępoſituris,dignitatibus, adminiſtrationibus, officijs, & beneficijs eccleſiaſticis, cum cura, & ſine cura, necnon domibus, conuentibus,locis, & bonis immobilibus, mobilibus, & ſe mouentibus vbicunque gentium conſtitutis, ſacra quoque, & communi ſupellectile, ac ipſorum omnium vſu, vſufructu,adminiſtratione, ac poſſeſſione ſpirituali,& tẽporali, ac etiam iure, & actione, ſiue per ſtatuta Apoſtolica, ſiue aliàs quomodolibet pertinente, ac eis abſtulit omnimodam facultatem, vſum, & auctoritatem,generalia prouincialia, & alia capitula de cœtero celebrandi, vt in conſtit. eiuſdem Pij V. de qua in Bull.Roman.cap.122.& idem Pius Præpoſituris,ac alijs eiuſdem extincti ordinis dignitatibus, & beneficijs alijs eccleſijs,& pijs locis vni-

53 tis, ac aliàs de illis diſpoſito, † fratribus eiuſdem extincti ordinis pro ſingulorum eorundem fratrum alimentis penſionem annuam liberam immunem, & exemptam ſcutorum quadraginta auri annis ſingulis percipiendam, eorum vita durante, ſuper eorundem beneficiorum fructibus diſtribuit, & auctoritate Apoſtolica aſſignauit,

54 † ac omnia beneficia eiuſdem ordinis ſic ſuppreſſi Sedi Apoſtolicæ duntaxat ſpecialiter, & expreſsè in perpetuum reſeruauit, vt in litteris, de quibus in Bull.Rom eiuſdem Pij V.cap.123. Et,quoniam quamplu- ribus dicti extincti ordinis fratribus fuit poſtea Apoſtolica, aut alia auctoritate de alijs beneficijs prouiſum.

55 Quæritur, † numquid bona eorundem, decedentium, poſt eiuſdem ordinis extinctionem ex redditibus eccleſiaſticis acquiſita, cadant ſub eodem ſpolio, ſub quo cadunt alia bona per apoſtatas extra eorum ordines.& religiones acquiſita:& ratio dubitandi oritur, quia, cùm ipſi poſtmodum extra clauſtra, & obedientiam religionis vixerint, videtur, quòd ſub conſtitutione eiuſdem Gregorij XIII.& aliorum Pontificum contra apoſtatas editas comprehendantur;attamen,cùm dicta conſtitutio Gregorij Papæ XIII. de qua in Bull.cap 44.& aliorum Põtificum ſuorum prædeceſſorum contra apoſtatas editæ expreſſis verbis cõprehendant regulares profeſſos extra clauſtra ſuorum regularium locorum, etiam de licentia ſuorum ſuperiorum degentes,vt in d.conſtit.44.in procem.quod denotat cauſam finalem,vt l.fin ff.de hæred.inſt.& Iaſ.in l.ſi pacto,quo pœnam num.14.C de pact. Puto diſtinguendum,quia,aut dicti fratres extincti ordinis habebant monaſteria cum clauſtris,aut alias domus pro eorum habitatione, & communi vita, loca clauſtri aſſignatas, vt in d.Bull.Pij V. §.hanc autem.

56 Et † hoc caſu, qui aliò ſe tranſtulerunt ſine legitima Sedis Apoſtolicæ licentia ſpe-

ſpeciali, ſub conſtitutionibus contra apoſtatas editis comprehenduntur, & bona eorundem extra loca pro eorum reſidentia aſſignata poſteà acquiſita, poſt eorum obitum ad cameram Apoſtolicam ſpectant, quia loca, de quibus in eod. §. hanc autem, loco monaſteriorum, & clauſtrorum fuerunt ſubrogata, & ſubrogatus ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, Leum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis, caut. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, il 1. iunct. gloſſ. vt lit. pendent. & Bart. in l. 1 §. hi quibus, num. 2. ff de leg. 3.

Si verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate de alijs beneficijs præcipuè perſonalem reſidentiam requirentibus fuerint prouiſi, & à vinculo communis vitæ, & habitus geſtationis ſoluti, tunc ſub dictis conſtitutionibus contra apoſtatas editis non cenſentur comprehenſi, quia, cùm ordo Humiliatorũ penitus fuerit extinctus, nec fratres habeant monaſteria; prouiſiones contra apoſtatas factæ, ceſſante dicta ſubrogatione, non comprehendunt fratres ordinum ſuppreſſorum, & extinctorum, argum. tex. ſacr. concil. in cap. 11. de reform. ſeſſ. 14. & cap. 19. de regul. & monial. ſeſſ. 25.

Hoc enim caſu inter alios clericos ſeculares ſunt connumerandi, quò ad bona per ipſos acquiſita poſt ordinis Humiliatorum extinctionem, & ceſſante facultate teſtandi, eorum bona ad Cameram Apoſtolicam ſpoliorum nomine deuoluuntur.

57 Si autem habent facultatem † particularem, & ſpecialem teſtandi, aut in facultatibus generalibus, quæ pluribus in locis clero media compoſitione cum camera Apoſtolica facta, fuerunt conceſſæ, incorporati reperiuntur, non video rationem diuerſitatis, quare eadem facultate gaudere non debeant. Cùm enim, & ſit eadem ratio, idem ius ſtatui debet. Crau. conſ. 183. num. 3. & de eiſdem bonis teſtamento, aut alias diſponere valent, quemadmodum clerici ſeculares diſponere poſſunt, ex ſupra à num. 12. vſque ad num. 31. allegatis.

DE PROHIBITIONIBVS, ET POENIS. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Clericis negotiari eſt prohibitũ, & quare, & quam pœnam contrauenientes incurrant.*
2 *Mediatores clerici illicitorum contractuum eſſe non poſſunt.*
3 *Mediatores contractuum vſurariorum vſuras reddere tenentur, ac ſi ipſi accepiſſent.*
4 *Tabellionatus officium clerici exercere nequeunt, & quare.*
5 *Tabellionatus officium eſt vile, & tabellio dicitur ſeruus publicus.*
6 *Clericus, ſi efficiatur tabellio, non perdit priuilegium clericatus, nec beneficium.*
7 *Clericus, quibus caſibus officium tabellionatus exercere poſſit.*
8 *Clericus non poteſt eſſe fideiuſſor, tamen ſi fideiubeat, remanet obligatus.*
9 *Sanguinis iudicium clericus exercere non poteſt, & num. 13 & num. 20.*
10 *Epiſcopi Principibus inſeruire prohibentur.*
Epiſcopi dignitatem ſuam conſeruare debent, ibidem.
11 *Clerici, vel Prælati poſſunt eſſe conſiliarij Principum ſecularium.*
Iuriſdictio Papæ eſt diſtincta à iuriſdictione Imperij, ibidem.
12 *Principes ſeculares adhibentes ſibi conſiliarios eccleſiaſticos optimè faciunt.*
13 *Epiſcopatus, & presbyteratus officium, quàm ſit graue.*
14 *Clericus auctoritatem, vel conſilium præſtans in caſu vltimi ſupplicij efficitur irregularis.*
15 *Venatio clericis eſt prohibita, & quare.*
16 *Hiſtriones ſunt infames.*
17 *Clericus hiſtrionicam artem exercens, qua pœna ſit mulctandus.*
Clerici, an propter venationem poſſint à iudicibus ſecularibus puniri, ibidem.
18 *Clerici publicè macellariorum, & tabernariorum officium exercentes, qua pœna puniantur.*
19 *Aduocati, vel procuratoris officium, an, & quan-*

quando clerici exercere poſſint.

20 *Clericus, cui eccleſia nõ ſufficit, ex artificio, & opere rurali, poteſt ſibi victum quærere.*

21 *Aduocati dicuntur defendere rempublicã, ſicut milites armata militia.*

22 *Clerici, à quibus alijs rebus ſe abſtinere debeant.*

Ebrietas, quid producat, ibidem.

23 *Mulieres, aut concubinæ cum clericis habitare prohibentur.*

24 *Concubinarij, quæ pœna ſint inflicta, & numeris ſeqq.*

25 *Clericus cum muliere in peccato perſeuerans, qua pœna ſit plectendus.*

26 *Ordinarij locorum in principio ſui regiminis debent publicare edictum contra concubinarios.*

27 *Ordinarij poſſunt edicta publicare, & proponere.*

28 *Fornicatione ſimplici clericus non eſt deponendus, ſed eſt pœna arbitraria puniẽdus, niſi fornicatio ſit ſcandaloſa.*

Fornicarij regnum Dei non poſſidebunt, ibidem.

29 *Sodomitæ clerici, quibus, & qualibus pœnis puniri debeant.*

30 *Epiſcopi pro quolibet delicto ſtatim non debent fulminare.*

31 *Adulter clericus, qua pœna ſit mulctandus.*

32 *Spiritualem filiam cognoſcens deponendus venit, ſecus autem, ſi reus non eſt conuictus per teſtes.*

33 *Confitenti, an & quando minuatur pœna.*

34 *Commatrem cognoſcens eſt deponendus.*

35 *Virginem ſtuprans eſt deponendus.*

36 *Monialem ſtuprans eſt deponendus.*

37 *Monialem corrumpens triplex peccatum committit, & cum ea matrimonium contrahens, efficitur inhabilis ad cum alia contrahendum.*

38 *Homicidiarius non amittit beneficium ipſo iure, ſed eſt priuandus per ſententiam.*

39 *Beneficiatus, quãdo agitur ad priuationem, poteſt renunciare antequam priuetur.*

40 *Periurus eſt etiam deponendus.*

41 *Sacrilegus item & num. 48.*

42 *Sacrilegium, quid ſit, & vnde dicatur.*

43 *Sacrilegium, quot modis committatur, & num 48*

44 *Percutiens clericum eſt excommunicatus, & à nemine poteſt abſolui, præterquam à Romano Pontifice, item, & mandans percuti, præbens auxilium, fauorem, &c.*

45 *Excommunicatio non fertur, niſi propter culpam mortalem.*

46 *Clericorum appellatione, qui veniant.*

47 *Monachi etiam appellatione, qui veniant.*

48 *Eccleſiaſticis iniuriam violenter inferens, de iure ciuili capitaliter punitur.*

49 *Monialem carnaliter clericus cognoſcens ſacrilegium committit, laicus verò eſt excommunicandus, & de iure ciuili capite plectendus.*

50 *Sacrilegium committit, qui locum ſacrum, vel illius cœmeterium violat deſtruendo, deuaſtando, vel occupando, aut eius immunitates effringendo.*

51 *Benedictio duplex: altera conſtitutiua ſacri, altera inuocatiua.*

52 *Dicata res ſemel Deo, non eſt ad vſus humanos transferenda.*

53 *Conſecrata benedictione conſtitutiua ſacri, nullus Prælatus profanare poteſt, antequã deſinant eſſe talia.*

54 *Eccleſiam infringens graui pœna punitur.*

55 *Sacrilegium committitur, auferẽdo ſacrum de ſacro, & non ſacrum de ſacro, ſiuè ſacrum de non ſacro.*

56 *Clericus miniſtrans in ordine, quem non habet, eſt deponendus.*

57 *Laicus Miſſam celebrans, aut in aliquo ex ordinibus ſacris miniſtrans, falſarij pœna punitur.*

58 *Laico ſe Epm̃ falsò profitenti mors inflicta.*

Laicus, vel non presbyter Miſſam celebrãs, vel pœnitentiæ ſacramentũ adminiſtrans, qua pœna plectendus.

59 *Miſſam non ieiunus celebrans pœnam excommunicationis incurrit.*

60 *Ebrius, non præmiſſa digeſtione celebrans, eſt beneficio priuandus.*

61 *Excommunicatus maiori excommunicatione ſuſpenſus vel interdictus Miſſam celebrans depoſitionis pœnam incurrit.*

62 *Miſſam vnam tantum regulariter, vna die ſacerdos debet celebrare.*

63 *Miſſæ plures vna die in quibus caſibus poſſint ab vno ſacerdote celebrari.*

64 *Miſſæ tres, quæ in die Natiuitatis Domini celebrantur quid ſignificent.*

Sacerdos, quando iterum in vno die celebrare poteſt.

65 *Miſſa ſuper altari conſecrato celebrari debet.*

66 Miſſam ſuper altari non conſecrato celebrans arbitrio Ordinarij eſt puniendus.

67 Miſſam celebrans ſine aqua & igne, aut in pane fermentato, & calice indecenti eſt deponendus.

68 Miſſam celebrans ſine paramentis ſacerdotalibus, qua pœna ſit plectendus.

69 Horas recitare omittens ex obliuione mortaliter non peccat.

70 Miſſam latenter celebrans ſine paramentis ſolitis ob metum hæreticorum, non peccat.

71 Miſſa, an ſine duorum præſentia poſſit celebrari.

72 Miſſa in locis priuatis celebrari non debet.

73 Sacerdos maxima cum attentione, & diligentia Miſſam celebrare debet.

74 Sacerdos qui per negligentiam aliquid de ſanguine in terram cadere ſinit, quid præſtare teneatur.

75 Miſſa omne aliud opus ſuperat in ſanctitate.

76 Sacerdos ſuper rebus aptis ad ſortilegia celebrans, vt, quis mortis periculum incurrat, eſt deponendus.

77 Sacerdos ſuperſtitioſus eſt deponendus.

78 Sacerdos celebrans, & non ſumens corpus, & ſanguinem Domini, pœnam ſuſpenſionis à communione per annum incurrit.

79 Ciuitates, quæ Epiſcopos necare præſumunt, in poſterum Epiſcopalis dignitatis carere debent.

80 Miſſa cum omni munditia debet celebrari, & cum immunditia celebrans mortaliter peccat.

81 Miſſam matutinis non ſolutis celebrans, quando mortaliter peccat.

82 Officium diuinum omnes beneficiati recitare tenentur.

83 Officium diuinum, legitimo ceſſante impedimento, recitare omittens, non facit fructus ſuos, & mortaliter peccat.

84 Horas canonicas recitare omittens pro rata omiſſionis fructuum partem amittit.

85 Officium diuinum recitare tenentur omnes ſacris ordinibus initiati.

86 Officium diuinum lege naturali, & diuina debet recitari.

87 Officium Romanum recitare non tenentur milites regulares.

88 Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam milites regulares loco horarum recitare tenentur, aliàs mortaliter peccant.

89 Horæ ſunt ſeptem, ſicut ſeptem dona Spiritus ſancti.

90 Horas canonicas officij Beatæ Mariæ penſionarij recitare tenentur.

91 Penſionarij ad officij Romani recitationem obligati non tenentur etiam recitare officium Beatæ Mariæ.

92 Laici penſionarij ad horas canonicas recitandas non tenentur.

93 Clerici regulariter torqueri poſſunt.

94 Tortura in clericis mitior eſſe debet, quàm in laicis.

95 Clerici omnibus laicis digniores.

96 Laici publicè, & ſolemniter pœnitētes, quid facere teneantur.

97 Clerici ad ſolemnem pœnitentiam non adiguntur.

98 Clerici regum in Deo habent, quod clericalis tonſura deſignat.

99 Sacerdotes ſunt Regum, Principum, fideliumq́; patres ac magiſtri.

100 Clerici maximè à laicis differunt.

101 Doctores, aduocati, & milites, an torqueri poſſint.

102 Sacerdotes habent priuilegium fori à Deo.

103 Clerici, an torqueri poſſint.

104 Conſuetudo eſt legum interpres.

105 Clerici laicis priuilegiatis inferiores eſſe non poſſunt.

106 Clerici, quando torqueri poſſint.

107 Copia iudiciorum ante torturam, an reddenda.

108 Statutum Vrbis, extra Vrbem non extenditur.

109 Dictio ſemper, quid importet

110 Condemnari nemo poteſt, niſi prius datis defenſionibus, etiam parte non petente.

111 Torqueri, quando poſſit reus, etiam denegatis defenſionibus petitis.

112 Iudæi pœnis eccleſiaſticis ſubijciuntur.

113 Iudæi nutrices, aut alios Chriſtianos illis ſeruientes habere non poſſunt.

114 Iudæi de præcepto feſtis diebus in publico laborare, ſeu laborari facere nō poſſunt.

115 Iudæi cum Chriſtianis ludere, aut comedere non poſſunt.

116 Iudæorum libri rationum, quando contra Chriſtianos fidem faciant.

117 Iudæi mercaturam frumenti, aut aliarum rerum, vſui humano neceſſariarum facere nequeunt.

Iudæi,

Digitized by Google

118 *Iudæi, & alij infideles medici, Chriſtianos ægrotos curare non poſſunt.*

119 *Medicati à medicis hebræis, vel infidelibus, ſi deceſſerint, carere debent ſacramentis, & eccleſiaſtica ſepultura.*

120 *Iudæi ſignum patens glauci coloris deferre tenentur.*

121 *Iudæi, an diſpenſari poſſint à delatione ſigni glauci coloris.*

122 *Iudæi ſtatuta locorum, in quibus habitant, obſeruare tenentur.*

123 *Iudæi puniuntur iuxta formam iuris, & locorum conſtitutionum.*

124 *Iudæi, Thalmud ſcripta, blaſphemijs, & erroribus plena, ſemper amplexi fuerũt, & quare.*

125 *Thalmud, & alij hebræorum libri pluries prohibiti.*

126 *Reuocatio facultatum legendi libros Thalmud, & alios prohibitos.*

127 *Prohibitio retinendi Thalmud, & alios libros prohibitos ſub grauibus pœnis.*

128 *Thalmud, & alij libri prohibiti hebræorũ ſunt diligentiſſimè perquirendi, & illos habentes grauiter puniendi.*

129 *Iudæorum voracitas in vſuris extorquendis, quæ.*

130 *Iudæorum ſcelera, & flagitia quàmplura.*

131 *Iudæorum expulſio à ſtatu Eccleſiaſtico.*

132 *Iudæi in Vrbe Roma, Auinionenſi, & Anconitana habitare poſſunt.*

133 *Iudæi edicta, & conſtitutiones præcipuè Pontificum, & alias Apoſtolicas ſeruare tenentur.*

134 *Iudæis licentia contra conſtitutiones Apoſtolicas non ſunt concedendæ.*

135 *Iudæi filijs effectis Chriſtianis alimenta præſtare tenentur.*

136 *Iudæi filijs ad Chriſti fidem conuerſis legitimam dare tenentur.*

ECCLESIASTICÆ perioræ negotiorũ cauſa plures pœnas incurrunt: &, quia ſuprà de ſpolijs clericorũ egimus, quæ in genere pœnarum verſantur, non abſonum eſt, vt de alijs pœnis nunc agimus.

1 Primò enim † lucri cauſa clericis eſt negotiari prohibitum, cap. ſecundùm inſtituta, ne cleric. vel mon. Nam, qui Deo inſeruiunt, & annexi ſunt clero, accedere non debent ad actiones, ſeu adminiſtrationes, vel ad procurationes domorum ſecularium, cùm nemo militans Deo negotijs ſecularibus ſe debeat implicare, cap. credo, cum ſeq. 21. quæſt. 3. & ſi occaſione adminiſtrationis propter pecuniariam cauſam deprehenduntur in fraude, ſubeunt pœnam, quòd eis ab Eccleſia ſubueniri non debet, cap. ſacerdotibus, & ibi gloſſ. final. in fin. & Abb. num. 1. ne cler. vel mon. gloſſ. in cap. quanta, in ver. principium, de off. ord. & Diaz. pract. crim. cap. 57. alias 50. num. 1.

2 Secundò, † clerici illicitorum contractuum mediatores eſſe non poſſunt, cum mediator criminis ipſum delictum committare dicatur, cap. 1. de teſti. in 6.

3 Et clericus mediator † in contractibus vſurarijs vſuras reſtituere tenetur, gloſſ. in l. ſi ſciente, ff. de parric. Mediator autem, vt quis ſimoniacè ordinetur, à proprio gradu decidit, cap. ſi quis Epiſcopus, § ſi quis verò, 1. quæſt. 1. infamiæque pœnam incurrit, gloſſ. 1. in d. cap. 1. de teſti. & cap. fin. cum ibi allegat. per gloſſ. in ver. percellantur, 1. quæſt. 3.

4 Tertiò, tabellionatus † officium clerici in ſacris conſtituti exercere non debent, & contrafacientes per beneficiorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, ab officio huiuſmodi ſunt interdicendi, cap. ſicut, ne cler. vel mon. & ibi Abb. nu. 2. quia illud officium extraneum eſt ab officio clericorũ, præſertim in ordine ſacro conſtitutorum.

5 Eſt enim officium † vile, cum tabellio dicatur ſeruus publicus: & ſeculare, quia dicitur ſeruus à ſeruiendo omnibus; & ideò decurionibus eſt prohibitum, l. vniuerſos decuriones. C. de decur. lib. 10. gloſſ. in d. cap. ſicut, & ibi Abb. num. 5.

6 Eſtque officium clerico † interdicendũ; tamen clericatus, vel beneficium per ſuperuenientiam tabellionatus nõ perditur ipſo facto, ſicut, nec per clericatum perditur officium tabellionatus, d. cap. ſicut, vbi etiam Abb. num. 3. & cap. officium, § ad conſcribendas, de hæret. in 6. Poſſunt nihilominus clerici tàm ſeculares, quàm regulares, etiã in ſacris ordinibus conſtituti, qui ante ordinum ſuſceptionem officium ſuſceperant,

7 tabellionatus illud in cauſis † hæreſis exercere, d. §. ad conſcribēdos, & Abb. in d cap. ſicut, num. 6 & etiam in foro eccleſiaſtico præſertim in Vrbe, vt ſunt Protonotarij, qui Papæ notarij dicuntur, & notarij curiæ Auditoris Cameræ, & Cameræ Apoſtolicæ, ac ſac. æ Rotæ, qui omnes eiuſdem Papæ ſunt notarij, a quo fuerunt tribunalia prædicta erecta. Nam tam laicis, quam clericis etiā beneficiatis titulo oneroſo officia notariatus huiuſmodi ad vitam conceduntur, quæ propterea licite exercere † & notarij quoque Epiſcoporum eſſe poſſunt; vt poſt Io. And Philipp. & Goff. tenet Abb. in d. cap. ſicut, nu 6 Quandoque etiam vrgente iuriſdictionis eccleſiæ neceſſitate, & oppreſſione, cū pluries acciderit, quòd aliqui magiſtratus immemores ſalutis æternæ verbo, facto, aut ſignis excommunicationis, aliaſque ſententias, cenſuras: & pœnas eccleſiaſticas etiam in Bulla cœnæ Domini contentas contemnendo, prohibent, ne laici eccleſiaſticæ inſeruiant iuriſdictioni; quapropter eccleſiarum Prælati clericis, etiam in ſacris, & presbyteratus ordinibus conſtitutis in procuratoris fiſcalis, & notariatus officio vti cogūtur, & ipſi deſeruire tenentur, & quicquid agunt, eſt validum, Bart. in l. vniuerſos, num. 2. C. de decur. lib. 10. & Rom. conſ. 409 num. 7. & 8. prout, licèt cle-
8 ricus † ſit à fideiuſſione prohibitus, cap. te quidem, 11. quæſt. 1. tamen fideiubendo tenet fideiuſſio. gloſſ. in d. c te quidem, in fin.

9 Quartò † ſacerdotes à Chriſto ad miniſterium ſalutis ſunt electi, & propterea Regum, aut aliorum Principum, vbi criminis ſententia præparatur, iudicès eſſe non poſſunt: & ſi quis ſacerdotum diſcuſſor in alienis periculis extiterit. fit reus effuſi ſanguinis apud CHRISTVM, & depoſitionis pœnam incurrit, cap. ſæpe principes, 23. quæſt. 8. cap. clericis, ne cler. vel mon. & ibi Abb. num. 1.

10 Nec Epiſcopi Principibus debent inſeruire, ſed ſe a Principum ſeruitute abſtinere, & tàm in eccleſia, quàm foris ſuum gradum, & ordinum præ oculis habere, ac vbique, ſe patres, & paſtores eſſe noſcere debent. Concil. Trident. cap. 17 ſeſſ. 25. de reform. cap. valentinianus, 63. diſt. cap. duo ſunt, & cap. ſi Imperator 96. diſt.

11 Poſſunt † tamen Prælati, & clerici eſſe conſiliarij Principum ſecularium, Abb. in d. c. clericis, nu. 10. & ita in pluribus Regum, & Principū curijs ſeruatur, & optima quidem ratione: nā cùm regia poteſtas ſit longè inferior ordine ſacerdotali, d. cap. duo ſunt, cap ſi Imperator, in fin. licèt miniſteria Papæ, & Imperatoris ſint diſtincta; auth. quom. opor. epi. circa princip. & ibi Bart. num. 1. eod. cap. duo ſunt, & cap. ſolitæ, de maior. & obed in concernentibus tamen ſalutem animarum, de quibus vbique tracta-
12 tur, piè agunt † Imperator, Reges, & Principes, qui inter alios etiam Præſules eccleſiaſticos ſibi conſiliarios adhibent, cum Imperatores Chriſtiani ſubdere debeant executiones ſuas eccleſiaſticis Prælatibus, dict. cap. ſi Imperator, in fin. & ipſi Præſules, vbicunque pro animarum ſalute ſunt vocati, laborem recuſare non debent, quia licèt, vt
13 ſcripſit D. Auguſt. ad Valerium, nihil † apud Deum, ſit miſerabilius, triſtius, & damnabilius, nihil quæ in hac vita difficilius, laborioſius, & periculoſius, Epiſcopi, Presbyteri, aut Diaconi officio, nihilominus apud Deum nihil beatius eſt, ſi eo modo militetur, quo debet militari, cap. ante omnia, 40.
14 diſt. ſed vbi tractatur de ſententia † vltimi ſupplicij promulganda, intereſſe, nec conſentire debent, alias pœnam irregularitatis incurrunt, & ſunt deponendi, cap. ex litteris §. nos autem & ibi gloſ. in ver. corporalē & in ver. cedat. de exceſſ. prælat. niſi ſint diſpenſatione, aut priuilegio Papæ ſuffulti.

15 Quintò, venatio † eſt prohibita, cum Epiſcopis, presbyteris, aut diaconis canes, ad venandum, aut accipitres, vel alia ſimilia habere non liceat, & ſi qui talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detenti fuerint, ſi Epiſcopus, tribus menſibus, presbyter duobus à communione ſunt ſuſpendendi, diaconus verò ab omni officio, & communione ſuſpendi debet, cap. quorundam, in princip. cap. Epiſcopum, 34. diſt. cap. 1. & 2. de cler. venar. & ibi Abb. num. 1. eſt etiam clericis in minoribus ordinibus conſtitutis venatio prohibita vt ibi gloſſ in d. cap 2. Sed, quoniam illis certa pœna nulla imponitur, arbitrio Epiſcopi ſunt puniendi, vt trad. Io. And. & Hoſt. in d. c. 1. de cl. venat. in fi. eoq; magis clericis eſt prohibita venatio, quia Eſau venator erat, quoniam peccator erat, & penitus non inuenitur in

ſcri-

Digitized by Google

ſcripturis ſanctis ſanctū aliquem venatorē piſcatores autē non paucos c. Eſau 86. diſt. Et nō ſolùm eſt clericis venatio prohibita, ſed grauiter delinquunt, qui venatoribus donant, vt teſtatur D. Auguſt. relatus in cap. qui venatoribus, & cap. videns homines, ead. diſt. quoniam, qui primo diluculò non ad Eccleſiam vigilat, non Beatorum Martyrum loca ſancta perquirit, ſed ſurgens congregat ſeruulos, diſponit retia, canes producit, ſaltus, ſyluaſque perluſtrat, ſeruulos, inquam, ſecum pertrahit, fortaſſe magis ad eccleſiam feſtinantes, & voluptatibus ſuis peccata accumulat aliena, neſciens, reum ſe futurū tam de ſuo delicto, quàm de perditione ſeruorum, à ieiunijs alienus eſt, nec alijs pijs operibus, vt Chriſtianum decet, vacare poteſt, cap. an putatis, ead. diſtinct. 86 & de pœna venatorum, trad. Diaz. pract. crim. cap 69. alias 61. & Auguſt. in Pſalm. cap. 2. relatus, in cap. qui venatoribus, 86. diſt. inquit. Qui venatoribus donāt, quare donent? dicant mihi; quare dant venatori? hoc in illo amant, in quo nequiſſimus eſt: hoc in illo paſcunt: hoc in illo veſtiunt, ipſam nequitiam publicāt, ſpectaculis hominum, qui dant hiſtrionibus; qui donant meretricibus; quare donant? nunquid nōn, & ipſa hominibus donantur? non tantùm naturam ibi attendunt operis Dei: ſed nequitiam operis humani.

16 Sextò, hiſtriones † ſunt infames, l. 2. §. ait prætor. ff. de his qui not. infa. cap. 2 iunct. gloſſ. in ver. hiſtriones, 4. quæſt. 1 & cap. pro dilectione, de conſecr. diſt 2. clerici verò, qui tales ſe faciunt, artem illam ignominio-

17 ſam per annum exercēdo ipſo iure † ſi autem tempore breuiori, & tertiò moniti nō reſipuerint, carent omni priuilegio clericali, cap. 1. de vit. & honeſt. cler. in 6. quod procedit etiam in regularibus, & alijs in ſacris conſtitutis, vt ibi trad. Io And. Dom. & Philipp. Franc. An autem propter hoc crimen, poſſint clerici à iudicibus ſecularibus puniri, ſcripſit Diaz. in d. pract. crim. cap 70 nu. 3. alias 62. circ. med.

18 Eandemque pœnam † amiſſionis priuilegij clericalis incurrunt, macellariorum, aut tabernariorum officium exercentes, clem. 1. de vit. & honeſt. cler monitione tamen de deſiſtendo præcedente, quia propter exercitium artis prohibitæ ante monitionem clericus, etiam ſi ſit tantùm in minoribus ordinibus conſtitutus, vel coniugatus, non perdit priuilegium clericale, d. clem. 1 §. qui ſi taliter moniti, & ibi Imol. cap. ex litteris, & ibi gloſſ. in ver. tertiò. de vit. & honeſt. cleric. & Diaz. dict. pract. cap. 63. alias 72.

19 Septimò, clerico † non licèt aduocati, vel procuratoris officium contra eccleſiā, in qua beneficiatus exiſtit, exercere, alias, tanquàm ingratus, poteſt eiuſdem eccleſiæ beneficio ſpoliari, cap. final. in fin. & ibi, etiam gloſſ. in verſ. contra eccleſiam, de poſtul. gloſſ final. in cap. nulli. 3. quæſt. 1. & Graff. deciſ. aur. cap. 4. par. 1. lib. 3 num. 2. Nec etiam in duabus eccleſijs beneficiatus pro vna contra aliam patrocinium præſtare poteſt. gloſſ. vlt. in cap. 1. 1. quæſt. 7. & latè per Diaz. d. pract. crimin. cap. 65. alias 57. An autem clerici in alijs cauſis poſſint aduocati, vel procuratoris officium exercere, regulariter non poſſunt, quia generaliter in omnibus cauſis procuratoris, & aduocati officium exercere clericis eſt prohibitum, cap. 1. in §. contentiones, ne cler. vel mon. cap. 1. de poſtul. Innoc. in cap. vnic. in fin. de oblig. ad rat. ord. Abb. in cap. in noſtra num. 1. verſ. poſtmodum, de procur. & Rom. conſ. 384. nu. 3. quæ regula.

Fallit primò, in cauſa eccleſiæ, & curia eccleſiaſtica, Abb. in d cap in noſtra. nu. 1. in qua curia poſſunt clerici etiam in ſacris conſtituti, & beneficiati procuratoris, & aduocati officium exercere, cap per venerabilem, vbi Archiepiſcopus pro rege poſtulat, qui fil ſint leg. Abb. in eod. cap. in noſtra. num. 1. & Fed. de Sen. conſ. 70. eod. num. 1. præſertim in curia Romana, vt poſt Abb. ar. 11. tenet Abb. Panorm. it. in cap. cum eſſent. num. 2. de ſymon.

Fallit ſecundò, quòd licet clericus non poſſit eſſe procurator laici, l. placet. C. de epiſc. & cler. ad vnam tamen cauſam clericus procurator laici eſſe poteſt. Innoc. in d. cap. vnic. in fin. & aduocationis officium exercere. Abb. in d. cap. cum eſſent. num. 2. Fed. de Sen. d. conſ. 270 num. 1 & Rom. qui plures citat in ſing. 273. & ibi in add. & in cauſis monaſterij de mandato Abbatis monachus procurator eſſe poteſt, & quilibet regularis in negotijs monaſterij, & proprijs Abbatis, procuratoris officium poteſt

Digitized by Google

exercere, Innoc. in c. cum L. & A. n. 1. & 2. de re iud. clem. religioſus, de procur. Rot. deciſ. 2. eod. tit. in antiq. & Roma. ſing. 274.

Fallit tertiò, in cauſis pupillorum, orphanorum, viduarum, peregrinorum, & miſerabilium perſonarum, cap. 1. 2. cap. Epiſcopus gubernationem, 88. diſt. cap. 1. ne cler. vel mon. cap. 1. & ibi Abb. nu. 2. & cap. fin. de poſtul. quæ gratis facere debent, cum hoc eis ex pietate ſit permiſsũ, vt poſt Hoſtienſ. tenet Abb. in eod. cap. 1. num. 5. ne cler. vel mon. & cap fin. num. 5. de poſtul.

20 Quæ procedunt † in clericis in ſacris ordinibus conſtitutis, qui aliunde habent, vnde commode viuere poſſunt, aliàs, ſi quis egeret, aduocando, poſſet ſibi victum quærere, vt poſt Hoſtienſ. Abb. in d. cap. 1. num. 4. de poſtul.

Cum autem clerico indigẽti liceat opus rurale exercere, cap. 1 de celeb. Miſſæ, cap. clericus victum, 91. diſt. & aliena prædia conducere, c. dilecti, & ibi gl. 1 & Abb. n. 3. de decim. & Diaz. in pract. crim cap. 57 in annot. in fin. multò magis ſibi licere debet
21 † aduocationis officium exercere, quia plus cõgruit dignitati: cum aduocati rempublicam, ſicut milites armatæ militiæ defendere dicantur, vt per Abb. d. num. 4.

Si verò clericus non eſt ſacris initiatus, ſed tantùm in minoribus ordinibus conſtitutus, & ſic competenter beneficiatus, vnde ſe commodè poſſit ſuſtentare, tunc ſacerdoti æquiparatur, & grauis patrociniũ præſtare debet, aliàs in vtroque foro licitè cum licentia, ſcilicet, Ordinarij, ſtipendia percipere poteſt, tamẽ à criminalibus cauſis, in quibus pœna ſanguinis venit imponenda, quilibet clericus etiam non beneficiatus, nec ſacris ordinibus initiatus, propter periculum irregularitatis ad offenſam à procuratoris, & aduocati officio debet abſtinere, cap. ſententiam, ne cler. vel mon. cap. 1. 51. diſt. & Abb. d. cap. 1. num. 4. in fin. de poſtul. vbi ac tot. tit. ne cler. vel mon. lector plura videre poteſt.

22 Clerico officia, † & cõmercia ſecularia exercere, mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere, tabernas frequentare, niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtitutis, alea, & taxillis ludere, aut ludis huiuſmodi intereſſe, pannis rubeis, aut viridibus, manicisque, aut ſotularibus cõſutiçijs, frænis, ſellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam ſuperfluitatem gerentibus vti, fibulas, corrigias, auri, vel argenti ornatum habentes, vel annulos, niſi quibus competit ex officio dignitatis, deferre eſt de iure prohibitum: ac à crapula, & ebrietate debent clerici abſtinere, cùm ebrietas, & mentis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum, vt cap. cum decorem, c. à crapula, & cap clerici, de vit. & honeſt. cleric. & contrafacientes ſunt puniendi, Concil. Trid. in cap 4. de refor. ſeſſ. 14. cap. 6. § eos verò, ſeſſ. 21 & melius in cap. 1. §. cum igitur, ſeſſ. 22. vbique de refor. vbi his caſibus puniri poſſunt omni appellatione remota.

23 Incontinentia etiam † plures pœnas incurrunt, & quàm turpe, ac clericorum nomine, quo ſe diuino cultui addixerunt, ſit indignum in impudicitiæ ſordibus, immundoque concubinatu verſari, ſatis res ipſa communi fidelium omniũ offenſione, ſummoque clericalis militiæ dedecore, Conc. Trid. teſtatur, vt in cap. 14. in princip. de refor. ſeſſ. 25. quapropter prohibetur quibuſcunque clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi poſſit ſuſpitio, in domo, vel extrà detinere, aut cum ijs vllam conſuetudinem habere audeant, alioquin pœnis à ſacris canonibus, vel ſtatutis eccleſiarum impoſitis, ſunt puniendi, vt in eod. cap. 14. cap volumus, cap. in omnibus, cap. cum omnibus, & cap. fœminas, 81. diſt. cap. 1. & ferè per tot. de cohab. cler. & mul.

24 Non ſe abſtinentes, † ſi à ſuperioribus moniti fuerint, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum beneficiorum ſuorum quorumcunque, & penſionum ipſo facto ſunt priuati, quæ fabricæ eccleſiæ, aut alteri pio loco, arbitrio Epiſcopi eſt applicanda, & mulctæ ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, contra quoſcunque, etiam laicos, eo ipſo, quo exactæ fuerint, locis pijs ſunt aſſignandæ, vt cap. 3. §. in cauſis verò, ead. ſeſſ. 25.

25 Si verò in delicto † cum eadem, vel alia fœmina quis perſeuerauerit, ſecundæ monitioni non parendo, omnes fructus, ac prouentus ſuorum beneficiorum, & penſiones eo ipſo amittit, & ab Ordinario, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, à beneficiorum ipſorum adminiſtratione arbitrio eiuſdem Ordinarij ad ſuſpendendus.

Si

Digitized by Google

Si verò ita ſuſpenſus concubinam non expulerit,& cum ea etiam verſetur, aut ſemel dimiſſam intermiſſum conſortium repetierit, aut aliàs huiuſmodi ſcandaloſas mulieres ſibi adiungere auſus fuerit, beneficijs,& penſionibus quibuſcunque eccleſiaſticis perpetuò eſt priuandus,& inhabilitatis pœnam incurrit, ac etiam excommunicationis gladio plecti poteſt, d. cap.14. §. quod ſi,& §.ſi verò,ſeſſ.25.

Clerici verò beneficia eccleſiaſtica, aut penſiones non habentes carceris pœna,ſuſpenſione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda ſunt puniendi, vt d. cap. 14. §.clerici vero.

Quod decretum non procedit in ſimplici incontinentia, ſed in concubinatu, & vt habeat locum,requiritur,quòd clericus ſecundò delinquat,& ſpecialiter moneatur, vt fuit à ſacra congreg. deciſum, ſuper eodem cap.ſub tit.Mediolanen.cap.1.& 2.

26 Sed Ordinarij † locorum ad amputandas fraudes, & diffugia eorum, qui ſcandaloſè viuunt in principio eorum regiminis edictum contra concubinarios edant,& publicari curant;quo moneantur omnes concubinarij pro primò, ſecundò, tertiò, & peremptorio termino, monitione canonica præmiſſa, quatenus debeant ſub pœnis in eodem edicto comminatis, & inflictis de cœtero à concubinatu abſtinuiſſe,& ipſius edicti vigore,nulla alia monitione præmiſſa,procedere,& non parentes ad pœnas in eod.edicto cõtentas condemnare poſſunt.

27 Epiſcopi enim † contra plures,& incertas perſonas ordinaria auctoritate poſſunt edicta publicare,quæ afficiunt,auth.qui ſemel,innct.glo.in ver.iudiciaria,C.quom.& quand.iud. Bar. in conſt.ad reprimendum, § per edictum,nu.1.& num.3.& cap.de illicita, & ibi gloſ.in verb. peremptorio,24. q.3.Sed illa verba fructuum,obuentionum, & prouentuum, in d. cap.14. appoſita non includunt diſtributiones quotidianas.

Si autem reus fuerit ſecundò monitus,& non paruerit,tunc eſt ſuſpendendus ab adminiſtratione beneficiorum,vt choro inſeruire non poſſit,& diſtributiones quotidianas amittit,vt in eiſdem deciſ.ſuper eodem cap.1.§.illa verba,& §.ſuſpenſi vigore. Licèt enim de iure ciuili ad effectum concubinatus videatur requiri, quòd concubina ſit retenta in domo, vt per gloſſ. & Bart.in l.concubinam,ff.de concub.Præpoſ.in rub. de ſponſ.num.5.

Et regulariter plura concurrere debeãt, ad conſtituendum concubinatum, de quibus per Rot.in nouiſſ.deciſ.254.nu.1.& 2. par.2. clericus tamen retinens mulierem in domo, ſiuè extra domum, cum qua habeat conſuetudinem,pro concubinario habetur,vt in d.cap.14. circa princip. Quando autem clericus tenet concubinam,ſicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipſe non audet diffiteri,tunc ſine aliqua monitione ſuperioris, talis eſt ſuſpenſus ab officio,& beneficio, ità quòd, ſi celebret, incurrat irregularitatem, Abb.in c. veſtra, nu.7.de cohab.cler.& mul. & Diaz. pract.crimin. cap.73. verſ. aduertè tamen aliàs, cap.80.num.2. & illi teſtamento, aut alio contractu donare, vel legare eſt prohibitum ità quòd donatio cauſa mortis,aut legatum factum per clericum ſuæ concubinæ,ſeu alteri mulieri, in quam turpis ſuſpicio cadere poſſit, non valet, vt l. 2. vbi etiam Bald. C.de donat. inter vir. & vxor. l.miles ita,§.mulier, & ibi Bar.num.1.& 2. ff.de milit.teſtam.& l.affectionis. Vbi etiam, glo.in ver.meretrices,ff de donat.quę procedunt, non ſolùm in clerico,ſed in milite, aduocato,& minore,glo.fi. in l.2.quæ communiter eſt approbata, C. de donat. inter vir.& vx.& Bar.in d.l.affectionis,ff.de don.

28 Simplices autem † fornicarij clerici,etiã in ſacris conſtituti, non incurrunt pœnam depoſitionis,gloſſ.in cap.Maximinianus,in ver.remoueantur, 81.diſtin. gloſſ.1.in cap. presbyter, 82.diſtin.& in cap.lator, in ver. in corporali, 2. quæſt. 7. &, quòd pœnam depoſitionis non incurrant, facit, dict.cap. presbyter.videndum,& tremendum,& Felin. qui hanc dicit eſſe communem opinionem, in cap. at ſi clerici, nu.14. verſ.tamen communis opinio,de iud ſed erit pœna iudici arbitraria, vt tenet Gril.de pœnitent. omniſ.coit. quæſt.9 num.3. & Diaz.in ead. pract crim.cap.79. alias 72

Nihilominus eſt graue crimen,quia neq; fornicarij, neq; idolis ſeruientes, neq.molles, neq;maſculorum concubitores, neque auari,neque adulteri,neq; ebrioſi Regnum Dei poſſidebunt,Paul.1.ad Corinth cap.6. niſi fornicatio ſit notoria,& ſcãdaloſa,vel

diu continuata, quia tunc inducit pœnam depoſitionis, cap. ex parte Adæ, de teſt. & Abb.in c.at ſi clerici,num.35.de re iudic.

29 Maſculorum † verò concubitores presbyteri, & clerici ſeculares, ſeu regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas ſodomiæ exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio eccleſiaſtico de iure communi ſunt priuandi, cap.vt clericorum,in princip.de vit. & honeſt. cleric. cap.clerici, de exceſſ.Prælat. & Gril.de pœn.omniſ.coit. §.octauò quæro,num.3.ſed hodie ſunt priuati, ità quòd per iudicem eccleſiaſticum degradati poteſtati ſeculari ſunt tradendi, vt in conſtitut.Pij V. quæ incipit,cum primùm,cap.5 §.ſi quis,& cap.70.

30 Quæ procedit, & † habet locum, vt dicta pœna incurratur, quando quis dictum crimen non vnica vice commiſit, ſed exercet, vt,ponderando dictum verbum, exercentes,tenet Nauar. de irregul. ex delicto, cap.27.num.149.verſ.ad quod dico,tom.3. quoniam,vt gentilis quidam dixit.

Si,quoties peccant homines, ſua fulmina mittat Iuppiter, exiguo tempore inermis erit, Ouid. apud gloſſ. penult. in cap. Epiſcopus, 35.diſt. ob criminis tamen grauitatem,etiam quòd vnica tantùm vice clericus commiſerit, eſt beneficijs priuandus, & à loco cômiſſi criminis,ac tota diœceſi perpetuò banniendus,d. cap.vt clericum,cum alijs ſupradeductis.

31 Clerici autem adulteri † ſunt quoque deponendi,cap.ſi quis clericus,81.diſt.glo. in cap.lator,2.quæſt.7.& eſt cõmunis opinio, de qua teſtatur Gril. de pœnit. omniſ. coit. §.ſextò declaranda, num.11. verſ.nihilominus in conſulendo. Ego tamen puto de iure canonico dictam opinionem rigoroſam per text. in cap. ac ſi clerici, §. de adulterijs, & ibi Bal nu.2.de iud. vbi adulterium connumeratur inter minora crimina, qua propter mitior pœna eſt infligenda, vt per eundem Gril. vbi ſuprà num.4.6. 7.8.9.10.& 11.Quibus in locis,ad contraria reſpondendo,tenet,quòd pro adulterio clericus non veniat deponendus, & hanc opinionem æquiorem, & probabiliorem eſſe, quam ego in iudicando, niſi alijs circunſtantijs adulteriũ grauaretur,vel æquiorem,puto eſſe ſequẽdam, ſed pluribus alijs ex cauſis propter incontinentiam clerici pœnam depoſitionis incurrunt.

32 Primum enim ſacerdos, † qui cum filia ſpirituali, quàm de ſacro fonte leuauit, vel cuius ſacramentalem cõfeſſionem audiuit, fuerit fornicatus, pœnam depoſitionis incurrit, vt cap penult. & vlt.30. quæſt.1. & Diaz.pract.crim.cap.84. alias 76. in princ. vbi indiſtinctè tenet, clericum de hoc crimine per teſtes conuictum,ob malũ exemplum, quòd hominibus dederit,abſque vlla exceptione eſſe deponẽdum,& alicui carceri per aliquot annos mancipandũ, vt ibi, in ver. vnde ego, Abb. in cap.at ſi clerici, num 8. & Felyn. num.14. de iud. & Graff. deciſ.aur.cap 48.num.16 par.1.lib.2.

33 Sed, ſi crimen † non eſt teſtibus probatum,& reus nõ conuictus, niſi poſt aliquas informationes non concludentes per ſuam confeſſionem, pœna poſſet mitigari, non tamen ad locum, in quo deliquit, pro reſidentia facienda habilitari: quia confitentis, etiam,quòd aſtrictus probationibus facien dis confiteatur, debet ſibi pœna mitigari, Abb.in d.cap.at ſi clerici,num.8.de iud.Felyn. poſt Hoſtienſ. in cap de hoc,num.6.de ſimon. & Tiraquell. de pœn.temp.remitt. cau 33.num.13.

34 Secundò,cognoſcens † eam,quæ ſibi eſt coniuncta in cognatione ſpirituali, quia delicta huiuſmodi etiam in opinione populi grauia iudicantur,eidem pœnæ ſubijcitur, & hoc de commatre tenet Felyn. in cap.at ſi clerici,nu.14.in fin.de iud.& Diaz. eod.pract.crim.d.cap.84 alias 76.in fin.

35 Tertiò,clericus † ſtuprans virginem venit deponendus, Abb. in cap. at, ſi clerici, num.35.de iud. Gril de pœnit.omniſ.coit. §.ſeptimò videndum,num. 1. Clar.in §.ſtuprum, ſub num.3.verſ. ſed quæro, & Diaz. d.pract.crim.cap.85.in princip.Laicus autem virginem ſtuprãs de iure canonico excommunicationis ſententia poteſt innodari,S.Tho.2.2 quæſt.99.par.vlt. Abb.in cap. per venerabilem, vlt.not. qui fil.ſin.leg. & Caſſan.conſ.1.par.5.num.17.

36 Quartò,ſtuprans †monialem grauiſſimè peccat, & pœnam depoſitionis incurrit, quia ſponſam Chriſti corrumpit, & com-
37 mittit,tria peccata, † videlicet adulteriũ, quia cum ſponſa Dei rem habet,ſacrilegiũ, quia lædit ſacrum,inceſtum,quia eſt cõſangui-

Digitized by Google

guinea noſtra, quoniã filij Dei ſumus:& de quolibet iſtorum poteſt accuſari.gloſſ.in cap.virginib.27.quæſt.1. Abb.dicto nu.35. Diaz.in ead.pract.cap.83 in princ.

Copula enim cum moniali eſt adeò dãnata, vt ſi quis cum moniali contrahat matrimonium, vltra, quod eſt nullum, præter aliàs pœnas contra ſimilia committentes inflictas, eſt etiam perpetuò inhabilis ad matrimonium cum alia muliere contrahendum,& à ſacra communione eſt priuãdus, vt cap.hi ergo,& cap.virginibus, 27 q.1.

38 Homicida † voluntarius ipſo iure beneficio non eſt priuatus, ſed per ſententiam venit priuandus,cap.clericis, ne cleric.vel mon.Innoc.in cap.cum noſtris,num.1.ver. nam in homicidas de conceſſ. præbend. & hæc eſt communis opinio, quàm ſequitur Anan. & Felin.in cap Inquiſitionis,num.3. de accuſat.Corſet.in ſing.in ver.ſententia, § clericus homicida. Capell.Toloſ. deciſ. 208.& Diaz.in pract.crim.cap.95.aliàs 88. verſ.item etiam.

39 Interim autem adhuc † pendente accuſatione, priuſquam condemnetur, vel per impetrationem alteri ius quæratur, eidem beneficio poteſt renunciare, gloſſ in ca.2. in verſ.finita,vt lit.pend.in 6.Felin in d.cap. Inquiſitionis,num.6.Rot. deciſ.5 de re iud. in antiq. & Gomeſ. in regul.de anna. poſſ. quæſt.42.nu 3.

Solent autem de ſtylo Romanæ curię concedi litteræ Apoſtolicæ,quibus Ordinario committitur, quòd ſi ſupplicans ſibi de beneficio per delictum homicidij commiſſum prouideri, ſi in forma iuris ſe inſcribere velit, & per euentum litis conſtiterit de homicidio; tunc Ordinarius, cui regulariter cauſæ in prima inſtantia committuntur, ad priuationem procedat,& beneficium per priuationem ſic vacantem, eidem prouiſo auctoritate Apoſtolica cõferat,ipſumque in poſſeſſionem mittat, iuxta trad per Felin.in dicto cap. Inquiſitionis, nu.8.verſ. ſecundò nota,Gemin.in conſ. 105.incipien. ad ſupplicationem, quem ſequitur Gomeſ. in eadem regul.de anna. quæſt.42. num.4. verſ.ſed modo.

Dummodò litteræ Apoſtolicæ cũ introductione litis cõtra homicidam fuerint intimatæ: quia tunc, ſi renunciaret, non valeret reſignatio,& eſt regulare, quod nunquam aliquis eſt priuatus beneficio, ipſo iure,niſi ſit iure expreſſum,Innoc.in d cap. cum noſtris, quem ſequitur, Abb.in cap. querelam, num.3. de iureiuran. Felin.poſt alios in dicto cap.inquiſitionis, num.7.

40 Eandem etiam † pœnam incurrit periurus, qui ab ordine,& beneficio deponi poteſt,cap.presbyter,81.diſtinct.Abb.in dict. cap.querelam,2.not.de iureiuran. Gomeſ. de anna.poſſ.dicta quæſt.42.nu.3. & Diaz. ead.pract.crim.quæſt.86.alias 44.

41 Quartò, † ſacrilegi veniunt deponendi, & ſacrilegium eſt ſacræ rei violatio, vel eiuſdem vſurpatio, S Thom. in ſum. 2.2 q. 99 art.3. Azo.in ſum. de furt. & gloſſ in cap.ſacrilegium,17 quæſt.4.

42 Dicitur enim † ſacrilegium, quaſi ſacri lædium, quia per illud res, aut perſona ſacra læditur,Bald.in l.5. C.de furt. & Azo. vbi ſup.Sacrilegij autem multæ ſũt ſpecies ſecundum Card.in clem.1.de pœn. tamen
43 communiter tenetur, quòd tribus † modis committatur ſacrilegium, videlicet, cum ſacrum de ſacro,vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro auferτur, c. quiſque,& gloſ.in d.cap.ſacrilegium,17.quæſt. 4.Lap.alleg.66.num.10. Et,quòd quatuor, ſint ſpecies ſacrilegij,tenet Paul. Gril.in lib.3.de pœn.omnif coit.

44 Quarum prima eſt, quæ † committitur perſonam violando, nempè percutiendo, vulnerando, & occidendo clericum, vel monachum, ſeu alium religioſum, vel perſonam eccleſiaſticam,vt cap.ſi quis ſuadente Diabolo, 17. quæſt.4. & l.ſi quis, in hoc genus, C.de Epiſc.& cler.Et de iure canonico imponens manum violentam in clericum pœnam maioris excommunicationis incurrit, à qua niſi à Summo Pontifice, præterquàm in mortis articulo, abſolui non poteſt; vt dicto cap.ſi quis ſuadente diabolo,& cap.cum illorum,de ſenten.excommunic.vltra quod pro hoc crimine poteſt laicus à iudice eccleſiaſtico carcerari. Lopez.in annotat.ad pract crim.Diaz.cap. mihi 89.verſ.apud Hiſpanos.

45 Pœnam verò prædictam † incurrunt principaliter, qui manus violentas in clericum inijciunt,mandantes auxilium, conſilium,vel fauorem ad huiuſmodi manuum violentam iniectionem præbentes, cap. ſicut dignum,de homicid.cap.mulieres, §. illi

Digitized by Google

illi verò,& cap.quantæ,de ſentent.excom. & Nauar.cap 27.nu.51 Et tam viri,quàm fœminæ,tã ſenes,quàm iuuenes, & deniq; omnes habentes iudicium ad peccatum mortale committendum aliquem actuum prædictorum committentes,dictam cenſuram incurrunt,glo.in dicto cap.ſi quis ſuadente,in verb.ſi quis, 17. quæſt. 4. At deficiente iudicio,ad peccatum mortale committendũ non incurritur,quia,niſi ob peccatum mortale non incurritur in excommunicationem cap. nemo, 11. quæſt. 3. & Nau.eod.cap.27.nu.9 & nu.76.

46 Appellatione autem † clericorũ veniunt omnes ordinem eccleſiaſticum habentes, etiam clerici primi tonſuræ,cap cleros,21. diſt.cap.cùm contingat,de ætat.& qualitat.

47 ſicut appellatione monachi† veniunt omnes profeſsi,& profeſſę in religione approbata,etiam nouitij,& nouitiæ,ac cõuerſi, & conuerſæ religionis approbatæ,qui omnes priuilegio canonis gaudent, cap. Monachi, cap.parochianos, c.de monialibus, & cap. cum illorum, extrà de ſentent. excommun.& cap.religioſo,§.fi.& ibi gloſſ. in ver.non poſſit,eodem tit. in 6. Nauar.in cap.27 nu 79.& Greg.Sayr. Theſ.caſ.conſcien.par.1.lib.3.cap.26.num.1.2.3.4.& 5.

48 De iure autem ciuili † Sacerdotibus, & miniſtris eccleſiæ iniuriam inferentes capitaliter puniri debent, l.ſi quis in hoc genus,& ibi Bald.& Salic.C.de Epiſc.& cler. Qui verò dictam excommunicationis ſententiam,ob violentam manuum iniectionẽ in clericos incurrant, qui dicta de cauſa excommunicati ab alio, quàm à Romano Pontifice abſolui poſſint,& in quibus non contrahatur dicta excommunicatio optimè ſcripſit Card.Tolet.in Inſtruct ſacerd. lib.1.cap.31.& ſeq. & Coſt. in tractatu de fact.ſci.& igno.Centu.2.diſt.13.

49 Secundò, † committitur ſacrilegium per coitum cum moniali ſacra, cap. impudicas,27.quæſt. 1.Et eſt peccatum grauiſſimum,vt ſupra dixi,pro quo clericus cuiuſcunque ſit gradus, & dignitatis, eſt deponendus, & ab omnibus ordinibus ſacris, officijs, & beneficijs priuandus, ac in arctum monaſterium ad perpetuam pœnitẽtiam peragendam eſt trudendum,& laicus excommunicandus, vt cap.ſi quis Epiſcopus,& cap.ſi qua monachatum, 27.q.1. & de iure ciuili pœna mortis plectendus, vt dicta l. ſi quis in hoc genus, l.ſi quis, non dicam,C.de Epiſc.& cler.Quæ generaliter loquitur de quacunque iniuria illata eccleſiæ,monaſterio,vel perſonis eccleſiaſticis,& cum in hoc peccato tria concurrant videlicet,ſacrilegium,adulterium, & inceſtus; pro dictis criminibus pœna capitalis incurritur, vt l.ſi adulteriũ cum inceſtu, ff. de adult.l.quamuis,§.fin.C.eod.tit.Gril.in ſuo tractat.lib.3.de pœnit.omniſ.coit.q.1. num.23.in fin.& nu.24.

50 Tertiò,† committitur ſacrilegium circa locum ſacrum, quando locus publicus ſacer,vt eſt eccleſia violatur,etiam inter laicos, præſertim cum ſanguinis effuſione. Farinac.in prax.crim.q 20.num.62. Vel illius cœmeterium,in deſtruendo,deuaſtando, vel occupando, aut eius immunitates infringendo,vt cap.frater,17.q.4.

51 Et hoc caſu præſupponendum eſt, quòd vna eſt benedictio † conſtitutiua ſacri, qualis eſt benedictio,& conſecratio eccleſiæ,altaris,calicis, & corporalis, & alia eſt benedictio inuocatiua,qua res nõ fit ſacra,qualis eſt benedictio meſæ,nauis,ignis, domus,& ſimilium,quæ nõ benedicũtur,vt ſint ſacra,ac proinde nullius ſed vt per inuocationem Dei obtineatur aſſiſtentia eius ſpecialis, vt declarat Caiet.in 2.2.q.88.art. 11.& Nauar.in coment.de ſpol.cler. §.18. n.9.in princ.& verſ.ſecundò infertur,to.1.

52 Sacrilegium † circa hanc benedictionẽ cõſtitutiuam verſatur, quoniam ſemel Deo dicatum, non eſt ad vſus humanos alterius transferendum,cap.ſemel, & ibi gloſſ.in verb.humanos,de reg.iur.in 6.cap.comperimus,& ibi gloſ. 14 quæſt.6 ;& Nauar.eo. num.9.verſ.ſecundò infertur.

53 Et nullus Prælatus † poteſt ſine cauſa eccleſiam,altare,calicem, vel aliam rem benedictione conſtitutiua ſacro dicatam, ſiue ſacratam in ſua forma,& eſſe artificiali permanentem profanare,& vſibus profanis applicare,per d cap.comperimus. Tum. quia id videtur eſſe iure diuino, vel naturali prohibitum, vt ſentit S.Thom. in 2.2. quæſt.88.artic. 10. ad primum, per cap.fin. Leuit. Tum,quia id affirmat Caiet. vbi ſupra artic. 11.& S.Thom.ibidem, & in d.artic. 10.ad primum, quos ſequitur Nauar.d. verſ.ſecundò infertur.

54 Pœna

Digitized by Google

54 Pœna † autem infringentis eccleſiam eſt, vt damnum nouies componat, & emunitatem tripliciter, & velut ſacrilegus canonicæ ſententiæ ſubiugetur, cap. quiſquis, in fin. & ibi gloſſ. in ver. nouies, & verb. tripliciter, 17. quæſt. 4.

55 Quartò, † committitur ſacrilegium circa res: & hoc caſu tribus modis de iure canonico omittitur ſacrilegium, ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, aut non ſacrum de ſacro auferendo, vt in dicto cap. quiſquis verſ. ſimiliter ſacrilegium, & his caſibus, qui variè contingere poſſunt, ita diuerſa erit delinquentiũ punitio, vt tradit Diaz. in pract. crim 89. aliàs 81. circa fi. aliſque pluribus caſibus eccleſiaſtici pœnam depoſitionis incurrunt, vt per Abb. in cap. at ſi clerici, nu 35. de iud. & Diaz. in pract. crim. c 74. alias 81. cum pluribus ſequ.

56 Deponendus † etiã venit miniſtrans ſolemniter in ordine, quem non habet, & vlterius non eſt ordinandus, capit. 1 & 2. de cleric. non ordin. miniſtran. Et omnes, qui abſque diſpenſatione canonica, aut ſine legitima licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſorijs litteris ordinatur à ſuorum ordinum executione ſunt ipſo iure ſuſpenſi, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare audent, eo ipſo irregularitatem incurrunt, ac beneficijs eccleſiaſticis poſſunt iure priuari, Pius II. in Bull. Rom. cap. 6.

57 Laicus † verò Miſſam celebrans, vel in aliquo alio ſacro ordine miniſtrans falſum committit, & vti falſarius, eſt puniendus, Bald. in l. qui ſub prætextu, in fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Abb. in dicto cap. 1. nu. 1. de cler. no ord. miniſt. & Fely. in cap tertio loco, nu. 1 verſ. idem in clerico, de probat. ſiuè potius puniendus, vt hæreticus, accidit enim Greg. Papæ Pij XIII. tempore.

58 Quòd quidam † filius perditionis ſatis peritus in arte ſcribendi, habitis præ manibus quamplurimis familiaribus litteris per quamplures Cardinales alijs perſonis ſcriptis, manum alienam adeò imitatus fuit, vt litteras diuerſis Prælatis, & alijs grauibus viris ſub nomine Cardinalium, præſertim Cardinalis Guaſtauillani ipſius Gregorij nepotis ſcriberet; ac illis fretus, pluribus in locis ſe Epiſcopum Manfredoniæ nominaret: & ſacris ordinibus carens, Miſſas quamplures, præſertim transmare in Hiſpaniarum regnis, Pontificaliter celebrare, ac quamplura beneficia vacantia conferre, auſus fuit. Diſpenſationes etiam conceſſit pro Nuntio Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ſe gerendo, & fratrem germanum prædicti Cardinalis Guaſtauillani ſe eſſe iactando, donec fraude detecta, carceratus ab Hiſpania ad Vrbem captiuus tranſmiſſus, in carceribus ſanctæ, & ſupremæ Inquiſitionis poſitus fuit, indeque fabricato, & perfecto eius proceſſu, pœnas luit, laqueo ſcilicet deaurato ſuſpenſus, vt etiam de viſu ipſe teſtari poſſum.

Deinde ad nefariam, & ſacrilegam ſimilium hominum temeritatem coercendam, qui cum ad ſacrum presbyteratus ordinẽ minimè promoti ſint, ſacerdotis tamen auctoritatem ſibi temerè aſſumentes Miſſarum celebrationem vſurpare, & ſacramentum pœnitentiæ miniſtrare audent, Clemens Papa VIII. motu proprio, & ex certa ſcientia, Sanctæ Inquiſitionis iudiciũ conſcientiæ conſulere, & ne in futurum de pœna diſce delinquentibus imponenda dubitari poſſit, prouidere volens, ſua perpetuò caſitura conſtitutione decreuit, atque ſtatuit; vt quicunque non promotus ad ſacrum presbyteratus ordinem repertus fuerit Miſſarum celebrationem vſurpaſſe, vel ſacramentum pœnitentiæ miniſtraſſe, à iudicibus Sanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinarijs, tanquàm eccleſiæ miſericordia indignus, à foro abijciendum eſſe ſtatuit, & ab ordinibus eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatum ſtatim curiæ ſeculari per iudices ſeculares debitis pœnis plectendum tradi mandauit, vt in litteris ſub die prima Decembris 1601. deſuper expeditis.

59 Secundò, † Miſſa non, niſi à ieiunis ſacerdotibus debet celebrari, quòd fuit deciſum in conc. Carth. vt in c. Sacramenta de conſecr. diſt. 1. & qui poſt cibum, vel potũ, etiam minimum, diuina celebrat, eſt excõmunicatus, cap. nihil, §. nullus, 7. quæſt. 1. Hoſt. in ſum. 4. & qualiter ieiuno, num. 13.
60 de conſecr. Eccleſ. vel Alta. † Ebrius verò non præmiſſa digeſtione, celebrans eſt beneficio priuandus, cap. ſi conſtiterit, de accuſ. & ibi Abb. num. 1. non tamen aliàs ſolùm

lìm propter ebrietatem poteſt quis beneficio priuari, vt ibi Abb. nu. 3.

61 Tertiò † maiori excommunicatione excommunicatus, vel interdictus, aut ab homine à diuinis ſuſpenſus Miſſam celebrare prohibetur, & celebrans depoſitionis pœnam incurrit, cap. penult. 11 quæſt. 3. cap. clerici, cap. latores, de cler. excom miniſt. & ibi Abb. num. 1. & Hoſt. in ſum. nu. 1. verſ. excommunicatus igitur, eod. tit.

62 Quartò, † ſacerdos regulariter vnam tantum Miſſam in die poteſt celebrare. cap. ſufficit, de conſecr. diſt. 1. cap. conſuluiſti, cap. te referente, de celeb. miſſ. & contrafaciens mortaliter peccat. Nauarr. cap. 25. num. 87. tom. 3. Quæ regula limitatur per eundem Nauarr. ibi in ſeptem caſibus.

63 Primò, vt non † habeat locum in die Natiuitatis Domini, qua tres dici poſſunt, cap. nocte. iunct. gloſſ. 2. de conſecr. diſt. 1.

64 Et prima, quæ † media nocte celebratur, quo tempore Chriſtus natus eſt ſignificat tempus ante legem, quando eramus in tenebris: ſecunda in aurora tempus in lege, quando nondum plena cognitio habita fuit. Nocte prior, ſub luce ſequens, in luce ſuprema, ſub Noè, ſub Dauid, ſub cruce, d. gloſſ. 2. & communiter loquendo Miſſa dici debet in die, & non in nocte; quia hoc ſacramentum ad tempus gratiæ pertinet; quòd per diem ſignificatur, nox præceſſit dies autem appropinquauit. Paul. ad Rom. c. 13. cir. fi. Secundò fallit dicta regula deficiente alio ſacerdote, qui Miſſam poſſit celebrare in aduentu alicuius magni Principis, aut Epiſcopi, quos decet ſingulis diebus Miſſam audire, vel Epiſcopum dicere; cap. fin. de priu. lib. 6 & eadem ratione, ſuperuenientibus peregrinis, etiam quòd nõ eſſent perſonæ notabiles, ſi ſub præcepto illo die ad audiendam Miſſam teneantur. Tertiò, cum ſtatim dicta Miſſa corpus defuncti occurrit ſepelien. & viget conſuetudo, ne ſine Miſſa ſepeliatur. Quartò, quando aliquis ita ægrotat, vt neceſſario ſit communicandus, & deficiat Euchariſtia. Quintò, cum quis præeſt duabus eccleſijs vnitis, duabus Miſſis indigentibus, & non eſt, qui alteram dicat. Sextò, ob nuptiarum benedictionem. Septimò, cum occurrit cauſa, quæ arbitrio boni viri iuſta iudicatur; quia eſt licitum celebrare bis, vrgente neceſſitate, ex tradit. per Nauarr. vbi ſupra. Sed cautius putare abſtinendum, duobus caſibus exceptis, in aduentu principis, ſeu Epiſcopi, & quando neceſſariò quis eſſet communicandus, & vtroque caſu, ſi ante purificationem fuiſſet requiſitus, & calicis digitorumq; purificationem ſumere diſtuliſſet, quæ impedit ſecundæ Miſſæ celebrationem, cap. ex parte, de celebrat. Miſſ. & gloſſ. fin. in cap. ſufficit de conſecrat. diſt. 1. In reliquis autem caſibus, dictis duobus exceptis, puto à regula non eſſe recedendum, ſed vnicam tantùm miſſam in die celebrari licere per dictum cap. ſufficit, cum alijs ſupra, num. 62. allegatis.

65 Quintò, † Miſſa debet celebrari ſuper altari conſecrato, & licèt de iure communi non caueatur, qua pœna contrafaciens ſit puniendus, cùm ſit omnibus notorium, Euchariſtiæ ſacramentum, ſuper altari non conſecrato confici non debere, altariaque, vbiq; lapidibus ſacratis munita eſſe; pœna

66 huiuſmodi † pro qualitate perſonæ & loci, arbitrio Ordinarij videtur infligenda, quia nõ poterit contrafaciens euitare quin deprehenſus ſit in negligentia craſſa, & punibili, vltrà quòd ferè vbiq; à concilijs prouincialibus, & ſynodalibus fuit in ſimilibus appoſita pœna, & facit tex. in cap. nullus presbyter. il 2. de conſecr. diſt. 1. & concil. Trid decret. de obſer & euit. in 6. celebr. Miſſ. ſeſſ. 22. & concurrentibus alijs, quòd

67 verſaretur in maxima negligentia, † cùm alias celebrans, etiã ſine aqua, & igne, aut in pane fermentato, & calice indecenti eſſet ab officio, & beneficio deponẽdus, cap. fin. de celebrat. Miſſ. & ibi Abb. num. 1. Quia hęc eſſet ſupina ignorantia, quę dolo ęqui paratur ad depoſitionis pœnam incurrendam, vt ibi Abb nu. 2. Et pro delicto enormi poteſt fieri depoſitio, cap. tuæ, & ibi gl. & Abb. num. 1. de pœn.

68 Sextò, † Miſſam celebraturus debet veſtibus ſacris, quibus tempore ordinationis fuit conſecratus, paratus eſſe, videlicet, amictu alba cingulo, manipulo, ſtola, & caſula, & contrafaciens excommunicationi ſubiacet, cap. eccleſia, 23. diſt. Sed primò eſt admonendus, vt ibi Archid. & inde ab tempus arbitrio iudicis ſuſpẽdendus, Diaz. pract. crim. cap. 38. alias 33. in fin. Si autem non ex contemptu, aut praua cõſuetudine, ſed

ſed ſemel, obliuionis cauſa, ſine ſtola, aut
manipulo quis celebraret; putarem ipſum
verbaliter tantùm monendum, & corri-
piendum, cum memoria ſit labilis: & tunc
69 non peccat mortaliter † argumento hora-
rum, quas non recitans peccat mortaliter,
& tamen, ſi per obliuionem, venialiter tan-
tùm, vt trad. Nauarr. poſt alios per ipſum
citatos de orat. & hor. can. cap 10. nu. 48.
Quid autẽ, ſi in Regno Angliæ, & alijs pro-
uincijs in quibus ſacerdotes, & Chriſti fi-
deles ab hæreticis perſequtionem patiun-
70 tur; adeò quod Miſſæ † in publico cele-
brare non poſſunt, ſed latenter in locis re-
motis, vt tempore primitiuæ Eccleſiæ, quã
plures qui propterea palmam martyrij ſũt
conſequuti in cryptis, & ſubterraneis locis
celebrabant, celebrari contingat? tali caſu
celebrans ſine paramentis altaris nullam
pœnã incurrit, cap. concedimus, de cõſec.
diſt. 1 Graff. deciſ. aur. c. 42. n. 8. par. 1. lib. 2.
71 Nullus † enim ſacerdos Miſſarum ſo-
lemnia debet celebrare, niſi duobus præ-
ſentibus, quia cùm pluraliter ab eo dicatur
Dominus vobiſcũ, & in ſecretis: orare pro
me fratres, &c. apertiſſimè cõuenit, vt plu-
res reſpondeant ſalutationi, cap. hoc quo-
que, de conſecr. 1. diſt. Sed miniſter reprę-
ſentat vniuerſum populum. Tamen vrgen-
te neceſſitate, ſi magnum eſſet feſtum, &
celebrans alium ſacerdotem celebrantem
audire non poſſet, ſolus in eremo abſque
miniſtro poſſet celebrare. Ant. de Butr. in
cap. 2. num. 11. de vit. & honeſt cleric. præ-
ſertim cum diſpenſatione, vt tenet Sot. diſt.
13. quæſt 10. art. 5. col. 10. relat. per Graff. in
deciſ aur. cap. 43. nu. 3. d. lib 2.
72 Septimò, † in priuatis locis Miſſas cele-
brare, aut ſacrificia offerre nõ licet, niſi, vr-
gente neceſſitate, cap ſicut, cap. Miſſarum,
cap. hic ergo; de conſecr. diſt. 1. & concil.
Trid. de obſer. & euit. in celebr. Miſſ. §. ne-
minem præterea, ſeſſ. 22. Et contrafaciens
ſine Epiſcopi conſenſu eſt deponendus, c.
clericos, ead. diſt. 1. Quia ſatius eſt Miſſam
non cantare, aut nõ audire, quàm in locis,
vbi miniſtrare non oportet, niſi pro ſumma
neceſſitate contingat celebrare. Deut. c. 12.
circ. med. verſ. caue ne offeras, & d. cap. ſi-
cut, ead. diſt. 1.
73 Octauò, † ſacerdos debet maxima cum
attentione, & diligentia Miſſam celebrare,
quia maledictus homo, qui facit opus Dei
negligenter, conc. Trid. de obſeru. & euit.
ſeſſ. 22. Et ſi ob ebrietatem, vel voracitatem
Euchariſtiam vomeret, ſeptuaginta diebus
debet pœnitere, cap. ſi quis per ebrietatẽ,
de conſecrat. diſtinct. 2.
74 † Si verò per negligentiam aliquid de
ſanguine caderet in terram, lingua lambi,
& tabula radi debet: ſi non fuerit tabula,
ne conculcetur, locus corradi, & igne cõ-
ſumi, ciniſque in altari condi, & ſacerdos
quadraginta diebus pœnitere debet, cap. ſi
per negligentiam, eadem diſtin. Sed hodie,
vltra pœnitentiam, ſalutarem arbitrio or-
dinarij corrigi, & puniri poteſt, conc. Trid.
in dict. decr. de obſeru. & euit. in fin.
75 Nonò, † nullũ aliud opus adeò ſanctum,
ac diuinum à Chriſti fidelibus tractari po-
teſt; quàm hoc ipſum tremendum myſte-
rium, quo viuifica illa hoſtia, qua Deo pa-
tri reconciliati ſumus, in altari quotidie
per ſacerdotes immolatur, vt per concil.
in dict. decret. de obſeru & euit.
76 Ideò, † ſi quis ſacerdos ſuper rebus ap-
tis ad ſortilegia, adhibitis verbis ſuperſti-
tioſis, & nefarijs precibus, aut dolo Miſſam
pro requie defunctorum promulgatam, fal-
laci voto pro viuis celebrauerit hominib.
vt is, pro quo offert ſacrificium, mortis pe-
riculum incurrat, eſt deponendus, cap qui-
cunque, 26. q. 5. Abb. in cap quidam, nu. 2.
de celebr. Miſſ. & Gril. de ſortil. quæſt. 14.
num. 1 & 2. Et licèt diſtinguatur circa qua-
litatem perſonę celebrantis, vt per eundem
Gril. ibi nu. 3. niſce temporibus poſt ſacr.
conc. Trid plura edicta contra talia patrã-
tes fuerunt edita, & ab Ordinarijs locorũ,
& Inquiſitoribus publicata ad mentem
eiuſdem concilij eodem decr. de obſeru.
& euit. § poſtremo.
77 Quapropter ſacerdotem, quem pura, &
munda conſcientia eſſe decet, de huiuſmo-
di crimine conuictum Ordinarius arbitrio
ſuo punire poteſt, vt in d. decreto de obſer.
& euit. in fin. Arbitrium verò ad depoſitio-
nem poteſt exercere, & eſt ſententia Theo-
logorũ quòd ſuperſtitioſus clericus ſit de-
ponendus, & in monaſterium trudendus,
vt tenet Sylu. in ſua ſumma, in verb. ſuper-
ſtitio §. vndecimò quæritur
78 Decimò, † ſacerdos in Miſſæ celebratio-
ne ſacrificium offert, non ſolùm pro ſe ipſo,
ſed

ſed pro viuis,& defunctis,c pen.de conſec.
diſt.1.Et qui celebrat,& nó ſumit corpus,
& ſanguinẽ Domini,in eo,in quo delinquit,
punitur, quia per annum eſt à communio-
ne ſuſpenſus,capitulo relatum.§ nonne,
de conſecratione diſtinct.2.alijſque pœnis
iuris iuxta qualitatem cauſæ, quia motus
fuit ad huiuſmodi delictum committendũ,
79 eſt plectendus.† Et in ſimili,in quo delin-
quunt, ciuitates puniuntur, quæ Præſules
necare præſumunt, quia Epiſcopali digni-
tate in poſterum carere debent, cap. vlt.§.
egeat, 21.quæſt.2.

80 Vndecimò,† cum omni munditia ſacri-
ficium Miſſæ debet celebrari, & calices,
corporalia, & purificatoria, ne interdum
aliquibus ſint horrori, munda eſſe debent,
c.2.de cuſt Euchariſt.Celebrans autem cũ
calice,& corporali,vel purificatorio immũ
do,inquit Graff quod mortaliter peccat,vt
in deciſ.aur.cap.42.num.3 par.1.lib.2.

Cuius opinionem non puto veram quia
in montanis & villis à ciuitatibus valde re-
motis,quãdoque ſine ſacerdotis culpa pu-
rificatoria, & corporalia munda haberi nó
poſſunt,& ſine culpa mortale peccatũ non
committitur. Quando autẽ obligentur ſa-
cerdotes,& an, ac quando eadem die plu-
res Miſſas poſſint celebrare, & de defecti-
bus Miſſæ copioſè ſcripſit idem Graff.in
deciſ. c.39.40.41. cũ pluribus ſeq.d.par.1.
lib.2.& Nau.de pec.cl.quoad ord c.25.c.3.

81 † Celebrare enim Miſſam non licet,niſi
matutinis ſolutis, aliàs celebrans peccat,
niſi ex aliqua legitima cauſa illis non ſolu-
tis,quis celebraret, vt ſi Parochus adeò in
audiendis pœnitentium confeſſionibus,aut
alijs neceſſarijs impeditus in die feſto ma-
ne illa perſoluere non potuiſſet,aut alijs de
cauſis,de quibus per Graff.deciſ.aur.d cap.
40 n.5.& matutinum, aliaſque horas cano-
nicas plures recitare tenentur.

82 Primò,† omnes beneficiati ad officij re-
citationem tenentur,cap.ſi 91.diſt.c. quod
à te,c.diuerſis fallacijs, de cler. coniug.&
Nauar. de orat.c.7.nu 3.lib.2.quia propter
officium datur beneficiũ, c.ſi. de reſc.in 6.

83 Aliàs,legitimo impedimento† ceſſante,
pro rata omiſſionis officij horas non reci-
tans non facit fructus ſuos:ſed illos,tanquã
iniuſtè perceptos, reſtituere tenetur, vltrà
quod mortaliter peccat,Dec.in cap.cum
omnes,in 2.lect num.16.de conſt. Couar.
var.reſolut.cap 3.nu 10.lib.3. Nauar. in
manual. cap.25.num.112. Graff deciſ.aur.
cap.51.num.2. par.1. & conc. Trid.cap.1.
§.ſi quis autem, ſeſſ.23.

84 Qui verò † omnes horas canonicas, v-
no,vel pluribus diebus intermiſerit omnes
beneficij,ſeu beneficiorũ fructus quos illo,
vel illis diebus reſpõderent,ſi quotidie di-
uiderentur,qui verò matutinũ tantũ, dimi-
diam,qui cœteras omnes alias horas,aliam
dimidiam, qui harum ſingulas ſextam par-
tem fructuum eiuſdem diei amittunt,vt ſta-
tuit Pius V.in conſtit. 138. quæ incipit: Ex
proximo Lateranen. de qua in Bull.Roma.
pag.1134. Tenentur etiam ad horarũ reci-
tationem ſacerdotes, vt in cap.presbyter,
91.diſtinct.& c.1.de celebrat.Miſſ.

85. † Et etiam alij ſacris ordinibus initiati
non beneficiati, gloſſ.fin. in c.1. de celebr.
Miſſ.& ibi Abb nu.4.non tam iure humano
ſcripto,quàm lege naturali diuina declara-
ta,& quaſi determinata per vniuerſalem
conſuetudinem,ob tantum honorem ſuſce-
86 ptum, † iure naturali ad referendum Deo
gratias ad eas recitandas ſunt obligati, vt
trad.Nauar.de orat.d.cap.7.nu.2.& Graff.
deciſ.aur.cap.53.nu.1. par.1.lib.2. Et om-
nes regulares ſacris ordinibus initiati, &
aliqui ex ſtatuto regulæ religionis, quàm
profitentur,vel ex conſuetudine, ſi talis vi-
gat,vt omnes profeſſi teneantur, ac, ſi or-
dines ſacros ſuſcepiſſent, Nauar. d. c.7. &
Graff.deciſ au.de reg.c.5.n.89.par.1.lib.3.

87 Milites † ordinis S. Ioannis Hieroſoly-
mitani, & aliarum Militiarum non tenen-
tur ad officij Romani recitationem,nec ad
aliud, cùm nullum particulare habeant,
88 †quia, niſi ex mera deuotione aliquod of-
ficium velint recitare, ſolummodo tenen-
tur ad multoties qualibet die orationem
Dominicalem, & Angelicam ſalutationem
ad præſcriptum eiuſdem religionis regulæ
recitare, vt poſt Nauar.tenet Graff. deciſ.
aur.cap.50.num.6.par.1.lib.2.

Et quòd beneficiati ſacerdotes, ac tam
ſeculares, quàm regulares ſacris ordini-
bus initiati horas canonicas, aut earum
partem notabilem ſine iuſta cauſa,& etiam
milites dicti ordinis Sancti Ioannis Hiero-
ſolymitani orationes, quas ex regulæ præ-
cepto recitare tenentur omittentes mor-
taliter

Digitized by Google

taliter peccent, poſt Henric. de Gand.
Cardin. Turrecrem. Palud. & Syluestr. tenet
Nauar. & atteſtatur de communi, eodem
capit. 7. num. 5. de hor. canon. & Graff. di-
cto cap. 7. nu. 89.

89 Horæ † ſunt ſeptem, ſicut ſeptem dona
Spiritus ſancti, ſeptem dies ſeculi, ſeptem
ætates, quibus completus fuit mundus, ſe-
ptem petitiones in oratione Dominicali,
ſeptem Pſalmi pœnitentiales, ſeptem dia-
coni, & ſeptem candelabra, & dictæ ſe-
ptem horæ ab eccleſiaſticis in memoriam
paſſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, ſunt
recitandæ, vnde verſus.

Hæc ſunt ſeptenis; propter quæ pſallimus horis.
Matutina ligat Chriſtũ, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis, cauſã dat Tertia mortis.
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipartit:
Veſpera deponit, tumulo Completa reponit.

dz gloſſ. fin. in cap. 1. de celebr. Miſſ. & opti-
mè declarat Graff. deciſ. aur. de hor. can. d.
cap. 50. num. 3.

90 Tenentur etiam † ad horarum recitatio-
nem penſionarij, quibus vti clericis, fuerunt
penſiones aſſignatæ, ſeu officij Beatiſſimæ
Virginis Mariæ, aliàs mortaliter peccant,
& ad fructuum reſtitutionem ſunt obligati
per ſupradictam conſtit. Pij V. in Bull. Rom.
cap. 138. §. at quicunque, ad verbum rela-
tam per Nauar. in manual. cap. 25. num. 22.
& Graff. eod. cap. 50. num. 8. & 9.

91 Dummodo † alia de cauſa ad officij Ro-
mani recitationem non ſint obligati, cùm
tunc ſufficiat dominicũ officium recitare,
vt concludit Nauarr. de celebr. Miſſ. conſ.
18 lib. 3 & Graff. d. num. 9.

92 † Non tamen tenentur laici, quibus vti
viris bene meritis, quandoque reſeruantur
penſiones, vt reſeruari poſſunt: quia dicta
conſtitutio loquitur tantùm de percipien-
tibus penſiones, vti clericis, in d. §. at qui-
cunque: quapropter non obligat laicos, vt
eod. cap. 50. num. 9. 10. Et de horis cano-
nicis, & qui illas recitare teneantur, de pœ-
nis non recitantium, qualiter, & quomodo
ſint dicendæ, & qui ab earum recitatione
excuſentur, copioſè ſcripſerunt Nauar. de
hor. canon. tom. 5. & Graff. in deciſ. d. cap.
50. cum quatuor ſeq. par. 1 lib. 2.

93 Cum † autem ſuprà pluribus actum fue-
rit de delictis clericorum, quæritur, an tor-
queri poſſint. Et regulariter clerici, & ſa-
cerdotes pro delictis poſſunt torqueri, vt
cap. 1. & ibi gloſſ. penult. de depoſ. Abb. in
cap. cum in contemplatione, num. 6. de reg.
iur. Alciat. in cap. 1. num. 43. verſ. aduertas
tamen, de officio Ordinarij, & Boſ. in tit.
de ind. ant. tort. num. 103.

94 Tortura † tamen non debet eſſe ita ſe-
uera in clericis, ſicut in laicis. Diaz pract.
crim. cap. 127. num. 6. & ibi Lop. in addit.
vbi teſtatur hanc eſſe communem opinio-
nem, quæ contradictorem nõ habet, & Di-
rect. Inquiſit. in 3. par. lib. 3 Schol. 118. verſ.
de clericis. Vnde non debent ſupponi acu-
leis, vel fidiculis, ſeu virgis, aut corrigiatis,
vt inquit Abb. d. num. 6 in fin. Clar. in pract.
crim. §. fin. quæſt. 64. num. 23. vbi poſt Abb.
Diaz. & Viui. per ipſum citatos, dicit hanc
eſſe communem opinionem; & eadem te-
nent alij, quos citat. Farinac. in ſua prax.
crim. quæſt. 41. num. 11. par. 1. tom. 2.

95 Contraria † autem opinio, quam ibi nu.
12 & 13. Farinac. ſuſtinere conatur, eſt cõ-
tra communem opinionem, & cùm ipſe re-
darguat Doctores ſupra citatos, vti non
multum accuratè loquentes, ibi n. 3. in fin.
puto ipſum parum accuratè loqui, dum
inquit, neſcire videre rationem diuerſita-
tis, cur ſcilicet, clerici debeant leuiùs tor-
queri, & mitiùs, quàm laici. Ratio autem
diuerſitatis eſt, quia clerici ſunt omnibus
laicis digniores, vt infra patebit.

96 Laici † enim publicè pœnitentes coram
Epiſcopo ciuitatis ſacco induti, nudis pedi-
bus, & alijs ſolemnitatibus ſeruatis, de qui-
bus in cap. pœnitentes. & ca. in cap. te, 50.
diſt. pœnitentiam peragere tenentur; id ta-
97 men minimè procedit in clericis, † qui niſi
fuerint depoſiti, ad pœnitentiã ſolemnem
publicè peragendam non ſunt admittendi,
vt cap. confirmandum ead. diſt. 50. & hanc
eſſe communem opinionem, teſtatur Abb.
in cap. 2. de maled. quem ſequitur Clar. lib.
5. ſentent. §. blaſphemia, verſ. ſed quærò. Et
cùm clerici quibuſcunque laicis ſint maio-
res, ſintq; Reges ſe, & alios in virtutibus re-
gentes, & in Deo regnum habentes, quòd
98 deſignat † corona, quàm in capite gerũt, vt
cap. duo ſunt genera, 12. quæſt. 1. & cap. vni.
§. quia vero, de ſacr. vnct. & ſacerdotes
quandoq; dij, quandoq; Angeli appellentur.
Exod. cap. 22. cap. ſacerdotibus, 11. quæſt. 1.

99 † Suntque Regum, & Principum, omniũ-
que

Digitized by Google

que fidelium patres, & magiſtri, vt cap. quis dubitet, 96. diſt. & à Deo conſtituti ſuper gentes, & regna, vt euellant, diſſipent, & plantent. Ierem. cap. 1. & cap. ſolitæ, §. potuiſſes, & ibi Abb. nu. 5. de maior. & obed. non ſunt laicis æquandi.

100 Cum † enim ſacerdotes ſint Regum, & Principum patres, & magiſtri, vt d. cap. quis dubitet, & à Deo conſtituti ſuper gentes, & regna, vt d. c. ſolitæ cum alijs ſupra allegatis; non eſt dubitandi locus, quin inter laicos, & clericos maxima ſit differentia.

101 Præterea † ſi doctores, aduocati, & milites de iure torqueri non poſſunt, vt tenet Marſil. in pract. §. expedita, num. 37. & Boſſ. in tit. de indic. & conſiderat. ant. tortur. num. 109. & 111. nec decuriones, vt l. fin. C. de decur. lib. 10. l. diuo Marco. verſ. ſi. C. de quæſt. & Brun. de indic. & tort. 2. par. quæſt. 4. nu. 20. in princ. minuſque rectores ciuitatum. Marſil. in l. edictum, nu. 19. ff. de quæſt. & Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indic. & tort. §. circa tertium quæ perſonæ, num. 40. Clar. ſentent. lib. 5. § fin. quæſt. 64. num. 17. neque nobiles, per text. in l. nullus. C. ad l. iul. de adult. multò minus ſacerdotes, qui, vt ſupra demonſtratum fuit, his omnibus digniores ſunt, & longè maiores, quos, & Deus ipſe in infligendis pœnis manifeſtè diſtinxit.

102 † Cum enim Aaron, & eius ſoror Maria detraxiſſent Moyſi, ab irato domino, ea ſola fuit lepræ morbo percuſſa, Aaron verò ob ſacerdotij dignitatem Deus ignouit. Num. 12. Quapropter habent priuilegium fori à Deo: ex alibi etiam deductis.

103 Quòd autem ſacerdotes † torqueri nõ poſſint, propter ſacerdotalem dignitatem; cui ſemper, & vbique reuerentia debetur, tenet Corrad. in ſua pract. titul. de negat. crim. & torm. poſt num. 35. Diaz. in pract. crim. canon cap. 117. nu. 5. Viui. commun. opin. verſ. clerici non poſſunt torqueri, in fi. vbi de communi opinione teſtatur, Clar. in § fin. quæſt. 64 num. 23. inquit, quòd clerici non torqueantur, niſi ſint infames, & Boer. deciſ. 163. num. 6.

104 Sed, licèt † contraria conſuetudine, quę eſt legum interpres, priuilegium, quod doctores, aduocati, nobiles, ciuitatum rectores, clerici, ſacerdotes, & alij ſupra nominati habent, non ſeruetur, vt per Abb. & alios ſupra citatos, quod ferè omnes criminaliſtæ teſtantur; clerici tamen, ac ſacerdotes non ſunt ita indifferenter inter omnes laicos connumerandi, vt nullum inter eos diſcrimen eſſe videatur.

105 † Nam, licèt pro eorum delictis torqueri poſſint, nobilibus, doctoribus, & alijs priuilegiatis non ſunt poſtponendi, imò ipſos laicis omnibus eſſe præferendos probatur auctoritate Conſtantini Imperatoris, qui cum clericorum quorundam querelam coram ſe defendendam conſpiceret; vos, ait, à nemine iudicari poteſtis, quia ſolius Dei iudicio reſeruamini. Dij etenim vocati eſtis, & idcircò non poteſtis ab hominibus iudicari, cap. continua, 11. quæſt. 1. & c. futuram, §. idem verò, 12. quæſt. 1. Ideò nullo pacto poſſunt eſſe inferioris conditionis aliorum priuilegiatorum.

106 † Non enim poſſunt torqueri, niſi grauiora, & vrgentiora proferantur indicia; per l. presbyteri, vbi etiam gloſſ. & Bald. C. de epiſc. & cler. Boſſ. in tit. de tortur. teſt. quæſt. 10. num. 6 & Farinac. pract. crimin. quæſt. 41. num 8. Et in proceſſibus criminalibus in nihilo deterioris conditionis aliorum priuilegiatorum ſunt habendi ex ſupra deductis.

107 Sæpe † quæritur, an reus poſſit torqueri nullis datis defenſionibus? Et diſtinguendum eſt, nam, aut loquimur de cauſa principali, nempè ſuper delictis principalibus, de quibus agitur, & tunc, aut petit copiam indiciorum cum termino ad faciendum defenſiones, & copia eſt danda cum termino competenti, per text. in l. vnius, §. cogniturum, ibi, poſtulante reo, ff. de quæſt. & tres dilationes reo ſunt concedendæ, vt l. fin. ff. de fer. Iaſ. in l. properandum, num. 16. C. de iudic. & Clar. in pract. crimin. §. fin. quæſt. 48 num. 2.

Copia autem indiciorum non petita poteſt ad torturam procedi non datis prius defenſionibus, per text. in d. l. vnius, § cogniturum; ibi poſtulante reo, ff. de quæſt. Aret. in cap qualiter, & quando, il 2. §. debet, col. 2 verſ. ſed dubitatur, de accuſat. Abb. in cap cum in contemplatione, nu. 3. de reg. iur. Gand. in titul. de quæſt. & torm. col. 5. verſ. ſed, quid erit de quæſtione, de facto, quæ quotidie occurrit? Ang. in ver. fama publica, char. 3. verſ. item aduertas,

doct.

Digitized by Google

doct. in c. 1. de depoſit. & poſt ſuprà relatos. Boſſ. in tit. de indic. nu. 74. & in tract. de confeſſ. nu. 16. Pariſ. de put. in tract. ſyndic. fol. 88 col. 2 verſ. cum iudex, & idem probat in tit. de indic. ant. tort. nu. 79. vbi teſtatur, hanc eſſe communem mentem doct. & communem opinionem, & ita cõmuniter practicari, & hanc opinionẽ ſequitur Clar. in pract. crim. § fin. lib. 5. q. 64. nu. 27. verſ. ſi verò, eamq; comprobat Farina. in ſua prax. crim. tom 1. par. 1. de indic. & tortur. quæſt. 39. nu. 1. & 2 licèt poſteà, vt mox dicam contrarium ſuſtinere conetur.

108 Contrariam † autem opinionem, quòd, ſcilicet, reo etiam non petenti copia indiciorum antequam deueniatur ad torturam ſit danda cum termino ad faciendas defenſiones, poſt Boſſ. in tit. de indic. & conſider. ante tort. num. 74 & Clar in pract. crimin. quæſt. 48. in fin principij, quæſt. 64. ſub ver. ſed quid ſi ille, & § fin. q 49. in prin. & plures alios quos citat, tenet Farinac. in dicta quæſt 39. num. 2. & num. 99. & 100. quàm præcipuè fundat ſuper conſt. Pauli III. de qua in Bull. Ro. cap. 58. pag. 471. & Pij IV. cap 74. pag. 755. & ſtatuto Vrbis Sed dictę conſtit. Paul III. & Pij IV. non conſtituunt ius vniuerſale, ſed particulare; fuerũt enim particulariter editæ pro reformatione Tribunalium Romanæ curię, vt in illis expreſsè legitur. Quo caſu extra Romanam curiam non extenduntur, & ſtatutum Vrbis, extra Vrbem nõ habet vigorem, l. cunctos populos, vbi doctores omnes, C. de ſumma Trin. & fid. Cath.

Quinimò ſi attendantur verba dictæ cõſtitutionis Pij IV. in §. inſuper præfatus Auditor, ibi, dare copias indiciorum reo, vel petentibus pro eo, ergo non petentibus ante torturam neceſſariò non ſunt dandæ, quia, cùm verba conſtitutionis ſint clara, non ſunt contra eorum ſenſum extendenda. Illa enim ponderatio dictionis, ſemper in eodem cap. 39. nu. 100. facta à Farinac. quòd importet idem, quòd omni caſu, & omni tempore, vt extendatur etiam contra expreſſa verba Bullæ, ibi, petentibus pro
109 eo, non ſubſiſtit, quia dictio, † ſemper, potiùs denotat continuationem, ſeu perpetuitatem, vt l. Caio, §. Imperator, ff de alim & cib. leg. & Bar. ab eod. Farin. allega. in l. 1. n. 21. ff. ſol. matr. & quòd diuerſimodè etiam in Vrbe fuerit obſeruatum, teſtatur idem Farinac. ead q. 39. nu. 97.

Doctores autem pro hac parte allegati,
110 ferè omnes concludunt, † quòd in criminalibus nemo debet condemnari, niſi prius dato termino ad faciendas ſuas defenſiones, & ita poſt alios plures per ipſum citatos teſtatur Clar. recep. ſentent. lib 5. §. fin. quæſt. 49. num. 13. & num. 14. Adeò, quòd ante ſententiam definitiuam etiam parte non petente, tenetur iudex rei defenſiones quærere, ac veritatem inueſtigare, per text. in l. ſi non defendantur, ff. de pœnitent. & auth. qui ſemel C. quomo. & quand. iud. Et in his terminis procedunt allegata per Farinac. locis ſuprà citatis, & ita diſtinguit Boſſ. per eundem Farinac. alleg. de indic. & conſid. an. tor. num. 74 iuncto, num. 79. vbi de communi teſtatur.

Pro præciſa reſponſione habenda ſuper circumſtantijs ſubſtantialibus & pertinentibus ad delictum dummodò ſint tales, de quibus veriſimile ſit, reum recordari, vt ſi interrogetur de facto proprio, de modico tempore, & de rebus de quibus ſolent homines recordari, arbitrio iudicis, conſiderata facti, & perſonarum qualitate, ſine du-
111 bio reo † non petenti non ſunt dãdę copiæ indiciorũ, nec termini ad faciendas defenſiones, vt per Clar. in pract. crim. quæſt. 45. num. 6. & Farinac. de indic. & tort. q 37. nu. 184. Quinimò hoc caſu, etiam petentibus, poſſunt denegari, præſertim ſi ſunt viles perſonæ iudicis arbitrio, vt per Boſſ. de tort. teſt. num. 39. verſ. non tamen ſemper, Clar. in pract. crimin. § fin. quæſt. 25. nu. 9. & Farinac. de indic. & tort. quæſt. 29 num. 125. 146. & 147.

112 Foro eccleſiaſtico, de quo ab huius operis initio tractare cœpi, ſunt quoque in pluribus ſuppoſiti Iudæi, de quibus per Innoc. in c. quod ſuper n. 3. & nu. 5. de vot. & vot. redempt. imò potiùs in omnibus.

Ipſi enim pluries pœnis eccleſiaſticis ſubijciuntur, & eorum cauſas in Vrbe regulariter Vicarius Papæ cognoſcit, vt ſtatuit Paul. Papa III. in litteris Apoſtolicis, de quibus in Bull. Rom. c. 32. pag. 421 circa fi. & Iul. III. in eod. Bull. c. 59. pag. 562.

113 Pluraque † ſunt illis per Bullas Apoſtolicas prohibita. Nutrices, ſeu ancillas, aut alios vtriuſque ſexus ſeruientes Chriſtianos

nos habere, vel eorum infantes per mulie-
res Chriſtianas lactari, aut nutriri facere,
114 ſeu Dominicis, † vel alijs de præcepto
Eccleſiæ feſtis diebus in publico laborare,
aut laborari facere, ſeu Chriſtianos quo-
quomodo grauare, aut contractus fictos,
115 vel ſimulatos celebrare, ſeu † cũ ipſis Chri
ſtianis ludere, aut comedere, vel familiari-
tatem, ſeu conuerſationem habere nullate-
nus poſſunt. Et eſt ratio, quia Iudæi, & hæ-
retici ſunt Chriſtianis inimici, & odioſi ra-
tione ſectæ, Bar. in l. cum mulier, n. 9. ff ſol.
matr. & facit optimè tex. in c Iudęi, de iud.
& Sarrac. Et parimodo, Sarracenis cũ Chri-
ſtianis eſt prohibita conuerſatio, eod. cap.
Iudæi, vbi etiam gloſſ. de iud.
116 Minuſque † in libris rationum, & com-
putórum, quæ Iudæi cum Chriſtianis pro
tempore habebunt, alijs quàm latinis litte-
ris, & alio, quàm vulgari Italico ſermone
vti poſſunt: & ſi vtantur libri huiuſmodi
contra Chriſtianos nullã fidem faciunt, eis
enim fides adhiberi nõ debet, vt inquit Bar.
dicta l. cum mulier in fin. ff. de ſol. matr.
117 † Mercaturã autem frumenti, vel hor-
dei, aut aliarum rerũ vſui humano neceſ-
ſariarum facere nequeunt, vt in litteris
Pauli Papæ IV. de quibus in Bull. cap. 5. §.
Nutrices quoque, pag. 575.
118 Medici quoque hebræi, † & alij infide-
les, ad Chriſtianorum ægrotantium, & in-
firmorum curam vocari, ſeu admitti mini-
mè poſſunt. Qninimò vniuerſis Patriarchis,
Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis,
alijſque locorum Ordinarijs, & quibuſuis
parochis, alijſuè animarum curam haben-
tibus, & exercentibus præcipitur, & man-
datur, quatenus in ciuitatibus, & diœceſi-
bus, in quibus Hebræi, & alij infideles mo-
ram trahunt, prohibitionem huiuſmodi an-
nis ſingulis publicandam curent.
119 † Si quis autem poſt publicationẽ, etiã
quomodolibet exemptus, ac cuiu cunque
ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præe-
minentię exiſtens, contra prædicta facere
auſus fuerit, ſacramenta eccleſiaſtica illi
nullatenus ſunt miniſtranda, nec etiam à
regularibus exemptis, & ſic decedens, ec-
cleſiaſtica carere debet ſepultura, pœnis
contra non parentes inflictis, & commina-
tis, de quibus in conſtit. Greg. Papæ XIII.
de qua in Bull. Rom. c. 71. pag. 1303.

Tenentur præterea Iudæi tàm maſculi,
120 quàm fœminæ † ſignũ patens ita, vt nullo
modo celari, aut abſcondi poſſit, glauci co-
121 loris palàm deferre, † nec ſuper ſigni hu-
iuſmodi delatione prætextu cuiuſuis gra-
dus præeminentiæ, ſeu tolerantiæ excuſari
valent, aut per Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Camerarium, vel cameræ Apoſtolicæ cle-
ricos, ſeu aliàs illi præſidentes perſonas,
aut Sedis Apoſtolicæ Legatos, vel eorum
Vicelegatos, quouis modo diſpenſari po-
teſt, vt in dicta conſtit. Pauli IV. c. 5. §. & ad
hoc, pag. 575. Contrafacientes verò graui-
bus pœnis ſunt plectendi, vt in eadem
conſt. §. & ſi circa pag. 576.
122 Præterea † ſtatuta ciuitatum, terrarũ,
& locorum, in quibus pro tempore dicti
Hebræi habitauerint, fauorem Chriſtiano-
rum concernentia, inuiolabiliter obſerua-
re tenentur, vt in ead. conſt. §. & ſtatuta, ea.
pag. 576.
123 † Puniuntur autem in criminalib. iuxta
formam iuris, ac prouinciarum, ciuitatum,
& locorum conſtitutionum, vt per conſti-
tutionem Iulij Papæ III. in eod. Bull. Rom.
c. 15. §. decernentes. pag. 515.
124 Et quoniam impia Iudæorũ perfidia, †
nequiſſima, impuraq; ſcripta thalmud sẽper
amplexa fuit, in quo sũt blaſphemię in Deũ,
& Chriſtũ eius, ac Beatam Virginem mani-
feſtę, inextricabiles fabulę, abuſiones erro-
neę, ac ſtultitiæ inauditæ, quas filios ſuos
docẽt, ac in illis nutriunt, & à legis, & Pro-
phetarum doctrina reddunt ipſos pœnitus
alienos, verentes ne veritate, quę in eiſdem
lege, ac Prophetis eſt intellecta, apertè de
vnigenito Filio Dei venturo in carnem te-
ſtimonium perhibente, conuertantur ad fi-
dem, & ad Redemptorem ſuum humiliter
reuertantur. Innocentius Papa IV. libros
125 eiuſdem thalmudi † cum gloſis deſuper
factis, igne cremari mandauit, vt teſtatur
idem Innoc. in cap. quod ſuper num. 4. de
vot. & vot. red. eiſdemque Hebræis nutri-
ces, & ancillas Chriſtianas habere prohi-
buit, vt in litteris, de quibus in eo. Bul. pag.
5. cap. 1. & Clemens Papa VIII. exemplo
eiuſdem Innocentij Papæ IV. & quamplu-
rium aliorum Pontificum ſuorum præde-
ceſſorum, motus, omnibus, & quibuſcunq;
vniuerſitatibus Hebræorum, eorumque
ſingulis, tam in temporali Sanctæ Romanæ
Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ ditione, quàm etiam extra eam vbiuis locorum, & in quibuſuis Chriſtiani orbis partibus conſtitutis perpetuò prohibuit, ne quoſuis libros, & codices impios thalmudicos ſæpè damnatos, vaniſſimos, caballiſticos, atque alios nefarios à prædeceſſoribus ſuis prohibitos, & cõdemnatos, necnon opera, commentaria, tractatus, volumina, & ſcripta quæcunque, tam lingua Hebraica, quàm quauis alia hactenus conſcripta, aut verſa edita, & impreſſa, ac in poſterum conſcribenda, aut vertẽda, edenda, vel imprimenda, continentia, ſeu continentes tacitè, vel expreſsè hæreſes, vel errores contra ſacras veteris legis, & teſtamenti ſcripturas, necnon contumelias, impietates, blaſphemias cõtra Deum, ſanctiſſimam Trinitatem, & Saluatorem N.D. Ieſum Chriſtum, eiuſque ſanctam Chriſtianã fidem, ac Beatiſſimam ipſius genetricem Virginem Mariam, & Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, alioſq; Sanctos Dei, ſanctiſſimam crucem, ſacramenta nouæ legis, ſacras imagines, & ſanctam Catholicam Eccleſiam, & Sedem Apoſtolicam, ac contra Chriſti fideles præſertim Epiſcopos, ſacerdotes, & alias eccleſiaſticas perſonas, atq; etiam contra nuper ad eiuſdem Chriſti fidem conuerſos, ac neophytos, & aliàs contra religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, & obſcœnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu, quòd expurgatæ fuerint, vel donec expurgentur, ſiuè quòd de nouo typis excuſſæ fuerint, mutatis nominibus, vel etiam ſub obtenti, ſeu tolerantia aut permiſſione (vt prætendunt) Secretarij, aut cuiuſuis perſonæ ſacri concilij Tridentini, aut Indicis librorum prohibitorum, vel cuiuſuis indulti Apoſtolici, aut licentię per S.R.E. Cardinales etiam Legatos, aut Camerarium, ſeu cameram Apoſtolicam, vel Nuncios, etiam cum poteſtate Legati de latere, aut locorum Ordinarios, ſeu Inquiſitores hæreticæ prauitatis forſan quomodolibet conceſſæ, aut quouis alio quæſito colore legere, habere, vel retinere, emere, vel vendere, aut euulgare vllo modo audeant, vel præſumant.

116 Facultates, † permiſsiones, & tolerantias quaſcunque penitus, & omninò reuocando, percipiendo tam ipſis hebræis, quã quibuſcunq; typographis, bibliopolis, ſeu mercatoribus, & alijs quibuſcunque Chri-

127 ſti fidelibus † ſub pęnis amiſsionis librorum, & publicationis omnium bonorum fiſco eius Principis, in cuius ditione libri reperti fuerint, applicandorum, ac alijs, etiã grauioribus, & corporis afflictiuis arbitrio diœceſani, ac etiam Inquiſitoris ſtatuẽdis, ac moderandis, necnon, quo ad Chriſtianos, etiam excõmunicationis maioris latæ sẽtentię, per vnumquemq; contrafacientem eo ipſo incurrendæ, ne huiuſmodi libros, & alia ſcripta ſuperiùs prohibita, vt præfertur, retinere, habere, legere, edere, typis excudere, ſeu imprimere, deſcribere, vel exemplare, aduehere, emere, vendere, donare, commutare, aut alias quomodo libet diſtrahere, vel alienare præſumant. S.R.E. Cardinalibus aduerſus hæreticam prauita-

128 tem † in toto terrarum orbe generalibus Inquiſitoribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cœteriſq; locorum Ordinarijs, & Inquiſitoribus quibuſcunq; eiuſdem hæreticæ prauitatis, in quibuſuis Regnis, Prouincijs, & ciuitatibus pro tempore exiſtentibus, Apoſtolica auctoritate mandauit, quatenus ſic prohibitos libros, & ſcripta diligentiſsimè perquirant: & contra eos qui ſuper retentione huiuſmodi culpabiles reperirent, ad prædictarum, & aliarum etiam grauiorum eorum arbitrio pœnarum executionem procederent, vt in litteris Apoſtolicis pridie cal. Martij, anno 1591. expeditis, & de more publicatis.

129 Quamplures Romani Pontifices † pro tempore exiſtentes maximè etiam inuigilarunt, vt voracitates, ac flagitia Hebræorũ in vſuris præſertim extorquendis omni vi, & via cohiberentur, quibus licèt manſuetudo Chriſtianæ pietatis aliquando dignis de cauſis per Summos Pontifices denegata nõ fuerit, nihilominus contra piam eorundem mentem, & intentionem indultis praeuè abutentes, eò tandem ſunt progreſsi, vt aduerſus, diuinas, naturales, humanaſque leges magnis, & grauibus pecuniarum vſuris, quas præſertim à pauperibus, & egenis exigunt, monopolijs illicitis, & fœneraticijs pactis, fraudibus, dolis in cõtrahendo, ac fallacijs plurimos ciues, & incolas ditionis temporalis eccleſiaſticæ, vbi cõmorãtur, miſerè exhauſerint, circumuenerint

bonis ſpoliauerint, ac tenuis potiſsimùm fortunæ homines, præſertim ruſticos, & ſimplices, non ſolùm ad extremam inopiã, & mendicitatem, ſed propemodum in ſeruitutem redegerint.

130 Multa præterea, † & quidem grauiora ſcelera, & flagitia, & ipſi commiſerint, & perdito cuiq; ac nequiſſimo in facinorib. patrandis ſuam libentiſſimè operã, & quãcunque potuerunt, opem præſtiterint. Quapropter idem Clemens Papa VIII. prædeceſſorum ſuorum veſtigijs inhærendo; primùm quidem conſtitutiones Pauli, & Pij, eorundemque litteras innouauit, illiſque perpetuæ inuiolabilis, & inconcuſſæ firmitatis robur adiecit, litteraſq; Pij Papæ IV. & Sixti V. quatenus eorundem litterarum Pauli IV. & Pij V aduerſantur, reuocauit, caſſauit, aboleuit, & annullauit, irritaque, & caſſo, & nulla decreuit, ac ſua perpetuò valitura conſtitutione præcepit & mandauit,

131 † vt omnes, & quicunq; Iudæi vtriuſlibet ſexus, qui in quibuſuis ditionis ſuæ temporalis vniuerſę, ciuitatibus, etiam Bononien. & Beneuentan. oppidis, terris, caſtris, & locis, etiam ſub eadem ditione conſiſtentiũ, Baronum, & Domicellorum quamcunq; iuriſdictionem, præeminentiam, titulum ſeu exemptionem habentium; & eiuſdem ditionis temporalis, & ſtatus eccleſiaſtici finibus diſcedere, & aliò commigrare deberent. Et tam illos, quàm alios, ſi qui fortaſſe, ad prædictum ſtatum accedent, iuſſit in poſterùm à tota ditione præfata perpetuis futuris temporibus ſine vlla ſpe redditus exulare, ita vt quicunque Iudæi, ſiue incolæ, ſiue peregrini, præſentes, aut futuri, in quouis dictæ ditionis loco, quandocunque poſt terminum eiſdem præfixum, iam elapſum inuenti fuerint, rebus omnibus ſpoliari, eæque fiſci iuribus applicari, & qui ex ijs ætate, & corpore viribus ſatis firmis ad eam pœnam ſuſtinendam reperti fuerint, ad triremes, quoad vixerint, dãnari voluit.

Quod quidẽ in toto prędicto ſtatu vbiq;
132 ſeruari præcepit, † Vrbe Roma, Auinionen. atque Anconitan. dumtaxat exceptis, in quibus Iudæos incolas, vel eò commigrantes dignis de cauſis cenſuit tolerandos, ea tamen lege, vt ciuitatum prædictarum ſtatuta fauorem Chriſtianorum con-
133 cernentia, † nec non edicta ordinariorũ magiſtratuum, præcipuè verò Pontificum, & aliàs Apoſtolicas, & canonicas, quæ circa ipſos Iudæos aliquid diſponunt, conſtitutiones obſeruent. Mandando, pręterea, tam almæ Vrbis Vicario, & S R.E. Camerario, quàm vniuerſis omnium locorum ditionis Eccleſiaſticæ Ordinarijs, Legatis, Vicelegatis, Præſidibus, & Gubernatoribus
134 pro tempore exiſtentibus: † quatenus eorum vnuſquiſq; ea inuiolabiliter obſeruari curet: nec quidquam ſuper ijs tolerare, indulgere, aut permittere, vel licentias aliquas concedere præſumant: ſed contra quoſcunque inobedientes, ac tranſgreſſores omni ſeueritate animaduertant; contradictores per opportuna iuris, & facti remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, vt in litteris eiuſdem Clementis Papæ VIII v. Kal. Martij 1592. expeditis, & impreſſis, ac de more publicatis.

Sæpè quæri ſolet, an Iudęi filijs ad Chriſti fidem conuerſis, teneantur alimẽta pręſtare; Et reſpondetur affirmatiuè, quia
135 pater, & mater infideles † tenẽtur filiæ fideli dotem, & filio Chriſtiano donationẽ propter nuptias, & vtrique alimenta ſecũdum facultatem patrimonij præſtare, per text. in l cognouimus, vbi etiã Salic. C. de hæret. & manich. gloſ. in l. neque mater pro filia, C. de iur. dot. & ibi Bald. n. 2. Quinimò, quia donatio propter nuptias non eſt hodie communiter in vſu, loco eiuſdem do-
136 nationis † Iudæus pater tenetur dare filio effecto Chriſtiano legitimam, quę illius loco ſuccedit pro qua facit text. in cap. Iudæi, de Iud. & Sarac. & deducta per Franc. Aret. in repert. in verſ. Iudæi filius, in fin.

Quodque Iudæorum filijfamilias, & in patria poteſtate conſtituti legitima, & quacunque alia portione bonorum paternorũ, aut maternorum de iure, ſeu ſucceſſione bonorum eis aliàs debitorum per eorũ parentes fraudari, aut priuari non poſſint, neque debeant, ſed eis integrè, etiamſi cõtra voluntatem parentum ſuorũ ad fidem conuerſi fuerint, etiam eorum parentibus viuentibus, debeantur ſtatuit Paul. III. in cõſtitutione motu proprio edita, de qua in Bull. Rom. c. 29. poſt princip pro qua etiam idem probat Felin. in eod. cap. Iudæi, num. 2. Ferrer. caut. 24. quem citat. & ſequitur Vrſill. ad Afflict. deciſ. 151. nu. 10.

DE

Digitized by Google

DE SORTILEGIIS.
Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium quid ſit.*
2 *Sortilegorum profeſſio eſt duplex, tacita, & expreſſa.*
3 *Profeſſio tacita ſortilegorum, quæ ſit.*
Profeſſio expreſſa ſortilegorum, quæ ſit.
4 *Profeſſio expreſſa duplex, ſolemnis publica, & priuata.*
5 *Profeſſio ſolemnis, & publica ſortilegorum, quæ ſit.*
6 *Expreſſam profeſſionẽ dæmonibus facientes, quem cultum illis exhibeant.*
7 *Profeſſio priuata quomodo dæmoni fiat.*
8 *Latriæ honorem dæmonibus exhibentes, quando uti hæretici ſint habendi.*
9 *Sortilegia, quæ hæreſim manifeſtè ſapiunt, quomodo cognoſcantur.*
10 *Idololatriam, & hæreſim manifeſtam, quæ ſortilegia ſapiant, & quæ non.*
11 *Striges à ſancta eccleſia Dei ſũt expellendæ.*
12 *Striges effectualiter de loco ad locum corporaliter deferri an poſſint.*
13 *Sortilegiorum cauſa ad forum eccleſiaſticũ ſpectant.*
Sortilegiorum non hæreticalium pœna eſt arbitraria, ibidem.
14 *Aſtrologorum cauſæ ad forum eccleſiaſticũ ſpectant.*
15 *Libri à Sixto V. prohibiti, qui.*
16 *Inquiſitores de ſortilegÿs, & ſuperſtitionibus, cognoſcere poſſunt.*
17 *Epiſcopi liberè de ſortilegÿs, & ſuperſtitionibus cognoſcere poſſunt.*
18 *Diuinatio eſt prima ſpecies ſortilegÿ.*
19 *Diuinationum ſpecies ſunt quatuor.*
20 *Sortilegia per perſonas tacita dæmonis profeſſionibus pluribus modis fiunt.*
21 *Sortilegia ad amorem fiunt in corpore, & extra corpus.*
22 *Sortilegia extra corpus quomodo fiant;*
23 *Maleficia à quibus deſtrui valeant.*
24 *Maleficiati difficiliùs curantur, quàm energumeni.*
25 *Maleficia maleficÿs curare non licet.*
26 *Mala non ſunt facienda, ut inde eueniant bona.*
27 *Maleficiorum curatio à Deo eſt impetranda, qui omnia poteſt.*
28 *Maleficia licitis orationibus curantur.*

PLVRA ſunt genera criminum, de quibus proximè egimus, & inter alia obiter de ſortilegio verba fecimus, quod cùm grauiſſimum ſit crimen, ac pluribus, varijſque modis committatur, de eò iuxta illius grauitatem particulariter eſt agendum.

1 Sortilegium † eſt ſuperſtitio quædam illuſoria, & ſummè noxia, qua regulariter vtitur homo dæmonis miniſterio, cap. qui ſine Saluatore, 26. quæſt. 2. cap. 1. ead. quæſt. 5. cap. 1. & 2. de ſortil. & Gril. tract. de ſortileg. nu. 1. & nu. 5. Profeſſionemque etiam plures cum dæmone faciunt.

2 Profeſſio † autem ſortilegorum eſt duplex, tacita, & expreſſa, intelligendo de profeſſis cuiuſcunque ſpeciei.

3 Tacita † eſt promiſſio quædam, quam quis facit alicui ſortilego magiſtro hanc profeſſionem nominæ dæmonis recipienti de obſeruando, quæ ſibi mandauerit, ſub promiſsione, quòd grandia faciet, & mirabilia; futura in vita ſua cognoſcet, dũmodò fidem catholicam abijciat, & omnia eccleſiaſtica ſacramenta conculcet, quodque totis eius viribus adhærebit cultui, & obedientiæ ſui magiſtri, ac illum, tanquam verum Principem, adorabit, cultum veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, cunctaque opera per ipſum facienda ſub illius nomine, & deuotione conficiet, Gril. de ſortileg. lib. 2. cap. 3. num. 2. & 3. &

Facit.text.in cap. nec mirum, §.hidromantici,verſ.ad hæc omnia, 26.quæſt. 5.& ſum. confeſſ.de ſortileg.quæſt.3.& 6.

4 Expreſſa † profeſſio illa eſt, quæ fit expreſsè cum proprio dæmone,aut ſolemniter,& publicè,aut priuatè;ſolemnis,& pu-
5 blica eſt illa, † quæ fit cum dæmone, dum publicè reſidet in ſolio maieſtatis, more Principis,quando fiunt vniuerſales congregationes omnium ſtrigum,& maleficorum necromanticum cuiuſcunque generis profeſſorum, certis nocturnis horis, locis, & temporibus dæmonis arbitrio conſtitutis, vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta profeſſio.

6 Qui † autem expreſſam profeſſionem cum ipſo dæmone fecerunt, eidem etiam reddunt expreſſum adorationis cultum per ſolemnia ſacrificia,quæ ipſi faciunt diabolo,immitantes in omnibus diuinum cultũ, cum paramentis,luminaribus,thurificatione,ac precibus quibuſdam,& orationibus, quibus inſtructi ſunt, aſſiduis illum non ſecus ferè colunt, & adorant, quàm nos verum creatorem, cap.contra idolorum,26. quæſt. 5. gloſſ.in cap. accuſatus, §.ſanè, in verb.ſaperent, de hæret. in 6. Gril.ead.q 3. nu.4 & 5.per quæ honor latrię dęmonibus exhibetur.Direct.Inquiſitor.quęſt.43.nu 2. quæ latria eſt cultus, & ſeruitus, quæ ſoli Deo debetur, gloſſ. in clem. vnic. in verb. ſeipſum,de reliq.& venerct.ſan.gloſſ. in cap.venerabiles,de conſec diſt 3 S.Thom. 2.2. quæſt. 84. artic.1. ad 1. arg. & Graff. deciſ.aur.par.1.lib.2.cap.2.num.1.

7 Priuata autem profeſſio † eſt illa,quæ fit priuatè ipſi dæmoni ſolùm,abſque illa vniuerſali ſortilegorum congregatione multitudine, vt per eundem Gril.d.quæſt.3. lib. 2.& Farinac.in pract.criminal. cap.20. numer.77.apud quem plura de ſortileg. videri poſſunt.

8 Dæmonibus † honorem latriæ exhibentes, ſeu eorum nomina inter nomina ſpirituum Beatorum, vel Sanctorum in ſuis nefarijs orationibus miſcendo,mediatores in illis orationibus à Deo exaudiendis ponendo, cereos accendendo, & Deum per eorum nomina,vel merita obſecrando,non vt ſortilegi,ſed,vt hæretici, iudicio eccleſiæ ſunt habendi, vt in eod. Direct. Inquiſ. q.43.nu.10.& 11.

9 Et regulariter omnia † illa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtam,quę cum aliquo dicto,vel facto hæreticali exercentur, vt ſi quis in ſortilegio amatorio Deum, aut eccleſiaſtica ſacramẽta abnegaret,aut in eodem ſortilegio eccleſiæ ſacramenta admiſceret. Sapiunt etiam hæreſim manifeſtam illa ſortilegia, & diuinationes, ſeu maleficia, in quibus admiſcentur ſacramentalia, vt aqua, vel cera benedicta, & his ſimilia; ſiue verba,& Euangelium,Symbolũ fidei, Pater noſter, Aue Maria, aut Pſalmus aliquis Dauidicus,ſeu verba ſacræ ſcripturæ, aut aliæ ſanctæ orationes, quibus fit ſortilegium qualificatum. Et generaliter omnia crimina, quæ natura ſua præſeferunt aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, vt baptizare imagines, vel animalia irrationalia, puerum rebaptizare, preces nefarias dæ-
10 monibus fundere, † aut illis ſacrificare, idolis genua flectere,& ſimilia,quæ præſeferunt idolatriam, manifeſtam hæreſim ſapiunt,quamuis nullum factum per ſe ſit hęreſis. Syluest. in ſumm. in verb. hæreſis, 2. num 4. Alfonſ. Caſt.lib 1.cap.15.circ.fin. de iuſt.hæretic.punit.Simanc.de cathol.inſtit.tit.30.num.15. Direct Inquiſit. part 2. cap.42.num. 2.3.4 & 5. & ibi Pegn. com. 67 ver. primum ergo. vſque ad verſ. quantum ad ſecundum.

Illa enim ſortilegia non dicuntur hæreſim manifeſtè ſapere, in quibus dæmon inuocatur,ad faciendum,ſeu cognoſcendum ea, quæ ipſe facere, & cognoſcere poteſt diuina virtute non reprimente, pro vt homines,ad peccata, & libidines tentare, naturalium, & ſuperiorum virtutes cognoſcere, ex quibus medicamenta ad ſanandum, & atrocia veneficia ad cauſandum diuerſas,infirmitates confici poſſunt,vt per D.Thom.in 2.2.diſt.96 quæſt.2.& in tract. qq.1.par.quæſt.5.de mir.& eod.lib. quæſt. 16.art.7.de dæmon.Præſentiaque occulta, & præterita ſcire,& ſic furta iam facta reuelare,his caſibus, & ſimilibus ſi dæmonis in ſortilegijs imploratur auxilium, ſortilegium non dicitur hæreticale, vt poſt D. Thom.Abb. & plures alios per ipſum citatos,tenet Farinac.in pract.crim. quæſt. 20. num.80.& Clar in §.hæreſis,num.23.Quę procedunt, niſi ratione comiſtionis ſacramentorum,ſacramentalium,aut verborum aliter ſit iudicandum, ex ſupra allegatis,

aut,

aut, quòd talia patrantes eſſent de expreſſa dæmonis profeſsione, quo caſu omnia ſortilegia, quæ ab illis fiunt, reſpectu operantis erunt hæreticalia, vt poſt plures alios per ipſum citatos. Farinac. ead. quæſt. 20. num. 81. & 82.

11 Ideò ſtriges † cùm præcipuè expreſſam profeſſionem, & ſolemnem dæmoni in vniuerſalibus congregationibus faciât, expreſſum cultum adorationis dæmoni reddendo, precesque fundendo, & illis ſacrificando in eorum ſortilegio ſunt violenter ſuſpectæ de hæreſi, & omnes extra gremium Eccleſiæ, & à communione fidelium penitus alienæ. Subuerſæ enim ſunt, & à diabolo captiuæ tenentur perſonæ, quæ relicto ſuo creatore, diaboli ſuffragia quærunt, & ideo Sancta Eccleſia à tali peſte mundari debet, cap. qui ſine Saluatore, 26. quæſt. 2. cap. Epiſcopi, in princ. ead. quæſt. 5. & Gril. lib. 2. de ſortileg. quæſt. 7. nu. 4.

12 † Quapropter à dæmonibus affectualiter deferri poſſunt de loco ad locum motu locali verè, & corporaliter, Deo tamen permittente, & non aliter & hæc eſt communis ſententia theologorum, de qua poſt S. Bonau. in 3. ſent. diſt. 19. quæſt. 3. S. Auguſt. in lib. 10. & 21. de Ciuit. Dei. S. Thom. in ſum. 2. 2 quæſt. 95. art. 5. in tit. de ſuperſt. & in d. tr. ct. 99. primæ part. quæſt. 8. in tit. de mira. & quæſt. 16. artic. 5. & 6. in tit. de dæmon. & alios, quos citat, teſtatur. Gril. lib. 2. de ſortil. d. quæſt. 7. num. 3. Alphonſ. Caſtr. de iuſt. hæret. punit. lib. 1. cap. 16. & Pegn. in Direct. Inquiſit. part. 2. com. 68. verſ. ſed à maligno; Et licèt huic communi opinioni videatur repugnare text. in dict. cap. Epiſcopi, 26. quæſt. 5. vbi habetur, quòd quædam ſceleratæ mulieres retro poſt ſatanam conuerſæ dæmonum illuſionibus, & phantaſmatibus, tam grauiter ſeductæ ſunt, vt credant, & profiteantur ſe cum Diana Dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia in tempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire, velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari. Et in §. ſi quidem ipſe ſatanas habetur, quòd dæmon, vbi primùm mentem cuiuſcunque mulieris reperierit, & illam per infidelitatem ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum, & mentem, quam captiuatã tenet in ſomnis deludens per queq; deuia deducit, & cùm ſolus ſpiritus hęc patitur, infidelis hæc nõ in ſpiritu ſiuè anima, ſed in corpore euenire opinatur. Ac deinde quis enim in ſomnis, & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? Quis verò tam ſtultus, & habes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore fieri arbitretur?

Vnde hoc tex. freti quàmplures doctores tenuerunt, quòd non deferuntur in corpore, ſed duntaxat deluduntur in ſpiritu, vt refert Gril. ead. quæſt. 7. in princip & tenet Franc. Ponzonib. in tract. de lam. num. 45. & plurib. ſeq.

Communem tamen opinionem vera tenet pro quę deferantur, & contrarium ſentientibus, pluribus rationibus reſpondet idem Gril. ead. quæſt. 7. num. 28. quem poſt alios per ipſum citatos ſequitur Pegn. eod. com. 68. verſ. tertiò eadem. Et quòd dæmones, Deo permittente, poſſint hominem deferre verè, & corporaliter de loco ad locum motu locali, plurimis exemplis relatis tàm per eundem Gril. quàm alios graues doctores demonſtrare conantur.

13 Sortilegiorum † cauſæ eo modo, quo cauſæ hæreticorum, tam in procedendo, quàm definiendo ſpectant ad forum Epiſcoporum, & Inquiſitorum, quando ſapiunt hæreſim: & tunc eadem pœna, qua cœteri de hæreſi ſuſpecti ſunt condemnandi. Sed, quando nõ ſapiunt hæreſim, & eſt dubium, in aliqua admiſta hæreſim ſapiant: vt ſi qui ad orientem ſe conuertant, aliqua verba inuſitata, & non intelligibilia, proferant, vel ſimilia: tunc videtur, quòd Inquiſitores debeant tales ad ſuos iudices dimittere puniendos, cap. accuſatus, §. ſanè, & ibi gloſſ. in verb. maniſeſtè, Archid. Io. And. & Io. Monach. de hæret. in 6.

Pœna autem ſortilegorum non hæreticalium eſt tam de iure ciuili, quam canonico arbitraria, Abb. in cap. 2. num. 4. de ſortileg. & poſt Gril. & alios Franc. in prax. crimin. quæſt. 20. num. 84. 89 & 94.

Sed, quando conſtat, hæreſim ſapere, ſi amplius dubitetur, an hæreſim ſapiant, tunc ipſi Epiſcopi, & Inquiſitores de hoc co-

gnoſcere poſſunt, & iudicare, ac pronun-
ciare ſe iudices, Abb. in cap. 1. num. 4. in fin.
de ſortileg. Carrer. in tract. de hæret. num.
24. gloſſ. & DD. in d. cap. accuſatus, §. ſanè
per Pegn. allegati in Direct. Inquiſit. com.
67. in fin.

Et hæc diſtinctio, quòd Inquiſitores de
ſortilegijs non ſapientibus hæreſim cogno-
ſcere non poſsit, procedit, & habet locum
de iure communi, quod fuit correctum per
Sixtum V. qui ſua perpetuò valitura conſti-
tutione Apoſtolica auctoritate ſtatuit, &
14 mandauit, † vt tam contra aſtrologos,
mathematicos, & alios quoſcunque iudi-
ciariæ aſtrologiæ artem, preterquàm circa
agriculturam, nauigationem, & rem medi-
cam in poſterum exercentes, aut facientes
iudicia, & natiuitates hominum, quibus de
futuris cõtingẽtibus ſucceſſibus, fortuniſq;
caſibus, aut rationibus, & ex humana volũ-
tate pendẽtibus aliquid euenturũ affirma-
re aſſerant, aut poteſtantur, quàm contra
alios vtriuſque ſexus, qui ſupradictas dam-
natas, vanas, fallaces, & pernicioſas diui-
nandi artes ſiuè ſcientias exercent, profi-
tentur, docent, aut diſcunt; quiuè huiuſmo-
di diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones,
veneficia, incantationes, ac præmiſſa dete-
ſtanda ſcelera, & delicta, vt præfertur, fa-
ciunt: aut in eis quomodolibet ſe intromit-
tunt: cuiuſcunq; dignitatis, gradus, & con-
ditionis exiſtant, tam Epiſcopi, & Prælati
ſuperiores, ac alij Ordinarij locorũ, quàm
Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vbique
gentium deputati; etiamſi in pleriſq; ex his
caſibus anteà non procedebant, cognoſce-
re valeant.

15 Prohibuitq; † omnes, & ſingulos libros,
opera, & tractatus iudiciariæ aſtrologiæ,
geomantiæ, hydromantiæ, pyromantiæ,
onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ,
artis magicæ, aut in quibus ſortilegia, ve-
neficia, auguria, auſpicia, execrabiles in-
cantationes, ac ſuperſtitiones continentur,
quos Ordinarijs locorum, vel Inquiſitori-
bus voluit conſignari, & contra ſcienter le-
gentes, aut retinentes libros, ſeu ſcripta
huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur,
ſimiliter per eoſdem Inquiſitores procedi
poſſe decreuit, vt in d. conſt. ſub dat. Romæ
anno 1585. vbi latius de ſortilegiorum, in-
cantationum, & diuinationum prohibitio-
nibus videre licèt, in pecul. ſuo Bullario,
par. 2. fol. mihi 52.

16 Dictę conſtitutionis † vigore poſſunt In-
quiſitores cognoſcere de ſortilegijs, non
tamen priuatiuè quo ad Epiſcopos; imò
cauſas ſuperſtitionum, incantationum, ve-
neficiorum, & blaſphemiarum, & contra
eos, apud quos repeiuntur libri prohibiti,
Epiſcopi cognoſcere, & niſi ſapiant mani-
feſtè hæreſim, abſq; Inquiſitorum interuen-
tu, illas poſſunt decidere, definire, & termi-
nare; per text. in d. c. accuſatus, de hæret.
in 6. Abb. in d. cap. 1. nu. 4. verſ & aduertè,
de ſortileg. & Eymer. in Direct. Inquiſit.
quæſt. 42. nu. 2. & ita cenſuit ſacra genera-
lis congre. S. Rom. & vinuerſalis inquiſitio-
nis, ſub die 21. Decembris anni 1602.

17 Quamuis † enim per dictam conſtit. Si-
xti Papæ V. fuerit Inquiſitoribus attributa
iuriſdictio cognoſcendi de cauſis ſortile-
giorũ, ſuperſtitionum, veneficiorum, & in-
cantationum, etiam quòd aliàs de præmiſ-
ſis non cognoſceret, vt ſupr. num. 20. non
tâmen fuit Ordinarijs reſtricta facultas,
quin liberè in cauſis huiuſmodi, vt prius,
dummodò non hæreſim manifeſtè redo-
leant, procedere poſsint, cum id ex iuris
communis diſpoſitione illis ſit attributum,
ex deductis per Abb. eod. nu. 4. & Clar. in
pract. crim. §. hæreſis, nu 23.

18 Diuinatio † eſt prima ſpecies ſortilegij,
quæ inter cæteras obtinet principatum, in
quam plures homines incidunt, vt per Gril.
eod. tract. de ſortileg. cap. 2. nu. 5.

19 Et quatuor ſunt † ſpecies diuinationum,
ſicut quatuor ſunt elementa, quę conſiſtunt
in hydromantia, pyromantia, geomantia,
aëromantia. Et aliqui ex dæmonem profeſ-
ſoribus vocantur incantatores, quidam
arioli, alij aruſpices, aliqui augures, quidã
phitonici, & mulieres, phitoniſſæ, aliqui ge-
nethliaci, quidam ſalitores, & aliqui magi,
de quibus in cap. igitur genus, 26. quæſt. 4.
cap. nec mirum, eod. quæſt. 5. & Gril. in d.
tract. de ſortileg quæſt. 2. nu. 7.

20 In ſortilegijs, † quæ fiunt per perſonas
tacitę dęmonis profeſsionis, diuerſa inter-
ueniunt inſtrumenta, & fiunt quandoq; in
aqua per hydromantiam: quandoque in
igne per pyromantiam: interdum in terra
per geomantiam: aliquando vtuntur aëre,
& ea faciunt per aërimantiam: quandoque
illa

Digitized by Google

illa faciunt ex inſpectione inteſtinorum, auium, animalium, aut per eorum voces, garritum, occurſum, & ſimilia, vt habetur, in d. cap. igitur genus, & cap. nec mirum. Hoſt. in ſum. de ſortileg. §. 2. & Gril. quæſt. 5. nu. 2. eod. tit. & aliqui reſpiciunt in aſtrolabio, vt in cap. 2. ext. eod. tit.

21 Alia eſt ſpecies † ſortilegiorum, quæ fiunt ad amorem, aut in corpore, vel extra corpus: in corpore enim communiter fieri ſolent, per cibum, vel potum, vt l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad l. Corn. de ſica. l. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœn. l. eorum, in princip. & l. multi. C. de malef. & mathem.

22 Extrà corpus † autem, id eſt, extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compoſitas, ex herbarum folijs, vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, auium plumis, vel membris, ſeu inteſtinis eorundem animalium, vel piſcium, aliarumque ſimilium rerum noſtratium, illaque quandoque conſuunt in chlamide perſonæ ad amorem maleficiandæ, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius, ſuper quo ipſe maleficiandus vir, aut mulier tranſituri ſiat. Apponuntur etiàm imagines ceræ iuxta ignem ardentem completis dæmoniacis ſacrificijs, de quibus ſuprà, adhibitis nefarijs precibus, & turpibus verbis, vt quemadmodum imago illa igne conſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore, talis viri feruenter ardeat, & vt plurimùm, admiſtis eccleſiarum ſacramentis, ſicut eſt hoſtia ſacrata, vt per gloſſ. in cap. accuſatus, §. ſanè, de hæret. in 6 & alijs modis, ac rebus admiſtis de quibus per Gril. eod. tract. de ſortileg. quæſt. 3. num. 11. & ferè per tot.

23 Maleficæ artes, † impedimenta, & infirmitates, (exceptis factis cum aliquibus nodis, vel ſolutionibus, quæ reperta nodis confractis, aut combinatione materiæ ſoluta de facto deſtruuntur, & ſoluuntur,) ſcientia humana deſtrui non ſolent: niſi per eiuſdem artis magiſtros, vel, qui ſint diabolicæ profeſſionis benè inſtructi, aut aliquo modo participes: quia maleficia ipſa abſq; miniſterio, & ſuffragio dæmonis, tàm rebus ipſis, quàm verbis, communiter inferi non ſolent in corporibus, pariter, nec tolli: quoniam medicina naturalis, & omnium phyſicorum, & chirurgorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa, & remouendum dæmonis opera, ſed ſolùm per eoſdem, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui maleficia ipſa facere ſolent, arte, & inſtructione dæmonis deſtrui, ac tolli poſſunt. S. Thom. in 2. 2. quæſt. 92. art. 6. & tenet. Gril. eod. tract. de ſortil. quæſt. 2. num. 2. & 3.

24 Maleficiati † enim difficiliùs curantur, quàm energumeni, & à dæmone obſeſſi. Mal. malef. Spreng. par. 2. quæſt. 2. cap. 6. verſ. expedit lectorem. Omiſſis tamen diuerſitatibus opinionum, an licitum ſit, nec ne maleficia tollere per alia maleficia, & opera ſuperſtitioſa, quas recenſet quamplura exempla deducendo Mal. malef. dict. par. 2. quæſt. 2. ſecundæ par. princip.

25 † Non eſt licitum, vt magicis artibus, vel alijs quibuſcunque ſuperſtitionibus à Deo, & Eccleſia prohibitis pro quocunque bono fine, nec permittendum maleficia maleficijs repelli, aut diſpenſandum quocunque caſu, vt talibus licitè quis vti poſſit. Pegna in Direct. Inquiſit. comm. 68. circ. fin.

26 † Nec ſunt facienda mala, vt inde eueniant bona, vt inquit Apoſtolus, & contra dictos articulos profitentes, iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis ſubijciuntur, vt per eund Pegnam ibi in fin.

27 † Sed ad Deum eſt recurrendum, qui omnia nouit, & cuius oculis omnia ſubijciuntur, cap. fundamenta, §. proinde, de elect. in 6. & Nauar. in relect. cap. nouit. de ind. not. 1. num. 1. tom. 2. & omnia poteſt, in cuius nomine dæmonia eijciũtur. Marc. cap. vlt. Nam licitis orationibus maleficia curantur, vt d. cap 6 per tot. & flagel. dæmon. per tot.

28 † Vbi de modo Deo auctore fugandi dæmones à corporibus obſeſſis, & quomodo exorciſta ſe debeat præparare ſatis diffusè habetur, ad quæ lectorē remiſiſſe ſufficiat.

DE

DE CRIMINE HÆRESIS.
Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis quid ſit.*
2 *Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum.*
3 *Hæreticus, quis dicatur.*
4 *Imagines baptizare, & alia huiuſmodi grauia delicta, an faciant hominem hæreticum.*
5 *Dæmonum inuocatio ad ſciendum futura eſt hæreſis vera.*
6 *Hæreticus, vt quis ſit, quæ requirantur.*
7 *Pertinax, quis dicatur.*
8 *Hæreticus pluribus de cauſis, quis efficitur.*
9 *Sedi Apoſtolicæ obedire contemnens plura ſcelera committit.*
10 *Hæreticalia verba iocosè proferens pœnis hæreticorum non ſubijcitur, poteſt tamen puniri.*
11 *Epiſcopus, & Inquiſitor pari modo cauſas ad officium Inquiſitionis ſpectantes cognoſcere poſſunt.*
Ordinarius edicta ſuper libris prohibitis publicare poteſt.
Ordinarius libros, quos collegerit ſuſpectos, vt ad Inquiſitorē deferãtur, curare debet.
12 *Proceſſus contra hæreticos, quomodo ſit formandus.*
13 *Hæreſis criminis grauitas, quomodo conſideretur.*
14 *Hæreſis ſuſpicio eſt triplex, leuis, vehemens, & maxima ſeu violenta.*
15 *Suſpicio leuis iuxta qualitatem perſonarū eſt attendenda.*
16 *Purgatio canonica, etiam ab ignobilibus eſt recipienda.*
17 *Purgatio canonica, quid ſit.*
18 *Purgatio ſuſpicionis hæreſis, quomodo fieri debeat.*
19 *Epiſcopi ſuſpecti, quomodo canonici purgentur.*
20 *Sacerdotes cū ſeptem ſocijs, & diaconi cum tribus eiuſdem ordinis canonicè purgantur.*
21 *Papa Leo ſe purgauit, licèt Pontifex ſe purgare non teneatur.*
22 *Regina Sophia ſe de ſtupro purgauit.*
23 *Purgatio fit etiam per venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ ſumptionem.*
24 *Papa Adrianus à Rege Lothario purgationem per venerabilis ſacramenti ſumptionem ſuſcepit.*
25 *Papa Gregorius Septimus ſacramento Euchariſtiæ ſe purgauit.*
26 *Purgatio canonica Epiſcopis, & presbyteris eſt etiam per Miſſarum celebrationē permiſſa.*
27 *Purgatio vulgaris eſt prohibita.*
28 *Purgatio à ſuſpicione hæreſis, quomodo fieri debeat.*
29 *Suſpicio vehemens, ſeu maxima de hæreſi, quæ dicatur.*
30 *Suſpectus vehementer de hæreſi in pluribus caſibus quis haberi poteſt.*
31 *Inquiſitionis officium directè vel indirectè ſcienter impediens in vehementem hæreſis ſuſpicionem incidit.*
32 *Inquiſitoris officium impedientibus auxilium præſtantes ſunt vehementer ſuſpecti.*
33 *Inſtrumentes citatos in cauſa hæreſis decelanda veritate ſunt vehementer ſuſpecti.*
34 *Hæreticos ſcienter receptans, viſitans, aut aſſocians, in vehementem ſuſpicionem incidit.*
35 *Sacramento confeſſionis abutens vehementem ſuſpicionem hæreſis incurrit.*
36 *Vxorem ſecundam ducens ſcienter, prima viuente, eſt de hæreſi vehementer ſuſpectus.*
37 *Inquiſitionis officialis miniſtros, aut teſtes ſancti officij offendentes, aut ſcripturas rapientes, de hæreſi ſunt vehementer ſuſpecti.*
38 *Suſpicio violenta ſeu maxima pluribus caſibus oritur.*
39 *Suſpectus violenter eſt citatus ad reſpondendum de fide qui non comparuit, & excommunicationem per annum ſuſtinuit.*
40 *Suſpecti violenter ſunt, qui relabuntur in hære-*

hæreſim, quam in genere, vel in ſpecie ab iurarunt.

41 *Suſpecti violenter ſunt, qui poſt abiuratam hæreſim cum hæreticis communicant, & alia faciunt, &c.*

42 *Abiuratio eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio cum aſſertione Catholicæ veritatis*.

43 *Abiurationis vſus, quare fuit inſtitutus*.

44 *Abiuratio eſt quadruplex de leui, de vehementi, de violenta, & de formali*.

45 *Hæretici nō relapſi reſipiſcentes, ad miſericordiā, & abiurationem ſunt admittendi*.

46 *Hæreticus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore ſine ſpeciali facultate abſolui non poteſt*.

47 *Suſpectos de hæreſi Epiſcopus, & eius Vicarius generalis quando abſoluere poſſint*.

48 *Hæretici recuſantes redire ad agendā condignam pœnitentiam, qua pœna ſint plectendi*.

49 *Sacerdotes in hæreſim incidentes, qua pœna plectentur*.

50 *Collatio beneficij facta clerico hæretico, eſt ipſo iure nulla*.

51 *Hæreſis exceptio obſtat clerico beneficio ſpoliatio, ne reſtituatur*.

52 *Hæreticorum beneficia ipſo iure vacant*.

53 *Hæreticus beneficiatus poſt commiſſum delictum renunciare non poteſt*.

54 *Hæretici ad Eccleſiam redeuntes recuperant bona*.

55 *Hæreticorum clericorum bona quomodo diſtribuantur*.

56 *Clericus poſt abiurationem, qua pœna ſit plectendus*.

57 *Degradatio eſt duplex, verbalis, & actualis*.

58 *Hæretici relapſi qua pœna puniantur*.

59 *Hæretici, & ſchiſmatici cum diabolo, & angelis eius æterni ignis incendio participabunt*.

60 *Hæreticus, vltra pœnam mortis, alias pœnas incurrit*.

61 *Opera auctorum damnatorum nullo modo recipi debent*.

62 *Hæreticorum mos eſt bona multa docere, vt falſa facilius perſuadeant*.

63 *Hæreticorum libros legentes, habenteſue, quam pœnam incurrant*.

64 *Hæreticorum memoria damnatur, eorumque filij plura patiuntur*.

1 HÆRESIS eſt infidelitatis ſpecies pertinens ad eos, qui fidem Chriſti profitentur, ſed eius dogmata corrumpunt. S. Th. 2. 2. quæſt. 11. art. 1. Turrecrem. in ſumm. de eccleſ. lib. 4. par. 2. cap. 1. quem refert Pegna, qui alias diffinitiones adducit, in 2. par. direct. comment. 26. verſ. ac hæreſis, & Couar. var. reſolut. lib. 3. cap 1. num 2. Et, quia ſortilegia, de quibus ſuprà, pluries hæreſim ſapiunt, nunc de crimine hæreſis, & hæreticorum pœnis eſt tractandum.

2 Hæreſis † crimen eſt merè eccleſiaſticum, ſuper quo iudex ſecularis, nec contra laicum cognoſcere poteſt, niſi in ſententiæ exequtione à iudice eccleſiaſtico latæ, cap. vt inquiſitionis. §. prohibemus, de hæret. in 6. & ibi gloſſ. fi. in cap. cum ſecundum leges. Abb. in cap. ad abolendam, num. 7. & 12. eod. tit. & Burſat. conſ. 43. num. 23. & conſ. 90. num. 16. vbi de communi teſtatur, volum. 1.

3 † Vt autem quis ſit hæreticus, eſt neceſſarium, vt quandoque fidem Catholicam ſit profeſſus & deinde in ijs, quæ ſunt fidei, errauerit, vel etiam determinationem Eccleſiæ, in concernentibus fidem, falſam putauerit, cap. hæc eſt, 24. quæſt. 1 & Graff. deciſ. aur. cap. 8. num. 1. par. 1. lib 2. Quia factum ſine errore nunquam facit hominem hæreticum, vt fornicator, aut mœchus, licèt agat contra præceptum Dei, non mœchaberis, ex hoc non eſt hæreticus, niſi credat, vel opinetur mœchari eſſe licitum.

4 Primùm † imagines baptizare, puerum rebaptizare, dęmonibus thurificare, eoſque adorare, & conſulere, eorum reſponſa ſuſcipere, & Corpus CHRISTI in luto conculcare, licèt omnia huiuſmodi ſint horrenda peccata, niſi ſit error in intellectu nō faciunt hominem hæreticum, S. Antonin. in 3. par. ſum. tit. 12. cap. 4. in princip. & latius, cap. 5. poſt Petr. de Palud. 4. ſent. diſt. 13. S. Thom. in 1. ſent. diſt. 33. art. 5. in corp. Graff. eod. cap. 8. num. 2. & cap. 18. num. 12. ead par. 1. lib. 4 Ideò ſacerdos ſortilegus, vel dans pocula amatoria cum inuocatione dæmonum, vel celebrans hoſtia

Digitized by Google

ſtia non conſecrata, non dicitur hæreticus. Oldrad. in conſ. 210. incip. regularis habetur, & Felyn. in rubr. de hæret. num. 5. dummodò inuocatio auxilij dæmonis ſit ad prę terita, vel ad tentãdas mulieres, in quo quis eò vtitur ad tentandum, quod eſt officium ſuum, licèt ſit graue peccatum, grauique pœnitentia in foro pœnitentiali, & in foro contentioſo grauiſſima pœna dignum, & non careat ſuſpicione hæreſis. Et dummodò inuocatio fiat imperatiuè, ſecus ſi deprecatiuè: quia hoc caſu eſſet hæreſis, vt per Oldrad. d. conſ. 210. nu 3. Nam, licet Corpus Chriſti in luto conculcare, dummodò non ſit error in intellectu, cuius cognitio ad officium ſanctæ Inquiſitionis, ſpectat, non faciat hominem hæreticum, eſt tamen crimen capitale, argum. text. in l. vnic. vbi etiam gloſſ. l. nam lic. ſig. ſaluat. Menoch. de arb. iud. lib. 3. cent. 4. caſ. 366. num. 3. & Decian. in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. de pœn. blaſph num. 5. in fin.

5 Sed inuocatio dæmonum † ad ſciendum futura eſt hæreſis vera, quia attribuitur creaturæ, quod eſt creatoris, iuxtà illud dicite mihi futura, & dicam, quia dij eſtis, Eſai. cap. 42. Felyn. eod. num. 5. & Abb. in cap. 1. num 4. de ſortileg.

6 Vt autem † quis ſit hæreticus, non ſufficit ſolùm error in intellectu, ſed oportet, vt ſit pertinax. Adeò quòd non omnis error eſt hæreſis, ſed, qui cum errore habet adiunctam pertinaciam, quoniam, vt inquit. Auguſt. qui in Eccleſia Dei morbidum aliquod, prauumque ſapiunt, ſi correpti, vt ſanum, rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaque peſtifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defendere pertinaciter perſiſtunt, hæretici ſunt, cap. dixit, cap. qui in Eccleſia, 24. quæſt. 3. clem. vnic. §. porrò, de ſum. Trinit. gloſſ. in cap. inter nonnullos, in verſ. pertinaciter, de verb. ſignif. in extrauag. Io. 22. & S. Thom. 2. 2. quæſt. 11. art. 2.

7 Pertinax eſt, † qui contra prohibitionem ſuperioris, quaſi ex contemptu, ſcienter, vel ſtudioſè, talia affirmat, vel defendit, cap. excellentiſſimus, 11. quæſt. 3. cap. fin. extr. de pœn. cap. 2. & cap. fin. in fin. de cler. excom. miniſtr.

8 † Et hæreticus eſt primò, qui animoſitate, vel auſu incorrigibili ſententiam ſuam, quamuis falſam, atque peruerſam contra fidem aſſerit, & defendit, cap. dixit Apoſtolus, iunct. gloſſ. in verſ. & ſecundum, 24. q. 3.

Secundò, qui falſas opiniones contra Chriſti fidem gignit, vel ſequitur. S. Auguſt. relat. in cap hæreticus, ead. quæſt. 3. & Direct. Inquiſit. ſuper cap. firmiſſimè, ver. item qui confingit, de hæret. par. 2.

Tertiò, qui errat in Euchariſtiæ pretioſiſſimo ſacramento, videlicet, in tranſubſtantiatione, per quod anima Chriſtiani vnitur Deo, ſeu alijs ſubſtantialibus, vt cap ad abolendam, ext. de hæret. Concil. Trid. decr. de tranſubſtant. cap. 4. ſeſſ. 13. & can. 2. cũ alijs pluribus de Sacr. Euchariſt. ead. ſeſſ. 13.

Quartò, errans tàm in fide, quàm circa ſacramenta Eccleſiæ d. cap. ad abolendam, & ibi Abb. num. 2. & Felyn. num. 1. de hæret. & Conc. Trid. in decret. de ſacr. ſeſſ. 7. & de ſacr. matr. ſeſſ. 24. & Graff. deciſ. aur. cap. 18. num. 15. par. 1. lib. 4.

9 Quintò, † qui animo ſuperbo diſpoſitionem Sedis Apoſtolicæ ſeruare, & ei obedire contemnit; quia peccatum ariolandi eſt non obedire; & ſcelus idololatriæ, non acquieſcere; vitium paganitatis, Sedi Apoſtolicæ parere nolle, cap. ſi qui ſunt, 81. diſt. cap. ſciendum, 8. quæſt. 1. & Hoſt. in ſum. de hæret. num. 1.

10 † Qui autem iocoſe verba hæreticalia profert, hæreticus non eſt iudicandus; cum deficiat error in intellectu, & pertinacia in voluntate, quæ faciunt hæreticum; & factum iocoſum pœnam non meretur, cap. 1. de ſentent. excom. l. 1. §. diuus, ff. de ſicar. l. obligationum ſubſtantia, §. fin. ff. de actio. & obligat. & l. ſicut ſemel. C. de liber. cau. Quæ concluſio, licèt regulariter ſit vera, fallit tamen in crimine hæreſis, in quo licèt verba hæreticalia iocoſe proferens, non ſit dicendus hæreticus, puniri tamen poteſt Epiſcopi, aut Inquiſitoris arbitrio, ad quos etiam ſpectat, an iocoſe, vel ſeriò ſint dicta, determinare. Card. in clem. 1. §. nos igitur, in fi. de ſum. Trinit. & fid. cath. & Graff. eod. cap. 8. num. 6.

11 Epiſcopus † pari modò quo inquiſitor cauſas ad officium inquiſitionis ſpectantes cognoſcere poteſt, quia ipſe eſt inquiſitor ordinarius, cap. per hoc, & cap. vt inquiſitionis, de hæret. in 6. Simanca de cath. inſtit. tit. 25. num. 3. Pegna comm. 50. quæſt. 1. in

Digitized by Google

in 3.par.direct.& Caſtr. de iuſt. hæret.punit.lib.1.cap.5. Poſſuntq;communiter, vel diuiſim procedere, & eſt inter ipſos locus preuentioni in proceſſu formãdo,itã quod eorum quilibet poteſt citare,arreſtare, capi facere,ac tutò cuſtodire,mancipare,ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, ſi ei viſum fuerit expedire. clem.1. §.propter quod, & ibi gloſſ. in ver. contra eos,de hæret.Poteſt etiam Ordinarius eodem modò, quo Inquiſitor, publicare edicta contra hæreticos, & ſuper libris prohibitis, ſuper quibus ab Inquiſitore impediri non poteſt quò minus illa publicare valeat. Catalogos quoq; librorum, ac libros prohibitos recipere poteſt; quia ſacrum concilium Tridentinum de Epiſcopis multum confidit,vt in decret.de edit.& vſu ſacr.librorum,ſeſſ.4. & in Ind.lib.prohib. in reg. 4.9.& 10.Collectos autem libros prohibitos Ordinarius Inquiſitori conſignari facere tenetur, & itã in generali congreg. Sanctæ Romanæ. & vniuerſalis Inquiſitionis ſub die 13.Martij anni 1602.fuit Romæ deciſum.

12 In proceſſu † formando contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defenſores eorum,& contra infamatos de hæreſi,vel ſuſpectos Ordinarius,vel Inquiſitor habita denunciatiõne, vel ex officio ſtatim debet capere informationes, teſtes examinando, cum interuentu duarum perſonarum, quæ ſint perſonæ religioſæ; vel clerici, & in eorum defectu duo viri laici graues;adeò quod quinque perſonæ interuenire debent,videlicet Ordinarius,ſeu Inquiſitor,ſancti officij ſecretarius,ſeu notarius,reus, & aliæ præd ctæ duæ perſonæ, cap.vt officium,§ 1.& §. verum, de hæret. in 6.Archid.in cap. accuſatus, § ſanè,eod. tit.& lib Direct.Inquiſ.3.par.cap.de form. exa.teſt.& quot perſonę.&c.& ibi Pegn. comment.17.& cõment.20. Et in hoc crimine ceſſat omnis quæſtio,an in cauſa criminali teſtes ad perhibendum teſtimonium veritatis ſint cogendi,quia omnes cogi poſſunt. Archid. in cap. vt officium, §.verum quia,n.8 & 9.de hæret. & poſt alios Pegn. ſuper Direct.Inquiſ. Schol. 139. §.quantùm ad primam par.3.lib.3. Vbi autem Epiſcopus, vel Inquiſitor non poſſint commodè illas duas perſonas in toto examine teſtis vel deiati habere, erit in fine examinis corã duobus teſtibus depoſitio reo legenda; & ſi perſiſterit in depoſitione,ſufficiet ſcribere in actis,quomodò,in pręſentia talium fuit ſibi depoſitio lecta,& perſeuerauit;& quòd deinde teſtes ſe ſubſcribant, vt per eundem Pegnam comm.19.ſub rubr. quot per.eſ. debe. in fin. Sumptis informationibus, regulariter debet reus ad comparendum coram iudice informato ad certam diem citari mandari,Simanc.de cath.inſtit. tit.44.num. 12. Pegna comment 33. 3.par. direct.nu.131.Si verò latitat, & non comparet, tunc expreſſa cauſa in citatione eſt citandus. Pegna vbi ſuprà comment.33. Si verò eſt cõtumax,vel abeſt per affixionem copiæ valuis eccleſiarum cathedralis, vel parochialis illius terræ, vel loci, in quibus communiter degebat. Pegna ead.3. part. direct commen.34.& 35.Sed,ſi reus eſt de graui crimine hęreſis,& de fuga ſuſpectus, tunc omnibus citationibus omiſſis debet prius perſonaliter capi, & carcerari, Simanc.tit.44 nu.12.& Pegn.comment.17.in 3.par.direct num.73.& ibidem, comment. 3 num 131.

13 Grauitas † criminis hæreſis conſideratur ſecundùm qualitatem informationum, & errorem in intellectu,ac pertinaciam inquiſi.i:& propriè hæreſis eſt circa ea, quæ ſũt fidei,vel directè, & principaliter, vt ſunt articuli: vel ſecundariò, vt ſunt dogmata, quæ opponuntur dogmatibus fidei.S.Tho. poſt. Auguſt.in 2.2. quæſt.11. art.2 & 14. quæſt. 1. cap.1.& negantes articulos fidei, vel dogmata contraria tenentes, ſunt ſuſpecto de violenta.

14 Suſpicionum, autem † ſpecies hoc caſu ſunt tres:aut quis eſt ſuſpectus de leui, aut de vehementi,vel de maxima,ſeu violenta, Direct.Inquiſit.par.2.quæſt.55. num.8. Leuis ſuſpicio ea eſt, quæ prouenit ex ſignis exterioribus operum, aut verborũ, ex quibus capitur coniectura, qua concludi poteſt, non quidem frequenter, ſed rarò, ſeu caſu,quòd talia faciens, vel dicens hæreticus ſit: quod deducitur leui conſequentia contra frequenter deierantem,vel blaſphemantem, quaſi non benè credat.arg.text in cap.accuſatus, in princip. de hæret.in 6.& Pegn.in Direct Inquiſit.com.80.

15 In leui ſuſpicione † maximè attendenda eſt

eſt qualitas perſonarum, quoniam ex leuibus ſuſpicionibus probabilibus aduerſus viles, & improbos procedi poteſt, vt intelligatur, quid ſentiant de fide, ſed contra probos, & honeſtos non ita, de facili procedi debet, vt admonet Simanc. de cath. inſtitut. tit. 50. num. 28. & ſeq. quem ſequitur Pegna in Direct. Inquiſit. par. 2. dict. comment. 80. ver. & vbi quis. Caſu autem, quo videatur contra probos, honeſtos, & nobiles procedendum, & ſint de leui ſuſpecti, ad abiurandum de leui non ſunt cõdemnandi: ſed purgatio canonica illis eſt iniungenda, vt cap. inter ſolicitudines, cap. cum dilectus, cap. de teſtibus, & tot. tit. de purg. can. & Eymer. in Direct. Inquiſit. quæſt. 46. num. 9.

16 † Quam purgationem etiam ab ignobilibus, honeſtis tamen perſonis, & perſonas vicinas, & honeſtas offerentibus puto eſſe recipiendam: cum hoc remedio purgationis nocens infamia, innocentia canonice detecta deleatur. Hoſt. in ſum. de purgat. canon. num. 1. & Diaz. in pract. crimin. cap. mihi, 150. incipien. in priſcis, num. 7. Pro leui tamen ſuſpicione cõtra perſonas graues non ita de facili eſt procedendum, vt poſt Simanc. de cath. inſtitut. tit. 50. num. 28. & ſeq. admonet. Pegna ſuper Direct. Inquiſit. par. 2. comment. 80. verſ. quantùm ad hunc.

17 Dicitur † autem canonica purgatio, quæ regulis eccleſiaſticis iuris eſt conſentanea, & eſt oſtenſio innocentiæ de crimine obiecto. Pegna in comment. 14. ſuper Direct. Inquiſit. par. 2. quæ eſt duplex, vna per iuſiurandum, & altera per venerabilis ſacramenti Euchariſtiæ ſumptionem, vt per Mart. del Rio. de maleſ. par. 1. lib. 4. cap. 4. quæſt. 3. in princip. quæ per iuſiurandum fit pluribus de cauſis, etiam citrà crimen hæreſis, aut illius ſuſpicionem.

18 Primò, † pro purgatione ſuſpicionis hæreſis comparet perſonaliter ipſe purgandus, cum ſuis compurgatoribus, & ponens manus ſuper librum Euangeliorum genibus flexis ſic dicit. Ego iuro ſuper iſta quatuor Dei Euangelia ſacroſancta, quòd, talem, hæreſim exprimendo, eam, de qua ſum diffamatus, nunquam tenui, nec credidi, nec docui, nec teneo, nec credo, negabitque cum iuramento illud, de quo eſt diffamatus. Quo facto, omnes compurgatores ponent manum ſuper illum librum Euangeliorum, & quilibet ita dicet, ego iuro ſuper iſta quatuor Dei Euangelia, quòd credo ipſum verum iuraſſe, vt per Pegnam in comm. 42 I. num. 182. par. 3. direct.

19 Secundò, † Epiſcopi canonica purgatione purgantur, ſi ſunt diffamati de quocunque crimine, & non conuicti, præſtito iuramento ſuper corpus alicuius ſancti, vt cap. habet, cap. mennam, & cap. quanto, 2. quæſt. 4. vel ſupra ſancta Dei Euangelia, adhibitis etiam expurgatoribus, de quibus in capit. quoties frater, ead. quæſt. 4. Hodie tamen Epiſcopi, licèt conuicti, pro grauibus delictis ad comparendum perſonaliter citantur, proceſſantur, & puniuntur, ex diſpoſitione Sacr. Conc. Trident. cap. 6. de reformat. ſeſſ. 13.

20 Tertiò, † ſacerdotes cum ſeptem ſocijs, & diaconi cum tribus eiuſdem ordinis, iuramento in ſacroſancto Euangelio coram poſito præſtito, purgantur, cap. ſi legitima, & cap. presbyter, ead. quæſt. 4. & ad præſcriptam formam, de qua in cap. omnibus vobis, circ. fin. ead quæſt. 4.

21 Leo † enim Papa, de quibuſdam criminibus diffamatus, ſe expurgando, ita inquit, Auditum, eſt fratres chariſſimi, qualiter mali homines in me grauia crimina confixerunt, quamobrem ego Leo Pontifex Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, purifico me in conſpectu veſtro coram Deo, & Angelis eius: quia iſtas crimínoſas, & ſceleratas res, quas illi mihi obijciunt, nec perpetraui, nec perpetrare iuſſi: hoc autem faciens non legem præſcribo cœteris, qua id facere cogantur: Et, licèt ſe purgauerit, non tamen tenebatur; nec alijs Pontificibus id faciendi legem impoſuit, cap. auditum, & cap. mandaſtis ead. quæſt. 4. Non enim tenetur Pontifex ſe purgare, quia à nemine, nec etiam ab vniuerſali concilio, poteſt iudicari, præterquam in hæreſi, gloſſ. penult. eod. cap. mandaſtis, & cap. ſi Epiſcopo, in fin. ead. quæſt. 4.

22 Regina † etiam Sophia fertur ſe purgaſſe de ſtupro, ſuo, & ſeptem honeſtarum, ac nobilium fœminarum præſtito iuramento, teſtatur Crome. lib 9. hyſtor. Polon.

23 Purgatio, † quæ per venerabilis ſacramenti Euchariſtiæ ſumptionem in caſu furti, in monaſterio commiſſi fuerat permiſſa, vt fratres ſe ita expurgarent, quòd M ſſa ab

Ab-

Digitized by Google

Abbate, vel ab aliquo ex fratribus in aliorum præſentia celebrata, omnes in hęc verba communicarentur, Corpus Domini ſit tibi hodie ad probationem, per text. in cap. ſæpe contigit, ead. quæſt. 4. eſt reprobata, & dict. cap. ſæpe, fuit derogatum, quia ſuſpectis non eſt danda Euchariſtia, gloſſ. in eodem cap. ſæpe, vbi etiam Archid. 2. quæſt. 4.

24 Hanc autem † purgationem exegit Adrianus Papa, cùm enim Lotharius Rex pactis cum Nicolao Pontifice initis non ſtetiſſet, ſed adulteram iterum in thalami partem reduxiſſet, Romam profectus petijt à Papa Adriano abſolui, dicens, ſe promiſſis Nicolao factis ſtetiſſe. Pontifex autem pro comprobatione innocentiæ ad examinationem Corporis, & Sanguinis Domini, tàm Regem, quàm optimates Regni inuitauit, qui nihil Deum veriti, Corpus Domini noſtri temerè, & perperam acceperunt. Nam Rex in itinere Placētiæ ſtatim mortuus eſt: reliqui verò omnes intra annum perierunt, vt teſtatur Sigisbert. in chronic. ann. 870. quem refert, & ſequitur Martin. del Rio. d. par. 1. lib. 4. cap. 4. quæſt. 3.

25 Gregorius † verò Septimus Pontifex, abſoluto Henrico Imperatore ab excommunicatione, Miſſarum ſolemnia celebrauit, confectaque ſacra oblatione Regem cum cœtera, quæ frequens aderat, multitudine; ad altare euocauit, præferenſque manu corpus dominicum: Ego, inquit, iam pridem à te, tuiſque fautoribus litteras accepi, quibus me inſimulabas Sedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſe, & alijs quibuſdam, tàm ante Epiſcopatum, quàm poſt acceptum Epiſcopatum, criminibus vitam maculaſſe: quæ mihi ſecundum ſcita canonum omnem ad ſacros ordines acceſſum obſtruxerunt. Et licèt multorum idoneorum certè teſtium adſtipulatione crimen refellere queam, eorum, ſcilicet, qui omnem vitæ meæ, ab ineunte ætate, inſtitutionem integerrime nouerunt, & eorum, qui me ad Epiſcopatum promotionis auctores fuerunt; ego tamen, ne humano potius, quàm diuino niti videar teſtimonio, vt ſatisfactionis compendio omnem omnibus ſcandali ſcrupulum de medio auferam; ecce corpus dominicũ, quod ſumpturus ero, in experimentum mihi hodie fiat innocentiæ meæ: vt omnipotens Deus ſuo me hodie iudicio, vel abſoluat obiecti criminis ſuſpicione, ſi innocens ſum, vel ſubitanea interimat morte, ſi reus.

Quæ, & alia verba terribilia præfatus, quibus Deum cauſæ ſuæ æquiſſimum iudicem, & innocentiæ aſſertorem adeſſe precabatur, partem dominici corporis accepit, & ſumpſit. Quâ liberrime aſſumpta cum populus in laudem Dei innocentiæ eius congratulatus, aliquandiu acclamaſſet, tandem impetrato ſilentio, conuerſus ad Regem ita fuit affatus:

Fac ergo, fili, ſi placet, quod me facere vidiſti. Principes Theutonici Regni ſuis indies accuſationibus aures noſtras obtundunt, magnam tibi molem capitalium criminum impingentes, pro quibus non modò ab omni rerum publicarum adminiſtratione, ſed ab eccleſiaſtica etiam communione, & omnimoda vitæ ſecularis conuerſatione, vſque ad extremum ſpiritum te ſuſpendi oportere exiſtimant. Cum ergo tibi bene conſultum cupiam, pro eo, quod in calamitatibus tuis ſupplex Apoſtolicæ Sedis patrocinium expetiſti, fac, quod moneo. Si te innocentem noſti, & exiſtimationem tuam ab æmulis tuis per calumniam falſis criminationibus impeti: libera compendioſe, & Eccleſiam Dei ſcandalo, & te ipſum longè concertationibus ambiguum: & ſume hanc reſiduam partem Dominici corporis, vt comprobata, Deo teſte, innocentia tua obſtruatur omne os aduerſum te iniqua garrentium, & me deinceps cauſæ ſuæ aduocato, & innocentiæ tuæ vehementiſſimo aſſertore, Principes tibi reconcilientur, Regnum tibi reſtituatur, & omnes, quibus iamdiù reſpublica diuexatur, bellorum ciuilium tempeſtates in perpetuum ſopiantur. Quibus ille inopinata re, attonitus æſtuare, & tergiuerſare cœpit, experimentum hoc innocentię ſuæ facere recusás, vt per Lambert. Schaffnaburg. hyſtor. ann. 1077. quem refert, & ſequitur Mart. del Rio. ead. quæſt. 3.

26 Epiſcopo, † & Presbytero, alio etiam modo videtur canonica purgatio permiſſa, ſi illi ſit aliquod maleficium imputatum, quod pro ſingulis imputationibus Miſſam celebrare debeat, & communicare, & de ſingulis, imputatis ſe innocentem oſtendere,

re, quod ſi non fecerit, quinquennio à liminibus Eccleſiæ extraneus habeatur, vt cap. ſi Epiſcopos, ead. 2. quæſt. 4. Alijs etiam exemplis comprobatur dicta purgatio per eundem Mart.del Rio.ead.quæſt.3.

Sed hodie non eſt in vſu, quia iuxta qualitatem, & grauitatem criminum, ſeruatis de iure ſeruandis, diuerſis pœnis plectuntur, de quibus ſupra cap.35. a num. 1. fere per tot.

27 Alia eſt etiam † purgatio vulgaris, vt, quæ per duella proponuntur, quæ de iure communi eſt prohibita. Curt.Iun. conſ.173. num.1. par. 1. nec vnquam fuerunt permiſſa, cap. monomachiam, 2. quæſt.4. Sed ſub grauibus pœnis fuerunt etiam duella à ſacr. Concil.Trident.prohibita, vt in cap.19 de reform. ſeſſ. 25. poſt à Gregorio XIII. vt in Bull.Rom. cap.82. ac poſtremo à Clem. Papa VIII. vt in ſuis litteris de menſe Septembris anni 1592.expeditis, & impreſſis. Per ferri candentis indicium, vt, ſi ex eodem candẽti ferro aliqua ſequatur aduſtio, ſe expurgans ciuilem pœnam ſubire teneatur, vt cap. fin. de purgat. vulg. & gloſſ. in cap. ex tuorum, de purgat.canon. Per ſub electionem gladij percuſſionis, vt factum fuit de fœmina ſepties icta, de quà in epiſt. D.Hieronym. Quæ omnia ſunt prohibita, vt tot. tit. de purgat. vulg. quia alijs peccatis præpedientibus quandoque condemnatur, qui de illo, de quo quæritur, eſſet abſoluendus, vt cap. 2. eod.tit. de purgat. vulg. His enim temporibus ob malitiam humanam purgatio canonica periculoſiſſimum eſt remedium, & ideo præſertim caſibus ſupra expreſſis non eſt in vſu, & quocunque caſu illa rarò eſt vtendum, & cum magna cautela, vt per Ignat. Lop. in annot. ad Diaz. pract. crim. 150. in fin. & Pegna in Direct. Inquiſit. par 2 lib.2. ſchol 11. circ. fin.

28 Purgatio † autem in cauſa hæreſis, vt plurimum, fit in hunc, qui ſequitur, modum: Epiſcopus. aut Inquiſitor, & Vicarius Epiſcopi, ac aſſeſſores, ſeu conſultores periti, in vnum conueniunt: & excuſſis probationibus, reum condemnant ad ſe purgandum ſeptem, decem, viginti, vel triginta, plus, minuſue teſtibus, & in locis plurimis, vel paucioribus, magis, vel minus inſignibus, in quibus fuit diffamatus: qui teſtes ſint ſuæ conditionis, ſeu ordinis, vt ſi diffamatus ſit religioſus, & illi ſint religioſi: ſi clericus ſecularis, & illi clerici ſeculares: ſi miles: & illi milites: qui eum à crimine purgent, de quo eſt diffamatus. Compurgatores enim debent eſſe homines fide Catholici, & vita probati, qui, & illius conuerſationem, & vitam, non tàm moderno tempore, quàm antiquo notam habuerint, cap. inter ſollicitudines, extr. de purgat.canon. Spreng. in mal.malef. quæſt.21. § ſic autem, par. 3. & Pegna in par. 3. Direct Inquiſ. comment. 38. verſ. in cauſa purgationis, alias ſchol. 15. lib. 2 par. 2. & lib. 3. par. 3. Schol. ſi verſ. in cauſa purgationis.

29 Vehemens, † ſeu magna ſuſpicio ea eſt, quæ prouenit ex ſignis exterioribus operum, vel verborum, ex quibus accipitur argumentum concludens frequenter: & vt in pluribus, quòd talia agens, vel dicens eſt hæreticus vt ſi quis negat explicitè, palàm, & pub'ice ea, quæ debet, ex officio, ſcire pluſquam alij, quamuis poſſit etiam talis negatio ex ignorantia prouenire, vel animi leuitate, non autem ex hæretica prauitate. Ioan.Gerſ. in tractat. de poteſt. & conſiderat. 12. quem ſequitur Pegna d. ct. commen. 80. verſ. quare Ioannes quæſt. 55. num. 4. par. 2. & facit tex. in cap. accuſatus, in princip. de hæret. in 6. & plures ſunt caſus quibus quis vehemẽter de hæreſi ſuſpectus eſt habendus.

30 Primus eſt, † quando quis vocatus ad reſpondendum de fide, ſubterfugit contumaciter ſe abſentando, vel occultando, infrà terminum ſibi aſſignatum non comparendo, cap. cum contumacia, & ibi gloſſ in ver vehementem, de hæret. in 6. & eſt excommunicatus; vnde ſi per annum in illa excommunicatione perſiſtit, vehemens ſuſpicio tranſit in violentam, qua, vt hæreticus, quis eſt condemnandus, vt per d.gloſſ. & Direct. Inquiſit. quæſt. 56. num. 5. in fin. par. 2.

31 Secundus, † cum quis directè, vel indirectè ſciẽter impedit Inquiſitoris officium. Direct. Inquiſit. ead. quæſt. 56. num. 2. per tex. in cap. vt Inquiſitionis negocium, §. fin. de hæret. in 6.

32 Tertius, † eſt eorum, qui ſcienter auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant, impedientibus Inquiſitoris officium, quia iſti, tanquam iuris, & principalis iudicis mandati

dati in cauſa fidei contumaces,ſicut, & impedientes excommunicationis ſententiam incurrunt, dict. cap. vt Inquiſitionis negocium,§.final.

33 Quartus,† caſus eſt eorum,qui inſtruunt citatos in cauſa hæreſis de celanda veritate,vel dicenda falſitate,qui ab Inquiſitoribus poſſunt caſtigari,cap.accuſatus §.final. de hæret.in 6 & Director. Inquiſitor. ead. quæſt.56.num 4.

34 Quintus, † ſi quis eos, quos ſcit hæreticos ſcienter receptat, deducit,viſitat, ſiue aſſociat, ac dona, ſeu munera eis dat, ſeu mittit,ſeu aliàs fauorem eis impendit,dict. cap.accuſatus § illud quoque.

35 Sextus, † ſi quis in ſacramento confeſſionis ad venerem, vel ad quæque flagitia, ſeu peccata prouocat confitentem, qui inquiſitorum iudicio ſubiicitur. Pegna eod. comment 81.verſ.illa quoque.Et mihi tunc Vicario Generali Epiſcopatus Vercellen. ſuper eodem caſu priuſquam ſcripta per præfatum Pegnam vidiſſem ſacram congregationem Inquiſitionis conſulenti Cardinalis. S.Seuerinæ ſupremus Inquiſitor ſuis familiaribus litteris datum Romæ, 28. Iunij 1797.reſcripſit, quòd à multo tempore citrà ſimiles cauſæ fuerant in ſancto officio Inquiſitionis diſcuſſæ, & ita obſeruari in ſancta vniuerſali Inquiſitione Vrbis,omnibuſque alijs Inquiſitionibus Italiæ, & Hiſpaniæ, ac vbique: quia ſimilia tentantes malè de ſacramento pœnitentiæ ſentire videntur, & hoc fuiſſe inſtitutum ad ſalutem peccatorum, vigore breuium fel. rec. Pauli Papæ IIII. Pij etiam IIII. & Sixti Quinti.

36 Septimò, † eadem ratione eſt ſuſpectus, qui prima vxore viuente, eo ſciente, aliam in vxorem ducit.Albert.in tract.de agnoſc. aſſert.quæſt.23. Simanc. de cathol.inſtitut. tit.40. & Pegna eod. comment.81. verſ.de eo qui.

37 Octauus, † caſus eſt eorum, qui quemuis ex Inquiſitoribus, aduocatis, procuratoribus,notarijs, alijſue miniſtris officij Inquiſitionis, vel Epiſcoporum, id munus in eorum diœceſi, aut Prouincia obeuntium, ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei, quomodocunque productum, vel euocatum, occiderint, verberauerint, deiecerint, ſeu perterrere fecerint; quiue eccleſias,ædes,aliaſuè res, ſiue publicas,ſiue priuatas officij,aut miniſtrorum expugnauerint, inuaſerint, incenderint, expoliauerint; aut libros, litteras,auctoritates,exemplaria, regiſtra, protocola, exempla,ſcripturas,aliaue inſtrumenta publica, ſiue priuata, vbicunque poſita,combuſſerint, diripuerint, ſeu interuerterint; ſeu ex incendio, vel direptione, aut alio quocunque modo illa exportauerint;quiue carcerem, aut aliam cuſtodiam publicam, ſeu priuatam effregerint, vinctum extraxerint, ſeu emiſerint; capiendumque prohibuerint, captumuè eripuerint, receperint, occultauerint, ſeu facultatem effugiendi dederint,ſeu id fieri ſuſſerint; ſiue alias auxilium,conſilium, vel fauorem publicè, vel occultè, in quolibet prædictorum ſcienter præſtiterint; licèt nemo occiſus, nemo verberatus, nemo extractus, emiſſus, vel ereptus, nihil expugnatum, nihil effractum, incenſum, direptumue, nullumque damnum re ipſa ſit ſequtum, nihilominus ij anathemate ſunt ligati, & æ æ maieſtatis rei in primo capite ſunt damnati, aliaſque pœnas incurrunt, de quibus in conſtitut. Pij V. ſi de protegendis, in Bull. Roman. cap. 83. & Pegna in Direct. Inquiſit. comment.79. verſ. ſic tales, & plures alios caſus vehementis ſuſpicionis docet Direct. Inquiſit. ead. quæſt. 56. & ibi Pegna comment.81.

38 Violenta, † autem, ſeu maxima ſuſpicio eſt multimoda. Et primò illa, quæ dicitur iuris, & de iure, contra quam regulariter, & directè non admittitur probatio, cap. is qui fidem,de ſponſal. Felyn.in cap quanto, num.3 de præſumpt. & Alciat.par 2.nu.4. & 5. eod.tit. Nam pluribus caſibus oritur violenta ſuſpicio infidelitatis; Primò,contra tranſeuntes ad ritus Iudæorum, ſe circuncidendo,vel ad ritus Sarracenorum aut aliorum quorumuis infidelium,cap.contra Chriſtianos,de hæret.in 6.

39 Secundò † eſt,cum citatus ad reſpondendum de fide,vti ſuſpectus in ea,qui nô comparuit,& excommunicationem per annum animo ſuſtinuit indurato;quia anno elapſo, veluti violenter ſuſpectus,vti hæreticus dânatur,cap.cum contumacia,de hæret.in 6. Et tunc non admittitur probatio in contrarium, quia pro conuicto habetur, arg.tex.

Z in

in cap.rurſus, & cap.quicunque, 11.quæſt. & facit,gloſ.fin.in d.cap.cum contumacia.

40 Qui enim † relabitur in hæreſim, quam abiurauerat in genere,vel in ſpecie : ex relapſu præſumptione iuris, & de iure pertinax hæreticus eſt iudicandus, cap. ad abolendam, §.illos quoque extr.de hæret.cap. ſuper eod. & cap.accuſatus, §. eum vero, eod.tit.in 6.

41 Præterea,†qui poſt abiuratam hæreſim, de qua conuictus fuerat,vel poſtea conuincitur, cum hæreticis communicat, eos viſitando,receptando, deducendo, aſſociando,dona,vel munera eis donando, vel mittendo, d. cap. accuſatus, §.ille quoque, & Pegn.in Direct.Inquiſit.comment.24. verſ. qui poſt.par.3.vbi plures alios caſus ponit, per totum.Et generaliter ſigna,quibus hæretici, aut de fide ſuſpecti deteguntur,ſunt omnia opera, per quæ deuiant à communi vita, & conuerſatione fidelium,aut ab Eccleſiæ probatis ritibus,& conſuetudinibus, aut à receptis patrum doctrinis, & præceptis, quæ communes magis,quàm priuatos mores reſpiciunt, aut hæreſim inducunt, aut hæreſis ſuſpicionem;ſicut eſt circa aras idolorum nefarias preces emittere, ſacrificia offerre,dæmones conſulere, eorum reſponſa ſuſcipere : vel aſſociant ſibi hæreticos propter ſortes exercendas, vt faciant prædicta cum corpore, vel ſanguine Chriſti:vel in ſortibus,vt poſſint habere reſponſa, puerum rebaptizant, vel his ſimilia, de quibus in cap. igitur, 26. quæſt.4. gloſſ. in cap.accuſatus, §.ſanè, in verb.ſaperent. de hæret.in 6. & Pegna in eod. comment.24. in fin.Et quocũque caſu dictarum ſuſpicionum,exceptis his,qui purgatione canonica aboleri poſſunt, ex ſupra deductis, ſunt ad abiurandum condemnandi.

42 Abiuratio † enim eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio cum aſſertione catholicæ veritatis,& obligatione,iuramento, & pœna iniuncta permanendi in fide Chriſtiana,cap. ego Berengarius, de conſecrat. diſt.2.cum alijs allegatis per Pegna in eod. Direct. Inquiſit. par.3. comment. 40. verſ. eſt autem abiuratio.

43 Vſus † abiurationis ſalubriter fuit inſtitutus ob continuas, frequenteſque hæreticorum fraudes,& intercadentias ; vt abiurationis rubore adacti , & , quaſi vinculo conſtricti, & alligati , cogerentur ſub vinculo iuramenti , & formidine temporalis pœnæ , in catholicæ Eccleſiæ vnitate permanere; ne liberum eis eſſet, impunè quotiens vellent recedere, ac Eccleſiam deludere; vt conſtituit Leo I epiſt.48. vt refert Conrad Brun.lib.3 de hæret. cap.6. & Pegna eod.comment.40.verſ.fuit verò olim.

44 Abiuratio † autem eſt quadruplex, de leui , quo ad eos, qui nolunt , vel non poſſunt canonica purgatione leuem ſuſpicionem abolere ; de vehementi , quam facere tenentur,qui vehementer ſunt ſuſpecti ; de violenta, quam violenter ſuſpecti abiurare ſunt condemnandi; & de formali,ad quam formales,& verè hæretici admittuntur.Pegna eod. comment.40. verſ. abiurationem hanc.

45 † Omnes enim hæretici non relapſi, ſi reſipiſcant , & ab errore reſiliant , ad miſericordiam , & abiurationem ſunt admittendi,cap.ad abolendam, § præſenti, extr. de hæret.ſed diuerſis pœnitentijs,& pœnis plectuntur.

46 † Quoniam, qui , vt hæreticus errorem ſuum agnoſcit,ſponte ad Eccleſiam redeundo, antequam ſit accuſatus, vel denunciatus poterit de iure communi ab Epiſcopo, vel Inquiſitore ab excommunicationis ſententia,qua fuerat innodatus,abſolui,cap.vt officium, in princip. de hæret.in 6. Direct. Inquiſit.3.par.quæſt.92.& Concil.Trident. cap.6.de reform.ſeſſ.24.Vbi non tamen Vicarijs Epiſcoporũ eſt permiſſum, ſed, quòd nec Epiſcopi occultos hæreticos in foro conſcientiæ amplius virtute concilij abſoluere poſſint : nec Inquiſitores ; imò, quòd nullus præter Papam,& ità fuiſſe Romæ reſolutum à Pio V. die 10.Iunij 1568. refert congreg ſacr.conc.vt in deciſ.ſuper cap 6. de reform.ſeſſ.24. ſub tit. Valentin.& tenet Nauar.in Manual.confeſſ.cap.17.num.275. & clarius Pegna in eodem Direct. Inquiſit. par.3. vbi , quòd in ſupremo Prætorio ſanctæ, & generalis Romanæ Inquiſitionis ſæpè pronunciatum eſt, non poſſe,nec debere Epiſcopos amplius virtute concilij abſoluere occultos hæreticos in foro conſcientiæ,comm.141 circ.fin. Obſtat etiam Bulla Cœnæ Domini quotannis legi ſolita, in qua abſolutio hæreticorum ſoli Papæ eſt reſeruata,& cùm ſit decreto ſacri concilij poſte-

Digitized by Google

poſterior, vltima derogant prioribus.

47 Suſpectos † autem de hæreſi, vt ſunt blaſphemias hæreticales proferentes, & alia committentes, quæ leuem, vehementem, aut violentam ſuſpicionem inducunt, poterit Epiſcopus, & eius Vicarius generalis legitima facultate ſuffultus, in foro conſcientiæ tantùm abſoluere ex diſpoſitione ſacri conc. d. cap. 6. de reform. ſeſſ 24. Quia, cùm excipiat tantùm hæreticos ab omnibus alijs caſibus occultis abſoluere poſſunt, quoniam exceptio firmat regulam in contrarium, l. nam, quod liquida, §. final. 1. reſponſ. ff. de pen. leg. & ſuſpectus non dicitur hæreticus, cap. accuſatus, in princip. de hæret. in 6. & Put. deciſ. 400. lib. 2. Cùm enim huiuſmodi non ſint hæretici non comprehenduntur, ſub reſeruatione facta in odium hæreticorum. S. Antonin 3 par. tit. 12. c. 15. Silueſt. in ver. hæreſis, 1. quæſt. 9. & Tab. in ver. hæreticus, num. 2. Qui verò citati, carcerati, &, cauſa cognita, hæretici ſunt declarati, non relapſi, ad abiurandum ſemper admittuntur. Et regulariter pœnitentes ad miſericordiam ſunt admittendi iux. cap. ad abolendam, § præſenti, ex. de hæret.

48 † Si vero noluerint redire ad agendam condignã pœnitentiam, curiæ ſeculari ſunt tradendi, à qua pœna vltimi ſupplici, niſi reſipiſcant, ſunt plectendi. Pegna in 3. par. Direct. Inquiſit. comment. 146. verſ. cœterum in hac.

49 Si vero † aliquis ſacerdos in eundem errorem incidit, eſt à ſuis ordinibus degradandus: & inde perpetuo carceri tradendus, cap. quoniam, de hæret. in 6. & Direct. Inquiſit. par. 3. de decim. mod. term. proceſſ. circa fin. aliaſque plures pœnas incurrit.

50 Primò, † clericus eſt incapax beneficiorum, ità quòd collatio facta clerico hæretico eſt ipſo iure nulla. Lambert. de iur. patron. par. 1. art. 6. quæſt. 9. princip. & Pegna 3. par. Direct. Inquiſit. comment. 162. verſ. ad hoc collatio, & pœnam priuationis incidit ipſo iure, vt in conſtitut. Pij V. Si de protegendis, in Bull. Rom. cap. 43. §. quod porrò.

51 Secundò, † ſi labatur in hæreſim, & ſpolietur beneficio, non reſtituitur; quia illi obſtat exceptio hæreſis, gloſſ. in cap. quo iure, in ver. nam iure, circ. med. 8. diſt. Abb. in cap. inter dilectos, nu. 11. de exceſſ. prælat. & Diaz. pract. crim. cap. 106. verſ. ſecundus quod.

52 Et ea eſt ratio, † quia hæreticorum beneficia vacant ipſo iure, licet requiratur vacationis nunciatio, cap. vt commiſſi. §. priuandi, de hæret. in 6. Et expreſsè, quòd hæreticorum beneficia ipſo iure vacent, decreuit Greg XIII. vt in Bull. Roman. cap. 68. & à die commiſſi criminis beneficijs ſunt ipſo iure priuati. Pius V. in litteris incipientibus, cum ex Apoſtolatus, circa finem Directorij impreſſis à Pegna relatis in eodem Direct. comment. 162. verſ. poſtremò, par. 3.

53 Ideò † poſt commiſſum delictum non poterit hæreticus beneficiatus renunciare, Diaz. in d. cap. 106. circ. princ. niſi ante ſententiam redeat ad fidem, & dummodò non ſit relapſus, quia, redeundo, recuperat beneficium, & bona, ſecus autem, ſi poſt ſententiam, quia tunc non ſine Apoſtolica diſpenſatione, vt poſt Dom. & Imol. tenet Franc. in cap. vt commiſſi propè fin. de hæret. in 6. quem refert. Pegna 3. par. Direct. comment. 113 verſ. ſed dominicus.

54 † Redeuntes autem ad Eccleſiam recuperant bona quaſi iure poſtliminij, arg. tex. in l. ſi quis fortè, & tot. tit. C. de poſt. lim. reuer.

55 Tertià pœna, † quàm clericus hæreticus patitur, eſt, quòd bona eius publicantur, & ſi habet eccleſiam, eidem eccleſiæ, à qua ſtipendia receperat, applicantur, ſi enim clericus in pluribus eccleſijs diuerſos redditus recepit, pro rata inter eaſdem ſunt diuidenda, cap. excommunicamus, primò, §. damnati verò, iuncta gloſſ in ver. ſtipendia, & ibi Butr. extr. de hæret. & Diaz. eod. cap. 106. circ. med. Si autem nullam habet eccleſiam, puto, quòd in pios vſus ſint applicanda per Epiſcopum diſtribuenda. Abb in dict. cap. excommunicamus ante num. 1. quem ſequitur Anna. colum. 2. de hæret. & Diaz. dict. cap. 106. vbi ſuprà, verſ. & quia ille textus.

56 Quarta, † quòd poſt abiurationem eſt perpetuò carceri mancipandus, & conſtitutus in ſacris degradandus, vt cap. 1. de hæret. in 6. Et hoc caſu ſolus Epiſcopus, adhibitis tamen totidem Abbatibus vſum mitræ, & baculi, ex priuilegio Apoſtolico habentibus, ſi in ciuitate, aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint, alioquin

alijs perſonis in eccleſiaſtica dignitate cõſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant, ad degradationem procedere poteſt, d. cap. 1. & Concil. Trid. cap. 4. de reform. ſeſſ. 13.

57 Degradatio † autem eſt duplex, verbalis, & actualis, vt cap. degradatio, de pœn. in 6. & Pegna eod. Direct. comment. 45. verſ. ex his colliges, par. 3. Verbalem depoſitionem facere poteſt, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius, qui poteſt contra clericum ſententiam promulgare, illum pluribus, grauibus de cauſis ordinum miniſterio, ſiue exequtione priuando, quæ eſt verbalis degradatio, aut potius depoſitio vocatur, vt animaduertit, Iul. Clar. in ſua pract. crim. quæſt. 74. & declarat Pegn. eod. comm. 45. verſ. ex his, & verſ. actualis autem, & ſentit Felyn. in cap. at ſi clerici, circa fin. de iud. Propriè verò actualis degradatio in crimine hereſis locum habet. Clar. in pract. crim. vbi ſuprà, quia ordinatus tunc actualiter, & perſonaliter priuatur, exuitur, & ſpoliatur ordinibus eccleſiaſticis. Pegna eod. verſ. actualis autem: & ex diſpoſitione antiquorum canonum in degradatione Epiſcopi, duodecim Epiſcopi; in degradatione presbyteri ſex; & in degradatione diaconi tres Epiſcopi requirebantur: vt in cap. ſi quis tumidus cum duobus ſeq. 15. quæſt. 7. & gloſſ. in cap. 1. de hæret. in 6. Qua autem forma fiat degradatio, trad. tex. in d. cap. degradatio, de pœn. in 6. & melius habetur in Pont. Rom. in quo ad litteram omnia requiſita leguntur. Hæc autem degradatio actualis non Vicarijs, aut alijs inferioribus, ſed ab habentibus dignitatem Epiſcopalem tãtùm fieri poteſt, iuribus ſuprà allegatis.

58 Quintam † pœnam incurrunt hæretici, qua traduntur curiæ ſeculari, ſi ſunt relapſi, aut hæreſiarchæ; de quibus Eccleſia non confidit, etiam poſt abiurationem: vel pertinaces, ac pluribus alijs caſibus, de quibus in eod. Direct. Inquiſ. par. 2. quæſt. 58. Pegna ibi quæſt. 83. per totum. Et licèt parum referre videatur, dummodò pœna mortis plectantur, an gladio, igni, vel alio ſupplicio interficiantur, vt per Alphonſ. Caſtr. de iuſt. hæret. punit. lib. 2. cap. 12. regulariter tamen heretici in eorum mala opinione pertinaces viui in conſpectu hominum ſunt comburendi. Hoſt. in cap. ad abolendam, de hæret. Iul. Clar. in pract. crimin. §. hæreſis, in verſ. ſcias tamen, & Couar. lib. 2. var. reſolut. cap. 10. num. 10.

Si autem pœnitẽtiam egerint, licèt poſt ſententiam, & mortis tẽpore eis miniſtrentur ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, etiamſi pluries fuerint relapſi laqueo ſuſpenduntur, & deinde mortui igne cremantur. Couar. dict. num. 10. verſ. tandem in Hiſpania. & cap. ſuper, de eod. de hæret. in 6.

59 Firmiſſimè enim eſt tenendum, † & nullatenus dubitandum, omnem hæreticum, vel ſchiſmaticum cum diabolo, & angelis eius æterni ignis incendio participare: niſi ante finem vitæ catholicæ fuerit incorporatus, & reintegratus Eccleſiæ, Et omni homini, qui Eccleſiæ Catholicæ non tenet vnitatem, neque baptiſmus, neque eleemoſyna, quantumlibet copioſa, neque mors pro nomine CHRISTI ſuſcepta proficere poterit ad ſalutem. Auguſtin. in libr. de fid. ad Petr. Diac. relat. in cap. firmiſſimè tenet extr. de hæret. & per Aimeric. in eodem Director. Inquiſitor. part. 2. cap. 3.

60 Vltrà pœnam mortis, † plures alias pœnas hæreticus incurrit, infamia, & memoria, quæ damnatur, quia damnato auctore, damnantur eius ſcripturæ, libri, & opera, vt capitulo fraternitatis, eodem tit. de hæret. & Pegna in eadem 2. par. Director. Inquiſitor. comment. 3. verſ. primum damnato.

61 Itá, † quòd opera auctorum damnatorum nullo modo recipi debent, neque vti auctorizabilia, neque tanquam rationabilia; quoniam indiſtinctè hæreticorum libri ſunt damnati, & ſub pœna excommunicationis prohibiti, in Bulla Cœnæ Domini, vt per Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 40. & in indice, lib. Clem. Papæ VIII. reg. 10. verſ. quòd ſi quis; Quæ procedunt, etiamſi libri hæreticorum multa bona contineant, quoniam periculum eſt non leue, ne inter vtilia hæreſes latitent, cum hæreti-
62 corum mos † ſit bona multa docere, vt falſa faciliùs perſuadeant. Hoſt. in dict. capitulo fraternitatis, num. 1. & Pegna in eodem Direct. Inquiſit. dict. comment. 3. verſ. rurſus idem.

63 Scientes † autem, animoque deliberato hære-

hæreticorum libros, vel cuiuslibet auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata legentes, habentesue ipſo iure in excommunicationis pœnam incidunt; eamque ob cauſam in eos, tanquam de hæreſi ſuſpectos inquiri, & procedi licet, vt in litteris Pij I V. in Bull. Roman. cap. 99. verſ. ſi quis autem.

Quæ ſuſpicio eſt leuis, vehemens, aut violenta ſecúdùm qualitatem perſonarum, & circunſtantijs conſideratis, de quibus per Pegnam dict. comment. 2. verſ. an hæc ſuſpicio, vbi de qualitatibus librorum, & pœna, qua plecti debent libros damnatos retinentes, per tot. & comment. 52. eadem par. 2.

64 Damnatur etiam † memoria hæreticorũ, quia eorum filij vſque ad ſecundam lineam paternam, & ad primam maternam ſunt ipſo iure inhabiles, ad beneficia, & officia obtinenda: niſi ſic damnati ante mortem Eccleſiæ fuerint incorporati, cap. ſtatutum, de hæret. in 6. Pegna in dict. Direct. comment. 163 par. 3. verſ. rurſus textus. Et filij per paternum crimen hæreſis, paterna infamia afficiuntur. Pegna eod. Direct. d. comment. 163. verſ. ob has rationes. An autem iuſtum ſit filios ob parentum delicta puniri, tradit Alphonſ. Caſtr. de iuſt. hæret. punit. lib. 2. cap. 10.

Quibus autem bona hæreticorum applicentur, tradit. Direct. Inquiſit. par. 2. cap. 10. Pegna in comment. 9. ead. par. 2. vbi habetur, quomodo eorum filijs ſit etiam miſericorditer prouidendum.

DE EXCOMMVNICATIONE. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatione nulla maior pœna in Eccleſia Dei reperitur.*

2 *Excommunicatio pluribus nominibus nuncupatur.*

3 *Anathema, an differat à maiori excommunicatione, & quid ſignificet.*

4 *Excommunicatio eſt duplex, maior, & minor, & quomodo inter ſe differant.*

5 *Excommunicatio eſt etiam triplex, iuſta, nulla, & iniuſta.*

Excommunicatio, quibus caſibus ſit nulla, ibidem.

6 *Excommunicatio, vt ſit iuſta, quatuor concurrere debet.*

7 *Excommunicationis ſententiam iniuſtè proferens multipliciter punitur.*

8 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi à pluribus irregularitatibus.*

9 *Excommunicatio minor à Deo, à ſe ipſe, à ſacerdote, & à canone infertur.*

10 *Excommunicatio in octo caſibus à iure infertur.*

11 *Excommunicationis gladius eſt valdè ſalutaris, & magna circumſpectione exercendus.*

12 *Excõmunicatio in cauſis iudicialibus, quomodo, & quando contra reos ſit promulganda.*

13 *Magiſtratus ſeculares prohibere non poſſunt, ne quis excommunicetur, aut mandare, vt excommunicatio promulgata reuocetur.*

14 *Exequtor deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi, quid ſeruare teneatur.*

15 *Exequtio contra duos in forma Cameræ Apoſtolicæ obligatos, ſi alter non eſt ſoluendo, quomodo fieri poſſit.*

16 *Excommunicatio contra ſumentes tempore paſchali ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, quando promulgari poſſit.*

17 *Excommunicationes, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem reuelationis auctoritate ordinaria promulgantur, ab inferioribus ſulminari non poſſunt, excepto capitulo ſede Epiſcopali vacante.*

18 *Epiſcopus, & Vicarius vnum, & idem tribunal repræſentans.*

19 *Excommunicationes ad finem reuelationis ab his, qui nullius diœceſis exiſtunt, à Sede*

Apoſtolica ſunt impetrandæ.

20 Epiſcopi propalationum vigore litterarum monitorialium factarũ cauſas inferiorum iudicum cognoſcere non poſſunt.

21 Monitoriales litteræ, pro quibus concedi poſſint.

22 Excommunicari nominatim vigore propalationum nemo poteſt, ſed, forma concilij Tridentini ſeruata, procedi debet.

23 Monitorialium litterarũ curſus in pluribus caſibus poteſt impediri.

24 Monitoriales litteræ, tam ante, quàm poſt litem concedi poſſunt.

25 Iuramentum litis deciſiuum habet vim rei iudicatæ.

26 Tranſactionis exceptio impedit curſum litterarum monitorialium.

27 Præſcriptione legitima tutus, non tenetur vigore monitorialium denunciare.

28 Exceptio, tua non intereſt, contra litteras monitoriales eſt legitima.

29 Iudæis, ſeu excommunicatis litteræ monitoriales concedi non poſſunt.

30 Excommunicationes grauiores in Bulla Cœnæ Domini continentur.

31 Excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini cõtentam plura genera perſonarum incurrunt.

32 Credentes dicuntur, qui hæreticorum erroribus, & hæreſibus credunt, & ſunt excommunicati.

33 Schiſmatici ſunt qui in animarum ſuarum periculum ſe à Romani Pontificis obedientia pertinaciter ſubtrahunt.

34 Schiſma, ab hæreſi diſtinguitur, quod hæreſis opponitur fidei, ſchiſma autem vnitati Eccleſiæ charitatis.

Schiſmatici, qui dicantur.

35 Appellatio, eſt prouocatio à minori ad iudicem maiorem, & non valeret conſuetudo, quòd à maiori ad minorem appellaretur.

36 Piratæ, & latrũculi maritimi in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur.

37 Nauigantes ſunt quaſi miſerabiles perſonæ, & propterea Eccleſia eos defendit.

38 Rapientes bona Chriſtianorum naufragantium excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam incidunt.

39 Excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini contentam, qui imponentes noua pedagia, & gabellas incidant.

Dux Sabaudiæ in ſuo dominio habet iura Imperij, ibidem.

40 Falſificantes litteras Apoſtolicas excommunicationis ſententiam in Bulla Cœnæ Domini incurrunt.

41 Falſariorum nomine qui comprehendãtur.

42 Arma, & alia vſui bellico ad infideles deferẽtes excommunicationis ſententiam incurrunt.

43 Victualia, & alia neceſſaria ne ad Romanam curiam adducantur prohibentes, excommunicationis ſententiam incurrunt.

44 Excommunicationis pœnam incurrunt vexantes in curia Romana commorãtes, accedenteſuè ad eam, ſeu ab ea recedentes.

45 Curiales dicuntur qui ratione curiæ Pontificiæ Romæ commorantur.

46 Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem deuotionis, vel peregrinationis cauſa accedentes vexantes, excommunicationis pœnam incurrunt.

47 Priuilegium datum ad eundum, intelligitur datum etiam ad morandum, & redeundum.

48 Excommunicationis aliaſque graues pœnas incurrunt offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos, conſiliumque, vel fauorem preſtantes, &c.

49 Excommunicationis pœnam incurrunt percutientes perſonas ad Romanam curiam pro eorum negotijs recurrentes aduocatoſque procuratores, & iudices.

50 Morantes in Romana curia cauſa litis, vel negotij, ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.

51 Appellantes à grauamine, vel futura exequtione litterarum Apoſtolicarum, ad iudices ſeculares, & iudices exequtionem impedientes excommunicationis ſententiã incurrunt.

52 Excommunicationis ſententiam incurrunt iudices ſeculares cauſas beneficiales & decimarum, aliaſque ſpirituales, & ſpiritualibus annexas à iudicibus eccleſiaſticis auocantes.

53 Excommunicationis pœnam incurrunt iudices ſeculares, qui partes actrices compellunt ad reuocari faciendum inhibitiones, & ad faciendum à cenſuris, & pœnis abſolui.

54 Statuta laicorum, quibus eccleſiaſticæ perſonæ compelluntur, ſunt nulla.

55 Statuta, & conſuetudines contra eccleſiaſticam

Digitized by Google

eam libertatem introductas ſeruare facientes excommunicationis ſententiam incurrunt.

56 Statuta contra eccleſiaſticam libertatem ſunt abolenda, & de volumine ſtatutorum cancellanda.

57 Verbum in præmiſſis, in fine poſitum eſt relatiuum comprehendens omnia ſupra narrata.

58 Carcerantes iudices eccleſiaſticos, aut aliàs ſua auctoritate arreſtantes excommunicationis ſententiam incurrunt.

59 Excommunicationis pœnam incurrunt, qui laicali poteſtate in odium clericorum eorum conſanguineos lædunt.

60 Metus illatus conſanguineis clerici, habetur pro illato ipſo clerico & violentas manus in conſanguineum odio clerici inijciẽs ſententiam excommunicationis incurrit.

61 Taciti, & expreſſi eadem eſt virtus.

62 Conſilium & aſſenſum præſtantes in præiuditium libertatis eccleſiaſticæ, quando, & qui excommunicationis ſententiam incurrant.

63 Coniecturis non eſt opus, quando ſumus in claris.

64 Excommunicati, donec publicè declarẽtur, regulariter non ſunt vitandi.

65 Laici non poſſunt cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectãtes quouis prætextu ad eorum tribunal trahere.

66 Poteſtas eccleſiaſtica, & ſecularis duæ poteſtates ſupremæ ſunt, ad inuicem quodam modo independentes.

67 Iudex eccleſiaſticus eſt maior, & poteſt ſecularis negligentiam ſupplere, & illum corrigere.

68 Spirituales cauſæ plures ſunt.

69 Iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere in pluribus caſibus de criminibus laicorum.

70 Spiritualibus annexa cauſa, quæ ſint.

71 Connexorum idem eſt iudicium.

72 Excommunicatio, an ſit legitimè promulgata, ad iudicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat.

73 Iudices ſeculares qui perſonas eccleſiaſticas ad ſua tribunalia trahunt, libertatem eccleſiaſticam tollunt, aut deprimunt, in excommunicationis ſententiam incidunt.

74 Excommunicationis ſententiam incurrunt facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, & alia directè, vel indirectè contra libertatem eccleſiaſticam.

75 Iudices laici cognoſcere poſſunt cauſas feudales, de quibus clerici à domino temporali fuerunt inueſtiti.

76 Fidelitatis iuramentum Papæ præſtare tenentur Prælati, & alij pro feudis, quæ ſunt de menſa eccleſiarum.

77 Clericus an coram iudice laico poſſit reconueniri.

78 Clericus, qui amiſit priuilegium clericale, coram iudice ſeculari conueniri, & puniri poteſt.

79 Clericus degradatus de foro ſeculari efficitur.

80 Clericus ſuccedens laico reo defuncto, cum quo lis erat cœpta, an coram iudice laico cauſam defendere teneatur.

81 Libertas eccleſiaſtica, quæ dicatur.

82 Clerici priuilegium fori habent à Deo.

83 Statutum, vt ſit contra libertatem Eccleſiæ, quæ requirantur.

84 Decreta, ordinationes, ſeu conſtitutiones contra libertatem eccleſiaſticam edentes excommunicationis pœnam incurrunt.

85 Excommunicationis ſententiam incurrunt impedientes iudices eccleſiaſticos ordinarios, ne eorum iuriſdictione vtantur, & auctoritate iudicum ſecularium ſententias eorum eludunt.

86 Excommunicationis ſententiam incurrunt dantes in prædictis auxilium, conſilium, patrocinium, vel fauorem.

87 Abſolutionem à ſententia excommunicationis vi, aut metu extorquens, nouam excommunicationem incurrunt, & abſolutio eſt nulla.

88 Clericus quando coram iudice ſeculari poſſit reconueniri.

89 Clerici habent priuilegium fori de iure diuino, canonico, & Cæſareo.

90 Statuta omnia contra eccleſiaſticam libertatem facta ſunt caſſa, & irrita.

91 Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad laicos eſt prohibitus.

92 Iudex eccleſiaſticus eſt poteſtate maior ſeculari.

93 Iudex eccleſiaſticus iudici ſecularis negligentiam ſupplere poteſt, & non contrà.

94 Iudex laicus adiri non poteſt ad impedienda mandata iudicis eccleſiaſtici.

95 Iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, & eorum cauſas,

non obſtante immemorabili conſuetudine.

96 *Excommunicatus eſt incapax beneficiorum.*

97 *Recurſus ad iudices ſeculares præbet cauſam, vt immunitas eccleſiaſtica violetur.*

98 *Conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticam eſt improbata, & ſacris canonibus inimica, & non attendenda.*

99 *Inhibitiones à iudicibus ſecularibus contra iudices eccleſiaſticos obtineri non poſſunt.*

100 *Iudices ſeculares, nec habitu habent iuriſdictionem in clericos, cum illius ſint penitus incapaces.*

101 *Interpretatio qualibet fit in odium eorum, qui contra perſonas eccleſiaſticas recurrunt ad iudices ſeculares.*

102 *Impediens auxilio poteſtatis ſecularis, quò minus quis citetur, habetur pro citato.*

103 *Excommunicationis ſententiam incurrunt, vſurpantes iuriſdictiones, fructus, redditus, & prouentus ad Papam, Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque eccleſiaſticas perſonas ratione beneficiorum eccleſiaſticorum ſpectantes.*

104 *Fures & latrones pro furto ablatis non incidunt in ſententiam excommunicationis in Bulla Cœna Domini.*

105 *Declaratoria ſententia ferri non debet, niſi præuia monitione, vel citatione.*

106 *Monitio canonica, quomodo fieri debeat, vt ad ſententiam declaratoriam procedi poſſit.*

107 *Monitio generalis, quando pro canonica ſufficiat.*

108 *Actore non probante, reus abſoluitur.*

109 *Confeſſione partis nulla maior probatio haberi poteſt.*

110 *Declaratoria excommunicationis, pro exceſſu notorio ſine ſolemnitatibus iuris, etiam ſine citatione ferri poteſt.*

111 *Spolians eſt vſurpator, & antequam de dominio cognoſcatur, reſtituere tenetur.*

112 *Spolium committens in bonis eccleſiaſticis in Bullam Cœna Domini, vti vſurpator, incidit.*

113 *Libertas eccleſiaſtica læditur in impoſitione onerum directè, vel indirectè perſonis, aut bonis eccleſiaſticis.*

114 *Excommunicationis ſententiam incurrunt auxilium, vel fauorem onerum perſonis, & bonis eccleſiaſticis impoſitioni præſtantes.*

115 *Bulla Cœna Domini radix, & fundamentum, quod ſit.*

116 *Immunitas eccleſiaſtica eſt iuri naturali, & diuino conformis.*

117 *Clerici operas, & labores rei eccleſiaſticæ impendunt, quapropter à ſolutione tributorum fuerunt exempti.*

118 *Excommunicationis pœnam incurrũt, qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè, à clericis onera exigere præſumunt.*

119 *Excommunicationis pœnã incurrunt onerantes colonos eccleſiaſticorum bonorum pro laborerio, ſeu traffico eorundem bonorum, quia indirectè grauant eccleſiaſticos.*

120 *Exemptio competens bonis eccleſiaſticis eſt realis.*

121 *Coloni bonorum eccleſiaſticorum habent tantum detentionem.*

122 *Coloni bonorum eccleſiaſticorum pro bonis quæ proprio nomine poſſident, onera perſoluere tenentur.*

123 *Onera quæ reſpiciũt vtilitatem publicam, tam clericorum, quàm laicorum, an à clericis perſolui debeant.*

124 *Neceſſitas vrgens quæ dicatur.*

125 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*

126 *Clerici, quando ad reparationem fluminum, pontium, & viarum publicarum concurrere teneantur.*

127 *Clerus ad onera concurrere non tenetur, niſi Principis, & ſubditorum burſa ſit exhauſta.*

128 *Conſenſus Epiſcopi, capituli & cleri requiritur ad imponendum onera ſuper perſonis, & bonis eccleſiaſticis*

129 *Clerici à laicis ad ſoluendum onera cogi non poſſunt.*

130 *Clericos cogentes ad onerum ſolutionem excommunicationis pœnam incurrunt.*

131 *Iudex ſecularis defectum iudicis eccleſiaſtici ſupplere non poteſt.*

132 *Excommunicationis pœnam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes, vt clerici oneribus grauentur.*

133 *Excommunicationis pœnam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt magiſtratus, iudices, notarii, & ſcribæ ſe interponentes in cauſis capitalibus contra perſonas eccleſiaſticas.*

Oſtra-

134 *Oſtraciſmus eſt genus relegationis.*

135 *Diſcolatus ab oſtraciſmo nomen accepit.*

136 *Conſuetudo antiqua legitimè præſcripta poteſt addere, diminuere, & diſtinguere priuilegium.*

137 *Bulla Cœnæ Domini eſt fundata ſuper iure diuino, canonico, & Cæſareo.*

138 *Immunitas eccleſiaſtica, an ſit de iure diuino, vel canonico.*

139 *Stylus Romanæ curiæ facit ius, & pro iure habetur.*

140 *Immunitas eccleſiaſtica communi opinione eſt de iure diuino.*

141 *Papæ interpretatio in concernentibus ius diuinum eſt attendenda.*
Laici nullam habent auctoritatem ſacrã Scripturam interpretandi.

142 *Clerici, antequam eſſet Petrus, non erant ſubiecti poteſtati laicali.*

143 *Iuramentum, vt ſit licitum, tres comites habere debet.*

144 *Iniuſtum eſt vt laicus clericum iudicet.*

145 *Laicis multæ actiones ſunt prohibitæ, ne contra clericos illas poſſint exercere.*

146 *Quomodolibet, dictio eſt vniuerſalis comprehendens omnes modos excogitabiles.*

147 *Proceſſus ſine ſcriptis fieri poteſt, & tamen dicitur proceſſus.*

148 *Excommunicationis ſententia in atrocioribus incurritur, etiam effectu nõ ſequto.*

149 *Laici vigore conſuetudinis nullam poſſunt habere in clericos auctoritatem.*

150 *Præſcriptione immemorabili laici contra clericos non poſſunt acquirere iuriſdictionem.*

151 *Bulla Cœnæ Domini, quæ annis ſingulis ſolemniter publicatur, interrumpit, & impedit præſcriptionem.*

152 *Clerici in duobus caſibus pro criminibus per exequutores laicos capi, & carcerari poſſunt.*

153 *Bona, & iuriſdictionem Eccleſiæ Romanæ occupantes, in Bullam Cœnæ Domini incidunt.*

154 *Bulla Cœnæ Domini, an vbique ſit vſu recepta.*

155 *Bulla Cœnæ Domini publicatio facta Romæ ſufficit & ligat vbique, & 157.*

156 *Committentes, conſulentes, & exequentes mandata contra perſonas eccleſiaſticas, aut fructus illorum beneficiorum in Bullã Cœnæ Domini incidunt.*

158 *Papæ ſcientia, & tolerantia, an inducat diſpenſationem.*

159 *Excommunicationes à iure, vel ab homine latæ inter ſe differunt.*

160 *Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini ſunt à iure latæ.*

161 *Excommunicationes à iure latas incurrẽtes in notorijs, nulla monitione præmiſſa, illas incurriſſe declarari poſſunt.*

162 *Excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini contentæ ſunt Papæ reſeruatæ.*

163 *Abſolutio à cenſuris contentis in Bulla Cœnæ Domini in mortis articulo, quomodo concedenda.*

164 *Abſoluẽdi à caſibus in Bull. Cœnæ Dominĩ Papa pluribus modis tribuit facultatem.*

165 *Excommunicatus in Bulla Cœnæ Domini, & proceſſatus, niſi iudici, & parti ſatiſfaciat, abſolui non poteſt.*

166 *Abſolutio non præſumitur, niſi probetur.*

167 *Creditur pœnitenti in foro conſcientiæ, ſed in foro contentioſo ſecundùm acta, & probata eſt iudicandum.*

168 *Excommunicationis ſententiam incurrũt abſoluentes ab excõmunicatione in Bull. Cœnæ Domini ſine facultate.*

169 *Excommunicatio incurſa propter abſolutionem conceſſam ſine facultate abſoluẽdi ab excommunicatione, hodie eſt Papæ reſeruata.*

170 *Abſoluens à caſibus Papæ, & ordinarijs locorum reſeruatis, excõmunicationis ſententiam, & aliàs pœnas incurrit, abſolutione, & habilitatione Papæ reſeruata.*

171 *Caſus reſeruati qui, & decreti moderatio.*

172 *Clauſula, motu proprio, quid operetur.*

173 *Clauſula, quorum tenores effectus.*

174 *Abſolutiones à caſibus reſeruatis ſine auctoritate ſunt nullæ.*

175 *Abſoluitur à caſibus reſeruatis quæ habẽt annexam excommunicationem, in mortis articulo, ſi incolumis euadat, ſuperiorem adire tenetur aliàs, &c.*

176 *Confeſſarij, quomodo eorum conſcientiæ conſulere debeant.*

177 *Epiſcopi contra perſonas excõmunicatas, & interdictas quomodo procedere teneãtur.*

178 *Atteſtatio Nauarræ de impetratis abſolutionibus à cenſuris reſtitutione promiſſa parata vel facta.*

179 *Forus ſecularis à foro pœnitentiali quomodo differat.*

OMNES

1 OMNES hæreſes, de quibus proximè diximus, excommunicationem annexam habẽt, & quia inter aliàs † pœnas nulla eſt maior in Eccleſia Dei, quàm excõmunicatio, ſcilicet in ſpiritualibus, vt cap. corripiuntur, 24. q. 3. & Abb. in cap. cum dilectus, num 6. de his, quæ vi met nè cau. fin. de ea mihi verba facturo tradendum primo loco videtur, de nominibus, quibus regulariter appellatur. Quandoque enim dicitur cenſura eccleſiaſtica, vt in cap. irrefragabili, de offic. ord. cap. quærenti, de verb. ſignif. extrauag. Ioann 27. cap. Sancta Romana, in fi. de Relig. Dom. & in clem. 3. de ſentent. excommunicat.

2 Præter † nomen cenſuræ, & excommunicationis, vocatur etiam anathema, de qua per conc. Trid. pluribus in locis, præſertim in quibus tractat de ſacramentis, in ſeſſ. 7. de Euchar. Sacr. ſeſſio. 13. de pœnit. Sacr. ſeſſ. 14. de com. ſub vtraque ſpec. ſeſſ. 21. & ſacr. Miſſ. ſeſſ. 22. & etiam anathema maranatha, & pluribus alijs nominibus appellatur, vt mors, medicina, mucro, ſeu gladius, virga ferrea, & neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ, de quibus nominibus, per Sayr. in Theſ. Caſ. Conſc. c. 3. lib. 1.

3 Anathema, † prout capitur de iure, nihil differt à maiore excommunicatione, niſi in forma, vt per Graff. in deciſ. aur. c. 1. num. mihi. 39. par. 1. lib. 4. ſed maiori cum ſolemnitate anathematizatur, vt in cap. debent, cum ſeq 11. quæſt. 2. Et duo ſignificat; Vnum, quòd eſt actus ſeparandi Chriſtianum à Chriſtianorum communione, vt in cap nemo, 11. quæſt 3. Nihil enim aliud ſignificat anathema, quàm à Deo ſeparationem, cap. certum, 24. queſt. 3. & cap. Engeltrudam, 3. quæſt. 4. Alterum ſignificat ipſum Chriſtianum ſic ſeparatum, vt in diſt. 30. ferè per tot. Et dicitur ab ana, quod eſt ſurſum, & thema quædam figura quaſi rotunda, quæ conſueuit poni in frontibus damnatorum, vt per gloſſ. in extrauag. com. c. 1. in ver. anathematizatus, de ſenten. excommunic. & Graff. dicta deciſ. num. 38. & 39. Anathema autem maranatha eſt Verbum latæ ſententiæ, & Verbum maranatha importat vſque ad Aduentum Domini ſit excommunicatus, ſupple, niſi pœniteat, gloſſ. in cap. Guilitarius, in ver. maranatha, 23. quæſt. 4. & Felyn. in cap. Rodulphus, num. 33. de reſcript.

4 Excommunicatio † eſt duplex maior, & minor. Maior excommunicatio eſt cenſura priuans participatione, tam actiua quàm paſſiua ſacramentorum, & hominum, Abb. in rubr. de ſentent. excommunicat. & Nauar. in cap. 27. num. 1. tom. 3. & propterea eundem operatur effectum, quem anathematizatio. Minor priuat participatione paſſiua ſacramentorum tantùm, cap. ſi celebrat. de cler. excommun. miniſtr. & Graff. deciſ. aur. cap. 10. nu. mihi, 2. part. 1. lib. 4.

5 Triplex † eſt etiam excommunicatio ſcilicet, nulla, iniuſta, & iuſta. Nulla eſt, quæ ipſo iure non tenet, vt lata poſt legitimam interpoſitam appellationem. Felyn. in cap. Rodulphus, n. 43. de ſentent. excommunic. Pariſ. conſ. 28. num. 19. vol. 4. Put. deciſ. 177. num. 2. lib. 2. & Nauar. in cap. cum contingat, 6. cauſ. nullit. nu. 1. tom. 2. de reſcript.

Secundò, eſt nulla, quando deeſt legitima poteſtas excommunicandi in excommunicante, quia excommunicans caret iuriſdictione, Graff. deciſ. aur. cap. 3. nu. 5. par. 1. lib. 4.

Tertiò, ſi feratur à delegato contra delegantis intentionem, vt per gloſſ. in c. præſenti, in ver. ad cautelam, verſ. ſexto cum, de ſentent excommunicat. in 6. & duodecim caſus nullitatis excõmunicationis ponit, dicta gloſſ. in cap. præſenti, & Abb. in cap. ab excommunicato, num. 5. de reſcrip. Et quando ſententia excommunicationis eſt nulla, non requiritur abſolutio, cap. cui eſt, 11. quæſt. 3. Nauar. in cap. 27. num. 11. tom. 3. & Graff. cap. 3. num. 13. eod lib. 4.

Iniuſta † tribus modis dicitur, ex cauſa, ex animo, & ex ordine, gloſſ. in dicto cap. ſacro. in verb. iuſt; Et iniuſtè excommunicatus non eſt priuatus communionibus, & generalibus ſuffragijs Eccleſiæ Catholicæ, cap. illud planè, 11 quæſt. 3. & Cou. prior. par. relect. §. ſeptimus, num. 5. verſ. ſecunda concluſio.

6 Iuſta † excommunicatio, vt ſit, quatuor concurrere debent.

Primum, vt proferens habeat iuriſdictionem

nem excommunicandi, vt per Graff.ſupra allegatum.

Secundum, quòd cauſa ſubſit vera, & rationabilis, cap. 1. de ſent. excom. in 6.

Tertium, quòd monitio competens præcedat ad formam d. c. ſacro. in 6.

Quartū, quòd proferatur cauſa expreſſa, & in ſcriptis d. c. 1. de ſent. excom. eo. lib 6.

7 Iniuſtam † ſententiam excommunicationis proferens multipliciter punitur.

Primò, quia tenetur excommunicato actione iniuriarum, cap. temerarium, & cap. illud, iunct. gloſſ. 11. q. 3.

Secundò, tanquam ſacrilegum eſt puniēdus, cap ſi quis, & cap. non in perpetuum, 24. quæſt. 3.

Tertiò, carere debet communione hominum, & interdici ab ingreſſu eccleſiæ, quantum ſuperiori videbitur expedire, cap. de illicita, eadem q. 3. & Inno. in cap. ſacro, nu. 2. de ſentent. excom.

Quartò, ob non ſeruatam formam, cap. 1. de ſentent. excommun. in 6 Pœnam interdicti ab ingreſſu eccleſiæ per menſem incurrit ipſo iure, & ſuſpenſionis à diuinis, adeò quòd celebrando, irregularitatem incurrit, à qua non niſi à ſolo Papa poteſt diſpenſari, vt in d. cap. 1.

8 Sed † ex ſacri conc. Trid. diſpoſitione à dicta irregularitate, ſi erit occulta, poterit diſpenſari ab Epiſcopis, qui per ſe ipſos, aut per Vicarios ad id ſpecialiter deputatos in foro conſcientiæ, in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forū contentioſum, cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſunt, cap. 6. de refor. ſeſſ. 24.

Quintò, ſi ſententia excommunicationis iniuſta appareat, ad intereſſe excommunicati eſt condemnandus, vt per Hoſt. & Io. And. in d. cap. 1. Excuſat tamen proferentem ſententiam ab his pœnis cauſa probabilis, ſi laudabilis opinionis exiſtat, vt in d cap. Sacro. §. cumque aduerſus, de ſenten. excommun.

9 Minor † excommunicatio quatuor modis infertur, à Deo, à ſeipſo, à ſacerdote, & à canone gloſ. in cap ſi inimicus, 11. q. 3.

Et eſt cenſura eccleſiaſtica priuans participatione paſſiua omnium ſacramentorum, cap. ſi celebrat. de cler. excommunic. miniſtr. & celebrans in minori excommunicatione mortaliter peccat. Syluestr. in ver. excommunicatio, 4. & Caiet. in verb. excommunicatio minor. Diuina officia Miſſamque audire: & cum alijs eiſdem intereſſe, ac choro recitare, & pacem, quæ in ea offertur, minori excommunicatione excommunicatus ſumere poteſt, Nauar. in c. 27 num. 24 tom 3.

10 † Et minor excommunicatio per ius in octo caſibus fertur de quibus per Innoc. in cap. 1. de ſentent. excommunicat. & Graff. d. cap. 10. par. 1. lib. 4. vbi latè de excommunicatione minori per tot.

11 Quamuis † enim excōmunicationis gladius neruus ſit eccleſiaſticæ diſciplinæ, ac ad continendos in officio populos valde ſalutaris; ſobriè tamen, magnaque circunſpectione eſt exercendus: cum experientia doceat, ſi temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis eum contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parere, quàm ſalutem. conc. Trid. c. 3. in princ. de refor. ſeſſ. 25 cap. multi, in princ. 2 quæſt. 1. capit. corripiantur, & ibi gloſſ. in ver. maior. 24. quæſt. 3 cap. dilecto, §. & quoniam, de ſent. excom. in 6.

12 Ideò † in cauſis iudicialibus quotieſcumque exequtio realis, vel perſonalis in qualibet parte iudicij propria auctoritate fieri poteſt, abſtinendum eſt à cenſuris eccleſiaſticis, & procedi debet, primò ad exequtionem realem, ſi fieri poteſt, & deinde perſonalem. Quando verò realis, nec perſonalis fieri valet, tunc etiam ad excommunicationis pœnam procedi poteſt. Quod procedit quoque in cauſis criminalibus, vt dicto cap. 3. §. in cauſis verò, & non ſufficit, quòd extraiudicialiter conſtet iudici exequtionem realem, vel perſonalem fieri nō poſſe, ſed neceſſarium eſt, quòd conſtet in actis per relationem nuncij, vt in deci. Congregat. eiuſdem ſacr. conc. ſuper eod. cap. 3 §. an ſi Iudex. Et quamuis excommunicatio lata à iudice eccleſiaſtico antequàm legitimè conſtet de impedimentis, vel perturbationibus, quibus prohibetur facere exequtionem realem, vel perſonalem, ſuſtineatur, & ſecundum communem opinionem excommunicationis ſententia ſit valida, & excommunicatus egeat abſolutione; iudex tamen malè facit: & debet ſeruare formam à con-

à concilio ſuper hoc traditam, vt fuit ab eadem ſacra congregatione declaratum, in §.an excommunicatio, ſuper eod.c.3.

13 Nefas autem † eſt ſeculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico iudici, ne quem excommunicet; aut mandare, vt latam excōmunicationem reuocet, ſub prætextu, quòd ſupradicta ſeruata non ſint, cùm non ad ſeculares,ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat. conc.Triden.eod. cap.3.§.nefas,de reform.ſeſſ.25.

14 Exequutor verò † in partibus deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi,poſtquàm ſibi conſtiterit obligatum excommunicationis ſententiam incurriſſe, non tenetur ſeruare formam in dicto decreto concilij traditam,quia ante fulminationem ſententiæ excommunicationis in curia Romana præſupponuntur huiuſmodi diligentiæ factæ, & tunc huiuſmodi excommunicatio non intelligitur ſub conditione in ſubſidium exequtionis realis, vel perſonalis,congreg.concil.ſuper eodem cap.3.§.exequutor in partibus.

15 Si autem duo † ſint in forma cameræ Apoſtolicæ inſolidum obligati pro eodem debito,ſi contra vnum tantùm poſſit deueniri ad exequtionem realem, vel perſonalem, contra ipſum inſolidum eſt exequtio facienda: quia contra alium, contra quem non poteſt fieri exequtio realis, vel perſonalis ad inſtantiam creditoris, cenſura relaxari non poteſt, vt per eandem ſacram congregat. ſuper eodem cap. 3. §. ſuppoſito quod.

Niſi facta exequtione perſonali carceratus non eſſet ſoluendo, quia in ſubſidium contra alium ad cenſurarum ralaxationem procedi poſſet.

16 Aduerſus † eos, qui temporibus ab Eccleſia ſtatutis ad confeſſiones, & Eccleſiæ ſacramenta accedere negligunt,& pœnas, cap.omnis vtriuſque ſexus,de pœnit.contemnunt,licet Epiſcopis ad excommunicationem procedere,niſi fortè de proprijs ſacerdotis conſilio, & rationabili cauſa huiuſmodi perceptio ad tempus dilata ſit: & pro ſatisfactione eleemoſynas pio loco aſſignandas pro huiuſmodi excommunicatorum emendatione,iniungere poteſt,cōgr. concil.ſuper dict.cap.3.§.an aduerſus.

17 Excommunicationes † autem, quæ monitionibus præmiſſis,ad finem reuelationis, vt aiunt pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus fulminari ſolent,de quibus per Bart.in conſt. ad reprimendum in verſ. denunciatio,& Neuiz.in Sylu.nupt.in verſ. monitoriæ, auctoritate ordinaria à nemine, præterquam ab Epiſcopis,decerni, & promulgari poſſunt, & non aliàs, quàm ex re non vulgari,cauſaque diligenter,ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ eius animum moueat, vt in eodem cap.3. §.quapropter,ſeſſ.25.

Appellatione autem Epiſcopi hoc caſu venit etiam Vicarius generalis, qui poteſt concedere litteras monitoriales,de quibus in eodem cap.3. vt fuit deciſum ab eadem ſacra cogreg. ſub tit. Senen. & ſub titulo Elboren.

Nec Vicarius generalis indiget ſpeciali mandato Epiſcopi,vt poſſit decernere huiuſmodi litteras, dummodò ipſemet Vicarius cauſæ cognitionem adhibeat, vt ibidē per eandem ſacram congregationem, §.
18 ab Epiſcopo.Et eſt ratio, quia † inter Epiſcopum,& Vicarium repræſentatur vnum, & idem tribunal, & conſiſtorium, cap.2. de conſuetud in 6.cap Romana, de appell. eodem lib.& Rot.deciſ.9. de offic. Vic.in antiq.Eademque poteſtas competit capitulo ſede Epiſcopali vacante, vt ibi per eandem congreg. §. an eadem poteſtas, quia capitulum ſede vacante in iuriſdictionibus iure communi ſpectantibus Epiſcopo ſuccedit,Abb.in cap.verum,num.9. de for. comp & Felyn.in cap.cum olim,num.3.de maior.& obed.

Cœteri autem Prælati,etiam nullius diœceſis Epiſcopis inferiores, qui ante concilium Tridentinum monitoria, & illarū vigore excommunicationes concedebant iure proprio,aut ex priuilegio,vel ex immemorabili conſuetudine litteras monitoriales poſt conciliū concedere non poſſunt.

19 Ideò,qui ſūt nullius diœceſis,nec alicui Epiſcopo, ſed immediatè ſedi Apoſtolicæ ſubiecti ſunt, ipſam Sedem pro his excommunicationibus in forma,ſignificauit,obtinendis adire oportet, congr concil. in deciſ.ſuper eod.cap.3.ſub. tit. Aquilan.Theatin.& in §.decernentur etiam.

20 Et,† quando hoc caſu litteræ in forma, ſignificauit, Epiſcopis viciniorib. committun-

mittun·

mittuntur, cauſæ, quæ earum litterarum, & propalationum deſuper factarum occaſione oriuntur, ſunt à proprijs iudicibus, etiã inferioribus, terminandæ, vt ab eadem congregat. fuit ſuper eodem cap. 3. deciſum, vt in deciſ. ſub tit. Squillacen. & in §. ſed facta relatione.

Et ex his infertur, quòd Epiſcopi, eorũq; Vicarij vigore propalationum in exonus conſcientiæ à quibuſuis præuia litterarum monitorialium publicatione factarum, non poſſunt cauſas illas cognoſcere, niſi inter ſubditos ſuæ ordinariæ iuriſdictioni, quò verò ad alios ſubditos iuriſdictioni inferiorum, aut laicali, ſuis iudicibus ordinarijs ſunt cum propalationibus remittendi, vt contra ipſos via ordinaria, & ſeruatis ſeruandis ad exequtionem realem, vel perſonalem, prout iuris fuerit, procedi poſſit, ex ſupra allegatis: quia aliàs omnis cauſa, per hanc viam poſſet deferri ad forum eccleſiaſticum, vt poſt Ioann. Andr. in capit. nouit. de iud. animaduertit. Bart. in conſtit. ad reprimendum, in verſ. denunciationem, num. 9 & Neuiz. Syl. nupt. in ver. monitoriæ, lib. 3. num. 51.

21 Concedi † autem poſſunt litteræ monitoriales pro deperditis, ſeu ſubſtractis bonis, & iuribus occultis tantùm, non autem pro vulgaribus: quia contra perſonam, quę rem deperditam inuenit, aut aliàs iura detinet, in foro iudiciali via ordinaria eſt procedendum, vt per Neuiz. ead. Syl. nupt. in ver. monitoriæ, lib. 3. n. 48. Nec concedi poſſunt monitoriæ ſuper capitib. criminoſis, aut infamatorijs, vt per eundem Neuiz. ibi nu. 50. & ità ſeruat curia Romana, quicquid contrarium aſſerant aliqui. quinimò apponitur clauſula, quòd ſi ex propalationibus aliquid probari contingeret fauore fiſci, quòd propalationes nullam fidem faciant, & Pius V. in ordinatione ſuper modo expediendi litteras in forma, ſignificauit, ordinauit, vt concedantur ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuiliter intereſt, vt in litteris Romæ in Cãcellaria Apoſtolica die 27. Iunij, 1570. publicatis de quibus in Bull. Rom. c. 183.

22 Quæritur, † an propalationum vigore poſſit quis nominatim excommunicari; Et ſi propalantibus repertis in forma iudiciaria plenè probetur, aliquem, rem pro qua monitoriales fuerunt conceſſæ, detinere, videtur, in contumaciam non reſipiſcentis, vt exeat de peccato, & quæ indebitè retinet, reſtituat, quòd poſſit nominatim excõmunicari, ex traditis per eundem Neuiz. in eod. ver. monitoriæ, nu. 61. Sed hodie ex diſpoſitione ſacr. concil. Trid. non debet quis nominatim excommunicari, niſi præuia diligentia de exequendo realiter, vel perſonaliter ſeruata forma eiuſdem conc. eod. cap. 3. § in cauſis verò.

Quæ procedunt in cauſis ad forum eccleſiaſticum tantum pertinentibus, vt ibidem in cauſis ciuilibus ad forum eccleſiaſticum, &c. Ideò in cauſis ſpectantibus ad forum ſeculare, non poteſt quiſquam vigore litterarum monitorialiũ nominatim, excommunicari, ſed pars actrix iudicem ſecularem cum propalationibus adire debet, qui, prout iuris fuerit, ad exequtionem realem, vel perſonalem, procedat, & non illis omiſſis, procedere ad excommunicationis ſententiam, cuius nulla maior pœna reperitur, in ſpiritualibus, vt per Abb. in cap. cum dilectus, nu. 6. de his, quæ vi. met. ve. cau. cum alijs ſuprà, in princ. allegatis: Ad excommunicationem enim non niſi in ſubſidium procedi poteſt, vt eod. cap. 3. §. quòd ſi executio, ſeſſ. 25.

23 Impeditur † etiam curſus dictarum monitorialium pluribus modis.

Primò, quando quis comparet coram Epiſcopo, vel eius Vicario, allegans ſe partem formalem: tunc enim contra partem comparentem procedi non debet: quia, ſi actor habet perſonam certam, via ordinaria procedere tenetur, & ceſſat remedium extraordinarium cenſurarum ex ſupra allegatis. Ratio enim eſt, quia actor non debet ſumere informationes de domo rei, L qui accuſare, C. de eden. & gloſſ. in cap. G perpetuus, in verb. inſtrumentorum, verſ. ſed ſi inſtrumentũ, de fid. inſtrumen. tunc enim excepta parte & eius conſilio ordinatur monitorium currere debere, quoad reliquas perſonas incertas.

23 Secundò, † licèt monitoriales concedi poſſint, tam ante litem cæptam, quàm poſt, ex trad per Neuiz. ſub eod. verb. monitoriæ, colum. 7. & Abb. conſil. 15. numer. 2. poteſt tamen opponi exceptio rei iudicatæ; quia poſt ſententiam latam, quæ tranſi-

tum

eum fecit in rem iudicatam, non ſunt concedendæ, vt l.ſi quis totum, §. planè, & §. ancillam, ff de except. rei iudicatæ, l.poſt rem, ff. de rei iudica. & Bart. in conſtitut. ad reprimendum, in ver.denunciationem, num.15.

25 Tertiò † obſtat exceptio iuramenti litis deciſiui, quo oblato, & præſtito, habet vim rei iudicatæ, & litis finitæ, capit. & ſi Chriſtus, de iureiurand. l.2. l.admonendi; & l.iuſiurandum, ff eodem tit.& Bart. in ead.conſt.ad reprim. in ver.denunciationē nu 16.qua ſtante, litteræ monitoriales publicari non debent.

26 Quartò † poteſt opponi exceptio tranſactionis iuratæ, ex qua oritur exceptio, prout ex iureiurando, & ex ſententia, gloſ. in ead. l.2. ff. de iureiurand. quàm ſequitur Bart. ibi nu.2 & in caſibus, in quibus tranſigere licet, tranſactio impedit proceſſum, Bart. poſt gloſſ. in l.accuſationis, nu 3. C. quod met.cau.

27 Quintò † legitima præſcriptione quilibet eſt tutus in foro conſcientiæ, ne teneatur denunciare, etiam, ſi ea legitimè completa, mala fides ſuperueniat, vt poſt glo.& alios, Abb. in cap. vigilanti, nu.8. & ibi Felyn. poſt plures alios, quos citat, num. 11. de præſcrip. Nam forum conſcientiæ á foro contentioſo non differt, vbi canon diſponit ſuper certo, ſecus, vbi lex, vel canon procedit, præſumendo in materia, quæ verè ſciri non poteſt; quia, ſi veritas aliter ſe habet, illa ſequenda eſt in foro conſcientiæ, vt ibi per Felyn. verſ.& intellige.

28 Sextò, † poteſt opponi exceptio tuā intereſt, ſi quis enim obtineret litteras monitoriales cũ capitulis concernentibus bona, in quibus de intereſſe capitulantis non ageretur, non eſſent publicandæ, ſicut, nec in beneficialibus, ſi alter collitigantium litteras monitoriales obtineret, & non haberet canonicum titulum, quia tunc pars non tenetur propalare, ſed poſſet comparere, & curſum monitorialium impedire; Nauar. in conſil. mihi 7. num. 1. de ſentent. excomm. par. 2. Et quòd ſolùm concedantur ad eorum inſtantiam, quorum intereſt, ſtatuit Pius Papa V. in litteris ſuprá num. 21. citatis.

29 Monitoriales † hæc excommunicatis cōcedi non poſſunt, Abb. in cap. nouit, nu.32. in ver.additio.de iud.& Neuiz. in ſyl.nup. vbi ſup.n.47.verſ. limita primò. Eademque ratione Iudæis non ſunt concedendæ, quia cum in ſpiritualibus non ligentur lege canonica, & de eorum anima non curetur, cap.gaudemus, de diuort. & Felyn. in cap. Iudæi, il 2. de Iud. fruſtrà auxilium legis canonicè implorat, qui in eam committit, l.auxilium, & ibi Bart.nu.1.ff.de minor.

30 Excommunicationes † grauiores continentur in Bulla quotannis die Cœnæ Domini ſolemniter legi, & publicari ſolitā, quarum vnam, & viginti enumerat Nauar. in Manual.cap.27. à num.55. vſque ad nu. 74. viginti autem Card. Tole. in inſt.ſacer. lib.1.cap.19.vſq; ad cap.30. & Greg.Sayr. in Theſ.caſ.conſcien. lib.3. à cap.4. vſque ad c.25.tom. 1. qui in eod. Theſ. ſuper Bull. Clem.Pap.VIII. optimè ſcripſit ſuper qua, & ego de his, quæ frequentiùs in foro contentioſo deducuntur, ſum ſcripturus.

31 Primò † enim dictam excommunicationis ſententiam incurrunt plura genera perſonarum, nempè omnes caluiniſtæ, vgonoti, anabatiſtæ, lutherani, huſſitæ, zuingliani, pomerani, caroloſtadiani, ac alij omnes, & ſinguli hæretici quibuſcunque nominibus nuncupentur, & cuiuſcunq; ſectæ exiſtant, & de quibus in l.Arriani, & in auth gazaros, C.de hæret.& manich.c.fin.24.q.3. illiſq; credentes, ac eorum fautores, & receptatores, ac ſchiſmatici, vt in eadem Bull. Clem.Pap VIII.nu.1 per Nauar. eod. manual.c.27.n.55.Graff.deciſ.aur par.1.lib.4. cap.18.n.10.Card.Tolet. in inſtruct.ſacer. lib.1.cap.19.verſ.tertium genus, & Sayr. in Theſ.caſ.conſc.cap.5.lib.5.tom.1.

32 Credentes † autem dicuntur, qui credunt hæreticorum erroribus, & hæreſibus, qui ſunt etiam de iure communi excommunicati, vt c.excommunicamus, 1. §.credētes, de hæret. & alij de quibus per Graff. in deciſ.par.1.lib.4.c.18.n.28. Fautores dicuntur, non quicunque illis fauent, eos pecunia ſubleuant, aut eos recipiūt quocunque modo, ſed qui hæc illis, præſtant, prout hæretici, aut ſchiſmatici ſunt, vt cap accuſatus, §.Sacerdotes, de hæret. in 6. Sunt autem fautores in duplici differentia, Archid. in c.quicunque, de hæret. in 6. & Palud in 4.ſent.diſt.13.q.3. Quidam omiſſione, vt, qui cùm ex officio teneantur, non

tamen

Digitized by Google

tamen illos perſequuntur, incarcerant, aut puniunt, vt cap. ad abſoluendam de hæret. Quidam verò commiſſione, vt, qui verbis, litteris, aut factis fauent, tanquã hæreticis. Receptatores dicuntur, non ſolùm, qui frequenter, ſed etiam, qui ſemel recipiunt hæreticos, ſcientes eos eſſe tales, atque occultant, ne ab Inquiſitoribus inueniantur, aut vt è manibus iuſtitiæ euadant, l. 1. & 2. ff. de recep. cap. excommunicamus, & credentes, de hæret. Et occultantes, ſeu facultatem effugiendi dantes, præter anathematis, aliaſque pœnas, etiam læſæ Maieſtatis rei, dominijs, dignitatibus, honoribus, & feudis ſunt priuati, alijſque pœnis obnoxij, de quibus per conſtit. Pij V. ſi de protegendis in Bull. Rom cap. 83.

33 Schiſmatici verò † ſunt, qui in animarũ ſuarum periculum ſe à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, ſeu quomodolibet recedere præſumunt, vt per eundem Nauar. in eod. cap. 27. nu. 56. in fin.

34 Schiſma † autem, & hæreſis diſtinguuntur ſecundum ea, quibus vtrunque per ſe, & directè opponitur; hæreſis enim per ſe opponitur fidei, ſchiſma autem vnitati Eccleſiæ charitatis: & ideò ſicut fides, & charitas ſunt diuerſæ virtutes, (quamuis quicunque caret fide, careat charitate,) ita etiam ſchiſma, & hæreſis ſunt diuerſa vitia. S. Thom. 2. 2. q. 39. art. 1. ad 3. & S. Hier. in ep. ad Galatas, relatus in c. inter hæreſim, 24. q. 3. inter hęreſim inquit, & ſchiſma, hoc eſſe arbitror; quod hęreſis peruerſum dogma habeat, ſchiſma propter Epiſcopalem diſceſſioné ab Eccleſia pariter ſeparat; qui enim ab Epiſcopo ſuo diſceſſit, nolens ei obedire in ijs, quæ Dei ſunt, imò contra eum contumacia rebellis exiſtit, & cum alijs ſeorſum gregem facit, ſchiſmaticus appellatur, Archid. in cap. inter ſchiſma, n. 2. 24. q. 3. Et differunt, quia omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non è contrà, vt per gloſſ. in eo. cap. inter hæreſim, & Nauar. eo. c. 27. n. 57. Comprehenduntur ſub eadé excommunicatione. Primò, quidem ſcienter legentes, aut tenentes, vel imprimentes libros hereticorũ, ſeu eos defendentes, ne ad Inquiſitorũ manus deueniant. Secundò, ſe ſubtrahentes ab obedientia mandatorum Apoſtolicę Sedis, licèt ſchiſmatici nõ ſint.

Secundò in eadem excommunicationis ſententiam incidunt omnes ad vniuerſale futurum concilium appellantes: ijque, quorum auxilio, aut conſilio, fuerit appellatum; per eandem Bull. Cœn. Dom. Clem. Pap. VIII. num. 2.

35 Appellatio enim eſt prouocatio à minori ad maiorem iudicem, & non valeret cõſuetudo, quòd à maiori ad minoré appellaretur, gloſſ. in cap. non putamus, in ver. officiali, de conſuetud. in 6. & eſſet contra naturam appellationis, Felyn. in rub. de appell. circ. princ. Ideò videmus, quòd à ſententia præfecti prætorio non appellatur, l. 1. ff. de off. præf. præt. Nec etiam à Principe, vel Senatu, vt l. 1. ff. à qui. appell. non lic. & cùm Papa ſit ſuprà conciliũ ex alibi deductis, ad inferiorem appellari non poteſt.

36 Tertiò † fertur dicta excommunicatio contra omnes piratas, latrunculos maritimos, & illos præcipuè, qui in mari à mõte Argentario, vſque ad Terracinam diſcurrentes, eos, qui in illo nauigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebu ue, & bonis ſuis ſpoliant. Omneſque receptatores eorundem, & eis auxilium ſcienter dantes, vel fauorem, vt per Nauar. d. cap. 27. n. 59. Sayr. in Theſ. caſ. conſc. lib. 3. cap. 7. nu. 7. & d. Bulla Cœnæ Domini nu 3.

37 Nauigantes † enim ſunt quaſi miſerabiles perſonæ, Abb. in cap. excommunicationi, num. 3. de raptor. & propterea Eccleſia eos defendit, Graff decif. aur. cap. 18. n. 64. par. 1. lib. 4.

38 Quartò † contra rapientes bona Chriſtianorum naufragantium, vt in eadé Bull. Cœnæ Domini, nu 4. Caiet. in c. 23 in verſ. excommunicatio, & Nauar. in Manual. c. 27. num. 118. Etiam de iure communi rapientes bona naufragantium incidunt in ſententiam excommunicationi ipſo facto, d. cap. excommunicationi, & ibi gl. in verſ. ſubiacere, de raptor. & etiam de iure ciuili bona naufragantium rapientes pœnam incurrunt, vt in l. 1. & 3. ff. de incend. ruin. & naufr.

39 Quintò † imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes, præterquàm in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, eandem ſententiam excommunicationis incurrunt, vt in eadem Bull. num. 5. Nauar. d. c. 27. nu 71.

40 Sex-

40 Sexto ✝ fertur dicta excommunicatio contra falſificantes litteras Apoſtolicas etiã in forma Breuis, ac ſupplicationes gratiam,& iuſtitiam concernentes. & falsò fabricantes literas Apoſtolicas in eadem forma Breuis, falsòq ſignantes ſupplicationes ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarij, aut eorum vicelgerentium, vt in eadem Bull. Cœnæ Domini,nu 6. Nauar.eod.cap.27.num.61. Tolet.vbi ſuprà, cap.22.circ.princ.& Sayr.in Theſ.caſ.conſcien.eod lib 3.c.10.nu.1.& 2.

41 ✝ Sub nomine autẽ falſariorum hoc caſu comprehenduntur, qui radunt veterem ſcripturam. Qui aliquid noui ſcribunt in litteris prædictis,qui ſecant,lauant, radũt, aut conglutinant papirum ad falſificationem earum. Qui Bullam plumbeam de veris litteris extrahunt, aut litteris falſis illam affigunt; facientes Bullas ſub plumbo falſas. artifices, ſeu fabri Bullarum, qui illas alicui priuato donant, aut vendunt, ad faciendas litteras falſas. Qui falſificant annulum Piſcatoris,omneſque ſimilia facientes, aut quorum auctoritate fiunt. Sayr.eodem cap.10.num.10.

Non tamen incurrunt hanc cenſuram falſificantes literas congregationis Cardinalium Legatorum à latere, Nunciorum Apoſtolicorum,ſeu litteras Pœnitentiariȩ, aut Epiſcoporum, Nauar. in eod. cap. 27. num.62. Graff.d.c.18. num.96. Tolet.eod. cap.22. verſ.primùm eſt, & Sayr.eod.c.10. num.9 quia illæ non ſunt literæ Papæ, & ex diuerſis non fit illatio, l Papinianus exuli, ff. de minor.graues tamen pœnas iuris incurrunt.

42 Septimò ✝ dictam excommunicationem incurrunt deferentes arma,& alia vſui bellico idonea ad infideles, & hæreticos in damnum Catholicæ religionis, & certiores illos facientes de rebus ad rempublicam Chriſtianam pertinentibus,vt per eandem Bull.num.7 Nauar.d.cap.27. num 63. Quæ enim perſonæ in hanc cenſuram incurrant, & quæ ad infideles deferri prohibeantur plenè ſcripſit Card Tolet.in eod. lib.inſtruct.ſacerd. c.23. lib.1. Hæc autem prohibitio eſt antiqua de iure Cæſareo, quo prædicta committentes graues pœnas incurrunt,vt l.cotem, ff.de publ l.1 C quæ res export. non deb. & l. fin. C.de pœnit. Iure quoque canonico etiam ab antiquo fuerunt præmiſſa prohibita,vt in c.ita quorundam,cap.quod olim, cap.ad liberandũ, de Iudæ,& c.multa mentis, in extrauagan. com.eod.tit.Sed hæc excommunicatio antiqua erat iuris, non autem Bull. Cœn. vt per Tol.vbi ſup.cap.24.verſic.tertiò ſubminiſtrantes.

43 Octauò ✝ in eandem excommunicationem incurrunt, impediẽtes eos,qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt, vel, ne ad Romanam curiam adducantur, ſeu afferantur, prohibent, impediunt, aut perturbant,vt in eadem Bull.Cœnæ Domini,num.8.Nauar.eod cap.27.nu 64 Et hoc eſt ſacrilegium,quo offenditur Sedes Apoſtolica in ſuis victualibus, & in alijs ad vſum curiæ Romanæ neceſſarijs, vt poſt Caiet.ver.excommunicatio, cap.19. tenet Sayr.in Theſ caſ.conſc. lib.3. cap.12. nu.2. tom.1. Extenditur enim dicta excommunicatio ad omnes etiam, qui Pontificiali, vel Regali dignitate, aut alia qualicunque eccleſiaſtica, vel ſeculari fulgeant, vt inquit, Card Tolet. eod.lib.1 cap.25 verſ.tertiò eorum. Non tamen comprehendit eos, qui actiones ſupra expreſſas faciunt, niſi id attentent animo impediendi, ne hæc ad Romanam curiam adducantur. Vnde, ſi Gubernator alicuius ciuitatis conſulens patriæ vtilitati, & abundantæ prohiberet, ne quis extraheret de ciuitate, aut Prouincia fruges, quamuis inde ſequeretur, quòd ad curiam Romanam deferri non poſſent, vel tempore, quo peſtis in curia graſſaretur, inhiberet ſuis,ne quis iret ad curiam huiuſmodi periculo durante, domum reuerſurus; expoliantes aliquos pecunijs tantum, aut aſſaſſini officio vtentes,vel ob particularem inimicitiam impetentes aliquem deferentem victualia,merces, & ſimilia alicui particulari perſonæ ad vendendum,vel donandum,nõ incidunt in Bullam Cœnæ Domini,vt per Sayr.eod.cap.12.nu.4.

44 Nonò ✝ incurrunt vexantes in curia Romana morantes, aut venientes ad eam, vel ab ea recedentes,ſeu eos aliorum opera interficientes mutilantes,ſpoliantes, capientes,detinentes, vt per eand. Bull.num. 9.& de quibus per Nauar.eod.c.21 nu 65. & nomine curiæ non intelligitur Roma, ſeu ciues Romani,ſed Sedes,& curia Apoſtoli-

Digitized by Google

ſtolica; adeò vt oporteat, quòd perſonæ offenſæ vadant ad Sedem Apoſtolicam, aut ab illa recedant, ſeu in curia morentur, ratione, & intuitu negotiorum in curia agẽdiorum, vt per Caiet. in verb. excommunicatio. cap. 14. Nauar. eod. num. 65. & Card. Tol. in expoſitione eiuſdem Bul. §. 7. dub. 1. Ad incurrendum autem dictam pœnã requiritur, quod offenſa ſequatur in perſonã accedentem, vel commorantem in curia, ſeu ab ea recedentem negotiorum, & non alia de cauſa: nec incurrit, qui in rixa aliquem occidit, vel offendit, vt per Nauar. vbi ſuprà, & Sayr. eodem lib. 3. cap. 13. nu 3.

45 Appellatione enim morantium in curia, dicuntur curiales, qui ratione curiæ Pontificæ Romæ ſunt, vel alibi cum ipſa curia aliò migrante, ſiue mediatè, ſiue immediatè Pontifici inſeruiant, ſiue ſint cum Cardinalibus, vel Epiſcopis, qui adſunt curiæ. Vnde Romani ciues, & alij, qui alijs de cauſis Romæ ſunt, non dicuntur morantes in curia, Caiet. in verb. excommunicatio, & Tol. eodem lib. 1. cap. 25. verſ. aliud dubium.

46 Decimò eandem † pœnam incurrunt vexantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbẽ deuotionis, ſeu peregrinationis cauſa accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorẽ, vt in ead Bull. Cœn. Domini nu. 9. Tolet eod. c. 25. ver. excommunicatio decima, & Sayr. d. lib. 3. cap. 14. nu. 1. & 2. Et ad dictam excommunicationem incurrendam, requiritur, vt offenſus ſit Romipeta, vel peregrinus, & accedat ad Vrbem Romam, ad viſitandum limina Apoſtolorum, non autem cauſa curioſitatis, licèt poſteà incidenter Apoſtolorum limina viſitet: & quòd offendẽs probabiliter ſciat, offenſum tendere Romam cauſa deuotionis, vt per Nauar. eod. cap. 27. n. 66. & Graff deciſ. aur. cap. 18 nu. 114. par. 1. lib 4. eandemq; pœnam incurrunt offendentes, ſtantes, vel redeuntes.

47 Quia † priuilegium datum ad eundum, intelligitur datum etiam ad morandum, & redeundum, cap. quia diuerſitatem in fi. ext. de conceſſ. præb. cap. ſtatutum. §. proferendo. de reſcrip. in 6. & Graff eod. n. 114 Fuerunt enim etiam ab antiquo Romipetæ priuilegiati, ita quòd illos offendentes excommunicationis ſententia innodabantur, vt cap. ſi quis Romipetas. 24. quæſt. 3.

48 Vndecimò, † offendentes ſanctæ R. E. Cardinales, Sedis Apoſtolicæ legatos, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Nuncios, aut eos à ſuis diœceſibus, territorijs, terris, ſeu dominijs eijcientes, eaque mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes eis auxilium, conſilium, vel fauorem, vt per d Bull. Cœnæ Domini n 11. Nauarr. eod cap. 27. nu. 67. & Sayr. d. lib. 3. cap. 15. num. 1. offendentes autem Cardinales grauis etiam pœnas incurrunt, de quibus in c. fœlicis. de pœn. in 6. Quas Pius V. innouauit, ſtatuens, vt quis etiam à nudo conſilio, aut à ſimplici fauore, quempiam, aut horum adminiſtratorum, vel ſociorum coniurationis, ſiue conſpirationis, aut commiſſi committendiue criminis in perſonam Cardinalis illorumue fautorum, receptatorum, vel occultatorum non excuſetur, ſed excommunicationis laqueo innodatus, crimine læſæ maieſtatis reus, infamiamq. ac omnes pęnas, de quibus in dicto cap. fœlicis eo ipſo incurrat. vt in conſtit. Pij V. in Bull. Rom. cap 93. offendentes quoq; Epiſcopos graues etiam pœnas incurrunt; de quibus in clem. ſi quis ſuadente. de pœn & qui dictas pœnas incurrant tradit Sayr. eo. cap. 15. per tot.

49 Duodecimò † eandem excommunicationis ſententiam incurrunt qui per ſe, vel per alias perſonas eccleſiaſticas, vel ſeculares quaſcunque ad Romanam curiam pro eorum negotijs, & cauſis recurrentes, ac illa in eadem curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumue geſtores, aduocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam auditores, vel iudices ſuper dictis cauſis, vel negotijs deputatos percutiunt, bonis ſpoliãt, ſeu, qui per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè, delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur; cuiuſcunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint. vt in ead. Bull. nu. 2 & per Nauar. d. cap 27 nu. 68.

50 Qui † enim ex cauſa litis, vel negotij in curia Romana morantur, ſunt ſub protectione Sedis Apoſtolicæ vt per Caiet. in ver. excommunicatio cap. 15. Sed ad incurrendam dictam excommunicationem, hoc

caſu requiritur, vt læſio fiat intuitu negotiorum, aut cauſarum in curia Romana pendentium; alioquin, ſi ex ira, aut voluntate furandi, vel contracta aliunde inimicitia, dictæ iniuriæ litigantibus, & alijs perſonis præfatis inferantur, in eandem excõmunicationem nõ incurrunt. Caiet. in verb. excommunicatio. d. cap. 15. Armil. in ver. excommunicatio 6 & Graff. deciſ. aur. c. 18. n. 118. par. 1. lib. 3. qui autem dictam excommunicationem incurrant, tradit Sayr. in d. lib. 3. c. 16. num 2. Et limitantur generaliter omnes actiones, propter quas dicta excõmunicatio fertur, quando occaſione, vel intuitu cauſarum, vel negotiorum fiunt, vt per Card. Tolet. d. lib. 1. c. 26. verſ. limitatur tamen.

51 Decimotertiò † appellantes à grauamine, vel futura executione litterarũ Apoſtolicarum ad iudices ſeculares, quiuè iudices exequtionem earundem litterarum impediunt, & prohibent; ac ſtatuunt, ne habeatur recurſus ad Sedem Apoſtolicam pro litteris impetrandis, vel impetrata retinent, eãdem excommunicationis pœnam incurrunt. vt in ead Bull. nu. 13. Nauar. eod cap. 27. num. 68. & Graff. d. cap. 18. num. 119. Quæ autem perſonæ in dictam excommunicationis ſententiam incurrant, & quando, diffusè ponit Sayr. in eodem lib. 3. cap. 17. Et nihil refert. an dicta impedimenta fiant auctoritate publica, vel priuata, ſiue eccleſiaſtica, ſiue ſeculari, vt per Nauar. dicto num. 68. verſ. declaratio prima, & Sayr. d. cap. 17. in fin.

52 Decimoquartò † omnes, qui per ſe, vel per alios auctoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarũ prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab auditoribus, & commiſſarijs Apoſtolicis, alijſque iudicibus eccleſiaſticis auocant, illarumque curſum impediunt; ac ſe ad illarum cognitionem, tanquam iudices, interponunt.

53 † Quæue partes actrices, quæ illas committi fecerunt, ac faciunt ad reuocandum, ac reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut aliàs litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum eos, cõtra quos tales inhibitiones emanarunt, à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui per ſtatutum, vel aliàs compelluntur, &c. Et quia Nauar. hanc clauſulam difficilem, & obſcuram intactam abſque aliqua expoſitione reliquit, vt inquit Viuald. in Candel. Aur. ſuper explanatione eiuſdem Bul. Cen. Domini caſ 14. nu. 99. Animaduertendũ eſt, quòd pluribus modis iudices eccleſiaſtici à laicis ad reuocandas inhibitiones ſententiaſq; cenſuras, & pœnas cõpelli dicuntur.

54 Primò † per ſtatuta, edicta, vel decreta laicalia, vt in Bull. Cœn. Domini, nu. 14. ibi per ſtatuta, vel aliàs compellunt. Et ſta. uta huiuſmodi ſunt nulla de iure etiam Cæſareo auth. caſſa, & ibi Bart. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & de iure canonico, vt per Abb. in cap. aduerſus, num. 2. 7. & 11. de immunitat. Eccleſ.

55 Facientes autem † ſeruare ſtatuta & cõſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea infrà duos menſes fecerint amoueri, ſententiã excommunicationis incurrunt, vt ca. nouerint, de ſentent. excom. & non ſufficit eorum caſſatio, ſed debent aboleri, & cancellari de volumine, vt per Bart. in d. auth. caſſa, in fin. Felyn. poſt alios in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 109 quem refert, & ſequitur Card. Tolet. in lib. inſtr. ſacerd. cap. 37. verſ aduertè autem, & Bull. Cœn. Domini per ſe patet ſub num 20. ver.

56 declarantes, † ibi, ac quoad eos, qui contra eccleſ. libertatem, vt præmittitur, ſtatuta fecerint, niſi priùs ſtatuta, ordinationes, cõſtitutiones, prærogatiuas, & decreta huiuſmodi publicè reuocauerint, & ex archiuijs, ſeu capitularibus, locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & caſſari; ac nos de reuocatione huiuſmodi etiam certiores fecerint; abſolutiones eos non comprehendere, nec eis aliter ſuffragari, quin etiam per huiuſmodi abſolutionem, aut quoſcunque alios actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocunq; tempore continuata, in præmiſſis omnibus, & ſingulis quibuſcunq; iuribus Sedis Apoſtolicæ, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ vndecunque, & quandocunque quæſitis, & quærendis, nullatenus præiudicare poſſe, ac debere.

57 † Et illa verba, in præmiſſis omnibus, & ſingulis in fine Bullæ poſita ſunt relatiua, quæ

quæ comprehendunt omnia in Bulla narrata, quibus quouiſmodo præiudicari non poteſt, l. aſſe toto, & ibi Bart. ff. de hæred. inſt. Ruin. conſ. 131. num. 1. vol. 2. & Gabr. conſ. 75. nu. 8. vol. 1.

58 Secundò, † iudices eccleſiaſticos carcetando, vel quocunq; quæſito colore arreſtando, vnde libertas eccleſiaſtica læditur, & deprimitur, cum hoc timore perteriti non audeant, quandoque iudices eccleſiaſticam iuriſdictionem liberè exercere, ſed ipſa iuriſdictio reſtringantur contra verba expreſſa Bullæ, vt num. 15.

59 Tertiò, † qui non tantùm iudices, ſeu Prælatos eccleſiaſticos carcerant, arreſtāt, vel alijs pœnis afficiunt, ſed etiam, qui eadem de cauſa fratres, nepotes, aut alios cōſanguineos, vel affines Prelatorum, & iudicum eccleſiaſticorum, eiſdem, vel ſimilibus pœnis, etiam priuationis bonorum, dignitatum, & officiorum, aut exilij afficiunt. Quemadmodum Henricus Angliæ Rex, & Magiſtratus illius Sancti Thomæ Cantuarienſis propinquos affecit, vt ſcripſit Ioannes Carnot. Epiſc. in martyr. eiuſdem Sancti Thomæ. Metus enim illatus conſanguineis clerici, habetur pro illato ipſi clerico, quoad intimidandum clericum, cap. ſciant cuncti, de elect. in 6. Felyn. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 99. verſ. nemò vnquām de conſtit. & melius in cap. litteras, nu. 20. verſ. ex quo infert. de præſumpt. & Bald. in quæſt. de ſchiſmat. num. 13. Quoniam iniuria facta conſanguineo, mihi facta videtur, gloſſ. in clem. 2. in verb. quomodolibet, de ſentent. excommunic. Felyn. in cap. Petrus, in princip. de homicidio, & Bart. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi, num. 18. ff. de nou. op. nunc. prout iniuria facta fratri alijs fratribus facta videtur, Decian. reſponſ. 34. num. 60. volu. 4. & iniuria facta vni de agnatione cenſetur facta omnibus, l. lex Cornelia, & ibi Bart. in princip. ff. de iniur. & Alexan. conſ. 24. num. 19. lib. 2.

60 Nam † videmus, etiam animalia irrationalia timere percuſſiones, quę ipſorū cauſa alijs inferuntur, ſiquidem in ciuitate Florētiæ præter aliás extraneas, feras, leones cuſtodiuntur, qui licèt omnium ferarum ſint atrociores; manſueſcunt tamen, ac domantur, dum coram ſe vident canem aliquem verberari, vt experientia docet. Ideò, qui in odium Prælatorum, ſeu iudicum eccleſiaſticorum, conſanguineos, vel affines eorundem, aut aliorum clericorum carcerāt, percutiūt, eorum bonis, gradibus, & dignitatibus ſpoliant, ſeu alias iniuſtè perſequūtur, & grauant, ſunt ipſo facto ſententia excommunicationis innodati, dicto capit. ſciant cuncti, & ibi gloſſ. in verb. conſanguineos, de elect. in 6. clem. 2. iuncta gloſſ. in verb. quomodolibet, vbi etiam Abb. nu. 8. de ſentent. excommunicat. cap quoniam, iunct gloſſ. in verb. propinquorum, de immunit. Eccleſ. in 6 & cap quicunque, vbi etiam gloſſ. quæ tuetur quoq; familiares in verb. ſuorum conſanguineorum, & familiarium, & ibi Dom. & Fran. de ſentent excomm. eod. lib & Barb. in cap. licet, colum. 15. de probat. Talia enim committentes, & committi mandantes tacitè, & indirectè lędunt, & deprimunt, ac reſtringūt libertatem eccleſiaſticam, quia nō omnes, quemadmodum Sanctus Thomas Cantuarienſis, qui non reſpexit carnem, & ſanguinem, pericula propinquorum non curant; ſed quamplures, vt temporalia conſanguineorum, ſeu affinium damna, hac de cauſa imminentia euitent, eccleſiaſticam immunitatem non ſuſtinent.

61 Vnde, † qui ſunt cauſa, in eandem excōmunicationem incidunt, vt in eadem Bulla Cœnæ Domini, n. 15 & Nauar. in manual. cap. 27. num. 70.

Taciti enim, & expreſſi eadem eſt virtus, l. cum quid, & ibi Bar. num. 4 & Iaſ. num. 5. ff ſi cert. pet. Aut, qui exequtionem litterarū Apoſtolicarum, ſeu exequtorialium proceſſum, & decretorum prædictorum quo-

62 modolibet impediūt, † vel ſuum ad id cōſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam, donec ipſi ad Papam informandum, vt aiunt, ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint; niſi ſupplicatio nes huiuſmodi coram ſede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes, cancellariarum, conſiliorum, Parlamentorum, cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij, Ordinarij, vel extraordinarij quorumcūque principium ſecularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque fulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates,

Digitized by Google

Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint, vt in eadem Bulla Cœnæ Domini, nu.14. & ibi Nauar.num.69.Sayr.in Theſ.caſ. conſ. eodem lib.3.cap 18.num.1. & Grag.etiam cap.18.eod.lib.4.num.124.

63 Cauſas, † in quibus iudices laici ſe ingerere non debent, & perſonas ſpeciales, quę hoc capite continentur, plenè ſcripſit Sayr. eodem cap.18.num.2. Et cum verba Bullæ Clemen.Papæ VIII. num. 14. ſatis ſint clara, quæ nam perſonæ comprehendantur, non eſt opus recurrere ad argumenta, quia in claris non eſt opus coniecturis, l.continuus, §.cum quis, ff.de verb.obl.& Iaſ.in l. planè, §.ſi eadem, num 4 ff.de leg.1.

64 Nec † obſtat, ſi dicatur, quòd huiuſmodi inſequentes quandoque ſint tolerati, & nõ euitentur; quia inde non ſequitur eos non eſſe excommunicatos, vt per Nauar.in dicto cap.27.num 35.verſ. nota primò, & in conſ.15.nu.2.de hæret par.2.lib.5. ſed ſunt excommunicati ex ſupra deductis.

Ad dictam tamen pœnam incurrendam requiritur, vt à iudicibus, & magiſtratibus prædicta auctoritate fiant, Nauar. eodem cap.27.num.71. verſ. declaratio prima, & eandem incurrunt Prælati eccleſiaſtici auocantes cauſas à delegatis Apoſtolicis, vt per Sayr.dict.cap.18.num.5.

65 Et † nullo caſu poſſunt laici cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectantes, ad eorum tribunal trahere, cũ nec ſub prætextu violentiæ prohibendæ, cui per ſupplicationem poteſt prouideri; vt per eundem Sayr. vbi ſuprà num.6. & 9. Opinionem, quòd laici clericos ad forum ſeculare trahere, & in cauſis eccleſiaſticis ſe intromittere poſſint, quàm in pluribus Couar.lib practic.quæſt. quæſt 35.& alij quos refert, Azor.in 1.par. inſtit.moral.lib.5.cap.12.verſ.quæri ſolet, ſuſtinere conantur; intrepidè tenet idem Azor.ſubſiſtere non poſſe.

66 Spiritualis enim in pertinentibus † ad fidem, & ad ſalutem animæ, ac in rebus, quæ ad bonum vniuerſale Eccleſiæ pertinent, de poteſtate ſeculari iudicare poteſt: cui cõſequens eſt, in huiuſmodi perſonis, & cauſis eccleſiaſticis poteſtatem laicam ſe nulla ratione interponere debere, aut poſſe, vt fuit à Rot.deciſum vt infra ſub num.91.92. & 95.Farinac.in prax.crimin.cap.8.nu.18. & nu.28 Ac propterea contrafacientes à Papa excommunicationis vinculo meritò, ac iuſtè feriuntur, vt per Sayr.ibidem, nu 8. verſ.primò quidem, & num.9. Et quòd, neque in caſu neglectę, vel denegatę iuſtitię, nec timore violentię licitũ ſit clericos ad iudicium ſeculare vocare, probat text. in cap.qualiter, & quando, in fin.& ibi gloſſ. final. Hoſt. num.3. Abb.antiq. & Io Andr. num.1. Abb.Panor.num.6 & num 8 & alij communiter, de iud.colligentes differentiam inter iudicem ſecularem, & eccleſia-
67 ſticum, & † quòd, cum iudex eccleſiaſti-
cus ſit maior, & ſuperior, poſſit ſecularis
iudicis negligentiam ſupplere, & illũ corrigere, vt cap. ex tranſmiſſa, c.licet, & cap. ex tenore, de for.cõp.poſt plures alios quos citat, probat Azor. dict.par.1. inſtit.moral. lib.5.cap.12 verſ.ſed dubitari, ibi, ſed neque in caſu.

68 Spirituales † cauſæ ſunt, beneficiales, & decimarum, de quibus ſupra, matrimoniales, cap.accedentibus, de exceſſ.prælat. & concil.Trident.can.12.de ſacr.mat ſeſſ.24. hæreticorum, & de hæreſi ſuſpectorum, c. vt inquiſitionis, § prohibemus, de hæret.in 6.ſortilegorum, ſuperſtitionum, vſurarum, aſtrologorum, & aliorum, de quibus in conſtit.Sixti Papæ V.in 2.par. Bull.cap.21. §.ac perpetuo, cenſuratum eccleſiaſticarum, conc.Trid.cap.3.§.nefas autem, ſeſſ. 25.de reform. cauſæ clericorum dict. cap. ſi diligenti, de for comp. & Abb. in cap.1. num.1.eod.tit. ſimoniacorum, vt per gloſſ. fi.in cap cum ſit generale, de for.comp.legitimitatis, an quis ſit ex legitimo matrimonio natus.ius ſepulturæ, & aliæ, vt c.tuam, de ord.cogn.cap.lator.cap.cauſam, qui fil. ſin.leg.& Azor.in lib.1.inſti.moral.cap.14. in princ.par.1.& alię de quibus per Sigiſm. Scac.in tract de iud. cauſ.ciuil.crimin.lib. 1.cap.11.nu.50.& 51. & Farinac. in prax. crim quæſt.8 num.20.

69 † Et regulariter iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de criminibus laicorum, quando crimina ſunt adinuenta de iure canonico, ſeu habent originariam prohibitionem à canonibus, non à legibus: vel, vbi reperitur à canonibus impoſita pęna etiam laicis, vt in cap.contra idolorum, 26.quæſt. 10 & Abb.in d.cap.cum ſit generale in fin. Et ſpiritualibus annexæ, ſub præſenti excommunicatione comprehenduntur.

70 Sunt

70 Sunt enim ſpiritualibus † annexæ cauſæ iuriſpatronatus. Graff.deciſ.aur. par.1.lib.4.cap.18.nu.125.& quæ à iudicio cenſurarum dependent,vt ſacrilegij, quod eſt crimen mixti fori.Felyn.in cap.cum ſit generale,num.1.& 17.de for. comp. Si pro eodem crimine iudex eccleſiaſticus promulgauit cenſuras,& laicus prætendit de eodé cognoſcere: Aut ſi redditus,& prouentus eccleſiaſticos laicus vſurpauerit,& propterea fuerit declaratus ſententiam excommunicationis incurriſſe ; iudex verò ſecularis prætendat cauſæ cognitionem ad ipſum ſpectare,per cap.ſi clericus laicum, de for. comp. nihilominus cauſæ cognitio ad eccleſiaſticum ſpectat.

71 † Quia de connexis idem eſt iudicium, cap. tranſlato.de conſtit.quodq; iudex eccleſiaſticus debeat etiam cognoſcere de connexis excommunicationi, in terminis Neuiz. in ſylu. nupt. de lit. monit. libr. 3. num.59.facit text. in l.quæ religioſis, ff.de rei vendi.Graff d.cap.18.num.125.& Azor. vbi ſup.verſ.cauſa quaſi.

72 †An autẽ excommunicatio legitimè,vel ne ſit promulgata, aut publicata ad iudicẽ eccleſiaſticũ cognitio ſpectat. conc.Trid. cap.3.§.nefas autem,ſeſſ.25.de reform.

73 Decimoquintò † in eandem excommunicationem incidunt iudices ſeculares,qui perſonas eccleſiaſticas ad ſua tribunalia, præter iuris canonici diſpoſitionem,trahũt, vel quomodolibet faciũt,vnde libertas eccleſiaſtica tollatur, ſeu in aliquo lædatur, vel deprimatur, aut aliàs quouis modo reſtringatur; ſiue Sedis Apoſtolicæ, ſiue quarumcunque eccleſiarum iuribus, quomodolibet,directè,vel indirectè,tacitè vel expreſsè præiudicetur. Sayr.eod.lib.3. c.19.

74 nu.1.†In hãc autem excommunicationem incidunt facientes,ordinantes,publicantes ſtatuta,ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, & alia quæuis decreta in genere, vel in ſpecie, quibus libertas eccleſiaſtica tollitur, aut in aliquo læditur,vel deprimitur,aut reſtringitur; vel Apoſtolicæ Sedis, aut quarumcunque eccleſiarum directè, vel indirectè,iuribus præiudicatur. Et,qui dictis ſtatutis,& decretis factis,& ordinatis cõtra prædictam libertatem eccleſię vtuntur,vt per Sayr. vbi ſuprà nu.3. Et non ſolùm iudices ſeculares dicta excommunicatione ligantur, ſed etiam Prælati eccleſiaſtici,qui inſtituuntur à Regibus, & Principibus ad cauſas huiuſmodi: vt quando inſtituũtur Proreges,& Gubernatores Regni, vel Prouinciæ,ſi ad forum laicale perſonas eccleſiaſticas trahunt,vt in ead.Bull.Cœn. Domini, nu.14.& idem Sayr.vbi ſup.nu.4. Quinimò animaduertere debet quoq;Epiſcopi, alijq; eccleſiarum Prælati, & ſacerdotes,qui Regibus, & alijs Principibus inuiolanda eccleſiaſtica libertate conſentiũt, ſibi imminere etiam alias accerrimas pœnas,vt inquit.Maiol.de admir.natu.reb.colloq.1.pag.54.poſt med.& concil.Trident. cap.11.de reform.ſeſſ.22.

75 Excluduntur†tamen per illa verba,præter iuris canonici diſpoſitionem, ab hanc cenſura,qui laica poteſtate perſonas eccleſiaſticas in caſibus à iure permiſſis, ad ſua tribunalia trahunt, & plures ſunt caſus à iure permiſſi.

Primò enim in cauſa feudali,quando perſona eccleſiaſtica fuit inueſtita de feudo à domino ſeculari; quia tunc in cauſa feudi poteſt clericus per laicum trahi ad forum ſeculare,cap.ex tranſmiſſa, & cap.verũ, & ibi Abb.num.17.de for.comp.eccleſiaſticę enim perſonę pro feudo,quod tenẽt à ſecularibus, illis iuramentũ fidelitatis præſtare tenentur,vt c.vnic.§.verũ, de ſtat.reg.in 6.

76 Sed pro † feudis, quæ ſunt de menſa eccleſiarum Epiſcopi,& alij Prælati, Papæ fidelitatis iuramentum,& de non alienando præſtare debent, vt in cap.2. de feud.cum ſupra in cap.10. deductis: & alij inferiores in manibus Epiſcoporum, aut aliorũ Prælatorum, & coram illis cauſas agere, vt in eod.cap.vnic.§.Epiſcopis autem.

77 Secundò † in cauſa reconuentionis,quia clericus agens contra laicum coram iudice ſeculari poteſt ibi reconueniri,in cauſis tamen ciuilibus tantùm,licet, & hæc opinio apud me non careat difficultate ex allegatis per Abb.in cap.at ſi clerici,à nu.20.vſq; ad nu.26.de iud.& hanc dicit Felin.videri communem opinionem, quam tamen non firmat,in eod.c.at ſi clerici,nu.10. & communem, ac ab ipſa conſuetudine approbatam teſtatur Card.Tol. in inſtruct. ſacerd. c.27 verſ.tertius eſt.Quam opinionẽ puto veram pro compenſatione facienda vſq;ad ſummam petitam, ſecus autem, ſi clericus

Aa 3 petat

Digitized by Google

petat decẽ & laicus reconueniat pro centum: & dicta opinio recipit etiam quatuor notabiles fallentias. Quarum prima eſt, ſi laicus procuraſſet in fraudẽ à clerico conueniri. Secundò, quando reconuentio tangeret cauſam ſpiritualem, vel illi annexam. Tertiò in cauſa criminali. Quartò reſpectu diſtrictionis perſonæ: quia laicus in perſonam clerici manum apponere non poteſt. Et ita diſtinguit Felin. in eod. cap. num. 10. Quæ reconuentio in cauſis ciuilibus procedit, & habet locum, quando clericus agit nomine proprio; ſecus ſi ageret nomine ecclesiæ, & reconueniretur nomine proprio, quia, cùm illa reconuẽtio fit ſuper diuerſo facto, fieri nõ poteſt, vt poſt alios tenet idẽ Felin. eod. num. 10. verſ. & primo limita.

78. Tertiò † ſi clericus amiſit priuilegiũ fori; vt, quando ſacris minimè eſt initiatus, & nullum obtinet beneficium, aut clericalem habitum, & tonſuram nõ defert, nec alicui eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruit, ſeu in Seminario clericorũ, aut in aliqua ſchola, vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos non verſatur; quo caſu priuilegio fori non gaudet concil. Trident. in cap. 6. de reform. ſeſſ. 23.

79. Quartò, † quando clericus propter aliquod flagitium graue degradatur, & traditur curiæ ſeculari, quia, tanquam exutus priuilegio clericali, foro ſeculari per conſequentiam applicatur, cùm ab eccleſiaſtico fuerit proiectus, vt in cap. cum non ab homine, de iud. c. nouimus, de verb. ſignif. & Tolet. eod. c. 27. verſ. ſecundus quando.

80. Quintò, † ſi lis erat cœpta cum defuncto laico, cui ſuccedit clericus, quia tunc tenebitur clericus, ſe defendere coram iudice ſeculari, ſecundum Barb. cap. quia vnica, num. 45. de iud. & Paul. de Caſtr. in l. hæres abſens, num. 4. eod. tit. quamuis hanc opinionem falſam teneat gloſ. in cap. clericum nullus, 11. quæſt. 1. quam gloſſ. opinionem puto veriorem: eandem etiam tenet Bart. in l. hæres abſens, nu. 1. ff. de iud. quem poſt Anton. de Butr. per ipſum citatum ſequitur Abb. in cap. quia 5. num. 12. eodem titul. quoniam hoc caſu non procedit regula, l. vbi cœptum, ff. de iudicijs, quia cum clerico non fuit cœptum, & ſemper obſtat, quòd clericus iudicio laici ſe ſubmittere non poteſt, vt cap. ſi diligenti; cum alijs ſuprà allegatis. Et in quibus clericus coram iudice ſeculari poſſit conueniri. trad. gloſſ. 11. quæſt. 1. in ſum.

81 Libertas † autem eccleſiaſtica, quam violantes in dictam excommunicationem incurrunt, ea eſt, quam habet Eccleſia vniuerſalis in ſe, ſuiſque membris, in ſpiritualibus, & temporalibus conceſſam à Deo, de qua per Innoc. in cap. nouerit, num 1. & 2. & ibi Abb. num. 2. de ſentent. excommun. Bald. in l. priuilegia, num. 1. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Io. Lup. in tract. de liber eccl. par. 2. quæſt. 11. num. 1. Dec. in auth. caſu, num 20. eod. tit. de ſacr. ſanct. Eccleſ. & ibi Bar. num. 3. & 5. Boſ. de princip & priuileg. num. 220. Siluestr. in ver. immunitas, §. 2. num. 1. Lap. alleg. 92. num. 1. & ſeq. Nauar. in cap. 27. nu. 119. verſ. quinta quod. S. Ant. in 3. par. tit. 25. cap. 17. Card. Tol. poſt alios, in lib. 1. inſtruct. ſacerd. cap. 37. verſ. libertas autem, ſub num. 12. & Sayr. dict. cap. 19. num. 9. verſ. ſic etiam.

82 † Clerici autem, vt ſuperiùs dictum fuit, priuilegium fori habent à Deo, vt cap. ſi Imperator, 96. diſt. & Innoc. in cap. 2. num. 1. de maior. & obed. Statuta igitur, quæ cadunt in derogationem dictorum priuilegiorum contra libertatem eccleſiaſticam eſſe dicuntur, idque locum habet: etiam ſi indirectè ſi contra dicta priuilegia, cap quanto, & ibi Abb. nu. 2. de priuil. cap. fin. de immun. eccleſ. in 6. & Tolet. loco proximè citato.

83. Statutum ad hoc, vt ſit † contra libertatem eccleſiæ, non requiritur, vt ſit contra omnes eccleſias mundi, ſed ſufficit, quòd tendat in præiudicium particularis eccleſiæ, circa id, quod cõpetit omnibus, quemadmodum lædere Epiſcopum eſt facere contra libertatem eccleſiæ, licèt non lædat omnes, cap. ſignificaſti, de elect. cap. olim, de iniur. Lap. alleg. 92. nu. 6. & Tolet. eod. cap. 37. verſ. aduerte etiam: & quę dicuntur

84 de ſtatuto † procedunt, & habent etiam locum in ordinationibus, conſtitutionibus, ſeu quibuſuis decretis, vt in Bull. Cœnæ. Domini, nu. 15. & Sayr. in Theſ. caſ. conſc. lib. 3. cap. 19. tom. 1.

85 Decimoſextò † in eandem excommunicationis ſententiam incurrunt impedientes Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Prælatos,

rios,& Eccleſiaſticos iudices ordinarios,ne iuriſdictione ſua contra quoſcunq; vtantur, & recurrentes ad curias ſeculares, vel aliàs elidentes ſententias iudicum eccleſiaſticorum,tàm ordinariorum,quàm delegatorum, procurantesq; à curijs ſecularibus prohibitiones,aut mandata etiam pœnalia contra ſententias Ordinariorũ,aut delegatorum,decernenteſq;huiuſmodi mandata, aut prohibitiones, & ea exequentes.

86 Ac † prætereà dantes auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem in prædictis,vt per eandem Bull.Cœn.Domini,n.6. Sayr.eod.lib.3. cap 20 & concil. Trident. ſacros canones, concilia generalia, aliaſque Apoſtolicas ſanctiones in fauorem eccleſiaſticarum perſonarum,& libertatis eccleſiaſticæ, ac contra violatores editas innouauit, & ab omnibus exactè obſeruari mandauit,vt in eod.cap.20 §. decernit itaque,de reform.ſeſſ 25.

87 Abſolutionem † autem, vel reuocationem ſententiæ excommunicationis ſuſpenſionis,& interdicti vi,aut metu conſequentes abſolutio eſt ipſo iure nulla, & nouam excommunicationem incurrunt,vt cap.vlt. de his quæ vi.met.vet.cauſ. in 6. Nauar. in cap.27.nu.125. & Sayr. in Theſ.caſ.conſc. eod.lib 3.cap.34 nu.11 & 12.

88 Si verò † aliquis eccleſiaſticus ad tribunal ſeculare contra ſecularem recurreret, tunc reo illum coram eodem tribunali reconuenire,& iura ſua tueri liceret,argum. cap.prudentiam,de mut.petit & Sayr.eod. cap.20.nu.4.verſ.ſecundum eſt,& hoc caſu procedere poſſunt deducta per Couar. in libr.practic.quæſt. cap.35. per totum.

89 Quia † aliàs allegata per ipſam in pluribus repugnant, cum iure diuino, à quo ſacerdotes habent priuilegium fori,cap.ſi imperator,36.diſt.quod etiam habent de iure canonico, cap. at ſi clerici, de iud. cap.ſi diligenti de for.comp.& Couar.d.cap.35. num 1.verſ.primum etenim, & de iure ciuili, vt in authen.caſſa,& ibi Bar.C.de.ſacr. ſanct.Eccleſ.& Card.Baron.referens legem Honorij Imperat.in lib.Ann.Eccleſ. tom.5. anna.412 pag 341.

90 Præcipuè † enim in pluribus pugnant allegata per Couar. in d.cap.35. cum conc. Trident.cap.20. de reform.ſeſſ.25. & cum Bull.Cœn.Domini, in quam contrauenientes incidunt ex ſuprà deductis, abſolutione Papæ duntaxat reſeruata, vt per Nauar. dict.cap.27. num.73. ver. cæterum. Leges regiæ nempè, 5.tit 1.ordinat. & lib.2. regalium Franciæ, & aliæ per Couar. allegatæ in eod.cap.35.vltrà quòd ſunt leges particulares dictorum Regnorum, quæ non conſtituunt ius commune, ſunt expreſsè contra dictam authen.caſſa; quæ nõ ſolùm habet locum per Italiam,vt videtur annuere textus,ſed eſt generalis in toto mundo, vt ſolt gloſſ.ibi.in verb.per totum Bar.n.2. & ſic ſunt nullæ, & contra verba concil. Trid. & dictæ Bullæ in Cœna Domini, vt optime ſcripſit Azor. in 1.par.inſtit moral. c.12.verſ.ſed dubitari,lib.5. Et licèt verba textus Bull.de quibus ſuprà,nu.83. & n 84. ſint ſatis clara, etiam tamen comprobantur,& declarantur deciſionibus Rotæ in Candelabro aureo nuper impreſſis ſuper explanatione eiuſdem Bull.caſ. 16. nu.249. & num 250.tenoris ſequentis.

91 Anno 1595. Lunæ 10. Aprilis. † Oſcen Pœnitentiariæ coram R.Bianchetto, nunc S.R.E.Cardinali Domino dixerunt, ſententiam abſolutoriam vltimo loco latam in tribunali criminali ad fauorem Pauli ſuſtineri non poſſe.

Nam de iure communi, & ex Bulla in Cœna Domini recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos eſt prohibitus, cap. nouerit, & cap. graue, de ſentent. excommun. & in dicta Bulla, §.16. & committitur ſacrilegium. Caiet. in ſum. in verſ. excommunicati, cap.30 & ſeq. nec excuſari poteſt, ex traditis per Couar. pract. quæſt. cap.35.num.3.

92 Nam,†etſi iudex eccleſiaſticus malè procedat,non poteſt Iudex ſecularis cuius eſt minor poteſtas ſupplere negligentiam eccleſiaſtici,qui tum poteſtate, tum auctoritate ipſo eſt maior,vt declarant omnes doctor.in cap.qualiter, & quando, de iud videlicèt Io.Andreas,& Abb antiq.n.1.Collect.in fin. Card.in fin. Anchar.nu.5. Butr. nu.8. Abb.nu.7 Imol.nu.7.Barb.nu.23.

93 Sed † illius negligentiam eccleſiaſticus ſupplet.cap. ex tranſmiſſ, cap licèt, cum ſequ. de for. comp. Superioritatem autem iuriſdictionis probant,cap ſolite,de maior. & obedient.cap. denique,96.diſt. & clem. Romani,de iureiur.

94 Quæ, licèt † de plano procedant, multò magis applicantur propoſito caſui, in quo Paulus habuit recurſum ad iudices laicos, non ſolùm ſemel, ſed pluries ad effectum impediendi mandatum de manutenendo ad fauorē Hieronymi ritè, & rectè decretum, ſcilicèt 19. Octobris 1587. & 18. Nouembris, & 11. Decembris, eodem anno, de Menſe Februarij 1589 etiam, poſtquam ſe obtulerat paratum obedire mandatis Cæſarauguſt. Archiepiſcopi. Nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu, ex eo, quòd poſtea voluerit proſequi grauaminis cauſam coram eccleſiaſtico, quia talis excuſatio non habet locum, quando recurri poteſt ad eccleſiaſticum, qui tale grauamen impediat, prout poterat Paulus, adeundo Metropolitanum, vel Nuncium Apoſtolicum: & illum, ad iſtum effectum non recurriſſe euentus docuit, quia neutrum adiuit, & proviſiones regiæ multò magis hoc declarant, quia, nō ſolùm inhibetur iudici eccleſiaſtico, ne ad vlteriora procedat, ſed illi mandat, vt quæ decreuerat, reuocet, & coram ipſo iudice ſeculari compareat ad allegandas cauſas, ex quibus parere non teneatur.

95 Ex quibus † nihil aliud inferri poteſt, niſi, quòd ipſi iudices volunt de cauſa eccleſiaſtica cognoſcere, quòd eſt admodum abſurdum, cum iudex laicus ſit incapax iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, & eorum cauſas. Nec immemorabilis hoc caſu ſibi ſuffragatur, Doct. in capit. cauſam, de præſcript. Felyn. in cap. 1. de maior. & obedient. Rot. deciſ. 10. de conſuet. in antiqu. & Biſign. 2. eodem titul. præcipuè cum in dicta Bulla Cœnæ Domini, derogetur, conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

Non obſtant quæ allegantur de defectu iuriſdictionis, & quod Rota non cognoſcit de iuſtitia ſententiarum, quę ſunt extra Rotam latæ, quando de illarum exqutione non agitur, quia in caſu propoſito Hieronymus Pinos habet intentionem fundatam ſuper recurſibus, & claram iuris diſpoſitio-

96 nem, per quàm Paulus † propter excommunicationis incurſum redditur incapax beneficiorum, & cum ipſe Paulus excipiat de abſolutoria, quam tranſiuiſſe in rem iudicatam prætendit, licitum eſt Hieronymo replicare de illius notoria iniuſtitia præterita; & vltra teſtes productos coram Locumtenente Criminali Auditoris Cameræ adſunt alij producti coram me reg. fol. 126. & 335. ex quibus ipſum incidiſſe in pœnas in Bulla Cœnæ Domini contentas negari non poteſt.

Die Veneris prima Decembris, coram R. Penia, Oscen. canonicatus. Vtraque parte informante ſuper dubio dato, an Paulus

97 Sezanus † fuiſſet excommunicatus ob recurſum ad tribunal ſecularæ iuſtitiæ Arragonum, à quo illius procurator obtinuerat firmam iuris ad inhibendum iudici eccleſiaſtico, ne appellatione pendente, aliquid innouaret, & Paulus dicta inhibitione fuerat vſus, ſub prætextu, quòd id ſibi licebat iuxta diſpoſitionem ſacrorum canonum, vno tantùm ex dominis, Paulum excuſari poſſe dicente, cœteri affirmatiuè reſponderunt, illum ipſo iure incidiſſe in ſententiam excommunicationis, quia recurrendo ad iudices ſeculares cauſam præbuit, vt immunitas eccleſiaſtica violaretur, c. nouerit, & cap. graue, de ſent. excomm. & §. 10. in Bull. Cœn. Domini. Vbi excommunicationis vinculo innodantur, qui ad cācellarias, & curias ſeculares recurrunt, pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos, & iudices eccleſiaſticos.

98 Nec † Paulum tuebantur copioſa verba doctorum aſſerentium, licitos eſſe quibuſdam caſibus iſtos recurſus ad Iudices ſeculares, quando ſacrorum canonum auctoritas illis omnibus pręponderabat, per quam etiam excludebatur prætenſa antiquiſſima conſuetudo nonnullarum Prouinciarū, de qua atteſtabantur. Couar. in pract. quæſt. cap. 35. num. 3. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 70. Men. tract. de retin poſſeſſ. rem. 3. num. 356. & ſequ. & Petrus de Auendano tract. de exeq mand. reg. lib. 1. cap. 1. nu. 32. Dicebatur enim, talem conſuetudinem, tāquam improbam, & ſacris canonibus inimicam, quę clericos iuriſdictioni laicorum quandoque ſupponit, non fuiſſe attendendam, cap. qualiter, & quando vbi communiter, doct. & Abb. num. 7. de iud. Mar. Soc. in cap. ſi quis clericus, num. 28. & in cap. ſanè, num. 10. de for. comp. Rot. deciſ. 10. de conſuet. in antiq.

99 Neque deciſ. Rotales. † Achil. 30. de appel. in impreſſis, & R. D. Decani in illa Tarraconen. villa de Rem. die 4. Decembris 1562.

Digitized by Google

1561.& R.Blancheti in Salamantina canonicatus,die 24.Maij proximè præteriti ſuffragantur Paulo, quia, licèt per illas deciſiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad iudices laicos, & inuocandi eorum nudum auxilium ad defendendam propriam poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & quam quis propria auctoritate defendere poteſt; nunquam tamen dicitur in eis,quòd talis recurſus fieri poſſit ad effectum obtinendi inhibitiones,& mandata contra Prælatos, & iudices eccleſiaſticos,hoc enim nunquàm docuit.

100 Rota, † quæ optimè nouit iudices laicos, nec habitu habere iuriſdictionem in clericos;imò illius penitus incapaces,arg. cap.cauſam, de reſcript. & cap.ſacerdotibus, 11.quæſt.1.& propterea,cùm ſint inferiores iudicibus eccleſiaſticis,cap denique 96.diſt.& cle.Romani,de iureiur.Nec poſſe,nec habere eccleſiaſticos corrigere, aut eis inhibere,aut alia præcepta facere.Abb. in d.cap.quomodo,& quando,num 7.vnde Domini non receſſerunt à deciſione in hac cauſa coram R.D. meo Blanchetto, die 10. Aprilis proximè præteriti facta.

101 Anno 1594. † 4.Nouembris,coram R. D Decano Carthaginen. Portionis Domini receſſerunt à reſolutione facta, & cenſuerunt,ſatis conſtare de citatione validè executa: primò ex ſcripturis productis, quæ habentur in ſummario num.1.conſtat de ablatione proceſſus tam originalis, quàm compulſati;& eius tranſportatione ad con ſilium, quæ præſumitur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis,ad not.per Bart.in l.fin. de quæſt. quare in odium eorum, qui ſimili recurſu vtuntur,fit omnis interpretatio ad fauorem alterius partis, ità vt etiam copiæ ſimplici ſoleat fides adhiberi. Bald. in l.publicatæ, quæſt 8.in fin. de teſtament. Iaſ. in auth. ſi quis in aliquo, in 7.fal. C.de edendo.Dec.conſ.36.colum.2.ver.non obſtat,& extat Pereg.deciſ.159 lib.2.

102 Et facit, † quòd impediens quo minus citetur auxilio Conſilij Regij,vel aliter,habeatur pro citato, cap quoniam frequenter, § porrò, vbi gloſſ.in verbo,impedit, vt lit.conteſt. Card.in clemen.cauſam,quæſt. 13.de elect.cum alijs, per Tiraquell.de retract. Lign § 1. gloſſ.10. num.102. & §.2. gloſſ. 1.num.9.

Non obſtat, quòd in ſummario proceſſus, quod exhibitum fuit, vbi adeſt executio citationis, non reperiantur teſtes adhibiti, vt requiritur, cap. quoniam, de prob. Specul.in tit. de citat. §.ſequitur, num.19. Put.deciſ.1.lib.3. quia ex exhibitione proceſſus vltimo loco facta apparet, quòd,qui confecit ſummarium, ſolitus fuit omittere teſtes,qui nihilominus in dicto proceſſu in pluribus actibus interfuiſſe leguntur.

103 Decimoſeptimò, † qui iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & prouentus, ad Papam, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque eccleſiaſticas perſonas ratione eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum pertinentes vſurpant,vel etiam quauis occaſione,vel cauſa, ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant, vt dict.Bull.Cœn.Domini, num. 17. Appellatione enim iuriſdictionum,fructuumque, reddituum, & prouentuum, ad eccleſias, & beneficia pertinentium,comprehenduntur bona quæcunque eccleſiaſtica,quæ eo ipſo,quòd eccleſiæ ſunt tradita, & oblata, ſancta, & religioſa cenſentur, cap.prædia, cap.nulli,12. quæſt.2. cum alijs, de quibus infrà. Perſonæ autem principales primò ſunt vſurpantes,ſecundò ſequeſtrantes.Et ad dictam excommunicationem incurrendam, requiritur, vt bona vſurpentur, aut ſequeſtrentur, non qualitercunque, ſed vt res,prouentus,

104 ſeu redditus eccleſiæ: quia † fures,& latrones, qui huiuſmodi furantur, non incidunt in dictam excommunicationis ſententiam.Nauar.in eodem cap.27.num 71.verſ. ſexta quòd Graff. deciſ. aur. cap.18. num. 144.par.1.lib.4. & Sayr. eod.lib.3. cap.21. num.1.2.& 4.

Quæ opinio, quo ad fures, & latrones indiſtinctè procedit, ſed quo ad aliàs perſonas, iuriſdictiones, bona, fructus, redditus,& prouentus eccleſiaſticos vſurpantes, habet locum in foro conſcientiæ tantùm,in quo ſtatur dicto pœnitentis; ſecus autem in foro contentioſo, in quo, ſecundum acta & probata,eſt iudicandum.Felyn. in cap.paſtoralis, num.23. de off.deleg. & Gomeſ. in reg de ann.poſſeſſ.quæſt.4.nu.5. Ideò allegando,bona non eſſe eccleſiæ,aut ignoraſſe fuiſſe eccleſiaſtica, ab excommunica-

nicatione non excuſantur, ſi de contrario conſtat, niſi eſſent bona de recenti empta, vel eccleſiæ donata, de quibus probabiliter ignorari poſſet. Contra vſurpantes iuriſdictiones, fructus, redditus, & prouentus eccleſiarum, ſeu beneficiorum eccleſiaſti-
105 corum, † proceditur ad ſententiam declaratoriam, non tamen de facto, quia debet præcedere monitorium, ſeu citatio, quę æquiparantur, vt per Put. in deciſ. 271. num. 4 lib. 3.

106 Monitio enim canonica † trina præcedere debet, aut tribus monitionibus diſtinctis, vel vnica pro trina, præfixo in monitorio termino trium, vel plurium dierum, aut etiam plurium horarum in tribus terminis diſtinctarum, vt fit, quando vna dies pro primò, vna pro ſecundo, & vltima pro tertio, vel ſi negotium hoc requirat, octo horæ pro primo, octo pro ſecundo, & reliquæ octo pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica; hoc enim caſu vnica pro trina monitione ſufficit, gloſſ. in cap ſtatuimus, in verſ. monitionem, & cap. conſtitutionem, §. ſtatuimus, de ſentent. excommunic. in 6.

107 Debetq; fieri contra certas † perſonas, ſi perſonarum certitudo haberi poteſt, alioquin ſufficit monitio generalis contra incertas perſonas, qui talem vſurpationem fecerunt, vt per gloſſ. in eod. cap. conſtitutionem in ver. nominatim, cap fin. §. vocationem, & ibi Franc. de elect. in 6.

Conſtare etiam debet iudici de vſurpatione, teſtiũ depoſitione, aut aliàs legitimè.
108 † Cum enim actore non probante reus abſoluatur, l. qui accuſare. C. de eden. niſi conſtito de allegatis, declaratio promulgari non poteſt: ſi verò reus compareat, allegando, ſe bona, quæ poſſidebat eccleſia, in ſuos vſus côuertiſſe, vti de iure ſibi competentia, de quibus iuribus ſe paratum edocere proponat, cum res efficiatur dubia, an verò laico de iure pertineat, & de poſſeſſione eccleſiæ conſtet illius confeſſione,
109 qua † nulla maior eſt probatio, vt inquit Iaſ. poſt alios in l. titia, num 28. ff. de verb. oblig. Crauet. conſ. 61. num. 3. & Menoch. conſ. 21. num. 14. ea ratione, quòd probatio per confeſſionem dicatur notorium, vt tradit Bart. in l. ſcriptus, num. 2. ver. idem dicitur, quod. ff. de relig. & ſumpt. fun. Innoc. in cap. ex parte, il 1. num. 5. de verb. ſignif. & Abb. in cap. cum ſpeciali, §. porrò, num. 7. verſ. concludit, de appell. cùm enim agatur de ſententia excommunicationis à iure lata contra vſurpantes bona eccleſiaſtica, de qua per concil. Trident. cap. 11. de reform. ſeſſ. 22 & Bull. Cœn. Domini de qua ſuprà,
110 † pro exceſſu notorio in declaratione ferenda nulla ſolemnitas eſt adhibenda: ſed etiam ſine citatione poteſt quis excommunicatus declarari. Innoc. in d. cap. ex parte, num. 5. Abb. in cap. peruenit, il 1. num. 7. de appell. & Felyn. in cap. Rodulphus, num. 41. verſ intellige ſecundo, de reſcript. pro vt etiam, quando ſententia excommunicationis incurritur ipſo facto per text. & gloſſ. in cap. reprehenſibilis, in ver. ipſo ſuo genere, de appell. & ibi Abb. num. 6 & 7.

111 Spolians † quouis modo iura vſurpat; & ideò contra ſpoliantes omnia iura inſurgunt, ità quòd ſpoliatus, antequam cognoſcatur de dominio, in primis, & ante omnia eſt reſtituendus. Barr. in l. ſi quis ad ſe fundum, num. 2. C. ad l. Iul. de vi. pub. & Menoch. conſ. 2. num. 185. lib. 1. & reſtitutio datur ad iura, quibus quis fuit ſpoliatus, & ſic ad eccleſiaſtica iura vſurpata, ſiuè ſint corporalia, ſiuè incorporalia: poſſeſſio enim acquiſita eſt ius, l. peregrè, ff de acquir. poſſeſſ. Et, quòd appellatione iuris poſſeſſio includatur, probat Gomeſ. poſt alios per ipſum allegatos, in reg. de nõ toll. iur. quæſ. quæſt. 5. num. 5. 6. & ſeq.

112 Quapropter † ſpoliator incidit in Bullam Cœnæ Domini, à qua quis excuſari non poteſt, excipiendo de iuribus ſibi competentibus: quia, cùm præſumptio ſit contra ſpoliantem, etiam quòd confiteatur qualificatè, poteſt illa confeſſio pro parte acceptari, & pro parte impugnari. Bart. in l. aurelius, §. idem quæſiјt num. 2. ff. de liber. leg. & Crauet. conſil. 150. num. 5. longè enim commodiùs eſt poſſidere, & aduerſarium ad onera petitorij compellere, quàm alio poſſidente, petere, l. is qui deſtinauit, ff de rei vend. trina monitio de qua ſupra num. 106 regulariter requiritur ad ſententiæ excommunicationis validitatem, cui tamen Papa non ligatur, quia Paulus quando Hymeneum, & Alexandrum tradidit Satanæ non præmiſit trinam monitionem, nec formam, quod vna ſufficeret pro tribus, quem-

ad-

admodum nec illam præmiſit cum fornicatorem Corinthium excommunicandum diſcriberet, vnde ait, ego quidem abſens quidam corpore, præſens autem Spiritu iam iudicaui, vt præſens, eum, qui ſic operatus eſt, in nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti tradere huiuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis. 1. Corinth. cap. 5. in quo formam excommunicationis oſtendit, cap. audiuimus poſt med. verſ. vnde Apoſtolus, 24. quæſt. 1. & cap. audi, denique, 11. quæſt. 3. Hoc enim gladio vtuntur potiſſimùm Summi Pontifices cum nonnulli iniquitatis filij in innobedientię contumacia perſeuerant, & tanti parentis iuſſa præſtare recuſant. Papa autem eſt loco Petri, qui in adminiſtratione fuit maior auctoritate Paulo, 21. diſt. in ſum. verſ. Petrum vero, vnde, & Papa, qui eſt loco Petri, eſt etiam maior Paulo, & alijs Apoſtolis, cap. in nouo, ead. 21. diſt. cap puto, 2. quæſt. 7. & Io. à Capiſtr. in tract. de auctorit. Pap. 3. par. 2. par. princip. num. 12.

113 Decimooctauò † eandem excommunicationis ſententiam incurrunt imponentes decimas. collectas, & alia onera perſonis eccleſiaſticis, & offenditur libertas eccleſiaſtica in impoſitione onerum, directè, vel indirectè, à quibus, tàm perſonæ clericorum, quàm eorum bona ſunt immunia, vt per Caietan. in ver. excommunicatio, cap. 40. & Azor. lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. §. ego ſanè, ſub littera D. Abb. in cap. non minus, num. 3. de immun. eccleſ. & cap. quanquam, de cenſ. in 6. Perſonæ enim principales, quæ in eandem cenſuram incurrit, ſunt imponentes decimas, collectas, taleas, præſtantias, & alia onera ſimilia exigentes, recipientes, etiam à ſponte dantibus, & ſoluentibus.

114 Acceſſoriæ † verò perſonæ ſunt, quæ prædicta facere, exequi, procurare, quæue auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare in prædictis non verentur, per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè, cuiuſcunque ordinis, gradus, vel conditionis fuerint, vt in dict. Bullæ Cœnæ Domini, num. 18. Perſonæ autem, & res, quibus dicta onera imponi prohibentur, de quibus eod. num. 18. ſunt clerici, Prælati, & aliæ perſonæ eccleſiaſticæ; ac eorum, & eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum bona etiam patrimonialia, nec non fructus, redditus, & prouentus eorundem, vt per Nauar. in cap. 27. num. 71. verſ. & qui collectas. Sayr. in eod. lib. 3. cap. 22. nu. 1. & Card. Tolet. in terminis bonorum patrimonialium, in inſtruct. ſacerd. cap. 29. §. aduerte non ſolum, lib. 1.

115 Bullæ Cœnæ † Domini radix, & fundamentum hoc caſu eſt, quòd, cùm in omni republica, ad ſubleuandas communes neceſſitates, neceſſaria ſint aliqua onera, tàm realia, quàm perſonalia, in quorum diſtributione, ſeruanda eſt ratio iuſtitiæ, tàm commutatiuè, quàm diſtributiuè. Commutatiuè quidem, vt non, niſi ex cauſa vrgenti, imponantur. Diſtributiuè verò, vt inter ciues pro vniuſcuiuſque viribus, & facultate diſtribuantur.

116 Admodum rationabile, † & etiam valdè conforme iuri naturali, & diuino fuit, vt ab huiuſmodi oneribus perſonæ eccleſiaſticæ, tàm in ſeipſis, quàm eorum bonis immunes eſſent, vt poſt Sot. 4. diſtinct. 25. quæſt. 2. artic. 2. tenet Sayr. dict. cap. 22. num. 4. & 5. In ſeipſis enim; quia, ſicut iure diuino Eccleſiæ miniſtri ſunt conſtituti; ita etiam eidem iuri conforme eſt, vt iudicibus ſecularibus non ſint ſubiecti: In bonis autem, quia, cùm tributa, & vectigalia Regibus, & alijs Principibus ad ſuam ipſorum, & reipublicæ ſuſtentationem exſol-

117 uantur, † & clerici non minores operas, & labores rei eccleſiaſticæ impendant; æquum, & iuri naturali, ac diuino conſonum fuit, vt à ſolutione tributorum exempti eſſent, vt legitur Geneſ. cap. 47. & cap. tributum, 23. quæſt. 8.

Ideò Conſtantinus, & Conſtans Imperatores, eccleſiaſticas perſonas priuilegio immunitatis gaudere voluerunt; ſcientes magis religionibus, quàm officijs, & labore corporis, vel ſudore, imperialem rempublicam contineri, cap. in qualibet, 23. quæſt. 8. Sayr. eod. cap. 22. num. 5. cum allegatis ſupra in cap. 14. num. 9. par 1.

118 Hac † enim exemptione, & immunitate adeò plenè perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum, ac eccleſiarum bona, fructus, redditus, & prouentus gaudere debent; vt, qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè, ab eiſdem onera impoſita exigere præſumunt, eandem excommunicationis pœnam incurrant,

rant, vt in Bull. Cœn. Domini, d.num.18. verſ.nec non qui per ſe.

119 † Indirectè enim exigitur, colonos,ſeu maſſarios occaſione culturæ bonorum eccleſiaſticorum, hoſpitatione militum, vel aliorum grauaminum onerando,aut ab ipſis exigendo: quia,quæ à colonis pro laborerio, ſeu trafico bonorum eccleſiaſticorum in totum,vel pro octaua, aut alia parte exiguntur,in præiudicium eccleſiaſticarum perſonarum percipiuntur, quia ratione oneris res minores æſtimationis efficitur, gloſſ.final.in l.generali, § fin.ff.de vſufruct.leg. & Oſaſch.deciſ.83.num.9. Vnde eccleſiaſtici non ita de facili inueniunt ruſticos,qui ſua prædia colore velint, vt animaduertit Feder. de Sen. conſ.111.nu.10. in fin. quidquid contrarium teneat ibi in principio,vt validioribus rationibus,& auctoritatibus infrà demonſtrabitur: quia, ſi coloni ad onerum ſolutionem,ſeu militum hoſpitationem, qua non paruum onus infertur, grauarentur; laici per indirectum exigerent collectas ex bonis eccleſiaſticis, quæ ſunt hoc caſu etiam ex perſona colonorum exempta, vt l.1.& 2.C.de Epiſc.& cler. cap.Eccleſiarum, & ibi gloſſ.in verb. clericorum,12.quæſt.2.cum alijs ſuprà,in cap.14.num.6.31.32.33.& 35.par.1.allegatis.Exigentes autem excommunicationis ſententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incurrunt,vt in ead.Bul.eod.nu.18. verſ.nec non,& d.cap.14.num.35.

120 Exemptio † enim competens bonis eccleſiaſticis eſt realis;& ideò comprehendit quoſcunque colonos, vt declarat gloſſ. in clem.1.in ver. excolendas, circa fin. quam ſequuntur Iac.& Imol.vbi etiam Abb.num. 10. Qui illam dicit eſſe notandam ad ſimilia, de decim. idem Abb. in cap. ex parte, num.4.eod.tit.& in conſ.8.num.3. Rot.deciſ.4.num.1.de priuileg. in antiq. & in vna Caurien.coram Cantuccio deciſ.23.nu.6. par.2. Grat.conſ.130. cui ſuſcripſerunt Alciat.Salutiol.Bero. Auguſt.& Ianet.num.4. vbi pluribus fundamentis hæc concluſio comprobatur, & latè Surd.conſ.301.num. 61.63.& 78.volum.3.& inquit Bald.quòd, ſi coloni iſti grauarentur, de facto grauarentur, & non de iure, in l. cum duobus, §.ſi in coeunda, ff.pro ſoc. & in l.2. 3.not. C.de epiſc.& cler.

121 † Coloni enim eccleſiarum eorundem bonorum, nec poſſeſſionem habent, nec dominium; ſed tantùm detentionem,auth. item nulla communitas, & l.de his, C. de epiſc.& cleric. Alexand.conſ.35. viſo proceſſu, num.12. lib.4. & Card.Tuſch.pract. concl. iur. concl. lib.2.num.1. & 2. Ideò, ſi grauarentur ratione fructuum, quos ex prædijs percipiunt; poſſent perſoluta à dominis prædiorum repetere, vt tradit Alex. in conſ.35. num.12. lib.4. & conſ.4. lib 5. per text. in l. ſi pendentes, §. ſi quid cloacarij, ff de vſufruct. Sicque per indirectum ab eccleſiaſticis viris extorquent: quapropter in excommunicationis ſententiam in Bull.Domini contentam incidunt, ex ſuprà allegatis.

122 Si enim †coloni vltra bona eccleſiaſtica,quæ colunt, habent etiam bona propria eorum nomine allibrata,pro illis à ſolutione onerum non excuſantur, vti coloni eccleſiaſticarum perſonarum: ſed pro rata eorum,quæ proprio nomine poſſidẽt,onera perſoluere tenentur;& ita diſtinguit Rebuff.in l.2.penes quos,num.2.& 3. & Barr. num.1.C.de agric.& cenſ.lib.11.

123 Quid autem,†ſi imponatur onus,quod publicam vtilitatem reſpiciat,tàm clericorum, quàm laicorum; vt ad reparationem murorum, fluminum, reſtaurationem viarum, pontium, vel populum à peſte cuſtodiendum? videtur, quòd ratione naturali, quæ limitat legem, clerici nõ ſint exempti; ſed concurrere teneantur, non tamen cogendi, niſi à Papa. Duen. reg.100. num.17. Did. Perez. l.1.tit.4.lib.4.ord. Nauar.c.27. num.115. ver.tertia quod. Et ita ſe habere communem vſum Hiſpaniæ, ex l.11. & 12. tit.3.lib.1. nouæ recompil.teſtatur Couar. loco ſuprà citato,& alij ſuſtinentes dictam opinionem. Attamen etiam tributa ad reparationem mœnium, & fluminum, ac ad reſtaurationem viarum,& pontium,vel cuſtodiẽdum populum tempore belli, aut peſtis,à laicis impunè exigi poſſunt: dummodo ad hoc fuerint plures cauſę ſufficientes neceſſariæ,& non aliàs: quarum

124 Prima eſt, † quòd immineat maxima, & vrgens neceſſitas, vt,quando hoſtis cum exercitu ſtat in agro,obſidendo ciuitatem, quo tempore,nec eccleſiaſtici à murorum, ſeu ciuitatis cuſtodia poſſunt excuſari: vt cun-

cunctis vigilantibus meliùs valeat ciuitas cuſtodiri, cap. peruenit, & ibi gloſſ. in ver. modo, & Abb. num. 1. 4. & 6. de immun. eccleſ. & in his terminis procedere poſſunt allegata per Oſaſc. in deciſ. ſeu potius, conſil. 68. alias 181. num. 24. & 25. Sed, ceſſante hac vrgentiſſima belli cauſa, clerici non
125 tenentur: † quia limitata cauſa limitatum producit effectum l. cancellauerat, ff de his quæ in teſtam. delen. & Tiraq. in tract. ceſſan. cau. par. 1. num. 142.

126 Secunda, † pro reparatione fluminum, pontium, & viarum, quoties communis laicorum, & eccleſiaſticorum vrget neceſſitas, & concurrit vtilitas, vt per Abb. in cap. non minus, num. 18. & Bald. in l. ad inſtructiones, nu. 2. C. de ſacroſanct. eccleſ. Dummodo laici non habeant particulares redditus Vniuerſitas, vt pedagia, gabellas, molendina, furnos, paſcua, portus, piſcationes, & ſimilia, quæ ad particulare Vniuerſitatis commodum, & vtilitatem percipiant, ad huiuſmodi onera & impenſas ſuſtinendus, de quibus optime per Cardin. Tolet. in Inſtruct. ſacerdot. cap. 21. ſub num. 2. Quia tunc, cùm pedagia, gabellas, & paſſagia, ſub quocunque nomine, & titulo exigant ab aduenis, mulionibus, rectoribus, equitibus, bobus cum plauſtris, & alijs animalibus tranſeuntibus pontes. portus, & vias, vt plurimùm deuaſtantibus, percipiant; ſumptibus communitatum ad huiuſmodi refectiones, & reparationes tenentur. Cepol. de ſeru. viar. num. 47. & Azor. in d. lib. 5. inſtitut. moral. cap. 13. verſ. octauo quæritur. Contrafacientes verò ſententiam excommunicationis incurrunt; donec integrè ſatisfecerint, vt cap. non minus, & cap. aduerſos, de immunit. eccleſ. quæ per Bull. Cœn. Domini fuerunt innouata, vt per Cardin. Tolet. in ead. inſtruct. ſacerd. lib. 1. cap. 29. verſ. aduerte præterea in fin. & Sayr. in d. cap 22. num. 11.

127 Tertia, † vt clerus teneatur concurrere ad onera, in quocunque caſu, requiritur, quòd burſa principis, & ſubditorum laicorum ſit adeò exhauſta, vt Epiſcopus, & clerus, tantam neceſſitatem, & vtilitatem videntes, exiſtiment ad ſubleuandas communes neceſſitates, & vtilitates, vbi laicorum facultates non ſuppetunt, ſubſidia per Eccleſias eſſe conferenda arbitrio, & iuſſu Pontificis Maximi, cap. non minus, §. quò circa, cap. aduerſus, ver. verumſi, de immunit. eccleſ. cap. 1. extrauag. comm. eod. tit. Bero. conſ. 31. num. 13. volum. 1. Cephal. conſ. 154. num. 22. vol. 2. & Burſat. conſ. 16. num. 66. volum. 1.

128 Et quòd, † Epiſcopi, capituli, ac totius cleri conſenſus accedat, Innoc. in cap. 2. de loc. & conduc. & Abb. in d cap. non minus, num. 5. de immunit. eccleſ. nec eorum conſenſus ſufficit, quia requiritur etiam Sedis Apoſtolicæ auctoritas, ſicut in ſuperioribus omnibus, cap. clericis laicos, §. nos igitur, de immunit. eccleſ. in 6. cap aduerſus, verſ. propter imprudentiam, & ibi Abb. num. 1. & in extrauag. comm. & cap. 1 §. cœterum, eod. tit. & Bull. Cœn. Domini ſub num. 18.

129 Ideo † non ſubſiſtit opinio Oſaſch. in ſuo conſ. incipien. cùm anno 1554. impreſſo, in deciſ. Pedemont. poſt deciſ. 67. vel ſecundum vlt impreſſ poſt deciſ. 180. nu. 21. 23 24. 25. & 30. & Balb. in conſ. ſequenti, ſub num. 29 30. & ſeq Quibus in locis conantur ſuſtinere, clericos à laicis cogi poſſe ad concurrendum in ſolutione onerum auctoritate laicali impoſitorum. Nam dicta opinio eſt expreſsè contra tex. eiuſdem Bull. Cœn. Domini, dict. num. 18. Sayr. lib. 3. cap. 23. num. 1. & 2. & ità procedit text. in auth. ſtatuimus; quæ reformat iura antiqua, C. de Epiſc. & cler. Bald. in l. ad inſtructiones, num. 2. & 3. eod. tit. & cap ſi diligenti, de for. comp. niſi tanta fuerit ſub ita neceſſitas, quòd ad Romanum Pontif. commodè aditus non pateat: quia tunc ſufficeret Epiſcopi, & cleri conſenſus, ita vt, & Papæ quam primum innoteſcat, confirmandus, cap. generaliter, §. placet, iunct. gloſſ. in verb. neceſſitatis, 16. quæſt. 1. gloſſ. 1. in cap. tributum, 23. quæſt. 8. cap. non minus, de immunit. eccleſ. & Azor. eod. cap. 13. verſ. octauo quæritur.

130 Vnde, prædictis † non concurrentibus, cogentes clericos ad onerum ſolutionem, eoſdem contra ſacrorum canonum diſpoſitionem libertatem eccleſiaſticam grauãt. Quapropter in eandem excommunicationis ſententiam Bull. Cœn. Domini incurrunt, vt in ead Bull. eod. num. 18. ibi, innouantes decreta ſuper his per ſacros canones, &c. Card. Tolet. loco ſuprà citato; & Sayr. vbi ſuprà. Nec ſubſiſtunt deducta per Balb.

Digitized by Google

Balb.eod.conſ.num.33.& ſeq. quem etiam ſequitur Oſaſc. eod. num.21.& 23. & poſt alios Lopez.in annot.ad pract.crim. Diaz. c.103.vbi fere per tot. plura deducit.quia, cap.principes ſeculi,23. quæſt.5. & cap.filijs,16 quæſt.7. per ipſos allegata non probant aſſumptum, quòd deficiente ſuperiore eccleſiaſtico, vel recuſante efficere, vt pro bonis eccleſiæ fiat contributio, poſſit laicus negligentiam ſuperioris eccleſiaſtici ſupplere. Quia ille tex.tantum probat,quòd Principes ſeculares ad hoc ſunt inſtituti, vt Eccleſiam defendant, & reos criminum viuere non permittant; vt inquit, gloſſ.ibi in verb.Principes; qui text. eſt adeò clarus,vt in dubium reuocari non poſſit, in ver. cæterum, ibi,quòd intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent; niſi, vt quòd non præualent ſacerdotes efficere per doctrinę ſermonem; poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem, vt benè declarat Archid. nempe, per diſciplinam cruentarum vltionum, quas Eccleſia non exercet, vt in eod. cap. Principes, & text.in cap. in Archiepiſcopatu,in fin. de raptor. proceditque, vbi poteſtas Eccleſiæ non poteſt idem facere propter facti reſiſtentiam, tunc poteſt implorari brachium ſeculare,vt not. Aufrer.in addit.deciſ capel.Toloſ.quæſt. 149.per tex. in cap.1. de offic.ord. & ibi gloſſ.& dd. & Campeg. in tract. de com. cap.9. num.15. tom.13.Secularium enim dignitatum adminiſtratoribus defendandarum eccleſiarum neceſſitas incumbit; quod, ſi facere contempſerint,à communione ſunt repellendi, per tex.in c.dicat aliquis, in fin.23.quæſt.5. Vnde, quod neceſſariò fauore ſacerdotum facere tenentur, in odium retorqueri non poteſt. Hiſque,ac ſimilibus de cauſis magiſtratus ſeculares eccleſiaſticis inuocātibus brachium ſeculare præſtare tenētur;ex alibi ſuprà allegatis. Nec quidquam facit,gloſ. 2.in eod cap.Principes in contrarium citata; quia iura per eandem gloſſ.allegata, & cap filijs cum gloſſ 16 quæſt.7.in argumentum adducta in diuerſis terminis loquūtur, vt legenti patet ad ſenſum, vt poſt Io.And. quem citat, optime reſpondet Abb.in cap. qualiter. & quando, ſub num.7. de Iud. & ex diuerſis non fit illatio,l.papinianus exuli. ff. de minor. Sed bona eccleſiaſtica ſunt immunia de iure diuino, ac priuilegio etiā Conſtantini, Conſtantis, Valentiniani, & Iuſtiniani Imperatorum, quibus tamen opus non habebat Eccleſia iure diuino ſuffulta, vt in cap.in qualibet,23. quæſt 8.tributum autem Eccleſia non, niſi ſpirituale, Imperatoribus dare tenetur,vt per gloſſ.in cap.tributum, ſub verſ.defenſare, quam ſequitur Archid.ead.quæſt.8.

131 Quòd † autem iudex ſecularis non poſſit ſupplere defectum judicis eccleſiaſtici, quo eſt longè minor; poſt communem aliorum doctorum ibi citatorum opinionem, tenuit Rot.vt ſup. num.92. quinimò, iudices laicos, nec habitu habere iuriſdictionem in clericos; imò illius eſſe omnino incapaces,fuit deciſum in eadem Rota,coram Pegna, vt in deciſ.de qua ſuprà nu.99. Ideò, nec ſubſiſtunt deducta per Farinac, vbi, inquit, quòd iudice eccleſiaſtico negligente, poſſit Iudex, & Princeps laicus, illius negligentiam ſupplere, vt in ſua praxi crimin.cap.8 nu.13.verſ.limita tertio hanc nonam: quia eius opinio eſt contra text.in cap.ſolitæ, §. præterea, vbi etiam gloſſ. de maior. & obed. & reprobata à Rota in locis ſuprà allegatis, præcipuè num.92.93.& 100.& alijs per me ſuprà deductis.

132 Incurrunt † etiam dictæ excommunicationis ſententiam, qui prædicta abſque Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt,& diuerſis etiam,exquiſitiſque modis exigunt; & præmiſſa facere, vel procurare, aut in eiſdem conſilium,auxilium,vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint dignitatis,præeminentiæ, ordinis,conditionis, aut ſtatus, etiamſi imperiali, aut regali fulgeant dignitate; ſeu Principes,Duces,Comites,Barones, & alij Potentatus quicunque etiam Regnis, Prouincijs,ciuitatibus, & terris quoquomodo præſidentes, & conſiliarij, ſenatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti, vt in ead.Bull.eod.num.18. & Sayr.eod. cap.22. num.1. & 2. Hoc enim caſu agentes,conſulentes,& fauorem præſtantes pari pœna puniuntur, & hæc æquiparantur atrociſſimis delictis,in quibus conſulentes, pari pœna plectuntur, vt cap. felicis, de pœn.in 6. clem.ſi quis ſuadente, eod tit. & Felyn. in cap. ſicut dignum, num.8 de homicid.conſilium autem præſtatur rogando, impellendo, inſtruendo, vel ſequuturam

vti-

Digitized by Google

vtilitatem oſtendendo S. Antonin. in 3. par. tit. 25. cap. 2. & 3. & Sayr. eod. lib. 3. cap. 15. num. 12.

133 Decimonono, † eadem excommunicationis ſententia fertur contra omnes, & quoſcunque magiſtratus, & iudices, notarios, ſcribas, exequutores, & ſubexequutores, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illos proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali ſpecifica, & expreſſa ſanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia. etiam ſi talia committentes fuerint cõſiliarij, ſenatores, præſidentes, cancellarij, vicecancellarij, aut alio quouis nomine nuncupati, vt in eadem Bulla Cœnæ Domini, num. 19. & Sayr. dict. lib. 3. cap. 23. num. 1. & 2.

134 Antiquitùs † ciuitates, quæ populari ſtatu regebantur oſtraciſmo, qui genus relegationis exiſtebat, in conſilio per calcula vtebantur; & qui quondam ſuffragiorum numero damnabantur ad decennium in Argiuam relegabantur; & eos qui excellere videbãtur propter diuitias, vel amicos, aliamuè potentiam, extra ciuitatem ad dictum tempus tyrannico more relegare ſolebant; nõ ad criminis improbitatem caſtigandam, ſed ad potentiam moderandam, Ariſt. lib. 3. politic. lect. 12. §. qua propter à ciuitatibus, & Plutarc. in vita Ariſtidis.

135 Hic † oſtraciſmus, mutato nomine, & diſcolatus dictus, etiam hodie in quadam ciuitate eſt vſu receptus, quæ diuturna temporis conſuetudine eo abuſa eſt; cùm enim non complectatur, nec cõplecti poſſit alienos ſubditos in alienam meſſem falcem imponendo, magiſtratus eiuſdem ciuitatis, penes quem totius imperij reſidet auctoritas, eccleſiaſticas perſonas eodem diſcolatu iudicare conatur, eoſque ſufragijs cribrando, & ventilando, factioſos nominat, ac exules etiam publico edicto renunciat, & fuit à me quæſitum, an magiſtratus ille ſententiam excommunicationis in Bulla Cœnæ Domini contentam incurrat: & quid ſi procedatur ad vota, & tamen non ſufficiant ad condemnationem, ac propterea condemnatio non ſequatur.

Pro parte negatiua deducitur, hunc magiſtratum diſcolatus ab antiquiſſimo tempore fuiſſe vſu receptum, & habere naturalem æquitatem pro bono regimine reipublicæ: ne illius quies ab eccleſiaſticis viris diſcolis, & incorrigibilibus, priuilegio fori fretis, turbetur.

136 † Et quòd antiqua conſuetudo legitimè præſcripta concernens bonum regimen reipublicæ, & publicam vtilitatem ratione naturali poteſt addere, diminuere, & diſtinguere priuilegium; propter quod clerici exemptione gaudere non poſſint, vt cap. vltimo, & ibi Innocent. & Abb. de conſuet. Et cum hoc inſtitutum ſit antiquiſſimum habet vim legis, & pro lege ſeruari debet. Bart. in l. 1. §. denique, num. 1. ff. de acqu. plu. arc.

Contrarium tamen, quòd dictæ excommunicationis ſententiam magiſtratus incurrat, probat expreſsè textus Bull. ibi, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo.

137 Et dicta † Bulla eſt conſona non ſolùm iuri canonico, vt cap. ſi diligenti, & cap at ſi clerici, de iud. ſed etiam iuri Cæſareo, vt habetur, in conſtitut. Feder. Imper. in tit. de ſtat. & conſuet. cont. liber. Eccleſ. §. item ſtatuimus, in vſ. feud. quæ eſt repetita, in auth. ſtatuimus, C. de Epiſc. & cler. Et iure diuino quo clerici legibus ciuilibus Principum ſunt ſoluti, arg. Geneſ. cap. 47. Eſdræ 1. cap. 7.

138 † Licèt enim plures theologi, alijque doctores teneant, clericos exemptos eſſe à ciuili laicorum poteſtate iure canonico, non autem diuino; & primò inter canoniſtas pro hac opinione allegatur Innoc. in cap. 2. num. 1. de maior. & obed. vbi, ſed quæres, quis exemit clericos de iure Imperatoris, cùm prius ei ſubeſſent? reſponde, quòd Papa, conſentiente Imperatore, iuribus per ipſum ibi allegatis, Alciat. in cap. cum non ab homine, colum. 2. de iud. Couar. pract. quæſt. cap. 31. num. 2. verſ. contraria opinio, & lib. 2. var. reſolut. cap. 20. num. 2. Quam opinionem ſequti fuerunt, & tenuerunt plures iuniores theologi nempe Medin. de reb. reſtit. quæſt. 15. Vict. relect. 1. de poteſtat. eccleſ. quæſt. 6. propoſ. 2. Sot. in 4. diſt. 25. quæſt. 2. artic. 2. concluſ. 3. 4. & 5.

Digitized by Google

& 5. Ledeſ. in 4. par. 2. quæſt. 20. art. 4. verſ. hæſitatibus, concluſ. 2. & 3. Palac. in 4. diſt. 25. concluſ. 3. Solon. 2. 2. quæſt. 67. art. 1. cõcluſ. 4. Bin. 2. 2. quæſt 67. art. 1. & nouiſſimè Hier. de Cæual. pract. quæſt. com. cõt. com. quæſt. 550. in fin. doctores ſupracitati præcipuè fundant eorum opinionem in d. Innoc. can. qui tamen loco ſuprà allegato magis contrariam opinionem firmat, ibi, vnde dicimus, quòd exempti ſunt à Deo, allegando c. ſi Imperator. 96. diſt. vbi, iunct. gloſſ. in verb. diſcuti, probatur, clericos à Deo exẽptos eſſe à laicorum iuriſdictione, & ſic iure diuino à legibus Principum ſecularium fore ſolutos, & Innoc. ſequitur Abb. nu. 1. & 2. & in cap. at ſi clerici, nu. 23. verſ. conſidero, de iud. cap. Syluestr. ibi contra leges diuinas 11. quæſt. 1. gloſſ. in cap. quanquam in ver. diuino, de cenſ. in 6 Fely. in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 6. de conſtit. Oldrad. conſ. 83. num. 1. verſ. & de vita, & num. 4. facit Rom. ſing. 404. incip. ſed an poteſt Papa. Didac. Perez. in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordin. verſ. quæro vtrum Papa, Azeue. in l. 5. tit. 3. nu 6. lib. 1. recompil. Anto. Scrip. de iur. nõ ſcrip. lib. 1. cap 2. num 1. & Huma. in l. 65. tit. 5. par. 1. gloſſ. 8. nu. 6 Et hanc opinionem ſequitur, & tenet Rot. in deciſ. 10. num. 4. de conſuet. in antiq. quæ auctoritas canoniſtarum comprobata, & firmata à Rota Roma-

139 na facit communem opinionem, † cùm ſtylus Romanæ curiæ, propter dubitationẽ doctorum, facit etiam ius, & pro iure habetur, vt per eandem Rot. in deciſ. 1. de fil. presb. deciſ. 2. de appell. in nou. & deciſ. 16. de conſuet. in antiq. Abb. in cap. ex litteris, num 6. & ibi Felyn. num. 4. de conſtit. Quorum auctoritas præualet auctoritati præfatorum modernorum theologorum, & aliorum doctorum, vltrà quòd dicta auctoritas canoniſtarum antiquorum eſt fundata ſuper auctoritate Pontificum, & conciliorum generalium.

140 Quòd † autem hæc exemptio competat illis de iure diuino, probatur etiam per Concil. generale Lateranen. ſub Innoc. III. vt in cap. nimis, & ibi Abb. in fin. de iureiur. Io. Ech. Enchir. de immunit. Eccleſ. §. in vet. teſt. & §. immunitatem ſacerdotũ. Ita etiam tenuit Concil. Lateranen. vltimò ſub Leone X. celebratum, ſeſſ. 9. in Bull. reform. cur. verſ. &, cùm à iure, vbi, & cùm à iure, tam diuino, quàm humano laicis poteſtas nulla in eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, cõc. Colonien. par. 9 cap. 20. & conc. Triden. in quo quamplures S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & Theologi in Spiritu ſancto legitimè cõgregati, interfuerunt, ſanciuit, perſonarum eccleſiaſticarũ immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus eſſe conſtitutam, vt in cap. 20. ante med. ſeſſ. 25. Auctoritas autem conciliorum generalium longè preualet opinioni prædictorũ theologorum, & aliorum doctorum, qui pro contraria opinione ſcripſerunt. Et hanc opinionem eſſe communem, tenet Alciat. in cap. cùm non ab homine eod. nu. 2. & 47. de iud. quam eſſe commune teſtatur etiam Nauar. in cap. nouit, num. 6. & 32. eod. tit. Flam. Pariſ. qui etiam de communi teſtatur, de reſign. benef. lib. 8 quæſt. 9. num. 5. Eandem opinionem vti communem ſequitur Clar. lib. 5. recept. ſent. §. fin. quæſt. 36. nu. 1. & Roland. à Val. qui etiam de communi teſtatur, in conſ. 4. num 3 volum. 1. eamque pluribus auctoritatibus, tam ſacræ ſcripturæ quàm conciliorum generalium, ſanctorum Patrum decretis & ſacrorũ canonum diſpoſitione, probat Card. Bellar. theologus, de exempt. cler. cap. 1. §. his igitur, vſq; in fin. & etiam pluribus auctoritatibus magis communem eſſe teſtatur. Burſat. in cõſ. 42 nu. 1. & 2. lib. 1. Graff. in deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap 49. num 3. Et vti veriorem, & communi conſenſu canonici iuris interpretum receptam, tenet, & ſequitur Azor. qui ad contraria reſpondet, in lib. 5. inſtit. moral. par. 1. cap. 12 verſ. ego profectò.

Comprobatur dicta opinio ratione, quia clerici ſunt Deo dicati, & diuinis vſibus deputati, & propterea eo ipſo ſunt à ciuili laicorũ poteſtate exempti; cùm ſemel Deo dicatum, non ſit ad vſus humanos vlteriùs transferendum, cap. nulli, cap. prædia, 12. quæſt. 2. cap. in legibus, 12. quæſt. 3. cap. quæ ſemel, 19. quæſt 3. c. ſemel, de reg. iur. in 6. Oldrad. d. conſ. 83 n. 4. & 5. l. 1. ff de rer. diuiſ. & §. nullius, inſtit. eod. tit. Accedit, quòd vaſa, altaria, templa, veſtes, calices, & alia Deo ſacrata prædia diuinis vſibus tradita, caſtra, villæ, agri, decimæ, primitiæ, homines, animalia, & bona quæcunque eccleſiaſtica, quia ſunt Deo dicata, oblata, tradita,

dita, ac diuinis vſibus deſtinata, eo ipſo ſancta, & religioſa cenſentur, eod. cap. prædia, & cap. in legibus, 12. quæſt. 2. l. ſumma, de rer. diuiſ. §. nullius, inſtit. eod. tit. & Azor. d. cap. 12. ver. ego ſanè, & à profano, ac ciuili vſu ſeparantur: & pari modo clerici eo ipſo, quò Deo ſacrati exiſtunt, ab omni ciuili vſu, & laicali iuriſdictione ſunt exempti. Oldrard. eod. conſ. nu. 1. & plenè Azor. eod. cap. 12. verſ. & in dictis capitibus. Et hæc eſt communis opinio fundata, & approbata auctoritate Pontificum à concilijs generalibus, à ſacra Rota Romana, & grauioribus auctoritatibus, à qua recedere non eſt tutum; quia in interpretatione legis diuinæ ſuper deciſionibus dubiorum, potiùs debemus ſtare diffinitionibus Summorum Pontificum, quàm dictis theologorum, etiam quòd ſint ſancti.

141 Poteſtas enim † interpretandi data eſt non ſanctis, ſed Summis Pontificibus, cap 1. & ibi gloſſ. 1 20. diſt. cap. per venerabilem, qui fil. ſint leg. & Ioan. à Capiſtr. de auctorit. Pap. par. 3. 2 par. princip. num. 93. tract. to. 13. Imò peccant theologi tenentes contra conſtitutiones, & deciſiones Pontificum, vt poſt Ant. de Butr. tenet Abb in cap. tua, il 1. num. 5. de decim. Et multò magis laici legum doctores, qui audeant eas interpretari Geneſ. cap. 47. & Eſdræ, cap. 7. lib. 1. contra ſenſum communem theologorum, & canoniſtarum; imò contra deciſionem concil. Lateranen. de qua in cap. non minus, cap. aduerſus, de immunit. eccleſ. & cap. tributum, § quamuis etiam, 23. quæſt. 8. cum legum ciuilium doctores careant auctoritate ſacram ſcripturam interpretandi.

142 † Etenim, ante quam eſſet Petrus, clerici non erant ſubiecti poteſtati laicali, vt Pſalm. 104. vbi, nolite tangere Chriſtos meos, hoc eſt vnctos meos, vt ſunt clerici, qui Deo ſacrantur, gloſſ. penult. in cap. ſi Imperator, 96. diſtinct. Rom. ſing. 404. incipien. ſed an poteſt. Alexand. in conſ. 8. num. 1. lib. 1. & Azor. vbi ſupra, verſ. primò ex diuinis.

143 Nec † excuſantur perſonæ illius magiſtratus iuramento, quo ſunt obſtricti, de eorum voto ſecreto, contra, vel in fauorem illius, quem factioſum, turbulentumque in ciuitate exiſtimant, explanando: quia iuramentum, vt ſit licitum, tres comites habere debet, nempe, iudicium, iuſtitiam, & veritatem, cap. & iurabunt, 22. quæſt. 1. S Raymond. in ſum. lib. 1. de tranſgr. vot. §. tria exiguntur, & Nauar. in cap. 12. nu. 3. to. 3.

144 Eſt † enim contra iuſtitiam, quòd laicus iudicet clericum, cap. ſi diligenti, de foro comp. cum alijs ſupra allegatis; & vti contra iuſtitiam præſtitum ſeruari non debet, cap. eſt etiam, cum duob ſeqq. 22. quæſt. 4. & d. cap. ſi diligenti, in fin. de foro compi quinimo illud ſeruantes mortaliter peccāt, pro quo peccato incidūt in dictam excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini contra illam contrauenientes promulgatam: in eamque incidunt quicunque magiſtratus; iudices, notarij, ſcribæ, exequtores, ſubexequtores, conſiliarij, ſenatores, præſidentes, cancellarij, vicecancellarij, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus, contra perſonas eccleſiaſticas, iuridicè, vel auctoritatiuè, vt per Sayr. in Theſaur. caſ. conſc. cap. 23. num. 2. Clericum enim eſſe incorrigibilem declarari debet per iudicē eccleſiaſticum, nō autem per ſecularem. Capyc. deciſ. 112. num. 6.

145 Multæ enim actiones † contra clericos hoc loco magiſtratibus ſecularibus ſunt prohibitæ.

Prima eſt eorum, qui quomodolibet ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus; & illa vox, quomodolibet intelligenda eſt iuridicè, vel auctoritatiuè.

Secunda actio eſt illos proceſſare, vt per eundem Sayr. in Theſ. caſ. conſ. tom 1. lib. 3. cap. 23. num. 2. & Graff in deciſ. par. 1. lib. 4. cap. 18. num. 149.

146 Illa enim dictio, † quomodolibet, eſt vniuerſalis, quæ comprehendit proceſſum quocunque modo factum, vt per gloſſ. in clement. 2. in verb. quomodolibet, de ſent. excommunic. Alberi. de Roſ. in dictionario, & verb. quomodolibet. Pariſ. conſ. 58. num. 10. volum. 1. Et comprehendit omnes modos excogitabiles, nempe realem, perſonalem, directum, & indirectum, vt per gloſ. in dict. clement. 2. & Hypol. de Marſil. in conſ. 80. num. 38. Illa enim ſecreta datio votorum habet vim ſententiæ, quæ præſupponat proceſſum factum, eo modo, quo in ſimilibus fieri ſolet.

147 Et, quamuis fiat ſine ſcriptura, † etiam

Digitized by Google

ſine ſcriptis proceſſus fieri poteſt, & tamen
dicitur proceſſus, auth.niſi breuiores, & ibi
Bart. & Bald. C. de ſentent. ex breu.recit.
Vnde, quando magiſtratus diſcolatus voi-
tur, & ſedet pro ſuffragijs ventilandis; pro-
ceſſus eſt iuxta con uetudinem formatus,
& vti proceſſantes omnes in cenſuris con-
tentis in Bulla Cœnæ Domini incidunt, e-
tiam, quòd non ſequatur condemnatio, &
qui votum fauorabilem clerico, quòd non
ſit factioſus, & pœna diſcolatus mulctan-
dus, dederunt; niſi ſe declárauerint; nolle
contra clericum aliquo modo procedere.

148 Quia † cùm alias quilibet participet in
proceſſu facto, omnes eandem pœnam in-
currunt; cùm enim per ipſos non ſteterit,
quominus clericum condemnauerint, ſuf-
fragijs ipſum cribrando; hoc caſu ex ſolo
proceſſu ad calculum condemnatione non
ſequta.pœna dictę excommunicationis in-
curritur, prout in atrocioribus, l. ſi quis
non dicam rapere, & ibi Bart. & Bald. C.
de epiſc.& cler.cap.1.& ibi gloſ.1.& Abb.
primo not.de præſumpt. & Felyn. in tract.
quan.cont.puniat. num 1. & eſt caſus in
Bulla Cœnæ Domini expreſſe comprehen-
ſus vt in ead.Bull.num 19.ibi proceſſando,
& cum auctoritatiuè fiat proceſſus, magi-
ſtratus ipſe facto excommunicationis ſen-
tentiam incurrit, Nauar.in cap.27.num.71.
verſ.declaratio prima.

149 Nec ſe † tueri valent longa conſuetu-
dine: quia laici vi conſuetudinis nullam
poſſunt habere in clericos poteſtatem, vt
poſt Ioan.Andr.& Dom. tenet Felyn. in
cap.2. num 3. de maior. & obed. Card. in
conſ.68.Rot.d.deciſ.10.num.4.de conſuer.
in antiq cap.clerici, & ibi Abb.num.5.& 6.
& Dec.num 35. de iud. & plenè, ac bene.
Azor eod.lib.5. inſtitut.moral. cap.12. ſub
verſ.ſed dubitari poſſe.Quæ concluſio pro-
cedit; & habet locum, tàm in cauſis crimi-
nalibus, ſuper quibus dictum tribunal di-
ſcolatus fuit erectum, quàm in ciuilibus, vt
cap.qualiter, & quando, eod. titul. de iud.
Abb.poſt alios d num.6. & Azor.loco pro-
ximè citato, ſub littera B.

150 Dicta autem † de conſuetudine, quòd
laicis contra clericos nullam poſſit tribue-
re iuriſdictionem, procedunt etiam in præ-
ſcriptione, quamuis tanti temporis curſu
fuerit continuata, vt in contrarium initij
memoriam non exiſtat: quia laicus eſt in-
capax iuris, & poteſtatis ſpiritualis, quam
nullo tempore præſcribere poteſt, cum il-
lam ciuiliter non valeat poſſidere, cap.cau-
ſamque, & ibi gloſſ final. & Abb.num.2.de
præſcript. Ioan. Andr. & alij in cap. 2. de
præb. in 6. & Azor. cod. cap.12. ſub verſ.
quod verò.

151 Et † cum Bull.Cœn. Domini annis ſin-
gulis die Iouis maioris hebdomadæ, omnes
eidem Bullæ contrauenientes excommuni-
centur ſolemniter per Papam anathemate
horrendo, vt per S. Antonin.in 2.par.3.par.
tit.17.& 77. per ipſam interrumpuntur, &
& impediuntur omnes pręſcriptiones con-
tra eccleſiaſticam iuriſdictionem, vt inquit
Felyn.in cap.cùm non liceat, num.12.verſ.
quintò conſidera, & Azor.qui ad contraria
reſpondet ſub dict.verſ. quòd verò, & verſ.
quæ ad muniendam, colum 7. & pro hac
ſententia optimè faciunt plura allegata per
Oſaſch. in diſputat. an princ.chriſt. fas ſit,
num.11.

152 Excipiuntur † tamen duo caſus, in qui-
bus clerici pro criminibus, per exequtores
laicos capi, & carcerari poſſũt. Primus eſt,
quandocunque, & quacunque de cauſa cle
ricus fori priuilegio non gaudet, quod ta-
men eſt ab Ordinario declarãdum quo ca-
ſu poteſt etiam proceſſari, & puniri, vt qui
non incedunt in habitu, & tõſura, nec ſunt
in ſacris ordinibus conſtituti, aut beneficia-
ti. concil.Trident.cap 6.de reform.ſeſſ.23.
Talis enim quis præſumitur, qualis in habi-
tu reperitur, cap.ſi iudex laicus, de ſentent.
excomm.in 6. Secus tamen, ſi habent ordi-
nes ſacros, aut beneficia eccleſiaſtica: quia
tunc ob non delationem habitus priuilegiũ
clericale non amittunt; ſed ab Ordinarijs
pœnis iuris ſunt plectendi. Secundus, ſi in
fragranti delicto capitali comprehendan-
tur. Tunc enim à miniſtris iuſtitiæ ſæcula-
ris, abſque tamen iniuria, violentaque ma-
nus iniectione, & clericalis ordinis dede-
core, capi poterit; non quidem (ſi gaudet
priuilegio clericali,) vt per eos cauſa co-
gnoſcatur; ſed, vt ſic captus, cum primùm
opportunè fieri poterit; eccleſiaſtico Iudi-
ci tradatur, vt pro ratione delicti ab eodem
puniatur; vt per Abb. in cap. cùm non ab
homine, nu.5.de iud. Nauar.cap.27.nu.83.
& Sayr.cod.lib.3.cap.23.num.4.

Vige-

153 Vigeſimò, † in eandem excommunicationis ſententiam incidunt occupantes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, vel ſupremam iuriſdictionem, quæ ad eccleſiam Romanam in illis ſpectat. Terræ verò, loca, & ciuitates, quæ ſub dicto capite comprehenduntur, ſub alma Vrbs, regnum Siciliæ, inſula Sardiniæ, inſula Corſicæ, terræ citrà Pharum; patrimonium Beati Petri in Thuſcia, Ducatus Spoletanus, Comitatus Venuſinus, Comitatus Sabinenſis, Marchia Anconitana, Maſſa Trebaria, Romandiola, Campania, maritimæ Prouinciæ, illarumque terræ, & loca; terræ ſpecialis commiſſionis Arnulphorum: ciuitates, Bononia, Ceſena, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Auenio, ciuitas Caſtelli, Tudertum, Ferrariæ, Comaclum, ac aliæ terræ, ciuitates, & loca Romanæ Eccleſiæ, mediate, vel immediatè ſubiecta; ac iura, & ſupremam iuriſdictionem Romanæ Eccleſiæ in prędictis ciuitatibus, terris, ac locis ſpectan em offendunt, vt in ead. Bull. Cœn. Domini, num. 20. Sayr. lib 3. cap. 24 per totum; & de qua excõmunicatione habetur apud S. Antonin. par. 3. tit. 25. cap. 73. Caiet. in verb. excommunicatio. cap. 17. & Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 30.

154 Quæritur, † an dicta Bulla Cœnæ Domini ſit vbique vſu recepta, cùm alicubi contrarium prætendatur, & inquit Azor. eodem libro quinto, capitulo duodecimo, colum. 8. & 9. ſub verſ. quæri ſolet. primùm falſum omnino eſſe, quòd auctores contrarium tenentes aſſerunt, ſeculares magiſtratus, & iudices multas clericorum, & eccleſiarum cauſas iure cognoſcere, & tractare, tacito Romanorum Pontificum conſenſu, & tolerantia; & quòd nullus iudex eccleſiaſticus, habet pro excommunicatis, qui talia faciunt, imò nec ipſe Papa, nec vllus illos deuitat.

Imò Summi Pontifices, vt notiſſimum eſt, quotidie reclamant, conqueruntur, prohibent, pœnas conſtituunt, & ſententias ferunt in laicos, talia facientes, vt patet manifeſtè ex actis iudicialibus Auditorum Cameræ; vbi quotidie expediuntur litteræ pro habendis indicijs; & deinde monitoriales, vt perſonaliter compareant ij, qui ita conueniunt, atque conſentiunt; contra quos pronunciantur ſententiæ condemnatoriæ, lata etiam, & publicata ſententia declaratoria excommunicationis. Id etiam conſtat ex pluribus deciſionibus, & ſententijs Auditorum Rotæ, in quibus omnino improbantur, & damnantur tales recurſus; & ij, qui recurrunt, declarantur excommunicati, vt ſupra deduxi, ſub verb. decimo ſexto, num. 87. cum pluribus ſeqq. quod ſemper ſeruatur apud Sedem Apoſtolicam, quando de hac re notitia cum legitimis informationibus habetur. Imò quotannis in die Cœnæ Domini Romani Pontifices publicam, & ſolemnem excommunicationem ferunt contra magiſtratus, iudices, & Principes ſeculares, qui in ſuis tribunalibus cauſas clericorum, vel eccleſiarum tractant, & iudicant, vel ad ſua Prætoria reuocant: vel apud ſe diplomata Pontificia, vel litteras Apoſtolicas detinent, ne ad effectum deducantur: & in eos, qui ad laicos in prædictis cauſis confugiunt, & recurrunt. Quæ omnia apertè oſtendunt, & indicant longè abeſſe ab his omnibus tacitum Romanorum Pontificum cõſenſum, & præſumptam, quam vocant, patientiam, contra deducta per Ignat. Lop. virũ alioquin doctiſſimum, in annot. ad prax. crim. Diaz. poſt cap. 103. fere per tot.

155 Nec † valet, quòd quidam opponunt, non ſatis eſſe, ſi Romæ publicentur excommunicationes cõtentæ in Bulla Cœnæ Domini; quoniam veriſſima eſt ſententia communi conſenſu theologorum, & iuris canonici doctorum, & ſummiſtarum recepta, ſufficere promulgationem Romæ factam, nec requiri, vt in ſingulis Prouincijs huiuſmodi excommunicationes pronuncientur, & hæc Azor. vbi ſuprà. Et Nauar. loquens de excommunicatione, 14. Bull. Cœn. Domini, ſic ait.

Video etiam, pro re indubitata haberi ab aliquibus, poſſe regulariter Reges defendere poſſidentes colorato titulo beneficia eccleſiaſtica, ne abſque iuſta cauſæ cognitione deturbentur, vel ſpolientur, quod iure munire conantur. An verò ſatis muniant, nec nè, Sanctiſſimi Domini Noſtri definitioni remitto, ſic ille, in Man. cap. 27. num. 70. verſ. ſecunda quod. Cui ſequentibus verbis reſpondet Azor. Sed profectò, cùm ſacri canones, & ſummi Pontifices ſemper conſuetudinem, quæ eſt contra libertatem

eccleſiaſticam,& corruptelam improbent, & damnent;non eſt,cur dubitemus,ſit nec ne eorum improbanda, & reijcienda ſententia, quæ eſt ſummorum Pontificum decretis, & ſacris canonibus contraria, noſtrum eſt parere, & imperata facere, non contra canones docere, aut docentes tueri, in eod.lib.3.cap.12. ſub eod.verſ. quæri ſolet,in fin.Quòdque iudices laici in dictis cauſis non ſint competentes, probat Put. deciſ.361. in fin. lib.1. poſt plures Rot. deciſiones. Gomeſ. in reg. de anna. poſſeſſ. quæſt.46.num.2.& nuper Rota,coram Decano, Blanchetto, & Pegna, vt in deciſ. de quibus ſuprà ſub num.91.& ſeqq.ex quibus reprobantur in contrarium ab aliquibus deducta de manifeſta tolerantia Papæ, & vniuerſalis eccleſiæ, quòd officiales laici faciant exequtiones contra perſonas eccleſiaſticas ſuper fructibus beneficiorum occaſione onerum ordinariorum, ſeu extraordinariorum.

156 Quia illæ † exequtiones erunt ſemper in offenſam eccleſiaſticæ libertatis, & illas committentes,conſulentes,exequêtes, aut exequi mandantes excommunicationis ſententiam, in Bulla Cœnæ Domini non euadunt;ex deductis ſuprà, n. 130.131.& 132. Et eſt excõmunicatio ab antiquo Sedi Apoſtolicæ reſeruata,vt in extrauag comment. Paul.2.cap.ſi dominici de pœn.& remiſ.

157 Quòd † autem publicatio facta Romæ, ſufficiat poſt Ioan.Mo. Ioan. Andr. Innoc. & Paul.de Leaz. fuit deciſum à Capel.Toloſ.in deciſ. 445. quam ſequitur Gomeſ. in procem.regul.cancell.quia Roma eſt caput omnium eccleſiarum orbis,nu.13.& Azor. eod.lib.5.cap.3.verſ.ſecunda opinio.Et vltra rationes per Azor. allegatas, quòd non excuſentur magiſtratus,licet tolerentur, & videantur, non haberi pro excommunica-

158 tis; † multa per patientiam tolerantur, quæ,ſi deducta forent in iudicium,exigente iuſtitia,non debent tolerari: nec per talem patientiam ſequitur diſpenſatio, cap. cùm iam dudum,iunct.gloſſ.fin. & ibi Abb. num.10. de præb. Et licet Papa ſciat, non voluntariè tolerat; & hoc cauſa illius ſcientia non excuſat,vt,poſt Ioan.de Lig.& alios per eum citatos, tenet Abb. in cap. clerici, in fin.de iud.

159 Verùm † autem excommunicationes in Bull.Cœnæ Domini contentæ dicantur ab homine, vel à iure latæ cum inter ſe differant; quia regulariter ab homine ſententiæ excommunicationis latæ non ſubſiſtunt, niſi trina monitio canonica,vel vna pro tribus præcedat,vt cap.conſtitutionem, §.ſtatuimus, & gloſſ. in verb. monitionem, de ſentent excommunicat.in 6.

A iure autem nulla monitione præmiſſa, valent, & tenent, & in plutibus alijs differunt, de quibus per Graff. deciſ.aur. par.1. lib.4.cap.2.num.7.& ſeq.

160 † Alijs omiſſis, ſunt excommunicationes à iure: quia ſemper durant,de vna publicatione ad aliam, donec, & quouſque alia fiat,& publicetur,vt in eadem Bull.ſub num.20. verſ. volentes, Sayr. eodem lib.3. cap.25.num.1.& 2. & in iure continentur, vt in extrauag.com.3.& 5. verſ.& generaliter,de pœnit & remiſſ. Et quòd hodie ſit excommunicatio,à iure lata,correcta antiqua contraria eius opinione, tenet Nauar. in cap 27.num.73.ver.tertia quod.

161 † Qui autem in excommunicationes à iure latas incidunt, poſſunt etiam in notorijs, nulla monitione præmiſſa, in eandem excommunicationem incidiſſe, declarari, Innoc.in cap.ex parte,il 1. num.5.de verb. oblig.Felyn.in cap.Rodulphus, nu.41.verſ. intellige ſecundò,de reſcript. & Put.deciſ. 332.num.6 lib.1. & Papæ proceſſus in notorijs abſque citatione valet,vt inquit Butr. in cap.cum olim, de ſentent excommunic. & Abb.in cap.cauſam, quæ,de reſcript.nec ordinem in procedendo ſeruare tenetur, quia non ligatur ſuis,nec anteceſſorum ſuorum conſtitutionibus,l.Princeps,& ibi glo. ff.de legi. cap. ideò, §. his ita, 25. quæſt 1. c.ad petitionem, & ibi gloſſ de accuſ.Abb. in c.Magnæ,num.7.de vot. Felyn.in cap.2. num.1. de maior.& obed. & idem Abb. in cap 1.num.1.vbi etiam Bald.nu 3.de conſt.

162 Sunt † enim prædictæ excommunicationes Papæ reſeruatæ: ita quòd nemo ab illis,præterquàm à Papa,aut ab eo poteſtatem habentibus etiam virtute cuiuſuis decreti,concilij, aut indultorum, vel priuilegiorum quorumcunque, abſolui poteſt, vt in eadem Bulla eodem num.20. ver. cœterum à prædictis, Nauar. cap.27. num 73. eodem verſ.& num.72.in fin. & Sayr. dict. lib 3.cap.25.num.3.& 4.

† Niſi

163 † Niſi in mortis articulo conſtituti,neque etiam tunc, niſi facta ſatisfactione,aut de ſtando Eccleſiæ mandatis,& ſatisfaciendo cautione præſtita; quæ cautio debet eſſe ſufficiens cum pignore,vel fideiuſſore,ſi eam dare poteſt,ſin minus dare debet eam, quam poteſt, ſaltem iuratoriam clement.1. §.verum,& ibi gloſſ.fin.& Abb.num.25.de hæret. Felyn. in cap.paſtoralis,num.12. de off.ord. Nauar.eod.c.p.27.nu.48.& Card. Tol.eod.lib 1.cap.30. verſ.primò quidem, & verſ.tertiò proteſtatur.

164 Papa †enim pluribus modis tribuit poteſtatem à caſibus in Bulla Cœnæ Domini contentis abſoluendi; aut enim tribuit facultatem ſpecialem ad ſupplicationem, vt quando tacito nomine facultates abſoluendi per Pœnitentiariam ſub ſigillo expediuntur, aut vigore priuilegiorum generalium, vel Iubilei in genere. Et quocunque caſu regulariter ſatisfactio, vel cautio modo, quo ſuprà,præſtari debet.

165 Et † procedit pro caſibus occultis, ſi verò caſus in Bull.Cœnæ Domini comprehenſus fuerit deductus ad forum contentioſũ;tunc enim ne vigore Iubilei,aut aliorum priuilegiorum, poteſt excommunicatus abſolui;niſi primò iudici,& parti ſatisfecerit, quia dictæ facultates ſonant in foro conſcientiæ duntaxat, quo caſu in foro fori deducta ſub dicta facultate non comprehenduntur; ſed requiritur ſpecialis ad abſoluendum in vtroque foro,quæ fieri debet coram notario, & teſtibus, vel ſaltem

166 coram teſtibus, † vt abſolutus poſſit probare ſuam abſolutionem, quæ non præſumitur,niſi probetur,cap.propoſuit in fin.& ibi gloſſ.penult.de cler.excommunicat.miniſt.cap.ſicut nobis, & ibi gloſſ.fin.& Abb. num.1.& 2.de ſentent.excommunic.& Nauar.in cap 27.num.278.verſ.ſeptimò quòd.

167 † In foro enim cõſciẽtiæ creditur pœnitenti coram confeſſario propria peccata confitẽti;quia ibi tractatur de ſuo ſolo præiudicio,& de nemine catholico,& timorato homine præſumendum eſt, quòd ſit immemor ſuæ ſalutis,cap.tancimus,§.& licèt, 1.quæſt.7.gloſſ.1. in dict.cap.ſicut nobis,& ibi Abb num.4.de ſentent. excommunicat. Secus autem in foro fori,in quo ſecundum acta,& probata eſt iudicandum, l.illicitas, §.veritas,ff.de off.præfect.Felyn.in cap.paſtoralis, num.23.de off.deleg.& Gomel in reg.de anna.poſſeſſ.quæſt.4.num.5.

168 Abſoluentes † autem ab excommunicatione, & anathemate contra tenorem eiuſdem Bullæ excommunicationis ſententiam incurrunt,vt in ead.Bull.dict.num.20. verſ quod ſi fortè. Sed dubitatur, an dicta excommunicatio ſit Papæ reſeruata.

169 Et ſublata opinionum varietate, † quibus relatis,quòd dicta abſolutio non ſit Papæ reſeruata, ſed Ordinarij ſic excommunicatos abſoluere poſſint, tenet Nauar.eodem cap.27.num.74.quem ſequitur Tolet. eodem cap.30.ver ſextò fulminat, & Sayr. in eodem Theſ.caſ.conſc.lib.3 cap.25.nu. 6.& 7. Hodie tamen dicta quæſtio per vniuerſam Italiam eſt ſublata à ſacra congregatione Cardinalium, quæ de Clementis Papæ VIII. ſpeciali mandato, ſacerdotibus omnibus,tam ſecularibus, quàm regularibus, per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus, ad confeſſiones audiendas approbatis quorumcunque Ordinum, Congregationum,aut Societatum etiam Ieſuitarum, iubet, & præcipit, ne ſub prætextu priuilegiorum,indultorum,aut facultatum generaliter,vel ſpecificè,ſcripto,aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem a Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationib. Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſecularium,aut ſingularibus perſonis, aut aliàs quomodocunque, ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs,ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum, audeat, vel præſumat

170 de cætero, & in perpetuum, † aliquem cuiuſuis ſtatus,gradus, & conditionis, aut dignitatis, tàm eccleſiaſticæ, quàm ſecularis etiamſi Regiæ, vel Imperialis exiſtat, ab vllo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini,legi ſolita contentis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; aut in futurum per Sanctitatem ſuam, eiuſuè ſucceſſores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis;Nec etiam à caſibus quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt,nullo caſu,etiam neceſſitatis,vel impedimenti,niſi in mortis articulo, ſeu cum noua. & ſpeciali Sancti-

tatis ſuæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quò ad caſus ab ipſis tantùm reſeruatos reſpectiuè habita ſcripta licentia, Ordinarijs locorum exhibenda, abſolutionis beneficium impedire, ſed, cùm opus fuerit, pœnitentes ad ſuperiores legitimos iudices ſuos accedere conſulant, ſub pœna contrafacientibus, tàm regularibus, quàm ſecularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum; inhabilitatis item audiendi confeſſiones, & ad quæcunque officia, Prælaturas, beneficia in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque vlla alia declaratione incurrenda, ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice, habilitatio, diſpenſatio, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo, poſſit impartiri, vt in decreto ſub dat. die 13. Nouembris 1600. per vniuerſam Italiam publicato.

Decretum præfatum fuit poſtea interpretatum, declaratum, & moderatum, nem-
171 pè, quòd ſub dicta prohibitione † ſeptem tantùm caſus comprehendantur, videlicèt eorum, qui in Bulla Cœnæ Domini lege conſueta continentur; Ac præterea violationis immunitatis eccleſiaſticæ in terminis conſtit. Greg. Papæ XIV. quæ incipit, cum aliàs nonnulli; Violationis clauſuræ monialium ad malum finem. Prouocantium, & pugnantium in duello iuxtà decretum ſacri concilij Tridentini, & conſtitutionem Gregorij Papæ XIII. incipientem, ad tollendum, Inijcientium violentas manus in clericos, iuxtà can. ſi quis ſuadente, & cap. 17. quæſt. 4. ac iuris diſpoſitionem; Simoniæ realis ſcienter contractæ; Confidentiæ beneficialis; Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vt in poſterum reſeruabunt, in quibus omnibus ſic enumeratis caſibus duntaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confeſſiones, eadem ſacra congregatio de ſpeciali mandato Clementis Papæ VIII. viuæ vocis oraculo ſibi facto mandauit præfatum decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere.

Declarando inſuper, eos quidem ſacerdotes, tàm ſeculares, quàm regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in ſupradicto decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vſu ante idem decretum receptas, & quæ ſub alijs reuocationibus non comprehendantur, tantùm, & non aliàs abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis, alijs ſacerdotibus non priuilegiatis nihil penitus concedendo. Facultatem autem, & licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, quàm in ſcriptis tantùm concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe, declarauit. Et ad tollendum omne dubium, an per primò dictum decretum fuerit ſufficienter ſpecialibus priuilegijs derogatum, idem Papa Clemens conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, ſeu Inſtitutorum regularium, aut ſacerdotum, tam ſecularium, quàm regularium, editis; nec non eorundem Ordinum, ſeu Inſtitutorum, ac etiam eccleſiarum, & monaſteriorum, & aliorum ſecularium, ſeu regularium locorum quorumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis eiſdem Ordinibus, ſeu Inſtitutis, ac etiam eccleſijs, & monaſterijs, & ſecularibus, ſeu regularibus locis, aut perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & alijs decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis, conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generalis idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent pro expreſſis habens, quò ad ea, quæ præmiſſis aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris ea vice duntaxat, ſpecialiter, & expreſsè derogauit,

Digitized by Google

uit, contrarijs quibuſcunque non obſtanti-
bus, vt in poſteriori decreto Romæ ſub die
26. Nouembris 1602 edito impreſſu, & lo-
cis publicis affixo. Quo remouetur omnis
difficultas, an ſufficienter fuerit deroga-
tum, quia motu proprio, & ex certa ſcien-
tia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudi-
172 ne fuit derogatum, & † clauſula, motu
proprio, hoc caſu tollit ſubreptionem, cap.
ſi motu proprio, de præben. in 6. clem. ſi Ro
manus Pontifex, & ibi gloſſ. final. & Abb.
nu. 2. eod. tit. Felyn. in cap. cœterum, nu. 9.
de reſcript. Lap. alleg. 7. in fin. & Gabr. com.
concl. de clauſ. lib. 6. concl. 2. num. 1.

Derogatur enim omnibus priuilegijs, &
litteris in contrariũ quomodolibet facien-
173 tibus, cum clauſula, † quorum tenores
pro expreſſis haben. quæ clauſula præcipuè
in litteris, motu proprio conceſſis appoſi-
ta operatur, vt totus tenor eorundem pri-
uilegiorum, & litterarum, quæ pro expreſ-
ſis habita fuerunt, cenſeatur expreſſus, &
ſpecificatus, Butr. communiter receptus, in
conſ. 2. col. 11 verſ. his tamen non obſtanti-
bus, Gomeſ. ſuper regul. Cancell. deciſ. 10.
num. 2. & Gabriel. de clauſ. eod. lib. 6. con-
cluſ. 5. num. 1.

174 Abſolutiones † verò contra formam
Bullæ Cœnæ Domini, & dicti decreti fa-
ctę ſunt etiam nullæ, nulliuſque roboris, vel
momenti, vt in eodem decreto, §. pręterea,
quia excommunicatus abſolui non poteſt,
niſi à poteſtatem habente, & eſt communis
opinio, de qua per Tabien. in verb. excom-
municatio, 7. num. 13. excepto mortis arti-
culo, de quo in eadem Bulla Cœnæ Domi-
ni, & decreto proximè citato.

175 † Sed tunc, ſi caſus reſeruati habent
annexam excommunicationem, vel abſol-
uitur quis ab eadem excommunicatione,
& efficiatur incolumis, tenetur pro abſo-
lutione ſuperiorem adire, aliàs in eandem
excommunicationem reincidit, cap. eos
qui, de ſentent. excommunic. in 6. & Graff.
deciſ. aur. par. 1. lib. 1. cap. 13. num 90. &
per ſe ipſum, vel procuratorem ad Papam
accedere tenetur, Nauar. in cap. 27. num.
113. & Graff. eadem par. 1. lib. 4. cap. 23.
num. 1. & 2.

176 Conſulere † propterea eorum conſcien
tiæ debent confeſſarij, qui parùm curant,
pro poſſe in præmiſſis animarum ſaluti con
ſulendo prouidere, & videant, Nauar. qui
inquit, quartò demirari me. quòd, cùm tot
has cenſuras incurrant, tàm pauci tamen
confeſſarij locorum, vbi hæc aguntur, eas
pro dignitate extiment, & eas incurrenti-
177 bus abſolutionem denegent, & † tàm
pauci Epiſcopi, qui excommunicatas, & in-
terdictas perſonas, & terras, vbi hæc fiunt,
fieriuè iubentur, & permittuntur, denun-
cientq; cum præceptũ eis ſit à concilio Vien
nenſi, vt ſub pœna peccati mortalis id fa-
ciant, poſtquam de eo ipſis cõſtiterit, quòd
tamen facilè conſtare poteſt, quamuis, par-
te vocata, & iudicialiter id fieri debeat.

178 Quanquàm, † etiam teſtor, multos po-
pulos Italiæ, & Gubernatores, ac exacto-
res eorum annis, quibus ego Sacræ Pœni-
tentiariæ ſeruio, à Summo Pœnitentiario
S.D.N. petijſſe abſolutionem à cenſuris ob
hæc incurſis reſtitutione promiſſa parata,
vel facta, quos vtinam aliorum Regnorum
populi, & Rectores imitarentur, Amen, vt
in Manual. cap. 17. num. 202. verſ. quartò
de mirari.

179 Quòd autem, parte vocata, & iudicia-
liter de cenſurarum incurſu conſtare de-
beat, procedit ad effectum iudicialiter de-
clarandi aliquem in ſententiam excommu-
nicationis in Bulla Cœnæ Domini conten
tam incidiſſe, & incurriſſe. Et in his termi-
nis procedit prima opinio Nauarri, ſed in
foro poli, coram confeſſario. Gubernato-
res, magiſtratus, populi, exactores, & alij
contrauenientes, contentis in Bulla Cœnæ
Domini pro verè excommunicatis ſunt ha-
bendi, & non abſoluendi, ex proximè per
eundem Nauarrum dictis, & ſuprà nu. 136.
& 144. allegatis, & de his, quæ frequentiùs
in foro contentioſo queri ſolent. Hæc pau-
ca mihi de excommunicationis ſententia
dixiſſe ſufficiat: cum in concernentibus fo-
rum conſcientiæ, & Bull. Cœnæ Domini
ferè omnes theologi, & ex recentioribus,
Nauar. Cardinal. Toletan. Graff. & Sayr.
copiſè diſſeruerint, ad quos remiſiſſe ſuf-
ficiat.

DE SVSPENSIONE, ET INTERDICTO. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Cenſuræ eccleſiaſticæ ſunt tres.*
Suſpenſionis, & intendicli ſententiam Epiſcopi, Archiepiſcopi, & alij Superiores non incurrunt, niſi de ipſis in conſtitutionibus expreſſa mentio habeatur, ibidem.

2 *Suſpenſio, quid ſit.*

3 *Suſpenſionis pœnam incurrit Epiſcopus aliquem alienæ diœceſis ordinans ſine litteris dimiſſorijs.*

4 *Epiſcopus infantem, aut illitteratū, ad primam tonſuram promouens per annum à clericalis tonſuræ collatione eſt ſuſpenſus.*

5 *Infans, quis dicatur.*

6 *Illitteratus quis dicatur.*

7 *Epiſcopus ſacerdotem indignum, & inhabilem ordinans à collatione ordinis ſacerdotalis eſt ſuſpenſus.*

8 *Epiſcopus ſolemniter pœnitentem, aut bigamum ordinans per annum à celebratione eſt ſuſpenſus.*

9 *Epiſcopus ordinans religioſos, ſeculareſuè in communi viuentes, non profeſſos ſine legitimo patrimonij, aut beneficij titulo, per annum à collatione talium ordinum ipſo iure eſt ſuſpenſus.*

10 *Epiſcopus non denuncians intrà ſex mēſes, quæ in concilio prouinciali facta fuerint, per duos menſes, eſt ab officio ſuſpenſus.*

11 *Epiſcopus conferens duos ſacros ordines vno die, vel duobus diebus continuato ieiunio ſuſpenſionis pœnam incurrit.*

12 *Ordinans in aliena diœceſi ſine expreſſa Ordinarij licentia ab exercitio pontificalium per annum eſt ſuſpenſus.*

13 *Epiſcopus in aliena diœceſi de Ordinarij licentia ordinans, ſi alienos ſine litteris dimiſſorijs promouerit, ſuſpenſionis pœna innodatur.*

14 *Prælatus inferior licèt exemptus litteras dimiſſorias concedere non poteſt.*

15 *Suſpenſionis pœnam incurrit Epiſcopus conſecrans in aliena diœceſi calices, & corporalia ſine Ordinarijs licentia.*

16 *Epiſcopi, qui titulares vocantur, ſi quem ad ordines promoueant ſine ſui Ordinarij licentia, ſunt per annum ſuſpenſi.*

17 *Suffraganei quibus eccleſijs dandi.*

18 *Suffraganeus nullibi pontificalia exercere poteſt, niſi in eccleſia, cui eſt aſcriptus.*

19 *Clemens Papa VIII. conſtitutionem Sixt. V. ad terminos ſacrorum canonum reduxit.*

20 *Minorem legitima ætate, vel extra tempora, vel ad duos ſacros ordines, eadem die ordinans, ſuſpenſionis pœnam incurrit.*

21 *Epiſcopi promouentes ad ſacros ordines patrimonium, aut beneficium non habentes, eiſdem vitæ neceſſaria, donec illis de beneficio prouiſum fuerit, ſuppeditare tenentur.*

22 *Epiſcopus, quando non habentem patrimonium, nec beneficium, ad duos primos ordines promouere poſſit.*

23 *Suſpenſionis pœnam incurrit, qui ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit*

24 *Minor promotus ad ſacros ordines, ſi eſt doli capax, ad continentiæ votum obligatur.*

25 *Suſpenſionis pœnam incidit, qui ab alieno Epiſcopo ſine ſui Ordinarij licentia ordinatur, & num 12. in textu.*

26 *Epiſcopi titulares, quando, & quibus ordines conferre poſſint.*

27 *Clerici minus idonei abſque prævio examine promoti ab Epiſcopis ad tempus ſuſpendi, & interdici poſſunt.*

28 *Suſpenſus, quando irregularis efficiatur.*

29 *Ordines furtim ſuſcipiens excommunicationis pœnam incurrit.*

30 *Ordinatus præpoſtere in ſacris ordinibus ſuſpenſionis pœnam incidit.*

31 *Ordinatus præpoſtere ordinum adminiſtratione quandiu ſit interdicendus.*

32 *Ordinatus à ſimoniaco, vel ſimoniacè non recipit ordinis executionem.*

33 *Ordinatus ſub ficto patrimonij titulo eſt ipſo iure ſuſpenſus.*

34 *Ordinatus non poteſt patrimonij, beneficij,*

pen-

penſioniſuè titulum, ad quem fuit ordinatus, renunciare.

35 *Ordinari nemo poteſt ſine titulo.*

36 *Patrimonium alienari, extingui, vel remitti non poteſt, niſi poſt ſufficientis beneficij adeptionem.*

37 *Ordinatus ab excommunicato, ſchiſmatico, hæretico, depoſito, ſuſpenſo, vel interdicto, ab ordinum ſuſceptorum exequtione eſt ſuſpenſus.*

38 *Ordinatus ſcienter ab huiuſmodi ordinantibus nō poteſt, niſi à ſolo Papa diſpenſari.*

39 *Ordinatus ab eo, qui Epiſcopatum renunciauit, eſt ſuſpenſus, & ſi ſcienter acceſſit, ab alio, quàm à Papa diſpenſari nequit.*

40 *Illegitimus ordinibus ſacris initiatus ſuſpēſionis pœna innodatur.*

41 *Bigamus ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiens, ipſo iure eſt ſuſpenſus.*

42 *Illitteratus ad ordines promotus eſt omninò ſuſpenſus.*

43 *Illitteratus eſt dignitatis incapax, & infanti, & furioſo æquiparatur.*

44 *Litteratura eſt de iure diuino.*

45 *Excommunicatus ordines ſuſcipiens eſt deponendus.*

46 *Ordinatus extra tempora eſt ipſo iure ſuſpenſus.*

47 *Ordinati ſede Epiſcopali vacante cū litteris dimiſſorijs Vicarij, ſeu capituli, ſunt ad futuri Præſulis beneplacitum ſuſpēdendi.*

48 *Capitulum litteras dimiſſorias concedens interdicti pœnam incurrit.*

49 *Vicarius, ſede vacante, dimiſſorias litteras concedens, per annum eſt ab officio ſuſpenſus.*

50 *Vicarius, & capitulum, quando litteras dimiſſorias, & ordinandi facultatem concedere poſſint.*

51 *Beneficia in confidentiam obtinentes ſunt ipſo iure ſuſpenſi.*

52 *Epiſcopi, beneficia curata præſertim indignis aut aliàs inhabilibus, conferentes à collatione beneficiorum, ea vice ſunt ſuſpenſi.*

53 *Epiſcopi, & alij ſuperiores dignitatis, res, & bona eccleſiarum vacantium ſibi vindicantes, ſuſpenſionis pœnam incurrunt.*

54 *Prælati beneficiorum reſignationes, aut permutationes contra conſtitutionis Pij V formam fieri permittentes ſuſpenſionis ſentētiam incurrunt.*

55 *Prælati bona eccleſiarum Rom. Pontifice inconſulto alienantes, ſuſpenſionis, aliaſq; pœnas incidunt.*

56 *Epiſcopi, & alij ſuperioris dignitatis Prælati, limina Apoſtolorum ſtatis temporibus ad formam conſtit. Sixti V. non viſitantes, ipſo iure ſunt ſuſpenſi.*

57 *Conſeruatores Sedis Apoſtolicæ, quando ſuſpenſionis pœnam incidant.*

58 *Conſeruatoria Vniuerſitatum, collegiorum regularium, & ſimilium nō ſunt ſublata.*

59 *Iudices eccleſiaſtici excōmunicationis ſententiam non præmiſſa iuris monitione, ferentes ſunt ipſo iure ſuſpenſi.*

60 *Iudices eccleſiaſtici ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſine ſcriptis, & ſine cauſæ expreſſione ferentes, vel copiam ſcripturæ non tradentes, ſunt ſuſpenſi.*

61 *Viſitatores, qui in viſitatione aliquid præter victualia, accipiunt, ſuſpenſionis pœna ligantur.*

62 *Clericus homicida ſacerdotij munus nullo pacto exercere poteſt.*

63 *Interdictum Papæ violans eſt ipſo iure ſuſpenſus.*

64 *Celebrans ac dimittens Miſſam imperfectam, ſuſpenſionis pœnam incurrit.*

65 *Oculum alteri eruens, ac ſeipſum caſtrans, vt caſtè viuat, ſuſpenſionis pœnam incidunt.*

66 *Fornicatores publici, ab officio sūt ſuſpenſi.*

67 *Eccleſiæ cuiuſque canonibus obedire recuſantes ſunt ſuſpendendi.*

68 *Princeps prohibens ſynodi celebrationem à communione eſt ſuſpendendus.*

69 *Clericus ludis, & ebrietati indeſinenter inſeruiens, ſuſpenſionis pœna puniendus.*

70 *Clerici, & alij, cum ſuſpectis mulieribus impudenter habitantes, & huiuſmodi incorrigibiles, omni eccleſiaſtico honore ſunt priuandi.*

71 *Litteras falsò ſcribens ſub nomine maioris partis capituli, ab officio, & beneficio ſuſpēdendus.*

72 *Infamatus publicè de ſimonia, donec veritas excutiatur, ſuſpenſionis pœnæ eſt ſubijciendus.*

73 *Clericus infamatus, quòd mulierē in eccleſia cognouerit, ſuſpenſione eſt puniendus.*

74 *Inſtrumenta proprietatis eccleſiæ, quibus eccleſia ſua iure tueri poteſt, ſubtrahentes ſuſpenſionis pœna mulctantur.*

75 *Eccle-*

Digitized by Google

75 *Eccleſiæ bona occupantes intuitu potētia ſecularis ſuſpenſionis ſententiam incurrūt.*

76 *Sacerdotes malè Euchariſtiam cuſtodientes tribus menſibus ab officio ſuſpendendi.*

77 *Dignitatem, vel electionem de manu laici ſuſcipiens, ſuſpenſionis pœnam incidit.*

78 *Eccleſiaſtica perſona ſermones in choro cum ſecularibus, dum diuina officia recitātur, protrahentes, ſuſpenſione puniendi.*

79 *Interdictum, quid ſit.*

80 *Regnum, ciuitas, & qualibet loca, vbi Legati, vel Nuncij Apoſtolici officium impediatur, interdicto ſunt ſubiecta.*

81 *Ciuitas, locuſue, & qui Epiſcopum offenderint, hocque fieri mandantes interdicti pœna puniuntur.*

82 *Ciuitas & locus, vbi Romani Pontificis electio eſt facienda, quando interdicti pœnam incurrant.*

83 *Excommunicari nemo poteſt pro alieno delicto.*

84 *Interdicto punitur patria ob delictum Principis.*

85 *Interdictis eccleſijs, capella, oratoria, & cœmeteria, interdicta intelliguntur.*

86 *Excommunicatio non ciuitatibus, ſed certis perſonis tantùm infligitur, ideò eius loco ponitur interdictum.*

87 *Interdicti tempore, quæ fieri à iure permittantur.*

88 *Interdicti tempore ſolemnibus tantùm diebus feſtis ſolemnis benedictio fieri poteſt.*

89 *Interdicti tempore ſolemnis Miſſarum celebratio quando fieri poſſit.*

90 *Interdicti tempore, defunctorum cadauera in cœmeterij ſepelientes, excommunicationis ſententiam incurrunt.*

91 *Clerici, & regulares interdicti tempore (cū ſilentio tamen) poſſunt ſepeliri.*

92 *Interdictum pro pecuniario debito minimè laxandum.*

93 *Pecuniæ appellatione, quidquid pecunia æſtimatur, intelligendum.*

94 *Interdictum in Romana curia pro pecuniario debito ab Auditore Cameræ Apoſtolicæ laxari ſolet.*

95 *Obligantes ſe in forma Cameræ Apoſtolicæ ad ſoluendum ſummam aliquam Romæ, vel alibi omnibus cenſuris ſe ſubmittunt.*

96 *Conſuetudine, aut legitima præſcriptione, aut Papæ approbatione excommunicandi, & interdicendi, iuriſdictio acquiritur.*

97 *Pecuniarij debiti cauſa, vt interdictum relaxetur, quæ requirantur.*

98 *Interdictum pro vlla pecuniæ quantitate laxari poſſ. expreſsè prohibetur.*

99 *Iudices eccleſiaſtici interdictum pro debito pecuniario laxare non poſſunt.*

100 *Animas debitis ſuffragijs defraudantes ad reſtitutionem tenentur.*

101 *Acta, quæ contra leges fiunt, ſunt nulla.*

102 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ non habet facultatem pro debito pecuniario interdictum promulgandi, niſi ei ſpecialiter demandetur.*

1 CENSVRAE † Eccleſiaſticæ ſunt tres, nempè, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum. Et quia proximo cap. de excommunicatione egimus, reſtat, vt de ſuſpenſione, & interdicto nonnulla diſſeramus.

Periculoſum quidem eſt Epiſcopis, & alijs ſuperioribus, Archiepiſcopis, ſcilicet, Patriarchis, & Primatibus propter executionem pontificalis officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo caſu interdicti, vel ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto incurrant. Ideò Innocentius IIII. in concilio Lugdunenſi prouida deliberatione duxit ſtatuendum, quòd Epiſcopi, & alij ſuperiores prædicti nullius cōſtitutionis occaſione, ſententiæ, ſiue mādati prædictam incurrant ſententiam, nullatenus ipſo iure, niſi in ipſis de Epiſcopis expreſſa mentio habeatur, cap. quia periculoſum, iuncta gloſſ. in verb. ſuperioribus, de ſent. excom. in 6. & idem eſt de Cardinalibus non Epiſcopis, vt tenent ibi Dom. & Franc.

2 Suſpenſio † eſt cenſura, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij eccleſiaſtici in totum, vel in parte à iudice, vel à lege inflicta. Nauar. de ſuſpen. c. 27. nu. 151. to. 3. & Graff. in deciſ. par. 1. lib. 4. cap. 25. nu. 1. quam Card. Tolet. breuiùs definiuit, inquit enim, quòd ſuſpenſio eſt eccleſiaſtica cenſura, priuans vſum eccleſiaſtici officij, aut bene-

Digitized by Google

beneficij, vt in inſtruct. ſacerd. lib. 1. cap. 41. in princ. quod præcipuè cauere debent Epiſcopi in ordinum collatione, quorum cauſa in pluribus caſibus contra ipſos ſuſpenſionis pœna eſt impoſita.

3 Primò enim, † quantum ad ordines, Epiſcopi ordinantes clericos alienos, niſi per litteras dimiſſorias eorum probitas, ac mores Ordinariorum ſuorum teſtimonio commendentur, à collatione ordinum per annum, & ordinati, à ſuſceptorum exequtione, quandiu proprijs Epiſcopis videbitur expedire, ſunt ſuſpenſi; conc. Trident. cap. 8. de reform. ſeſſ. 23. cap. 1. cum plur. ſeq 9. quæſt. 2. cap. 12 1. q. 2. cap. 1. & tot. tit. de temp ord in 6.

4 Secundò infanti, † ſeu illitterato clericalem tonſuram Epiſcopus conferre non poteſt, & contrafaciens in eo, in quo deliquit, punitur, quia à collatione clericalis tonſuræ duntaxat per annum eſt ipſo iure ſuſpenſus, vt c. fin. eod. tit. in 6. Infans verò

5 dicitur, † qui primum ſeptennium nondũ expleuit, vt tenet Greg. Sayr. in Theſ. caſu conſc. lib 4. cap 11 num. 18. tom. 1. per glo. in d cap fin. in ver. infanti.

6 Et † illitteratus ad effectum ſuſcipiendi primam tonſuram eſt qui legere, & ſcribere neſcit, concil. Trident. cap. 4. de reformat. ſeſſ. 23.

7 Tertiò, † Epiſcopus ſacerdotem indignum, & inhabilem ordinans à collatione illius ordinis ſacerdotalis eſt ſuſpenſus, c. ſi qui Epiſcopi, & ibi gl in ver. illi, 1. q. 1.

8 Quartò, † ſolemniter pœnitentem, vel bigamum ordinans eſt per annum à celebratione ſuſpenſus, cap. nullus, 55. diſt.

9 Quintò, † ordinans clericos religioſos, ſiuè ſeculares, more religioſorum viuentes in communi, non profeſſos ſine legitimo titulo patrimonij, vel beneficij iuxta diſpoſitionem conc. Trid. cap. 2. ſeſſ 21. de reform. per annum à collatione talium ordinum, ipſo iure eſt ſuſpenſus, vt in conſtit. Pij V. in Bull. cap. 74. §. nos igitur, & §. ſtatuentes, ne taliter promoti ante profeſſionem ſine titulo patrimonij religionem exeuntes cogantur, mendicare contra mentem ſacri concil. Trident. cap. 2. de reform. ſeſſ. 21.

10 Sextò, Epiſcopus † qui intra ſex menſes non denunciauit ſubditis, quæ in concilio prouinciali facta fuerint, ab officio per duos menſes eſt ſuſpenſus. cap. vlt. vbi glo. fin. 18. diſt.

11 Septimò, † conferens duos ordines ſacros vno die, vel duobus diebus continuato ieiunio, à collatione eorundem ordinũ eſt ſuſpenſus, donec à Sede Apoſtolica gratiam meruerit obtinere, cap. litteras, & cap. dilectus, de temp. ordin.

12 Octauò in aliena diœceſi ordinans † ſine expreſſa Ordinarij loci licẽtia, ab exercitio pontificalium per annum, & ordinatus ab exequtione ordinum ſic ſuſceptorũ arbitrio ſui Prælati eſt ſuſpenſus, concil. Trid. cap. 5 ſeſſ 6. de reform.

13 † Et ſi de licentia Ordinarij in aliena diœceſi ordinat, non poteſt perſonas eidẽ Ordinario nõ ſubiectas ordinare, aliàs eandem ſuſpenſionis pœnam incurrit, vt cap. 2. de refor. ſeſſ. 14. niſi clerici aliarum diœceſum ſuas litteras dimiſſorias habeãt, quia tunc non excluduntur, quominus poſſint ab Epiſcopis in extraneis in aliena diœceſi de licentia Ordinarij Pontificalia exercẽtibus ordinari; vt fuit à ſacr. Congr. Concil. deciſum, vt in deciſ. ſuper eod. cap. 5. ſub tit. Biſignanen. Quam licentiam non poteſt

14 † Prælatus inferior concedere etiam ſi ſit exẽptus, ſed Ordinarius loci, videlicet, Epiſcopus, in cuius diœceſi locus eſt ſitus, vt ibidem ſuper eod. cap. ſub tit. Lucan.

15 Nonò, † Epiſcopus in aliena diœceſi ſine illius Epiſcopi licentia calices, vel corporalia conſecrans, aut benedicẽs, etiam bona fide, eandem ſuſpenſionis pœnam ipſo facto incurrit, vt per Nauar. de ſenten. excom. conſ. 69 num. 1. par. 2.

16 Decimò, † Epiſcopi eccleſiarum, quę in partibus infidelium conſiſtunt, qui titulares vocantur, in quocunque loco, etiam, quantumcunq; exempto, & nullius diœceſis, ſi quem promoueant ad quemcunq; ordinem, etiam ad primam tonſuram, cuiuſuis priuilegij etiam familiaritatis prætextu, ſine licentia ipſius proprij Ordinarij, ſunt ab exercitio pontificalium per annum ſuſpenſi, concil. Trident. cap. 2. de reformat. ſeſſ. 14.

17 Et † Pius V. poſt publicationem concil. Trid. decreto ſuo conſiſtoriali ſanciuit, huiuſmodi Epiſcopos non eſſe creandos, neque Suffraganeos dandos, niſi eccleſijs

Car-

Cardinalium,& illis,quæ ſolent habere,&
cum certo ſtipêdio perpetuò ad minus du-
cêtorum aureorum de Camera ſuper fru-
ctibus illius eccleſiæ, qui propria auctori-
tate ab ipſo percipi poſſint.
18 † Et quòd nullibi poſſit pontificalia
exercere,ſine expreſſa licentia Sedis Apo-
ſtolicæ,niſi in illa diœceſi, cui datus eſt in
Suffraganeum, congr.conc. ſuper d.cap 2.
ſeſſ.14. Et Sixtus V. ſua conſtitutione, quæ
incipit;Sanctum,& ſalutare, in 2.par.Bull.
Rom.c.29. diuerſas alias pœnas, & cenſu-
ras eccleſiaſticas contra Epiſcopos, & a-
lios Prælatos in ordinum collatione pec-
cantes,& ſimiliter contra clericos, tàm ſe-
culares, quàm regulares, malè promotos
conſtituit,abſolutionem,& diſpenſationem
19 Sedi Apoſtolicæ † reſeruando,quã Clem.
VIII.ad terminos ſacrorum canon. ac cô-
ſtit.Pij Papæ II.& diſpoſitionem decreto-
rum ſac.conc. in omnibus,exceptis contra
ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, per
eundem Six.V.inflictis reſtrinxit, atq; redu-
xit, vt in conſtitutione, & reductione, de
qua per Greg.Sayr.in Theſ.caſ.conſc.lib.4.
c.17.in fi.vbi etiam tenet,quòd,qui in pœ-
nas prædictæ Bull.Six.V. antequã hæc Cle-
mentis VIII. conſtitutio edita, & promul-
gata fuit,inciderunt,à prædictis pœnis vir-
tute poſterioris Clem. VIII. conſtitutionis
non liberantur, ſed earum abſolutionem,
& diſpenſationem à ſummo Pontifice pe-
tere,& obtinere tenentur,ac ſi dicta conſti-
tutio Clem.VIII edita non fuiſſet,vbi poſt
finem conſtit.verſ.primum eſt.
20 Minores † legitima ætate,vel extra tem-
pora,aut ad duos ſacros ordines eadem
die ordinantes ab ordinandi poteſtate
ſunt ſuſpenſi,donec à Sede Apoſtolica ab-
ſolutionis beneficium obtinuerint, c.litte-
ras,cap vel non,& c.dilectus,de temp.ord.
& c. ſi qui Epiſcopi, 1.quæſt.1. conc.Trid.
in c.13.de refor.ſeſſ.23.
21 Ordinibus † autem ſacris clericos pa-
trimonium, aut beneficium,vel penſionem
non habentes promouentes, illis vitæ ne-
neſſaria miniſtrare tenentur, donec eiſdem
de beneficijs competenter fuerit prouiſũ;
c.Epiſcopis,c.tuis,de præb.& dign.c.ſi Epi-
ſcopus,eod.tit.in 6.& conc.Trid.c.2.de re-
22 for.ſeſſ.21.† Poteſt tamen Epiſcopus ordi-
nare ſubditos ſuos ad ordines ſubdiacona-
tus,ac diaconatus,ad titulũ, & portionem
eccleſiarum matricũ,non obſtañ.quòd non
participent de fructibus illarum, niſi poſt
ſuſceptum presbyteratus ordinem, vt per
ſacr. congr. fuit deciſum ſub d.c.2. ſub tit.
Acernen.§.poteſt Epiſcopus.
23 Suſceptione † ordinum pluribus modis
huiuſmodi incurritur pœna.
Primò, cum ante legitimam ætatem ſa-
cris ordinibus quis promouetur,& licet ſit
24 minor, † tamen recipit ordines, & dũmo-
dò ſit doli capax, obligatur voto côtinen-
tiæ ordini annexo,c.pueri,& ibi gl.1.& 2.
1 q.1.& c.vnic.& ibi gl.in ver.diſcretionis,
de cler.per ſalt.promol.ſed ſuſpenditur or-
dinum executio, cap.vel non eſt compos,
& ibi Abb.num.3. de temp.ord.imò eſt ip-
ſo iure ſuſpenſus, & ſi huiuſmodi ſuſpenſio-
ne durante, in eiſdem ordinib. quis mini-
ſtrare præſumpſerit, eo ipſo irregularitatis
pœnam incurrit, de qua in conſt. Pij II. in
Bull.Rom.cap 6.
25 Secundò, † quando ſine ſui Præſulis li-
centia ab alieno Epiſcopo quis ordinatur,
cap.quod tranſlationem, eod tit. cap.1. &
2.9 quæſt.2.cap 1. & 2.21. quæſt.2. cap.1.
& 2.de temp.ordin.in 6. Et tunc ab execu-
tione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo
Prælato viſum fuerit, taliter promoti ſunt
ipſo iure ſuſpenſi ex diſpoſitione ſacr.con-
26 cil.Trident.vbi inquit, † Et quoniam non-
nulli Epiſcopi eccleſiarum,quæ in partibus
infidelium conſiſtunt, clero carentes, &
populo Chriſtiano, cum ferè vagabundi
ſint, & permanentem ſedem non habeant,
non,quæ Ieſu Chriſti, ſed alienas oues in-
ſcio proprio paſtore quærentes, dum per
hanc Sanctam Synodum ſe pontificalia of-
ficia in alterius diœceſi, niſi de loci Ordi-
narij expreſſa licentia,& in perſonas eidem
Ordinario ſubiectas tantùm,exercere,pro-
hibitos vident, in legis fraudem, & con-
temptum quaſi Epiſcopalem cathedram
in loco nullius diœceſis ſua temeritate eli-
gunt, & quoſcunq; ad ſe venientes etiam ſi
ſuorum Epiſcoporum, ſeu Prælatorum lit-
teras commendatitias non habeant, cleri-
cali charactere inſignire,& ad ſacros etiam
presbyteratus ordines promouere præſu-
munt: quo plerumque fit vt minus idonei,
& rudes, ac ignari, & qui à ſuo Epiſcopo
tanquam inhabiles, & indigni reiecti fue-
runt,

Digitized by Google

runt, ordinati, nec diuina officia peragere, nec eccleſiaſtica ſacramenta rectè valeant miniſtrare; nemo Epiſcoporum, qui titulares vocantur, etiam ſi in loco nullius diœceſis etiam exempto, aut aliquo monaſterio cuiuſuis ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cuiuſuis priuilegij ſibi de promouendo quoſcunque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ cõmenſalitatis ſuæ, abſque ſui proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſorijs ad aliquos ſacros, aut minores ordines, vel primam tonſuram promouere, ſeu ordinare valeat, contrafaciens ab exercitio pontificalium per annum, taliter verò promoti ab exequutione ordinum ſic ſuſceptorum; donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo iure ſint ſuſpenſi, cap. 2 de reform. ſeſſ. 14. & in ſuſpenſione celebrando irregularitatis pœnam incurrit, Pius II. ead. conſt. 6.

27 Tertiò, † minus idonei abſque præcedenti examine, & commendatitijs litteris promoti, à ſuſceptorum ordinum exercitio ad tempus, de quo Epiſcopo ordinario videbitur, ſuſpendi, & ne in altari, aut aliquo ordine miniſtrent, interdici poſſunt, cap. 3. eadem ſeſſione.

28 † Quando autem ſuſpenſio ipſo iure incurritur, miniſtrans in ordine, aut celebrãs efficitur irregularis, cap. 1. §. fin. de ſentent. excommunic. in 6. Abb in cap. ſi celebrat, num. 4. verſ. ſuſpenſus maiori, de cler. excommunic. miniſtr. Felyn. in cap. Apoſtolicæ num. 16 in fi. verſ. & ſcias, de except. & Tolet. in inſtr. Sacerd. cap. 45. ſub num. 2.

29 Quartò, † qui ſe ingerit in multitudine ordinandorum, vt ab Epiſcopo pluribus præoccupato ſine examine ordinetur, ordines furtiuè ſuſcipiendo, vt per gloſſ. in cap. 1. in verb furtiuè, de eo qui furt. ord. ſuſcip. & ibi Abb. in rubr. & in cap. 1. num. 1. & cap. Lugdunen. 9. quæſt. 2. pœnam excommunicationis, quæ regulariter auctoritate ordinaria ante ordinationem intimatur, & promulgatur, incurrit, de qua in eodem cap. 1 & Abb. num. 4.

30 Quintò, † cum præpoſterè quis ordinatur, puta ad diaconatum, priuſquàm eſſet ſubdiaconus, quia, licèt character imprimatur, cap. vn. & ibi. gloſſ. in ver. mini-
31 ſtrare, de cleric. per ſalt. promot. † tamen eſt ei interdicenda adminiſtratio, donec ad priorem ordinem, quem non ſuſcepit, promoueatur, cap. ſolicitudo, 56. diſtinct. Et taliter promotus in præpoſterato ordine miniſtrans ſcienter incidit in pœnam tituli de cler. non ordin. miniſtr. & non poteſt cum eo, niſi per Sedem Apoſtolicam, diſpenſari, Hoſtien. in ſum. de cler. per ſalt. prom. §. vlt. in fi. & Nauar. in cap. 27. num. 242. tom. 3.

32 Sextò, † per promotionem à ſimoniaco, quo caſu promotus, licèt recipiat ordinẽ, non recipit tamen illius exequutionem. Hoſtienſ. in ſumm. de temp. ord. §. & à quo, num. 6. & 7 verſ. quid ſi ignorem. Eandemque pœnam incurrit, qui ſimoniacè ordinatur, vt eſt text. in cap. 2 §. 1. in fin. in extrauag. com. de ſimo. & Graff. deciſ. aur. cap. 98. num. 5. par. 1. lib. 2. vbi per illam extrauag poſt Nauar. cap. 23. nu. 111. verſ. quarto, & quinto, lib. 3 tenent, quòd ſimonicè promotus eſt excommunicatus.

33 Septimò. † qui, cùm patrimonium non haberet, ſictè, non autem realiter, à parente, vel amico patrimonium ſibi ob inuit aſſignari, vt ad ſubdiaconatus ordinem poſſet promoueri, & eſt ipſo iure ſuſpenſus, nec ad ſuperiores aſcendere poteſt, niſi ſecum fuerit diſpenſatum, c. perpetuas, nu. 5. Nemo enim poteſt ad ordinis ſacris promoueri, niſi beneficium eccleſiaſticum, aut patrimonium, vel penſionem habeat redditus competentis, eorum ex qui fructibus cõmodè viuere poſſit, cap. Epiſcopus, captuis de præb. & dign c. ſanctorum, 70. diſt. cap. ſi Epiſcopus de præb. in 6. & concil. Trid. in c 2. de reform. ſeſſ. 21. titulum autem huius patrimonij debet eſſe verum, cum non deceat eos, qui diuino miniſterio aſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quęſtũ exercere: compertumque ſit, complures plerisque in locis ad ſacros ordines nullo ferè delectu admitti, qui varijs artibus, ac fallacijs confingunt, ſe beneficium eccleſiaſticum, aut etiam idoneas facultates obtine-
35 re. Vnde ſtatuit ſancta ſynodus, † ne quis deinceps clericus ſecularis, quamuis aliàs ſit idoneus moribus, & ſcientia, & ætate, ad ſacros ordines promoueatur, niſi prius legitimè conſtet, eum beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat,

ciat,

ciat, pacificè poſſidere: id verò beneficium
reſignare non poſſit, non expreſſo, quòd ad
illius beneficij titulum ſit promotus, neque
ea reſignatio admittatur, niſi cóſtito, quòd
aliunde commodè viuere poſſit: & aliter
facta reſignatio nulla ſit, patrimonium ve-
rò, vel penſiones obtinentes ordinari non
poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus iudicaue-
rit aſſumendos pro neceſſitate, vel cómo-
ditate eccleſiarum ſuarum: eo quoque
36 priùs perſpecto, † patrimonium illud, vel
penſionem, aut beneficium verè ab eis ob-
tineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſté-
tandam ſatis ſint, atque illa deinceps ſine
licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel
remitti nullatenus poſſint, donec benefi-
cium eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti,
vel aliunde habeant, vnde viuere poſſint,
antiquorum canonum pœnas in his inno-
uando conc. Trid. cap. 2. de reform. ſeſſ. 21.

37 Octauò, † promotus ab excommunica-
to, ſchiſmatico hæretico, depoſito, ſuſpen-
ſo, vel interdicto, recipit ordinem; quia ta-
les conferunt ſacramenta, & verum corpus
conficiunt; dummodò in forma Eccleſiæ
agant, quod agunt, cap. ſecundum, 19. diſt.
cap Dominus declarauit, §. memento, 1. q.
1. cap. oſtenditur, & cap. quomodo, §. cur
hæretici de conſecr. diſt. 4. gl in c. 2. de or-
din. ab Epiſc. qui reſig. Epiſc. Sed eſt ſuſpen-
ſa exequtio, cap. ſi qui à ſimoniacis, & ibi
gloſ. in ver. ſi qui, 1. quæſt. 1. Hoſt. in ſum. de
temp. ord. §. & à quo, num. 6. Abb. in d. c. 2.
num. 1. & 3. de ord. ab Ep. qui reſig. Epiſc.
& Innoc. in cap. fraternitatis, n. 4. de hæret.

38 † Et ſi ſcienter à ſimoniaco, ſchiſmatico,
hæretico, vel ſuſpenſo ſit promotus, ſolus
Papa poteſt diſpenſare, ſi verò ignoranter,
poterit Epiſcopus, dummodo ipſe non ſit
prædictis cenſuris illaqueatus; cùm ſuper
proprio defectu diſpenſare non poſſit. An-
gel. in ſum. in verb. irregularitas, verſ. 3.
incipien. ſeptimò quæritur.

39 Nonò, † qui fuit promotus ab eo, qui
renunciauerat Epiſcopatum, qui exequtio-
nem ordinis non habebat, c. 1. de ord. ab
Epiſc. qui reſig. Epiſc. Et ſi ſcienter ſuſcepit
ordines ab eo, qui cum Epiſcopatu digni-
tatem renunciauit, eſt ſuſpenſus, nec poteſt
ab alio, quàm à Papa, ſecum diſpenſari, ſi
verò ignoranter, poterit Ordinarius ſuus
cum ipſo diſpenſare, vt in d. cap. & ibi Abb.
nu. 6. Burg. de irreg. in rubr. de ord. ab Epiſc.
qui renunt. Epiſc. par. 6. nu 6. & 7.

40 Decimò, † illegitimus, qui ſacris ordini-
bus ordinari prohibetur, cap. 1. & 2. 56. diſt.
cap. 1. de fil. presb. & ibi Abb. nu. 1. & conc.
Trid. c. 5. ſeſſ. 23. de reform. quia eſt irregu-
laris, Nauar. de irreg. cap. 27. n. 201. tom 3.
Ordinarius enim, licet recipiat characte-
rem, non tamen habet ordinis exequtio-
nem, vt cap fin. 56. diſt. Diaz. in pract. cri-
min. cap. 14. in fin.

41 Vndecimò, † bigamus, qui ad ordines
promoueri nó poteſt, cap. curandum, & c.
ſi quis viduam, il 1. cum ſeq. 34. diſt. & c. 1.
2. & 3. de big. quia bigamia inducit irregu-
laritaté, Graff. deciſ. au. c 27. n. 38. p. 1. lib. 4.

42 Duodecimò, † illitteratus, cap. præcipi-
mus, 34 diſt. c. 1 & c. pœnitentes, 55. diſt. c.
illitteratos, 36. diſt. cap. fin. de temp. ord. in
6, & conc. Trid. c. 4. 11. & c. 13. ead. ſeſſ. 23.
Et illitteratura adeò reddit promotú indi-
gnum, ne poſſit beneficium obtinere, quòd,
ſi Papa, quod abſit, etiam ex certa ſcientia,
alicui prorſus idiotæ prouideret, commit-
tendo Ordinario, aut alteri exequtionem
litterarum, nó eſſet ei parendum, ſi eſſet il-
litteratus, Abb in c. ſi quando, n. 3. de reſcr.
& ibi Felyn. num. 4. & in cap. inquiſitioni,
43 num. 4. de ſentent. excommunic. † quia
illitteratus eſt incapax dignitatis ipſo iure,
Nauar. relect. c. ſi quando except. 12. num.
1. & except. 13. num. 2. tom 2. de reſcript.
44 † Quia litteraratura eſt de iure diuino, cap.
niſi, cum pridem. § pro defectu. de renunc.
& Felyn. in d. cap. Inquiſitioni, eod. nu. 4.

45 Decimotertiò, † excommunicatus or-
dinari non poteſt: & excommunicationis
ſententia innodatus ordinem ſuſcipiens, ab
illo ordine eſt deponendus, & à ſolo Papa
poteſt diſpenſari, cap. cum illorum, & ibi
Abb. num. 2. de ſent. excomm.

46 Decimoquartò, † ordinatus extra tem-
pora, qui de iure communi erat ſuſpenden-
dus, donec ſecum foret diſpenſatum, cap.
cùm quidam, & cap. litteras, in fin. de temp.
ord. Sed hodie eſt ipſo iure ſuſpenſus, &
celebrando, efficitur irregularis, per dictá
conſt. Pij II. in Bull. eod. cap. 6.

47 Decimoquintò, † ordinati, ſede Epiſco-
pali vacante intra annum vacationis, cum
litteris dimiſſorijs capituli, ſeu Vicarij
eiuſdem capituli; ſi in minoribus ordinibus

ſue-

fuerint conſtituti, nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudere poſſunt: ſi verò in maioribus, ab exequtione ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, ſunt ipſo iure ſuſpenſi.

48 † Et capitulum litteras dimiſſorias concedens, interdicti pœnam incurrit. Vica-
49 rius verò, † ab officio, & beneficio per annum eſt ipſo iure ſuſpenſus, conc. Trid. in cap. 10. de reform. ſeſſ. 7. & c. 10. de ref. ſeſſ. 23. Poſt annum ſedis vacantis, poterit capitulũ, ſeu Vicarius litteras dimiſſorias, & facultatem ordinandi concedere, etiam ſede Epiſcopali vacante, ſacr. congregat. concil. ſuper eod. cap. 41. ſeſſ. 7. in deciſ. ſub tit. Vſellen.

50 Decimoſextò, † duos ſacros ordines eadem die nemo ſuſcipere poteſt, priuilegijs, ac indultis, quibuſuis conceſſis non obſtantibus quibuſcunq; conc. Trid. cap. 13. de refor. ſeſſ. 23. Aliàs ſic promoti ſunt ſuſpenſi, donec fuerit illis ſuſpẽſio relaxata, c. litteras, in fi. de temp. ord. Et ratione exequtionis ordinis, etiam plures pœnæ incurruntur, de quibus ſupra, cap. 35.

51 Beneficiorum † occaſione inſuper quamplurimi ſuſpenſionis pœnam incurrunt. Et primò obtinentes beneficia in confidentiãs, qui ab ingreſſu eccleſiæ ſunt ipſo iure ſuſpenſi, etiam Epiſcopi, ac S.R.E. Cardinales, per Bull. Pij IIII. de confid. in Bull. cap. 109. & plures aliàs pœnas incurrunt, vt ibi, & in conſtitut. Pij V. in eod. Bull. c. 87.

52 Secundò, † Epiſcopi, & alij collatores beneficia, præſertim curata, perſonis indignis, & quæ in loco reſidere, ac per ſe ipſos curam ipſam exercere non valent, conferentes, à collatione beneficiorum ea vice ſunt ſuſpenſi, & collatio eſt irritanda, cap. graue nimis, de præb. & concil. Trid. cap. 3. de reform. ſeſſ. 7.

53 Tertiò, † Epiſcopi, Archiepiſcopi, vel Patriarchæ, Abbates, alijue regulares, vel ſeculares Prælati, aut quæcunque eccleſiaſticæ perſonæ, quæ vacantibus dignitatib. perſonatibus, prioratibus, vel eccleſijs quibuſcunque ſibi ſubiectis, vel ad collationem, ordinationem, aut præſentationem pertinentibus, eorumdem bona, morientib. eorum rectoribus, vel miniſtris, in ipſis inuenta, ſiue vacationis ipſorum tempore obuenientia, quæ in vtilitatem eorumdem expendi, vel futuris debent ſucceſſoribus fideliter reſeruari, occupare, aut in vſus ſuos conuertere, quoquomodo præſumũt: Epiſcopi, ab ingreſſu Eccleſiæ, & cœteri, ab officio, & beneficio, tandiu ſunt ſuſpenſi, donec competentem fecerint reſtitutionem; c. fin. de off. ord. in 6. & Nauar. in Manual. c. 27. nu. 57. in princ.

54 Quartò, † reſignationes, & permutationes beneficiorum fieri debent ex cauſis, ac modo, & forma, de quibus in conſtitutione Pij V. quæ incipit. Quanta Eccleſiæ, & de qua in Bull. c. 48. & qui contrafecerint, vt in eo, in quo deliquerint, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit; tandiu ſuſpenſi debent remanere, donec remiſſionem à Romano Pontifice fuerint obtinere, & qui talia beneficia recipiunt, eiſdem pœnis ſubiacent, & aliàs pœnas incurrunt, de quibus in ead. conſtitutione § qui verò.

55 Quintò, † Prælati alienantes bona eccleſiarum, inconſulto Romano Pontifice ſuſpenſionis, aliaſque cenſuras, & pœnas incurrunt, de quibus in extrauag. ambitioſe, de reb. Eccleſ. alien.

56 Sextò, † Patriarche, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Itali videlicet, vel ex Italicis inſulis, vnde in Italiam commodiùs traijci poteſt, veluti Siculi, Sardi, Corſi, & alij adiacentium prouinciarum Italiæ, ac etiam Dalmatiæ, & Græcarũ, quæ è regione ipſis Italiæ, & Siciliæ oris ſunt; tertiò quoque anno; Germani verò, Hiſpani, Galli, Belgæ, Bohemi, Vngari, Poloni, Angli, Scoti, Hiberni, & cœteri omnes, qui in Europa ſunt citra mare Germanicum, & Balticum, ac omnium inſularum Maris Mediterranei, quarto anno: & qui intra Europæ fines ſunt, his Prouincijs remotiores, ac etiam Africani littoribus noſtris aduerſi, ac Inſularum Maris Oceani, Septentrionalis, & Occidentalis, Europæ, & Africæ citra continentem noui orbis, quinto anno: Aſiatici verò, & qui vltra Aſiam, & alijs nouis terris Orientalibus, Meridionalibus, Occidentalibus, & Septentrionalibus, tam in Inſulis, quàm in continentibus, & denique in quibuſlibet mũdi partibus, decimò quolibet anno à tempore ſuſcepti muneris con-

conſecrationis, vel pallij traditionis, Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli limina viſitare tenentur, alioquin ab ingreſſu eccleſiæ, ac etiam ab adminiſtratione, tam ſpiritualium, quàm temporalium, necnon à perceptione fructuum ſuarum eccleſiarum, à capitulis eorum omni exceptione, & mora ceſſante, interim exigendorum, & in opus fabricę, ſeu ornamentorum eccleſiæ emptionẽ, prout maior neceſſitas exegerit, inſumendorum, ipſo facto tandiu ſũt ſuſpenſi, donec à contumacia reſipiſcentes relaxationem ſuſpenſionis huiuſmodi à Sede Apoſtolica meruerint obtinere, vt in conſtit. Sixt. Papæ V. de qua in 2. par. Bull. capit. 17. §. ad hoc autem, & §. iubemus, pag. 47.

57 Iudices, † quoque eccleſiaſtici pluribus de cauſis ſuſpenſionis pœnam incurrunt.

Primò enim iudices conſeruatores Sedis Apoſtolicæ: qui, cùm de manifeſtis iniurijs, & moleſtijs tantùm poſſint cognoſcere, iuxta concil. Trident. cap 5. de reformat. ſeſſ. 14. ſcienter tamen in alijs non manifeſtis abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali commiſſione ſe intromittũt; per annum ab officio ſunt ſuſpenſi, vt in cap hac conſtitutione, §. vt autem de offic. deleg. in 6 & Nauar. in Manual. cap. 27. num. 157. verſ. nona. Et Greg XIII. omnibus regularibus conceſſit, vt in ciuitatibus Italiæ ſibi conſeruatores eligerent, coram quibus conuenirentur, ſemelque electos non mutarẽt; & eorum nomina intra menſem locorum Epiſcopis indicarent: alioquin coram ipſis Ordinarijs conueniri poſſint, vt in deciſ. concil ſuper eod. cap. 5. ſub tit. de iud. conſeruat.

58 † Conſeruatoriæ autem Vniuerſitatum collegiorum regularium, & ſimilium non ſuut ſublatæ per conc. Trid. vt in deciſ. ſuper eod. cap. 5. ſub tit. Mediolanen. Louanienſ. ſed Vniuerſitatum; proſunt tantùm doctoribus, & ſcholaribus in eiſdem Vniuerſitatibus operam ſuam nauantibus, vt ibi ſub tit. Oſcen.

59 Secundò, † iudices eccleſiaſtici, debita iuris monitione non præmiſſa, ſententiam excommunicationis ferentes, ab ingreſſu eccleſiæ per menſem ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, cap. de illicita, 24. quæſt. 3. cap. ſacroſ. & ibi gloſ. in ver. per menſem, de ſent. excom. Nauar. in Manual. d. c. 27. n. 156. verſ. quinta. Et hanc pœnam non incurrunt Epiſcopi, cùm eorum non ſit facta mentio ſpecialis, c. quia periculoſum, de ſen. excom. in 6.

60 Tertiò, † iudices ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti ſine ſcriptis, vel ſine cauſæ expreſſione ferẽtes, vel requiſiti copiam ſcripturæ intra menſem non tradentes, ab ingreſſu eccleſiæ, & diuinis officijs per menſem ſunt ſuſpenſi, vt in cap. cùm medicinalis, de ſent. excom. in 6. & Nuar. d nu. 156. verſ. ſexta.

61 Quartò, † viſitatores, qui in viſitatione aliquid accipiunt vltra victualia, & quæ ex iuris diſpoſitione in viſitatione capere poſſunt, vt cap. exigit, de cenſ. in 6. & concil. Trid. cap. 3. de reformat. ſeſſ 24. Et de pluribus ſuſpenſionibus à iure latis habetur per gl. in clem. cupientes, in verb. ſuſpenſi, de pœnit.

Pluribus etiam de cauſis per ordinũ ſuſceptionem clerici ſuſpenſionis pœnam incurrunt, de quibus ſuprà in c. 1. par. 3. Et

62 † clericum homicidam mirum eſt, putare, poſt perpetratum homicidium poſſe in ſacerdotio miniſtrare, imò ſuadere velle, vt tali præbeatur aſſenſus; nemo tam demens, tamque peruerſi ſenſus eſſe debet, vt poſt quantamcunq; pœnitentiam tale quid concedendum præſumat; cùm omnino canonicæ diſciplinæ ſit contrarium; & debeat ſacerdotio priuatus lachrimarum fonte flagitium, tam immane diluere, vt tali ſaltem remedio curatus, ſalutis poſſit inuenire ſuffragium, vt inquit tex. in cap. miror, 50. diſt. etiam ſi homicidij, aut facto, aut præcepto, aut conſilio, aut defenſione tantùm conſcius fuerit, cap. ſi quis viduam, ead. 50. diſt. & cap. ſicut dignum, §. clericos autem, de homicid.

63 Interdictum † Papæ violans eſt ipſo iure ſuſpenſus, cap. fin. in fin. de exceſſ. Prælat. conuerſus de hæreſi, & apoſtata, cap. 2. & 3. 1. quæſt. 7.

64 † Celebrans, ac dimittens Miſſam imperfectam, c. nullus Epiſc. de conſecr. diſt 1.

65 † Et, qui ſe ſponte caſtrauit, etiã vt caſte viueret, cap. ſignificauit, de cohabit. cler. & mul. & c. ſi quis pro ægritudine, 55. diſtinc. Qui eruit alteri oculum cap. fin ead. diſt.

66 † Ac publici fornicatores, & adulteri ſunt etiam ab officio ſuſpenſi, vt in cap. fin. iunct.

Digitized by Google

iunct. gloſ. in verb. propoſito, de cohabit. cleric. & mul. Sylueſt. in ver. cleric. 2. § 5. & eſt communis opinio, de qua teſtatur. Cou. prin. par. relect. §. 1. num 5. quem ſequitur Card. Tolet. in conſtit uct. ſacerd. lib. 1. cap. 47. num. 9. Et de pluribus ſuſpenſionibus à iure latis habetur per glo. in clem. cupientes, in verb. ſuſpenſi, de pœn.

67 Ab homine † ſunt ſuſpendendi.

Primò, qui Eccleſiæ, & eius canonibus obedire recuſant, cap. hac conſona, 25. q. 1. & cap. nulli fas, in fin. 19. diſt.

68 Secundò, † Princeps prohibens ſynodi celebrationem, qui eſt à ſacramentali communione ſuſpendendus, cap. quoniam quidem, §. hunc ergo, & ibi gloſſ. in verb. communione, 18 diſt.

69 Tertiò, † clericus non ceſſans à ludo, & ebrietati deſeruiens: quia ebrietas eſt omnium vitiorum fomes, & nutrix, cap. Epiſcopus, & cap. fin. 35. diſt.

70 Quartò, † cum mulieribus ſuſpectis impudenter habitantes, cap. Archidiaconum, 81. diſt. & incorrigibiles nolentes à mulierum cohabitatione ceſſare. Quia incontinentes omni honore eccleſiaſtico ſunt priuandi, cap. propoſuiſti, 82. diſt.

71 Quintò, † ſcribens litteras ſub nomine maioris partis capituli, licet maior pars non interuenerit, ab officio, & beneficio debet denunciari ſuſpenſus; donec mereatur à Papa indulgentiam obtinere, cap. tam litteris de teſt. & c. quanto, de his, quæ fi. à Prælat. ſin. conſ. cap.

72 Sextò, † infamatus de ſimonia propter ſcandalum, donec conſtet de veritate, eſt à Miſſarum celebratione ſuſpendendus, c. accuſatus, & ibi gl. & cap. ſeq. de ſimon.

73 Septimò, † presbyter diffamatus, quòd cognouerit mulierem in eccleſia, cap. ſignificaſti, in fin. de adult.

74 Octauò, † ſubtrahentes inſtrumenta proprietatis eccleſiæ, ex quibus eccleſia ſua iura tueri poteſt, cap. ſi quis, 12. q. 2.

75 Nonò, † occupantes res eccleſiæ, intuitu ſecularis potentiæ, cap. qui res, de reb. Eccleſ. non alien.

76 Decimò, † ſacerdotes malè cuſtodientes Euchariſtiam, ſi quid inde enorme ſequatur: qui tribus menſibus ab officio ſunt ſuſpendendi, cap. 1. de cuſtod. Euch.

77 Vndecimò, † dignitatem, vel electionem de manu laici ſuſcipientes, cap. ſi quis deinceps, iunct. gloſ. in verb. interdicimus, & c. ſeq. 16. q. 7. & cap. quiſquis, & ibi gloſ. in verb. fiat, de elect.

78 Duodecimò, † eccleſiaſticæ perſonæ, quæ dum officia recitantur in choro, ſilentium fugientes intendunt exterius colloqutionibus laicorum: & dum auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad diuina, cap. dolentes, de celebr. Miſſ.

79 Interdictum † verò eſt cenſura eccleſiaſtica, qua prohibentur diuina officia, ſacramenta, & ſepulturæ actiue, & paſſiue aliquibus exceptis, cap. non eſt vobis, de ſponſal. cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſ. cap. alma mater de ſentent. excommunicat. in 6. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 164. in princip. tom. 3. & Graff. deciſ. aur. cap. 26 num. 1. lib. 4 par. 1.

Et eſt duplex locale, & perſonale; & hoc interdictum locale, ſiue perſonale, eſt etiam duplex; ſpeciale, & generale, de quibus per Graff. eod c. 26. nu. 2. & 3. & pluribus de cauſis interdictum generale apponitur.

80 Primò, † quando dominus Regni, ciuitatis, aut alicuius loci impedit, ne Legatus, aut Nuntius Apoſtolicus exequi poſſit officium ſuũ in ſuis locis: quia tunc eius Regnum, ciuitas, & quælibet loca ei ſubiecta, tamdiu ſunt eo ipſo eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto; quamdiu in huiuſmodi contumacia dominus loci perſtiteri, vt in extrauag. comm. ſuper gentes de conſuet.

81 Secundò, † qui quemuis Epiſcopum iniurioſè, vel temerè percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab alijs rata habuerit; vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium in his dederit, vel fauorem, ſeu ſcienter defenſauerit eundem: propter eius culpam terra ipſius; dum tamen vltra vnam diœceſim non contineat, vſque ad condignam ſatisfactionem eiuſdem: locuſque, aut loca in quibus captus Epiſcopus detinebitur, quãdiu detentio ipſa in eiſdem durauerit, eccleſiaſtico ſubiacere debet interdicto, clemen. 1. de pœn. & ipſius filij per maſculinam lineam deſcendentes, vſque ad ſecundam generationem ipſo facto inhabiles ad eccleſiaſtica beneficia in ciuitate, & dioe-

ceſi,in quibus idē Epiſcopus præſidet,obti-
nenda redduntur,vt in ea.clem. §.a feudis.
Iniuria enim, quæ Epiſcopis fit, Chriſto
fit, cuius legatione funguntur, cap. accu-
ſatio quoque in fin.2.q.7. Dominumq; cru-
cifigunt, qui ſuos ſacerdotes perſequūtur,
cap.nulli, in fin. 3. q.1. & etiam in excom-
municationis ſententia in Bull. Cœn.Dom.
contentam ipſo facto incidunt, vt in ead.
Bull.ſub num.11.

82 Tertiò, † quando aliquis dominus re-
ctor,vel officialis ciuitatis,in qua moriatur
ſummus Pontifex, & in qua facienda ſit
electio Romani Pontificis,vt in c.vbi peri-
culū,de elect.in 6. non faciunt ea inuiola-
biliter obſeruari,ab q;vlla fraude,& dolo,
quæ in d.c.vbi,ſunt ſtatuta: quia tunc ciui-
tas,& locus ipſo facto eſt interdictus,vt in
eo.c.vbi periculū,§.præterea,verſ.ciuitas.
Et de his, ac pluribus alijs caſibus, quibus
incurritur,& fertur interdictum plenè,ac
benè trad.Greg.Sayr. in Theſ.caſ conſc.c.
12.lib.5. par. 1. Et licèt non debeat aliquis
alterius culpa grauari, cap. non debet, de
83 reg.iur.in 6.† Nec filius excommunicetur
pro peccato patris,aut pro mariti peccato
vxor,nec ſeruus pro domino,cap.ſi habes,
24.q.3.cap. quæſiuit in fin.de his, quæ fin.à
maio.par.c.& Felyn.in c.ſanè,2.n.2.de off.
84 deleg. Non tamen procedit dicta † regu-
la in interdicto: quia pro delicto Principis
poteſt patria ſubijci interdicto,d.c.non eſt
vobis, & ibi glo.in ver. Prouinciarum, &
Abb n.4.de ſponſ.d.cap.ſanè,& ibi gloſſ in
ver.ſpecialiter,gloſſ.in ſum.1 q.4 & Abb.
85 in d.c.ſanè, nu.6.& 7. Et † interdictis ec-
cleſijs, ſunt etiam interdicta oratoria, ca-
pellæ, & cœmeteria;prout, interdictis ci-
uitatibus, ſuburbia etiam interdicta cen-
ſentur,c.ſi ciuitas,de ſent excom.in 6.

86 Ciuitates † autem,vniuerſitates, terræ,
collegia, & capitula excommunicari non
poſſunt: quia excommunicatio non, niſi
contra perſonas certas ferri poteſt,ſed hoc
caſu propter delictum domini, & alijs qui-
buſdam caſibus, eius loco aponitur inter-
dictum, cap.quanquàm, §.qui verò, & ibi
gl.de cenſ.c.Romana,in fin.de ſent.excom.
vbique in 6.& Nauar.in conſ.20. nu.2.par.
2.lib.5 de ſent.excom.

87 Caſus † à iure permiſſi tempore interdi-
cti ſuprà in definitione excepti ſunt octo.

Primò baptiſma paruulorum,& adulto-
rum,cap.quoniam,& ibi gloſſ.in ver.inter-
dicti,de ſent.excom.in 6.

Secundò, confirmatio,eo. c.quoniam,
cum gloſſ.in ver.quæ.

Tertiò, confectio chriſmatis, cùm con-
ceſſo baptiſmate,& confirmatione per cō-
ſequens ſit conceſſa chriſmatis confectio,
cùm baptiſmus ſine chriſmate fieri non
poſſit,d.cap.quoniam, & Abb.d.c. non eſt
vobis,num 8 de ſponſ.

Quartò,confectio corporis Chriſti ſe-
mel in ſeptimana pro infirmis, & tunc ſub-
miſſa voce, ianuis clauſis, non pulſatis cā-
panis, excommunicatis, & interdictis ex-
cluſis; pro quo conficiendo Miſſa celebra-
tur, cap.permittimus,extra de ſentent.ex-
communic.

Quintò, matrimonij celebratio, quòd
valet,cum teneat etiam contractum ab ex-
communicato maiori excommunicatione,
gloſſ.in d.c.fin.in verb ſacramentis, de ſen-
88 tent.excom.in 6. † non tamen poteſt fieri
ſolemnis benedictio niſi in feſtiuitatib. Na-
talis Domini,Paſchæ,Pentecoſtes & Aſsū-
ptionis Virginis glorioſæ,de quibus in eo-
dem c.fin vt per Franc.& Rauen.ibi.

Sextò,Pœnitentiæ ſacramentum,vt d.c.
non eſt vobis.

Septimò,Euchariſtiæ ſacramenti admini-
ſtratio pro viatico, quod decedentibus tē-
pore interdicti non denegatur, cap. quod
in te,iuncta,gloſſ.in verb.denegatur, de
pœnitent. & remiſſ. gloſſ. in dict. cap. fin.
in verb.ſacramentis, & Abb. in d.cap.non
eſt vobis,num.8.de ſponſ.

89 † Octauò, quamuis ſit Miſſarum ſolēnis
celebratio, & campanarum pulſatio inter-
dicta, nihilominus in feſtiuitatibus Natalis
Domini,Paſchæ,Pentecoſtes,& Aſſumptio-
nis Virginis glorioſæ,& in celebratione
Feſtiuitatis Sanctiſſimi corporis Chriſti,
& diebus illius octauæ, campanæ pulſari,
& ianuis apertis alta voce diuina officia
ſolemniter celebrari poſſunt,excommuni-
catis prorſus excluſis,ſed interdictis admiſ-
ſis,quibus ob reuerentiam dictarum ſolem-
nitatum, vt ipſi ad humilitatis gratiam, &
reconciliationis affectum facilius inclinen-
tur, præmiſſis diebus participatio diuino-
rum eſt permiſſa,prouiſo tamen, quòd illi,
propter quorum exceſſum interdictum

eſt

eſt prolatum, altari nullatenus appropinquent, vt dicto cap.fin.§.in feſtiuitatibus, de ſentent.excommunic.in 6.& gloſſ.in clem. 1.in verb à iure de ſepult. Mart.V. in conſtit 6.§.quodque in Feſto in Bull.Rom.pag. 64. & Eug.IIII. in eod. Bull.conſtitutione 4.pag.67.

90 Nunquam autem † interdicti tempore licèt defunctorum corpora in cœmeterijs, & multò minus in eccleſijs ſepelire, & cõtrafacientes ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt, d.clemen.1. excep-

91 tis tamen clericis, † qui ſeruauerunt interdictum, quibus cum ſilentio, & abſque campanarum pulſatione, eo tempore eſt conceſſa ſepultura, cap quòd in te, §.licèt autem, de pœnit.& remiſſ.& regularibus, vt in c.& priuilegia, de priuil. & alijs ſpeciali priuilegio munitis.

92 Pro † pecuniario debito, vel pecuniæ quantitate, quacunque occaſione, vel cauſa, Prouincia, ciuitas, caſtrum, villa, locus, territorium, vel diſtrictus auctoritate ordinaria ſine Sedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia interdici non poteſt, vt in extrauag. com.cap.proinde, §.præſentis, de ſentent. exc. Abb in c.ex reſcripto, n.3.de iur.iuran. & Felyn.in d.cap.ſanè, 2.nu.3.de off & poteſtate iud deleg.

93 † Appellatione autem pecuniæ omnis res continetur, cuius valor numiſmate mẽſuretur, l.pecuniæ verbum, & ibi Alciat.nu. 2.ff.de verb.ſignif.l.receptitia, C.de conſt. pecu.& gl.in d.c.proinde, in verb.pecuniæ appellatione, in extrauag.com.

94 Tamen † in curia Romana, poſtquam conſtat, quòd exequtio realis, vel perſonalis contra debitores fieri non poteſt, interdictum ab Auditore Cameræ Apoſtolicæ pro debito pecuniario contra terras, caſtra, & loca relaxatur; quia debitũ contrahentes vltrà bona, etiam perſonaliter obligant ſe, ſuoſque hæredes, & ſucceſſores in forma Cameræ Apoſtolicæ, cuius obliga-

95 tionis vigore contrahentes † obligando ſe ad ſolutionem impẽdendam Romæ, aut alibi; renunciant omnibus, & quibuſcunq; legibus, & legum auxilijs, exceptionibuſque, & quibuſuis cenſuris ſe ſubmittunt, & ex conſuetudine, quæ propter Papæ præſentiam videtur approbata in dicta curia, ad interdictum pro debito pecuniario pro-

96 ceditur, † quia conſuetudine cum legitima præſcriptione, aut Papæ approbatione acquiritur iuriſdictio excommunicandi, ea ſcilicet facultate capacibus, Nauar.d.c.27. nu.7. tom.3. Sed hoc caſu, vt interdictum relaxetur, plura concurrere debent.

97 † Primò, quòd inſtrumentum ſit rogatũ in curia Romana, vel ſtatu eccleſiaſtico Sedi Apoſtolicæ ſubiecto, inter perſonas eidem ſedi in temporalibus ſubiectas, & quòd mandatum ad obligandum fuerit datum per capita domorũ eiuſdem loci: quia aliàs, qui non dederunt mandatum niſi ſint hæredes, aut ſucceſſores, ac propterea vi obligationis comprehenſi, non tenentur interdictum promulgatum pro debito pecuniario ſeruare, cum, nec filius pro patre, maritus pro vxore, aut ſeruus pro domino cenſuris eccleſiaſticis poſſit innodari, vt d.cap.ſi habes, 24.quæſt.3. cum alijs ſuprà allegatis.

98 Poſt † proximè, & alia ſupra in prima parte, cap.11. num.16. circa obligationem cameralem per me ſcripta, vidi conſtitutiones, de quibus infrà, vbi Bonif. Papa VIII. Quia tempore, inquit, interdicti diuina organa ſuſpenduntur, & laudes Dei, nec eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrantur, vt ſolent; tolluntur mortuis, ſeu minuuntur ſuffragia; præſertim per oblationem frequentem hoſtiæ ſalutaris; adoleſcentes, & paruuli percipientes rarius ſacramenta, minus inflammantur, conſolidantur in fide fidelium, tepeſcit deuótio, hæreſes pullulent, & multiplicatur periculum animarũ: præſentis conſtitutionis prouidemus edicto; vt Prouincia, ciuitas, caſtrum, villa, locus, territorium, vel diſtrictus, auctoritate ordinaria, vel delegata, pro pecuniario debito, vel pro cuiuſuis monetæ, vel pecuniæ quantitate interdicto eccleſiaſtico ſupponi minime poſſint, & paulò poſt, ſi ſecus, irritum eſſe, & inane, & reuocandum decernimus. Non obſtante quibuſcunque contractibus, obligationibus, pactis, conuentionibus, compoſitionibus, ſubmiſſionibus, fideiuſſionibus, conſenſibus, proceſſibus, & ſententijs deſuper habitis, vel habendis, iuramentorum, pœnarum ſpiritualium, & temporalium, ſeu mulctarum, vel quacunque alia firmitate vallatis, niſi talis ſuppoſitio fiat de Apoſtolicæ Sedis li-

centia ſpeciali, & expreſſa, per ipſius Sedis patentes litteras apparente, vt in conſtit. Bonifac. VIII. de qua in Bull. Rom. cap. 1. pag. 35. quam Clemens Papa VIII anno 1593 Kal. Iunij innouauit, illamque inuiolabiliter obſeruari decreuit, & mandauit, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac obligationibus in forma Cameræ, vt in conſtitut. eiuſdem Clem. in eod. Bull. cap. 35. pag. 339.

99 Ideò † animaduertere debent iudices eccleſiaſtici, ne cuiuſuis obligationis, etiã in formæ Cameræ Apoſtolicæ vigore, pro debito pecuniario Prouincias, ciuitates, caſtra, villas, loca, territoria, vel diſtrictus interdicto eccleſiaſtico ſupponant, quia eſſent cauſa omnium malorum, quæ Bonifac. VIII. & Clemens VIII. Pontifices ſupra euitari voluerunt. Et præſertim, quòd quãplura ſuffragia mortuis tollerentur.

Sunt autem animæ cunctis, & rebus, & corporibus pretioſiores, cap. cum infirmitas, in fin. de pœnit. & remiſſ.

Vnde, cum eorundem iudicum auctoritate fiat, vt interdicti tempore defunctorum animæ huiuſmodi debitis ſuffragijs careant, † tenerentur iudices ipſi ad reſtitutionem ex deductis per Graff. in deciſ. aur. par. 1. lib. 2. cap. 45. nu. 19.

100

101 Nec † dicatur, quòd contraria conſuetudine dictæ conſtitutiones fuerint ſublatæ: quia acta, quæ fiunt contra leges, ſunt nulla, cap. in nomine Domini, & ibi Felyn. in princip. de teſtibus, cap. videntes, & ibi gloſſ. 10. diſtinct. & Bart. in l. non dubium, nu 2. & 3. C. de leg. & quod nullum eſt non habetur in conſideratione, cap. non præſtat, & ibi gloſſ. de reg. iuris in 6. Licet enim Auditor Cameræ ſolus, vigore obligationum Cameralium, facultatem habeat cenſuras Eccleſiaſticas promulgandi, vt in facultatibus, de quibus in Bull. Sixti Papæ Quinti, cap. 18. pag. 153. §. præterea.

102 † Nullam tamen habet ſpecialem contra Prouincias, communitates, & Vniuerſitates interdicta promulgandi, prout requiritur ex forma dictarum conſtitutionum; ibi, niſi tal s ſuppoſitio fiat de Apoſtolicæ Sedis licentia ſpeciali, & expreſſa per ipſius Sedis patentes litteras apparente, quæ verba ſpecialem formam important, & dictæ conſtitutiones habent decretum irritans, ibi, &, ſi ſecus fiat, irritum, &c. quod decretum omnia in contrarium geſta annullat ipſo iure, vt in capitulo: ſi eo tempore, de elect. in 6. cum alij pluries alibi allegatis, & non admittit conſuetudinem in contrarium.

DE IRREGVLARITATE. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas non eſt cenſura.*
2 *Irregularitas quid ſit.*
3 *Irregularitas in quinque ſpecies diuiditur.*
4 *Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
5 *Irregulares ſunt bigami, ex defectu ſacramenti.*
6 *Bigamia eſt impedimentum ordinum ob quatuor.*
7 *Irregularis pluribus modis quis efficitur.*
8 *Irregularitatem inducit quilibet defectus corporis, quo ſine notabili horrore quis celebrare non poteſt.*
9 *Irregularitatem non inducit modica deformitas.*
10 *Deformitas, & defectus corporis, an inducant irregularitatem, arbitrium Epiſcopi debet iudicare.*
11 *Irregularitatem inducit natalium defectus, etiam occultus.*
12 *Matri adulteræ, filius in ſui præiudicium credere non tenetur.*
13 *Illegitimi, vt plurimum, paternæ incontinentiæ imitatores, & malè morigerati eſſe ſolent.*
14 *Illegitimi per ſubſequens matrimonium, excepta Cardinalatus dignitate, ad omnia habilitantur.*

15 *Irre-*

15 *Irregularitatem inducit animæ defectus.*

16 *Irregularis eſt penitus illitteratus, & inhabilis, etiam ad primam tonſuram.*

17 *Irregularitas incurritur, ex defectu perfectæ lenitatis.*

18 Ordines omnes referuntur ad Euchariſtiæ ſacramentum.

19 *Sacerdos homicida, magis repræſentat interfectores Chriſti, quàm ipſum Chriſtum.*

20 *Irregularitas incurritur, tam ob membri inciſionem, quàm per homicidium.*

21 *Inutile eſſe, & non eſſe paria videntur.*

22 *Similium idem iudicium eſt habendum.*

23 *Paria ſunt eccleſiam Prælatum, vxorem virum, & patrem filium non habere, ſeu illum habere inutilem.*

24 *Irregularitatē regulariter debilitas membri non inducit.*

25 *Interpretatio in pœnis ſtrictior eſt facienda.*

26 *Irregularitas contrahitur per quodcunque homicidium, & cuiuſcunq; perſonæ membri mutilationem.*

27 *Irregularitas contrahitur per fœtus animati occiſionem.*

28 *Animari ſolet maſculus intra quadrageſimum, & fœmina intra octogeſimū diem.*

29 *Homicidium committens, cum moderamine inculpatæ tutelæ, an incurrat irregularitatem.*

30 *Præſumitur in dubio contra occiſorem.*

31 *Diſpenſationes, & abſolutiones ab homicidio Ordinarijs locorum ſunt committendæ.*

32 *Irregularitatem incurrit homicida, & mutilans quocunque caſu, etiam vim vi repellendo Concilij Trid. decreto.*

33 *Decreta concilij Tridentini commentari non poſſunt nec gloſſari.*

34 *Eccleſia poteſt ſemel à ſe conceſſa, quandoq; in totum, vel in partem commutare.*

35 *Diſpenſatione à Papa impetrantur ab irregularitate propter quodcunque homicidium.*

36 *Decreta ſacri concilij recipiunt interpretationem à ſtylo Romanæ Curiæ.*

37 *Statutum eccleſiaſticum, quomodo interpretetur.*

38 *Irregularem ſolum ſcandalum hominem facit.*

39 *Homicidium, quod probari non poteſt, ad defenſionem commiſſum, ad forum exterius deductum, non facit hominem irregularem.*

40 *Homicidium ad defenſionem commiſſum penitus occultum, non facit hominem irregularem.*

41 *Irregularitatem inducit homicidium iniuſtum, commiſſum etiam in perſonam infidelis.*

42 *Homicidium, quo irregularitas contrahitur eſt duplex, voluntarium, & caſuale.*

43 *Irregularitas non incurritur pro homicidio caſuali, dando operam rei licitæ, ſecus, ſi illicitæ.*

44 *Irregularitatem, an incurrant clerici, & monachi chirurgiæ, vel medicæ arti operam dantes.*

45 *Chirurgiæ officium, in ſacris conſtitutis eſt prohibitum.*

47 *Medico, vt non teneatur de morte infirmi, tria ſunt neceſſaria.*

47 *Chirurgus clericus, in minoribus conſtitutus chirurgiæ operam dans, decedente infirmo, quando irregularitatem non incurrat.*

48 *Medici officium exercere, quando liceat clericis in ſacris conſtitutis.*

49 *Beneficiatis, artem chirurgiæ exercere, eſt prohibitum.*

50 *Irregularitas tollitur baptiſmo, ingreſſu religionis, & diſpenſatione.*

51 *Bigamia ante baptiſmum contracta, per baptiſmum non tollitur.*

52 *Irregularitas proueniens ex defectu natalium, per baptiſmum non tollitur.*

53 *Irregularitas, per bigamiam contracta, & quæ oritur ex homicidio iniuſto, ingreſſu Religionis profeſſione ſequuta, non tollitur.*

54 *Diſpenſatione Papæ, omnis irregularitas tolli poteſt.*

55 *Irregularitas, ſolo iure humano eſt introducta.*

56 *Papa ius humanum declarare, immutare, etiā derogare poteſt.*

57 *Epiſcopi, à quibus irregularitatibus poſſint diſpenſare.*

58 *Diſpenſatio, ab irregularitate, in foro conſcientiæ, quæ forma fieri debeat.*

Digitized by Google

IRREGVLARITAS, vt aliqui tenent, eſt cenſura eccleſiaſtica, quod tamen non eſt verum; quia cen-
1 ſuræ † tres tantùm ſunt, vt in cap. quærenti, de verb.ſignif.de quibus in præcedenti capitulo, cui meritò continuando, nunc de irregularitate eſt tractandum.

2 Irregularitas ideo, † eſt canonicum impedimentum eſt facto, vel defectu prouenie ns, quo quis ad eccleſiaſticos ordines promoueri, & iam promotus in iiſdem miniſtrare prohibetur. Specul. de diſpenſ. fi. iuxta, in princip. Couar. in 3. par. relect. ſub tit. de homicid. in princ. Nauar. in manual. cap. 27. num. 191. & Greg. Sayr. Theſau caſ. conſc. lib. 6. cap. 1. num. 16.

3 Diuiditur † irregularitas in quinque ſpecies, omiſſis multis modis doctorum diuidendi, quæ oriuntur ex quinque defectuum generibus, ſcilicet, Sacramenti, Corporis, Animæ, lenitatis perfectæ, & delicti; vt per Nauarr. eod. manual. cap. 27. num. 192.

4 Et non † incurritur, niſi in ſolis caſibus in iure expreſſis, vt cap. is, qui, de ſentent. excommun. in 6. & Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 27. num. 3.

5 Primò, † bigami ex defectu ſacramenti ſunt irregulares, & ordinari non poſſunt.

6 Bigamia enim eſt † impedimentum ordinum ob quatuor, de quibus ſcripſi ſupra, cap. 4. num. 40. Nam bis coniugatus non poteſt aptè ſignificare vnionem Ieſu Chriſti cum Eccleſia, vnica ſua ſponſa, cap. debitum, & ibi gloſſ. in ver. ſacramentum, de bigam. id quod excellentia ſacramenti ordinis meretur, cap. vna, 16. diſtinct. & eſt ſignum incontinentiæ, capit. propoſuiſti, 82. diſtinct. quodque ad perſuadendum caſtitatem auctoritatem adimit, d. cap. vna, & Nauarr. in manual. cap. 37. num. 195. circ. princip. Et quotuplex ſit bigamia, quiſue ab ea abſoluere poſſit, ſupra alio loco ſcripſi.

7 Secundò, † defectus corporis pluribus modis efficit quem irregularem, vt abſciſſio, imbecillitas, vel deformitas cuiuslibet membri principalis, etiam occulti: velut ſi eſſent pudenda abſciſſa; ſiue ipſe ſua ſponte id fecerit, ſiue alius ſua culpa, quia iuſſit, aut rogauit, aut quia dando operam rei illicitæ, id caſu contigit; vel in pœnam alicuius delicti, aut à ſuis inimicis fuerit abſciſſum, cap ſi quis abſciderit, cum ſeqq. 55. diſtinct. Nauar. eod. cap. 37. num. 198. & Graff. cap. 27. par. 1. lib. 4. num. 39. At ſi abſque ſua culpa quid tale euenerint, dummodò non ſit factus inhabilis, nec deformis deformitate, quæ ſcandalum pariat in populo, non inducit irregularitatem, cap. ex parte, 1. & 2. cap. ſignificauit, de corp. vitiat, & cap. litor, ead. diſt. 55.

8 Quilibet † etiam defectus, inhabilitas cuiuslibet membri, quæ inhabilem facit ad celebrandum, ſaltem ſine notabili horrore, deformitate, aut ſcandalo, inducit irregularitatem; ſiue incurratur culpa propria, ſiue ſine culpa, eod. cap. penul. & c. vltim. de corp. vitiat, & Nauarr. eod. cap. 27. nu. 200. verſ. ſextò dico. Et quòd quælibet deformitas notabilis ſufficiat, ne quis debeat promoueri, tenet Abb. in cap. 2. num. 2. de cler. ægrot. vel debil. Omneſq; monſtroſi; aut, qui plura capita, plures manus, & plures pedes ſolito habent, vel, qui excedunt debitum naturæ, vt gigantes, vel pygmei, minores, à demone obſeſſi, lyphatici, furioſi, hermaphroditi, ſerui, infames, & abſtemij, ſunt irregulares, vt per Nauarr. eod. cap. 27. num. 202. 203. & 204. & Greg. Sayr. Theſaur. caſ. conſc. par. 1. lib. 6. cap. 8. num. 1 & 3.

9 Sed modica deformitas, † neceſſitate exigente, non facit quem irregularem, nec impedit promouendum, d. cap. fin. & ibi gloſſ. in verb. deformitatem.

10 Quis autem defectus, † aut deformitas talis ſit, vt inducet irregularitatem arbitrium Epiſcopi iudicabit. Innoc. in cap. 1. de corp. vitia. Nauar. eod. cap. 27. num. 200. verſ. quis autem, & Greg. Sayr. cap. 1. nu. 6. in fin. eod. lib.

11 Natalium † defectus inducit irregularitatem quocunq; modo proueniens, etiam ſi ſit occultus, quales ſunt illi, quos coniugati ex adulterijs habuerunt adeò, vt ſciãt, vel credant, per dictum matris ſe tales eſſe; qui legitimationem ſecreto modo petere debent, quam de facili obtinebunt;

12 Quamuis matris † adulteræ, ſi nolint credere, non teneantur. Nauar. eod. cap. 27. num.

num. 201. Et omnes, qui extra legitimum matrimonium procreantur, ſunt illegitimi, & tam ad ordines, quàm ad beneficia irregulares, cap. cum in cunctis, cap. innotuit, de elect. cap. 1. & cap. fin. de fil. presb. Et eſt ratio, quia tales, pluſquàm alij, vt plu-
13 rimùm, † ſolent eſſe imitatores paternæ incontinentię, & malè morigerati, eo, quòd à parentibus non ita ſolicitè, ſicut legitimè nati, inſtruuntur, cap. ſi gens, 56. diſt. & Gregor. Sayr. Theſaur. caſ. conſc. par. 1. lib. 6. cap. 10.

14 Legitimati † autem per ſubſequens matrimonium, eo ipſo, abſque vlla diſpenſatione poſſunt ad omnes ordines promoueri; & beneficia eccleſiaſtica, ac dignitates quaſcunque etiam obtinere, gloſſ. in cap. tanta, in verb. legitimum, & in cap. ex tenore, in verb. legitimum, & ibi Abb. nu 8. qui fil. ſin. leg. excepta tamen Cardinalatus dignitate, ad quam per ſubſequens matrimonium nullus legitimatur, vt in conſtit. Sixti Quinti ſuper Cardinalium creandorum numero, ordine, ætate, tempore, qualitate, & officio 3 de anno 1586. edita; in vltim. par. Bull. eiuſdem Sixti capit. 50. & poſt Henriq. lib. 1. de ſacramen. matrim. capit. 20. §. 1. tenet Gregor. Sayr. eodem cap. 10. num. 13. & 14. & poteſt tamen Papa diſpenſare.

15 Animæ † defectus, quo tertia ſpecies irregularitatis procedit, conſiſtit in eo, qui non eſt baptizatus, qui eſt incapax ordinis, cap. 1. & cap. veniens, de presb. non baptiz. quamuis ſit cathecumenus. Quia character ordinis præſupponit characterem baptiſmi: neque hæreticus, aut fautor hæreticorum ordinatur, neq; ſarracenus, aut iudęus, aut paganus, aut neophitus, ſiue recenter conuerſus. Nauar. eod. cap. 27. num. 105. verſ. tertiò dico, & Greg. Sayr. cap. 19. nu. 1. lib. 6.

16 Illitteratus, † penituſq; ignarus litterarum, eſt irregularis, & inhabilis, etiam ad primam tonſuram, & quatuor minores ordines, concil. Trident. in cap. 4. & cap. 11. de reformat. ſeſſ. 23. & faciunt tradita per Nauar. in cap. ſi quando, excep. 13. num. 2. & 3. de reſcript.

17 Irregularitas, † etiam incurritur ex defectu perfectæ lenitatis, quæ oritur ex occaſione, vel mutilatione membri hominis in caſu licito: ita vt quicunq; iuſtè, & ſine peccato, vel hominem occidit, vel membrum abſcindit, aut occidere, vel abſcindere facit, eſt irregularis, adeò, quòd, nec ordinari, nec in ſuſceptis ordinibus miniſtrare permittatur, cap. clericis, cap. ſententiam ſanguinis, ne cler. vel mon. & Greg. Sayr. in cap. 15. nu. 1. lib. 6.

18 Quia † ordines omnes inferuntur ad Euchariſtiæ ſacramentum, in quo repræſentatur paſſio CHRISTI, qui fuit mitiſſimus, & qui ſanguinem ſuum pro hominibus fudit, & cum percutiebatur, non comminabatur; vnde miniſtri altaris CHRISTVM repræſentantes potiùs parati eſſe debent proprium ſanguinem fundere, quàm aliorum.

19 Sacerdotes † autem homicidę magis repræſentant interfectores CHRISTI, quàm ipſum CHRISTVM; & propterea quęcunque occiſio hominis, aut membri mutilatio, conſtituit facientem irregularem, ob defectum manſuetudinis, quæ reperiri debet in miniſtro CHRISTVM repræſentante. S. Thom. 2.2. quæſt. 40. artic. 2. Nauar. eod. cap. 27. num. 206. & Gregor. Sayr d. quæſt. 15. num. 2.

20 Et regulariter ad irregularitatem † incurrendam in hac ſpecie requiritur, vt actu fiat hominis occiſio, vel membri mutilatio, ſeu abſciſſio: quia in hac materia, quoad irregularitatem, æquiparantur homicidium, & membri abſciſſio, gloſſ. in cap. fin. in verb. nota quod, de homicid. in 6. & glo. in clemen. vnic. in verb. mutilet. & ibi Abb. nu. 4. & Sayr. vbi ſuprà num. 3.

21 An autem † per mutilationem intelligatur debilitatio ita, quòd ſatis ſit ad hanc irregularitatem incurrendam membrum alterius debilitari ex vulnere, aut percuſſione, vel incuſione neruorum ita, vt reddatur ineptum membrum, ad vſum ordinis; cùm
22 paria † videantur non eſſe, & inutile eſſe, & de ſimilibus idem iudicium ſit habendũ, cap. 2. §. ſicut ergo, de translat. Epiſc.
23 Et † paria ſint eccleſiam non habere Prælatum, & habere inutilem, dict. cap. 2. §. ſed neque. Pariaque ſint vxori non habere virum, & patri non habere filium, & inutilem habere, vt per gloſſ. in l. fin. in verb. orbitates. C. ad l. ſlau. de plag. Et quòd ſufficiat ad irregularitatem incurrendam

debilitare membrum alterius, tenet Abb.
in capit. cum illorum, num.8. de ſentent.
excommun. & Graff. lib.2. deciſ. cap. 61.
num.3.par.1.
24 Verior tamen opinio, † eſt, quòd ad ir-
regularitatem incurrendam non ſufficit de
bilitatio: quia per mutilationem in iure
intelligi debet membri amputatio, cùm
membrum debilitatum non deſinat eſſe
membrum, capit. ſicut vrgeri, 1. quæſt.1.
Et mutilatio propriè, & ſtrictè ſumpta ſit
amputatio membri, vt per gloſſ.in cap. ac-
cuſaſti, in verb debilitatus, & ibi Abb.in
fin. de accuſ. idem Abb. in cap. 1. num. 9.
qui cler.vel vou.& Felyn.in cap.inter cœ-
teras,num.8.de reſcript. Quodque per de-
bilitationem membri irregularitas non in-
curratur, conſulit Aufr. vt in addit. ad de-
ciſ.8.Capell Toloſa.
25 Quia,cùm non reperiatur † iure cautum,
quòd debilitatio induceat irregularitatem,
in pœnis mitior interpretatio, & ſtrictior
eſt facienda, cap.odia, de reg. iur. in 6. &
Abb.in d cap.1.num.9. Nauar.in d cap.27.
num.107.Et hanc eſſe communem theolo-
gorum, & aliorum doctorum opinionem,
probat Greg.Sayr. in dict.cap.15.nu.6.
26 Hæc autem † irregularitas contrahitur
per quodcunque homicidium, & cuiuſ-
cunque perſonæ membri mutilationem,
etiam ſarraceni, pagani, banniti, vel ex-
communicati,vt cap.clericum,50.diſtinct.
cap.penult.de homicid.& Nauar.d.cap.27.
num.210.
27 † Et ſufficit, quòd quis occidat fœtum
animatum in vtero matris ad irregularita-
tem incurrendam,qui, ſi maſculus, eſt, in-
28 tra quadrageſimum, & † ſi fœmina intra
octogeſimum diem ſolet animari,gloſſ fin.
in cap. 1. diſtinct. 5. Nauar. eod. cap. 27.
num.223. & Couar.in 3.par.2.par. relect.
§.tertius qui, incip.vndecimo, num.1.cir-
ca med. & Gregor. Sayr. in cap.2. num.3.
lib.6.par.1.
Et in dubio,an occiderit fœtum anima-
tum, vel inanimatum, tutior pars eſt pu-
tare fœtum fuiſſe animatum, & diſpenſa-
tionem ad cautelam obtinere, cap. ſigni-
ficaſti, iunct.gloſſ. in ver. ad cautelam, de
homicid.
29 Qui † autem,vim vi repellendo,cõmit-
tit homicidium, cum moderamine tamen
inculpatæ tutelæ, non incurrit irregulari-
tatem;per clement.vnic. de homicid.& ibi
Couarr. in tertia parte, ſub titulo de ho-
micidijs 3. part. relect. §. vnic. num. 2. &
num. 3. Nauar. in eod. cap. 27. num. 211.
& Gregor.Sayr.qui hanc dicit communem
omnium ſententiam,in cap.17.num.1.eod.
lib.6 & ità fuit à Sacra Congreg.Conc.de-
ciſum ſuper cap.7.de reform.ſeſſ.14. dum-
modò non ſit in aliqua culpa.
Qui ad ſui defenſionem homicidium
committit, vt non incurrat irregularita-
tem, requiritur,quòd careret omni culpa,
non daret operam rei illicitæ,& aliter mor-
tem euitare non potuerit; quia innangula-
tus erat, vel ſic arctatus, quòd fugere, nec
ſe iuuare clamore, vel aliter poterat.
Et in foro contentioſo, ſi de hoc dubi-
taretur, ei non crederetur, ſed per cir-
cunſtantias occurrentes hoc eſſet iudican-
dum, capitulo ſignificaſti, il 2. §. quòd ſi
diſcerni, de homicid. licèt in foro pœni-
tentiali aſſerenti crederetur, vt per gloſſ.
in eadem clement. vnic.in ver.non valens.
In quo procedit communis opinio relata
per Sayr. in Theſaur.caſ. conſc. loco ſuprà
citato.
30 Quinimò † præſumitur in dubio contra
occiſorem, vt per Abb. in eadem elemen-
tin. vnic. de homicid. num.5. & Bart.in l.
Aurelius, §. idem quæſijt, num.2. ff.de li-
berat.leg.
Et quia tali caſu quando homicidium
non ex propoſito, ſed caſu, vel vim vi re-
pellendo, vt, qui ſe à morte defenderet,
narratur fuiſſe commiſſum, quam ob cau-
ſam etiam ad ſacrorum ordinum, & altaris
31 miniſterium, † & beneficia quæcunque,
ac dignitates iure quodammodo diſpenſa-
tio debetur, committenda eſt Ordinario,
aut ex cauſa metropolitano, ſeu viciniori
Epiſcopo, qui non, niſi cauſa cognita, &
probatis precibus, ac narratis,nec aliter,
poſſit diſpenſare; vt per concil. Tridentin.
cap.7.de reform.ſeſſ.14.
32 Quo concilij decreto iure nono † vide-
tur, etiam vim vi repellendo,homicidam,
vel vtilitatem pœnam irregularitatis in-
currere: quia decreta eiuſdem ſacri con-
cilij fuerunt auctoritate Apoſtolica con-
33 firmata,& obſeruari mandata;ac † vniuer-
ſis inhibitum, nè commentarios, gloſſas,
vllum-

vllumuè omninò interpretationis genus ſuper ipſius concilij decretis quocunque modo ſub cenſuris,& pœnis edere præſumant, vt in Bulla confirmationis eiuſdem concilij dat. Romæ anno 1563. in fine concilij impreſſa, & dictis decretis, & legibus nouis derogantur antiqua contrarium diſponentia.

34 Quia † Eccleſia ſemel à ſe conceſſa poteſt, vel pietatis, vel neceſſitatis intuitu in totum, vel in partem commutare, cap.poſteà,quàm §.his ità,25.quæſt.2.

Quòdque diſpoſitio ſacri concilij procedat in quocunque homicidio,etiam vim vi repellendo, commiſſo contra clement. vnic.de homicid. tenuit Simon. Mayol. Aſten. qui fuit Epiſcopus Vulturarienſis, & deceſſit in Vrbe Secretarius Apoſtolicus de anno 1601. vir eminentis doctrinæ, vt plura eius opera teſtantur, pius, & timoratæ conſcientiæ adeò, quòd cùm poſſet, conſanguineos ditare, noluit, ſed opulentum ſpolium cameræ Apoſtolicæ reliquit. in ſuo tractatu de irregularitate,lib.1.cap.2.num.10.§.vigeſima,& lib.5.cap.48.num.10.& num.11.

35 Comprobatur † dicta opinio validiſſimo argumento, nempe, quia, vbicunque agitur de homicidio, ſeu mutilatione etiam ad neceſſariam defenſam, clerici, aliæq;eccleſiaſticæ perſonæ timoratæ conſcientiæ à Sede Apoſtolica obtinent diſpenſationes, quæ ad formam dicti cap. 7. de reformat.Ordinarijs locorum committuntur.

Et eſt ratio, quia, vt quis ceſſet à diuinis,potiùs debet iudicari irregularis,quàm non: quia vbi maius periculum, ibi cautiùs eſt conſulendum, cap.vbi pariculum, de elect in 6. & in terminis Lambert. de iur.patr.par.1.lib.2.art.4. quæſt.4.princip. num.8.

36 † Et ſtylus curiæ Romanę facit ius, cap. ex litteris, & ibi Felyn.nu.4. de conſt.Rot. deciſ.1 poſt med.de fil. presbyt. in nou.& Lap.alleg 33.num.4.

37 Pro † interpretatione autem ſtatuti eccleſiaſtici recurritur, primò ad ius canonicum, ſecundò ad ſtylum curiæ. Abb. in eod.cap.ex litteris,& Felyn.in eod.nu.4.

Et pro opinionibus reconciliandis tres caſus ſunt conſiderandi.

Primus, ſi homicidium commiſſum ſit publicum, ità quòd homicida ſe celare non poſſit, & cum ſcandalo fuit commiſſum: eo caſu opinio Maioli eſt vera, quòd propter ſcandalum publicum, in foro exteriori teneantur neceſſe ſit obtinere diſpenſationem ab homicidio,& irregularitate à Papa, quæ committi ſolet ad formam eiuſdem, cap.7.ſeſſ.14.

38 † Quia ſolùm ſcandalum reddit hominem irregularem, vt in cap. ex litteris il 1. vbi etiam gloſſ. in verb. ſcandalum, & ibi Felyn.nu.2.& melius in cap.ſicut dignum, §.illi etiam, num. 2. verſ. tertiò ſolùm, de homicid.

Si verò ad neceſſariam defenſam cum moderamine inculpatæ tutelæ,omnibus illicitis ceſſantibus; tunc non incurritur irregularitas ex allegatis ſuprà num.29. quia ceſſat etiam ſcandalum.

39 Secundus, † ſi homicidium ad defenſionem fuit commiſſum nocturno, aut alio tempore, nullis præſentibus, vel taliter, quòd probari non poſſit, & homicida ſtat in negatiua; tunc Ordinarius, ſi cauſa in iudicium deducatur, poterit ipſum diffinitiuè abſoluere: quia in foro fori ſecundum acta, & probata eſt iudicandum, gloſſ in cap.1.in ver. ſecundum, de offic. ord. ſed in foro conſcientiæ dicta abſolutio non habet vim diſpenſationis ab irregularitate, vt quis poſſit ad ordines promoueri,& beneficia eccleſiaſtica obtinere;ſed a Papa eſt diſpenſatio ſaltim per viam ſecretam in pœnitentiaria obtinenda.

40 Tertius † caſus eſt, quando quis commiſit homicidium ad ſui defenſionem, & homicidium eſt penitus occultum,ità quòd ad forum pœnitentiale recurrit tantùm pro abſolutione in foro interiori, & tunc creditur pœnitenti, & non eſt irregularis; vt diſtinguit etiam gloſſ. in dict. clement. vnic. in verb. non valens, de homicid. & Gregor.Sayr.in d.cap.17.nu 10 lib.6.

41 Homicidium † voluntarium iniuſtum irregularitatem inducit: quòd procedit, ſiue committatur in perſonam Chriſtiani, ſiue cuiuſcunque hominis pagani, iudæi, excommunicati, ſiue banniti, vt de pagano eſt text. in capitulo clericum, & capitulo de his clericis, 50. diſt. & de excommunicato, in capitulo excommunicatorum, 23. quæſt.

quæſt. 5. & Gregor. Sayr. in eod. Theſaur. caſ. conſc. lib. 7. cap. 1. nu. 4. par. 1. cum alijs ſuprà, num. 26. allegatis.

42 Iniuſtum † homicidium, ex quo irregularitas contrahitur, eſt duplex voluntarium, aut caſuale, vt in diffinitione de qua per Nauar. dict. cap. 27. nu. 219. eandemq; irregularitatem inducit homicidium caſuale, dando operam rei illicitæ perpetratum. Nauar. in eodem capitulo num. 222. verſ. quintò infertur, per text. in cap. dilectus, & cap. ex litteris, 1. de homicid. à contrario ſenſu inductum, & Gregor. Sayr. eodem lib. 7. cap. 5. num. 3. in fin.

43 Secus † tamen pro homicido caſuali, rem neceſſariam, & vtilem agendo, commiſſo, vt in cap. ex litteris, 2. §. quo circa, eod. titul. tunc enim ſequitur homicidium ſine peccato mortali.

Et irregularitas non incurritur, quæ primò caſu incurritur pro peccato mortali, vt per Nauar. d. cap. 27. num. 252. verſ. octauò, & Greg. Sayr. d. lib. 7. cap. 5. num. 5. vbi teſtatur hanc eſſe veriorem, & communiorem opinionem.

44 Irregularitatem † incurrunt etiam clerici, & monachi chirurgiæ, vel medicinæ operam dantes, ſi inde ſequatur homicidium.

45 Quia † clericis in ſacris ordinibus conſtitutis prohibitum eſt officium chirurgiæ cum aduſtione, vel inciſione, cap. ſententiam ſanguinis, ne cler. vel mon. quæ pœna extenditur etiam ad conſtitutos in minoribus ordinibus, ſi ſunt beneficiati, & monachis. Abb. in eod. cap. ſententiam, nu. 21.

46 Vt medicus † non teneatur de morte infirmi, tria præcipue ſunt neceſſaria; vnum, vt ſit peritus in arte; alterum, vt adhibeat omnem diligentiam ſecundum artis præſcripta; tertium, quòd admoneat infirmum, vt præcaueat ab ijs, quæ ſibi ſunt nocumento futura, cap. tua nos, & ibi Abb. nu. 3. de homicid. Couar. in clem. vnic. par. 2. § 4. num. 2. & Gregor. Sayr. Theſaur. caſ. conſc. lib. 7. cap. 6. num 8.

47 Et ex his ſi laicus, aut clericus in † minoribus conſtitutis chirurgus eſſet, & iuxta artis peritiam chirurgiæ operam daret, atque ex aliqua inciſione abſque eius culpa ægrotus periret, non eſſet irregularis cenſendus, Card. in cap. tua nos. Marian. Socin. in cap. ad audientiam, num. 13. de homicid. & Couar. in d. §. 4. num. 3. verſ. hinc infertur.

48 Clericis † enim, etiam in ſacris conſtitutis, ac monachis artis medicinę peritis eſt licitum medicare per modum conſulendi: dummodò, nec inciſio, nec aductio, nec etiam probabile periculum mortis, aut pharmaci diſpenſatio intercedat; & maximè erga miſerabiles, & coniunctas perſonas, quibus pro huiuſmodi perſonis eſt facultas poſtulandi, ſeu aduocandi permiſſa, vt cap. 1 & 2. de poſtul.

Vnde, ſi monachus, vel clericus exerceat medici artem, in qua ſit peritus, & abſque eius culpa caſu infirmus, & ægrotus moriatur, non efficitur irregularis, vt tenet Card. in d. cap. tua nos, col. 1. de homicid., quem ſequitur Greg. Sayr. dict. cap 6 n. 11.

49 Sed vbi requiritur aduſtio, † vel inciſio, in ſacris conſtitutis, & clericis beneficiatis artis chirurgiæ officium exercere eſt prohibitum: & ſi chirurgiæ operam dât, & quis moriatur abſq; eorum culpa, quia artem ſibi interdictam exercent, ſi ex cauſa alicuius aduſtionis, vel inciſionis, à chirurgo illatæ decedat, efficiuntur irregularis. Abb. in cap. ſententiam ſanguinis, num. 23. ne cler. vel mon. Pariſ. conſ. 96. col. vltim. lib. 4. & Couar. eodem §. 4. num. 3.

50 Tollitur † irregularitas tribus modis, videlicet baptiſmo, ingreſſu religionis, & diſpenſatione, vt per Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 27. num. 72.

Baptiſmo autem deletur omnis macula, omne peccatum, & omnis irregularitas, gloſſ. in capitulo denique, in ver. inter peccata, diſt. 26. cap. ſi quis viduam, in ver. poſt baptiſmum, diſtinct 50. Innoc. in cap. presbyterum, de homicid. Abb. in cap. gaudemus, num. 17. de diuort. & Nauarr. in manual. cap. 27. nu. 219. verſ 3.

51 † Excepta tamen bigamia, quæ contracta ante baptiſmum, perſeuerat poſt baptiſmum, ità quòd bigamus ante, vel poſt baptiſmum, non poteſt promoueri, nec corrupta velari, cap. acutius, 26. diſtinct.

52 † Nec tollitur irregularitas proueniens ex defectu natalium, licèt tollatur procedens ex peccato, qualitercunq; proueniat, cap. ſi quis viduam, 50. diſt. § ecce, 51. diſt. Graff. dict cap. 27. nu 72.

53 Re-

Digitized by Google

53 Religionis † ingreſſu profeſſione ſequta, tollitur omnis irregularitas, excepta illa bigamiæ, & ea, quæ oritur ex homicidio voluntario iniuſto, vt cap. ſcripturæ, de vot. cap. 1. de fil. presbyter. & poſt Sor. & Caietan. tenet Graff. eod. cap. 27. nu. 73.

54 Diſpenſatione † Papæ tollitur omnis irregularitas, quia ab omni irregularitate ex bigamia, aut alio quocunque defectu caſu, vel delicto prouueniente, Papa diſpenſare poteſt, cap. lector. & ibi gloſſ. 34. diſtinct. gloſſ. in cap propoſuit, in verb. ſupra ius, de conceſſion. præben. & Graff. eodem cap. 27. num. 81.

55 † Quoniam irregularitas ſolo iure humano eſt introducta, Nauar. eod. cap. 27. num. 197. ſed tamen etiam iure diuino prohibentur multi à ſacris tractandis.

56 Et † Papa eſt ſupra ius humanum, quòd etiam declarare, immutare, ac illi derogare poteſt, clement. ne Romani, in princip. de elect. & Innocent. in cap. 2. in fin. de bigam.

57 Epiſcopi † ab omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, poſſunt diſpenſare, concil. Trident. cap. 6. de reform. ſeſſ. 24.

Et de iure communi, ante concil. Tridentin. pluribus alijs caſibus, Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, de quibus per gloſ. 1. in cap. miror, 50. diſtinct.

In quibus autem poſſit, vel non poſſit Epiſcopis diſpenſare, tradit Gregor. Sayr. in Theſ. caſ. conſc. cap. 7. eod. lib. 7. & diſpenſatio ab irregularitate, auctoritate ordinaria hoc modo fieri debet.

58 † Auctoritate. N. in hac parte tibi conceſſa, & mihi commiſſa.

Ego diſpenſo tecum ſuper irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxiſti, vel (ſi res eſſet dubia) ſi contraxiſti, ex tali cauſa (quam confeſſarius exprimere debet,) & reſtituo te ad legitimos actus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Eidem Trinitati laus ſit ſempiterne, & Domino Noſtro Ieſu Chriſto ſalutis noſtræ auctori gloria, cuius gratia, ac benignitate, Beatiſſimæque eius Genetricis auxilio, ab operis huius initio, vſque in finem adiutus, & illuminatus me reduxi.

Æternus honor ſit Quadraginta Laureatis Martyribus, in quorum laudem hæc quadraginta rerum capita (quò numerus, qui honori ſemper fuit habitus, eidem numero reſponderet) illorum fauore, ac patrocinio, quod apud Deum aſsiduè imploro, fauente numine, tandem compilata, & abſoluta fuere.

Quæ tamen omnia cuique fideli meliùs ſentienti, ac præcipuè cenſuræ, & correctioni Sacroſanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Eccleſiæ, in omnibus, & per omnia ſuppoſita, ac ſubiecta eſſe volo: in cuius gremio, ac vnione, dum viuam, permanere, ac pro ea, ſi opus eſſet, ſanguinem ipſum fundere conſtituo, ac teſtor; cuius auctoritati, atque iudicio inconcuſſo, animo ſemper adhæreo, eique me ipſum toto corde committo. Laus iterata Deo.

Finis Tertiæ Partis.

Digitized by Google

IO. FRANCISCI LEONIS IPPOREGIENSIS V. I. D. EPISCOPI THELESINI.

THESAVRI FORI ECCLESIASTICI.

Pars Quarta.

DE EMPHITEVSI ECCLESIASTICA. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio cum emphiteuta eccleſiæ de re quàm ipſe poſſidet, non videtur alienatio: poteſt fieri de bonis eccl. nondum incorporatis, ibidem.*

2 *Secus ſine conſenſu Apoſtolico de vnitis.*

3 *Declara remiſſiuè.*

4 *Actionem qui habet ad rem, ipſam rem habere videtur.*

Dominium eccleſiæ acquirit ſine rei traditione ibidem.

Rector eccleſiæ non poteſt renunciare dominio Eccleſiæ, ibidem.

5 *Nec de bonis eccleſiæ diſponere, nec tranſigere.*

6 *Non eſt eccleſia rerum dominus, ſed tantùm adminiſtrator.*

7 *Principes ſeculares nunquam poſſunt tollere ius deuolutionis in eccleſiam.*

Nullam habent iuriſdictionem in bonis eccleſiæ, ibidem.

8 *Emphiteuſis eſt iuris gentium contractus.*

Non poſſunt auferre quæ ſunt iuris gẽtium, nec contra illud aliquid ſtatuere, ibidem.

9 *Limita.*

Ius ſubditi ſui quæſitum, quando Princeps tollere poſſit, ibidem.

10 *Quoad clericos, & res Eccleſiæ, habentur Principes, tanquam priuatæ perſonæ.*

11 *Suis interim priuantur bonis, dum affectant eccleſiaſtica.*

Politici nouatores in quæ diſcrimina ſuos adducant Principes ibidem.

12 *Alienatio bonorum eccleſiæ cum auctoritate Pontificis eſt permiſſa.*

13 *Mobilia ad ſucceſſores Prælatos ſpectantia occupantes ſuſpenſionis pœnam incurrunt.*

Am-

Ampliatur etiam in factibus ibidem.

14 *Emphiteuſis eccleſiaſtica, quando tranſeat ad fœminam.*

15 *Quando ſecus.*

16 *Clauſula per ſe, & hæredibus importat emphiteuſim hæreditariam.*

Idem quod num 19.

17 *Emphiteuſis eccleſiaſtica ad eccleſiã deuoluitur ſola fœmina ſuperſtite, quæ fuerit.*

18 *Semel excluſa.*

19 *Clauſula per ſe, & hæredibus quibuſcunque, & quibus dederit, quidquid operatur in emphiteuſi.*

20 *Emphiteuſi finita ſine culpa emphiteuta peti poteſt, vt renouetur.*

21 *Secus ſi ſit emphiteuſis eccleſiaſtica.*

22 *Emphiteuſis eccleſiaſtica ſi ſit renouanda, quid conſiderandum.*

23 *Emphiteuſis eccleſiaſtica, quomodo cum meliorамentis ad eccleſiam reuertatur.*

24 *Verbum liberè in contractu emphiteutico, quid efficiat.*

25 *Emphiteuta, quando nec melioramenta, nec ius poſſeſſionis poſſit prætendere.*

26 *Succeſſores factum primi emphiteutæ nequeunt impugnare.*

27 *Melioramentorum exceptio, etiam aduerſus rei iudicatæ exceptionem, admittitur.*

Declara, ibidem.

28 *Limita.*

Melioramenta, quando in emphiteuſi ſolidentur, ibidem.

29 *Contractus à conuentione partium legem accipiunt.*

Limitatio eadem, quæ num. 28.

30 *Melioramenta non poſſunt deduci contra decretum Papæ.*

31 *Limitatio eadem, quæ num 28.*

32 *Caducitas incurritur ob rei emphiteuticæ deteriorationem.*

Declara, ibidem.

Emphiteuta non poteſt incidere arbores fructiferas ibidem.

33 *Emphiteuta vt poſſit expelli, tria copulatiuè requiruntur.*

34 *Deterioratio, quanta ſit arbitrio iudicis iudicanda.*

35 *Caducitas incurritur ob rei emphiteuticæ alienationem irrequiſito domino.*

36 *Declara.*

37 *Locationes ad modicum tempus, quando emphiteuſis ſolemniter requirant.*

38 *Pacta etiam contra ius laicale, emphiteuſi appoſita ſunt ſeruanda.*

39 *Pactum ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum, de iure veteri valet.*

40 *Alienatio bonorum eccleſiaſticorum eſt de Papæ reſeruatis.*

41 *Emphiteuta, quãdo poſſint irrequiſito domino bona laicalia emphiteutica alienare.*

42 *Pacta contra ius laicale emphiteuſi appoſita ſunt ſeruanda, modo non ſint contra ſubſtantiam contractus.*

43 *Laicus eſt dominus rerum ſuarum.*

44 *Rector non eſt redditұum bonorum Eccleſiaſticorum dominus.*

45 *Emphiteuſis eſt quadã alienationis ſpecies.*

46 *Liuellum, locatio perpetua, emphiteuſis, & ſimilia ſunt ſynonima.*

47 *Pactum ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum hodie non valet.*

48 *Rector in caſibus permiſſis poteſt tranſigere de bonis eccleſiæ.*

49 *In emphiteuſi eccleſiaſtica non ſunt ſeruanda pacta appoſita contra ius laicale.*

50 *Non ſoluens eccleſiæ per biennium, etiam non interpellatus expelli poteſt.*

Dies pro homine interpellat, ibidem.

Idem ſi vendat, irrequiſito domino, eccleſiaſticam emphiteuſim, ibidem.

51 *Iuramenta contra Sanctiones eccleſiaſticas non ſunt ſeruanda.*

52 *Papa omnium bonorum Dominus.*

53 *Declara, num. 49.*

Appoſita in alienatione rei eccleſiaſticæ an, & quando cenſeatur à Pontifice approbata, ibidem.

54 *Papam certam ſcientiam habuiſſe, quomodo præſumatur.*

55 *Clauſula ex certa ſcientia in litteris Apoſtolicis quid operetur.*

56 *Papa, confirmando actum perinde roborat, ac ſi à principio fuiſſet ab eo factus.*

57 *Quando cenſeantur à Pontifice non approbata appoſita in alienatione rei eccleſiaſticæ.*

58 *Papa non præſumitur confirmare iuri repugnantia.*

59 *Pactum, ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum, hodie non valet, etiam ſi à Pontifice legeretur commiſſum.*

60. *Clauſula, ſi in euidentem, quando in litte-* rìs

ris Apoſtolicis apponatur.
Litteræ Apoſtolicæ ſuper alienatione bonorum Eccleſia, quando ſubreptitia iudicanda, ibidem.
61 Iuriſdictio delegata non attenditur, ſed vti extraordinaria, reſtringenda.
62 Delegatus formam ſua delegationis diligenter ſeruare debet.
63 Actus à principio omnino nullus ſemper nullus.
Alienatio facta contra formam extrauagantis ambitioſè eſt nulla, ibidem.
64 Clauſula ſupplentes omnes defectus in litteris Apoſtolicis, quid ſuppleat.
Defectus ſubſtantiales ſuppleri non ſolent, ibidem.
65 Conſenſus rectoris in alienatione bonorum Eccleſia, quando nihil valeat.
Confirmatio actus facta à Papa quid efficiat, ibidem.
66 Solemnitas, & forma ſubſtantialis ſunt iuris publici.
67 Alienatio preſumitur facta in fraudem, ſi fiat in conſanguineos.
68 Alienationes, antequam fiant, debent precedere tres tractatus, cum quibus fieri debent.
69 Alienatio ſi fiat ſine Apoſtolica auctoritate, eſt nulla.
70 Etiam ſi ſit iuramento vallata.
71 Verbum omninò quid declaret.
72 Alienatio bonorum eccleſia poteſt à rectore alienante reuocari, etiam iuramento interueniente firmata.
73 Alienatio bonorum eccleſie fieri poteſt auctoritate ordinaria de pradijs parui momẽto.
74 Pradia, que poſſint dici parui momenti.
75 Alienatio bonorum eccleſia, nunquam fieri debet, niſi in euidentẽ eccleſia vtilitatem.
76 Clauſula & tunc in euidentem eccleſia vtilitatem quid operetur.
77 Emphiteuſis quotuplex ſit.
78 Emphiteuſis non datur, niſi interueniente ſcriptura.
79 Emphiteuſis, quot modis concedatur.
80 Emphiteuſis quo caſu cenſenda ſit laicalis.
81 Idem quod num 79.
82 Paterfamilias accipiens rem ſuam in emphiteuſim ab eccleſia ſibi preiudicat.
83 Bona laicalia eccleſia data, & à donante in emphiteuſim accepta, publicari non poſſunt.
84 Idem, quod num. 79.
85 Quando conceditur ad tertiam generationem, que fieri debeat computatio.
86 Idem, quod num 79.
87 Emphiteuta in laicali emphiteuſi debet ſoluere onera pro ſua portione.
88 Emphiteuta in eccleſiaſtica emphiteuſi non debet ſoluere onera pro ſua portione.
89 Idem, quod num 87.
90 Quare emphiteuta in eccleſiaſtica emphiteuſi non debet ſoluere onera pro ſua portione.
Statuta laicorum non includunt bona eccleſia emphiteutica penes laicos exiſtentia, ibidem.
91 Conſuetudo vnius Prouincia non extenditur ad alias.
92 Idem, quod num. 90.
Quare conſuetudo vnius Prouincia non extenditur ad alias, ibidem.
93 Declara.
94 Fraudem ſacri canones execrantur.
95 Bona eccleſia donata preſumuntur libera.
96 Immunitas pradij cõpetit & melioramenti.
97 Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.
98 Quinquageſima quando, & cui ab emphiteuta ſoluenda.
99 Emphiteuſis quare concedatur.
100 Melioramenta diuerſo iure nõ cenſentur, & quare.
101 Priuilegium eccleſijs vnius ciuitatis conceſſum ad conſtruendas eccleſias oſtenditur.
102 Sixtus V. quos Vrbis incolas varijs priuilegijs nunciauerit.
103 Eccleſia intereſt, vt eius bona emphiteutica augeantur.
104 Emphiteuſis eccleſiaſtica gaudet immunitate à collectis.
105 Et quare.
Immunitas eſt realis in bonis eccleſia, ibidem.
106 Immunitas tranſit ad emphiteutam eccleſia.
107 Secus in emphiteuſi laicali.
108 Idem, quod num. 105 & 106.
109 Statuta laicorum non poſſunt ſuper eccleſia bonis diſponere.
110 Statuta laicorum clericos nunquã ligant, nec eccleſias, etiam ſi ſint aqua, & honeſta.

Bar-

Digitized by Google

111 *Bartoli ſententia, quòd ſtatuta honeſta, & æqua poſſint ligare clericos, non recipitur.*
112 *Quare ſtatuta laicorũ, etiam ſi ſint æqua, & honeſta, non ligant clericos.*
113 *Principes ſeculares non debent indirectè contra eccleſiaſticam libertatem quid attentare.*
114 *Principes ſeculares aliquid indirectè attentantes contra eccleſiaſticam libertatem incidunt in Bulla Cœna Domini.*
115 *Iudex eccleſiaſticus laici iudicis negligentiam ſupplere poteſt, non contra.*
116 *Declara.*
117 *Miſti fori non eſt prohibitio ſationis oriza.*
118 *Clerici, vt in rebus æquis obediant, qui magiſtratus adeundi, & qui ſuperiores.*
119 *Præſules Eccleſiæ ſunt quibuſuis laicis magiſtràtibus maiores.*
120 *Oriza ſatio vicinis populis noxia.*
121 *Hominis gratia omnia ſunt conſtituta.*
122 *Homo eſt digniſſima creaturarum.*
Eum Deus ad imaginem ſuam fundauit, ibidem.
123 *Homini omnia ſubijciuntur.*
Homo eſt omnium rerum forma, ibidem.
124 *Hominis vita eſt inæſtimabilis.*
125 *Publica vtilitas priuatæ eſt præferenda.*
126 *Aer grauis cœlum inficit.*
Mortem homini approperat, ibidem.
127 *Sordes ſunt extra Vrbem efferenda.*
128 *Peſtifera loca ad habitandum eligentes non ſunt à peccato immunes.*
Aer impurus vbi eſt, ibi, & morboſi ciues, & pauci, ibidem.
129 *Regia dignitas, & ignominia in quibus conſiſtant.*
130 *In priuilegio, quando etiam non priuilegiati includantur.*
131 *Pœnam ſtatuentes laico pro facto clerici in Bulla Cœna Domini incidunt.*
Clerici Principis edicto nunquam ligãtur, ibidem.
132 *Declara.*
133 *Clerici, quamuis legi ſeculari non ſubijciantur, ſubiecti tamen ſunt legi naturali.*
134 *Laici carent iuriſdictione leges condendi, & edicendi contra clericos.*
135 *Matrimonia nõ poſſunt à laicis prohiberi, ne contrahantur cum perſonis certi loci.*
136 *Matrimonialis materia eſt de iure poli.*
Fœmina non amittit lucrum, etiam ſi contra ſtatutum forenſe nupſerit, ibidem.
137 *Libertatem eccleſiæ violãtibus diuina cœleſtis ira reſiſtit.*
138 *Nicephori Phocæ lex Eccleſiæ libertati repugnans fuit abrogata.*
139 *Aiſtulphi Longobardorum Regis ſacrilegi miſerandus interitus.*
140 *Federici ſecundi Imperatoris ſemen diuino iudicio extinctum.*

VERA, communis, & vulgata eſt concluſio, quòd bona eccleſiaſtica citra Papę conſenſum alienari non poſſint, ex pluribus ſupra allegatis. Sed dubitatur, an de bonis litigioſis ſine beneplacito ipſius Papæ, & ſolẽnitatibus à iure requiſitis cum emphiteuta, ſeu feudatario, vt emphiteuta in illorum poſſeſſione remaneat, liberè tranſigi poſſit. Et videtur, quod ſic, ſi emphiteu-
1 ta, vel feudatarius eſt in poſſeſſione, † quia tunc tranſactio non videtur alienatio, vt tenet Iaſ. in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, § pupillus, nu. 4 ff. de iureiur. & gloſſ. in l. nulli, ff. de tranſact. quæ concluſio procedit, duntaxat in bonis eccleſiæ donatis, vel legato, vel teſtamento, ſeu alias relictis, quæ nõdum fuerint eccleſiæ incorporata, Rot. conſ. 184. num. 1. & 2. Rol. conſ. 15. nu. 42. volum. 1. Ceph. conſ. 375. num 30. & 31. vol. 3. & ita diſtinguit Iaſ. poſt alios quam-
* plures per ipſum pro communi * opinione citatos in l. legatum, num. 15. 16. & ſeq ff. de leg. 1. idem declarat, & diſtinguit, Bald. conſ. 16. Tiraq. de retract conſang. aut ęquipol. §. 1. gloſſ. 14. num. 64. Natta conſ. 44. vbi aſſerit, quòd doctores, qui pro contraria
2 opinione allegantur, loquuntur † de tranſactionibus, quę fiunt cum fratribus mendicãtibus, cum quibus id eſt ſpeciale, vel cum eccleſiarum rectoribus ſuper bonis nõdum eccleſiæ vnitis, & incorporatis, non autem ſuper bonis, quorum directum dominium eſt penes eccleſiam, cui ſunt incorporata, ſuper quibus ſine conſenſu Papæ tranſigi non licet, niſi eccleſia remaneat, aut inducatur in poſſeſſionem, vt per gloſſ in

d. l.

d.l.nulli, & ibi Bart.nu.2. de tranſact.idem
Bart.in d.l.1.nu.3.C.ſi aduerſ.tranſact.cum
quo tranſit. Iaſ. limitando prius per ipſum
dicta in eadem l. iuſiurandum, quod ex
conuentione, § pupillus, num.4.in fine, ff.
de iure iuram. Natta eodem conſ.44 nu.3.
12. & 13. & Borgnin. poſt plures alios de-
ciſ.45.alias 16 in additione, nu.44.par.1.

Nec ſuper decimis valet tranſactio de
decimis facta cum Prælato, ſeu eccleſiæ
rectore, non ligat ſucceſſorem, per text.
in capitulo veniens, vbi etiam gloſſ. in
verb. confirmata, & Abbas de tranſactio.
& Caputaq.in deciſ.165.par.1.

3 Quæ tamen opinio, quoad bona non-
dum eccleſiæ vnita, nec incorporata, non
* caret difficultate ex pluribus contra *
pro communi opinione per Alexand. ci-
tatis in dicta lege legatum, num.2. & 3.ff.
de leg.1. cuius opinionem puto veriorem,
præcipuè, vti corroboratam à ſacro conci-
lio Tridentino, vt in cap.11. de reformat.
ſeſſ.22. ibi bona, cenſus, & iura, qui enim
habet actionem ad rem, ipſam rem habere
videtur, l.qui actionem, ff.de regul.iur. &
Tiraquell. in tractat. de retract. conuent.
§.1.gloſſ.1.num.48.

4 Ideò † dominium bonorum eccleſiæ, te-
ſtamento legato, aut donatione, ſeu vendi-
tione relictorum, & conceſſorum acqui-
ritur, & transfertur ſine traditione, Bart.in
l.fin.num.18.& ibi Bald.nu.3.Iaſ.nu.4.& 5.
Paul.de Caſtr.num.4. C.Sacroſan. Eccl.&
Alex.in l.1.§. per Procuratorem, nu 12.ff.
de acquirend.poſſeſſ. Ideò rector eccleſiæ
propria auctoritate huic dominio eccleſię
acquiſito minimè renunciare poteſt, Ale-
xand.dict.num.2.& 3.& hanc eſſe commu-
* nem * opinionem teſtatur apoſtill. ad Ro-
man. conſ. 384. quem ſequitur Cardinalis
Tuſcus pract concluſ.cap.273 nu.60.

5 Vnde ex his infertur, † quòd legibus ci-
uilibus prohiberi minimè poteſt, vt bona
eccleſiaſtica in emphiteuſim laicis conceſ-
ſa quauis occaſione, vel cauſa ad eccleſias,
vel eccleſiaſticas perſonas deuoluantur,
6 quia † ſi rector eccleſiæ diſponere nõ po-
teſt de bonis eccleſiaſticis, nec de illis qui-
dem tranſigere, ſiue conſenſu Pontificis, vt
per Natt.Borg.& alios ſupra citatos ex eo
nempè, quia is non probetur verus bono-
rum Eccleſiaſticorum dominus, cùm in illis
habeat tantum gubernium, & adminiſtra-
tionem, cap. expedit, cap. videntes, cap.
præcipimus, 12.quæſt.1. cap. quiſquis Epi-
ſcopus, eod.12.quæſt.2. Ancharan. conſ.1.
16.ſecundum ordinem, num 3. Innoc.in
cap.cum ſuper, num.3.& 4.de cau poſſ. &
propr. Abb.in repet.c.cum eſſet nu 23.de
teſtam.Dec.in cap. conſtitutus, num.25.&
26.de reſcript. Nauar. in tractat. de redd.
cul.monit.40.num.1. & Card.Tuſc. pract.
7 concluſ. tom.1. concl.111. num.2. & 3. †
Multò minus, Princeps ſeculares dominium
directum eccleſiæ, & ius deuolutionis,
quod pluribus de cauſis eccleſijs compe-
tit ſuis legibus, decretis, aut ſtatutis reſtrin-
gere poſſunt cum in eiſdem bonis eccle-
ſiaſticis nullam omninò iuriſdictionem
habeant, nec gubernium, neq; adminiſtra-
tionem, vt pluribus ſupra probatur. Et hæc
concluſio fuit expreſsè firmata à ſac. cõc.
Trid.in eo.c.11.de ref.ſeſſ 22.& eo tua, &
infra extra de decim. vbi etiam Abb. nu.2.

8 Præterea, † ſi Principi ſeculari liceret ſta-
tuere, ne eccleſia poſſit prętendere pręla-
tionem, deuolutionem, aut conſolidationẽ
decreti dominij, etiam ex defectu lineę in-
neſtitorum, neque ex quacunq; alia cauſa,
ſequeretur, quòd Princeps poſſet tollere
contractus, conuentiones, & pacta, quæ sũt
de iure gentium, inter quæ eſt contractus
iuriſgentium annumerata, Staphil: Forcat.
Hecyom.iur. dialog.74. num.2. Id enim
eſt abſurdum, nam Deus legis Ciuilis tan-
tum miniſterium in laicos exercendum
ſubiecit Principibus, non autem illis ſubię-
cit iuſgentium, vt poſt Rolan. à Vall. in
conſ.9.num.4.& ſeq.& conſ.25. nu.40.lib.
3.quem citat, tenet Card.Tuſc.pract. con-
cluſ. tom. 4. ſub rubr. iuſgentium, concluſ.
191. num. 1. & tom. 5. concluſ. 342. ſub
rub.libertas eccleſiaſtica, nu.125.& conſt.
Principis, contra ius naturale, vel gentium
nihil valet, §.ſed naturalia Inſt. de Iur. nat.
gen.& Ciu.& Boſſ.in tit de princip.& pri-
uil.num.202.

Nã licet † de plenitudine poteſtatis poſ-
ſit Princeps tollere ius quæſitũ ſubdito ex
cauſa publicæ vtilitatis, Alexand.conſ.216.
num.17. & 18. lib.1. & in l.cum hæredes,
num.6. & 7. ff. de acquir poſſeſſ. & idem
Tuſc poſt Pariſ.Rolan.à Val & alios, quos
citat eod.tom.5. ead.concluſ.num.126. ta-

Digitized by Google

men conſtat, etiam, ſi eſſemus in ſubditis, non licere ita ex abrupto tollere iuſgentium ſine cauſa publicæ vtilitatis, Alexand. in l Gallus §.& ſi quid tantum. num.23 & ibi Marian. Socin. num. 34. ff. de liber. & poſthum.

10 Sed ex quo † ſumus in cauſa non ſubditorum intrat alia concluſio cõmunis, quòd nullus princeps, quantumcunq; abſolutus, poteſt auferre ius, vel rem non ſubditam à nõ ſubdito, quia Princeps ſecularis, quoad res, & perſonas clericorum illi nõ ſubditas, dicitur priuata perſona, vt poſt Socinum, qui de cõmuni teſtatur, & alios, quos refert, tradit, idem Tuſcus eodem tom 5.& eadem concluſ.242. eodem num. 126. qui ibidem, & in num. ſeqq doctiſſimè de hac reſcribit, & ſentit Matth de Afflict. ſuper Conſt. Neap. de pœnit. neg. de poſſ rubric. 63. nu.2.& lib.1. Nec minus diſertè, quàm piè, contrarium ſuper hac re tenentibus reſpondet Card. Baron.

11 † Quam enim, inquit, ſibi, alijſque magiſtratibus malè conſulant nonnulli nouatores politici, qui, vt ſibi lucrum, aut Regum, Principumuè ſuorum gratiam aucupentur, eiſdem bona, reſque eccleſiarum, vel pietatis, aut neceſſitatis alicuiuſuè rei titulo audent ſubijcere, & quàm Deo genus hominum huiuſmodi ſit inuiſum, experientia docet, & res ipſa loquitur. Berengarius abſtulit, quæ erant Sancti Iulij dono piorum principum collata bona in diœceſi Nouarienſi, & imperium perdidit. O ho, qui reſtituit illud acquiſitum, propagauit ad poſteros. Inhient, & volunt in damnum ſuũ, rebus, iuribuſque eccleſiarum quid erit vtique iuxta ſapientem? Id, quod fuit, vt, niſi deſiſtant ab huiuſmodi ſacrilegijs, ipſi à Chriſto vltore fiant omninò ſuis ipſorum bonis iuſtè priuandi, ſi enim, nec precio licuit abſque immenſo damno ſuo Achab Reg accipere vineam Naboth parentum ſuorum antiquam hæreditatem, vt 3. Reg. cap.21. licebit impunè Principi Chriſtiano Eccleſiarum antiquitus poſſeſſa bona quibuſuis coloribus rapere, & excogitatis artibus quibuſcunque vt ſæpè vidimus factũ, auferre? Nequaquam iſta relinquentur inulta: vindex exurgat Deus, vt in Annal. Eccleſ.962 §. vidiſti lector tom.9. pag.767.

12 Præmiſſa autem † in bonis immobilibus præcedunt mobilia, nempè ſcamna, cathedræ, menſæ, tabulæ, dolia, & alia ſupellectilia de quibus in cap 34. nu. 11. tom. 1. quæ Epiſcopus tempore adeptionis poſſeſſionis ſui Epiſcopatus cæterique eccleſiarum Prælati in palatijs, & domibus eccleſiarum iuxta diſpoſitionem conſtitutionis Pij V. de qua in Bullario Romano cap.44. dimiſſa receperunt, gaudent priuilegio, quod alienari non poſſunt, quia, quoad vſum, ſunt ſucceſſorum, itaque mortuis Prælatis, qui dicta mobilia ad ipſis dimiſſa, vel vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem dictarum eccleſiarum expendi, vel futuris deberent ſucceſſoribus fideliter reſeruari, occupant, inter ſe diuidunt, ſubripiunt, dilapidant, diſſipant, & conſumunt remanent tandiu ab officio, & beneficijs quibuſcunque ſuſpenſi, donec plenè reſtituerint quicquid de bonis perceperint ſupradictis, vt cap quia ſæpè de elect. in 6. Quæ ſuſpenſionis pœna incurritur, proceſſ., & habet etiam locum in omni emolumento, quod peruenit ex iuriſdictione, & ſigillo curiæ eccleſiaſticæ, vel ſecularis, aut aliàs vndecunque, quod ad Prælatos, eccleſijs non vacantibus, pertineret, deductis tamen rationabilibus expenſis Clem. ſtatutum eodem tit. ac vbique gloſſ. Doctor & Cardin. Tolet. in Inſtruct. Sacerd lib.1. cap. 48 num.10.& 11.& Conc. Trid. cap.16. de reform. ſeſſ.24.

14 Frequenter etiam quæritur † ſuper bonis emphiteuticis mortuo emphiteuta inueſtito, ac fœmina ab eo deſcendẽs, & extranei ſuccedant. Hoc caſu verba inueſtituræ ſunt ponderanda, quia, aut inueſtitura antiqua fuit facta cum clauſula pro ſe, & hæredibus, aut pro ſe, & hæredibus quibuſcumque ſe quibus dederit.

Primò caſu, aut illa fœmina eſt hæres vniuerſalis inueſtiti, aut particularis, ſi eſt hæres vniuerſalis eo quod qualitatem illam hæreditariam habeat emphiteuſis, tranſit ad fœminam, Bero. conſ 93. num.46. vol.
* 1. vt per Clar. poſt alios pro * communi opinione citatos in lib.4 ſentent. § emphi-
15 teuſis quæſt. 83. verſ. aut verò: ſi † autem non eſt hæres vniuerſalis, eo quòd qualitatem illam hæreditariam habeat, emphiteuſis eccleſiaſtica non tranſit ad fœminas, quia illa clauſula pro ſe, & hæredibus in

Digitized by Google

contractu emphiteutico poſita, vbi agitur
de bonis eccleſiaſticis, excludit fœminas
non habentes illam qualitatem hæredita-
riam, Barr. in l. iuſiurandum, §. ſi liberi,
num 6.ff.de oper liber. Clar.in d. §.emphi-
teuſis,quæſt.28.verſ. hanc etiam num.1. &
Bero.eodem conſ.93.num.21. cuius ea eſt
16 ratio,quia † dicta clauſula importat em-
phiteuſim hæreditariam, Alexand.conſ.10.
nu.80.& ſeq.volum 3. Curt.Iun.conſ 155,
Socin.Iun.conſ.58.num 10.& 16 volum.2.
Bero.conſ.107.num.30. eodem vol.1 Burſ.
poſt plures alios,conſ.92.num.23, cum ſe-
quent.& Roland à Vall conſ.67 nu.9.vo-
lum.1.Neque ſufficit,quòd mulier ſit dota-
ta,Ruin.conſ.186.num.11. & 13 volum. 1.
Sed tunc res reuertitur ad dominum dire-
ctum,Roland à Vall.d.conſ.23 num.52.&
conſ.62 num.3 quam propterea tuta con-
ſcientia, nec validè per concordiam, aut
aliàs prece precio, vel amore coniuncti-
bus oculis, vt in perſonam minimè com-
prehenſam tranſeat permitti poteſt.
17 Minuſque ſuffragatur † quod eſſet de
ſanguine vltimi inueſtiti defuncti, quia re-
quiritur,quòd ſit hæres vniuerſalis, & in
vniuerſum ius ſuccedat, Pariſ.conſ.20.nu.
28.conſ.16.num.14.conſ.23.num.189.cum
ſeq.vol.1.Alex.dicto conſ.10.num.8. & ſe-
quen.Menoch.conſ.:94.num.1.2. & 3.vo-
lum.2. Natt.conſ.159.num.21. vol.1.Rol.à
Vall.dict.conſ.23 num.44. & ſeq.vol.1.
18 Præterea † quando mulier à maſculo
fuit excluſa ſemper remanet excluſa, ita-
que moriente vltimo emphiteuta ſine filijs
ſuperſtite filia prioris emphiteutæ ſemel
excluſa, emphiteuſis dicitur ad eccleſiam
deuoluta,cap.1. § quia etiam, & ibi Iſern.
Bald.num 3.& Præp.tit.Epiſ.vel Abb.idem
Bald.in cap.1.num.2.de fil.nat. & matr.ad.
Morg. & Odofred in Sũmm.qui poſſ. ſuc-
ced in feu & Bero. qui teſtatur, hanc eſſe
magis communem, conſ.105. ferè per to-
tum vol. 1.
19 Secundò, † ſi emphiteuſis legatur pro ſe,
& hæredibus quibuſcũque, aut quibus de-
derit admittuntur fœminæ deſcendentes,
& etiam quæcunq; perſonæ extraneæ,dum-
modo habeant illam qualitatem hæredita-
riam, quòd ſint hæredes, Bald. in l.cùm vi-
rum,num.2.C.de fideicommiſſ & hanc eſ-
ſe * communem opinionem teſtatur, Soc.
inter conſ.feud.Brun.conſ.10.nu.11.Curt.
Iun. conſ.183.nu.6. Crauett.conſ.256.nu.
8 verſ.his tamen, Bero.conſ.107.nu.4.eod.
vol. 1. & poſt plures alios per ipſum cita-
tos hanc opinionem, tanquam * magis *
communẽ, obſeruari in practica teſtatur,
Iul.Clar.in lib.4.ſentẽt.§.feudum,quæſt.9.
num.1. & in terminis in §. emphiteuſis, q.
28.verſ.ſecundus eſt caſus eod.lib 4.
20 Emphiteuſis finita † ſine culpa emphi-
teutæ,vt puta curſu temporis limitati, aut
finita generatione, vt, quando emphiteu-
ſis conceditur ad primam, ſecundam, ter-
tiam, vel vlteriorem generationem, quæri-
tur,an poſſit ipſemet emphiteuta, ſi viuit,
vel eius filij, aut alij deſcendentes petere
à domino directo, vt emphiteuſim in eo-
rum perſonam confirmet, aut renouationẽ
concedat,vt poſt Rom.conſ.22.nu 5. Dec.
conſ 328.nu 3.verſ.quibus tamen, Alexand.
conſ 80.nu.20.lib.1. Ruin.conſ.14.nu.18.
lib.1. Affirmatiuam tuetur Iul. Clar. ſent.
eo.lib.4.§.emphiteuſis, quæſt.43. in princ.
eamque opinionem procedere, & habere
locum,etiam in emphiteuſi eccleſiaſtica,
poſt Gozad.conſ 86.num.14. & alios,quos
ibidem citat,teſtatur idem Clar. in eadem
quæſt.verſ.ſed quæro. Quam opinionem
puto veram de iure communi antiquo, il-
21 lud tamen † fuit reformatum per extraua-
gantem ambitioſè,de reb.eccleſ.non alien.
quæ vbique eſt vſu recepta, vt teſtatur
Bero.in conſ 92.num.30. vol.1. Quidquid
obiter in contrarium prius tetigerit, in
conſ.32.num.6.& conſ.83.nu.23. eod lib.
& idem,quòd ſit vſu recepta, tenuit in cõſ.
8.num 40 & ſeq.vol.3. & Benint.in deciſ.
Bonon.13.nu.9. quæ extrauagans facit ius
commune, vt formauit Rota Pereg deciſ.
226.in vna Romana cauſa med.lib 2.quam
ſequitur Cæſ.de Graſſ.deciſ.155.aliàs 4.in
fine de reb.eccleſ.non alien.
22 † Et quocumq; caſu cum euidẽti Eccle-
ſiæ vtilitate, inſpecto tempore renouatio-
nis non autem antiqui canonis, vt per On-
ded. conſ. 51. num. 59. vſque in fin. vol. 1.
Cæſ de Graſſ. d. deciſ 135. aliàs 4.num.1.
de reb eccleſ non alien.& alios in cap.15.
num.3.verſ.& nunc tom.1.citatos.
23 Præmiſſa autem procedunt † ex forma
antiquarum conceſſionũ ſecus,ſi aliter cõ-
ſtet de mente Papę concedentis,aut quãdo
Papa

Digitized by Google

Papa apponit clauſulam, volumus autem, & Apoſtolica auctoritate pariter decernimus, quòd finita tertia generatione, aut alio tempore in litteris Apoſtolicis expreſſo omnia bona prædicta ſub locatione huiuſmodi comprehenſa cum iuribus, & pertinentijs ſuis vniuerſis, necnon quibuſuis melioramentis deſuper pro tempore quomodolibet factis ad dictam eccleſiam pleno iure, & omnino reuertantur, illique liberè cedant, abſque eo quòd renouatio locationis huiuſmodi quouis prætextu, vel cauſa, ab aliquo peti, vel prætendi poſſit. Aut alia apponatur æquipollens clauſula, vt à tempore Pij Papæ V. ferè in omnibus locationibus ad tertiã generationem, aut aliud limitatum tempus factis, fuit appoſita, quia eo caſu agnati, aut deſcendentes, vel hæredes ſcripti renouationem inueſtituræ prætendere minime poſſunt. Illud e-
24 nim † verbum liberè, tribuit abſolutam auctoritatem, omnemque contradictioné, & impedimentum remouet, vt per Dec. in cap quæ in eccleſiarum, num. 2. de conſtit. & in conſ. 131. in princ: Roland. à Vall poſt alios per ipſum citatos, in conſ. 42. nu. 18. & ſeq & Crauet conſ 130. nu. 10.

25 Sed † neque melioramentorum ſolutionem, aut reſtitutionem, aut retentionem poſſeſſionis ratione huiuſmodi melioramentorum prætendere poſſunt, quidquid contrarium de iure communi poſt Bart. & alios tenuerit Iaſ. in l. 2. num. 163. C. de iur. emphit. Bero. conſ 92. num. 13. & conſ. 98. num. 12. 13. & 14. vol. 1. quoniam ex decreto Papæ ſtatim, quòd melioramenta fiunt ipſi prædio, & eccleſijs ſunt ad eccleſiæ eiuſdem vtilitatem incorporata, ex mente ipſius Papæ à qua non eſt recedendum. Quia, cùm Papa conſentiat dictæ locationi, illamque confirmet ſub illo decreto, & conditione, quod melioramenta quęcumque cedant eccleſiæ, & primò inueſtitus ſub eodem decreto illam acceptaue-
26 rit; † locatione curſu temporis finita, non poſſunt ſucceſſores in locatione minime comprehenſi factum primò inueſtiti impugnare, Bald. in tit. qui ſucceſſ. feud num. 1. ſuper feud.

27 Regulariter autem † exceptio melioramentorũ etiam aduerſus rei iudicatæ exequtionem admittitur, vt per Craueu. conſ. 148. num. 2. lib. 1. & deciſ. March. 63. num. 13. dummodò poſt rem iudicatam ſint liquida, ſecus autem, ſi non ſunt liquida; quia tunc, data cautione de illis ſoluendis, conceditur exequtio, Puteus deciſ. 471. lib. 2. num. 4 & 5.

28 Fallit tamen pluribus caſibus, † & primò, quando bona emphiteutica ad eccleſiam deuoluuntur ob canonem non ſolutum, & ſic culpa emphiteutę; quia tunc melioramenta non reſtituuntur, ſed cum bonis emphiteuticis conſolidãtur, vt per Corbul. de cauſ. priuat. ob Can. non ſolut. ampliat. 36. Surd. deciſ. 300. nu. 20. deciſ. 307. nu. 16. & Clar. in §. emphiteuſis, quæſt. 45. in princ. lib. 4.

29 Secundò fallit, † quando in inſtrumento locationis fuit appoſitum pactum, ſeu in litteris Apoſtolicis cõditio expreſſa, quòd in caſu deuolutionis bona vnà cum melioramentis ad eccleſiam deuoluantur, quia tunc melioramenta non deducuntur, cùm contractus à conuentione partium legem accipiant, l. iuriſgentium, § Prætor ait, & ibi Alex. num. 1. ff. de pact. & parimodo,
30 quando per † decretum prohibetur melioramentorum deductio, quia contra decretum Papæ melioramenta deduci non poſſunt, cap. 2. & ibi gloſſ. in ver. Principi, & Abb. in princip. de maior. & obed. & Bero. conſ. 92. num 2. eod. vol. 1.

31 Tertiò, † quando emphiteuta in re emphiteutica malè verſatus fuit illam dilapidando, vel deteriorando contra pactum, & contra naturam contractus de meliorãdo, & non deteriorando: quia tunc melioramenta, ſi quæ facta reperiantur, in eccleſiæ vtilitatem cedunt, Bald. in l. fin. § fin. nu. 6. C. com. de leg & Iul. Clar. lib. 4. ſentent. § emphiteuſis dicta quæſt. 45. in princ. &
32 ideo † non poteſt emphiteuta incidere arbores fructiferas, vt inquit Bart in l. diuortio, §. ſi fundum, num. 3. & ibi Bald. & Iaſ. num 4. ff. ſolut. matr & propter deteriorationem incurritur caducitas, quando deterioratio eſt notabilis, ſecus, ſi eſſet modica, vel minima, vt inquit Iul. Clar. in dict. §. emphiteuſis, quæſt. 26. & hanc opinionem * eſſe communem, teſtatur Iaſ. dict num. 4. nàm ſi ſit modica emphiteuta poteſt ſolùm compelli ad refundendum intereſſe, nec datur reſciſſio contractus. Gratian. deciſ.

 161.

164.num.5. poſt alios ibid.alleg.

33 Quinimò, † vt ille, qui malè vtitur re emphiteutica, expelli poſſit, tria copulatiuè requiruntur.

Primò, quòd ſit deterioratio notabilis quantitas.

Secūdò, quòd ſit ad perpetuam deteriorationem fundi.

Tertiò, quòd deterioratio procedat dolo, lata culpa, vel leui, Bald. in auth. qui rem, num 3. C.de ſacroſ. eccleſ. Iaſ. in l.2. num. 98 verſ.dicit tamen, C. de iur. emphit. Ioſeph. Ludou. in deciſ. Peruſ. 22. num.21. & ſeq. poſt plures alios Corb. de cau.ex quibus emphit. priu.ſub tit de cauſ. priuat.ob rei deterior.num.24 & Gratian. dicta deciſ.164.num.6.

34 Deterioratio † autem, an ſit parua, vel magna, arbitrio Iudicis relinquitur ſecundum qualitatem rerum, & perſonarum, Bald.in l.ædem,num 14. C.locat.Menoch. de arbitr. Iud cent 1 lib.2. caſ.78 num 7. & poſt alios idem Corb eod.nu.24.

35 Quartò, † ſi emphiteuta alienat rem emphiteuticam irrequiſito domino, vt l. fin.vbi etiam gloſſ. in ver.cadat circa prin. C.de iur.emphit.& per Iaſ poſt alios ibid. num.103.cum ſeq.

36 Sed, † vt emphiteuta cadat ab emphiteuſi non ſufficit, quod contractus alienationis irrequiſito domino ſit celebratus, ſed requiritur, quòd, facta alienatione, ſubſequta ſit ipſius rei emphiteuticæ traditio, & ita * communiter teneri teſtatur Imol. in c. potuit, num.49. in fin.de locat. Specul.de locat.& emphit. §.nunc aliqua, num. 118 lib. 4.par.3.hancque opinionem * eſſe communem teſtatur, etiam Alex.in l.ſi à me, nu.4. verſ.2.limitari, ff.ad l.falcid. & Iaſ. in dicta l.fin.num.132.C.de iur.emphit.

37 Locatione † facta de triennio in triennium ad nouem annos, vel de nouennio in nouennium ad 27. annos, vel in aliud longum tempus, ita quod tot locationes factæ eſſe cenſeantur, & incipere debeant in principio cuiuslibet triennij, vel nouennij, vſque ad finem præfiniti tēporis quæri ſolet, an eadem, quæ in locationibus emphiteuticis requirantur. Ad quod affirmatiuè reſpondetur, quia ſine cauſa, & euidenti vtilitate, ac ſolemnitatibus requiſitis non valet, cap. 1. & ibi gloſſ. in ver. tractatus, & Docto.de reb.eccleſ. non alien. in 6. Paul. de Caſtr.in conſ.40.vol 1.qui de * communi opinione teſtatur, Alex. conſ.104. nu.4. & ſeq.lib.3.Riminald. Iun.conſ.233 num. 67.etiam vol.3 Rod. de reb. eccleſ. non alienan.nu.5.6. & 11.pag.316. & poſt plures alios per ipſum citat. Borgn. deciſ 43. aliàs 14 num 9. par.1. & benè Conſt.in tract.de fact.ſci.& ignor.Centur.1.diſt 67. num.16. vbi ſubdit quod faciens huiuſmodi locationem domino inconſulto cadit æquè, ac ſi alienaſſet, num.18. & Alexand. conſ.164.vol.2.

38 Emphiteuta † iniuit pactum cum domino directo, quod non poſſit expelli, etiam ſi nunquam ſolueret canonem, aliaq; plura facta fecit contra communes iuris regulas. Quæritur an dicta pacta & conuentiones valeant, & primò eſt præſupponendum, quòd duplex ſit emphiteuſis, nempè eccleſiaſtica, & laicalis. Conuentio autem cum domino temporali de emphiteuſi ſeculari facta, quòd propter canonis ſolutionem nunquam deuoluantur, nec emphiteuta expelli poſſit, valet, quia pacta ſunt ſeruanda, l.pen. C.de pact.in term. gloſſ.in l.2.in ver.expellere, verſ.reſpondeo, & ibi Iaſ poſt alios, qui teſtatur dictam gloſſ * communiter eſſe receptam, C. de iur.emphit.num.118.Specul.de loc. & emphit. §. nunc aliqua, num.112.

39 Pactum etiam † inter Rectorem eccleſiæ, & laicum, in inſtrumento emphiteutico appoſitum, quòd res emphiteutica non incidat in commiſſum arguendo à fiſco ad eccleſiam valere, & eſſe ſeruandum, tenet Bart.in l.fundi, num 2. C.de fund.patr.lib. 11.quem ſequitur Iaſ.d.l.2.nu.119.

40 Sed alienatio † bonorum eccleſiaſticorum eſt de Papę reſeruatis per d.extrauag. ambitioſe, de reb. eccl. non alien. cap non liceat Papæ, & ibi Archidiac. 12.quæſt.2.& Nauar.in tract de ſpol.cleric. §.2 .num.1. tom.2. Vnde cū Prælatus non poſſit bona Eccleſiaſtica emphiteuticare, etiam pacta in inſtrumento contra iuris diſpoſitionem appoſita non valent, vt infra patebit.

41 Valet † tamen emphiteutica conceſſio cum clauſula pro ſe, & quibus dederit, quo caſu poterit emphiteuta etiam irrequiſito domino eadem bona emphiteutica alienare, vt eſt * communis opinio de qua teſtatur

ſtatur Dec.in conſ.164.num.3. verſ. ſecundo reſpondetur, quem ſequitur Clar. ſent. lib.4.§.emphiteuſis,quæſt.13. verſ.vlterius quæro.Quæ opinio eſt vera,& ab ea in iudicando non eſt recidendum, quando agi-
42 tur de emphiteuſi ſeculari: quia † dummodo pacta non ſint contra ſubſtantiam alias naturam contractus; etiam quod ſint contra accidentalia ipſius contractus valent Bar.in l.2. num.6. & ibi Iaſ. num. 118. & 119. C.de iur. emphit. & Specul. lib.4. par.3 de loc.& emphit.num.112.ratio eſt:
43 quia † cum laicus ſit dominus bonorum ſuorum, ſuper illis pacta ſibi bene viſa apponere poteſt,cùm quilibet in re ſua ſit moderator,& arbiter l.in re mandata,C.mãd. & l.ſed, & ſi lege, §.conſuluit, ff.de petit. hæredit. & propterea pater poteſt omnia bona ſua vendere, & proijcere in mare non obſtante præiudicio liberorum, gloſſ. in l.1.verſ.ex duobus,C.de off.don.& Crauet.in conſ.217 num.1.& 2.par.2.

44 Prælati vero,†& eccleſiarum Rectores non ſunt Domini bonorum eccleſiaſticorum,vt probaui ſupra ſub num 6. quinimò nec habent dominium de redditibus ipſorum cum nec de his eorum arbitrio diſponere poſſint, ſed, qui ad congruam ſuſtentationem ſuperſunt in vſus pauperum diſtribui debeant, cap. res Eccleſiæ, & cap. nulli Epiſcoporum, & cap.ſi priuatum ea. 12.quæſt.1.concil.Trident. in cap.1. §.omninò,de reform ſeſſ.25. & Nauar.in tract. de reddit.Eccleſ.quæſt.1.mon.40. num.11.

45 Emphiteuſis enim † eſt quædam alienationis ſpecies.Bart.poſt gloſſ. in l.Codicillis,§.conſtitutio, nu 3. ff.de leg.2.cap.nulli,de reb. Eccl.non alien.Alexand.in conſ. 104.num.5.lib.3.& Bero.in conſ.91.nu.11.

46 Et † emphiteuſis,liuellum, locatio perpetua,& ſimilia sũt ſimoniaca,quæ omnia ſub eodem verbo emphiteuſis continentur, licet in aliquibus differant,Bart.in l ſi finita, §.ſi de vectigalibus,nu.9.& 10.ff.de damn. infect.& Iaſ.in l.1.num.41.& 42 C.de iur. emphit. ac bonorum eccleſiaſticorũ alienatio eſt de Papæ reſeruatis ex ſupra alle-
47 gatis. Vnde † quidquid tenuerint Bald. & Iaſ.ſupra citati,arguendo à fisco ad eccleſiam, eorum opinio, vbi agitur de emphiteuſi eccleſiaſtica, non ſubſiſtit, nam Bart. Accur.Cyn.Spec.Hoſt.& Io.And.quos citat, & ſequitur Iaſ.in l.2.num.118. & 119. C. de iur. emphit. floruerunt ante Pontificatum Pauli II.à quo emanauit dict.extrauag.ambitioſæ de anno 1468. quā nec Iaſ. ipſe vidit, quare dictorum doctor. opinio cum ſemper bonis eccleſiaſticis ab eodem Paulo II. per dictam conſtitutionem aliter poſtea fuerit cautum, eſt reprobata. quia huiuſmodi opinionis fundamenta, ſi quæ extabant per eandem perpetuam conſtitutionem funditus fuerunt euerſa.

48 Cùm enim,† vt dictum fuit, bonorum eccleſiaſticorum alienatio Pontifici ſit reſeruata, nullo modo rectores eccleſiarum poſſunt illa per infeudationem,vel contractum emphiteuticum,eodem inconſulto, diſtrahere, vt in eadem extrauaganti ibi, necnon infeudationem, vel contractum emphiteuticum, præterquàm in caſibus à iure permiſſis in dict.cap.non liceat Papæ, l.12.quæſt.2.

49 Nec pacta † qualiacumque in inſtrumento contra iuris communis diſpoſitionem appoſita ſeruare tenetur: Eſt enim à iure prohibitum pactum,quòd, ob non ſolutionem canonis,emphiteuta expelli non
50 poſſit, quoniam † ceſſante per biennium, etiam quòd emphiteuta non fuerit interpellatus,cùm hoc caſu dies ſtatuta pro homine interpellet,iuſtè poterit expelli, prout etiam in caſu venditionis domino irrequiſito,vt cap.fin.de locat. vbi etiam Abb. num.13.l.fin. C.de iur. emphit. & Dec. in conſ.164.nu.1.verſ. ſecundo principaliter verba enim extrauagantis ſunt clara ibi, in caſibus à iure permiſſis excludentes omnia, quæ à iure prohibentur,& conceſſiones aliter factæ nullius ſunt roboris, vel momenti, vt in eadem extrauag. §. ſi quis autem, etiamſi fuerint pacta iuramēto fir-
51 mata; quia † iuramenta contra conſtitutiones Apoſtolicas facta ſunt illicita,& nõ ſeruanda,cap.ſignificauit, & cap grauis,de cenſ.Bero.in cap. ſi quis presbyterorum, num.23.de reb.eccl.non alien.& in terminis alienationis bonorum eccleſiaſticorũ, idem Bero.conſ 92.num 1.2.5. & 7.vol.1. Aret.conſ.114.num.3. & 4 Rodoan. de reb.eccl.non alien.quæſt.29. num 9.

Quando autem Pontificis auctoritate facta ſit emphiteuſis conceſſio, vt fieri ſolet in forma, ſi in euidentem, iuxta diſpo-

Digitized by Google

ſitionem dictæ extrauagantis ambitioſæ,
quæ vt plurimùm in litteris Apoſtolicis in-
ſeritur, tunc minimè eſt dubitandum de il-
lius auctoritate, & dicti contractus validi-
52 tate: quia † de illis libere diſponere poteſt,
cùm ſit omnium beneficiorũ dominus c. 2.
de præb. in 6. clement. 1. in fin. vt lit. pend.
nec per dictam extrauagant. ambitioſæ ad-
mittitur alienatio, niſi in forma, ſi in eui-
dentem eccleſiæ vtilitatem; vt etiam alias
dixi. Poteſt tamen dubitari de defectu in-
tentionis. & ſubreptione gratiæ ex infra
allegandis.

53 Inſtrumento celebrato † inter rectorem
eccleſiæ, & emphiteutam cum pactis, &
conditionibus iuri communi repugnanti-
bus, expeditis poſtea litteris Apoſtolicis, ſi
in euidentem, illiſquè perdelegatos Apo-
ſtolicos in eiſdem litteris nominatos exe-
qutione demandatis, quæritur, an omnia
in eodem inſtrumento contenta cenſean-
tur auctoritate Apoſtolica confirmata, &
eſt diſtinguendum, quòd, aut conſtat, Pa-
pam habuiſſe explicitè ſcientiam omnium
contentorum in inſtrumento per inſertio-
nem totius tenoris inſtrumenti, vel aliter
per expreſſionem omnium pactorum, &
conuentionum à iure repugnantium in lit-
teris Apoſtolicis aut non: Primo caſu om-
nia contenta in inſtrumento, quæ in dictis
litteris Apoſtolicis fuerunt repetita, condi
tionibus, aut limitationibus non reſtricta,
regulariter cenſentur ratificata, & appro-
bata, cap. penult. de confirm. vtil. vel inutil.
54 & Dec. in rubr. eodem tit. † quæ enim in
litteris Papæ diſpoſitiuè exprimuntur, ex
certa ſcientia facta intelliguntur, gloſſ. in
cap ſtatutum, §. ſancimus in ver. litterarum,
de reſcript. in 6. in cap. cum vigeſimum,
num. 6. ver. vltra alia, de off. deleg. & Anca-
ran. conſ. 65. pro clariori, num. 4 ver.

55 Cùm enim conſtet, † & præſertim ſi lit-
teræ haberent clauſulam, ex certa ſcientia,
quæ tollit omne iuris obſtaculum, Bart. in
conſ. 196. num. 2. volum. 1. Dec. conſ 191.
num. 3. Felyn. in cap. nonnulli, §. ſunt, &
alij. num. 15. verſ. & vbi facit, de reſcript.
& Gabr. comm. concluſ. lib. 6. de clauſul.
concluſ. 1. num. 39.

56 Quo caſu † procedit habetque locum
concluſio, quòd Papæ confirmatio ſubſe-
quens faciat actum valere ac, ſi à principio
fuiſſet ab eo factus, vt per Nauarr. de re-
gul. com. 3. num. 9. ſub verſ. ſecundo quod
tom. 2.

57 Secundo caſu, † quando in litteris, ſi in
euidentem, non inſeritur inſtrumentum lo-
cationis in emphiteuſim factæ, nec narra-
tur illius tenor, neque apponitur clauſula,
ex certa ſcientia, vt de ſtylo regulariter ap-
poni minimè ſolet, gratia Apoſtolica non
approbat pacta in inſtrumento contra iu-
ris communis diſpoſitionem appoſita, & in
litteris Apoſtolicis minimè expreſſa.

58 Nam † generaliter confirmando, non
intelligitur Papa, quæ ſunt contra ius, con-
firmare, Bart. in l. 1. num. 1. ff. de ijs, qui ſunt
ſui, vel alt. iuris. Bald. in l. iubemus, num. 3.
C. de monop. & in cap. 12. colum. in prin-
cip. per quos fin. inueſt. Aret. in conſil. 8.
quem citat, & ſequitur Iaſ. in l. nummis,
nu. 13. ff. de in lit. iur. Alexand. in conſ. 59.
num. 9. lib. 1. conſ. 52. nu. 11. lib. 7. & Rom.
conſ. 327 num. 7.

59 Quinimò, † cùm in quibuſcunque bono-
rum eccleſiaſticorum alienationibus aga-
tur de præiudicio Eccleſiæ, reſcriptum Pa-
pæ, quòd emphiteuta, non ſoluendo, non
incidat in commiſſum, non valet, Bald. in l.
ſi à te, num. 1. C de pact. int. empt. & Dec.
in cap. 1. num. 7. de conſuet.

60 Litteræ Apoſtolicę † ſuper bonis eccle-
ſiaſticis alienandis ſeu. per conceduntur cũ
clauſula, ſi in euidentem vtilitatem, & ſic
iuxta iuris communis diſpoſitionem, vt di-
cto cap. non liceat Papæ, 12. quæſt 2 & di-
ctæ extrauag. ambitioſæ. Ideo illæ, quando
in inſtrumento continentur eiuſmodi pa-
cta, ne ſcilicet, ob non ſolutum canoné, aut
ob alienationem, domino irrequiſito, ſeu
ob deteriorationem deuolui poſſit, emphi-
teuſis alienari, & tranſire in extraneos, etiã
illegitimos, aut alia pactorum, & conuen-
tionum genera iuris communis diſpoſitio-
ni penitus aduerſantia in dictis Apoſtolicis
litteris minimè expreſſa, vti tacita verita-
te impetratæ ſunt ſubreptitiæ, cap. dudum,
il 2. ver. inſuper Indulgentiam, & ibi gloſſ.
in ver. expreſſa de elect. cap. ad noſtram, &
cap. porrecta, de confirm. vtil. vel inutil.
Dec. in cap. 1. num. 2. eod. tit. & Innoc. in
cap. cum dilecta, num. 3. de reſcript. & non
valent l. iuris gentium, §. & generaliter, ff.
de pactis, l. pacta, quæ contra, & ibi Alex.
in

Digitized by Google

in princ. C.eod.cap.fin. & ibi gloſſ.2. poſt med.& Abb.nu.1.ex eod.tit.

61 Nec ſuffragatur decretum, † ſeu ſententia delegatorum,quę formato proceſſu deſuper pro confirmatione profertur,nam delegatorum facultas non poteſt litterarũ delegatoriarum fines transgredi: quia poteſtas, & iuriſdictio delegata non eſt extẽdenda ad caſum non expreſſum. Abb.in cap tranſmiſſa,num.5. de verb.ſignif. quin vti extraordinaria eſt potius reſtringenda, gloſſ.in cap.3.in ver. vel conuentionis, de reſcriptis in 6 gloſſ. penult. in clem.fin. de offic.ord.Ancaran.in conſ.215.ſcripſit Papa,nu.8.& Rot.deciſ.5.nu.3.& 4. de conceſſ.præb.in antiquior.

62 Quare † delegatus formam ſibi traditam diligenter ſeruare debet, l.diligenter, ff. mandati,cap. cum dilecta, in fin. de reſcript.cap. bonæ memoriæ, il 2. §.nos igitur,de poſtul.Prælat. Specul. de iud.deleg. §.5 num. 1.lib.1.Abb.in eod.cap.cum dilecta,num.4.& ibi Felyn.num.6.

63 Præterea alienationes † contra formam dictę extrauagantis,& cap.non liceat Papę factæ de anno 1555. etiam fuerunt per Papam Paulum IIII. reuocatæ, vt in Bull. Rom.cap.2. pag. 540. eaſdemque etiam Pius V. de anno 1569. pag. 1067. Cùm ſicuti huiuſmodi alienationes nullæ erant à principio, ita actus omnino nullus ſemper remanet nullus, niſi iteretur cap. non præſtat,de reg.iur.in 6. Dec. conſ.367. num.4. & conſ.645.nu.14. Borgn.Caual.deciſ.43. nu.71.& deciſ.46 nu.91.par.1.

64 Neque † clauſula,ſupplentes omnes defectus, efficere poteſt, vt in dictis litteris Apoſtolicis minimè expreſſa pro expreſſis habeantur. Sed ſupplet tantummodò defectus iuris poſitiui circa ſolemnitates à iure requiſitas,nempè circa tractatus,qui in bonorum eccleſiaſticorum alienatione requiruntur;& qui licet habiti fuerint minus tamen legitimè: non autem alios defectus ſubſtantiales à iure reprobatos,qui à communiter accidentibus ſuppleri non ſolent; de quibus, ſi Papa fuiſſet certus, minimè conceſſiſſet, & ita procedunt allegata per Specul.lib.1.par.1.de leg.§. nũc oſtendendum,num.14.& 15. quem ſequitur Abb.in cap.1.num.5. de tranſlact. conſ.62. num.4. verſ. nec aliud, & verſ. item Papa part. 1. Gomeſ. in compend. vtr. ſignat. §. poſtremo quo, ver. & etiamſi Papa, Staphil.in tractat.de commiſſ.& lit.iuſt. §.in primis, num. 25. & 26. & Rebuff. form. mandat. Apoſtol. in gloſſ. ſub ver. iuramento, verſ. aliquando vidi pag.mihi 340.

65 Conſtitutio † ambitioſe de reb. eccleſ. non alien.quæ in litteris, ſi in euidentem, regulariter inſeritur, importat formam, vt expreſſis verbis in eiſdem litteris legitur nempe ſeruata forma eiuſdem conſtitutionis,& cùm non tractetur de ſolo rectoris, & conductoris, ſed principaliter de eccleſiæ,& ſucceſſorum præiudicio, etiam ſi rector, & conductor decreto, ſeu ſententia, conſenſum præbeant, huiuſmodi conſenſus, vbi de præiudicio tertij etiam agatur contra formam traditam, nihil penitus operatur. Bart. in l. de his, num.3. ff. de tranſact. Butr.in cap. prudentiam, in principio verſ. 2. partium conſenſus, de offic. deleg.Bald.in quæſt. de ſchiſ. num.11. ver. prædictis quoque accedat,& poſt Imol. & alios,Felyn.in cap.cum dilecta,num.6.ver. amplia quinto,de reſcript.

66 Quia † omnis ſolemnitas, & ſubſtantialis forma eſt iuris publici cui priuatorum pactis derogari non poteſt, gloſſ. 1. in cap. ſi diligenti, de for. comp. l.neque pignus, ff.de reg.iur.l.2.ff.de teſtam. & l.nemo poteſt,ff.de leg.1.

67 Animaduertere † præterea debent eccleſiarum Prælati, ne carnalitatis, aut alio humanæ paſſionis affectu, ad bona feudalia,vel emphiteutica eccleſijs deuoluta,ſine euidenti eccleſiæ vtilitate, alienanda moueantur. Si enim in conſanguineos, vel affines alienant,ſæpe præſumitur alienatio in fraudem,& Eccleſiæ damnum facta, vt per Alciat.de præſumpt. reg. 1. præſumpt.29. num.1. & 2.Rot. vt per Cæſ. de Graſſ.deciſ.135.aliàs 4.num.24 & diuerſ. deciſ.65. num.18. deciſ. 720. num.1.par.1. & Borg. Cauale. deciſ.45. aliàs 16. num.49. etiam pag.1. Sed deuolutione ſequta, aut Prælatus debet illa bona pro ſua eccleſia retinere, vel adhibitis ſolemnitatibus à iure requiſitis, illa de nouo emphiteuticare,vel infeudare.

68 In qualibet enim † bonorum eccleſiaſticorum alienatione, præter alia, pro ſolemnitate tres tractatus requirũtur:ſi enim

Digitized by Google

bona ſunt eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, fieri debet tractatus cum illius eccleſiæ capitulo, cap. Abbatibus, 12 q.2.cap. cum Apoſtolicæ, § pœn. & cap.ſeq de ijs quæ fin à præl.gloſſ.in cap.1. in ver defenſore, de reb.eccleſ.non alien. in 6. & Alexand.conſ.9. num.1. lib 3. Si verò eccleſia non habet capitulum, ante celebrationem inſtrumenti fieri debent tractatus coram Epiſcopo, vt per Rom.conſ.36.num.1. Couar.variar.reſol.cap.17.num.1. lib.2. Natt. conſ.441.num 7. & 8.volum.2 Bogn. dicta deciſ.45.num.18.

69 Requiritur † etiam beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, vt in eadem conſtit. ambitioſæ in extrauag.com.de reb. eccl. non alienan. aliàs ſine Pontificis auctoritate, ſunt nullæ, vt optimè ad contraria reſpondendo, tenet Nauar.de alienat.rer. eccleſ. num.14. ver. & in caſu noſtro tom.2.

70 Etiam, ſi contractus † contra huiuſmodi conſtitutionis formam initi ſint iuramento firmati, vt cap.grauis, de cenſ.Bero.in conſil.41.num.1 & ſeq.Rodoan.de reb.eccleſ. non alien.quæſt.29 cum alijs ſupra allegatis, vt clarè, & diſertè demonſtrant dictæ conſtitutionis verba, §. ſi quis autem ibi nullius omninò ſint roboris, vel momenti, quæ verba conſtitutionis non fuerunt viſa à Iaſ.nec Calder. nec ab alijs ab ipſo pro contraria opinione citatis: & illud verbũ
71 omninò † idem quòd, ipſo iure, importat gloſſ.in l.1.§.ſi pecunia, in ver.omni, & ibi Bald.ſub num 1. ff de poſthum. & Felyn.in cap.ex parte, il primo, in princ.ver. ſecundo dicunt de off.deleg.

72 Prælatus verò, † vel rector, qui res eccleſiæ in caſu non permiſſo, vel ſine decreto ſuperioris, alienauit, poteſt ipſe nomine tamen ſuæ eccleſiæ, non obſtante iuramento per ipſum alienationi præſtito, contractus alienationis impunè reuocationem petere, gloſſ.in cap.ſi quis presbyterorum, in ver alienator. & ibi Abb.num.4. de reb. eccl.non alien. l.iubemus, la ſecunda, §.ſanè, in fin. & ibi Bald. nu.1. C de ſacroſan. eccl.& Afflict. ſuper conſtit. Neap. de reuoc.alienat.num.78.

73 Excipiuntur tamen à dicta regula † prædia eccleſiaſtica parui momenti, vt ſunt vineolæ, terrulæ, de quibus in cap. terrulæ, 12.quæſt.2.quæ citra iuris ſolemnitatem auctoritate ordinaria poterunt alienari; Abb.in cap.vt ſuper num.14 de reb.eccleſ. non alien. Verùm, quia pluries in dubium reuocatur, quæ nam immobilia dicantur parui momenti, vt dicta auctoritate ordinaria ſine iuris ſolemnitatibus alienari poſſint, puto, hoc caſu parui momenti cenſeri prædia annuũ redditum vnius ducati auri de camera non excedentia, & valoris in proprietate vigintiquinque ducatorum ſimilium, dũmodo tamen illa alienatio ſemper fiat in euidentem eccleſiæ vtilitatem, cauſa permutationis, aut alias, vt vnico cõtextu rei alienatę precium in aliud prædiũ, cuius dominium eccleſiæ acquiratur, reinueſtiatur, non autem, vt pecuniæ rectoris commodo cedant, & vtilitati: & ita in quibuſcumq; caſibus procedit dicta conſtitutio ambitioſe de reb.eccl. non alien per il-
76 lam clauſulam, † & tunc in eccleſiarũ euidétem vtilitatem, quæ clauſula, cùm ſit poſita in fine omnium caſuum, qui in bonorũ eccleſiaſticorum alienationibus contingere poſſint, l.talis ſcriptura, in fin.ff.de legat. 1.& cap.ſecundo requiris, de appellat. ad omnia præcedentia refertur, l.fin ff.de hæred. inſtit. Ancharan.conſ.68. ſubtiliter ad plenit.num.2.Rom.conſ.480.nu.7.& Dec. conſ.11.num.13.

77 Dixi ſupra † in cap.44. ſub num. 52.non eſſe veram opinionem ſcribentium, quòd emphiteuta pro bonis emphiteuticis, quæ ab eccleſia poſſidet, reſpectu vtilis dominij ad onerum ſolutionem habita ratione fructuũ pro ſua portione teneatur pro cuius quæſtionis dilucidatione.

Primò, præſuppònendum eſt, quòd emphiteuſis ſit duplex eccleſiaſtica, vt capit. potuit, vbi etiam gloſſ.in ver.expelli, Abb. & alij de loc.& laicalis, de qua inſtit. de loc.& conduct §.adeò, l.ſi & tot.tit.C.de iur.emphit.

Celebratur autem emphiteuticos con-
78 tractus † ſcriptura interueniente, & non aliter, l.1.C.de iur.emphit. Specul. de emphit.num.5.lib.4. par.3. Clar.ſentent.lib.4. §.emphiteuſis, quæſt.4.in princ. Alex conſ. 112.num.4.lib.1.Iaſ.dicta l.num.11. & melius enim 61. verſ. contrariam partem, vbi teſtatur, quod ita * communiter tenetur, idem tenet gloſſ in cap.1.8. poſtquam ver. in ſcriptis, vbi pluries caſus enumerantur in

in quibus requiritur ſcriptura, de conſil.in 6. & pluribus modis emphiteuſis conceditur.

79 Primò,† dando aliquid à principio concedenti,vt puta centum,vel ducentum aureos, aut aliam ſummam, & poſtea modicā penſionem annuam conſtituendo in recognitionem potiùs directi dominij, quàm fructuum percipiendorum compenſationem,Bar.in l.in princ.& ibi Iaſ.nu.1. C. de iur.emphit.& Alexand.dicto conſ.112.n.3.

80 verſ 6. quia,quæ emphiteuſis † hoc modo conceſſa ſemper erit laicalis, quia prohibita eſt bonorum eccleſiaſticorum distractio, tam ex antiquorum canonum diſpoſitione,vt cap ſine exceptione, & cap.non liceat Papæ,vbi etiam Archid.12 quæſtione 2.quam per extrauag.ambitioſe, de reb. eccleſ.non alien.& concil.Trid.in cap.11. de reform ſeſſ.22.

81 Secundò, † emphiteuticus contractus tacitè plerunque celebratur cum paterfamilias dubitat, ſubſtantiam ſuam maximo labore, aut aliàs ab ipſo, vel ſuis primogenitoribus partam liberos breui tempore conſumpturos, qui, vt quantùm in eo eſt, poſteritati conſulatur, confitetur, & ſe recognoſcit rem propriam ſcilicet ab eccleſiæ Prælato in emphiteuſim perpetuam habere, tenere, & de directo ipſius eccleſiæ dominio poſſidere.

82 Quo caſu † ſibi præiudicat in dominio ſuo,Bart.in l.ſi aliquam rem,num.9 ff. de acquir.poſſeſſ.& in l.cum falſa, nu.1. & 7. C.de iur.& fact.ignor. lib.4. par.3. & in l. ad probationem, nu.13 C.eod.tit. & poſt alios, quos citat Iaſ. in dicta l.2.num. 177. C.de iur.emphit.

83 Hoc enim modo † pater prouidet deſcendentibus, ne filij poſſint dicta bona in præiudicium deſcendentium alienare:imò, nec,ſi delinquerent, poſſent eadem bona publicare,ſed apud filios,& nepotes debēt perpetuò remanere,Bart.in l eum qui, nu. 3.ff.de interd.& relig. Iaſ.in eadem l.2.nu. 191.ver.addo quod,C.de iur.emphiteu.&

* hæc eſt * magis communis opinio, de qua poſt plures vbi citatos teſtatur Alexand. in conſ. 23. num.4. lib 1. & conſ. 89. in princ.lib.4.

84 Tertiò, † dando prædium ſterile ei, qui illud vult reducere ad culturā, vel aeram, ſuper qua fabricare intēdit, & in recognitionem directi dominij, quid minimum puta vnum, aut duos denarios annis ſingulis directo domino perſoluit, vt per Spec. de loc.& emphi.lib.4.par.3.§.nunc aliqua, num.3.& 9.

Et conceditur emphiteuſis aliquando in perpetuum, quandoque ad tempus, cū pacto de renouando, & interdum ad tertiam generationem, Specul. eodem §. nunc aliqua,num 5. verſ. item quandoque contrahitur,Bald in l.2. num 9. C.de iur. emphit. & Iaſ.in l.1.num 6.& l 2 num.166. eod.tit.

85 & regulariter † quando emphiteuſis conceditur ad tertiam generationem,in prima generatione cōputatur perſona ipſius acquirentis,qui facit primam filius ſecundā, & nepos ex filio tertiam, vt per Bald..in auth.ſi quis ruinas, num 4. C. de ſacroſan. Eccl.& Iul. Clar.ſent.lib.4. §.emphiteuſis, quæſt.34.

86 Quartò, † quando, ſeruatis ſeruādis,eccleſiā dat domum, ſeu prædium eccleſiaſticum de menſa eccleſiæ laico in emphiteuſim perpetuam,ſeu ad tertiam, ſiue aliā generationem,aut aliud limitatum tempus ſub annuo conuentu canone, ſeu reſponſione, Apoſtolica auctoritate ad formam dictæ extrauag. ambitioſe, cap. 1. eodem titul in 6. & Rot.diuerſ.deciſ.178. num.8. & to.par.2.

87 Primo caſu,† quo emphiteuſis eſt laicalis,emphiteuta pro illo vtili dominio debet onera pro ſua portione, & dominus directus pariter pro ſua ſubire, idque ſemper procedit,& ſeruatur quandocunque ſumus in emphiteuſi laicali & in his terminis procedit opinio,Iul.Clar. ſentent lib.4. §.emphiteuſis,quæſt.46. vbi teſtatur ita à ſenatu ſeruari ſolere, cuius opinio (cum ſcripſerit in terminis, in quibus directus dominus onera teneatur pro ſua portione perſoluere) neceſſariò procedit inter directum

88 dominum, & emphiteutam laicum † cum perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum bona ab omnibus oneribus laicalibus ſint exempta, Abb.in cap fin. de reb.eccleſ. non alienau. Ancharan.conſ.12.nu.2 verſ.ſed ſic circa, Ruin. conſ. 3. col. 3. & 8. lib 5. In huiuſmodi terminis,etiam procedunt allegata per Alexand.conſ.101.lib.1. num.11.conſ. 35. num.12. lib.4. & conſ.4. num.3. lib.5. qui

Digitized by Google

qui conſuluit inter perſonas merè laicas,&
ſuper bonis merè laicalibus, vt apertè col-
ligitur ex facti ſpecie eorundem conſilio-
rum,& dict.conſ. 101.num.11. vbi inciden-
ter tangit,& refert opinionem ſcribentium,
laicum teneri ad collectas ſoluendas pro-
pter fructus,quos percepit, & doctores te-
nere, ita de conſuetudine ſolitum eſſe ſer-
uari. Vnde conſuetudo præſupponit ius
commune in contrarium,& quid hoc caſu,
& alijs contra immunitatem, & libertatem
eccleſiaſticam operari poſsit conſuetudo,
infra patebit.

89 Quòd autem † emphiteuta bonorum ec-
cleſiaſticorum reſpectu vtilis dominij one-
ra perſoluere teneatur, tenuerunt Iſern. &
Afflict. in tit.quæ ſint reg. in ver. plauſtro-
rum. Luc.de Pen.in l.1.colum.2. C.de im-
pon. Luc.deſer.lib.10. Alexand.Federic.de
Sen.Soc Iaſ.Birun.Purpur. & Crauet. quos
citat, & ſequitur Sol. in comment. conſtit.
antiq. Sab.ſub rubr.de iur.emphiteut. gloſ-
ſa 2. num.26. quibus addo Aluar. Valaſ. de
iur. emphiteut. quæſt. 17. ſub num. 11. &
Molin. tract. 21. de contract. diſput. 456.
num. 5. dummodò in æſtimationem ipſius
rei deducatur ea ſumma, quam pro ipſa re
nomine penſionis, vel cenſus, præſtat ec-
cleſiæ, vt inquit gloſſ. ſuper cap. Reg. Ca-
ro. 2. ſub rubr. quod cler. cleric. viu. non
com. verſ. adde, quod, ſi res eccleſiaſtica.

90 Contrarium tamen ex eo apparet, † quòd
ſtatuta laicorum non includant bona ec-
cleſiaſtica, etiam quòd eorumdem bono-
rum vtile dominium ſit penes laicos, quod
probat text. in cap.quæ in eccleſiarum, &
ibi Abb. num.2. Imol. num.7. Dec. num.6.
alias num.19. Bero.num.6. Mantun.num.6.
& 7. Riminald. Iun. num. 61. & ſeq. de
conſtitut. facit cap. bene quidem circa fin.
* 96. diſtinct. Et hæc eſt communis * opinio
canoniſtarum,quam tenet etiam in l.priua-
te, num.2. C.de excuſ.mun. lib.10. qui in-
quit Peruſij de conſuetudine non ſeruari.

91 Sed † conſuetudo præſupponit ius com-
mune in contrarium, & conſuetudo vnius
Prouinciæ non extenditur ad alias ean-
demque opinionem Bart. ſequitur ibi Ang.
loquens in bonis liuellarijs, & Iaſ. in l. 1.
num.31.C.de iur.emphiteut. Purp.in l.pla-
cet,num.23. C.de ſacr.ſanct.eccl.gloſ.vnic.
in l. honorem, ff. de muner. Petr. de Vbal.
latè in tract ſuo de collect.in vlt.char. co-
lum.3.verſ.quæritur in dubium, Bertach.in
repert.ſub ver. collectam emphiteuta Caſ-
ſan. in conſuet. Burgo. rubr.4. §.6. num.5.
in text. verſ. & ſupporter. la mortie. Ripa
conſ.22.lib.2. reſpon.num.14. Sylu.conſ.9.
per tot. & conſ.47. Ruin. conſ. 3. volum.5.
Burſat. conſ. 42 num. 22. Boſſ. in titul. de
princip. num. 128. Surd. poſt alios per ip-
ſum citatos in conſ.301.num.62. volum.3.
Card.Tuſc. pract. concluſ. iur. concl.557.
num.18.tom.3.

92 Et eſt ratio, † quia eccleſiaſtica prædia
non ſunt ſub poteſtate laicali, vt eſt com-
* munis * opinio,de qua teſtatur idem Surd.
ſub d.nu 62.in fin. & pro hac concluſione,
quæ eſt communis, ac pluribus, & grauio-
ribus auctoritatibus,rationibuſque fulcita,
fuit à Senatu Pedemontano deciſum,& re-
uocatæ ſententiæ contra eandem opinio-
nem latæ,vt teſtat idem Sol.ſub eod.nu.26.
qui nihilominus conatus fuit ſuſtinere di-
ctam eius opinionem, pro qua ipſe ſenten-
tiam protulerat ex ſupra, & alijs infra ad-
ducendis reprobatam.

Si autem dubitatur de natura emphiteu-
ſis eccleſiaſticæ, & allegetur,bona fuiſſe in
emphiteuſim à laico in præiudicium ſtatus
93 laicalis ab eccleſia recepta † tunc onus
probandi laicis incumbit: tum, quia fraus
nunquam præſumitur, tum etiam,quia om-
nia bona eccleſiæ donata præſumuntur li-
bera cap.nouerint, 10. quæſt. 1. Archid. in
cap.tributum, num.5.23.quæſt.8.& Iac.de
S.Georg.in tract.de feud. §.qui quidem in-
ueſtiti,num.9.

Tertio verò caſu etiam, quòd bona ſte-
rilia eccleſiæ per emphiteutam laicum re-
ducantur ad culturam, aut ſuper area do-
mus ædificetur,pro illis melioramentis con-
cernentibus vtile dominium collectæ non
94 ſunt exigendæ: quia † immunitas conceſſa
prædio eccleſiaſtico, quod eſt principale,
competit, & melioramentis, & ſuper ædi-
ficato,quæ ſunt acceſſoria, cap.quia circa,
& gloſſ. in cap. cum capellæ, de priuil. &
ita per prædicta, & alia per ipſum allegata
conſuluit Alexand.in conſ.193. num.3.nu.
5.& 6.lib.2.

95 Et procedit regula, † quod acceſſorium
ſequitur naturam ſui principalis, cap. ac-
ceſſorium, de reg. iur. in 6. & ideò, ſi quis
areream

Digitized by Google

aream pauci momenti in emphiteuſim dederit, ſuper qua fuerint fundata ædificia magni valoris, puta alta turris, vel amplæ ædes in caſum deuolutionis ob culpabilem caducitatem, propter quam melioramenta amittuntur pro noua inueſtitura, & rece-
96 ptione noui emphiteutæ † quinquageſima, quæ ſoluitur domino directo à nouis emphiteuticis, vt l.fin.C.de iur.emphit.debetur tam pro valore, & æſtimatione iuris, vel ædium, quàm pro area per text. in l.1. §.quod ait, ff.de ſuper, & poſt ord. & Abb. ita decidit. Iaſ.in l.fin.nu.44. C. de iur emphiteut. Boer.deciſ.19 num 3. Rimin. Iun. conſ.1.in fin. & Amed. à pont. de laudem, quæſt.8.verſ.

97 Sed redeundo emphiteuſis enim † ad hunc finem concedebatur, vt per emphiteutam bona emphiteutica meliorarentur, ac pro recognitione directi dominij, quid minimum perſolueretur, quæ melioratio loco pretij habebatur, Bald. in l. 1. nu.8. & ibi Iaſ. num.5. C.de iur.emphit. Abb.in cap. potuit, num. 7 de loc. & conduct. Specul.de loc.emphit.§.nunc aliqua,nu.2. in fin. & idem Bald.in auth. quas actiones, num 3.C.de ſacr.ſanct.Eccl.

98 Cùm igitur † melioramenta veniant ex natura contractus emphiteutici, non poſſunt diuerſo iure cenſeri dicto cap.quia circa, de priuileg.cum pro eccleſia emphiteuta poſſideat ex quo cauſam habet, ab ea volum. 2.ff.pro ſuo, & Specul.eod. §.nunc aliqua, num.59.in fin.

99 Quinimo in fortioribus terminis † priuilegium conceſſum eccleſi;s poſt conceſſionem priuilegij conſtructas etiam extenditur, vt eod.cap. quia circa, de priuil.Iaſ. in l.qui filiabus, num 12. & 13.ff. de leg.1. & poſt Petr. Cyn. Rayn. Fulger. Boer. & Aret. ſcripſit Alexand. in conſ. 178. nu. 13. lib.2.quem citat, & ſequitur idem Iaſ. in l.fin.num. 12.C.de ver. ſignif.

100 Laici enim † prædia ſterilia ad culturā reducentes, in illis quæ domos, & quandoque palatia, aut alias fabricas ædificantes, maiori laude, & præmio ſunt digni, quàm, qui eadem ob deſidiam pro derelicto habent, quia expedit reipublicæ, vt inculta colantur, & fabricis exornentur. Hac ratione Sixtus Papa V. vt Vrbis incolæ ad domos in via Felici nuncupata, ab eccleſia Sanctæ Mariæ Maioris, vſque ad eccleſiam ſanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio per ipſum ſtrata, & directa, necnon in via Pia per eundem etiam æquata ab eius palatio in Monte Quirinali, vſque ad eccleſiam ſanctæ Suſannæ, & in vicis propè dictas vias dirigendis ædificandas allicerentur, ſua perpetua valitura conſtitutione, tam domos in eadem via conſtructas, & quæ in dies cōſtruerentur, quàm earū dominos, & incolas varijs priuilegijs, immunitatibus, & prærogatiuis muniuit, & decorauit, vt in litteris Apoſtolicis motuproprio ſub datum Romæ anno 1587. Idibus Septembris expeditis, de quibus in Bull.Rom.eiuſdem Sixti Quinti, cap.65, pag. 225. vnde hac eadem ratione emphiteutæ in prædijs eccleſiaſticis fabricantes, de bono opere nouis oneribus non ſunt grauandi. Non enim debent bona eccleſiaſtica deterioris eſſe cōditionis bonis laicorum: quod ſequeretur ſi emphiteutæ, vltra canonem annuum, quē domino directo eccleſijs perſoluūt ratione euphiteomatum, ſeu emponematum fabricarum, & aliorum melioramentorum, collectas laicis perſoluere teneretur. Nam ex communi conſuetudine totius Italię, & vt puto, vniuerſalis Europæ compertū habemus, nulla pro melioramentis, quæ fiunt in prædijs, tam vrbanis, quàm ruſticis laicalibus onera augeri. Ergo eodem modo, nec bonis, in quibus directum eccleſia poſſidet dominium, vlla debet imponi. Qui autē hæc onera bonis emphiteuticis eccleſiaſticis imponunt, & exigunt, ea in fraudē, & in apertum libertatis, & immunitatis eccleſiaſticæ detrimentum, extorquent.

101 Quò enim † emphiteutæ magis grauantur, minus prædia, ſeù domos, meliorare poſſunt, imò quandoque hac de cauſa à melioratione retrahuntur. At eccleſiæ intereſt plurimum, vt pluribus melioramentis eius bona augeantur cum pluribus caſibus bona emphiteutica vnà cum emponematibus, omnibuſque alijs melioramentis ad eccleſiam deuoluantur, vt l.2.C.de iur. emphiteu. Alexand. conſ.44.num.7 & 18. lib.3. Specul.de loc. & emphit.lib.4.par.3. num. 34. 112. & 157. & Corbul. de cau. quib. emphit. iur. ſu priuat. rubr. de cauſ. priuat. ob rei deter. num.13. de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. ampliat.36.

102 Quare

Digitized by Google

102 Quarto caſu,† quo,ſeruatis ſeruandis, fuerint prædia eccleſiaſtica in emphiteuſim conceſſa,tūc,aut ab emphiteuta in eiſdem terminis, & ſtatu in quo fuerunt emphiteuticata poſſidentur,& hoc caſu,nullo etiam exquiſito colore poſſunt laici ab emphiteuta prædiorum eccleſiaſticorum collectarum exactionum præ endere, quia im-
103 munitas dictorum prædiorum † cum ſit realis,Leuit.cap.7.cap.nullum liceat, 12. quæſt.2 cap. generaliter, §.nouarum, 16. quæſt.1 Rot.diuerſ. deciſ.23.num 6 par.1. cum alijs ſupra allegatis tranſit ad quemcumque cum eiſdem bonis eccleſiaſticis,
104 & † ea gaudent laici,eadem bona in emphiteuſim poſſidentes, gloſſ. in dict. cap. generaliter, § nouarum in verſ.mancipia, 16 quæſt.1. Abb. conſ.9. num.2. verſ. ſi enim eximitur, par.1. Pariſ conſ.69. num.6. lib.1.& alij ſupra eod.cap.33.citati,quibus addo in terminis emphiteuſis eccleſiaſticæ, Bart.in l priuatæ,num.2.C. de excuſ.mun. lib.10.quem ſequitur Iaſ.in l.1. num.31.C. de iur.emphit.gloſſ.vnic. in l. honorem, ff. de mun.& honor. quam pro hac opinione ſequendo, Bart.citat Purpa. in l.placet.C. de ſacroſanct.Eccleſ. hanc etiam opinionē pluribus probat Petr.de Vbal.in tract.collect. in fin. & poſt Bart. Bald. & Alexand. quos citat eandem opinionem ſequitur Bertach in repert.ſub ver.
105 Collectam emphiteuta † diſtinguens, quòd ſecus eſt in emphiteuta priuati,quam diſtinctionem tenet etiam,& probat Boſſ. in titul de princip.& priuil.eid.123. iunct. num.128.
106 Rationem † quare pro bonis emphiteuticis, quæ laicus habet ab Eccleſia non teneatur ſoluere aliquam collectam adducit, Iaſ.nempè ex eo, quod dicta bona ſint perpetuò pēſioni obligata, & pro eis quolibet anno canon ſoluatur; ideò nullam communi pro his deberi collectam;nē pro emphiteuſi Eccleſiaſtica duplicia onera ſuſtineantur,vt ead.l.1.dicto num.31.& poſt Felyn.Rom.Socin. Feder.de Sen. Alexand. Dec. & alios quos citat Cardin. Tuſch.in pract.concluſ.ſub rubr. oner. duplic. concluſ.136.nu.1.tom.5.
107 Quod etiam † altera ratione firmatur, quia licet ſtatutum laicorum nō poteſt diſponere ſuper rebus Eccleſiaſticis, etiamſi talia ſint bona, quorum vtile dominium ſpectet ad laicos,cap.quæ in Eccleſiarum, vbi Abb.num.2.de conſtit. cum alijs ſupra nu.90.& ſeq.allegatis,& mox citandis.
108 Statuta enim † laicorum etiam, quòd non diſponant de eccleſijs,vel clericis,nec in materia tangente priuilegia,vel iura clericorum, aut eccleſiarum, ſed ſimpliciter aliquid honeſtum diſponant in præiudicialibus non ligant, nec comprehendunt clericos,nec eccleſias,ſeu bona eccleſiaſtica, quidquid modernis temporibus in contrarium tenuerit Capiblanc.de Baron.pragm. 1.ſub num.198 & ſeq.
109 Vt reprobata † contraria opinione Bart. aſſerentis ſtatuta laicorum ſimpliciter facta contra ea,quæ competunt eccleſijs, vel clericis non in priuilegium. ſed,vt cuilibet,tunc ligare clericos, & in foro Epiſcopali eſſe ſeruanda,dummodo honeſta ſint, de qua in l.cunctos populos num. 29. C.de ſum.Trinit.& fid.catth.cuius opinionem,poſt alios, per ipſum citatos, ſequitur Lopez.in additione ad Diaz. pract. quæſt. cap 56. ver. ex quibus, poſt Bald. in ead.l. cunctos populos. nu. 10. qui allegatis per Bart. reſpondet, & eius opinionem reprobat,ſequitur,& tenet Abb.in cap.ſua,il primo, n 9.de decim.poſt tex in cap eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtit.& poſt Ant.Imol. Rom.& alios citatos cōtrarijs reſpondendo, & rationes adducendo probat Felyn. in eod.cap eccleſia ſanctæ Mariæ num.81. verſ. ſed contra Bart. & ibidem Bald num. 5.Abb.num 10. & Dec.nu.88 & 91. de conſtit.cap. bene quidem in fine 96.diſtin. Bero.in conſ.31.num.20 cum ſeq vol. primo, & hanc eſſe communem* doctorum theoricam teſtatur idem Abb. in cap. non minus nu. 20. in princ.de immunit.eccleſ. Syluest. qui etiam, inquit, hanc eſſe communem * opinionem in ver. immunitas, §. 1.num.20. Surd.in conſ.2.1 num.15. volum. 1 cum alijs, de quibus ſupra cap.45. num. 42.& ſeq.
111 Infertur etiam ex prædictis, laicorum ſtatuta,ſiue decreta,aut ordinationes, quibus ob publicā vtilitatem pœnaliter prohibetur, nè in prædijs orizæ ſerantur, aut quid ſimile clericos minime ligare, aut eccleſiarum bona. Quidquid in contrarium tenuerint Gabr.in conſ. 37. num 3. & ſeq.

Vulpel.

Vulpel. in tractat. de libert. eccleſ. par. 3. num. 16. & Menoch. conſ. 1000. volum. 10. num. 28. quos citat, & ſequitur Cabal. in centur. reſolut. crimin. caſ. 12. ſub num. 4. quia, nec directè, neque indirectè tacitè, vel expreſsè, contra libertatem eccleſiaſticam Principatibus, ſeù magiſtratibus ſecularibus quidquam licet attentare. Anchar. in conſ. mihi 196. num. 4 alias 112. magnificè, & Illuſtr. Colleg. Bonon. inter conſil. eiuſdem Anchar. conſ. 12 num. 2. & ſeq. Abb. in repeti. cap. eccleſia ſanctæ Mariæ num. 31. de conſtitut. & in terminis quam plures allegat Surd. conſ. 301. num. 75. 76. & ſeq. volum. 3.

114 Imò, † ſi eorundem ſtatutorum, aut decretorum vigore contra clericos, exercent illos mulctando, aut aliàs quouis modo grauando, in excommunicationis ſententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incidunt, vt in eadem Bull. ſub nu. 15. verſ. quiuè ex eorum, & Nauar. in cap. 27. num. 69 §. qui ex eorum verſ. necnonqui decen. Eccleſ. tom. 1.

Non tamen negabo, quin, & ipſi eccleſiarum Prælules, ſi pij, prudentiſque paſtoris officium præſtare velint, eandem prohibitionem facere illamque exequtioni, debeant demandare.

115 Quòd, ſi † ipſi Prælati eadem edicta, & inhibitiones ordini clericali recuſarent, quod minimè eſt credendum, proponere. Non propterea magiſtratus ſeculares poſſunt Prælatorum negligentiam, vt aliqui putant, ſupplere, quia cum Iudex eccleſiaſticus ſit maior, ipſe Iudicis ſecularis inferioris negligentiam ſupplere, & illum corrigere poteſt, cap. ex tranſmiſſa, de form. comp. Azor in 1. par. inſtitut. moral. lib. 5. cap. 12. verſ. ſed dubitare. & Rot. de anno 1595 vt ſcripſi in cap 38, nu. 92. tom. 1.

116 Dicta verò ſcribentium † opinio, quòd ſcilicet, iudex laicus ſupplere poſſit Iudicis eccleſiaſtici negligentiam procedit in cauſis miſti fori tantùm: in quibus, cùm ſit locus præuentioni, eccleſiaſtico iudice negligente, poterit laicus præuenire, & in his terminis procedunt allegata per Anchar. conſ 196. aliàs 112. num. 6 7. & 8. & aliorum, qui pro eadem opinione ſcripſerunt; ſed hoc caſu non verſamur in crimine miſti fori: quia ſeminare oriza non eſt de genere prohibitorum, cum vt teſtatur Plin. lib. 18. cap 7. & lib. 22. cap 25. in Italia maxima eſſet copia, & Theophraſt. quod ſua ætate peregrinum, & illius ſemen ex India

117 illatum fuerat, nullibique † iure illius ſatio prohibita reperiatur, ideo ſub cauſis miſti fori connumerari non poteſt. Surd. in dict. conſ. 301. num. 90. verſ. & non eſt verum, tom. 3.

Vnde Iudices ſeculares eorum falcem in alienam meſſem imponere non debent, ſed iudicem eccleſiaſticum ſuperiorem videlicet, Metropolitanum, Nuncium, vel Legatum, aut etiam Papam, ſi opus fuerit, à quo in euentum recuſationis ſine legitima cauſa cogatur inferior ad prohibendum clero ne ſeminetur oriza recurrere debent, per text. in cap. nullus & ibi Innoc. prope fin & poſt alios, quos citat Abb nu. 2. de iur. patron. & in cap. poſtquam, nu. 8. de elect. Anchar. eodem conſ. 196 num. 7. & optimè Nauar. in relect. cap. nouit, notat. 6. num. 25 de iud.

118 Et in ſimili † videmus, quòd quotieſcumq; prætendunt laici clericos teneri ad ſubeundum onera, nempè belli, aut alijs de cauſis, eccleſiarum Prælati, & etiam Papa, adiri debent, quorum conſenſus, & auctoritas reſpectiuè requiritur, vt capitulo clericis laicos, §. nos igitur, de immunitat. eccleſ. in 6 & alijs, de quibus ſupra.

119 Si verò magiſtratus ſeculares † eorum prohibitione non obſtante ſpeciales, & particulares licentias ſeminandi, & colendi oriza, vt interdum contingere ſolet, conceſſerint; tunc ex multo magis Præſulibus eccleſiaſticis eaſdem licentias concedere licebit, cùm ipſi ſint quibuſcumq; laicis iudicibus maiores, cap 1. in fin. 17. diſtinct. cap. quis dubitet, 96. diſtinct & Pial. 81. ver. Ego dixi, & ideo: quod minori licet, maiori illicitum eſſe non debet. Huiuſmodi tamen facultates parce, & non ſine graui, & legitima cauſa laxari deberet.

120 In hoc in negotio † magiſtratus ſeculares cum Prælatis eccleſiaſticis communi deberent conſenſu prouidere, ne in agris à ciuitatibus ſaltem quatuor milliaria, & ab oppidis, & caſtris mille paſſuum non diſtantibus, ſerantur orizæ: quia, cùm illius natura ſit in paluſtribus, & vliginoſis locis naſci, & exareſcere, vt inquit Dioſcorides,

des, idque vſus comprobet, neceſſe erit, vbi naturaliter intra dictum ſpatium paluſtria non habeantur ductu aquarum, quæ ab agricolis peritis in prædia deriuari, & ſulcis claudi ſolent arte, ſtagna fieri, in quibus illæ aquæ putreſcunt aëremque adeò noxium reddunt, vt ex agricolis, & operarijs in huiuſmodi orizæ opere ſe ſe exercentibus, quamplures è viuis decedant, caſtraque, oppida, & ciuitates, apud quas ſeminantur, inſalubri cœlum depopulantur vbi incolarum, & ciuium rara proles, & ſi, qui naſcantur, omnes ante pubertatem intereunt, de quo, & ipſe de viſu, & auditu teſtari poſſum qui dum Vicariatus munere fungerem in Epiſcopatu Vercellenſi, & diœceſim viſitarem, in illius agro plura oppida, & caſtra depopulata incoliſq; ſpoliata, ac fere derelicta, comperi, & à quamplurimis incolis, & laborantibus præmiſſa accepi: eſt enim valde abſurdum, vt voracitate quorundam, qui ex ſemine, & cultura orizæ vberiores fructus percipere prætendunt (licet Dei iudicio quandoque decocti, & fugitiui recedunt) oppida, & caſtra deuaſtentur, & propterea, vt homines pe-

111 reant, † cùm hominum gratia omnia ſint conſtituta, §. in pecudum in fin. ff. de vſur. & Bart. in l. 1. nu. 1. ff. de ſtat. hom.

112 Homo enim † eſt digniſſima creaturarum l. iuſtiſſimâ iuncta, gloſſ. in ver. dignitatem, de ædil. edict. Ideo formauit illum Deus ad imaginem ſuam Geneſ. 1. & cap. 2. de homicid. l. ſi quis in metallum. C. de penis cumpluribus alijs per Cepoll. in dicta l. iuſtiſſimè alleg. Matth. de Afflict. in conſtitut. Regni, lib. 2. rubr. 67. de Sacram. præſt. baiul. §. de Burgenſatibus, num. 12. Vnde Ouid.

Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram,
Os hominum ſublime dedit, cœlumq; videre
Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Et Virgilius:

Igneus eſt illis vigor, & cœleſtis origo.

113 Propterea homini † omnia ſubijciuntur. Geneſ. cap. 1. & Pſalm. 8. verſ. omnia ſubieciſti. Nam ipſe eſt compendium omnium rerum, quæ à ſummo opifice creatæ fuere: viderat enim ille ſupremus artifex, omnia fruſtra fuiſſe creata, niſi illis norma daretur, & finis, ad quem res illæ, & vniuerſa mundi machina creata fuerat. Ideo fecit Deus hominem, tanquam normam omnium rerum, ad cuius finem omnia diſponerentur, vt in §. in pecudum, & ibi etiã gloſſ. inſtit. de rer. deuiſ. Lud. Gomet. in §. ſupereſt, num. 13. circa fin. inſtit. de action. & cum hominis vita res ſit inæſtimabilis l. fin. C. de ijs qui deiecer. vel effud. Matth. de Afflict. ſuper conſtit. Regni, lib. 1. de clandeſt. homicid. §. ſi damna, num. 11. illius maxima eſt habenda ratio. Ideo Principes, & magiſtratus minimè indulgere debent priuatæ paucorum vtilitati orizam ſeminantium in totius vniuerſitatis præiudicium.

115 Nam † priùs debent Reipublicæ, quàm ſingulorum vtilitatem, & commodum præ oculis habere, cùm publica vtilitas priuatæ ſit præferenda, c. ſcias frater, 7. q. 1. l. pen. C. de primipil. lib. 12. l. pen. ff. de priuil. cred. & Bart. in auth. de hæred. & falcid. num 4. Quare ad ſalutem corporum tuendam de aëris ſtatu, & optima eius qualitate conſeruanda impenſe eſt inuigilandum: nam

116 toti † in aëre verſamur, & vitam in eo ducimus, ita quòd ſine hauſtu ſpiritus vltra horas ſeptem, ſine cibo, vltra totidem dies vita non durat. Macrob. in ſom. ſcip. lib. 1. cap. 6. circa fin. & qui vt experientia monet, ſi grauis ſit, & corruptioni obnoxius, quod maximè fit ex graui ſtagnorum, lacunarumue efflatu, vt exhalatione innumeris morbis mortales inficiat, & extremum vitæ diem approperet. Vnde verſus.

Si cupis incolumem vitam traducere, cœlum
Effuge corruptum nebulis, nidore lacunis.
Quodque monet madidus morboſis Africus auris.

Hinc priſci, quorum mens ſemper intenta erat ad egregia, & glorioſa facinora, ſalubres vrbium ſitus, cœlumq; ſalubre non minus magnifecere, quàm reliqua. Ideo vrbes conditori cœli temperiem aëriſq; bonitatem potiſſimùm delegere, quo, & ciuium vitæ conſulerent, & exteri, hac arte illecti, ad eas habitandas numeroſiores accurrerent, leges etiam ſcita, & edicta promulgarunt circa ea, quæ ad aëris puritatem conſeruandam facerent, pœnis contra minus obſequentes propoſitis, quod etiam accuratè legitur præſtitiſſe Federicus huius nominis Secundus Imperator, qui, vt publicæ vtilitati proſpiceret, & in ſuis ciui-

ciuitatibus, & caſtris aëris ſalubritas conſeruaretur, inter alia in conſtitione Regni vtriuſque Siciliæ decreuerat, vt ea omnia, quæ fœtidum, corruptumq; aërem reddere poſſent, extra ciuitatem ad mille paſſus exportarentur, aut in mari, vel flumine proijcerentur, pluribus alijs, ad aërem à putredine liberandum, ſancitis, vt in conſtit. Regn. Sicil. ſub tit. 48. & ibi etiam gloſſ. lib. 3. quam refert Matth. de Affliſt in conſtit. Regn. lib 3. de conſeru. aër. §. magna fuit, & ſeq. rubr. 34. vbi inquit, Regem ex proprio officio, quantùm in ſe eſt, teneri prouidere, ne in ſuis ciuitatibus aëris impuritas vlla fiat, quæ ciuibus, & ſubditis, perniciem pariat. Et rectè quidem.

128 Nam, † vbi impurus aër, ibi & morboſi, & pauci ciues; quiſque enim in ſalubre cœlum fugit; quod etiam, & in rationabilibus experimento videmus. Imò nec à peccato creduntur immunes, qui peſtifera loca, ſibi ad habitandum eligunt, vt potè Deum tentantes, Abb. in cap. cum dilecti, nu. 16. de dol. & contum quem allegat, & ſequitur Rip. in tract. de peſt. nu. 8.

129 Vnde, † ſicut in multitudine miniſtrorum ſita eſt Regis dignitas, ita, & in paucitate plebis ignominia principis Salom. Prouerb capitulo decimoquarto circa fin. & Dionyſ. Carthuſ. de quæ. nouiſſ. art. 63. circ. princip.

Circa huiuſmodi ſtatuentes eo nomine ſolent ſe tueri, quòd ſtatuta, decreta, & ordinationes magiſtratuũ ſecularium circa hanc materiam laicos tantùm comprehendant, qui, dum contraueniunt, pœnis comminatis plectuntur: quæ tamen non exercentur in clericos.

Sed, licet id extrinſecè veriſimile videatur, tamen, ſi non directè, & expreſsè, tacitè ſaltem, & indirectè eccleſiarum, & clericorum bona comprehendunt, cùm ſine operarijs laicis in eccleſiaſticis prædijs, nec oriza ſeminari, nec alio modo clerici ex eorum prædijs redditus percipere poſſint.

130 Quando enim † priuilegiatus non poteſt commodè vti ſuo priuilegio ſolus, etiam quòd non exprimantur perſonæ neceſſariæ ad illum finem, includuntur tamen in priuilegio arg. text. in cap. licet, §. cum conceditur, vbi etiam doctores, de priuil. in 6. & bene Bald. in auth. habita, nu 9. C. ne fil. pro patr. Abb. in c. quam ſit, num. 1. & ibi etiam Felyn. in terminis poſt alios per ipſum allegatos etiam, num. 1. de Iudæ. & Sarace. & Surd. etiam poſt plures per ipſo citatos in conſ. 301. nu. 81. volum. 3.

131 Vnde † etiam ſtatutum, quo imponitur pœna laicis pro facto clerici, dicitur contrarium libertati eccleſiaſticæ. Iaſ. in l. 1. num. 9. C. de ind. iud toll. per tex in cap. ſciant cuncti, de elect. in 6. Bart. in l 1. in fin. ff. de ijs quæ pœn. nom. reling. & Felyn. poſt alios per ipſum allegatos in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ num 99. de conſtit. & eſt caſus expreſsè comprehenſus in Bulla Cœnæ Domini, ſua num. 16. verſic. necnon qui.

132 Infertur præterea, † quod edictum Principis ſecularis, ne frumentum plus certo pretio ab eo conſtituto vendatur, vi legis nunquam ligabit clericos, Abb. in repet. c. Eccleſia ſanctæ Mariæ num. 15. verſ. item ſi lex, & ibi Felyn. num. 40. in fin. de conſtit. & ita verbis expreſſis declarat Nauar. in manual. confeſſ. cap. 23. num. 88.

133 verſ. qua in re ibi, quia, † quamuis ij legi ſeculari non ſubijciantur, ſubiecti tamen ſunt legi naturali, & diuinæ, quæ præcipit, ne quis ſua vltra iuſtum pretium vendat, & paulò poſt, quamuis charitatis Chriſtianæ foret, vt Principes Eccleſiæ, qui maiore miſericordia reſplendere debent, taxas, & pœnas ſecularium, quas ob miſericordiam faciunt, ſuis edictis iuuarent. eodem num. 88. eandem etiam ſententiam amplexi fuerunt Garz. de vlt. fin. num. 158. cum pluribus ſeq Vaſ. de ſucceſſ. creat. §. 10. nu. 651. & 658. & §. 26. num. 71. Bapt. Feret. conſ 37. in fin. volum. 1. Burſat. conſ. 200 num 50. poſt alios plures, Surd in conſ. 301. volum. 3. & Azor lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. in fin. tom. 1.

134 Vnde non ſubſiſtit contraria † opinio, quam aliqui tenuerunt, quia laici careant iuriſdictione legis condendæ, ſeu edicendi ſuper clericos Dec. in dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ, num 90. Azor eodem capit. 12. §. tertio quæritur cum alijs alibi ſupra allegatis.

Nec vera eſſet propoſitio, quæ in argumentum contra deduci poſſet, quòd, ſcilicet, matrimonia inituri † conſtringi poſ-
135

ſunt,

Digitized by Google

des, idque vſus comprobet, neceſſe erit,
vbi naturaliter intra dictum ſpatium palu-
ſtria non habeantur ductu aquarum, quæ
ab agricolis peritis in prædia deriuari, &
ſulcis claudi ſolent arte, ſtagna fieri, in qui-
bus illæ aquæ putreſcunt aëremque adeò
noxium reddunt, vt ex agricolis, & ope-
rarijs in huiuſmodi orizæ opere ſe ſe exer-
centibus, quamplures è viuis decedant, ca-
ſtraque, oppida, & ciuitates, apud quas ſe-
minantur, inſalubri cœlum depopulantur
vbi incolarum, & ciuium rara proles, & ſi,
qui naſcantur, omnes ante pubertatem in-
tereunt, de quo, & ipſe de viſu, & auditu
teſtari poſſum qui dum Vicariatus munere
fungerem in Epiſcopatu Vercellenſi, &
diœceſim viſitarem, in illius agro plura
oppida, & caſtra depopulata incoliſq; ſpo-
liata, ac fere derelicta, comperi, & à quam-
plurimis incolis, & laborantibus præmiſſa
accepi: eſt enim valde abſurdum, vt voraci-
tate quorundam, qui ex ſemine, & cultura
orizæ vberiores fructus percipere præten-
dunt (licet Dei iudicio quandoque deco-
cti, & fugitiui recedunt) oppida, & caſtra
deuaſtentur, & propterea, vt homines pe-
121 reant, † cùm hominum gratia omnia ſint
conſtituta, §. in pecudum in fin. ff. de vſur.
& Bart. in l. 1. nu. 1. ff. de ſtat. hom.
122 Homo enim † eſt digniſſima creatura-
rum l. iuſtiſſimã iuncta, gloſſ. in ver. digni-
tatem, de ædil. edict. Ideo formauit illum
Deus ad imaginem ſuam Geneſ. 1. & cap. 2.
de homicid. l. ſi quis in metallum. C. de
penis cumpluribus alijs per Cepoll. in di-
cta l. iuſtiſſimè alleg. Matth. de Afflict. in
conſtitut. Regni, lib. 2. rubr. 67. de Sacram.
præſt. baiul. §. de Burgenſatibus, num. 12.
Vnde Ouid.

Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram,
Os hominum ſublime dedit, cœlumq; videre
Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Et Virgilius:

Igneus eſt illis vigor, & cœleſtis origo.

123 Propterea homini † omnia ſubijciun-
tur. Geneſ. cap. 1. & Pſalm. 8. verſ. omnia
ſubieciſti. Nam ipſe eſt compendium om-
nium rerum, quæ à ſummo opifice creatæ
fuere: viderat enim ille ſupremus artifex,
omnia fruſtra fuiſſe creata, niſi illis norma
daretur, & finis, ad quem res illæ, & vni-
uerſa mundi machina creata fuerat. Ideo
fecit Deus hominem, tanquam normam
omnium rerum, ad cuius finem omnia di-
ſponerentur, vt in §. in pecudum, & ibi etiã
gloſſ. inſtit. de rer. deuiſ. Lud. Gomel. in §.
ſupereſt, num. 13. circa fin. inſtit. de action.
& cum hominis vita res ſit inæſtimabilis l.
fin. C. de ijs qui deiecer. vel effud. Matth.
de Afflict. ſuper conſtit. Regni, lib. 1. de
clandeſt. homicid. §. ſi damna, num. 11. il-
lius maxima eſt habenda ratio. Ideo Prin-
cipes, & magiſtratus minimè indulgere de-
bent priuatæ paucorum vtilitati orizam ſe-
minantium in totius vniuerſitatis præiudi-
cium.

125 Nam † priùs debent Reipublicæ, quàm
ſingulorum vtilitatem, & commodum præ
oculis habere, cùm publica vtilitas priuatæ
ſit præferenda, c. ſcias frater, 7. q. 1. l. pen. C.
de primipil. lib. 12. l. pen. ff. de priuil. cred.
& Bart. in auth. de hæred. & falcid. num. 4.
Quare ad ſalutem corporum tuendam de
aëris ſtatu, & optima eius qualitate con-
ſeruanda impenſe eſt inuigilandum: nam
126 toti † in aëre verſamur, & vitam in eo
ducimus, ita quòd ſine hauſtu ſpiritus vl-
tra horas ſeptem, ſine cibo, vltra totidem
dies vita non durat. Macrob. in ſom. ſcip.
lib. 1. cap. 6. circa fin. & qui vt experientia
monet, ſi grauis ſit, & corruptioni obno-
xius, quod maximè fit ex graui ſtagnorum,
lacunarumue efflatu, vt exhalatione innu-
meris morbis mortales inficiat, & extre-
mum vitæ diem approperet. Vnde verſus.

Si cupis incolumem vitam traducere, cœlum
Effuge corruptum nebulis, nidore lacunis.
Quodque monet madidus morboſis Africus
auris.

Hinc priſci, quorum mens ſemper inten-
ta erat ad egregia, & glorioſa facinora, ſa-
lubres vrbium ſitus, cœlumq; ſalubre non
minus magnifecere, quàm reliqua. Ideo vr-
bes condituri cœli temperiem aëriſq; bo-
nitatem potiſſimùm delegere, quo, & ci-
uium vitæ conſulerent, & exteri, hac arte
illecti, ad eas habitandas numeroſiores ac-
currerent, leges etiam ſcita, & edicta pro-
mulgarunt circa ea, quæ ad aëris purita-
tem conſeruandam facerent, pœnis con-
tra minus obſequentes propoſitis, quod e-
tiam accuratè legitur præſtitiſſe Federicus
huius nominis Secundus Imperator, qui,
vt publicæ vtilitati proſpiceret, & in ſuis
ciui-

Digitized by Google

ciuitatibus, & caſtris aëris ſalubritas conſeruaretur, inter alia in conſtitione Regni vtriuſque Siciliæ decreuerat, vt ea omnia, quæ fœtidum, corruptumq; aërem reddere poſſent, extra ciuitatem ad mille paſſus exportarentur, aut in mari, vel flumine proijcerentur, pluribus alijs, ad aërem à putredine liberandum, ſancitis, vt in conſtit. Regn. Sicil. ſub tit. 48. & ibi etiam gloſſ. lib. 3. quam refert Matth. de Afflict. in conſtit. Regn. lib 3. de conſeru. aër. §. magna fuit, & ſeq. rubr. 34. vbi inquit, Regem ex proprio officio, quantùm in ſe eſt, teneri prouidere, ne in ſuis ciuitatibus aëris impuritas vlla fiat, quæ ciuibus, & ſubditis perniciem pariat. Et rectè quidem.

128 Nam, † vbi impurus aër, ibi & morboſi, & pauci ciues; quiſque enim in ſalubre cœlum fugit; quod etiam, & in rationabilibus experimento videmus. Imò nec à peccato creduntur immunes, qui peſtifera loca, ſibi ad habitandum eligunt, vt porè Deum tentantes, Abb. in cap. cum dilecti, nu. 16. de dol. & contum quem allegat, & ſequitur Rip. in tract. de peſt. nu. 8.

129 Vnde, † ſicut in multitudine miniſtrorum ſita eſt Regis dignitas, ita, & in paucitate plebis ignominia principis Salom. Prouerb. capitulo decimoquarto circa fin. & Dionyſ. Carthuſ. de quat. nouiſſ. art. 63. circ. princip.

Circa huiuſmodi ſtatuentes eo nomine ſolent ſe tueri, quòd ſtatuta, decreta, & ordinationes magiſtratuū ſecularium circa hanc materiam laicos tantùm comprehendant, qui, dum contraueniunt, pœnis comminatis plectuntur; quæ tamen non exercentur in clericos.

Sed, licet id extrinſecè veriſimile videatur, tamen, ſi non directè, & expreſsè, tacitè ſaltem, & indirectè eccleſiarum, & clericorum bona comprehendunt, cùm ſine operarijs laicis in eccleſiaſticis prædijs, nec oriza ſeminari, nec alio modo clerici ex eorum prædijs redditus percipere poſſint.

130 Quando enim † priuilegiatus non poteſt commodè vti ſuo priuilegio ſolus, etiam quòd non exprimantur perſonæ neceſſariæ ad illum finem, includuntur tamen in priuilegio arg. text. in cap. licet, §. cum conceditur, vbi etiam doctores, de priuil. in 6. & bene Bald. in auth. habita, nu 9. C. ne fil. pro patr. Abb. in c. quam ſit, num. 1. & ibi etiam Felyn. in terminis poſt alios per ipſum allegatos etiam, num. 1. de Iudæ. & Sarace. & Surd. etiam poſt plures per ipſo citatos in conſ. 301. nu. 81. volum. 3.

131 Vnde † etiam ſtatutum, quo imponitur pœna laicis pro facto clerici, dicitur contrarium libertati eccleſiaſticæ. Iaſ. in l. 1. num. 9. C. de ind. iud toll. per tex in cap. ſciant cuncti, de elect. in 6. Bart. in l 1. in fin. ff. de ijs quæ pœn. nom. relinq. & Felyn. poſt alios per ipſum allegatos in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ num. 99. de conſtit. & eſt caſus expreſsè comprehenſus in Bulla Cœnæ Domini, ſua num. 16. verſic. necnon, qui.

132 Infertur præterea, † quod edictum Principis ſecularis, ne frumentum plus certo pretio ab eo conſtituto vendatur, vi legis nunquam ligabit clericos, Abb. in repet. c. Eccleſia ſanctæ Mariæ num. 15. verſ. item ſi lex, & ibi Felyn. num. 40. in fin. de conſtit. & ita verbis expreſſis declarat Nauar. in manual. confeſſ. cap. 23. num. 88.

133 verſ. qua in re ibi, quia, † quamuis ij legi ſeculari non ſubijciantur, ſubiecti tamen ſunt legi naturali, & diuinæ, quæ præcipit, ne quis ſua vltra iuſtum pretium vendat, & paulò poſt, quamuis charitatis Chriſtianæ foret, vt Principes Eccleſiæ, qui maiore miſericordia reſplendere debent, taxas, & pœnas ſecularium, quas ob miſericordiam faciunt, ſuis edictis iuuarent. eodem num. 88. eandem etiam ſententiam amplexi fuerunt Garz. de vlt. fin. num. 158. cum pluribus ſeq Vaſ. de ſucceſſ. creat. §. 10. nu. 651. & 658. & §. 26. num. 71. Bapt. Feret. conſ 37. in fin. volum. 1. Burlat. conſ. 200 num 50. poſt alios plures, Surd in conſ. 301. volum. 3. & Azor lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. in fin. tom. 1.

134 Vnde non ſubſiſtit contraria † opinio, quam aliqui tenuerunt, quia laici careant iuriſdictione legis condendæ, ſeu edicendi ſuper clericos. Dec. in dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ, num 90. Azor eodem capit. 12. §. tertio quæritur cum alijs alibi ſupra allegatis.

Nec vera eſſet propoſitio, quæ in argumentum contra deduci poſſet, quòd, ſcilicet, matrimonia inituri † conſtringi poſ-
135 ſint,

Digitized by Google

ſint, ne contrahant cum perſonis certi loci; qui dicta propoſitio eſt contra libertatem matrimonij, & reprobata, tam antiquorum canonum diſpoſitione, vt cap. cum locum, & cap. gemma, de ſponſal. quam ex diſpoſitione ſacri concil. Trident. vt cap 9. de reform. ſeſſ. 24.

Doctores autem contrarium tenentes loquuntur reſpectu lucri tantùm, quod mulier contrahens contra formam ſtatuti cum forenſe, amittat lucrum, quod aliàs fuiſſet conſequta, non autem, quòd propterea matrimonium non teneat, aut aliqua poena incurratur. Felyn. in dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ, nu. 60. & ſeq & ibi Dec. num. 109 & 110. de conſtit. & Matth. de Affl ct. ſuper conſtit. Regni lib. 3. rubr. 20. de vxor non ducen. num. 5. quia materia matrimonialis eſt de iure poli, & non fori, & ibi num. 7. & per Iudices eccleſiaſticos cauſæ matrimoniales ſunt cognoſcendæ, vt probaui in capit. 24. numer 6. tom. 1.

136 Vltra † quod dicta opinio non caret difficultate: imò contrarium, quòd non amittat lucrum, eſt verior ex deductis per Abb. in repet. dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ num. 20 in fin. & per tot. d. & Dec. loco ſupra citato.

Videmus etiam, quòd ſtatutum ciuitatis Lucanæ prohibens foreſibus officium procuratoris, non habet locum, nec vires in foro eccleſiaſtico. Ancharan. conſ. 18. in quæſtion. num. 3 per tex. in capitulo cum deputati, de iud.

137 Ad quæ firmanda argumentum † teſte Cardin. Bellarm. adduci poſſet à ſignis, & prodigijs, quæ non raro Deus oſtendit in eos, qui eccleſiarum immunitatem violare præſumunt, de qua re ait, multa legi apud Tilmanum Brendembachium in lib 5. ſacr. collat. & extare inſignè teſtimonium Baſilij Porphirogeniti Græcorum Imperatoris pud Balſamonem in Nomocanone Phoci in comment. canon. primæ Synodi Conſtantinop primæ, & ſecundæ quam nos ſeptimi octauam Synodum appellamus, omnium eius temporis calamitatum culpam conferentis in legem quandam Nicephori Phocæ prædeceſſoris.

138 Ex quo lex † inquit Baſilius, iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernam vſque diem vitæ noſtræ contigit, ſed potiùs è contrario nullum omnino genus calamitatis defuit. Itaque legem illam meritò irritam eſſe voluit, ac penitus abrogauit, vt in 2. controu. gen. cap. 19. circa fin. verſ. quintum argumentum, de cler. libro primo, tomo ſecundo, & Aiſtulphus Longobardorum.

139 Rex † qui nimis perfide teſtamenta dono prędeceſſorum eius Beato Petro collata præripuit, & facultates Eccleſiæ Romanæ militibus ſuis dedit, diuino iudicio, dum venatum pergit, ſubito percuſſus interijt vt ſcribit Ado in Chron. anni 1127. quem citat idem Bellarm. in 3. controu. gener. lib. 5. cap. 9. §. de Aiſtulpho, tom. 1. arg. text in cap.

140 Anaſtaſius, & Federicus II. Imperator Siciliæ, & Apuliæ Rex contra libertatem matrimonij conſtitutiones edidit, quibus prohibebatur, ne feudatarij aliique eius ſubditi vxores ducere poſſent, aut filias ſorores, aliaſuè conſanguineas matrimonio collocarent ſine ipſius Regis licentia, vnde iuſto Dei Iudicio factum fuit, quòd ſemen eius non eſt ſuper terram, vt teſtatur Matth. de Affl ct. ad. rubr. 20. de vxor. non ducen. num. 6. & in prælud. conſtit. §. nos itaque, num 6.

Ideo, quòd idem Imperator inquit, id fieri in conſeruationem honoris ſui diadematis, potius dicendum eſt, id ſibi præparaſſe in deſtructionem animę, vt arguitè vertit Andr. de Iſern. in conſtit. Regni in eodem tit. de vxor. non ducen. in ver. honorem, num. 60. pag. mihi 232. cum per obliquum matrimonia a Deo inſtituta in Paradiſo prohibere conaretur, cap 2. §. his ita, 32. quæſt. 2.

Vnde talis lex non ligat in foro Dei Idem Iſern. ibidem, vltra quòd fuerunt etiam poſtea per Caro. 2. eiuſdem Sicil. Regem reuocata, vt in cap. item ſtatuimus quod Comites, & cap. item ſeruetur.

DE CONFRATERNITATIBVS. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 Clemens Papa VIII. modum, & formam, etiam erectionum confraternitatum, quare inſtituerit.
2 Regulares facultatem aggregandi habentes vnam tantum confraternitatem poſſunt aggregare cum conſenſu tamen, & teſtimonio loci.
Confraternitates ſecularium vni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo, ibidem.
3 Confraternitates debent eſſe erectæ auctoritate, vel Apoſtolica, vel Ordinaria.
Priuilegium eſt ſtrictè interpretandum, ibidem.
4 Confraternitates non poſſunt aggregari ſine conſenſu, ac teſtimonio ſui Ordinarij.
5 Roma caput omnium orbis eccleſiarum.
6 Priuilegium in abuſum veniens ceſſat.
7 Vitia virtutibus proximas.
8 Prædeceſſorum inſtituta alioqui iuſta tolluntur, ſi contrarium pariant effectum.
9 Ezechias Rex laudatur, quòd ſerpentem æneum deſtruxerit.
10 Idem, quod ſupra num. 8.
11 Scandala, vt euitentur, plura contra iuris regulas conceduntur.
12 Pernoctationes quæ fiebant in vigilijs Sanctorum; quare abrogata. Vigilia, qua pridie diei feſti fiebant, quare ſic dicũtur, ibidem.
13 Idem, quod ſupra num. 11.
Epiſcopus ad ſcandalum euitãdum ſua poteſt eccleſia priuari, ibidem.
14 Idem quod num. 1.
15 Epiſcopi eſt ſcandala auferre.
16 Idem, quod ſupra num 2.
17 Quare cõfraternitates ſecularium vni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo.
18 Idem.
19 Nemo in pluribus eccleſijs debet conſcribi.
20 Epiſcopo eſt totius diœceſis cura commiſſa.
21 Idem, quod num. 4.
22 Epiſcopus de ſuo grege rationem reddere tenetur.
23 Epiſcopus idem eſt, quod ſpeculator.
24 Epiſcopo maxima eſt circumſpectio neceſſaria & vigilantia.
25 Homo in malum pronus.
26 Carolus Borromeus ſanctæ memoriæ Epiſcopum otioſum acriter reprehendit.
27 Parochorum etia notantur.
28 Militis laus quæ ſit.
Imperatoris gloria in quo ſit ſita, ibidem.
29 Paſtoris animarum laus quæ.
Vigilantia animarum curatoribus maxima, & neceſſaria, ibidem.
30 Animalia in ſacris litteris oculis plena, quid denotent.
Oculus in vertice ſceptri apud Aegyptios, quid admoneat, ibidem.
31 Idem, quod ſupra num. 24.
32 Epiſcopali munere, quomodo nil iucundius ſit, nihilque laborioſius.
33 Ordinariorum iuriſdictio in quibus à Gregorio XIII. ad priſtinum ſtatum ſit reſtricta.
34 Iuris communis diſpoſitioni ſubiacent, quæ ad iuris terminos reducuntur.
35 Indulgentiarum communicatio, quæ, & quomodo fieri debeat.
36 Archiconfraternitates non poſſunt alias ſocietates pro ſe ſibi aggregare, niſi auctoritate Pontificia.
37 Delegata facultas ad perſonas non expreſſas minimè extenditur.
38 Statuta confraternitatum non poſſunt impartiri alijs ſocietatibus, niſi ab Ordinario approbata & conceſſa ibidem.
Epiſcopo competit confraternitatum ſtatuta examinare & approbare, ibidem.
39 Idem quod ſupra.
Confraternitates quorſum ſoleant inſtitui, ibidem.
40 Idem, quod ſupra num. 38.
41 Epiſcoporũ auctoritas maxima & circa quæ.
Idem quod num. 38 ibidem.
Confraternitates poſſunt ab Epiſcopis viſitari,

tari, etiam ſi ſint exempta, ibidem.

42 Epiſcopus eſt exequutor piarum diſpoſitionũ teſtatoris.

43 Villa, & caſtra territorij ciuitatis præſumũtur eſſe de diœceſi Epiſcopi.

44 Epiſcopus in exequutione piorum legatorum eſt iudex, & procuratorem poteſt coram ſe ad agendum conſtituere.

45 In concurſu 15. Epiſcopus dicitur exequutor legatorum piorum, in cuius diœceſi bona ſunt ſita.

Decretum in alienatione bonorum debet fieri ab eo iudice, cuius iuriſdictioni bona ſint ſubdita ibidem.

46 Teſtator, quãdo prohibere non poſſit, ne Epiſcopus piam eius diſpoſitionem exequatur.

47 Et quare.

48 Cadauera ſunt pſalmis, & precibus ſepulturæ tradenda.

49 Epiſcopus non poteſt diſponere, vt ipſius cadauer contra Eccleſiæ ritum ſepeliatur.

50 Idem, quod ſupra num 48.

51 In cadaueribus lachrimas fundere non eſt prohibitum.

Cadauerum Chriſtianorum cura apud antiquos maxima fuit, ibidem.

52 Lacedemonum mos ſuper eadem corpora ligendi.

53 Aegyptij, quomodo defunctos lugebant.

54 Et quomodo in Italia.

55 Idem, quod ſupra num. 51.

56 Idem.

57 Reſpha concubina pietas in cadauer Sauli commendatur.

58 Ob fletũ matris ſuper cadauer adoleſcentis, ille à Chriſto fuit reſuſcitatus.

59 Eadem de cauſa Lazarus ad vitam fuit reuocatus.

60 Eiulatus maximi ſuper cadaueribus improbantur.

61 Eletus non eſt honor mortuo, ſed hymni, pſalmi, & vita optima.

62 Idem, quod ſupra num. 60.

63 Idem.

64 In cadaueribus lachrimas fundere eſt prohibitum.

65 Ad lamentabilem fletum ſuper funus perſonas conducere non licet.

66 Idem, quod num. 64.

67 Mortem propinquorum, & amicorum non eſſe flendam.

68 Idem.

70 Propinquorum animarum potius, quàm corporum, mortem eſſe flendam.

71 Quod genus mortis deflendum.

72 Mos lauandi cadauera, à Chriſtianis alicubi etiam hodie ſeruatur.

73 Lotio in cadaueribus Epiſcoporum præſertim commendatur.

74 Idem, quod ſupra num. 51.

75 Sepulcra magnifica antiqui extruebant.

76 Non tamen in ciuitatibus.

Tumulari in ciuitatibus erat prohibitum, ibidem.

77 In vrbe, & circa eccleſias cadauera ſepeliri quando fuerit permiſſum.

78 Idem.

79 Sepultura vendi, aut ex ea pretium accipi, non poteſt.

80 Idem.

81 Quare non ſunt vendenda ſepulcra.

82 Mortuis prodeſt, vt in eccleſia ſepeliantur.

83 In Cœmeterijs etiam ſepeliri prodeſt.

84 Recedentibus in peccato mortali ſacra loca prodeſſe non poſſunt.

85 Idem.

86 Cadauer cuiuſdam Prætoris noſtis tempore à ſepulcro extrahitur.

87 Animæ defunctorum quatuor modis à peccatis ſoluuntur.

88. In præſenti ſeculo nos inuicem, ſiue orationibus, ſiue conſilijs, coadiuuari poſſumus.

89 Quæ animæ defunctorum ſoluuntur à peccatis.

90 Officia pro defunctis, quibus diebus fiant.

91 Ad Epiſcopum ſpectat concedere facultatem quærendi eleemoſynas pijs locis, vbi cadauera debeant ſepeliri.

92 Idem.

93 Regulares procurantes, vt infirmi apud illos ſepeliantur, pœnam incurrunt.

94 Mulier, etiam nupta ſepulturam ſibi eligere poteſt.

Et pater filijs quando ibidem.

95 Terminos antiquos tranſire quis dicatur.

96. Epiſcopus omnia pia loca ſua diœceſis habet ſubdita.

Limita quod continetur, num. 4. ibidem.

97 Declaratur quod continetur, num. 96.

Declarat, quod continetur, num. 41.

98 Epiſcopi poſſunt viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca, eaque corrigere, & reformare.

99 Epiſcopus hoſpitalia, & pia loca ſuæ diœceſis viſitare poteſt.

Oratio

Oratio vt à Deo exaudiatur, quæ requiratur, ibidem.

100 *Epiſcopus in quibus hoſpitalia, & pia loca corrigere poſſit.*

101 *Idem.*

102 *Gubernatores hoſpitalium, & confraternitatum ſacr. Congr. & conc. Trid. decretorũ tranſgreſſores, Epiſcopus, vti eorundem exequtor excommunicare poteſt.*

103 *Forma conſtit. Clement. VIII ſuper aggregatione, & indulgentiarum communicationibus eſt diligenter ſeruanda.*

Idem, quòd ſupra num. 35.

104 *Actus non valet, præſcripta forma minimè ſeruata.*

105 *Confraternitates, quas indulgentias inconſulto Epiſcopo publicare non poſſint.*

106 *Confraternitates Corporis Chriſti, quæ ſunt erectæ, vel erigendæ ex decreto S. Congregationis Archiconfraternitati de Minerua in Vrbe cenſentur aggregatæ.*

107 *Decretum ſacræ Congregationis ſuper aggregatione omnium Sanctorum Corporis Chriſti.*

108 *Confraternitates ſæculariũ quibus Archiconfraternitatibus poſſint aggregari.*

Extenſio ſtatuti nõ fit, niſi per ſtatuentem, ibidem.

109 *Extenſio ſtatuti non fit de perſona in perſonam.*

Statutum loquens de vno de alio contrarium diſponit, ibidem.

110 *In materia diſpenſabili non tantùm excluduntur non expreſſa, ſed etiam, quæ ex propria ſignificatione, latè ſumpto vocabulo, includuntur.*

Indulgentiæ à nemine poſſunt publicari ſine Ordinarij licentia, ibidem.

111 *Priuilegia ſunt ſtricti iuris.*

Et ſtrictè interpretanda, ibidem.

Priuilegium mutatione qualitatis perſonæ priuilegiatæ perditur, ibidem.

112 *Priuilegium vni Regno conceſſum ad alia Regna non extenditur indulgentia conceſſa altaribus ſancti Hyacinthi intelliguntur de altaribus in Regno.*

113 *Poloniæ erectis tantum.*

114 *Proœmium cauſam finalem indicat.*

115 *Diſpoſitio per verba præteriti temporis non extenditur ad futura.*

116 *Conſuetudo vnius Prouinciæ non extenditur ad alias.*

117 *Indulgentiæ ſũt omnes ab Ordinario recognoſcendæ adhibitis duobus de capitulo.*

Epiſcopus debet indulgentias quaſcunque in ſua diœceſi publicandas recognoſcere, ibidem.

118 *Nemo poteſt abſque Ordinariorum licentia indulgentias publicare.*

119 *Limita, num. 110.*

120 *Indulgentiæ, quæ fuerunt conceſſæ porrigentibus manus adiutrices, reuocatæ.*

121 *Indulgentiæ quare concedantur.*

122 *Matrices eccleſiæ ab inferioribus, quomodo recognoſcendæ.*

Declara ibidem.

123 *Pius Quintus indulgentias pro porrigentibus manus adiutrices &c reuocauit.*

124 *Indulgentiæ gratis à Sede Apoſtolica accipiuntur. Ideo gratis impartiendæ.*

Gratia Dei pretio non vendenda, ibidem.

125 *Idem, quod ſupra num. 121*

126 *Conſtitutio Pij Quinti ſuper reuocatione indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium.*

127 *Narratiua ſupradictæ conſtitutionis.*

128 *Indulgentiarum, quæ num ſub reuocatione comprehendantur.*

Indulgentiæ quæſtuandi facultatem, quouis modo continentes reuocatæ, ibidem.

129 *Nulli qua vis dignitate fulgenti licet facere quæſtus abſque licentia Pontificis.*

130 *Pius Quintus in ſua conſtitutione mandat Patriarchis, &c. vt publicare faciant dictam eius conſtitutionem.*

131 *Pius Quintus, nil vult obſtare dictæ eius conſtitutioni.*

132 *Publicatio conſtitutionis Pij Quinti.*

133 *Idem, quòd ſupra num 128.*

134 *Epiſcopi vigilare debent, ne indulgentiæ expiratæ, vel ſub aliqua reuocatione cõprehenſæ denuo publicentur.*

135 *Referenti non creditur, niſi conſtet de relato.*

136 *Iudicium non eſt temere de re aliqua ferendum.*

137 *Priuilegia plerunque clauduntur cum reſtrictiuis clauſulis.*

138 *Eleemoſynarũ collectio à confratribus fieri non poteſt, menſis, capſulis, vel peluibus appoſitis, ſed ſolùm ad formam eis ab Ordinario præſcribendam.*

139 *Confratres eleemoſynas colligere non poſſunt inconſulto Epiſcopo.*

140 Diœceſis tota eſt territorium Epiſcopi.
Regulares facultatem habentes aggregãdi altaria erigere non poſſunt, ibidem.
Regulares nil poſſunt in alieno territorio circa aggregatos decernere, ibidem.
141 Idem, quod ſupra num. 111.
Priuilegium ad non expreſſa extendi non poteſt, ibidem.
142 Regulares ſuper eleemoſynis colligendum proceſſionibusq; faciendis, quid ſtatuere.
Supplicationes indicere, & ordinare ad Epiſcopum ſpectat ibidem.
143 Ad ſolemnes proceſſiones tenētur accedere.
Epiſcopi eſt proceſſionis indicere, & ordinare, ibidem.
144 Limita.
145 Idem, quod ſupra num. 112.
Idem quod ſupra num 43. ibidem.
Vni conceſſum non poteſt per eundem alijs fieri commune, ibidem.
146 Idem, quod ſupra num. 140.
Ad Epiſcopū ſpectat formam eleemoſynas colligendi pijs locis praſcribere, ibidem.
147 Limita.
148 Idem, quod ſupra num. 141.
149 Epiſcopus à confraternitatibus rationem adminiſtrationis ſingulis annis poteſt exigere.
150 Eleemoſyna ſunt in pios vſus eroganda.
151 Epiſcopus iurare debet, ne eleemoſyna in alios, quàm in pios vſus conuertantur.
152 Eleemoſynarum virtus & efficacia.
153 Eleemoſynis peccata redimuntur.
154 Idem, quod ſupra num 99.
155 Idem.
156 Regulares ad ſacras confeſſiones audiendas non admittuntur, niſi ab Ordinario locorum ſint approbati.
Regulares non poſſunt ſe alieno obſequio ſubijcere ſine ſuorum ſuperiorum licentia, ibidem.
157 Regulares confratres, ſibi ipſis aggregatos vigore priuilegiorum ſuorum abſoluere poſſunt.
158 Vt abſoluere poſſint, quæ requirantur.
Lex non recepta non obligat, ibidem.
159 Priuilegium per non vſum perditur.
160 Regulares à quibus caſibus, & quorum priuilegiorum vigore non poſſint fratres ſuos, aut quo vis alios habitellum, vel corrigiam alicuius Religionis geſtantes abſoluere.
Ieſuita à caſibus Ordinario reſeruatis nequeunt abſoluere, ibidem.
161 Abſolutio duellantium eſt reuocata.
162 Abſolutio egredientium monialium clauſuram eſt reuocata.
163 Priora poſterioribus derogantur.
164 Priuilegia confirmantur interdum, ſed limitatè.
165 Derogatio limitata limitatum producit effectum.
166 Confeſſarij à quibus caſibus confratres aut corrigiam, vel habitum alicuius Religionis geſtantes non poſſint abſoluere.
167 Idem.
168 Conſtitutio prohibitiua fortior eſt permiſſiua.
169 Quæ indulgentiæ ſint conceſſæ accedentibus ab ſubſidium terræ Sanctæ.
Conceſſum ab Innocentio Papa Cruceſignatis quale, ibidem.
170 Federicus Secundus Imperator cōtra Sarracenos crucis vexillum ſuſtulit.
171 D. Dominicus hæreſim apud Toloſam gliſcentem coërcuit.
Idem, quod ſupra num: 169.
172 Ius idem ſtatuitur, vbi eadem ratio viget.
173 Declaratio cap excōmunicamus adhæret.
174 Indulgentiæ non acquiruntur, niſi adimpleta integra conditione, ſub qua conceduntur.
175 Indulgentiarū conceſſio non extendenda.
176 Idem quod ſupra num. 173.
Qui cruceſignatorum verè gaudeant priuilegio eis conceſſo ab Innocent. Papa, ibidem.
177 Habilitas certarum perſonarum non extenditur ad perſonas inhabiles.
178 Confraternitates S. Crucis nomine erectæ, quoad abſolutionum peccatorū non amplieri gaudent prærogatiua quam cetera.
179 Idem quod ſupra num 160.
180 Decretum irritans omnia in contrarium geſta annullat.
181 Idem quod ſupra num 160.
Idem, quod ſupra num. 166. ibidem.
182 Confraternitates nouam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam impetrare debent.
189 Dictio eo ipſo, quid operetur.
184 Confratres non obtinentes nouam aggregationis formam à Pōtifice præſcriptam, quibus pœnis plectantur.

Pœna

Digitized by Google

285
28
7

tardi: Ecce vir sanctus (beatus Job) sub in
tres seculi negociis obstrictus inter
occupationes innumeras liber ac studiosus quo
dicentibus fuit qui fructus bonorum nusquam sine
premium commendat qua numeroso subditis
[illegible] bona admonitionis addidit a quibus
fructus temporalis servitutis accepit. hic namque
debet omnes [illegible] omnes qui praeesse sive
pluribus sive qui multis hoc qui paucioribus
praeest ut ea debita ministeria a subditis
exigat quatenus ipse eius quod semper
admonitionibus debeat, sollicitus attendat omnes namque qui sub dei persuasione condi-
tionis dicans nobis ministerium exigimus
subiecta ac vero domino, quid nobis aliud
nisi conversi servari servimus. Sicut ipse is qui
subest servire ob obsequium reddat pro
[illegible] ut is qui praeest serviat ad verbum.
Cum is qui subest iussis ambobus parere cer-
tet. Sicut is qui praeest curam sollicitudinis
ac pietatis impendat. Hinc Divus Gregorius
iure divino [illegible] exit [illegible]
omnes meas et alios [illegible] Paulus in hac addictis

102 Quarto caſu, † quo, ſeruatis ſeruandis, fuerint prædia eccleſiaſtica in emphiteuſim conceſſa, tûc, aut ab emphiteuta in eiſdem terminis, & ſtatu in quo fuerunt emphiteuticata, poſſidentur, & hoc caſu, nullo etiam exquiſito colore poſſunt laici ab emphiteuta prædiorum eccleſiaſticorum collectarum exactionum prætendere, quia im-
103 munitas dictorum prædiorum † cum ſit realis Leuit. cap. 7. cap. nullum liceat, 12. quæſt. 2. cap. generaliter, §. nouarum, 16. quæſt. 1 Rot. diuerſ. deciſ. 23. num 6 par. 1. cum alijs ſupra allegatis tranſit ad quemcumque cum eiſdem bonis eccleſiaſticis,
104 & † ea gaudent laici, eadem bona in emphiteuſim poſſidentes, gloſſ. in dict. cap. generalit. 1. § nouarum in verſ. mancipia, 16 quæſt. 1. Abb. conſ. 9. num. 2. verſ. ſi enim eximitur, par. 1. Pariſ conſ. 69. num. 6. lib. 1. & alij ſupra eod. cap. 33. citati, quibus addo in terminis emphiteuſis eccleſiaſticæ, Bart. in l priuatæ, num. 2. C. de excuſ. mun. lib. 10. quem ſequitur Iaſ. in l. 1. num. 31. C. de iur. emphit. gloſſ. vnic. in l. honorem, ff. de mun. & honor. quam pro hac opinione ſequendo, Bart. citat Purpa. in l. placet. C. de ſacroſanct. Eccleſ. hanc etiam opinionẽ pluribus probat Petr. de Vbal. in tract. collect. in fin. & poſt Bart. Bald. & Alexand. quos citat eandem opinionem ſequitur Bertach in repert. ſub ver.

105 Collectam emphiteuta † diſtinguens, quòd ſecus eſt in emphiteuta priuati, quam diſtinctionem tenet etiam, & probat Boſſ. in titul de princip. & priuil. eid. 123. iunct. num. 128.

106 Rationem † quare pro bonis emphiteuticis, quæ laicus habet ab Eccleſia non teneatur ſoluere aliquam collectam adducit, Iaſ. nempè ex eo, quod dicta bona ſint perpetuò pẽſioni obligata, & pro eis quolibet anno canon ſoluatur; ideò nullam communi pro his deberi collectam, nè pro emphiteuſi Eccleſiaſtica duplicia onera ſuſtineantur, vt ead. l. 1. dicto num. 31. & poſt Felyn. Rom. Socin. Feder. de Sen. Alexand. Dec. & alios quos citat Cardin. Tuſch. in pract. concluſ. ſub rubr. oner. duplic. concluſ. 136. nu. 1. tom. 5.

107 Quod etiam † altera ratione firmatur, quia licet ſtatutum laicorum nõ poteſt diſponere ſuper rebus Eccleſiaſticis, etiamſi talia ſint bona, quorum vtile dominium ſpectet ad laicos, cap. quæ in Eccleſiarum, vbi Abb. num. 2. de conſtit. cum alijs ſupra nu. 90. & ſeq. allegatis, & mox citandis.

108 Statuta enim † laicorum etiam, quòd non diſponant de eccleſijs, vel clericis, nec in materia tangente priuilegia, vel iura clericorum, aut eccleſiarum, ſed ſimpliciter aliquid honeſtum diſponant in præiudicialibus non ligant, nec comprehendunt clericos, nec eccleſias, ſeu bona eccleſiaſtica, quidquid modernis temporibus in contrarium tenuerit Capiblanc. de Baron. pragm. 1. ſub num. 198 & ſeq.

109 Vt reprobata † contraria opinione Bart. aſſerentis ſtatuta laicorum ſimpliciter facta contra ea, quæ competunt eccleſijs, vel clericis non in priuilegium. ſed, vt cuilibet, tunc ligare clericos, & in foro Epiſcopali eſſe ſeruanda, dummodo honeſta ſint, de qua in l. cunctos populos num. 29. C. de ſum. Trinit. & fid. cath. cuius opinionem, poſt alios, per ipſum citatos, ſequitur Lopez. in additione ad Diaz. pract. quæſt. cap 56. ver. ex quibus, poſt Bald. in ead. l. cunctos populos, nu. 10. qui allegatis per Bart reſpondet, & eius opinionem reprobat, ſequitur, & tenet Abb. in cap. ſua, il primo, n 9. de decim. poſt tex in cap eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtit. & poſt Ant. Imol. Rom. & alios citatos cõtrarijs reſpondendo, & rationes adducendo probat Felyn. in eod. cap eccleſia ſanctæ Mariæ num. 81. verſ. ſed contra Bart. & ibidem Bald num. 5. Abb. num 10. & Dec. nu. 88 & 91. de conſtit. cap. bene quidem in fine 96. diſtin. Bero. in conſ. 31. num. 20 cum ſeq vol. primo, & hanc eſſe communem* doctorum theoricam teſtatur idem Abb. in cap. non minus nu. 20. in princ. de immunit. eccleſ. Sylueſt. qui etiam, inquit, hanc eſſe communem * opinionem in ver. immunitas, §. 1. num. 20. Surd. in conſ. 2. num. 15. volum. 1 cum alijs, de quibus ſupra cap. 45. num. 42. & ſeq.

111 Infertur etiam ex prædictis, laicorum ſtatuta, ſiue decreta, aut ordinationes, quibus ob publicã vtilitatem pœnaliter prohibetur, nè in prædijs orizæ ſerantur, aut quid ſimile clericos minime ligare, aut eccleſiarum bona. Quidquid in contrarium tenuerint Gabr. in conſ. 37. num 3. & ſeq.

Vulpel.

Digitized by Google

Vulpel. in tractat. de libert. eccleſ. par.3. num.16.& Menoch. conſ.1000. volum.10. num.28. quos citat, & ſequitur Cabal. in centur.reſolut. crimin. caſ.12. ſub num. 4. quia, nec directè, neque indirectè tacitè, vel expreſsè,contra libertatem eccleſiaſticam Principatibus, ſeù magiſtratibus ſecularibus quidquam licet attentare.Anchar.in conſ. mihi 196. num. 4 alias 112. magnificè, & Illuſtr. Colleg. Bonon. inter conſil. eiuſdem Anchar. conſ. 12 num. 2. & ſeq. Abb. in repeti. cap. eccleſia ſanctæ Mariæ num.31. de conſtitut. & in terminis quam plures allegat Surd. conſ.301. num.75.76. & ſeq.volum.3.

114 Imò † ſi eorundem ſtatutorum,aut decretorum vigore contra clericos,exercent illos mulctando, aut aliàs quouis modo grauando, in excommunicationis ſententiam in Bullam Cœnæ Domini contentam incidunt, vt in eadem Bull.ſub nu.15. verſ. quiuè ex eorum, & Nauar.in cap.27.num. 69 §.qui ex eorum verſ. necnonqui decenl.Eccleſ.tom.1.

Non tamen negabo, quin, & ipſi eccleſiarum Prælules, ſi pij, prudentiſque paſtoris officium præſtare velint, eandem prohibitionem facere illamque exequtioni, debeant demandare.

115 Quòd, ſi † ipſi Prælati eadem edicta, & inhibitiones ordini clericali recuſarent, quod minimè eſt credendum, proponere, Non propterea magiſtratus ſeculares poſſunt Prælatorum negligentiam, vt aliqui putant,ſupplere, quia cum Iudex eccleſiaſticus ſit maior, ipſe Iudicis ſecularis inferioris negligentiam ſupplere, & illum corrigere poteſt, cap. ex tranſmiſſa, de form. comp. Azor in 1.par. inſtitut. moral.lib.5. cap.12. verſ.ſed dubitare. & Rot.de anno 1595 vt ſcripſi in cap 38.nu 92.tom.1.

116 Dicta verò ſcribentium † opinio,quòd ſcilicet, iudex laicus ſupplere poſſit Iudicis eccleſiaſtici negligentiam procedit in cauſis miſti fori tantùm: in quibus, cùm ſit locus præuentioni, eccleſiaſtico iudice negligente, poterit laicus præuenire, & in his terminis procedunt allegata per Anchar. conſ 196. aliàs 112. num.6 7.& 8. & aliorum, qui pro eadem opinione ſcripſerunt;ſed hoc caſu non verſamur in crimine miſti fori: quia ſeminare oriza non eſt de genere prohibitorum,cum vt teſtatur Plin. lib.18.cap 7.& lib.22.cap 25. in Italia maxima eſſet copia, & Theophraſt. quod ſua ætate peregrinum,& illius ſemen ex India

117 illatum fuerat, nullibique † iure illius ſatio prohibita reperiatur, ideo ſub cauſis miſti fori connumerari non poteſt. Surd. in dict. conſ.301. num.90. verſ. & non eſt verum,tom.3.

Vnde Iudices ſeculares eorum falcem in alienam meſſem imponere non debent, ſed iudicem eccleſiaſticum ſuperiorem videlicet,Metropolitanum, Nuncium, vel Legatum, aut etiam Papam,ſi opus fuerit, à quo in euentum recuſationis ſine legitima cauſa cogatur inferior ad prohibendum clero ne ſeminetur oriza recurrere debent,per text.in cap.nullus & ibi Innoc. prope fin & poſt alios, quos citat Abb nu. 2.de iur.patron.& in cap. poſtquam, nu.8. de elect. Anchar. eodem conſ.196 num.7. & optimè Nauar.in relect.cap.nouit, notat.6.num.25 de iud.

118 Et in ſimili † videmus, quòd quotieſcumq; prætendunt laici clericos teneri ad ſubeundum onera,nempè belli,aut alijs de cauſis,eccleſiarum Prælati, & etiam Papa, adiri debent, quorum conſenſus, & auctoritas reſpectiuè requiritur,vt capitulo clericis laicos, §.nos igitur,de immunitat.eccleſ.in 6 & alijs,de quibus ſupra.

119 Si verò magiſtratus ſeculares † eorum prohibitione non obſtante ſpeciales, & particulares licentias ſeminandi,& colendi oriza,vt interdum contingere ſolet, cõceſſerint; tunc ex multo magis Prælatibus eccleſiaſticis eaſdem licentias concedere licebit, cùm ipſi ſint quibuſcumq; laicis iudicibus maiores, cap 1. in fin.17. diſtinct. cap.quis dubitet,96.diſtinct & Pial.81.ver. Ego dixi,& ideo:quod minori licet,maiori illicitum eſſe non debet. Huiuſmodi tamen facultates parce,& non ſine graui, & legitima cauſa laxari debent.

120 In hoc in negotio † magiſtratus ſeculares cum Prælatis eccleſiaſticis communi deberent conſenſu prouidere,ne in agris à ciuitatibus ſaltem quatuor milliaria, & ab oppidis, & caſtris mille paſſuum non diſtantibus,ſerantur orizæ: quia, cùm illius natura ſit in paluſtribus, & vliginoſis locis naſci, & exareſcere, vt inquit Dioſcorides,

des, idque vſus comprobet, neceſſe erit, vbi naturaliter intra dictum ſpatium paluſtria non habeantur ductu aquarum, quæ ab agricolis peritis in prædia deriuari, & ſulcis claudi ſolent arte, ſtagna fieri, in quibus illæ aquæ putreſcunt aëremque adeò noxium reddunt, vt ex agricolis, & operarijs in huiuſmodi orizæ opere ſe ſe exercentibus, quamplures è viuis decedant, caſtraque, oppida, & ciuitates, apud quas ſeminantur, inſalubri cœlum depopulantur vbi incolarum, & ciuium rara proles, & ſi, qui naſcantur, omnes ante pubertatem intereunt, de quo, & ipſe de viſu, & auditu teſtari poſſum qui dum Vicariatus munere fungerem in Epiſcopatu Vercellenſi, & diœceſim viſitarem, in illius agro plura oppida, & caſtra depopulata incoliſq; ſpoliata, ac fere derelicta, comperi, & à quamplurimis incolis, & laborantibus præmiſſa accepi: eſt enim valde abſurdum, vt voracitate quorundam, qui ex ſemine, & cultura orizæ vberiores fructus percipere prætendunt (licet Dei iudicio quandoque decocti, & fugitiui recedunt) oppida, & caſtra deuaſtentur, & propterea, vt homines pe-
121 reant, † cùm hominum gratia omnia ſint conſtituta, §. in pecudum in fin. ff. de vſur. & Bart. in l. 1. nu. 1. ff. de ſtat. hom.

122 Homo enim † eſt digniſſima creaturarum l. iuſtiſſimè iuncta, gloſſ. in ver. dignitatem, de ædil. edict. Ideo formauit illum Deus ad imaginem ſuam Geneſ. 1. & cap. 2. de homicid. l. ſi quis in metallum. C. de penis cumpluribus alijs per Cepoll. in dicta l. iuſtiſſimè alleg. Matth. de Afflict. in conſtitut. Regni, lib. 2. rubr. 67. de Sacram. præſt. baiul. §. de Burgenſatibus, num. 12. Vnde Ouid.

Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram,
Os hominum ſublime dedit, cœlumq; videre
Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.

Et Virgilius:

Igneus eſt illis vigor, & cœleſtis origo.

123 Propterea homini † omnia ſubijciuntur. Geneſ. cap. 1. & Pſalm. 8. verſ. omnia ſubieciſti. Nam ipſe eſt compendium omnium rerum, quæ à ſummo opifice creatæ fuere: viderat enim ille ſupremus artifex, omnia fruſtra fuiſſe creata, niſi illis norma daretur, & finis, ad quem res illæ, & vniuerſa mundi machina creata fuerat. Ideo fecit Deus hominem, tanquam normam omnium rerum, ad cuius finem omnia diſponerentur, vt in §. in pecudum, & ibi etiã gloſſ. inſtit. de rer. diuiſ. Lud. Gomel. in §. ſupereſt, num. 13. circa fin. inſtit. de action. & cum hominis vita res ſit inæſtimabilis l. fin. C. de ijs qui deiecer. vel effud. Matth. de Afflict. ſuper conſtit. Regni, lib. 1. de clandeſt. homicid. §. ſi damna, num. 11. illius maxima eſt habenda ratio. Ideo Principes, & magiſtratus minimè indulgere debent priuatæ paucorum vtilitati orizam ſeminantium in totius vniuerſitatis præiudicium.

125 Nam † priùs debent Reipublicæ, quàm ſingulorum vtilitatem, & commodum præ oculis habere, cùm publica vtilitas priuatæ ſit præferenda, c. ſcias frater, 7. q. 1. l. pen. C. de primipil. lib. 12. l. pen. ff. de priuil. cred. & Bart. in auth. de hæred. & falcid. num 4. Quare ad ſalutem corporum tuendam de aëris ſtatu, & optima eius qualitate conſeruanda impenſe eſt inuigilandum: nam
126 toti † in aëre verſamur, & vitam in eo ducimus, ita quòd ſine hauſtu ſpiritus vltra horas ſeptem, ſine cibo, vltra totidem dies vita non durat. Macrob. in ſom. ſcip. lib. 1. cap. 6. circa fin. & qui vt experientia monet, ſi grauis ſit, & corruptioni obnoxius, quod maximè fit ex graui ſtagnorum, lacunarumue efflatu, vt exhalatione innumeris morbis mortales inficiat, & extremum vitæ diem approperet. Vnde verſus.

Si cupis incolumem vitam traducere, cœlum
Effuge corruptum nebulis, nidore lacunis.
Quodque mouet madidus morbeſis Africus auris.

Hinc priſci, quorum mens ſemper intenta erat ad egregia, & glorioſa facinora, ſalubres vrbium ſitus, cœlumq; ſalubre non minus magnifecere, quàm reliqua. Ideo vrbes condituri cœli temperiem aëriſq; bonitatem potiſſimùm delegere, quo, & ciuium vitæ conſulerent, & exteri, hac arte illecti, ad eas habitandas numeroſiores accurrerent, leges etiam ſcita, & edicta promulgarunt circa ea, quæ ad aëris puritatem conſeruandam facerent, pœnis contra minus obſequentes propoſitis, quod etiam accuratè legitur præſtitiſſe Federicus huius nominis Secundus Imperator, qui, vt publicæ vtilitati proſpiceret, & in ſuis ciui-

ciuitatibus, & caſtris aëris ſalubritas con-
ſeruaretur, inter alia in conſtitione Regni
vtriuſque Siciliæ decreuerat, vt ea omnia,
quæ fœtidum, corruptumq; aërem redde-
re poſſent, extra ciuitatem ad mille paſſus
exportarentur, aut in mari, vel flumine
proijcerentur, pluribus alijs, ad aërem à
putredine liberandum, ſancitis, vt in con-
ſtit. Regn. Sicil. ſub tit. 48. & ibi etiam gloſſ.
lib. 3. quam refert Matth. de Afflict in con-
ſtit. Regn. lib 3. de conſeru. aër. §. magna
fuit, & ſeq. rubr. 34. vbi inquit, Regem ex
proprio officio, quantùm in ſe eſt, teneri
prouidere, ne in ſuis ciuitatibus aëris im-
puritas vlla fiat, quæ ciuibus, & ſubditis
perniciem pariat. Et rectè quidem.
128 Nam, † vbi impurus aër, ibi & mor-
boſi, & pauci ciues; quiſque enim in ſalu-
bre cœlum fugit; quod etiam, & in ratio-
nabilibus experimento videmus. Imò nec à
peccato creduntur immunes, qui peſtifera
loca, ſibi ad habitandum eligunt, vt potè
Deum tentantes, Abb. in cap. cum dilecti,
nu. 16. de dol. & contum quem allegat, &
ſequitur Rip. in tract. de peſt. nu. 8.
129 Vnde, † ſicut in multitudine miniſtro-
rum ſita eſt Regis dignitas, ita, & in pau-
citate plebis ignominia principis Salom.
Prouerb. capitulo decimoquarto circa fin.
& Dionyſ. Carthuſ. de quat. nouiſſ. art. 63.
circ. princip.

Circa huiuſmodi ſtatuentes eo nomine
ſolent ſe tueri, quòd ſtatuta, decreta, &
ordinationes magiſtratuũ ſecularium cir-
ca hanc materiam laicos tantùm compre-
hendant, qui, dum contraueniunt, pœnis
comminatis plectuntur: quæ tamen non
exercentur in clericos.

Sed, licet id extrinſecè veriſimile videa-
tur, tamen, ſi non directè, & expreſsè, taci-
tè ſaltem, & indirectè eccleſiarum, & cle-
ricorum bona comprehendunt, cùm ſine
operarijs laicis in eccleſiaſticis prædijs,
nec oriza ſeminari, nec alio modo cleri-
ci ex eorum prædijs redditus percipere
poſſint.
130 Quando enim † priuilegiatus non po-
teſt commodè vti ſuo priuilegio ſolus, e-
tiam quòd non exprimantur perſonæ ne-
ceſſariẹ ad illum finem, includuntur tamen
in priuilegio arg. text. in cap. licet, §. cum
conceditur, vbi etiam doctores, de priuil. in
6. & bene Bald. in auth. habita, nu 9. C. ne
fil. pro patr. Abb. in c. quam ſit, num. 1. & ibi
etiam Felyn. in terminis poſt alios per ip-
ſum allegatos etiam, num. 1. de Iudæ, & Sa-
race. & Surd. etiam poſt plures per ipſo ci-
tatos in conſ. 301. nu. 81. volum. 3.
131 Vnde † etiam ſtatutum, quo imponi-
tur pœna laicis pro facto clerici, dicitur
contrarium libertati eccleſiaſticæ. Iaſ. in l.
1. num. 9. C. de ind. iud ioll. per tex in cap.
ſciant cuncti, de elect. in 6. Bart. in l 1. in
fin. ff. de ijs quæ pœn. nom. relinq. & Felyn.
poſt alios per ipſum allegatos in cap. ec-
cleſia ſanctæ Mariæ num. 99. de conſtit. &
eſt caſus expreſsè comprehenſus in Bulla
Cœnæ Domini, ſua num. 16. verſic. nec-
non qui.
132 Infertur præterea, † quod edictum
Principis ſecularis, ne frumentum plus cer-
to pretio ab eo conſtituto vendatur, vi le-
gis nunquam ligabit clericos, Abb. in re-
pet. c. Eccleſia ſanctæ Mariæ num. 15. verſ.
item ſi lex, & ibi Felyn. num. 40. in fin. de
conſtit. & ita verbis expreſſis declarat Na-
uar. in manual. confeſſ. cap. 23. num. 88.
133 verſ. qua in re ibi, quia, † quamuis ij legi
ſeculari non ſubijciantur, ſubiecti tamen
ſunt legi naturali, & diuinæ, quæ præcipit,
ne quis ſua vltra iuſtum pretium vendat, &
paulò poſt, quamuis charitatis Chriſtianæ
foret, vt Principes Eccleſiæ, qui maiore mi-
ſericordia reſplendere debent, taxas, &
pœnas ſecularium, quas ob miſericordiam
faciunt, ſuis edictis iuuarent. eodem num.
88. eandem etiam ſententiam amplexi fue-
runt Garz. de vit. fin. num. 158. cum pluri-
bus ſeq Vaſ. de ſucceſſ. creat. §. 10. nu. 651.
& 658. & §. 26. num. 71. Bapt. Feret. conſ 37.
in fin. volum. 1. Burſat. conſ. 200 num 50.
poſt alios plures, Surd in conſ. 301. volum.
3. & Azor lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. in
fin. tom. 1.
134 Vnde non ſubſiſtit contraria † opinio,
quam aliqui tenuerunt, quia laici careant
iuriſdictione legis condendæ, ſeu edicendi
ſuper clericos. Dec. in dicto capitulo Ec-
cleſia ſanctæ Mariæ, num 90. Azor eodem
capit. 12. §. tertio quæritur cum alijs alibi
ſupra allegatis.

Nec vera eſſet propoſitio, quæ in argu-
mentum contra deduci poſſet, quòd, ſcili-
135 cet, matrimonia inituri † conſtringi poſ-
ſint,

Digitized by Google

ſint,ne contrahant cum perſonis certi loci; quia dicta propoſitio eſt contra libertatem matrimonij, & reprobata, tam antiquorum canonum diſpoſitione,vt cap.cum locum, & cap.gemma, de ſponſal. quam ex diſpoſitione ſacri concil.Trident.vt cap 9. de reform.ſeſſ.24.

Doctores autem contrarium tenentes loquuntur reſpectu lucri tantùm, quod mulier contrahens contra formam ſtatuti cum forenſe, amittat lucrum, quod aliàs fuiſſet conſequta,non autem,quod propterea matrimonium non teneat, aut aliqua poena incurratur. Felyn. in dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ,nu.60. & ſeq & ibi Dec.num.109 & 110.de conſtit. & Matth. de Affl ct. ſuper conſtit. Regni lib.3. rubr. 20.de vxor non ducen.num.5. quia materia matrimonialis eſt de iure poli, & non fori, & ibi num.7. & per Iudices eccleſiaſticos cauſæ matrimoniales ſunt cognoſcendæ, vt probaui in capit. 24. numer 6. tom.1.

136 Vltra † quod dicta opinio non caret difficultate: imò contrarium, quòd non amittat lucrum, eſt verior ex deductis per Abb.in repet. dicto capitulo Eccleſia ſanctæ Mariæ num. 20 in fin. & per tot.d. & Dec.loco ſupra citato.

Videmus etiam, quòd ſtatutum ciuitatis Lucanæ prohibens foreſibus officium procuratoris, non habet locum, nec vires in foro eccleſiaſtico. Ancharan. conſ. 18. in quæſtion.num.3 per tex. in capitulo cum deputati,de iud.

137 Ad quæ firmanda argumentum † teſte Cardin Bellarm. adduci poſſet à ſignis, & prodigijs, quæ non raro Deus oſtendit in eos, qui eccleſiarum immunitatem violare præſumunt, de qua re ait,multa legi apud Tilmanum Brendembachium in lib 5. ſacr. collat. & extare inſignè teſtimonium Baſilij Porphirogeniti Græcorum Imperatoris pud Balſamonem in Nomocanone Phoci in comment. canon. primo Synodi Conſtantinop primæ, & ſecundæ quam nos latini octauam Synodum appellamus, omnium eius temporis calamitatum culpam conferentis in legem quandam Nicephori Phocæ prædeceſſoris.

138 Ex quo lex † inquit Baſilius,iſta robur habuit, nihil boni penitus in hodiernam vſque diem vitæ noſtræ contigit,ſed potiùs è contrario nullum omnino genus calamitatis defuit. Itaque legem illam meritò irritam eſſe voluit, ac penitus abrogauit, vt in 2. controu. gen. cap. 29. circa fin. verſ. quintum argumentum, de cler. libro primo, tomo ſecundo, & Aiſtulphus Longobardorum.

139 Rex † qui nimis perfide teſtamenta dono prędeceſſorum eius Beato Petro collata præripuit, & facultates Eccleſiæ Romanæ militibus ſuis dedit, diuino iudicio, dum venatum pergit, ſubito percuſſus interijt vt ſcribit Ado in Chron. anni 1227. quem citat idem Bellarm. in 3.controu.gener. lib.5. cap. 9. §. de Aiſtulpho, tom. 1. arg.text in cap.

140 Anaſtaſius, & Federicus II. Imperator Siciliæ,& Apuliæ Rex contra libertatem matrimonij conſtitutiones edidit, quibus prohibebatur, ne feudatarij alijue eius ſubditi vxores ducere poſſent, aut filias ſorores,aliaſuè conſanguineas matrimonio collocarent ſine ipſius Regis licentia,vnde iuſto Dei Iudicio factum fuit, quòd ſemen eius non eſt ſuper terram, vt teſtatur Matth.de Affl ct. ad. rubr. 20. de vxor.non ducen num. 6. & in prælud.conſtit. §.nos itaque, num 6.

Ideo, quòd idem Imperator inquit, id fieri in conſeruationem honoris ſui diadematis, potius dicendum eſt, id ſibi præparaſſe in deſtructionem animę,vt arguit vertit Andr. de Iſern. in conſtit. Regni in eodem tit.de vxor non ducen. in ver. honorem, num.60. pag.mihi 232. cum per obliquum matrimonia a Deo inſtituta in Paradiſo prohibere conaretur, cap 2. §.his ita, 32.quæſt.2.

Vndè talis lex non ligat in foro Dei Idem Iſern.ibidem, vltra quòd fuerunt etiam poſtea per Caro.2.eiuſdem Sicil.Regem reuocata, vt in cap. item ſtatuimus quod Comites,& cap.item ſeruetur.

DE CONFRATERNITATIBVS. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *Clemens Papa VIII. modum, & formam, etiam erectionum confraternitatum, quare inſtituerit.*

2 *Regulares facultatem aggregandi habentes vnam tantum confraternitatem poſſunt aggregare cum conſenſu tamen, & teſtimonio loci.*

Confraternitates ſecularium vni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo, ibidem.

3 *Confraternitates debent eſſe erectæ auctoritate, vel Apoſtolica, vel Ordinaria.*

Priuilegium eſt ſtrictè interpretandum, ibidem.

4 *Confraternitates non poſſunt aggregari ſine conſenſu, ac teſtimonio ſui Ordinarij.*

5 *Roma caput omnium orbis eccleſiarum.*

6 *Priuilegium in abuſum veniens ceſſat.*

7 *Vitia virtutibus proximæ.*

8 *Prædeceſſorum inſtituta alioqui iuſta tolluntur, ſi contrarium pariant effectum.*

9 *Ezechias Rex laudatur, quòd ſerpentem aneum deſtruxerit.*

10 *Idem, quod ſupra num. 8.*

11 *Scandala, vt euitentur, plura contra iuris regulas conceduntur.*

12 *Pernoctationes quæ fiebant in vigilijs Sanctorum; quare abregatæ. Vigiliæ, quæ pridie diei feſti fiebant, quare ſic dicũtur, ibidem.*

13 *Idem, quod ſupra num. 11.*

Epiſcopus ad ſcandalum euitãdum ſua poteſt eccleſia priuari, ibidem.

14 *Idem quod num. 1.*

15 *Epiſcopi eſt ſcandala auferre.*

16 *Idem, quod ſupra num 2.*

17 *Quare cõfraternitates ſecularium vni tantum Religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari, & quomodo.*

18 *Idem.*

19 *Nemo in pluribus eccleſijs debet conſcribi.*

20 *Epiſcopo eſt totius diœceſis cura commiſſa.*

21 *Idem, quod num. 4.*

22 *Epiſcopus de ſuo grege rationem reddere tenetur.*

23 *Epiſcopus idem eſt, quod Speculator.*

24 *Epiſcopo maxima eſt circumſpectio neceſſaria & vigilantia.*

25 *Homo in malum pronus.*

26 *Carolus Borromeus ſanctæ memoriæ Epiſcopum otioſum acrius reprehendit.*

27 *Parochorum otia notantur.*

28 *Militis laus quæ ſit.*

Imperatoris gloria in quo ſit ſita, ibidem.

29 *Paſtoris animarum laus quæ.*

Vigilantia animarum curatoribus maxima, & neceſſaria, ibidem.

30 *Animalia in ſacris litteris oculis plena, quid denotent.*

Oculus in vertice ſceptri apud Aegyptios, quid admoneat, ibidem.

31 *Idem quod ſupra num. 24.*

32 *Epiſcopali munere, quomodo nil iucundius ſit, nihilque laborioſius.*

33 *Ordinariorum iuriſdictio in quibus à Gregorio XIII. ad priſtinum ſtatum ſit reſtricta.*

34 *Iuris communis diſpoſitioni ſubiacent, quæ ad iuris terminos reducuntur.*

35 *Indulgentiarum communicatio, quæ, & quomodo fieri debeat.*

36 *Archiconfraternitates non poſſunt alias ſocietates pro ſe ſibi aggregare, niſi auctoritate Pontificia.*

37 *Delegata facultas ad perſonas non expreſſas minimè extenditur.*

38 *Statuta confraternitatum non poſſunt impartiri alijs ſocietatibus, niſi ab Ordinario approbata & conceſſa ibidem.*

Epiſcopo competit confraternitatum ſtatuta examinare & approbare, ibidem.

39 *Idem quod ſupra.*

Confraternitates quorſum ſoleant inſtitui, ibidem.

40 *Idem, quod ſupra num. 38.*

41 *Epiſcoporũ auctoritas maxima & circa quæ.*

Idem quod num. 38 ibidem.

Confraternitates poſſunt ab Epiſcopis viſitari,

Digitized by Google

tari, etiam ſi ſint exempta, ibidem.

41 *Epiſcopus eſt exequtor piarum diſpoſitionū teſtatoris.*

43 *Villa, & caſtra territorij ciuitatis præſumū-tur eſſe de diœceſi Epiſcopi.*

44 *Epiſcopus in exequtione piorum legatorum eſt iudex, & procuratorem poteſt coram ſe ad agendum conſtituere.*

45 *In concurſo 15. Epiſcopus dicitur exequtor legatorum piorum, in cuius diœceſi bona ſunt ſita.*

Decretum in alienatione bonorum debet fieri ab eo iudice, cuius iuriſdictioni bona ſint ſubdita ibidem.

46 *Teſtator, quādo prohibere non poſſit, ne Epiſcopus piam eius diſpoſitionem exequatur.*

47 *Et quare.*

48 *Cadauera ſunt pſalmis, & precibus ſepultura tradenda.*

49 *Epiſcopus non poteſt diſponere, vt ipſius cadauer contra Eccleſiæ ritum ſepeliatur.*

50 *Idem, quod ſupra num 48.*

51 *In cadaueribus, lachrimas fundere non eſt prohibitum.*

Cadauerum Chriſtianorum cura apud antiquos maxima fuit, ibidem.

52 *Lacedemonum mos ſuper eadem corpora ligendi.*

53 *Aegyptij, quomodo defunctos lugebant.*

54 *Et quomodo in Italia.*

55 *Idem, quod ſupra num. 51.*

56 *Idem.*

57 *Reſpha concubina pietas in cadauer Sauli commendatur.*

58 *Ob fletū matris ſuper cadauer adoleſcentis, ille à Chriſto fuit reſuſcitatus.*

59 *Eadem de cauſa Lazarus ad vitam fuit reuocatus.*

60 *Eiulatus maximi ſuper cadaueribus improbantur.*

61 *Eletus non eſt honor mortuo, ſed hymni, pſalmi, & vita optima.*

62 *Idem, quod ſupra num. 60.*

63 *Idem.*

64 *In cadaueribus lachrimas fundere eſt prohibitum.*

65 *Ad lamentabilem fletum ſuper funus perſonas conducere non licet.*

66 *Idem, quod num. 64.*

67 *Mortem propinquorum, & amicorum non eſſe flendam.*

68 *Idem.*

70 *Propinquorum animarum potiùs, quàm corporum, mortem eſſe flendam.*

71 *Quod genus mortis deflendum.*

72 *Mos lauandi cadauera, à Chriſtianis alicubi etiam hodie ſeruatur.*

73 *Lotio in cadaueribus Epiſcoporum præſertim commendatur.*

74 *Idem, quod ſupra num. 51.*

75 *Sepulcra magnifica antiqui extruebant.*

76 *Non tamen in ciuitatibus.*

Tumulari in ciuitatibus erat prohibitum, ibidem.

77 *In vrbe, & circa eccleſias cadauera ſepeliri quando fuerit permiſſum.*

78 *Idem.*

79 *Sepultura vendi, aut ex ea pretium accipi, non poteſt.*

80 *Idem.*

81 *Quare non ſunt vendenda ſepulcra.*

82 *Mortuis prodeſt, vt in eccleſia ſepeliantur.*

83 *In Cœmeterijs etiam ſepeliri prodeſt.*

84 *Recedentibus in peccato mortali ſacra loca prodeſſe non poſſunt.*

85 *Idem.*

86 *Cadauer cuiuſdam Prætoris noſtris temporè à ſepulcro extrahitur.*

87 *Animæ defunctorum quatuor modis à peccatis ſoluuntur.*

88 *In præſenti ſeculo nos inuicem, ſiue orationibus, ſiue conſilijs, coadiuuari poſſumus.*

89 *Quæ animæ defunctorum ſoluuntur à peccatis.*

90 *Officia pro defunctis, quibus diebus fiant.*

91 *Ad Epiſcopum ſpectat concedere facultatem quærendi eleemoſynas pijs locis, vbi cadauera debeant ſepeliri.*

92 *Idem.*

93 *Regulares procurantes, vt infirmi apud illos ſepeliantur, pœnam incurrunt.*

94 *Mulier, etiam nupta, ſepulturam ſibi eligere poteſt.*

Et pater filijs quando ibidem.

95 *Terminos antiquos tranſire quis dicatur.*

96 *Epiſcopus omnia pia loca ſuæ diœceſis habet ſubdita.*

Limita quod continetur, num. 4. ibidem.

97 *Declaratur quod continetur, num. 96.*

Declarat, quod continetur, num. 41.

98 *Epiſcopi poſſunt viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca, eaque corrigere, & reformare.*

99 *Epiſcopus hoſpitalia, & pia loca ſuæ diœceſis viſitare poteſt.*

Oratio

Digitized by Google

Oratio vt à Deo exaudiatur, quæ requiratur, ibidem.

100 *Epiſcopus in quibus hoſpitalia, & pia loca corrigere poſſit.*

101 *Idem.*

102 *Gubernatores hoſpitalium & confraternitatum ſacr. Congr. & conc Trid. decretorũ tranſgreſſores, Epiſcopus, vti eorundem exequtor excommunicare poteſt.*

103 *Forma conſtit. Clement. VIII ſuper aggregatione, & indulgentiarum communicationibus eſt diligenter ſeruanda.*

Idem, quòd ſupra num. 35.

104 *Actus non valet, præſcripta forma minimè ſeruata.*

105 *Confraternitates, quas indulgentias inconſulto Epiſcopo publicare non poſſint.*

106 *Confraternitates Corporis Chriſti, quæ ſunt erectæ, vel erigendæ ex decreto S. Congregationis Archiconfraternitati de Minerua in Vrbe cenſentur aggregatæ.*

107 *Decretum ſacræ Congregationis ſuper aggregatione omnium Sanctorum Corporis Chriſti.*

108 *Confraternitates ſæculariũ quibus Archiconfraternitatibus poſſint aggregari.*

Extenſio ſtatuti nõ fit, niſi per ſtatuentem, ibidem.

109 *Extenſio ſtatuti non fit de perſona in perſonam.*

Statutum loquens de vno de alio contrarium diſponit, ibidem.

110 *In materia diſpenſabili non tantùm excluduntur non expreſſa, ſed etiam, quæ ex propria ſignificatione, latè ſumpto vocabulo, includuntur.*

Indulgentiæ à nemine poſſunt publicari ſine Ordinarij licentia, ibidem.

111 *Priuilegia ſunt ſtricti iuris.*

Et ſtrictè interpretanda, ibidem.

Priuilegium mutatione qualitatis perſonæ priuilegiatæ perditur, ibidem.

112 *Priuilegium vni Regno conceſſum ad alia Regna non extenditur indulgentiæ conceſſa altaribus ſancti Hyacinthi intelliguntur de altaribus in Regno.*

113 *Poloniæ erectis tantum.*

114 *Proœmium cauſam finalem indicat.*

115 *Diſpoſitio per verba præteriti temporis non extenditur ad futura.*

116 *Conſuetudo vnius Prouinciæ non extenditur ad alias.*

117 *Indulgentiæ ſũt omnes ab Ordinario recognoſcendæ adhibitis duobus de capitulo.*

Epiſcopus debet indulgentias quaſcunque in ſua diœceſi publicandas recognoſcere, ibidem.

118 *Nemo poteſt abſque Ordinariorum licentia indulgentias publicare.*

119 *Limita, num. 110.*

120 *Indulgentiæ, quæ fuerunt conceſſæ porrigentibus manus adiutrices, reuocatæ.*

121 *Indulgentiæ quare concedantur.*

122 *Matrices eccleſiæ ab inferioribus, quomodo recognoſcendæ.*

Declara, ibidem.

123 *Pius Quintus indulgentias pro porrigentibus manus adiutrices &c reuocauit.*

124 *Indulgentiæ gratis à Sede Apoſtolica accipiuntur. Ideo gratis impartiendæ.*

Gratia Dei pretio non vendenda, ibidem.

125 *Idem, quod ſupra num. 121*

126 *Conſtitutio Pij Quinti ſuper reuocatione indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium.*

127 *Narratiua ſupradictæ conſtitutionis.*

128 *Indulgentiarum, quæ num ſub reuocatione comprehendantur.*

Indulgentiæ quæſtuandi facultatem, quouis modo continentes reuocatæ, ibidem.

129 *Nulli qua vis dignitate fulgenti licet facere quæſtus abſque licentia Pontificis.*

130 *Pius Quintus in ſua conſtitutione mandat Patriarchis, &c. vt publicare faciant dictam eius conſtitutionem.*

131 *Pius Quintus, nil vult obſtare dictæ eius conſtitutioni.*

132 *Publicatio conſtitutionis Pij Quinti.*

133 *Idem, quòd ſupra num 128.*

134 *Epiſcopi vigilare debent, ne indulgentiæ expiratæ, vel ſub aliqua reuocatione cõprehenſæ denuo publicentur.*

135 *Referenti non creditur, niſi conſtet de relato.*

136 *Iudicium non eſt temere de re aliqua ferendum.*

137 *Priuilegia plerunque clauduntur cum reſtrictiuis clauſulis.*

138 *Eleemoſynarũ collectio à confratribus fieri non poteſt, menſis, capſulis, vel peluibus appoſitis, ſed ſolùm ad formam eis ab Ordinario præſcribendam.*

139 *Confratres eleemoſynas colligere non poſſunt inconſulto Epiſcopo.*

140 *Diœceſis tota eſt territorium Epiſcopi.*
Regulares facultatem habentes aggregādi altaria erigere non poſſunt, ibidem.
Regulares nil poſſunt in alieno territorio circa aggregatos decernere, ibidem.
141 *Idem, quod ſupra num.* 111.
Priuilegium ad non expreſſa extendi non poteſt, ibidem.
142 *Regulares ſuper eleemoſynis colligendum proceſſionibuſq; faciendis, quid ſtatuere.*
Supplicationes indicere, & ordinare ad Epiſcopum ſpectat ibidem.
143 *Ad ſolemnes proceſſiones tenētur accedere.*
Epiſcopi eſt proceſſionis indicere, & ordinare, ibidem.
144 *Limita.*
145 *Idem, quod ſupra num.* 112.
Idem quod ſupra num 43. *ibidem.*
Vni conceſſum non poteſt per eundem alijs fieri commune, ibidem.
146 *Idem, quod ſupra num.* 140.
Ad Epiſcopū ſpectat formam eleemoſynas colligendi pijs locis præſcribere, ibidem.
147 *Limita.*
148. *Idem, quod ſupra num.* 141.
149 *Epiſcopus à confraternitatibus rationem adminiſtrationis ſingulis annis poteſt exigere.*
150. *Eleemoſynæ ſunt in pios vſus eroganda.*
151 *Epiſcopus iurare debet, ne eleemoſynæ in alios, quàm in pios vſus conuertantur.*
152 *Eleemoſynarum virtus & efficacia.*
153 *Eleemoſynis peccata redimuntur.*
154. *Idem, quod ſupra num* 99.
155 *Idem.*
156 *Regulares ad ſacras confeſſiones audiendas non admittuntur, niſi ab Ordinario locorum ſint approbati.*
Regulares non poſſunt ſe alieno obſequio ſubijcere ſine ſuorum ſuperiorum licenſia, ibidem.
157 *Regulares confratres, ſibi ipſis aggregatos vigore priuilegiorum ſuorum abſoluere poſſunt.*
158. *Vt abſoluere poſſint, quæ requirantur.*
Lex non recepta non obligat, ibidem.
159 *Priuilegium per non vſum perditur.*
160 *Regulares à quibus caſibus, & quorum priuilegiorum vigore non poſſint fratres ſuos, aut quo vis alios habitellum, vel corrigiam alicuius Religionis geſtantes abſoluere.*

Ieſuitæ à caſibus Ordinario reſeruatis nequeunt abſoluere, ibidem.
161 *Abſolutio duellantium eſt reuocata.*
162 *Abſolutio egredientium monialium clauſuram eſt reuocata.*
163 *Priora poſterioribus derogantur.*
164 *Priuilegia confirmantur interdum, ſed limitatè.*
165 *Derogatio limitata limitatum producit effectum.*
166 *Confeſſarij à quibus caſibus confratres aut corrigiam, vel habitum alicuius Religionis geſtantes non poſſint abſoluere.*
167 *Idem.*
168 *Conſtitutio prohibitiua fortior eſt permiſſiua.*
169 *Quæ indulgentiæ ſint conceſſæ accedentibus ab ſubſidium terræ Sanctæ.*
Conceſſum ab Innocentio Papa Cruceſignatis quale, ibidem.
170 *Federicus Secundus Imperator cōtra Saracenos crucis vexillum ſuſtulit.*
171 *D. Dominicus hæreſim apud Toloſam gliſcentem coërcuit.*
Idem, quod ſupra num: 169.
172 *Ius idem ſtatuitur, vbi eadem ratio viget.*
173 *Declaratio cap excōmunicamus adhæret.*
174 *Indulgentiæ non acquiruntur, niſi adimpleta integra conditione, ſub qua conceduntur.*
175 *Indulgentiarū conceſſio non extendenda.*
176 *Idem quod ſupra num.* 173.
Qui cruceſignatorum verè gaudeant priuilegio eis conceſſo ab Innocent. Papa, ibidem.
177 *Habilitas certarum perſonarum non extenditur ad perſonas inhabiles.*
178 *Confraternitates S. Crucis nomine erectæ, quoad abſolutionum peccatorū non ampliori gaudent prærogatiua quam cetera.*
179 *Idem quod ſupra num* 160.
180 *Decretum irritans omnia in contrarium geſta annullat.*
181 *Idem quod ſupra num* 160.
Idem, quod ſupra num. 166. *ibidem.*
182 *Confraternitates nouam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam impetrare debent.*
183 *Dictio eo ipſo, quid operetur.*
184 *Confratres non obtinentes nouam aggregationis formam à Pōtifice præſcriptam, quibus pœnis plectantur.*

Pœna

Digitized by Google

185 *Pœna remiſſa Papæ reſeruata non poteſt inferiore remitti.*

186 *Verba ſublata aliter iudicandi, in Apoſtolicis litteris, quid efficiant.*

187 *Idem, quod ſupra num 180.*

188 *Omnia, quæ continentur in conſtitutione Clement. VIII. debent obſeruari, non obſtantibus, &c.*

189 *Verba, illorum tenores, quid operentur.*

190 *Irregularitatem diſpenſandi facultas reuocata.*

191 *Epiſcopus ab irregularitate ex delicto occulto proueniente poteſt diſpenſare.*

192 *Maris magni, & Bullæ aureæ facultas reuocata.*

193 *Coniectura opus non eſt in re clara.*

194 *Dictiones, quibus vis, & cuiuſcumq; quid comprehendant.*

195 *Conſtitutio Clement. VIII. ſuper reformatione indulgentiarum, & aggregationum.*

POST competentis Ordinariorum fori tractatum ad confraternitates, quæ non rarò varias ob cauſas Epiſcoporũ iudicio ſubijciũtur, opportunè deſcendimus, & etiam tractaturi, quæ, c. de Indul. de quibus in ſecũda parte egimus poterunt eſſe corrolario.

1 Confraternitates † ſecularium diſciplinatorum nuncupatæ Ordinarijs non parui ſunt oneris: cùm earum cauſa ſæpe lites diſcordiæ, & controuerſiæ exoriri ſoleant, ad quas amputandas plures fuerũt perpetuæ editę conſtitutiones, & nouiſſimè pręſertim Clemens Papa VIII. ſua perpetuò valitura conſtitutione ſtatuit, atque decreuit, vt in poſterum locorum omniũ totius Chriſtiani orbis regularium ordinum, ręligionum, & inſtitutorum, quibus confraternitates ſeculariũ erigendæ, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, & Archiconfraternitatum, & congregationum quarumcunque, quibus alias confraternitates, & congregationes inſtituendi, erigendi, & ſibi aggregandi, illiſque priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas à Romanis Pontificibus, & Apoſtolica Sede attributa fuit, magiſtri,
2 Priores, & Officiales, ſeu Superiores † quouis modo nuncupati regularium ſiquidem Ordinum religionum, & inſtitutorum vnam tantùm confraternitatem, & congregationem de conſenſu tamen Ordinarij loci, & cum litteris eius teſtimonialibus, quibus confraternitatis, & congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas apud eos commendetur in eorũ, & in quibuſcunque
3 alijs eccleſijs erigere, & inſtituere, † cœterarum verò Archiconfraternitatum, & cõgregationum dumtaxat, quæ Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, religioni, & congrega-
4 tioni aggregata ſit, † præuio ſimiliter loci Ordinarij conſenſu, & cum eius litteris teſtimonialibus, quibus aggregandæ confraternitatis, & congregationis pietas, & officia charitatis apud eos commendetur, ſibi adiungere, & aggregare poſſunt, vt in litteris eiuſdem Clem. VIII. ſub die ſeptimo Decembris anni 1604. expeditis, & deinde de more in Vrbe publicatis, §. nos pro commiſſo: Quæ publicatio Romæ facta ſufficit, & omnes afficit ac, ſi in omnibus Chriſtiani orbis Prouincijs, & ciuitatibus
5 facta fuiſſet. † Roma enim eſt omnium orbis eccleſiarum parens, & caput Capel. Toloſ. in deciſ. 445. num. 2. Gomeſ. in proœm. Reg. Cancellar. num. 13. & Azor. lib. 5. inſtitut. moral. cap. 3. verſ. ſecunda opinio.

Tunc enim fit, vt quæ pietatis, & deuotionis zelo à Sede Apoſtolica conceſſa ſunt, contrarium quandoque pariant effectum, cautius eſt gliſcenti modo opportunè mederi, quam permittere, vt paucorum in curia animarum multitudo prauis moribus inficiatur, aut in aliqua contracta labe ſcordeſcat.

6 Quia † priuilegium, cum incipit eſſe nociuum, ceſſat, vel ſaltem debet reuocari, vt poſt Abb. in conſ 35. num 3. par. 2. quem citat, tenet Card. Tuſc pract. concl. tom. 6. concluſ. 733 num. 21. & abutens priuilegio ſibi conceſſo, perdit priuilegium, l. udæos, C. de Iudæ, cap. priuilegium, 11. quæſt. 3. vbi gloſſ. plenè not. l. qui ſibe de neg. geſt.

Digitized by Google

l. libera, ff. de pecul. Cardin. Tuſc. eod. tom. concluſ. 754 num. 1.

7 Vicina etiam ſunt ferè † vitia virtutibus, nec veritate, ſed, quadam ſpecie fallente, ſimilia D. Auguſtinus contra Iulian. lib. 4. cap. 3. nec vitium vllum præſentiùs venenum habet, quàm, quòd ſub virtutis, vel pietatis titulo, venditatur.

8 Hanc ob cauſam, † etiã ſucceſſores prędeceſſorum inſtituta alioqui bona, & pietatem ipſam præ ſe ferentia, cùm poſtea perniciosa, & contra piam optimamque Pontificum mentem exerceri conſpexerint, ſtatim, vel abrogare, vel immutare ſolent, & debent, cap. 1. §. his ita reſpondetur, 35. quæſt. 1. cap quia ſancta §. verum, quia in fin. & ibi gloſſ. in ver. deſtruantur, 63. diſtinct. ſuggeſtum, & ibi Innoc. in fin. & Abb. num 3. de decim.

9 Hinc † immenſe commendatur in ſacris Scripturis Iſraelitarũ Rex Ezechias quòd ſerpentem æneũ, quem Moyſes multis annis ante in populi ſalutem erexerat, num. 21. ex eo, quòd filij Iſrael contra Moyſis mentem illi incenſum adolerent, deſtruxerit, 4 Reg. cap. 18.

10 Nam, quæ primò, † ſine culpa eſſe poterant, ſi poſt in errorem, & ſuperſtitionem vertantur, illico ſunt Apoſtolica auctoritate deſtruenda, & abolenda, eod. cap. quia ſancta, & d §. verum quia, 63. diſt.

11 Hinc, ad euitanda ſcandala, † plura etiã contra iuris regulas conceduntur, & fiunt, de quibus nonnulla cumulauit Felynus in cap. 2. nu. 2. de præſcript.

12 Videmus etiam † pernoctationes, quæ olim à pijs Chriſtianis in vigilijs dierum feſtorum in Eccleſia fieri ſolebant, de quibus D. Ambr. relatus in cap. noſſe, 76. diſt. 1. (ex eo enim vigiliæ dicebantur, quòd fideles in templis in multam noctem vigilias producerent) ob earum abuſum eſſe modo ſublatas, & in ieiunium commutatas.

13 Pro bono etiam pacis, & † ad ſcandalum remouendum, ſua Epiſcopus eccleſia, facta tamen illi æquali compenſatione, priuari poteſt, Innoc. in cap niſi, cùm pridem, nu 4. verſ. nos dicimus de renunciat. Abb. in cap. 1. num. 5. de elect. Felyn. in d. cap. 2. nu. 2. verſ. decimo propter ſcandalum, & ad rem faciunt plura allegata per Rom. coſ. 332. quoad primum conſultationis nu. 12. verſ. quoad quartum, & vſque in fin.

14 Hac eadem ratione, † cùm in confraternitatibus toto Chriſtiano orbe erectis ratione priuilegiorum, facultatum, & indulgentiarum illis ab Apoſtolica Sede conceſſarum, nonnulli exorti eſſent abuſus, prauæq; conſuetudines in dies ingruerent: tum ob plurium, quàm neceſſe ſit ad animarum ſalutem, dictorum ſodalitiorum, & confraternitatũ erectionem graues lites, diſcordiæ, & maximæq; interdum oriuntur controuerſiæ, vel inter eas, & animarum parochos, vel inter ipſos confratres, aut inter ipſas confraternitates, quæ adeò acerrimè inuicem aliquando confligantur; vt Ordinarijs locorum non leues curas inijciant, eorumquè tribunalia indefeſſe exerceant quiduis aliud potiùs, quam pietatem, ad quam aſcriptæ fuerant, ſectan-

15 tes; boni † paſtoris erat ſcandala, quæ ab huiuſmodi diſcordijs, & litibus prouenire ſolent, animaduertere, & illis opportuno occurrere remedio, iuxt. cap. hi quoſcunque 1. q. 1. & conc. Trid. in decret. de obſeru. & euitan. in celebr. miſſ ſeſſ. 22.

16 Propterea † motus fuit Pontifex ad minuendum tot ſodalitatum aggregationes, & ad ſtatuendum, vt vna tantùm confraternitas legitimè erecta cuilibet Archiconfraternitati, ſeu congregationi aggregandi facultatem habenti in ſingulis ciuitatibus, oppidis, vel locis, aggregari poſſit, &

17 optima ratione, quia, † præter præfatas cauſas, pluralitas eiuſdem nominis inducit obſcuritatem l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tut. l. ſi fuerit in princ. ff. de reb dub. & Iaſ. in l. quoties num 7. ff. de verb. oblig. Nec vna ſocietas pluribus Archiconfra-

18 ternitatibus, † ſed vni tantùm poteſt aggregari, quia non licet ampliùs, quàm vnum collegium licitum habere, l. 1 §. non licet ff. de colleg. illic. & l hac parte vbi etiam gloſſ. & Bart. C. de proc. ſacr. ſcrin. lib. 12. Non enim parum animæ ſuæ ſaluti conſulit, qui ſtatuta, & regulas vnius Archiconfraternitatis ſeruat.

19 Præterea † regulare eſt, quòd in pluribus eccleſijs neminem conſcribi oportet cap. 12. & 3. 21. q. 1. concil. Trid. in cap. 17. de reform. ſeſſ. 24 & facit text. in l. is quidem, C. qui nil poſſ. vel non poſſ. lib. 12

Ad

Ad hæc, vt dictæ conſtitutionis ordinem
20 ſequamur, quia † Epiſcopis animarum totus diœceſis eſt cura commiſſa conc. Trid. cap. 1. de reform. ſeſſ. 23. & in ſpiritualibus tota diœceſis de iure communi eſt territorium Epiſcopi cap. fin. in fin. & ibi gloſſ. in ver. diœceſim de conſtit. cap. cum Epiſcopus de off. ord. in 6. Abb. in cap. ab Eccleſiarum num. 10. in fin. de off. ordin. Archid. in cap. perlectis num. 22. 25. diſt. in cap. ſicut num. 1. & 2. 7. q. 1 & l. nulli §. quod ſi in vico, vbi etiam Bal. num. 13. C. de Epiſc. &
21 cler. ideo † iuris ratio poſtulat, quòd aggregationes, & erectiones confraternitatum fiant, & erigantur de conſenſu Ordinariorum, cùm ad eos pertineant eccleſiæ, in quorum diœceſi poſitæ ſunt, cap. omnes baſilicæ, & ibi Archid. 16 q. 7. cap. ſi quis etiam de conſecr. diſt. 1. cap. conquerente §. nos autem, & ibi gloſſ. in ver. iuriſdictionem, & Abb. num. 2. de off. ord. laicis verò,
22 † quamuis religionis nulla eſt facultas de eccleſijs, aut rebus eccleſiaſticis in temporalibus, ſeu ſpiritualibus diſponendi cap. non placuit cap. laicis cap. piæ mentis, & c. frigentius 16. q. 7. cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. cap. decernimus de iud. & ibi Doctores omnes, hacque optima ratione Clemens VIII ſtatuit, vt non, niſi de conſenſu Ordinariorũ, confraternitatis erigerentur, inſtituerentur, & aggregarentur, nec quidquid in ſua cuiuſque diœceſi fieret, in eccleſijs præſertim, quod ad diuinum cultum pertineret, ipſis Ordinarijs eſſet incognitum, cùm oues ſuas illi agnoſcere debeant, & coram Deo de toto grege illis commiſſo rationem reddere teneantur, Paul. ad Hebr. cap. 13. cap. 1. 13. quæſt. 1. in Concil. Trid. in cap. 1. de refor. ſeſſ. 6.

23 Nam, † qui ad Epiſcopatum vocatur ad labores, & ad difficultatum faſtigium aſſumitur, eſt enim eccleſiarum regimen onus Angelicis humeris formidandum, concil. Trident. in cap. 1. §. integritas, de reformat. ſeſſ. 6 In Angelis, in lib. de cœleſti Hierarch. cap. 102. quem ſequitur S. Ambroſ. in lib. de ijs, qui init. myſte. Ideo Epiſcopus ſpeculatoris nomen inditum, vt vigilet, vt paſcat, & exploret, &, quod vulgo dicitur, ſuperintendat gregi Chriſti, de quo apud Ezechiel. 3. fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, cui tanta circunſpectio eſt neceſſaria eaque ſolicitudo, vt nullam ſibi vnquam ſecuritatem poſſit polliceri, nec à vigilantia deſiſtere.

24 † Nam aqua ab igne ſubducta ſtatim refrigeratur, & terra, niſi aſſiduè excolatur, ſpinas germinat, & herbas gignit, vel noxias, vel inutiles, iuxta illud:

Neglectis vrrenda felix innaſcitur agris.

25 In malum † prona eſt hominis natura, vt apud Apoſtolum. Non enim, quod volo bonũ, hoc facio, ſed, quod nolo malum, hoc ago ad Rom. cap. 7. vnde verſus.

Cum meliora probem, deteriora ſequor.

Ideò nunquã deſunt, quæ ſint conuellẽda vitia, & prauitas, aut corruptela gliſcẽs, quæ ſit comprimenda, imò omnibus in rebus noua ſunt auxilia modò ſpiritualia, modò temporalia molienda. Nã, vt ait D. Hier. lib. 3. ad Pelag. Quomodo, qui aduerſo flumine lembum agit, ſi manum, fortè, remiſerit, ſtatim retrolabitur, & fluentibus aquis, quo non vult, ducitur, ſic humana conditio, ſi parum ſe remiſerit, diſcet fragilitatem ſuam.

26 Vnde † B. Carolus Borromæus Epiſcoporum exẽplar, in eius vita acriter reprehendiſſe legitur Epiſcopum quendam, qui ad eum ſcripſerat, ſibi parum eſſe negotij, vtpote vocem Epiſcopo prorſus indignã. Nemini, vel mediocriter ſedulò, ac diligen-
27 ti † vlla vnquam dies ſufficit rebus ſuis agendis, & tamen non deſunt ex animarum curatoribus, qui, quaſi in tuto ſint omnia, ſub tanta ſarcina ſoleant feriari, omnibus prorſus animi curis ſoluti; non aduertentes, ineffabilem Chriſti Ieſu in ſuas animas ſolicitudinem ſanguinolentos Apoſtolorũ labores, vt eas Domino lucrifacerent, arctiſſimam in die nouiſſimo rationem, non ſolum earum rerum, quas commiſerunt, ſed etiam earum, quas pro ſuſcepto munere omiſerunt, reddendam eſſe.

28 Laus militis † ea eſt, ſi in conflictu fortis, in expeditione vigil, euaſerit. Tota Imperatoris gloria, in mira celeritate, & vigilantia conſiſtit, Artium, & diſciplinarum vis, & vita, in diligentia ſita eſt. Remoue diligentiam, omnia iacebunt, Hieronym. Oſorius de inſtit. reg. eodem modo paſto-
29 ris animarum † laus ea eſt, ſi ſuper gregem ſuum vigilet, Nec cœpiſſe ſufficit, nam in via vitæ non progredi, regredi eſt

Digitized by Google

D.Bernard.ſerm.2.de Purif.De hac vigilantia non ſemel nos admonet Apoſtolos, vt in 2.ad Timoth.3. Tu verò vigila, in omnibus labora, & in Act.Apoſt. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere eccleſiam Dei. Et paulò poſt, propter quod vigilate. Ad quod etiam alludit illud Ieremiæ, cap. 1. Quid tu vides Ieremia. Virgam vigilan-
30 tem ego video, & † apud Ezech. cap. 1. Deſcribuntur animalia illa, quæ totũ corpus plenum oculis habebant iudicantia attentionem, & circunſpectionem maximè neceſſariam. Hinc apud Aegyptios in vertice ſceptri oculus porrigebatur, quo Principis vigilantiam, ac poteſtatem ſignificarent, & in ædium ſacrarum veſtibulis leones effingi ſolebant, qui ſacerdotum oſtẽderent vigilantiam.

31 Quæ, † licet ſacerdoti cuique inferiori animarum curam gerenti neceſſaria ſit; maxima tamen, & præcipua perpetuò imminet Epiſcopis, quorum munus eſt purgare illuminare, & perficere populum, D. Dionyſ.de Eccleſ.Hierarch.cap.1. & ſeq.

32 Propterea † S.Auguſt. ſcripſit, Epiſcopali munere nihil iucundius, & optabilius eſſe, ſi perfunctoriè, aut adulatoriè res agatur. Sed nihil apud Deum damnabilius, nihil verò laborioſius, aut periculoſius, ſi ſedulò, & fideliter exerceantur, at nihil apud Deum beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet in Epiſt. 1408. relat. in cap. ante omnia, 4. diſt. In huiuſmodi labore, & periculo verſabatur Paulus, dum dicit inſtantia mea quotidiana ſolicitudo omnium Eccleſiarum. 2. ad Corinth. c. 11.

33 Quamobrem, † (vt inſtitutam rem proſequamur) ne Ordinariorum iuriſdictio aliqua in parte perſtringatur; ſed, vt oues ſibi creditas iuxta antiqui iuris communis, & decretorum ſac. concil. Trident. diſpoſitionem libere regere, & ad via ſalutis dirigere poſſent, Gregor. Papa XIII. litteras Pij V. pro regularibus, ac in omnibus, & quibuſcunque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem, atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ, ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris ſacri concilij Tridentini decretis, ſiue aliàs legitimè ante dictarum litterarum conſtitutionem editæ erunt, & ſi ipſæ non emanaſſent, futuræ fuiſſent, adæquam diſpoſitionem, & deciſionem ſuumque priſtinum, & integrum ſtatum, ac terminum illa reduxit, & omnia in contrarium facientia ſuſtulit, & abrogauit, vt in litteris eiuſdem Greg. Papæ XIII. ſub Dat. Romæ Kal. Martij anno 1572. de quibus in Bul. Rom. cap. 15.

34 Et, † cùm fuerit reducta ad terminos iuris, & decretorum ſacri concilij Trid. remanent ſub eorundem decretorum, & iuris communis diſpoſitionem, Bar. in l. ſi & milites, §. ſed, & fortaſſis, ff de excuſ. tut.

35 Confraternitatibus verò, † & cõgregationibus erigendis, inſtituendis, ſeu aggregandis ea tantùm priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta, Ordines, & religiones concedere poſſunt, quæ eiſdem Ordinibus, & religionibus inſtituendis, ſeu Archiconfraternitatibus, & congregationibus, aggregationibus nominatim, & in ſpecie, non autem per extenſionem, vel communicationem illis quouis modo conceſſa ſunt, & illa quidem, non ſub generalibus verbis, vel ad inſtar, ſed expreſsè, & in ſpecie communicare valent, vt in eadem conſtit. §. huic verò

36 Archicõfraternitates autem, † & alij confraternitates ſibi aggregantes, ſeu erigentes, id præſtant auctoritate illis à Pontificibus delegata; cuius vigore poſſunt aggregare, ſeu erigere, & gratias communicare;

37 ſed Societates † aggregatæ, aut erectæ, vel quibus priuilegia indulgentiæ, & aliæ gratiæ ſunt communicatæ, non poſſunt eaſdẽ alijs communicare, quia delegata facultas ad alias perſonas, quàm expreſſas, prorogari non poteſt, c. P. & G in fin. & ibi Abb. in princ, & num. 13. de offic. deleg. Archid. in cap. rogo, nu. 3. 11 q. 3. Bart. in l. 1. nu. 6. & ibi Bald. etiam nu. 6. ff. de iud.

38 Statuta verò † pro regimine confraternitatum edita confraternitatibus, & congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorum fiunt, impertiri non poſſunt: niſi prius ab Epiſcopo diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus eiuſdem Epiſcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſunt ſubiecta, vt in eadem conſtitutione, §. ſtatuta autem. Cum enim cõfraternitatum ſtatutà ad Dei cultum, aut

ali-

animarum ſalutem,ſeu ad pauperes ſuſtan dos ſint inſtituta.

39 Epiſcopi etiam, † tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ex officio iuxta ſacrorum canonum diſpoſitionem eadem ſtatuta recognoſcere, & ad animarum ſalutem moderari,& exequi facere debent priuilegijs, aut ſtatutis, & conſuetudine, etiam immemorabili, non obſtantibus, concil. Trid.in cap.8.de reform.ſeſſ.22.

40 Ideò † vigore eiuſdem conſtitutionis ſtatuta confraternitatum moderationi, & correctioni Epiſcoporũ ſunt expreſsè ſubiecta,vt in d.§.ſtatuta autem,& conc.Trident.eod cap.8.in fin.

41 Maxima quidem eſt † Ordinariorum auctoritas,Anchar.conſ.155.num.7. quem citat, & ſequitur Card.Tuſc.pract.concl. tom.3. concluſ.254. præſertim in concernentibus confraternitates, & alia loca pia, quę etiã,ſi ſint exemptionis priuilegio munita, eorumque cura, & adminiſtratio ad laicos pertineat,ab Epiſcopis,tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, poſſunt viſitari, Clem.quia contingit,§.vt autem præmiſſa de relig. dom. & concil. Trid. in cap.9.de reformat.ſeſſ.22.

42 Sunt etiam Epiſcopi † in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos exequtores,vt in eodem cap.8.ſeſſ.22.cap. nos quidem,cap.ſi hæredes,cap.tua nobis, & cap.Ioannes,de teſtam.dicta Clem.quia contingit; verſ. nos in Curiam de religio. dom. & etiam de iure ciuili, vt l.nulli, C. de Epiſc.& cler. quod etiam ſeruat, & tenet curia Archiepiſcopali Neapolitana, vt in rit.vlt.num.1.& 2.

43 Et omnes † villæ,& Caſtra, quæ ſunt de territorio ciuitatis,præſumuntur eſſe diœceſi Epiſcopi,qui tanquã diœceſanus,exequi debet teſtamenta,vt in ipſis facta,vt dicta l.nulli,& ibi Bald.num.13. C.de Epiſc. & cleric. in cauſa huiuſmodi legatorum

44 piorum; † quorum exequtio ad ipſum ſpectat,poteſt Epiſcopus etiam eſſe iudex, & conſtituere procuratorem ad agendum coram ſe.Gemin.conſ.214. quem citat, & ſequitur idem Card.Tuſc.tom.3. concluſ. 257.num.7.

45 Sed in concurſu † ille Epiſcopus dicitur exequtor, in cuius diœceſi ſita ſunt bona diſtribuenda,non autem ille,in cuius iuriſdictione teſtator morabatur,quia,ſicut decretum neceſſarium in alienatione bonorum interponi debet per illum iudicem, in cuius iuriſdictione ſita ſunt bona, ita etiam exequtio ſpectat ad illum Epiſcopũ, in cuius iuriſdictione ſita ſunt, vt poſt Roman.conſ.250.in prin.quem citat,& ſequitur Card.Tuſc.tom.3.concl.293. num.17. quem vide de hac re in eadem conclu.plura ſuo more diſſertè diſſerentem.

46 Nec poteſt teſtator prohibere, †quominus Epiſcopus exequatur eius voluntatem in concernentibus diſpoſitionem ad pias cauſas factam; ſi exequtor nominatus adimplere diſtulerit,& in auth. de Eccl.tit.§. ſi quis autem pro redemptione,& ibi Bart. in princ.& gloſſ.dicto cap.tua nobis, in ver.interdici, & ibi Abb.nu.5. & idem tenet Feder.de Sen.conſ.293. per tot. quem citat,& ſequitur, idem Card.Tuſc.ex concluſ.293.nu 38. vbi dicit, quòd, ſiue teſtator dederit exequtores,& deſierint,vel negligentes fuerint,ſiue non dederit,& vtroque caſu prohibuerit, ne Epiſcopus ſe intromittat,hoc non obſtante,Epiſcopus erit exequtor contra diſpoſita à teſtatore, per auth.licet,C de Epiſcopis,& Clericis,quia

47 † priuata diſpoſitio teſtatoris non poteſt generalem inſtitutionem legis,vel canonis immutare, cap. ſic quidem, & ibi Archid. & Præpoſ.num.2. 10. quæſt. 1. l.nemo poteſt,& ibi Bar.num.1.& ff.de leg.1.& dicta gloſſ.in ver. interdici, & Bald. in d.auth.licet,C.de Epiſ.& cler. Vt in ſimili videmus, teſtatorem non poſſe diſponere, vt contra communem Eccleſiæ vſum corpus ſuum ſepeliatur.

48 Ideò,† cùm cadauera ſint eccleſiaſticæ ſepulturæ iuxta pium Eccleſiæ ritum, cum pſalmis tantummodo, & pſallentium vocibus deferenda,vt c.qui diuina.13. quęſt.2.

49 Si quis teſtator † aliter mandaret; vt ſcilicet, cum tubis, & cantibus profanis, aut aliter contra communem,& piã Chriſtianæ ſepulturæ conſuetudinem ſepulcro traderetur, vt diſpoſuit quidam doctor,qui mandauit, cadauer ſuum ſepeliri cum tubis, & indui familiam ſuam de roſato; talis diſpoſitio eſſe beſtialis, & non ſeruanda, vt inquit Paul. de Caſtr. in l.non oportet,C.de his,qui,vt indign.

Qui

Digitized by Google

50 Qui verò diuina vocatione † ab hac vi-
ta recedunt cum pſalmis tantummodò,&
pſallentium vocibus debent ad ſepulcra
deferri. Nam funebre carmen profanum,
quod vulgò defunctis cantari ſolet, vel in
pectoribus ſe, aut proximos, aut familias
cedere eſt omninò prohibitum. ſufficit au-
tem,quòd in ſpe reſurrectionis Chriſtiano-
rum corporibus famulatus diuinorum im-
penditur canticorum:Religioſis aliter fieri
eſt prohibitum, & ſic Chriſtianorum per
omnem mundum humari oportet corpora
defunctorum, concil.Toletan.3.cap.22. &
cap.qui diuina,13.quæſt.2.

Magna fuit apud antiquos Chriſtianos
51 † cura cadauerum, qui hominem, vbi pri-
mùm mortuus fuerat, lauabant, Act.Apoſt.
cap.9 Euſeb.lib.7.cap.22.& ſuper cadaue-
ra plangebant: curauerunt Stephanum viri
timorati, & fecerunt planctum magnum
ſuper eum, Luc. Act. cap.5. Et Apoſtolus
Paulus plorantes ſuper mortuos ſpe reſur-
rectionis conſolatur ad Theſſalon. Epiſt.1.
c.4. &, conſuetudinem ſuper mortuos lu-
gendi antiquam eſſe teſtatur, Orig.lib.3.in
Iob & D Hier.in Ep.ad Euſt.de obitu Pau-
52 læ† Lacedemonibus erat mos mortua ho-
minū corpora lugendi diebus vndecim, l.
Lycurgus tēpus præfinitū.Io.Boem.de mo-
ribus om.gen.lib.3.c.3. ſub fin. Tartari tri-
ceſimo die in funeribus luctū finiunt,Idem
l.2,cap.10.vt etiam Germani, qui tamen
mortuo ter iuſta perſoluunt,primo videli-
cet die, ſeptimo, & triceſimo, Idem lib.3.
53 cap.12.circa fin.† apud Aegyptios, vbi a-
liquis defunctus eſt, propinqui omnes, &
amici Dei turpato luto capite lugentes ci-
uitatem, quoad mortuus ſepeliatur, circū-
eunt interim,neque lauantur, neque vinum
capiunt,aut cibum,niſi vilem, nec veſtibus
vtuntur ſplendidis, aliaque habent in cu-
rando,& ſepeliendo cadauera inſtituta,
vt non minus ſingularia ſint, quàm admi-
randa,idem lib.1.cap.5.circa fin.

Talis enim Aſſyriorum luctus in funeri-
bus, qualis eſt apud Aegyptios,in Italia
54 quoquè,† & apud Chriſtianos defuncto-
rum exequiæ diuerſo licet more lugeātur;
alij enim veſte lugubri obuoluti magis,
quàm veſtiti mortuum vario dierum ordi-
ne luctu proſequuntur,alij lamentabili fletu
cadauera ſepulturæ tradunt. Nec certè
negari poteſt, triſte, & lugubre admodum
ſpectaculū eſſe cū cadauer intuemur exan-
gue,immobile, fœtidum,eſcam paulò poſt
vermibus futurum, quod paulò ante ani-
matum,mobile,agile,& ad omnia operan-
da idoneum videbamus: ideo non vitio
dandum,ſi propinquorum,aliorumue,quos
diligimus,mortem doleamus, cùm propter
pietatem mortuos lugere non prohibea-
mur, & nobis in hac re manifeſta tradita
fuerint exempla à ſanctiſſimis viris com-
pluribus,quos in ſacris litteris amicorum,
& propinquorum mortem doluiſſe,& plo-
raſſe,legamus,cap.vbicūque, §.hoc autem,
& ibi gloſſ.in fin.q.13.

55 Fili,† inquit Eccleſiaſtes, in mortuum
produc lacrymas,& quaſi dira paſſus,inci-
pe plorare,& ſecundum iudicium contege
corpus illius, & non deſpicias ſepulturam
eius,Idem Eccleſ cap.38. num.16. & ſuprà
mortuum plora,deficit enim lux eius,idem
Eccleſiaſt.cap.22.

56 Ideò†lugebat populus Iſraeliticus Moy-
ſen diuturno 30.dierum planctu,Deut.cap.
vlt. circ. fin. obitum Saulis, ita Rex Dauid
eſt contriſtatus, vt æternam poſteritati ſā-
ctæ in hoſtem charitatis memoriam reli-
querit, 2.Reg. cap.1. idem ſuper tumulum
Abner lacrymarum vim maximam fudit,
ibid.c.3.circ.fin. in morte verò Abſalonis,
quos eiulatus emiſerit, teſtatur ſcriptura,
ibidem cap.18.& 19.

57 Commendata fuit Reſphæ † concubinæ
pietas,ob pium in cadauer Saulis officium
præſtitum,ibidem cap.21.circa med.longo
fletu ſepulturæ traditus fuit Iudas Macha-
bæus ab vniuerſo populo, & multos dies
poſt lugubri planctu miſerandum tanti vi-
ri interitū deplorabant, 1.Machab.c.9.cir.
58 med. & vnicus † viduæ filius adoleſcens
vita functus ad matris fletum fuit à Chri-
ſto à mortuis excitatus,Lucæ cap.7.ac vna
59 cum Marta, & Magdalena ſororibus † la-
crymatus Ieſus ad ſepulcrum Lazari fuit
viſus lacrymari, Ioan.cap.11 qui tamen
non fleuit Lazarum mortuum, ſed ad vitæ
huius plorauit ærumnas reſuſcitandum,
cap.qui diuina 13.quæſt.2.& Durand.de
mod.gen.conc.celebr.rubr.6.nu 2. Cœte-
rum,ſi in huiuſmodi fletibus, ac lacrymis,
modum excedemus, non mediocrem vitu-
perationis notam nobis ipſis incurrimus.

Hinc

Digitized by Google

60 Hinc † Eccleſiaſtes, cap.22. Modicum
inquit plora ſuper mortuum, quoniam re-
quieuit. Ideò eorum mos maximè eſt im-
probandus, qui putant nobiliorem defun-
cto honorem præſtari, quo altiores eiula-
tus emittuntur, vel luctus per dies multos
61 ſit productior. Vnde D. Ioan. Chryſoſt. †
honor, inquit, mortuo non eſt fletus, nec
eiulatus,ſed hymni,pſalmi,& optima,& ta-
men pluribus in locis ante publicationem
62 ſacri conc.Trid.vſu receptum vidi,†quod
defuncti ædes,vniuerſa vicinia,& familia
conſtebat, vbi circum cadauer maximo cũ
clamore,& eiulatu circunſtabat,& deinde
illud in eccleſiam mulieres præcipuè linteo
oblongo capite contectæ lugubri planctu
altis vocibus clamando, & flendo comita-
bantur, vbi depoſito feretro, dum per ſa
cerdotes iuſta de more fiunt defuncto,cla-
mores, & planctus cum ſacerdotum cantu
permiſti continuabant, vſque dum cadauer
ſepulcro conderetur,crines interim,quan-
doq; ſuridendo,genas laniando,& briachia
nudando,vt etiam antiquis, & ethnicorum
temporibus fieri ſolebat, qui ita mortuos
lugebant,quaſi animę cum corporibus mo-
riantur,& deſperata ſit omnis futuræ ſalu-
tis expectatio, pectora tundunt, vlulati-
bus, vocibuſque nefandis voces omnium
implent, Card. Paleott. in Archiepiſcop.
Bononień par.3.in monit. haben. in funer.
exempt. 1. quæ in antiquæ præſertim lege
prohibeantur, Leuit.cap.19. vbi per Moy-
63 ſen † inquit Dominus ſuper mortuo non
incidetis carnem veſtram, neq; figuras ali-
quas, aut ſtemmata facietis vobis, vt in
Deuteron. cap.14. non vos incidetis, nec
facietis caluitium ſuper mortuo.
64 Et apud Chriſtianos † ijs Chriſtianæ
pietatis officijs maximè repugnant,quę de-
bentur propinquis, & amicis, qui ſic Deo
volente,in cuius manu eſt vita,& mors,ab
hac vita ad aliam migrarunt,vbi bonorum
operum ſuorum præmia reportabunt. De
immoderato huiuſmodi mœrore intelli-
65 git † Paulus Apoſtolus, dum,inquit,nolu-
mus vos ignorare de dormientibus,vt non
contriſtemini ſicut,& cœteri, qui ſpem
non habent, ad Theſſalon.c.4. Illud magis
execrandum, quod fit à nonnullis, qui vi-
ros,& mulieres ad lamentabilem fletum
ſuper funus pecunia conducunt, qui circa
cadauer plorantes defuncti vitam alioqui
dum viueret forte peruerſam, & impiam
factaque collaudent. Ideo Diuus Cypria-
66 nus:† nobis, inquir, ſæpè relatum eſt, fra-
tres noſtros non eſſe lugendos acerſione
Dominica de ſeculo liberatos, cùm ſcia-
mus,non eos amitti,ſed præmitti,receden-
tes præcedere, vt proficiſcentes deſiderari
eos debere non plangi, neque accipiendas
eſſe hic atras veſtes, quando illi ibi indu-
menta alba iam ſumpſerint, occaſionem
dandam non eſſe gentibus, vt nos meritò,
ac iure reprehendant, quod, quos viuere
apud Deum dicimus, & extinctos, ac per-
ditos lugeamus,vnde fratres defunctos lu-
geri, aut plangi omninò prohibet, vt in
ſerm.de mortalit.& cap.quem præpoſterũ,
67 13.q.2. præterea † lugere, ac deplorare,
ac lamentari eos,qui de hac vita decedũt,
& puſillanimitate contingit, D.Ioan. Chry-
ſoſtom. Homil. 26. cap 11. Epiſt.ad Hebr.
dicto cap.vbicunque ſepeliantur, eadem
quæſt.2. In quo turpe eſſet omninò, Chri-
ſtianos lumine cœleſti illuſtratos, ac de
carnis reſurrectione certiſſimos ab ethni-
cis aliquibus ſuperari, qui tanto animi ro-
bore, tantaque fortitudine,obitum ſuorum
ſuſtinuiſſe leguntur,vt nec cultum quidem,
aut veſtem mutarint, vel affectum aliquem
oſtenderint, tantum abeſt, vt viſi fuerint
muliebriter lacrymari, Val. Maxim. lib.5.
cap. 10. de Thaletis Mileſij forraſſe edocti
68 ſententia, † qui dicebat, mortem non eſſe
flendam, cum inter vitam, & mortem nil
interſit, cùm vtraque res æquè ſecundum
naturam eſſet, nec mortem malam magis
eſſe, quàm natiuitatem, Bruſon.lib.7. c.14.
Iidem tenebant, fletũ nil ad mortuos pro-
deſſe. Vnde Solon, cùm filium lugeret ſibi
defunctum, diceoti cuidam, vt luctui par-
ceret,cùm nihil proficeret,& propterea
hoc inquit lacrymor, quia nihil proficio,
Idem Bruſon.lib.4.cap.10.
69 Cœterum † non eſſe dolendam,propin-
quorum,& amicorum mortem à Domino
admonemur, dum viduæ illi Naim dicebat
noli flere,Luc.cap.7.& mulieribus ad Cal-
uariæ montem Dominum ipſum iam iam
moriturum comitantibus Filię Hieruſalem
nolite,inquit,flere ſuper me,Luc.c.23.
70 Mors animæ † potius deflenda,quàm
corporis, quæ miſere moritur ob pecca-
tum

Digitized by Google

tum commiſſum, quo nihil turpius, nil triſtius, nil magis metuendum reperiri poteſt Card. Paleot. ibidem exemp. 4. ita, vt etiam corporalis mortis cauſa extiterit, dicente Apoſtolo, per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors ad Rom. cap. 5. ad quod, & illud fa-
71 cit Biantis Philoſophi, qui, † rogatus, quòd genus mortis malum eſſet, quod, inquit, legibus eſt conſtitutum, ſentiens, eam mortem malam eſſe, & delendam, quam delictis turpiter, & ignominioſè promeruimus, & debitum lictori, ac carnifici præſtamus officium, &, illorum mortem eſſe deplorandam, qui ob malefacta dant pœnas, trad. Paul. Manut. in Apophteg. in Socrate lib. 3. num. 53. cui optimæ conferunt, quæ ſcripſit Macrob. in ſom. ſcip. capit. 13. ant. fin. lib. 1. quæ omnia intelliguntur de exceſſu in morte defunctorum.

72 Laudabilis verò mos † vbi eſt, vt corpora defunctorum ante humationem lauentur non eſt improbandus, & eum morem fuiſſe in Gallis refert S. Gregorius Turonen. in lib. de gloſſ. confeſſ. cap. 104. & ho-
73 die, nedum improbatur, ſed † commendatur præcipuè in humatione cadauerum Epiſcoporum, quorum corpora à cubicularijs ipſorum defunctorum aqua calida cum vino, & herbis odoriferis ſunt lauanda, & mundanda, & ſi ita hæredibus videbitur, poſſunt etiam aperiri, & aromatibus condi, quo caſu eorum inteſtina ſtatim in eccleſia debent ſepeliri, vt in Cerem. lib. 2. cap 38. §. conuocet.

74 Maxima enim cura adhibebatur, † in defunctorum corporibus ſepeliẽdis, quoniam vngebantur, & myrrha, & aromatibus condiebantur, vt teſtatur S. Gregorius Papa in cant. anno lib. 4. cap. 32. Geneſ. cap. 5. & plures citat Malon. in opere de ſacr. Synd. cap. 1. ſub num. 14. & in eccleſijs occidentalibus, quæ fieri ſolita eſſent in vngendis, & veſtiendis defunctorum corporibus explicat Pruden Hymno ſequente.

Hinc maxima cura ſepulcris,
Impenditur, hinc reſolutos
Honor vltimus accipit artus;
Et funeris ambitus ornat
Candore nitentia claro
Prætendere lintea mos eſt;
Aſperſaque myrrha Sabæo
Corpus medicamine ſeruat,
Quidnam ſibi ſaxa cauata
Quid pulcra volunt monumenta,
Res quod niſi creditur illis
Non mortua, ſed data ſomno.

75 Extruebant etiam veteres † magnifica ſepulcra, vt teſtatur S. Io. Chryſoſt. in homil. 79. in Ioan. cap. 17. & hoc eſt notiſſimum ferè in omnibus mundi partibus, & præcipuè in Vrbe Romana, in qua, etiam modernis temporibus conſtruuntur. Antiquis enim temporibus ſepeliebantur cada-
76 uera † extra ciuitatem, & vt plurimùm eccleſiæ extra ciuitates, & oppida ædificantur, vt etiam hodie per totam Italiam pluribus in locis conſpici poteſt, & corpora mortuorũ in ciuitatibus tumulari prohibitum erat de Iure Cæſareo, ne ciuitas corrumperetur fœtore, vt in l. mortuorũ, C. de relig. & ſumpt. fun. gloſſ. in cap. cum grauia, 13. q. 2. Adrianus etiam 40. aureorũ pœnam ſtatuit in eos, qui in ciuitate ſepulcrum faciunt, locumque iuſſit publicari, & corpus inde transferri eadem magiſtratibus pœna imminente l. 3. §. Diuus Adrianus, de ſpul. viol. & fuit etiam prohibitum, ne tumularentur in baſilicis Sanctorum per conc. Bracaren. 1. cap. 36.

77 Romæ autem † principalia Cœmeteria erant extra Vrbem: poſtea, pace eccleſiæ data, intra Vrbes ad templorum limina, vt cap. præcipiendum, 13. quæſt. 2. vbi etiam gloſſ. Duran. de modo gen. concil. cel. rub. 11. num. 1. par. 3. tract. tom. 13. & deinde in ipſis templis, vt ſepelirentur, mos inoleuit, vt cap. nullus mortuus ead. quæſt 2. l. 2. C. de ſacroſanct. eccleſ. & Duran. eadem rubr. 11. num. 1.

78 Lycurgus † primus fuit, qui laconis permitteret, in Vrbe ſepeliri cadauera tamen etiam circa templa ſortiri monumenta Io. Boem. de mor. gen. de Europa, lib. 3. cap. 3. circa med.

79 Pro ſepoltura tamen in eccleſia † faciẽda Epiſcopus, aut parochus, nec quiuis alius, quidquam accipere poſſunt, cùm hoc ſit prohibitum, vt cap. quæſta eſt nobis, cap. poſtquam, cap. in eccleſiaſtico, ead. 13. quæſt. 2. & cap. abolendæ de ſepult. Duran. de mod. gener. conc. celebr par. 1. rubr. 20. num. 7. par 2. cap. 3. & Rip. in tract. de poteſtat. de rem. præſent. conc. poſt num. 108.

per

Digitized by Google

per cap. non ſatis, & ſeq. de ſimon. vbi te
net, conſuetudinem, aliquid pro ſepultura
exigendi, non valere, nec eſſe ſeruandam,
ibid. num. 109. cum ibi multis cumulatis,
80 quem omnino vide, quoniam † omnia
quæ de terra ſunt, in terram conuertuntur,
Memento homo, quia terra es, & in terram
ibis. Geneſ. cap. 3. Eccleſ. 40. Quid terra
es, & terram vendis. Recordare, quia non
hominis, ſed Domini eſt terra, &, qui habi-
tant in ea. Pſalm. 23. Gratis accepiſti à Deo
gratis da pro eo, dicto cap. in eccleſiaſtico,
eadem quæſt. 2. Hieremias Epiſcopus Re-
81 menſis † cur non ſint vendenda ſepulcra,
addit rationem, quòd ſit terra illa conceſſa
putredini, & non deceat de alieno luctu
facere compendiũ, vt in Epiſtola ad eccle-
ſiam Ternacenſem eſt tamen licitũ pro lu-
minaribus, & eleemoſynis moderatis, iuxta
laudabilem conſuetudinem, aliquid acci-
pere pro officijs, quæ fiunt in cadauerum
tumulatione, & eccleſiæ manutentione.

82 Prodeſt † enim mortuis, ſi in eccleſia
ſepeliantur, eò, quòd eorum proximi, quo-
ties ad eadem ſacra loca veniunt, ſuorum,
quorum ſepulcra aſpiciunt, recordantur,
& pro eis Domino preces fundunt, Sãctus
Gregor. lib. Dialog. cap. 50. relictum in ca-
pit. cum grauia, 13. quæſt. 2. tum, quia ſpe-
cialiter commendantur patrocinijs illorũ
Sanctorum, in quorum nomine dedicata
83 eſt eccleſia. Et † ibi potiùs curari debent
homines ſepeliri, vbi eſt maior concurſus
populorum, gloſſ. in d. c. cum grauia in fin.
& c. vbicunque temporum, ead. q. 2.

Quibus tamen peccata dimiſſa non ſunt,
84 † à ſacris locis poſt mortem adiuuari mi-
nime poſſunt, qui, ſi in ſacris locis ſepeliri
faciunt, reſtat, vt de ſua præſumptione iu-
dicentur, quia eos ſacra loca non liberant,
ſed culpa temeritatis accuſat, vt inquit S.
Auguſt. relat in cap. quibus peccata, dicta
quæſt. 2. quia orationes, quæ in eis fiunt, il-
lis non ſuffragantur, vt ibi per gloſſ. vnde
85 cum B. Greg. † memoraſſet corpus cuiuſ-
dam Valentini à ſepulcro per dæmones
fuiſſe extractum, & extra eccleſiam proie-
ctum, ſubiungit: Ex quo, Petre, collige,
quia hi, quos peccata grauia deprimunt, ſi
in ſacro loco ſepeliri ſe faciant, reſtat, vt e-
tiam de ſua præſumptione iudicentur, vt in
lib. 4. Dial. c. 53. ac in ſum. ar. poſtd. c. quibus
peccata, mihi dum in ciuitate Beneuẽti a-
gerem, fuit relatum, (erat enim tunc caſus
86 recens,) † quòd, cùm in quadam eccleſia
extra, ſed propè dictam ciuitatẽ cadauer
cuiuſdam Prætoris fuiſſet humatum, nocte
ſequenti maximus ſtrepitus in eadem ec-
cleſia auditus fuit, vnde ſacerdotes ibi cõ-
morantes à lecto ſurgere coacti fuerunt,
& cum eccleſiam ingreſſi fuiſſent, viderũt
lapidem ſepulchri reuolutum, & introſpi-
cientes, corpus non inuenerunt.

Quapropter animæ defunctorum, quas
grauia peccata non deprimunt, ſunt expiã-
87 dæ Quod fit † quatuor modis, aut oblatio-
nibus ſacerdotum, aut precibus Sanctorũ,
aut charorum eleemoſynis, aut ieiunio co-
gnatorum, cap. non æſtimamus, & cap. ani-
mæ defunctorum, 13. q. 2. præcipuè enim
ſoluuntur oblationibus ſacerdotũ per Alta-
ris ſacrificium concil. Trid cap. 2 de ſacrif.
miſſ. ſeſſ. 22. & in decr. de Purg ſeſſ. 25. c nõ
æſtimemus, & cap. pro obeuntibus, 13. q. 2.

88 Scimus in præſenti ſeculo † ſiue oratio-
nibus, ſiue conſilijs inuicem poſſe nos co-
adiuuari, cum autem ante tribunal Christi
venimus, non Iob, non Daniel, neq; Noë ro-
gare poſſe pro quoquam, ſed, vnumquẽque
portare onus ſuum, tradit. S. Hier. in Epiſt.
ad Gal. c. 6. & ad verba vnuſquiſque onus
ſuum, & cap. in præſenti, ead. 13. q. 2.

89 Neque † negandum eſt, defunctorum a-
nimas pietate ſuorum viuentium releuari,
cum pro illis ſacrificium mediatoris offer-
tur, vel eleemoſynæ in eccleſia fiunt, ſed
hæc eis proſunt, qui cum viuerent, vt hæc
ſibi poſteà poſſent prodeſſe, meruerunt, ſe-
cus autem illis, qui erant ab eccleſiaſtica
vnitate præciſi, quia ſacris eſt canonibus
inſtitutum, vt quibus non communicaui-
mus viui, non communicemus defuncti,
cap. Sacris ext. de ſepult.

90 Obſeruantur quidem aliqui dies † in of-
ficij mortuorũ, nam aliqui tertium, alij ſe-
ptimum, alij trigeſimum, alij quadrageſimũ
obſeruare conſueuerunt, vt inquit S. Ambr.
in lib. de obitu Theod. Imp. circ. princ. &
ſupra de nonnullis notauimus. De quadra-
geſimo teſtatur ſcriptura, quæ defuncto, in-
quit, Iacob præcepit Ioſeph pueris ſuis ſe-
pultoribus vt ſepelirent eum, & ſepelierunt
ſepultores Iſrael, & repleti ſunt ei quadra-
ginta dies. Gen. cap. 50. vt etiam de Moyſe
ſcrip-

Digitized by Google

ſcriptum eſt. Quia planxerunt filij Iſrael, Moyſen diebus triginta, & conſumati ſunt dies luctus, Deut. cap. 34.

91 Sepeliri autem † (ſi aliud non ſit diſpoſitum) debet quilibet in ſepulcro ſuorum maiorum. Geneſ. cap. 49. cap. vnaquæque, §. item Ioſeph 13. q. 2. & cap. 1. de ſepult. licitum, tamen eſt vnicuique volenti, aliam ſibi eligere ſepulturam, vt eod. §. item Ioſeph, verſ. exemplo igitur, & cap. cum liberam,
92 ext. de ſepult. quia † vltima voluntas defuncti pro lege ſeruãda eſt, vt in auth. de nupt. §. diſponat, coll. 4. & cap. vltima voluntas, ead. 13. q. 2. In electione autem ſepulturæ debet, etiam voluntas, omninò libera eſſe,
93 adeò quòd † vniuerſis religioſis, & regularibus clericis cuiuſcunque ſtatus, vel conditionis exiſtant, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ, diſtrictè eſt prohibitum, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſita, ſeu aliàs promittendũ inducant, vt apud eorum eccleſias ſepulturam eligãt, vel iam electam vlteriùs non immutent, quòd, ſi ſecus factum fuerit, irritũ exiſtit, & inane, ita quòd, quacunque contradictione ceſſante, omninò apud illas eccleſias, apud quas ſepeliendi de iure fuiſſent, ſi aliàs ſepultura electa forſitan deceſſiſſent, ſunt ſepeliendi, ſecus facientes, & prædictos in ſuis eccleſijs, vel cœmeterijs ſepelire præſumentes, ad reſtitutionem, tàm ſepultorũ corporum, ſi petatur, quàm etiam omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorum præuenerint, quomodolibet ad eoſdem infra decennium integraliter facienda ſunt obligati, quam niſi fecerint eccleſiæ ipſæ, apud quas ſepulti fuerint, & cœmeteria earũdem ex tunc eo ipſo, & tandiu manent eccleſiaſtico ſuppoſitæ interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium prædictorum, vt ſtatuit Bonif. VIII. vt in c. 1. de ſepult. in 6.

94 Mulier etiam nupta, † liberè poteſt ſibi eligere ſepulturam, vt in cap. de vxore, & de ſepult. & pater filijs impuberibus eam eligere poteſt, ſi conſuetudo loci id habeat, vt eod. cap. de vxore, §. vtrum autem, & c. licet pater, eod. titul. in 6. aliàs in ſepulcro ſuorum maiorum, aut in parochiali ſunt ſepeliendi, non enim ſunt tranſgrediendi termini antiqui, quos poſuerunt patres noſtri,
95 Prouer. cap. 22. terminos enim † antiquos tranſit, qui parochianum alterius ad ſepulturam admittit, cap. 1. in fin. iunct. gloſſ. fin. ext. de ſepult.

96 Epiſcopo, † licet ſubſint omnia oratoria, & loca religioſa, & omnes eccleſiæ ſuę diœceſ. vt poſt Oldr. conſ. 274. allegatum à Card. Tuſc. pract. concl. tom. 3. concl. 245. tamen excipiuntur ab eius viſitatione confraternitates, collegia, & alia loca, quæ ſub Regũ immediata protectione ſunt, quæ ſine earumdem Regum licẽtia ab Ordinarijs viſitari non poſſunt, vt in eod. cap. 8. de refor.
97 ſeſſ. 22. Sed pluries dubitari contigit, † quænam loca ſub dicta immediata protectione eſſe dicantur, ad quod dicimus, ea eſſe, quæ ita à primæua earum erectione ſunt fundata, & erecta, atq; eo ſpeciali priuilegio munita, vt, ſcilicet, locorum Ordinarij in illis iuriſdictionem exercere non poſſint. Non autem omnia hoſpitalia, quæ ſunt in ditionibus Regum, & ita declarauit congregatio concil. Trid. ſuper eod. cap. 8. in deciſ. quæ
98 incipit, an in exceptione. Quinimò † poſſunt Epiſcopi viſitare omnia hoſpitalia, & pia loca quouis modo nuncupentur, etiam ſi ſint priuata laicorum, eaque corrigere, & reformare in caſibus à iure conceſſis, nempè ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, vtque teſtatoris voluntas ſeruetur, vt per eandem congreg. fuit deciſum ſuper eod. cap. 8. in deciſ. incip. Epiſcopus, poſſe, pro qua deciſ. fuit Abb. in cap. officij, nu. 7. de teſtament. in cap. ad hæc, de relig. dom. & Pariſ. in conſ. 34. num. 38. vol. 4.

99 Hoſpitalium enim † Epiſcopis eſt præcipuè cura commiſſa, quæ, ſi ad certum peregrinorum, aut infirmorum, vel aliarum perſonarum genus ſuſcipiendum fuerint inſtituta, nec in loco, vbi ſunt dicta hoſpitalia ſimiles perſonæ, aut perpauci reperiantur fructus illorum, in alium pium vſum, qui eorum inſtitutioni proximior, ac pro loco, & tempore vtilior ſit, conuerti debent, prout Ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum vſu peritiores ſint, per ipſum diligendis, magis expedire viſum fuerit, niſi aliter forte in eorum fundatione, aut inſtitutione fuerit expreſſum quo caſu, quod ordinatum fuerit, curare debet Epiſcopus, vt obſeruetur, aut ſi id non poſſit, ipſe, prout ſupra, viriliter prouidere tenetur. Conc. Trident. in d. cap. 8. de refor. ſeſſ. 25. & clem. quia contigit,

Digitized by Google

tigit, de relig. dom. quæ in eod. cap. & in
cap. 15. de reform. ſeſſ. 7. eſt innouata cum
derogationibus in ea contentis. Admini-
100 ſtratores autem, † ſeu gubernatores eo-
rundem hoſpitalium ad inſtar tutorum, &
curatorum iuramentum præſtare, ac de lo-
corum ipſorum bonis inuentarium cõfice-
re, & Ordinarijs, ſeu alijs, quibus ſubſunt
loca huiuſmodi, vel deputandis ab eis an-
nis ſingulis de adminiſtratione ſua tenen-
tur reddere rationem d. clem. quia contin-
git, §. vt autem, & ibi gloſ. in ver. annis, Abb.
Zabar & Alexand. in conſ. 1. num. 4 lib. 7.

101 Si verò † dicti gubernatores commiſe-
rint negligentiam, vel defectum, locorum
Ordinarij, etiãſi hoſpitalia prædicta exem-
ptionis priuilegio munita conſiſtant, per
ſeipſos, vel alios, præmiſſa adimpleri foue-
re tenentur, & gubernatores, ſeu rectores
eoſdem non exemptos propria, exemptos
verò, & alios priuilegiatos Apoſtolica au-
ctoritate compellere debent. Contradicto-
res cuiuſcunque ſtatus, aut conditionis exi-
ſtant, ac præbentes eiſdem circa præmiſſa
conſilium, auxilium, vel fauorem per cen-
ſuram eccleſiaſticam, & alia iuris remedia
compeſcenda, vt in eadem clement. §. nos
incuriam.

102 Hacque ratione, † & auctoritate gu-
bernatores, adminiſtratores, rectores, ſeu
magiſtros, hoſpitalium, & confraternita-
tum, ſacrorum canonum, & ſacr. conc. Tri-
dent. decretorum contemptores, & tranſ-
greſſores Epiſcopus, vti eorundem exequu-
tor, excommunicare poteſt, clement. 1. de
ætat. & qualit. & Pius IV. in litteris con-
firmationis concilij incipientibus Benedi-
ctus Deus, §. mandamus autem, de quibus
in fine conc. & in Bull. Rom. cap. 96. & ad
id Epiſcopi tenentur cum illis mandetur in
virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis, de
quibus in eodem §. mandamus, quòd con-
tradictores per ſententias, cenſuras, & pœ-
nas eccleſiaſticas compellant.

103 Archiconfraternitates vero, † & con-
gregationes aggregantes, aggregandi, &
communicandi formam nouiſſimè appro-
batam diligenter obſeruare debent, iuxta
quam priuilegia, & indulgentias, aliaſque
gratias ſibi ipſis nominatim, & expreſsè,
non autem per communicationem, neque
ad inſtar, vt ſupra conceſſas, ipſis confra-
ternitatibus, & congregationibus erigen-
dis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus
communicationes fiunt, communicare poſ-
104 ſunt, vt in §. inſuper volumus, & † non ſer-
uata forma data à dicta conſtitutione, cor-
ruit actus, & nõ valet aggregatio, cap. cum
dilecta, & ibi Felyn. num. 6. circ. med. ver.
geſta contra formam, de reſcript. cap. fin.
de reſtit. ſpoliat. & Rom. conſ. 136. num. 8.

105 Quibus indulgentijs, † priuilegijs, & in-
dultis confraternitates, & congregationes,
tàm hactenus aggregatæ, quàm in poſte-
rum aggregandæ eiuſdem duntaxat natio-
nis, nominis, Ordinis, religionis, & Inſtituti
Archiconfraternitatis, & congregationis,
cui aggregatur, vti, potiri, & gaudere poſ-
ſunt. Itaut dictarum confraternitatum, &
congregationum erectarum, inſtitutarum,
& aggregatarum à quibuſuis communica-
tiones factæ ſint, miniſtri, officiales, & alij
ſupraſcripti priuilegia, indulgentia, facul-
tates, aliaſque ſpirituales gratias, & indul-
ta huiuſmodi, præuia tamen recognitione
Ordinarij loci (qui, adhibitis duobus de
eiuſdem eccleſiæ capitulo, illa iuxta ſacri
conc. Trid decretum promulganda decer-
nant) debitis temporibus promulgare va-
lent, vt in eadem conſtit. §. inſuper ver. qui-
bus confraternitates, & conc. Trid. in cap.
fin. §. indulgentias verò, de reform. ſeſſ. 21.

106 Eſt tamen aduertendum, † quòd con-
fraternitates ſanctiſſimi Corporis Chriſti,
vbique terrarum Apoſtolica, vel Ordinaria
auctoritate erectæ, vel erigendæ, abſq; no-
ua, aut peculiari alia conceſſione, commu-
nicatione, vel aggregatione nouiſſimè de
ordine ſummi Pontificis per ſacrã congre-
gationem indulgentiarum declaratæ fue-
runt, fore, & eſſe participes quorumcunq;
priuilegiorum, conceſſionum, indulgentia-
rum, facultatum, gratiarum, & indultorum
à Sanctitate D. N. Pauli Papæ Quinti Archi-
confraternitati ſanctiſſimi Sacramenti de
Minerua in Vrbe conceſſorum, & eiuſdem
ſacræ congregationis decreto declaratum
fuit, cuius tenoris hic ad lectoris commo-
dum aſcribendum duxi, & eſt talis.

Decretum ſacræ Congregationis indul-
gentiarum, quo declaratur Sanctiſſimi Sa-
cramenti confraternitates, omnes canoni-
cè vbique erectas, vel erigendas, poſſe iu-
xta fel. recor. Pauli III. conſtitutiones frui
indul-

Digitized by Google

indulgentijs, priuilegijs, & gratijs ſpiritualibus Archiconfraternitati S. Mariæ ſuper Mineruam, à ſanctiſſimo D.N.Paulo V. nuper conceſſis, ac in poſterum cõcedendis.

107 Licet fel. † rec. Paulus Papa III. per binas ſuas conſtitutiones conceſſerit, vt ſanctiſſimi Corporis Chriſti confraternitates omnes, & ſingulæ vbiuis locorum tũc inſtitutæ, ac inſtituendæ, iiſdem priuilegijs, conceſſionibus, indulgentijs, gratijs, & indultis, quæ confraternitati ipſius ſanctiſſimi Sacramenti in eccleſia S. Mariæ ſuper Mineruam de Vrbe erectę à ſe largitæ fuerant, ac in poſterum largirentur, vti, potiri, & gaudere poſſent, ac deberent: quia tamen per Apoſtolicas Conſtitutiones, & ordinationes, quæ deinceps emanarunt, præſertim verò per recolendę mem. Clem. VIII. Conſtit. de aggregationibus editam facultates, & Indulgentiæ, tam ſupradictæ S.Mariæ de Minerua, quàm cœteris omnibus confraternitatibus antea conceſſæ, aut abrogatæ, aut ſaltem moderatę comperiuntur, aliaque de hoc genera decreta ſunt, ex quibus in dubium reuocari poſſe videtur, an huiuſmodi Pauli III. conceſſiones priſtinum ſuum robur adhuc retineant.

Congregatio Illuſtriſs. & Reuerendiſs. S.R.E. Card. à Sanctiſs. D.N. Paulo diuina prouidentia Papa V. Indulgentiarum reformationi præfectorum, optans ſummopere, ſacratiſs. Sacramenti venerationem, & cultum in dies magis augeri, ad idque Chriſti fideles ſpiritualibus gratijs excitari, ſpeciali Sanctitatis ſuæ ordine viuæ vocis oraculo habito decernit, ac declarat iuxta eaſdem Pauli III. Conſtitutionem omnes, & ſingulas confraternitates Sanctiſsimi Corporis Chriſti vbiq; terrarum hactenus Apoſtolica vel Ordinaria auctoritate erectas, vel de cœtero erigendas abſq; noua, aut peculiari alia conceſſione, communicatione, vel aggregatione fore, ac eſſe debere participes quorumcunque priuilegiorum, conceſſionum, indulgentiarum, facultatum, gratiarũ, & indultorum à Sanctitate ſua Archiconfraternitati ſanctiſs. Sacramenti de Minerua per Breue. Dat. Romæ Apud S. Petrum die 3. Nouemb. 1606. nominatim, & expreſſe conceſſorum, ac in poſterum à Sede Apoſt. concedendorum, illiſq; omnibus, & ſingulis vti, potiri, & gaudere poſſe, ac debere ſtatim, atque confraternitatum earundem erectio Apoſt. vel Ordinaria auctoritate facta fuerit, ſeruata tamen in reliquis omnibus prædicta Clem. VIII. Conſtitut. Non obſtantib. conſtitutionib. & ordinationib. Apoſt. de indulgentijs ad inſtar non concedendis, nec alijs contrarijs quibuſcunque. Dat. Romæ die 15. Febr. 1606 ſubſcrip R. Card. Bellarm. Antonius Epiſcopus Anagn. Secretarius Romæ ex Typograph. R. C. Apoſt. 1606. Dixit eiuſdem rationis ordinis, &c Quia priuilegia, & gratiæ vni nationi conceſſæ non poſſunt alijs nationibus communicari. Nec confraternitates aliarum nationum, Ordinum ſeu religionũ non ſuo ordini, vel religioni poſſunt ag-

108 gregari. Nam † ſtatutum loquens de quibuſdam religioſis, non extenditur ad alios, niſi extenſio fiat per ſuperiorem, cap. conſtit. vbi etiam gloſſ. in ver. prorogamus, de reg. in 6. & Abb. in cap. quod quibuſdam,

109 num. 2. de fideiuſ. Nec extenſio † fit de perſona in perſonam, cap. ſanè, de priu. Imò ſtatutum præciſè loquens de vno, de alio contrarium diſponit, l. cum Prætor, de iud.

110 Et, † quãdo ſumus in materia diſpenſabili, quòd laici aliquid poſſint circa ſpiritualia, tunc nedum non veniunt, non expreſſa: ſed neque veniunt ea, quę ex propria ſignificatione vocabuli, latè ſumpto vocabulo venirent. Abb. conſ. 57. Attingam, nu. 5. ver. item cum ſumus par. 1. & Card. Tuſ. pract. concl. tom 3. concl. 659. nu. 5.

111 Vlterius † priuilegia regulariter ſtrictè ſunt interpretanda, Bart. in l. ſi quando, nu. 1. C. de inoff. teſt & Iaſ. in l. beneficium, nu. 33 ff. de conſt. prin & conceſſa vni nationi, vt puta Teutonicis, ſeu Germanis non extenduntur ad Italos, Gallos, & Hiſpanos, quia priuilegiata qualitas mutatione perſonę differentis mutatur, & perditur priuilegium, arg. text. in cap. vn. §. verum, de iur. patr. in 6 benè Iaſ. in l. ſi fundum, § ſi pater familias, nu. 8 ff de leg. 1 Ceph in conſ. 58.

112 nu. 5 1. par. 1. Priuilegium enim † vno Regno conceſſum non extenditur ad alia Regna. Menoch. in tract. de reti. poſs. rem. 3. nu. 353. & Cou. pract. quæſt. cap. 31. nu. 5.

113 Hinc infertur † ad quæſtionem alias coram me agitatam, cum enim Clemens Papa VIII. in canonizatione S. Hyacinti conceſſiſſet omnibus altaribus ſub inuocatione

cation eiuſdem ſancti erectis indulgentiā plenariam perpetuam rationibus, & cauſis, de quibus in litteris Apoſt. deſuper expeditis fuit à me quæſitum, an omnia altaria ſub eodem titulo poſt canonizationem erecta dicto priuilegio gaudeant, vnde viſis litteris Apoſt. illiſq; diligenter conſideratis, reſpōdi ex lectura procemij earundem litterarum conſtare de mēte Papę cōcedentis. Narratur etenim, quod in Regno Poloniæ à quamplurimis perſonis pijs in honorem eiuſdem S. Hyacinti, valde ante illius canonizationē fuerant erecta altaria, apud quæ preces fundebantur, eiuſq; nomen colebatur; qua propter, expoſitis pluribus miraculis, quæ vt piè creditur eiuſdem Sancti interceſſione fuerūt operata, eadem altaria erecta in partibus illis ab Vrbe longinquis dicto Indul. plen. priuilegio perpetuo donauit. Id clarè oſtendit procemium in quo tantūmodo de altaribus in illo Regno ante canonizationē eiuſdem Sancti erectis ver-
114 ba habentur. Nam † procemiū cauſam finalem indicat, l. ſi &. ibi Bar. nu. 3. ff. de hær. inſtit. Iaſ. in l. ſi pacto, quo pœnam, nu. 14. C. de pact. & Pariſ. conſ. 56. num. 14. vol. 4. Præterea verba litterarū ſunt clara, quibus conceditur indulgentia plenaria altaribus
115 erectis; diſponunt enim per verba † præteriti temporis, quæ trahi non poſſunt ad altiora in futurum erigenda, l. quædam non referuntur, ff. de iur. codicill. l. ſi ita legatum, ff. de aur. & arg. leg. & Bar. in l. talis ſcriptura, §. hanc autem, num. 1. verſ. oppone ſecūdo, ff. de legi. Et cuique eſt notiſſimum, nunquam conceſſam fuiſſe indulgentiam plenariam omnibus altaribus ſub inuocatione cuius Sancti erigendis, nec altaribus Beatiſſimæ, ſemperq; Virgini Mariæ, quæ alijs omnibus Sanctis tot, tantiſque meritis excellit. Vnde nec interpretandum eſt, huiuſmodi indulgentiam altaribus ſub inuocatione prædicti Sancti erigendis fuiſſe conceſſam, quia, cùm in litteris legatur altaribus erectis, non autē erigendis, quod ſcriptura non dicit, nec nos dicere debemus & ab illius verbis non eſt recedendū, l. proſpexit, ff. qui, & à quibus.

116 † Nec ſpecialiter cōceſſa in Regno Poloniæ extenditur ad alia Regna, & Prouincias, quia conſuetudo vnius Prouinciæ ad alias non extenditur, Burſat. conſ. 311. n. 7. & Ondeod. conſ. 101. num. 38. vol. 1.

117 Indulgentiæ, & aliæ † ſpirituales gratiæ, ad indulta eiſdem confraternitatibus conceſſa ab Ordinarijs locorū, adhibitis duobus de eiuſdem, vt ſupradictum fuit, eccleſiæ capitulo, ſunt recognoſcendæ iuxta ſacri conc. Trid. diſpoſitionem, vt in cap. 9. de reform. ſeſſ. 21.

118 Nec aliquis † ſine Ordinariorum licentia, vel auctoritate, poteſt eas publicare. nō obſtante quacunq; exemptione, etiā ſi ſint regulares, aut in eccleſijs ipſorum regularium, nec prætextu priuilegiorum, etiam confraternitates roſarij, vt per ſacram cōgreg. ſuper eod. c. 9. fuit deciſum in deciſ. quæ incipit deinceps., & alia deciſ. ſuper cap. 5. ſeſſ. 22. de refor. incip. nemo poterit.

119 Cæterum † dicta deciſio procedit, quoad indulgentias, quæ de nouo conceduntur. Antiquas verò à ſummis Pontificibus regularibus conceſſas vſu receptas, & non reuocatas, poſſunt iiſdem regulares etiam nullo cum Ordinarijs verbo facto, publicare, vt in deciſ. ſuper eod. cap. 9. quæ incipit Indulgentias.

120 † Reuocatæ enim ſunt omnes indulgentiæ conceſſæ pro porrigentibus manus adiutrices. concil. Trident. in decret. de Indulg. ſeſſ. 25. & Pius V. in conſtit. de qua in Bull. Rom. cap. 30. ſub §. nos qui Deo.

121 Quia † non conceduntur indulgentiæ pro pecunijs extorquēdis, ſed, vt fideles in pijs operibus Chriſti exerceantur, &, vt aliorum liberalitate miſerorum inopiæ ſuccurratur, Cardin. Bellarm. de Indulg. lib. 2. cap. 9. §. 4. tom. 3.

Hinc illud reſoluitur, quo quæritur, an habentes facultatem aggregādi, ſeu vniendi confraternitates in dictis ciuitatibus, & oppidis, (dummodò oppida, ſeu caſtra, in quibus huiuſmodi aggregationes, ſeu erectiones fieri contingeret, ſpatio duorum, vel trium millium paſſuum diſtent) ſi fortè fiant in his locis præcipuè, in quibus nulla adſint monaſteria eiuſdem Ordinis aggregantis, poſſint loco illius eleemoſynæ, quæ ab incolis oppidi, ſeu caſtri, cui aggregatio non conceditur, & quandoque à pijs, deuotiſq; viris illuc deuotionis cauſa cōfluētibus monaſterio offerri contingeret, vti matrici eccleſiæ; aliquid ſingulis annis in ſignum recognitionis exigere, & de pecu-

 nia,

Digitized by Google

nia, vel alia re huiuſmodi eidem matrici
annis ſingulis ab aggregatis offerenda in
erectione, ſeu aggregatione paciſci, & vi-
detur affirmatiuè reſpondendum.
122 Quia matrici † eccleſiæ per inferio-
res, & ab ea dependentes aliquid offerre,
non ſolùm non eſt prohibitum, quinimò eſt
de iure conceſſum, & cap. venerabili vbi
etiam gloſſ. & Abb. de verb. ſignif. Tamen
ab eccleſijs matricibus, vt ſunt metropoli-
tanæ cathedrales, Baptiſmales, & aliæ ſimi-
les ad aggregationes confraternitatum,
ſeu erectiones capellaniarum pro Indulg.
conſequendis, non benè infertur, quia Pius
123 † Papa V. omnes indulgentias pro porri-
gentibus manus adiutrices, & continentes,
quomodolibet facultatem quæſtuandi cō-
ceſſas reuocauit, vt infra. Conceduntur
124 enim à Sede Apoſtolica † facultates ag-
gregandi, & Indulgentiæ huiuſmodi gra-
tis, & gratis illas accipientes, gratis dare
debent, Matth c. 10. & cap quicquid 1. q. 1.
Gratia enim Dei non venditur, ſed dona-
tur, S Io. Chryſoſt. in Marc. Homil 13.
125 Non enim hi cœleſtes † Eccleſiæ the-
ſauri ad quæſtum, ſed ad pietatem exer-
cendam conceduntur, conc. Trid. in cap. 9.
de reform. ſeſſ. 21. & Card Bellarm. de In-
dulgent. lib. 2. cap 9 §. 4. tom. 3. Vnde idem
Pius V. quamplurimis quærelis ex diuerſis
mundi partibus ad eius auditum perlatis,
quòd vigore diuerſarum indulgentiarum
alias conceſſarum, plures abuſus irrepſe-
rent in præiudicium animarum, ad illos
eradicandos, motu proprio ſuam perpe-
tuò valitura edidit conſtitutionem tenoris
infraſcripti:

126 Pius † Epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Et ſi dominici gregis ſaluti ſemper in-
tenti, ſingulis cum humilitate poſcentibus
ea benigne concedere nos, & prædeceſſo-
res noſtri ſtuduerunt, per quæ peccatorum
mole depoſita, ſalus ipſis ſuccedat, & hoſtis
humani generis ſeruitute ereptas animas
lucrifaciant. Altiſſimo, qui eas nobis ſua
bonitate commiſit; id tamen perpenſiori
ſtudio nos, præcauendum eſſe cenſemus,
ne cuiuſuis indulgentiæ remiſſionis, vel
facultatis obtentu Chriſtifideles procliuio-
res ad illicita in poſterum committenda
reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi
tribuat incentiuum, & exinde clauium au-
ctoritas deducatur in contemptum, &
Chriſti fideles quamplurimùm ſcandali-
zentur. Sanè, cùm ad auditum noſtrum ex
diuerſis mūdi partibus quamplurimæ quæ-
relæ perlatæ fuerint, quod vigore diuerſa-
rum indulgentiarum, & facultatum per
prædeceſſores noſtros, ac etiam nos, vel
127 auctoritate noſtra, † tàm fabricæ noſtræ
Baſilicæ Principis Apoſtolorum, & eccle-
ſiæ S. Ioannis Lateranen. de Vrbe, ipſiuſque
eccleſiæ necnon S. Ioannis, & S. Lazari
Hieroſolymitani, ac S. Spiritus in Saxia, &
S. Ioannis Lateranen. ac S. Iacobi Incura-
bilium de eadem Vrbe, necnon S. Elmi,
S. Bouis, ac S. Gothardi, & S. Leuguzoni,
necnon S. Nicolai, & S. Bernardi Montis
Ionij, necnon S. Leonardi, & S Martæ, nec-
non Sanctiſſimi Crucifixi Siracuſan. ac
S. Mariæ de Monte Serrato Hoſpitalibus,
ac etiam Sancti Sebaſtiani prope, & extra
muros dictæ Vrbis, necnon Sancti Anto-
nij Viennen. diœceſis, & redemptionis
captiuorum nuper Neapoli inſtituto mo-
naſterijs, illorumque, ac diuerſis alijs ec-
cleſijs, Monaſterijs, Hoſpitalibus, Militijs,
confraternitatibus, ſocietatibus, & pijs lo-
cis conceſſarum multi quæſtores, ex eiſ-
dem indulgentijs lucrum temporale tan-
tùm quærentes nominibus fabricæ eccle-
ſiarum, hoſpitalium, monaſteriorum, mili-
tiarum, confraternitatum, ſocietatum, &
piorum locorum prædictorum in diuerſis
ciuitatibus, & diœceſibus quæſtus facere
confratres, deſcribere capellas, & orato-
ria erigere, illiſque erectis indulgentias
huiuſmodi communicare, & in diuerſis
gradibus à iure prohibitis diſpenſare, ac
plura etiam concedere, quàm eis vigore
facultatum prædictarum licitum ſit, ipſiq;
lucro intenti, pecuniaſque potiùs, quàm
Chriſtifidelium ſalutem quærentes, ac
eiſdem indulgentijs ſic abutentes, quæſtum
ex illis particularem facere conantur, va-
rioſq; & diuerſos quæſtores, commiſſarios,
procuratores, receptores, theſaurarios, fa-
ctores, nuntios, & alios miniſtros conſti-
tuere, qui non ſolùm ſupradicta, ſed etiam
plura alia eis nunquam conceſſa, facere, &
concedere, necnon locorū Ordinarios, il-
lorumque in ſpiritualibus Vicarios gene-
rales, & officiales, ac miniſtros eccleſia-
rumque,

Digitized by Google

rumque, & Ordinum, Prælatos, Superio-
res, & perſonas quæſtas huiuſmodi impe-
dientes cenſuris eccleſiaſticis innodare,&
aliàs in pluribus grauiter excedentes in
Diuinæ Maieſtatis offenſam ſuarũ,& Chri-
ſtifidelium animarum perniciem, & Ordi-
nariorum perturbationem,& piarum men-
tium ſcandalum præſumunt; Nos qui, Deo
propitio,gregis dominici meritis,licet in-
ſufficientibus,curam gerimus, & illum ſpi-
ritualis theſauri elargitione cupimus ipſi
Deo reddere acceptabilem ex præmiſſis,&
alijs rationibilibus cauſis animum noſtrum
mouentibus fel.record. Caliſti IIII. Cle-
mentis VII.Pauli III. Iulij ſimiliter III. &
diuerſorum aliorum Romanorum Pontifi
cum prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs
inhærentes, motuproprio, non ad alicuius
nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtan-
tiam, ſed de mera noſtra voluntate, & de-
liberatione omnes, & ſingulas indulgen-
tias, etiam perpetuas, & peccatorum re-
miſſiones fabricæ, & eccleſiæ huiuſmodi
necnon Sancti Ioannis Hieroſolymitani,
etiam pro conſtructione, & ædificatione
illius nouæ ciuitatis prædictis, in quibuſ-
uis alijs hoſpitalibus,monaſterijs,eccleſijs,
domibus,militijs,Ordinibus, etiam mendi-
cantium congregationibus, confraternita-
tibus, & pijs locis illorumque Ordinibus,
capitulis, conuentibus, magiſtris, Superio-
ribus, & tam ſecularibus, quàm quorum-
uis, etiam mendicantium Ordinum regu-
laribus perſonis, tam ſingulariter, quàm
vniuerſaliter, per quoſcunque Romanos
Pontifices prædeceſſores noſtros,ac etiam
nos ſub quibuſcunque tenoribus, & for-
mis, & cum quibuſuis clauſulis, & decre-
128 tis,etiam motuproprio,† ex certa ſcien-
tia,ac ex quibuſuis, etiam vrgentibus cau-
ſis, etiam cauſa redemptionis captiuo-
rum, & alias quomodolibet conceſſas,
pro quibus conſequendis manus ſunt por-
rigendæ adiutrices, & quæ quæſtuandi
facultatem quomodolibet continent, illa-
rum omnium tenores, formas, derogatio-
nes, & decreta præſentibus pro expreſſis
habentes auctoritate Apoſtolica tenore
præſentium perpetuò reuocamus. Et in-
ſuper perpetuò hac noſtra valitura conſti-
tutione decernimus,quòd ex nũc de cœte-
ro ſub indignationis noſtræ pœna,prætex-
tu indulgentiarum,& facultatum per quo-
ſcunque Romanos Pontifices prædeceſſo-
res noſtros,ac nos,& Sedem Apoſtolicam,
etiam motu ſimili, ac Sedis Apoſtolicæ le-
gatos, & alios quomodolibet conceſſa-
rum,& quas à nobis,& Sede prædicta in
poſterum verbo, litteris, aut quauis alia
ſcriptura,etiam manu noſtra ſignata,etiam
cum clauſula,quòd ſola ſignatura ſufficiat,
etiam in fauorem,aut Cruciatę Sanctę,vel
cuiuſcunque alterius piæ cauſæ etiam pri-
uilegiatæ, concedi quomodolibet conti-
129 gerit; † nullus,quauis etiam Epiſcopali,
Archiepiſcopali, Patriarchali, aut maiori
dignitate,etiam Cardinalatus honore, ſeu
etiam Regali, vel temporali excellentia
præfulgeat, audeat, vel præſumat quæſtus
facere, aut nuncios quæſtores, commiſſa-
rios, theſaurarios, receptores pro illis re-
cipiendis in dictis hoſpitalibus, eccleſijs,
domibus,monaſterijs,militijs,& alijs ſupra-
nominatis, vel pro eis, aut illorum nomi-
nibus alibi conſtituere,& deputare, niſi ex
ſpeciali licentia, & ex certa ſcientia no-
ſtra,& Romani Pontificis pro tempore exi-
ſtentis de qua per litteras noſtras,& eiuſdẽ
Romani Pontificis pro tempore exiſtentis
locorum Ordinarijs,vel eorum in ſpiritua-
libus Vicarijs, ſeu officialibus derogatio-
nem præſentis noſtræ conſtitutionis illius
tenore de verbo ad verbum inſerto expreſ-
ſe continentes: Nos enim ex nunc irritum
decernimus,& inane quidquid ſecus ſuper
his à quoquam,quauis auctoritate ſcienter,
vel ignoranter contigerit attentari, con-
ſtare debeat.

130 Mandantes † in virtute ſanctæ obe-
dientiæ omnibus, & ſingulis venerabilibus
fratribus noſtris, Patriarchis, Primatibus,
Archiepiſcopis, & Epiſcopis quatenus in
ciuitatibus, & diœceſibus ſuis præſentes
noſtras litteras publicare,& obſeruare de-
beant,rogantesq; omnes,& ſingulos Princi-
pes ſeculares, & alios dominos, & magi-
ſtratus temporales,eiſq; per viſcera miſeri-
cordiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti in re-
miſſionem peccatorum ſuorum iniungen-
tes, quatenus in præmiſſis eiſdem Patriar-
chis,Primatibus,Archiepiſcopis,& Epiſco-
pis aſſiſtant,& ſuum auxilium, & fauorem
præſtent cum auxilio brachij ſecularis.

131 Non obſtantibus præmiſſis, ac † qui-

buſuis Apoſtolicis, necnõ prouincialibus, & Synodalibus concilijs editis, generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, necnon fabricæ eccleſiæ, hoſpitalium, monaſteriorum, miliciarum, confraternitatum, ordinum, capitulorum, conuentuum aliorumque locorum prædictorum, & quorumuis illorum membrorum eccleſiarum, etiam cathedralium, & metropolitanarum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia, roboratis ſtatutis, conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus, & naturis, priuilegijs quoq; indultis, & litteris Apoſtolicis illis, & præſertim S. Ioannis, & S. Lazari, & Sancti Spiritus in Saxia hoſpitalibus, necnon S. Antonij, de Sancto Antonio, & Sanctorum Nicolai, & Bernardi Montis Ionij monaſterijs, ipſorumque monaſteriorum, hoſpitalibus, ſingulorumque eorum conuentibus ſuperioribus, & perſonis præfatis per quoſcunque Romanos Pontifices Prædeceſſores, ac nos, & Sedem Apoſtolicam ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, etiam motu ſimili, & ex certa ſcientia, ac quauis etiam Imperiali, vel regali conſideratione, vel inſtantia, & alias quomodolibet conceſſis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus etiam, ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, indiuidua, & expreſſa, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret tenoris huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita, obſeruata inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, motu ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus ſpecialiter, & expreſſe derogamus, & ſufficienter derogatum eſſe volumus, contrarijs quibuſcunque. Aut ſi aliquibus communiter, vel diuiſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quòd interdici ſuſpendi, vel excommunicari nõ poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Volumus autem, quòd præſentes litteræ in Cancellaria noſtra Apoſtolica, & acie Campi Flore de more publicentur, & inter conſtitutiones perpetuo valituras deſcribantur.

132 † Et quia difficile foret, eaſdem præſentes ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quòd earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius Prælati munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur, ſi originaliter forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reuocationis, ceſſationis, irritationis, annullationis, vacationis, decreti, mandati, iniuntionis, derogationis, voluntatis, & declarationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum, Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ, milleſimo, quingẽteſimo, ſexageſimoſexto. Sexto Idus Februarij Pontificatus noſtri, Anno ſecundo.

133 Vnde † illæ etiam Indulgentiæ, quæ viſitantibus aliquã eccleſiam certis diebus, & aliquid huiuſmodi loco pio pro eorum arbitrio, & deuotione erogantibus conceſſæ fuerant, vt quæ, quæſtuandi facultatem quomodolibet contineant, ſub dicta conſtitutione Pij V. reuocatoria indulgentiarum manus adiutrices porrigentibus conceſſarum comprehenduntur, vt conſuluit Nauar. de pœnit. & remiſſ. conſ. 2. num. 7. alias conſ. 17. num. 6. par. 2.

134 Quare † id ſummam paſtorum curam poſtulat, & vigilantiam, vt ſcilicet videant diligenter, ne huiuſmodi aliæue indulgentiæ antiquæ reuocatæ denuo per compendia, aut ſummaria, ipſis inconſultis, imprimantur, aut alio quouis modo in publicum prodeant. Solent enim nonnulli huiuſmodi ſummaria, aut compendia, aliaſue indulgentias plenarias reuocatas, aut alioqui limitatas Ordinarijs inconſultis, vel ſub inuolucro deceptis, mandare typis, aut exemplaria conſcribere, & publicare, quæ licet quandam pietatis ſpeciem præſeferre videantur; nulli tamen dubium eſt, ſub hoc titulo turpem latere quæſtus effectum. Ideo à locorũ Ordinarijs hoc potiſſimùm

eſt,

Digitized by Google

eſt, & omnino impreſſoribus inhibendum. Alioqui, quod à Summis Pontificibus in animarum ſalutem paternæ charitatis officio indulgentur, illis ob paucorum auiditatem ab vſu in eorum excidium verteretur. Ad quod, & ipſos ſummos Pontifices maxime inuigilaſſe conſpicimus, vt tot cõſtitutiones ſuper huiuſmodi indulgentiarum reuocatione non ſemel editæ, & conciliorum ſuper pio indulgentiarũ vſu promulgata decreta teſtantur. Quapropter, vbi vſu venerit, huiuſmodi, vel alia indulgentiarum genera in diœceſi publicari, non priùs eas imprimendi, aut publicandi Epiſcopus alicui facultatem facere debet, quàm ipſa viderit originalia, ex quorum lectione perſpiciat, an per aliquas clauſulas in eis contentas, ipſæ indulgentiæ ſub aliqua reuocatione comprehendantur.

135 † Quia nõ creditur conferenti, niſi cõſtet de relato, auth. ſi quis in aliquo, C. de eden. & Archid. in cap. quieſcamus 42. diſt. Debent enim dicta exemplaria, quæ originalia vocant, in omnibus ſuis partibus, & clauſulis à principio vſque ad finem perle-

136 gi: † nec iudicium eſt ferendum, niſi tota lege perſpecta, nam velox conſilium ſequi ſolet pœnitentia. Abb. in cap. ad Apoſtolicam 2. not. de reg. & Dec. in cap. cum venerabilis, nu. 45. de excep.

137 Imò, † vt plurimùm priuilegia confirmantur, & clauduntur circa finem cum expreſſa reſtrictiua ſubſequentibus, vel æquipollentibus verbis, quatenus ſũt in vſu, nec fuerint reuocata, ac ſacris canonibus, & ſacro concilio Tridentino contraria.

138 Sed, † vt dictæ Clement. VIII. conſtitutionis ordinem proſequamur, miniſtri, & officiales dictarum congregationũ, & confraternitatum eleemoſynas, & alia oblata Chriſtianæ charitatis ſubſidia iuxta modũ, & formam per Ordinarium loci præſcribendam, remotis tamen menſis, peluibus, & capſis, quæ in eccleſijs, & oratorijs dictarum confraternitatum, & congregationum publicè ad hoc exponi conſueuerunt, iuxta modum à Vicario Vrbis, & ab Ordinarijs locorum reſpectiue præſcribendum, quem obſeruare tenentur, excipiendi habent facultatem, vt in eod. §. inſuper ver. quibus etiam miniſtris, & §. atque hoc.

139 Quòd verò † eleemoſynarum collectio facienda ſit, conſulto Epiſcopo, & ab eo licentia impetrata, ſtatuit ſacr. conc. Trid. vt in cap. 9. de reform. ſeſſ. 21. Neque eleemoſynas, & oblationes eccleſijs altaribus, & crucibus factas, laicis licet vſurpare, ſed debentur ſacerdotibus, qui pro omnibus orare debent, cap. quia Sacerdotes, & cap. Sanctorum cum ſeq. 10. quæſt. 1.

140 Priuilegiorum vigore, † qui aggregandi facultate ſunt muniti, poſſunt quidem ſocietates erigere, & aggregare, ſed cùm tota diœceſis ſit territorium Epiſcopi, ex alibi allegatis, in alieno territorio citra Epiſcopi conſenſum, nec quidquam ſtatuere, aut decernere, neque altaria erigere poſſunt, nec aliquam aliam iuriſdictionem exercere. arg. text. in cap. peruenit, & cap. interdicimus, 16. quæſt. 1. & quidquid, præter erectionem, aut aggregationem ſtatuunt, vel decernunt, excedit eorum auctoritatem, & iuriſdictionem, niſi Epiſcopi conſenſus accedat, ac propterea nullius roboris eſt, vel momenti. Bart. in l. non dubium, num. 20. & 21. C. de legib. l. fin. ff. de iuriſdict. om. iud. & Nauar. in conſ. 25. n. 2. de ſentent. excommun. lib. 5. par. 2. alias conſ. 1. nu. 2. de for. comp. par. 1.

141 Nam † dicta priuilegia ſunt contra ius commune, & ad non expreſſa extendi minime poſſunt, ſed ſtrictè ſunt interpretanda, l. ſi quando, & ibi Bart. n. 1. C. de inoff. teſtam. & Cephal. in conſ. 96. nu. 4. par. 1.

142 Quemadmodum regulares † in erectione, ſeu aggregatione confraternitatum nõ poſſunt ex ſe ſtatuere modum, ac formam eleemoſynas colligendi, eaſque cuſtodiendi, & diſtribuendi, ſed id præſtare debent ex Ordinarij loci præſcripto, ad quem, vt ſupra dictum fuit, hæc facultas ſpectat, eodem modo dicti regulares nil poſſunt circa proceſſiones faciendas, quia id munus Epiſcopo loci incumbit, vt puta publicas ſupplicationes per ciuitates, oppida, & loca indicere, decernere, & ordinare, ad quas

143 omnes, † etiam exempti, tam clerici ſeculares, quàm regulares, quicunque etiam monachi tenentur accedere, illiſque intereſſe, qui ſi recuſauerint, per cenſuras, & pœnas arbitrarias à dictis locorum Ordinarijs compelli poſſunt.

144 Ijs tantum † exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.

Digitized by Google

145 † Ad ipſum etiam loci Ordinarium ſpectat cum capituli conſenſu decernere, atque edicere, quo, & qua proceſſiones dirigi, quaſue ab eccleſias nominatim produci debeant. eadem ſacra congregatio concil. Tridentin. in deciſ. incip. Ad Epiſcopum in ver. in proceſſionibus publicis dict. cap. 13 ſeſſ. 25. de reg. Laicis enim eſt etiam interdictum de iure ciuili facere proceſſiones ſine conſenſu Epiſcoporum, vt in auth. de ſanctis. Epiſ. §. omnibus autem laicis, colum. 9.

146 Eiſdem † locorum Ordinarijs etiam ſpectat eleemoſynas per loca quæritandi licentias, & facultates concedere, quia tota diœceſis de iure, & regulariter eſt Epiſcoporum, cap. omnes Baſilicæ, 16. quæſt. 7. cap. cum Epiſcopus, & ibi Io. And. de off. ord. in 6. Abb. in cap. graue, num. 2. & ibi Felyn num 1. eod. tit.

147 Illud † verò priuilegium conceſſum ordinibus mendicantium, vt de ſuorum ſuperiorum regularium licentia, Epiſcopo inconſulto, poſſint in eius diœceſi eleemoſynas quęrere, ſpeciale eſt. Vnde non ſequitur, illos poſſe confraternitatibus, quas ſibi aggregare contingit, idem priuilegium communicare.

148 Quia priuilegium † mẽdicantibus conceſſum illorum perſonas tranſgredi non debet, nec per eoſdem alijs poteſt communicari, cap. conſtitutionem, & ibi gloſſ. in ver. prorogamus, de reg. in 6. cap. 1. in fin. iuncta gloſſ. fin. de pœnit & remiſſ. eod. lib. & Nauarr. in conſ. 13. ſecundum vltimam impreſſionem Romanam, num. 2. de temp. ord. lib. 1. par. 1.

149 Ordinarij itidem † licet rerum ab ipſis confratribus adminiſtratarum ſingulis annis rationes videre, eaſque ab ipſis exigere, & ab adminiſtratoribus recipere, hæc enim ſunt per conc. Trid. Epiſcopo conceſſa, vt in eodem cap. 9. de reform. ſeſſ. 22. & in ead. conſtit. §. atque hoc ipſum, qui etiam de iure communi antiquo prædicta omnia faciendi, & ſuper his ſtatuendi ius habet, vt cap. conquerente, vbi Abb. num. 2 de offic. ord. gloſſ. mag. in cap. dilectus, in verb de lege; & ibi etiam Abb. num. 4. eodem titul. & Innocent. in cap. 1. num. 3. de ſtat. Monach. Procedit etiam dicta facultas viſitandi ex diſpoſitione dict. cap. 9. in capellis confraternitatum, in eccleſijs regularium erectarum, quia Epiſcopi viſitare, & adminiſtratores ad reddenda computa cogere poſſunt, vt ſuper eodem c. 9. a ſacr. congregat. fuit deciſum, in deciſ. quæ incipit, Epiſcopus viſitat in ver. an confraternitates, & ita per prædicta de anno 1609. dum viſitarem diœceſim Theleſinam iuxta munus paſtorale, mihi iniunctum, viſitaui confraternitates ſanctiſſimi Roſarij, ſancti Antonij, Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, & ſancti Benedicti in eccleſia monaſterij Ordinis ſancti Franciſci conuentualium erectas, & ab adminiſtratoribus earundem confraternitatum adminiſtrationum computa recepi.

150 Eleemoſynæ autem collectæ † in reparationem, & ornatum eccleſiarum, tàm Ordinum, religionum, inſtitutorum, et igentium, inſtituentium & communicantium, & Archiconfraternitatum & congregationum, erigendarum, inſtituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios eorum pios vſus, arbitrio Vicarij Vrbis, in Vrbe, nec non extra Vrbem Ordinariorum locorum reſpectiuè fideliter exponi, & erogari debent, vt omnes intelligant cœleſtes Eccleſiæ theſauros, non quæſtus, aut alicuius lucri cauſa, ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apoſtolicæ Sedis benignitate Chriſti fidelibus aperiri, vt in eadem conſtitutione, §. atque hoc ipſum.

151 Qua propter † hic maxima deſideratur Ordinariorum vigilantia: huic rei potiſſimum eſt ab ipſis inuigilandum, tum ne in publicatione indulgentiarum quarumcunque capſæ, pelues, & menſe in eccleſijs apponantur, tum, ſi quid eleemoſynæ ex forma ab Ordinario præſcripta pie recipiatur, id non in abuſum, & quæſtum, ſed in vera probatæ pietatis officia conuertatur iuxta diſpoſitionem, & mentem ſacri concilij Tridentini dict. cap. 9. de reform. ſeſſ. 21. cap. vnic. de indulgent. Pius V. in conſtitut. de qua ſupra, & Card. Bellarm. eod. tit. cap. 9. §. primum miratur, & cap. 10. §. ſextum caput, libro ſecundo, tom. 3.

152 Sunt enim eleemoſynæ † ad aliquod pium opus, vt eccleſiarum ædificationem, & reſtaurationem, vaſorum, & paramentorum ad earundem eccleſiarum, & in altaris

taris

Digitized by Google

taris miniſterij vſum, ac pauperum ſubuentionem, captiuorum redemptionem, & ſimilium applicandæ, vt per eundem Card. Bellarm. d. cap. 10. in fin.

153 Eleemoſynis † etiam peccata redimuntur, Dan. cap. 4. miſeris ſubuenitur: nam eleemoſyna eſt beneficentia miſeris propter Deum exhibenda, D. Thom. 2. 2. q. 32. & in 4. ſent. diſt. 15. q. 2. Ideò Chriſtus ad hanc præſtandam nos hortatur: facite, inquit, eleemoſynam, & hęc omnia munda ſunt vobis, Luc. 11. & vendite, quæ poſſidetis, & facite eleemoſynam, Luc. 12. Illa eſt hoſtia Deo accepta placens, & ſuauis ad Philipp. 4. Diuus Paul. Eleemoſynam appellat Dei gratiam 2. Corinth. 8. Per eam Dei miſericordia quærenda, Thob. 12. Vnde qui facit miſericordiam Deo offert ſacrificium, Eccleſ. 35. odor enim eleemoſynę Raphaelem Archangelum meruit habere internũtium, & per eum ad ſupremam Dei Maieſtatem aſcendit eleemoſyna à morte liberat peccata purgat, Tobias via ſua ducitur. Sara tot viris contriſtata per Angelum matrimonio copulatur, Aug. de temp. ſerm. 226. eleemoſyna mortui adiuuantur, D. Auguſt. in ſerm. 32. de verbor. Apoſt. & idem Card. Bellarm. de purgat. lib. 2. cap. 16. §. quod hęc tom. 2. Eleemoſyna Bonifacium, & Aglaem Ethnicos ad fidem conuertit, a turpitudine peccati vtrunque liberat, ſanctos efficit, grataq; Deo pignora cœleſti ſocietati coniungit, duplicem triumphum Laurentio peperit, duplicique laurea coronauit, ſed, qui quanta largiuntur, aſpiciunt, ſed quanta rapiunt, minimè perpendũt, mercedes ſuas in ſeculum per tutum mittere dicuntur, Raban in 34. Eccleſ. vt etiam notatur, in cap. 1. Haggæi Proph. vbi etiam colligitur, quàm gratæ Deo ſint oblationes in templi ædificationem præſtandæ, & Exod. 36. habetur, populum tot ad opus tabernaculi Domini dona obtuliſſet, vt coactus fuerit Moyſes publico edicto iubere, vt ab illis ferendis ceſſaretur, cùm plura, quàm ad ædificium neceſſe eſſent, vota exiſterent. Quodque proſint defunctis preces, viuentium eleemoſynæ iuuent, ac præ cœteris Miſſarum celebratio vt citius à Purgatorij pœnis liberentur, manifeſtum habemus exemplum in Iuda Machabæo, qui, magna argenti vi collecta, pro defunctis propitiationem fecit, ac iuſta perſoluit, 2. Machab. 12. & teſtatur Auguſt. apud Bed. lib. 5. Hiſtor. cap. 13. quem refert, & ſequitur Card. Bellarm. eod. cap. 16. §. his adde.

154 Viuentium preces † proſunt aliquando, etiam ſi orantes ſint in peccato; peccator enim, ſi aliquid petat, tanquam peccator, nempè ſecundum deſiderium peccati, licèt à Deo minimè exaudiatur, ex miſericordia tamen, ſi peccatoris oratio procedit ex deſiderio bonæ naturæ, Deus exaudit, non quaſi ex iuſtitia, quia talis non meretur, ſed ex pura miſericordia, cap. periculũ, §. quia verum, de elect. in 6. & poſt S. Auguſt. gloſſ. mag. in clem. vnic. in verbo orationes ſub verſ. de quinto, de reliquis, & vener. Sanct.

155 Eadem † Clem. VIII. conſtitutione cauetur, vt confeſſarij qui vigore priuilegiorum ipſis ordinibus, congregationibus, confraternitatibus, & religionibus conceſſorum pro tẽpore eligi poſſunt, & poterunt ſeculares, ſcilicet, in alma Vrbe ab eodem Vicario Vrbis, extra Vrbem verò à locorum Ordinarijs, regulares autem non ſolum à prædicto Vicario, & locorum ordinarijs reſpectiuè, ſed etiam à ſuis ſuperioribus ſint approbati, vt in eadem cõſtitutione, §. prætereа volumus. Quoad Regulares, requiritur ſuorum ſuperiorum approbatio, quia ſunt ſub eorum iuriſdictione, & tãquam à ſuis Ordinarijs ſunt approbandi, cùm alieno obſequio ſine ſuorũ ſuperiorũ licentia, minimè ſe ſubijcere poſſint, Clem. quia verò, de ſtat. Monach. & conc. Trid. in cap. 4. de refor. ſeſſ. 25. & illa approbatio dictorum priuilegiorũ vigore audiendi confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum, niſi per examen ab Ordinarijs locorũ fuerint approbati, minimè eis ſuffragatur, concil. Trid. c. 15. de refor. ſeſſ. 23. & clem. dudum, § ac deinde, de ſepult.

156 Regulares verò † confratres pœnitentes à criminibus caſibus, & cenſuris iuxta ſupradictorum priuilegiorum, (quatenus tamen ſint in vſu, & ſacri concil. Trident. decretis, ac Romanorum Pontificum conſtitutionibus non aduerſentur, nec reuocata, aut ſub aliquibus reuocationibus comprehenſa ſit) formam, & tenorem duntaxat abſoluere poſſunt, vt in eadem conſtit. d. § prætereà volumus, verſ. vt qui confratres, & intra hos terminos ſe ſe debent re-

gulares continere, nec aliorum priuilegiorum ſibi ipſis olim conceſſorum, plus iuris ſibi vendicare poſſunt.

Tria enim † concurrere debent in priuilegijs regularibus olim conceſſis, vt à criminibus, & cenſuris, eorundem priuilegiorum vigore, abſoluere poſſint.

Primùm, vt ſint in vſu, quia lex non recepta moribus deſinit obligare, cap. in iſtis, §. leges 4. diſt. gloſ. 2. in cap. 1. de trag. & pace, & Nauar. in conſ. 8. alias conſ. 44. nu. 4. de ſent. excomm. lib. 5. par. 2. & priuilegiũ, per quod conceditur aliqua facultas aliquid faciendi, perditur, antequàm acceptetur, per non vſum, per lapſum decennij, l. 1. ff. de nund. gloſſ. penult. in l. falsò, C. de diuerſ. reſcrip. Iaſ. in l. beneficium, nu. 53. C. de conſtit. princ. & Nauar. eod. nu. 4.

160 Secundùm, † quod ſacr. concil. Trid. decretis, ac Romanorum Pontificum conſtitutionibus non aduerſentur: facultate enim abſoluendi ab illis caſibus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vti non poſſunt, quia eiuſdem ſacr. conc. Trident. decretis aduerſatur, vt cap. 7. de caſ. reſeru. ſeſſ. 14. Canon. 11. de Sanctiſs. pœnit. Sacram. ead. ſeſſ. 14. Et, quòd, nec fratres Mẽdicantes, nec alij regulares vigore priuilegiorum, quæ Mare Magnum appellant, nec vigore priuilegiorum roſatij, neque Ieſuitæ à caſibus Epiſcopo reſeruatis abſoluere poſſint, fuit pluries ſuper eadem cap. 7. & Canon. 11. à ſacra congr. concil. deciſum, vt in deciſ. incip. regulares per priuilegium, & alia deciſ. incip. mendicante (vigore, & alia incipien. Confeſſores vi priuilegiorum fuerint, & nunc per dictam conſt. eſt omnis difficultas ſublata, vt in §. decernimus inſuper.

161 Tertium requiſitum eſt, † quòd priuilegia non fuerint reuocata, nec ſub aliqua reuocatione comprehendantur. Plura enim priuilegia regularibus ſuper abſolutione in foro pœnitentiali conceſſa fuerũt pluries reuocata, quia præter alias reuocationes, quæ infra apparebunt, nonnullæ facultates abſoluendi duellãtes, conſiliumq; auxiliũ, aut fauore illis pręſtantes, eſt reuocata, & ſoli Papæ reſeruata, vt in Bull. Ro. IIII. c. 25. Greg. XIII. c. 82. & Clem. VIII. vt in conſt de anno 1592. 16. Kalen. Septemb. edita, & conc. Trid. c. 19. de refor. ſeſſ. 25.

162 Facultas etiam † abſoluendi moniales exeuntes à clauſura, & perſonas ingrediẽtes eandem clauſuram ſine licentia, & abſque vrgenti neceſſitate, & cauſa, fuit etiam reuocata per conc. Trid. vt in c. 5. de Regul. & monial. ſeſſ. 25. Pius V. in Bull. Rom. cap. 100. & Papæ reſeruata Greg. XIII. in eod. Bull. Ro. cap. 36. & nuper per eandem Conſt. vt infra.

163 Sed* quæri poteſt, † an per reſeruationem, vel confirmationem priuilegiorum, quæ pluries, & à pluribus Pontificibus religionibus, aut alijs ſupplicationibus cum clauſulis ampliſſimis fieri, & concedi ſolẽt, cenſeantur omnia in illis primò exiſtentia innouata, non obſtante in contrarium aliàs conceſſis, & videtur, ita eſſe. Nam innouãdo, ſeu confirmando priuilegia antiqua, videntur ea à die datæ litterarum innouationis, ſeu confirmationis, priſtinum robur, & vigorem aſſumere, & tunc tanquam poſteriora, prioribus in contrarium facientibus derogare præſumuntur, vt per gloſ. fin. in cap. 1. vbi Docto. de reſpon. reſcript. & Iaſ. in l. pacta nouiſſima, nu. 3. C. de pact.

164 Totus † tamen litterarum renouationis, ſeu cõfirmationis eſt tenor inſpiciẽdus regulariter enim confirmationes priuilegiorum conceduntur ſub expreſſa, limitatione, dummodo ſac. conc. Trid. decretis non repugnent, ſint in vſu, & ſub aliqua reuocatione non comprehendantur, vt alibi diximus. Quo caſu, quæ minimè ſunt in vſu, decretis, conc. Trid. repugnant, & quę fuerunt reuocatæ vigore clauſularũ generaliũ, non innouantur, nec confirmantur.

165 † Sed tantũmodò cœteræ vſu receptę, aliàs non reuocatæ, & quæ ſac. conc. Tridẽt. decretis non repugnent, confirmãtur. Quia limitata derogatio, limitatum producit effectum, l. in agnis, ff. de acquir. rer. dom. l. age, C. de tranſact. Cephal. conſ. 117. num 4. par. 1.

166 Inſuper † eadẽ conſtitutione expreſsè prohibetur, ne ijdem confeſſarij prædictos confratres, cuiuſcunque ſtatus, gradus, cõditionis, & præeminentiæ ſint, etiam ſi ſpeciali nota digni fuerint, à caſibus contentis in litteris, quæ in die Cœnæ Dom. legi cõſueuerunt, nec non violationis, immunitatis, & libertatis eccleſiaſticæ, & clauſuræ monaſteriorũ monialium, ſi videlicet, ſine neceſ-

Digitized by Google

neceſſaria,& vrgenti cauſa,ac ſine ſuperiorum licentia, vel etiam ſi cauſa, & licentia abutētes prædicta monaſteria ingreſſi fue-
167 rint,nec non†violentas manus in clericū ſingularis certaminis,ſiue duelli, ac alijs etiam caſibus Sedi Apoſtolicæ Vicario Vrbis, & locorū Ordinarijs reſpectiuè reſeruatis,& pro tempore reſeruandis,& etiam à quauis excommunicatione ab homine latæ abſoluere, & ſuper irregularitatibus, tam ex aliquo defectu prouenientibus,quā occaſione delicti cōtractis cum aliquo diſpenſare prætextu dictorum priuilegiorum vllo modo poſſint, vt in eadem conſtit.§.
168 decernimus inſuper.Quæ cōſtitutio,†cū in dictis caſibus ſit prohibitiua, fortior eſt permiſſiua, Abb. in cap.nam concupiſcentiam,num.1. ibi Dec.nu 5. de conſt.Bar.in l.tutor,ff de ſuſp.tut.& Nauar.in conſ.40. num.9.de pœnit.& remiſſ.lib.5.vol.2.

169 Innoc.† Papa III. in concilio generali ſtatuit, vt catholici, qui crucis aſsūpto caractere,ad hæreticorum exterminium ſe accinxerint illa gauderent indulgentia illoque ſancto priuilegio eſſent muniti,quod accedentibus in Terræ ſanctæ ſubſidium conceditur, vt cap. excommunicauimus, il primo, §.catholici,& ibi gloſſ.in ver. accinxerint, de hæret. quæ Indulgentia eſt plenaria. Abb.in cap.ad liberandum, nu.3. de Iudæi, & Sarac.& in dict. cap. excommunicamus,nu.4.de hæret.

170 Ad hoc bellum † ſtrenuè ſe ſe accinxit Federicus II. Imperator eiuſdem Innoc. Pontificis auctoritate fretus, qui, laturus opem Chriſtianis in ſubſidium Terræ ſanctæ cōtra Sarracenos in Aſia dimicantibus crucis vexillum ſuſtulit Platina in vita eiuſdem Innocentij, §.Otho vero. Illum quam plurimi Principes nobiles.& ignobiles,crucis aſſumpto ſigno,ad hæreticorum,& infidelium exterminationem fuerunt ſequti.

171 Oborta etiam eodem tempore† maxima hæreſi apud Toloſam;de qua per Sigoniū de Regno Ital lib.14.annal.1180. Beatus Dominicus eiuſdem Pontificis auctoritate illam,in qua non tantùm verborum diſcrepationibus, verùm etiam armis opus fuit,mira celeritate compeſcuit,vt per eūdem Platinam in vita eiuſdem Innoc. §. ob orta. Ideo, cùm ad expellendos hæreticos armis opus fuerit,vt fideles ad illorū perditionem magis inflammarentur eos,qui crucis aſſumptio caractere,ad eorundem excidiū ſe ſe accingerent,vel ſi accingere parati eſſent pari priuilegio,ac ſi ad Terræ ſanctæ ſubſidium acceſſiſſent, munire voluit, gloſſ.in d.§.Catholici in ver.receptores.

172 Quia,† & ipſi ferè pari periculo mortis ſe exponebant perinde, ac illi, qui in ſubſidium Terræ ſanctæ ſe ſe contulerint ob id cum militet eadem ratio idem erat in ſtatuendum,l.illud,ff.ad l.Aquil.& Crau. conſ.183.num.3.

173 Hic†ex dicto capitulo:excommunicamus il primo, ea oriri poteſt quæſtio, qui nam modo dicantur ſe accingere ad hæreticorum exterminationem, ita quòd dicto priuilegio; & indulgentia gaudere poſſint. Nam arbitrantur nonnulli, omnes, qui in ſodalitates ſub titulo Sanctæ Crucis ſe recipiunt, eodem priuilegio, & indulgentia gaudere poſſe, tamen diſpoſitio conc.generalis, de quo in eod.cap excommunicamus, vbi excommunicantur, & anathematizantur omnes hæretici,quibuſcunque nominibus cenſeantur, & ab omnibus dominijs,& locis expelli mandantur,& ibi Abb. in princip.non habet tam latam interpretationem. Nam, qui in dictis ſodalitatibus confratrum inſcribuntur,vt plurimùm ſunt perſonæ inhabiles ad arma, & ad præſtandum, quæ ad dictarum indulgentiarū conſequtionem requiruntur.

174 Ideo,† quemadmodum non adimpleta integre conditione, ſub qua indulgentia conceditur, quis illam conſequi non poteſt,vt per Nauar.in comment. de Indulg. not.19 n.2.3.& 4.tom.2. & Graff.in deciſ. cap.15.nu.22. par.1. lib.4. ita inhabiles ad ſuſtinendum laborem, quem concilium generale requirit, ſunt incapaces ad dictam indulgentiam conſequendam.

175 Quia † indulgentiarum conceſſio non eſt extendenda. Nauar. in d. comment. de Indulg.not.9 num 9.& Card.Bellarm.eod. tit.cap.7.propoſ.5.lib 8.tom.3.

176 Quod verò,inquit Abbas,†eſſe conſuetudine inductum per Inquiſitores hæreticę priuatis,quòd aſſumentes hanc crucem, etiam tempore pacis,dicto priuilegio gaudere poſſint,vt in eodem capitulo excommunicamus,nu 4. illius opinio eſt ciuiliter intelligenda, vt ſcilicet, procedat fauore

per-

Digitized by Google

perſonarum, quæ vtroque tempore pacis, & belli ad ea, quæ dicta conſtitutio requirit, quandocunque, & vbi opus fuerit, contra eoſdem hereticos, videlicet, ad ſe armis accingendum, & dimicandum ſint habiles, & parati, quia ad priuilegium conſequendum requiritur illa habilitas; quàm priuilegium vnoquoq; priuilegiando poſtulat, &

177 † habilitas certarum perſonarum ex certa limitata cauſa non extenditur ad alias perſonas, in quibus non concurrunt illa ſuper quibus fundatur habilitatio arg. text. in cap. generaliter, ver. eos tantum 16. q. 1. cap. ſanè, de priuileg. & Alex. in conſ. 75. viſis, ac ponderatis, num. 36. lib. 4.

178 Infertur propterea, † dictas ſodalitates ſub inuocatione ſanctæ crucis erectas non maiore (quo ad caſuum reſeruatorum abſolutionem!) quo aliæ diſciplinatorum cõfraternitates priuilegio eſſe munitas, quidquid aliter modernis temporibus fuerit ſcriptum; quia illæ facultates abſoluendi à caſibus reſeruatis fuerũt ſublatæ per concil. Trident. quo prohibetur abſolutio à caſibus Papæ reſeruatis, vt c. 7. de caſ. reſeru. ſeſſ. 14. & prædicti caſus de quibus ſupra verſ. inſuper ead. conſtitut. ſunt ſemper in Bull. Cœn. Domini reſeruati, vt in conſtitutio. Gregorij Papæ XIII. de qua in Bulla Romana, c. 92. §. declarantes cum ſequentibus, & alijs aliorum Pontificum, & nouiſſime ſummi Pontificis Pauli Papæ Quinti, & pluries ſuper eod. cap. 7. de caſ reſeru.

179 fuit à ſacra cong conc. declaratum, † pluresq; aliæ declarationes extant, quibus caueтur, ne Regulares, vel alij, vigore quorumcunq; priuilegiorum à caſibus non ſolum Sedi Apoſtolicæ, ſed nec locorum Ordinarijs reſeruatis, abſoluere poſſint. Præter quas, duæ emanarunt Clem Papæ VIII. qui ſuo decreto per totam Italiam publicato, ſub die 13. Nouembris 1600. & alio declaratorio ſub die 26. Nouembris 1602. pœnis in contrafacientes inflictis, vt eiſdem decretis de quibus ſcripſi, in tom. 1. cap. 38. nu. 169. 170. 171.

180 Idem ſtatuit, & declarauit, † clauſula ſublata, & c. quæ remouet facultatem aliter iudicandi, vel interpretandi, & decreto irritanti deſuper edicto, quod omnia in contrariũ geſta annullat ipſo iure, vt cap. ſi eo tẽpore, de elect. in 6. cũ alijs alibi allegatis.

181 Illud etiam aduertendum, † quòd illæ facultates ſibi eligendi confeſſarium, qui à quibuſcunque caſibus quantumuis enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, eos poſſint abſoluere, qui cordulam, corrigiam, ſeu habitum cuiuſcunque religionis ſuſceperunt, aut ſuſcipient in futurum, vel in quibuſcunque confraternitatibus, ſeu ſodalitatibus, quo vis modo priuilegiatis, ſe receperunt, ſeu ſe deſcribi fecerunt, comprehenduntur etiam ſub eadem reuocatione, ſub qua ſunt reformatæ adeo, vt eorundem priuilegiorum vigore confeſſarij à caſibus quibuſcunque Sedi Apoſtolicæ Vicario Vrbis, & locorum Ordinarijs reſeruatis abſoluendi facultatem habeant, vt in eod. §. decernimus inſuper, ibi alijs etiam caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Per quam conſtitutionem derogatur etiam indultis, priuilegijs, & facultatibus quibuſcunq; conceſſis, de quibus ſcripſi in d. cap. 38. nu. 171. ver. declarando eod. tom. 1.

182 Demum † confraternitates, vbiuis locorum quauis auctoritate erectæ, & inſtitutæ, & quibus communicationes factæ ſunt, ac cuiuſcunque ex dictis Ordinibus, religionibus Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & congregationibus vbilibet exiſtentibus hactenus aggregatæ aggregationum litteras iuxta formam nouiſſime approbatam intra terminum in conſtitutione expreſſum, impetrare tenentur, alioquin dicto termino elapſo nullius ſunt roboris, & momenti, ac eo ipſo reuocatæ, & abolitæ cenſentur, vt ibidem eadem conſtit. §. demum ſtatuimus.

183 † Et illa dictio eò ipſo, eſt latæ ſententiæ, quæ inducit abolitionem abſque ſententia, aut vlteriori declaratione, cap felicis, §. ſi qua verò, de pœn. in 6. & l. fin. §. ſin verò, poſtquam, C. de iur. delib.

184 Si autem † miniſtri aliqui ſuperiores, vel officiales, quocunque nomine nuncupati, Ordinum, religionum, Inſtitutorum, ſeu archiconfraternitatum, congregationum, & confraternitatum huiuſmodi, quauis auctoritate, vel priuilegio, & officio fungentes, præfulgeant, contra præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerint, erectiones, inſtitutiones & communicationes priuilegiorum, indulgentiarum, facultatum, ſpiritualiumq; gratiarum, & indultorum,

torum,aliorumque conceſſiones,& aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renouandæ,nullius redduntur roboris vel momenti, & quilibet eorumdem miniſtrorum, ſuperiorum,officialium, priuationis officiorum,quæ obtinent, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda,pœnam,quę ab alio,quàm à Romano Pontifice,pro tempore exiſtente, remitti non poteſt, eo ipſo incurrunt, vt in eadem conſtitut. §. quod ſi miniſtri.

185 † Et remiſſio pœnæ Papæ reſeruata ab inferiori relaxari minimè poteſt. Nauarr. de cenſu.Eccleſ.cap.27.num 72.ver.cœterum prædictis, & Sayr. in Theſ.caſ. conſc. lib.3.cap.25.num.3.& 4.

186 Poſtremò † dicta conſtitutio eſt perpetua,ac ab omnibus,& ſingulis,ad quos ſpectat,perpetuò, & inuiolabiliter obſeruanda,& ita, & non aliter per quoſcunque iudices ordinarios,& delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores,ac S.R.E. Cardinales, etiam de latere Legatos: ſublata eis,& eorum cuilibet quauis aliter iudicandi,& interpretandi facultate,iudicari,& diffiniri debet,vt in eadem conſtitut. §.decernentes, quæ verba remouent iudicibus omnem diſputationem,& facultatem dicta verba Papę,aliter quam ſonent interpretandi,vel declarandi. Pariſ.conſ.38.nu. 4.conſ.41.nu 22.lib.4 & Caſſad ſuper reg. deciſ.12.nu 5.Pariterque irritum,& inane decernitur quidquid ſecus ſuper his à quoquam,quauis auctoritate ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari.

187 † Quod decretum omnia in contrariũ geſta ipſo iure annullat, vt cap. ſi eo tempore,de elect.in 6 cap quodam, vbi etiam gloſſ.de præben.eod.lib. Caſſad.de decret. in referu deciſ.3.nu 1. & Gomeſ.de trien. poſſeſſ.quæſt.49.nu 3.

188 Quæ omnia prædicta † ſuum ſortiri debent effectum, non obſtantibus quibuſuis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis & quorumcunque Ordinum, religionum,& Inſtitutorum, ſeu archiconfraternitatum,congregationum,& confraternitatum ſecularium,etiam iuramento confirmatione Apoſtolica,vel quauis firmitate alia roboratis,ſtatutis,& conſuetudinibus, priuilegijs quoque,indultis,& litteris Apoſtolicis,etiam mare magno, & Bulla aurea nuncupatis, regularibus, Ordinibus, religionibus,Inſtitutis,ſeu archiconfraternitatibus,congregationibus, & confraternitatibus ſecularium, eorumque Superioribus, & alijs quibuſcunque perſonis, cuiuſcunque ſtatus,gradus,ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtentibus,ſub quibuſcunque verborum formis, & tenoribus, ac derogatoriarum derogatorijs,alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus,& alijs decretis in genere,vel in ſpecie,etiam motu proprio,& conſiſtorialiter,& aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum etiam pluries conceſſis, & approbatis,& innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ipſa illorum ſufficienti derogatione de illis,eorumque totis tenoribus,ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua,non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda,aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret; illorũ tenores, ac,ſi ad verbum exprimerentur, & inſererentur,pro plene,& ſufficienter expreſſis, & inſertis habens, illis aliàs in ſuo robore permanentibus ea vice duntaxat,ſpecialiter,& expreſsè derogauit,cœteriſque contrarijs quibuſcunque, vt in eiſdem litteris.§.non obſtant,& dicta verba.

189 † Illorum tenores pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes in derogatione appoſita operantur, vt totus tenor conſtitutionum decretorum, priuilegiorum, ac contrariorum omnium derogatorum habeantur pro expreſso,ac,ſi ſpecifice in eiuſdem Clement. VIII. conſtitutione totuş tenor fuiſſet inſertus.Felyn.in cap.non nulli, nu.6. de reſcript. Butr. communiter receptus, in conſ 2. colum.2. ver. his tamen non obſtan. Caſſad.deciſ.10. num.2. ſuper reg.Cancell & Gabr.commun.concluſ.de clauſ.concluſ.5.nu.1.& 14.lib.6.

190 Primò enim † derogatur conſtitutionibus, & decretis in contrarium facientibus. Quia per conſtitutionem Innocentij IIII.malitia huius temporis,& cap.in Bull. Rom.cap.11.§.vltra quos, pag.13. & Clement.VII. il litteris:cùm, ſicut in forma Breuis expeditis, in eodem Bull. cap.33.§. & cum clericis, pag.337. de quibus ſupra fuerat conceſſa facultas, cum clericis diſpẽſandi ab irregularitate.ideo per dictam conſti-

Digitized by Google

conſtitutionem Clementis VIII. dictis conſtitutionibus, & alijs priuilegijs, & facultatibus quibuſcunque diſpenſandi ab irregularitatibus auctoritate Apoſtolica concesſis, fuit modo derogatum.

191 Vltima enim † derogant prioribus, capit. 1. & ibi gloſſ. in ver. reuocare, de conſtitut. in 6. l. ſed, & ſi poſt errores, ff. de leg. Iaſ. in dict. l. pacta nouiſſima, num. 3. C. de pact. & Port. conſ. 37. num. 12. ſed, & ante hanc conſtitutionem iam per concil. Tridentin. fuerat etiam dicta facultas ſublata, & Epiſcopis in irregularitatibus, & ex delicto occulto prouenientibus conceſſa, vt cap. 6. de reform ſeſſ. 24.

192 Secundò † derogatur etiam conſtitut. ſpecialiter conſtitutioni maris magni, & Bullæ aureæ nuncupatis, & quibus vis etiã iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, indultis, & litteris Apoſtolicis, ſub quorum verborum conceptione comprehenduntur omnia ſtatuta, priuilegia, & indulta quorumcunque Ordinum, & religionum, archiconfraternitatum, congregationum, & confraternitatum ſecularium, quæ in concernentibus dictam facultatem diſpenſandi ab irregularitate, & abſoluendi à caſibus ſedi Apoſtolicæ, & Ordinarijs locorum reſeruatis ſunt verbis expreſſis reuo-

193 cata, † vt in claris non ſit opus coniecturis. Cephal. conſ. 28. n. 55. par. 1. etiam quibuſuis perſonis cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ exiſtentibus, conceſſis, adeo, vt nec ratione ordinũ, nec dignitatis, aut præeminentiæ eorum, quibus priuilegia fuere conceſſa, quin ſub eadem reuocatione comprehendantur poſſint ſuſtineri.

194 † Quia illæ dictiones, quibuſuis, & cuiuſcunque, ſunt generales, quæ omnes perſonas, omneſque Ordines, & religiones, ac pia loca comprehendunt, gloſſ. in Clem. 2. ver. quomodolibet, de ſent. excommunic. Ruin. conſ. 98. n. 11. lib. 2. Cephal. conſ. 121. nu. 1. par. 1. Pariſ. conſ. 52. nu. 10. volum. 1. & Hippol. de Marſil. in conſ. 80 nu. 38.

195 Vt autem † totus tenor eiuſdem cõſtitutionis ad litteram perſpici poſſit, eam infra curaui imprimendam tenoris infraſcripti.

CLEMENS PAPA VIII.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

QVAECVMQVE à Sede Apoſtolica ad promouendam Chriſtifidelium ſalutem aliquando conceſſa ſunt, etſi ea maturo conſilio, magnaq; prudentia, & cautione ſancita, & decreta ſunt; tamen, cùm Romanus Pontifex de animarum ſalute ſolicitus progreſſu temporis animaduertit ſenſim aliquos abuſus in eiſdem ſtatutis, & decretis obſeruandis prouenire; debet pro ſui Paſtoralis officij munere illis opportuna ratione occurrere, & quantùm cum Domino poteſt, adhibito ſalutari remedio, prouidere. Cùm itaque à pluribus Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, & forſan etiam à nobis, nonnullis Regularibus, Ordinibus, Religionibus, & Inſtitutis, ac etiam Chriſtifidelium ſecularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diuerſarum nationum, nominum, & Inſtitutorum, tàm in Alma Vrbe noſtra, quàm in alijs ciuitatibus, & locis Chriſtiani Orbis inſtitutis, facultas erigendi, & inſtituendi in eorum, & alijs Eccleſijs, & Collegijs, necnon etiam ſibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Vrbe, & in alijs exiſtentes, eiſque Priuilegia, Indulgentias, facultates, aliaſq; ſpirituales gratias, & indulta

Digitized by Google

indulta ſibi concessa reſpectiuè communicandi attributa fuerit, ac nulla certa forma, vel ratio præſcripta ſit, quæ in huiuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis ſeruari debeat, proptereà, ſiue negligentia Superiorum, Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, vel officialium Archiconfraternitatum, & Congregationum erigentium, inſtituentium, aggregantium, & communicantium, quæ Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorum, indulgentiarum, aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non ſeruant formam in huiuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus ſeruari debitam, neque præſcribunt modum, quo priuilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta conſequi debeant; ſeu ipſarum Confraternitatum, & Congregationum incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præſtare oportet, vt illa conſequantur, nonnullæ prauæ conſuetudines irrepſerunt, multaque incommoda inde prouenerunt, quibus Nos pro commiſſo Nobis Apoſtolicæ ſolicitudinis officio, paternaque erga omnes Chriſtifideles charitate proſpicere volentes, hac noſtra Conſtitutione perpetuò valitura decernimus, atque ſtatuimus, vt in poſterum tam huius Almæ Vrbis noſtræ, quàm aliarum Ciuitatum, & locorum totius Chriſtiani Orbis Regularium, Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, quibus in eorum, & quibuſcunque alijs Eccleſijs, & Collegijs Confraternitates ſecularium erigendi, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, necnon etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum cuiuſuis Nationis, nominis, & Inſtituti illæ ſint, & in quibuſcunque Eccleſijs, Domibus, & Oratorijs, tam ſecularium, quàm, vt præfertur, quorumcunque, etiam mendicantium Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum Regularium; quauis tàm Ordinaria; quàm Apoſtolica auctoritate erectæ, ac inſtitutæ exiſtant, ſeu aliàs quouis modo introductæ, reperiantur, quibus aliàs Confraternitates, & Congregationes inſtituendi, erigendi, ac ſibi aggregandi, illiſque priuilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, vel Nobis, & Apoſtolica Sede attributa fuit, Magiſtri, Priores, Præpoſiti, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerij, Prælati, Cuſtodes, Guardiani, Præfecti, Adminiſtratores, & alij Officiales, ſeu Superiores quouis modo nuncupati, Regularium ſiquidem Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum vnam tantum Confraternitatem, & Congregationem de conſenſu tamen Ordinarij loci, & cum litteris eius teſtimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum & quibuſcunque alijs eccleſijs, & collegijs erigere, & inſtituere, cæterarum verò Archiconfraternitatum, & Congregationum in ſingulis Ciuitatibus, Oppidis, vel locis, vnam etiam Confraternitatem, & Congregationem, duntaxat, quæ Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, Religioni, Inſtituto, Archiconfraternitati, & Congregationi eiuſdem, vel alterius Nationis, nominis, & Inſtituti aggregata ſit, præuio ſimiliter loci Ordinarij conſenſu, & cum eius litteris teſtimonialibus, quibus eiuſdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ inſtitutum, pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere conſueuit, apud eos commendentur ſibi adiungere, & aggregare poſſint.

Huic verò Confraternitati, & Congregationi erigendæ, inſtituendæ, ſeu aggregandæ, ea tantùm Priuilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias; & indulta, quæ ipſi Ordini, Religioni, Inſtituto erigenti, inſtituenti, ac communicanti, ſeu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti nominatim, & in ſpecie, non autem; quæ per extenſionem, vel communicationem, ſibi quouis modo conceſſa ſunt, & illa quidem non ſub generali forma verborum, vel ad inſtar, ſed expreſsè, & in ſpecie communicare valeant.

Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum erigentium, & inſtituentium, ac communicantium, ſeu Archiconfraternitatum, & Congregationum aggregantium edita Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis & aggregandis,

Digitized by Google

gandis,& quibus communicationes priuilegiorum,& aliorum prædictorum fiunt impartiri non poſſint, niſi ea prius ab Epiſcopo diœceſano examinata,& pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus eiuſdem Epiſcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſubiecta remaneant.

Inſuper volumus, & ordinamus, vt prædicti Ordines, Religiones, Inſtituta erigentia, inſtituentia,ac communicantia,necnon Archiconfraternitates,& Congregationes aggregantes certam erigendi,inſtituendi,aggregandi, & communicandi formulam à nobis nouiſſimè approbatam diligenter obſeruent,ſecundùm quàm Priuilegia, Indulgentias,facultates, aliaſque ſpirituales gratias,& indulta ipſis Ordinibus,Religionibus, Inſtitutis erigentibus,inſtituentibus, & communicantibus,ſeu Archiconfraternitatibus,& Congregationibus aggregantibus nominatim, & expreſsè non autem per communicationem, neque ad inſtar,vt ſupra conceſſa, ipſis Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis,& quibus communicationes fiunt, communicare poſſint, quibus Confraternitates, & Congregationes eiuſdem dumtaxat nationis, & nominis, Ordinis, Religionis, & Inſtituti, Archiconfraternitatis, & Congregationis, cui aggregantur, tàm hactenus aggregatæ, quàm in poſterum aggregandæ vtantur, potiantur, & gaudeant, ita vt dictarum Confraternitatum, & Congregationum erectarum, inſtitutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ ſunt, Miniſtri, & Officiales, & alij ſupradicti priuilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta huiuſmodi, præuia tamen recognitione Ordinarij loci, qui adhibitis duobus de eiuſdem Eccleſiæ Capitulo, illa iuxtà ſacri Concilij Tridentini decretum promulganda decernat,debitis temporibus promulgare valeant: quibus etiam Miniſtris,Officialibus, & alijs prędictis eleemoſynas,& alia oblata Chriſtianę charitatis ſubſidia,iuxta modum, & formam per Ordinarium loci præſcribendam,remotis tamen menſis,peluibus,& capſis,quæ in Eccleſijs,& Oratorijs dictarum Confraternitatum,& Congregationum publicè ad hoc exponi conſueuerunt, excipiendi poteſtas detur. Atque hoc ipſum Ordines, Religiones,Inſtituta erigentia,inſtituentia,ac communicantia,ſeu Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes, tàm Almæ Vrbis noſtræ, quàm aliarum Ciuitatum, & locorum quorumcunque, iuxtà modum à Vicario Vrbis; & ab Ordinarijs locorum reſpectiuè præſcribendum, obſeruare teneantur. Eleemoſynas autem ſic collectas in reparationem, & ornatum Eccleſiarum, tam Ordinum, Religionum, Inſtitutorum erigentium,inſtituentium,& communicantium,ac Archiconfraternitatum,& Congregationum aggregantium,quàm Confraternitatum,& Congregationum erigendarum, inſtituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios vſus arbitrio eiuſdem Vicarij noſtri in Vrbe, necnon Ordinariorum locorum reſpectiuè fideliter exponere, atque erogare procurent, vt omnes intelligant, cœleſtes Eccleſiæ Theſauros, non quæſtus, aut alicuius lucri cauſa, ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apoſtolicæ Sedis benignitate Chriſti fidelibus aperiri.

Præterea volumus, vt Confeſſarij, qui vigore priuilegiorum ipſis Ordinibus,Religionibus, Inſtitutis erigentibus,inſtituentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus conceſſorum,ac Confraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum,pro tempore eligi poſſunt, & poterunt,ſeculares,ſcilicet in Alma Vrbe à prædicto noſtro Vicario,extra Vrbem verò à locorum Ordinarijs: Regulares autem non ſolùm à prædicto Vicario noſtro, & à locorum Ordinarijs reſpectiuè, ſed etiam à ſuis Superioribus approbati ſint; vtque Confratres confitentes à criminibus, caſibus, & cenſuris, iuxta dictorum priuilegiorum (quatenus tamen ſint in vſu,& Sacri Concilij Tridentini decretis, ac Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, & noſtris Conſtitutionibus non aduerſentur, nec reuocata,aut ſub aliquibus reuocationibus comprehenſa ſint) formam, & tenorem duntaxat abſoluere valeant.

Decernimus inſuper,vt ijdem Confeſſarij prædictos Confratres cuiuſcunque gradus, ſtatus, conditionis,& præeminentiæ,etiamſi ſpeciali nota dignæ fuerint,à caſibus contentis in litteris, quæ die Cœnæ Domini legi conſueuerunt, necnon violationis, immunitatis,& liber-

Digitized by Google

libertatis Eccleſiaſticæ,& clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi videlicet ſine neceſſaria,& vrgenti cauſa, ac ſine ſuperiorum licentia, vel etiam ſi cauſa, & licentia conceſſa abutentes, prædicta Monaſteria ingreſſi fuerint, necnon violentæ manus iniectionis in Clericum,& ſingularis certaminis,ſeu duelli,ac ab alijs,etiam caſibus,tam à Nobis,quàm à prædicto noſtro in Vrbe Vicario, & locorum Ordinarijs reſpectiuè reſeruatis, & pro tempore reſeruandis,& etiam à quauis excommunicatione ab homine lata abſoluere,& ſuper irregularitatibus, tam ex aliquo defectu prouenientibus, quàm occaſione delicti contractis,cum aliquo diſpenſare prætextu dictorum priuilegiorum nullo modo poſſint.

Damum ſtatuimus,& pariter ordinamus, vt Confraternitates, & Congregationes vbiuis locorum, quauis auctoritate, vt præfertur, erectæ,& inſtitutæ, & quibus communicationes prædictæ factæ ſunt,ac cuicunque ex dictis Ordinibus,Religionibus,Inſtitutis,Archiconfraternitatibus, & Congregationibus vbilibet exiſtentibus hactenus aggregatæ, ab eiſdem reſpectiuè Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus nouas erectionum, Inſtitutionum, Communicationum, & Aggregationum litteras, iuxta formam à Nobis nouiſſimè approbatam, infra annum, ſi in Europa ſint,& ſi extra Europam fuerint, infra biennium à die publicationis præſentium in Romana Curia faciendæ computandos impetrare teneantur: alioquin, dicto tempore elapſo, Erectiones, Inſtitutiones, & quæcunque Communicationes priuilegiorum, facultatum, Indulgentiarum,aliarumque ſpiritualium gratiarum, & indultorum, & Aggregationes illarum vigore ipſis conceſſæ nullius ſint roboris,& momenti, ac reuocatæ, & abolitæ cenſeantur eo ipſo. Erectionum autem,Inſtitutionum, Communicationum, & Aggregationum,tam hactenus factarum, quàm deinceps faciendarum, litteræ ab ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus gratis omninò, ac nulla prorſus mercede, etiam à ſponte dantibus, accepta, expediri,& concedi debeant.

Quòd,ſi Miniſtri aliqui,Superiores,vel Officiales,quocumq; nomine nuncupati Ordinum, Religionum, Inſtitutorum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum huiuſmodi, quauis auctoritate, vel priuilegio, & officio fungantur, & præfulgeant,contrà præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerint, Erectiones, Inſtitutiones,& Communicationes Priuilegiorum,Indulgentiarum, facultatum,ſpiritualiumque gratiarum,& Indultorum,aliorumque præmiſſorum conceſſiones, necnon aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renouandæ nullius ſint roboris, & momenti, & quilibet eorundem Miniſtrorum, Superiorum, Officialium, & aliorum prædictorum priuationis officiorum, quæ obtinet,ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, pœnam, quæ ab alio, quam à Nobis, vel Romano Pontifice pro tempore exiſtente, remitti non poſſit, incurrat eo ipſo.

Decernentes præſentes litteras perpetuò validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ab omnibus & ſingulis,ad quos ſpectat,inuiolabiliter obſeruari debere, ſicque noſtræ mentis, & intentionis exiſtere,& ita,& non aliter per quoſcunque Iudices ordinarios,& delegatos, etiam Cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam dè Latere Legatos, ſublata eis,& eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari,& definiri debere, ac irritum, & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus quibuſuis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quorumcunque Ordinum, Religionum,& Inſtitutorum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum,& Confraternitatum ſecularium,etiam iuramento,confirmatione Apoſtolica vel quauis firmitate,alia roboratis,ſtatutis,& conſuetudinibus priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Mare magnum, ac Bulla aurea nuncupatis,Regularibus Ordinibus,Religionibus,Inſtitutis,ſeu Archiconfraternitatibus, Congregationibus, & Confraternitatibus ſecularium, eorumque Superioribus, & alijs quibuſuis perſonis cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ exiſtentibus, ſub

qui-

Digitized by Google

quibuſcunque verborum formis, & tenoribus, ac derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, etiam Motu proprio, & Conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum, etiam pluries conceſſis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, illorum tenores, ac ſi ad verbum exprimerentur, & inſererentur, præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat harum ſerie ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cœteriſque contrarijs quibuſcunque.

Vt autem præſentes literæ ad omnium, quos concernunt, notitiam facilius deueniant, volumus illas ad Valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateraneñ. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ more ſolito publicari, & affigi, atque ijs inde amotis, earundem exempla, etiam impreſſa, ibi affixa relinqui, factaque publicatione huiuſmodi, omnes Regulares ordines, Religiones, Inſtituta, & Archiconfraternitates, Congregationes, & Confraternitates ſecularium, quæ in Vrbe quidem poſt menſem, quæ verò in Europa, poſt decem menſes, quæ demum extra Europam fuerint, poſt octodecim menſes à die publicationis huiuſmodi computandos, perinde afficere, & arctare, ac ſi earum cuilibet nominatim inſinuatæ fuiſſent. Et nihilominus, vt ipſæ præſentes Litteræ notiores fiant, magiſque omnibus innoteſcant, Vniuerſis, & ſingulis Venerabilibus fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per eaſdem præſentes committimus, & mandamus, vt per ſe, vel per alium, ſeu alios, haſce noſtras Litteras, poſtquam earum exemplum receperint, ſeu earum notitiam habuerint, ſemel, aut pluries, prout eis magis expedire viſum fuerit, in ſuis Cathedralibus, & maioribus reſpectiuè Eccleſijs Ciuitatum, Oppidorum, & locorum quorumcunque eorum Diœceſum, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & publicari auctoritate noſtra mandent, ac faciant.

Cœterum, quia difficile foret eaſdem præſentes ad ſingula loca, vbi opus eſſet deferri, volumus & ſimili auctoritate decernimus, vt earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem vbique fides habeatur, quæ ipſiſmet Litteris haberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die ſeptima Decembris M. D C I I I I. Pontificatus Noſtri Anno Tertiodecimo.

M. Veſtrius Barbianus.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti, milleſimo ſexcenteſimo-quarto, Indictione ſecunda, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. Domini Clementis Diuina prouidentia Papæ Octaui, Anno Decimotertio: die verò vigeſimaquarta menſis Decembris, retroſcriptæ Litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, nec non in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per Nos Io. Baptiſtam Menochium, & Dominicum de Rubeis, Apoſtolicos Curſores.

Pro Magiſtro Curſorum Gaſpar Boniſpedibus.

DE

DE LOCVSTIS, ET BRVCHIS. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 Locuſta, & cætera id genus animalia, an poſſint excommunicari.

2 Pœna non eſt, niſi ſecundum legem, infligenda.

Excommunicatio ſolam lædit animam, ibidem.

3 Excommunicatio in irrationabilia non infligitur.

4 Locuſtæ, & cætera id genus animalia peccare non poſſunt.

Excommunicatio infertur ob peccatũ mortali, ibidem.

Excommunicatio non fertur in rationis expertem, ibidem.

5 Maledicere irrationabilibus eſt res vana.

6 Calamitates unde nobis eueniant.

7 Fiſcus rapit quæ non accipit Chriſtus.

8 Idem quod ſupra num 6.

Locuſta copioſa, Deo permittente, terræ fruges abſumunt, ibidem.

9 Idem.

In excommunicationem non pauci incidũt, & quomodo, ibidem in fine.

10 Locuſtæ Aegyptum vniuerſam deuaſtarũt.

Aegyptus, ob Pharaonis peccata, varijs afflicta fuit anguſtijs, ibidem.

11 Idem, quod num. 6.

12 Idem.

Idem, quod ſupra num. 1. ibidem.

Milites commiſſarij, & alij rapiunt, quod non accipit Chriſtus, ibidem.

13 Locuſtæ, & cætera id genus animalia non poſſunt excommunicari.

14 Muſcæ in Hiſpania in fugam verterunt exercitum.

Idem, quod num 6. ibidem.

15 Excommunicatio, vt iuſta ſit, quæ concurrere debeant.

16 Excommunicatio, quando ſit ipſo iure nulla.

Idem, quod ſupra num. 4 ibidem.

Iuriſdictionis defectus inſanabilis, ibidem.

17 Paria ſunt, quem non eſſe citatum, vel non eſſe legitimè citatum.

Citatio eſt de iure naturæ, ibidem.

Agens non agit, niſi in patiente bene diſpoſito, ibidem.

18 Excommunicatio, an in ignorantem ferri poſſit.

19 Maledictio quotuplex ſit.

Infans, furioſus, & his ſimiles l. Cornelia non tenentur, ibidem.

20 Locuſta, & cætera id genus animalia, agũt natura inſtinctu, & copioſe terræ fruges Deo permittente, abſumunt.

21 Ficulnea, & alia à Domino maledicta.

22 Ficulnea habet ſenſum allegoricum.

23 Deus mirabilis in Sanctis ſuis, & illi vniuerſa parent.

24 Iacobus Niſibenus fonti, & puellis maledixit.

25 Arguere nõ licet à peccatoribus ad Deum, vel ad eius Sanctos.

26 Corui à Sancto Cuthberto fugati.

27 Idem, quod num 6.

28 Anguilla à S. Gulielmo Epiſcopo è lacu Lemanno depulſa.

29 Calamitates, quomodo ſuperandæ, & abigendæ.

30 Idem.

Locuſta, quo remedio expellenda, ibidem.

31 Diabolo non maledicendum.

32 Bononia laus.

Bononia in calamitatibus ad Virginem confugit, & quomodo, ibidem.

Bononienſium ſolemnis ſupplicatio, ibidem.

Iuſtiniani Cardinalis laus, ibidem.

33 Veſtium Sancti Ioannis Apoſtoli mirificæ operationes.

34 Idem, quod num. 29.

Angelus Romæ ſuper Adriani molem conſpectus, ibidem.

Imago Deiparæ Virginis miranda operatur, ibidem.

35 Cœleſtis irā vindicta ſupplicationem remedio mitigatur.

Digitized by Google

36 *In dubio is ſenſus ſumi debet, qui actum validat.*
37 *Diuina vindicta plerunque ſæuit in terræ fruges.*
38 *A Beato Aphrate, & à S.Theodoro locuſtæ fuerunt fugatæ, & quomodo.*
39 *Idem.*
Pluuia cœlitus impetrata, ibid. in fine.
40 *Veſpæ Phaſelitas fugarunt.*
Ab vno Friando expulſæ, ibidem.
41 *Pius ſtylus expellendi locuſtas, & cætera id genus animalia.*
42 *Idem, quod ſupra num.30.*
43 *Idem.*
44 *Excommunicatio non fertur, niſi in ſubſidium.*
45 *Excommunicatio leuibus cauſis non eſt incutienda.*
46 *Declarat num.13.*
47 *Maledicere irrationabilibus eſt res ſuperſtitioſa.*
48 *Striges quandoq; dæmonis opera de loco ad locum realiter transferuntur.*
49 *Striges quandoq; realiter non deferuntur.*
50 *Striges an fantaſticè, & non verè in animalia conuertantur.*
51 *Dæmon in energumenos, & cultores ſuos quid poſſit.*
Dæmon poteſtatem habet ſuper fantaſiam hominis, ibidem.
52 *Satan non tantũ animas, ſed etiam corpora Chriſtianorum indefeſſus oppugnat.*
53 *Malefici pythonici, & his ſimiles euitandi.*
54 *Magni damni cauſam ſuis dedere cultoribus.*
55 *Idem, quod num.29.*
Coniurationes contra locuſtas, & cætera id genus animalia, quomodo fieri debeant, ibidem.
Idem, quod num.30. ibidem.
Orationis effectus, qui, ibidem.
56 *Miracula à quibuſdam ſanctis viris edita.*
57 *Idem.*
58 *Idem.*

1 PLVRIES quæſitum fuit, nunquid cõtra locuſtas, brucos, & alia animalia irrationalia ad excommunicationis, & anathematizationis ſententiam pro damnis illatis, aut, ne in futurum inferantur, procedi poſſit: Et, quia ſupra alibi pluribus egi de excommunicatione, quæ contra peccatores infligitur, in hac quæſtione pluribus fundamentis, & argumentis pro vtraque parte factis, partem affirmatiuam pro damnis, quæ huiuſmodi animalia inferre poſſent euitandis, tenuit Caſſanæus in ampliſs. eius conſilio primo ſuper hac quæſtione facto in quinque partes diuiſo præcipuè in 5. parte à num.80. vſque in fin. Ego autem ad præcedentia continuando, eius opinionem minimè veram eſſe exiſtimo rationibus infraſcriptis.

2 Primò enim † pœna nunquam infligi debet, niſi per legem impoſita reperiatur, gloſſ.2. in cap.1. de iur. patr. gloſſ. in ſum. in fin.15. quæſt.8. Felyn. in cap. & ſi clerici, num. 13. in fin. de iudic. & in terminis Caſſan., poſt plures per ipſum allegatos in dict. conſ.1. par.5. num.45. Pœna autem excommunicationis ſolam animam, non corpus afficit, cap. ſi habes, 24. quæſt.3. & cap. ſi quis presbyterorum, de reb. Eccleſ. non alien. niſi per quandam conſequentiã. Quapropter eſt medicinalis, vt cap. multi, §. nos verò, & ibi Archid. num.8.2. quæſt.1. cap.1. de ſentent. excommun. in 6. gloſſ. fin. in cap. notandum, 24. quæſt.3. Abb. in cap. non dubium, num.8. de ſentent. excommu. Gemin. num.5. eod. tit. & Lazari. can. quæſt. ſect.1. quæſt.3. num.1.

3 Ideò in hominem, † non autem in irrationalia, infligitur, cap omnis Chriſtianus, 11. quæſt.3. cap.1. & 9. de offic. deleg. dict. cap.1. de ſentent. excommun. in 6. & conc. Trident. in cap.3. de refor. ſeſſ.25. & quòd excommunicatio in rem inanimatam ferri non poſſit, Felynus in cap. eam te, nu.14. ver. ſecunda declaratio, de reſcript. & Abb. in eod. cap.1. & 9. num.4.

4 Secundò, † pœna excommunicationis non infligitur, niſi pro peccato mortali, cap. nemo Epiſcoporum, & ibi Archid. 11. quæſt.3 & Nauar. in cap.27. num.9. & 76. ſed irrationalia, vt ſunt locuſtæ, vermes, brucus, ærugo, mures, cœteraque id genus terræ frugibus vndequaque infeſta inanimata peccare non poſſunt; cum vſu rationis

nis careant: quod ſimile videmus io infante, & furioſo, qui ex eo, quod delinquere non poſſint, cùm rationis ſint expertes, nulla in eos promulgari poteſt excommunicationis ſententia. Abb. in cap. ab excommunicato, nu. 9. de reſcript. Et, cùm nullibi caueatur, quòd ſimilia animalia poſſint excommunicari, in illa contra legum diſpoſitionem excommunicatio non eſt extendenda.

5 Imò † irrationabilibus maledicere inquantùm ſunt creaturæ Dei, eſt peccatum blaſphemiæ; maledicere autem eis, ſecundum ſe conſideratis, eſt otioſum, & vanũ, & per conſequens illicitum, ita inquit ſanctus Thomas 2. 2. quæſt. 76. art. 2. in corpore propè finem D. Gregor. in 4. moral. lib 4. cap. 3 paulò poſt princip. & Card. Tolet. in inſtruct. ſacerd. cap. 13. circ. fin. ver. vno modo, vbi, inquit, conſiderando, vt

6 creaturæ ſunt Dei. † Quod hoc caſu illis maledicere eſt peccatum mortale; Non autem, niſi iuſto Dei iudicio, & permiſſione, ad fructuum deuaſtationem dicta animalia deueniunt. Nam cùm huiuſmodi in mira multitudine, cuius non ſit numerus, non ſegetes modò, & vineas, ſed, & arbores ipſas infeſtent, & deſtruant; his homines affliguntur ſupplicijs, his pœnis, diuina ſic flagitante iuſtitia, in Deum delinquentes plectuntur; nec ab re tam manifeſtum punitionis genus à Deo vnquam infligitur, vt inquit D. Hieronymus ſuper Malach. relatus in cap. reuertimini. § verbum effuſionis, 16. quæſt. 1 & ibi Io. de Turr. Crem. num. 23. & 24. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1. § experti id ſumus, & § iam hoc pag. 39. & 40.

7 Quæ †, licet ob innumera, eaque capitalia peccata, mortalibus ſoleant euenire, fit tamẽ ſæpenumero, vt huiuſmodi pœnas, ex non facta decimarum ſolutione, luamus. Congruum eſt enim, vt in quibus delinquimus, in illis feriamur arg. l. ſancimus, C. de pœn. vt ſi illi decimam non dederis, tu ad decimam reuoceris: dabis impio militi, quod dare negas ſacerdoti. Maiores enim noſtri ideò copijs abũdabãt; quia decimas Deo dabant: modo autem, quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit inductio fiſci. S. Auguſtinus relatus in cap. tributa, 16. queſt. 1. cap. maiores, vbi etiam Archid. nu. 3. ead. quæſt. 7. & Card. Bellarm. in 2. controuer. de cler. c. 52. §. nota tẽpore, tom. 2. Nec enim debentur decimæ clericis, quia boni ſunt, ſed, quia clerici ſunt, prout tributa dantur Regibus, non quia probi, ſed quia Reges, Idem Bellar. eod. cap. 25. § alter error, ver. tertio quia.

8 De hac re † conqueritur propheta Ioël, & quaſi memoranda, miraq; dicturus ad attentionem nos inuitat auditum, dum ait. Audite hæc ſenes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: Si factum eſt illud in diebus veſtris, aut in diebus patrum veſtrorum: ſuper hoc filijs veſtris narrate: filij veſtri filijs ſuis, & filij eorum generationi alteræ. Reſiduum erucæ comedit locuſta, reſiduum locuſtæ comedit brucus, & reſiduum bruchi comedit rubigo. Ioël Proph. in cap. 1. in princip & Archid. in d. cap. reuertimini in fin. 16. quæſt. 1. ibi Io. de Turr. Crem. nu. 23. idemque Dauid cecinit. Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ, Pſal. 77.

9 Alicubi tamen † ad tantum propriæ ſalutis contemptum ventum eſt, vt decimas, quæ de iure diuino eccleſijs debentur, à clericis earum miniſtris totis viribus conentur ſubtrahere diuerſis modis, etiam violenter, & de facto, ac licitum anfractus tentantes, vt à laicis prędia, iuſque paſcendi in eiſdem prædijs eccleſiaſticis, & iuriſdictio eccleſiaſtica vſurpentur: Vnde fit, quod Dei decreta ſuper ſolutione decimarum, & immunitate eccleſiaſtica non obſeruentur: ex quo fames, & ſiccitates oriũtur; aliaque mala nos vndique circumueniant 3. Reg cap. 17. & 18. & Rebuff. ſuper concord. ſub rubr. de concluſ. Later. conc. in gloſſ. ver. primò quędam, clericique pluries, ac pluribus in locis datijs, gabellis, alijſque oneribus directè, vel indirectè, indebitè grauantur: Et à Chriſtianis fratribus, (maximè dolendum) eccleſiaſtica, qua de iure diuino gaudere debent immunitate, priuantur, boniſque, ac iuribus eccleſiarũ, quæ ſunt patrimoniũ Ieſu Chriſti, vt probaui in c. 9. in ſi. to. 1. ſub diuerſis, & exquiſitis modis ſpoliãtur: ac leue peccatum ducunt nonnulli, Prælatos, ne ſib: creditam iuriſdictionem exercere poſſint, impedire. Nec deſunt magiſtratus, qui ad talia conniuere, & auctoritatem præbere videntur,

quos paternè admonuit Card.Baron Quapropter nô pauci excommunicationis ſententiam à ſacris canonibus, ſacroque concil.Trident.vt in cap.11 ſeſſ.22. de reformat.& Bull.Cœn Domini inflictam, de qua pluribus in locis egimus, incurrunt.

10 Propter Pharaonis peccata † omnibus eſt notum,Ranas,Cyniphes,Cynomias,& omne genus muſcarum totam Aegyptum afflixiſſe, & in ipſam Pharaonis regiam, & eius ſeruos penetraſſe,ex quibus tota terra Aegypti corrupta fuit. Exod. cap 8. mortuaque fuere omnia Aegypti animantia; Iſraelis verò animalia fuerunt intacta, ac illæſa: Pluitque Dominus grandinem ſuper terram Aegypti, & grando, & ignis miſta pariter ferebantur,percuſſit grando, & omne lignum confregit: tantùm in terra Geſſen, vbi morabantur filij Iſrael,grando non cecidit: ibid. Exod. cap.9. cum autem adhuc induratum eſſet cor Pharaonis,ventus vrens leuauit locuſtas,quę aſcẽderunt ſuper vniuerſam terram Aegypti, & ſederunt in cunctis finibus Aegyptiorũ innumerabiles,quales ante illud tẽpus non fuerunt, nec poſtea futuræ ſunt: operueruntque vniuerſam ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia,Deuorata eſt igitur herba terræ, & quicquid pomorum in arboribus fuit,quæ grando dimiſerat,nihilq;omninò virens relictum eſt in lignis, & in herbis terræ in cuncta Aegypto, vt eodem Exod. cap.10.& Pſalm.77. ver. & dedit erugini, cum ſeqq.

11 Legitur etiam,† quòd ſi audire nolueris vocem Domini Dei tui, vt cuſtodias,& facias omnia mandata eius, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & apprehendẽt te. Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro; maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuę,maledictus fructus ventris tui,& fructus terræ tuæ,armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum: maledictus eris ingrediẽs; maledictus eris egrediens: Mittet Dominus ſuper te famẽ, & eſuriem,& increpationẽ in omnia opera tua,quę tu facies,donec cõterat te,& perdat velociter, propter adinuentiones tuas peſſimas, in quibus reliquiſti me. Deuter. cap 28.& 32. Leuit.c.26.ver. quod ſi non audieritis. Ierem. Thren. cap. 2. & dicto cap reuertimini,16.queſt.vbi Ioan.de Turrecrem.num.22.

12 Hodie verò, † quia hominum malitia valdè creuit,& creſcit in dies ſuper terrã, præter ſuper expreſſas maledictiones, fruges,quas non abſumunt locuſtæ,bruchi,& alia Dei vindicis animalia, ac ſiccitatis immoderatæ pluuiæ,& vrentes venti non deſtruunt (quæ tamen etiam nunc plerumq; experimur) adurit pruina,euertit grando, & contundit, ac repentina rubigo diſpendit. Non hic commemoro, quæ adunca latronum manus abripiat, quæ inopina incẽdij flamma deuoret, innundatio aquarum abſorbeat, & cœleſtia fulminum tela comminuant. Ad hac, ſi quæ ſuperſunt, exquotores,& exactores,quos vulgus commiſſarios appellat, inexpleræ voraginis homines, exhauriunt, populus autem quem pacis optatæ tempore hoſtis gladius non deuorat, interdum peſte, alijſque morbis infeſtatur,& incommodis,quæ à Deo mittuntur, cùm omnia per ipſum facta ſint, & ſine ipſo factum ſit nihil,Io.c.1.

13 Primus omnium parens peccauit, † innocens terra maledicitur:Eam enim Deus, niſi aſſiduo hominis labore excolatur, ſpinas,& tribulos germinare iuſſit, non ideò nouum; ſed ab ipſis mundi primordijs hac via ſolebat Deus de peccatis noſtris pęnas ſumere,ac hominis contumaciam vindicare,Geneſ.cap.3.Quapropter,cùm locuſtæ, & bruchus, cœteraq; eius generis animalia, ob peccata hominum, excommunicationes, mandataque Dei contemnentium diuinitus mittantur, ſoleatq; Deus in creaturis irrationabilibus, vt in humanum vsũ; & propter hominem factis, hominem percutere:ſententiam excommunicationis,ac cenſuris in illas, vti non debemus, ſed orationibus, nec his remedijs ſunt expellenda huiuſmodi animalia. Si enim ſunt,vt pijſſimè, verèque credendum eſt, talia flagella à Deo,cur ad ſiniſtrã potiùs, quàm ad dexteram deflectas? Cur Deum relinquens, qui vulnerat, & ſanat, mortificat, & viuificat, vt 1.Regum, cap.4. vt te ab hiſce liberes ærumnis ad alia confugias? Durum eſt ſibi contra ſtimulum calcitrare, Act.Apoſt: cap.9.& Caſſan.eod.conſ.1.num.58.Tunc tantummodò à tuis ereptum te videbis anguſtijs, quando indè medicinam deuotè popo-

Digitized by Google

popoſceris, vnde iuſta in te noueris flagella deueniſſe.

14 Sunt enim muſcæ † Dei miraculo peccantium vindices, Capta enim in Hiſpania Gerunda à Carolo Siciliæ, & Philippo Frãcorum Regibus, cum milites vim inferrent ſepulchro S. Narciſi, muſcarum adeò ingẽs inde prodijſſe traditur multitudo, & in exercitum irruiſſe, tàm infeſto impetu, vt in fugam illum verterit, & ab incœpto deſiſtere coegerit, illata magna clade, vt poſt Baron. quem citat Maiol. de admir. natur. reb. colloqu. 5. §. Mægarenſes pagina mihi 214.

15 Excommunicatio enim, † vt ſit iuſta, quatuor concurrere debent, iuriſdictio excommunicandi: cauſa vera, & rationabilis: monitio competens præcedens, & cauſa expreſſa in ſententia, vt per Graff. in deciſ. cap. 3. num. 5 par. 1. lib. 4. & Abb. in cap. ab excommunicato, num. 5 & ſequent. de reſcript.

16 At hoc caſu † deficit iuriſdictio, & defectus iuriſdictionis eſt inſanabilis, gloſſ. fi. in clem. vnic. de ſeq. poſſ. & fruct. l. 2. in fin. de pœnit. & Alciat. conſ. 77. num. 8. vol. 2. Non enim habent Epiſcopi iuriſdictionem excommunicãdi animalia irrationalia, ſed tantum rationalia, & pro peccato mortali, vt cap. nemo Epiſcoporum, 11. quæſt. 3. cũ alijs ſupra, num. 4. allegatis. Vbicunque enim datur inhabilitas, ſeu incapacitas in agente, vel patiente, excommunicatio eſt ipſo iure nulla, Abb. in d. cap. ab excommunicato, num. 5. verſ. pro primo membro de reſcript.

17 Deficit etiam citatio, ſeu monitio, & licèt officio iudicis detur illis procurator, & citetur, ſeu moneatur ad ſententiæ nullitatem, paria ſunt, quem non eſſe citatum, vel non eſſe legitimè citatum, l. ea, quæ, & ibi Bar. n. 1. & 2. C. quomod. & quand. Iud. Citatio autem eſt de iure gentium, ſeu naturali, Clem. paſtoralis, §. cœterũ defectus de re iud. Bald. in l. fin. num. 3. C. de leg. & Alex. in conſ. 11. num 1. lib. 7. & ſit, vt pars poſſit comparere, & poſteà deliberare, an cedere velit, vel contendere. Animal verò, quòd ratione, & anima careat, hæc facere minimè poteſt, & ideò illa ficta citatio nullius eſſe roboris, vel momenti. Quilibet enim actus neceſſariò explendus, validè debet expleri: & agens non agit, niſi in patiente bene diſpoſito, vt per Abb. d. num. 5. verſ. & in dubio.

18 Procuratoris datio † citationes proceſſus, & quidquid in proceſſu fabricatur, à dictis animalibus ignoratur, & ignorans excommunicari, & anathematizari non poteſt, vt inquit tex. in cap. vt animabus, de conſtit. in 6. & ibi gloſ. in ver. ſententijs; & ideò non ſubſiſtunt in iure plura deducta, per Caſſanæum, virum alioqui vtriuſque iuriſdoctiſs. ſuper iudicis competentia citationibus, & validitate proceſſuum contra dicta animalia fabricandorum, de quibus in eod. conſ. 1. par. 2. 3. & 4.

19 Eadem ratione, † nec propria auctoritate ordinaria, vt in ſe ipſis ſunt, maledici poſſunt. Maledictio enim eſt duplex, ſcilicet. culpæ, & pœnæ, Archid in d. cap. Reuertimini, num. 1. 16. quæſt. 1. Sed irrationabilia culpa carent, prout etiam carent infans, & furioſus; qui, ſi hominem occiderint, lege Cornelia nõ tenentur: cùm alterũ innocentia conſilij tueatur, alterum verò ſtatus infelicitas excuſet, vt l. infans, ff. ad l. Cornel. de ſicar. cap. illud relatum, 15. q. 1. Iul. Clar. in prax. crim. §. fin. quæſt. 60. verſ. ſed, nunquid, & ver. item quæro, lib. 5. quæ concluſio procedit, etiam in frenetico, inſano, demente, ſeu mentecapto, Bal. in c. 1. in fin. an ille; qui inter Fra. Dom. de feud. Alex. l. ex facto, nu. 34 ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. & poſt plures per ipſum allegatos, Farinac. in ſua praxi crimin. tom. 1. par. 2. quæſt. 94. nu. 2.

20 Adhæc † locuſtæ, bruchi, erucæ, & ſimilia faciunt, quæ de iure naturæ ſunt illis conceſſa: omnibus enim animalibus natura datum eſt, ſiue rationalia ſint, ſiue irrationalia, vt vndequaque ſumere ſibi poſſint, vnde alantur. Gen. cap. 1. in fin. gloſſ. in cap. omnes leges, & ibi Archid. nu. 7. diſt. 1. & cap. diſcipulos, vbi etiam gloſſ. in ver. fame, de conſecr. diſt. 5. quod etiam dictis animalibus, cum in copia maiori ſolito id faciunt, propter peccata hominum eſt permiſſum à Deo, vt dicit Pſalm. 77. ver. & dedit erugini, &c. & Pſal. 104. in verſ. dixit, & venit locuſta, bruchus, cuius non erat numerus cum ſeqq. & d. cap. reuertimini, §. verbum effuſionis, 16. quæſt. 1. & non eſſe dubitandum, quin ira Dei ſit hic locu-

Digitized by Google

ſtarum importunus aduentus, poſt Liu.decad.1.lib.9 Oroſ.Eutrop. & S.Aug.de Ciuitate Dei,lib.3.cap.31.quos citat,teſtatur Maiol. de admir. nat. reb. col.5. pag.mihi 144.6 non eſt dubitandum, cum ſeq.cuius mali Sicilia, & Italia hoc ſeculo maximo cum detrimento participauit, vt pluribus adhuc in humanis agentibus eſt notum.

21 Nec illud obſtat, † quòd ſi non valet, quod ago, vt ago, valet in quantum valere poteſt,Roman.in l.ſtipulatio, §.ſi quis, nu. 21.ff.de verb.oblig.& ideò,ſi non valet citatio valet tamē excommunicatio,ſeu maledictio,quæ etiam ſine citatione ferri poteſt,argum.deſumpto à ficulnea à Domino maledicta, Matth.c.21.& Marc.c.11.quodque Dominus maledixerit terræ in opere ſuo,Geneſ.cap.3.& cap.cum Sancti,§.item ſcriptura, 24. q.3. & ſerpenti, Geneſ.eod. cap.3. & aliorum, de quibus pluribus agit Caſſan.in d.conſ.1.par.5.nu.120.

22 Nam reſpondetur, † maledictionem ficulneæ,terræ,ac ſerpenti inflictam,aliaq; per Caſſanæum ſupra deducta, ſenſum habere allegoricum,& ſupra in pœnam peccati facta fuiſſe,vt homo ex via,hoc eſt,per terre ſterilitatem puniretur, S.Tho.2.2.q. 76.art.1. in reſponſ.cap. & vt ſerpens homini inſidiaretur, & perpetua inter ipſos intercederet inimicitia,Gen.d.cap.3.

23 Deo enim † cæli, terræ, & vniuerſorū, quæ in eis ſunt, conditori, Geneſ.c.1.cuncta, ſiue rationalia ſint, ſiue irrationalia, promptè ſeruiunt, & obediunt, vti omnipotenti. Id ſimile plerunque præſtiterunt ſancti homines virtute Dei operantis, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis, Pſalm.67. in fin.His montes,aquæ,dæmones feræ,aliaq; vniuerſi generis animalia paruiſſe leguntur. Ac de miris huiuſmodi ſāctorum operibus plenæ paſſim habentur hiſtoriæ, ſed illud diuinitus ſpeciali prærogatiua illis cōceſſum fuiſſe conſtat, vt teſtatur Proph.in d.Pſalm 67.ver.mirabilis Deus, &c.& in ſacris litteris abundè probatur.

24 Iacobus Niſibenus Epiſcopus † deſcendens in Perſidem, iuxta fontē puellæ quædam abiecta verecundia, detecto capite detractiſque veſtibus impudentibus oculis ſanctum virum ſpectabant: quam rem vir Dei ægrèferens, voleníque diuinam virtutem ad tempus pluribus manifeſtam facere, fonti maledixit, & confeſtim aquarum curſus exaruit, maledixit etiam puellis,& impudentiarum iuuentutem immatura canitie puniuit: Nam,cùm res verbum ſubſequta eſſet; capillorum nigredo in candorem mutata eſt, ita vt puellæ nouis arborū plantis ſimiles euaderent,quas verno tempore appropinquante, autumnalibus folijs languere videmus in Philot.& Maiol.de admir. nat.reb. coll.4. §.non ſemper, pag. mihi 166.

25 Cœterum † non valet argumentum ab hominibus peccatoribus ad Deum, aut ad eius ſanctos.Quia eſt contra regulas dialecticorum argumentari à minori ad maius affirmatiuè, vt poſt Bald.in l.conuenticula, C.de Epiſc. & Cler. quem citat tener Nauar.in conſ.30.ſecundum vltimam impreſſionem Romanam,num.1.de pœnit. & remiſſ.tom.2.

26 Sanctis † non ſolum locuſtæ, ſed etiam quadrupedes, & aues cœli diuina virtute paruere. Corui, quando moleſtiſſimi ſua garrulitate ſancto Cuthberto, & fratribus fuerant in inſula Farnæ, iuſſi abire, omnes ab inſula exularunt ſancti viri præcepto obſequti, & quando ex eis vnus ad eius pedes conuolans, velut erroris ſui veniam petijt, illi parcens vir ſanctus, vt in inſula ſolus ipſe degeret cum ſocia, permiſit: at ille mox euolans, & ſociam inuentam reducit, & ſoli in inſula ex omni coruorum multitudine permanſerunt, fugatis alijs nō modo coruis,verū etiam alijs auibus, quæ, aut quieti monachorum,aut frugibus damna inferrent,vt teſtatur Bed.in vita eiuſdem Sancti Cuthberti apud Surium. cap. 19. & 29.tom.2.& idem Maiol.eod.lib.colloq.6. §.ſanè,quæ pag.294.& Deus pauit Heliam per coruos, qui deferebant ei panem, & carnes veſperi, vt 3.Reg. cap.17. ijdem Paulo primo eremitæ annonam in deſerto miniſtrarunt, iubente Deo.Hieron.tom.1. idem,& alijs innumeris Dei cultoribus cōtigit,quos longum eſſet recenſere.

27 Theſauri † Hierico anathematizati leguntur: ſed propter peccatum ciuium, Ioſ. cap.6.Peccato Amalechitarum animalia eorum ſunt iuſſa interfici. 1. Reg. cap.15. Peccato Aegyptiorum poſſeſſiones eorum grandini traditæ primogenita, & iumenta eorum morte conſumpta ſunt.Exod.cap.9.

Et

Digitized by Google

Et peccato Iſraelitarũ Arca Domini Philiſtæis tradita fuit 1. Reg. cap. 4. & eodem cap. Eccleſia, vbi etiam Archidiac. num. 4. 1. quæſt 4.

28 Pluribus tamen exemplis † probare conatur, Caſſanæus in dicto conſ. 1. par. 5. à nu. 126. vſq; in fin. virtute excommunicationis, anathematizationis, & maledictionis dictas locuſtas, mures, limacas, & huiuſmodi animalia, à vineis, prædiſque fugari; adducens, præ cœteris, exemplum, anguillas ſcilicet a lacu Lemano Geneuenſi hoc remedio receſſiſſe: pro quibus adducit diuerſas formas proceſſuum, & ſententiarum, de quibus loco prox mè citato à diuerſis Vicarijs Epiſcopalibus pluribus in locis in Regno Galliæ fabricatis, quorum praxis non approbatur à Iul. Claro, qui de ea verba facit in pract. crim. lib. 5. §. fin. quæſt 99. verſ. non eſt etiam, neque à Maiol. qui huiuſmodi Dei iram ab hominibus vitæ ſanctitate facilè euerti poſſe teſtatur in eod. lib. colloq. 5. §. memini illo, & quod attinet ad anguillas, paruerunt mandatis, & præceptis factis à S. Gulielmo Epiſcopo Auſanen. vt per Martin. del Rio. diſquiſ. magic. lib. 3. par. 2. quæſt. 4. ſect. 8. §. tertio, licet tom. 2. ſed, vt dixi, ab actionibus ſanctorum ad actiones hominum peccatorum, non licèt arguere. Sancti enim per fidem vicerunt Regna Paul. ad Hebr. cap. 11.

29 Dictis proceſſibus † cõtra dicta animalia formatis, ſententiaque lata, præſupponitur primò, animalia huiuſmodi manifeſtum eſſe diuinæ vltionis iudicium. Inde parochiani cuiuſque Parœciæ fideles docẽtur, & admonentur, vt de diuina confidentes clementia, tranſgreſſores mandatorũ Dei, & omnia eorum crimina, quibus omnipotentiam hactenus offenderunt, lacrymis abſtergeant, vitiorumque incendia contritionis aquis extinguant, & ad ſacramentalem confeſſionem, ſi opus fuerit, accedant culparum omnium fœcem purgaturi, qui verò cenſuris fuerunt irretiti, miſerandum eorum ſtatum agnoſcentes, ad piæ matris eccleſiæ gremium redire, rupti, amiſſique fœderis gratiam implorare, omneſque, & ſinguli, ante ſupremi parentis conſpectum pias preces patronorum ſuorum patrocinium rogantes, indefeſsè debent effundere, vt per Caſſan. conſ. 1. par. 5. nu. 126. verſ. peſtes huiuſmodi, & § igitur Chriſti. Hac medicina tanta malorum rabies abigenda: hoc remedio infenſa nobis omnipotentis ira mulcenda.

30 Quòdque † in his caſibus meliùs quiſque ſibi conſulat, ſi ſupplicationibus, ieiunijs, & orationibus tãtùm mali feſtinet auertere, quàm maledictionum ſuperſtitionibus inhærere teſtatur per Proph. Dominus, & præſertim in Pſalm. 49. Inuoca in die, inquit, tribulationis: Eruam te, & honorificabis me, & in alio loco. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cũ ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Pſalm. 90. & Pſalm. 119. Ad Dominum cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me. Et clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorũ liberauit eos, Pſalm 106. & alibi. Ego autem ad Deum clamaui, & Dominus ſaluauit me. Pſalm. 54. & in tribulatione dilataſti me. Pſalm. 4.

31 Ideò, † non maledictionibus, aut excõmunicationibus dicta animalia expelluntur, vt quamplures ſimplices, leueſque homines falsò credunt: cum nec Diabolũ ipſum diuini nominis, humanique generis hoſtem, huiuſmodi mucrone confodere liceat. precibus ad Deum ieiunijs, eleemoſynis, ſupplicationibus, lacrymis, ac ſanctiſſimis Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramẽtis, ſigno crucis, & aquæ benedictæ aſperſione locuſtæ ipſæ, cœteraque huiuſmodi peſtes effugantur, ac pereunt, vt poſt Lipomanum tom. 7. quem citat, teſtatur Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 5. § memini illo tẽpore pag. mihi 246. verſ. propterea. His principaliter medijs vſi fuere Vicarij, & officiales Epiſcopales Heduen. Lugdun & Matiſcon. in Gallia à Caſſan. qui ſupra relati in dicto conſ. 1. par 5. nu. 123. & ſeqq.

32 Et in hoc † optimè, ſanctiſſimeq; ſentit religioſiſſima multiſq; nominibus memorandæ Bononiæ ciuitas. Illa enim inter innumeras vrbis dotes, illuſtriaq; illius Reipublicæ ornamenta, quibus ſibi, præ cœteris, immortalitatem peperit, illum nũquam ſatis laudatum, ac multis ſeculis commendandum morem amplexa eſt. vt calamitatibus afflicta, non ad execrãda diuinæ iræ flagella confugiat, ſed aliud verius, præſentiuſque nacta remedium, ſe precibus totam

Digitized by Google

ad Dei numen placandum gemebunda cõuertat. Quod, vt breuiori, ac faciliori via aſſequitur, ad D. Virg. parentem ſibi amantiſſimam, aduocatamq; fidiſſimã nihil morata, procurrit, ad illius pedes proiecta, procumbit; non illinc prius diſceſſura, quam voti compos facta fuerit. Inde certa peti ſuffragia, illiuſque numen ſupplicanti vbi ſemper adeſſe ciues ipſi pluries cognouerunt apertiſſimaque inde ſubſidia fuerunt experti. Quare, vbi primum, vel ingruentium pluuiarum innundatione, vel nimia cœli ſiccitate terræ fruges laborant, aut alij ciues ſiccitate affligãtur anguſtijs ad Diui Lucę ædem in monte, qui Guardię appellatur; non longo itinere ab vrbe ſitam, pia quadam ciuium ſodalitate Antiſtitis, ciuiumque omnium conſenſu, atque conſilio ſe recipiunt. Inde theſaurum illud ſacrum, ac memorabilem tabellam, ſcilicet, illam inſignem, qua imago Deiparæ Virginis ipſius D. Lucæ manu (vt hiſtorici tradunt) depicta cernitur, & quæ Conſtantinopoli, & ſacroſancto Sophiæ templo, diuino monitu, mirabiliter delata fuit. Bononiam, longo inſtructo agmine, deferũt. Cui aduentanti Antiani, cœterique magiſtratus vnà cum clero, atque omnibus Religioſorum ordinibus ad portam, quæ Saragotia appellatur, occurrunt. Illius aduentus ciuitas tota ſic geſtit, eaque fertur lætitia, ac ſi iam optata ciues fuerint cõſequti. Adeò lætatur reſpublica, vt mœnia ipſa funditus commoueri videantur. Sacra illa effigies apud Virgines D. Matthiæ honorificè collocatur. Interea publica indicitur ſupplicatio, ac per vrbem ſolemni pompa vniuerſo cleri, populique comitatu ingenti honore ſacroſancta circumfertur imago, quam ſub pretioſa vmbella, varijs margaritis, tot quibus, aliſque innumeris ex auro, & argẽto monilibus decorata, aureo diademate, regiaque palla fulgentem canonici ipſi metropolitanæ eccleſiæ, alijque ſacerdotes ſuis humeris toto triduo geſtare lætantur. Præcedũt caſta puerorum, puellarumque agmina, omnium ciuitatis artium collegia. His adiunguntur deuotæ albatorum ſodalitates, quàm plurimæ pijs precibus Diuam Virginem rogantes, quæ longo ordine cum ſuis vexillis inſigni ornatu diſtincte procedunt. Adſunt, & huic ſacratiſſimę pompæ, piamque operã præſtant ipſi vrbis ab Apoſtolica Sede Legati pro tempore exiſtentes. Inter quos hodie Cardinalis Iuſtinianus, nunquam ſatis laudati nominis Princeps integerrimus, qui vt cœteras viri virtutes taceam, per quas in præſens felix Bononia pace, non tam optata, quam firma, potitur ea pietate, religione ſacris huiuſmodi, aliſque publicis ſupplicationibus adeſſe conſpicitur, vt verum cunctis deuotionis exẽplar videatur. Præſens ſibi quoque dum reſidere cõſpicitur, & ipſe vrbis Antiſtes cum vniuerſo, tam ſeculari, quàm regulari clero adeſt, & Vexillarius Iuſtitiæ (qua nulla maior in vrbe dignitas) cum ſplendidiſſimo ſenatorum ordine, tibicinibus, pij officij cauſa, præcinentibus. Hos cœteri magiſtratus, patritij omnes, almiq; gymnaſij doctorum corona mira pietate, ac deuotione aſſectantur. Tantus deinde populi numerus proſequitur, vt fateri audeam, in tanta vrbe, haud reperiri, qui hiſce ſupplicationibus non interſit, hic non ſolum preces, ſed & lacrymæ effunduntur: tantaque ciuitatis eſt deuotio, vt, ne noctu quidem, ab oratione ceſſetur. Seruilia opera in vrbe ſileſcunt: & quiſque pœnitentiæ Euchariſtiæque Sacramentis munitus, & publica ciuium vota, & priuata Virgini ſacratæ commendat. Hinc euidẽs ſupremæ parentis fauor aſpirare, omniumque cœlitum caterua vrbi fauere conſpicitur. Nam, quamprimùm peracta eſt tridui illius deprecatio, ſacraque tabella in montem ſuum eſt reſtituta, optatæ primo die cadũt. de cœlo pluuiæ ac ſerenitatis, tranquillitatiſque donum mirabiliter obtinetur. Nec ſemel quidem, ſed ſemper alijs etiam vrgẽtibus neceſſitatibus, huius ſacræ imaginis deportationem ſalutarem Bononienſis experti fuere, vt per Sigon. de Epiſ. Bonon. in Vita Nicolai Albergati, lib. 3. Nam ciuitas aliquando graui peſte, ingentique penuria affecta, ad extremumque diſcrimen adducta, hoc ſolo remedio liberata fuit. Quare vt Virgo ſacratiſſima, quæ in cœlis pro illis aduocata ſedet, maiori religione colatur, ac ciuitas ſingulis annis tanti numinis patrocinio adiuuetur, triduo ſolemnium rogationum, quæ in tota Chriſti Eccleſia ante diem feſtum illius in cœlum Aſcenſionis de more celebrantur eadem, & eodem

Digitized by Google

dem ordine illius ſacræ imaginis fit deportatio: quibus ſupplicationibus, cum ſemper, dum in illa vrbæ Vicarij Archiepiſcopalis munus geſſi, præſens interfui, vota mirabiliter impetrata conſpexerim, haud potui, tam commendandum deuotionis, & pietatis exemplum reticere.

33 Idem † apertiſſimè experiebatur Roma Gregorij Magni tempore, quoniam in Baſilica Conſtantiniana Sancti Ioannis Apoſtoli, veſtes aſſeruabantur, quæ & ſiccitatis tempore elatæ, pluuiam conferebant, & contra in innundationibus ſerenitatem dabant, Ioann. Diac. in Vita eiuſdem Gregor. lib. 3. cap. 58. & 59. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1 §. hæc ſiccitas, & §. præterea orationibus, pag. mihi 33. & 34.

34 Idem Gregorius † ſæuiente in Vrbe graui peſtilentiam religioſam in die Dominicæ Reſurrectionis anni 591. ſupplicationem inſtituit, & quæ ſolemni pompa ſanctam Virginis Dei genetricis imaginem extulit, quæ D. Lucæ manu affabrè ad viuũ expreſſa in æde Diuæ Mariæ ad Præſepe, quæ maior modo dicitur, eximia populi Religione aſſeruabatur. Tunc, gratulantibus Deo omnibus; ecce Angelus ſanctam Virginem his vocibus è cœlo alloquens, eſt auditus Regina Coeli lætare, alleluia, &c. Haud multò poſt Angelus ſuper Adriani molem ſtans, ac ſtrictum mucronem vagina recondens, conſpectus eſt. Quo viſo Gregorius exhilaratus, conuerſo ad populum ore, bono omnes, inquit, animo eſtote, Nam optatus diuinæ iræ, ac furentis, iampridem peſtilentiæ finis, Deo ipſo annuente, oſtenditur. Atque ita morbus ille elanguit, & optata ſalubritas conſequta, Sigon. de Regn. Ital. lib. 1. pag. mihi 39. & 40.

35 His, & alijs, † quæ vndique peti poſſunt, exemplis ſatis comprobatur cæleſtis iræ vindictam hoc remedio mitigari. Nam ſe conuertentibus, inquit Dominus, & implebuntur areæ frumento, & vino, & oleo torcularia redundabunt, & reddam vobis annos quos comedit locuſta, bruchus, rubigo, & eruca, Ioel Proph cap 2. poſt med. & Niniuitæ conuerſi ad Dominum, pœnitentia, & orationibus veniam impetrarunt, Ioan. cap. 3.

36 Cùm igitur † prædicti Vicarij, de quibus Caſſanæus ſibi poſtea contrarius, duobus remedijs vſi fuerint, ieiunijs, nempe, orationibus, proceſsionibus ſacramentis ſigno crucis, & aqua benedicta, quod eſt præcipuum, & altero, excommunicationibus, ſcilicet, & maledictionibus, quæ sũt otioſa, & vana, & per conſequens illicita, vt per D. Thomam 2. 2 dicto queſt. 76. cap. 76 cap. 1. potius eſt iudicandum, quòd orationibus, ſigno crucis, & aquæ benedictæ aſperſione, quæ licita ſunt, dicta animalia Dei virtute receſſerint, quàm altero remedio. In dubio enim debet ſumi ſenſus, qui actum licitè valere faciat, l. quoties, in ſtipulationibus, & ibi Iaſ. num. 1. ff. de verbor. obligar. Roman. conſ. 353. in fin. & Gabr. communem concluſionem, lib. 7. de maleſ. concl. 2. num. 5.

37 Nec hic negare auderem, † quin diuina in terræ fruges ſæuiat plerumque vindicta, ex eo, quòd pluras in oppidis, & ciuitatibus immunitati eccleſiaſticæ parum fauẽtes, aut alijs ex cauſis, excõmunicati reperiantur, quia, ſi ad ſalutis portum per reſtitutionem, ſe reuocauerint, peccato ſe liberaſſe apparebit: tunc Dei erga ſuos clementia conuertimini, inquit, ad me: & ad vos ipſe conuertar. Laboribus ſuis fideles ſuos frui permitteret. Et locuſtæ virtute Dei ſe recipient bruchus, mures, cœteraq; animalia, terræ frugibus infeſta, orationibus ſigno crucis, vel ſola aquæ benedictæ aſperſione peribunt, aut frugabuntur, vt ſimile quid de Prouincia Auſtrialium, Saxonum traditur; in qua cum toto, nunquam dum infidelitatis tenebris obuoluerentur, pluiſſet triennio: mox Vulpedi ſolertia habita Chriſti fide, ac diuino baptiſmo ſuſcepto, in tantam copiam ingruerunt pluuiæ: vt campi fœcunditate vbique exuberarint, vt teſtatur Bed. in Ang. hiſt. lib. 4 c. 13. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1. §. & ſiccitas pag mihi 32.

38 Beatus item Afrates † quomodo locuſtas fugauerit, teſtatur Theodor. in illius vita ſequentibus verbis. Iam verò dicunt, etiam, quòd cùm locuſtæ aliquando regionem repente inuaſiſſent, & inſtar ignis omnia conſumerent, ſegetes, arbores, prata, & nemora venit ad eum quidam vir pius rogans, vt opem ferret vnum quidem agrum habenti, ex eo autem, & ſe, & vxorem, & filios,

Digitized by Google

filios, & familiam alenti, à quo etiam imperatoria exigeretur collatio, ſi ergo rurſus Dominicam imitans benignitatem, iuſſit ad ſe adferri congium aquæ. Poſtquàm autem aquæ congium attulit, is, qui orabat, ſiquidem manum impoſuit; Deum autem eſt precatus, vt fluentem impleret diuina virtute, deinde finita oratione, iuſſit, vt in prædij limitibus aqua aſpergeretur, qui eam attulerat, fecit, vt iuſſus fuerat, idque fuit illis agris pro vallo ſacroſancto, & inexpugnabili. Nam vſq; ad illos fines reſtantes, & circumuolantes locuſtæ, inſtar exercitus, rurſus retroceſſerũt, benedictionem impoſitam extimeſcentes, & veluti quodam frœno ſuffocatæ, & vltra progredi prohibitæ Marſ. de aq. bened. ſect. 3. cap. 5. num. 12. & 13. & idem Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 5. §. memini.

39 Simili modo † eadem aqua benedicta fuerunt fugatæ à S. Theodoro, vt teſtatur Metaphraſt. in eius vita, Marſ. eod. cap 5. num. 41. & 42. & B. Vincentius iuſſit afferri aquam benedictam, deinde cum clericis, qui eum aſſectari ſolebant hymnos canentibus, ad ſingulas Murſiæ ciuitatis Hiſpaniæ citerioris portas acceſſit, ſtanſque in illarum medio cõtra ea loca, in quibus dicta animalia graſſari dicebantur, ſacratam aquam aſperſit, & ecce poſtridie omnia extincta ſunt reperta, & intra paucos dies agri, & vineæ adeò reſtitutæ fuere, vt illo anno nulla fuerit penuria ſubſequta, vt teſtatur Petr. Rauſ. in eius vita, lib. 3. ad fin. Marſil. ead. ſect. 3. cap. 6 num. 46 Id etiam, & alijs probat exemplis, idem Maiol. de admiran nat. reb. eod. §. memini, & Eliſeus terram Hierico, quæ ſterilis erat, aqua aſperſit, quæ fructus poſtea produxit copioſiſſimos Reg. lib. 4. c. 2. infra, & Marſ. ead. ſect. 3. c. 2. nu. 39.

40 Veſparum † etiam aliquando tanta copia ſuperabundauit, vt oppida deleuerint: Nam Phaſelitas veſpæ fugarunt, vt teſtatur Eliam hiſt. anim. lib. 11. cap. 28. Quare apertiſſimè ſpectatur Chriſti virtus, & gratia, quàm ſuis infundit fidelibus leuis. Vnus enim Friandus veſparum multitudinẽ, quæ integram Phaſelitarum plebem fugarat, ſolo ſigno crucis abegit. Idem etiam apud Nanticam Vrbem præſtitit: Nam cum meſſores ab innumera veſparum vi, aculeis infixis, vexarentur Friandus oratione præmiſſa, adhibito eodem crucis ſigno, fugauit. Gregor. Turon. in eiuſdem Frian. vit. & Maiol de admin. nat. reb. eod. colloq. 5 §. accedit, & aliud pag. mihi 243.

41 Hodie verò † pius ſtylus inoleuit, quo Vniuerſitates ad huiuſmodi infeſta, & damnoſa animalia expellendum, & agrorum fertilitatem à Deo impetrandam à ſummo Pontifice generales facultates abſoluendi obtinent, quarum vigore Epiſcopus pontificaliter indutus, vel Vicarius generalis abſolutionem. Concedit tenoris infraſcripti.

42 Vniuerſitate, † & Homines huius terræ N. hac vice auctoritate Sanctiſs. D. N. Pauli Papæ V. nobis in hac parte cõceſſa abſoluimus à quibuſuis excommunicationis, ſeu maledictionis, ſententijs, cenſuris, & pœnis quocumque modo per eos ignoranter incurſis, ſine tamen alicuius præiudicio.

Item ex parte Omnipotentis Dei, ac dicti Sanctiſs. D. N. Papæ omnium dictæ Terræ perſonas vtriuſque ſexus, agros poſſeſſiones, & bona quæcumq; benedicimus.

Præterea omnibus ijs, qui confeſſi, & contriti poſt expletum ieiunium, ſacram Communionem ſumpſerint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, & remiſſionem concedimus, & elargimur.

BENE-

Digitized by Google

BENEDICTIO SEMINVM OLEORVM, & Leguminum.

Adiutorium noſtrum,&c. Domine exaudi,&c. Dominus vobiſcum,&c.

Oremus.

43 TE Domine petimus,& rogamus,vt hæc ſegetum fructuum,oleorum,leguminum,& herbarum ſemina oculis tuis ſerenis aſpicias, ſicuti enim teſtatus es Moyſi famulo tuo in Terra Aegypti,dicens:dic filijs Iſrael,cum ingreſſi fuerint terrã Promiſſionis,quam eis Dominus Deus daturus eſt,primitias frugũ ſuarum offerant ſacerdotibus,& erunt benedicta,ita,& nos oramus Domine auxilium miſericordiæ tuæ ſuper hæc ſemina, ex quibus fructus de terra ſuſcipere ſperamus, vt non grando illa ſuccidat,non turbo tempeſtatis detruncet, non aquarum innunditia abducat,non aëris immutatio exterminet, ſed tua ſancta bene † dictione munita, fructifera, & ſuperabundantia propter animarum, & corporum humanorum vtilitatem, & vſum ad pleniſſimam maturitatem perducere digneris.Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Aſpergatur aqua Benedicta.

Oremus.

PReces noſtras,quæſumus Domine clementer exaudi, vt qui iuſtè pro peccatis noſtris affligimur,& auium,vermium,murium,locuſtarum, & aliorum animalium perſequtionem patimur,pro tui nomine gloria, ab ea miſericorditer liberemur, vt procul à tua potentia expulſi,nulli noceant,& hos campos,agros,poſſeſſiones,vineas,prædia, & aquas in tranquillitate dimittant,quatenus ex eis ſurgentia,& orta tuæ maieſtati deſeruiant,& noſtræ neceſſitati ſubueniant. Per Chriſtum, &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiternæ Deus, omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximè miſerator, in cuius nomine omnia genua flectũtur Cœleſtia, Terreſtria,& Infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede,vt,quod de tua miſericordia confiſi,agimus per tuam gratiam efficacem conſequamur effectũ, quatenus peſtiferos vermes, mures, aues, locuſtas,& alia animalia per nos ſeruos tuos maledicendo, maledicas, ſegregando, ſegreges, exterminando, extermines, vt per tuam clementiam ab omni peſte eorum liberati gratiarum actiones maieſtati tuæ liberi referamus.Per Chriſtum,&c.

Exor-

Digitized by Google

quibuſcunque verborum formis, & tenoribus, ac derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, etiam Motu proprio, & Conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum, etiam pluries conceſſis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales, idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, illorum tenores, ac ſi de verbum exprimerentur, & inſererentur, præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanturis, hac vice duntaxat harum ſerie ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.

Vt autem præſentes litteræ ad omnium, quos concernunt, notitiam facilius deueniant, volumus illas ad Valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ more ſolito publicari, & affigi, atque ijs inde amotis, earundem exempla, etiam impreſſa, ibi affixa relinqui, factaque publicatione huiuſmodi, omnes Regulares ordines, Religiones, Inſtituta, & Archiconfraternitates, Congregationes, & Confraternitates ſecularium, quæ in Vrbe quidem poſt menſem, quæ verò in Europa, poſt decem menſes, quæ demum extra Europam fuerint, poſt octodecim menſes à die publicationis huiuſmodi computandos, perinde afficere, & arctare, ac ſi earum cuilibet nominatim inſinuatæ fuiſſent. Et nihilominus, vt ipſæ præſentes Litteræ notiores fiant, magiſque omnibus innoteſcant, Vniuerſis, & ſingulis Venerabilibus fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per eaſdem præſentes committimus, & mandamus, vt per ſe, vel per alium, ſeu alios, haſce noſtras Litteras, poſtquam earum exemplum receperint, ſeu earum notitiam habuerint, ſemel, aut pluries, prout eis magis expedire viſum fuerit, in ſuis Cathedralibus, & maioribus reſpectiuè Eccleſijs Ciuitatum, Oppidorum, & locorum quorumcunque eorum Diœceſum, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & publicari auctoritate noſtra mandent, ac faciant.

Cœterum, quia difficile foret eaſdem præſentes ad ſingula loca, vbi opus eſſet deferri, volumus & ſimili auctoritate decernimus, vt earum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem vbique fides habeatur, quæ ipſiſmet Litteris haberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die ſeptima Decembris M. D C I I I. Pontificatus Noſtri Anno Tertiodecimo.

M. Veſtrius Barbianus.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti, milleſimo ſexcenteſimoquarto, Indictione ſecunda, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. Domini Clementis Diuina prouidentia Papæ Octaui, Anno Decimotertio: die verò vigeſimaquarta menſis Decembris, retroſcriptæ Litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per Nos Io. Baptiſtam Menochium, & Dominicum de Rubeis, Apoſtolicos Curſores.

Pro Magiſtro Curſorum Gaſpar Boniſpedibus.

DE

Digitized by Google

DE LOCVSTIS, ET BRVCHIS. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Locuſta, & cætera id genus animalia, an poſſint excommunicari.*

2 *Pœna non eſt, niſi ſecundum legem, infligenda.*

Excommunicatio ſolam lædit animam, ibidem.

3 *Excommunicatio in irrationabilia non infligitur.*

4 *Locuſta, & cætera id genus animalia peccare non poſſunt.*

Excommunicatio infertur ob peccatũ mortali, ibidem.

Excommunicatio non fertur in rationis expertem, ibidem.

5 *Maledicere irrationabilibus eſt res vana.*

6 *Calamitates vnde nobis eueniant.*

7 *Fiſcus rapit quæ non accipit Chriſtus.*

8 *Idem quod ſupra num 6.*

Locuſta copioſa, Deo permittente, terræ fruges abſumunt, ibidem.

9 *Idem.*

In excommunicationem non pauci incidũt, & quomodo, ibidem in fine.

10 *Locuſtæ Aegyptum vniuerſam deuaſtarũt.*

Aegyptus, ob Pharaonis peccata, varijs affecta fuit anguſtijs, ibidem.

11 *Idem, quod num. 6.*

12 *Idem.*

Idem, quod ſupra num. 1. ibidem.

Milites commiſſarij, & alij rapiunt, quod non accipit Chriſtus, ibidem.

13 *Locuſta, & cætera id genus animalia non poſſunt excommunicari.*

14 *Muſcæ in Hiſpania in fugam verterunt exercitum.*

Idem, quod num. 6. ibidem.

15 *Excommunicatio, vt iuſta ſit, quæ concurrere debeant.*

16 *Excommunicatio, quando ſit ipſo iure nulla.*

Idem, quod ſupra num. 4 ibidem.

Iuriſdictionis defectus inſanabilis, ibidem.

17 *Paria ſunt, quem non eſſe citatum, vel non eſſe legitimè citatum.*

Citatio eſt de iure naturæ, ibidem.

Agens non agit, niſi in patiente bene diſpoſito, ibidem.

18 *Excommunicatio, an in ignorantem ferri poſſit.*

19 *Maledictio quotuplex ſit.*

Infans, furioſus, & his ſimiles l. Cornelia non tenentur, ibidem.

20 *Locuſta, & cætera id genus animalia, agũt naturæ inſtinctu, & copioſæ terræ fruges Deo permittente, abſumunt.*

21 *Ficulnea, & alia à Domino maledicta.*

22 *Ficulnea habet ſenſum allegoricum.*

23 *Deus mirabilis in Sanctis ſuis, & illi vniuerſa parent.*

24 *Iacobus Niſibenus fonti, & puellis maledixit.*

25 *Arguere nõ licet à peccatoribus ad Deum, vel ad eius Sanctos.*

26 *Corui à Sancto Cuthberto fugati.*

27 *Idem, quod num 6.*

28 *Anguillæ à S. Gulielmo Epiſcopo è lacu Lemano depulſæ.*

29 *Calamitates, quomodo ſuperandæ, & abigendæ.*

30 *Idem.*

Locuſta, quo remedio expellendæ, ibidem.

31 *Diabolo non maledicendum.*

32 *Bononiæ laus.*

Bononia in calamitatibus ad Virginem confugit, & quomodo, ibidem.

Bononienſium ſolemnis ſupplicatio, ibidem.

Iuſtiniani Cardinalis laus, ibidem.

33 *Veſtium Sancti Ioannis Apoſtoli mirificæ operationes.*

34 *Idem, quod num. 29.*

Angelus Romæ ſuper Adriani molem conſpectus, ibidem.

Imago Deiparæ Virginis miranda operatur, ibidem.

35 *Cæleſtis ira vindicta ſupplicationem remedio mitigatur.*

36 *In dubio is ſenſus ſumi debet, qui actum validat.*

37 *Diuina vindicta plerunque ſæuit in terræ fruges.*

38 *A Beato Aphrate, & à S.Theodoro locuſtæ fuerunt fugatæ, & quomodo.*

39 *Idem.*

Pluuia cœlitus impetrata, ibid. in fine.

40 *Veſpæ Phaſelitas fugarunt.*

Ab uno Friando expulſæ, ibidem.

41 *Pius ſtylus expellendi locuſtas, & cætera id genus animalia.*

42 *Idem, quod ſupra num. 30.*

43 *Idem.*

44 *Excommunicatio non fertur, niſi in ſubſidium.*

45 *Excommunicatio leuibus cauſis non eſt incutienda.*

46 *Declarat num. 13.*

47 *Maledicere irrationabilibus eſt res ſuperſtitioſa.*

48 *Striges quandoq; dæmonis opera de loco ad locum realiter transferuntur.*

49 *Striges quandoq; realiter non deferuntur.*

50 *Striges an fantaſticè, & non verè in animalia conuertantur.*

51 *Dæmon in energumenos, & cultores ſuos quid poſſit.*

Dæmon poteſtatem habet ſuper fantaſiam hominis, ibidem.

52 *Satan non tantũ animas, ſed etiam corpora Chriſtianorum indefeſſus oppugnat.*

53 *Malefici pythonici, & his ſimiles euitandi.*

54 *Magni damni cauſam ſuis dedere cultoribus.*

55 *Idem, quod num. 29.*

Coniurationes contra locuſtas, & cætera id genus animalia, quomodo fieri debeant, ibidem.

Idem, quod num. 30. ibidem.

Orationis effectus, qui, ibidem.

56 *Miracula à quibuſdam ſanctis viris edita.*

57 *Idem.*

58 *Idem.*

1 PLVRIES quæſitum fuit, nunquid cõtra locuſtas, brucos, & alia animalia irrationalia ad excommunicationis, & anathematizationis ſententiam pro damnis illatis, aut, ne in futurum inferantur, procedi poſſit: Et, quia ſupra alibi pluribus egi de excommunicatione, quæ contra peccatores infligitur, in hac quæſtione pluribus fundamentis, & argumentis pro vtraque parte factis, partem affirmatiuam pro damnis, quæ huiuſmodi animalia inferre poſſent euitandis, tenuit Caſſanæus in ampliſs. eius conſilio primo ſuper hac quæſtione facto in quinque partes diuiſo præcipuè in 5. parte à num. 80. vſque in fin. Ego autem ad præcedentia continuando, eius opinionem minimè veram eſſe exiſtimo rationibus infraſcriptis.

2 Primò enim † pœna nunquam infligi debet, niſi per legem impoſita reperiatur, gloſſ. 2. in cap. 1. de iur. patr. gloſſ. in ſum. in fin. 15. quæſt. 8. Felyn. in cap. & ſi clerici, num. 13. in fin. de iudic. & in terminis Caſſan., poſt plures per ipſum allegatos in dict. conſ. 1. par. 5. num. 45. Pœna autem excommunicationis ſolam animam, non corpus afficit, cap. ſi habes, 24. quæſt. 3. & cap. ſi quis presbyterorum, de reb. Eccleſ. non alien. niſi per quandam conſequentiã. Quapropter eſt medicinalis, vt cap. multi, §. nos verò, & ibi Archid. num. 8. 2. quæſt. 1. cap. 1. de ſentent. excommun. in 6. gloſſ. fin. in cap. notandum, 24. quæſt. 3. Abb. in cap. non dubium, num. 8. de ſentent. excommu. Gemin. num. 5. eod. tit. & Lazari. can. quæſt. ſect. 1. quæſt. 3. num. 1.

3 Ideò in hominem, † non autem in irrationalia, infligitur, cap omnis Chriſtianus, 11. quæſt. 3. cap. 1. & 9. de offic. deleg. dict. cap. 1. de ſentent. excommun. in 6. & conc. Trident. in cap. 3. de refor. ſeſſ. 25. & quòd excommunicatio in rem inanimatam ferri non poſſit, Felynus in cap. eam te, nu. 14. ver. ſecunda declaratio, de reſcript. & Abb. in eod. cap. 1. & 9. num. 4.

4 Secundò, † pœna excommunicationis non infligitur, niſi pro peccato mortali, cap. nemo Epiſcoporum, & ibi Archid. 11. quæſt. 3 & Nauar. in cap. 27. num. 9. & 76. ſed irrationalia, vt ſunt locuſtæ, vermes, brucus, ærugo, mures, cœteraque id genus terræ frugibus vndequaque infeſta inanimata peccare non poſſunt; cum vſu rationis

nis careant: quod ſimile videmus in infante, & furioſo, qui ex eo, quod delinquere non poſſint, cùm rationis ſint expertes, nulla in eos promulgari poteſt excommunicationis ſententia. Abb. in cap. ab excommunicato, nu. 9. de reſcript. Et, cùm nullibi caueatur, quòd ſimilia animalia poſſint excommunicari, in illa contra legum diſpoſitionem excommunicatio non eſt extendenda.

5 Imò † irrationabilibus maledicere in quantùm ſunt creaturæ Dei, eſt peccatum blaſphemiæ; maledicere autem eis, ſecundum ſe conſideratis, eſt otioſum, & vanũ, & per conſequens illicitum, ita inquit ſanctus Thomas 2. 2. quæſt. 76. art. 2. in corpore propè finem D. Gregor. in 4. moral. lib 4. cap. 3 paulò poſt princip. & Card. Tolet. in inſtruct. ſacerd. cap. 13. circ. fin. ver. vno modo, vbi, inquit, conſiderando, vt
6 creaturæ ſunt Dei. † Quod hoc caſu illis maledicere eſt peccatum mortale; Non autem, niſi iuſto Dei iudicio, & permiſſione, ad fructuum deuaſtationem dicta animalia deueniunt. Nam cùm huiuſmodi in mira multitudine, cuius non ſit numerus, non ſegetes modò, & vineas, ſed, & arbores ipſas infeſtent, & deſtruant; his homines affliguntur ſupplicijs, his pœnis, diuina ſic flagitante iuſtitia, in Deum delinquentes plectuntur; nec ab re tam manifeſtum punitionis genus à Deo vnquam infligitur, vt inquit D. Hieronymus ſuper Malach. relatus in cap. reuertimini, § verbum effuſionis, 16. quæſt. 1 & ibi Io. de Turr. Crem. num. 23. & 24. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1. § experti id ſumus, & § iam hoc pag. 39. & 40.

7 Quæ †, licet ob innumera, eaque capitalia peccata, mortalibus ſoleant euenire, fit tamẽ ſæpenumero, vt huiuſmodi pœnas, ex non facta decimarum ſolutione, luamus. Congruum eſt enim, vt in quibus delinquimus, in illis feriamur arg. l. ſancimus, C. de pœn. vt ſi illi decimam non dederis, tu ad decimam reuoceris: dabis impio militi, quod dare negas ſacerdoti. Maiores enim noſtri ideò copijs abũdabãt; quia decimas Deo dabant: modo autem, quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit inductio fiſci. S. Auguſtinus relatus in cap. tributa, 16. quęſt. 1. cap. maiores, vbi etiam Archid. nu. 3. ead. quæſt. 7. & Card. Bellarm. in 2. controuerſ. gener. de cler. c. 52. §. nota tẽpore, tom. 2. Nec enim debentur decimæ clericis, quia boni ſunt, ſed, quia clerici ſunt, prout tributa dantur Regibus, non quia probi, ſed quia Reges, Idem Bellar. eod. cap. 25. §. alter error, ver. tertio quia.

8 De hac re † conqueritur propheta Ioël, & quaſi memoranda, miraq; dicturus ad attentionem nos inuitat auditum, dum ait. Audite hæc ſenes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: Si factum eſt illud in diebus veſtris, aut in diebus patrum veſtrorum: ſuper hoc filijs veſtris narrate: filij veſtri filijs ſuis, & filij eorum generationi alteræ. Reſiduum erucæ comedit locuſta, reſiduum locuſtæ comedit brucus, & reſiduum bruchi comedit rubigo. Ioël Proph. in cap. 1. in princip. & Archid. in d. cap. reuertimini in fin. 16. quæſt. 1. ibi Io. de Turr. Crem. nu. 23. idemque Dauid cecinit. Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ, Pſal. 77.

9 Alicubi tamen † ad tantum propriæ ſalutis contemptum ventum eſt, vt decimas, quæ de iure diuino eccleſijs debentur, à clericis earum miniſtris totis viribus conentur ſubtrahere diuerſis modis, etiam violenter, & de facto, ac licitum anfractus tentantes, vt à laicis prędia, iuſque paſcendi in eiſdem prædijs eccleſiaſticis, & iuriſdictio eccleſiaſtica vſurpentur: Vnde fit, quod Dei decreta ſuper ſolutione decimarum, & immunitate eccleſiaſtica non obſeruentur: ex quo fames, & ſiccitates oriũtur; aliaque mala nos vndique circumueniant 3. Reg cap. 17. & 18. & Rebuff. ſuper concord. ſub rubr. de concluſ. Later. conc. in gloſſ. ver. primò quędam, clericique pluries, ac pluribus in locis datijs, gabellis, alijſque oneribus directè, vel indirectè, indebitè grauantur: Et à Chriſtianis fratribus, (maximè dolendum) eccleſiaſtica, qua de iure diuino gaudere debent immunitate, priuantur, boniſque, ac iuribus eccleſiarũ, quæ ſunt patrimoniũ Ieſu Chriſti, vt probaui in c. 9. in fi. to. 1. ſub diuerſis, & exquiſitis modis ſpoliãtur: ac leue peccatum ducunt nonnulli, Prælatos, ne ſibi creditam iuriſdictionem exercere poſſint, impedire. Nec deſunt magiſtratus, qui ad talia conniuere, & auctoritatem præbere videntur,

quos paternè admonuit Card. Baron Quapropter nō pauci excommunicationis ſententiam à ſacris canonibus, ſacroque concil. Trident. vt in cap. 11 ſeſſ. 22. de reformat. & Bull. Cœn Domini inflictam, de qua pluribus in locis egimus, incurrunt.

10 Propter Pharaonis peccata † omnibus eſt notum, Ranas, Cyniphes, Cynomias, & omne genus muſcarum totam Aegyptum affl xiſſe, & in ipſam Pharaonis regiam, & eius ſeruos penetraſſe, ex quibus tota terra Aegypti corrupta fuit. Exod. cap 8. mortuaque fuere omnia Aegypti animantia; Iſraelis verò animalia fuerunt intacta, ac illæſa: Pluitque Dominus grandinem ſuper terram Aegypti, & grando, & ignis miſta pariter ferebantur, percuſſit grando, & omne lignum confregit: tantùm in terra Geſſen, vbi morabantur filij Iſrael, grando non cecidit: ibid. Exod. cap. 9. cum autem adhuc induratum eſſet cor Pharaonis, ventus vrens leuauit locuſtas, quę aſcēderunt ſuper vniuerſam terram Aegypti, & ſederunt in cunctis finibus Aegyptiorū innumerabiles, quales ante illud tēpus non fuerunt, nec poſtea futuræ ſunt: operueruntque vniuerſam ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia, Deuorata eſt igitur herba terræ, & quicquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiſerat, nihilq; omninò virens relictum eſt in lignis, & in herbis terræ in cuncta Aegypto, vt eodem Exod. cap. 10. & Pſalm. 77. ver. & dedit erugini, cum ſeqq.

11 Legitur etiam, † quòd ſi audire nolueris vocem Domini Dei tui, vt cuſtodias, & facias omnia mandata eius, venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & apprehendēt te. Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro; maledictum horreum tuum, & maledictæ rel quiæ tuę, maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum: maledictus eris ingrediēs; maledictus eris egrediens: Mittet Dominus ſuper te famē, & eſuriem, & increpationē in omnia opera tua, quę tu facies, donec cōterat te, & perdat velociter; propter adinuentiones tuas peſſimas, in quibus reliquiſti me. Deuter. cap 28. & 32. Leuit. c. 26. ver. quod ſi non audieritis. Ierem. Thren. cap. 2. & dicto cap reuertimini, 16. quęſt. vbi Ioan. de Turrecrem. num. 22.

12 Hodie verò, † quia hominum malitia valdè creuit, & creſcit in dies ſuper terrā, præter ſuper expreſſas maledictiones, fruges, quas non abſumunt locuſtæ, bruchi, & alia Dei vindicis animalia, ac ſiccitatis immoderatæ pluuiæ, & vrentes venti non deſtruunt (quæ tamen etiam nunc plerumq; experimur) adurit pruina, euertit grando, & contundit, ac repentina rubigo diſpendit. Non hic commemoro, quæ adunca latronum manus abripiat, quæ inopina incēdij flamma deuoret, inundatio aquarum abſorbeat, & cœleſtia fluminum tela comminuant. Ad hac, ſi quæ ſuperſunt, exactores, & exactores, quos vulgus commiſſarios appellat, inexpleræ voraginis homines, exhauriunt, populus autem quem pacis optatæ tempore hoſtis gladius non deuorat, interdum peſte, alijſque morbis infeſtatur, & incommodis, quæ à Deo mittuntur, cùm omnia per ipſum facta ſint, & ſine ipſo factum ſit nihil, Io. c. 1.

13 Primus omnium parens peccauit, † innocens terra maledicitur: Eam enim Deus, niſi aſſiduo hominis labore excolatur, ſpinas, & tribulos, germinare iuſſit, non ideò nouum; ſed ab ipſis mundi primordijs hac via ſolebat Deus de peccatis noſtris pęnas ſumere, ac hominis contumaciam vindicare, Geneſ. cap. 3. Quapropter, cùm locuſtæ, & bruchus, cœteraq; eius generis animalia, ob peccata hominum, excommunicationes, mandataque Dei contemnentium diuinitus mittantur, ſoleatq; Deus in creaturis irrationabilibus, vt in humanum vſū; & propter hominem factis, hominem percutere: ſententiam excommunicationis, ac cenſuris in illas, vti non debemus, ſed orationibus, nec his remedijs ſunt expellenda huiuſmodi animalia. Si enim ſunt, vt pijſſimè, verèque credendum eſt, talia flagella à Deo, cur ad ſiniſtrā potiùs, quàm ad dexteram deflectas? Cur Deum relinquens, qui vulnerat, & ſanat, mortificat, & viuificat, vt 1. Regum, cap. 4. vt te ab hiſce liberes ærumnis ad alia confugias? Durum eſt ſibi contra ſtimulum calcitrare, Act. Apoſt. cap. 9. & Caſſan. eod. conſ. 1. num. 58. Tunc tantummodò à tuis ereptum te videbis anguſtijs, quando indè medicinam deuotè popo-

popoſceris, vnde iuſta in te noueris flagella deueniſſe.

14 Sunt enim muſcæ † Dei miraculo peccantium vindices, Capta enim in Hiſpania Gerunda à Carolo Siciliæ, & Philippo Frãcorum Regibus, cum milites vim inferrent ſepulchro S. Narciſi, muſcarum adeò ingẽs inde prodijſſe traditur multitudo, & in exercitum irruiſſe, tàm infeſto impetu, vt in fugam illum verterit, & ab incœpto deſiſtere coegerit, illata magna clade, vt poſt Baron. quem citat Maiol. de admir. natur. reb. colloqu. 5. §. Mægarenſes pagina mihi 214.

15 Excommunicatio enim, † vt ſit iuſta, quatuor concurrere debent, iuriſdictio excommunicandi: cauſa vera, & rationabilis: monitio competens præcedens, & cauſa expreſſa in ſententia, vt per Graff. in deciſ. cap. 3. num. 5. par. 1. lib. 4. & Abb. in cap. ab excommunicato, num. 5 & ſequent. de reſcript.

16 A hoc caſu † deficit iuriſdictio, & defectus iuriſdictionis eſt inſanabilis, gloſſ. fi. in clem. vnic. de ſeq. poſſ. & fruct. l. 2. in fin. de pœnit. & Alciat. conſ. 77. num. 8. vol. 2. Non enim habent Epiſcopi iuriſdictionem excommunicãdi animalia irrationalia, ſed tantum rationalia, & pro peccato mortali, vt cap. nemo Epiſcoporum, 11. quæſt. 3. cũ alijs ſupra, num. 4. allegatis. Vbicunque enim datur inhabilitas, ſeu incapacitas in agente, vel patiente, excommunicatio eſt ipſo iure nulla, Abb. in d. cap. ab excommunicato, num. 5. verſ. pro primo membro de reſcript.

17 Deficit etiam citatio, ſeu monitio, & licèt officio iudicis detur illis procurator, & citetur, ſeu moneatur ad ſententiæ nullitatem, paria ſunt, quem non eſſe citatum, vel non eſſe legitimè citatum, l. ea, quæ, & ibi Bar. n. 1. & 2. C. quomod. & quand. Iud. Citatio autem eſt de iure gentium, ſeu naturali, Clem. paſtoralis, §. cœterũ defectus de re iud. Bald. in l. fin. num. 3. C. de leg. & Alex. in conſ. 11. num 1. lib. 7. & ſit, vt pars poſſit comparere, & poſteà deliberare, an cedere velit, vel contendere. Animal verò, quòd ratione, & anima careat, hæc facere minimè poteſt, & ideò illa ficta citatio nullius eſſe roboris, vel momenti. Quilibet enim actus neceſſariò explendus, validè debet expleri: & agens non agit, niſi in patiente bene diſpoſito, vt per Abb. d. num. 5. verſ. & in dubio.

18 Procuratoris datio † citationes proceſſus, & quidquid in proceſſu fabricatur, à dictis animalibus ignoratur, & ignorans excommunicari, & anathematizari non poteſt, vt inquit tex. in cap. vt animabus, de conſtit. in 6. & ibi gloſ. in ver. ſententijs; & ideò non ſubſiſtunt in iure plura deducta, per Caſſanæum, virum alioqui vtriuſque iuriſdoctiſs. ſuper iudicis competentia citationibus, & validitate proceſſuum contra dicta animalia fabricandorum, de quibus in eod. conſ. 1. par. 2. 3. & 4.

19 Eadem ratione, † nec propria auctoritate ordinaria, vt in ſe ipſis ſunt, maledici poſſunt. Maledictio enim eſt duplex, ſcilicet, culpæ, & pœnæ, Archid in d. cap. Reuertimini, num. 1. 16. quæſt. 1. Sed irrationabilia culpa carent, prout etiam carent infans, & furioſus, qui, ſi hominem occiderint, lege Cornelia nõ tenentur: cùm alterũ innocentia conſilij tueatur, alterum verò ſtatus infelicitas excuſet, vt l. infans, ff. ad l. Cornel. de ſicar. cap. illud relatum, 15. q. 1. Iul. Clar. in prax. crim. §. fin. quæſt. 60. verſ. ſed, nunquid, & ver. item quæro, lib. 5. quæ concluſio procedit, etiam in frenetico, inſano, demente, ſeu mentecapto, Bal. in c. 1. in fin. an ille, qui inter Fra. Dom. de feud. Alex. l. ex facto, nu. 34 ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. & poſt plures per ipſum allegatos, Farinac. in ſua praxi crimin. tom. 1. par. 2. quæſt. 94. nu. 2.

20 Adhæc † locuſtæ, bruchi, erucæ, & ſimilia faciunt, quæ de iure naturæ ſunt illis conceſſa: omnibus enim animalibus natura datum eſt, ſiue rationalia ſint, ſiue irrationalia, vt vndequaque ſumere ſibi poſſint, vnde alantur. Gen. cap. 1. in fin. gloſſ. in cap. omnes leges, & ibi Archid. nu. 7. diſt. 1. & cap. diſcipulos, vbi etiam gloſſ. in ver. fame, de conſecr. diſt. 5. quod etiam dictis animalibus, cum in copia maiori ſolito id faciunt, propter peccata hominum eſt permiſſum à Deo, vt dicit Pſalm. 77. ver. & dedit erugini, &c. & Pſal. 104. in verſ. dixir, & venit locuſta, bruchus, cuius non erat numerus cum ſeqq. & d. cap. reuertimini, §. verbum effuſionis, 16. quæſt. 1. & non eſſe dubitandum, quin ira Dei ſit hic locu-

ſtarum importunus aduentus, poſt Liu.decad.1.lib.9 Oroſ.Eutrop. & S.Aug.de Ciuitate Dei,lib.3.cap.31.quos citat,teſtatur Maiol. de admir. nat. reb. col.5. pag.mihi 144.& non eſt dubitandum, cum ſequcius mali Sicilia, & Italia hoc ſeculo maximo cum detrimento participauit, vt pluribus adhuc in humanis agentibus eſt notum.

21 Nec illud obſtat, † quòd ſi non valet, quod ago, vt ago, valet in quantum valere poteſt,Roman.in l.ſtipulatio, §.ſi quis, nu. 21.ff.de verb.oblig.& ideò,ſi non valet citatio valet tamẽ excommunicatio,ſeu maledictio,quæ etiam ſine citatione ferri poteſt,argum.deſumpto à ficulnea à Domino maledicta,Matth.c.21.& Marc.c.11.quodque Dominus maledixerit terræ in opere ſuo,Geneſ.cap.3.& cap.cum Sancti,§.item ſcriptura, 24. q.3. & ſerpenti, Geneſ.eod. cap.3. & aliorum, de quibus pluribus agit Caſſan.in d.conſ.1.par.5.nu.120.

22 Nam reſpondetur, † maledictionem ficulneæ,terræ,ac ſerpenti inflictam,aliaq; per Caſſanæum ſupra deducta, ſenſum habere allegoricum,& ſupra in pœnam peccati facta fuiſſe,vt homo ex via,hoc eſt,per terræ ſterilitatem puniretur, S.Tho.2.2.q. 76.art.1. in reſponſ. cap. & vt ſerpens homini inſidiaretur, & perpetua inter ipſos intercederet inimicitia,Gen.d.cap.3.

23 Deo enim † cæli, terræ, & vniuerſorũ, quæ in eis ſunt, conditori, Geneſ.c.1.cuncta, ſiue rationalia ſint, ſiue irrationalia, promptè ſeruiunt, & obediunt, vti omnipotenti. Id ſimile plerunque præſtiterunt ſancti homines virtute Dei operantis, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis, Pſalm.67. in fin.His montes,aquæ,dæmones feræ,aliaq; vniuerſi generis animalia paruiſſe leguntur. Ac de miris huiuſmodi ſãctorum operibus plenæ paſſim habentur hiſtoriæ, ſed illud diuinitus ſpeciali prærogatiua illis cõceſſum fuiſſe conſtat, vt teſtatur Proph.in d.Pſalm 67.ver.mirabilis Deus, &c.& in ſacris litteris abundè probatur.

24 Iacobus Niſibenus Epiſcopus † deſcendens in Perſidem, iuxta fontẽ puellæ quædam abiecta verecundia, detecto capite detractiſque veſtibus impudentibus oculis ſanctum virum ſpectabant: quam rem vir Dei ægrèferens, volenſque diuinam virtutem ad tempus pluribus manifeſtam facere, fonti maledixit, & confeſtim aquarum curſus exaruit, maledixit etiam puellis,& impudentiarum iuuentutem immatura canitie puniuit: Nam,cùm res verbum ſubſequta eſſet; capillorum nigredo in candorem mutata eſt, ita vt puellæ nouis arborũ plantis ſimiles euaderent,quas verno tempore appropinquante, autumnalibus folijs languere videmus in Philot.& Maiol.de admir. nat.reb. coll.4. §.non ſemper, pag. mihi 166.

25 Cæterum † non valet argumentum ab hominibus peccatoribus ad Deum, aut ad eius ſanctos.Quia eſt contra regulas dialecticorum argumentari à minori ad maius affirmatiuè, vt poſt Bald.in l.conuenticula, C.de Epiſc. & Cler. quem citat tenet Nauar.in conſ.30.ſecundum vltimam impreſſionem Romanam,num.1.de pœnit. & remiſſ.tom.2.

26 Sanctis † non ſolum locuſtæ, ſed etiam quadrupedes, & aues cœli diuina virtute paruere. Corui, quando moleſtiſſimi ſua garrulitate ſancto Cuthberto, & fratribus fuerant in inſula Farnæ, iuſſi abire, omnes ab inſula exularunt ſancti viri præcepto obſequi, & quando ex eis vnus ad eius pedes conuolans, velut erroris ſui veniam petijt, illi parcens vir ſanctus, vt in inſula ſolus ipſe degeret cum ſocia, permiſit: at ille mox euolans, & ſociam inuentam reducit, & ſoli in inſula ex omni coruorum multitudine permanſerunt, fugatis alijs nõ modo coruis,verũ etiam alijs auibus, quæ, aut quieti monachorum,aut frugibus damna inferrent,vt teſtatur Bed.in vita eiuſdem Sancti Cuthberti apud Surium. cap.19. & 29.tom.2.& idem Maiol.eod.lib.colloq.6. §.ſanã,quæ pag.294.& Deus pauit Heliam per coruos, qui deferebant ei panem, & carnes veſperi, vt 3.Reg. cap.17. ijdem Paulo primo eremitæ annonam in deſerto miniſtrarunt, iubente Deo.Hieron.tom.1. idem,& alijs innumeris Dei cultoribus cõtigit,quos longum eſſet recenſere.

27 Theſauri † Hierico anathematizati leguntur: ſed propter peccatum ciuium,Ioſ. cap.6.Peccato Amalechitarum animalia eorum ſunt iuſſa interfici. 1 Reg. cap.15. Peccato Aegyptiorum poſſeſſiones eorum grandini traditæ primogenita, & iumenta eorum morte conſumpta ſunt.Exod.cap.9.

Et

Et peccato Iſraelytarũ Arca Domini Philiſtæis tradita fuit 1.Reg.cap.4. & eodem cap. Eccleſia, vbi etiam Archidiac.num.4. 1.quæſt 4.

28 Pluribus tamen exemplis † probare conatur, Caſſanæus in dicto conſ.1. par.5. à nu. 126. vſq; in fin. virtute excommunicationis, anathematizationis, & maledictionis dictas locuſtas, mures, limacas, & huiuſmodi animalia, à vineis, prædiſque fugari; adducens, præ cœteris, exemplum, anguillas ſcilicet a lacu Lemano Geneuenſi hoc remedio receſſiſſe: pro quibus adducit diuerſas formas proceſſuum, & ſententiarum, de quibus loco proximè citato à diuerſis Vicarijs Epiſcopalibus pluribus in locis in Regno Galliæ fabricatis, quorum praxis non approbatur à Iul. Claro, qui de ea verba facit in pract.crim.lib.5. §.fin.quæſt 99. verſ.non eſt etiam, neque à Maiol. qui huiuſmodi Dei iram ab hominibus vitæ ſanctitate facilè euerti poſſe teſtatur in eod. lib. colloq.5. §.memini illo, & quod attinet ad anguillas, paruerunt mandatis, & præceptis factis à S. Gulielmo Epiſcopo Auſanen. vt per Martin. del Rio. diſquiſ. magic. lib. 3. par.2. quæſt. 4. ſect.8. §.tertio, licet rom. 2. ſed, vt dixi, ab actionibus ſanctorum ad actiones hominum peccatorum, non licèt arguere. Sancti enim per fidem vicerunt Regna Paul. ad Hebr.cap.11.

29 Dictis proceſſibus † cõtra dicta animalia formatis, ſententiaque lata, præſupponitur primò, animalia huiuſmodi manifeſtum eſſe diuinæ vltionis iudicium. Inde parochiani cuiuſque Parœciæ fideles docẽtur, & admonentur, vt de diuina confidentes clementia, tranſgreſſores mandatorũ Dei, & omnia eorum crimina, quibus omnipotentiam hactenus offenderunt, lacrymis abſtergeant, vitiorumque incendia contritionis aquis extinguant, & ad ſacramentalem confeſſionem, ſi opus fuerit, accedant culparum omnium fœcem purgaturi, qui verò cenſuris fuerunt irretiti, miſerandum eorum ſtatum agnoſcentes, ad piæ matris eccleſiæ gremium redire, rupti, amiſſique fœderis gratiam implorare, omneſque, & ſinguli, ante ſupremi parentis conſpectum pias preces patronorum ſuorum patrocinium rogantes, indefeſsè debent effundere, vt per Caſſan.conſ.1.par.5.nu.126.verſ. peſtes huiuſmodi, & §. igitur Chriſti. Hac medicina tanta malorum rabies abigenda: hoc remedio infenſa nobis omnipotentis ira mulcenda.

30 Quòdque † in his caſibus meliùs quiſque ſibi conſulat, ſi ſupplicationibus, ieiunijs, & orationibus tãtùm mali feſtinet auertere, quàm maledictionum ſuperſtitionibus inhærere teſtatur per Proph. Dominus, & præſertim in Pſalm.49. Inuoca in die, inquit, tribulationis: Eruam te, & honorificabis me, & in alio loco. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cũ ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Pſalm.50.& Pſalm.119. Ad Dominum cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me. Et clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorũ liberauit eos, Pſalm 106.& alibi. Ego autem ad Deum clamaui, & Dominus ſaluauit me. Pſalm.54. & in tribulatione dilataſti me. Pſalm.4.

31 Ideò, † non maledictionibus, aut excõmunicationibus dicta animalia expelluntur, vt quamplures ſimplices, leueſque homines falsò credunt: cum nec Diabolũ ipſum diuini nominis, humanique generis hoſtem, huiuſmodi mucrone confodere liceat. precibus ad Deum ieiunijs, eleemoſynis, ſupplicationibus, lacrymis, ac ſanctiſſimis Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramẽtis, ſigno crucis, & aquæ benedictæ aſperſione locuſtæ ipſæ, cœteraque huiuſmodi peſtes effugantur, ac pereunt, vt poſt Lipomanum tom.7. quem citat, teſtatur Maiol. de admir.nat. reb. colloq.5. § memini illo tẽpore pag. mihi 246. verſ. propterea. His principaliter medijs vſi fuere Vicarij, & officiales Epiſcopales Heduen. Lugdun & Matiſcon. in Gallia à Caſſan. qui ſupra relati in dicto conſ.1.par 5.nu.123.& ſeqq.

32 Et in hoc † optimè, ſanctiſſimeq; ſentit religioſiſſima multiſq; nominibus memorandæ Bononiæ ciuitas. Illa enim inter innumeras vrbis dotes, illuſtriaq; illius Reipublicæ ornamenta, quibus ſibi præ cœteris, immortalitatem peperit, illum nũquam ſatis laudatum, ac multis ſeculis commendandum morem amplexa eſt, vt calamitatibus afflicta, non ad execranda diuinæ iræ flagella confugiat; ſed aliud verius, præſentiuſque nacta remedium, ſe precibus totam

ad Dei numen placandum gemebunda cõuertat. Quod, vt breuiori, ac faciliori via aſſequatur, ad D. Virg. parentem ſibi amantiſſimam, aduocatamq; fidiſſimã nihil morata, procurrit, ad illius pedes proiecta, procumbit; non illinc prius diſceſſura, quam voti compos facta fuerit. Inde certa peti ſuffragia, illiuſque numen ſupplicanti vrbi ſemper adeſſe ciues ipſi pluries cognouerunt apertiſſimaque inde ſubſidia fuerunt experti. Quare, vbi primum, vel ingruentium pluuiarum innundatione, vel nimia cœli ſiccitate terræ fruges laborant, aut alij ciues ſiccitate affligũtur anguſtijs ad Diui Lucę ædem in monte, qui Guardię appellatur; non longo itinere ab vrbe ſitam, pia quadam ciuium ſodalitate Antiſtitis, ciuiumque omnium conſenſu, atque conſilio ſe recipiunt. Inde theſaurum illud ſacrum, ac memorabilem tabellam, ſcilicet, illam inſignem, qua imago Deiparæ Virginis ipſius D. Lucæ manu (vt hiſtorici tradunt) depicta cernitur, & quæ Conſtantinopoli, & ſacroſancto Sophiæ templo, diuino monitu, mirabiliter delata fuit, Bononiam, longo inſtructo agmine, deferũt. Cui aduentanti Antiani, cœterique magiſtratus vnà cum clero, atque omnibus Religioſorum ordinibus ad portam, quæ Saragotia appellatur, occurrunt. Illius aduentus ciuitas tota ſic geſtit, eaque fertur lætitia, ac ſi iam optata ciues fuerint cõſequuti. Adeò lætatur reſpublica, vt mœnia ipſa funditus commoueri videantur. Sacra illa effigies apud Virgines D. Matthiæ honorificè collocatur. Interea publica indicitur ſupplicatio, ac per vrbem ſolemni pompa vniuerſo cleri, populique comitatu ingenti honoreſacroſancti circumfertur imago, quam ſub pretioſa vmbella, varijs margaritis, tot quibus, aliiſque innumeris ex auro, & argẽto monilibus decorata, aureo diademate, regiaque palla fulgentem canonici ipſi metropolitanæ eccleſiæ, alijque ſacerdotes ſuis humeris toto triduo geſtare lætantur. Præcedũt caſta puerorum, puellarumque agmina, omnium ciuitatis artium collegia. His adiunguntur deuotæ albatorum ſodalitates, quàm plurimæ pijs precibus Diuam Virginem rogantes, quæ longo ordine cum ſuis vexillis inſigni ornatu diſtinctę procedunt. Adſunt, & huic ſacratiſſimę pompæ, piamque operã præſtant ipſi vrbis ab Apoſtolica Sede Legati pro tempore exiſtentes. Inter quos hodie Cardinalis Iuſtinianus, nunquam ſatis laudati nominis Princeps integerrimus, qui vt cœteras viri virtutes taceam, per quas in præſens felix Bononia pace, non tam optata, quam firma, potitur ea pietate, religione ſacris huiuſmodi, alijſque publicis ſupplicationibus adeſſe conſpicitur, vt verum cunctis deuotionis exẽplar videatur. Præſens ſibi quoque dum reſidere cõſpicitur, & ipſe vrbis Antiſtes cum vniuerſo, tam ſeculari, quàm regulari clero adeſt, & Vexillarius Iuſtitiæ (qua nulla maior in vrbe dignitas) cum ſplendidiſſimo ſenatorum ordine, tibicinibus, pij officij cauſa, præcinentibus. Hos cœteri magiſtratus, patritij omnes, almiq; gymnaſij doctorum corona mira pietate, ac deuotione affectantur. Tantus deinde populi numerus proſequitur, vt fateri audeam, in tanta vrbe, haud reperiri, qui hiſce ſupplicationibus non interſit, hic non ſolum preces, ſed & lacrymæ effunduntur: tantaque ciuitatis eſt deuotio, vt, ne noctu quidem, ab oratione ceſſetur. Seruilia opera in vrbe ſileſcunt: & quiſque pœnitentiæ Euchariſtiæque Sacramentis munitus, & publica ciuium vota, & priuata Virgini ſacratæ commendat. Hinc euidẽs ſupremæ parentis fauor aſpirare, omniumque cœlium caterua vrbi fauere conſpicitur. Nam, quamprimùm peracta eſt tridui illius deprecatio, ſacraque tabella in montem ſuum eſt reſtituta, optatæ primo die cadũt. de cœlo pluuiæ ac ſerenitatis, tranquillitatiſque donum mirabiliter obtinetur. Nec ſemel quidem, ſed ſemper alijs etiam vrgẽtibus neceſſitatibus, huius ſacræ imaginis deportationem ſalutarem Bononienſis experti fuere, vt per Sigon. de Epiſ. Bonon. in Vita Nicolai Albergati, lib. 3. Nam ciuitas aliquando graui peſte, ingentique penuria affecta, ad extremumque diſcrimen adducta, hoc ſolo remedio liberata fuit. Quare vt Virgo ſacratiſſima, quæ in cœlis pro illis aduocata ſedet, maiori religione colatur, ac ciuitas ſingulis annis tanti numinis patrocinio adiuuetur, triduo ſolemnium rogationum, quæ in tota Chriſti Eccleſia ante diem feſtum illius in cœlum Aſcenſionis de more celebrantur eadem, & eodem

Digitized by Google

dem ordine illius ſacræ imaginis ſit deportatio: quibus ſupplicationibus, cum ſemper, dum in illa vrbe Vicarij Archiepiſcopalis munus geſſi, præſens interfui, vota mirabiliter impetrata conſpexerim, haud potui, tam commendandum deuotionis, & pietatis exemplum reticere.

33 Idem † apertiſſimè experiebatur Roma Gregorij Magni tempore, quoniam in Baſilica Conſtantiniana Sancti Ioannis Apoſtoli, veſtes aſſeruabantur, quæ & ſiccitatis tempore elatæ, pluuiam conferebant, & contra in innundationibus ſerenitatem dabant. Ioann. Diac. in Vita eiuſdem Gregor. lib. 3. cap. 58. & 59. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1 §. hæc ſiccitas, & §. præterea orationibus, pag. mihi 33. & 34.

34 Idem Gregorius † ſæuiente in Vrbe graui peſtilentiam religioſam in die Dominicæ Reſurrectionis anni 591. ſupplicationem inſtituit, & quæ ſolemni pompa ſanctam Virginis Dei genetricis imaginem extulit, quæ D. Lucæ manu affabrè ad viuũ expreſſa in æde Diuæ Mariæ ad Præſepe, quæ maior modo dicitur, eximia populi Religione aſſeruabatur. Tunc, gratulantibus Deo omnibus; ecce Angelus ſanctam Virginem his vocibus è cœlo alloquens, eſt auditus Regina Cœli lætare, alleluia, &c. Haud multò poſt Angelus ſuper Adriani molem ſtans, ac ſtrictum mucronem vagina recondens, conſpectus eſt. Quo viſo Gregorius exhilaratus, conuerſo ad populum ore, bono omnes, inquit, animo eſtote, Nam optatus diuinæ iræ, ac furentis, iampridem peſtilentiæ finis, Deo ipſo annuente, oſtenditur. Atque ita morbus ille elanguit, & optata ſalubritas conſequta, Sigon. de Regn. Ital. lib. 1. pag. mihi 39. & 40.

35 His, & alijs, † quæ vndique peti poſſunt, exemplis ſatis comprobatur cæleſtis iræ vindictam hoc remedio mitigari. Nam ſe conuertentibus, inquit Dominus, & implebuntur areæ frumento, & vino, & oleo torcularia redundabunt, & reddam vobis annos quos comedit locuſta, bruchus, rubigo, & eruca, Ioel Proph cap 2. poſt med. & Niniuitæ conuerſi ad Dominum, pœnitentia, & orationibus veniam impetrarunt, Ioan. cap. 3.

36 Cùm igitur † prædicti Vicarij, de quibus Caſſanæus ſibi poſtea contrarius, duobus remedijs vſi fuerint, ieiunijs, nempe, orationibus, proceſsionibus ſacramentis ſigno crucis, & aqua benedicta, quod eſt præcipuum, & altero, excommunicationibus, ſcilicet, & maledictionibus, quæ sũt otioſa, & vana, & per conſequens illicita, vt per D. Thomam 2. 2 dicto queſt. 76. cap. 76 cap. 1. potius eſt iudicandum, quòd orationibus, ſigno crucis, & aquæ benedictæ aſperſione, quæ licita ſunt, dicta animalia Dei virtute receſſerint, quàm altero remedio. In dubio enim debet ſumi ſenſus, qui actum licitè valere faciat, l. quoties, in ſtipulationibus, & ibi Iaſ. num. 1. ff. de verbor. obligat. Roman. conſ. 353. in fin. & Gabr. communem concluſionem, lib. 7. de malef. concl. 2. num. 5.

37 Nec hic negare auderem, † quin diuina in terræ fruges ſæuiat plerumque vindicta, ex eo, quòd pluras in oppidis, & ciuitatibus immunitati eccleſiaſticæ parum ſauentes, aut alijs ex cauſis, excõmunicati reperiantur, quia, ſi ad ſalutis portum per reſtitutionem, ſe reuocauerint, peccato ſe liberaſſe apparebit: tunc Dei erga ſuos clementia conuertimini, inquit, ad me: & ad vos ipſe conuertar. Laboribus ſuis fideles ſuos frui permitteret. Et locuſtæ virtute Dei ſe recipient bruchus, mures, cœteraq; animalia, terræ frugibus infeſta, orationibus ſigno crucis, vel ſola aquæ benedictæ aſperſione peribunt, aut fugabuntur, vt ſimile quid de Prouincia Auſtrialium, Saxonum traditur; in qua cum toto, nunquam dum infidelitatis tenebris obuoluerentur, pluiſſet triennio: mox Vulpedi ſolertia habita Chriſti fide, ac diuino baptiſmo ſuſcepto, in tantam copiam ingruerunt pluuiæ: vt campi fœcunditate vbique exuberarint, vt teſtatur Bed. in Ang. hiſt. lib. 4 c. 13. & Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 1. §. & ſiccitas pag mihi 32.

38 Beatus item Afrates † quomodo locuſtas fugauerit, teſtatur Theodor. in illius vita ſequentibus verbis. Iam verò dicunt, etiam, quòd cùm locuſtæ aliquando regionem repente inuaſiſſent, & inſtar ignis omnia conſumerent, ſegetes, arbores, prata, & nemora venit ad eum quidam vir pius rogans, vt opem ferret vnum quidem agrum habenti, ex eo autem, & ſe, & vxorem, & filios,

filios,

Digitized by Google

filios, & familiam alenti, à quo etiam imperatoria exigeretur collatio, ſi ergo rurſus Dominicam imitans benignitatem, iuſſit ad ſe adferri congium aquæ. Poſtquàm autem aquæ congium attulit, is, qui orabat, ſiquidem manum impoſuit; Deum autem eſt precatus, vt fluentem impleret diuina virtute, deinde finita oratione, iuſſit, vt in prædij limitibus aqua aſpergeretur, qui eam attulerat, fecit, vt iuſſus fuerat, idque fuit illis agris pro vallo ſacroſancto, & inexpugnabili. Nam vſq; ad illos fines reſtantes, & circumuolantes locuſtæ, inſtar exercitus, rurſus retroceſſerũt, benedictionem impoſitam extimeſcentes, & veluti quodam frœno ſuffocatæ, & vltra progredi prohibitæ Marſ. de aq. bened. ſect 3. cap. 5. num. 12. & 13. & idem Maiol. de admir. nat. reb. colloq. 5. §. memini.

39 Simili modo † eadem aqua benedicta fuerunt fugatæ à S. Theodoro, vt teſtatur Metaphraſt. in eius vita, Marſ. eod. cap 5. num. 41. & 42. & B. Vincentius iuſſit afferri aquam benedictam, deinde cum clericis, qui eum affectari ſolebant hymnos canentibus, ad ſingulas Murſiæ ciuitatis Hiſpaniæ citerioris portas acceſſit, ſtanſque in illarum medio cõtra ea loca, in quibus dicta animalia graſſari dicebantur, ſacratam aquam aſperſit, & ecce poſtridie omnia extincta ſunt reperta, & intra paucos dies agri, & vineæ adeò reſtitutæ fuere, vt illo anno nulla fuerit penuria ſubſequta, vt teſtatur Petr. Rauſ. in eius vita, lib. 3. ad fin. Marſil. ead. ſect. 3. cap. 6 num. 46 Id etiam, & alijs probat exemplis, idem Maiol. de admiran nat. reb. eod. §. memini, & Eliſeus terram Hierico, quæ ſterilis erat, aqua aſperſit, quæ fructus poſtea produxit copioſiſſimos Reg. lib. 4. c. 2. infrà, & Marſ. ead. ſect. 3. c. 2. nu. 39.

40 Veſparum † etiam aliquando tanta copia ſuperabundauit, vt oppida deleuerint: Nam Phaſelitas veſpæ fugarunt, vt teſtatur Eliam hiſt. anim. lib. 11. cap. 28. Quare apertiſſimè ſpectatur Chriſti virtus, & gratia, quàm ſuis infundit fidelibus leuis. Vnus enim Friandus veſparum multitudinẽ, quæ integram Phaſelitarum plebem fugarat, ſolo ſigno crucis abegit. Idem etiam apud Naunticam Vrbem præſtitit: Nam cum meſſores ab innumera veſparum vi, aculeis infixis, vexarentur Friandus oratione præmiſſa, adhibito eodem crucis ſigno, fugauit. Gregor. Turon. in eiuſdem Frian. vit. & Maiol de admin. nat. reb. eod. colloq. 5 §. accedit, & aliud pag. mihi 243.

41 Hodie verò † pius ſtylus inoleuit, quo Vniuerſitates ad huiuſmodi infeſta, & damnoſa animalia expellendum, & agrorum fertilitatem à Deo impetrandam à ſummo Pontifice generales facultates abſoluendi obtinent, quarum vigore Epiſcopus pontificaliter indutus, vel Vicarius generalis abſolutionem. Concedit tenoris infraſcripti.

42 Vniuerſitate, † & Homines huius terræ N. hac vice auctoritate Sanctiſs. D. N. Pauli Papæ V. nobis in hac parte cõceſſa abſoluimus à quibuſuis excommunicationis, ſeu maledictionis, ſententijs, cenſuris, & pœnis quocumque modo per eos ignoranter incurſis, ſine tamen alicuius præiudicio.

Item ex parte Omnipotentis Dei, ac dicti Sanctiſs. D. N. Papæ omnium dictæ Terræ perſonas vtriuſque ſexus, agros, poſſeſſiones, & bona quæcumq; benedicimus.

Præterea omnibus ijs, qui confeſſi, & contriti poſt expletum ieiunium, ſacram Communionem ſumpſerint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, & remiſſionem concedimus, & elargimur.

BENE:

BENEDICTIO SEMINVM OLEORVM, & Leguminum.

Adiutorium noſtrum,&c. Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum,&c.

Oremus.

43 TE Domine petimus,& rogamus,vt hæc ſegetum fructuum,oleorum,leguminum,& herbarum ſemina oculis tuis ſerenis aſpicias, ſicuti enim teſtatus es Moyſi famulo tuo in Terra Aegypti,dicens:dic filijs Iſrael,cum ingreſſi fuerint terrã Promiſſionis,quam eis Dominus Deus daturus eſt,primitias frugũ ſuarum offerant ſacerdotibus,& erunt benedicta,ità,& nos oramus Domine auxilium miſericordiæ tuæ ſuper hæc ſemina, ex quibus fructus de terra ſuſcipere ſperamus, vt non grando illa ſuccidat,non turbo tempeſtatis detruncet, non aquarum innunditia abducat,non aëris immutatio exterminet, ſed tua ſancta bene † dictione munita, fructifera, & ſuperabundantia propter animarum, & corporum humanorum vtilitatem, & vſum ad pleniſſimam maturitatem perducere digneris.Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Aſpergatur aqua Benedicta.

Oremus.

PReces noſtras,quæſumus Domine clementer exaudi, vt qui iuſtè pro peccatis noſtris affligimur,& auium,vermium,murium,locuſtarum, & aliorum animalium perſequtionem patimur,pro tui nominis gloria, ab ea miſericorditer liberemur, vt procul à tua potentia expulſi,nulli noceant,& hos campos,agros,poſſeſſiones,vineas,prædia, & aquas in tranquillitate dimittant,quatenus ex eis ſurgentia,& orta tuæ maieſtati deſeruiant,& noſtræ neceſſitati ſubueniant. Per Chriſtum, &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiternæ Deus, omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximè miſerator, in cuius nomine omnia genua flectũtur Cœleſtia,Terreſtria,& Infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede,vt,quod de tua miſericordia confiſi,agimus per tuam gratiam efficacem conſequamur effectũ, quatenus peſtiferos vermes, mures, aues, locuſtas,& alia animalia per nos ſeruos tuos maledicendo, maledicas, ſegregando, ſegreges, exterminando, extermines, vt per tuam clementiam ab omni peſte eorum liberati gratiarum actiones maieſtati tuæ liberi referamus.Per Chriſtum,&c.

Exor-

Digitized by Google

Exorcizo vos peſtiferos vermes, mures, aues, locuſtas, & alia animalia prædijs, & eorum fructibus, quomodolibet infeſta, & nociua per Deum Patrem omnipotentem, per Ieſum Chriſtum Filium eius, & Spiritum Sanctũ ab vtroque procedentem, vt omni tempore confeſtim recedatis ab agris, campis, vineis, prædijs, & poſſeſſionibus huius Terræ N. nec vllo tempore in eis habitetis, ſed ad ea loca tranſeatis, in quibus nemini nocere poſſitis, pro parte omnipotentis Dei, & totius Curiæ Cœleſtis, & Eccleſiæ Sanctæ Dei vos maledicens, vt quocunque ieritis ſitis maledicti deficientes de die in diem, in vos ipſos, & decreſcentes, quatenus de vobis reliquiæ nullo in loco inueniantur, niſi neceſſariæ ad ſalutem, & vſum humanum, quod præſtare dignetur, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos, & ſeculum per ignem. Amen.

Oremus.

DOmine Ieſu Chriſte, qui Iordanis Flumen benedixiſti, & in eodem baptizatus, aquas mundaſti, & purificaſti, vt elementum ſalubre efficerentur, & in remiſſionem peccatorum, & has aquas quoque benedicere, & ſanctificare, & mundare digneris, vt nihil in eis noxiũ, nihil peſtilens, nihil inficiens, nihil corrumpens remaneat, ſed omnia pura, & munda in eis efficiantur, quatenus, quæ ad vſum humanũ ex eis creata ſunt cum ſalute noſtra, & gloria tua aſſumamus. Per Chriſtum, &c.

Adiutorium noſtrum, &c. Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum, &c.

Oremus.

BEnedicat nos Deus, Deus noſter, & Terris noſtris vbertatem concedat, & centuplum amplificet fructus earum, & viuentes in exultatione, manipulos noſtros colligamus. Per Chriſtum, &c.

Aſpergatur aqua Benedicta.

Oremus.

DEus, qui harum arborum plantas tua viſitatione, & prouidentia protectas eſſe voluiſti, nunc etiam, vt eaſdem benedicere, & ſancti✝ficare digneris, precamur, vt quicumque ex fructibus earum ſumpſerint ſani; & incolumes eſſe valeant. Per Chriſtum, &c.

Oremus.

BEnedic Domine omnes fructus arborum huius Terræ N. & præſta, vt qui ex eis in tuo nomine veſcentur, corporis, & animæ ſanctitatem potiantur. Per Dominum noſtrum, &c.

Oremus.

TE Domine Sancte Pater omnipotens æternæ Deus ſupplices deprecamur, vt miſericordia tua iugiter nobis concedas meſſium ſufficientem copiam, fructuum omnium largitatem tribuas, vinearum quoque & arborum fœtus, prouentuſque omnium rerum, atque ab ipſis omnibus peſtiferum ſidus, tempeſtatis procellam, & grandinis fragorem, & vniuerſa mala amouere digneris. Per Chriſtum, &c.

Ore-

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, multiplica ſuper nos miſericordiam tuam,& preces noſtras benignus exaudi, vt in fruges omnes præſētes, & futuras famulorum tuorũ veniat ſperatæ bene✝dictionis vbertas, vt repleti de frugibus tuis in tuo nomine de tua gratia ſemper exultent. Per Dominum,&c.

Oremus.

OMnipotens æternæ Deus, Maieſtatem tuam ſupplices exoramus, vt omni tempore huius Terræ ſegetes ad maturitatem fertilitatis perducere digneris, vt eſurientium animas bonis affluentibus replecatis,& egeni,paupereſque laudent nomen tuum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

MIſericordiam tuam Domine ſupplices exorâmus, vt animalia famulorum tuorum,ſiue, quæ infirmitate, aut morbo vexantur,ſiuè quibus infirmitates, ac morbi imminent, in nomine tuo, atq; tua bene✝dictionis virtute ſanentur,infirmitateſq; omnes arceantur, extinguaturq; in eis omnes diabolica poteſtas, &, ne vlterius egrotent, tu eis Domine ſis defenſaculum vitæ, & remedium ſanitatis. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum Qui tecum viuit,& regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, &c.

Aſpergatur aqua Benedicta.

AVctoritate etiam ordinaria poterunt locuſtæ,bruchus,& his ſimilia animalia modo præmiſſo,incipiendo,vt ſupra: Adiutorium noſtrũ: Te, Domine, petimus, &c. Et proſequendo vſque in finem exorcizari ſegetes, fructus,& agri benedici, quòd ſi firma fide hoc fiat,Dominus petita concedet,iuxta illud;quidquid orantes petitis, credite, quia accipietis,& eueniet vobis, Marc.cap.11.

44 Quamobrem, cùm ad huiuſmodi expellenda benedictionibus, orationibus, & ſigno crucis remedia haberi poſſint, cur ad excommunicationes,& maledictiones cõfugiendum? Præterea,cum excommunicatione nulla maior pœna in Dei Eccleſia reperiatur, ideò ſobrie, & magna circumſpectione ea eſt adhibenda, & nonnunquã feriti in ſubſidium cùm verò alia remedia non ſuffragantur, ad excommunicationis remedium recurri poteſt. concil. Trident. in cap.3 §.quòd, ſi exequtio, de reformat. ſeſſ 25. & contra homines baptizatos tantùm,cap.omnis Chriſtianus, 11.q 3.

45 Tum ✝ ſi contra locuſtas,brucos,mures, erucas,& ſimilia, quæ ſuper terram videntur excommunicationis ſententiam ferre liceret, eadem ratione contra mores, & vermes, qui pluries autumnali præſertim tempore,pluribus in regionibus demoliũtur,ſatáque vaſtant vniuerſa, & cõtra quadrupedes, lupos, ſcilicet vulpes, & alia id genus animalia hominibus, & animalibus domeſticis inimica, & noxia, idèm remediũ poſſet adhiberi, vnde ſequeretur,quòd excommunicationis gladius, qui tam ſobriè,& tam cautè eſt exercendus temere, & leuibus de cauſis incuteretur, ex quo magis contemni poſſet,quàm formidari,& perniciem potiùs pareret, quàm ſalutem, contra eiuſdem ſacri concilij Trident, diſpoſitionem, d.cap.3. in princ. de reform. ſeſſ.25.

ſeſſ.25. cap. multi, verſ.auferte malum, 2. q. 1. Pluribus etiam ac ſolidis fundamenti Doctores. Animalia excommunicari, & anathematizari non poſſe, probat idem Caſſan.d.conſ.1.par.5. à princ. vſq; ad nu. 150. licet poſteà contrariam partem amplectatur, quam tamen non probat, vt cuicunque illud legenti patet ad ſenſum.

46 Theologi autem † tenentes, quòd animalibus irrationabilibus maledicere liceat, loquũtur in terminis peccati, an, ſcilicet, illis maledicere ſit peccatũ, & in his terminis poſt Caiet. loquitur Card. Tolet. vbi inquit, quòd ratione mali ab ipſis illati poſſunt maledici. Quia non eſt, tam maledicere creaturæ, quam malo. vt in Inſtruct. Sacer. lib.4.cap.13. num.7. & propterea non eſt peccatum, illi extraiudicialiter maledicere; ſed iudicialiter excommunicari, aut maledici non poſſunt, idque credere, vel excommunicare ſuperſtitionis eſſe tenet, Nauar. in conſ.5. alias 57. num. 8. & 12. de ſent. excom. lib.5. par. 2. Qui in terminis contra conſ. Caſſan. ſcripſit, & Graff. deciſ. aur. cap.7. nu.15. in quos poſtea ſupra à me in rem hanc congeſta forte incidi, mecum ob id, quod idem cum illis ſenſerim, gratulatus, arg. Idem in cap. Valentinianus, §. cum autem 63. diſtin. excommunicari, aut anathematizari non poteſt, niſi homo baptizatus ex ſupra allegat. quibus modo addo Nauar. eodem conſ.5 num.6. & Graff. eodem cap 6 num. 15.

47 Ea eſt enim dæmonis calliditas, † vt, cũ manifeſtis, & apertis ictibus animas petere vereatur, occultis technis, falſiſque nominibus ſub ſpecie boni miſeris mortalibus conatur imponere. Huius ideò aſtutia ſæpe inducuntur homines ad credendum ſolis excommunicationibus, maledictionibus & coniurationibus animalia irrationalia ex ſententiarum, & maledictionum bonitate, & virtute fugari poſſe, in quibus tamen actionibus, quandoque dæmonis poteſtas operatur, qui è terris dicta animalia abſtulit, & plerunque occidit, vt ità deceptos falſa credulitate detineat, eoſque non principaliter in Deo, ſed potius in eiſdem operationibus cõfidentes, ſibi manuteneat. Vnde, cùm huiuſmodi manifeſtam ſuperſtitionem ſapiant, non eſt illis inhærendum, Nauar. d. nu. 12. & Graff. d.c.6. nu.22. & 13.

48 Eiuſdem ferè generis eſt † quod dæmones ſolent, cum viros, & mulieres ſeducũt, vt veneficijs veneficia curent applicanda. Habet enim aſtutus ille hoſtis delectum veneficarum gregem, quæ illius opera, & conſilio pueros faſcinant, infantes plerumque cum matribus, ac nutricibus venenis inficiunt, domeſtica animalia in ipſis ædibus ad extremam maciem, & ad necem maleſico tactu perducunt, nihilque ſceleris eſt, quod non intentent, ſub tam ſceleſtiſſimo duce, nec vno in loco, vbi talia monſtra degunt, tam immania admittunt, ſed per alias vrbes, & vicina oppida circumuolant ſæpe realiter, & corporaliter de loco ad locum dæmonis opera ſeſe transferentes, Sylu. in ver. hæreſis, §.3. nu. 6. & Mart. del Rio, qui plures caſus, & exẽpla deducit in tom. 1. Diſquiſ. Magic. lib.2. quæſt.o. 16. per tot. de quibus etiam in priori tom. cap.36. de ſortileg. nonnulla retulimus.

Et quamuis (vt hoc in loco id obiter adiungam) quod ad dictam corporum tranſlationem attinet contrarium probare videatur, capitulum Epiſcopi 26. q.5. tamen nullam vim illud facere comprobat idem Martinus del Rio qui ad contraria reſpondens dictum cap. Epiſcopi in omnibus his partibus eſt interpretatus. Nam, inquit, cum dictum capitulum ſit concil. Ancyrani, & ſit tantummodo decretum concilij particularis, ſeu prouincialis contra mulieres, quæ ſimulant ſe ludere cum Diana, &c. de cuius à Romano Pontifice approbatione non conſtat, non eſt tantæ auctoritatis, vt quæ per eum fuerunt deciſa, certa fide ſint credenda, niſi, quatenus ſacræ Scripturæ, & eccleſiaſticæ traditioni, & definitioni ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſunt, quæ tradit, conſentanea, idem Martin. del Rio, ead. ſect. 16 §. quare magis, & § quæ, & quanta.

49 Sed, † quòd ſtriges quandoque etiam non localiter, & realiter deferantur, ſed interdum in imaginatione fiant, quæ ipſæ verè feciſſe teſtantur, tenet Syl. qui de d. cap. Intellectu etiam ſcripſit in d. verb. hæreſis, §.3 num 7. & ſeq & dixi in eod. cap.36. nu. 11. tom.1.

50 Quòd autem † plures tradunt, humana corpora in aliam ſpeciem, & formam dæ-

monis

monis opera poſſe transformari, & ideò
ſtriges in lupos, cattos, ſimias, porcos, e-
quos, aſinos, & in alia animalia dæmonum
virtute eſſe conuerſa, & quæque neceſſaria
portare, & poſt peracta opera iterum ad
ſe redire, nec fieri in eis mentem beſtialē,
ſed rationalem, humanamque ſeruari, non
ſit veriſimile, nam nulla arte, vel poteſtate
animus, ſed, nec corpus quidem aliqua ra-
tione in mēbra vel in lineamenta beſtialia
veraciter conuerti poteſt, ſed phantaſticū
hominis, quod etiam cogitando, ſiue ſom-
niando per rerum innumerabilium genera
variatur, & cum corpus non ſit, corporum
ſimiles formas mira celeritate capit, ſopitis
autem, & oppreſſis homini ſenſibus corpo-
reis ad aliorum ſenſum figura corporea
perduci poteſt. Itá tamen, quòd corpus ip-
ſum hominis alicubi iaceat, viuens quidem,
ſed multò grauius, atque oppreſſius, quàm
ſomno ſuis ſenſibus obſeratis, phantaſticū
autem illud, veluti formatum in alicuius a-
nimalis imaginē alienis ſenſibus appareat,
taliſque homo ſibi videatur, qualis ſibi vi-
deri poſſet in ſomnis portare onera, quæ
onera, ſi vera ſunt corpora, portātur à dæ-
monibus, vt illudant hominibus, partim ve-
ra onerum corpora, partim falſa, iumentū
cernentibus, S. Aug. in lib. de ſpir. & anim.
cap. 26. tom. 2. quem ſequitur Maiol. de ad-
mir. nat. reb. colloq 2. §. hæc probantur, pa-
gi. mihi 99. quod alijs pluribus rationibus,
& auctoritatibus comprobat, Martin. del
Rio in tom. 1. diſquiſ. Magic. lib. 2. c. 17. §.
prior concluſio, & quæſt. 18. §. ſed quando,
51 & per tot, Poteſt tamen dæmon † maleſi-
cijs hominem adeò faſcinare, vt à diabolo
obſeſſus, ſe putet in lupum verti, atque hu-
manas vorare carnes, cum illud efficiat lu-
pus verus. & quandoque dæmon ipſe cor-
pus lupo perſimile aſſumit, aut hominem
in huiuſmodi formam ab alijs videri facit,
Sylu. de Strig. lib. 2. cap. 8. punct. 4. & Ma-
iol. eod. colloq §. quæ verò pag. 100. Habēt
enim dæmones poteſtatem ſupra phanta-
ſiam hominis, eamque alienare, vt videa-
tur beſtia, ſeu beſtiale animal, cùm non ſit,
Andr. de Iſer. in tit. de pecul. amat. in ver. &
quamquam veritatem in conſt. Regn. Sicil.
per D. Auguſt. libr. 18. de Ciuit. Dei,
cap. 18.
52 His inſidijs † Satan, non tantum animas,
quas aſſiduè indefeſſus oppugnat, ſed etiam
corpora, impetit, non tantùm ſpiritualis,
quàm corporeæ ſalutis euerſor, ſed, vt ad
rem redeam, in hoc genere aliud impuriſ-
ſimus ille molitur, non minus damnoſum,
nam, quos habet damnatæ illius artis cul-
tores, ſi magicis artibus alicui noxam intu-
lerint, aut ligaturis matrimonia contracta
diſſoluerint, aut contrahenda impedierint,
eoſdem peruersè docet, ſalubria ſuperſti-
tioſis modis remedia profiteri, & faſcina-
tos in graue ſcelus impellere, & vndè vul-
nus illatum, inde medicina petatur, & al-
tera manu venenū propinent, altera polli-
ceri poſſint antidotum. His dolis inſtru-
ctus, & arte Pelaſga Satan diuinū nomen
affectans, miſeros captat innumeros, diris
tecum flammis, niſi reſipuerint, excrucian-
dos. Hic illi quæſtus exiſtit vberrimus. Nā
multi hoc nomine decepti, corporeæ po-
tiùs, quàm ſpiritualis ſalutis auidi, dum ali-
quid mali ab huiuſmodi belluarum peſte,
aut aliunde, accepiſſe ſuſpicantur, non ad
diuinam opem orationibus, alijſuè pijs o-
peribus implorandam confugiunt, nō pec-
cata, tanquam veram huiuſmodi malorum
cauſam, extrudere pœnitentia ſtudent, ſed
maleficos, ſtriges, & ſortilegos conſulunt
illorum more, qui à ſcorpionibus icti ab
eiſdem ſolent remedium petere plus in
diabolica arte, quā in diuino ſubſidio con-
fidentes, contra illud, Leuit. cap. 19. Non
declinetis, inquit Dominus, ad Magos, nec
ab ariolis aliquid ſciſcitemini, vt pollua-
53 mini per eos, & † quàm hoc crimen Deo
exoſum ſit, multis in locis litteræ ſacræ te-
ſtantur, & præſertim in eod. Leuit. cap. 20.
Anima inquit Dominus, quæ declinauerit
ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cū
eis, ponam faciem meam cōtra eum, & in-
terficiam illam de medio populi mei, & in
fi. d. cap. vir ſiue mulier, in quibus Pythoni-
cus, vel diuinationis fuerit ſpiritus, morte
moriantur, lapidibus obruent eos, ſanguis
illorum ſit ſuper illos, & in Deut. cap. 18.
Non inueniatur in te, qui luſtret filium ſuū,
aut filiam ducens per ignem, aut qui ario-
los ſciſcitetur, & obſeruet ſomnia, atque
auguria, nec ſit maleficus, nec incantator,
nec qui Pythones conſulat, nec diuinos,
aut quærat à mortuis veritatem. Omnia e-
nim hæc abominatur Dominus, & propter
iſtiuſ-

iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tu[o]. Hæc moyſes ſic decipiuntur à Diabolo incauti homines ad veneficos, & Magos diuertentes, qui dum execratiſsimæ, arti, & eius artifici Satanæ conſentiunt medicinā quærentes, vel quid ſimile graue peccatum admittunt, & æternam ſibi mortem inueniunt. Non tamen reticebo ſæpè numero fieri, vt huiuſmodi belluæ falſa pronunciẽt, & varia pro medicina venenum tribuant, Deo ſic permittente, iuxtà illud. Iſaiæ c.44. Irrita faciens ſigna diuinorum, & ariolos in furorem vertens, & apud Iſaiam cap.47. veniet ſuper te malum, & neſcies ortum eius, veniet ſuper te miſeria, quam neſcies, ſta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laboraſti ab adoleſcentia tua, ſi fortè, quod proſit tibi, ſit, ſi poſſis fieri fortior, &c.

54 Magno † ſtetit Sauli Regi Pythoniſſa, ad quam conſulendam acceſſerat, 1. Regum cap. 28. maximo ſuo malo Iſraelitæ Deum auerſati diuinationibus, & incantationibus operam dabam 4.Regum cap.17. Cœleſtem in ſe iram accedit Manaſſes obſeruans auguria, & Pythones faciens 4.Regum cap.21. Quot mala Pharaoni pepererunt arioli, & malefici, quibus contra Dominum vtebatur? Exod. cap. 7. & 14. Et Nabuchodonoſorem Regem Magi, & malefici, quos alebat, in extremum diſcrimen coniecere Daniel.cap.2. Hoc demum ſcelus adeò graue eſt, vt ſicut diuinam directo maieſtatem offendit, ità ſeueriorem cœlitus ſolet expectare vindictam.

55 Coniurationes autem † & adiurationes à quibus mox fuimus digreſſi, non ſunt ità faciendæ, vt illæ ad irrationalia nocentia referantur, ſed ad ipſum Deum ſolùm ea mouentem, quod tunc verè præſtamus, cū illum obſecramus, vt dignetur illa compeſcere aliquo modo ſuæ Maieſtati grato, vel referendo ad diabolum, & ei præcipiendo Eccleſiæ poteſtate à Deo tradita, vt ceſſet à mouendo, ducendo, & erigendo, ac retinendo illa contra nos D.Thom. 2.2.quæſt.90. art.3. in corpore, & Nauar. eodem conſ.5.nu 11. & Exorciſmis eccleſiaſticis, quos publicus Eccleſiæ vſus recepit, & approbauit, vt ſupra ſub nu.41. & ſequenti non quibuſcunque priuatis comminiſcuntur huiuſmodi animalium depulſiones probari, teſtatur Martin. del Rio Diſquiſit.Magic.lib.3.par.2.q.4.ſectione 8. §.tertio licèt tom.2. Precibus tamen ſigno crucis, vt dictum fuit, & aqua benedicta, qua vſus fuit Sanctus Vincentius, vt loco ſupracitato, num.39. huiuſmodi infeſta animalia expelluntur, præmiſſa etiam à populo Sacramentali confeſſione ſacerdotibus idoneis, & approbatis facta, ſacraque communione ſumpta in dictis proceſſionibus, illiſque, ſi opus fuerit, triduo piè, & deuotè peractis, à ſacerdote ſacris veſtibus induto præmiſſa, etiam oratione Dominica, Salutatione Angelica, & Symbolo Athanaſij contra dæmones permiſſa eſt coniuratio, vt abſtineant abuſu irrationalium in damnum, & præiudicium generis humani, illaque in loca, vnde venerunt, redire permittant, & fugiant à facie ſacroſanctæ crucis, quæ eiſdem dæmonibus oſtendatur, & eius virtute iubeantur fugere, & relinquere ſua maleficia ad laudem, & gloriam Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & ſi primę coniurationi non paruerint, altera repetatur, & tertia, donec dicto audientes fuerint cum firma fide, ſe quod petunt, aut quod animabus magis expedierit, certò impetraturos, vt per D.Thomam 2.2. quæſt.83. art. 5.Nauar.in Enchirid.de orat.cap 19. num. 161. & in dicto conſilio quinto, alias 57. num.13. vſque in fine.

Quod, ſi quæ adhæc firmanda hactenus contulimus, nondum ſatis lectori fecerint, clarioraq; fortaſſe quiſque depoſceret, nil promptius duci poſſet, nec accommodatius, quàm ipſius Dei omnipotentis vox talia docentis, ac promittentis. Apparens enim Deus nocte Salomoni dixit. Audiui orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij. Se clauſero cœlum, & pluuia non fluxerit, & mandauero, & præcepero locuſtæ, & deuoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum cōuerſus autem populus meus, ſuper quos inuocatum eſt nomen meū, deprecatus me fuerit, & exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à vijs ſuis peſſimis, & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco iſto orauerit. Paralip.lib.2. cap.7. ex quo

textu

textu facilè colligitur, nihil agere, qui calamitatibus vexati, orationis, & pœnitentiæ remedio poſtpoſito, aliunde ſi accerſunt auxilium, execrationibus magis freti, quàm precum, pœnitentiæque virtute, quæ ſimul iunctæ quæcumque homini neceſſaria ſunt, ſolæ præſtare poſſunt, orationis enim vis, & efficacia cælum aperit, & claudit: oratio ſoluit vincula Petri, & Pauli dilatauit prædicationis fiduciam. Oratio caminum ignis extinxit, ora leonum concluſit, ſeditionem compeſcuit, oratio Paradiſum aperuit, oratio cæli cardines reſerauit. Oratio ſterilem fœcundauit. Oratio Cornelij cœlos penetrauit. Oratio publicanum iuſtificauit, S. Ioan. Chryſoſt. de red. ſuo ab Aſia homil. 3. Et Ieſus ait: Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quicunque dixerit huic monti tollere, & mittere in mare, & non hæſitauerit in corde ſuo, ſed crediderit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & eueniet vobis, Marc. cap. 11.

56 Sanctus † Gregorius Thaumaturgus nō procul ab Amaſea ſaxum ingens velut collis, cum ædificando templo eſſet impedimento ſolo iuſſu ſummouit. Quo miraculo ethnicorum idolatrumque æditiuus, cum propinquis omnibus relicto gentiliſſimo ad Chriſtifidem conuerſus eſt, Gregorius Niſſenus, in vita eiuſdem apud Surium tomo 4. S. Theodorus Siccorum in dilatatione templi S. Gregorij magna rupes obſiſtebat, neque à fabris quauis arte excindi poterat, at illi iuſſit voce alio conferret, permitteretque Eccleſiæ Dei locum dilatari; paruit rupes, cui iuſſum id fuerat, migrauitque, dimiſſa ſibi illæſa arbore, cui id non fuerat iuſſum. Gregorius Presbyter in vita ipſius Theodoſij apud Lipoman. tom. 7. &c

57 Honorius † vir Dei cum magna moles ſaxea, quam quinquaginta boum iuga loco non mouiſſent, hortulum magno incommodo afficeret, ſola oratione procul tranſtulit, Gregor. Dialog. lib. 1. cap. 7. & Maiol. de admirand. nat. reb. colloqu. 18. §. aſſentiar, & ego, pag. mihi 806.

58 Sarraceni † Euangelium Chriſti blaſphemare volentes omninò incumbebant, vt Chriſtiana Adlogio è Regione Taruiſina Regni Moſul detruderetur, & accitis igitur Chriſtianis, propoſuerunt oportere eos, vel propriæ fidei ſignum aliquid edere, aut loco cedere, ac ſolum vertere, montem enim illis eſſe transferendum, quòd ſic dictent Chriſti dogmata. Abſterrita tota Chriſtiana plebs, miracula faciendi virtutem apud ſe non agnoſcens, mœſta cœpit eſſe, tunc vir quidam Chriſti feruens amore, & fide, confortauit puſillanimes, & fuſa oratione ad Dominumq́; cùm tota fiducia monti iuſſit, vt aliò ſe transferret in nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & tranſlatus eſt. Quo miraculo multi Sarracenorum conuerſi, Chriſti fidem ſuſceperunt. Marc. Polyt. nauig. lib. 1. c. 18. & Maiol. de admir. nat. reb. qui alias auctoritates adducit, colloq. 16. §. poſt hæc omnibus ſeculis, pag. mihi 728.

DE IVDAEIS, ET SARRACENIS. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ipſis brutis ſunt deteriores.*
Ad Chriſti fidem conuerſi retinent ius ſucceſſionis, ibidem.
2 *Poſſunt petere legitimam viuo patre.*
3 *Sunt in fide inſtruendi, & à quibus.*
4 *A ſuis domeſticis, & parentibus ſunt ſegregandi.*
Ad fidem non ſunt cogendi, ibidem.
5 *Antequā baptizentur, quandiu expectandū.*
6 *Non debent per vim baptizari.*
7 *Et quare.*
8 *Idem, quod ſupra, num. 4.*
9 *Reſtitutio non datur contra impreſſionem characteris.*
10 *Dolus, quo quis ad bonum inducitur, non imputatur.*

11 *Iudæi in delictis eccleſiaſticis ſubſunt foro eccleſiaſtico, & in quibus.*
12 *In quibus delictis ſubſint foro ſeculari.*
Iudex eccleſiaſticus in cauſis miſti fori, etiam contra Hebræos ius habet præuentionis, ibidem.
13 *Iudæi nondum conuerſi non poſſunt dici hæretici, & quare.*
Infideles non poſſunt eſſe hæretici, & quare, ibidem.
14 *Neophyti contumaciter Iudaizantes, tanquam hæretici, ſunt puniendi.*
15 *Iudæi, ſi fiant Sarraceni, non puniuntur.*
Limita, ibidem.
16 *Iudæi non poſſunt excõmunicari, & quare.*
17 *Idem, quod ſupra num. 11.*
18 *Ancarani opinio reprobatur.*
19 *Idem, quod 12.*
20 *Idem, quod ſupra num. 11.*
21 *Idem.*
22 *Idem.*
23 *Hæreticorum fautores ſunt ipſo iure excommunicati.*
24 *Idem, quod ſupra num. 11.*
25 *Idem.*
26 *Iudæi Chriſtianos probo habẽt, & ludibrio.*
27 *Iudæi, ſi contra legem ſuam peccent, puniuntur à Iudice eccleſiaſtico.*
28 *Iudæis publica officia minimè cõmittenda, Et quare, ibidem.*
29 *Iudæi ſunt infames.*
30 *Iudæorum azima Chriſtianis non licet comedere.*
31 *Iudæi non poſſunt doctoratus dignitate inſigniri.*
32 *Iudæi non ſunt ad ægrotorum curam adhibendi, & quare.*
33 *Mortem appetit, qui à Iudæo ſanitatem quærit.*
34 *Medicus Chriſtianus ægrũ ad pœnitentiam hortari tenetur.*
35 *Iudæi Chriſti nomen inuocare prohibentur.*
36 *Iudæis Chriſtianorum interdici poteſt commercium.*
37 *Hæreticis, & eorum fautoribus nõ ſunt committenda officia.*
38 *Hæretici peiores ſunt Iudæis.*
39 *Idem, quod ſupra num. 37.*
40 *Idem.*
41 *Idem, quod ſupra num. 16.*
42 *Idem, quod ſupra num. 36.*
43 *Iudæi, quare in Eccleſia Dei tolerentur.*
44 *Iudæorũ fides fundamentũ habet veritatis.*
45 *Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, vt domi ſuæ nutrices Iudæorum infantes lactent.*
46 *Iudæis inſeruientes ſunt excommunicandi.*
47 *Eccleſia triplex.*
48 *Idem.*
49 *Idem.*
50 *Iudæis ſynagoga quomodo ſint permiſſa.*
51 *Synagoga apud Hebræos, idem eſt, quod apud nos Eccleſia.*
52 *Iudæis octo ſunt permiſſa cætera prohibita.*
53 *Hæreticis non licet ſynagogas, & ſimilia loca ſibi conſtituere.*
54 *Meſquitas apud fideles Sarracenis habere non licet.*
55 *Mahometis genus.*

A LOCVSTIS ad Iudæos, & Sarracenos deſcẽdimus, qui dũ á ſuæ cæcitatis in tenebris viuũt, Chriſtum Ieſum minimè volentes agnoſcere non procul abſunt ab irrationabilibus, imò his fortè deteriores iuxta Iſai. cap. 1. circa princ. Bos, inquit Dominus per Prophetam, cognouit poſſeſſorem ſuum, aſinus præſepe domini ſui, Iſrael autem me non cognouit.

1 Quandoque tamen † diuino inſtinctu, ſupernaque luce cœlitus illuſtrati ad fidem Chriſti conuertuntur, & tunc conuerſi nõ perdunt agnationem, quominus parentibus ſuccedant, ſicut priùs, cap. Iudæi, & Sarraceni, vbi etiam Abb. num. 2. de Iud. & Sarracen.

2 Quinimò talis filius † conuerſus poteſt petere legitimam in bonis patris viuentis. Felyn. in eodem cap. Iudæi, num. 2. Ferret. cau. 24. quem citat, & ſequitur Vrſil. de Afflict. deciſ. 151. num. 10. vt in cap 35. tomo 1. vbi nonnulla de Iudeis, de quibus aliqua intacta hoc loco tangenda iudicaui.

3 Iudæos ad fidem conuerſos † curare debent ſacerdotes baptizantes, & alij de ſacro fonte eos ſuſcipientes, tã ante baptiſmum, quàm poſt, illos in articulis fidei, & legis nouæ præceptis Catholicæ Eccleſiæ ritibus diligenter inſtruere, & tam ipſi, quã

dicœ-

diœceſani operam dare, ne ſicut quandoque contingit; ab infirmitate curatis modica occaſio ad priſtinam damnationem reciduam efficiat, vt inquit Paul. III. in conſtit. 29. §. curent inſuper, in Bull. Roma. pag. 415. cap. vos ante, & ibi gloſſ. & Archid de conſecrat. diſtinct. 4.

4 Et, † ne parentum inuoluantur erroribus ab eis ſunt auferendi, & monaſterijs, aut Chriſtifidelibus ad educandum tradendi, vt cap. Iudæorum, 28. quæſt. 1. Non autem ad fidem sũt cogendi, c. ſicut, de Iud. quam tamen ſi inuitus ſuſcepiſſe contenderit, cogendi ſunt retinere, cap. licet plerumque in fin. cap. de Iudæis, 45. diſtinct. & Abb. in cap. ſicut Iudæi, nu. 3. de Iud. & Sarac.

5 Ne autem † de voluntate baptizatorum dubitari cõtingat, Iudæus fugiens ad Chriſtianos, & poſtulans baptiſmum, non debet repente baptizari, ſed tantiſper eſt expectandus, donec illius voluntas fuerit patefacta, qua ſcilicet, ſe nõ ſiniſtro animi impetu, & ex ſuis alicubi ægrèfaciat, vel ex aliqua alia inſtabili, & leui cauſa; ſed rectà ſolùm, piaq; deuotione motus ad regenerationis ſacramentum veniſſe demonſtret: pro cuius voluntatis exploratione inter Chriſtianos commorari, & ſtare debet totos quadraginta dies antequam baptizetur, vt cap. nè, quod abſit. de conſecr. diſtinct. 4. & Abb. in cap. ſicut Iudæi, nu. 2. de Iudæ.

6 Quæritur, † ſi eueniat, infantem Iudæũ à Chriſtianis baptizari, inſcijs parentibus? Id fieri nõ debet, non enim debet, quis per vim baptizari, cap. Iudæorum, & ibi gloſſ. 28. quæſt. 1. cap. de Iudæis, 48. diſtinct. cap. ad fidem, 25. quæſt. 5. & cap. maiores, §. itẽ quæritur, & ibi Abb. num. 2. de baptiſ.

7 Nec filij Iudæorum † debent, inuitis parentibus baptizari, ex quo illi ſunt in parentum poteſtate conſtituti, Felyn. in cap. ſicut de Iud Abb. in cap. 2. de conuer. in fid. Alex in l. multum, in fin. de verbor. obl. & conſ 71. num. 2. vol. 2. quos citat, & ſequitur Vrſill. Affl decif. 151. num. 1.

8 Sed hoc caſu † debet infans à parentibus ſeparari, & in loco tuto, vbi in fide inſtruatur, educari: Ita reſpondit ſac. congregat. Trid. conc. paucis ab hinc annis Camillo Dadeo primo Epiſcopo Foſſaneñ. Vbi cùm quædam Chriſtiana nutrix cum infante Hebræo, quem lactabat, ſe in ædes cuiuſdam cuius fortè contuliſſet, à nobilibus quibuſdam adoleſcentibus idem infans fuit baptizatus. vnde iuramento patres dixere, vt ſegregaretur, vbi in fide Chriſtiana poſſet adoleſcere, vt diligenter fuit factũ, & cautè, ne vllo modo parẽtibus, qui puerum anxiè exquirebant, ad illum educantes via pateret: & ita Commune illius piæ Vniuerſitatis pecunia in pio loco fuit educatus: Nec erat vllo iure reddendus, ne in ſacramenti ſuſcepti contemptum, & ad Chriſtianæ Religionis ignominiam, Iudaicam perſonam à ſuis denuò cogeretur aſſumere, & erroribus parentum rurſus inuolui, dicto cap. Iudæorum, 28. quæſt. 1.

Tum etiam, vt fidem, quam, etiam inuitis parentibus, acceperat tenere adigeretur, ne nomen Domini blaſphemaretur; & ſuſcepta fides contemptui eſſet, atque ludibrio, dicto cap. de Iudæis, 45. diſtinct.

9 Præterea † contra impreſſionem characteris cũ indelebilis ſit, nulla dari debet reſtitutio, nec poteſt: maximè, cum quis inuitatur ad meliora. Abb. in d. c. maiores, §. item quæritur, num. 7. de baptiſ.

10 Nam † dolus, quo quis ad bonum animæ inducitur, non imputatur, nec impedit propoſitum melioris vitæ, cap. cum dilectus, & ibi gloſ. de ijs, quæ vi met. ve cau. fiunt, quod etiam ſequitur Abb. in dicto c. maiores. Et hoc loco facit illa ſolemnis iuris regula, multa facta tenere, quæ aliàs fieri prohibentur, l. 1. §. biduum, ff. quan. appell. ſit. cum alijs ſimul.

11 Subſunt † Iudæi foro eccleſiaſtico in delictis eccleſiaſticis ſi peccauerint in clericum, vel in fidem, aut contra canones, aut legem diuinam, veluti, ſi Iudæus dimittat vxorem, & aliam accipiat, quia punitur per iudicem eccleſiaſticum, ſeruata lege Iudæorum, Bald. conſ. 315. Iudæis tutela in fine, & conſ. 316. quia ſæpè in fine, volum. 1. & Calder. conſ. 125. aliàs 11. de Iudic. & for compet. & conſ. 489. aliàs 2. de Iudæis, & idem Bald. in conc. 422. lib. 5. quem citat, & ſequitur Card. Tuſchus tom. 4. pract. concl. 372. num. 1. & Surd. deciſ. 133. num 2.

12 Foro † ſeculari ſubſunt in delictis ſecularibus, Calder. ibid. In cauſis verò, quæ inter perſonas ſeculares ſunt miſti fori, etiã contra Hebræos, locus eſt præuentioni,

Abbas in cap. poſtulaſti, nu. 5. circa fin. de Iud. & Sarracenis, vt in cauſa blaſphemiæ, & ſacrilegij.

13 Iudæi, & Sarraceni † alijque infideles hæretici eſſe non poſſunt, quia ſeparatio non admittitur in ijs, qui ſunt extra Eccleſiam, tamen, ſi quid in contemptum Chriſtianæ religionis admiſerint, aut aliquod blaſphemiæ genus protulerint, tanquam hæretici, & hæreticorum pœna, puniuntur. Cald. conſ. 125. aliàs 11. de foro competent. & Card. Tuſc. eodem tom 4 pract. concl 372. num. 1.

14 Idem † dicendum de neophytis, qui, ſi ſe corrigere poſt canonicam monitionem neglexerint, & ad vomitum Iudaizantes, redire comperti fuerint, contra eos, tamquam perfidos hæreticos, per Ordinarios locorum ſecundum ſacrorum canonum inſtituta, procedi debet, vt in eadem conſt. §. ſi quis autem. C. plerique, eadem diſtinct. 4. & in Conſtit. Gregorij Papæ XIII. cap. 73 §. cuiuſuis in Bull. Rom. pag. 1306. & Oldr. conſ. 36.

15 Si tamen † Iudæus fiat Sarracenus, non punitur, quia de ijs, qui ſunt extra nos, nihil ad nos, ſecus, ſi fidem agnouiſſe cœpiſſet, quia tranſeundo ad aliam ſectam, punitur, Oldrad. conſ. 51. incipien. Iudæus tranſiuit, quod autem dicitur de ijs, qui extra nos, nihil ad nos, intelligitur reſpectu excommunicationis, vt non arceantur.

16 Non enim † poſſunt ab Eccleſia per excommunicationem eijci, qui nunquam fuerint in ea recepti, Oldrad. eod. conſ. 36. in princ. cap. gaudemus, de diuort. Sed puniendi ſunt corporaliter, & in pecunia, Alexan. conſ 99. viſa inquiſitione, num. 11. lib 6. & conſ. 1. Attentis, nu. 21. & ſeq. vol. 7.

17 In ijs autem, † quæ circa fidem cum Iudæis nobis ſunt communia, velut, eſſe Deũ vnum, & æternum, omnipotentem, creatorem omnium viſibilium, & inuiſibilium, & ſimilia, ſi quis Iudæus non eſſe aſſeruerit, prædicauerit, aut Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum purum hominem, vel etiam peccatorem fuiſſe, matremque eiuſdem non eſſe virginem, & alias huiuſmodi blaſphemias, quæ per ſe hæreticæ, dici ſolent in Chriſtianæ fidei ignominiam contemptum, aut corruptionem impiè protulerit, ſiue die, qua ſanctiſſimum ſacramentum Euchariſtiæ nutrices Chriſtianæ ſumpſerint, lac vno, vel pluribus diebus in latrinam, cloacas, vel alia loca effundere coëgerit, iudicio Epiſcoporum, & Inquiſitorum eſt puniendus, vt in conſt. eiuſdem Greg. Papæ XIII. c. 73. §. ſi quis Iudæus, §. ſi Saluatorem. & §. ſi nutrices ea, pag. 1306. Innoc. in cap. quod ſuper num. 5. de vot. & vot. redempt. Felyn. in cap. poſtulaſti, nu. 4. & 5. de Iudæ. & Sarrac. & Burſat. poſt alios in d. conſ. 90. nu. 1. 2 3. 13. & 14. vol. 1.

18 Vnde † ea opinio, quòd crimen deturpationis figuræ Domini Noſtri Ieſu Chriſti à Iudæo commiſſum non ſpectet ad forum eccleſiaſticum, de quo per Ancharanũ in conſ. 15. ſub nu. 4. pace tanti viri, quem ego digniore loco habui, & obſeruo, ſit dictum, hodie præſertim non eſt vera, quia
repugnat conſtit. Greg. XIII. in dicto § ſi
19 Saluatorem, & etiam eſt † contra commu-
* nem opinionem, * qua cauetur, quòd in
cauſis miſti fori inter iudicem eccleſiaſticum, & ſecularem, ſit locus præuentioni ex ſupra alleg. cum hoc ſit ſacrilegium, vt pluribus probat, id Ancharan. eod. conſ. 15. num. 2.

20 Eidem iudicio eccleſiaſtico † ſubijcitur Iudæus, qui dæmones inuocat, conſulit, aut eorum reſponſa accipit, & ad illos ſacrificia, aut preces ab diuinationem, aliamuè cauſam dirigit, aut quid eis imolat, vel thuris alteriuſue rei fumigationes offert, nam Iudæi reprehenduntur, quòd pro Deo idola colebant, & pro azimis fermentum offerebant, vt teſtatur Card. Bellarm. de ſacram. Euchariſt. lib. 4. cap. 19. §. vlt. proferebant tom. 3. aut alia quæuis impietatis obſequia præſtat, ſi etiam Chriſtianos, verbo facto, vel exemplo, aut alio quouis modo, nefaria doceat, vel ad ea perpetranda perducat, aut perducere tenet, vt in eadem conſt. 73. dicta pagina 1306. §. ſi Dæmones, Innocent. in eod. cap. quod ſuper, num. 4. de vot. Felyn. in cap. 1. de conſtit. Pariſ. conſ. 79. num. 24. & ſequent. vol. 2. Burſat. eod. conſ. 90. num. 1. & direct. Inquiſ cap. 46. nu. 4.

21 Sunt enim Iudæi † à Prælatis, aliſque magiſtratibus coercendi, ne Chriſtianam fidem blaſphemijs, vel malis perſuaſionibus, aut etiam apertis perſequtionibus impediant, S. Thomas 2. 2. quæſt. 10. art. 8. 2. reſponſ.

Digitized by Google

reſponſ.& contrafacientes,aut hæreticalia inter Chriſtianos dogmatizantes, auctoritate eccleſiaſtica ſunt compeſcendi,& puniendi,Innocent.in dicto cap. quod ſuper, vbi etiam Hoſtienſ.de vot. & vot.redemp, & Burſat d.conſ.90.nu.2.& 3.vol.1.

22 Iudæus, † qui apoſtatas, hæreticoſue ſcienter domi ſuæ acceptauerit, aluerit, commeatu iuuerit, ſeu quouis modo cibaria eis vbicunque præbuerit, deduxerit, ſeu aſſociauerit,vel deducendos, ſeu aſſociandos,curauerit,aut ſumptus miniſtrauerit, duces, comiteſue illis adiunxerit, vel, ne ab eis perpetrata deprehendi, aut inueſtigari queant, fecerit, quiſque dictos apoſtatas, aut hæreticos, ſcienter, aliquo modo receptauerit,occultauerit,defenderit,aut eis opem, conſilium, auxilium, vel fauorem,quomodolibet,præſtiterit,ab Ordinarijs locorum; & Inquiſitoribus pœnis eſt plectendus.

23 Cœteri verò †ex Chriſtianis hæreticorum fautores,ſi qui fuerint,quod abſit,ſunt ipſo iure excommunicati, & aliàs pœnas incurrunt, de quibus in cap. excommunicamus. §.credentes, de hæreticis. Aim. in direct.Inquiſitor.par.2.quæſt.53. num.5.& ibi Pegn.in comment 78 §. & duodecim.

24 Libros etiam † hæreticos,rhalmudicos, aut alios Iudaicos, quomodolibet damnatos, aut aliàs prohibitos, tenentes, cuſtodientes,vel diuulgantes,aut in quæcunque loca deferentes,aut ad eam rem operam ſuam accommodantes, eidem Ordinariorum,& Inquiſitorum iudicio ſubijciuntur, vt in eadem conſt. §. ſi libros hæreticos, ead.pag.1306.

25 Si autem † Chriſtianos deriſerint,redemptionis noſtræ hoſtiam ſalutarem in ara crucis immolatam Chriſtum Dominum ludibrio,ac deſpectui habuerint, vel quandoque maxime verò in ſacro paraſceues die agnum,ſiue ouem,aut quid aliud cruci affixerint, aut appenderint, in eamuè conſpuerint, ſeu quandocunque contra ipſam fecerint, pro grauitate criminis eorundem Ordinariorum, & Inquiſitorum iudicio pœnis ſunt plectendi, vt in eadem pagina § ſi Chriſtianos.

26 Id † enim ſemper ſolemne fuit Hebræis, vt Chriſti genus vituperent, doctrinam improbent, vitam blaſphement, miracula peruertant, & diſcipulos occidant, vt inquit D.Thomas ſuper Iſai.cap.1.col.5. cir. med.tom.13.

27 Lege etiam canonica puniuntur, quando delinquunt contra legem ſuam veteris teſtamenti, vt per Ioannem Andreæ in cap.quod ſuper his, il primo, de vot. quem citat, & ſequitur Felyn. in cap.1. num. 28. de conſtit.

28 Iudæis † publica officia committi non debent,neque Sarracenis, neque paganis: quoniam ſub tali prætextu Chriſtianis plurimum ſunt infeſti, conc.Toleta.3. in cap. 14.relatum, in cap.nulla officia,54. diſtin. & in cap.conſtituit,17.quæſt.4.cap.cùm ſit nimis, & cap cùm ex ſpeciali, de Iudæ & Sarrac.Syluestr.in Sum.in verſ. Iudæus,nu. 7. Honor. Papa primus in ſua conſt. incipieñ.dilectus filius, §. item quod Iudæis, Alexand.conſ.13.attentis. num.2.volum.7. & ita etiam ſtatuit Carol. II. Siciliæ Rex, vt in cap.item ſtatuimus, quod Iudæis, pagina 316.

29 Ratio eſt,† quia ſunt infames, & odioſi eo quod inſidientur fidei Chriſtianæ, Roland.à Valle conſ.35.num.9 & 16.volum. 2.Bero.conſ.28. num.44. volum.3. Nec etiam quodlibet aliud' officium, ſeu commerciũ per quod Chriſtianis aliquod grauamen ingeri poſſit, illis eſt committẽdum Abb in eodem cap. ex ſpeciali, 1.not. Vbi etiam Felyn.& Ancharan.conſ.271.num.2. ver, ex hoc ergo, Nec illis cum Chriſtianis ludere,aut comedere licet, vt capit.ad menſam,vbi gloſ.Io.de Turrecrem.num.5. & Archid.num 211.q.3.

30 Chriſtianis enim † azima Iudæorum comedere prohibitum eſt, etiam ſeorſum ab eis, quia eſt cibus diſcretus ab eis, qui etiam inhibetur, & clericus contrafaciens eſt deponendus, laicus verò excommunicandus,c.nullus, & c.omnes 28.q.1.& Syluestr.in verſ.Iudæus num.2.

31 † Præterea,quia doctoratus eſt dignitas, ideò, nec poſſunt Iudæi doctorari, Bart.in l.fin.C.de Iud. & Felyn.in cap.1. numer.4. eod.titul.

Sed ſi aliquibus in locis,& malè in † arte medica doctorentur, non poſſunt ad Chriſtianorum ægrotantium curam accedere, aut illis intereſſe, etiam vocati,& rogati. Nam medici Hebræi alijque infideles,

Digitized by Google

Exorcizo vos peſtiferos vermes,mures,aues, locuſtas, & alia animalia prædijs,& eorum fructibus,quomodolibet infeſta,& nociua per Deum Patrem omnipotentem, per Ieſum Chriſtum Filium eius,& Spiritum Sanctũ ab vtroque procedentem, vt omni tempore confeſtim recedatis ab agris, campis, vineis, prædijs, & poſſeſſionibus huius Terræ N. nec vllo tempore in eis habitetis,ſed ad ea loca tranſeatis, in quibus nemini nocere poſſitis, pro parte omnipotentis Dei, & totius Curiæ Cœleſtis,& Eccleſiæ Sanctæ Dei vos maledicens,vt quocunque ieritis ſitis maledicti deficientes de die in diem,in vos ipſos,& decreſcentes, quatenus de vobis reliquiæ nullo in loco inueniantur, niſi neceſſariæ ad ſalutem, & vſum humanum, quod præſtare dignetur, qui venturus eſt iudicare viuos,& mortuos,& ſeculum per ignem. Amen.

Oremus.

DOmine Ieſu Chriſte,qui Iordanis Flumen benedixiſti, & in eodem baptizatus,aquas mundaſti,& purificaſti,vt elementum ſalubre efficerentur,& in remiſſionem peccatorum,& has aquas quoque benedicere,& ſanctificare,& mundare digneris,vt nihil in eis noxiũ,nihil peſtilens,nihil inficiens, nihil corrumpens remaneat, ſed omnia pura, & munda in eis efficiantur,quatenus,quæ ad vſum humanũ ex eis creata ſunt cum ſalute noſtra,& gloria tua aſſumamus. Per Chriſtum, &c.

Adiutorium noſtrum,&c. Domine exaudi,&c. Dominus vobiſcum,&c.

Oremus.

BEnedicat nos Deus, Deus noſter, & Terris noſtris vbertatem concedat,& centuplum amplificet fructus earum,& viuentes in exultatione,manipulos noſtros colligamus. Per Chriſtum,&c.

Aſpergatur aqua Benedicta.

Oremus.

DEus, qui harum arborum plantas tua viſitatione, & prouidentia protectas eſſe voluiſti,nunc etiam,vt eaſdem benedicere,& ſancti✝ficare digneris, precamur, vt quicumque ex fructibus earum ſumpſerint ſani;& incolumes eſſe valeant. Per Chriſtum,&c.

Oremus.

BEnedic Domine omnes fructus arborum huius Terræ N.& præſta,vt qui ex eis in tuo nomine veſcentur, corporis, & animæ ſanctitatem potiantur. Per Dominum noſtrum,&c.

Oremus.

TE Domine Sancte Pater omnipotens æternæ Deus ſupplices deprecamur, vt miſericordia tua iugiter nobis concedas meſſium ſufficientem copiam,fructuum omnium largitatem tribuas,vinearum quoque & arborum fœtus, prouentuſque omnium rerum, atque ab ipſis omnibus peſtiferum ſidus,tempeſtatis procellam, & grandinis fragorem,& vniuerſa mala amouere digneris. Per Chriſtum, &c.

Ore-

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, multiplica ſuper nos miſericordiam tuam,& preces noſtras benignus exaudi, vt in fruges omnes præſẽtes, & futuras famulorum tuorũ veniat ſperatæ bene†dictionis vbertas, vt repleti de frugibus tuis in tuo nomine de tua gratia ſemper exultent. Per Dominum,&c.

Oremus.

OMnipotens æternæ Deus, Maieſtatem tuam ſupplices exoramus, vt omni tempore huius Terræ ſegetes ad maturitatem fertilitatis perducere digneris,vt eſurientium animas bonis affluentibus replcatis,& egeni,paupereſque laudent nomen tuum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

MIſericordiam tuam Domine ſupplices exoramus, vt animalia famulorum tuorum,ſiue, quæ infirmitate, aut morbo vexantur,ſiuè quibus infirmitates, ac morbi imminent, in nomine tuo, atq; tua bene†dictionis virtute ſanentur,infirmitateſq; omnes arceantur, extinguaturq; in eis omnes diabolica poteſtas, &, ne vlterius egrotent, tu eis Domine ſis defenſaculum vitæ, & remedium ſanitatis. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuum Qui tecum viuit,& regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, &c.

Aſpergatur aqua Benedicta.

AVctoritate etiam ordinaria poterunt locuſtæ,bruchus,& his ſimilia animalia modo præmiſſo,incipiendo,vt ſupra: Adiutorium noſtrũ: Te, Domine, petimus, &c. Et proſequendo vſque in finem exorcizari ſegetes, fructus,& agri benedici, quòd ſi firma fide hoc fiat,Dominus petita concedet,iuxta illud;quidquid orantes petitis, credite, quia accipietis,& eueniet vobis, Marc.cap.11.

44 Quamobrem, cùm ad huiuſmodi expellenda benedictionibus, orationibus, & ſigno crucis remedia haberi poſſint, cur ad excommunicationes,& maledictiones cõfugiendum? Præterea,cum excommunicatione nulla maior pœna in Dei Eccleſia reperiatur, ideò ſobrie, & magna circumſpectione ea eſt adhibenda, & nonnunquã feriri in ſubſidium cùm verò alia remedia non ſuffragantur, ad excommunicationis remedium recurri poteſt, concil. Trident. in cap.3 §.quòd, ſi exequtio, de reformat. ſeſſ 25. & contra homines baptizatos tantùm,cap.omnis Chriſtianus, 11.q 3.

45 Tum † ſi contra locuſtas,brucos,mures, erucas,& ſimilia, quæ ſuper terram videntur excommunicationis ſententiam ferre liceret, eadem ratione contra mores, & vermes, qui pluries autumnali præſertim tempore,pluribus in regionibus demoliũtur,ſataque vaſtant vniuerſa. & cõtra quadrupedes, lupos, ſcilicet vulpes, & alia id genus animalia hominibus, & animalibus domeſticis inimica, & noxia, idèm remediũ poſſet adhiberi, vnde ſequeretur,quòd excommunicationis gladius, qui tam ſobriè,& tam cautè eſt exercendus temere, & leuibus de cauſis incuteretur, ex quo magis contemni poſſet,quàm formidari,& perniciem potiùs pareret, quàm ſalutem, contra eiuſdem ſacri concilij Trident. diſpoſitionem, d.cap.3. in princ. de reform. ſeſſ.25.

ſeſſ.25. cap. multi, verſ.auferte malum,2. q. 1. Pluribus etiam ac ſolidis fundamenti Doctores. Animalia excommunicari, & anathematizari non poſſe, probat idem Caſſan.d.conſ.1.par.5. à princ. vſq; ad nu. 150. licet poſteà contrariam partem amplectatur, quam tamen non probat.vt cuicunque illud legenti patet ad ſenſum.

46 Theologi autem † tenentes, quòd animalibus irrationabilibus maledicere liceat, loquũtur in terminis peccati.an,ſcilicet,illis maledicere ſit peccatũ. & in his terminis poſt Caiet.loquitur Card. Tolet.vbi inquit, quòd ratione mali ab ipſis illati poſſunt maledici.Quia non eſt,tam maledicere creaturæ,quam malo, vt in Inſtruct. Sacer.lib.4.cap.13. num.7. & propterea non eſt peccatum,illi extraiudicialiter maledicere; ſed iudicialiter excommunicari, aut maledici non poſſunt, idque credere, vel excommunicare ſuperſtitionis eſſe tenet, Nauar.in conſ.5.alias 57.num.8.& 12. de ſent. excom. lib.5. par. 2. Qui in terminis contra conſ.Caſſan.ſcripſit, & Graff.deciſ. aur.cap.7.nu.15.in quos poſtea ſupra à me in rem hanc congeſta forte incidi, mecum ob id,quod idem cum illis ſenſerim,gratulatus, arg. Idem in cap. Valentinianus, §. cum autem 63.diſtin. excommunicari, aut anathematizari non poteſt, niſi homo baptizatus ex ſupra allegar.quibus modo addo Nauar.eodem conſ.5 num.6.& Graff. eodem cap 6 num.15.

47 Ea eſt enim dæmonis calliditas, † vt,cũ manifeſtis,& apertis ictibus animas petere vereatur,occultis technis, falſiſque nominibus ſub ſpecie boni miſeris mortalibus conatur imponere Huius ideò aſtutia ſæpe inducuntur homines ad credendum ſolis excommunicationibus,maledictionibus & coniurationibus animalia irrationalia ex ſententiarum,& maledictionum bonitate, & virtute fugari poſſe, in quibus tamen actionibus, quandoque dæmonis poteſtas operatur, qui è terris dicta animalia abſtulit,& plerunque occidit,vt ità deceptos falſa credulitate detineat, eoſquè non principaliter in Deo, ſed potius in eiſdem operationibus cõfidentes,ſibi manuteneat. Vnde,cùm huiuſmodi manifeſtam ſuperſtitionem ſapiant,non eſt illis inhærendum, Nauar.d.nu.12.& Graff.d.c.6.nu.12.& 13.

48 Eiuſdem ferè generis eſt † quod dæmones ſolent,cum viros, & mulieres ſeducũt, vt veneficijs veneficia curent applicanda. Habet enim aſtutus ille hoſtis delectum veneficatum gregem, quæ illius opera, & conſilio pueros faſcinant,infantes plerumque cum matribus, ac nutricibus venenis inficiunt, domeſtica animalia in ipſis ædibus ad extremam maciem, & ad necem malefico tactu perducunt, nihilque ſceleris eſt, quod non intentent, ſub tàm ſceleſtiſſimo duce, nec vno in loco, vbi talia monſtra degunt, tàm immania admittunt, ſed per alias vrbes, & vicina oppida circumuolant ſæpe realiter, & corporaliter de loco ad locum dæmonis opera ſeſe transferentes, Sylu.in ver. hæreſis, §.3.nu. 6. & Mart.del Rio,qui plures caſus,& exẽpla deducit in tom.1. Diſquiſ.Magic.lib.2. quæſt.o. 16. per tot. de quibus etiam in priori tom.cap.36.de ſortileg. nonnulla retulimus.

Et quamuis (vt hoc in loco id obiter adiungam) quod ad dictam corporum tranſlationem attinet contrarium probare videatur,capitulum Epiſcopi 26.q.5. tamen nullam vim illud facere comprobat idem Martinus del Rio,qui ad contraria reſpondens dictum cap. Epiſcopi in omnibus his partibus eſt interpretatus. Nam, inquit, cum dictum capitulum ſit concil.Ancyrani, & ſit tantummodo decretum concilij particularis,ſeu prouincialis contra mulieres, quæ ſimulant ſe ludere cum Diana, &c. de cuius à Romano Pontifice approbatione non conſtat, non eſt tantæ auctoritatis,vt quæ per eum fuerunt deciſa,certa fide ſint credenda, niſi, quatenus ſacræ Scripturæ, & eccleſiaſticæ traditioni, & definitioni ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſunt, quæ tradit, conſentanea, idem Martin.del Rio,ead.ſect.16 §.quare magis, & § quæ, & quanta.

49 Sed,† quòd ſtriges quandoque etiam non localiter,& realiter deferantur,ſed interdum in imaginatione fiant,quæ ipſæ verè feciſſe teſtantur,tenet Syl.qui de d.cap. Intellectu etiam ſcripſit in d.verb.hæreſis, §.3 num 7.& ſeq & dixi in eod.cap.36.nu. 11.tom.1.

50 Quòd autem † plures traduot, humana corpora in aliam ſpeciem, & formam dæmonis

monis

Digitized by Google

monis opera poſſe transformari, & ideò ſtriges in lupos, cattos, ſimias, porcos, equos, aſinos, & in alia animalia dæmonum virtute eſſe conuerſa, & quæque neceſſaria portare, & poſt peracta opera iterum ad ſe redire, nec fieri in eis mentem beſtialẽ, ſed rationalem, humanamque ſeruari, non ſit veriſimile, nam nulla arte, vel poteſtate animus, ſed, nec corpus quidem aliqua ratione in mẽbra vel in lineamenta beſtialia veraciter conuerti poteſt, ſed phantaſticũ hominis, quod etiam cogitando, ſiue ſomniando per rerum innumerabilium genera variatur, & cum corpus non ſit, corporum ſimiles formas mira celeritate capit, ſopitis autem, & oppreſſis homini ſenſibus corporeis ad aliorum ſenſum figura corporea perduci poteſt. Itá tamen, quòd corpus ipſum hominis alicubi iaceat, viuens quidem, ſed multò grauius, atque oppreſſius, quàm ſomno ſuis ſenſibus obſeratis, phantaſticũ autem illud, veluti formatum in alicuius animalis imaginẽ alienis ſenſibus appareat, taliſque homo ſibi videatur, qualis ſibi videri poſſet in ſomnis portare onera, quæ onera, ſi vera ſunt corpora, portãtur à dæmonibus, vt illudant hominibus, partim vera onerum corpora, partim falſa, iumentũ cernentibus, S. Aug. in lib. de ſpir. & anim. cap. 26. tom. 2. quem ſequitur Malol. de admir. nat. reb. colloq 2. §. hæc probantur, pagi. mihi 99. quod alijs pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobat, Martin. del Rio in tom. 1. diſquiſ. Magic. lib. 2. c. 17. §. prior concluſio, & quæſt. 18. §. ſed quando,
51 & per tot. Poteſt tamen dæmon † maleficijs hominem adeò faſcinare, vt à diabolo obſeſſus, ſe putet in lupum verti, atque humanas vorare carnes, cum illud efficiat lupus verus. & quandoque dæmon ipſe corpus lupo perſimile aſſumit, aut hominem in huiuſmodi formam ab alijs videri facit, Sylu. de Strig. lib. 2. cap. 8. punct. 4. & Maiol. eod. colloq §. quæ verò pag. 100. Habẽt enim dæmones poteſtatem ſupra phantaſiam hominis, eamque alienare, vt videatur beſtia, ſeu beſtiale animal, cùm non ſit, Andr. de Iſer. in tit. de pecul. amar. in ver. & quamquam veritatem in conſt. Regn. Sicil. per D. Auguſt. libr. 18. de Ciuit. Dei, cap. 18.

52 His inſidijs † Satan, non tantum animas, quas aſſiduè indefeſſus oppugnat, ſed etiam corpora, impetit, non tantùm ſpiritualis, quàm corporeæ ſalutis euerſor, ſed, vt ad rem redeam, in hoc genere aliud impuriſſimus ille molitur, non minus damnoſum, nam, quos habet damnatæ illius artis cultores, ſi magicis artibus alicui noxam intulerint, aut ligaturis matrimonia contracta diſſoluerint, aut contrahenda impedierint, eoſdem peruersè docet, ſalubria ſuperſtitioſis modis remedia profiteri, & faſcinatos in graue ſcelus impellere, & vndè vulnus illatum, inde medicina petatur, & altera manu venenũ propinent, altera polliceri poſſint antidotum. His dolis inſtructus, & arte Pelaſga Satan diuinũ nomen affectans, miſeros captat innumeros, diris ſecum flammis, niſi reſipuerint, excruciandos. Hic illi quæſtus exiſtit vberrimus Nã multi hoc nomine decepti, corporeæ potiùs, quàm ſpiritualis ſalutis auidi, dum aliquid mali ab huiuſmodi belluarum peſte, aut aliunde, accepiſſe ſuſpicantur, non ad diuinam opem orationibus, alijſuè pijs operibus implorandam, confugiunt, nõ peccata, tanquam veram huiuſmodi malorum cauſam, extrudere pœnitentia ſtudent, ſed maleficos, ſtriges, & ſortilegos conſulunt illorum more, qui à ſcorpionibus icti ab eiſdem ſolent remedium petere plus in diabolica arte, quã in diuino ſubſidio confidentes, contra illud, Leuit. cap. 19. Non declinetis, inquit Dominus, ad Magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos,
53 & † quàm hoc crimen Deo exoſum ſit, multis in locis litteræ ſacræ teſtantur, & præſertim in eod. Leuit. cap. 20. Anima inquit Dominus, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cũ eis, ponam faciem meam cõtra eum, & interficiam illam de medio populi mei, & in ſ. d. cap. vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit ſpiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos, ſanguis illorum ſit ſuper illos, & in Deut. cap. 18. Non inueniatur in te, qui luſtret filium ſuũ, aut filiam ducens per ignem, aut qui ariolos ſciſcitetur, & obſeruet ſomnia, atque auguria, nec ſit maleficus, nec incantator, nec qui Pythones conſulat, nec diuinos, aut quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter

iſtiuſ-

iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tu-.Hæc moyſes ſic decipiuntur à Diabolo incauti homines ad veneficoſ,& Magos diuertentes,qui dum execratiſsimæ,arti,& eius artifici Satanæ conſentiunt medicinã quærentes,vel quid ſimile graue peccatum admittunt, & æternam ſibi mortem inueniunt. Non tamen reticebo ſæpè numero fieri,vt huiuſmodi belluæ falſa pronunciẽt, & varia pro medicina venenum tribuant, Deo ſic permittente,iuxtà illud.Iſaiæ c.44. Irrita faciens ſigna diuinorum, & ariolos in furorem vertens,& apud Iſaiam cap.47. veniet ſuper te malum, & neſcies ortum eius,veniet ſuper te miſeria,quam neſcies, ſta cum incantatoribus tuis,& cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laboraſti ab adoleſcentia tua, ſi fortè, quod proſit tibi,tût,ſi poſſis fieri fortior, &c.

54 Magno † ſtetit Sauli Regi Pythoniſſa, ad quam conſulendam acceſſerat, 1. Regum cap. 28. maximo ſuo malo Iſraelitæ Deum auerſati diuinationibus, & incantationibus operam dabam 4.Regum cap.17. Cœleſtem in ſe iram accedit Manaſſes obſeruans auguria,& Pythones faciens 4.Regum cap.21. Quot mala Pharaoni pepererunt arioli,& malefici, quibus contra Dominum vtebatur? Exod. cap. 7. & 14. Et Nabuchodonoſorem Regem Magi, & malefici,quos alebat, in extremum diſcrimen coniecere Daniel.cap.2. Hoc demum ſcelus adeò graue eſt,vt ſicut diuinam directo maieſtatem offendit, ità ſeueriorem cœlitus ſolet expectare vindictam.

55 Coniurationes autem † & adiurationes à quibus mox fuimus digreſſi,non ſunt ità faciendæ, vt illæ ad irrationalia nocentia referantur, ſed ad ipſum Deum ſolùm ea mouentem, quod tunc verè præſtamus,cũ illum obſecramus,vt dignetur illa compeſcere aliquo modo ſuæ Maieſtati grato, vel referendo ad diabolum, & ei præcipiendo Eccleſiæ poteſtate à Deo tradita, vt ceſſet à mouendo, ducendo, & erigendo,ac retinendo illa contra nos D.Thom. 2.2.quæſt.90. art.3. in corpore, & Nauar. eodem conſ.5.nu 11. & Exorciſmis eccleſiaſticis, quos publicus Eccleſiæ vſus recepit, & approbauit, vt ſupra ſub nu.41. & ſequenti non quibuſcunque priuatis committuntur huiuſmodi animalium depulſiones probari, teſtatur Martin. del Rio Diſquiſit.Magic.lib.3.par.2.q.4.ſectione 8. §.tertio licèt tom.2. Precibus tamen ſigno crucis, vt dictum fuit, & aqua benedicta, qua vſus fuit Sanctus Vincentius, vt loco ſupracitato,num.39.huiuſmodi infeſta animalia expelluntur, præmiſſa etiam à populo Sacramentali confeſſione ſacerdotibus idoneis,& approbatis facta,ſacraque communione ſumpta in dictis proceſſionibus, illiſque,ſi opus fuerit,triduo piè,& deuotè peractis, à ſacerdote ſacris veſtibus induto præmiſſa,etiam oratione Dominica, Salutatione Angelica, & Symbolo Athanaſij contra dæmones permiſſa eſt coniurario, vt abſtineant abuſu irrationalium in damnum,& præiudicium generis humani, illaque in loca,vnde venerunt, redire permittant,& fugiant à facie ſacroſanctæ crucis,quæ eiſdem dæmonibus oſtendatur,& eius virtute iubeantur fugere, & relinquere ſua maleficia ad laudem,& gloriam Domini Noſtri Ieſu Chriſti,& ſi primę coniurationi non paruerint,altera repetatur, & tertia, donec dicto audientes fuerint cum firma fide, ſe quod petunt, aut quod animabus magis expedierit, certò impetraturos, vt per D.Thomam 2.2. quæſt.83. art. 5.Nauar.in Enchirid.de orat.cap 19. num. 162. & in dicto conſilio quinto, alias 57. num.13.vſque in fine.

Quòd, ſi quæ adhæc firmanda hactenus contulimus,nondum ſatis lectori fecerint, clarioraq; fortaſſè quiſque depoſceret, nil promptius duci poſſet, nec accommodatius, quàm ipſius Dei omnipotentis vox talia docentis, ac promittentis. Apparens enim Deus nocte Salomoni dixit. Audiui orationem tuam,& elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij. Se clauſero cœlum,& pluuia non fluxerit,& mandauero, & præcepero locuſtæ,& deuoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum cõuerſus autem populus meus, ſuper quos inuocatum eſt nomen meũ,deprecatus me fuerit,& exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à vijs ſuis peſſimis, & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem eius,qui in loco iſto orauerit. Paralip.lib.2. cap.7 ex quo textu

Digitized by Google

textu facilè colligitur, nihil agere, qui calamitatibus vexati, orationis, & pœnitentiæ remedio poſtpoſito, aliunde ſi accerſunt auxilium, execrationibus magis freti, quàm precum, pœnitentiæque virtute, quæ ſimul iunctæ quæcumque homini neceſſaria ſunt, ſolæ præſtare poſſunt, orationis enim vis, & efficacia cælum aperit, & claudit: oratio ſoluit vincula Petri, & Pauli dilatauit prædicationis fiduciam. Oratio caminum ignis extinxit, ora leonum concluſit, ſeditionem compeſcuit, oratio Paradiſum aperuit, oratio cæli cardines reſerauit. Oratio ſterilem fœcundauit. Oratio Cornelij cœlos penetrauit. Oratio publicanum iuſtificauit, S Ioan. Chryſoſt. de red. ſuo ab Aſia homil. 3. Et Ieſus ait: Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quicunque dixerit huic monti tollere, & mittere in mare, & non hæſitauerit in corde ſuo, ſed crediderit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & eueniet vobis, Marc. cap. 11.

56 Sanctus † Gregorius Thaumaturgus nō procul ab Amaſea ſaxum ingens velut collis, cum ædificando templo eſſet impedimento ſolo iuſſu ſummouit. Quo miraculo ethnicorum idolatrumque æditus, cum propinquis omnibus relicto gentiliſſimo ad Chriſtifidem conuerſus eſt, Gregorius Niſſenus, in vita eiuſdem apud Surium tomo 4. S. Theodorus Siccorum in dilatatione templi S. Gregorij magna rupes obſiſtebat, neque à fabris quauis arte excindi poterat, at illi iuſſit voce alio conferret, permitteretque Eccleſiæ Dei locum dilatari; paruit rupas, cui iuſſum id fuerat, migrauitque, dimiſſa ſibi illæſa arbore, cui id non fuerat iuſſum. Gregorius Presbyter in vita ipſius Theodoſij apud Lipoman. tom. 7. &c

57 Honorius † vir Dei cum magna moles ſaxea, quam quinquaginta boum iuga loco non mouiſſent, hortulum magno incommodo afficeret, ſola oratione procul tranſtulit, Gregor. Dialog. lib. 1. cap. 7. & Maiol. de admirand. nat. reb. colloqu. 18. §. aſſentiar, & ego, pag. mihi 806.

58 Sarraceni † Euangelium Chriſti blaſphemare volentes omninò incumbebant, vt Chriſtiana Adlogio è Regione Taruiſina Regni Moſul detruderetur, & accitis igitur Chriſtianis, propoſuerunt oportere eos, vel propriæ fidei ſignum aliquid edere, aut loco cedere, ac ſolum vertere, montem enim illis eſſe transferendum, quòd ſic dictent Chriſti dogmata. Abſterrita tota Chriſtiana plebs, miracula faciendi virtutem apud ſe non agnoſcens, mœſta cœpit eſſe, tunc vir quidam Chriſti feruens amore, & fide, confortauit puſillanimes, & fuſa oratione ad Dominum; cùm tota fiducia monti iuſſit, vt aliò ſe transferret in nomine ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & tranſlatus eſt. Quo miraculo multi Sarracenorum conuerſi, Chriſti fidem ſuſceperunt. Marc. Polyt. nauig. lib. 1. c. 18. & Maiol. de admir. nat. reb. qui alias auctoritates adducit, colloq. 16. §. poſt hæc omnibus ſeculis, pag. mihi 728.

DE IVDAEIS, ET SARRACENIS. Cap. IV.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi ipſis brutis ſunt deteriores.*
Ad Chriſti fidem conuerſi retinent ius ſucceſſionis, ibidem.
2 *Poſſunt petere legitimam viuo patre.*
3 *Sunt in fide inſtruendi, & à quibus.*
4 *A ſuis domeſticis, & parentibus ſunt ſegregandi.*
Ad fidem non ſunt cogendi, ibidem.
5 *Antequā baptizentur, quandiu expectandū.*
6 *Non debent per vim baptizari.*
7 *Et quare.*
8 *Idem, quod ſupra, num. 4.*
9 *Reſtitutio non datur contra impreſſionem characteris.*
10 *Dolus, quo quis ad bonum inducitur, non imputatur.*

Digitized by Google

11 *Iudæi in delictis eccleſiaſticis ſubſunt foro eccleſiaſtico, & in quibus.*

12 *In quibus delictis ſubſint foro ſeculari.*
Iudex eccleſiaſticus in cauſis miſti fori, etiam contra Hebræos ius habet præuentionis, ibidem.

13 *Iudæi nondum conuerſi non poſſunt dici hæretici, & quare.*
Infideles non poſſunt eſſe hæretici, & quare, ibidem.

14 *Neophyti contumaciter Iudaizantes, tanquam hæretici, ſunt puniendi.*

15 *Iudæi, ſi fiant Sarraceni, non puniuntur. Limita, ibidem.*

16 *Iudæi non poſſunt excõmunicari, & quare.*

17 *Idem, quod ſupra num. 11.*

18 *Ancarani opinio reprobatur.*

19 *Idem, quod 12.*

20 *Idem, quod ſupra num. 11.*

21 *Idem.*

22 *Idem.*

23 *Hæreticorum fautores ſunt ipſo iure excommunicati.*

24 *Idem, quod ſupra num. 11.*

25 *Idem.*

26 *Iudæi Chriſtianos probo habẽt, & ludibrio.*

27 *Iudæi, ſi contra legem ſuam peccent, puniuntur à Iudice eccleſiaſtico.*

28 *Iudæis publica officia minimè cõmittenda. Et quare, ibidem.*

29 *Iudæi ſunt infames.*

30 *Iudæorum azima Chriſtianis non licet comedere.*

31 *Iudæi non poſſunt doctoratus dignitate inſigniri.*

32 *Iudæi non ſunt ad ægrotorum curam adhibendi, & quare.*

33 *Mortem appetit, qui à Iudæo ſanitatem quærit.*

34 *Medicus Chriſtianus ægrũ ad pœnitentiam hortari tenetur.*

35 *Iudæi Chriſti nomen inuocare prohibentur.*

36 *Iudæis Chriſtianorum interdici poteſt commercium.*

37 *Hæreticis, & eorum fautoribus nõ ſunt committenda officia.*

38 *Hæretici peiores ſunt Iudæis.*

39 *Idem, quod ſupra num. 37.*

40 *Idem.*

41 *Idem, quod ſupra num. 16.*

42 *Idem, quod ſupra num. 36.*

43 *Iudæi, quare in Eccleſia Dei tolerentur.*

44 *Iudæorũ fides fundamentũ habet veritatis.*

45 *Epiſcopi non poſſunt diſpenſare, vt domi ſuæ nutrices Iudæorum infantes lactent.*

46 *Iudæis inſeruientes ſunt excommunicandi.*

47 *Eccleſia triplex.*

48 *Idem.*

49 *Idem.*

50 *Iudæis ſynagogæ quomodo ſint permiſſæ.*

51 *Synagoga apud Hebræos, idem eſt, quod apud nos Eccleſia.*

52 *Iudæis octo ſunt permiſſa cætera prohibita.*

53 *Hæreticis non licet ſynagogas, & ſimilia loca ſibi conſtituere.*

54 *Meſquitas apud fideles Sarracenis habere non licet.*

55 *Mahometis genus.*

A LOCVSTIS ad Iudæos, & Sarracenos deſcẽdimus, qui dũ à ſuæ cęcitatis in tenebris viuũt, Chriſtum Ieſum minimè volentes agnoſcere non procul abſunt ab irrationabilibus, imò his fortè deteriores iuxta Iſai. cap. 1. circa princ. Bos, inquit Dominus per Prophetam, cognouit poſſeſſorem ſuum, aſinus præſepe domini ſui, Iſrael autem me non cognouit.

1 Quandoque tamen † diuino inſtinctu, ſupernaque luce cœlitus illuſtrati ad fidem Chriſti conuertuntur, & tunc conuerſi nõ perdunt agnationem, quominus parentibus ſuccedant, ſicut priùs, cap. Iudæi, & Sarraceni, vbi etiam Abb. num. 2. de Iud. & Sarracen.

2 Quinimò talis filius † conuerſus poteſt petere legitimam in bonis patris viuentis. Felyn. in eodem cap. Iudæi, num. 2. Ferret. cau. 24. quem citat, & ſequitur Vrſil. de Afflict. deciſ. 15 1. num. 10. vt in cap 35. tomo 1. vbi nonnulla de Iudeis, de quibus aliqua intacta hoc loco tangenda iudicaui.

3 Iudæos ad fidem conuerſos † curare debent ſacerdotes baptizantes, & alij de ſacro fonte eos ſuſcipientes, tã ante baptiſmum, quàm poſt, illos in articulis fidei, & legis nouæ præceptis Catholicæ Eccleſiæ ritibus diligenter inſtruere, & tam ipſi, quã dioe-

Digitized by Google

diœceſani operam dare, ne ſicut quandoque contingit, ab infirmitate curatis modica occaſio ad priſtinam damnationem reciduam efficiat, vt inquit Paul. III. in conſtit. 29. §. curent inſuper, in Bull. Roma. pag 415. cap. vos ante, & ibi gloſſ. & Archid de conſecrat. diſtinct. 4.

4 Et, † ne parentum inuoluantur erroribus ab eis ſunt auferendi, & monaſterijs, aut Chriſtifidelibus ad educandum tradendi, vt cap. Iudæorum, 28. quæſt. 1. Non autem ad fidem ſũt cogendi, c. ſicut, de Iud. quam tamen ſi inuitus ſuſcepiſſe contenderit, cogendi ſunt retinere, cap. licet plerumque in fin. cap. de Iudæis, 45. diſtinct. & Abb. in cap. ſicut Iudæi, nu. 3. de Iud. & Sarac.

5 Ne autem † de voluntate baptizatorum dubitari cõtingat, Iudæus fugiens ad Chriſtianos, & poſtulans baptiſmum, non debet repente baptizari, ſed tantiſper eſt expectandus, donec illius voluntas fuerit patefacta, qua ſcilicet, ſe nõ ſiniſtro animi impetu, & ex ſuis alicubi ægrefaciat, vel ex aliqua alia inſtabili, & leui cauſa; ſed rectâ ſolùm, piaq; deuotione motus ad regenerationis ſacramentum veniſſe demonſtret: pro cuius voluntatis exploratione inter Chriſtianos commorari, & ſtare debet totos quadraginta dies antequam baptizetur, vt cap. nè, quod abſit, de conſecr. diſtinct. 4. & Abb. in cap. ſicut Iudæi, nu. 2. de Iudæ.

6 Quæritur, † ſi eueniat, infantem Iudæũ à Chriſtianis baptizari, inſcijs parentibus? Id fieri nõ debet, non enim debet, quis per vim baptizari, cap. Iudæorum, & ibi gloſſ. 28. quæſt. 1. cap. de Iudæis, 48. diſtinct. cap. ad fidem, 25. quæſt. 5. & cap. maiores, §. itẽ quæritur, & ibi Abb. num. 2. de baptiſ.

7 Nec filij Iudæorum † debent, inuitis parentibus baptizari, ex quo illi ſunt in parentum poteſtate conſtituti, Felyn. in cap. ſicut de Iud. Abb. in cap. 2. de conuer. infid. Alex in l. multum, in fin. de verbor. obl. & conſ. 71. num. 2. vol. 2. quos citat, & ſequitur Vrſill. Affl deciſ. 151. num. 1.

8 Sed hoc caſu † debet infans à parentibus ſeparari, & in loco tuto, vbi in fide inſtruatur, educari: Ita reſpondit ſac. congregat. Trid. conc. paucis ab hinc annis Camillo Dadeo primo Epiſcopo Foſſaneñ. Vbi cùm quædam Chriſtiana nutrix cum infante Hebræo, quem lactabat, ſe in ædes cuiuſdam cuius fortè contuliſſet, à nobilibus quibuſdam adoleſcentibus idem infans fuit baptizatus, vnde iuramento patres dixere, vt ſegregaretur, vbi in fide Chriſtiana poſſet adoleſcere, vt diligenter fuit factũ, & cautè, ne vllo modo parẽtibus, qui puerum anxiè exquirebant, ad illum educantes via pateret: & ita Commune illius piæ Vniuerſitatis pecunia in pio loco fuit educatus: Nec erat vllo iure reddendus, ne in ſacramenti ſuſcepti contemptum, & ad Chriſtianæ Religionis ignominiam, Iudaicam perſonam à ſuis denuò cogeretur aſſumere, & erroribus parentum rurſus inuolui, dicto cap. Iudæorum, 28. quæſt. 1.

Tum etiam, vt fidem, quam, etiam inuitis parentibus, acceperat tenere adigeretur, ne nomen Domini blaſphemaretur; & ſuſcepta fides contemptui eſſet, atque ludibrio, dicto cap. de Iudæis, 45. diſtinct.

9 Præterea † contra impreſſionem characteris cũ indelebilis ſit, nulla dari debet reſtitutio, nec poteſt: maximè, cum quis inuitatur ad meliora. Abb. in d. c. maiores, §. item quæritur, num. 7. de baptiſ.

10 Nam † dolus, quo quis ad bonum animæ inducitur, non imputatur, nec impedit propoſitum melioris vitæ, cap. cum dilectus, & ibi gloſ. de ijs, quæ vi met. ve cauſ. fiunt, quod etiam ſequitur Abb. in dicto c. maiores. Et hoc loco facit illa ſolemnis iuris regula, multa facta tenere, quæ alias fieri prohibentur, l. 1. §. biduum, ff. quan. appell. ſit. cum alijs ſimul.

11 Subſunt † Iudæi foro eccleſiaſtico in delictis eccleſiaſticis ſi peccauerint in clericum, vel in fidem, aut contra canones, aut legem diuinam, veluti, ſi Iudæus dimittat vxorem, & aliam accipiat, quia punitur per iudicem eccleſiaſticum, ſeruata lege Iudæorum, Bald. conſ. 315. Iudæis tutela in fine, & conſ. 316. quia ſæpè in fine, volum. 1. & Calder. conſ. 125. aliàs 11. de Iudic. & for compet. & conſ. 489. aliàs 2. de Iudæis, & idem Bald. in conc. 422. lib. 5. quem citat, & ſequitur Card. Tuſchus tom. 4. pract. concl. 372. num. 1. & Surd. deciſ. 133. num. 2.

12 Foro † ſeculari ſubſunt in delictis ſecularibus, Calder. ibid. In cauſis verò, quæ inter perſonas ſeculares ſunt miſti fori, etiã contra Hebræos, locus eſt præuentioni,

reſponſ. & contrafacientes, aut hæreticalia inter Chriſtianos dogmatizantes, auctoritate eccleſiaſtica ſunt compeſcendi, & puniendi, Innocent. in dicto cap. quod ſuper, vbi etiam Hoſtienſ. de vot. & vot. redemp. & Burſat d. conſ. 90. nu. 2. & 3. vol. 1.

22 Iudæus, † qui apoſtatas, hæreticoſue ſcienter domi ſuæ acceptauerit, aluerit, commeatu iuuerit, ſeu quouis modo cibaria eis vbicunque præbuerit, deduxerit, ſeu aſſociauerit, vel deducendos, ſeu aſſociandos, curauerit, aut ſumptus miniſtrauerit, duces, comiteſue illis adiunxerit, vel, ne ab eis perpetrata deprehendi, aut inueſtigari queant, fecerit, quiſque dictos apoſtatas, aut hæreticos, ſcienter, aliquo modo receptauerit, occultauerit, defenderit, aut eis opem, conſilium, auxilium, vel fauorem, quomodolibet, præſtiterit, ab Ordinarijs locorum; & Inquiſitoribus pœnis eſt plectendus.

23 Cœteri verò † ex Chriſtianis hæreticorum fautores, ſi qui fuerint, quod abſit, ſunt ipſo iure excommunicati, & aliàs pœnas incurrunt, de quibus in cap. excommunicamus. §. credentes, de hæreticis. Aim. in direct. Inquiſitor. par. 2. quæſt. 53. num. 5. & ibi Pegn. in comment 78 §. & duodecim.

24 Libros etiam † hæreticos, thalmudicos, aut alios Iudaicos, quomodolibet damnatos, aut aliàs prohibitos, tenentes, cuſtodientes, vel diuulgantes, aut in quæcunque loca deferentes, aut ad eam rem operam ſuam accommodantes, eidem Ordinariorum, & Inquiſitorum iudicio ſubijciuntur, vt in eadem conſt. §. ſi libros hæreticos, ead. pag. 1306.

25 Si autem † Chriſtianos deriſerint, redēptionis noſtræ hoſtiam ſalutarem in aræ crucis immolatam Chriſtum Dominum ludibrio, ac deſpectui habuerint, vel quandoque maxime verò in ſacro paraſceues die agnum, ſiue ouem, aut quid aliud cruci affixerint, aut appenderint, in eamuè conſpuerint, ſeu quandocunque contra ipſam fecerint, pro grauitate criminis eorundem Ordinariorum, & Inquiſitorum iudicio pœnis ſunt plectendi, vt in eadem pagina § ſi Chriſtianos.

26 Id † enim ſemper ſolemne fuit Hebræis, vt Chriſti genus vituperent, doctrinam improbent, vitam blaſphement, miracula peruertant, & diſcipulos occidant, vt inquit D. Thomas ſuper Iſai. cap. 1. col. 5. cir. med. tom. 13.

27 Lege etiam canonica puniuntur, quando delinquunt contra legem ſuam veteris teſtamenti, vt per Ioannem Andreæ in cap. quod ſuper his, il primo, de vot. quem citat, & ſequitur Felyn. in cap. 1. num. 28. de conſtit.

28 Iudæis † publica officia committi non debent, neque Sarracenis, neque paganis: quoniam ſub tali prætextu Chriſtianis plurimum ſunt infeſti, conc. Toleta. 3. in cap. 14. relatum, in cap. nulla officia, 54. diſtin. & in cap. conſtituit, 17. quæſt. 4. cap. cùm ſit nimis, & cap cùm ex ſpeciali, de Iudæ & Sarrac. Sylueſtr. in Sum. in verſ. Iudæus, nu. 7. Honor. Papa primus in ſua conſt. incipiē. dilectus filius, §. item quod Iudæis, Alexand. conſ. 13. attentis. num. 2. volum. 7. & ita etiam ſtatuit Carol. II. Siciliæ Rex, vt in cap. item ſtatuimus, quod Iudæis. pagina 316.

29 Ratio eſt, † quia ſunt infames, & odioſi eo quod inſidientur fidei Chriſtianæ, Roland. à Valle conſ. 35. num. 9 & 16. volum. 2. Bero. conſ. 28. num. 44. volum. 3. Nec etiam quodlibet aliud officium, ſeu commerciū per quod Chriſtianis aliquod grauamen ingeri poſſit, illis eſt committēdum Abb in eodem cap. ex ſpeciali, 1. not. Vbi etiam Felyn. & Ancharan. conſ. 271. num. 2. ver. ex hoc ergo, Nec illis cum Chriſtianis ludere, aut comedere licet, vt capit. ad menſam, vbi gloſ. Io. de Turrecrem. num. 5. & Archid. num 211. q. 3.

30 Chriſtianis enim † azima Iudæorum comedere prohibitum eſt, etiam ſeorſum ab eis, quia eſt cibus diſcretus ab eis, qui etiam inhibetur, & clericus contrafaciens eſt deponendus, laicus verò excommunicandus, c. nullus, & c. omnes 28. q. 1. & Sylueſtr. in verſ. Iudæus num. 2.

31 † Præterea, quia doctoratus eſt dignitas, ideò, nec poſſunt Iudæi doctorari, Bart. in l. fin. C. de Iud. & Felyn. in cap. 1. numer. 4. eod. titul.

Sed ſi aliquibus in locis, & malè in † arte medica doctorentur, non poſſunt ad Chriſtianorum ægrotantium curam accedere, aut illis intereſſe, etiam vocati, & rogati. Nam medici Hebræi alijque infideles,

Digitized by Google

les, id præſtare prohibentur : ſi quis autem
Chriſtianus, quomodolibet exemptus, ac
cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, condi-
tionis, & præeminentię exiſtens, in contra-
rium facere auſus fuerit, ſacraméta eccle-
ſiaſtica nullatenus ſunt ei miniſtranda,
nec etiam á regularibus exéptis, & ſic de-
cedens eccleſiaſtica carere debet ſepultu-
ra, vt in Conſtit. Gregor. XIII. 71. in Bull.
Roman. pag. 1303. Ipſi etiam Iudæi tranſ-
greſſores pœnis ſunt plectendi, vt in eadē
conſtitut. circa fin. At neſcio, quo modo ſa-
tis tutò committant ſe, aut ſuos, dum ægri
decumbant, Chriſtianorum nonnulli perfi-
dis Iudæis, qui Chriſtiano nomini hoſtes
ſunt acerrimi. Nam, ſi Chriſtum ſunt perſe-
quti, & nos perſequentur.

33 Vnde † mortem profectò appetit, qui à
Iudæo ſanitatem quærit, cap. qui ſine,
27. quæſt 2. & qui ſe Iudæo committit, vitæ
renunciat, l. Princeps, C. de princ. agen. in
reb. vt tenet etiam Rip. in tractat. de peſt.
num. 52. 53. & 54. Vbi etiam acriter Chri-
ſtianos reprehendit, qui in ſuis morbis ad
Iudæos medicos confugiunt.

34 Nam † bonus, & Chriſtianus medicus
ægrum monet, & hortatur ad implorandū
Chriſti auxilium, & ad confeſſionem, &
pœnitentiam, cap. cùm infirmitas, de pœn.
& remiſſ. imò adhæc medicus quiſq; Chri-
ſtianus tenetur ſub grauibus pœnis, vt in
conſtit Pij Papæ V. incipieñ. ſupra gregem.

35 At, † quomodo hæc docebit Iudæus, qui
Chriſto eſt inimicus, & qui prohibetur
Chriſti nomen inuocare, vt per Bart. in
procem. ff. num. 2. quem citat, & ſequitur
Rip. ibidem eodem num. 59. non ideò mi-
rum, ſi plerunque fit, vt huiuſmodi languē-
tibus non detur conualeſcere, vt potè, qui
verum medicum fugiant. Rip. ibid.

36 Committens † autem Iudæo officium
monitione præmiſſa per prouinciali con-
cilium compeſci debet. Iudæo vero offi-
ciali, tamdiu Chriſtianorum communio in,
commercijs, & alijs eſt deneganda, donec
in vſum pauperum Chriſtianorū, ſecundū
prouidentiam diœceſani Epiſcopi conuer-
tatur, quidquid à Chriſtianis fuerit adeptus
occaſione officij ſic ſuſcepti, & officium
cum pudore dimittat, quod irreuerenter
aſſumpſit, vt eo. cap. cùm ſit nimis, §. ſi quis
autem, & ibi Abb. in princ. & Sylu. dict. n. 7.

37 Eadem etiam ratione † neque hæreticis,
caluiniſtis, vgonotis, alijſque perſonis,
quibuſcunque nominibus nuncupentur, &
cuiuſcunque ſint ſectæ ab Eccleſia Catho-
lica, & Apoſtolica Romana damnatæ, de
quibus in auth. Gazaros, in l. Arriani, C. de
hæret. & manich. & cap. penult. 24. quæſt.
3. publica officia ſuper Chriſtianos com-
38 mitti debent, quia † huiuſmodi nequiſſi-
morum hominum genus crudelius, quàm
Iudæi ipſi, Chriſtianos infeſtant, & auden-
tius Chriſti fidem conantur euertere, & ob
eam cauſam, ſunt etiam ipſis Iudæis dete-
riores; quòd minus peccet, qui viam Do-
mini non agnoſcit, quàm qui, poſt agnitam
retrocedit, cap. quidam de apoſtat. cap. ſi
refugientes, de pœnit. diſt. 4. Rip. in dicto
tract. de peſt de remed. ad. curan peſt. num.
58. Quare cum eadem ratio, in huiuſmodi
nefarijs hominibus, quæ in Iudæis militet,
& grauior, idem ius ſtatui debet, Crauetta
conſ. 183. num. 3.

Ideò Innoc. III. Gregor. IX. & Paulus
39 IIII. eoſdem † hæreticos eorumque fau-
tores, & illis credentes excommunicatio-
nis ſententiam, & infamiam ipſo facto in-
currere voluerunt, & ad publica, ſeu pri-
uata officia, vel conſilia, aut dignitates, in-
habiles fore declararunt, alijs pœnis con-
tra eoſdem inflictis, de quibus per eundem
Innoc. III. in Bull. Roma. cap. 2. pagina 2.
Greg. IX. eod. Bull. cap. 3. pag. 3. & Paul.
IIII. cap. 42. pag. 630. & ſeq.

40 Aliud etiam vrget, † ne hæreticis officia
publica credantur, quia ſcilicet, ipſi quo-
cunque nomine cenſeantur, & cuiuſcunq;
ſectæ exiſtant, ſunt excommunicati, vt in
cap. excommunicamus, 1. in princ. de hæ-
ret. Paul. III. in Bull. Roman. eodem cap.
42. pag. 630. & in Bull. Cœn. Domini, num.
1. Nauar. de cenſ. Eccleſ. cap. 27. num. 55.
tom. 1. & publicè ſunt denunciati vigore
eiuſdem Bullæ Cœn. Dom. quæ ſingulis an-
nis innouatur, & quinta feria maioris heb-
domadæ ſolemniter Romę publicatur, quę
publicatio omnes afficit, vt Capella Toloſ.
deciſ. 444. num. 2. quam ſequitur Gomeſ. in
procem. Reg. Cancell. & alij, in cap. 38.
num. 157. lib. 1. citati, & ideò vti maiore
excommunicatione innodati, & ab omni
fidelium communione ſemoti ſunt pœni-
tus euitandi, tantùm abeſt, vt fidelibus præ-

eſſe.

Digitized by Google

eſſe poſſim, Abb.in rubr de ſent.excom. n.3.verſ.quædam eſt excommunicatio, Sylueſtr.in ver.excommunicatio, nu.1.& Nauar.cap 27.nu.1.ver.maior verò, tom.1.

41 Iudæi verò † ſunt incapaces excommunicationis, quia non ſunt in gremio Eccleſiæ. Hinc fit, vt magis cum Iudæis, quam cum excommunicatis hæreticis, communicare poſſumus.

42 † Poſſunt tamen Iudæi etiam indirectè excommunicari, Chriſtianorum commerciũ donec ſatisfecerint illis interdicendo, d.cap.poſtulaſti, in fin. & ibi Abbas, nu.4.

43 Tolerantur autem Iudæi † non autem hæretici, quia Iudæi, nunquàm ſuſceperũt fidem Chriſtianam, hæretici autem ſuſceperunt: Iudæi religionem colunt, quam Deus inſtituit, ſaltem pro tempore, hæretici eam, quam diabolus eorum doctor inuenit ſecta Iudæorum Eccleſiæ vtilis eſt; quia eorum libri ſunt Prophetiæ noſtrarũ, & eorum ceremoniæ figuræ noſtrorũ myſteriorum, quibus probamus, nos non finxiſſe hæc vaticinia, quandoquidem accuratè ſeruantur á noſtris inimicis, nec Iudæi conantur peruertere Chriſtianos, vt plurimùm, quemadmodum faciunt hæretici, vt poſt conc. Tolet.can. 55. 56. Aug.& Bernard quos citat tenet Card.Bellarm. in 2.controu.gener.de laic.cap.22. ad 3.arg. lib.3.tom.2.

44 Et, quòd Iudæi † non ſint ita deteſtabiles, ſicut hæretici, quia fides Iudæorum habet principium veritatis, tenet Bald. in l. nullus, nu.4. C.de Sum.Trinit. & fid.Cath. Fely.in cap.conſuluit, n.5. de Iudæ.& Sarrace.& Anchar. conſ.271. aliàs 166. nu.2. verſ.quarto, ſi dicamus. Nihilominus nutrices Chriſtianas domi tenere prohibentur, cap.& ſi Iudæos, de Iudæ.& Sarrac.

45 Nec † Epiſcopi diſpenſare poſſunt, vt illæ extra domos Iudæorum habitantes eorum infantes lactare, & nutrire valeant.

46 Et Chriſtiani Iudæis, † Sarracenis, aut paganis ſeruientes ſunt excommunicandi, vt in cap.Iudæi, de Iudæ. & Aufrer. de poteſtat.eccleſ.ſuper ſect.perſ. verſ. ſexageſimo octauo, ſub num.41.ſunt enim & Iudęi de Eccleſia malignantium, ſicut hæretici.

47 Hinc dicitur, † duplicem eſſe Eccleſiam. Primam, & principalis triumphantium, in qua eſt ſtatus gloriæ ſempiternæ, vt: Cantate Domino canticum nouum, laus eius in Eccleſia Sanctorum. Pſalm. 149. Præpoſ. in Summ 15.diſt. Dionyſ. Carthuſ. de 4. nouiſ. c.58 per tot.& Card. Aræcoel. de Symb. Apoſt. cap 34. ſub littera E.

48 Secunda † Eccleſia militantium, quæ eſt fidelium, & Catholicorum collectio, & congregatio Eccleſiaſt.cap.3.in princip.c. Eccleſia.de conſecrat.diſt.1 gloſſ.in capit. cum clerici, in ver.Eccleſiæ, in fin de verb. ſignific.Tabien.in verb. Eccleſia, §.1. in princ.in ſumm.theolog par.1. quæſt.1.art. 3.dub.3.verſ.quartus locus, & idem Card. Aræcœli, eod.cap.34 ſub littera F.

49 † Eſt etiam eccleſia malignantium, de qua Dauid, inquit, odiui eccleſiam malignantium, & cum impijs nõ ſedebo. Pſal. 25.& cap.cum quibus, 24.quęſt. & hæc eſt ea congregatio, in qua conueniunt maligni nempè dicti Iudæi, hæretici, ſchiſmatici, pagani, & ſimilia, qui ſunt extra gremium Eccleſiæ, & de qua loquebatur Dauid de Philiſtæis, apud quos exul fuit á quorum conuerſatione, tamen abſtinebat, vt per Euthim.ſuper eod. Pſalm. 25. & de qua etiam Apocalyp. cap.19. circa princip. ibi, qui iudicauit de meretrice magna, quæ eſt eccleſia malignantiũ, vt per Dionyſ.Carth. de 4.nou.ar.6.cir.fi. Rebuff.ſuper conc.ſub tit. de conſt.in princ.gl.1.& Malon.de Sac. Sind.ca.7.in prin. Hæc eſt illa eccleſiæ ſeditiorum flammis plena, quæ non á veritate, ſed ab errore ſumpſit principia. Illæ pacis æternæ Principem Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum habent auctorem, iſta tenebrarum ducem diabolum, qui ſuas artes dolos, & machinationes explicat, & verſat aſſidue, vt ſub Chriſto militantes exturbet: in hos ſuæ ipſius exacuit vibrat, & contorquet ſpiculas, ſuoſq; immittit, & inſtigat ſatellites, homines perditos, & crucis Chriſti inimicos, qui Chriſtianam fidem confodiant. Iure merito igitur huiuſmodi nefariorum hominum genera malignantium eccleſia vocitatur, quæ eſt á fidelibus quibuſque viris euitanda, dicto cap. cum quibus, & c.notandum 24.quęſt.3.cum contra nos ſemper Iudaica, paganica, & hæretica latrat Inſania, vt doctè ſcripſit Malon.eod. lib.cap.15.ſub num.6.verſ.Rupertus.

50 Sunt etiam † permiſſæ Iudæis in dominijs Principum Chriſtianorum Synagogæ anti-

Digitized by Google

INDEX RERVM, ET VERBORVM MEMORABILIVM,

QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

LOCVPLETISSIMVS ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

A

ABbas nullius diœceſis, quando concurſum indicere poſſit. pag. 160. nu. 54

Abbates exempti, & habentes iura epiſcopalia tenentur Epiſcopo reuerẽtiam exhibere. pag. 16. nu. 30

Abbates præferuntur omnibus dignitatibus eccleſiaſticis ſecularibus. pag. ead. nu 31

Abbates, capita ordinum qui. pag. ead. nu. 32

Abbates, Abbatiſſæ, & virgines, quomodo benedicantur, & conſecrentur pag. 33. nu. 45

Abbates titulares, quos in concilio prouinciali præcedere debeant. pag 59. nu. 4

Abbates generales, capita ordinum, quam iuriſdictionem habeant pag 141. nu. 59

Abbates, capita ordinum, cæteris Abbatibus præferuntur pag ead. nu eod.

Abbates, capita ordinum, quæ benedicere poſſint pag. ead nu eod.

Abbatum procuratores in concilio prouinciali, quam votum habeant. pag. 60. nu. 7

Abbatiſſa, qua ætate, & qualis eligẽda. pag. 31. nu 32 & pag. 138. nu 45

Abeſſe non poſſunt Epiſcopi ſingulis annis vltra trimeſtre. pag. 311. nu. 7

Abeſſe quando poſſint Epiſcopi à reſidentia pag. 312. nu. 8

Abeſſe non poſſunt canonici à reſidentia vltra tres menſes. pag. ead. nu. 11

Abeſſe non debent parochi tempore epidemiæ. pag. 315. nu. 32

Abiuratio eſt ſolemnis hæreſum deteſtatio cum aſſertione catholicæ veritatis. pag. 358. n. 42

Abiuratio eſt quadruplex de leui, de vehementi, de violenta, & de formali. pag. ead. nu. 44

Abiurationis vſus, quare fuit inſtitutus. pag. ead. nu. 43

Abſens clericus pro vrgenti neceſſitate, vel euidenti eccleſiæ vtilitate, diſtributiones quotidianas, non amittit pag 212. nu. 23

Abſens ex cauſa, quomodo beneficio debeat prouidere. pag. 312. nu. 13

Abſens, elapſo termino licentiæ ſibi cõceſſæ, quomodo priuari poſſit. pag. ead. nu 14

Abſentes ſine legitima cauſa diſtributiones percipere non poſſunt. pag 313. nu. 20

Abſentes in Apoſtolicæ Sedis, aut Epiſcopi ſeruitio fructus præbendarum integrè percipere poſſunt. pag. 314. nu 29

Abſentes vltra tres mẽnſes, quomodo ſint monendi. pag. 315. nu. 33

Abſentia à reſidentia propter peſtem non excuſat. pag. 212. nu 24

Abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ Domini Papa pluribus modis facultatem tribuit. pag. 393. nu. 164

Abſoluens à caſibus Papæ, & Ordinarijs locorum reſeruatis excommunicationis ſententiam incurrit. pag. 393. nu. 170

Abſoluentes à caſibus reſeruatis ſine ſpeciali facultate, quas pœnas incurrant. p. 188. nu 51

Abſoluere poteſt quilibet ſacerdos in articulo mortis, à quibuſcunque caſibus reſeruatis. pag. 110. nu. 27 & pag. 188. nu 52

Abſoluere prohibentur ſacerdotes ſeculares, & regulares à caſibus reſeruatis. pag. ead. n. 50.

Abſolui nemo poteſt à cenſuris in Bulla Cœnæ Domini contentis, niſi à Papa, præterquam in articulo mortis, & quomodo. pag. 110. nu 26

Abſolutio à cenſuris contentis in Bulla Cœnæ Domini in mortis articulo, quomodo concedenda pag. 393. nu. 163.

Abſolutio non præſumitur, niſi probetur. pag. ead. nu. 166.

Abſolutio duellantiũ eſt reuocata. p. 460. n. 161

Abſolutio egredientium clauſuram eſt reuocata. pag ead. nu. 162.

Abſolutionem à ſententia excommunicationis vi, aut metu extorquentes, nouam excommunicationem incurrunt. pag. 379. nu 87

Abſolutiones à caſibus reſeruatis ſine auctoritate ſunt nulla. pag. 395. nu. 174

Abſolutus à caſibus reſeruatis, quæ habent annexam excommunicationem, quando ſuperiorem adire teneatur. pag. ead. nu. 175

Abſtrahens quem de eccleſia, vel atrio eccleſiæ, vel de porticibus ipſius, quam pœnam incurrat. pag 95. nu. 11. & 13

Acceptio perſonarum non eſt apud Deum. pag. 92. nu. 29.

Acceſſiones per viam vnionis facta de beneficijs liberis ad eccleſias iuriſpatronatus, etiã ſubiectas, an fieri poſſint. pag 226. nu. 17.

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. pag. 302. nu. 70.

Actor regulariter forũ rei ſequi debet. pag. 373. nu. 38. & pag. 277. nu. 18.

Actore non probante, reus abſoluitur. pag 382. nu. 108.

Actiones deſcendentes, ex quaſi delicto non tranſeunt ad hæredes. pag. 322. nu. 48.

Acta, quæ contra leges fiunt, ſunt nulla. p. 249. nu 42.

Actus præiudicialis fieri non poteſt, niſi vocata parte, de cuius præiudicio agitur p. 147. n. 14.

Actus quilibet per procuratorem poteſt explicari, niſi fuerit à iure prohibitus. pag. 229. n. 64

Actus à principio omnino nullus ſemper nullus. pag. 427. nu. 63.

Actus non valet, præſcripta forma non reſeruata. pag. 451. nu. 104.

Actionem, qui habet ad rem, ipſum rem habere videtur pag 420. nu. 4

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. pag. 430. nu 95.

Adhærens eccleſiæ, vel eius porticibus gaudet priuilegio immunitatis pag 95. nu. 12.

Adminiſtratores fabricæ cõfraternitatum ſingulis annis Ordinario rationem reddere tenentur. pag. 278. nu. 24

Adrianus Papa, quam poteſtatem Carolo Magno conceſſerit. pag. 4. nu 6

Adrianus Papa à Lothario Rege purgationem ſuſcepit. pag 355. nu. 24

Adulterium, quomodo matrimoniũ impediat. pag. 231. nu. 76.

Adulter clericus, qua pœna ſit mulctandus. pag. 332. nu 31

Aduentus, & ieiuniorum tempore, an ſit quotidie prædicandum. pag. 55. nu. 8.

Aduocati, vel procuratoris officium, an, & quãdo clerici exercere poſſint. pag 329. nu. 19.

Aduocati dicuntur defendere rempublicam, ſicut milites armata militia pag. 330. nu. 21

Aër grauis cœlum inficit. pag 434. nu. 126

Aër impurus vbi eſt, & ibi morboſi ciues, & pauci. pag. 435. nu. 128

Aegyptij, quomodo defunctos lugebant pag. 446. nu. 53.

Aegyptus ob Pharaonis peccata varijs affecta fuit anguſtijs. pag. 470. nu. 10

Aetas requiſita, vt quis ad Cardinalatum poſſit promoueri. pag. 13. nu. 13.

Aetas triginta annorum completorum in Epiſcopo requiritur. pag. 22. nu. 7.

Aetas monialibus præſcripta pag. 136. nu. 35.

Aetas ad obtinenda beneficia, quæ requiratur. pag. 156. nu. 14

Aetas in coadiutore, quæ requiratur. pag. 181. nu. 73. & 74.

Aaron, ob ſacerdotij dignitatum, lepra à Deo minimè percuſſus fuit. pag. 340. nu. 102

Affinitas ex fornicatione primum, & ſecũdum gradum non excedit. pag. 231. nu. 75.

Affinitas nulla fit ex matrimonio per verba de præſenti contracto, & non conſummato. pag 233. nu. 92.

Affinitas ex qua cauſa proueniat. pag. ea. n. 94

Affinitas, quid ſit. pag. 234. nu. 101.

Affirmãs Epiſcopos ſibi caſus reſeruare nõ poſſe, anathematis pœnam incurrit. pag. 187 n. 49.

Agens non agit, niſi in patiente bene diſpoſito. pag. 471. nu. 17.

Aldo.

Digitized by Google

INDEX.

Aldobrandinus, S.R.E. Cardinalis in recuperatione Ducatus Ferrariæ laudatur. pag 122. nu.35.

Alexander Magnus reuerentiam ſacerdoti exhibuit. pag.82. nu.29

Alleganti, prædeceſſorum ex deuotione celebraſſe, onus probandi incumbit. pag.250 nu.45

Alienabilis res ſemel affecta ſemper durat alienabilis. pag.116. ſub nu.3

Alienari poſſunt eccleſiaſtica bona intuitu pietatis. pag.117. nu.9

Alienatio de rebus Eccleſiæ fieri non poteſt. pag.113. nu.1

Alienatio rei eccleſiaſticæ facta, forma non ſeruata, infringitur. pag 175. nu 24

Alienatio rerum immobilium minoris, quando reſcindatur. pag.176. nu 25

Alienatio bonorum Eccleſiæ eſt de Papæ reſeruatis. pag 424. nu.40

Alienatio facta contra formam extrauagantis ambitioſæ eſt nulla. pag.427. nu.63

Alienatio præſumitur facta in fraudem, ſi fiat conſanguineis. pag ead nu 67

Alienationem, antequam fiat, debent præcedere tres tractatus, cum quibus fieri debet. pag. ead. nu.68

Alienatio, ſi fiat ſine Apoſtolica auctoritate, eſt nulla. pag.428. nu 69

Etiam iuramento vallata, ibidem. nu.70

Alienatio bonorum eccleſiæ poteſt à rectore alienante reuocari, etiam ſi iuramentum interuenerit. pag.ead. nu.72

Alienatio bonorum Eccleſiæ fieri poteſt auctoritate Ordinarij de prædijs parui momenti. pag.ead. nu.73

Alienatio bonorum eccleſiæ nunquam fieri debet, niſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem. pag ead. nu.75

Alienationis titulo bona eccleſiaſtica alienantes, & recipientes, pœnam excommunicationis, & alias pœnas incurrunt. pag.126. n.67

Alienationem bonorum eccleſiaſticorum, Paul. Papa II. ſub grauibus pœnis prohibuit. pag. 124. nu 54

Alienans aliquid de iure Eccleſiæ eſt honore priuandus. pag.116. nu 5

Alienantes res, & bona eccleſiaſtica inferiores Prælati pœnam priuationis incurrunt, pag. 126. nu 65. & ſeq.

Alienatis eccleſiarum bonis, Eccleſiæ, & ipſa beneficia, vti vacantia, ab Ordinarijs locorum, niſi ſint Papæ reſeruata, conferri poſſunt. pag.ead. nu.66

Alienatione prohibita, cenſetur etiam prohibita qualibet eius ſpecies. pag.120. nu.22

Alienationes, quæ auctoritate Apoſtolica ex cauſa admittuntur, quibus verbis Ordinarijs locorum committantur. pag.123. nu.47

Alienationes bonorum eccleſiaſticorum ſine cõſenſu Papæ ſunt nulla. pag.125. nu.57

Alimenta, & ſumptus litis, vtrum vxori extra domum viri habitanti, ſint præſtanda. pag.236. nu.110

Alimenta ante ſententiam debentur. pag.237. nu.127.

Alimenta parocho minime ſunt minuenda. pag.301. nu 63

Alphonſus Eſtenſis Dux Ferrariæ petijt inueſtituram pro Ducatu Ferrariæ, in aliam perſonam prorogari. pag.118. nu.13

Alphonſus Palæotus Archiepiſcopus Bononienſis, de ſacra Syndone optimè ſcripſit. pag.134. nu.24.

Altare, niſi ab Epiſcopo, aut Epiſcopi mandato, execrari, vel deſtrui non debet. pag 37. n.12

Altari priuilegiato miſſa dicta pro tali anima, an illam liberet. pag 52. nu.31. & ſeq.

Altari ſeruiens de altari viuere debet. pag. 301. nu.63

Alternatiua Epiſcopi non reſidentes gaudere non poſſunt. pag 155. nu.4

Alternatiua eſt Epiſcopis, cum dictione taxatiua, verè, & perſonaliter duntaxat, conceſſa. pag ead. nu.5

Ambroſius, nõdum baptizatus, fuit electus Mediolani Epiſcopus. pag.81. nu.13

Andræas, & Ioannes ad Pontificatum quare non fuerint electi. pag.3. nu.1

Angeli ſacerdotes appellantur. pag.78. nu.8

Angliæ rex defenſoris fidei titulo à Papa fuit decoratus, poſt ex cauſa regno priuatus, & excommunicatus. pag.13. nu.66

Angliæ Regis Henrici IV. ſcelera, & ſupplicia. pag.84. nu 42

Anathema, an differat à maiori excommunicatione. pag 366. nu.3

Animari ſolet maſculus intra quadrageſimũ, fœmina verè intra octogeſimum diem. pag. 414. nu.28

Animalia in ſacris litteris oculis plena, quid denotent. pag.444. nu.30

Animæ defunctorum, quæ, & quando à peccatis ſoluuntur. pag.449. nu.89

Animæ defunctorum quatuor modis à peccatis

a 2 ſoluun-

Digitized by Google

ſoluuntur. pag.449. nu.87
Anima noſtra quomodo in præſenti ſæculo coadiuuari poſſunt. pag.ead. nu.88
Animæ, quibus ſuffragijs iuuētur. pag.408. n.99
Animas à debitis ſuffragijs defraudãtes ad reſtitutionem tenentur. pag.ead. nu.100
Anguilla à Sancto Gulielmo è lacu Lemano depulſa. pag.473. nu.28
Angelus Romæ ſuper Adriani molem conſpectus. pag.475. nu.34
Appellantes à grauamine, vel futura executione Apoſtolicarum ad iudices ſeculares quàm pœnam incurrant. pag.374. nu.51
Appellare, quando liceat à mala electione in concurſu facta. pag.158. nu.37
Appellatio eſt admittenda à pronunciatione ſuper incompetentia iudicis, vel ſuſpicione. pag.141. nu.66
Appellatio à non admiſſione, ad iuris arbitrorum electionem ad Papam eſt interponenda. pag.142. nu 67
Appellatio, an admittatur in crimine ſimoniæ. pag.147. nu.48
Appellatio non datur à reprobatione examinatorum, ſed tantum à mala Ordinariorum electione. pag.158. nu.36
Appellatio datur à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis. pag.260. nu.44
Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione penſionis non ſuſpendit iudicatū. pag.260. nu.43
Appellatio, quando ſuſpendat iudicatū in cauſa decimarum. pag.261. nu.43
Appellatio in cauſa decimarum admittitur, vt in alijs cauſis. pag.261. nu.47
Appellatio à ſententia lata ſuper decima leguminum, & minutorum, an ſit admittenda. pag ead. nu.48
Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione decimarum perſonalium ſuſpendit iudicatum. pag ead. nu.49
Appellatio in cauſis viſitationis non admittitur, ab interlocutoria, & quomodo à definitiua. pag 295. nu.21
Appellatio à grauamine in cõcurſu illato, quomodo admittatur, pag 309. nu.31
Appellatio eſt prouocatio à minori ad iudicem maiorem. pag.371. nu.35
Appellationes à tribunali imperiali interponendæ ad tribunal Ducis Sabaudiæ interponi debent. pag.75. nu 27
Apoſtatarum extra clauſtra degentiū, bona ſunt Cameræ Apoſtolicæ applicata pag.343. n.51
Apoſtata ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrunt. pag.137. nu 43
Apoſtolica Sedi ſpecialiter ſunt reſeruata beneficia in Curia Romana vacãtia. p.167. n.78
Apoſtolica Sedi vacantia beneficia, quæ ſint reſeruata, vide in littera R.
Apoſtolorum locum tenent Cardinales. p 12. n.2
Approbati ad parochiales in concurſu, qui præferendi. pag.158. nu.33
Approbata à Pontifice appoſita in eleuatione rei eccleſiaſticæ, an, & quomodo cenſeantur. pag.426. nu.53
Aqua benedicta, quæ, & luſtralis dicitur per ſeptem inuocationes conficitur. pag 41. nu.14
Aqua benedicta peccata venialia remittūtur. pag ead. nu.15
Aqua benedicta fugat dæmones, & alia operatur. pag 42. nu.22
Aquæ benedictæ aſperſio cur fiat pag.ead nu 18
Aquæ benedictæ, quænam fuerit figura in teſtamento veteri. pag ead. nu.19
Aquæ benedictæ effectus eſt duplex, ſpiritualis, & temporalis. pag ead. nu 20
Aquæ benedicendæ forma in duobus verſatur. pag ead. nu 24
Arbitrium Epiſcopi in concurſu prorogando vltra alios decem dies extendi non poteſt. pag. 157. nu 29
Arcadius grauiter ab Honorio Papa reprehenſus. pag 82. nu 32
Arcadius Imperator ſupplex ſe pœnitere in epiſtola fatetur, veniam petende pag 83 nu.36
Arcadius ſupplex ad ſacramenta reſtitutus. pag.ead. nu 37
Arcadij Imperatoris iuſto Dei iudicio intempeſtiua mors. pag ead. nu 39
Arcadio Imperatori, & Eudoxiæ vxori, Innocentius Papa Sacramentorum perceptionem interdixit. pag.ead. nu 35
Archidiaconi, quando ſint Vicarij Epiſcopi. pag 68. verſ.5. ſub nu 2
Archidiaconi, & alij inferiores, quibus conditionibus poſſint viſitare. pag 297. nu.29
Archiepiſcopus, & Epiſcopus ſynodum non conuocantes, ſuſpenſione puniendi pag 60. nu.11
Archiepiſcopus Bononienſis eſt Princeps. pag. 273. nu.40
Archiepiſcopi, quas indulgentias concedere poſſint. pag.47. nu.18
Archipresbyteri, plebani, & curam animarum habentes per ſe, vel per alios, prædicationis munus exequi debent. pag.53. nu 2

Ar-

Argenterij Montis Regalis Epiſcopi commendatio pag.271. ſub nu.30
Argumentum ab exemplis ethnicorum deſumi poteſt.pag.82. nu 30
Aiſtulphi Longobardorum Regis ſacrilegi miſerandus interitus pag.436. nu.139
Archiconfraternitates non poſſunt alias ſocietates aggregare, niſi auctoritate Pontificis. pag.444. nu 36
Arguere non licet à peccatoribus ad Deum, vel eius ſanctos.pag.472. nu.25
Arma, & alia vſui bellico ad infideles deferentes excommunicationis ſententiã incurrunt. pag 376. nu.42
Aſſaſſini, qui dicantur.pag.99. nu.27
Aſtrologorum cauſæ ad forum eccleſiaſticum ſpectant.pag 348. nu.14
AtteſtatioNauarri de impetratis abſolutionibus à cenſuris, reſtitutione facta pag 395. n.178
Attingere annum legitimum ſufficit in ordinũ ſuſceptione.pag.31 nu.31
Auditor Cameræ Apoſtolicæ, quando interdictũ promulgare non poſſit.pag.108. nu.102
Auctoritatis propriæ lumine fulgẽtes præferũtur ijs, qui vices aliorum gerunt.pag.179.nu.58
Auctoritate ordinaria Epiſcopi ſuas ſententias exequtioni poſſunt demãdare pag 133.n.18
Auſtriaca Catarina matrimonium cum Henrico Anglorum Rege.pag 133. nu 96
Auxilium legis fruſtra implorat, qui in legem committit.pag.77. ſub nu.3

B

Babylonia Rex Nabuchodonoſor ob templi depradationem, quæ flagella ſit paſſus. pag.101. nu 36
Balthaſar Rex ob profanationem vaſorũ templi fuit miſerrimè occiſus.pag.ead. nu 37
Baptiſmus eſt fundamentum, & ianua omniũ ſacramentorum.pag.29. nu.12
Belli tempore regulariter non tenentur clerici ad cuſtodiam.pag.109. nu.21
Benedicere virtute ordinis, qui poſſint.p.40.n 7
Benedicere poteſt Epiſcopus.pag.ead. nu.eod.
Benedicere non licet presbyteris eodem modo, quo ſolet Epiſcopus.pag.ead. nu 8
Benedicere, quæ ſacerdotes poſſint pag ead n.10
Benedicere calices non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi pag.71. nu.12
Benedicere, quæ poſſit Abbates, ordinum capita, pag.141. nu.60
Benedictio multipliciter accipitur.pag.39.nu.1
Benedictio eſt duplex.pag ead. nu.3
Benedictio Papæ venialia peccata remittit, & eſt res ſacramentalis.pag.40. n.6
Benedictio paramentorum ab Epiſcopo facienda. pag.ead. nu.7
Benedictio ſacrarum veſtium, quibus ex priuilegio ſit conceſſa. pag.ead. nu.ecd & 8
Benedictio nuptiarum à mundi primordio duxit originem pag.ead. nu.11
Benedictio eſt duplex, altera conſtitutiua ſacri, altera inuocatiua pag.334. nu.51
Benedictionis definitio pag 39. nu.2
Benedictionis vſus antiquus.pag.ead. nu.4
Benedictionis nomine, quæ veniant.pag.ead.n.5
Benedictionis aquæ, quis fuerit inſtitutor. pag. 41. nu.13
Beneficium vacans per permutationem, quando conferri poſſit.pag.254. nu.48
Beneficium habenti, quando Epiſcopus aliud conferre poſſit.pag.159. nu.11
Beneficium datur propter officium. pag. 171. nu.109
Beneficium amittit, qui ob fornicationem dimittit officium pag ead. nu.eod.
Beneficium pẽſione grauatum tranſit cum eodem onere ad quoſcunque ſucceſſores. pag. 204. nu.45
Beneficium vnitum perdit nomen beneficij.pag. 295. nu.20
Beneficium ſimoniacè obtentum poſſidens ad omium fructuum reſtitutionem tenetur.pag. 306 nu.13
Beneficium vnum vni eſt conferendũ.& quando plura.pag.307. nu 22
Beneficij impetratio, quomodo facienda. pag. 146. nu.11
Beneficij collatio facta clerico hæretico eſt ipſo iure nulla pag 359. nu.50
Beneficio ſpoliatus, quando non ſit reſtituendus. pag.186. nu.41
Beneficia conferre poſſunt Legati de latere pag. 14.nu.18.& pag.103. nu.38.
Beneficia conferre non poteſt vicarius generalis à capitulo deputatus.pag 69. nu.8
Beneficia per reſignationem vacãtia conferentes conſanguineis, affinibus, & familiaribus reſignantiũ tam collatores quàm præuiſi ſuſpenſionis pœnam incurrunt.pag 123. nu.45
Beneficia vacantia ob ſuorum bonorum alienationem, quãdo ab Ordinarijs poſſint conferri. pag.126. nu 66

Digitized by Google

Beneficia duo, an poſſint ſub eodem tecto per diſpenſationem ab Epiſcopo conferri. pagina 156. nu 12

Beneficia, quibus auctoritate ordinaria Epiſcopi conferre poſſint pag. ead nu. 17

Beneficia per reſignationem vacantia quibus non ſunt conferenda. pag 165. nu 67

Beneficia per reſignationem vacantia prohibitis perſonis conferentes, quas pœnas incurrant pag 166. nu 68

Beneficia in curia Romana vacantia, quibus ſint reſeruata. pag. 167. nu. 78

Beneficia ordinis Hiereſolymitani nõ cadut ſub reſeruationibus Apoſtolicis. pag. ead. nu 80

Beneficia vacantia per obitum officialium, & familiarium magni Magiſtri eidem ſunt reſeruata pag. 168. nu 90

Beneficia auctoritate ordinaria, & baiulini cõferre poſſunt. pag 169. nu 94

Beneficia ad quem finem conferantur pag. 171. nu 111.

Beneficia reſignata ob non publicationẽ, vacant ipſo iure pag. 176. nu. 27

Beneficia vacantia ob non publicationem reſignationis Sedi Apoſtolicæ ſunt reſeruata. pag. ead. nu. 28

Beneficia regularium commendata conſtitutioni de publicandis reſignationibus etiam ſubiacent pag. 177. nu. 40

Beneficia de iure communi Epiſcopi conferre poſſunt pag. 183. nu 2

Beneficia vacantia Apoſtolicæ Sedi reſeruata, quæ ſint, vide in littera R.

Beneficia libera, an poſſint in ſeruitutem iuriſpatronatus redigi. pag. 193. nu 20

Beneficia, & penſiones ex Papæ priuilegio laicus obtinere poteſt. pag. 201. nu 24

Beneficia, & penſiones milites regulares poſſunt obtinere. pag ead. nu. 25

Beneficia plura, & compatibilia Papa conferre poteſt pag. 211. nu. 6

Beneficia, & ſacros ordines an illegitimus obtinere poſſit pag ead. nu. 8

Beneficia, & ordines an ſimoniacus obtinere poſſit pag ead. nu 9

Beneficia eccleſiaſtica ſine canonica inſtitutione licitè obtineri non poſſunt pag 305. nu. 1

Beneficia, omni pacto, & conuentione ceſſante, debent obtineri pag 306. nu 7

Beneficia in confidentiam retinentes plures pœnas incurrunt pag. 307. nu 17

Beneficia per reſignationem vacantia conſanguineis conferentes, & illi impetrantes, quam pœnam incurrant pag. ead nu 19

Beneficia duo, quando auctoritate ordinaria cõferri poſſint pag. 308. nu. 25

Beneficia plura, quã duo, auctoritate ordinaria obtinens, quas pœnas incurrat p ead. nu 26

Beneficia viuentium non ſunt impetranda. pag. 309. nu 38

Beneficia hæreticorum ipſo iure vacant. pag. 359. nu. 52

Beneficia in confidentiam obtinentes ſunt ipſo iure ſuſpenſi. pag. 403. nu. 51

Beneficiorum omnium Papa eſt dominus. pag. 89. nu 16

Beneficiorum collatio de iure communi Epiſcopis competit pag. 144. nu. 1

Beneficiorum collatio Epiſcopis hodie in quatuor duntaxat menſibus ſpectat pag ead nu. 2

Beneficiorum pluralitas ſemper fuit odioſa pag. 155. nu 10

Beneficiorum permutatione pro parte non completa. vtrum pars læſa veniat reſtituenda, pag 165. nu 65

Beneficiorũ reſignationes, quibus ex cauſis Ordinarij admittere poſſint pag. ead. nu. 66

Beneficiorum religionis Hieroſolymitanæ collatio ad quem ſpectet. pag. 167. nu. 79

Beneficiorum permutationes ſunt publicandæ. pag. 174. nu. 10

Beneficiorum reſignationes quorumcunque ſunt publicandæ pag ead. nu 11

Beneficiorum reſignationes, quæ non ſunt publicandæ. pag ead. nu. 12

Beneficiorum reſignationes, quibus caſibus ſint nullæ. pag. 175 nu. 14

Beneficiorum ruralium reſignationes. quomodo debeant publicari pag. ead. nu 17

Beneficiorum ob non publicationem vacantium impetrationes, quomodo fieri debeant. pag. 177. nu 34

Beneficiorum collatio regulariter, ad quem ſpectet. pag. 183. nu 1

Beneficiorum collatores nihil pro collatione accipere poſſunt pag 305. nu 2

Beneficiorum poſſeſſionem tradentes, quando ſimonia pœnam incurrant pag ead nu. 3

Beneficialis penſio, quid ſit pag. 199 nu. 1

Beneficiales cauſæ, quando in Romana Curia cognoſcantur. pag. 143. nu 74 & 76

Beneficiarius malè impendens beneficij redditus, an peccet, & an ad reſtitutionem teneatur. pag. 91. nu. 22

Bene-

Beneficiarij eccleſiaſtici lege naturali debent operibus pijs erogare ſuperflua. pag.89.n 13 & pag 92. nu.19

Beneficiatus, quando agitur ad priuationẽ, ante ſententiam renunciare poteſt.pag.333.n.39

Beneficiatus ſpoliatus beneficio, propter crimen hæreſis, non reſtituitur.pag.359. nu 51

Beneficiatus hæreticus poſt commiſſum delictũ renunctare non poteſt.pag ead. nu.53

Beneficiati, deductis impenſis neceſſarijs, reliqua quomodo impendere teneantur.p 92. nu 34

Beneficiatis artem chirurgiæ exercere eſt prohibitum pag.414. nu.49

Berengarius in Imperatorem à Papa fuit inũctus.pag.10. nu.44

Berengarius à ſuis fuit occiſus.pag ead. nu.45

Bigamia eſt triplex vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria.pag.32. nu.36

Bigamia vera, quæ ſit.pag ead. nu.37

Bigamia interpretatiua, quot modis contrahatur pag.ead. nu.38

Bigamia ſimilitudinaria, quæ ſit.pag.ead.n.39

Bigamia præſtat impedimentum quatuor ex cauſis pag.409. nu.6

Bigamia ante baptiſmum contracta per baptiſmum non tollitur pag.414. nu.51

Bigamus ordines ſine diſpenſatione ſuſcipiens eſt ipſo iure ſuſpenſus. pag.402. nu.41.

Bigamus ad ordines promoueri non poteſt. pag. 32. nu.35

Bigamus, quare ab ordinibus arceatur, pagina ead. nu.40

Blaſphemia crimen eſt miſti fori pag.135.n.30

Blaſphemia hæreticales iudicio eccleſiaſtico tãtum ſubduntur.pag.ead. nu eod.

Bonus quiſque præſumitur, niſi probetur malus. pag.146. nu.38

Bona eccleſiaſtica non ſunt noſtra, ſed ſunt patrimonium Ieſu Chriſti. pag.66. nu.34. & pag 89. nu.15.& 18

Bona, prædia, poſſeſsiones à quo tempore cœperit eccleſia poſsidere.pag 86. nu.1.& ſeqq.

Bona eccleſiæ donata, quæ. pag.88. nu.8

Bona quamplurima Pipinus, & Carolus Imperator Eccleſiæ Romanæ dederunt. pag. ead. nu 9.

Bona, an eccleſia habuerit tempore Apoſtolorũ. pag.89. nu.13

Bona eccleſiaſtica, in quot partes diuidenda. pag ead. nu.14

Bona eccleſiaſtica, ſunt pauperum, quorum procurationem clerici gerunt.pag.ead. nu.15

Bona ſuperflua beneficiorum, quomodo iudicentur.pag 91. nu.23

Bona eccleſiæ oblata in primitiua eccleſia, quomodo impendebantur pag.92. nu.31

Bona eccleſiæ oblata, quare nunc matricibus eccleſiis conſeruentur.pag ead. nu.32

Bona eccleſiaſtica, tam diuino, quàm humano iure gaudent immunitate.pag.104. nu 1

Bona eccleſiæ, ac ſacerdotes ab ipſo Pharaone fuerunt immunitate donati.pag ead. nu.2

Bona eccleſiaſtica, & clerici iure Cæſareo immunitate gaudent.pag.ead. nu.3

Bona eccleſiaſtica oneribus grauãtes graues pœnas incurrunt.pag ead n.4.& pag 113.n.50

Bona eccleſiæ alienari non poſſunt pag 115 n.1

Bona eccleſiæ feudalia, & emphiteutica, an cõprehendantur in extrauag. ambitioſæ. pag. ead.nu 2 & pag.121. nu.29

Bona eccleſiæ immobilia exigui valoris, an alienari poſsint pag.116. nu 6

Bona eccleſiæ intuitu pietatis alienari poſſunt. pag.117. nu 9

Bona eccleſiaſtica ſolita infeudari, an hodie reinfeudari poſsint.pag.121. nu.29

Bona eccleſiæ donata ſunt Dei pag.124. nu.52

Bona eccleſiæ malè alienata ad eccleſias, nullo pretio reſtituto, reuertuntur pag 125. nu.56.& pag.126. nu.64

Bona eccleſiæ immobilia, & etiã pretioſa mobilia alienãs graues pœnas incurrit p.125.n.61

Bona eccleſiaſtica contra formam extrauag. ambitioſæ, alienantes excommunicationis pœnam incurrunt.pag.126. nu.67

Bona eccleſiaſtica pluribus cauſis permutari, & in emphiteuſim concedi poſſunt p.127 n.75

Bona mobilia, & immobilia viri, ac mulieres profeſſæ ſibi propria nulla habere poſſunt. pag.137. nu.41

Bona matrimonij ſunt tria, fides, proles, & ſacramentum.pag.221. nu.12

Bona acquiſita ratione clericalis ordinis, vel officij ſunt quaſi patrimonialia, & non faciunt ſpolium.pag 318. nu 14

Bona acquiſita ratione ordinis clericalis à quæſitis ex redditibus differunt.pag ead nu 15

Bona acquiſita de ijs, quæ beneficiarius parciùs viuendo conſeruauit, non cadunt ſub ſpolio. pag.ead. nu.16

Bona acquiſita litteras docendo, nõ cadunt ſub ſpolio. pag.319. nu.17

Bona donata per clericum inter viuos regulariter non cadunt ſub ſpolio pag.ead. nu 18

Digitized by Google

Bona acquiſita à beneficiario, quæ ſint ſpolio obnoxia. pag ead. nu.20

Bona per clericum acquiſita, quando de redditibus eccleſiaſticis acquiſita præſumantur. pag.ead. nu.22

Bona ex redditibus eccleſiæ à beneficiario empta, & alicui eccleſiæ, aut pio loco tradita nõ cadunt ſub ſpolio. pag.320. nu 26

Bona Romanam curiam ſequentium, quæ non faciant ſpolium pag ead. nu 28

Bona clericorum, qui perditam, ac damnatam vitam vixerint, an veniat ſub ſpolio. pag. 322. nu 47

Bona, & iuriſdictionem Eccleſiæ Romanæ occupantes in bullam cœnæ Domini incidunt. pag.391. nu.153

Bona Laicalia Eccleſiæ data, & à donante in emphiteuſim accepta publicari non poſſunt. pag.429. nu.83

Bona Eccleſiæ donata præſumuntur libera. pag.430. nu 93

Bonorum tria genera habent clerici p.88. n.11

Bonorum eccleſiaſticorum adminiſtratio ad Papam ſpectat. pag.317. nu.7

Bonorum eccleſiaſticorum quatuor ſunt ſpecies. pag ead. nu.8

Bonorum eccleſiaſticorum dominium eſt Dei. pag 320. nu.32

Bonis eccleſiaſticis Clerici ſuſtentari debent, & quare. pag 89. nu.12

Bonis nouitia, excepto victu, & veſtitu, monaſterium vti, & frui non poteſt. pag.137. nu.40

Bonifacius dux exercitus, qui ab eccleſia delinquentem extrahi iuſſerat, grauiter fuit reprehenſus. pag.102. nu.40

Bonifacius in eccleſia captum libertate donauit, & ipſum valdè pœnituit. pag.ead. nu.41

Bononiæ laus. pag 473. nu.32

Bononia in calamitatibus ad Virginem confugit, & quomodo. pag.474. nu.eod.

Bononienſium ſupplicatio ſolemnis. pag ead. nu.eod.

Bononienſis Archiepiſcopus eſt Princeps. p.273. nu.40

Bononienſes clerici in cauſis ciuilibus trahunt, & non trahuntur. pag.ead. nu.41

Bononienſium matronarũ laus. pag.237. n.131

Bulla Cœnæ Dom. præſcriptionem, quomodo impediat. pag 390. nu.151

Bulla Cœnæ Domin. an vbique ſit vſu recepta. pag 391. nu 154

Bulla, collationes, ſententiæ, & litteræ magni Magiſtri liberam exequtionem habent. pag. 170. nu.100

Bulla Cœn. Dom. radix, & fundamentum, quod ſit pag 383. nu.115

Bullæ Cœn Dom. publicatio facta Romæ ſufficit, & ligat vbique. pag 391. num.155. & pag. 392. nu.157

C

Cadauera non aſſocianda lamentabilibus fletibus pag.447. nu.65

Cadauera ſunt pſalmis, & precibus ſepulturæ tradenda. pag 445. nu.48

Cadauera vbi debeant ſepeliri. pag.450. nu 91

Cadauera Chriſtianorum cura apud antiquos maxima fuit pag.446. nu.51

Cadauera in Vrbe, & circa Eccleſias ſepeliri, quando fuerit permiſſum p 448. n.77 & 78

Cadauer Moyſi à populo Iſraelitico, & Abſalonis à Dauide, quomodo deploratum. pag. 446. nu.56

Cadauer cuiuſdam Prætoris noctis tempore à ſepulcro extrahitur. pag 449. nu.86

Caducitas inducitur ob deteriorationem rei emphiteuticæ pag 423. nu.31. & ſeqq.

Caducitas incurritur ob rei emphiteuticæ alienationem irrequiſita domino. pag 473. n.35 Declaratur nu.ſeq.

Calamitates, vnde nobis eueniunt. pag.469. n 6

Calamitates, quomodo ſuperandæ, vt abigendæ. pag 473. nu.29 & 30

Calicem. non, niſi de auro, vel argento, licet conſecrare. pag 37. nu.14

Campanas pulſare in ſabbato ſancto regularibus non prius licet, quàm cathedralis campana, vel maioris eccleſiæ ſonuerit. pag 57. nu.21

Campanæ ordinis Epiſcopalis poteſtate benedicuntur, & quomodo pag 33. nu.46

Canonicatus eccleſiarum collegiatarum, quibus conferendi. pag. 156. nu.20

Canonicatus eccleſiarum collegiatarum conferri poſſunt iuxta iuris communis diſpoſitionem. pag 15. nu.21

Canonica portio, quæ ſit, &, quibus debeatur. pag 274. nu.2

Canonica portio de quibus debeatur p.275. n.6

Canonica purgatio, etiam ab ignobilibus eſt recipienda. pag 354. nu.16

Canonica purgatio, quid ſit. pag.ead. nu.17

Canonicæ portionis nomine quarta intelligitur pag.277. nu.18

Digitized by Google

Canonico iure, & Cæſareo Epiſcopi omnium piarum diſpoſitionum ſunt exequtores. pag. ead. nu.19
Canonicus, an pro titulo, cuius cauſa obtinuit prabendam, teneatur ad ſolutionem penſionis antea reſeruata pag.204. nu.47
Canonicus, qui conſentit reſeruationi penſionis ſuper ſua prabenda, de iure pinguiorem. & liberam optare non poteſt.pag.205. nu.48
Canonicus Pœnitentiarius, quando non amittat diſtributiones quotidianas pag 212. nu.18
Canonicus cum prabenda theologali, ſi abſit, quando præſens eſſe cenſeatur.pag.ead. n.19
Canonici cathedralium collegialiter ſedentes, vel incedentes cathedralem Eccleſiam repreſentant pag.16. nu.33
Canonici cathedralium Eccleſiarum, quomodo ſint corrigendi pag.25. nu.32
Canonici cathedralis, quos, & quando præcedant pag.59. nu.4
Canonici veri fictis ſunt præferendi p.180.n 61
Canonici coadiuter, quos præcedere poſſit.p.ead. nu.62.& 63
Canonici non reſidentes, qua pœna puniendi. pag.313. nu.19
Canonici, quomodo per tres mēſes abeſſe poſſint. pag.ead. nu.21
Canonici gaudentes priuilegio abſentiæ diſtributiones quotidianas non amittunt. pag. ead. nu.22
Canonici, quando diſtributiones quotidianas nō amittant.pag ead. nu.23
Canonicorum tres ſunt gradus.pag.179. nu.56
Capax quandoq; eſt fœmina feudi, & fidelitatis iuramentum praſtat.pag.242. nu.19
Capella exiſtentes intra muros caſtellorum, parochiales, aliaue eccleſia, qua gaudeant immunitate pag.95. nu.6
Capita ordinum Abbates, qui. pag.16. nu 32
Capitulum litteras dimiſſorias concedens pœnam interdicti incurrit pag.403. nu.48
Capitula cathedralium, ſede Epiſcopali vacante, vices gerunt Epiſcopi.pag.68. ſub nu.2
Capitulum, mortuo Epiſcopo, in ſpirituali, & temporali iuriſdictione ſuccedit, ſed non abſolutè pag.69. nu.7.& 8
Capitulum, mortuo Epiſcopo, debet conſtituere Vicarium generalem, vel conſtitutum confirmare.pag.ead. nu.eod.
Carcerantes iudices eccleſiaſticos, quam pœnam incurrant.pag.375. nu.58
Cardinalis Guiſij mors violenta.pag.85. nu.43
Cardinalis Aldobrandinus legatus de latere. pag.122. nu.35
Cardinali ſoli non creditur, vbi agitur de alterius praiudicio pag.15. nu.23
Cardinales perſonas Apoſtolorum repræſentant, & ſunt pars corporis, & membra Papæ. pag.12. nu 2
Cardinales Epiſcopi ſunt ſex.pag.ead. nu.4
Cardinales in earum Epiſcopatibus habent ordinariam iuriſdictionem pag.ead. nu 6
Cardinales presbyteri 50. & Diaconi 14. eſſe poſſunt.pag.ead. nu.7
Cardinales ſub regulis Cancellariæ non comprehenduntur.pag.13. nu 9
Cardinales ex omnibus nationibus ſunt promouendi.pag.ead. nu.12
Cardinales, vt promoueantur, qua atas requiratur.pag.ead nu 13
Cardinales ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus comprehenduntur.p 175.n.20
Cardinales habent indultum in omnibus menſibus beneficia conferendi pag.185. nu 21
Cardinalium gradus eſt tripartibus, in Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, & vltra ſeptuaginta eſſe non poſſunt pag 12. nu.3
Cardinalibus ſingulis ſingulæ eccleſia pro titulo Cardinalatus conferuntur pag.13. nu.8
Cardinalium Presbyterorum eccleſiæ titulares, quæ pag.ead. nu.10
Cardinalium Diaconorum eccleſia titulares. qua.pag.ead. nu.11
Cardinalibus alia dignitates conferuntur.pag. 14. nu 16
Cardinalatus dignitatem aſſumere, qui non poſſint.pag.13. nu 14
Carnale matrimoniū eſt triplex.pag.224. n.34
Carnaliter ſe cognoſcentes poſt datam ſupplicationem, & ante diſpenſationis exequtionū inceſtum committunt.pag.215. nu.48
Carolus Borromæus ſanctæ memoria Epiſcopum otioſum acriter reprehendit.pag.443. nu.26
Carolus Magnus teſtamento Ludouicum filium in imperio ſucceſſorem nominauit, & Papa teſtamentum confirmauit pag 8. nu 28
Carolus Craſſus à Papa Imperator fuit coronatus.pag.9. nu 31
Caroli Magni deſcendentia in linea regū Germanorum finem habuit.pag.ead. nu 35
Caroli Magni linea penitus extincta. pag. 10. nu.44.in fine.
Caroli Emmanuelis, & Catarina Auſtriacæ coniugij deuotio commendatur pag 271. n.30

Caroli

Digitized by Google

Caroli Argenterij Epiſcopi ſolertia commendatur. pag ead. nu eod.
Caſus, quibus immunitas eccleſiaſtica delinquentibus nou prodeſt pag 69. nu.16
Caſus reſeruati, qui, & decreti moderatio. pag. 394. nu.171
Catarina Auſtriaca matrimonium cum Henrico Anglorum rege pag.233. nu.96
Cathedraticum in honorem cathedra Epiſcopalis, vltra procurationem, perſolui debet. pag. 275. nu.5
Cauſa conceſſionis, quando adhuc durare videntur. pag.116. nu.3
Cauſa primæ conceſſionis qualiter ceſſet, aut duret pag.117. nu.11
Cauſa intra biennium non terminata, quando locum habeat appellatio pag.142. nu.72
Cauſa probabilis à muliere per diuortio eſt allegãda pag 236. nu.121
Cauſa legitima allegata, licet dubia, quid operetur pag.ead. nu.123. & 126
Cauſa legitima tantùm præſumpta obligat maritum ad alimenta, & ſumptus litis pag.ead. nu.126.
Cauſa ſanguinis in eccleſia, vel in cœmeterijs agitari non debent. pag 95. nu.9
Cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis, quomodo concurrere debeant. pag.127. nu.76
Cauſa Epiſcoporum, quæ à Papa cognoſcenda. pag 132. nu.11
Cauſæ omnes in prima inſtantia Ordinarijs locorũ ſunt regulariter reſeruatæ p 142. n 70
Cauſa in prima inſtantia, quæ apud ſedem Apoſtolicam ſint tractanda. pag.143. nu.73
Cauſæ beneficiales, quando in Romana curia cognoſcantur. pag.ead. nu.74. & 76
Cauſæ in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum, quæ non cognoſcantur. pag.ead. nu.75
Cauſas decimarum, quis cognoſcere poſſit. pag. 257. nu.22
Cauſas ciuiles, Epiſcopus Pariſienſis cognoſcit, & quare pag.273. nu.39
Cauſas ciuiles contra laicos reos Archiepiſcopus Bononienſis cognoſcit, & quare. pag.ead. nu.40.
Cautio præſtita à marito de non offendenda vxore, quomodo intelligenda. pag 237. nu.128
Cedula Conſiſtorialis, quid ſit. pag 22. nu.6
Cedula Conſiſtorialis, quomodo expediatur. pag 24. nu.19
Cedula pro Epiſcopis promouendis danda, quid continere debeant pag.23. nu.18
Cœleſtis iræ vindicta ſupplicationum remedio mitigatur. pag 475. nu.35
Celebratio feſtorum dierum cadit ſub tertio præcepto pag.135. nu.31
Celebrans, dimittens miſſam imperfectam, fit ſuſpenſus pag 404. nu 64
Cenſuali re pereunte, petit & cenſus. pag.283. nu 22
Cenſualis contractus ab emphiteutico in pluribus differs pag.284. nu.31
Cenſuræ eccleſiaſticæ ſunt tres pag.398. nu.1
Cenſurarum relaxatio, quo caſu ſit prohibita, & quando valeat. pag.63. nu.22
Cenſus antiquus, quomodo creabatur. p.281. n.1
Cenſus antiquus, quomodo ab alio cenſu differat pag.ead. nu 2
Cenſus antiquus, quomodo conſtituebatur. pag. ead. nu.3
Cenſus, quomodo conſtitui debeat. pag ead. nu.5
Cenſus ſuper re alienari prohibita imponi non poteſt pag 282. nu 9
Cenſus debitor, quomodo liberetur. p ead. nu.10
Cenſus conſtituendus emi debet iuſto pretio. pag.ead. nu.12
Cenſus ad ſeptem pro centenario legitimè emi poſſunt. pag.ead. nu.14
Cenſus ad certum tempus conſtitui non poteſt. pag.283. nu.19
Cenſus venditor inuitus ad redimendum cogi non poteſt pag.ead. nu.20
Cenſus venditor, quando ad redimendum cogi poſſit. pag.ead. nu.21
Cenſus, quando ſit legitimus. pag.284. nu.24
Cenſus venditus, an pro parte redimi poſſit. pag ead. nu.26
Cenſus ex conuentione partium pro parte redimi poteſt. pag ead. nu.28
Cenſus emptor in alienatione prædij cenſualis omnibus alijs eſt præferendus pag.285. n.33
Cenſus, & penſio in temporalitate conſiſtunt. pag.286. nu.44
Cenſus ad formam conſtitutionis Pij V. quis ſit. pag.ead. nu.47
Cenſus emptor, an pro rata ad onerum ſolutionem teneatur. pag.287. nu.49
Cenſus emptor plura patitur incommoda conſiderabilia pag ead. nu.55
Cenſus fructum rei, ſuper qua imponitur, excedere non debet. pag.288. nu.59
Cenſus nouus, quando imponi non poſſit. pag. ead. nu.60
Cenſum perpetuum annuum minimè ſoluens, non

non cadit à iure ſuo, ſecus in emphiteuta. pag 284. nu. 31
Cenſu nouo dominium vtile, & directum non transfertur pag. 281. nu. 4
Cenſuum contractus, quando fœneraticij indicentur pag. 288. nu. 61
Ceremonialia præcepta, quando ceſſarunt pag. 254. nu. 4
Ceremonia in ordinibus conferendis, quæ. pag. 29. nu. 18
Ceſſante cauſa, ceſſat effectus pag. 116. ſub nu. 3
Ceſſio bonorum non liberat debitorem, & quid operetur. pag. 79. nu 13. & 14
Chriſma conficere eſt ſolius Epiſcopi pag. 28. n. 4
Chriſma duobus conficitur, ſcilicet, oleo oliuarũ, & balſamo pag ead nu. 6
Chriſmatis vnctio tripliciter fit in tribus ſacramentis pag ead. nu 9
Christus dicens Petro, paſce oues meas, omnes eius ſucceſſores eſt alloquutus. pag. 3. nu. 3
Christus rerum eccleſiaſticarum proprietatem, & poſſeſſionem habet pag. 107. nu. 10
Christi Vicarius, Petrique verus ſucceſſor eſt Papa. pag 12. nu 60
Chirurgi officium in ſacris constitutis eſt prohibitam. pag 414. nu 45
Chirurgus clericus quando irregularitatem non incurrat pag. ead. nu. 47
Cingari, an gaudeant immunitate eccleſiaſtica pag. 100. nu 34
Ciuitas, locuſuè Epiſcopum offendentes, ſeu offendi mandantes, interdictis pœna puniuntur. pag. 405. nu. 51
Ciuitas, & locus, vbi Romani Pontificis electio eſt facienda, quando interdicti pœnam incurrant pag 406. nu. 82
Ciuitates, quæ Epiſcopos necare præſumũt, quã pœnam incurrant. pag. 338. nu 79
Citatio eſt de iure naturæ pag 471. nu. 17
Citatio realis præponderat verbali, & dat ius præuentionis pag. 62. nu. 19
Citatio per edictum, ob non tutum acceſſum, quando ſit relaxanda pag. 145 nu. 29
Citatus per edictum, quomodo poſſit excommunicari pag ead. nu. 30
Clandeſtina matrimonia ſunt rata, & non legitima pag 224. nu 35
Clauſula in breuibus, aut Bullis, quorum tenores, &c quid operetur. pag. 98. num. 21. & pag 395. nu. 173
Clauſula ſublata, &c quid operetur. pag 99. nu. 28 pag. 108. nu. 17. & pag. 266. nu. 84
Clauſula, vocatis vocandis, facit exequutorem miſtum pag. 123. nu. 48. & pag. 293. nu 13
Clauſula, contradicente Epiſcopo, quomodo intelligantur pag 55. nu. 9
Clauſula, conſcientiam veſtram onerantes, quid operetur. pag. 123. nu. 49
Clauſula motu proprio, quid operetur. pag. 395. num. 172.
Clauſula in mandatis Papæ appoſita, dummodò ipſum adhoc idoneum eſſe repereris, quid operetur. pag. 146. nu 13
Clauſula, dummodo non ſit alteri ius quæſitum, quid operetur. pag. 147. nu. 17
Clauſula, appellatione remota, quid operetur. pag. 145. nu. 35
Clauſula, tu iſthic attentè circumſpicias, &c. quid operetur. pag 146. nu 37
Clauſula, & nõ aliàs aliter nec alio modo, quã vim habeat pag. ead nu. 42 & pag. 174. n 7
Clauſula, ſublata, &c remouet facultatem aliter interpretandi. pag. 155. nu. 6
Clauſula, ſiuè alio quouis modò vacet capit quemcũque modum vacandi pag. 168. n 85
Clauſula in diſpenſationibus, dummodò rapta non fuerit, quid operetur pag 232. nu 84
Clauſula in reſeruationibus penſionum ſolet apponi, quòd ducati pro rectore ſint liberi. pag. 300. nu. 55
Clauſula per ſe, & hæredibus quibuſcunque, & quibus dederit, quid operetur in emphiteuſi. pag. 422. nu. 19
Clauſula per ſe, & hæredibus importat emphiteuſim hæreditariam pag ead. nu. 16
Clauſula per ſe, & hæredibus quibuſcunque, & quibus dederit, quid operetur, & an admittantur fœminæ pag 420. nu 19
Clauſula ex certa ſcientia in litteris Apoſtolicis quid operetur. pag 426. nu 55
Clauſula ſublata aliter iudicandi in Apoſtolicis litteris, quid operetur pag 463. nu. 186
Clauſula ſi in euidentem, quando in litteris Apoſtolicis apponatur pag 426. nu 60
Clauſula illorum tenores, quid operetur. pag. 463. nu. 189
Clauſula, ſupplentes omnes defectus, in litteris Apoſtolicis quod ſuppleat pag. 427. nu. 64
Clauſula, & tunc in euidentem eccleſiæ vtilitatem, quid operetur pag 428. nu. 76
Clauſura monialium ab Epiſcopis maximè cõſeruanda pag. 138. nu. 47
Clauſura monialiũ ſi violata fuerit, diligentiſſimè ad Epiſcopis reſtituenda p. ead. nu. eod.

Clau-

Digitized by Google

Clauſuram Monaſteriorum ſuperiores ingredi non poſſunt pag ead. nu.46
Clauſuram Monaſteriorum Epiſcopi viſitare poſſunt.pag.131. nu.50
Clemens VIII. ſeptuagenalium Cardinalium numerum expleuit.pag.12. nu.7
Clemens Papa VIII. conſtit. Sixti V. ad termines iuris reduxit.pag.400. nu.19
Clemens Papa VIII. modum, & formam circa erectionem confraternitatum, quare inſtituerit pag.441. nu.1
Clerici, etiam cum iuramento iudicio laicorum ſe ſubmittere non poſſunt. pag.4. nu.10
Clericus laicum conueniens regulariter forum rei debet.pag.78. nu.3 in fin. & ſub nu 5
Clericus eſt maior quocunque laico. pag ea. n 7
Clericus, quomodo cogatur ſatiſfacere creditoribus pag.79. nu.13
Clericus, quando teneatur praſtare cautionem iuratoriam pag.ead. nu.eod.
Clericus abſens, quando diſtributiones quotidianas non amittat pag.212. nu.23
Clericus iniuſtè carceratus diſtributiones quotidianas non amittit pag.ead. nu.25
Clericus iuſtè carceratus diſtributiones quotidianas amittit.pag.ead. nu.26
Clericus, ſi efficiatur tabellio, non perdit priuilegium clericatus. pag.327. nu 6
Clericus, quibus caſibus officium tabellionatus exercere poſſit.pag.328. nu 7
Clericus non poteſt eſſe fideiuſſor, tamen fideiubendo, tenet obligatio pag.ead. nu.8
Clericus auctoritatem, vel conſilium praſtans in caſu vltimi ſupplicij, efficitur irregularis. pag ead. nu.14
Clericus hiſtrionicam artem exercens, qua pœna ſit puniendus.pag 329. nu.16. & 17
Clericus, cui eccleſia non ſufficit, ex artificio, & opere rurali ſibi victum quærere poteſt. pag. 330. nu.20
Clericus cum muliere in peccato perſeuerans, qua pœna ſit plectendus pag.ead. nu.25
Clericus miniſtrans in ordine, quem nō habet, an ſit deponendus.pag.335. nu.56
Clericus, an coram iudice laico poſſit reconueniri.pag 377. nu.77
Clericus, qui priuilegium clericale amiſit, coram iudice ſeculari conueniri, & puniri poteſt pag.378. nu.78
Clericus degradatus de foro ſeculari efficitur. pag.ead. nu.79
Clericus ſuccedens laico, an coram iudice laico cauſam pendentem defendere teneatur.pag. ead.nu.80. & pag.378. nu.78
Clericus homicida ſacerdotis munus exercere non poteſt.pag.404. nu.62
Clericus ludis, & ebrietati inſeruiens, ſuſpenſionis pœna eſt puniendus.pag.405. nu.69
Clericus infamatus, quòd mulierem in eccleſia cognouerit, ſuſpenſione eſt puniendus. pag. ead. nu.73
Clerici comam nutrire prohibentur, & clericaturam deferre tenentur.pag.30. nu.19
Clerici ſunt exempti à iuriſdictione ſeculari; etiam tempore belli, peſtis, & penuria. pag. 66. nu.31. & 32
Clerici ſunt exempti à iuriſdictione ſeculari priuilegio diuino.pag.ead. nu.32
Clerici non tenentur ſubuenire neceſſitatibus, vel vtilitatibus ciuitatum, niſi Romano Pontifice conſulto, & in vrgentibus neceſſitatibus. pag.ead. nu 32. & 33
Clerici, dum litigant in foro ſeculari, cauſa eorum quomodo agitetur.pag 78. nu.4.5 & 6
Clerici obligantes ſe in forma Cameræ Apoſtolicæ renunciant quibuſcunque legibus.pag.79. nu.14
Clerici, vel monachi tutela, & cura habent immunitatem.pag 80. nu.15
Clerici ſunt immunes à pœnitentia publica. pag ead. nu.16
Clerici bonorum eccleſiaſticorum procuratiorem gerunt pag.89. nu.19
Clerici habentes patrimonium olim non poterant quicquam ab Eccleſia percipere. pag. 92. nu.33
Clerici, & bona Eccleſiaſtica tam iure diuino, quàm humano, gaudent immunitate. pag. 104 nu.1. & 3. & ſeqq.
Clerici, & eorum bona etiam iure Cæſareo gaudent immunitate pag.ead. nu.3
Clerici laicis collectas abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate perſoluentes, an pœnā incurrant. pag 105. nu.4. & 5
Clerici ſpirituales res ſunt, & ex toto in ſeruitiū, & ſortem Chriſti dicati pag.106. nu.7
Clerici exemplo gentilium ab oneribus exempti dicuntur.pag.ead. nu.8
Clerici, & eccleſia an teneantur contribuere ad refectionem pontium, & viarum, pag. 108. nu.18.19. & 20
Clerici ſunt exempti à cuſtodia ciuitatis tempore belli, & à varijs oneribus. pág.109.nu. 21. & pag.111. nu.29

Clerici pluribus caſibus non gaudent immunitate. pag. 109. nu 22

Clerici tenentur ad omnia onera, quæ conuertuntur in vtilitatem communem clericorũ, & laicorum pag ead. nu. 24

Clerici bonorum eccleſiaſticorum vſurpationi conſentientes grauibus pœnis plectuntur. pag 124. nu 53

Clerici, Iudæi & Sarraceni decimas ſoluere tenentur pag 161. nu. 52

Clerici, quando teneantur parochẽ facere oblatione pag. 262. nu 53

Clerici collegialiter viuentes decimas prædiales perſoluere tenentur pag ead. nu. 54

Clerici decimas prædiales de prædijs dotalibus eccleſiarũ perſoluere tenentur. pag ead. n. 55

Clerici, quando ad decimas non teneantur. pag. ead. nu. 57

Clerici Bononienſes in cauſis ciuilibus trahunt laicos ad forum eccleſiaſticum. p. 273. nu. 41

Clerici viuere debent de patrimonio Ieſu Chriſti. pag. 300. nu. 52

Clerici cauſas criminales, & ciuiles ſecularium ſuſcipere non poſſunt. pag 321. nu 38

Clerici pluribus modis bona minus legitimè acquiruntur pag ead nu. 40

Clerici, vel Prælati poſſunt eſſe conſiliarij Principum ſecularium. pag. 328. nu 11

Clerici hiſtriones, an à iudicibus ſecularibus puniri poſſint. pag. 329. nu. 17

Clerici publicè macellariorum, & tabernariorum officium exercentes, qua pœna puniantur pag. ead nu. 18

Clerici à quibus rebus ſe abſtinere debeant, pag 330 nu. 22

Clerici regulariter torqueri poſſunt. p. 339. n. 93

Clerici omnibus laicis ſunt digniores. pag. ead. nu. 95

Clerici ad ſolemnem pœnitentiam non obligantur. pag ead. nu. 97

Clerici regnum in Deo habent. pag ead. nu. 98

Clerici à laicis maximè differunt. p 340. n. 100

Clerici an torqueri poſſint. pag ead. nu. 103

Clerici laicis priuilegiatis inferiores eſſe non poſſunt pag. ead. nu. 105

Clerici, quãdo torqueri poſſint pag ead nu. 106

Clerici priuilegium fori habent à Deo. pag. 378. nu. 82.

Clerici, quando coram Iudice ſeculari poſſint reconueniri. pag 379. nu. 88

Clerici habent priuilegium fori de iure diuino, canonico, & Cæſareo pag. ead. nu. 89

Clerici, quare à ſolutione tributorum ſit exempti. pag 383. nu. 117

Clerici, quando ad reparationem fluminum, pontium, & viarum concurrere teneantur. pag 385. nu 126

Clerici à laicis ad ſoluenda onera cogi non poſſunt pag. ead. nu 129

Clerici, antequam Petrus eſſet, non erant ſubiecti poteſtati laicali. pag. 389. nu. 142

Clerici in duobus caſibus per exequtores laicos capi poſſunt, & carcerari. pag. 390. nu. 152

Clerici minus idonei ſine examine pro moti sũt ſuſpendendi pag. 401. nu 27

Clerici, & alij, cum ſuſpectis mulieribus habitantes, qua pœna ſint plectendi. p 405. nu 70

Clerici regulares interdicti tempore poſſunt ſepeliri pag. 407. nu 91

Clerici, vt in rebus æquis obediant, qui magiſtratus adeundi. pag. 433. nu. 118. & ſeqq.

Clerici, quamuis legi ſeculari non ſubijciantur, ſubiecti tamen ſunt legi naturali, & diuinæ. pag. 435. nu. 133

Clerici Principis ſecularis edicto non ligantur. pag. ead. nu. 132. & ſeqq.

Clericis ſine ſuperioris licentia coram Iudice laico, quid facere non liceat. pag. 79. nu. 11

Clericis decimæ quare dentur. pag. 90. nu 20

Clericis, quando venatio ſit permiſſa, pag 92. num. 30.

Clericis ab inteſtato decedentibus, quibus eorum bona aquirantur. pag. 318. nu 13

Clericis officium procuratoris exercere non licet pag. 321. nu 39

Clericis negotiari eſt prohibitum, & quare. pag. 327. nu. 1

Clericis venatio eſt probibita. pag 328. nu 15

Clericorum immunitas naturalem habet æquitatem. pag. 106. nu. 9

Clericorum, & pauperem vſibus bona eccleſiaſtica ſunt deputata. pag 107. nu 10

Clericorum immunitas eſt perſonalis, & non tranſit ad emptorem. pag. 108. nu. 14

Clericorum cauſas Papa iudicibus ſecularibus delegare poteſt. pag 78. nu. 6

Clericorum ſpolia habebant olim eccleſiæ, cui beneficiati inſeruiebant. pag. 316. nu. 2. & 3

Clericorum appellatione, qui veniant. pag. 334. nu. 46

Clericos cogentes ad onerum ſolutionem, quam pœnam incurrant. pag 385. nu. 130

Clericos non ligant leges imperiales damnoſæ eccleſiæ. pag. 109. nu. 20

Cle-

Digitized by Google

Clerus, quando ad onera concurrere teneatur. pag ead. nu 121
Cœmeteria, & eccleſia eãdem gaudent immunitate pag.94. nu.2
Cogere an poſſit Epiſcopus renuentem ex ſponſis,ad obſeruantiam ſponſaliorum. pag.222, num.19.
Cognatio eſt triplex pag.228. nu.61
Cognatio ſpiritualis in baptiſmo, quomodo contrahatur.pag.230. nu 70
Cognatio ſpiritualis in priuato baptiſmo contrahitur.pag ead. nu 69
Cognatio ſpiritualis ex ceremonijs poſt baptiſmũ domi collatum,an contrahatur p.ead. n.71
Cognatio legalis,quæ ſit.pag 231. nu.73
Cognatio validitatis iuramenti ſpectat ad forum eccleſiaſticum pag 244. nu.28
Collatio beneficiorum de iure communi ad quos ſpectat pag.154. nu.1
Collatio beneficiorum hodie Epiſcopis in quatuor menſibus duntaxat eſt conceſſa. pag. ead. nu.2
Collatio beneficiorũ vigore alternatiuæ ſex mẽſibus eſt Epiſcopis reſeruata.pag.155. nu 3
Collatio Eccleſiæ parochialis,quando ſit nulla. pag.157. nu 26
Collatio auctoritate ordinaria facta eſt priuilegiata.pag 166. nu.72
Collatio ordinaria auctoritate facta, quomodo differat à collatione priuilegiata p.ead. n 73
Collatio beneficiorum regulariter, ad Papam ſpectat pag 183. nu.1
Collatio Papæ, quando aliorum collationibus præferatur pag.ead. nu.3
Collatio facta à Papa conſanguineo reſignantis eſt valida pag.307. nu.20
Collatio beneficij facta clerico hæretico, eſt ipſe iure nulla.pag.359. nu.50
Collationem camerarum magiſtralium Magnus Magiſter habet.pag.166. nu.76
Collationes parochialium, quando ſint nullæ. pag.158. nu.38
Collationes parochialium, intra quod tempus fieri debeant pag.160. nu.58
Collationes parochialium, quibus caſibus ſine examine fieri poſſint.pag.165. nu 63
Collationes, & aliæ expeditiones magni Magiſtri liberè exequi poſſunt.pag.170. nu.100
Collationes beneficiorum perſonis prohibitis factæ ſunt nullæ.pag.310. nu.42
Collateres in conferendis beneficijs facultatis fines ſeruare debent.pag.155. nu.7
Collatoribus beneficiorum non currit tempus, niſi à die ſcientiæ.pag 308. nu.29
Collectandi ius, an habeat exequtionem paratam pag.111. nu.30
Collectas publicas clericorum coloni ſoluere non tenentur.pag.ead. nu.31
Collectæ non ad perſonarum numerum, ſed ad ſolidum,& libram perſolui debent pag.302. nu.75
Collegij Societatis Ieſu, priuilegia ſuper exemptione decimarum.pag 264. nu 70
Collegium militum Lauretanorum, à Sixto V. fuit erectum.pag.201. nu 23
Collegium Societatis Ieſu, an à decimis Papalibus ſit exemptum pag.266. nu.83
Coloni, & ſeruitores clericorum, an gaudeant immunitate eccleſiaſtica.pag.105. nu.6
Coloni bonorum eccleſiaſticorum habent tantùm detentionem.pag 384. nu.121
Coloni bonorum eccleſiaſticorũ, pro quibus onera perſoluere teneantur pag.ead. nu.122
Colonos clericorum pro trafico grauantes, an pœnas incurrant.pag.112. nu 35
Commatrem cognoſcens, eſt deponendus. pag. 332. nu.34
Commemoratio defunctorum in reductione miſſarum ſemper facienda.pag 248. nu.31
Commemorationibus pro animis defunctorũ faciendis,quomodo ſatisfieri poſſit.p.249.nu 38
Commendarum reſignatio ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus non cadit. pag. 177. nu.41
Commendatio patrum Societatis Ieſu. pag.12. & 13. nu.61
Commendatarij,qualem vocem in concilio prouinciali habere poſſint.pag.60. nu.7
Commendatarij beneficia auctoritate ordinaria conferunt.pag.169. nu.94
Commendata beneficia regularium conſtitutioni de publicandis reſignationibus, etiam ſũt obnoxia.pag.177. nu.40
Commendarum reſignatio ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus non cadit. pag. ead. nu 40.& 41
Commenda Cameræ Magiſtralis per aſſumptionem ad Epiſcopatum vacant.pag.167.n.77
Commenda religionis Hieroſolymitanæ quibus oneribus ſint grauatæ. pag 178. nu 45
Commendis religionis Hieroſolymitanæ vacantibus,qui fructus ærario debeantur. pag.ead. nu 44.
Committentes,conſulentes,& exequentes,quando

de excommunicationem in Bulla Cœn Domini incidant pag 332. nu 156
Commodum ſentire debet, qui ſentit incommodum.pag.38. nu 20
Communio rerum frequenter diſcordias parere ſolet.pag.89. nu.14
Communitas pro debito pecuniario interdici non poſſunt.pag.160. nu.39
Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatum eccleſiæ factum pag.250. nu.48.& 49
Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatum pecuniæ factum pro conſtruenda monaſterio. pag.ead. nu 50
Commutare, quando poſſit Epiſcopus legatũ factum pro fundanda eccleſia pag.ead. nu.51
Commutari, quando poſſit per Epiſcopũ legatũ, ad certũ vſum pium factum.pag.ead nu.52
Commutatio voti in æquale bonũ cum ſuperioris auctoritate fieri debet.pag.247. nu.25
Commutatio voti, quomodo fieri debeat. pag. ead. nu.26
Commutatio voti fieri debet cum expenſarum itineris ratione.pag.ead. nu.27
Commutatio voluntatis defuncti ſuper relictis ad vſus pios,à quo fieri poſſit.pag.248.nu.34
Conatus quando ſufficiat ad hoc, vt in pœnam incurratur.pag.120. nu.24
Conceſſionis cauſa quando adhuc durare videatur.pag.116. nu.3
Conceſſum ab Innocentio Papa Cruce ſignatis quale.pag 461. nu.169
Concilij prouincialis celebrandi loci ad Archiepiſcopum ſpectat electio.pag.59. nu.2
Concilij prouincialis decretis qui obligentur. pag.60. nu.6.& 8
Concilijs Eccleſiaſticis quando laici intereſſe poſſint pag.64. nu 26
Concilio prouinciali qui cõuenire debeant. pag. 59. nu 3
Concilio prouinciali aſtantes,quo ordine ſedere debeant.pag ead. nu.4.& 5
Concilio prouinciali laici vocati intereſſe poſſunt. pag.60. nu.8
Concilio prouinciali Epiſcopi negligentes intereſſe pœnam incurrunt pag ead. nu.10.
Conciliorum quatuor ſunt genera pag.58. nu.1
Concilium generale indulgentias plenarias cõcedere poteſt.pag.47. nu.17
Concilium prouinciale cur,à quibus,& quando celebrandum pag.58. nu.1
Concilium generale ſolus Papa indicere,& dirigere poteſt.pag.64. nu.25
Conceſſionis cauſa, quando adhuc durare videatur.pag 116. nu.3
Conceſſum illegitimè,pro non conceſſo habetur. pag.195. nu.18
Concubinarijs, quæ pœnæ ſint inflictæ. pag.330. nu 23.& 24
Concubinæ cum clericis cohabitare prohibentur pag ead. nu.23
Concurſũ facere abbas non poteſt p.160.nu.53
Concurſum facere abbas,nullius diœceſis quando poſſit pag ead. nu.54
Concurſum edictum, quomodo publicandum. pag.157. nu.28
Concurſus prorogatio vltra decem dies extendi non poteſt.pag.ead. nu.29
Concurſus tempore elapſo,ſi alius veniat, non eſt admittendus pag.158. nu.30
Concurſus coram quibus fieri debeat.pag. ead. nu.31.
Condemnari non poteſt,niſi prius datis defenſionibus pag.341. nu.110
Conditio mutatur mutatione perſonæ.pag.108. nu.14
Conditio in bullis appoſita, à quo ſit verificanda.pag.199. nu 9
Conditio ſuſpendit exequutionem. pag 200. n 11
Conditione non purificata antea geſta non valens.pag ead. nu.12
Conditiones turpes, quando pro non adiectis habeantur.pag.235. nu.108
Conditiones, quæ tacitè inſunt nihil operantur. pag.ead. nu.109
Conferre poſſunt Epiſcopi beneficia vacantia per permutationem pag 165. nu.61
Conferre poſſunt Epiſcopi beneficia,de iure communi.pag 183. nu.2
Conferri,quando poſſint parochiales minus idoneis pag.165. nu 64
Confeſſio actualis, quando requiratur ad conſequendam indulgentiam pag.49. nu.26
Confeſſione partis nulla maior probatio haberi poteſt.pag.382. nu.109
Confeſſarij quomodo etiam conſcientiæ conſulere debeant.pag 395. nu.176
Confidentia pluribus modis committitur. pag. 306. nu.16
Confidentia octo coniecturis probatur. pag.307. nu.18.
Confiniũ expreſſio fit ad rei demonſtrationem. pag.281. nu.6
Confirmati maiorem gratiam conſequntur quã non confirmati. pag.29. nu.13

Con-

Digitized by Google

Confirmationis ſacramentum; quomodo à baptiſmo differat pag.28. nu 7
Confirmationis ſacramentũ au à ſimplici presbytero conferri poſſit.pag.29. nu.13.& 14
Confirmationis ſacramentum inducit impedimentum cognationis ſpiritualis. p.ead. n.15
Confirmatio quid ſit pag.28. nu 8
Confirmatio actus facta à Papa quid efficiat. pag.427. nu 65
Confirmatio bulla Pij V. de non alienandis bonis eccleſiaſticis pag.120. nu.25
Confitenti,an, & quaude pœna minuatur pag. 332. nu.33
Confiteri an teneatur ad conſequenda indulgentiã,qui nullum habet mortale peccatum. pag.19. nu.27
Confraternitates an ad publicas proceſſiones cõpelli poſſint pag.56. ſub nu.18
Confraternitates laicorum ab Epiſcopis poſſunt viſitari pag 277. nu.22
Confraternitates quartam legatorum Epiſcopis debent,& quarè.pag.278. nu 25
Confraternitatibus laicorum excipientibus de privilegijs quid agendum,pag.ead. nu.23
Confraternitates ſecularium vni tantùm religioni, aut Archiconfraternitati poſſunt aggregari,& quomodo pag 441. nu.2.
Confraternitates debent eſſe erectæ auctoritate, vel Apoſtolica,vel ordinaria pag 441. nu.3
Confraternitates non poſſunt aggregari,ſine cõſenſu,& teſtimonio ſui Ordinarij.p ead.nu.4
Confraternitates,quorſum ſoleat inſtitui.p.444. nu 38.& ſeq.
Confraternitates poſſunt ab Epiſcopis viſitari, etiam ſi ſint exemptæ pag 445. nu.41
Confraternitates,quas indulgentias, inconſulto Epiſcopo,publicare non poſſint p.451. n.105
Confraternitates Corporis Chriſti,quæ ſunt erectæ, vel erigendæ ex decreto ſacræ Congregationis Archiconfraternitati de Minerua in Vrbe cenſentur aggregata.p.ead. nu.106
Confraternitates ſecularium,quibus Archiconfraternitatibus poſſint aggregari. pag. 452. nu.107.& ſeq.
Confraternitates nomine ſanctæ Crucis erectæ, quoad abſolutionem peccatorum non ampliori gaudent prærogatiua, quàm cœteræ. pag 462. nu.178
Confraternitates nouam formam aggregationis à Pontifice præſcriptam impetrare debent pag.ead. nu.182
Confratres non obtinentes nouam aggregationis formam à Pontifice præſcriptam, quibus pœnis plectantur pag 458. nu.184
Confeſſarij,à quibus caſibus confratres,aut corrigiam, vel habitum alicuius religionis geſtantes,non poſſunt abſoluere pag 460.nu.16
Couiecturis non eſt opus,quãdo ſumus in claris, pag.376. nu.63
Coniurationes cõtra locuſtas,& cœtera id genus animalia,quomodo fieri debeant.p.482 n.55
Connexorum idem eſt iudicium pag.375.n.71
Conſecrans eccleſiam indotatam,quid præſtare teneatur pag.35. nu.5
Conſecrantur eccleſiæ ab Epiſcopis pluribus de cauſis pag.ead. nu.4
Conſecrari debent Epiſcopi intra tres menſes. pag.24. nu 22
Conſecrata benedictione conſtitutiua ſacri,nullus Prælatus profanare poteſt, antequàm deſinant eſſe talia pag.334. nu.53
Conſecratas eccleſias frequentare, & in illis orare debemus.pag.34. nu.2
Conſecratio Epiſcoporũ,quomodo fiat p.33.n.44
Conſecratio,& benedictio Abbatum,& aliorum quomodo fiat pag.ead. nu.45
Conſecratio eccleſiarum pluribus ex cauſis fuit inſtituta.pag 34. nu.1
Conſecratio eccleſiarum tam ex veteris, quàm noui teſtamenti præceptis, fieri debet pag. ead. nu.3
Conſecratio, & reconciliatio regulariter non niſi ab Epiſcopis fieri poteſt pag 36. nu.9
Conſecratio altaris in quibus conſiſtat, & ex quibus cauſis fiat.pag.37. nu.11
Conſenſus Epiſcopi capituli,& cleri in ordinum impoſitione,quando requiratur p 385.nu.28
Conſenſus rectoris in alienatione bonorum eccleſiæ,quando nihil valeat.pag 417 nu 65
Conſequenti conceſſo,conceditur & antecedens, pag 62. ſub nu 18
Conſeruatores à religione Hierſolymitana, qui eligi poſſint pag 170. nu 101
Conſeruatores,quid poſſint,pag ead. nu.102
Conſeruatores, quomodo à regularibus eligi poſſint.pag ead. nu.104
Conſeruatores ſedis Apoſtolicæ quandoque pœnam ſuſpenſionis incurrunt.pag.40. nu.57
Conſeruatoria pluribus non fuerunt ſublata,nec imminuta pag.170. nu.103
Conſeruatoria,quæ non ſint ſublata p.404.n.58
Conſilium,& aſſenſum præſtantes, quando excommunicationis ſententiam incurrant pag.375. nu.62

Con-

Conſtantinus, & Valentinianus Imperatores, quantum ſacerdotibus tribuerint. pag 81. nu.20.& 21
Conſtantinus Imperator plura Eccleſiæ largitus fuit pag.86. nu.1
Conſtantinus pluribus poſſeſsionibus Eccleſiam ditauit.pag 256. nu.9
Conſtantinus primus fabricam templi diui Petri inſtituit.pag.300. nu.59
Conſtantinus cunctis ius eccleſias ædificandi conceſsit.pag ead. nu.60
Conſtantini donatio Eccleſiæ facta, eſt valida. pag.86. nu.3
Conſtātini donatio reuocari non poteſt.p.e.a. n.4
Conſtantini donatio à Deo, toto orbe, ac ſpiritu Dei peracta,& approbata fuit.pag.87. nu.5
Conſtitutio laicorum iura eccleſiaſtica diſſoluere non poteſt pag.78. nu.7
Conſtitutio de pulicandis reſignationibus quare edita fuerit pag.177. nu.50
Conſtitutio Pij V. ſuper reuocatione indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentiū. pag.454. nu.126
Conſtitutio prohibitiua fortior eſt permiſsiua. pag.461. nu.168
Conſtitutio Clement.VIII. ſuper reformatione indulgentiarum aggregationū p.464.n.195
Et omnia in ea contenta debent obſeruari nō obſtantibus,&c.pag.463. nu.188
Conſtitutiones ſynodo diœceſanæ Epiſcopus facere poteſt ſine alicuius conſenſu p 61.nu.15
Conſtitutiones laicorum contradicentes canonibus non ſunt ſeruandæ.pag 79. nu.10
Conſtitutionis,ceſſante cauſa,ceſſat conſtitutio. pag.178.nu 42 & pag.179. nu.52
Conſuetudo, cum ſit facti, debet probari. pag. 54. nu.5
Conſuetudo maximè eſt obſeruāda.p.62. nu.20
Conſuetudo vigens in vna regione non extenditur ad alias pag.112. ſub nu.32
Conſuetudo,lex, & Princeps iuriſdictionem ordinariam tribuere poſſunt,pag.131. nu.4
Conſuetudo contra ius naturale, & diuinum non præſcribitur.pag.255. nu.7
Conſuetudo, quòd de bonis eccleſiaſticis decima non ſoluatur,valet.pag.256. nu.11
Conſuetudo,quòd de minutis decima non ſoluatur,valet.pag.ead. nu.12
Conſuetudo, quòd de perſonalibus decima non ſoluatur,valet.pag.ead. nu.13
Conſuetudo legitimè præſcripta, quòd decima non ſoluatur,eſt ſeruanda.pag.257. nu.19
Conſuetudo quadraginta annorum ſpatio præſcribitur in quota decimarum.pag 261.n.46
Conſuetudo ſpatio decem annorum inducitur in oblationum præſtatione.pag.269. nu.15
Conſuetudo Prouinciæ eſt ſeruanda. pag. 284. nu 25
Conſuetudo conſtitutionem interpretatur. pag. 287. nu.51
Conſuetudo in onerum ſolutione habet vim legis pag.ead. nu.52
Conſuetudo habet vim legis.pag.299. nu.45
Conſuetudo pia à laicis eſt ſeruanda. pag.301. nu.66
Conſuetudo eſt legum interpres.pag.340.n.104
Conſuetudo contra immunitatem eccleſiaſticā eſt improbata pag 380.n.98.& p.390.n.149
Conſuetudo antiqua contra priuilegium, quid operetur.pag.387. nu.136
Conſuetudo vnius Prouinciæ non extenditur ad alias.pag.451.n.116.& p 430.n 91.& ſeqq.
Conſuetudine præſcribi non poteſt,quod clericus ſacramentum Confirmationis conferre poſsit. pag.28. nu.5
Conſuetudine decimæ perſonales præſcribi poſſunt.pag.256. nu.14
Conſuetudine primitiarum ſolutio præſcribi poteſt pag.268. nu 9
Conſuetudine, aut legitima præſcriptione iuriſdictio acquiritur pag.406. nu.96
Conſuetudinem allegans ad illam probandam admitti debet.pag 261. nu.50
Contracta matrimonia inter puberem, & impuberem,quam vim habeant.pag.225.n.37
Contractum matrimonium inter impuberes nō valet.pag.ead. nu.41
Contrahenda, quomodo ſint matrimonia. pag. ead. nu 38
Contrahentes matrimonium ſine parocho grauiter ſunt puniendi.pag.ead. nu 40
Contractus vſurarius, quomodo probetur. pag. 230. nu.69.cum ſeq.
Contradicente Epiſcopo, nullus ſæcularis, ſiuè regularis prædicare poteſt pag.55. nu 9
Contradicere Epiſcopum,quomodo intelligatur. pag.ead. nu ead.
Contrauenientes diſpoſitioni Bullæ Gregorij XIV. ſuper immunitate eccleſiarum, quam pœnā incurrant.pag.97. nu.20
Coadiutor, quomodo inter alios canonicos ſedere debeat.pag.179. nu.57
Coadiutor canonici vocatur canonicus fictus. pag.ead. nu.60

Digitized by Google

Coadiutor canonici, quomodo alios præcedere poſſit pag. 180. nu.62.& 63
Coadiutor infirmus, vel alias legitimè impeditus, distributiones non amittit.pag.ead.n.65
Coadiutor canonici, an vocem in capitulo habere poſſit.pag 181. nu.69
Coadiutor, quis dicatur.pag ead. nu.72
Coadiutor Episcopi, quæ exercere poſſit.p.ea n.76
Coadiutoris ætas, quæ requiratur pag ead.n.72
Coadiutori Episcopi, quæ ætas ſit neceſſaria.pag. ead. nu.74
Coadiutores pluribus dantur pag.ead. nu.71.
Coadiutore cum futura ſucceſsione, pluribus de cauſis dari poſſunt.pag.ead. nu.75
Coadiutores dignitatibus in cathedralibus dari poſſunt.pag.182. nu.77
Coadiutores parochialibus, quando dari poſſunt. pag ead. nu.78
Coadiutores Abbatibus, & Abbatiſſis dari poſſunt.pag.ead. nu.79
Coadiutores Regibus, & Principibus dari poſſunt.pag.ead. nu.80
Coadiutoria, an ſint publicanda.pag.178.n.48
Coadiutoria celari non poſſunt.pag 179. nu.54.
Coadiutoria forma ſemper eſt conſideranda. pag.180. nu.64
Coadiuto excommunicato, an distributiones amittantur.pag.ead. nu 66
Controuerſia de præcedentia, quomodo, & à quibus terminanda.pag.56. nu.18
Copia indiciorum, an ante torturam reo ſit dãda.pag.340. nu 107
Copula carnalis ſequta ante præſentationem diſpenſationis, quid operetur pag.215.nu.50.
Corona, quã in vertice ſacerdotes geſtant, quid deſignet.pag.81.nu.28.& pag.339. nu.98.
Corporales affectus aqua benedicta ſunt plures. pag.42. nu.23
Corporum, & animarum Episcopi ſunt iudices. pag.66. nu.29
Credentes, qui dicantur.pag 370. nu.32
Creditor non tenetur inuitus partem ſui crediti recipere.pag 184. nu.27
Creditur pœnitenti in foro conſcientiæ, ſecus in foro contentioſo.pag.393. nu.167
Crimen hæreſis in loco exempto commiſſum ab Ordinario cognoſci poteſt.pag.26. nu.33
Crimen punitum in foro ſeculari, an poſſit puniri in foro eccleſiaſtico, ſi crimen ſit mixti fori. pag.98. nu.24
Crimen blaſphemiæ eſt mixti fori, ſi non ſunt hæreticales pag.135. nu.30
Crimen matrimoniũ dirimens, quale. pag.231. nu.74
Crimen hæreſis eſt merè eccleſiaſticum. pagin. 351. nu.2
Crux Chriſti quatuor virtutes habet. pag. 43. nu 27
Crux erigi debet, vbi eccleſia diruta profanantur pag.294. nu.17
Crucis ſigni plures virtutes, & miracula coruſcarunt pag.43. nu.28.
Crucis ſigno Trinitatis fides exprimitur. pagin. ead. nu 26
Crucis ſignum fieri debet in figura quadrangulari.pag.ead. nu.29
Culpa, & pœna in peccato conſiſtunt. pag. 45. nu 6.
Culpa, licèt à Deo remittatur per contritionem, tamen requiritur confeſſio pag.ead. nu.7
Cultus diſparitas quid ſit.pag.231. nu.77
Cura monialium Episcopis præcipuè eſt commiſſa.pag 135. nu.33
Curiales dicuntur, qui ratione curiæ Pontificiæ Romæ commorantur.pag.373. nu.45.
Curſu quadraginta annorum oblationũ quarta præſcribitur pag.278 nu.29
Cyrinus Episcopus acerbe excruciatus, & afflictus fuit.pag.84. nu.41.

D

DAmnatorum auctorum opera nullo modo recipi debent.pag 360. nu.61
Decima pluribus annis ſoluta exigi poteſt ab emptore, vel venditore prædij.pag.206. n.52.
Decima, quid ſit.pag.254. nu.1
Decima de minutis, quando non ſoluantur.pag. 256. nu 12
Decima, quando de perſonalibus non ſoluatur. pag.ead. nu.13
Decima prædialis de iure diuino debetur. pag. 257 nu.17 & pag.264. nu.72
Decima, quando ex conſuetudine non ſoluatur. pag.257. nu.19
Decima mixta, quæ ſit.pag ead. nu.20
Decimas ſolui debet de omnibus fructibus abſq; deductione impenſæ.pag.363. nu.60
Decima debetur, etiam mutata facie agri, aut alterius fundi.pag.ead. nu.61
Decimam perſoluere tenentur clerici, Iudæi, & Sarraceni.pag.261. nu.52
Decimam an dominus agri conductor, vel colonus ſoluere teneatur pag.262. nu.59

Decima,

Decima, quare dentur clericis. pag. 90. nu. 20
Decimæ Papalis impoſitio ad hoſpitalia non extenditur. pag. 167. nu. 82
Decima, quo iure debeantur. pag. 254. nu. 2
Decima, an iure diuino, vel poſitiuo, debeantur. pag. 255. nu. 6
Decimæ pluribus in locis non perſoluuntur, & quare pag. 256. nu. 10
Decimæ perſonales conſuetudine præſcribi poſſunt, & quare. pag. ead. nu. 14
Decimæ prædiales ab omnibus terræ fructibus, & prouentibus debentur. pag. 257. nu. 16
Decimæ iure poſitiuo perſolui mandantur. pag. ead. nu. 18
Decimæ perſonales de quibus perſoluantur. pag. ead. nu. 21
Decimæ ab vna Eccleſia contra aliam præſcribuntur. pag. 262. nu. 56
Decimæ priuilegio, & exemptione Papæ præſcribi poſſunt. pag. ead. nu. 58
Decimarum cauſas, qui cognoſcere poſſit. pag. 257. nu. 22
Decimarum cauſa, quibus remedijs poſſint agitari pag. 258. nu. 24
Decimarum proceſſus ſummariè fieri debet. pag 259. nu 30
Decimarum ſucceſſor in feudo antiquo ante Concilium Lateran. quomodo agere debeat. pag ead. nu. 31
Decimarum cauſa à præcepto inchoari poteſt. pag ead. nu. 32
Decimarum cauſa, proceſſus quomodo fieri debeant. pag. 260. nu. 40
Decimarum ſolutio regulariter fieri debet appellatione remota. pag. ead. nu. 42
Decimarum quota non eſt de iure diuino. pag. 261. nu. 45
Decimarum quota, quo temporis ſpatio præſcribatur pag ead. nu. 46
Decimarum cauſa appellatio, quando admittatur pag. ead. nu. 47
Decimarum immunitas ex reali priuilegio iudicatur. pag 263. nu. 62
Decimas, quando eccleſiaſtica prædia ſoluere teneantur. pag. 256. nu. 11
Decimas ſoluere recuſantes, quibus pœnis ſint plectendi pag. 259. nu. 33
Decimas prædiales clerici collegialiter viuentes, perſoluere tenentur. pag. 262. nu. 54
Decimas prædiales de prædijs dotalibus clerici perſoluere tenentur. pag. ead. nu. 55.
Decimas, an parochiali ſuæ, clerici ſoluere teneantur. pag. ead. nu. 57
Decimas collegia ſocietatis Ieſu ſoluere non tenentur pag. 264. nu. 70
Declaratoria ſententia, quomodo ferri debeat. pag. 382. nu. 165
Declaratio c. excommunicamus de hæretic. pag. 461. nu. 173
Decretum in alienatione bonorum debet fieri ab eo iudice, in cuius iuriſdictione bona ſunt ſita. pag 445. nu. 45
Decretum ſacræ congregationis ſuper aggregatione omnium Sanctorum corporis Chriſti. pag. 451. nu. 107
Decretum Papæ irritans, quid operetur. pag. 146. nu. 7. & pag. 231. nu. 72
Decretum irritans omnia in contrarium geſta annullat ipſo iure. pag. 309. nu. 33. & pag. 322. nu. 44. & pag. 462. nu. 180
Decreta, ordinationes, & alia contra libertatẽ eccleſiaſticam edentes excommunicationis pœnam incurrunt. pag. 378. nu. 84
Decreta concilij Tridentini commentari non poſſunt, nec gloſari. pag. 412. nu 33
Decreta ſacri concilij recipiunt interpretationem à ſtylo Romanæ curiæ. pag. 413. nu 38
Defectus ſubſtantiales ſuppleri non ſolent. pag. 425. nu. 24
Defectus cauſæ in alienatione, reddit nullam interpoſitionem decreti. pag. 128. nu. 79
Defectus formæ maior eſt defectu materiæ. pag. 175. nu. 22
Defectus iuriſdictionis, quando opponi poſſit. pag. 206. nu. 56. 57. & 58
Defectus clericatus exceptio, quando exequutionem litterarum impediat pag. 208. nu. 80
Defendere ſeipſum, vim vi repellendo, cuique licitum. pag. 121. nu 33
Deflorans virginem ad maiorem dotem obligatur. pag. 238. nu 142
Deformitas, & defectus corporis, an inducant irregularitatem, arbitrium Epiſcopi iudicare debet. pag. 410. nu. 10
Degradatio fit poteſtate ordinis Epiſcopalis. pag. 33. nu 47
Degradatio eſt duplex, verbalis, & realis. pag. 360. nu. 57
Delegante mortuo, an expiret iuriſdictio. p. 151. nu. 54. & pag. ead. nu. 52. & 53
Delegata iuriſdictio eſt reſtringenda p. 131. n. 1
Delegata iuriſdictio eſt duplex à iure, vel ab homine. pag. 145. nu. 1

Digitized by Google

Delegata iuriſdictio, quotuplex ſit. ibidem.
Delegata facultas ad perſonas non expreſſas minimè extenditur pag. 444. nu. 37
Delegatus formam ſuæ delegationis diligenter ſeruare debet. pag. 427. nu. 62
Delegatam iuriſdictionem habent Epiſcopi à lege in pluribus caſibus pag. 148. nu. 59 & 60
Delegatus pro examine faciendo, an ſub delegare poſſit pag. 147. nu. 16
Delegatus in citatione facienda, quid facere debeat pag. 147. nu. 55
Delegatus Papæ, vel alterius Principis ſubdelegare poteſt. pag. 148. nu. 57
Delegatus eſt maior quocunq; Ordinario. pag. ead. nu. 58
Delegati iuriſdictio, quando perpetuetur. p. 147. nu. 52
Delegati plures, an ſubdelegare poſsint. p. 123. nu. 49
Delegatio, an, & quando in ſucceſſorem tranſeat. pag. 148. nu. 56. & pag. 151. nu. 59. & pag. 177. nu. 37
Delegatio in vnam perſonam facta ſine ſubdelegatione in alteram transferri non poteſt. pag. 206. nu. 62
Delegationis Papæ vigore, in forma, dignum, quomodo Epiſcopi beneficia ſedi Apoſtolicæ reſeruata conferant. pag. 145. nu. 2
Delegationis litteræ gratia, vel iuſtitia conceſſæ, quando conualidentur. pag. 147. nu. 54
Delegationis litteræ, à Papa, ante obitus ipſius diem, à ſucceſſore validantur. pag. ead. n. eod.
Delinquentes in eccleſijs, vel cœmeterijs, ſub ſpe immunitatis, immunitate nõ gaudẽt p. 98. n. 22
Dæmon in energumenos, & cultores ſuos, quid poſsit. pag. 481. nu. 51
Dæmon poteſtatem habet ſuper fantaſiam hominis. pag. ead. nu. eod.
Denunciationes ante matrimonij celebrationem, an ſemper fieri debeant. pag. 226. n. 50
Denunciationes matrimoniales, an ſemper fieri debeant. pag. 227. nu. 53
Denunciationes matrimoniales, quando emitti poſsint. pag. ead. nu. 54
Denunciationes matrimoniales, qui remittere non poſsint. pag. ead. nu. 55
Denunciationum matrimonialium diſpenſationes, quando concedendæ. pag. ead. nu. 52
Derogatio limitata limitatum producit effectũ. pag 460. nu. 165
Deterioratio, quanta ſit arbitrio iudicis iudicanda. pag. 424. nu. 34
Deus mirabilis in Sanctis ſuis, & illi vniuerſa parent. pag. 472. nu. 23
Deus hominem ad imaginem ſuam formauit. pag 434. nu. 122
Deuoluenda feuda ad eccleſiam non poſſunt amplius reinfeudari pag. 119. nu. 19
Dicata res ſemel Deo, non eſt ad vſus humanos transferenda. pag. 334 nu. 52 & p. 278. n 26
Dictio, tunc, extremitatem temporis ſignificat. pag. 116 nu 3. & pag 123. nu 34
Dictio, quorumlibet, eſt generalis, & omnia comprehendit. pag. 125. nu. 60
Dictio, vt ſupra, reſpectiua præcedentium, quam vim habeat. pag. 134. nu. 19
Dictio taxatiua excludit omnes alios caſus præter expreſſos pag. 149. nu 33
Dictio, pro tempore, tempus futurum denotat. pag. 265. nu. 77
Dictio, ſemper, quid importet. pag. 341. nu. 109
Dictiones, eo ipſo, & ipſo iure, ſunt latæ ſententia. pag. 121. nu. 31
Dictio, eo ipſo, quid operetur pag. 462. nu. 183
Dictiones, quibuſuis, & cuiuſcunq; quid comprehendant pag. 464. nu. 194
Dies pro homine interpellat. pag. 415. nu. 50
Diœceſis tota eſt territoriũ Epiſcopi p. 457. n. 140
Diœceſana ſynodus quotannis celebrari debet. pag. 60. nu. 12
Diœceſanæ ſynodo, quinam intereſſe teneantur. pag. ead. nu. 13
Diœceſis nullius eccleſia, à viciniore Epiſcopo viſitari poſſunt. ibidem.
Difficultas impoſſibilitati cõparatur. p. 79 n. 10
Dignitatem, vel electionem de manu laici ſuſcipiens, ſuſpenſionis pœnã incĩdit. p 405. n. 77
Diſcolatus ab oſtraciſmo nomen accepit. pagin. 387. nu. 135
Diſpenſandi facultas Legatis à latere, Nuncijs, & alijs conceſſa, vltra delegationis fines non extenditur. pag. 217. nu 61
Diſpenſandi à voto cauſæ, quæ ſint. p. 252. n. 68
Diſpenſare, an poſſit Epiſcopus ad duo beneficia ſub eodem tecto. pag. 156. nu. 12
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper ætatis defectu. pag. ead. nu. 15
Diſpenſare poteſt Papa in omni caſu, & impedimento iure humano, aut poſitiuo inducto. pag. 211. nu. 3
Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluribus caſibus. pag ead. nu. 5
Diſpenſare poteſt ſolus Papa in pluralitate beneficiorum incompatibilium. pag. ead. nu. 6

Diſpen-

Diſpenſare poteſt Ordinarius in occultis,& quomodo pag.212. nu.12
Diſpenſare poteſt ſolus Papa à concilij decretis. pag ead. nu.14
Diſpenſare poteſt Eiſcopus cum bigamo ad minores ordines tantùm.pag.213. nu.36
Diſpenſare Epiſcopus quandoq; poteſt in gradibus prohibitis,& quomodo.pag.214. nu.43
Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi,nec Legati contra concilium generale.pag.ead. nu.44
Diſpenſare poteſt ſolus Papa à quinque votis ſolemnibus.pag.216. nu.51
Diſpenſare poteſt ſolus Papa à voto ſolemni. pag ead. nu.52
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper irregularitate,& quando.pag.ead. nu 53
Diſpenſare quomodo poſſit Epiſcopus cum illegitimis.pag.ead. nu.54
Diſpenſare poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria ad duo beneficia.pag.ead. nu 55
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ſuper denunciationibus matrimonialibus.pag ead. nu 56
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi ab omnibus votis Papæ ſpecialiter non reſeruatis.p.ead nu.57
Diſpenſare quis poteſt in eiſdem caſibus,in quibus ſtatuere,& punire poteſt.pag.ead. nu 58
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in omnibus caſibus à Papa minimè prohibitis.pag.ead. nu 59
Diſpenſare poſſunt Prælati inferiores in pluribus caſibus.pag.ead. nu 60
Diſpenſare, an poſſint Epiſcopi contra conſtitutionem beneficij citra patroni conſenſum, pag 248. nu.35
Diſpenſare poteſt Epiſcopus ab omnibus votis,in quibus non eſt ei facultas prohibita pag.250. nu.53
Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi ſuper quinque votis pag.ead. nu.54
Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper voto ſolemniter emiſſo pag.ead. nu.55
Diſpenſare poteſt Papa, vt de monacho, non monachum faciat pag.ead. nu.56
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi à pluribus irregularitatibus. pag 367. nu.8
Diſpenſari poſſunt SS. Mauritij, & Lazari milites ad ſecundas nuptias pag.213. nu.35
Diſpenſatio ſuper decretis concilij Tridentini, eſt ſoli Papæ reſeruata pag.156. nu.16
Diſpenſatio quid ſit pag.211. nu.1
Diſpenſatio ab irregularitate ex homicidio proueniente,vt quis ordinari poſſit,eſt ſoli Papæ reſeruata.pag.213. nu.27
Diſpenſatio ab irregularitate proueniente, ex delicto occulto ad forum contentioſum deducto,eſt Papæ reſeruata.pag.ead. nu.28
Diſpenſatio matrimonialis, quando non ſit valida.pag.215. nu.45
Diſpenſatio,quibus,& quando non ſuffragetur. pag.ead. nu.46
Diſpenſatio voti, vt legitima ſit, quæ requirantur pag.252. nu.66
Diſpenſatio de irregularitate, & abſolutio ab excõmunicatione.quomodo detur p 309 n.37
Diſpenſatio ab irregularitate in foro cõſcientiæ, ſub qua forma fieri debeat.pag.415. nu.58
Diſpenſationis quot ſint ſpecies.pag 211. nu.2
Diſpenſationis vim habet mandatũ de diſpenſando.pag.215. nu.47
Diſpenſationem, quando Epiſcopus exequtioni demandare non poſſit pag.ead. nu.50
Diſpenſatione Papæ omnis irregularitas tolli poteſt pag.415. nu.54
Diſpenſationes,quibus committantur pag.147. nu.49
Diſpenſationes Epiſcopus renalidare non poteſt. pag.215. nu.50
Diſpenſationes denunciationum matrimonialium,quando ſint concedendæ.pag.227.n.52
Diſpenſationes, & abſolutiones,ab homicidio Ordinarijs locorum ſunt committendæ. pag. 412. nu.31
Diſpenſationes ab irregularitate ex quouis homicidio à Papa impetrantur.pag.413.n.35
Diſpenſationum exequtio, quibus committatur. pag 147. nu.49 & ſeq.
Diſpenſabat olim ſolus Papa, cum eo, qui poſt excommunicationem celebrauit p.211.n.11
Diſpenſat Papa ad plura beneficia vltra duo ſimplicia pag.ead. nu.7
Diſpenſat ſolus Papa illegitimos ad plura beneficia.pag.ead. nu.8
Diſpenſat ſolus Papa cum ſimoniaco ſiue in ordine,ſiue in beneficio.pag ead. nu 9
Diſpenſat ſolus Papa ſuper ætatis defectu pag. 212. nu.13
Diſpenſat ſolus Papa, cum parocho diacono, vt non teneatur intra annum ad ſacerdotium promoueri.pag.ead. nu.15
Diſpenſat ſolus Papa, vt abſens diſtributiones quotidianas percipere poſſit.pag.ead. nu 16
Diſpenſat ſolus Papa cum irregulari, propter alicuius membri mutilationem.p.213. n 29
Diſpenſat ſolus Papa cum irregulari ob oculi carentiam pag ead. nu.30

Digitized by Google

Diſpenſat ſolus Papa cum irregulari ex defectu, perfectæ lenitatis.pag.ead, nu.31
Diſpenſat Papa cum leproſo, energumeno, furioſo, & lyphatico pag.ead. nu.32
Diſpenſat Papa cum irregulari ob bigamiam. pag.ead. nu.34
Diſpenſat ſolus Papa, vt in eccleſia paterna filius ſuccedat.pag.ead. nu.37
Diſpenſat Papa cum illegitimis, crimineſis, & ære alieno grauatis.pag ead. nu.38
Diſpenſat Papa ſolus in gradibus conſanguinitatis prohibitis vſque ad quartum gradum. pag.214. nu.39
Diſpenſat Papa in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit. pag.ead. nu.40.
Diſpenſat Papa in impedimento affinitatis ex fornicatione.pag.ead. nu.41
Diſpenſat ſolus Papa in impedimento cognationis ſpiritualis.pag.ead. nu.42.
Diſpenſatus nunquam præſumitur, niſi diſpenſatio probetur pag.148. nu.22
Diſpenſatum fuit Apoſtolica auctoritate cum equite Hiereſolymitano ad matrimonium. pag.251. nu.63.
Diſpoſitio externa, ad obtinendam indulgentiam, quæ ſit pag.50. nu.28.
Diſpoſitio qualibet recipit interpretationem à conſuetudine.pag 63. nu.22.
Diſpoſitio quantumlibet generalis, quomodo interpretanda.pag.178. nu.46
Diſpoſitio, licèt generalis, interpretari debet, & reſtringi.pag.ead. nu.eod.
Diſpoſitio per verba præteriti temporis non extenditur ad futura pag.453. nu.115
Diſpoſitiua ex proœmio declaratur.p.265.n.79
Diſtributiones quotidianæ non computantur in fructibus præbendarum.pag.202. nu.30.
Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficij.pag 293. nu.7
Diſtributiones, quando canonici non amittant. pag.313. nu.24
Diſtributiones quotidianæ pluribus caſibus non amittuntur pag.ead. nu.25
Diſtributiones quotidianas non amittunt abſentes pro vtilitate eccleſiæ pag ead. nu.26
Diſtributiones quotidianas non amittut infirmi, & ſenio confecti.pag.314. nu.27
Diſtributiones non amittunt inſeruientes Epiſcopis in viſitatione.pag ead. nu.28.
Diſtributiones quotidianæ non faciunt ſpolium. pag.320. nu.27
Diuina vindicta plerumque ſanit in terrenas fruges.pag.475. nu.37
Diuinum ius Papa poteſt ex cauſa interpretari, vel limitare.pag 211. nu.4
Diuinatio eſt prima ſpecies ſortilegij. pag. 348. nu 18
Diuinationum ſpecies ſunt quatuor. pag. ead. nu.19
Diuites multis commodis, & honoribus fruuntur pag.303. nu 78
Diuortia quot modis intentur pag 236. nu.119
Diuortium, quibus ex cauſis fieri poſſit. pagin. 235. nu.111
Diuortium non ex leuibus, ſed legitimis de cauſis admitti debet pag ead. nu.112
Diuortium, alterius coniugum fornicatione, permittitur pag ead. nu.113
Diuortium. quando ex alterius coniugum infidelitate admittatur.pag.ead. nu.114.
Diuortium conceditur ex nimia viri ſæuitia. pag ead. nu.115
Doctorandi fidei profeſſionem emittere tenētur. pag.409. nu.21
Doctores ſunt multùm honorandi, & de eorum laudibus.pag 91. nu.27
Doctores, aduocati, & milites, an torqueri poſſint.pag.340. nu.101
Dolus in dubio non præſumitur pag 146 nu 39
Dolus, quo quis ad bonum animæ inducitur, non imputatur. pag.483. nu.10
D.Dominicus hæreſim apud Toloſam gliſcentem coercuit.pag.461. nu.171
Dominium rei eccleſiaſticæ acquiritur ſine rei traditione pag.420. nu.4
Domini temporales, quando ipſo facto excommunicationem incurrant.pag.113. nu.38
Dominium vtile, & directum in cenſu nōn transferantur pag.281. nu.4
Donationes Eccleſiæ Romanæ factæ per Principes Imperij fuerunt confirmata.pag 88. nu.10.
Dos ſine matrimonio eſſe nō poteſt.p.238. n.136.
Dos debetur in pœnam ſtupri.pag.ead. nu.137
Dos, quare marito detur.pag ead. nu.138.
Dos ſecunda eſt virginitas.pag.238. nu.142.
Dotis ceſſante cauſa, dos & ceſſare debet. pag. ead. nu.137
Duo ſacri ordines eodem die conferri non poſſunt.pag.31. nu.29
Ducatus Ferrariæ Sedi Apoſtolicæ reſtituitur. pag.122. nu.36
Dux Sabaudiæ eſt Vicarius perpetuus Imperatoris.pag.74. nu.26.

Digitized by Google

Dux Sabaudiæ, & ſucceſſores in ducatu ſunt Vicarij Imperatoris pag.75. nu.28
Dux Sabaudiæ in ſuis dominijs omnia poteſt, quæ poteſt Imperator, in Vniuerſo. pag.ead. nu.29
Ducis Gioioſæ mors in prælio.pag.151. nu.61
Ducis Sabaudiæ CAROLI Emmanuelis, & CATARINAE Auſtriacæ coniugum deuotio.pag.271. nu.30

E

Ebrius,non præmiſſa digeſtione celebrans,eſt beneficio priuandus.pag.335. nu.60
Eccleſia non propter Papam, ſed Papa eſt propter Eccleſiam pag.3. nu.3
Eccleſia polluta etiam cœmeterium contiguum eſt pollutum,& non contrà.pag.36. nu.7
Eccleſia regularis polluta cuius ſumptibus ſit reconcilianda.pag.38. nu.19
Eccleſia, quo tempore cœperit bona poſſidere. pag.255. nu.8
Eccleſia an tempore Apoſtolorum bona teneret. pag 89. nu.13
Eccleſia etiam non conſecrata,quando gaudeat immunitate eccleſiaſtica. pag.95. nu 7
Eccleſia, vel eccleſiæ atrio violenter extractus reſtitui debet.pag.ead. nu.13
Eccleſia ſiuè clericus in quem peruenit res allibrata,an teneatur ad collectas pag.111.nu. 28. & 29
Eccleſia minori æquiparatur.pag.128. nu.82
Eccleſia parochiali vacante, quomodo interim prouidendum pag.127. nu.27
Eccleſia,quando prædia habere cœperit. pagin. 255. nu.8
Eccleſia contra eccleſiam decimarum ſolutionem præſcribit pag.262. nu.56
Eccleſia diuæ Mariæ in Montibus Vrbis,quando ædificari cœperit.pag.270. nu 28
Eccleſia D.Mariæ in agro Montis regalis,quãdo fundari cœperit pag.ead. nu.29
Eccleſia non conſecrata gaudet eodem priuilegio,quo,& conſecrata. pag.95. nu 7
Eccleſia contra eccleſiam ſpacio 40. annorum præſcribit.pag.262.nu.56.& pag.279 nu.34
Eccleſia contra eccleſiam à quibus præſcriptione liberetur.pag.ead. nu.35
Eccleſia acquirens rem feudalem obligatur ad onera vaſſalli.pag.286. nu.43
Eccleſia parochialis iuriſpatronatus, an poſſit vniri eccleſiæ non parochiali pag.294. n.17
Eccleſia,an ſuccedat in pœnam, qua plectitur, presbyterum interficiens pag 316. nu.3
Eccleſia poteſt ſemel à ſe conceſſa quandocunque commutare.pag.413. nu.34
Eccleſia eſt duplex.pag.487. nu.47
Eccleſiam, & imperium Princeps Imperij conſeruare tenentur.pag.6. nu.21
Eccleſiam conſecrans indotatam, quando de ſuo illam dotare teneatur pag.35. nu 5
Eccleſiæ intereſt,vt eius bona emphiteutica augeantur pag.432. nu.105
Eccleſiæ Romanæ auctoritate Princeps Imperij fulciuntur.pag 6. nu.18
Eccleſiæ Romanæ, quid Imperatores, & Reges præſtare debeant.pag.ead. nu.20
Eccleſiæ Romanæ iura. & poſſeſſiones. pag.ead. nu.21
Eccleſiæ Romanæ priuilegia, & donationes factæ ratificantur pag.6. nu.22
Eccleſiæ vniuerſalis curã,quis habeat.p 12.nu.1
Eccleſiæ ſingulæ ſingulis Cardinalibus conferuntur pag.13. nu.8
Eccleſiæ parochialis dos ad ſuſtentationem duorum eſſe debet.pag 35. nu. 5
Eccleſiæ titulares pro 50. presbyteris Cardinalibus,quæ ſint pag.13. nu.10
Eccleſiæ titulares per 14.Diaconis. p.ead. n.11
Eccleſiæ conſecrantur ab Epiſcopo pluribus de cauſis pag.35. nu.4
Eccleſiæ ſine Epiſcoporum licentia ædificari nõ poſſunt. ibidem.
Eccleſiæ pluribus caſibus reconciliantur. pag. ead. nu.6
Eccleſiæ reconciliatio,quomodo fiat.pag 36. n.8
Eccleſiæ conſecratio,& reconciliatio ab Epiſcopo fieri debet.pag.ead. nu.9
Eccleſiæ non conſecratæ, & cœmeterij reconciliatio,quomodo fieri debeat.pag.ead. nu.10
Eccleſiæ Romanæ plura,& diuerſa bona fuerũt donata.pag.88. nu.8
Eccleſiæ Romanæ donationes à quibus factæ fuerint pag.ead. nu.10
Eccleſiæ bona oblata in primitiua Eccleſia, quomodo diſtribuebantur pag.92. nu 31
Eccleſiæ bona oblata, quare nunc conſeruentur eccleſiis pag ead. nu.32
Eccleſiæ ſunt domus orationis,& in illis à quibus abſtinendum,pag 94. nu.1
Eccleſiæ, cœmeteria, & annexa gaudent immunitate eccleſiaſtica.pag.ead. nu.2.& 3
Eccleſiæ immunitas, quibus caſibus non proſit delinquentibus.pag.96. nu.16

Digitized by Google

Eccleſiæ bona, quibus vſibus ſint deputata pag. 107. nu.10
Eccleſiæ bona oneribus grauantes pœnas non euadunt.pag.113. nu 50
Eccleſiæ fundus ſterilis in emphiteuſim dari poteſt.pag.117. nu 8
Eccleſiæ bona quando poſſint alienari pag.ead. nu.9
Eccleſiæ donata bona ſunt Dei pag.124. nu.51
Eccleſiæ non placent illitterati pag.150. nu 72
Eccleſia parochialis collatio, quando ſit nulla. pag.257. nu.26
Eccleſiæ præſumuntur regulariter liberæ, niſi contrarium probetur pag.194. nu.26
Eccleſiæ in Epiſcopi poteſtate conſiſtunt, in cuius territorio ſunt poſitæ. ibidem.
Eccleſiæ Dei miniſtrorum ſuſtentatio debetur. pag.256. nu.15
Eccleſiæ offeruntur oblationes.pag.269. nu 12
Eccleſiæ parochiali, quando oblationes imagini factæ cedant pag.270. nu.16
Eccleſiæ habent in bonis quartam ſicut hæreditas falcidiam pag.276. nu.17
Eccleſia, quæ per aliquem erigitur, dos eſt conſtituenda pag.301. nu.62
Eccleſiæ, eiuſque canonibus obedire recuſantes, ſunt ſuſpendendi.pag.405. nu.67
Eccleſiæ bona occupantes intuitu potentiæ ſecularis ſuſpenſionis ſententiam incurrunt.pag. ead. nu.75
Eccleſias conſecratas frequentare, & in illis orare debemus.pag.34. nu.2
Eccleſias abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ cum earum bonis poſſidere laicæ nemini licet pag. 193. nu.21
Eccleſiarum cathedralium canonici, quomodo corrigendi.pag.25. nu.32
Eccleſiarum ſubſtantia per filios periclitari ſolet.pag.26. nu.37
Eccleſiarum conſecratio pluribus cauſis fuit inſtituta pag.34. nu.1
Eccleſiarum conſecratio, quibus iuribus fieri debeat pag.ead. nu.3
Eccleſiarum numerus ab Imperatoribus, & Principibus fuit auctus.pag.301. nu.61
Eccleſiis, quot paſſuum immunitas circumſit conceſſa.pag.94. nu.4
Eccleſiaſticus iudex eſt maior, & ſecularis iudicis negligentiam ſupplere poteſt. pag.376. nu.68. & pag.379. nu.93
Eccleſiaſticus iudex in pluribus caſibus de criminibus laicorũ cognoſcere poteſt p.376. n 69
Eccleſiaſticus iudex eſt poteſtate maior ſeculari. pag.379. nu.92
Eccleſiaſtici redditus, quando malos euentus pariant.pag.202. nu.41
Eccleſiaſtica paramenta, à quibus benedici poſſint pag.40. nu.8
Eccleſiaſtica veſtimenta, an presbyteri benedicere poſſint. ibidem.
Eccleſiaſtica bona, in quot partes ſint diuidẽda. pag 89. nu.14
Eccleſiaſtica bona, quorum ſint, pag.ead. nu 15
Eccleſiaſtica bona ſunt patrimoniũ Ieſu Chriſti, Prælatorum, & pauperum.pag ead. nu.18
Eccleſiaſtica res alienanda, an ſit parui valoris, quid attendendum pag.117. nu.7
Eccleſiaſtica bona vſurpantes, graues pœnas incurrunt pag 124 nu 52 & pag.126. nu.67
Eccleſiaſtica penſio beneficialis, quid ſit. p.199. nu.1
Eccleſiaſtica ſpolia, quæ dicantur pag.317. nu.6
Eccleſiaſtica poteſtas, & ſecularis ſunt poteſtates ſupremæ pag.376. nu 66
Eccleſiaſtica libertas, quæ dicatur p.378 nu.81
Eccleſiaſtica immunitas eſt iuri naturali, & diuino conformis pag.383. nu.116
Eccleſiaſticæ poteſtatis definitio, quæ ſit. pag.28. num.2
Eccleſiaſtica perſona in choro cum ſecularibus colloquia trahere non debeat.pag.405. n.78
Eccleſiaſticorum bonorum omniũ adminiſtratio ſpectat ad Papam pag 317. nu.7
Eccleſiaſticorum bonorum quatuor ſunt ſpecies. pag.ead. nu 8
Eccleſiaſticorum bonorũ coloni habent tantùm detentionem pag.384. nu.121
Eccleſiaſticis bonis clerici ali debẽt p.89. n.12
Eccleſiaſticis iniuriã violenter inferens de iure ciuili capitaliter punitur.pag.373. nu.48
Eccleſiaſticum ſtatutum, quomodo interpretandum pag 413. nu 37
Edicto concurſus publicato, ſi vnus ſe tantùm ſe præſentauerit, quid agendum pag.165. n.55
Edictum pro concurſu parochialium, quomodo publicandum.pag.157. nu.28
Edictum pro concurſu habendo bis proponi non debet pag.160. nu.56
Effectus ſacramenti confirmationis, quis ſit. pag.129 nu.10
Effectus ceſſat, ceſſante cauſa pag.116. nu.3
Eiulatus maximi ſuper cadaueribus improbantur.pag.447. nu.60
Electio, & nominatio idem ſunt.pag.22. nu.3

Digitized by Google

Electio magis idonei ad Epiſcopum ſpectat. pag. 158. nu. 34 & pag. 159. nu. 43
Electores Imperij ſeptem à Papa fuerunt conſtituti pag. 5. nu 17
Electus in Epiſcopum poteſt exercere, quæ ſunt iuriſdictionis. pag. 71. nu. 11
Eleemoſyna altaris in valore beneficiorum, an ſint computandæ pag 293. nu 6
Eleemoſynarum collectio à confratribus fieri non poteſt menſis, capſulis, pluribus appoſitis, ſed ſolum ad formam eis ab Ordinario præſcribendam pag 457. nu. 138
Eleemoſynæ ſunt in pios vſus erogandæ. pag. 458 nu. 159. & ſeqq.
Eleemoſynarum virtutis, & efficacia pag. 459. nu. 153
Eleemoſynis peccata redimuntur. pag. ead. nu. eod & ſeqq.
Eligendi non ſunt ad epiſcopatum, qui eccleſiaſtica diſciplina, & probitate vitæ non commendantur. pag 81. nu 25
Eligentes bonum, qui meliorem eligere poſſunt, peccant pag. 158. nu. 32
Emphiteuſis eſt contractus iuris gentium. pag. 420. nu 8
Emphiteuſis eccleſiaſtica, quando tranſeat ad fœminam, & quando non, pag 421. nu. 14. cum alijs ſeqq.
Emphiteuſis eccleſiaſtica ſi ſit reuocanda, quid conſiderandum. pag. 422. nu. 22
Emphiteuſis eccleſiaſtica, quomodo cũ melioramentis ad eccleſiam reuertatur. p. ead. n. 23
Emphiteuſis, quando conceditur ad tertiam generationem, quæ perſona computetur in prima generatione, pag. 429. nu. 85
Emphiteuſis eſt quædam alienationis ſpecies. pag. 425. nu. 45
Emphiteuſis quotuplex ſit. pag. 426. nu. 77
Emphiteuſis non datur, niſi interueniente ſcriptura. pag. 426. nu. 78
Emphiteutica bona alienans, quando cadat à iure ſuo. pag. 284. nu. 32
Emphiteuticus contractus in pluribus à cenſuali differt. pag. ead. nu. 31
Emptor cenſus plura patitur incommoda conſiderabilia. pag. 287. nu. 55
Energumeni, leproſi, & lymphatici ſunt irregulares pag 213. nu. 32
Epilepſia laborans à ſolo Papa diſpenſari poteſt, pag ead. nu. 32
Epiſcopus promouendus, qualis eſſe debeat. pag. 22. nu. 9
Epiſcopus non eligendus, qui filios habeat. pag. 26. nu. 38
Epiſcopus, cuius expenſis debeat eccleſiam pollutam reconciliare pag. 37. nu. 18
Epiſcopus regulariter tenetur prædicatori eccleſiæ expenſas ſubminiſtrare pag 55. nu. 7
Epiſcopus proximior viſitare poteſt eccleſias nullius diœceſis. pag 60. nu. 13
Epiſcopus in ſynodo diœceſana, quid per ſe poſſit. pag 61. nu 15
Epiſcopus poteſt in carcerem mittere, & verbibus caſtigare pag. 62. nu. 19
Epiſcopus habet territorium pag. 65. nu. 28
Epiſcopus, qualis eligi debeat. pag. 25. nu. 30
Epiſcopus ante conſecrationem, quæ exercere poſſit. pag. 131. nu. 3
Epiſcopus, & quandoq; parochus ab obſeruatione feſtorum diſpenſare poteſt pag. 135 nu 32
Epiſcopus, quando vnum beneficium alterum habenti conferre poſſit. pag 159. nu 11
Epiſcopus, an poſſit ad duo beneficia ſu beodem tecto diſpenſare pag. 160. nu. 12
Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper ætatis defectu pag. 160. nu 25
Epiſcopus concurſum vltrà alios decem dies proregare non poteſt. pag. 161. nu. 29
Epiſcopus poteſt repellere præſẽtatos à patronis, ſi non ſunt idonei. pag. 191. nu. 9
Epiſcopi, an, & quando, inuitis patronis, poſſit beneficio de rectore prouidere. pag. 194. n 27
Epiſcopus reſeruare poteſt penſionem ad extinguendam litem. pag. 102. nu 28
Epiſcopus reſeruare poteſt penſionem in collatione beneficiorum pag ead. nu 29
Epiſcopus in gradibus prohibitis, an diſpenſare poſſit. pag 214. nu. 43
Epiſcopus abſoluere poteſt ab inceſtu, ſed non reualidare diſpenſationem pag 215. nu. 49
Epiſcopus diſpenſationem, quomodo exequtioni demandare poſſit pag. ead. nu. 50
Epiſcopus, quibus caſibus ſuper irregularitatibus diſpenſare poſſit pag. 216. nu 53
Epiſcopus diſpẽſare poteſt cum illegitimo ad minores, & vnũ ſimplex beneficiũ pag. ea. n. 54
Epiſcopus diſpenſare poteſt ad duo beneficia. pag ead. nu. 55
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper denunciationibus matrimonialibus. pag ead. nu 56
Epiſcopus, an poſſit cogere renuentem ad obſeruantiam ſponſaliorum pag. 222. nu. 19
Epiſcopus, an poſſit diſpenſare ſuper reductione numeri miſſarum pag. 248. nu. 36

Epiſco-

Epiſcopus, quando teſtatoris voluntatem commutare poſſit.pag.250. nu.48

Epiſcopus, quando poſſit commutare ſpeciale legatum eccleſiæ factum pag.ead. nu.49

Epiſcopus, quando poſſit commutare legatum pecuniæ factum pro conſtruendo monaſterio. pag ead. nu.50

Epiſcopus, quando poſſit commutare legatum factum pro fundanda eccleſia, vel oratorio. pag ead. nu.51

Epiſcopus, quando commutare poſſit legatum ad pium vſum factum pag.ead nu 52

Epiſcopus diſpenſare poteſt in omnibus votis eidem non prohibitis pag ead nu.53

Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper voto ſolemniter emiſſo.pag.ead. nu 55

Epiſcopus, quando in laicos habeat iuriſdictionem pag.273. nu.37

Epiſcopus Pariſienſis eſt Comes,& cauſas,etiam laicorum,cognoſcit.pag.ead. nu.39

Epiſcopus poteſt beneficia transferre, & nimia egeſtate laborantia profanare.pag.294.n.15

Epiſcopus diu abſens à reſidentia poteſt iure priuari pag 311. nu.6

Epiſcopus,& Inquiſitor pari modo cauſas ad officium Inquiſitionis ſpectantes cognoſcere poſſunt.pag.352. nu.11

Epiſcopus,& Vicarius vnum, & idem tribunal repræſentant pag.368. nu.18

Epiſcopus infantem,& illitteratum ad primam tonſuram promouere non poteſt.pag.399 n.4

Epiſcopus ſacerdotem indignum, & inhabilem ordinans,eſt ſuſpenſus.pag.ead. nu.7

Epiſcopus ſolemniter pœnitentem. aut bigamũ ordinans,eſt ſuſpenſus.pag.ead. nu 8

Epiſcopus ordinans religioſos, ſæculareſuè in communi viuentes non profeſſos ſine beneficij,aut patrimonij titulo, ſuſpenſionis pœnam incurrit pag.ead. nu.9

Epiſcopus non denuncians intra ſex menſes, quæ in concilio prouinciali facta fuerint, per duos menſes ab officio eſt ſuſpenſus. pag ead. nu.10

Epiſcopus conferens duos ſacros ordines,quando pœnam ſuſpenſionis incurrat.pag.ead.nu.11

Epiſcopus ordinans in aliena diœceſi ſiue licitè,ſuſpenſionis pœnam incurrit. p ead. n.12

Epiſcopus in aliena diœceſi alieno ordinans ſine dimiſſorijs ſuſpenſionis pœna innodatur. pag.ead. nu.13

Epiſcopus non habenti patrimonium, an ordines conferre poſſit.pag.400. nu.22

Epiſcopi eſt proceſſiones indicere, & ordinare. pag.457. nu.142.& ſeqq.

Epiſcopi Cardinales ſex.pag.12. nu.4

Epiſcopi,quomodo eligantur.pag.22. nu.1

Epiſcopi,quomodo confirmentur.pag.ead. nu.5

Epiſcopi ætas 30. annorum requiritur. pag.22. nu 7

Epiſcopi ſunt parochi parochorum.p.23. nu.12

Epiſcopi fidei profeſſionem emittere debent.pag. ead. nu.16

Epiſcopi,quomodo ordinentur pag.24. nu.20

Epiſcopi,quando ordinariam iuriſdictionem acquirant pag.ead. nu.21

Epiſcopi conſecrari debent intra tres menſes. pag.ead. nu.22

Epiſcopi officium,quomodo facile, & difficile. pag.ead. nu.27

Epiſcopi munus,in quibus conſiſtat.pag.25.n.29

Epiſcopi quales eſſe debeant pag.ead. nu.30

Epiſcopi,quomodo ſubditis præeſſe debeant.pag. ead. nu.31

Epiſcopi, quando miſſam celebrare teneantur. pag 26. nu.35

Epiſcopi ſuarum diœceſum, & etiam externorum animarum curam habere debent. pag. ead. nu.36

Epiſcopi duplicem habent poteſtatem,ordinis,& iuriſdictionis pag.28. nu.1

Epiſcopi titulares non poſſunt aliquem ſine licentia ordinare.pag.30. nu 24

Epiſcopi,quomodo conſecrentur.pag.33. nu.44

Epiſcopi, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis alijs demandare non poſſunt pag.ead. nu.48

Epiſcopi, quam iuriſdictionem habeant in eccleſijs regularium.pag.57. nu.20

Epiſcopi exempti debent eligere metropolitanum pag.60. nu.9

Epiſcopi negligentes intereſſe concilio prouinciali pœnam incurrunt.pag.ead. nu.10

Epiſcopi, an habere poſſint familiã armatam. pag 61. nu.16

Epiſcopi quòd armatam habeant familiã,Principibus moleſtum eſſe non debet.pag 65.n.27

Epiſcopi ſunt iudices corporum, & animarum. pag.66. nu.29

Epiſcopi tempore belli,peſtis, & penuria, quam poteſtatem habeant.pag.ead. nu.31

Epiſcopi familia gaudet priuilegio fori pag.80. nu.17

Epiſcopi familia armata, eodem gaudet priuilegio.pag.ead. nu.18

Epiſcopi locum Apoſtolorum tenent.p.86. nu.2

Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopi vocãtur in partem ſolicitudinis Papæ. pag.89. nu.17
Epiſcopi palatium eccleſiæ immunitate gaudet.pag.96. nu 14
Epiſcopi gloria eſt pauperibus ex ſuis redditibus prouidere, & ſacerdotis maxima ignominia eſt proprijs ſtudere diuitijs.p 117.nu.9
Epiſcopi,& alij Prælati,an feuda ad eorum eccleſias deuoluta poſſint alijs reinfeudare. pag.122. nu.37
Epiſcopi habent ordinariam iuriſdictionem in eorum diœceſi pag.132 nu.13
Epiſcopi ordinaria auctoritate poſſunt ſynodum conuocare.pag.133. nu 14
Epiſcopi poſſunt habere familiam armatam. pag.ead. nu.16
Epiſcopi poſſunt ſeculare brachium inuocare. ibidem.
Epiſcopi procuratorem fiſcalem habere poſſunt. pag.ead. nu.17
Epiſcopi auctoritate ordinaria ſuas ſententias exequi poſſunt pag.ead. nu.18
Epiſcopi,quæ curare debeant.pag.134. nu.20
Epiſcopi ſuper quibus cognoſcere poſſint. pagin. 147.nu.50.& 51.& pag.148.nu.65. & 66. & pag.149. nu 67
Epiſcopi habent iuriſdictionem delegatam à lege in pluribus.pag.148. nu.58
Epiſcopi, quam in Abbates, & monaſteriorum ſuperiores habeant poteſtatem. pag. ead. nu.59
Epiſcopi,quando in prædicatores animaduertere poſſint.pag.ead. nu.61
Epiſcopi, quando poſſint in regulares animaduertere.pag.ead. nu 63
Epiſcopi,quando poſsit contra regulares cognoſcere.pag ead. nu.65
Epiſcopi cognoſcere poſſunt de ſubreptione litterarum.pag.ead. nu.66
Epiſcopi in collegiatis diſtributiones quotidianas, ſi nulla fuerint, conſtituere poſſunt. pag. 149. nu.67
Epiſcopi nouas parochias erigere poſſunt. pag. ead. nu.68
Epiſcopi beneficiorum uniones facere poſſunt. pag ead. nu.70
Epiſcopi, quibus coadiutores dare poſsint. pag. ead. nu.71
Epiſcopis in beneficijs ſimplicibus, quid poſsint. pag.150. nu.73
Epiſcopi,quæ viſitare, & corrigere poſsint. pag. ead. nu.74
Epiſcopi poſſunt prohibere, quæ in miſsis celebrandis ſcandaloſè fiunt pag.ead. nu.75
Epiſcopi in notarios officium ſuum perperam exercentes animaduertere poſſunt. pag.ead. nu.76
Epiſcopi quantam in mores,& ſubditos poteſtatem habeant.pag.151. nu 77
Epiſcopi poſſunt procedere contra Protonotarios, & priuilegiatos.pag.ead. nu.78
Epiſcopi,quæ poſsint circa beneficia cognoſcere. pag.ead. nu.79
Epiſcopi clauſuram monialium exemptarum viſitare poſſunt pag.ead. nu 80
Epiſcopi poſſunt officiales ſanctæ Inquiſitionis ad ſolutionem legatorum piorum compellere.pag ead. nu 82
Epiſcopi non reſidentes alternatiua gaudere non poſſunt pag.155. nu.4
Epiſcopi, quando abeſſe dicantur. pag. ead. num.9
Epiſcopi ordinaria auctoritate,quibus beneficia conferre poſsint.pag 156. nu 17
Epiſcopi intra ſex menſes parochialium collationes facere tenentur.pag.160. nu 58
Epiſcopi conferre poſſunt beneficia vacantia per permutationem.pag.165. nu.61
Epiſcopi poſſunt viſitare parochiales ordinis Hieroſolymitani.pag.171. nu.105
Epiſcopi, in quas perſonas ordinis Hieroſolymitani iuriſdictionem exercere poſsint. pag. ead. nu.106
Epiſcopi,& alij habent de iure communi facultatem beneficia conferendi pag.183. nu.2
Epiſcopi poſſunt ſibi caſus reſeruare p.187.n.48
Epiſcopi, & Legati contra generale concilium diſpenſare non poſſunt pag.214. nu.44
Epiſcopi diſpenſare poſſunt ab omnibus votis Papæ non reſeruatis pag.216. nu.57
Epiſcopi diſpenſare poſſunt in omnibus caſibus à Papa non vetitis pag.ead. nu.59
Epiſcopi à iuramentis abſoluere poſſunt. pag. 240. nu.11
Epiſcopi Papæ obedientiam, & iuramentum præſtant pag.241. nu.15
Epiſcopi Apoſtolorum limina ſingulis triennijs viſitare tenentur.pag.ead. nu.16
Epiſcopi poſſeſsiones eccleſiarum denuò infeudare non poſſunt.pag.242. nu.17
Epiſcopi fidei profeſsionem à quibus recipere teneantur pag.ead. nu 21
Epiſcopi miſſarum celebrandarum numerum reducere poſſunt.pag.248. nu.30

Digitized by Google

Epiſcopi, an poſſint diſpenſare contra conſtitutionem beneficij pag.ead. nu.35

Epiſcopi diſpenſare non poſſunt ſuper quinque votis.pag.250. nu 54

Epiſcopi, an portionem oblationum habere debeant.pag.275. nu.4

Epiſcopi omnium piarum diſpoſitionum ſunt exequtores.pag.277. nu.19

Epiſcopi ius habent viſitandi confraternitates laicorum.pag.ead. nu.22

Epiſcopi reſidere negligentes, quando Papa ſint renunciandi.pag.311. nu.5

Epiſcopi vltra trimeſtre annis ſingulis abeſſe non poſſunt.pag.ead. nu.7

Epiſcopi vltra duos menſes parochos à reſidentia diſpenſare non poſſunt.pag.312. nu.9

Epiſcopi, quæ bona propria teſtamento relinquere poſſint.pag.316. nu.1

Epiſcopi Principibus ſecularibus inſeruire non debent.pag 328. nu 10

Epiſcopi dignitatem ſuam ſeruare tenentur. ibidem.

Epiſcopi pro quolibet delicto non debent ſtatim fulminare.pag.332. nu.30

Epiſcopi de ſortilegijs liberè cognoſcere poſſunt. pag.348. nu.17

Epiſcopi ſuſpecti, quomodo canonicè purgentur. pag 354. nu 19

Epiſcopi à pluribus irregularitatibus poſſunt diſpenſare.pag.367. nu.8

Epiſcopi propalationum vigore monitorialium factarum, cauſas aliorum iudicum cognoſcere non poſſunt.pag 368. nu 20

Epiſcopi contra excommunicatos, & interdictos, quomodo procedere teneantur.p.394.nu.177

Epiſcopi, qui titulares, vocantur, ordinantes ſine Ordinarij licentia pœnam incurrunt.pag. 399. nu.16

Epiſcopi aliquem promouentes ad ſacros ordines ſine titulo, quid præſtare teneantur. pag. 400. nu.21

Epiſcopi titulares, quando, & quibus ordines conferre poſſint pag.400. nu.26

Epiſcopi beneficia curata indignis conferentes, quas pœnas incurrant.pag.403. nu 52

Epiſcopi, & alij ſuperiores res, & bona Eccleſiarum ſibi vendicantes ſuſpenſionis pœnam incurrunt pag.ead. nu.53

Epiſcopi limina Apoſtolorum non viſitantes, quando ſint ſuſpenſi.pag.ead. nu.56

Epiſcopi, à quibus irregularitatibus poſſint diſpenſare.pag.415. nu.57

Epiſcopo promouendo, quæ qualitates requirantur.pag.23. nu.13

Epiſcopo ſoli ſpectat in ſua Eccleſia deputare prædicatorem pag 55 nu.7

Epiſcopo contradicente, nullus etiam regularis poteſt prædicare pag.ead nu.9

Epiſcopo eſt totius diœceſis cura animarum commiſſa pag.443. nu.20

Epiſcopo maxima eſt circumſpectio, & vigilantia neceſſaria.pag 443. nu 23.& ſeq.

Epiſcopo competit confraternitatum ſtatutum examinare, moderari, corrigere, & approbare, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, non obſtantibus quibuſcunque. pag 444. nu.38.& pag.445. nu.39 & 40

Epiſcopo ſpectat formam eleemoſynam colligẽdi pijs locis præſcribere.pag.458. nu.146

Epiſcoporum auctoritas maxima, præſertim in concernentibus confraternitates, & pia loca. pag.445. nu.41

Epiſcoporum promouendorum proceſſus, quomodo ſubſcribatur pag 23. nu.17

Epiſcoporum iuriſdictio, quouſque extendatur. pag.24. nu.24

Epiſcoporum appellatione, qui veniant. pagin. ead. nu.25

Epiſcoporum ordo eſt quadripartitus. pag. ead. nu 26

Epiſcoporum cauſa à Papa cognoſci debent.pag. 132. nu.11

Epiſcoporum cauſa aliquando inferioribus committuntur. ibidem.

Epiſcoporum omnium Ordinarij ſunt Archiepiſcopi pag.ead. nu.12

Epiſcoporum, quale officium circa parochiales. pag.165. nu.62

Epiſcopus ſibi caſus nõ reſeruare poſſe affirmãs, anathematis pœnam incurrit.pag.187.n 49

Epiſcopis mentalium cura præcipuè eſt commiſſa.pag.135. nu.33

Epiſcopis competit beneficiorum collatio de iure communi.pag.154. nu.1

Epiſcopis hodie in beneficiorum collatione quatuor menſes ſpectant.pag ead. nu.2

Epiſcopi vigore alternatiuæ ſex menſibus facultatem habent conferendi.pag.155. nu.3

Epiſcopis alternatiua, quomodo ſit conceſſa. pag ead. nu.5

Epiſcopis, quando oblationes ſint tribuendæ.pag. 269. nu.20

Epiſcopis quarta de pluribus debetur.pag.277. nu.20

Epiſco-

Epiſcopis debetur quarta de legatis factis confraternitatibus pag.ead. nu.21
Epiſcopis tenentur adminiſtratores fabricæ rationem reddere.pag.278. nu.24
Epiſcopis, quare quarta legatorum à confraternitatibus debeatur pag.ead. nu.25
Epiſcopis debetur quarta pars oblationum.pag.ead. nu.28
Epiſcopis an quarta decimarum debeatur.pag.279. nu.33
Epiſcopis ſeruitus Principum ſecularium eſt interdicta.pag.321.nu.41.& pag.328. nu.10
Epiſcopali ſede vacante, beneficia vacantia ſunt ſedi Apoſtolicæ reſeruata.pag.184.n.10
Epiſcopales eccleſiæ ſedi Apoſtolicæ ſunt reſeruata pag.ead. nu.9
Epiſcopatus Cardinalium ſex inter præſentes optantur.pag.12. nu.5
Epiſcopatus Foſſanenſis eſt iuriſpatronatus.pag.22. nu.2
Epiſcopatus eſt onus angelicis humeris formidandum.pag.23. nu.14
Epiſcopatus, an ſit ordo.pag.23. nu.17
Epiſcopatus, & presbyteratus officium, quàm ſit graue.pag.328. nu.13
Equites Hieroſolymitani gaudent priuilegio immunitatis.pag.108. nu.16
Equitum ordinis Hieroſolymitani profeſſio qualiter fiat. ibidem.
Eudoxiæ imperatricis genus mortis.pag.83.n.38
Examen promouendorum ad Epiſcopatus fieri debet.pag.22. nu 11
Examinati, & approbati in concurſu ad parochiales, qui præferendi.pag.158. nu.33
Examinatores ſynodales, quomodo ſint eligendi pag.157. nu.24.& 25
Examinatorum vota, quomodo ſint explananda pag.158. nu.35
Examini ſe pro alijs ſupponens, quas pœnas incurrat pag.310. nu.41
Exceptio excommunicationis, quam vim habeat.pag.145. nu.31
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. pag.167. nu.83
Exceptio grandinis, & aliorum contra penſionarium, quando opponi poſſit pag.206.nu.63
Exceptio compenſationis habet vim ſolutionis. pag 207. nu 66
Exceptio non purificatæ conditionis opponi poteſt.pag ead. nu 69
Exceptio ſolutionis penſionis impedit exequutionem.pag 208. nu.62
Exceptio pacti de vlterius non petendo æquipollet exceptioni ſolutionis.pag.ead. nu.76
Exceptio excommunicationis in quacunque parte litis opponi poteſt.pag.ead. nu 77
Exceptio excommunicationis, etiam coram iudice ſeculari, opponi poteſt.pag.ead. nu.78
Exceptio iuramenti litis deciſiui, tranſactionis iuratæ, & legitimè præſcriptionis contra litteras monitoriales eſt legitima. pag.370. nu.25.26.& 27
Exceptio defectus clericatus impedit exequutionem litterarum.pag.208. nu.80
Exceptio, tua non intereſt, contra litteras monitoriales eſt legitima.pag.370. nu.28
Exceptionis caſus fortuiti, an renunciari poſſit. pag.284. nu.29
Exceptiones nullitatis, & aliæ, an poſſint exequutionem retardare.pag.200. nu 15
Excommunicari, quis non poteſt, niſi perſonaliter citetur.pag.148. nu.27
Excommunicari non poſſunt capitula, & communitates.pag.260. nu.38
Excommunicari nominatim nemo poteſt, niſi ſeruata forma conc.Trid.pag.369. nu.22
Excommunicari nemo poteſt pro alieno delicto. pag.406. nu.83
Excommunicatio, quando magis contemnatur, quàm formidetur.pag.259. nu 36
Excommunicatio non fertur, niſi ob culpam mortalem.pag.333. nu.45
Excommunicatio pluribus nominibus nuncupatur.pag.366. nu.2
Excommunicatio eſt duplex maior, & minor. pag.ead. nu.4
Excommunicatio eſt etiam triplex iuſta, nulla, & iniuſta.pag.ead. nu.5
Excommunicatio, quibus caſibus ſit nulla. pag. ead. nu.eod.
Excommunicatio, quot modis fieri poſſit iniuſta. ibidem.
Excommunicatio, vt iuſta ſit, quatuor concurrere debent.pag.ead. nu 6
Excommunicatio minor, quomodo incurratur. pag 367. nu 9
Excommunicatio octo caſibus à iure infertur. pag ead. nu.10
Excommunicatio in cauſis iudicialibus, quomodo ſit promulganda.pag.ead. nu 12
Excommunicatio contra non ſumentes tempore paſchali Sanctiſſimũ Euchariſtiæ Sacramentũ, quando promulgari poſſit.pag.368.nu.16
Excommunicatio, an ſit legitimè promulgata

Digitized by Google

ad iudicem eccleſiaſticum cognitio ſpectat. pag.377. nu.72

Excommunicatio incurſa propter abſolutionem conceſſam ſine facultate abſoluendi ab ex communicatione hodie eſt Papa reſeruata. pag 363. nu.169

Excommunicatio in ciuitates, & capitula non infligitur pag.406. nu.86

Excommunicatio in ciuitates, & capitula non corpus. pag.468. nu.2

Excommunicatio non infligitur in irrationalia. pag. ead. nu 3

Excommunicatio infertur ob peccatum mortale. pag. ead. nu.4

Excommunicatio non fertur in eo, qui delinquere non poteſt, cum ſit rationis expers, pag. ead. nu. eod.

Excommunicatio, vt ſit iuſta, quatuor concurrere debent pag.471. nu.15

Excommunicatio, quando ſit ipſo iure nulla. pag. ead. nu.16.& ſeq.

Excommunicatio non fertur in ignorantem. pag. ead. nu.18

Excommunicatio leuibus de cauſis non eſt incutienda pag.479. nu.45

Excommunicationis ſententiam iniuſtè proferens multipliciter punitur pag.367. nu.7

Excommunicationis gladius eſt valdè ſalutaris pag. ead. nu.11

Excommunicationis ſententiam in bulla Cœna Dom. contentam plura perſonarum genera incidunt. pag.370. nu.31

Excommunicationis ſententiam, qui imponentes noua pedagia, & gabellas incurrunt. pag.371. nu.39

Excommunicationis pœnam incurrunt vexantes in curia Romana commorantes, accedenteſq; ad eam, ſeu ab ea recedentes. pag.372. nu.44

Excommunicationis, aliaſq; graues pœnas incurrunt offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos pag.373. nu.48

Excommunicationis ſententiam incurrunt abſoluentes ab excõmunicatione in Bulla Cœna Dom ſine facultate pag.393. nu.168

Excommunicationis pœnam incurrunt percutientes ad Romanam curiam pro eorum negocijs recurrentes, aduocatoſque, procuratores, & iudices. pag.373. nu.49

Excommunicationis ſententiam incurrunt iudices ſeculares pluribus de cauſis. pag. 374. nu.52

Excommunicationis pœnam incurrunt iudices ſeculares, qui faciunt reuocare inhibitiones eccleſiaſticas pag. ead. nu.53

Excommunicationis pœnam incidunt, qui laicali poteſtate in odium clericorum eorum conſanguineos lædunt. pag.375. nu.59

Excommunicationis ſententiam incurrunt facientes contra libertatem eccleſiaſticam. pag.377. nu.74

Excommunicationis ſententiam incurrunt impedientes iudices eccleſiaſticos ordinarios in eorum iuriſdictione pag.378. nu.85

Excommunicationis ſententiam incurrunt præſtantes auxilium, fauorem, & conſilium contra iuriſdictionem eccleſiaſticam, pag.379. nu.86

Excommunicationis ſententiã incurrunt vſurpantes iura eccleſiaſtica pag.381. nu.103

Excommunicationis ſententiam incurrunt præſtantes auxilium imponentibus onera bonis eccleſiaſticis. p.383. nu.114. & p.386 n.132

Excommunicationis pœnam incurrunt, qui directè à clericis onera exigere præſumunt. pag.383. nu.118

Excommunicationis pœnam incurrunt onerantes colonos eccleſiaſticorum bonorum, pag. 384. nu.119

Excommunicationis ſententia in atrocioribus incurritur, etiam effectu non ſequuto. pag.390. nu.148

Excommunicationis monitio canonica quomodo præmitti debeat pag.381 nu.106.& 107

Excommunicationes ad finem reuelationis auctoritate ordinaria, à quibus poſſint promulgari pag.368. nu.17

Excommunicationes ad finem reuelationis, quando à ſede Apoſtolica ſint impetrandæ. pag. ead. nu.19

Excommunicationes grauiores in Bulla Cœnæ Domini continentur pag.370. nu.30

Excommunicationes in Bull. Cœn. Dom. contentæ ſunt Papæ reſeruatæ pag.392. nu.162

Excommunicationes à iure, vel ab homine latæ, inter ſe differunt pag. ead. nu.159

Excommunicationes Bullæ Cœnæ Dom. ſunt à iure latæ pag.392. nu.160

Excommunicationes à iure latas incurrentes in notorijs, nulla monitione præmiſſa, illas incurriſſe declarari poſſunt. pag. ead. nu.161

Excommunicatione nulla maior pœna in Eccleſia Dei reperitur. pag.64 nu.23. pag 269. nu.35.& pag.36. nu.1

Excom-

Digitized by Google

Excommunicatus ſpoliatus non reſtituitur. pag. 148. nu. 25
Excommunicatus reſcriptum impetrare non poteſt. pag. 145. nu. 32
Excommunicatus abſolutus ad iura perdita reſtituitur. pag. ead. nu. 34
Excommunicatus non lucratur fructus beneficiorum pag 180. nu. 67
Excommunicatus, qui non poteſt per ſe, nec per alium ad ſui vtilitatem agere poteſt. pag. 182. nu. 68
Excommunicatus, & publicè declaratus eſt à iudice à limine iudicij repellendus. pag. 208. nu 79
Excommunicatus maiori excommunicatione, ſuſpenſus, vel interdictus celebrans, depoſitionis pœnam incurrit. pag. 336. nu. 61
Excommunicatus in Bull. Cœn. Dom. & proceſſatus, quando abſolui poſſit pag. 192. nu. 165
Excommunicatus ordines ſuſcipiens, eſt deponendus. pag. 402. nu. 45
Excommunicatus eſt incapax beneficiorum. pag 383. nu 96
Excommunicati gaudent immunitate eccleſiaſtica. pag. 99. nu. 29
Excommunicati ſunt, qui res eccleſiæ alienant. pag. 123. nu. 44
Excommunicati ad beneficia ſunt inhabiles. pag. 148. nu. 23
Excommunicati non admittuntur ad agendū. pag. ead. nu. 25
Excommunicati, quando ſint euitandi, pag. 376. nu 64
Excommunicati ſunt, qui in cauſis capitalibus contra clericos ſe interponunt p. 387. nu 133
Excommunicato clerico prouentus ſunt ſubtrahendi. pag. 171. nu. 111
Excommunicatis, ſeu iudæis, litteræ monitoriales concedi non poſſunt pag. 370. nu 29
Exempti, etiam regulares, quando ab Ordinarijs locorũ corrigi, & puniri poſſint. p. 26. n. 34
Exempti à quibus clerici dicantur. pag. 106. n. 8
Exempti, an ſint fructus monialibus pro alimentis aſſignati. pag. 267. nu 87
Exempti ad quartam Epiſcopo perſoluendam non tenentur. pag. 278. nu. 30
Exempta à decimis Papalibus moniales, quæ ſint. pag. 266. nu. 85
Exempta pro quibus redditibus moniales exiſtans pag. ead. nu. 86
Exemptio Societatis Ieſu conceſſa, an fuerit reuocata. pag. 265. nu. 78
Exemptio competens bonis eccleſiaſticis eſt realis. pag. 384. nu. 110
Exemptionis natura qualis ſit pag. 263. nu. 68
Exemptionis priuilegium Societati Ieſu conceſſum, quos comprehendat. pag. 264. nu. 73
Exemptionis priuilegium Societati Ieſu conceſſum, etiam extenditur ad bona acquirenda. pag ead. nu. 74
Exequiæ defunctorum in Italia, quomodo ſiunt. pag. 436. nu. 54
Exequtio qualiter fieri debeat in captura illius, qui ad eccleſiam confugit. pag. 100. nu. 33
Exequtio in beneficialibus duobus caſibus retardari poteſt. pag 148. nu. 21
Exequtio litterarum reſeruationis penſionum quibus committatur. pag 206. nu. 60
Exequtio in cauſis iudicialibus, quomodo fieri debeat. pag. 259. nu. 34
Exequtio contra duos, in forma Cameræ Apoſtolicæ obligatos, ſi alter non ſit ſoluendo, quomodo fieri poſſit. pag 368. nu. 15
Exequtionem paratam, quæ penſiones non habeant. pag. 202. nu. 34
Exequtionem paratam, quæ penſiones habet. pag ead. nu. 35
Exequtor nunquam in beneficialibus intelligitur merè deputatus. pag. 147. nu. 20
Exequtor litterarum in forma breuis, quomodo procedere debeat. pag. 148. nu. 26
Exequtor deputatus cum poteſtate excommunicationem nunciandi, quid ſeruare teneatur. pag 368. nu. 14
Expreſſam profeſſionem dæmonibus facientes, quem cultum illis exhibeant. pag. 346. nu 6
Expreſſa an includātur in materia diſpenſabili, & quæ ex propria ſignificatione, lata ſūpto vocabulo, includantur. pag. 450. nu. 110
Extenſio in legibus correctorijs licita, non eſt. pag. 157. nu. 22
Extenſio ſtatuti non fit, niſi per ſuperiorem. pag. 452. nu 108
Extenſio ſtatuti non fit de perſona in perſonam. pag. ead. nu. 109
Extrahi ab eccleſia exēpta nullus delinquens debet in caſibus permiſſis, niſi de licētia Epiſcopi, vel alterius officialis. pag. 96. nu. 17
Extracti ab eccleſia in caſibus permiſſis detineri debēt in carceribus eccleſiæ, donec Epiſcopus de delinquentis delicto cognouerit. p. 97. n. 18
Extrauagans, ambitioſæ, quid contineat, & adque extendatur, pag. 115. nu. 2. & pag. 116. nu. 4. & 5

Extraor:

Digitized by Google

Extraordinaria onera, quæ Ordinarijs, & merè ſecularibus æquiparentur. pag. 302. nu. 74
Ezechias Rex laudatur, quòd ſerpentem æneū deſtruxerit pag. 440. nu. 130

F

FAcultas beneficia conferendi ſub generalitate verborum non comprehenditur. pag. 72. nu. 14
Facultas Vicario generali, quæ, & qualis eſſe, & ad quæ extendi debeat. pag. ead. nu. 15. & ſeq.
Facultates Nunciorum non extenduntur ad collationem beneficiorum in cathedralibus exiſtentium pag 15. nu. 24
Falſariorum nomine, qui comprehendantur. pag. 372. nu. 41
Falſificantes litteras Apoſtolicas, quam pœnam incurrant. pag. ead. nu. 40
Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori. pag. 80. nu. 17
Familia armata Epiſcopi gaudet etiam priuilegio fori. pag ead. nu. 18
Familia Epiſcopi in viſitatione nihil accipere poteſt. pag 298. nu. 33
Familia appellatione, qui veniāt. pag 80. n. 18
Familiam armatam Epiſcopi habere poſſunt. pag. 133. nu. 16
Federici Secundi Imperatoris, & Anaſtaſii ſemen diuino iudicio extinctum. p. 436. nu. 140
Federicus Secundus Imperator cōtra Sarracenos crucis vexillum ſuſtulit. pag. 461. nu. 160
Ferrariæ Dux Alphonſus petijt, inueſtituram ducatus in aliam perſonam prorogari. pag. 119. nu. 13
Ferrariæ ducatus Dux Mutinæ poſſeſſionem accepit. pag. 120. nu. 26
Ferijs in honorem Dei indictis, an renunciari poſſit. pag. 135. nu 27
Feriatis diebus, an iuramenta admitti, & ſententia ferri poſſint. pag. ead. nu. 28
Feſtorum dierum celebratio omni veneratione obſeruari debet. pag. ead. nu 26
Feſtorum dierum violatio eſt miſti fori. pag. ead. nu. 29
Feſtorum dierum celebratio cadit ſub tertio præcepto decalogi. pag. ead. nu. 31
Feſtorum dierum obſeruatio ex cauſa poterit diſpenſari, & à quibus. pag. ead. nu. 32
Feſtos dies non colentes ſunt puniendi. pag. ead. nu. 26
Feſtos dies obſeruandi præceptum partim morale, & partim ceremoniale pag. ead nu. 31
Feudum regulariter ad deſcendentes tranſit. pag. 165. nu. 86
Feudum regulariter non venit in reſtitutionem fideicommiſſi vniuerſalis pag. ead. nu. 87
Feudum, quando ad hæredes tranſeat. pag ead. nu 88
Feudi caducitas, quando declaretur. pag 122. nu. 40
Feudi alienatio prohibita, quid declaret. pag. 120. nu. 21
Feudo non ſuccedit, qui in inueſtituris non eſt comprehenſus. pag. 121. nu 28
Feuda, quæ, & quando reinfeudari non poſſint. pag. 122. nu 38
Feudalia prædia, vel emphiteutica eccleſiaſtica, quando deuoluuntur, quid obſeruandum. pag. 123. nu. 42
Fictus canonicus, quis dicatur. pag. 179. nu. 60
Ficulnea, & alia à Domino maledicta. pagin. 472. nu. 21
Ficulneæ maledictio habet ſenſum allegoricum in pœnam peccati. pag ead. nu. 22
Fideiuſſio præſtita à marito, quomodo intelligenda. pag 237. nu. 130
Fidei profeſſio ab Epiſcopis promouēdis eſt emittenda. pag. 23. nu. 6
Fidei profeſſionem doctorandi emittere tenentur. pag. 242. nu. 21
Fidei profeſſionis forma, quæ ſit. pag ead nu. 23
Fidei profeſſionem ad cathedrales aſſumendi emittere tenentur. pag. 243. nu. 24
Fidei profeſſio, à quibus intra duos menſes præſtari debet. pag. ead. nu. 25
Fidelitatis iuramentum Prælati Papæ præſtare tenentur pag. 377. nu. 76
Fieri poſſunt per procuratorem, quæ quis per ſeipſum facere poteſt. pag. 230. nu 67
Filius eſt argumentum ambulans ſuper terrā de incontinentia patris. pag. 26. nu. 40
Filij in eccleſiis parentum beneficia obtinere non poſſunt. pag. ead. nu. 41
Filij presbyterorum ex fornicatione ad beneficia non admittuntur. pag. 309. nu. 40
Filios, vel nepotes ex filio habens, non eſt Epiſcopus eligendus. pag. 26. nu. 38
Fines parochialium, vbi ſunt indiuiſi, diuidi debent pag. 20. nu. 29
Finalem cauſam proœmiū indicat. p. 179. n. 50
Fiſcalem procuratorem Epiſcopi habere poſſūt. pag. 133. nu. 17

Fiſcus

Fiſcus nunquam moritur.pag.333. nu 77
Fletus non eſt honor mortuo, ſed hymni, pſalmi, & vita optima.pag.447. nu.61.& ſeqq.
Fœmina non amittit lucrum, etiamſi contra ſtatutum forenſe nupſerit pag.436. nu.136
Fœmina quandoq; eſt capax feudi p.242.n.19
Forma iuramenti præſtandi per Prælatos, quæ. pag.116 nu 63
Forma à lege data non ſeruata, corruit actus. pag.175. nu.21
Forma certa data à iure, vel ab homine, paria ſunt agere directè contrà, vel citrà. pag. ead. nu.23
Forma non ſeruata in alienatione rei eccleſiaſtica. omnia reſcinduntur pag.ead. nu.24
Forma iuris non ſeruata, quãdo reddat matris teſtamentum nullum pag.176. nu 26
Forma coadiutoria eſt ſemper conſideranda. pag.180. nu 64
Forma defectus maior eſt, quàm defectus materiæ.pag.175. nu 22
Fornicarij regnum Dei non poſſidebunt. pagin. 331. nu.28
Fornicatores publici ab officio ſunt ſuſpendendi. pag.404. nu.66
Fornicatione alterius coniugum diuortium permittitur.pag 235. nu.113
Fornicatione ſimplici, an clericus ſit deponendus pag 331. nu.28
Foſſanenſis epiſcopatus eſt iuriſpatronatus Ducis Sabaudiæ.pag 22. nu.2
Forus ſecularis, à fori pœnitentiali quomodo differat pag.395. nu.179
Francorum Rex à Papa fuit coronatus. pag.8. nu 30
Francorum proceres, imperio vacante, Regem elegerunt.pag.10. nu.42
Francorũ proceres, regno vacante Regem elegerunt. pag.ead. nu eod.
Frater ordinis Capucinorum dux exercitus effectus pag.251. nu.64
Fratres Humiliatorum extincti, an comprehendantur ſub conſtitutionibus de Apoſtatis. pag 323. nu.55
Fratres ordinis Humiliatorum, an de bonis acquiſitis diſponere poſſint.pag.324. nu.57
Fratres mendicantes non poſſunt vigore priuilegiorum abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, nec alij regulares.pag 460. nu.160
Fratrum Humiliatorum bona, quando ad cameram ſpectent.pag 323. nu 56
Fratribus Religionis Hieroſolymitanæ magnus Magiſter, & conuentus regulariter commendas conſerunt.pag.168 nu.90
Fratribus Humiliatorum, quæ alimenta fuerint reſeruata pag.323. nu.53
Fructus, aut emolumenta beneficiorũ vſurpans eſt excommunicatus.pag.180.nu.67 & pag. 192. nu.16
Fructus aſſignati monialibus pro alimentis, an ſint à decimis exempti pag 267. nu 87
Fructus canonicatuũ pro traditione poſſeſſionis, quando dimidia fabrica, vel ſacriſtiæ debeatur pag.305. nu.4
Fructus canonicatuum pro poſſeſſione tradenda indebitè percipientes, quam pœnam incurrant pag.ead. nu.5
Fructus canonicatuum ex conſuetudine hæredibus ſpectare poſſunt pag 306. nu 6
Fructus beneficiorum indebitè percipiens pœnã inhabilitatis incurrit.pag.309. nu 35
Fructus qui fabricæ eccleſiæ ſint applicandi. pag.318. nu.16
Fructus beneficiorum, qui ſub ſpolium cadant. pag.321. nu.42
Fructus beneficiorum non reſeruatorum, an cadant in ſpolium pag.ead. nu.43
Fructus beneficiorum iuriſpatronatus non cadunt in ſpolium.pag.322. nu.45
Fructus beneficiorum adcollationem Ordinariorum, an cadunt ſub ſpolio pag.ead nu.46
Fructum prædij cenſus non debet excedere.pag. 288. nu 59
Fugiens ad eccleſiam, ſi inde fuerit violenter extractus, reſtitui debet pag 95. nu.13
Fundus ſterilis eccleſiæ, quando in emphiteuſim dari poſſit.pag.117. nu.8
Fundum, cum pupillo indiuiſum poſſidens, priuilegio pupilli gaudet.pag 159 nu 47
Funeralis quarta de quibus debeatur.pag.276. nu.12
Funeralium quarta, quando parochiali eccleſiæ debeatur.pag.274. nu.1
Furioſus matrimonium contrahere non poteſt. pag.234. nu 99
Furioſi matrimonia, & contractus quando valeant pag ead. nu.100
Fures, & latrones pro furtis non incidunt in Bul.Cœn.Dom.pag.381. nu.104

G

GEntiles ob templorum violationem grauia flagella paſſi ſunt.pag.100. nu.35

Digitized by Google

Geſta ante purificatam conditionem nihil valent.pag.200. nu.12
Gioieſæ Ducis mors in prælio.pag.251. nu.61
Gloria Epiſcopi eſt pauperibus prouidere, & ignominiam ſacerdotis eſt proprijs ſtudere diuitijs.pag.117. nu.10
Gratia per ſubreptionem obtenta ipſo facto eſt nulla.pag.146. nu.9
Gratia Apoſtolica, quando approbat pacta contra iuris diſpoſitionem appoſita in inſtrumento, & in litteris Apoſtolicis minime expreſſa. pag.424. nu.57
Gratia à Sede Apoſtolica obtenta pluribus cauſis redditur nulla.pag.146. nu.10 & 11
Gratia noua infuſio, quando non requiratur. pag.41. nu.16
Grauatus in vno, in alio debet releuari. pag. 288. nu 57
Gregorius Papa XIV. indulta ſuper abducendis ab eccleſia delinquentibus moderatus fuit.pag 96. nu.15
Gregorius Papa VII. Sacramento Euchariſtiæ, ſe purgauit.pag.355. nu.25

H.

H*Abilitas ſuperueniens nihil operatur.pag. 200.* nu.18
Habilitas certarum perſonarum non extenditur ad perſonas inhabiles pag.462. nu.177
Hæres beneficiarij non eſt poſſeſſione priuandus. pag.319. nu.25
Hæreſis quid ſit.pag.351. nu.1
Hæreſis crimen, eſt merè eccleſiaſticum pagin. ead. nu.2
Hæreſis vera eſt inuocatio dæmonum ad ſciendum futura.pag.352. nu 5
Hæreſis criminis grauitas, quomodo conſideretur.pag 353. nu.13
Hæreſis ſuſpicio eſt triplex, leuis, vehemens, & maxima pag.ead. nu.14
Hæreſis exceptio obſtat clerico beneficiato ſpoliato, ne reſtituatur.pag.359. nu.51
Hæreſes prædicanti concio eſt prohibenda. pag. 55. nu.12
Hæreticus, quis dicatur.pag.351. nu.3
Hæreticus, an efficiatur imagines baptizans, & alia ſimilia committens pag.ead. nu.4
Hæreticus, vt quis ſit, quæ requirantur, pag. 352. nu.6
Hæreticus pluribus de cauſis, quis efficitur. pag. ead. nu.8
Hæreticus ab Epiſcopo, vel inquiſitore, ſine ſpeciali facultate abſolui non poteſt.p358. n 46
Hæreticus ſacerdos, qua pœna plectatur. pag. 359. nu.49
Hæreticus beneficiatus poſt commiſſum delictum beneficio renunciare non poteſt.pag.ead. n.53
Hæreticus, vltrà pœnam mortis, alias pœnas incurrit.pag.360. nu 60
Hæretici non relapſi reſipiſcentes ad miſericordiam, & abiurationem, ſunt admittendi. pag 358. nu.45
Hæretici recuſantes redire ad agendã pœnitentiam, qua pœna ſint plectendi. p.359 nu 48
Hæretici ad eccleſiam redeuntes bona recuperant.pag.ead. nu 54
Hæretici relapſi, qua pœna puniatur. pag.360. nu 58.
Hæretici, & ſchiſmatici cum diabolo, & angelis eius æterni ignis incendium participabunt. pag.ead. nu 59
Hæreticis, & eorum fautoribus non ſunt committenda officia.pag.488. nu 38
Hæretici peiores ſunt iudæis pag ead. nu.eed.
Hæreticis non licet ſynagogas, & ſimilia loca conſtituere.pag.490. nu 53
Hæreticorum beneficia ipſo iure vacant pagin. 359. nu 52.
Hæreticorum clericorum bona, quomodo diſtribuantur. pag. ead. nu.55
Hæreticorum mos eſt bona multa docere, vt falſa faciliùs perſuadeant. pag.360. nu 62
Hæreticorum libros legentes, habenteſue, quam pœnam incurrant, pag ead. nu.63
Hæreticorum memoria damnatur, eorumq; filij plura patiuntur. pag.361. nu 64
Hæreticos ſcienter receptans, viſitans, aut aſſocians, in violentam ſuſpicionem incidit.pag. 357. nu.34
Heliodorus temeritatis ſuæ pœnam ſuſtinuit. pag.101. nu.38
Henrici Angliæ Regis ſcelera, & ſupplicia pag. 84. nu 42
Hieroſolymitani equites gaudent priuilegio immunitatis.pag.108. nu.16
Hieroſolymitani milites tacitè profeſſionem emittunt.pag.136 nu.37
Hieroſolymitani milites in habitus ſuſceptione, ex tenore ſtatutorum profitentur. ibidem.
Hieroſolymitani milites in cauſis iudicialibus trahunt, & non trahuntur pag.273. nu.42
Hieroſolymitana religionis beneficia presbyteri ſeculares obtinere non poſſunt.pag 169.n.95

Hiero-

Hieroſolymitanæ religionis parochiales ab Ordinarijs poſſunt viſitari.pag.292. nu 3
Hieroſolymitanæ religionis beneficia in ijs, quæ ſacramentorum adminiſtrationem concernunt, poſſunt viſitari.pag 296. nu.17
Hiſtriones ſunt infames pag 329. nu.16
Homicidium committens cum moderamine inculpatæ tutelæ, an incurrat irregularitatem. pag.412. nu.29
Homicidium ad defenſionem commiſſum penitus occultum non facit hominem irregularē. pag.113. nu.40
Homicidium, quo irregularitas contrahitur, eſt duplex, voluntariū, & caſuale.pag.ead.n.42
Homini omnia ſubijciuntur pag 434. nu.123
Hominis gratia omnia ſunt conſtituta. pagin. ead. nu 121
Hominis vita eſt inæſtimabilis.pag.ead.nu.124
Homo eſt digniſſimus creaturarū.pag ea.n.122
Homo eſt omnium rerum forma.pag.ead.n.123
Homo in malum pronus pag.441. nu.25
Honeſtatis publicæ impedimentum oritur ex matrimonio rato.pag 233. nu 93
Honeſtatis impedimentum primum gradum excedit.pag ead. nu.95
Honorius Imperator nequis ab eccleſia extraheretur lege ſingulari prohibuit.pag 102.n 42
Horæ canonicæ ſunt ſeptem, ſicut ſeptem ſunt dona Spiritus ſancti.pag 338. nu.89
Horas recitare omittens ex obliuione nō peccat mortaliter pag 337. nu.69
Horas canonicas non recitans, pro rata omiſſionis, fructuum partem amittit. pag.338 n.84
Horas canonicas officij Beatæ Mariæ penſionarij recitare tenentur. pag 339. nu.90
Hoſpitalia gaudent immunitate eccleſiarum. pag 95. nu.8
Hoſpitalia non comprehenduntur ſub reſeruationibus.pag.167. nu.81
Hiſpaniarum Rex Regnum Portugalliæ acquiſiuit.pag.251. nu.60

I

IDololatriam, & hæreſim manifeſtam, quæ ſortilegia ſapiant pag.346. nu.10
Idoneitas prouiſi de beneficio, quando ſit probanda pag.100. nu.10
IESV CHRISTI patrimonium ſunt bona eccleſiaſtica pag.66. nu.34
Ieſuitæ à caſibus Ordinario reſeruatis nequeūt abſoluere.pag.460. nu.160
Illegitimus ordinibus ſacris initiatus, ſuſpenſionis pœna innodatur.pag.402. nu.40
Illegitimi, etiam legitimati, ad Cardinalatum ſunt inhabiles pag.13. nu.14
Illegitimi ad Epiſcopatum ſunt inhabiles, niſi à Papa ſpeciali priuilegio diſpenſentur pag.22. nu 8
Illegitimi, criminoſi, & multo ære alieno grauati, à ſolo Papa diſpenſari poſſunt, vt in religionem recipiantur pag.213. nu.38
Illegitimi ad minores ordines ab Epiſcopo diſpenſari poſſunt pag.216. nu.54
Illegitimi, de quibus bonis ſint incapaces. pag. 320. nu.29
Illegitimi, vt plurimùm paternæ incontinentiæ ſunt imitatores.pag.411. nu.13
Illegitimi per ſubſequens matrimonium habilitantur.pag ead. nu.14
Illegitimè conceſſum pro non conceſſo habetur pag.195. nu.28
Illitteratus ad ordines promotus eſt ſuſpenſus. pag 402. nu.42
Illitteratus eſt incapax dignitatis. pag.ea.n.43
Illitterati in Eccleſia Dei nō placēt p.150.n.72
Illitteratis, & imperitis ab Epiſcopo dantur coadiutores pag.149. nu.71
Imago Deiparæ Virginis miranda operatur. pag.475. nu.34
Imagines baptizare, & ſimilia facere, an faciant hominem hæreticum. pag.351. nu.4
Immemorabilis poſſeſſio, quando expreſsè probanda.pag.191. nu 8
Immemorabile tempus, quod dicatur.p 190.n.5
Immunitas clericorum naturalem habet æquitatem.pag 106. nu.9
Immunitas alicui conceſſa, quouſque extendatur pag.111. nu.29
Immunitas eſt realis in bonis eccleſiæ.pag.432. nu.103
Immunitate gaudent laici in emphiteuſim bona eccleſiæ poſſidentes.pag.ead. nu.104
Immunitas tranſit ad emphiteutam eccleſiæ. pag.ead. nu.106
Immunitas prædij competit etiam pro melioramentis, & acceſſorio.pag.430.nu 94. & 95. & quid in emphiteuſi laicali, ibid.nu.ſeqq.
Immunitas eccleſiaſtica eſt iuri naturali, & diuino conformis pag.383. nu.116
Immunitas eccleſiaſtica, an ſit de iure diuino, vel canonico.pag.387. nu.138
Immunitas eccleſiaſtica communi opinione eſt de iure diuino.pag.388. nu.140

c 2 Immu-

Digitized by Google

Immunitatis priuilegio clerici, & eorum bona gaudent iure diuino, & humano. pag. 105. nu. 4
Immunitate donauit Pharao ſacerdotes, & eorum bona pag. 104. nu. 2
Immunitate gaudent clericorum coloni. pag. 105. nu 6
Immunitate gaudent equites Hieroſolymitani. pag 108. nu. 16
Impediēs auxilio poteſtatis ſecularis, quo minus quis citetur, habetur pro citato. p. 381. n. 102
Impedimentum habentibus, quando diſpenſatio non ſuffragetur. pag 215. nu 46
Impedimentum publicæ honeſtatis cum mente capta, an contrahatur. pag 233. nu. 90
Impedimentū affinitatis non inducitur ex matrimonio rato, & nō conſummato p ead. n. 94
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex matrimonio rato, & non conſummato. pag. ead. nu. 93
Impedimentum honeſtatis, quod primum gradum non excedit, quale. pag. ead nu. 95
Impedimentum ex ſolùm rato matrimonio proueniens, publicæ honeſtatis, appellatur. pag. 234. nu. 97
Impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit, Papa ſolus diſpenſare poteſt pag. 214. nu. 40
Impedimento affinitatis ex fornicatione inducto, quod vſque ad ſecundum gradum impedit, ſolus Papa diſpenſare poteſt. pag. ea. n. 41
Impedimento cognationis ſpiritualis Papa ſolus diſpenſationem concedere poteſt. p. ead. nu. 42
Impenſa ad ædificationem, vel ornatum eccleſiarum, ad quos ſpectent pag 299 nu. 46
Imperator Papam iudicare non poteſt, p. 5. n. 11
Imperator Conſtantinus ab Irene matre oculis, & vita priuatus pag. 7. nu. 25
Imperator Ludouicus à Papa coronatur. pag. 8. nu. 36
Imperator Ludouicus II. à Papa coronatur. pag ead. nu. 30
Imperator creatus fuit Carolus Craſſus. pag. 9. nu. 31
Imperator Guido coronatur. pag. ead. nu. 32
Imperator Lambertus fuit coronatus. pag. ead. nu. 33
Imperator Ludouicus quartus inungitur. pag. ead nu. 36
Imperator Lambertus inungitur. pag. 10. nu. 37
Imperator Lambertus proditoriè occiſus. pag. ead. nu. 38
Imperator Berengarius inungitur p ead. n. 39
Imperator Berengarius à ſuis occiditur. pag. ead. nu 42
Imperator electioni Epiſcoporum intereſſe non debet pag 81. nu. 22
Imperator Honorius Arcadium fratrem grauiter reprehendit. pag. 82. nu. 32
Imperator Arcadius ſupplex pœnitentia ſua fidem Pontifici fecit pag 83 nu 38
Imperatoris conſenſus in electione Papæ minimè expectandus. pag. 8. nu 30
Imperatoris Guidonis, & Arnulphi Regis mors. pag. 9. nu. 35
Imperatoris Arcadij intempeſtiua mors. pagin. 83. nu 41
Imperatoris Theodoſij humilitas in Eccleſia. pag 303. nu 80
Imperatoris gloria, in quo ſit ſita. pag. 443. n. 28
Imperatores, & Reges priuilegijs ſuis renunciarunt pag. 5. nu. 13
Imperatores, & Reges, quæ Romano Pontifici præſtare teneantur. pag. 6. nu. 20
Imperatores Conſtantinus, & Valentinianus quantùm ſacerdotibus tribuerint. pag. 81. nu 20
Imperatores, & alij Principes eccleſiarum, & clericorum immunitatem grauantes graues pœnas incurrunt pag. 105. nu. 5
Imperatorum, & Regum leges an comprehendant clericos. pag. 108. nu. 19
Imperatoribus, quæ priuilegia à Pontificibus conceſſa. pag 4. nu 7
Imperatricis Eudoxiæ mortis genus. p. 83. n 38
Imperium eſt origo potentia omnium Regnum. pag. 4. nu 10
Imperium à Græcis tranſlatum fuit ad Germanos. pag. 5. nu. 16. & pag 7. nu 23
Imperium ad Frances transfertur pag 7. n. 25
Imperium à Græcis ad Francos tranſlatum. pag. ead. nu. 26
Imperium ſtat, & ruit ſacerdotum precibus. pag 82. nu 33
Imperium, quibus fulciatur, ac muniatur. pag. 106. nu. 9
Imperij electores ſeptem Papa conſtituit. pag. 5. nu. 15
Imperij Principes Romanam Eccleſiam ſuperiorem recognoſcunt pag 6. nu 17
Imperij Principes ſunt Romanæ Eccleſiæ auctoritate ſuffulti. pag. ead. nu 18
Imperij Principes tam Eccleſiam, quam Imperium conſonare tenentur. pag. ead. nu. 19

Impe-

Imperio, & oculis à Berengario Ludouicus IV. priuatus fuit. pag. 9 nu 37

Imperio vacante, Francorum proceres Regem elegerunt pag. 10 nu. 42

Imperio, ac Regnis Federicus Secundus à Papa priuatus fuit. pag. 11. nu. 47

Imperiales leges, quando clericos ligent. pag. 108. nu. 19

Imperiales leges eccleſiaſticæ iuriſdictioni repugnantes, non ligant clericos pag. 109 n. 20

Impetratis beneficijs litigioſis, quomodo ſit procedendum. pag. 177. nu. 35

Impetrationes beneficiorum vacantium ob non publicationem, quomodo fieri debeant. pag. ead nu. 34

Impoſſibiles, turpeſq; conditiones, fauore matrimonij, pro nõ adiectis habentur p 235. n. 108

Impoſſibilitati difficultas æquiparatur. pag. 79. nu 10

Impotentia naturalis, quæ ſit pag 234. nu 102

Impotentia accidentalis, quæ dicatur pag. ead. nu. 103

Impotentia propter maleficium, quando matrimonium dirimat. pag. ead. nu. 104

Impotentia, & frigiditas ad effectũ diſſolutionis matrimonij, quomodo probetur p. ead. nu. 106

Impotentiam vtriq; coniugi confitenti minimè eſt credendum. pag 335. nu. 107

Impuberes plures filios procrearunt. p. 224. n. 32

Impuberes, quando validè vouere poſſint. pag. 246. nu. 13

In cadaueribus lachrimas perducere eſt prohibitum. pag. 447. nu. 64

Inceſtus crimen ab Epiſcopo abſolui poteſt. pag 215. nu. 49

Indefinita diſpoſitio æquipollet vniuerſali. pag. 64. nu. 24

Indiuidua res eſt, & ſimplex matrimonium. pag 226. nu. 47

Indiuiſum quis retinet per ſocium, quod per ſe retinere non poteſt. pag. 194. nu. 24

Indulgentia, quid ſit. pag. 44. nu. 2

Indulgentia duplex. pag. ead. nu. 3

Indulgentia propriè culpam non remittit. pag. 45. nu. 5

Indulgentia plenaria, an differat à pleniori, & pleniſſima pag. ead. nu 10

Indulgentia plenaria, an differat ab ea, quæ in anno ſancto, vel aliàs ex iubileo conceditur. pag ead. nu. 11

Indulgentia plenaria, quando, & à quibus ſit ſuſpenſa. pag. 46. nu. 14

Indulgentia ex iuſta, & pia cauſa concedi ſolet. pag. 47. nu. 19

Indulgentia, vt valeat, quid requiratur. pag. 48. nu. 20

Indulgentia plenaria pluribus de cauſis conceditur. pag. ead. nu. 21

Indulgentia, vt obtineatur, quid ſit adhibendum. pag ead. nu. 22

Indulgentia, quid principaliter reſpiciat. pag. ead. nu 23

Indulgentia, vt obtineatur, requiritur, vt quis ſit in ſtatu gratiæ. pag ead nu. 24

Indulgentia ad mortuos, quomodo extendatur. pag 50. nu. 29

Indulgentia forma quadruplex pag. 44. nu 4

Indulgentiæ, quomodo ſint publicãdæ. p. 51. n. 30

Indulgentiam conſequi cupienti duplex requiritur diſpoſitio pag. 48. nu. 25

Indulgentiam conſequi volenti, an requiratur actualis confeſſio pag. 49. nu. 26. & 27

Indulgentiæ ſuſpenſæ, quomodo reuiuiſcant. pag 47. nu. 15

Indulgentiæ, vt valeant, quæ requirantur. pag ead. nu 16

Indulgentiæ plenariæ à concilio generali legitimè congregato concedi poſſunt. pag ead n. 17

Indulgentiæ, quomodo defunctis proſint. pag. 52. nu. 33

Indulgentiæ à nemine poſſunt publicari ſine Ordinarij licentia. pag. 453. nu. 118 *Fallit* nu 119.

Indulgentiæ ſunt omnes ab Ordinario recognoſcendæ, adhibitis duobus de capitulo. pagin. ead. nu. 117

Indulgentiæ quæ fuerant conceſſæ porrigentibus manus adiutrices, reuocatæ. pag. ead. nu. 120

Indulgentiæ, quare concedantur. pag. ea n. 121

Indulgentiæ à Sede Apoſtolica gratis conceduntur, & gratis accipiuntur pag 454. nu. 124

Indulgentiæ, quæ ſunt cœleſtis Eccleſiæ Theſauri, non ad quæſtum, ſed ad pietatem exercendam, conceduntur pag ead. nu. 125

Indulgentiæ conceſſæ altaribus S Hyacinthi intelliguntur de altaribus in Regno Poloniæ erectis tantùm. pag 452. nu. 113

Indulgentiarum, quænam ſub reuocatione comprehendantur pag. 455. nu. 128. & ſeq.

Indulgentiæ quæſtuandi facultatem quouis modo continentes, reuocatæ. pag. ead. nu ead.

Indulgentiæ non acquiruntur, niſi adimpleta integra conditione, ſub qua conceduntur. pag 461. nu 174

Indulgentiarum conceſſio non extendnda. pag. ead. nu 175
Indulgentias publicare poſſunt regulares abſq; licentia Ordinarij, quando ſunt antiquæ, & non reuocata.pag.453. nu 19
Indulgentiarum communicatio confraternitatibus,quæ, & quomodo fieri debeat. pag.444. nu 35
Indulgentiæ,quæ conceduntur accedentibus ad ſubſidium terræ ſanctæ.pag.461. nu 169
Indulgentiarum priuilegio conceſſo ab Innocentio Papa, qui cruceſignati vere gaudeant. pag.ead. nu 176
Indulgentias concedendi facultas, vnde ortum habeat pag.44. nu.1
Indulgentias plenarias, qui concedere non poſſint.pag.47. nu.18
Indulta ſuper extrahendis ab eccleſia reis,quomodo ſeruanda.pag 96 nu.15
In dubio is ſenſus ſumi debet, qui actum validat pag.475. nu.36
Induſtria perſona electa,ſubdelegari non poteſt. pag 123. nu.55
Infamatus publice de ſimonia, eſt ſuſpendendus.pag.405. nu.72
Infans furioſus, & his ſimiles l. Cornelia non tenentur pag 471. nu 19
Infans ſeptennij non expleti ad ordines initiari non poteſt pag 31. nu.30
Infans,quis dicatur.pag.399. nu 5
Inferior ſuperiorem iudicare non poteſt pag.79. nu.10
Inferiores Prælati bona eccleſiæ alienantes,quã pœnam incurrant. pag. 125. nu.55. & pag. 126. nu 65
Inferioribus quandoq; cauſa Epiſcoporum committuntur pag. 132. nu.11
Infideles ad eccleſiam confugientes, an gaudeant immunitate.pag 100. nu.31
Infideles non poſſunt eſſe hæretici,& quare pag. 486. nu.13
Infideles,in quibus delictis ſubſint foro ſeculari. pag.485. nu.12
Infidelitate alterius coniugum diuortium permittitur.pag.335. nu.14
Infirmi quando pro præſentibus habeantur.pag. 221. nu.21
Inhabiles ad obtinendum beneficia excommunicati exiſtuns pag.148. nu.23
Inhibitiones à iudicibus ſecularibus contra iudices eccleſiaſticos concedi non poſſunt pag. 380. nu.99
Iniuriam nemini facit,qui iure ſuo vtitur pag. 166. nu 75
Iniuſtum eſt, vt laicus clericum iudicet. pag. 389. nu 144
Innocentius Papa ægrè tulit mortem S.Io.Chriſoſtomi.pag.83. nu.34
Innocentius Papa Arcadium, & Eudoxiam à ſacramentis eiecit pag ead. nu.35
Innocentius Arcadium ſupplicem ad ſacramenta reſtituit pag.ead. nu.37
Innocentius IX. Pij V. conſtitutionem de bonis eccleſiæ non alienandis confirmauit, & ampliauit.pag.121. nu.30
Ioannes Apoſtolus, quare ad Pontificatum non fuit electus.pag.3. nu.1
Ioannes Papa XII. Othonem in Imperatorem inunxit.pag. 10. nu.45
Ioannes Stephanus Agatia Epiſcopus Aſtenſis pietate laudatur.pag.38. nu 21
Ioannes Stephanus Ferrerius Epiſcopus Vercellenſis laudatur pag.60. nu 14
Ioannes Chriſoſtomus in exilium pulſus. pag. 82. nu 31
Ioannis Chriſoſtomi perſequtores,quæ mala fuerint perpeſſi pag.83. nu 42
Ioannis Antonij Caſtrucij Epiſcopi Montiſregalis commendatio pag 271. nu.30
Inquiſitoris officium ſcienter impediens in vehementem hæreſis ſuſpicionem incidit. pag. 356. nu.31
Inquiſitoris officium impedientibus præſtantes auxilium ſunt vehementer ſuſpecti pag ead. nu 32
Inquiſitores de ſortilegijs,& ſuperſtitionibus cognoſcere poſſunt.pag 348. nu.16
Inquiſitorum ætas,quæ legitima.pag 31 nu.33
Inquiſitionis officium,miniſtros,aut teſtes offendentes, vel ſcripturas rapientes, ſunt vehementer ſuſpecti pag 357. nu.37
Inſtitutio præſentatorum ad parochiales,quãdo ad ſuperiorem deuoluatur.pag 160. nu.60
Inſtitutione parochialis ad Epiſcopum ſpectante,debet Epiſcopus digniorem eligere. pag. 159. nu.45
Inſtruentes citatos in cauſa hæreſis de celanda veritate ſunt vehemẽter ſuſpecti p 357.n.33
Inſtrumentum publicum dicitur, cui ſoli creditur ſine alio adminiculo.pag.190. nu.2
Inſtrumenta eccleſiæ ſubtrahentes ſuſpenſionis pœna ſunt innodandi.pag 405. nu 74
Integritas Præſidentium eſt ſalus ſubditorum. pag.81. nu.24

Inter-

Digitized by Google

Interdictum ſuperioris impedit matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum.pag 335. nu.110
Interdictum Papæ violans eſt ipſo iure ſuſpenſus.pag 404. nu.63
Interdictum, quid ſit.pag.405. nu 79
Interdictum pro pecuniario debito relaxari nõ poteſt pag.407. nu 92
Interdictum in Romana Curia pro pecuniario debito quandoque ſolet relaxari. pag ead. nu 94
Interdictum pro pecuniario debito regulariter eſt prohibitum.pag. ead.nu.98. & pag 408. nu 99
Interdicti tempore, qui fieri poſſint. pagin 406. nu.87
Interdicti tempore, quando benedictio fieri poſſit pag.ead. nu 88
Interdicti tempore ſolemnis miſſarum celebratio, quando fieri poſſit.pag ead. nu 89
Interdicti tempore defunctorum cadauera in cœmeterijs ſepelientes pœnam incurrunt. pag.407. nu.90
Interdicto punitur patria ob Principis delictum. pag.406. nu.84
Interdictis eccleſijs, capella, oratoria, & cœmeteria interdicta cenſentur pag.ead. nu.85
Intereſſe, qui debeant concilio prouinciali. pag. 59. nu 3
Intereſſe, quando poſſint laici in concilijs prouincialibus.pag.64. nu.16
Intereſſe lucri ceſſantis, quando debeatur. pag. 285. nu.38
Interpretatio qualibet fit in odium eorum, qui contra perſonas eccleſiaſticas recurrunt ad iudices ſeculares pag.382. nu.101
Interpretatio in pœnalibus ſtrictior eſt facienda.pag.412. nu.25
Interualla in ſinguli ordinibus, quæ ſeruanda: pag 41. nu.29
Intrudens ſe in beneficio viuentis plures pœnas incurrit pag.309. nu 39
Inueſtiturus non comprehenſus in feudo non ſuccedit pag. 21. nu.28
Inutile eſſe, & non eſſe, paria videntur. pag. 411. nu.21
Irene imperatrix à Nicephoro tyranno ab Imperio depoſita fuit pag.7. nu.25
Irregularis ob alicuius membri mutilationem à ſolo Papa poteſt diſpenſari.pag.213.nu.29
Irregularis ex defectu perfectæ lenitatis à ſolo Papa diſpenſari poteſt.pag ead. nu.31
Irregularis ob bigamiã ad beneficia, & ordines ſacros à Papa eſt diſpenſandus p.ead nu 34
Irregularis pluribus modis quis efficitur. pag. 410. nu.7
Irregularis eſt penitus illitteratus p.410.nu 16
Irregularem ob oculi carentiam ſolus Papa diſpenſare poteſt pag 213. nu 30
Irregularem hominem ſolum ſcandalum facit. pag.413 nu 38
Irregulares ſunt leproſi, lymphatici, energumeni, lunatici, furioſi, & alij ſimiles, & à ſolo Papa poſſunt pag 213. nu 32
Irregulares ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda pag.148 nu 24
Irregulares ſunt bigami ex defectu ſacramenti. pag.410. nu 5
Irregularitas non eſt cenſura. pag ead. nu.1
Irregularitas, quid ſit pag ead. nu.2
Irregularitas in quinque ſpecies diuiditur pag. ead nu.3
Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus in iure expreſsis pag ead. nu 4
Irregularitas incurritur ex defectu perfectæ lenitatis pag.411. nu.17
Irregularitas incurritur, tam ob membri inciſionem, quàm ob homicidium pag.ead nu.20
Irregularitas contrahitur per quodcunque homicidium, & per cuiuſcunque perſonæ membri mutilationem pag 412. nu.26
Irregularitas contrahitur per fœtus animati occiſionem,pag.ead. nu.27
Irregularitas, quando propter homicidium non incurratur.pag 414. nu 43
Irregularitas tollitur baptiſmo, ingreſſu religionis, & diſpenſatione pag.ead nu 50
Irregularitas ex defectu natalium per baptiſmum non tollitur.pag ead. nu.52
Irregularitas, quæ ex religionis ingreſſu non tollatur pag 415. nu 53
Irregularitas ſolo iure humano eſt introducta. pag.ead. nu.55
Irregularitatem inducit quilibet corporis defectus notabilis.pag 410. nu 8
Irregularitatem non inducit modica deformitas pag.ead. nu.9
Irregularitatem, an inducant deformitas, & defectus corporis, arbitrium Epiſcopi debet iudicare pag.ead. nu 10
Irregularitatem inducit natalium defectus, etiam occultus pag ead. nu.11
Irregularitatem inducit animæ defectus. pag. 411. nu.15

Digitized by Google

Irregularitatem, debilitas membri an inducat. pag.412. nu.24
Irregularitatem incurrit homicida, & mutilans, etiam vim vi repellendo pag ead n.32
Irregularitatem inducit homicidium iniuſtum, etiam in perſonam infidelis pag.413. nu 41
Irregularitatem, an incurrant clerici medicæ arti operam dantes pag 414. nu 44
Irregularitatem, an incurrat clericus chirurgus in minoribus conſtitutus pag.ead. nu 47
Irregularitatem diſpenſandi facultas reuocata pag 463. nu.190
Fallit tamen in irregularitate ex delicto occulte proueniente, quia Epiſcopus diſpenſat. pag ead. nu.190 & 191
Irritare venentiũ votũ, qui poſſint p.247. n.21
Irritum eſt omnino matrimonium inter impuberes contractum.pag.225. nu.41
Iubilei annus quolibet centeſimo anno olim fiebat.pag.46. nu.12
Iubilei annus, quando, & à quo ad 50. annos fuit reductus pag.ead. nu.13
Iudæus ad eccleſiam confugiens an immunitate gaudeat.pag.99. nu.30
Iudæi ad fidem non ſunt cogendi.pag.100.n.32
Iudæi, ad quid cogi poſſint. ibidem.
Iudæi pœnis eccleſiaſticis ſubijciuntur pag.341. nu.112
Iudæi nutrices, aut alios Chriſtianos illis ſeruientes habere non poſſunt.pag.ead. nu.113
Iudæi feſtis diebus de præcepto in publico laborare, ſeu laborari facere non poſſunt. pag. 342. nu.114
Iudæi cum Chriſtianis ludere, aut comedere nõ poſſunt.pag ead. nu.115
Iudæi mercaturam frumenti, aut aliarum rerum vſui humano neceſſariarum facere non poſſunt pag.ead. nu.117
Iudæi, & alij infideles medici Chriſtianos agrotos curare non poſſunt pag.ead. nu.118
Iudæi ſignum patens glauci coloris deferre tenentur.pag.ead. nu.120
Iudæi an diſpenſari poſſint à delatione ſigni glauci coloris.pag ead. nu.121
Iudæi ſtatuta locorum, in quibus habitant, obſeruare tenentur pag.ead. nu.122
Iudæi puniuntur iuxta formam iuris, & locorũ conſtitutionum pag.ead. nu.123
Iudæi Thalmud ſcripta ſemper amplexi fuerũt, & quare.pag.ead. nu.124
Iudæi in Vrbe Roma, Auinione, & Ancona, habitare poſſunt.pag.344. nu.132
Iudæi edicta, & conſtitutiones præcipuè Pontificum ſeruare tenentur.pag ead. nu.133
Iudæi filijs effectis Chriſtianis alimenta præſtare tenentur pag ead. nu.135
Iudæi filijs ad Chriſti fidem conuerſis legitimam dare tenentur.pag ead. nu.136
Iudæi ipſis brutis ſunt deteriores.pag.484.nu 1
Iudæi in delictis eccleſiaſticis ſubſunt foro Eccleſiaſtico, & in quibus foro ſeculari. pag.485. nu.11.& 12
Iudæi nondum conuerſi non poſſunt dici hæretici, & quare pag 483. nu.16
Iudæi non debent per vim baptizari p.485 n.6
Iudæi, ſi fiant Sarraceni, non puniuntur. pag. 486. nu.15
Iudæi ad fidem conuerſi ſunt in fide inſtruendi, & à quibus.pag.484. nu 3
Iudæi, & Sarraceni non ſunt ad fidem cogendi. pag.485. nu.4
Iudæi, antequam baptizentur, quandiu expectandum.pag.ead. nu.5
Iudæi deturpantes imaginem Chriſti, à quibus iudicandi pag 486. nu.18
Iudæi non poſſunt excommunicari, & quare. pag.ead. nu.16
Iudæi, & alij ad fidem conuerſi poſſunt petere legitimam viuo patre.pag.484. nu.2
Iudæi, ſi contra legem ſuam peccent, puniuntur à iudice eccleſiaſtico.pag.487. nu.27
Iudæi Chriſtianos opprobrio habent, & ludibrio. pag.ead. nu.26
Iudæis publica officia minimè committenda. pag.ead. nu.28
Iudæi ſunt infames pag.ead. nu.29
Iudæi non poſſunt doctoratus dignitate inſigniri.pag.ead. nu 31
Iudæi non ſunt ad ægrotorum cura adhibendi, & quare pag.ead. nu.32
Iudæi Chriſti nomen inuocare prohibentur.pag. 488. nu.35
Iudæi quare in Eccleſia Dei tolerentur. pagin. 488. nu.43
Iudæorum azima non licet Chriſtianis concedere.pag.487. nu.30
Iudæis Chriſtianorum commercium interdici poteſt.pag.488. nu.36
Iudæorum fides principium habet veritatis. pag 489. nu.44
Iudæis inſeruientes ſunt excommunicandi pag. ead. nu 46
Iudæis ſynagoga, quomodo ſit permiſſa.pag ead. nu.50

Digitized by Google

Iudæis octo ſunt permiſſa.pag.480. nu.52
Iudæorum libri rationum, quando contra Chriſtianos fidem faciant.pag.342. nu.116
Iudæorum voracitas in vſuris extorquendis qualis ſit.pag.343. nu.119
Iudæorum ſcelera, & flagitia quamplurima. pag 344. nu.130
Iudæorum expulſio è ſtatu eccleſiaſtico, aliquibus ciuitatibus exceptis.pag.ead. nu.131
Iudæis licentia contra conſtitutiones Apoſtolicas non ſunt concedenda. pag ead. nu.134
Iudæis ſeu excommunicatis litteræ monitoriales concedi non debent pag.370. nu.29
Iudex eſt Papa omnium ſuperiorem minimè recognoſcentium.pag 5. nu.11
Iudex laicus eſt incapax cognitionis cauſæ iuriſpatronatus.pag.196. nu.35
Iudex eccleſiaſticus poteſt iudicis ſecularis negligentiam ſupplere.pag.376.nu.67.& pag. 379. nu.93
Iudex eccleſiaſticus in pluribus caſibus poteſt cognoſcere de crimine laicorum.pag 376.n.69
Iudex eccleſiaſticus poteſtate eſt maior iudice ſeculari.pag.379. nu.92
Iudex laicus adiri non poteſt ad impedienda mandata iudicis eccleſiaſtici.pag 380.nu.94
Iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas.pag.ead. nu.95
Iudex ſecularis defectum iudicis eccleſiaſtici ſupplere non poteſt.pag.386. nu.131
Iudicis præceptũ ſuper cautione à marito vxori præſtanda, quomodo declarandum.pag.237. nu.130
Iudices ſunt Epiſcopi corporum, & animarum. pag.66. nu 29
Iudices ſeculares tenentur brachium præſtare iudicibus eccleſiaſticis.pag.133. nu.16
Iudices ordinarij Epiſcoporum ſunt Archiepiſcopi.pag.132. nu.12
Iudices ſeculares libertatem eccleſiaſticam deprimentes in excommunicationem incidunt. pag.377. nu.73
Iudices laici poſſunt cognoſcere cauſas feudales, de quibus clerici à domino temporali fuerunt inueſtiti.pag.ead. nu.75
Iudices ſeculares ſunt penitus incapaces iuriſdictionis in clericos pag 381. nu.100
Iudices eccleſiaſtici excommunicationis ſententiam, non præmiſſa iuris monitione, ferentes, an ſit ſuſpenſi.pag.404. nu.59
Iudicium, an pro voluntate habeatur.pag.227. nu.51
Iurare tenentur omnes beneficiarij de bonis eccleſiæ non alienandis pag.125. nu.62
Iuramentum à loquela apud Deum an differat.pag.223. nu.25
Iuramentum, vt ſit licitũ, quos comites habere debeat.pag.239 nu.1.& pag.389 nu.143
Iuramentum, quid ſit pag 239. nu.2
Iuramentum, quotuplex ſit.pag.ead. nu 3
Iuramentum, quomodo diuidatur.pag.ea. nu.4
Iuramentum, quibus de cauſis efficiatur licitum.pag.240. nu.5
Iuramentum, quibus ex cauſis fiat illicitum. pag ead. nu 6
Iuramentum licitum à ſolo Papa diſſolui poteſt. pag.ead. nu 7
Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.pag ead. nu.11
Iuramentum vaſſalli, ſub qua forma præſtari debeat.pag.242. nu 18
Iuramentum fidelitatis, quando à fœmina præſtari poſſit pag.ead. nu.19
Iuramentum profeſſionis fidei, qui doctores præſtare teneantur pag.ead. nu.20
Iuramentum litis deciſiuum habet vim rei iudicatæ pag.370. nu 25
Iuramenti forma, ſub qua Imperator Papæ iurare tenetur pag.241. nu.13
Iuramenti forma, quod Reges Papæ præſtare tenentur.pag.ead. nu.14
Iuramenti cognitio ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat.pag.244. nu.28
Iuramento adſtrictus clericus, an laicali iudicio ſe ſubijcere poſſit.pag.4. nu.10
Iuramenta illicita Papa auctoritate poſſunt irritari.pag.207. nu.65
Iuramenta, quando à Papa irritari poſſunt. pag.240. nu 7
Iuramenta ſeruorum à dominis poſſunt irritari.pag.ead. nu.8
Iuramenta vxoris à marito poſſunt inualidari.pag.ead. nu 9
Iuramenta monachorum Abbates, aliiq; illorum ſuperiores poſſunt irritare. pagin. ead. nu.10
Iuramenta ante periurij incurſum Epiſcopi poſſunt irritare.pag.ead. nu.11
Iuramenta ſub pluribus, & diuerſis formis præſtantur.pag.141. nu.12
Iuramenta contra ſanctiones eccleſiaſticas non ſunt ſeruanda.pag.425. nu.51
Ius idem viget, vbi eadem ratio militat. pag. 379.nu.49.& pag.302. nu.76

Iuſtæ-

Digitized by Google

Iuſpatronatus parochialis, de quo dubitatur, quomodo ſit conferenda pag 159. nu 40
Iuſpatronatus miſtum ſortitur naturam iuriſpatronatus eccleſiaſtici pag ead. nu 46
Iuſpatronatus pluribus modis probatur, & acquiritur pag. 190. nu. 1
Iuſpatronatus probatur authentico documento fundationis, vel donationis pag. ead. nu. 2
Iuſpatronatus, quomodo probari debeat. pag. ead. nu. 3
Iuſpatronatus probatur per ſcripturam ſculptã in marmore, & lapide in loco publico, quando tempus antiquum præceſſit. pag. ead nu. 4
Iuſpatronatus, ſi probandum ſit, per tempus immemorabile, quæ probatio requiratur. pag. ead. nu. 5
Iuſpatronatus, quando præſumitur ex vſurpatione, maior requiritur probatio. pag. ead. nu 6
Iuſpatronatus eccleſiaſticum, & laicale, quomodo inter ſe differant. pag. 192. nu. 14 & 15
Iuſpatronatus, quomodo acquiratur p. 194. n. 25
Iuſpatronatus laicorum ſi in eccleſiam tranſlatum fuerit, an retineat qualitatem iuriſpatronatus laicorum, vel mutet naturam. pag. 195. nu. 29
Iuſpatronatus Fraternitatum, an ſit mere laicale pag ead. nu. 30
Iuſpatronatus, quibus, & quot modis amittatur. pag ead. nu. 31
Iuſpatronatus non tranſit ad fiſcum cum vniuerſitate bonorum, ſed liberatur beneficium. pag. 196. nu. 32 & 33
Iuſpatronatus eſt mere ſpirituale. pag. ea. n. 34
Iuſpatronatus, quando, & quomodo amittatur. pag. ead. nu. 36
Iuſpatronatus, per exercitium vnius ex compatronis, alijs præſeruatur. pag. 263. nu. 67
Iuſpatronatus, ſi eccleſia fuerit diruta, cuius impenſis ſit reſtauranda pag 301. nu. 68
Iuriſpatronatus beneficia ſimplicia à quibus, & quando transferri poſſint in alias eccleſias. pag 150. nu. 73
Iuriſpatronatus laicorum parochiales, per concurſum conferri non debent. pag. 158. nu. 39.
Iuriſpatronatus eccleſiaſtici parochiali vacanti, quomodo ſit prouidendum, pag. 159. nu. 42
Iuriſpatronatus parochiales, quando à Papa conferantur pag. 160. nu. 60
Iuriſpatronatus validitatis, vel inualiditatis cognitio ad Epiſcopum ſpectat pag. 193. n. 22
Iuriſpatronatus, ſiue laicali, ſiue eccleſiaſtico, an Papa derogare poſſit. pag 192. nu. 15.
Iuriſdictio ordinaria eſt fauorabilis. p. 131. nu. 1
Iuriſdictio delegata eſt duplex, à iure, vel ab homine pag 145. nu. 1
Iuriſdictio delegata, vbi cauſa cognitio requiritur, per ſolam citationem perpetuatur. pag. 147. nu. 52
Iuriſdictio, an expiret, mortuo delegante. pag. ead. nu. 53
Iuriſdictio ſpiritualis, per laicum præſcriptione acquiri non poteſt pag. 258 nu. 23
Iuriſdictio Papæ eſt diſtincta à iuriſdictione Imperatoris. pag. 328. nu. 11
Iuriſdictio delegata non extenditur, ſed vti extraordinaria eſt reſtringenda pag. 427. n. 61
Iuriſdictionis defectus inſanabilis. p. 47. nu. 16
Iuriſdictionis ordinariæ poteſtas in pluribus conſiſtit pag 131. nu 2
Iuriſdictionis defectus contra agentem ad ſolutionem penſionis opponi poteſt pag 206 nu. 56
Iuriſdictionis defectus, quando poſſit opponi cõtra tres ſententias conformes. p ead nu 57. & 59
Iuriſdictionis defectus opponi poteſt, etiam, ſi partes ante ſententiam iudicis expreſſe conſenſiſſent, vt incompetens iudex ſententiaret. pag ead. nu. 58
Iuriſdictionem habet Papa ſupra Imperatorem. pag. 5. nu. 14
Iuriſdictionem directam non habet Papa in defunctos. pag. 50 nu. 29 & pag 51. nu. 32
Iuriſdictionem ordinariam Epiſcopus ante conſecrationem in pluribus poteſt exercere. pag 131. nu. 3
Iuriſdictionem ordinariam, Princeps, lex, & conſuetudo tribuere poteſt pag ead. nu. 4
Iuriſdictionem ordinariam in quibus locis habeant Legati de latere. pag. 132. nu 8.
Iuriſdictionem ordinariam habens Epiſcopi in ſuorum diœceſibus, pag. ead. nu. 13
Iuriſdictionem ordinariam Abbates generales capita ordinum habent in ſuis monaſterijs. pag. 141. nu. 59.
Iuriſdictionem ordinariam cum mero, & miſto imperio habet magnus Magiſter ordinis Hieroſolymitani pag. ead. nu. 61.
Iuriſdictionem ordinariam habent Vicarij generales Epiſcoporum, & complures alij. pag. ead. nu. 62
Iuriſdictionem delegatam à lege in pluribus habent Epiſcopi pag. 148. nu. 59.
Iuris ſpiritualis laicus eſt incapax p. 201. n. 20

Iuri

Iuri ſuo quilibet renunciare poteſt.p.205. n.49
Iure communi collatio beneficiorum ad Epiſcopos ſpectat.pag 154. nu.1
Iure poſitiuo decimæ perſolui mandantur. pag. 217. nu 18
Iure canonico Epiſcopi ſunt omnium piarum diſpoſitionum exequtores.pag.277. nu.19
Iura, & poſſeſſiones Romanæ Eccleſiæ quæ ſint. pag.6. nu.21
Iura ſecundum tempora varie proceſſerunt. pag 317. nu 4
Iuſſio Papæ obligat ex præcepto pag.107. nu.11
Iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum,quãdo oriatur.pag 232. nu.89
Iuſtum bellum,quale ſit.pag.121. nu.34

L

LAchrimas in cadaueribus ſuppeliendis effundere non eſt prohibitum. pag.446. nu. 51.& ſeqq.
Laici carent iuriſdictione leges condendi, & edicendi contra clericos.pag.435. nu.134
Laicus eſt dominus rerum ſuarum. pagin.425. nu 43
Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopalis.pag. 77. nu.1
Laicus in eccleſia delinquens, an per iudicem laicum puniri debeat pag.98. nu.23
Laicus patronus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum Epiſcopo, qui eccleſiæ vacanti inſeruiat pag.194. nu.23
Laicus, & eccleſiaſticus patronus ſimul gaudent ad præſentandum priuilegio ſemeſtri, pag ead nu.24
Laicus iudex, eſt incapax cognitionis cauſæ iuriſpatronatus.pag 196. nu.35
Laicus eſt incapax iuris ſpiritualis p.201.n.20
Laicus inſeudatus de decimis debitores decimarum, per cenſuras eccleſiaſticas compellere non poteſt pag.160. nu.41
Laicus monialem carnaliter cognoſcens eſt excommunicandus, & de iure ciuili, eſt capite plectendus pag 334. nu 49
Laicus miſſam celebrans,aut in aliquo ex ordinibus ſacris miniſtrans, falſi pœna punitur. pag.335. nu.57
Laicus, vel non presbyter miſſam celebrans, vel pœnitentiæ ſacramentum miniſtrans, curiæ ſeculari eſt tradendus.pag ead. nu.58
Laici vocati concilio prouinciali intereſſe poſſunt pag 60. nu.8
Laici quando poſſint intereſſe concilijs eccleſiaſticis pag.64. nu.26
Laici exigentes onera, à clericis, & dantes conſilium, excommunicationis ſententiam incurrunt.pag.110. nu.25
Laici penſionarij ad horas canonicas recitandas,an teneantur pag.339. nu.92
Laici ſolemniter pœnitentes, quid præſtare teneantur.pag.ead. nu.96
Laici ius nullum habere poſſunt in clericos. pag.390. nu.149
Laico non licet eccleſias, cum earum bonis abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ poſſidere. pag 193. nu.21
Laico ſe Epiſcopum falsò profitenti mors fuit inflicta pag.335. nu.58
Laicum ad beneficia, ac penſiones Papa priuilegiare poteſt pag 201. nu 24
Laicorum confraternitates, Epiſcopi viſitare poſſunt pag.277. nu.22
Laicis,nullum ius eſt ſacram ſcripturam interpretandi pag 389. nu.141
Laicis contra clericos multæ actiones ſunt prohibitæ pag.ead. nu 145
Laicale iuſpatronatus,ab eccleſiaſtico quomodo differat pag.192. nu.14
Laicale Fraternitatum iuſpatronatus, an ſit eccleſiaſticum pag 195. nu 30
Laicali iuripatronatus, & eccleſiaſtico, an, & quomodo Papa derogari poſſit.pag 192.n.15
Lambertus à Papa in Imperatorem fuit coronatus pag.9. nu.33
Lambertus Imperator fuit proditorie occiſus. pag.10. nu.39
Lauretanorum militum collegium à Sixto V. fuit erectum.pag.201. nu.23
Latriæ cultus ſyndoni Euangelicæ ſanguinis Chriſti conſperſæ debetur pag.135. nu.25
Latriæ honorem dæmonibus exhibentes,quando tanquam heretici ſint habendi.pag.346.n 8
Lazarus ob fletum ſororum ad vitam à Chriſto reuocatus pag 446. nu.59
Lectiones habentes in ſcholis publicè theologiã docentes,quo priuilegio gaudeãt.p.212 n.20
Legati de latere beneficia conferre poſſunt.pag. 14. nu.18
Legati miſſi,qui ſint.pag.ead. nu.19
Legati de latere cauſas in prima inſtantia cognoſcere non poſſunt.pag ead. nu.20
Legati nati,qui ſiat pag 15. nu.25
Legati de latere, quibus in locis habeant ordinariam iuriſdictionem.pag.132. nu.8

Legati

Digitized by Google

Legati de latere, quomodo penſiones poſſint reſeruare pag 330. nu.37
Legati de latere de iure communi beneficia cōferre poſſunt. pag ead. nu.38
Legati, & Nuncij Apoſtolici in prima inſtantia nullam habent iuriſdictionem p.206. nu.61
Legati de latere, Nuncij, & alij, quando nō poſſint fines delegationes excedere p.217. nu.61
Legati fabrica eccleſiæ facti, quando quarta debeatur pag 275. nu 8
Legati ad pias cauſas facti, quando quarta debeatur pag ead. nu.9
Legatum ad vnum vſum factum regulariter Epiſcopus commutare non poteſt. p.248 n.29
Legatum ſpeciale eccleſiæ factum quando Epiſcopus commutare poſſit. pag.250. nu.49
Legatum pecuniæ factum pro conſtruendo monaſterio, quando Epiſcopus commutare poſſit. pag.ead. nu.50
Legatum factum pro fundanda eccleſia in certo loco, quando per Epiſcopum commutari poſſit pag. ead. nu.51
Legatum, ad pium vſum factum, an Epiſcopus commutare poſſit. pag.ead. nu.52
Legata pecunia ad certum vſum pium, quando Epiſcopus poſſit tale legatum commutare. pag.250. nu 48
Legatorum tria ſunt genera pag.18. nu 17
Legatorum quarta parocho debetur vltra legatum particulare ſibi factum. pag.275. nu.11
Legatorum quarta regulariter à confraternitatibus debetur pag.278. nu.25
Lex poſterior priori derogat pag.64. nu.26
Lex dat Epiſcopis iuriſdictionem delegatam in pluribus. pag.152. nu.59 & 60
Lex Phocæ Eccleſiaſticæ libertati repugnans fuit abrogata. pag.434. nu.138
Lex non præcepta non obligat. pag.455. nu.158
Lex, etiam ſi ſit perquàm dura, à verbis legis non eſt recedendum. pag.179. nu.53
Lex, ad quid ſtupratorem obliget. pagin. 237. nu 133
Legis auxilium fruſtra implorat, qui in legem committit pag.155. nu.8
Lege Euangelica lata, præcepta iudicialia, & ceremonialia ceſſarunt. pag.254. nu.4
Leges Imperatorum, an comprehendant clericos. pag.108. nu.19
Leges Imperiales, damnoſæ eccleſiaſticæ iuriſdictioni, non ligant clericos. pag.109. nu.20
Legibus correctorijs extenſio non eſt permiſſa. pag 161. nu.22
Legalis cognatio quæ ſit pag.231. nu.73
Leo Papa Carolum Magnum coronauit, & Imperium ad Francos tranſtulit. pag 7. nu.23
Leo Papa ſe purgauit, licet Pontifex ſe purgare non teneatur. pag 354. nu 21
Leo Imperator, & Antiocus Rex, ob templorum violationem miſerrimè moriuntur. pag 101. nu.39
Leonis Papæ, & Franciſci Francorum Regis concordia. pag 189. nu.47
Leproſus, epilepſia laborans, & à dæmone obſeſſus, à ſolo Papa diſpenſari poteſt p 313. n 32
Leproſi, energumeni, lymphatici, furioſi, & huiuſmodi genus hominum, ſunt irregulares. pag ead. nu.33
Libera beneficia non poſſunt in ſeruitutem iuriſpatronatus redigi, abſque euidenti eccleſiæ vtilitate pag 193. nu 20
Liberæ præſumuntur eccleſiæ, niſi contrarium probetur pag.194. nu 26
Liberi, verbum, quid operetur. pag 301. nu 56
Libertas eccleſiaſticas, quæ dicatur. pagin 378. nu 81
Libertas eccleſiaſtica, in quibus lædatur. pag. 383. nu 119
Libertatem eccleſiæ violantibus diuina cœlitus ira reſiſtit. pag.436. nu 137
Libertati eccleſiæ, vt ſtatutum ſit contrarium, quæ requirantur pag.378. nu.83
Libri à Sixto Papa V. prohibiti, qui ſint. pagin. 348. nu.15
Libros hæreticorum habentes, legenteſuè, quàm pœnam incurrant. pag.360. nu.63
Licitum iuramentum, vt ſit, quot comites habere debeat. pag.239. nu.1
Licitum ſit iuramentum necnè cognitio ad forum eccleſiaſticum ſpectat. pag.244. nu.28
Limina Apoſtolorum ſingulis triennijs Epiſcopi viſitare tenentur pag.241. nu 16
Limitata cauſa, limitatum producit effectum. pag.385. nu.125
Littera vicariatus ſine teſtium præſentia non probant. pag.75. nu.24
Litteræ, ſi in euidentem, quibus committantur. pag 115. nu.59
Litteræ Apoſtolicæ in forma, ſi in euidentem, ab Epiſcopo cognoſcuntur pag.147. nu.51
Litteræ monitoriales Apoſtolicæ ab Epiſcopo cognoſci debent. pag ead. nu.52
Litteræ Apoſtolicæ ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ quando ſunt iudicandæ ſubreptitiæ. 426. nu 60

Litte-

Litteræ delegationis, gratia, vel iuſtitia conceſſa ante diem obitus prædeceſſoris, à Papa ſucceſſore conualidantur.pag.ead. nu.54
Litteras falsò ſcribens ſub nomine capituli eſt ſuſpendendus pag.405. nu.71
Litteratura conueniens in Epiſcopo ſufficit.pag. 23. nu.13
Litteratura eſt de iure diuino.pag.402. nu.44
Lites pendentes in foro eccleſiaſtico ſunt decidendæ ſecundum canones.pag 109. nu.20
Litigioſi malis artibus vtuntur.pag.185.nu.34
Litigioſa beneficia ſunt Papæ reſeruata. pag. 186 nu 34
Liuellum, locatio, perpetua emphiteuſis, & ſimilia ſunt ſynonima.pag.425. nu.46
Locationes ad modicum tempus, an requirant ſolemnia, ſicut emphiteuſis pag 424. nu 37
Locuſtæ, & cætera id genus animalia, an poſſint excommunicari pag.468. nu.1
Locuſtæ, & cætera id genus animalia peccare non poſſunt.pag ead. nu.4
Locuſtæ copioſæ, Deo permittente, fruges terræ abſumunt pag.469. nu 8.& 9
Locuſtæ, & cætera id genus animalia agunt inſtinctu naturæ, & ira Dei fit locuſtarum importunus aduentus pag.471. nu.20
Locuſtæ, quomodo expellendæ, pag.473. nu.30
Locuſtæ vniuerſam Ægyptum deuaſtarunt. pag.470. nu.10
Locuſtæ à B. Aphrate, & S. Theodoro fuerunt fugatæ, & quomodo pag.475. nu.38.& 39
Locuſtas, & id genus animalia expellendi ſtylus inuentus.pag 476. nu.41
Locus præuentioni eſt in violatione feſtorum. pag 135. nu 29
Loca Romanæ Eccleſiæ ad Cameram Apoſtolicam deuoluuntur pag.117. nu.12
Lotharius, Ludouicum filium hæredem, in regno reliquit.pag.11. nu 48
Lotharius Rex ſe purgauit per venerabilis ſacramenti ſumptionem.pag.355. nu.24
Ludouicus filius Caroli Magni, in Imperio ſucceſſit.pag 8. nu 28
Ludouicus Imperator à Papa fuit coronatus. pag.ead. nu.29
Ludouicus Secundus fuit à Papa Imperator coronatus pag 9 nu 31
Ludouicus Arnulpho ſucceſſit.pag.ead. nu.35
Ludouicus Quartus fuit Imperator à Papa coronatus pag.ead. nu.36
Ludouicus Quartus à Berengario victus, Imperio, & oculis priuatus fuit.pag.ead. nu.37
Ludouicus in Regem Francorum fuit coronatus.pag.10. nu 43
Lunaticus, & furioſus à ſolo Papa poſſunt diſpenſari.pag.213. nu 31

M

Magiſtralis Camera commenda per aſſumptionem ad Epiſcopatum vacant. pag.167 nu 77
Magiſtratus ſeculares prohibere non poſſunt, ne quis excommunicetur.pag.368. nu 13
Magnates quia cæteris præeminent, largiores in operibus pijs eſſe debent.pag 303. nu.79
Magnus Magiſter ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani, habent ordinariam iuriſdictionem, cum mero, & mixto Imperio pag 141. nu.61
Magnus Magiſter, & alij ordinis S.Ioãnis Hieroſolymitani ſunt veri ordinarij in eorum dignitatibus.pag 166. nu.71
Magnus Magiſter ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, & ordinis Sanctorum Mauritij, & Lazari in eorum dignitatibus ſunt veri ordinarij.pag.ead. nu.72
Magnus Magiſter ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani quolibet quinquennio vnam commendam cuiuſlibet Prioratus conferre poteſt. pag.ead. nu.74
Magnus Magiſter habet collationem camerarũ magiſtralium.pag.ead. nu.76
Magnus Magiſter ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani beneficia eiuſdem ordinis in curia vacantia conferre poteſt.pag 167. nu 79
Magnus Magiſter, & Conuentus ordinis S.Ioãnis Hieroſolymitani habent merum, & mixtum imperium in perſonas, & bona eiuſdem ordinis.pag 169 & 170. nu.98.& 99
Magnus Magiſter, & Conuentus ordinis S.Ioãnis Hieroſolymitani, quomodo de beneficijs eiuſdem ordinis prouidere poſſit.p.177. n.38
Magnus Magiſter ordinis Hieroſolymitanæ penſiones annuas reſeruare, & reſeruationes fructuum facere poteſt pag.ead. nu.39
Magni Magiſtri collationes, Bulla, ſententia, & littera, vbiq; libere exequi poſſunt. pag.170. nu 100
Mahometis genus pag.490. nu.59
Maior cenſetur, qui præeſt melioribus.p.91.n.24
Maior eſt delegatus quocunque Ordinario in cauſa delegata.pag.148. nu.58
Maiores ordines à poſtremi ſumptione tantùm conferri poſſunt.pag.30. nu.22

Digitized by Google

*Maledictio quotuplex ſit pag.*471. *nu.*19
Maledicere irrationabiliter eſt res vana, pag. 469. *nu.*5
*Et ſuperſtitioſa pag.*480. *nu.*47
*Maledictio data fonti, & puellis à Iacobo Neſibeno fontem exſiccauit, & puellas in matura canitie puniuit pag.*470. *nu.*192
Malefici pythonici, & his ſimiles euitandi pag. 481. *nu.*53
Malus in eodem genere mali, ſemper quis præſumitur. pag 289. *nu* 69
Mala non ſunt facienda, vt eueniant bona. pag 349. *nu* 26
*Maleficia, à quibus deſtrui valeant. pag.ead. nu.*23
*Maleficia maleficijs curare nō licet.p.ead n.*25
Maleficia licitis orationibus ſunt curanda pag. ead. nu 28
Maleficiorum curatio à Deo, qui omnia poteſt, eſt petenda pag.ead. nu 27
Maleficiati, quomodo ſint hortandi. pag 234. *nu* 105
*Maleficiati difficiliùs curantur, quàm energumeni pag.*349. *nu* 24
*Mandatum de prouidendo, quam vim habeat. pag.*146. *nu* 4
*Mandatum ad reſignandum, vel ad conſentiẽdum reſeruationi penſionis, quando reuocari poſſit.pag.*174 *nu.*8
*Mandatum de diſpenſando non habet vim diſpenſationis.pag.*215. *nu* 47
*Mandata de prouidendo, quomodo olim concederentur.pag.*145. *nu.*3
Mandata Apoſtolica cum clauſula, dummodo non ſit alteri ius quaſitum, quid operentur. pag 147. *nu* 18
Maris magni, & Bulla aurea facultas reuocata pag 464. *nu.*192
Maritus poteſt mulierem verberibus modeſtè caſtigare pag 236. *nu.*122
Maritus, quando teneatur præſtare alimenta, & ſumptus litis vxori ſecum litiganti, pag. ead. nu 124
Maritus ex cauſa legitima tantùm præſumpta, quando vxori alimenta præſtare teneatur. pag.ead. nu 126
Maritus, quando cautionis vxori præſtita pœnã incurrat pag 237. *nu.*130
Maſculus animatur intra 40. *dies, & fœmina intra* 80 *pag.*412. *nu.*28
*Materia, & forma ad eſſentiam matrimonij ſunt neceſſaria.pag.*226. *nu.*46
*Matri adultera filius in ſui præiudicium credere non tenetur pag.*410. *nu.*12
Matrimonium eſt duplex, ſpirituale, & carnale.pag 220. *nu.*1
*Matrimonium in Paradiſo à Deo fuit inſtitutum pag ead nu.*2
*Matrimonium duabus ex cauſis principaliter contrahitur pag.ead. nu.*3
*Matrimonium, vnde dicatur pag ead. nu.*5
*Matrimonium, qui legitimè contrahere poſſint. pag.*224. *nu* 31
*Matrimonium inter Beatam Mariam, & Ioſeph ſanctum fuit pag.ead nu.*33
Matrimonium carnale eſt triplex pag.ea n 34
Matrimonium contrahentes ſine parocho grauiter puniendi pag 225. *nu* 40
Matrimonium ab impuberibus contractum non valet pag ead. nu 41
Matrimonium ſine proprio parocho contractũ, eſt omninò irritum pag.ead. nu 42
Matrimonium coram clerico à parocho deputato non tenet pag ead. nu 43
Matrimonium contractum corã presbytero, qui ſe parochum putabat, valet.pag 226. *nu.*44
Matrimonium contractum, omiſſis denunciationibus, cæteris ſolemnitatibus ſeruatis, valet. pag ead. nu 45
*Matrimonium eſt res ſimplex, & indiuidua. pag.ead. nu.*47
Matrimonium contrahere volentes, ad quid ſint hortandi pag.ead. nu 49
*Matrimonium, an ſemper denunciationes in eccleſia præcedere debeant.pag.ead. nu.*50
*Matrimonium inter abſentes per procuratorem contrahi poteſt.pag.*228. *nu.*58
*Matrimonium pluribus ex cauſis impeditur. pag.ead. nu.*59
Matrimonium in gradu prohibito contractum non tenet pag.ead. nu 62
Matrimonium crimen dirimens, quale ſit. pag. 231. *nu.*74
*Matrimonium, quando ob adulterium impediri poſſit pag.ead. nu.*76
*Matrimonium vis, & metus quando dirimant. pag ead. nu.*78
*Matrimoniũ inter raptorem, & raptam, quando ſit nullum pag.ead. nu.*79
*Matrimonium in orientali eccleſia contrahendum ordo ſacer impedit, & contractum non dirimit pag.*232. *nu.*86
*Matrimonium inter puberes, regulariter ſemper valet.pag.*233. *nu* 91

Matri-

Digitized by Google

Matrimonium, quando non inducat impedimētum affinitatis. pag ead. nu 92
Matrimonium Catarinæ Auſtriacæ, cum Henrico Anglorum Rege. pag. ead. nu 96
Matrimonium ratum, & conſummatum, & ratum tantùm, inter ſe differūt. pag. 234. n 98
Matrimonium furioſus contrahere non poteſt. pag ead. nu. 99
Matrimonium furioſi, & contractus quando valeant. pag. ead. nu. 100
Matrimonium, quando dirimatur propter impotentiam ex maleficio cauſatam. pag. ead. nu. 104
Matrimonium contrahendum ſuperioris interdictum impedit, ſed cōtractum non dirimit. pag. 235. nu. 110
Matrimonium metu factum non tenet. pagin. 246. nu. 18.
Matrimonij bona ſunt tria, fides, proles, & ſacramento pag. 221. nu. 12.
Matrimonij prioris vinculum eſt ligamen impediens. pag. 232. nu 87
Matrimonij fauore conditiones turpes, & impoſſibiles euaneſcunt. pag. 235. nu. 18
Matrimonio carnali copula conſūmato triplex ſacramentum deſignatur. pag. 220. nu. 4
Matrimonio per vim, & metum celebrato, an ſolemnitates ſint iterandæ. pag. 232 nu. 83
Matrimonia libera eſſe debent. pag. 221. nu. 13
Matrimonia decentiùs cum parentum conſenſu contrahuntur ibidem.
Matrimonia, conſenſu deficiente, ſunt nulla. pag 222. nu 23
Matrimonia clandeſtina rata ſunt, ſed non legitima pag 224. nu 35
Matrimonia inter puberem. & impuberem cōtracta, quam vim habeant pag 225. nu. 37
Matrimonia, quomodo ſint contrahenda. pag. ead. nu. 38
Matrimonia ſolemnizare poteſt parochus, nondum ſacerdos. pag ead. nu 39
Matrimonia præſente parocho in priuatis domibus poſſunt celebrari pag. 226 nu 48
Matrimonia, quocunq; tempore contrahi poſſunt. pag. 227. nu. 56
Matrimonialis diſpenſatio non eſt valida, ſi tātū remotior gradus exprimatur. p. 215. n. 45
Matrimonialis diſpenſatio ex aliquo impedimēto poſt expeditā ſupplicationem ſi carnaliter ſe cognouerint, an ſuffragetur. pag. ead n. 46
Matrimonialis ſtatus virginitatis, & cœlibatus ſtatui minimè præferri poteſt. pag. 221. nu. 11
Matrimoniales cauſæ à quibus ſint decidendæ, & terminandæ. pag. 220. nu. 6
Matrimoniales cauſæ ſunt priuilegiatæ. pag. 221. nu. 7
Matrimoniales denunciationes an ſemper fieri debeat. pag. 227. nu. 53
Matrimoniales denunciationes, quando omitti poſſint pag. ead. nu. 54
Matrimoniales denunciationes Abbates, etiam iura Epiſcopalia habentes, remittere non poſſunt. pag. ead. nu. 55
Matrimonialium denunciationum diſpenſationes quando concedendæ pag. ead. nu. 52
Matrimonia non poſſunt à laicis prohiberi, ne contrahantur cum perſonis certi loci. pag. 435. nu. 135
Matrimonialis materia eſt de iure poli. pagin. 436. nu. 136
Matrices eccleſiæ, ab inferioribus quomodo recogneſcendæ. pag. 454. nu. 122
Magni damni cauſam ſuis dedere cultoribus. pag 482. nu. 24 & ſeq.
Matronarum, & aliarum mulierum Bononienſium laus pag 237. nu. 131
Medicati à medicis hebrais, vel infidelibus, ſi decedant, carere debent ſacramentis, & eccleſiaſtica ſepultura pag 342. nu. 118
Medici officium exercere in ſacris conſtitutis, quando liceat pag. 414. nu. 48
Medicus Chriſtianus ægrum ad pœnitentiam hortari tenetur. pag 488. nu. 34
Medico, vt non teneatur de morte infirmi, tria requiruntur pag. 414. nu. 46
Mediatores illicitorum contractuum clerici eſſe non poſſunt. pag. 327. nu. 2
Mediatores contractuum vſurariorum vſuras reddere tenentur pag ead. nu. 3
Melioramenta veniunt ex natura contractus emphiteotici. pag 431. nu 98.
Melioramentorum exceptio ad rei iudicatæ exceptionem admittitur pag. 423. n. 27. & 28. & ſeqq. vbi declaratur, & limitatur.
Melioramenta ob canonem non ſolutum non reſtituuntur, ſed conſolidantur cum bonis emphiteoticis pag. 423. nu. 28
Idem quando per decretum Papæ prohibetur melioramentorum deductio. nu 30
Idem quando male verſatus eſt in re emphiteotica. nu 31
Mendicare non decet ſacris ordinibus initiatum, neque ſordidum alium quæſtum exercere. pag. 31. nu 25

Men-

Digitized by Google

Mendicantium ordo pluribus gaudet priuilegijs pag.38. nu.22
Mendicantes alijue regulares vigore priuilegiorum maris magni, & Roſarij non poſſunt à caſibus Epiſcopo reſeruatis abſoluere. pag. 460. nu. 160
Meſquitas Sarracenis habere non licet apud fideles.pag.490. nu.54
Merè deputatus exequtor in beneficialibus nũquam præſumitur.pag.147. nu 20
Metus à iudice an inferri poſſit.pag.222 nu.21
Metus illatus conſanguineis clerici pro illato ipſi clerico habetur.pag.375. nu 60
Militare non eſt delictum.pag.121. nu.34
Milites S. Ioannis Hieroſolymitani tacitè profeſſionem emittunt.pag.136. nu.37
Milites Sanctorum Mauritij, & Lazari ad ſecundas nuptias à ſolo Papa diſpenſari poſſunt pag.213. nu.35
Milites S. Ioannis Hieroſolymitani tria vota ſubſtantialia emittunt pag.151. nu.65
Milites Hieroſolymitani trahunt, & non trahuntur.pag.173. nu.42
Militum Lauretanorum collegium à Sixto V. cum facultate penſiones transferendi fuit erectum pag.201. nu.23
Milites commiſſarij, & alij rapiunt, quod non accipit Chriſtus pag 470. nu.12
Militis laus, qua ſit pag 445. nu.28
Miniſtris eccleſiæ Dei ſuſtentatio debetur de iure naturali,& diuino.pag.256. nu.15
Minor ordinatus ordines ſacros recipit, ſed eſt ſuſpenſa exequtio pag.32. nu.41
Minor ætatis requiſita in beneficio impetrato eſt omnino inhabilis pag.201. nu.19
Minor promotus ad ſacros ordines,ſi eſt doli capax, ad continentiæ votum obligatur. pag. 400. nu.24
Minorem legitima ætate, vel extra tempora ordinans,quando ſuſpenſionis pœnam incurrat.pag.ead. nu.20
Miſſa celebrata altari priuilegiato pro tali anima.an illam liberet.pag.52. nu.31
Miſſa ſuper altari conſecrato celebrari debet. pag 336. nu.65
Miſſa in locis priuatis celebrari non debet pag. 337. nu.72
Miſſa omne aliud opus ſuperat in ſanctitate. pag ead. nu.75
Miſſa cum omni munditia debet celebrari, & cum immunditia celebrans peccat.pag.338. nu.80
Miſſam non ieiunus celebrans pœnã excommunicationis incurrit pag.335. nu.59
Miſſam vnam tantùm regulariter vna ſacerdos debet celebrare.pag.336. nu.62
Miſſam ſuper altare non conſecrato celebrans, arbitrio Ordinarij eſt puniendus p.ead. n.66
Miſſam celebrans ſine aqua, & igne,aut in pane fermentato eſt deponendus pag.ead. n.67
Miſſam celebrans ſine paramentis ſacerdotalibus qua pœna ſit plectendus.pag ead nu.68
Miſſam latenter celebrans ſine paramentis ſolitis,ob metum hæreticorum,non peccat.pag. 337. nu.70
Miſſam, matutinis non perſolutis, celebrans, quando mortaliter peccet.pag.338. nu.81
Miſſæ,quando reducuntur, quid præſtandum. pag 148. nu 31
Miſſæ ob tenuitatem fructuum beneficiorum an ſint reducendæ pag.2,9. nu.46
Miſſæ plures vna die in quibus caſibus poſſint ab vno ſacerdote celebrari pag 336. nu.63
Miſſæ tres,quæ in die Natiuitatis Domini celebrantur,quid ſignificent pag.ead. nu 64
Miſſarum celebrandarum numerus, quando, & quomodo reduci poſſit pag.248. nu 30
Miſſarum dicendarum numerus, à quibus reduci poſſit.pag ead. nu.32.
Miſſarum reductio,de quibus fieri poſſit.pag.ea. nu.33
Miſſarum reductio difficile permittitur. pagin. ead. nu.36
Miſſarum numerus ex tenui legato adhoc relicto reducitur pag.149. nu.37
Miſſarum reductiones indebite obtinentes furtum committunt.pag ead. nu 39
Miſſarum iniuſtè reductarum reſtitutio,quomodo fieri debeat pag ead nu.40
Miſſarum onera beneficijs impoſita, quomodo probari poſſint pag.ead. nu.43
Miſti fori non eſt prohibitio ſationis orizæ. pag. 431. nu 117.& ſeq.
Mobilia ad ſucceſſores Prælatos ſpectantia occupantes ſuſpenſionis pœnam incurrunt. pag. 419 nu.13
Modicitas pretij cum pacto de retrouendendo arguunt pactum vſurarium.pag.289 nu 66
Monachus vouere non poteſt ſine conſenſu ſui Abbatis pag 246. nu.10
Monachus ex diſpenſatione Apoſtolica vxorem duxit.pag.250. nu.57
Monachus cauſa maioris,& melioris boni à Papa eximi poteſt à voto religionis.p.251. n.65

Mona-

Digitized by Google

Monachorum appellatione, qui veniant. pag. 334. nu 47
Monachis priuilegium ſuper immunitate tutela conceſſum, quando illis non ſuffragetur. pag 171. nu.108
Monaſterium ingredi puellis educationis cauſa. quis licentiam concedere debeat pag. 140. nu. 53
Monaſteria monialium, quando Epiſcopis, aliiſ. uè ſuperioribus ingredi liceat. pag 139. n 50
Monaſteria, quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione reguntur, quomodo Epiſcopis ſubdi poſsint pag 151. nu 81
Monaſteriorum clauſuram ſuperiores; quando ingredi non debeant pag 138. nu. 46
Monaſteriorum ſepta ingredi, qui licentiam concedere poſsit pag. 139. nu. 52
Monaſteriorum clauſuram organi concinnatoribus ingredi permittitur pag 140. nu. 55
Monialem ſtuprans eſt deprehendus. p 332. n. 36
Monialem corrumpens triplex peccatum committit. pag. ead. nu. 37
Monialem carnaliter cognoſcens ſacrilegium committit. pag. 334. nu. 49
Moniales omnes ſub perpetua clauſura viuere tenentur. pag. 138. nu 48
Moniales, quibus ex cauſis à monaſterijs exire poſsint. pag. 139. nu 49
Moniales alloqui, ſeu cum illis cibum ſumere, aut ſe refocillare, regulares non poſſunt ſub grauibus pœnis. pag. 140. nu 57
Moniales S. Claræ, an ad decimarum ſolutionem teneantur pag. 264. nu 69
Moniales quæ à decimis Papalibus ſint exempta. pag. 266. nu. 85
Moniales pro quibus redditibus à decimis Papalibus ſint exemptæ. pag. ead. nu. 86
Monialium curam Epiſcopis præcipuè eſt commiſſa, ſuper qua maxime debent inuigilare. pag 135. nu. 33
Monialium clauſura ab Epiſcopis ſumma cura eſt conſeruanda, pag. 138. nu. 47
Monialium clauſura, ſi violata fuerit, diligenter ab Epiſcopis eſt reſtituenda. ibidem.
Monialium monaſteria regulares abſque Epiſcopi licentia adeuntes, quomodo puniendi. pag. 140. nu 56
Monialium confeſsiones audire non poſſunt regulares à quibus aliàs cura monialium fuit ſublata. pag. ead. nu 58
Monialium clauſuram in omnibus monaſterijs Epiſcopi viſitare poſſunt pag. 151. nu. 80
Monialibus ad habitum ſuſcipiendum, quæ ætas requiratur. pag. 136. nu. 35
Monitio canonica, quomodo fieri debeat. pagin. 382. nu 106
Monitio generalis, quando pro canonica habeatur pag ead. nu. 107
Monitoriales litteræ, pro quibus concedi poſsunt. pag 369. nu 21
Monitoriales litteræ, tam ante, quàm poſt litem motam, concedi poſſunt. pag ead. nu. 24
Monitoriales litteræ excommunicatis concedi non poſſunt pag. 370. nu 29
Monitorialium litterarum curſus, an poſsit impedire pag 369. nu 23
Montiſregalis in agro apud vicum Beatiſsimæ Virgini templum, quando fundari cœperit. pag 270. nu. 29
Moralia præcepta veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt pag. 254. nu. 5
Moralia præcepta per eccleſiam immutantur. pag. 269. nu. 10
Mors mariti, quomodo ſit probanda. pag. 232. nu. 88
Mors, qualis eſt deflenda pag. 447. nu. 70 & 71
Mortuis prodeſt, vt in eccleſia ſepeliantur. pag. 449. nu 82
Mortem propinquorum, & amicorum non eſſe deflendam. pag. 445. nu. 68
Mortem appetis, qui à iudæo ſanitatem quærit. pag. 488. nu. 33
Mortui ſuis orationibus viuentibus prodeſſe poſſunt. pag. 52. nu 34
Mulieres infantes necantes, an gaudeant immunitate eccleſiaſtica pag. 99. nu. 25
Mulieres, quæ fuerunt inhoneſtæ, & in congregatione viuunt, an teneantur clauſuram ſeruare, & profeſsionem emittere pag 139 n 51
Mulieres, & concubinæ cum clericis habitare prohibentur pag. 330. nu 23
Mulierum profeſsio ante decimumſextum annum expletum fieri poteſt. pag. 136. nu. 36
Mulier, etiam nupta, ſepulturam ſibi eligere poteſt. pag. 450. nu 94
Mulier ſemel excluſa à maſculo ſemper remanet excluſa. pag. 422. nu. 18
Mulieribus profeſsis nullo prætextu licet bona, tanquam propria, habere pag. 137. nu. 41
Muſcæ in Hiſpania in fugam verterunt exercitum. pag. 471. nu. 14
Mutilatione membri effectus irregularis à ſolo Papa diſpenſari poteſt. pag. 213. nu. 29

d Nabu-

N

NAbuchdoneſer ob templi depradationem grauia flagella paſſus fuit.pag.101.n.36
Nauigantes ſunt quaſi miſerabiles perſonæ. pag 371. nu.37
Neceſſitas vrgens,,quæ dicatur.pag.384.n.124
Negotiatio eſt duplex licita,&illicita.pag.320. nu.33
Negotiatio eccleſiaſticis eſt prohibita. pag. 321. nu.34
Negotiatio neceſſitatis cauſa clericis eſt permiſſa pag ead nu.37
Negotiantur illicitè eccleſiaſtici, poſſeſſiones cōducendo pag.ead. nu.35
Nemo in pluribus eccleſijs debet conſcribi. pag. 442. nu.19
Nemo poteſt dicere Papa,cur ita facis?pag.119. nu 15
Neophiti contumaciter iudaizantes,tamquam ſunt puniendi.pag.
Nicephorus tyrannus Irenem Imperatricem depoſuit.pag 8. nu.27
Nobilitas.& potentia,ac ſcientia in beneficiorū collatione conſiderantur.pag.91. nu.26
Notarij pro dimiſſorialibus,& inſtrumentis ordinum., quam mercedem accipere poſſint. pag.31. nu.27
Notoria,quæ dicantur.pag 107. nu.13
Nouarum frugum benedictio ex ritu antiquo fuit introducta.pag 40. nu 12
Nouitiatus tempore in bonis nouitia, quid monaſterio tribui poſſit pag 137. nu.40
Nulla à principio plura ſunt, quæ ex poſt non cenuali dantur pag 201. nu.21
Numerus equorum,& perſonarum viſitantibus quotus eſſe debeat pag 299. nu.39.& 40
Nuncio Apoſtolico non creditur, niſi oſtenſis litteris facultatis pag 14. nu 21
Nuncio Apoſtolico,in quibus credatur ſine oſtenſione facultatis pag 15. nu 22
Nuncij,& Legati Apoſtolici in prima inſtantia nullam habent iuriſdictionem . pagin. 206. nu 61
Nunciorum facultates non extenduntur ad collationem beneficiorum in cathedralibus eccleſijs pag 15. nu.24
Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ.pag 40. nu.10
Nuptiæ coactæ infelices exitus parere ſolent. pag.222. nu.22
Nuptiarum benedictio à mundi creatione originem duxit pag 40. nu.11
Nuptiarum ſolemnitates certis anni temperibus ſunt prohibitæ.pag.227. nu.56

O

OBlata eccleſiæ, quare nunc matricibus eccleſijs conſeruentur.pag 91. nu 32
Oblationes,quæ ſacerdotibus debentur,qualiter diſtribui debeant.pag.90. nu.21
Oblationes ſunt, quæ de licitis eccleſiæ offeruntur.pag.169. nu.12
Oblationes,quando præcepto naturali,& diuino debeantur.pag.ead. nu.13
Oblationes debentur, vbi viget conſuetudo illas offerendi pag ead. nu.14
Oblationes parocho indigenti debentur . pagin. ead. nu 16
Oblationes in miſſis ſolemnioribus fieri debent. pag ead. nu.17
Oblationes teſtamēto relictæ omnino fieri debent. pag ead. nu 18
Oblationes ſacerdotibus curam animarū exercentibus ſunt tribuendæ.pag.ead. nu 19
Oblationes, quando Epiſcopis ſint tribuendæ. pag ead. nu 20
Oblationes,quando originem habuerint. pagin. 270. nu 21
Oblationes, quando monachi, & alij regulares recipere poſſint pag.ead. nu 22
Oblationes,& decimæ æquiparātur.p.ead n 23
Oblationes laici recipere nō poſſunt.p.ead. n 24
Oblationes ex qua cauſa laicis dari poſſit pag. ead. nu.25
Oblationes factæ imagini in muro priuato depictæ, quando eccleſiæ parochiali cedant pag. ead. nu 26
Oblationes copioſæ factæ in locis,quibus miracula aperiuntur,fabricæ cedunt.pag.ead. n 27
Oblationes, quæ in aliena eccleſia celebranti fiunt,rectori eccleſiæ fiunt pag.272. nu 31
Oblationum tres ſunt ſpecies.pag ead. nu 32
Oblationes cauſa mortis relictas facere recuſantes ſacrilegi dicuntur.pag ead. nu.33
Obligatio ſemel extincta nunquam reuiuiſcit. pag.247. nu 22
Obligatio de ſubeundis oneribus, quæ aliàs ex natura contractus minime debentur,non tenet pag.285. nu.40
Obligatio antidoralis, quando locum habeat. pag.319. nu.19

Obli-

Obligantes ſe in forma Cameræ omnibus cenſuris ſe ſubmittunt pag.407. nu.95
Odioſa eſt extraordinaria iuriſdictio.pag.131. nu 1
Odioſa aliquando latè interpretanda pag.264. nu 75
Officium Epiſcopi, quomodo facilè ſit, & difficile.pag 14 nu 27
Officium diuinum recitare tenentur omnes ſacris initiati. pag.338. nu.85
Officium diuinum lege naturali, & diuina debet recitari.pag ead. nu.86
Officium Romanum recitare non tenentur milites regulares pag.ead. nu 87
Officia pro defunctis,quibus diebus fiant pagin. 449. nu 90
Officiales ſanctæ Inquiſitionis poſſunt etiam ad legatorum ſolutionem ab Epiſcopis compelli. pag 151. nu 82
Onus rei impoſitum rem ſequitur quocunque vadat pag.286. nu.41
Onus reale à percipiente fructus, quando ſolui debeat pag 287. nu.50
Onera ſubire non tenetur emptor cenſus. pag. 286. nu 42
Onera ſeruitutis, & hypothecæ pro ſuo fundo quilibet apponere poteſt pag ead. nu.48
Onera,quæ vtilitatem publicam reſpiciunt, an à cler cis perſolui debeant pag.384. nu 223
Opinio,quæ fauet eccleſiæ,eſt tenenda. pag.113. nu.40
Optantur ſex Epiſcopatus Cardinalium inter præſentes pag 12. nu 5
Opus,quod pro obtinenda indulgentia impenitur,quale eſſe debeat pag.48. nu.22
Opera auctorum damnatorum nullo modo recipi debent,pag.300. nu 61
Orare debemus in eccleſijs cõſecratis.p.34. n.2
Orationis eff ctus,qui.pag.482. nu.55
Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam milites regulares loco horarum recitare tenentur.pag.318. nu 88
Orationibus ſuis mortui viuentibus prodeſſe poſſunt pag 52. nu 34
Orationibus licitis maleficia curantur. pagin. 349. nu 27
Oratoria,& omnia loca religioſa, & omnes eccleſias ſuæ diœceſis, vt ſubditas poteſt Epiſcopus poteſt viſitare : fallit tamen, ſi ſint ſub Regum protectione pag.450 nu.96
Oratoria,quæ dicantur ſub protectione Regum, pag.ead. nu.eod.
Ordo Epiſcoporum eſt quadripartitus. pag.16. nu 26
Ordo ſacerdotalis poſt Chriſtum à Petro incepit pag 21. nu 26
Ordo mendicantium pluribus gaudet priuilegijs.pag.38. nu.22
Ordo eſt vnum ex ſeptem ſacramentis. pag.29. nu 16
Ordo ſacer in Orientali Eccleſia impedit contrahendum.pag 232. nu 86
Ordinis poteſtas per conſecrationem acquiritur. pag.24. nu.23
Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani milites tacitè profeſsionem emittunt pag 136. nu.37
Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani presbyteri ſeculares beneficia obtinere non poſſunt pag. 169. nu 95
Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani parochiales Eccleſiæ vacantes, quomodo conferendæ. pag.ead. nu.97
Ordinis S Ioannis Hieroſolymitani perſonæ, & bona ſunt à quorumcunque iuriſdictione exempta.pag ead. nu.98
Ordinis S Ioannis Hieroſolymitani parochiales Epiſcopi viſitare poſſunt pag.171. nu.105
Ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani priuilegia quibus non ſuffragentur.pag ead. nu 107
Ordinis fratrum Humiliatorum extinctio pag. 313. nu.52
Ordines, quibus ceremonijs conferantur. pag. 29. nu.18
Ordines minores,quibus diebus conferri poſſint. pag.30. nu.21
Ordines ſacri duo eodem die conferri non poſſunt.pag.31. nu 28
Ordines matrimonium contrahendum impedientes,qui.pag 232. nu 85
Ordines furtiue ſuſcipiens excommunicationis pœnam incurrit.pag.401. nu.29
Ordines omnes ad Euchariſtiæ ſacramentum referuntur pag 411. nu.18
Ordinum capita Abbates qui ſint pag 16 n.32
Ordinum collationum cauſa nihil accipi poteſt. pag 31. nu 27
Ordinum impedimenta, quæ, & qualia ſint. pag.ead. nu 34
Ordinibus ſacris initiari non poteſt ſine titulo. pag.ead nu 26.& pag.401. nu 35
Ordinari nemo poteſt à non ſuo Prælato ſine dimiſſorijs pag.30. nu.23
Ordinari non poteſt bigamus ſine diſpenſatione pag.32. nu.35

Digitized by Google

Ordinari prohibentur cupidi.pag.321. nu.36
Ordinatus in minori ætate recipit ordines, ſed eſt ſuſpenſa exequtio.pag 32. nu.41
Ordinatus extra tempora eſt ab ordinum exequtione ſuſpenſus pag.ead. nu.42
Ordinatus præpoſterè eſt ſuſpendendus.pag.401. nu 30
Ordinatus præpoſterè ordinum adminiſtratione quandiu ſit interdicendus pag.ead. nu.31
Ordinatus à ſimeniaco non recipit ordinum exequtionem,pag.ead. nu.32
Ordinatus ſub ficto patrimonio eſt ſuſpenſus. pag.ead. nu.33
Ordinatus non poteſt titulo renunciare, pagin. ead. nu.35
Ordinatus ab interdicto, vel excommunicato eſt ſuſpenſus.pag.402. nu.37
Ordinatus à non habente poteſtatem à ſolo Papa diſpenſari poteſt pag ead. nu 38
Ordinatus ab eo,qui Epiſcopatum renunciauit, eſt ſuſpenſus.pag ead. nu.39
Ordinatus extra tempora, eſt ipſe iure ſuſpenſus.pag.ead. nu.46
Ordinati cum dimiſſorijs capituli ſuſpendi debent.pag.ead. nu.47
Ordinationum tempus,quando ſit.pag.30. n.20
Ordinarius Ordinariorum, & totius orbis eſt Papa pag.132. nu.6
Ordinarius eſt Patriarcha omnium Archiepiſcoporum ſuæ Prouincia.pag ead. nu.10
Ordinarius edicta ſuper libris prohibitis publicare poteſt.pag.352. nu 11
Ordinarius libros ſuſpectos collectos, vt Inquiſitori conſignentur,curare debet. ibidem.
Ordinario ſuſpecto allegato, cauſaq; ſuſpicionis probata,datur adiunctus pag.142. nu 68
Ordinarij, quomodo punire poſſint regulares. pag 56. nu 15
Ordinarij locorū,ad quos ſpectant cauſæ in prima inſtantia,qui dicantur.pag.142. nu 71
Ordinarij locorum in principio ſui regiminis edictum contra concubinarios publicare debent. pag 331 nu.26
Ordinarij poſſunt edicta publicare, & proponere.pag.ead. nu.27
Ordinariorum plura ſunt genera.pag.132. n.5
Ordinariorum primum locum tenent Cardinales pag.ead. nu.7
Ordinariorum ſecundum locum, qui teneant. pag.ead. nu.9
Ordinariorum tertium gradum,qui teneant. pag ead. nu.12
Ordinariorum appellatione, qui veniant pag. 141. nu.63
Ordinarijs locorum cauſæ in prima inſtantia ſunt regulariter reſeruata.pag.142 nu.70
Ordinaria iuriſdictio eſt fauorabilis.pag 31.n.1
Ordinariæ iuriſdictionis poteſtas in pluribus conſiſtit pag ead. nu 2
Ordinariam iuriſdictionem, Epiſcopus ante conſecrationem in pluribus poteſt exercere. pag. ead. nu.3
Ordinariam iuriſdictionem, Princeps, lex, & conſuetudo tribuere poteſt pag.ead. nu.4
Ordinariam iuriſdictionem Legati in pluribus locis habent pag 132. nu.8
Ordinariam iuriſdictionem habent Epiſcopi in eorum diœceſibus pag.ead. nu 13
Ordinariam iuriſdictionem Abbates capita ordinum habent in ſuis monaſterijs. pag. 141. nu 59
Ordinariam iuriſdictionem, cum mero, & mixto Imperio habet Magnus Magiſter ordinis S.Ioannis Hieroſolymitani.pag ead. nu.61
Ordinariam iuriſdictionem,ordinarij generales habent,& alij quàmplures pag.ead nu.62
Ordinaria auctoritate,poſſunt Epiſcopi ſynodum conuocare pag 133. nu 14
Ordinaria auctoritate Epiſcopi poſſunt ſententias ſuas exequtioni demandare. pag. ead. nu.18
Ordinaria auctoritate Epiſcopus quibus beneficia conferre poſſit.pag 156. nu 17
Ordinaria auctoritate priores Religionis Hieroſolymitanæ beneficia conferant p.169 nu 94
Organi concinnatores intra monaſterij ſepta ingredi permittuntur pag.140. nu 55
Oriza ſatia vicinis populis noxia p.433 n.120
Oſtraciſmus eſt genus relegationis. pag. 387. nu.134
Otho Saxoniæ Rex coronatur pag 10. nu.45
Otho Imperator plura Eccleſiæ Romanæ donauit,& confirmauit.pag.87. nu.6

P

Pacta,etiam contra ius laicale in emphiteuſi appoſita ſunt ſeruanda pag.424. nu.38
Fallit,quando eſſent contra ſubſtantiam contractus.pag.425. nu.42
Pactum, ne emphiteuſis eccleſiaſtica incidat in commiſſum,valet.pag.424. nu 39
Fallit hodie, etiamſi adeſſet reſcriptum Papæ.pag.426. nu 59

Pactum, quòd, ſi res emphiteutica in totum pereat, emphiteuta ad penſiones teneatur, an valeat.pag.282. nu 11
Pactum de retrouendendo rem minoris valoris efficit.pag.288. nu.56
Pacta nuda de iure canonico ſunt ſeruanda. pag.285. nu.39
Pacta contra ſubſtantiam contractus ſunt nulla.pag.287. nu 53
Palatium Epiſcopi gaudet immunitate eccleſiaſtica, etiamſi ſit extra circuitum eccleſiæ. pag.96. nu.14
Papa de iure diuino Petro ſuccedit.pag.3.nu.2
Papa Adrianus,quam poteſtatem Carolo Magno conceſſerit.pag.4. nu.6
Papa ab Imperatore iudicari non poteſt. pag. ead. nu.9
Papa eſt iudex omnium ſuperiorem non recogneſcentium.pag 5. nu.11
Papa iuriſdictionem habet ſupra Imperatorem. pag ead. nu.14
Papa electores Imperij ſeptem conſtituit. pag. ead. nu.15
Papa Imperium à Græcis in Germanos tranſtulit.pag.ead.nu.16 & pag 7. nu.24
Papa Leo.Carolum Magnum coronauit,& Imperium ad Francos tranſtulit.pag.7. nu.26
Papa Caroli Magni teſtamentum confirmauit. pag.8. nu.28
Papa Ludouicum Imperatorem coronauit.pag. ead. nu.29
Papa nullo Imperatoris expectato conſenſu,eligi poteſt.pag.ead. nu.30
Papa Carolo Craſſo Imperij coronam impoſuit. pag.9. nu.32
Papa Lambertum in Imperatorem elegit, illiq; coronam Imperialem tradidit. pagin. ead. nu.33
Papa Ludouicum IV. Imperatorem conſtituit. pag.ead. nu.36
Papa Berengarium in Imperatorem inunxit. pag.10. nu.40
Papa Imperium à Francis Germanos tranſtulit.pag.ead. nu.45
Papa Ioannes XII. Othonem Saxoniæ Regem inunxit. ibidem.
Papa Federicum Secundum Imperio,& Regnis priuauit.pag.11. nu.47
Papa habet curam, & regimen vniuerſalis eccleſiæ.pag.12. nu.1
Papa Clemens VIII. Cardinalium numerum expleuit.pag.ead. nu.7
Papa contra prædeceſſoris conſtitutionem diſpēſare,illamq; reuocare poteſt.pag.14. nu.15
Papa Clemens VIII. habentes filios ad Epiſcopatum non admittit pag .... nu 39
Papa delegare poteſt ſimplicem presbyterum ad conferendum confirmationis ſacramentum. pag.29. nu.14
Papa benedicere poteſt.pag.40. nu.6
Papa per modum ſuffragij indulgentiã ad mortuos extendere poteſt pag.50. nu.29
Papa non habet iudiciariam auctoritatem,neque iuriſdictionem directam in defunctos. pag.ead nu.eod & pag 52. nu.32
Papa clericorum cauſas iudicibus ſecularibus delegare poteſt pag 78. nu.6
Papa eſt omnium beneficiorum dominus. pag. 89. nu 16
Papa ſubijcitur vinculo iuramenti,à quo ſeipsũ abſoluere minime poteſt pag.119. nu.16
Papa eſt ſolutus legibus.pag ead. nu.17
Papa ſupra ius poſitiuum diſpenſare poteſt.ibid.
Papa,an ſine cauſa à iuramento abſoluere poſſit.pag.ead. nu.18
Papa eſt diſpenſator miniſteriorum Dei, ac caput,& cuſtos Eccleſiæ.pag.120. nu.27
Papa habet vtrunque gladium ſpiritualem,& temporalem pag 121. nu 32
Papa omnia poteſt, & nulla indiget adiectione. pag.123. nu.46
Papa eſt Ordinariorum omnium Ordinarius, & totius orbis.pag.132. nu 6
Papa eſt dominus omnium beneficiorum, & ad ipſum regulariter eorum ſpectat collatio. pag.183. nu.1
Papa, an iuripatronatus derogare poſſit. pag. 192. nu 15
Papa laicum, vt penſionem,& etiam beneficia valeat obtinere,priuilegiare poteſt.pag.201. nu.24
Papa diſpenſare poteſt in omni caſu,& impedimento iure humano, vel poſitiuo inducto. pag.211. nu 3
Papa poteſt ex cauſa ius diuinum interpretari, vel limitare.pag.ead. nu 4
Papa, in quibus poſſit diſpenſare. pagin. ead. nu.5
Papa ſolus in pluritate beneficiorum incompatibilium diſpenſare poteſt.pag.ead. nu.6
Papa ſolus diſpenſat ad plura beneficia vltra duo pag.ead. nu.7
Papa ſolus diſpenſat illegitimos ad plura beneficia,& ſacros ordines.pag.ead. nu.8

Digitized by Google

Papa ſolus diſpenſat cum ſimoniaco in ordine, vel beneficio pag.ead. nu 9
Papa ſolus diſpenſat ſuper ætatis defectu. pag. 212. nu. 13
Papa ſolus eſt ſupra concilium, & ſolus ſuper illius decretis diſpenſare poteſt.pag.ead nu. 14
Papa ſolus cum parocho diſpenſat, vt intra annum non teneatur ad presbyteratum promoueri.pag ead. nu. 15
Papa ſolus diſpenſat, vt quis in abſentia diſtributiones quotidianas percipere poſſit. pagin. ead. nu 16
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ob membri mutilationem pag 213. nu. 29
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter oculi carentiam.pag ead. nu. 30
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis pag ead. nu 31
Papa ſolus cum leproſo, & alio morbo oppreſſis diſpenſat pag ead. nu 32
Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter bigamiam pag ead. nu 34
Papa ſolus diſpenſat, vt filius in paterna eccleſia ſuccedere poſſit.pag ead. nu. 37
Papa ſolus diſpenſat cum illegitimis, & alijs patientibus delictum, vt ad religionem recipi valeant.pag ead. nu 38
Papa ſolus in gradibus conſanguinitatis, matrimonij gratia vſque ad quartum gradum diſpenſat.pag 214. nu 39
Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis pag ead. nu. 40
Papa ſolus diſpenſat in impedimẽto inducto per affinitatem ex fornicatione.pag.ead. nu 41
Papa ſolus diſpenſat in impedimento cognationis ſpiritualis pag.ead. nu 42
Papa ſolus diſpenſat à quinque votis principalibus.pag 216. nu. 51
Papa ſolus diſpenſare poteſt à voto, per ſacri ordinis ſuſceptionem emiſſo pag.ead. nu. 52
Papa ex cauſa monachum eximere poteſt à voto religionis pag. 251. nu 65
Papa eſt ſummus Eccleſiæ bonorum adminiſtrator.pag. 286 nu. 46
Papa Leo ſe canonice purgauit licet Pontifex ſe purgare non teneatur.pag 354. nu. 21
Papa Adrianus à Rege Lotharie purgationem canonicam per venerabilis ſacramenti ſumptionem recepit.pag. 355. nu. 24
Papa Gregorius VII. ſacramento Euchariſtiæ, ſe canonice purgauit.pag.ead. nu. 25
Papa ius humanum declarare, immutare, eique derogare poteſt.pag. 415. nu. 56
Papa omnium beneficiorum eſt dominus. pag. 426. nu. 52
Declaratur nu. 59.
Papa non præſumitur confirmare iuri repugnãtia pag ead. nu. 58
Papa confirmando actum perinde roborat, ac ſi à principio fuiſſet ab eo factus pagin.ead. nu 56
Papam certam ſcientiam habuiſſe, quomodo præſumetur.pag ead nu. 54
Papa totus mundus eſt territorium pag 4 nu 4
Papæ omnes parere, & ipſum in primatum recognoſcere debent pag ead. nu. 5
Papæ priuilegia Imperatoribus conceſſa declarãtur, & quæ fuerint reuocata p g.ead nu. 7
Papæ pars, ac membrum ſunt Cardinales pag. 11 nu. 2
Papæ benedictio venialia peccata remittit, & eſt ſacramentalis pag. 40 nu 6
Papæ, qualis ſit poteſtas pag 64. nu 2
Papæ iuſſio obligat ex præcepto pag 107. nu 11
Papæ nemo poteſt dicere, cur ita facis? pag 119. nu. 15
Papæ ſcientia in collatione beneficiorum pro diſpenſatione habetur pag 156. nu. 13
Papæ collatio aliorum collationibus præfertur. pag 183. nu 3
Papæ menti in impoſitione penſionis, quæ regularitate pag. 202. nu. 31
Papæ auctoritate iuramenta illicita poſſunt irritari pag. 207. nu. 65
Papæ iuramentum ſub qua forma Imperator præſtare teneatur.pag 241. nu 13
Papæ iuramentum ſub qua forma reges præſtare teneantur.pag.ead. nu. 14
Papæ obedientiam, ſub qua forma Epiſcopi præſtare teneantur.pag ead. nu. 15
Papæ interpretatio in concernentibus ius diuinum eſt attendenda.pag 389. nu 141
Papæ ſcientia, & tolerantia, an inducat diſpenſationem pag. 392. nu. 158
Papalis decimæ impoſitio non extenditur ad hoſpitalia.pag. 167. nu. 82
Paramenta eccleſiaſtica qui benedicere poſſint. pag. 40. nu. 8
Paramenta, & vaſa ſacra vetuſtate conſumpta non ſunt ad humanos vſus conuertenda. pag 37. nu. 13
Paramenta ornamenta, & vaſa ſacra non cadunt ſub ſpolio pag. 317. nu. 10
Paria ſunt Eccleſiam Prælatum, vxorem viri, & pa-

Digitized by Google

& patrem filium non habere, & illum habere inutilem pag. 411. nu. 23
Pariſienſis Epiſcopus eſt Comes, & laicorum cauſas cognoſcit. pag. 273. nu. 39
Parochus miniſteriū ſpirituale parochianis non eſſerentibus negare non poteſt. pag. 272. n. 35
Parochus, quando ad impenſas pro ſua eccleſia concurrere teneatur. pag 300. nu. 53
Parochus, quando ad reparationem eccleſiæ teneatur pag ead. nu 57
Parochus aliam parochialem impetrans, prima ipſo iure priuatur pag. 308. nu. 23
Parocho indigenti oblationes debentur. pagin. 269. nu. 16
Parocho quarta legatorum debet vltra legatum particulare ſibi factum. pag. 275. nu. 11
Parocho alimenta minime ſunt minuenda. pag. 301. nu. 63
Parochi parochorum ſunt Epiſcopi. p. 23. nu. 12
Parochi ad Eccleſiarum reparationem quandoque cogi poſſunt. pag 300. nu. 51
Parochi reſidere tenentur, ſub pœna priuationis. pag. 311. nu. 1
Parochi vltra bimeſtre, etiam cum licentia abeſſe neu poſſunt pag. 312. nu. 9
Parochi ſine cauſa, & licentia non reſidentes pœnam incurrunt pag. ead. nu. 15
Parochi ad reſidentiam in domo parochiali sūt cogendi pag. 313. nu. 18
Parochi epidimia tempore ad reſidentiam, & ſacramenta adminiſtranda tenentur, pag. 315. nu. 32
Parochorum indigentia, quomodo ſit prouiſum. pag. 301. nu. 67
Parochorum otia notantur pag 443. nu. 27
Parochis certa pecuniæ ſumma à concilio Tridentino pro eorum victu, eſt conſtituta. pag. 300. nu. 49
Parochiani ad ſolutionem primitiarum quando ſit cogendi. pag. 269. nu. 11
Parochiani, quando ad oblationes faciendas cogi poſſint pag 272. nu. 34
Parochiani iuspatronatus eccleſiæ habentes ad quid teneantur pag 301. nu. 69
Parochialis, de cuius iurepatronatus dubitatur, quomodo ſit conferenda. pag 159. nu 40
Parochialis collatio ab inferiore collatore facta, quando ſit nulla pag. 164. nu. 50
Parochialis eccleſiæ redditus ab Epiſcopo in viſitatione ſunt examinandi. pag. 300. nu 47
Parochialis eccleſiæ redditus ad duorū victum ſuſtentationem eſſe debent pag ead. nu. 50
Parochialis redditus tenues eximūt parochum ab impenſis. pag. 301. nu. 65
Parochialis eccleſia ſine concurſu conferri non poteſt pag. 309. nu. 32
Parochiali eccleſia vacante, quomodo interim ſit prouidendum pag. 157. nu 27
Parochiali iuriſpatronatus eccleſiaſtici vacanti, quomodo ſit prouidendum. pag 159. nu 42
Parochiali ad inſtitutionem capituli vacante, quomodo prouidendum. pag. ead. nu 44
Parochiali eccleſia, cuius collatio ad inferiorem ſpectat, quomodo prouidendum pag. ead. nu 49
Parochiali eccleſia vacante, cuius inferior habet prauentionem, quomodo ſit prouidendum. pag. 160. nu. 51
Parochiali ad inferiorem collatorem ſpectante electio vicecurati ad quem ſpectet. pag. ead. nu. 52
Parochiali per ſimplicem reſignationem vacāte, quibus ea conferri non poſſit. pag. 166. n. 69
Parochiales eccleſiæ, quando quarta debeatur. pag 274. nu. 1
Parochiali eccleſiæ iuriſpatronatus collabenti, quomodo preuidendum. pag. 294. nu. 17
Parochialem obtinens ſine concurſu dicitur intruſus pag 309. nu. 34
Parochiales per obitum vacantes prauio concurſu ſunt conferenda pag. 157. nu. 23
Parochiales quibus de cauſis ſine concurſu conferri poſſint. pag. 160. nu. 57
Parochiales, quibus caſibus ſine examine conferri poſſint. pag. 165. nu 63
Parochiales eccleſiæ ordinis Hieroſolymitani prauio examine coram Epiſcopis ſunt conferenda. pag. 169. nu 97
Parochiales ordinis Hieroſolymitani in quibus ab Epiſcopis viſitari poſſint. pag. 171. nu. 105
Parochiales ad quem effectum conferantur. pag. ead. nu 106
Parochiales vacantes ob concilij Tridentini formam non ſeruatam Papæ ſunt reſeruatæ. pag. 185. nu 26
Parochiales ad Ordinarij collationem ſpectantes, quando ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ. pag. ead. nu. 27
Parochiales, quando ſine concurſu conferri poſſint pag. ead. nu. 28
Parochiales iuriſpatronatus, quando à Papa conferantur. pag. ead. nu 29
Parochiales eccleſiæ, quando ob non promotionē ſint Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ. pag. ead. n. 31

Digitized by Google

Parochiales eccleſiæ, quæ penſionem ſuſtinere poſſint. pag 300. nu. 48
Parochiales eccleſiæ regulariter impenſis vniuerſitatum fabricari ſolent. pag ead. nu. 58
Parochiales iuriſpatronatus, quorum impenſis ſint reficiendæ pag. 302. nu. 71
Parochiales duas retinens graues pœnas incurrit. pag. 308. nu 24
Parochiales eccleſiæ vacantes per concurſum ſunt conferendæ. pag. ead. nu 27
Parochiales per obitum, aut reſignationem vacantem à quibuſcunq; Papa inferioribus ſine concurſu conferri poſſunt pag 309 nu. 32
Parochialium fines circa animarũ curam, vbi diuiſi ſunt, ſunt diuidendi pag. 10. nu. 29
Parochialium collationes Epiſcopi intra ſex menſes facere tenentur. pag. 160. nu 58
Parochialium vicarijs perpetuis quanta portio aſſignari debeat pag 293. nu 8
Parochialium vniones, & aliorum beneficiorũ, quomodo fieri debeant pag. 295. nu 22
Parochialium ædificationes per ſolidum, & libram fieri debent. pag 302. nu. 73
Parochialibus vacãtibus in menſibus Papæ reſeruatis, quomodo prouidendũ p 160. nu. 59
Parochialibus vacãtibus, cauſa permutationis, an examen requiratur pag 165. nu 62
Parochia noua, quando erigi poſſint. pag. 149. nu 69
Pars, & totum eodem debet iure cenſeri. pag. 168. nu. 89
Paſſus quadraginta circum matrices eccleſias earum immunitas extenditur pag. 94. nu. 4
Paſſus, & pedis menſura, quomodo intelligatur. ibidem
Paſtoris officium eſt ordinarium, & perpetuum. pag 3. nu 3
Paſtoris animarum laus, quæ. pag. ead. nu 29
Paterfamilias accipiens rem ſua in emphiteuſim ab eccleſia ſibi præiudicat. pag. 429. n. 82
Patriarchæ principales ſunt quatuor. pag. 20. nu 27
Patriarchæ, quomodo inter ipſos præcedant. pag. ead nu 28
Patrimonium habentes clerici in primitiua eccleſia, nihil ab eccleſia percipere poterant. pag. 92 nu. 33
Patrimonium an à clerico alienari poſſit. pag. 401. nu. 36
Patrimonialia, & cauſa donationis, vel ſucceſſionis quæſita non cadunt ſub ſpolio. pag. 318. nu. 12
Patronus, quot præſentare poſſit pag. 192. nu. 12
Patronus in fructibus beneficij ſui iuriſpatronatus ſe ingerere non poteſt pag. ead. nu. 16
Patronus laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum. pag 163. nu. 41. & pag. 194. nu 23
Patronus eccleſiaſticus ſemeſtre habet tempus ad præſentandum. ibidem.
Patronus in fundatione beneficij penſionem reſeruare poteſt pag 203. nu 40
Patronus in fundatione beneficij de cõſenſu Ordinarij, poteſt ſtatuere, vt eccleſia ſua fructus conuocauerit, ſuos faciat. pag 204 nu. 41
Patronus parochianus multis gaudet præmineutijs. pag 302. nu. 72
Patroni vnius parochialis compelli poſſunt ad congruã parochi ſuſtentationem. p. 295 n. 19
Patronis inuitis an poſſit Epiſcopus beneficio de rectore prouidere. pag. 194. nu. 27
Patronatus quomodo probari poſſit p 190. nu. 5
Patronatus omnes acquiſiti ab Ordinarijs examinari, & cognoſci poſſunt pag. 193. nu. 19
Paulus Papa II. alienationem bonorum eccleſiaſticorum prohibuit. pag 124. nu. 54
Pauper primò ſeipſum, & familiam ſuſtentare tenetur. pag. 285. nu. 35
Pauperum eſt quicquid habet eccleſia. pagin. 127. nu 71
Pauperum, & clericorum vſibus bona eccleſiaſtica ſunt deputata, pag. 107. nu 10
Pauperum, ne grauentur, maxima eſt habenda ratio pag 302. nu 77
Pauperibus prouidere eſt Epiſcopi gloria. pag. 117. nu. 10
Paupertas quandoque prodeſt pag 221. nu. 8
Paupertatis priuilegia plura ſunt, & quæ pag. ead. nu 10
Paupertatem Deus eſſe voluit, & quare. pag. ead. nu 9
Pecunia debita in impoſitione annui cẽſus, quãdo pro numerata haberi poſſit pag 283 n 18
Pecuniæ appellatione, quid veniat p 407. n. 93
Pecuniarij debiti cauſa, an interdictum poſſit relaxari. pag ead. nu. 97
Pedagium, quid ſit, & an à vectigali differat. pag. 107. nu. 13
Pedagij ratione orta quæſtio inter exequutorem ipſius, & delatorem, quomodo terminanda. pag. 108. nu. 15
Pedagia, & alia onera à clericis exigentes, quas pœnas incurrant pag. 107. nu. 11
Pedemontanus ſenatus dat brachium exequutoribus

ribus Archiepiſcopalibus Taurinenſibus. pag.66. nu.30
Penſio eccleſiaſtica beneficialis, quid ſit. pag. 199. nu.1
Penſio, unde dicatur. pag.ead. nu.2
Penſio in fauorem tertiæ perſonæ, quomodo reſeruetur. pag ead. nu.5
Penſio ſuper cathedralibus eccleſijs, quomodo reſeruetur pag.ead. nu 6
Penſio ſuper fructibus parochialium, quomodo reſeruetur. ibidem.
Penſio auctoritate ordinaria reſeruata, an ad ſucceſſorem tranſeat pag.102. nu.32
Penſio à Papa reſeruata habet exequutionem paratam.pag ead nu.35
Penſio ſine cõſenſu penſionarij auctoritate ordinaria reſeruari non poteſt pag ead nu 36
Penſio nudo partium conſenſu imponi non poteſt.pag 204 nu.42
Penſio onus eſt reale, & tranſit ad quemcunq; ſucceſſorem pag.ead nu.46
Penſio de beneficio ad beneficium transferri non poteſt,pag 205 nu 50
Penſio ſuper diſtributionibus quotidianis nunquam reſeruata præſumitur.pag 206. nu.54
Penſio impoſita ſuper beneficio alia penſione onerato, quando ſit nulla.pag.207. nu.68
Penſio pluribus modis extinguitur. pagin. 208. nu.73
Penſio an ſine conſenſu Papæ extingui poſſit. pag ead. nu.74
Penſio in temporalitate conſiſtit pag ead.n.75. & pag 286 nu.44
Penſionis ſolutionis exceptio impedit exequutionem pag 208 nu 72
Penſionem ex cauſa Epiſcopus reſeruare poteſt. pag 201. nu 26
Penſionem in fundatione beneficij patronus reſeruare poteſt.pag 203. nu 40
Penſione unica ſuper pluribus beneficij reſeruata, an habeat penſionarius exequutionem paratam pag.204. nu.43
Penſione ſuper diſtributionibus quotidianis reſeruata, an ſucceſſor pro rata diſtributionum teneatur pag 206. nu.55
Penſiones annuas Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ reſeruare poteſt. pag. 177. nu 39
Penſiones quomodo ſuper beneficijs reſeruentur. 199 nu 3
Penſiones per beneficiorum reſignationes, & iurium ceſſiones licite reſeruatur.pag.ead.nu.4
Penſiones quibus perſonis carentibus priuilegio clericali poſſunt reſeruari pag 201. nu.22
Penſiones, & beneficia milites regulares poſſunt obtinere pag ead. nu 25
Penſiones reſeruare poſſunt Epiſcopi ad extinguendam litem inter litigantes.p.202 nu 18
Penſiones, quomodo reſeruare poſſit Epiſcopus in collatione beneficiorum pag.ead. nu 29
Penſiones ab inferioribus collatoribus cum facultate transferendi reſeruari non poſſunt. pag.ead. nu 33
Penſiones ab Epiſcopis reſeruatæ non habent exequutionem paratam pag.ead. nu 34
Penſiones à legatis reſeruatæ, an paratam exequutionem habeant pag.203. nu.39
Penſionarius agens ad penſionem, quid probare teneatur.pag.199. nu.7
Penſionarius agens ad penſionem, quid verificare teneatur.pag 200. nu.17
Penſionarius ad ſolutionem penſionum, an contra hæredem, vel ſucceſſorem agere poſſit. pag.205. nu 51
Penſionarius regulariter ad decimas, & alia onera concurrere tenetur.pag 286. nu 45
Penſionarij ad officij Romani recitationem obligati, non tenentur etiam recitare officiũ Beatæ Mariæ pag 339 nu 91
Pereunte re cẽſuali, perit & cenſus p.283.n 22
Periurus clericus eſt deponendus pag.333.n.40
Percutiens clericum eſt excommunicatus, & à Papa ſolo abſoluendus.pag ead. nu 44
Permutare eccleſiæ bona an inter ſe ſe poſſint eccleſiarum rectores pag.127. nu.68
Permutatio bonorum eccleſiaſticorum inter eccleſiarum rectores eſt permiſſa pag 127.n.70
Permutationes bonorum eccleſiaſticorum cum ſecularibus factæ ab ijs, quæ inter eccleſiarũ rectores fiunt, quomodo differant p.ead n.72
Permutatione beneficiorum pro parte non completa, an pars læſa veniat reſtituenda. pag. 165. nu 65
Pernoctationes quæ fiebant in vigilijs Sanctorũ, quare abrogatæ pag.442. nu. 2
Perpetuus annuus redditus, pro re immobili habetur.pag.281. nu.7
Perpetui ſpirituales vicarij qui.pag 68. nu.5
Perpetua vicaria, ex qua cauſa fieri ſoleant. pag 293. nu.10
Perpetuæ uniones, quæ examinari, & quæ diſſolui poſſint pag ead. nu 11
Perpetuis vicarijs congrua portio, quæ ſit pag. ead. nu.8

Perſo-

Perſona induſtria electa nulla fieri poteſt ſubdelegatio.pag 123. nu.50
Perſonæ, & bona ordinis Hieroſolymitani à quorumcunque iuriſdictione ſunt exempta. pag.169. nu.98
Pertinax hæreticus, quis dicatur.pag.352.nu.7
Petrus primatum habuit, & inter duodecim vnus fuit electus, & cur non Andreas, nec Ioannes.pag.3. nu 1
Petrus Aldebrandinus S.R.E. Cardinalis laudatur pag.122. nu.35
Petri de iure diuino Papa verus eſt ſucceſſor. pag.3. nu.2
Petro cum dixit Chriſtus paſce oues meas, eius ſucceſſores omnes eſt alloqutus pag ead.nu.5
Peſtifera loca ad habitandū eligentes non ſunt à peccato immunes pag 435. nu.128
Pharao, quantum honoris ſacerdotibus, & eorū bonis detulerit.pag 104. nu.2
Philippus Secundus Hiſpaniarum Rex poſſeſſionem Regni Portugalliæ nactus fuit pag.251. nu.60
Pia conſuetudo fauore eccleſiæ maximè eſt ſeruanda pag 301. nu.66
Pij V. conſtitutio ſuper reuocatione indulgentiarum facultatem quæſtuandi continentium, & eius publicatio nihilque obſtari voluit. pag.454. nu.123.& ſeq.
Pij V. Bulla de non alienandis bonis eccleſiaſticis, ab Innocentio IX. & Clem. VIII. confirmata pag.120. nu.25
Pipinus, & Carolus Imperatores plura Eccleſiæ Romanæ donarunt.pag.88. nu.9
Plebani, & Archipresbyteri, & curam animarum habentes per ſe, vel alios prædicationis munus exequi debent pag.53. nu.2
Plenaria indulgentia an differat à pleniori, & pleniſſima pag.45. nu.10
Plenaria indulgentia non differt, ab ea, quæ anno ſancto conceditur, vel alijs temporibus vigore iubilei pag ead. nu.11
Plenaria indulgentia, quando ſit ſuſpenſa pag. 46. nu.14
Plenaria indulgentia pluribus de cauſis conceditur pag.48. nu.21
Plenaria indulgentia ſuſpenſa, quomodo reuiuiſcant.pag 47. nu.15
Plenariæ indulgentiæ à quibus minimè conceduntur.pag ead. nu.18
Plenarias Indulgentias concedere poteſt concilium legitimè congregatum.pag.ead. nu.17
Pluuiæ cœlitus impetratæ pag.476. nu.39
Pœna, & culpa in peccato conſiſtunt.pag.45.n.6
Pœna eſt duplex damni, & ſenſus.pag.ead. n.9
Pœna abſoluentium à caſibus reſeruatis. pag. 288. nu.51
Pœna ſunt plectendi, qui prædicationis officium præſtare contemnunt.pag.54. nu.3
Pœna nulla maior in Eccleſia Dei excommunicatione.pag.366. nu.1
Pœna conuentionalis, ob non ſolutionem an debeatur.pag 285. nu.37
Pœna non eſt, niſi ſecundum legem infligenda. pag.446. nu.39
Pœnæ remiſſio Papæ reſeruata non poteſt ab inferiore remitti.pag.463. nu.185
Pœnam ſtatuentes laico pro facto clerici incidūt in Bullam Cœnæ Domini.pag.435. nu.131
Politici Nouatores in quæ diſcrimina ſuos ducant Principes.pag.421. nu.11
Pontifex ſolus concilium generale indicere, & dirigere poteſt pag 64. nu.25
Pontificibus Romanis Imperatores, & Reges honorem, & obedientiam præſtare tenentur. pag.6. nu.20
Pontificalis dignitas maior eſt regia maieſtate. pag 81. nu 27
Porticus, & eccleſiarum atria eadem, quæ eccleſia gaudent immunitate.pag 94. nu.3
Portio canonica, quæ ſit, & quibus debeatur. pag.274. nu.2
Portio canonica, de quibus non debeatur. pag. 275. nu 6
Portio congrua ab Ordinarijs peti debet. pag. 293. nu 9
Portionis canonicæ nomine quarta intelligitur. pag.275. nu.10
Portionem oblationem, an Epiſcopi habere debeant.pag.ead. nu.4
Poſſeſſio, quid ſit pag.176. nu.33
Poſſeſſio beneficij, & ſuorum prædiorum, quomodo acquiratur pag.258. nu.26
Poſſeſſionis adipiſcendæ remedium, quomodo debeat intentari. pag ead. nu.28
Poſſeſſione ſua nemo eſt amouendus, niſi præuia citatione.pag.146. nu.8
Poſſeſſione ſua nemo priuari poteſt ſine cauſa cognitione.pag.169. nu.96
Poſſeſſione beneficij vigore ſupplicationis acquirens graues pœnas incurrit.pag.307. nu.21
Poſſeſſor vt amoueatur ſine cauſa cognitione, nō eſt de Principis intentione.pag.147. nu.19
Poſſeſſores prædiorum tenentur ad onerum ſolutionem.pag.287. nu.54

Digitized by Google

Poſſeſſorium retinendæ remedium, eſt ſummariſſimum.pag.258. nu 29
Poſsidens fundum indiuiſum cum pupillo pupilli gaudet priuilegio pag.159 nu.47
Poſsidens tempore litis motæ eſt manutenendus. pag.258. nu.25
Potentes ſunt difficilis cōuentionis p 285.nu.36
Poteſtas ordinis in quibus conſiſtat.pag.28.nu.3
Poteſtatis eccleſiaſticæ definitio pag.ead. nu.2
Poteſtatem duplicem habent Epiſcopi ordinis, & iuriſdictionis pag.ead. nu.1
Poteſtatem habens à lege, vel ab homine quando teneatur conſilium alterius ſequi. pagin. 296. nu 25
Poteſtates omnium Regum ab Imperio fluxerūt. pag.4 nu.10
Præbendæ ſubrogata ſapit naturam præbendæ, in cuius locum ſubrogatur pag.204 nu.44
Præcedere debet canonicus coadiutorem canonici eiuſdem ordinis primò receptum. pag. 180. nu 62
Præcedentiæ controuerſia quomodo, & à quibus terminanda.pag.56 nu 18
Præcepta iudicialia, & ceremonialia lege Euāgelica lata ceſſarunt pag 254 nu.4
Præcepta moralia veteris legis vim habent, & perpetuò habebunt.pag.ead nu.5
Præcepta moralia per Eccleſiam immutantur. pag.269. nu 10
Præcepto naturali, & diuino quando oblationes debeantur pag ead. nu.13
Prædeceſſorum inſtituta alioquin iuſta, tollūtur. ſi contrarium pariant effectum.pag.442.n.8.
Prædia, quæ poſſunt dici parui momenti. pag. 428. nu 74
Prædia feudalia, vel emphiteutica, quando deuoluantur, quid faciendum pag.123. nu.42
Prædiales decimæ de iure diuino debentur.pag. 264. nu 72
Prædicatoris, vel concionatoris electio, ad quem ſpectet pag.54. nu.4
Prædicatori victum, quis præſtare debeat. pag. ead. nu.6
Prædicatori errores diſſeminãti Epiſcopus poteſt concionem interdicere; ſi verè hæreſes ſparſerit, contra eum procedere poteſt. pag. 55. nu.12
Prædicatorem in eccleſia ſua Epiſcopus eligere debet, & niſi contraria vigeat conſuetudo, illi victum ſubminiſtrare tenetur. pag. 54. nu 7
Prædicatores regulares concionaturi perſonaliter, & non per nuncium ſe Epiſcopo præſentare debent.pag.55. nu.10
Prædicationis munus cui potiſsimum competat. pag 53. nu.1
Prædicationis officium contradicente Epiſcopo, nullus exercere poteſt pag 55. nu.9
Prædicandum ſit, necne ſingulis quadrageſima, aduentus, & alijs ieiuniorum diebus. pag. ead. nu 8
Prædo non eſt ſua poſſeſsione ſpoliandus. pagin. 200. nu 16
Præeſſe ſubditis quomodo debeant Epiſcopi pag. 25. nu.31
Prælatus, quando fundi caducitatem declarare debeat.pag.122. nu.40
Prælatus nemini non diœceſano ſine ſui Ordinarij dimiſſorijs litteris ordines conferre poteſt.pag 30. nu 23
Prælatus inferior dimiſſorias concedere non poteſt.pag 399 nu 14
Prælati beneficiorum reſignationes, quomodo admittere poſſint.pag 403. nu 54
Prælati bona eccleſiarum indebitè alienantes pœnas incurrunt pag.ead: nu 55
Præſcriptione legitima tutus non tenetur denūciare pag 310. nu.27
Præſcriptione immemorabili laici contra clericos non acquirunt iuriſdictionem. pag.390. nu.150
Præſentatus ab eo, qui fauorabilem reportauit ſententiam, an lite finita debeat inſtitui. pag.195. nu 28
Præſentati à patronis debent examinari, & ab Epiſcopo, ſi minus idonei reperti fuerint, poſſunt repelli.pag.191. nu 9
Præſentatorum examen curam quæ fieri debeat.pag.192. nu 10
Præſentatorum, ſi aquè idonei fuerint, quis ſit eligendus pag ead. nu.13
Præſentatio ad beneficium iuriſpatronatus Epiſcopo fieri debet.pag.ead. nu.11
Præſentatio ſpectans ad eccleſiaſticum, & laicum ſimul intra ſex menſes fieri debet. pag. 194. nu 24
Præſidentium integritas ſalus eſt ſubditorum. pag 81. nu.24
Præſumitur in meliorem partem, quando factum poteſt ſapere delictum, & non delictum. pag 319. nu.21
Præſumitur in dubio contra occiſorē p.412.n.30
Præſumuntur eccleſiæ liberæ, niſi contrarium probetur pag.194. nu.16

Præ-

Præſumptio magis in iure fundata contrariam præſumptionem elidit.pag.319. nu.23

Præſules eccleſiæ ſunt quibusuis laicis magiſtratibus maiores.pag.433. nu.119

Præuentioni locus eſt in cauſis miſti fori, & qualis ſit conſideratio in præuentionem.pag. 62. nu.19

Pretium iuſtum rerum in puncto indiuiſibili nõ conſiſtit.pag.282. nu.15

Pretium cuiuſque rei eſt triplex.pag.ead.nu.16

Pretium annui cenſus in pecunia numerata ſolui debet.pag.283. nu.17

Pretio iuſto cenſus conſtituendus emi debet.pag. 282. nu.12

Preſbyteri Cardinales 50. & quæ illis Eccleſiæ titulares.pag.13. nu.10

Preſbyteri, in quorum locum ſucceſſerunt.pag. 68. nu.2

Presbyteri, paramenta eccleſiaſtica an benedicere poſſint.pag.40. nu.8

Presbiteri ſeculares beneficia ordinis Hieroſolymitani obtinere poſſunt.pag.169. nu.95

Presbyteris non licet benedicere eo modo, quo benedicit Epiſcopus.pag.40. nu 9

Primatum Eccleſiæ quis primò habuerit.pag 3. nu.4

Primates, & Patriarchæ nomine differunt,ſed idem eſt officium.pag.16. nu.29

Primitiæ,ſicut decimæ debentur.pag.268 nu.1

Primitiæ animalium, ſunt unum de ducenis. pag.ead. nu.2

Primitiæ dicuntur primi fructus, quos ſibi Deus reſeruauit pag.ead. nu.3

Primitiæ ter in anno Domino offerebantur.pag. ead. nu.4

Primitiæ,quare fuerint introductæ.pag.ea.nu.5

Primitiæ de iure diuino debentur.pag.ea. nu.6

Primitiæ, qua de cauſa olim offerebantur pag. ead. nu.7

Primitiæ debentur præcepto iudiciali,& figurali.pag.ead. nu.8

Primitiarum ſolutio conſuetudine præſcribi poteſt.pag.ead. nu.9

Princeps eſt Archiepiſcopus Bononienſis, pagin. 273. nu.40

Princeps prohibens ſynodi celebrationem à communione eſt ſuſpendendus.pag.405. nu.68

Principes ſeculares non debent indirectè contra libertatem eccleſiaſticam aliquid attentare. pag.433. nu.113

Principes ſeculares aliquid indirectè attentantes contra libertatem eccleſiaſticam incidunt in Bulla Cœnæ Domini.pag.ead. nu.114

Principes, quando poſſint tollere ius ſuo ſubdito quæſitum pag.420. nu.9

Principes ſeculares nunquam poſſunt tollere ius deuolutionis in eccleſiã pag.ead.n.7. & ſeq.

Principes ſeculares nullam habent iuriſdictionem in bonis eccleſiæ. ibidem.

Principes ſeculares non poſſunt auferre,quæ ſũt iuriſgentium, nec contra illud aliquid ſtatuere.pag.ead. nu.8

Principes ſeculares,quod res clericorum, & eccleſiæ habentur,tamquam priuata perſona. pag.421. nu 10

Principes ſeculares ſuis priuantur bonis, dum affectant eccleſiaſtica pag.ead. nu.11

Principis ſecularis ſtatutum ſuper forma iuramenti,an liget clericos pag.78. nu.44

Principes Imperij Romanam Eccleſiam in ſuperiorem recognoſcunt.pag 6. nu.17

Principes Imperij ſunt Romanæ Eccleſiæ auctoritate ſuffulci.pag.ead. nu.18

Principes Imperij,tàm Eccleſiam,quàm Imperium conſeruare tenentur.pag ead. nu.21

Principes Epiſcopis non præeſſe, ſed ſubeſſe debent.pag.81. nu.26

Principes eccleſiarum numerum auxerunt. pag.301. nu.61

Principes ſeculares adhibentes ſibi conſiliarios eccleſiaſticos optimè faciunt.pag.328.nu.12

Priores,& Caſtellanus empoſta quando commẽdas conferre poſſint pag. 168. nu.92

Priores,& Baiuliui,ſingulique commendatarij beneficia auctoritate ordinaria conferunt. pag.169. nu.94

Priores, Baiuliui,& Commendatarij religionis Hieroſolymitanæ ſunt veri Ordinarij. pag. 178. nu.47

Prioratus quilibet ordinis Hieroſolymitani, quot commendas habeat.pag.168. nu.93

Priuato cuiq; ſeipſum fundere,& vim vi repellere licet.pag.121. nu.33

Priuilegium doctoratus non facit doctorem.pag. 22. nu.10

Priuilegium Principis,quomodo ſint intelligendum.pag.79. nu.11

Priuilegium Eccleſiæ in indiuiduis tranſit in laicum pag.259. nu.48

Priuilegium monachis conceſſum ſuper immunitate tutela, quando illis non ſuffragetur. pag.171. nu.108

Priuilegium ſuper immunitate decimarum, quando reale dicatur.pag.263. nu.62

Priui-

Digitized by Google

Priuilegium, vt infirmetur, ſpacium 40 annorum requiritur. pag. ead. nu 65
Priuilegium habens decretum irritans, per non vſum, non amittitur. pag ead. nu. 66
Priuilegium exemptionis Societati Ieſu conceſſum, quos comprehendat. pag. 264. nu. 73
Priuilegium Societatis Ieſu, ſuper conceptione decimarum, ad qua extendatur. pag. ead. nu. 74
Priuilegium in dubio praeſumi non debet reuocatum. pag. 265. nu 80
Priuilegium datum ad eundem intelligitur etiam ad morandum, & redeundum. pag. 373. nu. 47
Priuilegium eſt ſtricte interpretandum. p. 433. nu 130. & pag. 452 nu. 111 & pag. 441. n 3
Priuilegium, cum incipit eſſe nocium, ceſſat, vel debet reuocari. pag. 441. nu. 6
Priuilegium conceſſum, ordini mendicantium, vt abſque licentia Epiſcopi de ſuperiorum ſuorum licentia in diœceſi eleemoſynas quaerere eſt ſpeciale. pag. 458. nu. 147
Priuilegium ad non expreſſa extendi non poteſt. pag. 457. nu 141
Priuilegium, quando includat etiam perſonam non comprehenſam in priuilegio. pag. 433. nu. 138
Priuilegium mutatione qualitatis perſona priuilegiata perditur pag 452. nu 112
Priuilegium vni Regno conceſſum ad alia Regna non extenditur. pag ead. nu. 112
Priuilegium per non vſum perditur. pag. 460. nu. 159
Priuilegia plerunque clauduntur cum reſtrictiuis clauſulis pag. 457. nu 137
Priuilegia confirmantur interdum, ſed limitatè pag 460. nu 164
Priuilegia, immunitates, & prerogatiua data per Sixtum Quintum omnibus in via Felici, conſtruenti-us domos, & Palatia ad Vrbis ornatum pag 431. nu 100
Priuilegio ſibi conceſſo abutens priuilegio priuatur. pag 439. nu 6
Priora poſterioribus derogantur. pag 460. n. 163
Priuilegio feri gaudent, plures clerici non initiati pag 77. nu 2
Priuilegio praeſentes renunciare non poſſunt in praeiudicium ſucceſſorum pag. 163. nu 64
Priuilegia Imperatorum à Papa conceſſa declarantur pag 4. nu. 7
Priuilegia ordinis Hieroſolymitani, quibus non ſuffragentur. pag. 171. nu. 107
Priuilegia monialibus ordinis S. Clara conceſſa, quid contineant. pag 263. nu 63
Priuilegia Societatis Ieſu ſuper exemptione decimarum pag. 264. nu. 70
Priuilegiorum, & donationum Romana Eccleſia factarum ratificatio pag. 6. nu 22
Priuilegijs à Pontificibus conceſſis ſuper electione Papa Imperatores renunciarunt. p 5 n 13.
Priuilegijs pluribus gaudet ordo mendicantiū. pag. 38. nu. 22
Probatur contractus vſurarius ex duobus. pag. 289. nu 66
Probatur quis vſurarius tribus concurrentibus. pag ead. nu 67
Probans ſe per 40. annos praeſentaſſe, an debeat ad praeſentandum admitti pag. 191. nu 8
Probatio de non iure rei non prodeſt, agenti in caſibus beneficialibus pag 147. nu. 15
Probatio de iure patronatus, quando exactiſſima requiratur. pag 190. nu. 6
Probatio exacta requiritur ad probandam reuocationem priuilegij. pag. 266. nu 81
Probabili vita, & eccleſiaſtica diſciplina commendati ſolùm ad Epiſcopatus ſunt eligendi. pag. 81. nu. 25
Probandi onus, quando Camera Apoſtolica incumbat pag 322. nu. 49
Proceſſionibus publicis regulares intereſſe tenentur pag. 56. nu 17
Proceſſionibus publicis, vt confraternitates adſint, an compelli poſſint. pag ead. nu. 18
Proceſſiones laici facere non poſſunt abſque licentia Epiſcopi pag. 458. nu. 145
Proceſſus factus per iudicem ſecularem in eccleſia, vel cœmeterio, eſt ipſo iure nullus. pag. 95. nu 10
Proceſſus ſuper concernentibus cathedralem, & diœceſim, quomodo ſit formandus p. 23 n 15
Proceſſus promouendorum ad Epiſcopatus quomodo ſubſcribantur pag. ead. nu. 17
Proceſſus decimarum ſummariè fieri debet. pag. 2.8. nu. 30
Proceſſus contra haereticos, quomodo ſit formandus pag 353. nu. 12
Proceſſus ſine ſcriptis fieri poteſt pag. 389. n. 147
Procurator ad ſuſcipiendum puerum de baptiſmo, cui cognationem acquirat. pag. 229. n. 63
Procurator quemlibet actum non prohibitum poteſt explicare pag ead. nu. 64
Procuratores Epiſcoporum, Abbatum, & Commendatariorum in concilio prouinciali, quid poſſint. pag. 60. nu. 7

Procu-

Digitized by Google

Procuratio, an debeatur pro conſecratione. pag. 37. nu. 16
Procuratio præſtatur in ſignum ſuperioritatis. pag. ead. nu 17
Proditor, quis dicatur pag 99. nu. 26
Proœmium cauſam finalem indicat. pag. 453. nu. 114
Profeſſio fidei ab Epiſcopis promouendis eſt emittenda pag 23. nu. 16
Profeſſio ante 16. annum expletum fieri non poteſt pag. 136. nu. 26
Profeſſio fidei, à quibus intra duos menſes præſtari debeat pag 243. nu 25
Profeſſio ſortilegorum eſt duplex, tacita, & expreſſa pag 345. nu. 2
Profeſſio tacita ſortilegorum, quæ ſit pag ea n. 3
Profeſſio expreſſa ſortilegorum, quæ ſit. pag. ead. nu. eod.
Profeſſio expreſſa eſt duplex ſolemnis, ſiue publica & priuata nu. 346. nu 4
Profeſſio publica, & ſolemnis ſortilegorum, quæ ſit. pag ead. nu 5
Profeſſio priuata dæmoni fit, etiam priuatim abſque congregatione. pag. ead nu. 7
Profeſſionis fidei forma, qualis ſit. p. 242. nu. 23
Profeſſionem emittendi tempus, an prorogari poſſit. pag. 137. nu 39
Profeſſionem emittere, nec ad clauſuram ſeruandam tenentur mulieres, quæ inhoneſtæ fuerunt pag. 139. nu. 51
Profeſſionem fidei doctorandi emittere tenentur. pag 242. nu. 21
Profeſſionem fidei ad cathedrales aſſumendi emittere tenentur. pag 243. nu 24
Profeſſionem fidei canonici non emittentes, non faciunt fructus ſuos. pag. ead. nu. 26
Profeſſionem expreſſam dæmonibus facientes, quem cultum illis exhibeant. pag 346. nu. 6
Profeſſis, an mobilia, vel immobilia, tanquam propria, habere liceat pag. 137. nu. 41
Prohibita aliqua re, cenſetur etiam prohibitum omne illud, per quod ad illam peruenitur. pag. 119. nu. 20
Prohibita alienatione feudi, intelligitur etiam prohibita locatio ad longum tempus. pagin. 120. nu. 21
Prohibita alienatione, cenſetur etiam prohibita qualibet eius ſpecies pag. ead. nu 22
Prohibitio alienandi, quando eſt geminata, omnis alienatio dicitur reiecta. pag. ead. nu. 13
Prohibitos retinendi Thalmud, & alios libros prohibitos ſub grauibus pœnis. p. 343. nu. 127
Promiſsione nuda in foro contentioſo, quis cogi non poteſt. pag. 113. nu 26
Promouendi ad Epiſcopatum examinari debent. pag. 12. nu 11
Promotus ab excommunicato, ſchiſmatico, & hæretico recipit ſacramenta, ſed non executionem pag 402. nu 37
Proœmium cauſam finalem diſpoſitionis indicat pag 127. nu 69. & pag. 178. nu. 42 & pag. 179. nu. 51
Proœmium diſpoſitiuam declarat p. 265. nu. 79
Propria authoritatis lumine fulgentes præferuntur illis, qui vices aliorum gerunt. pag 179. nu 58
Protonotarij alij ordinarij, & alij extraordinarij pag 21. nu 34
Protonotariatus eſt dignitas, & quomodo dignitates præcedat pag ead. nu. 35
Prouentus beneficij excommunicato ſunt ſubtrahendi pag 171. nu 111
Prouinciæ conſuetudo, in iuſta cenſus æſtimatione eſt ſeruanda pag 284. nu 25
Prouinciale concilium, quando ſit celebrandũ. pag. 58. nu. 1
Prouinciale concilium vbi habeatur, loci electio ad Archiepiſcopum ſpectat pag. 59. nu. 2
Prouincialis concilij decretis, qui obligentur. ead. nu. 6. & 8
Prouinciali concilio, qui intereſſe teneantur, & qui excuſentur. pag. ead. nu 3
Prouinciali congregato concilio, quis ordo, tam in ſedendo, quàm in precedendo inter dignitates ſit habendus pag. ead. nu. 4 & 5
Prouinciali concilio, laici vocati intereſſe poſſunt, & vocem conſultiuam habere. pag 60. nu 8. & 28
Prouinciali concilio Epiſcopi intereſſe negligentes, quam pœnam incurrant pag. ead nu. 10
Prouincialem ſynodum viciniores metropolitani, cui intereſſe poſsint, Epiſcopi exempti ſibi eligere debent pag ead. nu 9
Prouiſio Papæ habet tacitam conditionem, ſi nõ non eſt alteri ius quæſitum pag. 146. nu. 6
Prouiſionum in forma, dignum, qualis ſit natura pag. ead. nu 5
Publica vtilitas priuatæ præfertur p. 434. n. 125
Puella, quo caſu ſit ſequeſtranda. pag. 232. n. 82
Puella, virginitate amiſſa, plurimùm amittit. pag. 238. nu. 143
Puella meticuloſè monaſteriorum ingreſſa, quando exire, & habitum dimittere poſſet. pag. 246. nu. 19

Puella

Puella, educationis cauſa, de cuius licentia monaſterium ingredi poſsint pag.140. nu.53
Puella educationis tempore abſoluto, quomodo Epiſcopus prouidere poſsit, pag.ead. nu.54
Puella, quomodo ſibi cauere debeant. pag.222. nu 19
Pueros de ſacrò fonte ſuſcipientes fiunt illorum fideiuſſores.pag 230. nu.66
Pulſare campanas in die ſabbati ſancti ante cathedralis, vel maioris Eccleſiæ campanæ pulſationem regulares prohibentur p.57. nu 21
Purgatio canonica, etiam ab ignobilibus, eſt recipienda.pag.354 nu.16
Purgatio canonica, quid ſit pag.ead. nu 17
Purgatio ſuſpicionis hæreſis, quomodo fieri debeat pag ead. nu 18
Purgatio, quando fiat, per venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ ſumptionem, pag ea.n.23
Purgatio canonica Epiſcopis, & preſbyteris, an per miſſarum celebrationem ſit permiſſa. pag 355. nu 26
Purgatio vulgaris eſt prohibita pag 356.nu.27
Purgatio à ſuſpicione hæreſis, quomodo fieri debeat.pag ead. nu.28
Purgatione canonica Epiſcopi, quomodo purgentur.pag 354. nu.19
Purgatorij pœna maior eſt omni pœna, quã quis in præſenti vita pati poſsit pag 45. nu.8
Piratæ, & latrunculi marini in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur.pag.371. nu.36

Q

QVæſtus pro conſequendis indulgentijs abolentur pag 51. nu 30
Quadragesimali, & ieiuniorum tempore, an ſit quotidiè prædicandum.pag 55. nu 8
Quarta funeralium, quando debeatur. pagin. 274. nu.1
Quarta ex legato eccleſiæ facto, quando debeatur.pag.275. nu.8
Quarta ex legato ad pias cauſas facto, quando debeatur.pag.ead. nu.9
Quarta nomine canonicæ portionis intelligitur. pag.ead. nu.10
Quarta legatorum parocho debetur, etiam vltra legatum particulare ſibi factum, pagin. ead. nu 11
Quarta funeralis, de quibus debeatur, pagin. 276. nu 12
Quarta debetur de legato per teſtatorem viuentem perſoluto, pag.ead. nu.13
Quarta debetur, etiam quòd teſtator ſe mandet ſepeliri cum habitu fratrum pag ead nu.14
Quarta debetur de ijs, quæ teſtatores dant in infirmitate, de qua decedunt pag.ead. nu.15
Quarta non debetur de legatis regularibus factis per eos, qui apud illos non ſepeliuntur. pag ead. nu.16
Quarta eſt in bonis eccleſiarum parochialium, ſicut falcidia in bonis hæredit.pag.ead. n.17
Quarta debetur Epiſcopis de legatis factis confraternitatibus laicorum.pag.277. nu 21
Quarta legatorum, quare Epiſcopis à confraternitatibus debeatur.pag.278. nu.25
Quarta pars oblationum, an Epiſcopis debeatur.pag.ead. nu.28
Quarta oblationum debita 40.annorum curſu præſcribitur.pag.ead. nu.29
Quarta exemptorum Papæ debetur. pag. 279. nu.31
Quarta decimarum, an Epiſcopi debeatur.pag. ead. nu 33
Quartæ duæ, quando deducantur. p.ead.nu.32
Qui poſsint virtute ordinis benedicere. pag.40. nu 7
Quomodolibet, dictio eſt vniuerſalis. pag.389. nu.146

R

RApientes bona Chriſtianorum naufragantium excommunicationem incidunt pag. 371. nu 38
Ratio eſt anima legis.pag.238. nu.136
Realis ſimonia.pag 306. nu 14
Reconciliantur eccleſiæ in pluribus caſibus. pag.35. nu 6
Reconciliatio eccleſiæ, quomodo fiat.p.36. nu 8
Reconciliatio, & conſecratio ab Epiſcopis ſolùm fieri poteſt pag.ead. nu.9
Reconciliatio eccleſiæ conſecratæ reconciliatione eccleſiæ non conſecratæ differt. ibidem.
Reconciliatio eccleſiæ non conſecratæ, & cœmeterij, quomodo fieri debeat, pag ead. nu 10
Reconciliatio eccleſiæ pollutæ cuius expenſis fieri debeat pag 37. nu.18
Reconciliatio eccleſiæ regularis cuius ſumptibus fieri debeat.pag 38. nu 19
Rector eccleſiæ non poteſt renunciare dominio eccleſiæ.pag.420. nu.4
Rector eccleſiæ non poteſt diſponere de rebus eccleſiaſticis nec de illis tranſigere ſine conſenſu Pontificis.pag.ead. nu.6

ſed

Rector eccleſiæ non eſt dominus rerum eccleſiæ, ſed tantùm adminiſtrator. pag.ead. nu.eod. & pag 425. nu.44
Rector in caſibus tantum poteſt tranſigere de bonis eccleſiæ.pag ead. nu.48
Rectores eccleſiarum poſſunt cogi ab Epiſcopo ad adiungendos ſibi alios ſacerdotes, cum opus fuerit.pag.149. nu.69
Rectoribus imperitis dantur coadiutores.pagin. ead. nu.71
Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad laicos eſt prohibitus.pag.379. nu 91
Recurſus ad iudices ſæculares eſt contra immunitatem eccleſiaſticam. pag.380. nu.97
Redditus eccleſiaſtici, qui in ſubuentione principum bellorum cauſa recipiuntur malos euentus pariunt.pag 113. nu.42
Redditus annuus perpetuus pro re immobili habetur.pag.281. nu.7
Redditus parochialis eccleſiæ in viſitatione ſũt examinandi.pag.300. nu.47
Redditus parochialis eccleſiæ ad duorũ victum eſſe debet.pag ead. nu.50
Redditus ratione loci, vel perſonæ, maiores interdum eſſe debent pag.ead. nu 54
Referenti non creditur, niſi conſtet de relato. pag.457. nu.135
Regimen, & curam totius Eccleſiæ habet Papa. pag 12. nu 1
Regionum mos varietatem inducit, pag. 282. nu.13
Regnum, ciuitas, & loca, vbi legati officium impeditur interdicto ſubijciuntur.pag 405.n.80
Regno Portugalliæ vacante, prætendentes plures pag.251. nu.59
Regularis nullus, Epiſcopo contradicente, etiam in eccleſijs ſui ordinis, prædicare poteſt. pag. 55. nu.9
Regulares, antequam concionentur, perſonaliter coram Epiſcopo ſe præſentare debent, pagin. ead. nu. 10
Regulares, ſi deliquerint, quomodo ab Ordinarijs puniri poſſint.pag ead. nu.13
Regulares delinquentes in loco delicti ſunt puniendi.pag.56. nu.14
Regulares delinquentes non ſunt ad alia loca transmittendi. ibidem.
Regulares, vt poſſint à ſuis conuentibus recedere, quæ requirantur.pag.ead. nu. 15
Regulares alicuius obſequijs ſe ſubijcere non poſſunt pag.ead. nu 16
Regulares delinquentes ab ordinario puniri poſſunt, ſi eorum ſuperiores fuerint in animaduerſione negligentes. ibidem.
Regulares ad publicas proceſſiones accedere tenentur.pag ead.nu 17. & pag. 457. nu. 142
Regulares, in quibus ſint Epiſcopis ſubiecti.pag. 57. nu.19
Regulares in ſabbato maioris hebdomadæ priuſquàm Eccleſia maioris campana pulſetur, ſuas pulſare non poſſunt pag.ead. nu 21
Regulares, quomodo de ordine ad ordinem trãsferri poſſint.pag.138. nu 44
Regulares adeuntes monaſteria monialium ſine Epiſcopi licentia, quomodo puniendi.pag.140. nu.56
Regulares quouis prætextu moniales alloqui, ſeu cum illis cibum ſumere, aut ſe refocillare non poſſunt ſub grauibus pœnis, pagin. ead. nu.57
Regulares, quibus cura monialium ſublata fuit, illas in confeſſionibus audire non poſſunt. pag.ead. nu 58
Regulares à caſibus reſeruatis abſoluere prohibentur, niſi ſit illis ſpeciale mandatum.pag. 187 nu 50
Regulares milites penſiones, & beneficia poſſunt obtinere.pag 201. nu.25
Regulares facultatem habentes aggregandi altaria erigere non poſſunt pag.457. nu.140
Regulares facultatem aggregandi habentes vnam tantùm confraternitatem poſſunt aggregare cum conſenſu tamen, & teſtimonio Ordinarij loci,pag.441. nu 2
Regulares nil poſſunt in alieno territorio circa aggregatos decernere.pag.457. nu.140
Regulares ſuper eleemoſynis colligendis, proceſſionibuſque faciendis, quid ſtatuere poſſunt. pag.ead. nu.142
Regulares ad confeſſiones audiendas non admittuntur, niſi ab Ordinario loci ſint approbati pag.460. nu.156
Regulares non poſſunt ſeſe alieno obſequio ſubijcere ſine eorum ſuperiorum licentia.pag.ea. nu.eod.
Regulares vt confratres ſibi ipſis aggregatos vigore priuilegiorum ſuorum abſoluere poſſint, quæ requirantur.pag.ead. nu.159. & ſeq.
Regulares, & fratres mendicantes vigore priuilegiorum maris magni, Roſarij vel ac Ieſuitæ à caſibus Epiſcopo reſeruatis abſoluere non poſſunt pag.ead. nu.160
Regularia beneficia regularibus, ſecularia ſecularibus ſunt conferenda.pag.156. nu.19

Regu-

Regulariter actor forum rei ſequi debet. pagin. 173. nu.38
Regularium beneficia commendata, an cadant ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus. pag 177. nu.41
Regula de triennali poſſeſſore, qui ſe tueri non poſſint. pag 176. nu 30
Regulam firmat exceptio in non exceptuatis. pag. 167. nu 83
Religio S. Ioannis Hieroſolymitana, quos veros habeat Ordinarios. *pag. 166. nu. 71. & pag. 178. nu. 47*
Religio S Ioannis Hieroſolymitani, eſt ab omni iuriſdictione exempta. pag. 169. nu. 98
Religionis Hieroſolymitana Magnus Magiſter, & conuentus regulariter fratribus commendas conferunt pag 168. nu. 91
Religionis Hieroſolymitana commenda, quibus oneribus ſint grauata. pag. 178. nu. 45
Religionis Hieroſolymitana priores, Baiulini, & ſinguli commendatarij beneficia auctoritate ordinaria conferunt. pag. 169. nu. 94
Religionis ingreſſu, quomodo ſimonia committi poſſit. pag. 306. nu. 9
Religionem per vim, & metum eſſe ingreſſum prætendens, quomodo ſit audiendus. pag. 137. nu. 42
Remedia in tempore quærenda. pag. 105. nu. 6
Renunciare quilibet poteſt iuri ſuo. p. 205. nu. 49
Renunciatio ante profeſſionis emiſſionem, vt valeat, quæ requirantur. pag. 136. nu. 38
Reprobato in examine concurſus, an liceat appellare. pag. 158. nu 36
Reſcriptum, quando ſit nullum. pag 127. nu. 77
Reſcripti tenorem inſerere debet delegatus in citatione facienda. pag. 147. nu. 55
Reſeruare ſibi poſſunt caſus Epiſcopi, pag. 187. nu. 48
Reſeruare poteſt Epiſcopus penſionem ex cauſa: pag. 201. nu. 26
Reſeruare poteſt Epiſcopus penſionem permutationis cauſa pag. ead. nu. 27
Reſeruare poteſt Epiſcopus penſionem ad extinguendam litem inter litigantes. p. 202. nu. 28
Reſeruare poteſt Epiſcopus penſionem in eius collatione beneficiorum per obitum vacantium. pag ead. nu. 29
Reſeruare poſſunt penſiones Legati de latere. pag 203. nu. 37
Reſeruare poteſt patronus penſionem, in fundatione beneficij pag. ead. nu. 40
Reſeruari quomodo ſoleant penſiones ſuper beneficijs per obitum vacantibus. pag. 199. n. 3
Reſeruari licitè poſſunt penſiones in reſignationibus beneficiorum, & iurium ceſſionibus. pag ead. nu. 4
Reſeruari quomodo poſſit penſio fauore tertia perſona pag ead. nu. 5
Reſeruari quomodo poſſit penſio ſuper fructibus cathedralium eccleſiarum. pag. ead. nu. 6
Reſeruari quomodo poſſit penſio ſuper fructibus parochialium eccleſiarum. ibidem.
Reſeruari quibus poſſint penſiones carentibus priuilegio clericali pag. 201. nu. 22
Reſeruari quomodo non poſſint penſiones ab inferioribus collatoribus. pag. 202. nu 33
Reſeruari nō poteſt penſio auctoritate ordinaria ſine penſionarij conſenſu pag. ead. nu. 36
Reſeruata eſt ſoli Papa diſpenſatio ſuper ſacri concilij decretis. pag. 156. nu. 26
Reſeruata ſūt Sedi Apoſtolica ſpecialiter beneficia in curia Romana vacātia. p. 167. n. 78
Reſeruata non ſunt Sedi Apoſtolica hoſpitalia. pag. ead. nu. 81
Reſeruata Magno Magiſtro ordinis Hieroſolymitani beneficia, quæ ſint. pag. 168. nu. 90
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolica beneficia vacātia, ob non publicationem reſignationis. pag. 176. nu. 28. & pag 185. nu. 25
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolica, beneficia vacātia per reſignationem in curia admiſſam. pag. 184. nu. 7
Reſeruata ſunt Papa beneficia vacante Sede Epiſcopali, vel Abbatiali vacantia. pagin. ead. nu. 10
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolica beneficia per obitum Cardinalium, *& Sedis Apoſtolica officialium vacantia. pag ead. nu. 11*
Reſeruata Papa, quando ſint beneficia vacantia per obitum accedentium, vel recedentium à curia Romana. pag. ead. nu 12
Reſeruata Romana Sedi, quando ſit beneficia curialium extra Vrbem decedentium. pag. ead. nu. 13
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolica beneficia, per promotionem ad cathedrales vacantia. pag. ead. nu. 14
Reſeruata ſunt Papa beneficia, per aſſequutionē aliorum beneficiorum incompatibilium auctoritate Apoſtolica collatorum vacantia. pag ead. nu. 15
Reſeruata, quando ſit Sedi Apoſtolica beneficia curata, & dignitates ob pluralitatem. pag. ead. nu. 16

Digitized by Google

Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę beneficia per obitum familiarium Papę, & Sanctę Romanę Eccleſię Cardinalium vacantia. pag. 185. nu. 18
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę vacantia beneficia per obitum collectorum, & ſubcollectorum fructuum Camerę Apoſtolicę vacantia. pag. ead. nu 19
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę beneficia omnium Eccleſiarum Patriarchalium Vrbis. pag. ead. nu 20
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę omnia beneficia propter crimen hereſis vacantia. pag. ead. nu 22
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę beneficia vacantia per confidentiam. pag ead. nu. 24
Reſeruata ſunt eidem Sedi beneficia ſchiſmaticorum pag 186 nu. 33
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę beneficia vacātia per violationem ſequeſtri pag. ead nu 34
Reſeruata ſunt eidem Sedi beneficia litigioſa. pag ead. nu 35
Reſeruata eidem Sedi ſunt beneficia per ſimoniam vacantia pag. ead. nu 36
Reſeruata ſunt eidem Sedi Apoſtolicę beneficia per adeptionem poſſeſſionis, litteris non expeditis, vacantia. ibidem.
Reſeruata ſunt Papę beneficia, quę ex ſpeciali decreto eidem reſeruari contingit. pag. ead. nu 37
Reſeruata ſunt eidem Sedi beneficia, per rebellionem contra Sedem Apoſtolicam factam vacantia pag ead. nu. 38
Reſeruata ſunt eidem Sedi Apoſtolicę beneficia per appoſitionem manus Papę affecta vacantia pag ead. nu 39
Reſeruata ſunt Camerę Apoſtolicę bona, quę regulares extra clauſtra degentes acquiſiuerunt pag. 187. nu. 45
Reſeruata penſio à Papa habet exequtionem paratam. pag 202. nu 35
Reſeruata penſio vnica ſuper pluribus beneficijs quam exequtionem habeat pag. 204. nu. 43
Reſeruata quando preſumatur penſio ſuper diſtributionibus quotidianis pag 206. nu 54
Reſeruata ſunt omnia beneficia extincti ordinis Humiliatorum. pag. 323. nu 54
Reſeruata ſunt Sedi Apoſtolicę omnes cathedrales, ac omnia beneficia, apud Sedem Apoſtolicam vacantia pag 184 nu 6
Reſeruata ſunt omnes eccleſię Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales, ac monaſteriorum virorum regularium, pag. ead nu. 9
Reſeruatę ſunt Romanę curię dignitate maiores poſt Pontificales, dummodò valorem decem florenorum auri excedant. p ead nu. 17
Reſeruatę Apoſtolicę Sedi ſunt parochiales ob concil. Tridentini formam non ſeruatā vacantes pag 185 nu. 26 & pag. 186. nu. 32
Reſeruatę ſunt eidem Sedi parochiales vacantes, de quibus intra ſex mēſes auctoritate ordinaria non prouidetur pag 185. n. 27 & 30
Reſeruatę quando ſunt parochiales eccleſię ob non promotionem. pag ead. nu 31
Reſeruatę penſiones ab Epiſcopis non habent exequtionem paratam pag 202 nu. 34
Reſeruatę penſiones à legatis, an habeant exequtionem paratam. pag 203 nu. 39
Reſeruati caſus omnes, in articulo mortis à quouis ſacerdote poſſunt remitti pag. 188. nu. 52
Reſeruati ſunt Sedi Apoſtolicę caſus in Bulla Cœnę Domini, contenti, & alij. pag. 187. n. 46
Reſeruatio inficit titulum, ac poſſeſſionem, & operatur etiam reſeruationem cauſarum. pag. 143. nu 77
Reſeruatio beneficiorum in curia Romana vacantium, eſt maior quacunque alia reſeruatione pag 184. nu. 8
Reſeruatio quotuplex ſit. pag. 180. nu 42
Reſeruatio fructuum fauore Camerę Apoſtolicę, quę ſit pag. 187. nu 43
Reſeruatio fructuum quando incipiat. pag. ead. nu 44
Reſeruationem caſuum habent Epiſcopi. pag. ead. nu. 49
Reſeruationes cur inuentę fuerint. p. 184. nu. 5
Reſeruationes ſunt odioſę, & ſtrictè intelligendę. pag. 123. nu. 41
Reſeruationum effectus, qui ſint. pag 186. nu. 40
Reſeruationibus Apoſtolicis nō ſubduntur beneficia ordinis Hieroſolymitani. pag. 167. n. 80
Reſidere tenentur parochi ſub pœna priuationis. pag 311. nu 1
Reſiderè tenentur Epiſcopi, alioquin pœnam incurrunt. pag. ead. nu. 4
Reſidere negligentes, quas pœnas incurrunt. pag 314. nu 30
Reſidere recuſantes, & extra reſidentiam decedentes, quas pœnas incurrant. pag. ead. nu 31
Reſidentia debita, quando debeat publicari. pag. 312. nu 12
Reſidentia precipuè debetur in parochiali pag. ead. nu. 17

Reſigna-

Digitized by Google

Reſignata beneficia in manibus Ordinarij, quibus conferri non poſſint.pag.165. nu.67

Reſignata beneficia ob non publicationem vacant ipſo iure pag 176. nu.27

Reſignatio ſimoniaca, quomodo ſit valida in odium reſignantis.pag 146. nu.41

Reſignatio facta cum clauſula, in fauorem N. & non aliter,nec alio modo,an admittatur. pag.173. nu.3

Reſignatio ex cauſa permutationis non tenet, niſi reſignans de alio beneficio prouideatur. pag ead. nu.4

Reſignatio,quomodo fieri poſſit.pag ead. nu 5

Reſignatio,quando non valeat.pag.174. nu 6

Reſignatio commendarum Religionis Hieroſolymitanæ regulariter non cadit ſub conſtitutione de publicandis reſignationibus. pagin. 177. nu 41

Reſignatione ſimplici parochiali vacante, quis ad concurſum non ſit admittendus.pag.166. nu 69

Reſignatione vacantia beneficia conſanguineis, vel familiaribus conferentes, quam pœnam incurrant pag.123. nu.45

Reſignationes,aliæ ſimplices, aliæ conditionatæ. pag.173. nu.1

Reſignationes conditionatæ, quomodo fiant.pag. ead. nu 2

Reſignationes beneficiorum in Romana Curia, intra quod tempus ſint publicandæ pag.174. nu 9

Reſignationes beneficiorum quorumcunq; ſunt publicandæ pag ead. nu.11

Reſignationes,quæ conſiſtorialiter fiunt,non ſunt publicandæ.pag ead. nu.12

Reſignationes, & iurium ceſſiones auctoritate ordinaria intra menſem admitti, aut reijci debent pag.ead. nu.13

Reſignationes, quibus caſibus ſint nullæ. pag. 175. nu.14

Reſignationes beneficiorum auctoritate ordinaria collatorum,intra tres menſes ſunt publicandæ.pag ead nu.15

Reſignationes beneficiorum ruralium quomodo ſint publicandæ pag.ead. nu 17

Reſignationes ob belli, vel peſtis impedimentũ, quibus in locis fieri debeant.pag.ead. nu.18

Reſignationes,vel ceſſiones iurium beneficiorum litigioſorum,quomodo ſint faciendæ.pag.ead. nu 19

Reſignationum publicatio in quibus,& quomodo fieri debeat pag ead. nu.16

Reſignationum publicandarum conſtitutio an Cardinales comprehendat.pag.ead. nu 20

Reſtituenda ſit, vel ne pars læſa in permutatione beneficiorum.pag.165. nu.65

Reſtitutio gloriæ, & famæ à quo ſit facienda. 238. nu.1.9

Reſtitutio miſſarum iniuſtè reductarum,quomodo fieri debeat.pag.249. nu.40

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio. pag. ead. nu 41

Reſtitutio aduerſus præſcriptionem quadragenariam eccleſiæ datur.pag ead. nu.44

Reſtitutio non datur contra impreſſionem caracteris.pag.485. nu.9

Res ratione oneris illis iniuncti minoris æſtimantur pag.112. nu.32

Res ſemel facta alienabilis, ſemper durat alienabilis.pag.116. nu.3

Res ſequitur poſſidentem,& onera rem ſequuntur pag 287. nu.54

Reſuſcitatus fuit adoleſcens à Chriſto ob fletum matris ſuper cadauer pag.446 nu.58

Reſpha concubinæ pietas in cadauer Sauli commendatur.pag.446. nu.57

Rei ſubſtantia eſt maximæ æſtimationis. pag. 288. nu.56

Rem perire, & infrugiferam fieri paria ſunt. pag.283. nu.23

Re integra poteſt reuocari mandatum datum ad reſignandum pag.174. nu 8

Retentio beneficiorum, quando hæretico detur. pag.185. nu.23

Retinentes beneficia in confidentiam plures pœnas incurrunt pag 307. nu.17

Reuocatio, de qua in Breui Pij Quinti comprehendit tantùm priuilegia commutatiua. pag.266. nu.82

Reuocatio facultatum legendi libros Thalmud, & alios prohibitos pag 343. nu.126

Reus in excipiendo, quando eius exceptionem probare teneatur pag.319. nu 24

Rex Nabuchdonoſor ob templi deprædationem grauia paſſus fuit.pag 101. nu.36

Rex Balthaſar ob templi vaſorum profanationem fuit miſerrimè occiſus pag.ead nu 37.

Regis Angliæ Henrici ſcelera, & cruciatus. pag.84. nu.42

Reges,& Principes omnes Eccleſiæ,& Pontificibus,quid præſtare teneantur.pag.6. nu.20

Reges, & Principes non debent præeſſe Epiſcopis. pag.81. nu.26

Regum omnium potentia ab Imperio fluxerũt,

Digitized by Google

tanquam riuuli à flumine. pag 4. nu. 8
Regibus, ac Principibus coadiutores dari poſſit. pag. 182. nu. 80
Regina Sophia ſe de ſtupro purgauit. pag. 354. nu. 22
Roborantur fideles ſigno crucis. pag. 43. nu. 26
Romana Eccleſia auctoritate ſuffulti ſunt Principes Imperij. pag. 6. nu. 18
Romanæ Eccleſiæ iura, & poſſeſſiones, quæ pag. ead. nu 21
Romanæ Eccleſiæ Imperatores plura donarunt. pag 88. nu 8. & 9
Romanæ Eccleſiæ donationes factæ fuerunt per Principes Imperij confirmata. pag. ead. nu. 10
Romanæ Eccleſiæ loca ad Cameram Apoſtolicam deuoluuntur. pag. 117. nu. 12
Roma caput omnium eccleſiarum orbis pagin. 441. nu. 5
Romanam Eccleſiam Principes Imperij in ſuperiorem recognoſcunt pag. 6. nu. 17
Romitas, ſeu peregrinos vexantes excommunicationis pœnam incurrunt. pag 373. nu. 46

S

Sabaudiæ Dux eſt Vicarius perpetuus Imperatoris pag 74. nu. 26
Sabaudiæ Dux, & ſucceſſores in Ducatu ſunt Vicarij Imperatoris, pag. 75. nu 28
Sabaudiæ Dux, in ſuis dominijs omnia poteſt, quæ poteſt Imperator in vniuerſo. pag ead. nu 29
Sabaudiæ Ducis, & Catarina Auſtriacæ coniugum deuotio commendatur pag. 271. nu 30
Sacerdos, quando in vna die iterum celebrare poſſit pag. 336. nu 64
Sacerdos maxima cum attentione, & diligentia miſſam celebrare debet pag. 337. nu. 73
Sacerdos, qui per negligentiam aliquid de ſacro ſanguine in terram demittit, quid praſtare teneatur pag ead. nu. 74
Sacerdos ſuper rebus aptis ad ſortilegia celebrans, quam pœnam incurrat. pag. ea. nu. 76
Sacerdos ſuperſtitioſus eſt deponendus. pag. ead. nu. 77
Sacerdos celebrans, non ſumens Corpus, & Sanguinem Domini, eſt à Communione ſuſpenſus. pag. ead. nu. 78
Sacerdos homicida repræſentat interfectores Chriſti. pag. 411. nu. 19
Sacerdotes, quæ benedicere poſſint. pag. 40. n. 10
Sacerdotes, & Dij, & Angeli appellantur. pag. 78. nu. 8
Sacerdotes ſunt Regum, & Principum patres, & magiſtri. pag. 82. nu 28 & pag. 339. n. 99
Sacerdotes habent priuilegium fori à Deo. pag. 240. nu. 102
Sacerdotes, & diaconi, quomodo purgentur. pag 354. nu. 20
Sacerdotes in hæreſim incidentes, qua pœna plectantur pag. 359. nu. 49
Sacerdotes male cuſtodientes Euchariſtiam ab officio ſunt ſuſpendendi. pag. 405. nu. 76
Sacerdotum precibus imperium, & tuere, & ſtare oſtenditur. pag 82. nu 33
Sacerdotibus apud gentiles, quantus honor tribueretur. pag 80. nu. 19
Sacerdotibus, quando manibus victum quærere liceat pag 273. nu 36
Sacer ordo in Orientali Eccleſia, quomodo matrimonium impediat pag 132. nu 86
Sacramentũ confirmationis, quomodo à baptiſmo differat. pag. 28. nu. 7
Sacramentum confirmationis reiterari non poteſt pag 29. nu. 11
Sacramentum baptiſmi eſt fundamentum, & ianua omnium ſacramentorũ pag ead. n. 12
Sacramentum confirmationis ex Papæ delegatione à ſimplici presbytero conferri poteſt. pag. ead. nu 24
Sacramentum confirmationis ducit impedimẽtum cognationis ſpiritualis. pag ead. nu. 15
Sacramentum triplex in matrimonio deſignatur pag. 220. nu. 4
Sacramenti confirmationis, effectus quis ſit. pag. 29. nu 10
Sacramento confeſſionis abutens vehementem hæreſis ſuſpicionem incurrit. pag 357. nu 35
Sacrilegus, eſt deponendus. pag. 333. nu. 41
Sacrilegium, quid ſit, & vnde dicatur. pagin. ead. nu. 42
Sacrilegium, quot modis committatur. pag. ead. nu 43
Sacrilegium committitur pluribus modis. pag. 334. nu 50
Sacrilegium committitur, auferendo ſacrum de ſacro, ſiue ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro. pag. 335. nu. 55
Sanctorum reliquiæ in maxima veneratione ſunt habendæ. pag 134. nu. 23
Sanguinis iudicium clericus exercere non poteſt. pag. 328. nu. 9
Satan non tantùm animas, ſed etiam corpora Chriſtianorum in deſeſſus oppugnat. pagin. 481. nu. 52

Scamna.

Digitized by Google

Scamna, menſa, dolia, & iis ſimilia in ſpolio non includuntur. pag. 318. nu. 11
Scandala, vt euitentur plura conceduntur contra iuris regulas. pag 442. nu. 11. & 13
Schiſma ab hæreſi, quomodo diſtinguatur. pag. 371. nu 34
Schiſmatici, qui dicantur. ibidem.
Sebaſtiani Portugallia Regis mors. p. 251. n. 58
Seminario Epiſcopi vniones facere poſſunt. pag. 295. nu. 23
Seminario vniones, quomodo fieri debeant. pag. 296. nu. 24
Sententia declaratoria excommunicationis, an per appellationem ſuſpendi poſſit. pag. 145. nu 35
Septem electores Imperij Papa conſtituit. pag. 5. nu. 15
Sepultura vendi, aut ex ea pretium accipi non poteſt. pag. 448. nu. 79
Sepulcra antiqui extra ciuitatem extruebant. pag ead. nu. 75. & ſeq.
Sepulcra quare non vendenda pag 449 nu. 81
Sepulturam eligere poteſt ſibi mulier nupta, & pater filijs impuberibus, & quando. pag. 450. nu. 94
Sepelire in cœmeterijs etiam prodeſt. pag. 449. nu. 83
Serui clericorum eodem gaudent priuilegio, quo ipſo clerici pag. 112. nu 33
Seruitorum multitudo reddit maiorem domini dignitatem. pag. 91. nu. 25
Similium idem eſt iudicium. pag 411. nu. 22
Simonia manu, lingua, & obſequio committi poteſt. pag. 306. nu. 8
Simonia per ingreſſum religionis, quomodo committatur. pag. ead. nu. 9
Simonia eſt triplex, realis, conuentionalis, & mentalis. pag. ead. nu. 14
Simonia eſt crimen grauiſſimum. pag. ead n. 15
Simonia crimen in beneficio committens, eſt excommunicatus. pag. 146. nu. 43
Simoniacus celebrans irregularitatis pœnam incurrit. pag. 306. nu. 11
Simoniacorum beneficia, ipſo iure vacant, & poſſunt impetrari. pag. 146. nu. 45
Simoniacè beneficium impetrans, eſt illo, ipſo iure, priuatus, & inhabilis ad alia obtinenda. pag. 306. nu. 12
Simoniacè beneficium poſſidens ad reſtitutionem fructuum tenetur. pag. ead. nu 13
Simplex, & ſolemne eſt votum pag. 228. nu. 60
Sindon Euangelica, qua Chriſtus ad ſepulturam myſterium inuolui dignatus eſt, à Carolo Emmanuele Sabaudiæ Duce magno ſtudio aſſeruatur. pag. 134. nu. 24
Sindoni Euangelicæ Chriſti ſanguine conſperſa latria cultus debetur. pag. 135. nu 25
Societas Ieſu à ſolutione decimarum eſt exempta pag. 264. nu. 71
Societas Ieſu eſt exempta à decimis Papalibus, & alijs oneribus. pag. 266. nu. 83
Societatis Ieſu, priuilegia ſuper exemptione decimarum. pag. 264. nu. 70
Sodomita clerici, quibus pœnis puniri debeant. pag 332. nu. 29
Sodomitico vitio diuortium fieri poteſt. pagin. 235. nu. 116
Solemnitas, tàm in alienatione quàm in tranſactione, in rebus eccleſiaſticis ſemper requiritur. pag 128. nu. 81
Solemnitas, & forma ſubſtantialis ſunt iuris publici. pag. 427. nu. 66
Solemnitatum defectus, quando per Papam ſuppleatur. pag. ead. nu. 78
Sophia Regina ſe de ſtupro purgauit. pag 354. nu. 22
Sortilegi qui dicantur. pag. 345. nu. 1
Sortilegorum profeſſio eſt duplex. pagin. ead. nu. 2
Sortilegia, quæ hæreſim manifeſtè ſapiant, quomodo cognoſcantur. pag. 346. nu. 9
Sortilegia per perſonas tacita dæmonis profeſſionis pluribus modis fiunt pag. 348. nu. 20
Sortilegia ad amorem fiunt in corpore, & extra corpus. pag. 349. nu. 21
Sortilegia extra corpus, quomodo fiant. pagin. ead. nu. 22
Sortilegorum cauſa ad forum eccleſiaſticum ſpectans. pag. 347. nu. 13
Specialis, & mentalis eſſe poteſt reſeruatio pag. 186. nu. 42
Spiritualis cognatio in baptiſmo, quando contrahatur. pag. 230. nu. 68
Spiritualis cognatio in priuato baptiſmo contrahitur. pag. ead. nu 69
Spiritualis cognatio inter quos contrahatur. pag. ead. nu. 71
Spiritualem filiam cognoſcens eſt deponendus, ſi per teſtes fuerit conuictus pag. 332. nu. 32
Spirituale cum ſpirituali, quando poſſit permutari. pag. 127. nu. 73
Spirituales cauſæ plures ſunt. pag 376. nu. 68
Spiritualibus cauſa annexa, quæ ſint. pag. 377. nu. 70

Digitized by Google

Spolians eſt vſurpator, & quomodo reſtituere teneatur pag.382. nu.111

Spoliatus beneficio, ſi non habet titulum coloratum, non eſt reſtituendus. pag.186 nu.41

Spoliatus in primis, & ante omnia, eſt reſtituendus pag 258. nu.27

Spoliandus prædo non eſt ſua poſſeſſione. pagin. 200. nu 16

Spolium committitur ob non reſidentiam in pœnam non reſidentis pag.322 nu.50

Spolium committens in boniseccleſiaſticis in excommunicationem incidit. pag.382. nu.112

Spolia clericorum ad Cameram Apoſtolicam ſpectant. pag 317. nu 5

Spolia eccleſiaſtica quæ dicantur pag ead nu.6

Spoliorum eccleſiaſticorum nomine ſacramenta venire non poſſunt pag. ead. nu.9

Sponſalia largo modo, quid comprehendant. pag 221. nu.14

Sponſalia, quid propriè ſignificent pag. ead. n.15

Sponſalia, quomodo rectè contrahantur. pag. 222. nu.17

Sponſalia per verba de futuro, an per carnis copulam tranſeant in matrimonium. pag. ead. nu.18

Sponſalia ſub conditione cõtracta, an ſint nulla. pag. ead. nu.24

Sponſalia contrahens per verba de futuro, ad quid teneatur pag 223. nu.28

Sponſalia pluribus modis ſoluuntur. pag. ead. nu.29

Sponſalia de futuro à concil. Trident. fuerunt intacta. pag 225. nu.36

Sponſaliorum duæ ſunt ſpecies. pag.221. nu.16

Sponſaliorum iuratorum vi promittens cogi poteſt. pag.223. nu.27

Statuere prohibitus in aliqua materia, quid facere poſſit. pag.133. nu.15

Statuentes contra Eccleſiæ libertatem, an ſint excommunicati. pag.113. nu.36

Statutum Principis ſecularis, an liget clericos. pag 78. nu.4

Statutum laicorum prohibens alienationem in eccleſias non valet. pag.113. nu 39

Statutum contra libertatem eccleſiæ factum, eſt abolendum pag. ead. nu.41

Statutum Vrbis, extra Vrbem non extenditur. pag 341. nu 108

Statutum, vt ſit contra libertatem Eccleſiæ, quæ requirantur pag.378. nu.83

Statutum eccleſiaſticum, quomodo interpretandum. pag.413. nu.37

Statuti propria virtus, eſt iuri communi derogare pag.63. nu 21

Statuta, & conſuetudines laicorum contra libertatem eccleſiaſticam ſunt nulla. pag.112. nu.34

Statuta, quæ dicantur, contra libertatem eccleſiaſticam pag.113. nu 37

Statuta laicorum, quibus clerici compelluntur, ſunt nulla. pag 374. nu.54

Statuta contra eccleſiaſticam libertatem ſeruare facientes, ſunt excommunicati. pagin. ead. nu 55

Statuta contra Eccleſiæ libertatem, quomodo ſint abolenda. pag. ead. nu 56

Statuta contra Eccleſiæ libertatem ſunt irrita. pag.379. nu 90

Statuta laicorum non poſſunt ſuper Eccleſiæ bonis diſponere. pag.432. nu 107

Statuta laicorum etiam nõ tangentia eccleſias, vel clericos, etiam ſi honeſta, non ligant in præiudicialibus clericos, eccleſias, aut bona eccleſiaſtica. pag. ead. nu.108. & ſeqq.

Statuta laicorum non includunt bona eccleſiæ emphiteutica penes laicos exiſtentia. pagin. 430. nu.90

Statutum loquens de vno de alio contrarium diſponit pag.452. nu.109

Striges, à ſancta Eccleſia Dei ſunt expellendæ. pag.347. nu.11

Striges effectualiter de loco ad locum corporaliter deferri poſſunt, pag. ead. nu.12. & pag. 480. nu.48

Striges corporaliter, motu locali, de loco ad locum deferri comprobatur. pag. 347. nu.12. & ſeqq.

Striges quandoque realiter non deferuntur. pag 480. nu.49

Striges & fantaſtice, & non verè in animalia conuertantur pag ead. nu.50

Stylus Romanæ Curiæ, vbique ſeruandus. pag. 145. nu.28

Stylus Romanæ Curiæ facit ius p.388. nu.139

Subſtantia rei eſt maximæ æſtimationis, pag. 288. nu.56

Subreptio, & obreptio, quomodo differant. pag. 293. nu 12

Subrogatus frui debet prærogatiuis eius, in cuius locum ſubrogatur. pag.179. nu.55

Succeſſores, facta prædeceſſorum, quando debeant immutare. pag.5. nu.12

Succeſſores factum primi emphiteutæ nequeunt impugnare. pag.423. nu.26

Suffra-

Suffraganeus Pontificalia exercere non poteſt, niſi in eccleſia, cui eſt adſcriptus. pag. 400. nu 18

Suffraganei, quibus eccleſijs ſint dandi. pagin. 399. nu. 17

Suffragiorum tria ſunt genera pag. 50. nu. 29

Supplicationes indicere, & ordinare ad Epiſcopum ſpectat pag. 457. nu. 142

Suſcipiens puerũ de baptiſmo alterius nomine, cui cognationem acquirat, pag. 229. nu. 63

Suſcipientes pueros de ſacro fonte fiunt pro illis apud Deum fideiuſſores. pag. 230. nu. 66

Suſpectus vehementer de hæreſi in pluribus caſibus, quis haberi poteſt. pag. 356. nu. 30

Suſpectus violenter eſt citatus ad reſpondendum de fide, qui non comparuit, & excommunicationem per annum ſuſtinuit. pagin. 357 nu 39

Suſpecti violenter ſunt, qui relabuntur in hæreſim, quam in ſpecie, vel in genere abiurauerant pag. 358. nu. 40

Suſpecti violenter ſunt, qui poſt abiuratam hæreſim, cum hæreticis communicant. pag. ead. nu. 41

Suſpectos de hæreſi Epiſcopus, & eius Vicarius generalis, quando abſoluere poſſint. pag. 359. nu. 47

Suſpicio hæreſis eſt triplex, leuis, vehemens, & maxima, ſeu violenta. pag. 353. nu. 14

Suſpicio leuis iuxta qualitatem perſonarum eſt attendenda pag. ead. nu. 15

Suſpicio vehemens, vel maxima de hæreſi, quæ dicatur. pag. 356. nu. 29

Suſpicio violenta, ſeu maxima pluribus modis oritur pag. 357. nu. 38

Suſpicionis cauſa, quibus iudices poſſunt allegari ſuſpecti, quæ ſint pag. 141. nu. 64

Suſpicionis cauſa, coram eodem iudice ſunt allegandæ. pag. ead. nu. 65

Suſpicionis cauſa contra Ordinarium probata datur adiunctus pag. 142. nu. 68

Suſpicionis cauſa admiſſa ad Sedem Apoſtolicam ſpectat delegatum in cauſa decernere. pag ead. nu. 69

Suſpicionis hæreſis purgatio, quomodo fieri debeat. pag. 354. nu 18

Suſpenſio, quid ſit pag 398. nu. 2

Suſpenſionis, & interdicti pœnam, quando Epiſcopi incurrant. pag. ead. nu. 1

Suſpenſionis pœnã incurrit Epiſcopus extraneos ordinans ſine dimiſſorijs. pag. 399. nu. 3

Suſpenſionis pœnam incurrit Epiſcopus in aliena diœceſi miniſtrans ſine Ordinarij licentia pag. ead. nu. 15

Suſpenſionis pœnam incurrit ſuſcipiens ſacros ordines ante legitimam ætatem. pagin. 400. nu. 23

Suſpenſionis pœnam incurrit ſuſcipiens ordines ſine ſui Ordinarij licentia pag ead. nu. 25

Suſpenſus, quando irregularis efficiatur. pag. 401. nu 28

Synagoga apud hebræos, idem eſt, quod apud nos Eccleſia pag. 490. nu. 51

Synodus diœceſana, quotannis celebrari debet. pag 60. nu. 12

Synodo prouinciali intereſſe debent Epiſcopi etiam exempti pag. ead. nu. 9

Synodo diœceſanæ, quinam intereſſe teneantur. pag. ead. nu. 13

Synodum non conuocans eſt ſuſpendendus. pag. ead. nu. 11

T

Tabellionatus officium clerici nequeunt exercere pag 327. nu. 4

Tabellionatus officium eſt vile. pag ead. nu. 5

Taciti, & expreſſi eadem eſt virtus. pag. 375. nu 61

Tempus ad promouendum ſtatutum eſt vnius anni. pag. 156. nu. 18

Tempus immemorabile dicitur tempus centum annorum pag 190. nu. 5

Terminos antiquos tranſire, quis dicatur. pag. 450. nu. 95

Teſtamenti veteris præcepta, quæ ſint. pag. 254. nu. 3

Teſtandi facultas, non condito teſtamento, regulariter minimè prodeſt. pag 320. nu. 30

Teſtandi facultatem ſolus Papa tribuere poteſt. pag ead. nu. 31

Teſtator relinquens aliquid ſuo creditori, videtur in dubio reliquiſſe animo compenſandi. pag. 275. nu. 11

Teſtator non poteſt diſponere, vt ipſius cadauer contra ritum eccleſiæ puta cum tubis, & cãtibus profanis ſeppeliatur. p. 441. n. 49. & 50

Teſtator, quando prohibere non poſſit, ne Epiſcopus piam eius diſpoſitionem exequatur. pag. ead. nu 46 & 47

Teſtes ſingulares non probant conſuetudinem. pag. 54. nu. 5

Thalmud, & alij hebræorum libri pluries fuerunt prohibiti pag. 342. nu. 125

Thal-

Digitized by Google

Thalmud, & alij libri prohibiti hebraorũ ſunt diligentiſſimè perquirendi.pag.343. nu.128
Theodoſius Imperator Eccleſiam maxima cum reuerentia ingrediebatur pag.202. nu.43
Theodoſij Imperatoris humilitas in eccleſia. pag.303. nu.80
Titulares eccleſia Cardinalium, qua ſint. pag. 13. nu 10
Titulares eccleſia pro diaconis Cardinalibuſq;. pag.ead.
Titulares Epiſcopi, non poſſunt aliquem ordinare ſine Ordinarij licentia.pag 30. nu.24
Titulum coloratum, quis habere dicatur. pag. 176. nu.31
Titulo alienationis bona eccleſiaſtica alienantes, & recipientes, quando excommunicationis ſententiam incurrant.pag.126. nu.67
Torqueri, quando poſſit reus, etiam denegatis defenſionibus petitis.pag.341. nu.111
Torsura in clericis mitior eſſe debet, quàm in laicis.pag.339. nu.94
Totum, & pars eodem debet iure cenſeri. pag. 168. nu.89
Transactio, an poſſit fieri de bonis litigioſis ſine beneplacito Papa, & ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis cum emphiteuta in illorũ poſſeſſione remaneat, & quid in bonis eccleſia donatis, ſeu alias relictis non tamen eccleſia incorporatis pag.419. nu.12.& ſeqq.
Transactio cum emphiteuta, ſeu feudatario eccleſia de re quam ipſe poſſidet, an fieri poſſit. pag.ead. nu 1.2.& ſeqq.
Transactionis exceptio impedit curſum monitorialium.pag.370. nu.26
Tria ſunt genera legatorum pag 14. nu.17
Trinitatis fides in ſigno crucis exprimitur.pag. 43. nu.26
Tripartitus eſt Cardinalium gradus in Epiſcopos, presbyteros, & diaconos.pag 12. nu.3
Tumulari in ciuitatibus olim prohibitum. pag. 448. nu.76

V

Vacantia parochiali, cuius preuentionem inferior habet, quomodo prouidendum. pag.160. nu.51
Vacante Epiſcopali Sede, capitula cathedraliũ Epiſcopi vices gerunt pag.68 nu 2
Vacante parochiali eccleſia, quomodo interim de Vicario ſit prouidendum pag.157. nu.27
Vacãte per ſimplicem reſignationem parochiali, familiaris Epiſcopi ad concurſum non eſt admittendus. pag.166. nu.69
Vacantes parochiales ſine concurſu conferri nõ poſſunt.pag.309. nu 32
Vacantia beneficia Epiſcopi conferre poſſunt per ſimplicem permutationem pag 165. nu.61
Vacantia beneficia per reſignationes in manibus Ordinariorum factas, quibus perſonis cõferri poſſint.pag ead. nu 67
Vacantia beneficia per reſignationem perſonis prohibitis conferentes graues pœnas incurrũt. pag 166. nu.68
Vacantia beneficia in curia Romana ſunt ſpecialiter Sedi Apoſtolica reſeruata. pag.167. nu 78
Vacantia beneficia per obitum officialium magni Magiſtri ſunt eidem reſeruata.pag.168. nu.90
Vacantibus parochialibus in menſibus Papa reſeruatis, quomodo prouidendum. pag. 160. nu.50
Vacantibus parochialibus cauſa permutationis, an examen requiratur.pag.165. nu.62
Vagabundi beneficijs ſimplicibus poſſunt iure priuari.pag.311. nu.3
Valentiniani Imperatoris pietas, qualis fuerit. pag.81. nu.21
Valor beneficiorum computatur reſpectu vtilitatis, qua habetur in apportatis in abſentia. pag.200. nu.14
Valor beneficij, quomodo probari debeat. pag. 207. nu.71
Vaſſalli iuramentum ſub qua forma praſtetur. pag.242. nu 18
Venatio eccleſiaſticis viris, cuiuſcunq; gradus, aut nobilitatis ſint, regulariter eſt prohibita. pag.91.nu.28 & pag.328. nu.15
Venatio, quomodo, & quando clericis ſit permiſſa pag.92. nu.30
Venialia peccata triplici ratione remittuntur. pag 41. nu.17
Verbum, liberè, importat meram; & abſolutam auctoritatem pag 62.n.18.& pag.223.n.30
Verbum, liberè, in reſeruationibus penſionum, quid operetur pag.300. nu.56
Verbum, in pramiſſis, quando ſit relatiuum ad ſuprà narrata pag.374. nu 57
Verbum, liberè, in contractu emphiteotico, quid efficiat pag.423. nu.24
Verbum, omnino, quid declaret.pag.428.nu.71
Verba generalia, generaliter ſunt intelligenda. pag.181. nu.70

Verba,

Verba, quòd ducati ſunt liberi, fauore titularis, quid important pag. 200. nu 13
Vercellenſis Epiſcopus commendatur. pag. 61. nu. 14
Veſpe phaſelitas fugarunt. pag 476. nu 40
Veſpe à friando expulſa ſolo ſigno crucis. ibid.
Vicarius Chriſti ab Imperatore iudicari non poteſt pag. 4. nu 9
Vicarius vrbis, qualis, & quod eius officium. pag. 68. nu 5
Vicarius generalis à capitulo, mortuo Epiſcopo, conſtitui, vel conſtitutus confirmari debet. pag 69. nu. 7
Vicarius generalis à capitulo deputatus, quam iuriſdictionem habeas pag. ead nu 8
Vicarius generalis à capitulo conſtitutus, in quibus à Vicario generali Epiſcopi differat. ibi.
Vicarius generalis primum locum obtinet poſt Epiſcopum pag 71. nu. 11
Vicarius generalis Epiſcopi, an exercere poſſit omnia que Epiſcopus poteſt pag ead. nu. 12
Vicarius Epiſcopi creari debet generalis. pag. 72. nu. 13
Vicarius perpetuus Imperatoris eſt Dux Sabaudiæ pag 74 nu. 26
Vicarius Epiſcopi omnia poteſt, qua pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopi, cuius vicem gerit. pag. 294. nu. 16
Vicarius, & capitulum, quando dimiſſorias cõcedere poſſint pag. 403. nu. 49
Vicarij generalis litteræ, quibus verbis ſint extendende. pag. 72. nu. 15
Vicarij Epiſcopi, Archidiaconi, quando ſint. pag. 68. nu 2
Vicarij nati, qui dicantur. ibidem.
Vicarij facto hominis, alij ſpirituales, alij temporales pag ead. nu 3
Vicarij ſpirituales alij perpetui, & alij ad tempus pag. ead. nu 4
Vicarij perpetui, qui pag. ead. nu 5
Vicarij temporales, qui, pag. 69. nu 6
Vicarij foranei, quam poteſtatem habeant. ibidem.
Vicarij generales Epiſcoporum vnum, & idem ſunt cum Epiſcopo. pag. 71 nu 10
Vicarij temporales plures ſunt. pag 74. nu. 25
Vicarij Imperatoris ſunt Dux Sabaudiæ & eius ſucceſſores. pag. 75 nu 28
Vicariorum diuerſa ſunt genera alij à lege, alij ab homine pag. 68. nu. 1
Vicariorum à lege ſpecies quot, & quales. pag. ead. nu. 2
Vicarios in beneficijs curatis regularibus ſubiectis quando Ordinarij deputare poſſint. pag. 292. nu 4
Vicarijs perpetuis, qua portio aſſignanda. pag. 68. nu. 5
Vicarijs perpetuis parochialium, quando portio aſſignari debeat pag 291. nu 5
Vicarijs perpetuis, que portio aſſignanda, & que congrua dicatur pag. 193. nu. 8
Vicaria perpetua, qua de cauſa fieri ſoleant. pag ead. nu. 10
Vices Apoſtolorum gerunt Epiſcopi pag 68. n. 2
Victualia in viſitatione, à quibus præſtari debeant pag 298. nu 34
Victualia, & alia, ne ad Romanam curiam adducantur, prohibentes excommunicationem incurrunt pag 372. nu 43
Victualium appellatione cibi frugales veniunt, non ſumptuoſi. pag 299. nu. 41
Vigilantia animarum curatis maxime neceſſaria pag 443. nu 29. 30 & 24
Vigilia Sanctorum, quare ſic dicantur pag. 442. nu 12
Villa, & caſtra territorij ciuitatis præſumuntur eſſe de diœceſi Epiſcopi. pag 445. nu. 43
Vinculum coniugij inter fideles nunquam reſcinditur. pag 236. nu 118
Virginem ſeducens, ad qua teneatur pag. 237. nu. 132
Virginem ſtuprans clericus eſt deponendus. pag. 332. nu. 35
Virgines per Epiſcopum, non per inferiorem poſſunt conſecrari. pag 37. nu. 15
Virginitas eſt ſecunda dos. pag 238. nu 142
Virtute ordinis, qui benedicere poſſint. pag. 40. nu 7
Vir, & vxor non ad imparia iudicantur. pag. 236. nu 117
Vir, & vxor, qua venere non poſſint. pag 246. nu. 12
Viris litteratis mundus illuſtratur. p. 183. nu. 4
Viſitare poteſt Epiſcopus proximior eas eccleſias, qua nullius ſint diœceſis. pag. 60. nu. 13
Viſitare poſſunt Epiſcopi parochiales ordinis Hieroſolymitani in pluribus pag. 171. n 105
Viſitare poſſunt Ordinarij omnes parochiales ſubiectas ordini S. Ioannis Hieroſolymitani. pag. 292. nu 3
Viſitare poſſunt Epiſcopi capitula, & illorum perſonas pag. 297. nu 30
Viſitare iterum poteſt Epiſcopus eccleſias ab inferioribus viſitatas. pag. 298. nu 35

Viſitare

Digitized by Google

Viſitare poteſt Epiſcopus beneficia Abbati ſubdita cumulatiuè pag ead. nu.36

Viſitari poſſunt ab Epiſcopis hoſpitalia, & alia pia loca.pag 296. nu.26

Viſitari an poſſint ab Epiſcopis, Eremitoria, & Confraternitates religionis Hieroſolymitana.pag.ead. nu.27

Viſitari poſſunt eccleſiæ nullius diœceſis, ab Ordinarijs viciniorіbus pag.ead. nu.28

Viſitari debent virorum monaſteria, & eorum perſonæ à viſitatoribus regularibus.pag 297. nu 31

Viſitator nihil poteſt accipere, præter victualia. pag.298 nu 33

Viſitator in actu viſitationis ſummarias informationes ſumere debet pag 301. nu 64

Viſitatores, quanto comitatu olim procederent. pag.298. nu.38

Viſitatores munera accipientes ſuſpenſionis pœnam incurrunt.pag.405. nu 61

Viſitatoribus ſecundum locorũ mediocritatem honeſta menſa paranda.pag.298. nu.37

Viſitantibus, quis equorum numerus, & perſonarum comitatus requiratur. pag.299. nu.39. & 40.

Viſitantibus Epiſcopis egenis, neceſſaria illis ſũt ſubminiſtranda.pag.ead. nu.43

Viſitantibus Epiſcopis diuitibus, quibus debeant eſſe contenti.pag.ead. nu.44

Viſitatio celerrimè fieri debet.pag.297. nu.32

Viſitationi, quæ loca ſint Ordinarijs ſubiecta. pag.292. nu.2

Viſitationum ſcopus, quis ſit pag.291. nu.1

Vis, & metus, quando matrimonium dirimant. pag.231. nu 78

Vis, & metus, ſi fuerit dubius in puella, ea eſt ſeparanda.pag.ead. nu.81

Vitia virtutibus proxima.pag.442. nu.7

Vni conceſſum non poteſt per eundem alijs fieri commune.pag 458. nu.145

Vniri an poſſit eccleſia libera eccleſiæ iurіpatronatus.pag 294. nu 14

Vniones à 40. annis citra facta, ab Ordinarijs locorum examinari poſſunt pag.193. nu 18

Vniones perpetuæ, quæ examinari debeant, & diſſolui poſſint.pag 294. nu 11

Vniones debent fieri vocantis ijs, quorum intereſt pag ead. nu.13

Vniones parochialium, & aliorum beneficiorũ, quomodo ab Epiſcopis fieri poſſint p 295.n.22

Vniuerſalis eccleſiæ regimen ſubeſt Papa. pag. 22. nu.1

Vniuerſalia, & geminata verba, quid operentur.pag.265. nu 76

Vnus inter duodecim, Petrus fuit electus. pag. 3. nu.1

Vnum beneficium vni conferendum. pag. 307. nu 22

Votum eſt duplex, ſimplex, & ſolemne. pag. 228. nu 60

Votum, quid ſit. pag.245. nu.1

Votum neceſsitatis in baptiſmo emittitur. pag. ead. nu.3

Votum voluntatis eſt illud, quod quis voluntariè emittit.pag.ead. nu.4

Votum voluntarium eſt duplex pag.ead nu 5

Votum ſimplex eſt duplex, tacitum, & expreſſum.pag.ead. nu.6

Votum, iuramentum, pactũ, conſuetudo, & lex, quando ſeruari non debeant.pag.ead. nu 7

Votum, vt validum ſit, quæ requirantur pag. ead. nu.8

Votum vouere Epiſcopus non poteſt in ſuæ eccleſiæ præiudicium pag.246. nu.9

Votum peregrinationis clericus ſecularis ſine conſenſu ſui Epiſcopi emittere non poteſt pag. ead. nu.11

Votum metu factum, quando non obliget. pag. ead. nu.17

Votum in minori ætate factum non obligat pag. 247. nu.20

Votum irritare poſſunt ij, in quorum poteſtate vouentes exiſtunt.pag ead. nu.21

Votum propria auctoritate in melius commutari poteſt.pag.ead. nu.24

Votum factum intuitu certæ perſonæ, vel loci, commutari poteſt.pag.ead. nu.28

Voti commutatio in æquale opus cum ſuperioris auctoritate fieri debet pag ead. nu 25

Voti commutatio fieri debet, de pluribus habita ratione.pag ead nu 26

Voti commutatio cum fit, atque expenſarũ itineris ratio eſt habenda, expenſæ tantùm in eundo ſunt conſiderandæ.pag.ead. nu 27

Voti diſpenſatio, vt legitima ſit, quæ requirantur pag 252. nu.66

Voti vinculum à vinculo iuramenti nõ differt. pag.ead. nu 67

Voto nemo poteſt obligari in ijs, in quibus alteri ſubijcitur pag 246. nu 15

Vota ſub pœna peccati mortalis quamprimùm ſunt adimplenda.pag ead. nu.16

Vota neceſsitatis irritari, aut commutari non poſſunt pag.247. nu.23

Votorum plures ſunt ſpecies.pag.245. nu 2
Vouere non poteſt monachus ſine Abbatis ſui conſenſu pag.246. nu.10
Vouere non poteſt ſeruus quidquam, quo ſeruitiũ domini minuatur pag.ead. nu.14
Vſura, tam iure naturali, quàm diuino, eſt prohibita.pag 288. nu 62
Vſuræ crimen, in quibus committatur.pag ead. nu.63
Vſuræ crimen eſt difficilis probationis. pag.ead. nu.64
Vſurarum crimen, an ſit merè eccleſiaſticum. pag 289 nu.70
Vſurarius contractus, vt probetur, quæ requirantur pag 288. nu.65
Vſurarius contractus probatur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo.p.289. n 66
Vſurarius quis probatur tribus concurrentibus. pag.ead. nu.67
Vſurarius, quomodo quis probari poſſit.pag.ead. nu 68
Vſurpationi bonorum eccleſiaſticorum conſentientes graues pœnas incurrunt. pag. 124. nu.53
Vtens iure ſuo nemini iniuriam facit.pag.166. nu.75
Vtilitatis cauſa in rerum eccleſiaſticarum alienatione leuis eſſe non debet. pagin. 128. nu.80
Vxor propria auctoritate à viro ſine cauſa diſcedens, minimè eſt viri ſumptibus alenda. pag.236. nu.125
Vxori extra domũ viri habitanti, an ſint à marito alimenta præſtanda.pag.ead. nu.120
Vxorem ſecundam, prima viuente, ſcienter ducens, eſt de hæreſi vehementer ſuſpectus pag. 357. nu.36

ELENCHI FINIS.

592524

REGE-

Digitized by Google

REGESTVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

a b c d e.

Omnes ſunt duerniones, præter H h, quæ eſt folium ſimplex, & e, quæ ſunt folia cum dimidio.

ROMAE,
Apud Hæredem Io. Angelum Ruffinellum.
M. DC. XXVII.

Typis Gulielmi Facciotti.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

592519

Digitized by Google